3 1761 07846428 6

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/desacrosantomiss00chie

17

DE SACROSANCTO MISSÆ SACRIFICIO DECISIONES

AVCTORE

JOANNE CLERICATO

PRÆPOSITO PATAVINO,

Juris utriuſque Doctore, olim in Curia Epiſcopali Patavina Advocato, & Promotore Fiſcali, deinde Auditore, ac demùm Vicario Generali.

IN QVIBVS

Ex Studio, & Reſponſis Cleri Patavini Anno 1690.

Non ſolùm præcipuę Quæſtiones concernentes veritatem, eſſentiam, fructum, actionem, applicationem, & ſtipem Sacrificii Euchariſtici explicantur: ſed etiam de Sacrificiis, ac Sacerdotibus Legis naturæ, & Moſaycæ plenè diſſeritur, de Tabernaculo, Temploque Judæorum, de cunctis Levitarum ordinibus; de Prophetis, Prophetiſſis, ac Sybillis; & demùm de Eccleſiis, ac Altaribus Chriſtianorum, Campanilibus, Campanis, Horologiis, deque Tonſura, Veſte Talari, ac aliis Ornamentis, & obligationibus Sacerdotum.

OPUS

Epiſcopis, Vicariis, Animarum Rectoribus, Confeſſariis Monialium, Religioſis, ac Sæcularibus, aliiſque eruditionum ſtudioſis, utile, ac jucundum.

Illuſtriſſimo, ac Reverendiſſimo DD.

JOANNI BADUARIO

PATRIARCHÆ VENETIARVM, AC DALMATIÆ PRIMATI &c.

DICATUM.

VENETIIS, M. DCC.

Apud Gaſparem de Stortis.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

BX
2230
C5

LIBRARY
SEP 5 1968
UNIVERSITY OF

Illuſtriſsimo, ac Reverendiſsimo DD.

IOANNI BADVARIO

Venetiarum Patriarchæ, ac Dalmatiæ Primati &c.

Ioannes Clericatus Præpoſitus Patavinus D. D. D.

MVltiplici jure, Illuſtriſſime, ac Reverendiſſime Primas, Deciſiones has de Sacroſancto MISSÆ Sacrificio, Religioſiſſimo Nomini tuo inaugurare convenit; ſiquidem, cum inter cęteras diſputationes Sacras, hęc de Liturgia ſit prorsùs divina, ſecurius ſibi Aſylum aſciſcere non poterat, quàm apud Primatem Patrum, & intra tuum Patriarchium, quod undique redolet Sanctitatem. At pietatis tuę in quocun-

que Sacrificiorum genere ſplendor refulget; ſi enim mihi loqui liceat de mortificatione corporis, quam Apoſtolus vocat *Hoſtiam viventem, Sanctam, Deo placentem*, ſivè de Orationis frequentia, quæ à Regio Pſalte dicitur *Elevatio manuum, Sacrificium Veſpertinum*; aut de Miſericordia in pauperes, quæ à Divo Chryſoſtomo deſcribitur, *Sacrificatio munda, & immaculata*, aliiſque heroicis tuis virtutibus, quæ per metaphoram Sacrificia nuncupantur, hanc de SACRIFICIO, etſi tenuem tractatum, humanitas tua benignè ſuſceptura creditur, quæ in hac præcipua Religionis virtute cunctis ſe admirabilem, & venerabilem reddit. De Sacrificiis autem Legis naturæ, ac Moſaycæ, eorumque Sacerdotibus, Victimis, Templis, Ritibuſque diſcurſus in his Deciſionibus inſerti haud dedecent eruditionem tuam, quæ in Sacrorum revolutione librorum enutrita, ſingularis intelligentię, univerſaliſque cognitionis gratia pręcellit. Porrò quę de EVCHARISTICO Legis gratiæ SACRIFICIO quæſtiones Theologicæ examinantur, circa ejus veritatem, eſſentiam, fructum, actionem, & applicationem, fas eſt, ut delectent Illuſtriſſimam, ac Reverendiſſimam Amplitudinem tuam, in Scholaſticis diſputationibus verſatam; prout etiam quæ de Eccleſiarum ædificatione, conſecratione, benedictione, reconciliatione, cultu, ac munditia traduntur, tanquam eximiæ devotioni tuæ conformia, opus eſt, ut illam illiciant; alliciant verò quæ de Muſica, Organis, cantu Gregoriano, aliaque ad ſolemnem immolationem ſpectantia, ob animi tui ſpiritualem comitatem. At, quæ de Sacerdotum ornatu in doctrina, moribus, tonſura, modeſtia, ſacrorumque Ritum obſervantia exponuntur, non minorem ſunt plauſum conſecutura ab Illuſtriſſima, ac

Ad Rom. 12, 1.

Pſal. 140. 2.

Com. in Pſal. 45.

Reve-

Reverendiſſima Dominatione tua; cujus præcipuus ſcopus eſt, non niſi pios, doctoſque Clericos promovere, nullumque ad Myſtarum gradum admittere, quem bonitas, diſciplina, & ſcientia non exornet. Sed & alia accedit inaugurationis libri hujus ratio; has ſcilicet Deciſiones eſſe partus, ac partes egregii illius Zeli; quo, Venerabilis memoriæ, Eminentiſſimus, ac Reverendiſſimus GREGORIVS S. R. E. Cardinalis BARBADICVS Epiſcopus Patavinus fervebat; cujus juſſu; ego, inter ejus miniſtros minimus, per plures continuatos annos, Parochis, ac Confeſſariis inſignis hujus Paduanæ Diœceſis illas propoſui, quarum ſtudio Clerus omnis valdè profecit in morali, prudentialique Theologia, ſumma cum laude, ac merito ejuſdem Eminentiſſimi Præſulis, cujus Spiritum Tu Sapientiſſime PRIMAS, ejus manibus PATRIARCHA conſecratus, attraxiſti; & ſubindè illius Sanctitatem vitę, Paſtoralem ſollicitudinem, Vigilantiam, pauperum levamen, ac ſolamen mirificè imitaris.

Hæc ſunt argumenta, Religioſiſſime Antiſtes, quę meam adegerunt humilitatem, ut libellum hunc ad Tronum celſitudinis tuę deferret, præter certam in me ſcientiam tuarum omnium Virtutum, quibus dum in hoc auguſto Patavinorum Canonicorum Collegio aggregabaris, coruſcabas; quarum fragrantia Sereniſſimus VENETÆ REIPVBLICÆ DVX excitatus Te ad Infulam Primicerialem Ducalis Baſilicæ SANCTI MARCI, vocavit; & non multò poſt Graviſſimus, ac Sapientiſſimus SENATVS ad Paſtoralem curam iſtius inclytæ Metropolis provexit, in qua magis, ac magis Patriarchalis ſublimitas eamdem pietatem tuam ſollicitam reddidit, ut juxta prę-ceptum Apoſtoli, Civitas Venetiarum agnoſceret Paſto-

rem

1. Tb. rem ſuum *ſobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hoſpita-*
3. 2. *lem, Doctorem, non vinolentum, non litigioſum, non cupidum, ſed domui ſuæ benè præpoſitum.*

Hunc itaque exilem librum, & in ipſo, ac cum ipſo non exiguum Auctoris obſequium, Illuſtriſſime, ac Reverendiſſime PATRIARCHA, ac PRIMAS, benevolo excipe affectu; dum TIBI à DEO OPTIMO MAXIMO felicem, ac perennem vitam deprecor, condignaque tuis præmia Virtutibus, in quarum admiratione, ac veneratione obſequioſus ſiſto.

Patavii Oct. Cal. Novembris 1699.

AV-

AUCTORIS
AD VEN. PATAVINVM CLERVM,
alioſque eruditos Lectores.

PARÆNESIS.

TArdè quidem in lucem prodeunt hæ de SACROSANCTO MISSÆ SACRIFICIO Deciſiones, in quibus novem ab hinc annis ſtudia veſtra impendiſtis, eaque mihi, tunc in Epiſcopali Curia Præſidenti, mandaſtis; ſed veniam meretur & opus, & Auctor, pluribus aliis occupatus laboribus, inter quos EROTEMATVM liber, qui ad inſtantiam plurimorum huic anteceſsit. Cæterùm tarditatem Deciſionum harum compenſabunt eruditiones, quibus politæ reperientur: ita tamen, ut adinſtar monilium, & inaurium, quibus cum Annulis, & Mitra, aureaque veſte ornata inceſsit Regina Eſther, in nihilo Sanctitati huius materiæ ſit derogatum. Subiectum præſentis operis eſt Sacroſanctum MISSÆ Sacrificium, in quo Victima, quæ immolatur, eſt CHRISTVS DOMINVS, & de eodem iuxta Scholaſticam, & Moralem Theologiam exponuntur, quæ eiuſdem Sacrificii veritatem, eſſentiam, fructum, actionem, applicationem, aliaque intimiora ipſius Sacri operis concernunt. Ad ornatum verò eiuſdem congeſta eſt non inutilis, nec iniucunda notitia Myſtarum, ac Sacrificiorum Legis Naturæ, ac Moſaycæ, Tabernaculi, ac Templi deſcriptio, Levitarum omnium ordinum declaratio, aliarumque plurium religioſarum perſonarum ad Divinum cultum ſpectantium expoſitio; ut ſtudioſi Lectores, quæ longa ſerie annorum, & verborum Chronologi ſacri diſputant, compendioſè in harum Deciſionum lectura comprehendant. Se-

quuntur

quuntur poſtea plurima, quæ nunc in Lege gratiæ neceſſaria ſunt ad dignè litandum, Templa, Altaria, eorum ædificatio, conſecratio, & dum polluuntur reconciliatio, aliaque acceſſoria, qualia ſunt Campanæ, Campanilia, Horologia, Suppellectilia Sacra, in quarum proviſione, ac manutentione ad quem ſpectent expenſæ, iuxta Sacros Canones, & forenſium doctrinam breviter, ſed lucidè demonſtrantur. Tandem de ornatu Sacerdotum diſſeritur, videlicet de conſcientiæ puritate, Tonſura, Veſte talari, eiuſque colore, de Matutini, ac Laudum præmittenda recitatione; obſervatione Rubricarum, nec non de Sacrarum Veſtium myſteriis, tali methodo, ac forma, ut Lector myſta abſque tædio inſtruatur, atque erudiatur exemplis, ac Hiſtoriis non iniucundis. Quod verò ad me attinet, benignitas ſtudioſorum, qua præteritas Deciſiones amplexati ſunt, ab omni cenſura non benevola ſecurum facit. Quod ſi quis aut opus, aut Auctorem operis mordere præſumpſerit, plurimos futuros ſpero defenſores, à quibus enſis, de quo in Deciſ.45.num.63. contra criticos impugnabitur. Reſtat, ut in lucem dentur aliæ Deciſiones, quibus Vos Virtuoſiſsimi de eximio hoc Patavino Clero iam ſtuduiſtis, ſcilicet de Pænitentia, Extrema Vnctione, atque Ordine Sacro, ut integra de Sacramentis habeatur expoſitio. Veſtris Orationibus, ut veſtris expectationibus ſatisfaciam, eam mihi vitam incolumem à DEO OPTIMO MAXIMO mihi intercedite; quam vobis omnibus ſincero corde exopto.

IN-

INDEX ARGVMENTORVM DECISIONUM DE SACRIFICIO MISSÆ.

DECISIO I.

ARGUMENTUM.

Agitur de Etymologia Sacrificii, & de multiplici ejuſdem Denominatione. Voces *Litare*, *Litaniæ*, & *Liturgiæ* undè dicantur.

DECISIO II.

ARGUMENTUM.

Differitur de duplici Sacrificii acceptione, & de decem generibus Sacrificiorum metaphoricè nominatorum.

DECISIO III.

ARGUMENTUM.

Oſtenditur, Quę, & Quot ſint de eſſentia Sacrificii.

DECISIO IV.

ARGUMENTUM.

Quid ſit Sacrificium? Et de ejus vera, atque propria definitiooe, complectente omnia, quę concernunt actum Sacrificandi. Et pręcipuè materiam oblationum. De oblatione filiorum Religioni. A quibus non ſint recipiendę oblationes? Quomodo eas Parochus recipere poſſit in Miſſa?

DECISIO V.

ARGUMENTUM.

Quare in Definitione Sacrificium dicatur oblatio externa? Cur omnes oblationes non ſint Sacrificia?

DECISIO VI.

ARGUMENTUM.

Explicantur illa verba definitionis, *Soli Deo facta*. Oſtenditur Sacrificium nulli deberi pręter Deum.

Quęritur an ſaltem Chriſto Domino offerri poſſit Sacrificium ut homini? Narrantur actus latrię interni, & externi, & quę ſint Adorationis ſigna? Oſtenditur, quàm grave ſit ſcelus eorum, qui Dęmonibus ſacrificaut; & quibus pœnis ſint plectendi?

DECISIO VII.

ARGUMENTUM.

Sequitur declaratio definitionis Sacrificii circa illa verba: *Qua in teſtificationem ejus ſupremi Dominii*. Nec non illa, quę ſequuntur, videlicèt: *A legitimo Miniſtro*. Et docetur quid ſit Religio, ac Divinus cultus? Religionem non eſſe virtutem Theologicam, ſed moralem. Non cuique Homini litare licere; ſed tantùm Sacerdotibus. Hi quinam fuerint in lege Naturę, Moſaycę, & Gratię, ac apud Gentiles? Quęritur, & oſtenditur, quomodo Caro Chriſti propagata fuerit tùm ex Regia ſtirpe David, tùm ex Sacerdotali Aaron?

DECISIO VIII.

ARGUMENTUM.

Redditur ratio, ob quam dictum eſt in definitione Sacrificii, quod in eo *Res aliqua ſenſibilis, & permanens conſecratur*, nempè *Hoſtia*, vel *Victima*. Quę ſit horum nominum Etymologia? Quęvè, & quot eſſent eſſent Hoſtię, & Victimę, quibus litabant antiqui tàm veri, quàm falſi adoratores? eleganter declaratur.

DECISIO IX.

ARGUMENTUM.

Explicantur ſequentia definitionis verba: *Ritu Myſtico conſecratur*. Declaratur, qui & Quot ſint Ritus Sacri ſervandi in Sacrificio Miſſę? De Origine, Varietateq́, Neceſſitate, & Utilitate Uniformitatis Sacrorum Rituum. Et an in Eccleſia ſit poteſtas decernendi Sacros Ritus, & imperandi eorum uniformem obſervantiam? De Ritibus in Miſſa vetuſtis PP. Ord. Prędicatorum, Carmelitarum, & Carthuſienſium.

DECISIO X.

ARGUMENTUM.

Exponitur Verbum *Tranſmutatur* poſitum in definitione Sacrificii; de cujus eſſentia demonſtratur eſſe *Tranſmutatio*, ideſt interemptio, deſtructio Victimę Oblatę. Objecta non injucunda proponuntur, & reſolvuntur.

DECISIO XI.

ARGUMENTUM.

Agitur utrùm Martyria ſint Sacrificia? & an Sancti Martyres, qui obierunt in odium fidei, Victimę vocari poſſint, & Hoſtiæ Deo immolatę?

DECISIO XII.

ARGUMENTUM.

Occaſione Verborum, *In loco & ſuper Altari ſolemniter ad hoc deputato*, quę in definitione ſunt poſita; agitur de Templis Deo Sacris; in quibus, & non extra, offerenda ſunt Sacrificia; Plura traduntur in materia Templorum ab origine Mundi uſque ad pręſens. Et exactè deſcribitur Taberna-

bernaculum Moyſis, & Templum Salomonis. Diſſeritur de facultate celebrandi in Oratoriis privatis, & de extincta Religione Templariorum.

DECISIO XIII.

ARGUMENTUM.

Quia in definitione Sacrificii, ultra neceſſitatem Templi, dicitur eſſe neceſſarium etiam ALTARE; agitur de quidditate, & neceſſitate ALTARIUM ad celebrandam Miſſam.

DECISIO XIV.

ARGUMENTUM.

Exponuntur ultima Verba in definitione Sacrificii poſita: ſcilicet, *Pro remiſſione peccatorum*; nec non *pro præſenti, æternaque fœlicitate populi obtinenda*. Et oſtenditur Sacrificium Miſſę prodeſſe ad obtinendam remiſſionem tùm culparum; tùm pœnarum, & ad conſequendas gratias, & favores etiam temporales.

DECISIO XV.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis factis in lege Naturæ; & primò de Sacrificiis Adæ, Caini, & Abelis. An Adam ſciverit ſcientiam cabaliſticam? Et quid, & quotuplex ſit Cabala Hebræorum?

DECISIO XVI.

ARGUMENTUM.

De Sacrificio Patriarchæ Noe. Quid ſignificet ejus nomen? Quare Deus ſuſceperit ejus Liturgiam *in odorem ſuavitatis?* Quid importet benedictio eidem à Deo data? Et de his, quæ vel conceſſa, vel vetita fuerint Noe, & poſteris ejus, dubia curioſa.

DECISIO XVII.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis Patriarchæ Abrahami; & plura de ejus exitu de Ur Chaldęorum; deſcenſuque in Ægyptum. De ejus Sara, Agar, & Cetura; ac de filiis Iſmaele, Iſaaco, aliiſque. De præcepto Circumciſionis, & an fuerit Sacramentum? De Immolando Iſaaco. Cujus fuerit major virtus Iſaaci, vel Abrahæ circa dictam immolationem? Compendium annorum, & vitæ Abrahami. Dubia quædam de Limbo, nuncupato *Sinu Abrahæ*.

DECISIO XVIII.

ARGUMENTUM.

De Sacrificio Melchiſedech Regis Salem; & de his, quæ ejus perſonam, dignitatem, & figuram concernunt, diſputationes plurimæ, non injucundę.

DECISIO XIX.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis, tùm Iſaaci, tùm Jacobi ejus filii. De cæcitate ejuſdem Iſaaci Patriarchæ; de Primogenituræ privilegiis; & an interceſſerit Simonia, in ceſſione ejus facta ab Eſau Jacobo? Quando liceat redimere vexationem in beneficiis, & electionibus abſque ſimonia? Et utrùm Eſau ſit damnatus?

DECISIO XX.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis patientiſſimi Jobi: & plura de ejus ortu, vita, atque tentationibus.

DECISIO XXI.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis Paganorum, Gentilium, atque Idololatrarum. De initio Idololatriæ, ejuſque progreſſu. An dari poſſit Idololatria abſque peccato? Quot, & qualia Sacrificia profana, horrenda, & impia olim immolarentur Idolis, ac Diabolo?

DECISIO XXII.

ARGUMENTUM.

De Clero in lege Moyſis. Cur Deus elegerit pro rebus Sacris potius Levitas, de Tribu Levi, quàm Rubenitas, de Tribu Ruben primogeniti Jacobi? De diviſione Cleri Levitici; & primùm de Summo Pontifice Aarone; ejuſque deſcendentibus. An Moyſes quoque fuerit Sacerdos, & Pontifex? Quibus Cæremoniis, & Ritibus Aaron ſit conſecratus? Quo Oleo Sancto unctus? Quibus veſtibus indutus? Quę officia, & quę prærogativæ Summi Pontificis? Quomodo tempore Chriſti eſſent plures Summi Pontifices; & pręcipuè Annas, & Caiphas? Quę eorum Poteſtas judiciaria? Cathalogus omnium Pontificum Hebręorum.

DECISIO XXIII.

ARGUMENTUM.

De Sacerdotibus Aaronicis, & eorum diviſione in 24. Vices, ſeu Claſſes. Qui, & Quot eſſent Principes Sacerdotum? Relatio, cujuſdam Hebręi quod CHRISTUS Adoleſcens fuerit à Senioribus ſcriptus in numero Principum Sacerdotum. Quibus cęremoniis conſecrarentur Sacerdotes Hebræi? Quibus, & quot Veſtibus iidem uterentur, in Sacrificiis? Veſtęs CHRISTI cujus coloris eſſent, & quantæ? Quæ officia, & munia Sacerdotum Aaronicorum? Quo tempore, qua ætate, quibus requiſitis miniſtrabant in Templo? Cur tecto capite, & nudis pedibus? Quid eſſet *Scindere Veſtes*? Alimenta Pontificum & Sacerdotum Hebræorum unde deſumpta?

DECISIO XXIV.

ARGUMENTUM.

De aliis Levitis, Caathitis, Gerſonitis, & Meratitis, qui inſerviebant Tabernaculo, ac Templo, & de eorum miniſteriis. De Urbibus Levitarum, atque eorum agris ſuburbanis, emptitiis, & votivis. De Nathinæis ſervis Tabernaculi, & Templi; ac de Religioſis ſectis Scribarum, Phariſæorum, Sadducæorum, Nazaręorum, Rechabitarum, Eſſenorum, Aſſidęorum, Doſithęorum, Hemerobaptiſtarum, & Herodianorum. Circa quos omnes Origo, Virtutes, ac Vitia demonſtrantur.

DECISIO XXV.

ARGUMENTUM.

De Prophetis Legis naturæ, Moſaycę, & Evangelicæ. Quid ſit Prophetia? A Quo detur hoc donum, & Quibus? An Dęmones poſſint revelare futura? Et an cognoſcant occultas hominum cogitationes? Quot, & quibus modis fiant revelationes hominibus tùm externæ, tùm internæ; tàm in ſomnis, quàm in extaſi, & raptu? Signa cognoſcendi revelationes veras à falſis? Compendioſa relatio ſexdecim Prophetarum, de quibus in Sacra Scriptura. Quæſita plura curioſa circa materiam Prophetię.

DE-

DECISIO XXVI.

ARGUMENTUM.

De Mulieribus Prophetiſſis, quę fuerunt tùm in lege naturæ, ſcilicet Eva, & Rebecca; tùm in Lege Moſayca, nempè Maria Sorore Moyſis, Debbora, Rahab, Holda, & Anna Matre Samuelis; tùm etiam in Lege Evangelica; videlicet DEIPARA, Eliſabeth ejus cognata, Anna filia Phanuelis, Samaritana, Uxore Pilati, Maria Magdalena, ac aliis SS. Mulieribus, filiabuſque quatuor Philippi Diaconi. Item de Sibyllis; hoc eſt Virginibus gentilibus, quę à Deo dono Prophetię ditatę, Vitam, Mortem, ac Reſurrectionem Salvatoris Noſtri, ejuſque finale judicium vaticinatæ ſunt.

DECISIO XXVII.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis Hebræorum. De Victimis quadrupedibus, Volucribus, & rebus inanimatis, quæ ab eis litabantur. De Holocauſto, Hoſtiis pacificis, & pro peccato, immolationibus, libaminibus, & juge Sacrificio. De Feſtis Hebraicis; & de Sacrificiis pręſcriptis in quocunque die feſto. De Sacrificiis ſecundum varietatem perſonarum, quarum intuitu offerebantur; & præcipuè pro conſecratione Sacerdotum, & Nazarę orum; expiatione leproſorum, & laborantium legalibus immunditiis. De Mulieribus menſtruatis, & diverſitate menſtruorum. De Sacrificio Zelotypiæ, Vaccæ Rufę, & Vitulę pro homicidio occulto. De Ritibus, cæremoniis, atque cauſis totius Liturgiæ legis Moſaycę. Atque de Sacrificiis pro Defunctis.

DECISIO XXVIII.

ARGUMENTUM.

Quodnam ſit verum, & proprium Sacrificium in Lege gratiæ? Euchariſtia non ſolùm eſt Sacramentum, ſed etiam Sacrificium. CHRISTUS obtulit Corpus, & Sanguinem ſuum in cœna ſub ſpeciebus panis, & vini. Utrùm etiam ſeipſum communicaverit? Vocis Miſſæ multiplex ſignificatio. Oblatio Corporis, & Sanguinis CHRISTI ſub ſpeciebus panis, & vini in Miſſa eſt Sacrificium verum, & proprium in Lege gratię. Hæc veritas per annos 1500. à nemine fuit impugnata, niſi à Luthero, Calvino, & aliis hereticis. Rationes, & fundamenta veritatis Sacrificii Miſſę. Apoſtoli, & ejus Succeſſores ſemper Miſſam celebrarunt. Hęreticorum objectiones, & ſolutiones earum. Sacrificium Crucis eſt ſufficientiſſimum pro ſalute omnium; ſi tamen applicetur per media à Chriſto inſtituta; inter quæ unum eſt Sacrificium Miſſæ.

DECISIO XXIX.

ARGUMENTUM.

Veritas Sacrificii Miſſæ comprobatur ex facto Apoſtolorum, nec non Pontificum, & Sacerdotum primi, ſecundi, tertii, & ſequentium ſęculorum, qui omnes ſemper Miſſam celebrarunt; & in ea Corpus, & Sanguinem JESU CHRISTI ſub ſpeciebus Panis, & Vini obtulerunt. Apoſtoli quando cœperint celebrare? Et quis eorum primus Miſſam dixerit? Adhibebant in Miſſa lumina, & Veſtes Sacras. S. Paulus Apoſtolus, & S. Barnabas ubi, & quando conſecrati ſint Sacerdotes, & Epiſcopi? Liturgia quid ſit? Et de Liturgiis Apoſtolorum, ac in ſpecie de Liturgia S. Petri Apoſtoli, S. Matthæi, S.

Marci, S. Jacobi, S. Barnabæ, S. Clementis, ac S. Dionyſii Areopagitæ. De Planeta pro Miſſa donata à Deipara S. Hildelfonſo Toletano Archiepiſcopo, quæ ſervatur Ovieti.

DECISIO XXX.

ARGUMENTUM.

De Victima, & Hoſtia, quæ immolatur in Miſſa. CHRISTUS propriè, & principaliter offertur in Sacrificio Miſſæ. Utrùm etiam Suppoſitum Divinum cùm Humanitate ejuſdem CHRISTI? Panis, & Vini ſubſtantia an habeat rationem Victimę in Miſſa? Et nùm etiam Species Sacramentales? Referuntur Theologorum dicta; & ſolvuntur objecta.

DECISIO XXXI.

ARGUMENTUM.

Eſſentia Sacrificii Miſſæ in qua actione conſiſtat? An in oblatione ante, vel poſt Conſecrationem? vel in ipſa Conſecratione, aut fractione, ſivè ſumptione Hoſtiæ? Tres Sententiæ Theologorum referuntur, quorum aliqui eſſentiam Sacrificii ponunt in Conſecratione; alii in Sumptione, alii in utraque ſimul. Fundamenta, & rationes harum opinionum, & pręcipuè pro tertia, quæ eligitur. Quid ſit Miſſa ſicca? An licita? An audienda de præcepto? Sacerdotes conſecrantes in Miſſa alta voce, an mortaliter peccent?

DECISIO XXXII.

ARGUMENTUM.

Utrùm in Sacrificio Miſſæ, de ejus eſſentia ſit conſecrare utramque ſpeciem, Panem ſcilicet, ac Vinum? Argumenta ſeptem pro negativa, & totidem pro affirmativa. Hujus ratio præcipua quæ ſit? Miſſa numquam celebrata cum una ſola ſpecie. Fabuloſum, quod Innocentius VIII. conceſſerit Norvegiis, celebrare ſine Vino. Quis fuerit Cleophas vadens in Emmaus, & an ibi Chriſtus conſecraverit Euchariſtiam? Celebrare cum una ſola ſpecie nunquam licitum, neque ex diſpenſatione Papæ. Rubrica Miſſalis declarata circa plures defectus ſpecierum.

DECISIO XXXIII.

ARGUMENTUM.

Celebris Theologorum Controverſia, *An fructus, ſeu valor Sacrificii Miſſæ ſit infinitus, vel finitus?* breviter, ſed clarè examinatur, & reſolvitur. Fructus Miſſæ triplex, generaliſſimus pro tota Eccleſia Catholica, Medius pro dantibus ſtipem; & Specialiſſimus pro celebrante. Utrùm una Miſſa tantum proſit applicata uni, quantum ſi pluribus applicetur? Omnes cooperantes Sacrificio Miſſæ, magnam fructus partem reportare auctoritatibus, & exemplis comprobatur. Stipendia plura pro una Miſſa an licitè recipiantur?

DECISIO XXXIV.

ARGUMENTUM.

Utrùm fructus Miſſæ Lautreticus, Satisfactorius, Propitiatorius, & Impetratorius ſint ſeparabiles, & independentes à ſe, itaut in una Miſſa poſſint diverſis perſonis, & ad diverſos fines applicari? Prædicti fructus an ſemper dentur infallibiliter ex opere operato? Sacerdotes non celebrantes an graviter peccent? Exempla apparitionum Animarum duarum Purgatorii de anno 1640. & 1658. Æs alienum ſolvendum in hac vita. Pęnalitates juvant mortuos.

DE-

DECISIO XXXV.

ARGUMENTUM.

Diſputatur, An fructus ſpecialiſſimus Miſſæ, propius Sacerdotis celebrantis, poſſit per eum, accepto ſtipendio, alteri applicari? Referuntur argumenta pro utraque opinione: & eligitur Affirmativa, quo ad validitatem applicationis: Negativa, quo ad receptionem ſtipendii; quæ eſt illicita, & prohibita tùm ab Urbano VIII. anno 1626. tùm ab Alexandro VII. anno 1659. Avaritiam ab omnibus Eccleſiaſticis evitandam eſſe, auctoritatibus, & exemplis modernis Sacerdotum luentium pęnas in Purgatorio confirmatur.

DECISIO XXXVI.

ARGUMENTUM.

Agitur de applicatione Sacrificii neceſſariò facienda à celebrante. Circa illam reſolvuntur undecim dubia; & docetur, an ſufficiat intentio habitualis? In qua parte Miſſæ ſit facienda applicatio? Antiquorum Diptycha quid eſſent? Anticipata Miſſa an dicenda pro eo, qui primùm daturus eſt ſtipem? An ſuperior poſſit applicare Miſſam Sacerdotis ſui ſubditi? An applicanda Miſſa pro Sanctis? pro infidelibus? pro catechumenis? pro excommunicatis? pro peccatoribus? Et utrùm viventes poſſint ſibi celebrare facere Miſſas de Requiem? De hoc exempla B. Alberti Magni, & aliorum; præcipuè Caroli Quinti Imperatoris.

DECISIO XXXVII.

ARGUMENTUM.

Inquiritur, An ſit major fructus Miſſę ſolemnis, quàm Miſſæ privatæ? Docetur Miſſam ſolemnem eſſe, quæ celebratur cum Miniſtris, Muſica, & cantu. Exponitur, Quid, & Quotuplex ſit Muſica? Quis ejus Auctor? Quo tempore introducta ſit in Eccleſia tàm Vocalis, quàm Inſtrumentalis? Organorum uſus quando cęperit? Quomodo Organa ſonanda? Ubi ſint Organa famoſa? Muſica laudata. Item cenſurata. Quę approbata? Gregoriani cantus commendatio. Tonorum Regulæ. An Monialibus Muſica expediat? Tandem, Majorem eſſe fructum Miſſæ ſolemnis, quàm privatæ tùm ex opere operantis, tùm ex opere operato rationibus demonſtratur.

DECISIO XXXVIII.

ARGUMENTUM.

Diſceptatur de obligatione cantandi quotidie unam, vel plures Miſſas in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis. Uſus Miſſarum Solemnium fuit ſemper in Eccleſia. Canonicorum origo, & inſtitutum. Quibus horis ſint cantandæ Miſſę in Choro, & quale ob myſterium? Chriſtus qua hora fuerit Crucifixus? An ſit culpa gravis non cantare Miſſas diebus à Rubrica Miſſalis præſcriptis? An hæc afficiat Regulares? Celebrans an teneatur legere in Miſſa ſolemni, ea quæ cantantur à Choro, vel à Miniſtris?

DECISIO XXXIX.

ARGUMENTUM.

Diſſeritur de tempore, quo licitum eſt privatis Miſsas celebrare. Docetur, olim fuiſse in uſu Miſſas Nocturnas, & Veſpertinas; & Quid ſit Miſſa Præſanctificatorum? Miſſæ nunc debent eſſe diurnę, ideſt ab Aurora ad Meridiem. Quid, & Quotuplex ſit Dies? & quid ſit Nox? Varia Horarum computatio ad conſtituendum diem. Dies Indulgentiæ conſequendæ quando incipiat, & deſinat? Agitur de diebus Naturalibus, Eccleſiaſticis, Artificialibus. Intercalaribus, Canicularibus, & Criticis. Quid ſit Aurora, & quanto tempore naſcatur ante Solem? Caſus plurimi, in quibus licet Litare ante Auroram, & poſt Meridiem. De Privilegiis Regularium circa horam celebrandi. Habitantes ſub Polo, habentes diem longiſſimum per ſex Menſes, deindè conſimilem noctem, quomodo cognoſcant Auroram, & Meridiem pro Sacrificio?

DECISIO XL.

ARGUMENTUM.

Quia Sacrificium Miſſæ in Eccleſia eſt offerendum, agitur de Eccleſiarum ædificatione; & de quatuor generibus cauſarum in ea per Epiſcopos attendendis. Eccleſia debet reſpicere ad Orientem, & habere locum ſeparatum mulierum à viris. Eccleſia non eſt ædificanda ſine Dote; (idem de Altaribus) aliàs Epiſcopi, & eorum hæredes tenentur ſupplere in propriis bonis. Licentia Ordinarii eſt omninò neceſſaria pro fabricandis Eccleſiis. Quibus de cauſis poſſit erigi nova Parochialis? Regulares ſine licentia Papæ novas Eccleſias, & Conventus facere non poſſunt. Finis ædificandi Eccleſias Divinus cultus; non lucrum temporale.

DECISIO XLI.

ARGUMENTUM.

Conſecrationis Eccleſiarum materia, ad quatuor capita redacta, pleniſſimè explicatur. Et quia Conſecratio Eccleſiæ dicitur Encęnia, Dedicatio, Inauguratio, & Sacramentum, plures de his vocibus dantur eruditiones, & præcipuè de Encęniis Judæorum, ac de auguriis Romanorum. Eſſentialia Conſecrationis Eccleſię declarantur: Perſona conſecrans, ejus jejunium, Vigilię ante SS. Reliquias; ablatio oſſium hęreticorum, & infidelium; atque hos inter an ſit fętus mortuus in ventre Matris? Utrumvè Materni uteri Sectio ſit licita pro ſalute fœtus? Ablutionis parietum, Alphabeti Græci, & in cineribus impreſſi, Litaniarum, Altaris conſecrationis, Crucium unctionis, myſticæ cauſæ, & rationes redduntur; eruditioneſque dantur circa litanias Judęorum, & Paganorum, Alphabeta, & eorum litteras numerales, cum pluribus curioſis quęſitis. Tandem exempla Eccleſiarum à cœlitibus miraculosè conſecratarum indigitantur.

DECISIO XLII.

ARGUMENTUM.

Quia non omnes Eccleſiæ poſſunt de facili conſecrari, ſed ſolent tantùm benedici; ideò hìc agitur de earum benedictione. Hujus vocis *Benedictionis* varię ſignificationes, & diviſiones. Definitio Benedictionis Eccleſiaſticæ, & explicatio Rituum ejus, quorum præcipuum ſignum *Crucis*, de quo plures Theologicæ, & Hiſtoricę eruditiones. De exorciſmis in res inanimes, & animalia nociva. De Enſalmis. De fructu benedi-

nedictionum SS. Virorum: De benedictionibus Roſæ aureæ, & Agnorum Dei cereorum, quas facit Papa. De aliis ſpectantibus ad Cardinales, ad Epiſcopos, ad Parochos, ad Abbates, & ad Prælatos Regulares. De Parentum in filios benedictione, & maledictione. Tandem de neceſſariis ad benedicendas Eccleſias, Oratoria, & Cæmeteria; de quibus omnibus quæſtiones plures Canonicæ, & Legales, utiles, & curioſæ.

DECISIO XLIII.

ARGUMENTUM.

Agitur de Ornamentis Eccleſiarum, & Altarium, quæ ſunt Eccleſiaſtica, Regalia, Moralia, & Legalia. Prima nempè Eccleſiaſtica ſunt Mappæ, Pallia, Crux, Candelabra, Lucernæ, & alia prout in Rubrica Miſſalis, circa quę variæ difficultates ſolvuntur, & eruditiones dantur, præcipuè circà Lucernas perpetuas, & inextinguibiles antiquorum. Regalia ornamenta ſunt donationes Principum. De his Hiſtorię plures, illaque donationis Conſtantini Imperatoris. Moralia ſunt devotio, & reverentia plebis in Eccleſia. De his multa ſcitu digna; & de Diaconiſſarum officio. Legalia tandem ornamenta Immunitas loci Sacri. Agitur de Jure Aſyli pro confugientibus ad Eccleſiam juxta Bullam Gregorii XIV.

DECISIO XLIV.

ARGUMENTUM.

Declaratur, ad quos ſpectet proviſio ornamentorum Eccleſię, vel Altaris? An ad Rectorem, vel Capellanum? aut ad populum? Regulæ octo, iuxta quas decidendę difficultates circa reparationem Eccleſiarum, & Altarium, Cęmeterii, Campanarum, Domus Parochialis, nec non quorumcunque Ornamentorum Eccleſiaſticorum?

DECISIO XLV.

ARGUMENTUM.

Quia ad convocandum populum ad Sacrificium opus eſt Campanili, & Campanis, de his agitur hiſtoricè, myſticè, legaliter, & ſupernaturaliter. De Turri Babel, & David; de Pyramidibus, & Campanilibus famoſis. Differitur de origine Campanarum tùm apud Gentiles, tùm apud Chriſtianos. Turcę Campanas abhorrent. Exponuntur myſticę ſignificationes Campanarum. Tractatur de Horologiis ſolaribus, aqueis, & cum rotis. De eorum initio, uſu, & commodo. De trina pulſatione ad ſalutationem Angelicam, & de ejus Indulgentia plenaria. Campanarum qulſandarum finis, tempus, numerus, & miniſtri, Quis teneatur ad expenſas, & ſalarium pro Campanis? Utilitates ex ſonitu Campanarum. Aliquę miraculosè Gampanę. Duę maximę molis; *Erfordienſis & Pekinenſis.*

DECISIO XLVI

ARGUMENTUM.

Quia nun licet Sacrificium Miſſę peragere in Eccleſia profanata, violata, ſeu polluta: agitur de Eccleſiarum profanatione, violatione, & pollutione. Docetur, quid ſit Pollutio Eccleſię? Quę loca ſint pollutionis capacia? Quę actiones Eccleſiam polluant? Et latè differitur de homicidſo facto in Eccleſia, de effuſione ſanguinis, & ſeminis humani, & de ſepultura infidelium, atque

que

que excommunicatorum . Declarantur effectus pollutionis , & quę functiones ſint prohibitę in Eccleſia polluta? Reconciliare Eccleſias pollutas quis poſſit? Quidquid diſputant DD. de Eccleſiis pollutis , hìc recenſetur; additis hiſtoriis, & eruditionibus multis.

DECISIO XLVII.

ARGUMENTUM.

Poſt ornatum Altarium , & Eccleſiarum agitur de Sacerdotum ornamentis , quę triplicia ſunt , Interiora , Exteriora , & Myſtica . Ornatus interior Sacerdotis ſtat in conſcientia pura , ſobrietate , & caſtitate . Cur, & quando Uxores prohibitę miniſtris Sacris? Milites in caſtris an expediat , ut habeant uxores ſecum ? Rationes tàm contra , quàm ad favorem cœlibatus Sacerdotum. Quare Gręci habeant uxores, & ex quo tempore ? Exempla miniſtrorum Altaris incontinentium punitorum. Cautelę tres pro ſervanda caſtitate . Lapſus Virorum Sanctorum ob familiaritatem cum mulieribus. Eruditiones, & monitiones plurimę pro hoc interiori ornatu Sacerdotum.

DECISIO XLVIII.

ARGUMENTUM.

De Tonſura Clericali , quę eſt ornamentum exterius Sacerdotum, agitur in hac Deciſione . Oſtenditur in quibus conſiſtat , quibuſvè de cauſis ſit introducta ? Ejus antiquitas, & Privilegia . Sacerdotes intonſi mortaliter peccant . De uſu tonſuræ apud Hebręos, Gręcos, Romanos, & Eccleſiaſticos Latinos , ac Græcos, Quid de Barba antiquarum nationum ; & miniſtrorum utriuſque Eccleſiæ Gręcę , & Latinę ? Plures eruditiones de Barba ; & exempla non injucunda de mulieribus barbatis.

DECISIO XLIX.

ARGUMENTUM.

Agitur de alia parte Eccleſiaſticę Tonſurę , conſiſtentis in Habitu ad formam Sacrorum Canonum . Tres conditiones Veſtis Clericalis, ut ſit Talaris, Nigri coloris, & Lanea . Plura de Origine, & uſu Veſtis Talaris. De colore albo , ac violaceo ejuſdem ; atque de prohibitione veſtium Sericarum . Sex acceſſoria habitus Clericalis , Zona , Collaria , Manicę, Calcei , Pileus , & Annulus; quę omnia quomodo Clerici deferre poſſint ? Annulorum plures uſus, & myſteria, pręcipuè in coniugiis , & Sigillis . Papę Sigilla tria ; Annulus Piſcatorius , Plumbeum , & ſubſcriptio cum aliquo verſu Sacrę Scripturę . Digitorum nomina , & cur in quarto digito Annulus ponatur? De Annulis ſponſalitiis S. Annę , ac Deiparę . Quibus Eccleſiaſticis licitus ſit Annulus aureus , & quibus prohibitus ? Quid ſit Veſtis dicta Birrus? Qui infantuli olim Lectores ? Et cur Regularibus detur habitus ſolemni ritu, non etiam Clericis ſęcularibus ? Et laici ſepeliantur induti Habitu Regulari S. Franciſci ?

DECISIO L.

ARGUMENTVM.

Myſticum ornatum , quo Sacerdos litaturus indutus eſſe debet, continet præſens Deciſio : & eſt , recitare Matutinum cum Laudibus ante celebrationem, ac Sacras Veſtes induere . Mortale eſſe non recitare Matutinum , ac Laudes ante Miſſam , (ju-

ſta

ſta cauſa ceſſante) juribus, atque rationibus contra Neotericos probatur, ad mentem antiquorum Doctorum. Sacrarum veſtium numerus, nomina ; myſteria , uſuſque neceſſarius in Sacrificio oſtenditur. Pileolus, ac Perucha celebrantibus Miſſam proſcripti. Color in veſtibus Sacris Servandus iuxta Rubricas . Clerici ſepeliendi cum veſtibus ſacris ſuorum ordinum. Calix ad manus Sacerdotis mortui non ponendus. Veſtes lugubres, vulgò di *Scorruzzo* à Clericis in morte parentum non induendę.

NOI REFORMATORI
Dello Studio di Padoa.

HAvendo veduto per la fede di reviſione, & approbatione del Padre F. Ambroſio Liſotti Inquiſitore, nel libro intitolato: *Deciſionis ſuper Sacrificium Sanctæ Miſſæ Ioannis Clericati Præpoſito &c.* non vi eſſer coſa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimenti per atteſtato del Segretario noſtro niente contro Prencipi, e buoni coſtumi; concediamo licenza, che poſſa eſſer ſtampato, oſſervando gl' ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite copie alle Publiche Librarie di Venetia, & di Padoa.

Dat. 6. Luglio 1699.

(Lorenzo Soranzo Cau. Ref.
(Ferigo Marcello Proc. Ref.
(

Agoſtino Gadaldini Segret.

DE

DE SACROSANCTO MISSÆ SACRIFICIO.

DECISIO I.

ARGUMENTUM.

Agitur de Etymologia Sacrificii, & de multiplici ejuſdem Denominatione. Voces Litare, Litaniæ, ac Liturgiæ unde dicantur.

SUMMARIUM.

1 *Etymologia hujus Vocis* Sacrificium?
2 *Sacrificii multiplex denominatio.*
3 *Litare undè dicatur?*
4 *Litaniæ quare ſic vocentur?*
5 *Liturgia quid ſignificet?*
6 *Oblatio differt à Sacrificio.*
7 *Sacrificium cur dicatur Myſterium, atque Sacramentum?*

ACtum eſt anno proximè præterito de Sacroſanctæ EUCHARISTIÆ Sacramento; In præſenti agendum eſt de eadem, quatenus eſt Sacrificium; ideòque primum Quæſitum propoſitum per me Parochis, Confeſſariis, & aliis ſtudioſis hujus Patavinæ Diæceſeos expetivit Etymologiam, ac variam Sacrificii Denominationem. Pro reſponſione dictum fuit, quod Etymologia
hujus vocis *Sacrificium* appellatur quaſi 1
Sacrumfactum. Melchior Canus de locis Theol. lib.12. cap.13. Verſ. illud deinde: ubi advertit, non omne opus Sacrum eſſe Sacrificium; quamvis è contra omne Sacrificium ſit ſacrum opus; nam omnia Sacramenta ſunt opera ſacra, & nihilominùs non ſunt Sacrificia. Porrò Sacrificii multiplex eſt denominatio;
ſolet enim dici *Mactatio, Immolatio, Liba-* 2
tio, Litatio, Oblatio, Myſterium, atque Sacramentum. Sacrificium per *Mactationem* erat, quando Victima occidebatur. Per *Immolationem*, quando res inanimis, & ſolida frangebatur, diſgregabatur, aut comburebatur, ut panis, manipulus Spicarum, thus, & ſimilia. Per *Libationem*, dum liquida effundebantur, ut aqua, vinum, oleum. Per *Litationem* quando omnia prædicta fiebant adjunctis precibus ad placandum Numen; dicitur enim *litare* quaſi *lutare* à
verbo luo, quod eſt *ſolvo*; nam qui ſol- 3
vit debitum, placat creditorem. *Voſſius in Etymolog. linguæ latinæ. Verb. litare.*
Vel quaſi *Precatio* ἀλυτῆ, quod eſt ſup- 4
plicare; unde Litaniæ dicuntur ſupplices. Non autem hinc deducitur *Liturgia*, quæ ſignificat munus publicum; licèt
hoc nomine utantur Patres pro EU- 5
CHARISTIA, ac Sacrificio Miſſæ

demonſtrando, quia myſticè deducitur ex ea voce *Liturgia*, cum Sacrificium ſit quid publicum, & inſtitutum publica auctoritate, ut infra demonſtrabitur. *Voſſius ibidem*, & *Magr. in Hierolex. Verb. Liturgia*. Pari modo *Oblatio* tanquam nomen genericum denotat Sacri-
6 ficium; quia omne Sacrificium eſt oblatio; ſed non è contra; dantur enim plures oblationes Deo factæ, quæ non ſunt ſacrificia, ob non confectionem, ſeu immutationem rerum oblatarum; de quibus non multò poſt loquemur. Tandem Sacrificium appellatur etiam
7 *Myſterium*, atque *Sacramentum*; quia ſecretum continet, & ſignificat aliquid ſanctè accipiendum. *cap. Multi ſæcularium*. 1.*q.*1. quod notat etiam *Emin. Card. de Laurea in Epitome Canon. in verbo Sacrificium*.

DECISIO II.

ARGUMENTUM.

Diſſeritur de duplici Sacrificii acceptione, & de decem generibus Sacrificiorum metaphoricè nominatorum.

SUMMARIUM.

1 *Sacrificium dupliciter ſumitur; propriè, & translatè.*
2 *Sacrificiorum metaphoricorum decem genera.*

1 PLures autem in hoc Clero doctiſſimi ſcripſerunt, quod Sacrificium dupliciter ſumitur *propriè*, & *translatè*. Primo modo, cum res oblata Deo immutatur; ſecundo modo, cum aliquid Deo gratum exercetur, quod per allegoriam, & translationem dicitur Sacrificium. *Canus D.lib.*12.*cap.*13.*Verſ. Illud deinde.* Et *Collegium Salmanticen.tom.*10.*De Sacramen. in genere tract.*5. *cap.*1. *num.*1. Et in hoc allegorico, & metaphorico ſenſu S. Jo: Chryſoſtomus *Commen-*
2 *tar. in Pſal.*95. ponit decem ſequentia genera Sacrificiorum; videlicet: I. Imitationem Chriſti, juxta illud Pauli Apoſtoli: *Eſtote imitatores Dei ſicut filii chariſſimi*, & *ambulate in dilectione ſicut* & *Chriſtus dilexit nos*, & *tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem*, & *hoſtiam Deo in odorem ſuavitatis. Epheſ.*5.1. II. Mortificationem carnis, de qua idem Apoſtolus *ad Rom.*12.1. *Obſecro itaque vos fratres per miſericordiam Dei, ut exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viventem, Sanctam, Deo placentem*. III. Orationem, de qua ſic loquitur Regius Pſaltes in *Pſal.* 140. 2. *Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo: elevatio manum mearum Sacrificium veſpertinum*. IV. Laudem divinam, quam canunt Levitæ in Templis. *Immola Deo Sacrificium laudis*. *Pſal.* 49.14. Et *Pſal.* 106. 22. Et *Sacrificent Sacrificium laudis*. V. Rectitudinem in operando cum juſtitia. *Tunc acceptabis Sacrificium juſtitiæ*. *Pſal.*50.21. VI. Eleemoſynas elargitas pauperibus. *Religio munda*, & *immaculata* (Sacrificatio ponitur à S. Doctore) *apud Deum*, & *Patrem hæc eſt: Viſitare pupillos*, & *viduas in tribulatione eorum*. *Jac* 1.27. VII. Jubilationem cordis ob celſitudinem Humanitatis Chriſti, & ejus ſupremam poteſtatem, de qua totus Pſalmus 46. *Omnes gentes plaudite manibus*, &*c.* ut interpretatur *Thomas le Blanc in Analyſi Pſalterii Dauidici*: quæ quidem jubilatio experitur ab animabus piè paſſionem Domini meditantibus; quarum meditatio vocatur Sacrificium; juxta illud: *Circuivi*, & *immolavi in tabernaculo ejus hoſtiam vociferationis*. *Pſal.*26.6. VIII. Contritionem cordis pœnitentis, & jugiter lacrymantis ob commiſſa peccata; quæ gratiſſimum dicitur Sacrificium. *Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus*. *Pſal.*50. 19. IX. Prædicationem Evangelii in gentes, & earum converſionem ad agnitionem veritatis, quam pariter vocat Sacrificium Apoſtolus *ad Rom.*15. 16. dicens: *Ut ſim Miniſter Chriſti Jeſu in gentibus; Sanctificans evangelium Dei, ut fiat Oblatio gentium accepta*. X. Beneficentiam, gratique animi demonſtrationem erga benefactores; juxta ejuſdem Apoſtoli monitum *ad Hebr.*13. 16. *Beneficen-*

tiæ

tiæ autem, & communionis nolite obliviſci: talibus enim hoſtiis promeretur Deus. Omnia igitur ſupradicta opera pia appellantur Sacrificia, quia Deo ſunt gratiſſima; & quoniam propria ſunt populi Chriſtiani; eundem in ipſo ſenſu Allegorico, Sacerdotem appellavit Apoſtolorum Princeps dicens: *Et ipſi tanquam lapides vivi, ſuperedificamini Domus ſpiritualis, Sacerdotium Sanctum, offerre ſpirituales hoſtias, acceptabiles*. Et rurſus. *Vos autem genus electum regale Sacerdotium, gens Sancta. 1. Petr. 2.* & S. Joannes in *Apoc. 5. Feciſti nos Deo regnum, & Sacerdotes*. Quod benè declarat *idem Collegium Salmanticen. in tomo de Incarnatione tract. 21. diſp. 31. dub. 1. num. 3.*

D E C I S I O III.

A R G U M E N T U M.

Oſtenditur, Quæ, & Quot ſint de eſſentia Sacrificii?

S V M M A R I V M.

1 *Sacrificium aliud in ſe, aliud in opere.*
2 *Sacrificium ut in ſe duo requirit, proteſtationem Divinæ excellentiæ, & deſtructionem rei oblatæ.*
3 *Sacrificium ut in actione, tria requirit: 1. Vt illa actio ſit inſtituta per Publicam auctoritatem. 2. Vt fiat pro toto populo. 3. Vt fiat per legitimum Miniſtrum.*
4 *Ozias Rex quare à Deo punitus?*

ADverterunt noſtri ſcribentes, quod non levis eſt Theologorum labor in aſſignandis ijs, quæ ſunt de eſſentia Sacrificii, ut videre eſt apud *Card. de Lugo. De Euchar. diſp. 19. ſect. 1. Valentiam tom. 3. diſp. 6. q. 4. Punct. 1. & 2.* Porrò pro faciliori intelligentia dixerunt, di-
1 ſtinguere oportere Sacrificium in ſe, & circa intrinſecam ſuam naturam; atque Sacrificium in opere, ideſt actionem ipſam ſacrificandi, & litandi. Quatenus Sacrificium conſideratur in ſe, duo ſunt de ejus eſſentia. *Vnum* eſt proteſtatio, 2
quam facere debet homo Divinæ excellentiæ, & ſupremæ poteſtatis, à cujus nutu pendet omnis creatura. *Alterum* eſt, deſtructio rei oblatæ, vel in totum, vel in parte, ad ſignificandum, quod Majeſtas Divina pro libito poteſt res noſtras, & vitam noſtram deſtruere. *Card. de Lugo d. diſp. 19. ſub num. 7.* ubi D.D. allegat, & eſt doctrina *S. Thomæ 2.2. q. 86. art. 1.* Quatenus verò Sacrificium conſi- 3
deratur in actione, tria ſunt de ejus eſſentia. Primum. Ut actio illa ſit inſtituta per publicam auctoritatem, ad denotandum illud ſummum opus Divini cultus, quod appellatur Sacrificium. Secundum. Ut actio illa fiat nomine totius populi, vel ad impetrandam remiſſionem peccatorum ejus, vel ad obtinendam eidem populo gratiam in hac vita, & gloriam in futura. Tertium. Ut fiat per legitimum Miniſtrum, ideſt per perſonam ad tale opus faciendum legitimè deputatam. *Colleg. Salmanticen. de Sacram. in genere d. tract. 5. cap. 1. num. 2. & Gonet. tom. 4. diſp. 3. art. 3. num. 11.* Hinc eſt, quod tàm in vera Religione, quàm apud gentiles Sacrificia erant inſtituta non ad uniuſcujuſque placitum, ſed ab auctoritate publica Victimarum immolationes fiebant pro incolumitate populi; & nemo poterat ea offerre, niſi eſſent aſſumpti ad Sacerdotium; idcircò Ozias Rex cum non eſ- 4
ſet Sacerdos, & tamen Sacrificium offerre vellet, punitus eſt à Deo, & lepra percuſſus. *2. Paralip. 26.* Sed de his omnibus plenè in ſequentibus Deciſionibus.

D E C I S I O IV.

A R G U M E N T U M.

Quid ſit Sacrificium? Et de ejus vera, atque propria definitione, complectente omnia, quæ concernunt actum Sacrificandi. Et præcipuè materiam oblationum. De obligatione filiorum

Religioni. A quibus non ſint recipiendæ oblationes? Quomodo eas Parochus recipere poſſit in Miſſa?

SVMMARIVM.

1 *Sacrificii vera definitio.*
2 *Sacrificium eſt Oblatio.*
3 *Oblatio tria ſignificat.*
4 *Oblationis nomine veniunt quæcunque res Deo exhibitæ pro ejus cultu.*
5 *Infantes olim à parentibus Divino cultui offerebantur.*
6 *Infantes per parentes Religioni oblati, eam non tenebantur ingredi, niſi adulti ratam habuiſſent paternam oblationem.*
7 *Hebræi ter in anno aliquid Deo offerre tenebantur.*
8 *Chriſtiani antiquitùs oblationes frequenter faciebant Eccleſiis rerum mobilium, & immobilium.*
9 *Caroli Magni Imperatoris donationes factæ Romanæ Eccleſiæ.*
10 *Scotatio quid eſſet?*
11 *Oblationes, quæ non recipiebantur ab Eccleſia?*
12 *Oblatio tria requiſita habere debet.*
13 *Oblatio facta Capellæ exiſtenti intra Parochiam, vel Eccleſiam, cui debeatur?*
14 *Oblationes ab adſtantibus Miſſæ olim ponebantur in Altari poſt recitationem Symboli.*
15 *Offertorium cantabatur, donec fideles dabant ſuas oblationes.*
16 *Organus hodie eſt loco Offertorii, quod cantabatur olim cum multis Pſalmis.*
17 *Oblationes eorum, qui non erant communicaturi in Miſſa non recipiebantur in Altari.*
18 *Nomina eorum, qui oblationes fecerant in Miſſa, publicè legebantur, & pro eis Celebrans orabat.*
19 *Memento tàm pro vivis, quàm, pro defunctis in Miſſa quare ſecretò fiat?*
20 *Conſuetudo ruſticorum poſt Offertorium faciendi eleemoſynam celebranti, oſculando manipulum.*
21 *Decreta S. Congr. ſervanda in recipiendis oblationibus tempore Miſſæ.*
22 *Celebrans poteſt accedere ad locum mulierum in Eccleſia pro oblationibus recipiendis.*
23 *Vvæ, lac, & mel non offerebantur in Altari.*
24 *Oblatio, preſſa ſignificatione, innuit Sacrificium Miſſæ.*
25 *Chriſtus bis Sacrificium obtulit, primò incruentum in Cœna: Secundò cruentum in Cruce.*
26 *Particulæ ſi portentur in Altari poſt oblatam Hoſtiam, an licitè conſecrentur?*

VT ſciamus ea omnia, quæ neceſſaria ſunt ad actum Sacrificii ritè explendum, oportet ejus definitionem proponere, & diligenter examinare, ex ea enim reſultat ſcire, *Quid ſit Sacrificium?* Et quæ teneatur facere, qui ritè, & rectè intendit Sacrificare. Cæterum cum plures legantur definitiones tùm apud Scholaſticos, tùm apud Moraliſtas, placet hic ponere illam, quam ſelegit. *Abelly in Medula Theol. part. 2. tract. 1. cap. 4. ſect. 11.* §. 1. additis tamen aliquibus verbis pro complemento totius quidditatis Sacrificii in actu. Eſt autem hujuſmodi. *Sacrificium eſt* 1
oblatio externa, ſoli Deo facta, qua in teſtificationem ejus ſupremi Dominii à legitimo miniſtro res aliqua ſenſibilis, & permanens, ritu myſtico conſecratur, & tranſmutatur, in loco, & ſuper altari ſolemniter ad hoc deputato, pro remiſſione peccatorum, nec non præſenti, æternaque felicitate populi obtinenda.

Singula verba ſunt ſingillatim exponenda; ex eis enim conſtabit, Sacrificium in opere; ſeu actionem ipſam ſacrificandi requirere conditiones quatuordecim, ut ritè, ac rectè peragatur.

Primò itaque dicitur, quod *Sacrificium eſt oblatio*; hoc enim verbum oblatio eſt tanquam genus, quia eſt verbum 2
genericum, & complectitur plures actiones, & varias ſpecies rerum, quę

Deo

Deo ſolent ab hominibur offerri, & non ſunt Sacrificia; præcipuè autem tria
3 ſignificat: Primò ea munera, quæ non Altari, ſed Eccleſiæ extra Miſſam afferebantur. Secundò oblatio arctatur ad ea, quæ intra Miſſarum ſolemnia Altari inferuntur, ſive ad Sacrificium pertineant, ſivè ab eo ſint aliena. Et tertiò magis preſſa ſignificatione Oblatio innuit ipſum Sacrificium à Sacerdote Deo oblatum. De unoquoque ſenſu plura tùm eruditionis, tùm doctrinæ cauſa veniunt obſervanda.

Circa primum ſenſum, & quatenus oblatio ſignificat ea munera, quæ non altari, ſed Eccleſiæ extra miſſam offerebantut, obſervare oportet. Primò quod nomine oblationis veniunt res quæcumque Divino cultui exhibitæ.
4 *Sotus de Juſtitia, & Jure lib. 9. q. 3. art. 1.* Sivè ſint immobiles, ſive mobiles, ſivè ipſæ perſonæ; ipſaque donatio facta ſit Deo, & Eccleſiæ vel inter vivos, vel cauſa mortis, vel in teſtamento, vel alio modo. *cap. Cum inter. De Verbor. ſignif. cap. Qui obligationes, & cap. Clerici. 13. qu. 2. Barboſa de Appellativis Verb. Verb. Oblationes. Et de Iure Eccleſ. Univ. lib. 3. cap. 23. n. 1. 2. & 3.* Secundò eſt obſervatu dignum, quod antiquitùs non ſolum perſonæ ſui juris ſe offerebant Deo; ſed etiam infantes à ſuis
5 Parentibus. Exemplum eſſe poteſt Samuel, qui Deo oblatus fuit per Annam Matrem ſuam cum dixerit: *Si dederis ſervæ tuæ ſexum virilem, dabo eum Domino omnibus diebus vitæ ejus. 1. Reg. 1. 11.* De Sancto Bonaventura ſic legitur in Breviario Romano *lect. 4. die 14. Julii. Cum infans incidiſſet in vitæ periculum; Mater ejus vovit, ſi inde evaſiſſet; ſe eum Religioni B. Franciſci dicaturam.* Et de Sancto Andrea Corſino *die 4. Februarii lect. 4.* Sic pariter legitur. *Eum parentes precibus à Deo impetrarunt; & Beatæ Vir-*
6 *gini ſpoponderunt.* Hi tamen filii ſic oblati non tenebantur aſſumere ſtatum Religioſum, niſi ratam habuiſſent paternam oblationem poſtquam ad annos diſcretionis perveniſſent. cap. *Illud autem 20. q. 2. Et cap. Cum ſimus. De Regularib.* ut pleniùs demonſtravi in tractatu de Euchariſtia. *Deciſ. 62. num. 16. & 17.*

Tertiò ſciendum, quod apud Hebræos erat præceptum de offerendis ter in an- 7
no rebus mobilibus in Divinum cultum, ut legitur *in Deuter. cap. 16. num. 17.* His verbis. *Tribus vicibus per annum apparebit omne maſculinum tuum in conſpectu Domini Dei tui. Non apparebit ante Dominum vacuus, ſed offeret unuſquiſque ſecundum quod habuerit.* Qui mos tran-
ſivit in populum Chriſtianum, à quo 8
pluribus ſeculis ſervatum fuit Templis, & Eccleſiis donationes facere tùm pro Divino cultu exercendo, tùm pro Miniſtris Eccleſiaſticis ſuſtentandis; quarum uſus ad ſolos Eccleſiaſticos ſpectare decernitur in *cap. Hanc conſuetudinem 10. q. 1.* Et quemadmodum pauperes offerebant panes, oleum, vinum, mel, ceram, & alia hujuſmodi. *Barboſa de Jure Eccl. d. lib. 3. cap. 23. num. 4. Magr in Hierolex. Verb. oblatio.* ità Reges, Principes, ac perſonæ nobiles offerebant poſſeſſiones terrarum, ſylvas, campos, vaſa aurea, argentea, atque pecuniam; ut notat *Mabyllon. in Liturgia Gallicana Append. 5.* ubi ponit teſtamentum S. Remigii Remorum Epiſcopi donantis vineas, & vaſa argentea Eccleſiæ ſuæ; nec non teſtamentum illuſtris Matronæ Ermentrudis, in quo donaria multa. Et de donatione Caroli Magni facta Romanæ Eccleſiæ, aliiſque differit *Emin. Card. Bona Rer. Litur-* 9
gic. lib. 2. cap. 8. ſub n. 8. ubi obſervat, quod chartas oblationum antiqui Chriſtiani ponebant ſuper Altaria in ſignum irrevocabilis donationis; vel modicum terræ poſſeſſionum oblatarum; ut legitur *in cap. Ex litteris 2. de Conſuetudine.* ubi quod dicta ceremonia vocabatur ſcotatio; ideſt perpetua oblatio.

Quartò, ſed nec illud eſt ignorandum; 10
quod Eccleſia refutabat plurimarum perſonarum oblationes. Videlicet I. Hæreticorum. *Card. Bona d. lib. 2. cap.*
8. nu. 5. referens exemplum Euſebii, 11
Conſtantii Imperatoris Ariani Eunuchi, qui munera B. Petro obtulerat ſub Liberio Papa, à quo tanquam illicita,

&

& execranda fuerunt rejecta: nec non Marcionis, cujus ducenta ſeſtertia, valoris quinque aureorum millium donata S. Petro Eleutherius Papa retinere noluit. II. Reſpuuntur oblationes diſſidentium fratrum. *cap. Oblationes, 90. diſt.* III. Opprimentium pauperes. *S. Thom. 2. 2. q. 86. art. 3.* IV. Sacrilegorum. *cap. Divino 12. q. 2.* V. Extrahentium ſervos ſuos ab Eccleſia. *cap. Miror. 17. q. 3.* VI. Raptorum. *cap. Super de Raptoribus.* VII. Vſurariorum. *Cap. Quia in omnibus. De Uſur.* VII. Publicarum Meretricum. *Gloſ. in c. 2. Verb. Dona. diſt. 90. Barboſ. d. lib. 3. cap. 23. à num. 14. & ſeqq.* qui *num. 21.* advertit, ſupradictas prohibitiones procedere in oblationibus voluntariis, & quæ fiunt ad Altare; nam ſi quæ ſunt jure debitę, vel ratione prædiorum, vel Parochialitatis, ſeu habitationis; ſunt etiam à prædictis exigendæ extra Eccleſiam, ne ſupradictæ perſonæ ſint melioris conditionis, quàm piè viventes. *Ricciull. de Perſonis, quæ in ſtatu reprob. verſantur. lib. 2. cap. 36. & Barboſa d. lib. 3. cap. 23.*
12 *num. 13.* ubi conſiderat tria requiri, ut oblatio ſit verè oblatio. Unum quod res detur Eccleſiæ. Alterum quod detur à Fideli. Tertium de re licitè acquiſita. *cap. Cauſa. de Verb. ſignific. cap. Quia in omnibus. De uſuris, & cap. Ex tranſ-*
13 *miſſa. de decimis.* Quintò tandem eſt ſciendum, inter Canoniſtas eſſe celebrem quæſtionem illam; ad quem ſpectent oblationes factæ alicui Capellæ, vel Imagini Sacræ exiſtenti intra Eccleſiam Parochialem; vel intra Parochiam? In qua tres ſunt opiniones. Una tenet, eas ſpectare ad Parochum. Altera, quod pertinent ad Capellanum. Tertia, quod ſint adminiſtrandæ per Patronum, etſi laicum, ejuſdem Capellæ, vel Imaginis. Ita D. D. moderni, qui antiquos cumulant. *Barboſ. de Jure Eccl. d. lib. 3. cap. 13. num. 22. Bellettus de Bonis Cler. part. 1. 2. 3. n. 3. Nicol. in Lucubrat. Can. lib. 5. tit. 39. n. 181. Rochus de Jure patr. Verb. Oneroſum. n. 2. Fagnan. in cap. Paſtoralis à num. 14. & ſeqq. De his quæ fiunt à Prælat. Card. de Luca de Paroch. diſc. 32. & Rota part. 5. rec. deciſ. 37.* ubi concordantur opiniones, dicendo in hac materia oblationum, eſſe attendendam mentem offerentium, & ſi hæc non ſit cognita, ſervandam eſſe conſuetudinem Regionis, qua non extante, Parocho eſſe concedendas ipſas oblationes, expendendas tamen in ornamentis ejuſdem Imaginis, vel Capellæ.

In ſecundo ſenſu oblatio arctatur ad ea, quæ intra Miſſarum ſolemnia Altari inferuntur; ſivè ad Sacrificium pertineant, ſive ab eo ſint aliena; & de his oblationibus diſſerunt *Emin. Card. Bona Rer. Liturgic. lib. 2. cap. 8. num. 4. Magr. in Hierolex. Verb. Oblatio. & in Verb. Offertorium, & Gaſpar Iuenin in Commentar. Hiſtorico Dogmatic. de Sacramentis tom. 1. diſſert. 5. quæſt. 8. cap. 8. art. 2. §. 2. pag.*
477. Ex quarum ſcriptis hæc notanda 14
veniunt. Primum, quod per integra decem primitiva ſæcula mos fuit in Eccleſia Catholica, ut fideles, qui Miſſę adſtabant, recitato per celebrantem ſymbolo, accederent ad Altare, & offerent tùm panem, & vinum pro Sacrificio; tùm alios fructus pro uſu Eccleſiæ, & Miniſtrorum, nempè oleum, incenſum, legumina, novas ſpicas, vuas, lac, mel, agnos, & ſimilia. De hoc uſu loquitur textus in *cap. Omnis Chriſtianus. de Conſecr. diſt. 1.* S. Auguſtinus *epiſt. 122.* & Durant. *lib. 2. cap. 26.*
Secundum, quod interim dum fiebant 15
oblationes, cantabatur offertorium, quod erat compoſitum ex pluribus verſibus, & pſalmis, & diù durabat, uſquequò terminarentur oblationes, hodie verò reſecata longitudine offertorii,
ſucceſſit Organus, qui ſonat uſque ad 16
Præfationem. Tertium, quod ipſæ oblationes recipiebantur coram Altari, & Celebrante per Eccleſiaſticos Miniſtros, à quibus deligebatur panis, & vinum pro Sacrificio, & in tanta quantitate, quæ ſufficeret pro communione
cleri, & populi. Quartum; quod non 17
admittebantur ad oblationem qui non erant communicaturi; & ideò Pœnitentes conſiſtentes appellati, ideſt quibus indulgebatur, ut totam Miſſam audirent,

dirent, quia prohibiti erant communicare, non offerebant. Multò minus recipiebantur oblationes aliorum publicorum peccatorum, ut dictum eſt ſupra. Quintum, quod laici, & eò minus fœminæ non ingrediebantur Sanctuarium pro oblatione inferenda; ſed extra ſepta Altaris recipiebantur oblata. Sextum, quod completa oblatione, lege
18 bantur nomina eorum, qui obtulerant; pro quibus ſpecialiter celebrans Deum orabat; ut legitur in LXXX. exemplaribus antiquiſſimi Miſſalis Gothici, relatis per *Mabyllon de Liturgia Gallicana lib. 3. & ibid. in Miſſali Gallicano pag.* 333. Quæ quidem nominum publica recitatio degeneravit in aliquorum ambitionem, quam reprehendit *S. Hieronym. in cap.* 18. *Ezechiel. & lib.* 2. *in Hierem. capit.* 11. Quare ſtatutum ut ſecre-
19 tò fieret mentio offerentium in canone, ante conſecrationem pro vivis, poſt conſecrationem pro Defunctis, ut fit etiam hodie à Sacerdote in utroque Memento. Septimum; quod poſt ſæculum decimum diminuta devotione populi erga Euchariſticam Communionem, receſſerunt ab aula oblationes pro Sacrificio Miſſæ, ad quarum ſimilitudinem in pagis, & villis remanſit conſuetudo, ut finito offertorio, Parochus ſe vertat ad populum, & ab eo pecuniariam elee-
20 moſynam pro oblatione recipiat; porrigendo illi oſculandum vel manipulum, vel Crucifixi Imaginem, ut hiſce temporibus videmus. Octavum; ad tollendos autem abuſus modernos circa has oblationes cum oſculo pacis, vel mani-
21 puli, emanarunt ſequentia decreta S. Congregationis Concilii, ac S. Rituum, relatà per *Gavant. in Rubr. Miſſ. part.* 2. *tit.* 7. *n.* 5. *& Biſſum in ſua Hierurgia tom.* 2. *Verbo Oblatio pag.* 149. videlicet: quod celebrans non circumeat Eccleſiam pro oblatione recipienda; ſed aliquantulum ſe retrahat è medio Altaris. Quod non porrigat patenam populo oſculandam. Quodque in Oratoriis privatis non reci-
22 piantur oblationes. Poteſt tamen Parochus accedere ad infimum locum Eccleſiæ, ubi mulieres manent ſeparatæ à viris, & ibi earum oblationes in Miſſa recipere. *Fagnan. in cap. Paſtoralis. nu.* 40. *&* 41. *De his, quæ fiunt à Prælat. tom.* 4. *pag.* 267. Nonum, In nonnullis Eccleſiis Occidentalibus, & præcipuè Gallicanis mos adhuc viget, ut in certis Miſſis ſolemnibus, certiſque aliis diebus feſtivis populi offerunt panem & vinum in Miſſa, ut advertit *Iuenin d.* §. 2. *in fin. pag.* 479. Decimum tandem notandum eſt, quod antiquis temporibus, quando frequentes erant fidelium oblationes in Miſſa, vetitum fuit offerre ad Altare tùm vuas, tùm lac, & mel; 23
ob abuſus, qui irrepſerant in eorum conſumptione; ideoque extra altare cum aliis rebus oblatis ponebantur, ut deſervirent vel pro miniſtrorum alimentis, vel pauperum eleemoſynis; ut ex vetuſtioribus Patribus, ac Synodis notat *Emin. Card. Bona d. lib.* 2. *cap.* 8. *n.* 4. *& Card. de Lauræa in Epitome Canon. Verb. Oblatio.*

In tertio ſenſu, de quo ſupra, *Oblatio* magis preſſa ſignificatione innuit ipſum Miſſæ Sacrificium per Sacerdotem Deo 24
oblatum; ſiquidem antiqui Patres frequenter, quando Sacrum Miſſæ Sacrificium nominare volebant, illud Oblationem vocabant; ut oſtendit *Pamellius ad lib. Tertullian. de Cultu fœmin. cap.* 11. *Ennodius Ticinen. S. Auguſtinus, Optatus,* & alii relati per *Cardin. Bona Rer. Liturgic. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 2. *Verſ. Quinto.* Et hoc pluribus cauſis, & rationibus. Prima, quia ſic Miſſam Spiritus Sanctus deſignavit per os Melachiæ, appellando eam Oblationem mundam. *In omni loco ſignificatur, & offertur nomini meo Oblatio munda. Malach.* 1. 11. ut doctè conſiderat *Emin. Card. Bellarm. lib.* 1. *de Miſſa. cap.* 10. Secundò, quia Chriſtus Dominus ideò carnem mortalem induit, ut eam offerret pro nobis æterno Patri in oblationem. Unde *S. Jo. Chryſoſtom.* ait, *Incarnatus eſt ex noſtra ſubſtantia, & factus eſt nobis Summus Pontifex, & obtulit carnem ſuam.* quod habetur *in cap. Semel immolatus eſt. De Conſecr. diſt.* 2. *in cap. Firmiter. De Summa Trinit., & Concil. Trid. ſeſſ.* 22. *cap.* 1. Tertia, quia Chri-

ſtus

ſtus Dominus bis hanc Oblationem fe-
cit, incruentam unam, quando in
25 cœna cum diſcipulis conſecravit pa-
nem, & vinum, & in ſuum corpus, & ſanguinem converſum obtulit æterno Patri; cruentam alteram, quando crucifixus fuit à Judęis. *Emin. Card. de Lauræa de Incarnat. diſp. 2. n.18; & ead. diſp. 22. art. 5. per totum.* Et noviſſimè *Ivenin. in Comment Hiſtor. Dogmat. tom. 1. Diſſert. 5. cap. 2. pag.* 402. Et ex his omnibus clarè patet, jure optimo Sacrificium definiri, & vocari *Oblationem*; non ſolùm quia verbaliter Oblatio bis fit in Miſſa; una antè conſecrationem, dum Sacerdos offert Hoſtiam poſitam ſuper patena dicendo. *Suſcipe Sancte Pater* &c. Et vinum in Calice cum illis verbis. *Offerimus tibi Domine* &c. Altera ſtatim poſt conſecrationem, recitando Orationem illam. *Unde & memores Domine*, in cujus fine dicitur, *offerimus præclaræ Majeſtati tuæ de tuis donis, ac datis, Hoſtiam puram ✠ Hoſtiam Sanctam ✠ Hoſtiam immaculatam, ✠ Panem ſanctum ✠ vitæ æternæ & Calicem ✠ ſalutis perpetuæ*. Sed præcipuè quia ipſa conſecratio, quam facit Sacerdos in perſonam Chriſti habet rationem Oblationis, ut dicemus infra *Deciſ. XXXI.*
Sed dicet aliquis, ſi poſt factam oblatio-
26 nem Hoſtiæ, & Calicis prima vice, de-
ferantur ad Altare particulæ conſecrandæ, poteruntnè licitè conſecrari? Negat *Bonacin. de Sacrific. diſp. 4. q. ult. punct. 6. n. 6.* Affirmat *Poſſevin. de Officio Curati cap. 2. n. 2. Diana part. 2. tract. 14. reſol. 71. & part. 6. tract. 6. reſ. 7.* Quæ ſunt collocatæ in Coordinato *tom. 2. tract. 1. reſol. 214; & reſ.* 215. ubi ex D.D. ibi allegatis tenet, poſſe licitè conſecrari quocumque tempore deferantur ante conſecrationem Hoſtiæ majoris, ſi aliqua juſta cauſa intercedat; & ſatis ſit, ſi mente offerantur Deo; & hoc idem concedit *Quartus in Rubr. Miſſal. part. 2. tit. 7. dub. 2; & 3.* nec non *Tamburin. de Sacrific. Miſſæ libr. 2. cap. 5. §. 2. num. 6.*

DECISIO V.

ARGUMENTUM.

Quare in Definitione Sacrificium dicatur oblatio externa? Quare omnes oblationes non ſint Sacrificia?

SUMMARIUM.

1 *Cultus Divinus tripliciter offerri poteſt Deo.*
2 *Homo tenetur Deum colere Anima, Corpore, & Rebus externis.*
3 *Homini convenit recognoſcere Superiores ſuos cum oblatione rerum externarum.*
4 *Sacrificia quare peracta cum rebus externis?*
5 *Oblationes omnes factæ in honorem Dei, quare non ſint Sacrificia?*

NOn ſolum definitur Sacrificium, quod ſit *Oblatio*, ſed ulterius, quod ſit *Oblatio externa*; quocirca in præſenti quęrendæ ſunt rationes, ob quas addita eſt hæc vox *Externa*. Quæ quidem ſunt quatuor. Prima eſt, quia homines naturali lege ad colendum Deum ob ſummam ipſius excellentiam, & ſupremum omnium dominium, tenentur. Hic autem cultus exhiberi poteſt tripliciter. *Primò* per actus merè internos, quibus credimus Deum eſſe; ipſumque reveremur, & diligimus. *Secundo* per actiones externas imperatas à Religione, & ordinatas ad ejus reverentiam, ut per Pſalmodiam, & alias orationes vocales, genuflexiones, & adorationes. *Tertiò* per res externas nobis à Deo datas, & quas poſſidemus; quarum aliquas offerimus ad cultum ipſius Dei, & in proteſtationem ſuæ excellentiæ; & hujuſmodi erant Sacrificia, in quibus offerebantur Deo res pretioſiores ad prædictum finem; juxta illud 1. *Paralipom. cap.* 29. *Tua ſunt, & de iis, quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi.* Secunda ratio eſt, quoniam homo

homo recipit à Deo ſicut à primo, & ſupremo omnium principio animam, cor-
2 pus,& res externas. Ergo tenetur Deum colere anima, corpore; & rebus externis. Tunc autem per res externas Deum colit, quando eidem illas offert pro ejus Divino cultu, pręcipuè in Sacrificio. Igitur in definitione Sacrificii dicitur, quod eſt *Oblatio externa*. Tertia ratio eſt. Homo tenetur Deum colere, & ei ſe ſubdere tanquam primo, & ſupremo principio ſecundum modum convenientem, & naturalem eidem homini. *S. Thom.* 2.2.*q*.85.*ar*.1. Sed modus homini connaturalis, & proprius eſt uti rebus
3 externis, & ſenſibilibus ad recognoſcendum Superiores ſuos, & eis honorem exibendum, prout faciunt vaſalli, & ſubditi, qui offerunt res Dominis ſuis in ſignum ſupremæ poteſtatis, ſeu dominii ſuper ipſis. Ergo etiam ad exercendum cultum Divinum, & proteſtandum, Deum eſſe omnium ſupremum
4 Dominum, conveniens fuit, ut Sacrificium perageretur in rebus externis; & ſic in definitione dicitur, *Sacrificium eſſe Oblationem externam*. Quarta tandem ratio eſt, propter quam Sacrificium appellatur Oblatio externa; ut ſcilicet diſtinguatur ab aliis actibus Religionis, & latriæ internis, qui per homines eliciuntur in proteſtationem excellentiæ Divinæ, & ejus ſupremi Dominii, & exercentur per fidem, ſpem, & charitatem. Ita *Colleg, Salmanticen. De Incarnatione to.* 1. *tract.* 21. *diſp*.31. *dub*.1. §.1. & *Maſtrius in Theol. Mor. diſp*.19. *num*.31.

Sed dicet aliquis, ſi Sacrificium diſtinguitur ab aliis actibus internis Religionis, quia eſt oblatio externa; ergo convenit, & eſt idem cum aliis actibus externis, & præcipuè cum aliis oblationibus, quæ fiunt Deo; & ſecundum hanc rationem omnes oblationes erunt Sacrificia; præcipuè ſi conſumentur, & deſtruantur in honorem Dei, ut incenſum, thimiama, candelæ, & ſimilia?

Reſpondetur negando conſequentiã;
5 & ratio diverſitatis eſt, quia ad eſſentiam Sacrificii non ſufficit, quod res externa offeratur Deo, & immutetur, ſeu deſtruatur in proteſtationem ejus ſupremi Dominii; ſed opus eſt, quod illa oblatio, & rei immutatio ſit divinitùs ordinata ad ſignificandum ſupremum actum latriæ in proteſtationem Divinæ excellentiæ; idcircò combuſtio thimiamatis, incenſi, olei, & cujuſcunque alterius rei oblatæ in Divinum cultum, non poſſunt dici Sacrificia, quia non ſunt divinitùs ordinatę ad ſignificandam Dei excellentiam ſupremam, ut doctè explicat *Baldellus tom.2. Theolog. moral. lib.* 3. *diſp*.3. *n*.10.

DECISIO VI.

ARGUMENTUM.

Explicantur illa verba definitionis *Soli Deo facta*. Oſtenditur Sacrificium nulli deberi præter Deum. Quæritur an ſaltem Chriſto Domino offerri poſſit Sacrificium ut homini? Narrantur actus latriæ interni, & externi, & quæ ſint Adorationis ſigna? Oſtenditur, quam grave ſit ſcelus eorum, qui Dęmonibus ſacrificant; & quibus pęnis ſint plectendi.

SUMMARIUM.

1 *Sacrificium non poteſt offerri niſi ſoli Deo.*
2 *Sacrificium viſibile exterius eſt eſſentiale ſignum Sacrificii inviſibilis interni.*
3 *Deus eſt principium omnium rerum, & eas poteſt ad libitum deſtruere.*
4 *Homini nefas eſt, ſe ſubmittere alteri; quàm Deo.*
5 *Adoratio quid ſit? Et undè dicatur? Et quotuplex ſit?*
6 *Adoratio eſt triplex. Interna, Externa, & Mixta.*
7 *Mardocheus quare recuſabat adorare Amanum?*

8 *Adoratio alia civilis, quæ competit hominibus; alia ſacra, quæ Deo, & Sanctis præſtatur.*

9 *Adoratio Sacra Triplex eſt; Latriæ, Hyperduliæ, & Duliæ.*

10 *Adorationis internæ ſigna, quæ ſint?*

11 *Adoratio interna diſtinguitur ab actibus fidei, ſpei, & charitatis.*

12 *Adorationis Sacræ, & externæ actus qui ſint? & n.26.*

13 *Genuflexio quare ſit actus adorationis?*

14 *Detectio capitis quare ſit adorationis ſignum?*

15 *Hebræi quare orent capite cooperto?*

16 *Mulieres quibus de cauſis procedere debeant velato capite?*

17 *Manuum elevatio ſignum adorationis.*

18 *Manibus junctis orare quid ſignificet?*

19 *Brachiis expanſis orare quid innuat?*

20 *Manus extollunt multi erga Hoſtiam elevatam; & Cur?*

21 *Luna recenter viſa Mahometani extendunt ad eam manus, & ſibi trahunt oculos.*

22 *Pagani elevabant manus ad Solem, & oculos ſibi tangebant, in ſignum adorationis.*

23 *Oſculatio eſt ſignum Adorationis. Et quare?*

24 *Papæ pedes quare catholici deoſculentur?*

25 *Manus noſtræ deoſculatio cur fiat, dum alium ſalutamus?*

26 *Sacrificium incommunicabile eſt cuicunque creaturæ; & non licet eo uti erga Angelos, vel erga Sanctos.*

27 *Sacrificium an Chriſto Domino poſſit offerri tanquam Homini? Negativa ſententia. 28. Affirmativa. 29.*

30 *Sacrificium dirigitur etiam Chriſto ut homini in Miſſa de ſeptem doloribus Deiparæ.*

31 *Sacrificium offerre dæmonibus, ut faciebant Judæi Idolo Moloch, quam impium, & inhumanum.*

32 *Strygæ, lamiæ, ac magi Sacrificia offerunt Dæmonio; à quo ſummè deſiderantur.*

33 *Sacrificantes Dæmoni ſunt denunciandi S. Officio Inquiſitionis, & ibi puniendi.*

Sacrificium eſſe oblationem *Soli Deo
factam* dictum eſt in definitione; eſt
enim de fide, quod Sacrificium nõ poteſt
offerri niſi Deo, cum ſit cultus latrię
omninò ſupremus: & Sacrificium viſi-
bile, quod offertur exterius, eſt eſſen- 2
tiale ſignum Sacrificii inviſibilis, quod
offertur interius in ipſis cordibus offe-
rentium; & quod eſſe debent ipſi offe-
rentes, ut docet *S. Auguſt. lib. 5. de Civit.
Dei cap. 5. & lib. 10. cap. 19. to. 5.* Siquidem
Sacrificio res oblatæ immutantur, &
conſummuntur, ut infra dicemus; &
hoc modo ſignificatur, Deum eſſe ſupre- 3
mum rerum principium, qui res produ-
xit; poteſtq; eas deſtruere, tranſmutare,
& in nihilum redigere, inter quas res ſe
conſtitutum proteſtatur Sacrificans; &
magna cum proportione ſignificat inter-
nam animi ſui ſubmiſſionem erga Deũ,
tanquam celſiſſimum Dominum excel-
lentiæ incomparabilis; cui propterea, &
non alii hoc ſignum ſubmiſſionis inter-
næ, & externæ convenit; & ſic Sacrifi-
cium ſoli Deo offertur, qui ſolus eſt pri-
mum principium omnium rerum crea-
tarum; & ultimus finis beatificationis
hominum, quibus nefas eſſet alteri ſe
ſubmittere, dare, aut offerre, ut latius 4
probant *S. Thom 2.2. q. 85. art. 1. & 2. Suar.
in 3. p. tom. 3. diſp. 72. ſect. 1. & 2. Baldell. in
Theol. Mor. tom. 2 lib. 1. diſp. 62. nu. 7. Colleg.
Salmanticen. tom. 10. De Incarnat. diſp. 35.
nu. 21.* ubi Sacrificiore collocat inter ce-
lebriora ſigna Adorationis latrię, quę ſoli
Deo præſtatur. Et *Emin. Card. de Laurea
eod. tract. de Incarnat. diſp. 29. nu. 36. &
ſeqq.*

Sed dicet aliquis quæ ſunt ſigna Ado-
rationis Latriæ? Reſpondetur Adoratio- 5
nem, (quæ eſt *honor exhibitus alicui cum
nota ſubmiſſionis*; & quæ derivat non *ab
oro*, ſed *ab ador*, frumentum ſcilicet Sa-
crificio deſtinatum; nam etiam apud
gentiles actio Sacrificandi erat actus
adorationis in ſignum ſupremæ exiſti-
mationis. *Card. de Lauræa de Incarnat. d.
diſp. 29 num. 1.*) triplicem eſſe; Internam
tantum, Externam tantum, & utroqúe
modo internam, & externam ſimul.
Interna conſiſtit in actibus intellectus,

& vo-

& voluntatis, quibus homo judicat, & exiſtimat, quod alicui propter ejus excellentiam honor, ac reverentia ſupra ceteros debeatur; & vult ei actus reverentiæ, & obſequii præſtare, tenendo eum ut talem, illum diligendo, & præferendo ceteris. Adoratio externa tantùm conſiſtit in obſequiis viſibilibus honorationis, ſubmiſſionis, & proferentię ſine interna exiſtimatione, quod illi debeantur, de qua dari poteſt exemplum Judithæ, quæ *Holofernem adoravit, proſternens ſe ſuper terram*: ut in ejus libro *cap.*10. *Verſ.*20. Et de Amano, coram quo *Cuncti ſervi Regis, qui in foribus Palatii verſabantur flectebant genua; & eum adorabant*. *Eſther. cap.* 3. *Verſ.* 2. Quamvis eum non crederent adoratione dignum, ſed illum in eorum cordibus deſpicerent; & tantummodo adularent; ut faciunt (ait *Emin. Card. de Lauræa d. diſp.*29. *nu.*2.) major pars aulicorum; quibus addere poſſumus omnes fictos amicos, adulatores, & aſſetatores, quibus plenus eſt mundus. De unoquoque eorum verificatur, quod legitur in *Iſaja cap.*2. *nu.* 13. *Populus iſte ore ſuo, & labiis ſuis glorificat me; cor autem ejus longe eſt à me*. Mardocheus autem recuſabat ſupradictum Amanum adorare. *ut ibid. cap.*
7 3.*Verſ.*2. Sed cur ita? Reſpondetur,
vel quia Aman habebat in veſtibus nictas Deorum Imagines, & Mardocheus timebat idololatriam committere, ſi ante eas genuflecteret. Vel quia Aman volebat adorari cultu latriæ, qui ſoli Deo debetur; unde ait Mardocheus; *Timui ne honorem Dei mei transferrem ad hominem*. *Eſth. cap.*15. *Verſ.*14. Interna autem, & externa ſimul Adoratio importat utroſque actus de quibus infra.
Porrò Adoratio alia iterum eſt Civilis,
8 & profana, quæ puris hominibus fieri
poteſt. Alia eſt Sacra, quæ Deo, & Sanctis debetur; & hæc ſubdividitur in
9 *Latriam, Duliam, & Hyperduliam*. Pri-
ma ſoli Deo præſtatur; ſecunda Sanctis, tertia Deiparę; cui excellentior odoratio, quàm aliis Sanctis debeatur; ut latè Theologi, & præcipuè *Collegium Salmantic. dict. tom.* 10. *De Incarnatione diſput.* 35. His prænotatis.

Signa Adorationis internæ ſecundum
aliquos erga Deum, quæ dicitur *Latria*, 10
ſunt actus fidei, ſpei, & charitatis quos homo elicit in corde ſuo reflectendo ad Deum, in ipſumque credendo, ac ſperando; atque illum diligendo. *Ita præter ceteros Alex. de Ales* 3.*p. q.*30.*memb.* 1. *art.*2. *Cordub. lib.*1. *q.*5. *not.*2. *& Gabriel in* 3. *diſt. qu.*9. *unica art.*3. *Et in Canonem Miſſæ lect.*49. *pag. mihi* 426. ubi ità ait: *Interior latria dicitur actus fidei, ſpei, & charitatis ſecundum B. Auguſt. in Enchir. cap.*2. *& ſeq. Hi enim ſoli in Religione, qua Deus colitur, ſequendi ſunt; ut ibid. dicit c.* 3. *Harum nanque virtutum actibus debita Deo reverentia exhibetur. Unde quoties actum fidei, ſpei, aut charitatis elicio, toties Deum colo, Deum venereor. Deum adoro*. Contrarium tamen docet *Colleg. Salmanticen. cit. tom.*10. *De Incarnatione diſput.* 35. *num.*7. 8. *&* 9. ubi fusè probat, ado-
rationem eſſe actum Religionis diſtin- 11
ctum à fide, ſpe, & charitate; quæ quidem adoratio interna conſiſtit in mentali ſubmiſſione ad Deum, & locutione interiori, ad modum Angelorum, qui ſine expreſſione vocum externarum loquuntur, & Deum adorant, ac benedicunt, ut fuſius docet idem *Colleg. Salmantic. tom.*3. *de Angelis tract.* 7. *diſp.*15. *dub.*2. Idcircò tunc Deum colit homo adoratione interna, quando eum in corde ſuo benedicit, adorat, laudat; & mente ejus excellentiam, ac eminentiam reveretur, ac ſuſpicit.

Externę autem Adorationis ſimul cum interna (ut de illa ficta Adulatorum nihil dicamus) ſigna ſunt ſequen- 12
tia. I. Eſt Sacrificium, de quo in præſenti agimus; & ſoli Deo debetur. II. eſt genuflexio, cujus exempla plurima habentur in ſcriptura Sacra, *ut Gen.*41. *Iſa.*45. *Luc.*22. *Actor.* 21. *ad Rom.*14. *&*
alibi ſæpè. Et ratio eſt, quia qui genu- 13
flectit, illa actione fit alio minor, & ſic ſe conſtituit inferiorem reſpectu illius, quem adorat. III. Signum eſt Proſtratio, ideſt humilis procubitus ad terram; quæ importat eandem inferioritatis, & depreſſionis figuram. Ità oravit Chri-

ſtus in horto Patrem ſuum; ſic orat Ec-
cleſia in Paraſceve; & ubi agitur de
implorando auxilio Divino in magna
14 calamitate. IV. Signum eſt detectio ca-
pitis; qui enim ità facit coram alio, qua-
ſi præſentat, & offert nobiliſſimam ſui
partem, in qua omnes ſenſus vigent;
undè proteſtatur ſui ſubjectionem, &
indicat ſe paratum ad alterius obſequiū;
noſque Chriſtiani utimur hoc ſigno in
Templis, & in functionibus Sacris. Con-
trarium ſervabant olim Hebrei in Sa-
crificiis; prout etiam hodie faciunt, cum
orant, nam capita cooperiunt, ut vide-
mus in praxi; & notat *Abulenſ. in cap.*
13. *Levit. q.*10. *Et Torre q.*84. *art.*2. *diſp.*
5. *num.*15. & illi quidem ad imitationem
Moyſis, qui ut vidit Deum in Rubo ab-
ſcondit faciem. Nos ſecus ad exem-
plum Apoſtolorum; dicente Paulo 1.
*Cor.*11. *Omnis vir orans, aut prophetans
velato capite, deturpat caput ſuum.* Et
infra: *Vir quidem non debet velare caput
ſuum.* Et ità decet nos Chriſtianos ad
diſtinctionem Judæorum; nam tegu-
mentum capitis ſignum eſt ſervitutis;
16 & detectio libertatis. Mulieres autem,
ut ait Apoſtolus, eodem loco, debent
orare velato, & cooperto capite; ob
pudicitiam, & honeſtatem; & propter
Angelos, ideſt Sacerdotes, & Miniſtros
templi; ut explicat *Colleg. Salmantic. d.
q.*35. *num.*22. ubi invehit contra immo-
deſtiam fęminarum, quæ non ſolum
procedunt revelato capite, & facie, ſed
etiam ſcapulis, pectore, & brachiis,
quas iampridem reprehendebat *Clemens
Alexandr. in Pedagogo lib.*2. *cap.*10. V. Si-
gnum Adorationis eſt manuum eleva-
17 tio juxta illud 1. *Thim.*2. *Volo viros orare
in omni loco, levantes puras manus.* Quod
de Moyſe habetur *Exod.*17. Et in Pſal.
140.2. *Elevatio manuum mearum Sacrifi-
cium Veſpertinum.* Et denotat indigen-
tiam Superioris virtutis, & auxilii, quod
expoſtulat, qui manus elevat, & quaſi
18 porrigit, ut accipiat: & qui manibus
iniunctis ſic orat, oſtendit ſe ſubditum,
& infimum: at qui brachiis expanſis, de-
19 notat Crucem, & paſſionem Chriſti ob
cujus merita præſtolamur exaudiri.

Antiquitùs in elevatione Hoſtiæ conſe-
cratæ fideles attollebant manus. *Tertull.
de Spectaculis cap.*25. & in Melita, mul-
tiſque Italiæ locis ſolent ruſtici extende-
re palmas verſus Hoſtiam elevatam; 20
& tangere poſtea proprios oculos, quem
actum faciebant gentiles oriente Sole,
& Mahometani faciunt, Luna recen-
ter viſa; undè inter Chriſtianos mos iſte 21
creditur, quod tempore S. Leonis Papę
introductus fuerit; nam Romani ſole-
bant ejus tempore, more paganico hos
actus in reverentiam Solis agere; quos
idem Papa *ferm. de Nativitate* increpat. 22
Magri in Hierolexic. Verb. Hoſtia. In princ.
VI. Adorationis ſignum eſt oſculatio, 23
ſivè reverentis oſculi impreſſio; ideò
Crucem, Sacraſque reliquias oſcula-
mur in ſignum adorationis. Congruen-
tia hujus ſigni in eo conſiſtit, quod dūm
os, quo ſpiritum trahimus, & emitti-
mus, applicamus alterius manibus, aut
pedibus, ſignificamus, totam vitam no-
ſtram à poteſtate ejus, quam indicat
manus, pendere; ſubdique illi, cujus
pedes oſculamur. Et ita Sunamitis oſcu-
labatur pedes Eliſei; & Maria Magda-
lene pedes Chriſti; & Catholici oſculan-
tur pedes Papæ, juxta antiquiſſimum
Eccleſiæ uſum, de quo *Magri in Hiero-* 24
lex. Verb. Sandalia; ubi notat Papam
deferre crucem in collo pedis; *ad oſten-
dendum, humilitatis cauſa, quod talis re-
verentiæ actus non ſibi, ſed Cruci Chriſti de-
feratur.* In civilibus autem ſalutationi-
bus ſolemus manum noſtram oſculari,
& ad eum, quem honoramus, extende-
re; cum enim oſculatio ſit ſignum ado-
rationis; & non ſemper poſſimus acce- 25
dere ad rem adoratam: aut illam in ſe
oſculari non deceat, loco ejus conſueve-
runt homines manum propriam oſcula-
ri; & per eam quaſi oſculum mittere. Ita
Colleg. Salmantic. d. tom. 10. *De Incarnat.
diſp.* 35. *num.*23. *Verſ. ſextum* ubi *num.*24.
advertit, omnia ſupradicta ſigna, cum
pendeant ab interna intentione hominis
eſſe communia tam latriæ, quam duliæ;
ideoque adhiberi poſſe tam in adoratio-
ne Dei, quam in honore Sanctorum; ex-
cepto tamen Sacrificio, quod eſt pecu- 26
liari

llari adorationi Dei appropriatum; & eſt incommunicabile cuicumque creaturæ; ita ut non liceat eo uti erga Angelos, vel erga Sanctos, ut ex autoritatibus SS. Patrum demonſtrat Gonzalez *in Commentar. ad cap. Quidam 2. n. 9. de Celebrat. Miſſar.* VII. Alia etiam ſigna adorationis tàm latriæ, quàm Duliæ communia ſunt conſtructio Templorum, & Altarium; Lampadarum accenſio, Thuris combuſtio, Laudum recitatio; Feſtorum dierum celebratio, Proceſſionum, & publicarum orationum inſtitutio; quibus juxta fidelium intentionem Deus, & Sancti adorantur, & coluntur; ut eruditè probat *Emin. Card. de Lauræa in d. tract. de Incarnatione diſp* 29. *art.* 3. ubi *n.* 51. iterum excipit Sacrificium, quod ſoli Deo debetur.

27 Sed dicet aliquis, cum Sacrificium nulli creaturæ Angelis, aut Sanctis conveniat, poterit nè ſaltem Chriſto Domino offerri tanquam Homini?

28 Pro negativa facit. *Primò* quia Sacrificium offertur Deo, quia eſt primum rerum principium, & ejus dominium eſt ſupremum. Sed Chriſtus Dominus, ut homo non eſt tale. Ergo etſi ratione Verbi, & Deitatis ei ſacrificium conveniat; tamen ut homini offeri non poteſt. *Secundò* res oblata debet eſſe alia ab eo, cui offertur. Sed Chriſtus eſt res oblata. *Conc. Trid. ſeſſ.* 22. *cap.* 2. Ergo ipſimet offerri non poteſt. *Tertiò*: Eccleſia numquam offert Sacrificium Chriſto; ſed æterno Patri, dum in Miſſa ait, *Suſcipe Sancte Pater &c.* & Toti SS. Trinitati, ut in jlla ratione *Suſcipe Sancta Trinitas hanc oblationem*. Ergo. Hanc opinionem tenet *Vaſquez diſp.* 96. *n.* 61. *&* 62. *Et Emin. Card. de Lauræa de Incarnatione d. diſput.* 29. *n.* 84.

29 Pro affirmativa facit. *Primò* quia Chriſtus adorandus eſt adoratione latrię, nõ ſolum ut Deus, ſed etiam ut Homo; quia Humanitas Chriſti ut unita Verbo, includit ipſum Verbum, & dicit totum Chriſtum. *Emin. Card. de Lauræa de Incarnatione D. diſp.* 29. *num.* 68. *& ſeqq. & Maſtrius in* 3. *diſp.* 2. *num.* 206. Sed Sacrificium eſt actus latriæ. ergo offerri poteſt Sacrificium etiam Chriſto. *Secundò* per communicationem idiomatum ea, quæ conveniunt Deitati, conveniunt etiam Humanitati. *Maſtr. d. diſp.* 2. *num.* 206. Sed Deitati convenit Sacrificium. Ergo & humanitati; & ſic ipſi Chriſto. *Tertiò* majus beneficium eſt Redemptio, quam creatio; juxta illud *in Præf. Exultet. Quid enim naſci profuit, niſi redimi profuiſſet.* Sed Sacrificium offertur Deo tanquam Creatori, à quo eſſe habemus. Ergo offerri poterit etiam Chriſto, à quo redempti ſumus.

Hanc affirmativam opinionem tuetur *Colleg. Salmanticen. d. tom.* 10. *de Incarnat. diſp.* 35. *num.* 50. ubi allegat auctoritatem S. Athanaſii *lib.* 1. *de Incarnat. Verb.* parùm à principio, qui de Corpore Chriſti agens inquit: *Et quia Increati corpus factum eſt, ideò ejus Corpus dicitur, cujus factum eſt. Ac proinde illi ſacra offertis, adhibetiſque veſtram adorationem; eaque de cauſa ritè, legitimaque ratione adoratur, & divina adoratione colitur.* Quibus verbis Sanctus Doctor oſtendit pari parſu ambulare oblationem ſacram; ideſt Sacrificium, ac divinam adorationem, ſcilicet latriæ. Nec diſſimilis eſt ſententia S. Gregorii Niſſeni, ità dicentis: *Chriſtus eſt Sacerdos in æternum, qui eſt ouis ſacrificii, eſt ſacerdos ſacrificans, & eſt ſuſceptor Sacrificii cum Patre ſuo.* Ita in *lib. de Fide ad Simplicium*, & refertur *à Mandeſio in Theologia Catechetica lib.* 5. *cap.* 24. *num.* 264. Et hac retenta opinione reſolvuntur rationes contrariæ, per idem *Colleg. Salmanticen. d. num.* 50. dicendo *ad primam*, quod licet Humanitas Chriſti non ſit primum omnium principium, tamen tanquam unita Verbo æqualiter coadoratur cum Verbo in ipſo Chriſto; & ſic etiam ei offerri poteſt Sacrificium. *Ad ſecundam*, quod cum in Chriſto ſint duæ naturæ, non implicat, ut reſpectu unius, (ſcilicet humanæ) ſit res oblata, ac victima; & reſpectu alterius, (nempè Divinæ) ſit ille, cui ſit oblatio; rectè enim tali pacto idem Chriſtus exercere

poteſt

poteſt officia creditoris, & debitoris; Domini, ac ſervi; Superioris, & inferioris. *Ad tertiam*, quod quæſtio non cadit in facto eſſe, ſed in fieri poſſe; certum eſt enim quod Eccleſia offert Sacrificium non Chriſto, ut homini, ſed Trinitati Sanctiſſimæ. Sed ſi offerretur etiam Chriſto Domino, non eſſet illicitum; quod non obſcurè indicavit *S. Auguſtin. lib.* 10. *de Civit. cap.*20. his verbis: *Cum in forma Dei Sacrificium cum Patre ſumat; tamen in forma ſervi ſacrificium maluit eſſe, quam ſumere, ne vel hac occaſione quiſquam exiſtimaret cuilibet ſacrificandum eſſe creaturæ.* Quibus verbis ſupponitur, non eſſe repugnantiam intrinſecam ex parte objecti, quin Chriſto ut homini poſſit etiam Sacrificium offerri, etſi ob humilitatis virtutem noluerit; ut conſiderat *Emin. Card. de Lugo de Incarnat. diſp* 34. *n.* 46. qui hanc opinionem approbat, & cum eo *Suarez in p. p. S. Thomæ diſp.* 62. *ſect.* 2. Neque *contra, eſt Averſa ead. quæſt. ſect.* 1. §. *Nonò demum*. In facto tamen ſoli Deo Sacrificium offertur; non Chriſto, ut homini, neque Deiparæ, neque Angelis, neque Sanctis; etſi Miſſæ celebrentur in eorum honorem, ut declaravit *Concil. Trident. d. ſeſſ.* 22. *cap* 3. ubi *Barboſa* colligit Theologos de hac re tractantes; & advertit idem *Card. de Lauræa d. diſp.* 29. *n.* 55. *& num.* 265.

Eſt tamen notatu dignum, quod in
30 Miſſa in Feſto Beatæ Mariæ Virginis de ſeptem Doloribus, quæ celebratur *feria 6. ante Dominicam Paſſionis*, in oratione ſecreta ſic Eccleſia loquitur. *Offerimus tibi preces, & Hoſtias Domine Jeſu Chriſte humiliter ſupplicantes* &c. Hoſtias autem offerre, eſt offerre Sacrificium, ut ſupra demonſtratum eſt. Ergo etiam Chriſto, ut homini offertur: ſubdit enim ibi Eccleſia; *Meritis paſſionis tuæ*, quæ paſſio non in Chriſto tanquam Deo, ſed tanquam homine conſideratur.

Ex his comprehendere licet, quam magnum fuerit facinus hebræorum de-
31 monio ſacrificantibus; de quibus ſcriptum eſt in *Pſalm.* 105. *verſ.* 37. *&* 38. Quod *immolaverunt filios ſuos, & filias ſuas dæmonibus, & effuderunt ſanguinem innocentem, ſanguinem filiorum ſuorum, & filiarum ſuarum; quas ſacrificaverunt ſculptilibus Chanaan.* Videlicet, ponebant infantes ſuos in ſtatua ærea Idoli Moloch; deinde igne ſub ea accenſo & ignita facta, pueruli cremabantur inexplicabili cruciatu; conſentientibus genitoribus eorum, ita Sacrificium offerentibus Idolo, ac dæmoni; ut fuſiùs ſcribunt *Torniell. ad Mundi annum* 3406 *n.* 2. *Salian. ad annum* 3139. *num.* 78. *& ad annum* 3406. *num.* 12. Nec non *Lyran. & Abulen.* & aliis quos allegat *Menochius in Storeis Centur.* 4 *cap.* 59.

Æqualis eſt impietas Strygium, ma-
gorum, ac lamiarum, qui ſacrificia offe- 32
runt diabolo, illa enixè poſtulanti ob ſuperbiam ſuam; ut legitur apud *Delrium Diſquiſ. Magic. lib.* 2. *q.* 16. *Guaccium in Compend. Malefic. lib.* 1. *cap.* 13. *& Gaſp. Schottum in Phyſica Curioſa lib.* 1. *cap.* 23. ubi plurima exempla. Quam gravis autem ſit culpa eorundem magorum docent *Sanchez in Decal. lib.* 2. *cap.* 40. *& Leſſius de Juſtitia, & Jure lib.* 2. *cap.* 44. Et 33
de eorum denunciatione, & punitione tractant *Baldell. in Theol. Mor. tom.* 2. *lib.* 1. *diſp.* 62. *num.* 6. *&* 7. *Scaccia de Judic. lib.* 1. *cap.* 12. *à num.* 23. *& ſeqq. Carena de Offic. S. Inquiſit. part.* 2. *tit.* 12. *num.* 26. *Torreblanca in Epitome delictor. lib.* 3. *& Barboſa in cap. Epiſcopi* 26. *q.* 5. ubi alios cumulat.

DECISIO VII.

ARGUMENTUM.

Sequitur declaratio definitionis Sacrificii circa illa verba: *Qua in teſtificationem ejus ſupremi Dominij*. Nec non illa, quæ ſequuntur, videlicèt: *A legitimo Miniſtro*. Et docetur quid ſit Religio, ac Divinus cultus? Religionem non eſſe virtutem Theologicam, ſed moralem. Non cuique homini litare licere; ſed

ſed tantùm Sacerdotibus; Hi quinam fuerint in lege Naturæ, Moſaycæ, & Gratiæ, ac apud Gentiles? Quæritur, & oſtenditur, quomodo Caro Chriſti propagata fuerit tùm ex Regia ſtirpe David, tùm ex Sacerdotali Aaron?

SVMMARIVM.

1 *Sacrificium cur offeratur, Deo in teſtificationem ejus ſupremi Dominii?*
2 *Religio erga Deum quid ſit?*
3 *Religio in Deum non eſt virtus Theologica, ſed Moralis ſpectans ad Juſtitiam.*
4 *Cultus divinus in quibus conſiſtat?*
5 *Cultus, & honor quomodo differant inter ſe?*
6 *Pietas, & gratitudo quid ſint?*
7 *Religionis virtus præſtantior eſt cœteris.*
8 *Sacrificium non ſpectat ad virtutes Theologicas, ſed ad Religionem tanquam Moralem virtutem.*
9 *Sacrificare non licet cuique homini; ſed ſolis legitimis miniſtris, ideſt Sacerdotibus.*
10 *Sacerdotes qui nam eſſent in lege naturæ?*
11 *Sacerdotium in lege naturæ poterat à parentibus dari etiam filiis non primogenitis.*
12 *Sacerdotium in lege Moſayca poſitum in deſcendentibus à Patriarcha Leui filio Jacob.*
13. *Ozias Rex quare lepra percuſſus?*
14 *Levitarum tres ordines in lege Moſayca; Leuitæ, Sacerdotes, & Pontifices.*
15 *Gentilium Sacerdotes publica auctoritate dedicati.*
16 *Sacerdotum Ethnicorum farrago, & nomina.*
17 *Joannes Baptiſta Ceſſis Primarius Juris Civilis Interpres in Publico Gymnaſio Patavino laudatus.*
18 *Chriſtus Dominus Summus Pontifex, & Sacerdos in æternum.*
19 *Apoſtoli ordinati Sacerdotes, & Epiſcopi in ultima cœna à Chriſto Domino.*
20. *Sacerdotium legis Evangelicæ à quatuor ſectis hæreticorum impugnatum.*
21 *Chriſtus Dominus, ut Homo ſicut fuit à Regia Stirpe David, an ſic fuerit ex ſtirpe Sacerdotali Aaron?*
22 *Maria Dæipara deſcendit ex Regia Stirpe David.*
23 *S. Joſeph Sponſus Deiparæ erat de eadem Regia Stirpe David.*
24 *Maria Deipara an etiam deſcendat ex Stirpe Sacerdotali, & Aaronica; & quomodo! ubi ſeptem opiniones.*
25 *Matrimonia Hebræorum regiſtrabantur in libris, qui ſervabantur in Templo, cum nomine Parentum ſponſorum, & de qua Tribu forent.*
26. *Chriſtus Dominus etſi propagatus ut homo ex utraque Tribu Regia, & Sacerdotali; non fuit unctus Sacerdos more Hebræorum; ſed Unctione Divina per unionem Humanitatis cum Deitate.*
27 *Sacerdos non erat in lege Moſayca, qui per lineam maternam tantum deſcendebat ex Tribu Levitica.*

HUcuſque demonſtratum eſt, *Sacrificium eſſe oblationem externam,* 1
ſoli Deo factam. Nunc declarare oportet, quare in definitione ſubjungatur; quod Sacrificium offertur Deo *in teſtificationem ejus ſupremi Dominii!*

Pro intelligentia ſcire oportet. Sacrificium, ut ſupra diximus, eſſe præcipuum actum Religionis. *Religio* autem 2
eſt virtus debitum cultum Deo tribuens, tanquam primo omnium princip o. Ità *Gonet. tom. 4. tract. 11. diſput. 3. num.* 1. Dicitur *Virtus*, ideſt Habitus bonus, & principium operationis laudabilis ad excluſionem ſuperſtitionis, & falſæ Religionis, quæ non eſt virtus, ſed vitium rectæ rationi oppoſitum, quia ſuperſtitio vel falſum Deum colit, ut faciunt Ethnici, & Pagani; vel licèt verum Deum colat, non tamen honeſto, & convenienti modo; ſed vel ſuperfluis cæremoniis à Deo rejectis, ut faciunt

hiſce

hiſce temporibus ipſi Judæi; vel inutilibus, & cum errore; ut agunt Turcæ, Hæretici, & ſimiles. Dicitur
3 *debitum* ideſt conveniens; hæc enim virtus non eſt Theologica, ſed Moralis ſpectans ad Juſtitiam, ut docent omnes Theologi, quatenus reddit Deo jus,
4 quod illi debetur, ideſt *Cultum*. Cultus autem, qui Deo redditur, importat duo. Unum eſt proteſtatio Divinæ excellentiæ: Alterum eſt ſubmiſſio, & ſubjectio noſtra ad Deum. Unde notanda eſt differentia inter cultum, &
5 honorem. Nam cultus eſt circa excellentiorem. Honor verò poteſt eſſe etiam circa æquales, ac etiam inferiores. Ideò qui alium colit, illum ſuperiorem declarat, & ei ſe ſubditum profitetur. Non ita qui alium honorat; Deus enim honorat Sanctos ſuos, & Princeps poteſt honorare ſuos miniſtros, atque ſubditos, quamvis inferiores ſibi. Tandem dicitur, *tamquam primo omnium principio*,
6 ad differentiam *Pietatis*, qua honoramus Deum tanquam Patrem noſtrum; atque *gratitudinis*, qua illum veneramur ob beneficia recepta; ſed cultus, quo per Religionem Deum colimus, eſt ob ſingularem, & infinitam ejus excellentiam in omni genere perfectionis; & ob illius primum principium, & ſupremum omnium Dominium, cui noſmetipſos ſubjectos profitemur. Et ex his deprehendimus quanta ſit præſtantia
7 virtutis Religionis ſupra alias morales; nulla quippè earum habet objectum ita elevatum, ſicut eſt Divinus cultus; ratione cujus ipſa Religio Deum quodammodo attingit, ut docet *S. Thom.* 2. 2. *q.* 81. *a.* 6. *in corp.*

Hinc fit, ut ſupra tetigimus, quod
8 Sacrificium, non ſpectat ad virtutes Theologicas, ſed ad Religionem, tanquam moralem virtutem; licet enim qui Deum colit adorando, & ſacrificando, Deum credat; in Deum ſperet, & Deum diligat; tamen ejus objectum non eſt immediatè Deus, ſed actus ſervitutis, ſubjectionis, & honoris, qui debentur Deo; ſicut objectum juſtitiæ eſt jus debitum alicui; non autem is, cui jus illud debetur, ut docent *Gonet d. diſp.* 3. *nu.* 3. *Et Emin. Cardin. de Lauræa de Incarnatione d. diſput.* 29. *num.* 42. *Et Colleg. Salmant. tom.* 3. *in Arbore Prædic. Virtutum num.* 60. Igitur in definitione dicitur Sacrificium fieri Deo *in teſtificationem ejus ſupremi Dominii*, quia exercetur ille cultus à Sacerdotibus, tanquam Deo debitus ob ejus ſupremum Dominium; quod populus teſtificatur, profitendo in Sacrificiis ſuam ſubjectionem ipſi Deo.

Sequitur in definitione Sacrificii, quod ejus oblatio fit *à legitimo Miniſtro*. Quæ 9
verba nos docent; non cuique homini licitum eſſe ſacrificare, & Deo ſacrificia offerre; ſed tantummodò legitimis miniſtris Eccleſiæ, nempè illis, qui ſunt ordine Sacerdotali inſigniti, juxta illud *D. Pauli ad Hebr.* 5. *Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo tanquam Aaron*. Quod quidem ſervatum eſſe in omni lege, & in omni tempore deſumitur ex ſcriptoribus tàm Eccleſiaſticis, quàm profanis. In lege naturæ omnes 10
Primogeniti erant Sacerdotes, & jus à nativitate offerendi Deo Sacrificia conſequebantur. Idcircò, quod Adam, & alii juſti ab eo deſcendentes obtulerint Sacrificia Deo, docet *S. Thom.* 2. 2. *q.* 85. *art.* 1. *ad* 2. *Gonet tom.* 5. *diſp.* 2. *de Sacramentis art.* 10. *§.* 4. *nu.* 48. *Collegium Salmantic. d. tom.* 10. *de Incarnat. tract.* 21. *diſp.* 31. *dub.* 1. *num.* 3. *& Emin. Card. de Lauræa eodem tract. de Incarnatione diſp.* 29. *num.* 37. Hinc *Mendeſius* in ſua Theologia catechetica *lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 20. loquens de Sacerdotibus legis naturæ ita ait: *Omnes filii natu majores tunc à Parentibus cum hæreditaria portione Sacerdotium, & Sacra illius ornamenta accipiebant. Quæ ſunt illa primogenita, & veſtes optimæ, quibus Jacob à matre indutus Patris benedictionem eſt ſuffuratus*. Et idem anteà ſcripſerunt *S. Hieronymus in Epiſt.* 126. quæ eſt ad Evagrium; *Salianus in Annalibus ad Annum Mundi* 2223. *num.* 3. *& Tholoſan. in Syntag. Jur. Univ. lib.* 16. *num.* 22. ubi tamen obſervat cum *Pererio in Geneſ. cap.* 25. *num.* 76. quòd lege naturæ durante Jus erat majoribus,

ac

ac Parentibus concedere ex privilegio poteſtatem Sacerdotalem etiam filiis non primogenitis; quam conſecuti ſunt Abel, & Abraham, qui quamvis non eſſent primogeniti, propterea Sacrificia Deo offerebant.

In lege autem Moſayca, & ſcripta,
12 Sacerdotium collocatum fuit à Deo in Tribu Levitica, ideſt in deſcendentibus à Levi Patriarcha filio Jacob, ut habetur in libro *Numeri cap. 3. num. 5. ibi: Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen dicens; applica tribum Levi, & fac ſtare in conſpectu Aaron Sacerdotis, ut miniſtrent ei.* Et paulò poſt. *Externus, qui ad miniſtran-*
13 *dum acceſſerit, morietur.* Quapropter Ozias Rex, qui non erat ex tribu Levi, neque Sacerdos, quia *adolere voluit incenſum ſuper Altare thymiamatis, ſtatim orta eſt lepra in fronte ejus*, ut fuſiùs narratur *2. Paralip. cap. 26. num. 26.* & deſcribitur ab eodem *Saliano ad Anno. Mundi* 3278. *num. 2. & ſeqq.* Et ex hac tribu Levi aſſumebantur Sacerdotes ad Sacrificia peragenda, prævia unctione. *Emin. Card. de Lauræa d. diſp. 22. n. 15. & n. 120.* ubi doctè advertit, quod in lege Moſayca in Tribu Levi tres ordines miniſtrorum erant in templo ordinati pro Sacrificiis; ſcilicet Levitæ, Sacerdo-
14 tes, & Pontifices: quorum ſicut diverſa erant miniſteria; ſic unctiones, & conſecrationes. Sed de his latiùs infra *Deciſ. 22. 23. & 24.*

Apud Gentiles tùm Ægyptios, tùm Græcos, ac Romanos, Sacerdotes or-
15 dinabantur publica auctoritate, ad hoc ut idolis ſacrificia poſſent offerre; & quoniam falſorum Deorum multiplex erat copia, pariter Sacerdotum multa erat farrago, qui variis nominibus vocabantur, videlicet *Flamines*, *Diales*,
16 *Martiales*, *Quirinales*. *Potitii*, *Pinarii*, *Arnales*, *Salii*, & hujuſmodi plures, quos refert idem *Tholoſan. d. lib. 16. num. 29.* Et egregius Juris Civilis in hoc Publico Gymnaſio Patavino Primarius Interpres *Joannes Baptiſta Ceſſis in ejus O-*
17 *puſculis de Urbe Roma, & ejus Magiſtratibus impreſſis ad Veſembecii Inſtitutiones in principio.*

In lege gratiæ Chriſtus Dominus ordinatus fuit à Deo Summus Pontifex, ac Sacerdos in æternum unctione Spi- 18
ritus Sancti in primo inſtanti ſuæ Incarnationis, in quo Divinitas copulavit ſibi ejus humanitatem, ut probat idem *Emin. Card. de Lauræa in d. tract. de Incarnatione diſp. 22. art. 1. & 2.* tranſtulitque Sacerdotium cum lege in Eccleſiam, ut legitur *1. Petr. 2. Et ad Hebr. 7. Ac Apocal. 1. 3. & 10.* ordinavit enim Apoſto- 19
los in ultima cœna Sacerdotes, ac Epiſcopos; à quibus, & ab eorum ſucceſſoribus alii ordinarentur, & conſecrarentur; quod de fide eſt, & legitur definitum in pluribus Conciliis; ac noviſſimè in *Tridentino ſeſſ. 7. can. 1. ſeſſ. 22. cap. 1. & can. 2. & ſeſſ. 23. cap. 1.* ut latiùs demonſtrat idem *Emin. Card. de Lauræa de Sacramento Ordinis diſp. 6. art. 7.* ubi ſub *num.* 140. notat, à quatuor ſectis hæreticorum fuiſſe impugnatum Sacerdotium legis Evangelicæ. *Primi* hære- 20
tici fuerunt Paulianiſtæ, qui vixerunt circa annum à Nativitate Domini CCC. dicentes, Sacetdotium nullam importare poteſtatem. *Secundi* fuerunt Huſſitani, qui aſſerebant, Sacerdotes per ordinationem nihil aliud accipere, niſi officium prædicandi. *Tertii* fuerunt Albigenſes, qui docebant, bonos Sacerdotes habere poteſtatem faciendi Euchariſtiam; malos verò nequaquam. *Ultimi* fuerunt Lutherani, qui opinati ſunt, Sacerdotium non eſſe aliquid Sacrum; & ideò à ſæculari Magiſtratu poſſe homines Sacerdotes fieri. Quos errores plura Concilia Oecunemica damnarunt, ut noviſſimè notat etiam *Richardus Arsdekin tom. 1. in Notitia Generali Dogmat. Damnat. Verb. Sacerdotium.*

Hìc autem quæri poteſt, Utrum Chriſtus Dominus tanquam Homo, & ſecundum carnem non ſolum fuerit ex 21
Regia Stirpe David; ſed etiam ex Stirpe Sacerdotali, Levitica, & Aaronica?

Hæc quæſtio eſt inſignis tùm apud SS. Patres, tùm apud Teeologos, & expoſitores Scripturæ Sacræ; & plurimorum torſit ingenia, ut videri poteſt

apud *Suarez tom. 2. in 3. p. D. Thom. diſp. 2. ſect. 3.* & ut noviſſimè ſcribit *Eminent. Card. Capiſucchius in ſuis ſelectis Controverſiis. Controv. 17. de Genealogia Chriſti Salvatoris*, ubi hanc quæſtionem examinat per §§. XXV.

Pro reſolutione duo dantur reſponſa. *Unum*, quod abſque dubio Chriſtus Dominus tanquam Homo, & ſecundum humanam carnem fuit è Regia Stirpe David, juxta divinam promiſſionem ei factam; de qua ipſe David teſtatus eſt dicens: *Juravit Dominus David veritatem, & non fruſtrabitur eam: de fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam. Pſal.* 131. 11., & repetitum fuit ab Angelo in Annuntiatione Deiparæ, cui dixit: *Dabit illi Dominus Deus ſedem David Patris ejus. Luc.* 1. & ab Apoſtolo ad *Rom. cap.* 1. *ibi: Qui factus eſt ei ex ſemine David ſecundum carnem.* Quod pluribus aliis auctoribus probat *Barrad. in Evang. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 4. *Torniell. ad Annum Mundi* 4051. *num.* 20. *& Ricciol. in Chronolog. Refor. tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 18. *num.* 12. Et ex his ſequitur; cum Chriſtus Dominus non ſit genitus ex virili ſemine; ſed conceptus ex puriſſimis ſanguinibus Beatæ Mariæ Virginis, cooperante Spiritu Sancto; & ſic ex ea humanam naturam, carnemque ſuam traxerit, (de cujus mirabili conceptione diſſerit *Zacchias in Q. Q. Medicolegal. tom.* 1. *lib.* 7. *tit.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 37.) ſe-
22 quitur, (inquam) quod & ipſa Beatiſſima Virgo Maria ejus Mater, & Genitrix deſcenderit ex eadem proſapia Regia Davidis; ut profitetur Eccleſia in officio ejus Nativitatis, dicens: *Nativitas glorioſæ Virginis Mariæ ex ſemine Abrahæ, orta de tribu Judæ, clara ex Stirpe David.* & infra. *Regali ex progenie Maria exorta refulget.* Quamvis enim Sancti Evangeliſtæ non deſcripſerint ejuſdem Deiparæ genealogiam, neque demonſtraverint, eam eſſe ex Stirpe David, tùm quia apud Hebræos id non erat in uſu, tùm etiam quia id apud illos erat notorium, ut benè obſervat idem *Torniell. ad Annum Mundi* 4037. *ſub n.* 3. Nihilominùs id pro indubitato eſt admittendum, ex ea potentiſſima ratione, quam allegat *S. Hieronymus lib.* 1. *in Matth.* videlicet, quia S. Joſeph ejus Sponſus, & de Regia Stirpe David *ex lege eam cogebatur accipere, ut propinquam; & quia ſimul cenſetur in Bethleem, tanquam de una, eademque ſtirpe generati.* Lex autem erat ſcripta in libro *Numer. cap.* 36. *Verſ.* 7. his verbis: *Omnes viri ducent uxores de tribu, & cognatione ſua; & cunctæ fœminæ de eadem tribu maritos accipiant; ut hæreditas permaneat in familiis; nec ſibi miſceantur tribus, ſed ità maneant, ut à Domino ſeparatæ ſunt.* Igitur tàm Sanctus Joſeph Sponſus Deipa-
ræ, quàm ipſa Sanctiſſima Virgo Ma- 23
ria, ideò ſimul matrimonium contraxerunt, quia erant de Regia Stirpe David; ut probant S. S. Patres, quos allegat *Azor. d. part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 19. *Quæſt.* 4. *Et S. Thom. in Catena aurea in Matth. cap.* 1. undè fit, ut abſque dubio Chriſtus Dominus, qui *Incarnatus eſt de Spiritu Sancto ex Maria Virgine* fuerit ex eadem Stirpe David.

Secundum reſponſum eſt. Chriſtus Dominus non ſolum traxit originem, tanquam homo ex Regia Stirpe David, ſed etiam ex Sacerdotali Stirpe Aaron, ut ſcribunt omnes SS. Patres, & præcipuè *S. Ambroſius ſuper Luc. cap.* 3. *S. Hilarius ſuper Matth. cap.* 1. *& S. Auguſtinus l.* 83. *quæſtionum q:* 61. *nec non lib.* 2. *de conſenſu Evangeliſtarum cap.* 2. his verbis. *Firmiſſimè tenendum eſt, Carnem Chriſti ex utroque genere propagatam, & Regum ſcilicet, & Sacerdotum.* Quod quidem ut fieret, neceſſe fuit, ut utraque Stirps Regia ſcilicet David, & Sacerdotalis
Levitica in Deiparam, ex qua Redem- 24
ptor noſter, ut diximus, carnem ſumpſit, derivaſſet. Quomodo autem ſtirps Sacerdotalis, & Aaronica attigerit Beatiſſimam Virginem Mariam, & ad eam pervenerit, ſunt variæ SS. Patrum, & Theologorum opiniones, quarum hic ſex breviter ego recenſebo.

Prima opinio eſt, quod ſtirps Sacerdotalis ſociata ſit cum ſtirpe Judæ (ex qua deſcendit David Rex) in matri-

monio

monio contracto ab Aarone Summo Sacerdote cum Eliſabeth filia Aminadab, de linea ejuſdem Patriarchæ Judæ, ut legitur in *lib. Exodi cap. 6. verſ. 23.* Quæpuidem ſociatio ſtirpium, & permixtio duravit ſemper in omnibus deſcendentibus à Rege David; & ſic pervenit in Sanctum Joachim, ac in Deiparam ejus prolem. *Ita S.Thom. 3. part. q. 31. art 2. ad 2. Et Dionyſius Carthuſianus in Evang. Matth. cap. 1. art. 2. verſ. ſeptimo* quæritur.

Secunda opinio eſt, quod ipſe Rez David duxit in uxorem Bethſabeam, quæ fuerat Uriæ; ipſa autem Bethſabea erat de ſtirpe Levitica; cumque ex Davide, & Bethſabea natus ſit Salomon; in eo unitæ remanſerunt hæ duæ ſtirpes, Regia ſcilicet, & Sacerdotalis; prima ex parte Patris, ſecunda ex parte Matris; & ſic utraque ſtirps propagata eſt in deſcendentibus ipſius Salomonis, & pervenit tùm in S. Joſeph Sponſum Deiparæ; tùm in ipſam Deiparam; ex qua Chriſtus carnem ſumpſit. Quod David duxerit in Uxorem Bethſabeam, quæ fuerat uxor Uriæ, habetur expreſsè *in 2. Reg. 11. 26. Audivit autem uxor Uriæ, quod mortuus eſſet Urias vir ſuus; & planxit eum. Tranſactoque Luctu miſit David, & introduxit eam in domum ſuam; & facta eſt ei Uxor.* Ex qua paulò poſt genitum eſſe Salomonem teſtatur ibidem textus Sacer. *cap. 12. nu. 24.* dicens: *Et conſolatus eſt David Bethſabee uxorem ſuam; ingreſſuſque ad eam dormivit cum ea; quæ genuit filium, & vocavit nomen ejus Salomon.* Quod autem Bethſabee Mater Salomonis fuerit de ſtirpe Levitica, etſi *Torniell. ad annum Mundi 4051. num. 17.* dicat, id probari non poſſe; tamen pace tanti viri deducitur ex his, quæ ſcribit idem *Torniell. ad Annum Mundi 2987. num. 6.* ubi probat, Uriam ejus primum Maritum fuiſſe Sacerdotem, & ex ſtirpe Levitica, tùm quia ipſe tantopere ſolicitus erat de Arca Dei, quæ cum in caſtris, & ſub papilionibus eſſet poſita, ob ejus reverentiam noluit ipſe declinare in domum ſuam, ut habetur 2. *Reg. 11. 11.* tùm verò evidentiùs, quia de ejus filiis genitis cum Bethſabea, & poſtmodnm adoptatis à Davide, legitur ſcriptum 2. *Reg. 8.* in fine, *quod Sacerdotes erant*, & intet ipſos Nathan, (alius tamen, & diverſus à Nathano Propheta; ut doctè etiam probat *Torniell. ad Annum Mundi 2990. num. 7.*) & quem nominat *S. Lucas cap. 3. num. 31.* dicens: *Qui fuit Nathan, qui fuit David*; ideſt filius adoptivus; nam verè erat filius naturalis Uriæ Sacerdotis, & frater uterinus Salomonis; ob quam cauſam omnes Interpretes teſtantur, S. Lucam deſcribere ſtirpem Sacerdotalem, ex qua Chriſtus carnem ſuſcepit. Itaque cum Bethſabee fuiſſet in primis votis uxor Uriæ Hethæi Sacerdotis; ſequitur & ipſam fuiſſe de ſtirpe Sacerdotali, Levitica, & Aaronica; ſiquidem Urias tanquam vir juſtus, ut obtemperaret legi Numerorum, de qua ſupra, de accipienda uxore Tribus ſuæ; non duxiſſet Bethſabeam in uxorem, niſi fuiſſet de ſua Tribu Levitica. Idcircò fuerunt in Salomone unitæ hæ duæ ſtirpes; Regia ſcilicet ex parte Patris, atque Sacerdotalis ex parte Matris; ex utraque per deſcendentes pervenit in Deiparam; quæ à Salomone, & Davide ortum ducebat; & ſic Chriſti Domini caro ex utraque ſtirpe Regia, ac Levitica eſt propagata.

Neque obſtat ſi dicatur, quod ſi Bethſabee fuiſſet de ſtirpe Sacerdotali, & Levitica, non potuiſſet nubere Regi Davidi, qui erat de ſtirpe Juda, ut ex S. *Matthæo cap. 1.* conſtat. Nam dupliciter reſpondetur. Primò quod erat licitum Regibus ducere uxores ex quacunque tribu, ut advertit *S. Thom. in 4. diſt. 30. quæſt. 2. a. 1. quæſt. 3. ad 8.* & notat *Collegium Salmant. d. tom. 10. de Incarnatione diſp. 31. num. 19. & Serlogus in Cantic. tom. 1. Anteloquio 5. ſect. 2. num. 12.* & ibi *Toſtatus q. 8. in cap. 36. num. & Serarius in libr. Judic. q 3. cap. 21.* Reſpondetur ſecundò, quod mulieres de Tribu Levitica, quia non dabant in dotem bona ſtabilia, poterant nubere Viris cujuſcumque Tribus; immò quæcum-

que mulieres, quæ renunciabant hereditati paternæ, vel ob exiſtentiam fratrum, non erant heredes patris ſui; poterant ducere maritum ex Tribu non ſua, quia ceſſabat finis legis; quæ id eis prohibebat; ſcilicet, ne confunderentur bona ſtabilia, quæ à Deo diviſa fuerant, & cunctis Tribubus aſſignata; ut ex pluribus S S. Patribus demonſtrat *Serlogus dict. Anteloq. 5. ſect. 2. num. 11. P. Stephanus Menochius in Hiſtoria Sacra lib. 1. cap. 3. num. 2.* Et noviſſimè *Emin. Card. Capiſucchius Controv. 17. §. 2.* ubi cumulat antiquorum Hebræorum exempla. Igitur abſque ſcrupulo Bethſabee potuit nubere Regi Davidi, & ex hoc conjugio unire in filio Salomone utramque ſtirpem Regiam, & Sacerdotalem; cujus unionis, & mixtionis reſpectu pertranſiit utraque ſtirps in deſcendentes uſque ad S. Joſeph; & ad Deiparam, de qua natus eſt Chriſtus; & hæc opinio mihi magis arridet, quia ultra ſupradictam demonſtrationem, fulcitur auctoritate S. Hilarii, qui *Commentar. in Matth. can. 1.* ità ſcribit: *Greſſus, quem Matthæus in ordine Regiæ ſucceſſionis ediderat, & quem Lucas per Sacerdotalem ordinem dinumerat, uterque agnationem in Domino utriuſque Tribus ſignificat; & rectæ generationis gradum ponit: quia Sacerdotalis, & Regiæ Tribus Societas, per David ex conjugio inita, jam à Salathiel in Zorobabel confirmatur ex genere.* Notentur illa verba: *Sacerdotalis, & Regiæ Tribus Societas per David ex conjugio inita*; Si enim Societas Sacerdotalis, & Regiæ Tribus inita eſt per David ex conjugio; utique ex illo contracto cum Bethſabea, ut dictum eſt ſupra. Prædicta verba S. Hilarii leguntur etiam in Breviario in *Homilia diei 11. Septemb.* quarta die infra octavam Nativitatis Beatæ Mariæ Virginis; ubi quilibet de facili poteſt ea intueri.

Tertia opinio eſt, quod Uxor Jechoniæ, & Mater Salathielis, quæ erat de Regali ſtirpe David, mortuo marito; nupſit in ſecundis votis Neri, qui erat de Tribu Sacerdotali, de quo loquitur S. *Lucas cap. 3. num. 27.* dicens, *qui fuit Reſa, qui fuit Zorobabel, qui fuit Salathiel, qui fuit Neri* Et hoc pacto ſociatæ ſunt ambæ ſtirpes Sacerdotalis, & Regia; ſiquidem Salathiel fuit filius carnalis Jechoniæ, & Zorobabel filius pariter carnalis Salathielis; ſed poſtquam mater Salathielis nupſit Sacerdoti Neri, Salathiel Pater, Zorobabel filius, & Abiud Nepos ejuſdem Salathielis, & filius carnalis ipſius Zorobabelis fuerunt adoptati ab eodem Neri, & evaſerunt ejus filii adoptivi. Qua adoptione facta ex Patre Neri, natus eſt Reſa ex eadem Uxore, quæ fuerat Iechoniæ, & hic frater Uterinus Abiudi, propagavit Lineam Sacerdotalem paternam; Regalem autem Maternam; & è contra Abiud Nepos Salathielis, & pronepos adoptivus Neri Sacerdotis, fuit propagatur utriuſque ſtirpis, Regiæ ſcilicet, & Sacerdotalis in deſcendentibus ſuis, intra quorum numerum poſtea fuerunt S. Ioachim Pater Almæ Virginis Mariæ; & S. Ioſeph ejus Sponſus. Hinc S Matthæus deſcribit Regiam genealogiam Chriſti ex Abiudo filio carnalis Zorobabelis; S. Lucas verò deducit genealogiam Sacerdotalem ex Reſa fratre uterino ipſius Abiudi; ſibi ad invicem communicantibus prerogativas ſtirpis utriuſque Paternæ; & Maternæ. Ita ex Euthimio, (qui ex *Card. Bellarmino de Scriptoribus Eccleſ.* floruit *anno* 1128.) philoſophatur *Torniellus ad Annum Mundi* 4051. *num.* 19. Cujus opinionem teneri etiam à Lyrano, & Carthuſiano ait *Ricciolius d lib. 8. cap. 18. num. 23. Chronologiæ Reform.* Porrò non eſt tacendum; plures Auctores ſacros opinari, Salathielem, Zorobabelemque nominatos à S. Luca eſſe diverſos ab illis, quos nominat S. Matthæus, ut notat *P Steph. Menochius in Hiſtoria Sacra d. lib. 1. cap. 3. nu. 60. & P. Ricciol. cap. 28. num. 23.*

Quarta eſt opinio, quod Nathan filius David, de quo ſupra, fuerit filius nō adoptivus, ſed naturalis ejuſdem David, qui quidē Nathan Uxorem de Tribu Levitica dixit; & ex ejus deſcendentia (quam deſcri-

deſcribit S. *Lucas c.3)* Levi ortus eſt, qui genuit Melchi, & Pantherem. Panther autem genuit Barpantherem; & Barpanter rurſus genuit S. Joachim, qui fuit Pater Beatiſimæ Virginis Mariæ. Ita pluribus S.S. Patribus citatis diſſerit *P. Ricciolius in d. Chronolog. Reform. to. 1. lib.8. cap.19. num.*11. Igitur ad S. Joachim, & ad Deiparam provenerat utradue ſtirps Regia, & Sacerdotalis ex Nathano filio naturali Davidis, copulato in Matrimonium cum aliqua muliere de Tribu Levitica. Hanc opinionem profitetur etiam *Card. Toletus ſuper Luc. cap.*3. *Annot.* 58. *in fine*. Et illum refert *Torniell. ad Annum mundi* 2987. *num.6.*

Quinta eſt opinio; quod mortuo Mathano patre Jacobi, & Avo Sancti Joſephi Sponſi Deiparæ; ejus Uxor, quæ vocabatur *Eſtha* nupſit *Melchi*, cum quo genuit *Heli*; itaut *Heli*, *& Jacob* pater Sancti Joſephi, erant fratres uterini, nati ex eadem Matre *Eſta*. Heli duxit uxorem, ſed mortuus eſt ſine prole; quare Jacob ejus frater uterinus juxta legem Hebræorum eandem mulierem in uxorem accepit ad ſuſcitandum ſemen fratris; & ex ea generavit S Joſephum Sponſum Deiparæ, qui quidem fuit carnalis filius Jacobi, prout eum deſcribit S. Matthęus; ſed fuit filius legalis prædicti Heli, ut eum nominat S. Lucas. Igitur, vel quia *Eſtha* uxor Mathani fuit de tribu Sacerdotali, & Levitica, vel quia de hac eadem Tribu fuerat uxor tùm Heli, tùm Jacobi, Mater S. Joſephi; ſequitur in eum diffuſam eſſe utramque ſtirpem Regiam, & Sacerdotalem, & utraque tanquam agnatum, condecoratum fuiſſe S Jochimum. Hæc opinio innitur auctoritati Iulii Africani, nobilis, & antiqui ſcriptoris de anno ſcilicet 222. qui in Epiſtola ad Ariſtidem, (cujus fragmentum habetur apud *Euſebium Eccleſ. Hſt. lib.*1. *cap.*3.) refert, quæ de Matrimonio *Eſthæ* in primis, & ſecundis votis ſupra diximus; eumdemque Affricanum commendari à multis SS. Patribus advertit *Emin. Card. Capiſucchius D. Converſ.* 17. *&* de eodem loquitur *S.Tho.in 3.p.q.31.ar.3 ad 2. Ricciolus d. tom.1. Chronolog. Reform. lib.8. c.18. n.26,* & *Azor. Inſtit. Moral. part.2. lib.1. cap.19. quæſ.6.*

Sexta opinio eſt, Jacobum naturalem Patrem fuiſſe S. Joſephi; Heli autem non Patrem, ſed Socerum, quia S. Joſeph duxit filiam Heli, ideſt Sanctiſſimam Mariam Virginem; Soceri enim dicuntur etiam Patres, & generi dicuntur etiam Filii. Heli autem, & Joachim ſunt idem nomen, ut probat ipſemet *Ricciolius in Chronolog. Ref. d. tom.1. l. 8. cap.18 n.28.* ubi pro hac opinione citat viginti Auctores; ex qua ſequitur S. Joachimum, & S. Joſephum eſſe de iiſdem Tribubus Regia David per lineam Paternam, & Sacerdotali per lineam Maternam, & utramque ex S. Jochimo Patre in ſe traxiſſe Deiparam, & ex ea Chriſtum Dominum.

Septima tandem opinio, quæ clarior, verior, & probabilior ceteris mihi videtur, ea eſt; quod utraque ſtirps collata eſt in Santiſſimam Virginem Matrem Dei MARIAM ex ejus Sanctis genitoribus Joachimo, & Anna; quandoquidem ipſe Sanctus Joachim fuit de Regia ſtirpe David, ut teſtatur S. Joannes Damaſcenus, & probatum eſt ſupra in prima opinione; Sancta verò Anna fuit de Sacerdotali ſtirpe. Prò intelligentia ſciendum; quod, ut ſcribit S. Hippolytus Martyr, (qui obiit anno 220.) relatus à *Nicephoro Eccleſ. Hiſtor. lib.2. cap. 3. & à Torniell. ad Annum Mundi* 4037. *n.* 4. Mathan Sacerdos de Maria uxore ſua genuit tres filias *Mariam*, *Sobam*, *& Annam*. Prima nupſit Cleophæ, ex quo genuit aliam Mariam. Secunda nupſit alteri Sacerdoti, & peperit S. Eliſabeth; ex qua, & Zaccharia ejus conjuge natus eſt S. Joannes Baptiſta. Tertia, ideſt Anna, nupſit S. Joachimo, & ex eis nata eſt Deipara. Idcircò, quia S. Joachim erat de Tribu Judæ, & de Regia familia David; Sancta autem Anna orta erat de Sacerdotali, & Aaronica ſtirpe; utraque ſtirps transfuſa fuit à prædictis Sanctis Genitoribus in Beatiſſimam Virginem Mariam ejus filiam; de qua

natus

natus eſt Jeſus Chriſtus; cujus propterea caro propagata fuit, tàm è Regia, quàm è Sacerdotali ſtirpe. Ità ex S. Hyppolito Epiſcopo Portuenſi, & Martyre tradit *Nicephor. lib.2. Hiſt. Eccl. cap.3. Barradas tom.1. in Evangel. lib.5. cap.2. Azor. part.2. cap.19. q.4. & Ricciolius d. lib.8. c. 19. num.12.*

Duo tamen ſunt corollaria notanda
25 pro concluſione præſentis Deciſionis. Unum, quod apud Hebræos mos erat in libris publicis ad hoc deputatis, & ſervatis in Templo, deſcribere, & notare omnia Matrimonia, quæ inter ipſos celebrabantur, exprimendo nomen conjugum, eorum genitorum, & Tribuum, de qua nati erant. Ita *Card. Baronius in Apparatu ad Annal. pag.33*, ubi citat *Joſephum Flavium contra Appionem lib.1.* ſic teſtantem: *Mittunt Hieroſolymam conſcribentes à patre nomen nuptæ, & antiquorum progenitorum.* Et idem notare *Abulenſ. in cap.1. Matth. quæſt.26*; aſſerit *Serlogus d. tom. 1. in Cantic. Anteloqu. 5. ſect.2. num.14.* Subdens quod Breviculi generationum in Templi Sacro aſſervabantur, ut habetur 1. *Eſdr.* 2. nec non, 2. *Eſdr.* 7. ex quibus facile erat Scribis, & Doctoribus cognoſcere lineam, ac proſapiam cujuſcumque familiæ.

Alterum Corollarium eſt, quod
26 Chriſtus Dominus etſi, ut homo, propagatus ſit etiam ex Tribu Levitica per lineam maternam; tamen non fuit Sacerdos, aut Pontifex unctus ſicut Sacerdotes Moſaycæ legis; ſed alio ſingulari, & ſupernaturali modo, unctione Divina, per Unionem Verbi cum Humanitate; ut optimè diſputat *Apoſtolus ad Hebræos cap.7. 8. & 9.* & doctè probat idem *Emin. Card. de Lauræa de Incarnat. d. diſp.22. art.1. & 2.* & eruditè *Collegium Salmanticen. eodem tract. de Incarnat. tom.10. diſp.31. dub.2. §.1.* ubi ex auctoritate SS. Patrum ibidem citatorum concludit, Chriſtum Dominum fuiſſe quidem ex linea Materna etiam de Tribu Levitica, ſed hæc non ſatis erat ad conſtituendum Sacerdotem; & dat exemplum Regis Oziæ, qui cum eſſet de Tribu Judæ ex patre; ſed ſecundum lineam Maternam fuiſ- 27
ſet de gente Sacerdotali, graviter à Deo fuit percuſſus, quòd exercuit munus Sacerdotis adolendo incenſum; quod etiam obſervavit *Suarez in 3. part. S. Thom. tom.1. diſp.46. ſect.3. §. dico ſecundo.*

DECISIO VIII.

ARGUMENTUM.

Redditur ratio, ob quam dictum eſt in definitione Sacrificii, quod in eo Res aliqua ſenſibilis, & permanens conſecratur. nempè Hoſtia vel Victima: Quæ ſit horum nominum Etymologia? Quæve, & quot eſſent Hoſtiæ, & Victimæ, quibus litabant antiqui tàm veri, quàm falſi adoratores? eleganter declaratur.

SUMMARIUM.

1 *Hoſtia, quæ mactabatur in Sacrificio, cur ſic dicta?*
2 *Focolaris undè ſic appellatus?*
3 *Victima, quæ nam eſſet?*
4 *Dies feſti quare apud Romanos dicti ſint feriæ?*
5 *Sacrificium in quo differat ab aliis actibus adorationis latriæ?*
6 *Victimæ quæ nam litarentur in lege naturæ à veris adoratoribus?*
7 *Victimæ in lege Moſayca quæ nam eſſent pro Sacrificiis?*
8 *Judæis non erat licitum Sacrificare homines.*
9 *Jepht Filia an metaphoricè, vel realiter litata?*
10 *Hoſtiæ inanimes quæ nām erant apud Hebræos?*
11 *Ægyptii non Sacrificabant pecudes.*
12 *Romani quam multiplices Victimas ſacrificarent?*
13 *Gentiles etiam humanas Victimas mactabant.*

14 *Vi-*

14 *Victima in Sacrificio legis gratiæ eſt Corpus, & Sanguis Jeſu Chriſti Filii Dei ſub ſpeciebus panis, & vini.*
15 *Eucharistiæ Sacrificium nullus hæreticorum impugnavit uſque ad duodecimum ſeculum, præter Manichæos, & Berengarium.*

POſt hucuſque explicatas particulas definitionis Sacrificii, ſequitur in ea, quod dum ſacrificatur, *Res aliqua ſenſibilis, & permanens Deo conſecratur*. Hæc autem res ex inveterato uſu lo-
1 quendi vocata ſemper fuit vel *Hoſtia*, vel *Victima*; & erat animal illud, quod mactabatur in Sacrificio; & dicebatur *Hoſtia*, vel quia immolabatur à Ducibus, ad bellum proficiſcentibus pro impetranda victoria contra hoſtes: aut quod jam profligatis hoſtibus mactari ſolebant ab eo, qui potitus erat victoria, juxta id, quod cecinit *Ovidius in lib. 1. Faſtor. Hoſtibus à domitis Hoſtia nomen habet.*

Feſtus autem arbitratus eſt, *Hoſtiam* propriè dictam fuiſſe Sacrificium, quod à Romanis immolabatur Laribus Diis, eò quod hoſtes ab illis arceri putabant; undè & ipſi Dii Lares *Hoſtioli* dicti ſunt, videlicet familiares, domeſtici, & tùm in viis, tùm in domibus, & in quacumque parte domus ad ejus tutelam inſidentes, undè etiam hæc vox *Foco-*
2 *lare* ita dicebatur, quaſi *Focus laris*. Alii verò putant Hoſtiam denominari à verbo antiquo *Hoſtire*, quod ſignificat *ferire*; eo quia Hoſtiæ litandæ ſuper Altare feriebantur; ut obſervat *Voſſius in Etymologicon linguæ Latinæ in Verb. Hoſtiæ, & in Verb. Hoſtio*; ubi id auctoritate, & carminibus Poetarum veterum confirmat. & plura notat etiam *Magr. in Hierolexic. Verb. Hoſtia*.

3 Sed vocabatur etiam animal ſacrificandum *Victima*; à manu victrice, quæ Sacrificium offerendo illam litabat; & ideò propriè illa erat, quam Dux exercitus poſt triumphum dextra Victrice immolabat; quod innuit idem *Ovid. d. lib. 1. Faſtor.* dicens.

Victima, quæ dextra cecidit victrice, vocatur.

Ita ut ſecundum Gellium hoc eſſet diſcrimen inter *Hoſtiam*, & *Victimam*; quod à quovis Sacerdote *Hoſtia* mactari poſſet; Victima verò tantùm ab eo, qui hoſtes viciſſet. Et quoniam victimæ, ut plurimum feriebantur feſtivis diebus; & quo die ſolemne Victima- 4
rum Sacrificium fiebat, erat dies feſtus; indè factum eſt apud Romanos, ut dies feſti dicerentur feriæ, à Feriendis Victimis, quod obſervat *Foreſtus in Mappamundo tom. 2. lib. 15. cap. 9. §. 2. ex Macrobio lib. 2. Dier. Saturnal. cap. 16.* Sed, & aliam differentiam notat *Voſſius*, ubi ſupra in *Verb. Victimæ*; quod Victima erat Hoſtia magna, ut *Vitulus*; Hoſtia verò erat minor, ut Agnus; quare *Cornelius Fronto* ſic ait:

Victima major eſt, Hoſtia minor.

quod etiam affirmat *Iſidorus* ibidem citatus.

Igitur hæc *Hoſtia*, ſeu *Victima* intelligitur per illa verba in definitione Sacrificii poſita. *Res aliqua ſenſibilis, & permanens*; quæ quidem conſtituit eſſentialem differentiam inter hunc præcipuum actum latriæ, & adorationis Dei, vocatum *Sacrificium*; & alios 5
actus adorationis latriæ, qui verè, & propriè non ſunt Sacrificia; eo quia non conſiſtunt in *Re ſenſibili permanente*; ſed in actibus tranſitoriis, non permanentibus; ac de ſui natura evaneſcentibus, & tranſeuntibus, quales ſunt illi, quos enumeravimus ſupra in *Deciſ. 6. num. 13. & ſeqq.* videlicet Genuflexiones, Proſtrationes, Detectiones capitis, Elevationes manuum; piæ oſculorum impreſſiones, Laudationes, Proceſſiones, & ſimilia; quę quidem ſunt actus Latriæ, & Deo exhibentur, ſed non ſunt Sacrificia; hæc enim de ſui eſſentia requirunt, ut fiant *in re, & cum re ſenſibili, ac permanente*, qualis eſt *Hoſtia*, & *Victima*; ut ſubtiliter diſſerit *Maſtrius in 4. Sent. diſp. 4. num. 68. & in ſua Theolog. Morali diſp. 19. num. 31.*

Sed dicet aliquis; quænam erant *Hoſtiæ*

Hoſtiæ, & *Victimæ*, quas adhibebant antiqui, dum ſua Sacrificia offerrent? Reſpondetur, diſtinguendo veros adoratores Dei à profanis, illoſque conſiderando vel in lege naturæ, vel in lege Moſayca.

Victimæ, atque Hoſtiæ litatæ Deo
6 in lege naturæ à veris adoratoribus, fuerunt oves, & agni, & quidem pulcherrimi, quas, & quos obtulit Abel, ut legitur in *Geneſ. cap.*4. *num.* 3. Et Fructus terræ, quos in Sacrificium dedit Caim, ut ibidem habetur; de quibus ego locutus ſum in *libro primæ ætatis Mundi ſerm.*12. ubi hæc carmina ſignavi, primum de Abele; alterum de Caim; videlicet:

Sacrum pingue dabo: macrum non ſacrificabo:
Sacrificabo macrum: non dabo pingue Sacrum.

Poſt diluvium Noè ſacrificavit pecora munda, & volucres, ut legitur *Gen.*8. 20. Abraham, loco Iſaaci filii ſui, obtulit arietem *Gen.*22. 2. antea verò Vaccam triennem, arietem, columbam, & turturem. *Gen.*15. 9. Melchiſedech obtulit pro Sacrificio Panem, & Vinum. *Geneſ.*14. 18. De reliquis autem Patriarchis, Iſaaco, Jacobo, Joſepho, ac Jobo; etſi ſcriptura Sacra referat, eos pluries ſacrificaſſe, non tamen exprimit hoſtias, victimaſque, quas mactaverint.

In lege autem Moſayca Hoſtiæ, Vi-
7 ctimæque pro Sacrificiis dividebantur in duo genera; aliæ enim erant animatę; alię inanimatæ. Victimæ, quæ habebant animam, pariter erant aliæ de volatilibus; aliæ de quadrupedibus. Volatilia erant duo tantum, quæ poſſent pro Sacrificio offerri; nempè *Turtures*, & *Columbæ*, ut legitur In libro *Levit. cap.* 1. *num.*18. His tamen addebantur *Paſſeres* præſcripti pro Sacrificio leproſis mundatis *eod. lib. Levit. cap.*14. 49. Quadrupedia erant vel de majoribus, videlicet *Bos*, *Taurus*, *Vitulus*, tàm maſculi, quàm fęminæ; vel erant de minoribus; & in his computabantur *Oves*, *Arietes*, *Agni*, *Hirci*, *Capræ*, & *Hœdi*; Quibus tantùm fas erat hebræis uti pro Sacrificiis; eò quia omnia quadrupedia prædicta munda erant; & eorum mundities conſiſtebat in ungulis diviſis, & in ruminatione, de quibus pariter locutus ſum *in eodem lib. primæ ętatis Mundi ſerm.*15. *pag.* 124. Sed neque piſces immolare licitum erat Hebræis. *Abulen. in Levit. cap.*1. *q.*13. vel quia diu vivere extra aquam non valent, vel quia eos capere ad ſuum libitum homo non poteſt; vel quia muti, aut nimis luxus cauſa; ut diſſerit *Andr. Cirinus de Piſcibus lib.*2. *part.*1. *cap.*15. Porrò de Volatilibus, & quadrupedibus Victimis, quibus utebantur Hebræi in Sacrificiis doctè tractat in ſuo eleganti tractatu *De Via fidei oſtenſa Judæis Julius Maurenus tom.*1. *part.*2. *cap.*21. *pag.*379. ubi 8
advertit iiſdem Judæis minimè licuiſſe mactare hominem, illumque victimam facere pro Sacrificio. Idcircò Hiſtoriam filiæ Jephtę, quam ejus Pater 9
ſacrificavit; metaphoricè eſſe intelligendam ait, non autem de reali ejuſdem filiæ occiſione, & mactatione; ſed plenius de hac filia Jephtę legendi ſunt *Serarius in lib. Judic. cap.*11. *quæſt.*17. *Salianus ad Annum Mundi* 2850. & *Menochius in Storeis Centur.* 1. *cap.*45.

Hoſtiæ tandem inanimes apud hebræos erant ſimila, ideſt flos Farinæ, 10
Panis azymus, & diverſimodè coctus, Sal, Oleum, Vinum, Incenſum, primitiæ frugum, ac fructus arborum, de quibus Tirinus *in Levit. cap.*2. idem *Julius Maurocenus cit. cap.*21. *pag.* 379. & nos infra *Deciſ. XXVII.*

Apud falſos Adoratores, ìdeſt apud Ethnicos, Paganos, & Idololatras multò plures fuerunt Hoſtiæ, ac Victimæ, quas falſis Idolis ſuis litabant; exce- 11
ptis Ægyptiis, apud quos permiſſum non erat pecudibus, aut ſanguine Deos placare, ſed ſolis precibus, & thure, ſi credimus eidem *Macrobio lib.* 1. *Saturnal. cap.*5. relato per *Tholoſan. Syntagm. Jur. lib.*1. *cap.*8. *n.*7. Et exceptis Pythagoricis, qui à ſacrificandis animalibus abſtinebant, ob creditam animæ rationalis

nalis transmigrationem in corpora ani-
malium; ut eruditè demonſtrat *Andr.*
*Cirinus de Natura Animal. lib.*1. *cap.*14.
*cap.*15. *& cap.*16. Apud Romanos verò,
à quibus totius orbis ſuperſtitiones am-
plexatæ eant, *nec pluralitatem Deorum*
gentilium, *nec cultum ſimulachrorum, &*
Sacrificia, *ac victimas ullam habuiſſe ra-*
tionem ex Varone, Platone, & aliis
ſcribit *Matth. Uveſembec. in Iſagoge in*
*lib.*1. *Inſtitut. num.*4. adeòut, præter ani-
malia, quibus pro victimis utebantur
12 hebræi, immolabant Romani, aliique
gentiles; (inter quos Perſæ, Maſſa-
getæ, & Græci) etiam canes, cervos,
equos, capros, ſues, verres, lupos,
& aſinos; nec non ex volucribus an-
ſeres, gallinas; & gallos, præter alia
plurima recenſita ab *Ovid. lib.*1. *Faſtor*;
& à Franc. Serra de Synonymis verb. Sa-
crificia veterum. ubi tradit, conſueviſ-
ſe eoſdem gentiles Hoſtias, & Victi-
mas jugulandas ſuper altaribus, ſi Diis
ſupernis erant offerendæ, candidis, &
rubicundis floribus coronare; quod ſi
litandæ fuerant Diis Marinis, aut in-
fernis; ceruleis floribus decorare. Por-
rò alias gentes conſueviſſe Sacrificare
Thynnum, Anguillam, varioſque
piſces tradunt Atheneus *lib.*7. & M.
Varro *Rei ruſticæ. lib.*3. At horrendum
dictu, adeò gentilium cæcitas excreve-
rat, ut pietatis titulo impia Sacrificia
13 Idolis ſuis offerrent, ſcilicet victimas
humanas, & inter hæc etiam proprios
filios; de quibus videndus *Salianus ad*
Annum Mundi 3139. *num.*78. *Schol.*5. *&*
*Alexander ab Alex. lib.*6. *cap.*26. & ta-
les erant Phenices, & Rhodii, Blemmyę,
Cimbri, Galli, Druidæ, & Germani,
quorum crudelitatem imitati etiam
ſunt Romani; ſed eam proſcripſit Se-
natus *Anno ab Urbe condita* 656. *Coſſ.*
Cneo Cornelio Lentulo, *& Publ. Licinio*
Craſſo; ut refert *Plinius Natural. Hi-*
ſtor. lib. 30. *cap.*1. *Salian. ad Annum*
Mundi 3957. *num.*6. *& Narbona de Æta-*
te hominum Anno primo quæſt. 10. Sed
de his nefariis Sacrificiis loquar inferiùs
*Deciſ. XXI. n.*28. ubi lector curioſus rec-
curret.

In Lege autem gratiæ; in qua ex
Dei ineffabili clementia nos Chriſtia-
ni vivimus; Victima incruenti Sacri-
ficii, quod quotidiè Sacerdotes San-
ctiſſimę Trinitati offerunt, eſt Corpus, 14
& Sanguis Domini Noſtri Jesu Chriſti;
ſub ſpeciebus Panis, & Vini; juxta
poteſtatem ab eodem Chriſto tanquam
Pontifice, & Sacerdote Summo, à Deo
Patre conſtituto in æternum, Eccleſię
ſuæ traditam; de quo Sacroſancto, &
incruento Sacrificio in his Deciſionibus
agimus, atque de eo, præter *Concil.*
*Trid. ſeſſ.*22. *& ſeſſ.* 23. *cap.*1. ubi ita
definitum eſt de fide, agit *S. Thom.*3.*p.*
*quęſt.*83. pleneque differunt *Maſtrius in*
4. *ſent. diſp.*4. *q.*4. *per totam. Et in Theo-*
*logia Morali diſp.*19. *qu.*3. *art.*1. *Emin.*
Card. de Lugo de Euchariſtia diſp. 19.
*ſect.*1. Et noviſſimè *Richardus Arſde-*
*kim in Theologia Tripartita tom.*1. *tract.*
2. *cap.*5. *Alphonſus Mendeſius tom.*2. *lib.*
11. *cap.*1. *in ſuo opere lux Fidei*: nec non
Gregor. Ivenin in eruditiſſimo *Commen-*
tario Hiſtorico, *& Dogmatico de Sacra-*
*mentis Diſert.*5. *quæſt.*1. ubi obſervat;
nullum è Chriſtianis, qui Manichæiſ-
mo, aut Berengariano errore non labo-
rarit, aantè duodecimum ſæculum ne-
gaſſe, ſacram Euchariſtiam eſſe verum 15
legis novæ Sacrificium, adeò ut neque
hæreticos Valdenſes, neque Joannem
de Hus, etſi alios errores profeſſos,
Sacrificii Euchariſtici veritatem im-
pugnaſſe; ut ex antiquis, & pro-
batiſſimis Doctoribus, ac Hiſtoriis de-
monſtrat ipſe *Ivenin. d. cap.*1. *num.*1. 2.
& 3. ubi ſubdit Anno 1523. Lutherum
omnium primum Euchariſtię Sacrifi-
cio infeſtiſſimum bellum indixiſſe in
variis libris, quos in lucem edidit: &
apud Helvetios, ſuadente Zuinglio,
Magiſtratum Civilem, ſacrarum litte-
rarum ſcientia vacuum, Miſſam pe-
nitus abrogaſſe; quod actum eſt etiam
apud Genevenſes, inſtigante Calvino.
In Anglia verò, licet Rex Henricus
VIII. ab Eccleſia Catholica diſceſſiſ-
ſet; & ſibi primatum Eccleſiaſticum
arrogaſſet; nihil tamen immutavit in
Liturgia, & Sacroſancto Miſſę Sacrifi-

cio. Porrò ipſo defuncto, & regnante Eduardo VI. circa annum 1549. à Proceribus Regni, ad Comitia generalia adunatis, etſi laicis hominibus, definitum fuit, Euchariſtiam Sacramentum quidem eſſe, non verò Sacrificium novę legis; quamvis contrarium conteſtentur tot, & tanta teſtimonia utriuſque Teſtamenti, innumera Conciliorum, ac SS. Patrum decreta, & dicta, & uſus incommutabilis tàm apud latinos, quàm apud Græcos offerendi Deo Sacrificium in Miſſa; in qua Hoſtia, & Victima pretioſa, ut dixi, eſt Corpus, & Sanguis Chriſti; quod concludentiſſimè probat *Emin. Card. Bellarmin. in Controverſ. fidei tom.3. lib.5. de Euchariſt. & lib.1. de Miſſa. Arſdekin d. tract.2. cap.5.* Et *Ivenin d. Diſſert. 5. quæſt. 1. cap.2.* per plures Articulos, ac Paragraphos.

DECISIO IX.

ARGUMENTUM.

Explicantur ſequentia definitionis verba; *Ritu Myſtico conſecratur*; Declaratur, qui & Quot ſint Ritus Sacri ſervaudi in Sacrificio Miſſæ? De origine, Varietate, Neceſſitate, & Vtilitate Vniformitatis Sacrorum Rituum. Et an in Eccleſia ſit poteſtas decernendi Sacros Ritus, & imperandi eorum uniformem obſervantiam. De Ritibus in Miſſa vetuſtis PP. ord. Prædicatorum, Carmelitarum, & Carthuſienſium.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos quilibet in celebrando debet ſervare Sacros Ritus ab Eccleſia præſcriptos.*

2 *Ritus Sacer quid ſit?*

3 *Ritus, & Cæremonia in quo differant inter ſe?*

4 *Ritus in Miſſa alii* Paraſcevaſtici, *alii* Parergi; *& quales ſint; & in quibus conſiſtant?*

5 *Lumina, & Veſtes ſacræ adhibebantur ab Apoſtolis in celebratione Miſſæ.*

6 *Idioma, quo Apoſtoli Miſſam celebrabant.*

7 *Idiomata tria pro Miſſis, ac divinis Officiis Chaldaicum, Græcum, & Latinum;*

8 *Idiomate Illyrico Miſſam celebrant Slavi ex privilegio Joannis Papæ VIII.*

9 *Gregorius Papa III. negauit privilegium Vratislao Duci Bohemiæ celebrandi Miſſam in illa lingua.*

10 *Dalmatiæ in pluribus partibus Miſſa celebratur latino idiomate.*

11 *Orationes, & preces ſemper adhibitæ in Sacrificio Miſſæ; etiam ab Apoſtolis.*

12 *Agnus Paſchalis non edebatur, niſi prius recitatis pluribus Pſalmis, & Orationibus.*

13 *Tempus, & locus celebrandi Miſſam ſemper fuit ab Eccleſia pręſcriptus.*

14 *Ritus Sacri in Miſſa varii fuerunt in Eccleſia Orientali ob ejus vaſtitatem.*

15 *Gręci Orientales antiquiores quibus Liturgiis utebantur?*

16 *Moſcovitę, ac Tartari Chriſtiani Miſſam celebrant ritu Græco; atque adjacentes Provincię.*

17 *Scuporum Archiepiſcopus celebrat Miſſam Romano Ritu.*

18 *Armeni, Neſtoriani, & Jacobitę ritu proprio litant; & ſermone Chaldaico.*

19 *Maronitæ ſunt Catholici, viventes ſub obedientia Romani Pontificis.*

20 *Liturgiæ variarum nationum, etſi variæ circa preces, concordant in pluribus cum Romana, præcipuè in oblatione, conſecratione, & communione.*

21 *Spiritus Sanctus adſtitit ſemper Eccleſiæ Catholicæ circa ritus Liturgicos.*

22 *Varietas SS. Rituum in Eccleſia Orientali proceſſit ab hæreſibus, & Schiſma-*

Schiſmatibus.

23 *S. Congregatio de Propaganda Fide inſtituta à Gregorio XV. pro bono regimine Eccleſiarum Orientalium.*

24 *Liturgiæ quatuor, quæ in ſe differunt quoad Orationes tantùm, ſervatæ ſunt in Eccleſia Latina; ideſt Romana, Mozarabica, Gallicana, & Ambroſiana.*

25 *Liturgia Romana ortum habuit à Divo Petro Apoſtolo; deinde à Gelaſio Papa, & à S. Gregorio Magno reformata.*

26 *Mozarabica, & Gotthica Liturgia quæ fuerit? & cur ſic dicta?*

27 *Mozarabicæ Liturgiæ quis fuerit Auctor?*

28 *Romanus Ritus in rebus ſacris introductus in Hiſpania tempore Gregorii Papæ Septimi.*

29 *Miſſa Mozarabica quibus precibus, & forma conſiſteret?*

30 *Gallicana Liturgia qualis eſſet?*

31 *Differentiæ duæ inter Liturgias Romanam, Gallicanam, & Mozarabicam.*

32 *Ambroſiana Liturgia à quo inſtituta?*

33 *Ambroſianæ Miſſæ ordo.*

34 *Ritus Sacri quando redacti ſint ad unitatem, & uniformitatem in Eccleſia Latina?*

35 *Gallicana Eccleſia quo tempore receperit Ritum Romanum in Miſſa, & Officiis Divinis?*

36 *Mozarabica mutata in Romanam ſæculo undecimo;*

37 *Hibernia quando receperit Liturgiam Romanam.*

38 *Ambroſianus ritus adhuc ſervatur; ſed Mediolani plures Eccleſiæ utuntur Romano.*

39 *Ambroſiani non celebrant Miſſam feriis ſextis Quadrageſimæ etiam funeris, vel exequiarum, cujuſvè rei occaſione.*

40 *Rituum Sacrorum uniformitas quantum ſit utilis, & neceſſaria Catholicæ Eccleſiæ?*

41 *Facultas eſt in Eccleſia determinandi Sacros Ritus.*

42 *Romana Eccleſia, omnium Magiſtra, & Mater tres libros edidit pro Sacris Ritibus, nempè Rubricas Miſſalis, Rituale Romanum, & Cæremoniale Epiſcoporum.*

43 *Rituale Romanum, Cæremoniale Epiſcoporum, & Rubricæ Miſſalis habent vim legis, & obligant ſub mortali.*

44 *S. Rituum Congregatio inſtituta à Sixto V. quam habeat auctoritatem?*

45 *Regulares plurimi quare diſcordent à communi Ritu in Miſſa?*

46 *Regulares quare non celebrent juxta Miſſale Romanum, attenta Bulla B. Pii Quinti in eo impreſſa?*

47 *Ritus PP. Ordinis Prædicatorum in Miſſa.*

48 *Rituus PP. Carmelitarum in Miſſa.*

49 *Ritus PP. Carthuſienſium in Miſſa.*

CUm hucuſque viderimus, quænam fuerint Victimæ, & Hoſtię in Sacrificiis legis naturæ, ac Moſaycæ, nec non apud Paganos, & Ethnicos; dixerimuſque in Lege gratiæ, in qua nos Chriſtiani vivimus, Hoſtiam, & Victimam eſſe Corpus, & Sanguinem Chriſti Domini ſub ſpeciebus Panis, & Vini; declarare oportet Verba, quę ſequuntur in definitione; & quæ concernunt conſecrationem ipſarum ſpecierum in Sacrificio Miſſę, videlicet *Ritu Myſtico conſecratur*: ex quibus verbis erudimur, Divinum Miſſæ Sacrificium adeò eſſe Sacrum, & Venerabile; ut peragi à nullo Sacerdote debeat, niſi *Ritu Myſtico*; videlicèt ſervatis Sacris Ritibus, & cæremoniis ab Eccleſia pręſcriptis; & nimium eſſet piaculum vel ommittere, vel pervertere Ritus Sacros, quos Eccleſia Catholica ordinavit, tùm in celebratione Divinorum Officiorum, ac adminiſtratione Sacramentorum; tùm pręcipuè in Sacroſancto Miſſæ Sacrificio. Quæ omnia, ut melius intelligantur, quinque veniunt examinanda. 1

1 *Qui, & quot ſint Ritus Sacri ſervandi in Sacrificio Miſſæ?*

2 *Per quot ſæcula fuerint varii ipſi Sacri Ritus in Eccleſiis, tùm Orientalibus? tùm Occidentalibus?*

3 *Quando, & à quibus Sacri Ritus redacti ſint ad unitatem, & uniformitatem in Eccleſia Latina?*

4 *Quæ, & quanta ſit neceſſitas, & utilitas hujuſcemodi uniformitatis Sacrorum Rituum?*

5 *An in Eccleſia ſit Poteſtas decernennendi Sacros Ritus, & earum uniformem obſervantiam imperandi?*

2 Quo ad Primum. *Ritus eſt Modus ab Eccleſia præſcriptus, quo actio ipſa ſacra facienda eſt.* Ita definitur *à Magrio in Hierolexic. Verb. Cæremonia.* ubi advertit Ritum & Cęremoniam indifferenter uſurpari; etſi ſtrictè hęc nomi-
3 na ſi accipiantur, Cæremonia potius ſignificet actus reverentiales, quos gerunt Sacerdotes in Divinis Officiis, puta ſtando, genuflectendo, thurificando, & ſimilia; Ritus verò comprehendat totum ordinem ſervandum ab initio uſque in finem actionis ſacræ, tùm in cæremoniis perſonalibns, tùm in recitatione precum, accenſione luminum; indumentis ſacris, & in his ſimilibus; qui quidem ordo dicitur præſcriptus ab Eccleſia ad ſervandam majeſtatem, ac decorem Divini cultus, tàm in Pſalmodia, horiſque Canonicis, quàm in Sacrificiis; itaut non liceat privatis perſonis eundem ordinem deſerere, vel mutare; & hic ordo verè appellatur *Sacer Ritus*.

Quod ſi quęramus quot ſint Ritus
4 Sacri ſervandi in Sacrificio Miſſę? ſcire oportet, alios Ritus concernere eſſentiam Sacrificii; alios eſſe *Peraſcevaſticos*, ideſt præambulos ad Sacrificium, & alios *Parergos*; videlicèt ſubſequentes Sacrificium. Ritus primi generis ſunt Panis, & Vini pręparatio, Oblatio, Conſecratio, Conſummatio, & ipſius Sacramenti communicare volentibus diſtributio. Ita *Emin. Card. Bona Rer. Liturgic. lib.*1. *cap.*6. *num.* 1. Ritus ſecundi generis reducuntur ad ſex ſpecies, ſcilicet ad Veſtes, ad Lumina, ad Idioma, ad Preces, ad Tempus, & ad Locum. *Pignatell. Conſultat. Canonic. tom.*8. *conſultat.* 42. *num.*26. Siquidem ſupradictæ ſex ſpecies rerum, continentium in ſe Ritum ſacrum pro Sacrificio Miſſæ celebrando, fuerunt quandocumque, & ubicumque in uſu; incipiendo ab ipſis Sanctis Apoſtolis; per 5
ipſos enim adhibita fuiſſe lumina in celebratione Miſſę, nec non Veſtes Sacras eruditè probat *Caſalius de Veterib. Sacris Chriſt. Ritib. cap.*9. *verſ. Juxta Romanum Ordinem.* nec non *Emin. Card. Bona d. lib.*1. *cap.* 5. *num.*2. ubi refert teſtimonium Planetę S. Petri, ab Antiochia delatæ Pariſios, & in templo S. Genovefę collocatę, ut ſcribit in vita S. Hugonis Cluniacenſis alter Hugo ejuſdem Monaſterii Monachus apud *Surium die* 29 *Aprilis*. Item Sacram Veſtem S. Joannis Evangeliſtę transmiſſam fuiſſę S. Gregorio Magno refert *Joannes Diaconus in ejus vita lib.*3. *cap.* 59. Et Penulam S. Pauli Apoſtoli, Troade relictam, fuiſſe ejus planetam, ſeù caſulam, qua utebatur in Miſſæ celebratione, plurimi opinantur, ut videre eſt apud eundem *Emin. Card. Bonam d. lib.*1. *cap.*24. *num.*8. apud *Emin. Card. Baronium Anno Chriſti* 58. *num.*67. apud *Octavium Ferrarium* hujus noſtri Lycæi Patavini eruditiſſimum olim linguæ Gręce profeſſorem. *De re Veſtiaria lib.*1. *cap.*37. *in fine*. Apud *Stephan. Menochium in Storeis Centur.*2. *cap.* 60; & apud *Alexandr. Sperellum in Paræneſi Teleturgica cap.*38. *nu.*10. ubi ulterius notat; Planetam S. Jacobi Apoſtoli conſervatam fuiſſe ſummo cum honore Jeroſolymis uſque ad annum noſtræ ſalutis 870. quo per Theodoſium Epiſcopum Jeroſolymitanum donata fuit S. Syneſio Patriarchæ Conſtantinopolitano; & à Macario pariter Jeroſolymorum Epiſcopo dono datam fuiſſe S. Helenæ Matri imperatoris Conſtantini Magni Dalmaticam S. Stephani Prothomartyris; ex quibus ſatis probatum remanet, eoſdem S. Apoſtolos uſos fuiſſe veſtibus ſacris in Sacrificio Miſſæ ad imitationem Pontificum legis Moſaycę, qui abſque illis Sacrificia

non

non offerebant juxta præceptum Domini: *Faciant veſtes Aaroni, quibus ſanctificatis mihi miniſtret. Exod.* 28. 3. De luminibus autem in Miſſa agemus infra Deciſ. XLIII.

6 Idioma verò, quo in Miſſa utebantur ipſi Sancti Apoſtoli, & Epiſcopi, Sacerdoteſque eorum Succeſſores; quamvis *Joannes Echius lib. 2. de Sacrific. Miſſæ cap.* 2. affirmaverit fuiſſe Hebraicum; verius tamen videtur, fuiſſe juxta morem regionum, in quibus fides prædicabatur. Porrò in principio Eccleſiæ tria fuiſſe idiomata pro celebranda Miſſa, ac Divinis Officiis;
7 videlicet *Chaldaicum* pro converſis à Judaiſmo, *Græcum* pro Eccleſiis orientalibus, *Latinum* pro occidentalibus diſſerit *Emin. Card. Bona Rer. Liturgicar. d. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 4. advertens ferè per totum orbem ex cauſa bellorum, & mutationum Principum interiiſſe linguas, & idiomata naturalia populorum; ſed conſervata fuiſſe in Rebus Sacris *Græca*, & *Latina*, etſi incognita plebi, id exigente earumdem Sacrarum rerum dignitate, & majeſtate; itaut vix permiſſum ſit hiſce temporibus, ut inter populos Slavos Miſſa ce-
8 lebretur, aliaque Divina officia decantentur Illyrico Idiomate juxta privilegium ad inſtantiam S. Methodii primi illius gentis Apoſtoli conceſſum à Joanne Papa VIII. de quo *Emin. Card. Baron. Anno* 880. *num. penult. Card. Bona d. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 4. & *Pax Jordanus Elucubr. diverſ. tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 334. qui *num.* 335. ſubdit, hujuſcemodi privilegium petitum fuiſſe Anno
9 1080. etiam per Uratislaum Bohemiæ Ducem; ſed ei negatum à Gregorio Papa III. ac in pluribus Dalmatiæ par-
10 tibus nunc Miſſam celebrari latino idiomate; quod explicatur vernacula lingua quoad Epiſtolam, & Evangelium pro populorum inſtructione.

11 Precum verò, & Orationum non mediocris numerus ſemper fuit adhibitus in Miſſa; quamvis enim non deſint Patres, & auctores antiqui; qui opinati ſint, breviſſimam fuiſſe Apoſtolorum Liturgiam, & ſola oratione Dominica præmiſſa ſolitos fuiſſe Apoſtolos conſecrare, & Hoſtiam conſecratam ſumere; prout feria ſexta in Paraſceve adhuc practicatur; probabilior eſt contraria ſententia, de qua *S. Joannes Chryſoſtomus in Homil.* 27. *in prim. ad Corinth.* ita ſcribit: *Cum ſacras illas cœnas accipiebant Apoſtoli, quid tum faciebant? Nonnè in preces convertebantur, & hymnos. Nonnè in ſanctas vigilias?* Et certè mihi abſque hæſitatione aſſerendum venit, etiam Apoſtolorum tempore, Liturgiam Miſſæ conſtaſſe ex recitatione Pſalmorum, ac lectionum Scripturæ Sacræ, multarumque aliarum precum; cum enim in cœna Agni Paſchalis, qui erat figura Immaculatæ Hoſtiæ, quam hodie ſacrificamus, ſolerent Hebræi, antequam illum comederent, plurimos Pſalmos, aliaſque preces recita- 12
re; ut oſtendi *in Deciſionibus meis de Euchariſtia Anno* 1689. *deciſ.* 17. in qua deſcripſi omnes ritus, & cæremonias Hebræorum in eſu Agni, & adverti, Redemptorem noſtrum in ultima cœna antequam ad conſecrationem ſui Corporis, & Sanguinis deveniret, plures Pſalmos, benedictiones, atque orationes recitaſſe; ita quidem aſſerendum venit ad exemplum Divini Magiſtri decreviſſe Apoſtolos, quod antequam Oblatio, & conſecratio in Sacrificio Miſſæ fieret, preces, & orationes plurimæ recitarentur, quibus, & Sacricii dignitas clariùs eluceſceret; & major ipſi veneratio conciliaretur; pietaſque fidelium, ac fervor magis accenderentur; quod fuſiùs proſequitur *Emin. Card. Bona d. lib.* 1. *cap.* 5. *nu.* 3. & *Alex. Sperellus in D. Paræneſi Theleturgica à cap.* 40. & *ſeqq.*

Tempus tandem, & locus continentur in Sacris Ritibus; quia licèt antiquitùs variæ eſſent conſuetudines circa tempus celebrandi Miſſam, & circa loca, de quibus inferiùs agemus; ſemper tamen fuit Ritus certus præſcriptus, itaut non eſſet licitum ab eo re- 13
cedere; quod multò magis in præſenti eſt ſervandum, ut docuimus in Deciſioni-

ſionibus de *Euchariſt. deciſ.* 3. *num.* 3. *&* 4. *Deciſ.* 13. *num.* 1. & pluries repetendum erit in his Deciſionibus de Sacrificio Miſſæ.

Quo ad ſecundum. Si quærimus per quot ſæcula ipſi Sacri Ritus fuerint varii in Eccleſiis tùm Orientalibus, tùm Occidentalibus? In primis notare oportet, quod in Eccleſia Orientali ob ejus vaſtitatem; multiplicemque numerum Sanctorum Epiſcoporum; à quibus ante hæreſes, & ſchiſmata gubernata fuit, multiplices pariter fuerunt Litur-
14 giæ, & Ritus Sacri, quibus diverſimodè à diverſis nationibus, & provinciis Divina Officia, & Sacrificium Miſſæ peragebatur; adeòut, referente *Abrahamo Ecchellenſi in notis ad Catalogum Hebedieſu pag.* 134. quem citat *Emin. Card. Bona d. lib.* 1. *Rer. Liturgic. cap.* 9. *num.* 9. apud orientales Chriſtianos fuerint ſupra quinquagintæ Liturgiæ, partim communes; partim propriæ ſingularum gentium; quæ difformes erant in ritibus concernentibus preces, & orationes Sacrificii; etſi concordarent in materia, & forma ejuſdem. Hinc
15 Græci, qui quondam per Orientem longè, latèque dominati ſunt, in primis utebantur Liturgia S. Jacobi, deindè illa, quam S. Baſilius Magnus compoſuit; quia Miſſam à S. Jacobo editam, fidei fervore deficiente, homines terrenis negotiis immerſi, nimię prolixitatis accuſabant; teſte *Procco in Opuſcul. de Traditione Divinæ Miſſæ* relato ab eodem *Emin. Card. Bona d. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 1. Baſiliana Liturgia adhuc utuntur Græci in Dominicis Quadrageſimæ, (illa Palmarum excepta) in feria quinta Cœnæ Domini, in Sabbato Sancto, in Vigilia Nativitatis Chriſti, & Epiphaniæ; ac in die feſto ipſius Sancti Baſilii; reliquo autem anni tempore utuntur Liturgia, & ritu S. Joannis Chryſoſtomi, qui in pluribus illam S. Baſilii abbreviavit; ut ait idem Proclus ejus diſcipulus apud eundem *Card. Bonam d. cap.* 9. *num.* 3. Iisdem Græcorum ritibus utuntur Moſcovitæ, ac Tartari
16 Chriſtiani circa Tauricam Cherſoneſum, Circaſſi, & Ponticæ nationes; nec non adjacentes Provinciæ Servia, Myſia, Boſnia, Bulgaria, Ruſſia minor, Regi Poloniæ ſubjecta, Volhinia, Podolia, aliæque finitimæ regiones; quod intelligendum eſt de Chriſtianis Ritum Græcum in Divinis Officiis ſequentibus; negari enim non poteſt, inter eaſdem nationes plures quoque eſſe Chriſti fideles Romanum Ritum profitentes; ut mihi teſtatus eſt, decem ab hinc circiter annis, *Reverendiſſimus Petrus Bogdanus Archiepiſcopus Scuporum in Servia*, (qui hoſpitatus eſt per annum in hoc Epiſcopio Patavino, dum fugiſſet Turcarum perſecutionem, in Vien- 17
nam bellum inferrentium) Prælatus quidem eximiè pietatis, & ritu Romano devotè celebrans. Eodem ritu Græco utuntur Colchi, & Iberi, inter mare Caſpium, & Pōtum Euxinum ſiti, nunc Mengrellenſes, & Georgiani dicti, nec non Melchitæ. Porrò Armeni habent 18
proprium ritum; quemadmodum Neſtoriani, ac Jacobitæ per Syriam, Aſſyriam, Perſidem, & Indiam, aliaſque finitimas Aſiæ regiones diſſeminati, qui omnes utuntur propriis Liturgiis, ſermone Chaldaico, non multum à Græcis diſcrepantibus. Copti verò ſuam Liturgiam in lingua Coptica ſervant. Æthyopes, ſeù Abaſſini aliam 19
in lingua Æthyopica. Maronitæ tandem, Libani montis juga, & vicinas planities incolentes, tanquam Chriſtiani Catholici, & ſub obedientia Romanæ Eccleſiæ viventes, quamvis Arabicè loquantur, Sacras tamen functiones peragunt lingua Chaldaica, ſeù Syriaca; & habent peculiarem Liturgiam, eamque prolixam; quam manuſcriptam, & in Latinum converſam vidiſſe in Maronitarum Romano Collegio affirmat idem *Emin. Card. Bona d. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 8. ubi prudenter obſervat, quod licèt tot, & tantæ Liturgiæ diverſarum gentium differant in 20
ſingularum partium collocatione, & in verbis, quibus orationes concipiuntur, concordant tamen in partibus principalibus, videlicèt, in peccatorum

rum ante omnia confeſſionem, in introitu, in lectione Sacræ Scripturæ, & potiſſimum Evangelii, in recitatione Symboli, lotione manuum, in invocatione Sanctorum, in precibus pro vivis, & defunctis, gratiarum actione, & benedictione; præter ea, quæ, ut diximus, eſſentialia ſunt, videlicèt oblationem, conſecrationem, & communionem.

21 Ex his omnibus manifeſtè apparet Spiritum Sanctum adſtitiſſe jugiter Eccleſiæ Catholicæ, etſi ex tot, & tantis barbaris nationibus coadunatæ; cujus influxu non diſſimili modo, quamvis difformi idiomate, ac cæremoniis Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium fuit ſemper celebratum. Cœterùm tantam varietatem Rituum, & Liturgiarum ad uniformitatem redigere impediverunt hæreſes, & ſchiſmata, quæ de-
22 inde Orientalem Eccleſiam dilacerarunt, & ab obedientia Romani Pontificis, & Univerſalis Chriſti Vicarii retraxerunt; paucis exceptis nationibus, de quibus dictum eſt ſupra; quarum curam gerit Eccleſia Romana; & tanquam benignà Mater ad eas mittit Doctores, & Paſtores; immò pro earundem diſtantium Eccleſiarum regimine
23 à Gregorio XV. inſtituta fuit Congregatio de Propaganda Fide; de qua *Emin. Card. de Luca in Opuſculo*, cujus titulus *Il Cardinale*, Cujus Congregationis præcipuum munus eſt, ut in iiſdem orientalibus nationibus Sacri Ritus tùm in adminiſtratione Sacramentorum, tùm in celebratione Sacroſancti Miſſæ Sacrificii ſerventur. *Pignatell. tom. 6. Conſult. 41. à num. 65. & ſeqq. & tom. 8. Conſult. 42. à n. 26.*

In Eccleſia autem occidentali res non ita ſe habet; quandoquidem, etſi per aliqua ſæcula fuerint varii Ritus Sacri, variæque Liturgiæ pro celebratione Miſſæ; tamen non longè poſt redacti fuerunt ad uniformitatem; quæ hodie viget ubique. Sciendum eſt igitur, quod in Eccleſia Latina, ſivè occidentali,
24 curſu ſexdecim ſæculorum, quatuor Liturgiæ pro Miſſa inter ſe diverſæ quoad orationes, preces, & cæremonias (non autem, quoad eſſentiam Sacrificii) à Scriptoribus Eccleſiaſticis tùm antiquis; tùm modernis referuntur, videlicet Liturgia Romana, Mozarabica, Gallicana, & Ambroſiana; de quibus breviter hic agendum venit.

Romanæ Liturgiæ triplex veluti ordo, ſeu ſtatus eſt notandus. Unus primige- 25
nius ab Eccleſiæ naſcentis exordio, compoſitus à Beato Petro Apoſtolo, quo uſa eſt Eccleſia Romana, nonnullis precibus adjectis per Romanos Pontifices D. Petri Succeſſores, ut notat *Vualfridus Abb. lib. de Rebus Eccleſiaſt. cap. 22. Iſidor. lib. 1. de Eccleſ. Offic. cap. 15. & Gavant. in Rubr. Miſſal. part. 2. cap. 15.* uſque ad tempora Gelaſii Papæ primi. Alter dictus fuit *Ordo Gelaſianus*; quia idem Papa Gelaſius anno 494 reformavit, & in elegantiorem formam reduxit omnes Ritus ſacros, & Liturgiam, quibus Miſſa, & Divina officia celebrabantur. Tertius poſtea appellatus fuit *Gregorianus*, nam à S. Gregorio Papa *Anno* 600. Liturgia ipſa fuit reformata, ipſe enim Sanctus Pontifex, ut ſcribit Ioannes Diaconus in ejus vita; ex Ritu Gelaſiano *multa ſubtraxit, pauca convertit, & nonnulla adjecit*; ſicque firmavit ordinem Romanum pro Divinis Officiis, ac Sacrificio Miſſæ; & hic ordo eſt Ritus Romanus, quo uſque in præſentem diem nos utimur. *Emin. Card. Bona Rer. Li-* 30
turgic. d. lib. 1. cap. 7. num. 5. & Joannes Mabyllon. de Liturgia Gallic. lib. 1. cap. 2. num. 4. & 5. & cap. 4. num. 3. ubi advertit, quod Romanus Canon ante S. Gregorium idem erat, qualis eſt modò uſitatus, pauculis verbis exceptis; qualia ſunt illa, *Dieſque noſtros in tua pace diſponas &c.* quod notat etiam *Emin. Card. Baronius Anno 604. num. 23.*

Mozarabica Liturgia, quæ etiam Gotthica dicebatur, illa erat, qua
utebantur Hiſpani ſæculo quinto in 26
celebranda Miſſa, & Divinis Officiis peragendis, & dicebatur *Gothica*, quia originem habuit eo tempore, quo Reges Gothi Hiſpaniis dominabantur; &

Mo-

Mozarabica, quia cum Arabes Hiſpaniam penes omnem occupaſſent, Chriſtiani *Mixtarabes*, & corrupto vocabulo *Mozarabes*, ideſt mixti cum Arabibus diſti ſunt; ut ſcribit idem *Eminent. Card. Bona d. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 1. ubi
27 aliam etymologiam notat. De auctore hujus Liturgiæ *Mozarabicæ* non concordant ſcribentes; alii enim philoſophantur, fuiſſe S. Iſidorum Hiſpalenſem; alii S. Leandrum; alii S. Idelfonſum, alii alios Sanctos Epiſcopos, & Abbates Hiſpanos. Illud eſt certum, quod licèt hoc Officium à viris Sanctis, & orthodoxis compoſitum fuerit, Hiſpania tamen ab infidelibus devaſtata; deforme ſatis evaſerat, & erroribus ſcatebat; quare eo derelicto introductus fuit ordo, & Ritus Romanus tem-
28 pore Gregorii Papæ Septimi; ut mox dicemus; & teſtantur *Emin Card. Baronius anno* 633. *Card. Bona d. cap.* 11. *n.* 1. *&* 2. *& Joan. Mabyllon. d. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 10. ubi compendiosè refert Liturgiam, & Ritum Miſſæ *Mozarabicæ*, qui conſiſtebat quidem in Confeſſione, in Introitu, in Epiſtola, Evangelio,
29 & Præfatione ante Canonem, ſed quamplurimis Pſalmis, & orationibus interpoſitis. In canone autem præter invocationem plurium Sanctorum, duo ſunt obſervatione digna; Unum; quod in conſecratione Hoſtiæ Verba formæ erant, *Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis tradetur*. Alterum, quod elevabatur Hoſtia, non autem Calix; & deindè recitato Symbolo Apoſtolorum frangebatur Hoſtia in novem partes; quæ ponebantur in patena in forma crucis cum ſuis expreſſis nominibus; ut videri pleniùs poteſt in Icone apud *Emin. Card. Bonam d. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 4.

Gallicana Liturgia in pluribus ſimilis erat *Mozarabicæ*; ut poſt longam
30 diſquiſitionem concludunt *Emin. Card. Bona d. lib.* 1. *cap.* 12. *& Joan. Mabyllon. de Liturg. Gallicana d. lib.* 1. *cap.* 14. qui diſputant, quænam ex dictis Liturgiis ſit antiquior? & incerta eſt ſententia, deficientibus certis, & præciſis auctoribus, qui earundem originem regiſtraverint; adeò ut hujuſcemodi notitia è ruderibus antiquitatis, veluti à tumulo niſi per conjecturas poſſit erui, & ad lucem revocari. Sed quidquid ſit de earum origine, quam ſatis probabile eſt incœpiſſe ab initio receptæ fidei, ut ait *Hilduinus*, qui floruit *anno* 830. *in ſua Epiſtola* Areopagiticis præfixa; duæ ſunt notandæ differentiæ, inter Liturgiam Gallicanam, & inter Liturgiam 31
Romanam, & Mozarabicam. Vna erat quod in Gallicana legebantur duæ Epiſtolæ; prima ex Prophetis, ſecunda ex Apoſtolis. Altera, quod in oratione Sanctorum Martyrum paſſiones, ſanctorumque Pontificum, & Confeſſorum geſta ſtrictim referebantur; ut pluribus ex obſervationibus deducunt *Card. Bona d. lib.* 1. *capit.* 4. *& capit.* 5. *& Mabyllon d. libr.* 1. *capit.* 4. *&* 5. apud quos Miſſæ juxta antiquum ordinem Gallicanum exemplaria extenduntur; & ſingulæ partes ipſius Miſſæ, examinantur, & ad invicem conferuntur; quos antiquorum Rituum ſtudioſos legiſſe non pigebit.

Ambroſianam tandem Liturgiam plures volunt inſtitutam à S. Barnaba 32
Apoſtolo, auctam poſtea à S. Mirocleте, & illuſtratam à S. Ambroſio; ideoque poſt ejus obitum Ambroſianam eſſe appellatam, ut *ex Joſepho Vicecomite* Ambroſiani Collegij Doctore, qui de Ritibus Mediolanenſis Eccleſiæ multa ſcripſit, notat *Emin. Card. Bona d. lib.* 1. *cap.* 10. & ante eum. *Vualafridus Strabus in cap.* 22. & noviſſimè *Joan. Mabyllon de Liturgia Gallicana d. lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 7.

„ Hic Auctor ſummatim refert ordi-
„ nem Miſſæ Ambroſianæ his verbis.
„ Liturgia Ambroſiana, ſeù Mediola- 33
„ lanenſis plures habet partes. Præ-
„ mittitur Oratio ſecreta; antequam
„ Sacerdos procedat ad Altare; item-
„ que alia, cum ad illud accedit. De-
„ inde poſt *Ingreſſam*, quæ *Introitui* no-
„ ſtrò reſpondet. Sequitur populi ſa-
„ lutatio cum oratione ſuper popu-
„ lum. Rurſus alia ſalutatio; tum
„ Hymnus Angelicus; poſtea Kyrie

elei-

„ eleiſon, & præmiſſa Salutatione le-
„ ctio Prophetæ, & Pſalmus, quale
„ eſt noſtrum *Graduale*. Subſequitur
„ cum Salutatione Lectio Epiſtolæ;
„ deinde *Alleluia* cum ſuo verſu; tum
„ alia Antiphona; mox Evangelium
„ præmiſſa benedictione. Finito Evan-
„ gelio rurſus ſalutatio; tum *Kyrieelei-*
„ *ſon*, item ſalutatio, tum Antipho-
„ na poſt Evangelicum; quam nos
„ *Offertorium* vocamus. Poſt hæc Pax,
„ & Salutatio; Oratio ſuper Sindo-
„ nem, ſeu corporale, ut loquimur;
„ Oblatio panis, & vini, Orationes
„ ſecretæ, & *offerenda*: tum previa
„ ſalutatione Symbolum, rurſus ſalu-
„ lutatio, & oratio ſuper oblata; de-
„ inde Præfatio, Triſagion, Canon
„ Romano perquàm ſimilis, niſi quod
„ lotis manibus Sacerdos verba conſe-
„ crationis ſic effert: *Hoc eſt enim Cor-*
„ *pus meum, quod pro multis confringe-*
„ *tur.* Et *Hic eſt Sanguis meus*; nec plu-
„ ra. Poſt canonem Hoſtiæ confractio,
„ & comiſtio in Calice; dum interim
„ canitur, *Confractorium*, ſivè Anti-
„ phona ad Confractionem. Deinde
„ Oratio Dominica; Pacis nunciatio,
„ Communio, poſtmodum Orationes
„ poſt communionem: quibus dictis
„ Communio præbetur adſtantibus his
„ verbis: *Corpus Chriſti*: & reſponde-
„ tur. *Amen*. Sub hæc Antiphona
„ *Tranſitorium* dicta; poſtea Salutatio,
„ & Oratio poſt Communionem. Ite-
„ rum Salutatio, *Kyrieeleiſon*: Benedi-
„ ctio populi, ejuſdemque dimiſſio his
„ verbis *Procedamus in pace*. Reſpon-
„ detur *In nomine Chriſti*. Hucuſque *Mabyllon* cujus verba volui tranſcribere; ut ex his non ſit difficile legentibus comprehendere formam, & Ritum Miſſæ Ambroſianæ, & videre in quibus concordet, & differat à noſtro Ritu Romano.

Quoad Tertium. Si quærimus quando, & à quibus Sacri Ritus redacti ſint
34 ad unitatem, & uniformitatem in Eccleſia Latina? Facilis eſt reſponſio; ſiquidem tàm Hiſtoriographi, quàm ſcriptores Eccleſiaſtici teſtantur, cum in Germania fides Chriſti eſſet dilatata; cumque S. Bonifacius fundato Moguntino Epiſcopatu Evangelium plurimùm propagaſſet, Romanum etiam Ritum ibidem ipſum conſtituiſſe, de qua re extant Litteræ Gregorii ſecundi, qui Eccleſiam gubernabat *Anno* 715. ad eundem Bonifacium teſte *Emin. Cardin. Bona d. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 3.

Eodem ſæculo octavo; imperante Carolo Magno; veteribus Ritibus in
Gallicana Eccleſia abrogatis, Romanam Liturgiam fuiſſe ibi introductam, 35
pluribus Auctoribus, & teſtimoniis allegatis, demonſtrat idem *Eminen. Card. Bona d. lib.* 1. *Rer. Liturgicar. cap.* 12. *nu.* 1. cui concordat *Joan. Mabyllon de Liturgic. Gallic. d. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 2. ubi refert verba Hadriani Papæ ad eundem Carolum Magnum in Epiſtola, qua ad eum miſit Sacramentarium S. Gregorii Papæ; ſubdens prædictus Auctor: *Indè poſtmodum Carolus edicto ſancivit, ut unuſquiſque Presbyter Miſſam celebraret Ordine Romano*; *ut legitur in capitularium lib.* 5. *cap.* 371. *novæ editionis*, *aliàs* 219. *& ab eo tempore quotquot ſcripti ſunt in Gallia Miſſales (quos vocant) libri*; *ad illum Gregorianum Codicem exacti ſunt ferè omnes.* Hinc patent eximia merita Gallicanæ Nationis apud Romanam Sedem, quam Reges Chriſtianiſſimi ſemper ſummo obſequio venerati, ac tutati ſunt, & ejus mandatis ſe obedientes præbuerunt.

Mozarabicam verò Liturgiam multò tardiùs mutata fuit in Romanam; vi-
delicet ſæculo undecimo, opera, & 36
ſtudio Gregorii Septimi Summi Pontificis, qui litteris ſuis ad hanc mutationem faciendam, hortatus eſt Alfonſum Caſtellæ, & Sancium Aragoniæ Reges, nec non Epiſcopos in eorum ditione conſtitutos; qui cognita relevantia uniformitatis in Liturgia, ac Sacris Ritibus cum Eccleſia Romana, exploſo ordine *Mozarabico*, amplexati ſunt Ritum Romanum; quod pariter factum fuit in Catalonia, & in Regno Navarræ circa annum milleſimum octuogeſimum, ut narrat *Petrus de Marca in Hi-*

 ſtor.

ſtor. Bearnii lib. 2. cap. 9. Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 11. num. 2. Et *Joan. Mabyllon. d. lib. 1. cap. 3. num. 2.* Illud tamen ſubdit *Emin. Card. Bona ubi ſupra num. 3.* in Sacello majoris Eccleſiæ Toletanæ adhuc *Ritum Mozarabicum* ſervari; quia ægrè homines divelluntur à conſuetudinibus, quas à majoribus receperunt.

37 Apud Hybernos tandem ſeculo XII. Ritus Romanus introductus fuit, ut teſtatur *Mabyllon d. lib. 1. cap. 2. num. 14. ope S. Malachiæ Epiſcopi.*

Ritus autem Ambroſianus Mediolani permanſit uſque in preſentem diem,
38 etſi ibi plures ſint Eccleſiç, in quibus more Romano Sacrum peragitur. De hoc ordine Miſſç Ambroſianç differit plenè *Emin. Card. Bona. d. lib. 1. cap. 10. num. 2.* ubi inter cętera *ſub num. 3.* notat, quod Ambroſiani nunquam dicunt *Agnus Dei*, niſi in Miſſa pro Defunctis; & per totam Quadrageſimam nullam habent Miſſam pro feria ſexta, nec celebrant ea die; idque omninò prohibuit
39 S. Carolus in tertia Synodo Diçceſana *Decret.* 20. etiam funeris, vel exequiarum, ſive alterius cujuſvè rei occaſione; & *in Synodo XI.* reddit rationem hanc, quod illa dies plena mœroris ſit ob acerbiſſimam Chriſti paſſionem; Sacrificium verò preſeferat ſpiritualem populi lętitiam. His addere poſſumus, quæ notantur à *Biſſo in Hierurgia Sacra. Verb. Ambroſiani*; videlicet, quod hi induunt Albam ante amictum; dicunt Miſſam longiorem, quàm Romani; & incipiunt Adventum à Dominica illa, quę ſtatim ſequitur poſt feſtum S. Martini; quare illorum Adventus habet ſex hebdomadas; ſexta tamen hebdomada non eſt ſemper integra. Noviſſimè de Ritu Ambroſiano differit Carolus Septala Epiſc. Tortona. *in lib. de Miſſæ Myſteriis, ac Senſib. Myſtic. per totum.*

Quoad Quartum. Neceſſitas autem, ac Utilitas hujuſcemodi uniformitatis
40 Sacrorum Rituum reſultat ex ſequentibus motivis. *Primò* ad ſervandam unitatem fidei; cujus reſpectu neceſſaria eſt identitas, & uniformitas Sacrorum Rituum in Divino Sacrificio, quod eſt precipuum opus ejuſdem fidei, peragendo: ſiquidem ſi ubique Sacri Ritus eſſent diverſi, non poſſet Sacerdos Italus in Gallia, aut in Germania, nec Germanus, aut Gallus in Italia ſacris operari; & ſic tolleretur communicatio Eccleſiarum; quæ hoc vinculo nectuntur; ut piè conſiderat *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 5. num. 4. propè finem.* Et ſcripſit *Layman. lib. 5. tract. 2. cap. 8. n. 2. & 3.* Hinc dicimus in Miſſa *Kyrie eleiſon* Grçcè, & etiam Hebraicæ *Amen, Alleluia, Sabbaoth, & Oſanna* ad oſtendendum, unam eſſe Eccleſiam, quę ex Hebrçis, & Græcis primùm, deindè ex Latinis coadunata eſt, quod obſervat idem *Emin. Card. Bona lib. 2. cap. 4. ſub num. 1. Secundò* ad ſervandam gravitatem Eccleſiaſticam, & decorem ſacrarum functionum neceſſaria eſt uniformitas Sacrorum Rituum; quandoquidem ſi unicuique licitum foret mutare Ritus ſacros, & alios ad beneplacitum introducere, multa prorsùs inſulſa; immò indigna infererentur, ut tranſactis ſeculis occurriſſe conſtat, nam in multis Miſſalibus, & Codicibus antiquis adhuc extant Officia, Miſſæ, Hymni, Orationes, quę ſine riſu, vel potius indignatione legi non poſſunt. *Eminen. Card. Bona d. lib. 1. cap. 6. num. 3. & cap. 7. num. 6.* Quod ego quoque obſervavi in Rituali manuſcripto, antè quingentos circiter ab hinc annos compoſito, pro Ritibus Miſſarum, & Divinorum officiorum hujus Eccleſię Cathedralis Patavinę, quod ſervatur in Archivio Illuſtriſſimi Capituli; in quo multę çeremonię preſcribuntur, quę quidem ſatis leves erant, & ridiculę; precipuè in ſolemnioribus feſtivitatis, & nimium derogant majeſtati ſacrarum functionum. *Tertiò* ad impediendas diſſenſiones, & ſcandala, quę ex diverſitate Rituum, ac çeremoniarum fomenta hauriebant. Hinc in Concilio *Epaunenſi Anno 509. cap. 27.* & in *Gerundenſi Anno 517. cap. 1.* Statutum fuit, ut idem Miſſç ordo in univerſa Provincia ſervaretur, quem Eccleſia Metrapolitana ſervabat. Anno autem

autem 563. *Concil. Bracarenſe 1. cap.* 22. conſtituit, ut eodem ordine Miſſæ celebrarentur ab omnibus, quem Profuturus ejus Eccleſiæ Archiepiſcopus à Sede Apoſtolica ſuſceperat, equidem ad evitanda diſſidia, & altercationes, ut obſervat *Joann. Mabyllon de Liturgia Gallic. d. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 11. *& Emin. Card. Baron. anno* 633. *Quartò* ad tollendos errores, quos vel hæreticorum aſtutia; vel Presbyterorum ignorantia in Sacris Ritibus poteſt inſerere. Sectariorum enim ſemper hoc proprium fuit, ut cum à fide deficerent, libros quoque Rituales, vel ſuis erroribus inficerent, vel privata auctoritate immutarent, teſte *D. Auguſtino Epiſt.* 18. ubi loquitur de Donatiſtis. *& Leontio Bizantino lib.* 3. *adverſus Neſtorium*, de quo ità ſcribit: *Alia Miſſam effutivit, præter illam, quæ à Patribus tradita eſt* Eccleſiis; *in qua blaſphemiis, non precationibus* Euchariſtiæ *Myſterium opplevit*. Quod cunctis ſæculis Miſoliturgi, ideſt inimici Sacrificii Miſſæ, fecerunt; quorum plura exempla refert idem *Emin. Card. Bona d. lib.* 1. *cap.* 7. *n.* 2. Sed, & ignorantia Presbyterorum poteſt eſſe errorum cauſa, ſi Ritus veteres in Miſſa immutandi illis facultas eſſet; quod comprobatur ex Præfationibus, quas Galliarum Epiſcopi emendandas miſerunt Pelagio Papę Secundo, *Anno* 590. tanquam à privatis Sacerdotibus ob vilem mercedem compoſitas, ut refert *Illuſtriſſimus, ac Reverendiſſimus Dominus Marcus* Baptaglinus *Nucerinus Antiſtes* in ſua Eruditiſſima *Hiſtoria Univerſali Conciliorum Anno Chriſti* 590. *Ad Concil. Romanum*. Ex his igitur facilè conſpicitur, quanta ſit neceſſitas ſervandi uniformitatem Sacrorum Rituum in Eccleſia Catholica ad tollendos errores, & abuſus; quos impoſſibile eſt evitare in eorum diſcrepantia; ut non abſque lacrymis intuemur in Eccleſiis Orientalibus; & idcircò Summi Pontifices Romani, & Oecumenica Concilia ſemper inſudarunt, ut uniformes eſſent Liturgiæ, ac Ritus Sacri in omni Regno Chriſtiano; ob eximias utilitates ex eadem uniformitate reſultantes ad tutamen fidei; & charitatis inter fideles manutentionem.

Quoad quintum. Nefas eſſet dubitare, an in Eccleſia ſit poteſtas decernendi Sacros Ritus, & eorum uniformem obſervantiam imperandi. Hæc enim comprobatur, tùm ex Apoſtolorum exemplo, à quibus traditi ſunt Ritus, & Liturgiæ pro incruento Miſſæ Sacrificio; quod nemo inficiari audebit, ut ait *Emin. Card. Bona d. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 1. tùm ex continuis præceptis, & Decretis per Concilia, ac Summos Pontifices pro obſervantia Sacrorum Rituum in omni ſæculo promulgatis; de quibus copioſè diſputat *Emin. Card. Bellarminus de Sacramentis in genere lib.* 2. *cap.* 31. tùm etiam ex naturali ratione, quæ nos docet; ad excitandam pietatem in cordibus fidelium erga Divinum cultum; & ad ſervandam reverentiam debitam rebus ſacris, opus eſſe Cæremoniis; & Ritibus; ſine quibus Religio evaneſceret; has autem cæremonias, & Ritus Eccleſia ipſa debet ordinare, & inſtruere; ad quam ſpectat cuſtodire Religionem, & ea, quæ ad cultum Divinum attinent, diſponere; ut plurimorum SS. Patrum dictis probat idem *Emin. Card. Bellarm. d. lib.* 2. *capit.* 31. & noviſſimè *Gaſpar Juenin in Commentar. Hiſtoric. & Dogmatico de Sacramentis Diſert.* 1. *quæſt.* 8. *cap.* 3. *&* Emin. *Card. Bona d. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 7. ubi ſubdit hæc verba: *Olim in Concilio Milevitano, ſeù potius Carthaginenſi, ut citatur in codice* Eccleſiæ *Africanæ capit.* 103. *ſancitum fuit, ne quid publicè in Eccleſia recitaretur, niſi prius in Synodo approbatum foret*. Quod clariùs expreſſit *Contil. Trid. ſeſſ.* 22. *cap.* 5. docens Sacros Ritus, & Cæremonias ex Apoſtolica traditione in Sacrificio Miſſæ ſemper Eccleſiam adhibuiſſe ad commendandam tanti Myſterii Majeſtatem, & ut *mentes fidelium, per hæc viſibilia Religionis, & pietatis ſigna ad rerum altiſſimarum, quæ in hoc Sacrificio latent, contemplationem excitarentur*.

Idcircò idem Trid. Concil. in decreto *de Obſervand. & evitand. in celebratione Miſſ. ead. ſeſs.* 22. ſtrictè injunxit Epiſcopis, cavere, ne Sacerdotes *Ritus alios, aut alias Cæremonias; & preces in Miſſarum celebratione adhibeant; præter eas, quæ ab* Eccleſia *probatæ, ac frequenti, & laudabili uſu receptæ fuerint.*

Hinc Eccleſia Romana, tanquam aliarum omnium Mater, & Magi-
42 ſtra, edidit tres libros, in quibus Sacri Ritus pro Miſſa, pro Sacramentis adminiſtrandis, & pro Divinis Officiis peragendis continentur; videlicèt Rubricas Miſſalis, Rituale Romanum, & Cæremoniale Epiſcoporum; quorum quilibet habet vim legis, & obligat ſervare Ritus, & Cæremonias in iiſdem præſcriptas ſub culpa mortali;
43 ut tradunt *Grattan. Diſcept. forenſ. cap.* 112. *num.* 7. *Loterius lib.* 1. *quæſt.* 16. *num.* 123. *Sperellus deciſ.* 179. *num.* 23. *Rota Romana part.* 4. *recent. deciſ.* 647. *tom.* 3. *& part.* 17. *deciſion.* 87. *numero* 23.

Et quoniam frequentes ſunt caſus, in quibus dubia emergunt tangentia Ritus, & Cæremonias Sacras; ideò
44 jure optimo à Summo Pontifice Sixto V. inſtituta eſt Romę Sacra Rituum Congregatio; in qua ſumma ſapientia & prudentia deciduntur controverſię, tangentes Ritus Sacros; & examinantur Officia, quę particulares Eccleſię ſibi concedi petunt; de cujus Congregationis auctoritate, tractat *Cotonius Controverſ. Celebr. lib.* 3. *Controv.* 8. *à num.* 44. *& ſeqq.* Et *Eminent. Card. de Luca in ſuo Libello inſcripto. Il Cardinale cap.* 29. Ejuſdemque decreta plurima, ſervanda in celebratione Miſſarum, cumulavit *Sperellus in fine Parænesis Teleturgicæ* ab omni Neomiſta neceſſariò legenda.

Corollarii loco aliquis me interpellabit; qua de cauſa Regulares Car-
45 melitę, Dominicani, & alii diſcordent, dum celebrant, à Ritu Romano in principio Miſſę; & in quibuſdam aliis cæremoniis intra, & extra Canonem; ut quotidie videmus? Pro Reſponſione afferam verba *Emin. Card. Bonæ lib.* 1. *Rer. Liturgic. cap.* 7. *num.* 6. quę ſunt: *Ordines autem Religioſi illum Ritum ab initio ſuſceperunt, qui vigebat in ea Provincia, in qua prima Ordinis cujuſque fundamenta jacta ſunt. Succeſſu verò temporis, tàm generalia Comitia; quam Supremi Ordinum Moderatores poteſtatem ſibi arrogarunt, plura mutandi, & innovandi; quod manifeſtum cuique erit, ſi antiqua, & nova, & medii temporis Ritualia interſe conferre voluerint.*

Quod ſi Lector inſiſtat, quare Regulares ipſi non ſe conforment in omni- 46
bus, & per omnia ſacris Ritibus in Miſſali Romano ſtatutis; cum Bulla B. Pii Quinti *Incipien. Quo primùm tempore: Anno* 1570. *Pridie Idus Julii.* Eidem Miſſali prępoſita; aſſeveret, Quod *Unum in* Eccleſia *Dei pſallendi modum; unum Miſſæ celebrandæ ritum eſſe maximè deceat?* Reſpondeo, eoſdem Regulares non fuiſſe in eadem Bulla obligatos, ſed exceptos, attenta eorum conſuetudine ſupra ducentos annos celebrandi cum aliquo particulari Ritu; ut denotant illa ejuſdem Bullæ Pianę Verba: *Niſi ab ipſa prima inſtitutione à Sede Apcſtolica approbata; vel conſuetudine, quæ, vel ipſa Inſtitutio ſuper ducentos annos Miſſarum celebrandarum in eiſdem* Eccleſiis *aſſiduè obſervata ſit; à quibus, ut præfatam celebrandi conſtitutionem, vel conſuetudinem nequaquam auferimus; ſic ſi Miſſale hoc, quod nunc in lucem edi curavimus, iiſdem magis placeret, de Epiſcopi, vel Prælati, Capitulique univerſi, juxta illud Miſſas celebrare poſſint, permittimus.* Equidem digni commendatione forent, ſi etiam prędicti in omnibus Ritum Romanũ in celebratione Miſſę amplecterentur, prout illum amplexati ſunt tot Illuſtriſſimi Ordines tùm Monachorum, tùm Mendicantium. De hac re ſcribens, erudito quidem calamo, P. Marcellus de Cavaleriis Ordinis Predicatorum *in Statera Sacra tit.* 2. *Præliminar. num.*48. *in fine*, ait, quod in Comitiis generalibus ſui Ordinis, *licèt de aſſumendo Miſſali Romano pluries*

ſermo

ſermo fuerit , pravaluit ſemper votum renuentium dimittere morem Patrum ſuorum. Quis autem ſit mos tùm eorum Patrum, tùm Carmelitarum, & Carthuſienſium, diſcat lector ex ſequentibus.

Patres Ordinis Prædicatorum, qui appellantur Dominicani à Sancto Dominico eorum Patriarcha; per quem eorum Ordo fundatus fuit anno 1216. ut dixi *de Euchariſtia Deciſ.*10. *n.*6. quamvis in eſſentialibus, & præcipuè in
47 Epiſtolis, Evangeliis, atque in Canone concordent, dum celebrant, cum Romano Ritu; has, quæ ſequuntur, differentias ab eodem retinent, tanquam antiquiſſimas, & ſibi permiſſas à Bulla prædicta Beati Pii Quinti, ut potè ſupra ducentos annos præſcriptas, & ab eis uſitatas.

Primò: Acceptis Sacerdotalibus indumentis in Sacriſtia cum ſolitis Orationibus, quas recitant etiam Presbyteri ſæculares, accedunt ad Altare; & ibi ſtatim ponunt vinum in Calice; cum parva aqua; illam benedicentes his verbis: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Et cooperto Calice cum velo in medio Altari; & aperto Miſſali in medio Epiſtolæ; accedunt ad medium ejuſdem Altaris, ubi ambabus manibus caput diſcooperiunt, & ſecretò orantes dicunt: *Actiones noſtras, quæſumus Domine, aſpirando præveni; &c.*

Secundò: Deſcendunt ad primum gradum Altaris, ſignant ſe ſecretò ſigno Crucis, deindè alta voce dicunt: *Confitemini Domino, quoniam bonus. Reſp. Quoniam in ſæculum miſericordia ejus.* Poſtea inclinati ſubdunt ſtatim: *Confiteor Deo, & beatæ Mariæ ſemper Virgini, & Beato Dominico Patri noſtro, & omnibus Sanctis, & vobis fratres: quia peccavi nimis, cogitatione, locutione, opere, & omiſſione: mea culpa Precor vos orare pro me.* Reſponſoque à Miniſtris *Miſereatur tui, & Confiteor;* celebrantes dicunt: *Miſereatur veſtri omnipotens Deus, & dimittat vobis omnia peccata veſtra, liberet vos ab omni malo; ſalvet, & confirmet in omni opere bono, & perducat ad vitam æternam.* ℟. *Amen. Abſolutionem, & remiſſionem omnium peccatorum veſtrorum tribuat vobis omnipotens, & miſericors Dominus.* ℟. *Amen. Adiutorium noſtrum in nomine Domini.* ℟. *Qui fecit cœlum, & terram.* Poſtea appropiant ad Altare, ubi inclinati dicunt: *Aufer à nobis Domine cunctas iniquitates noſtras etc.* omittunt autem illam Orationem: *Oramus te Domine etc.* & oſculato Altare ſignant ſe ſigno Crucis, dicentes *alta* voce: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti Amen.* Et incipiunt *Introitum* Miſſæ, quem vocant *Officium*; concordant autem ipſa Officia, ſeu Introitus cum noſtris, prout faciunt Epiſtolæ, & Evangelia totius anni ad præſcriptum Bullæ Pauli Papæ Quinti *diei* 20. *Januarii Anni* 1608. de qua infra.

Tertiò: Ipſi Patres Prædicatores habent plures ſequentias poſt Epiſtolam, quàm Presbyteri ſæculares. Nos enim habemus quatuor ſequentias tantùm, ſcilicèt, in die Reſurrectionis Domini, Pentecoſtes, in feſto Corporis Chriſti; & in Miſſa Defunctorum. At prædicti Patres, præter prædictas, habent alias viginti octo ſequentias in ſuo Miſſali; & ſunt: 1. In tertia Miſſa Natalis Domini, quam repetunt in feſto S. Stephani, S. Joannis Evangeliſtæ, in Epiphaniæ, & Purificationis Beatæ MARIÆ Virginis. 2. In feſto Aſcenſionis Domini. 3. In feſto Pentecoſtes longiorem noſtra; & eam recitant ipſo die Pentecoſtes; noſtram verò duabus ſequentibus feriis, & in Miſſa votiva de Spiritu Sancto. 4. In feſto Sanctiſſimæ Trinitatis. 5. In dedicatione Eccleſiæ. 6. In feſto S. Raymundi Confeſſoris. 7. In feſto S. Vincentii Martyris. 8. In feſto Annunciationis Deiparę. 9. In feſto S Vincentii Ferrerii. 10. In feſto S. Catharinę Senenſis. 11. In feſto S. Antonini. 12. In feſto Nativitatis S. Joannis Baptiſtæ. 13. In feſto SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli. 14. In Viſitatione Beatæ MARIÆ Virginis. 15. In feſto S. Mariæ Magdale-

dalenę. 16. In feſto S. Dominici. 17. In feſto Aſſumptionis ejuſdem Deiparę. 18. In feſto S. Hyacinthi. 19. In feſto B. Roſę Limanę. 20. In feſtivitate S. Auguſtini. 21. In feſto Nativitatis Beatę MARIÆ Virginis. 22. In ſolemnitate S. Michaelis Archangeli. 23. In illa Sanctiſſimi Roſarii. 24. In illa omnium Sanctorum. 25. In feſto S. Catharinę V. & M. 26. In Miſſa B. Pii Quinti. 27. In illa S. Gundislavi Confeſſoris. 28. In feſto omnium Sanctorum Ordinis Prædicatorum. Quod ſi quis quęrat; à quibus Auctoribus emanarint prędictę Sequentiæ? Reſpondetur, quod illa Paſchæ, ſcilicèt *Victimæ Paſchali*, fertur compoſita à Notgero Abbate S. Galli in Theutonia; altera ſolemnitatis Pentecoſtes *Veni Sancte Spiritus*, à Roberto Galliarum Rege. Tertia pro feſto Corporis Chriſti *Lauda Sion Salvatorem* à S. Thoma Aquinate. Quam illuſtravit eruditiſſimo Commentario Carolus Bouquin anno 1677. cujus titulus eſt. *Solis Aquinatis Splendores*. Quarta pro Miſſis Defunctorum *Dies iræ, dies illa*. à Fr. Latino Cardinali Urſino Ord. Prædicatorum; quamvis alii opinentur, eam à S. Gregorio Magno, vel à D. Bernardo, aut ab aliis piis viris eſſe compoſitam, ut differit Emin. Card. Bona *Rerum Liturgicar. lib.2. cap.2. num.6.* & ibi Cornelius Schultingus *tom.1. part.2. cap.6. & 7. Biblioth. Eccleſ.* ac alii plurimi; noviſſimè P. Marcellus de Cavaleriis ord. Prędic. *in Statera ſacra tit. 12. num 192. & ſeqq.* atque Carolus Septala *de Maſteriis Miſſæ cap.23. num.5.* advertens; Sequentiam illam, *Incipien. De profundis tenebrarum*, quam recitant *Auguſtiniani, ac Dominicani* in feſto S. Auguſtini Epiſcopi, & Doctoris, factam fuiſſe ab eodem S. Thoma Aquinate. Nuper Ordo Prędicatorum reſtrinxit ſupradictas Sequentias ad ſex tantùm; ut in eorum Miſſali noviſſimo; non abſque ſpe amplexandi in omnibus Ritum Romanum. Prædictis addere convenit noviſſimam ſequentiam *Stabat Mater doloroſa*, quam in Miſſa de Septem doloribus Reginę Cęli, nuper Sedes Apoſtolica pro omnibus illam celebrantibus approbavit, & appoſuit.

Quartò: iidem PP. Dominicani ante Evangelium non dicunt *Munda cor meum*. Sed per celebrantem delato Miſſali in cornu Evangelii dicunt ſecretò, *Dominus ſit in corde meo, & in labiis meis ad pronunciandum Sanctum Evangelium pacis*. Deinde pollice dextræ manus impreſſo ſigno Crucis Evangelio, fronti ſuę, ori, ac pectori, majori Crucis ſigno manu ſe ſignant à fronte ad pectus; & ſic totum Evangelium legunt; quo finito, iterum manu ſe ſignant, & parvum Crucis ſignum iterum imprimunt Evangelio; illudque oſculantur, dicentes; *Per Evangelica dicta deleantur noſtra delicta*.

Quintò: poſt recitatum *Credo*, & *Offertorium*, Calicem diſcooperiunt dicentes: *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem Salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo*. Subindè elevantes uſque ad ſuum pectus Calicem cum Patena faciunt eodem contextu oblationem utriuſque, his verbis: *Suſcipe Sancta Trinitas hanc oblationem, quam tibi offero in memoriam paſſionis Domini noſtri Jeſu Chriſti: & præſta, ut in conſpectu tuo tibi placens aſcendat; & meam, & omnium fidelium ſalutem operetur æternam*. Et depoſito Calice, atque Hoſtia ad ejus pedem ſuper corporali, vadunt ad lavandas manus, dicentes *Lavabo etc.* Sed tantùm uſque ad illa verba: *Et locum habitationis gloriæ tuæ*; recitant in medio Altaris *In ſpiritu humilitatis, & in animo contrito ſuſcipiamur Domine à te; & ſic fiat Sacrificium noſtrum, ut à te ſuſcipiamur hodie; & placeat tibi Domine Deus*. Et converſi ad populum proferunt alta voce *Orate fratres*, ſecretò autem *Ut meum, ac veſtrum pariter in conſpectu Domini ſit acceptum Sacrificium*. Subinde ſecretò dicunt *Domine exaudi Orationem meam; & clamor meus ad te veniat. Oremus*. Et recitant *ſecretam* prout in Miſſali, & Præfationem. Sunt autem

Prę-

Præfationes omnes concordes cum Ritu Romano tàm in diebus ferialibus, quàm feſtivis, & habent eaſdem *Communicantes*, quas Presbyteri ſæculares.

Sextò: A principio Canonis uſque ad *Pater noſter*, & ſecretam Orationem *Libera nos quæſumus Domine* etc. incluſivè concordant cum Miſſali Romano: at diſcrepant in diviſione Hoſtię ſuper Calice; nam ea diviſa in duas partes, ambas retinent in manu ſiniſtra; & detracta particula ex parte dextera ejuſdem Hoſtię, eam pariter tenentes in manibus dicunt *Per omnia ſæcula ſæculorum. etc. Pax Domini ſit ſemper vobiſcum. etc.* ſtatim ſubdunt ter *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi etc.* & poſtea immittunt particulam illam Hoſtię in calicem, dicentes ſecretò: *Hæc Sacroſancta commixtio Corporis, & Sanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti fiat mihi, & omnibus ſumentibus, ſalus mentis, & corporis; & ad vitam æternam promerendam, atque capeſſendam præparatio ſalutaris per eumdem Chriſtum Dominum noſtrum Amen*. Retinent autem in ſiniſtra manu ſuper Calice alias duas majores partes Hoſtię; & in Miſſa ſolemni celebrantes oſculantur extremum labium Calicis; & dant pacem Miniſtro tenenti patenam, dicentes *Pax tibi, & Eccleſiæ Sanctæ Dei*.

Septimò: Ante Communionem dicunt illam ſolam Orationem *Domine Jeſu Chriſte Fili Dei vivi*, etc. quæ eſt etiam in Miſſali Romano; qua completa; omiſſo *Domine non ſum dignus* etc. inclinato capite, dextera manu tenentes Calicem, de ſiniſtra ſumunt ore Sacrum Chriſti Corpus dicendo: *Corpus & Sanguis Domini noſtri Jeſu Chriſti cuſtodiant me in vitam æternam. Amen*. Mox Calicem cooperiunt; & poſt puſillum genuflectunt, detegunt, & dextera manu pedem Calicis accipientes, Sanguinem ſumunt, nihil dicentes; recipiunt poſtea primam ablutionem Calicis ex ſolo vino, deinde alteram ſuper digitis ex vino, & aqua; dicentes: *Quod ore ſumpſimus Domine pura mente capiamus, ut de Corpore, & Sanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti fiat nobis remedium ſempiternum. Amen*. Abſtergunt autem Calicem purificatorio; & repoſito velo, ac burſa ſine corporali, ſuper illo, vadunt ad Miſſale in cornu Epiſtolæ jam à miniſtro delatum dicturi Communionem, & Poſt Communionem juxta Romanum Ritum.

Cur autem Patres Dominicani communicent ſeipſos ſiniſtra manu? Plures rationes myſticas conſiderat Cavalerius *in d. Statera Sacra tit.* 27. *à num.* 102. *& ſeqq.* ubi refert, & confutat fabellam illam; quod in pęnam faciant ob venenatam Hoſtiam exhibitam per Generalem Ordinis Henrico Septimo Imperatori in feſto Aſſumptionis Deiparæ, quo die obiit. Veritas enim eſt, quod Cæſar ille acuta febri laborans vini nigri potentis cyathos quatuor bibiſſe fertur; undè mors contigit ipſi. Communicant autem Dominicani manu ſiniſtra, quia dexteram occupatam habent ad Calicem firmum tenendum; & ad myſticè demonſtrandam eorum cordialem charitatem in Deum; & ad innuendum ſacrum hoc Convivium inſtitutum eſſe pro præſenti mortali vita, quæ per ſiniſtram deſignatur. Idem Cavalerius *d. cap.* 27. *num.* 113. *& ſeqq.* Bozius *in Annal. ad annum* 1313. Magri *in Hieroxelic verb. Communio*. Et Odoricus Raynald. *in Annal. anno eodem* 1313.

Octavò: Pro fine Miſſæ in hoc differunt iidem PP Ordinis Prædicatorum; quod in benedictione populi poſt Orationem *Placeat tibi Sancta Trinitas*; dicunt: *Benedictio Dei omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti deſcendat ſuper vos, & maneat ſemper. Amen*. Et dicto *In principio erat Verbum*. plicant Corporale; quod ponunt in burſa; & hanc ſuperimponunt Calici, velum ejuſdem in anteriorem partem reflectendo; & cooperientes ſuum caput amictu ambabus manibus; revertuntur cum Calice in Sacriſtiam.

Carmelitæ autem in pluribus concordant cum Miſſali Romano; in multis

tis autem cum ritibus PP. Prædicato-
48 rum ſupradictis. A Romano Miſſali non diſcedunt in toto Canone; exceptis nonnullis Orationibus brevibus ad Communionem. Similes ſunt PP. Dominicanis ponendo Vinum, & Aquam, in Calicem ante initium Miſſæ; in Miſſa incipienda. In omittendo *Munda cor meum*. In unica Oblatione Calicis cum Patena. Singulares ſunt in recitanda *Salve Regina* poſt benedictionem datam populo. Habent plures Miſſas proprias, nempè, de S. Elia propheta; B. Mariæ de Monte Carmelo; & Mulieribus prægnantibus, & in partu laborantibus. Alias quoque Miſſas feſtivas cum ſequentiis devotis.

Carthuſiani verò in Canone ſunt uniformes Miſſali Romano, ſed abeo
49 in pluribus diſcordant; & pręcipue in ſequentibus. 1. Non habent Sacriſtiam, ſed de cella procedunt ad Altare, coram quo proſtrati orant, deinde ibi ſumunt veſtes ſacras, ponunt Hoſtiam ſuper Patena, vinum in Calicem, & aperto Miſſali in cornu Epiſtolæ, deſcendunt de Altari in cornu Evangelii, & ibi faciunt Confeſſionem; deindè aſcendunt ad medium Altaris, ubi inclinati dicunt *Pater noſter*, & *Ave maria*; & facto ſibi ſigno Crucis, vadunt ad Miſſale, & dicunt *Introitum*; *Kyrie*, *Gloria*, *Dominus Vobiſcum*. *Orationes*, & *Epiſtolam*. 2. Sacerdos portat librum in Cornu Evanlegii, non dicit *Munda cor meum*, ſed *Dominus ſit in corde meo*. Ad Credo, inclinat ſe ad *Incarnatus eſt*, ſed non genuflectit; quia cum ſint induti veſtibus ſacris Carthuſiani numquam genuflectunt in Miſſa, ſed tantùm ſe inclinant, quod notat etiam Magrius *in Hierolexic*. *Verb. Genuflectio*. 3. Dicto Offertorio diſcooperiunt Calicem, & cum chocleari infundunt in eum unam, aut duas guttas aquę; faciunt oblationem cum Patena, & Calice ſimul, dicentes *In ſpiritu humilitatis etc.* Et facto ſigno Crucis, deponunt Hoſtiam ad pedem Calicis, quem operiunt, non palla, ſeu animula, ut nos facimus, ſed parte poſteriori Corporalis ampli, ut mos erat apud antiquos, teſte Magrio *in Hierolex*. *Verb. Calix. col.* 1. & *Verb. Corporale.* 4. Poſt Lavabo, & Orate fratres, dicunt Orationes ſecretas, tenentes manus expanſas ſuper Calicem, & Hoſtiam. Deinde Pręfationem, & Sanctus, ac Canonem more Romano, non genuflectentes ad Sacramentum, ſed ſe tantummodò inclinantes. 5. Non dicunt *Agnus Dei* ante Communionem, ſed dicta unica Oratione *Domine Jeſu Chriſte Fili Dei vivi*. ſe communicant, ſumentes utramque ſpeciem; deindè bis dicunt, *Agnus Dei, qui tollis etc.* Et plicato Corporali, ac cooperto Calice legunt Communionem, & poſt Communionem, ut in Miſſali Romano, Dominus vobiſcum, Ite miſſa eſt, Placeat tibi Sancta Trinitas, ſed non benedicunt populum, neque dicunt Evangelium *In principio erat Verbum*. quod pariter obſervat Magrius. *Verb. Benedictio col.* 2. Sed facto ſibi ſigno Crucis, cooperiunt Altare, exuunt, & deponunt in eo paramenta Sacra, & proſtrati ad gradus Altaris orant dicentes *Pater*, & *Ave*, mox ad cellam revertuntur. In Miſſis infra annum variant ſæpè in Epiſtolis, ac Orationibus à Miſſali Romano; & habent diverſas Miſſas particulares. Duo tandem ſunt ſingularia in Carthuſienſibus. Unum, quod non ſignant ſe manu expanſa, ut facimus nos, ſed tribus primis digitis tantùm, pollice, indice, & medio, reliquis duobus digitis contractis, in ſymbolum SS. Trinitatis. Magrius *in Verb. Crux col. ult.* Alterum, quod in Miſſa ſolemni non utuntur Subdiacono, ſed Diacono tantùm; Epiſtola enim cantatur in Choro à Lectore. Idem Magrius *Verb. Epiſtola*. Et hæc dicta ſint de Liturgiis & Ritibus vetuſtis harum Religionum, quibus magis elucent Ritus Miſſalis Romani, & conſtat, antiquitùs eumdem Canonem Miſſę fuiſſe adhibitum, quo etiam nunc nos, & ipſi utimur.

D E C I S I O X.

A R G U M E N T U M.

Exponitur verbum *Tranſmutatur* poſitum in definitione Sacrificii; de cujus eſſentia demonſtratur eſſe Tranſmutatio, ideſt interemptio, & deſtructio Victimæ Oblatæ. Objecta non injucunda proponuntur, & reſolvuntur.

S U M M A R I U M.

1 *Victima eſt traſmutanda, & deſtruenda in Sacrificio ad differentiam rerum oblatarum Deo, quæ remanent in ſuo eſſe.*

2 *Vita hominum eſſet offerenda pro Dei cultu; cujus loco offertur alia victima in Sacrificio.*

3 *Sacrificia tàm legis naturæ, quàm Moſaycæ fiebant per deſtructionem Victimæ.*

4 *Melchiſedech an deſtruxerit oblatum panem Deo? & n 9.*

5 *Panes Primitiarum an deſtruerentur? & n.10.*

6 *Hircus, Oblatus in Sacrificio pro peccatis populi, dimittebatur vivus ad deſertum. Et cur? n.9.*

7 *Paſſer, ſacrificatus pro purganda domo Leproſi, vivus remanebat. Et cur? d. num.9.*

8 *Corpus Chriſti in Sacrificio Miſſæ non deſtruitur realiter; ſed myſticè. Et nu.10. & 12.*

11 *Panis, & Vini ſubſtantia deſtruitur in Miſſa.*

12 *Species Sacramentales in Miſſa quomodo immutentur?*

13 *Sacrificii Miſſæ eſſentia in qua actione conſiſtat?*

Diximus in definitione Sacrificii, quod Victima debet eſſe res aliqua ſenſibilis, & permanens, quæ *conſecratur Ritu Myſtico*: & ſubindè, quę *Tranſmutatur*; undè cum in præterita Deciſione docuerimus; qui, & quales ſint Ritus Myſtici, & Sacri ſervandi in Sacrificio Miſſæ; nunc oportet, ut exponamus, quid denotet verbum illud *Tranſmutatur*; & loquamur de Tranſ- 1
mutatione Victimæ, quæ Sacrificatur.

Pro intelligentia repetenda ſunt ea, quæ diximus in Deciſ. III. videlicèt duo eſſe de eſſentia Sacrificii conſiderati in ſe; proteſtationem, quam facit homo, dum Sacrificat, Excellentiæ Divinæ, ſupremæquæ Poteſtatis Dei, à cujus nutu pendet omnis creatura; & deſtructionem rei Oblatæ in Sacrificio, ad ſignificandum, quod Divina Majeſtas poteſt pro libito res noſtras, & vitam noſtram deſtruere. Igitur in definitione Sacrificii poſitum eſt verbum illud *Tranſmutatur*, tùm ad differentiam ſimplicis Oblationis alicujus rei, factę pro Divino cultu exercendo, quæ non tranſmutatur, ſed remanet in ſuo eſſe, ut donatio Lampadis, Calicis, ædificatio Templi; & hac de cauſa, non poteſt dici Sacrificium; tùm ut euidentius intelligamus, requiri ad eſſentiam Sacrificii, ut Victima Oblata mactetur, tranſmutetur, & deſtruatur vel in totum, vel in partem, ad demonſtrandum ſupremum Dei principatum; & dominium vitæ noſtræ; & ad ſignificandum, dignum eſſe Deum, in cujus honorem, & cultum omnes homines propriam vitam, & quidquid poſſident, conſument, & de-
ſtruant. Sed quia regulariter id non 2
licet, neque à Deo permittitur; offerunt homines pro propriis bonis, & pro propria vita Victimam illam, ideſt entitatem alterius rei; illam tranſmutando, mactando, & deſtruendo cum proteſtatione, quod ſi liceret, & oporteret, eodem modo deſtruerent, tranſmutarent, & ſacrificarent, quidquid poſſident, ac etiam propriam vitam in honorem, & cultum Dei. Ita docent Theologi poſt *S. Thom. 2.2. q.85. art.1. Emin. Card. de Lugo de Sacram. Euchar. diſp.19. ſect.1. & Gonet tom.4. tract.11.*

 diſp.

diſp.3. de Religione, & actibus ejus art. 3. num.11.

Hinc iidem Theologi obſervant, quod omnia Sacrificia tàm legis naturæ, quàm legis Moſaycæ fiebant non ſimplici Oblatione rei, ſeù victimæ ad Altare Domini, neque ſola elevatione; ſed perficiebantur per ipſius rei,
3 & victimæ deſtructionem; nam ſi erat animata, ut animalia quadrupedia, vel volabilia, hæc occidebantur, & eorum carnes, vel in toto, ſeu in parte cremabantur; ſi verò res erat inanimis, tunc vel erat ſolida, ut Simila, Sal, Thus, & pariter cremabatur in Sacrificio; vel erat fluida, ut Sanguis, Vinum, Oleum, Aqua; & effundebatur; juxta præſcriptum Domini, de quo in *Libro Levitici cap.1. & 2.*

Cæterum contra prædicta videntur obſtare infraſcripta argumenta.

Primò. In Sacrificio quod peregit
4 Melchiſedech offerens Panem, & Vinum; nulla facta fuit tranſmutatio, ſeu deſtructio ejuſdem panis, & vini Oblati; ait enim textus. *Gen.14. 18. At verò Melchiſedech Rex Salem proferens panem, & vinum (erat enim Sacerdos Altiſſimi) benedixit ei. etc.*

Secundò: Dum offerebantur in Sacri-
5 ficio Panes primitiarum, & cum eis ſeptem Agni, nulla eorum fiebat deſtructio, aut transmutatio; ait enim Dominus ad Moyſen in *Levit. cap.23. num.20.* de illis: *Cumque elevaverit eos Sacerdos cum panibus primitiarum coram Domino, cedent in uſum ejus.*

Tertiò: Idem dicendum venit de Hir-
6 co, qui offerebatur pro peccatis populi; ait enim de illo Dominus, quod vivus demittatur in deſertum. *Tunc offerant hircum viventem, & poſita utraque manu ſuper caput ejus, confiteatur omnes iniquitates filiorum Iſrael; & univerſa delicta, atque peccata eorum; quæ imprecans capiti ejus, emittet illum per hominem paratum in deſertum. Levit. 16. 21.*

Quartò: Simile habetur de Sacrificio
7 pro purificanda domo Leproſi; in quo præceptum erat, ut inter cetera immolarentur duo paſſeres, unus quorum dimittebatur vivus avolare in agrum; ut legitur *Levit.14. 53. ibi: Cumque dimiſerit paſſerem avolare in agrum liberè, orabit pro Domo, & jure mundabitur.* Ergo non ſemper mactabatur, & tranſmutabatur Victima in Sacrificiis, ut ex prædictis exemplis.

Quintò: In nova lege, in celebratione 8
Miſſæ Chriſtus offertur Deo in Sacrificium; & tamen cum Corpus ejus ſit glorioſum, & impaſſibile; non deſtruitur, nec immutatur; juxta illud Apoſtoli: *Chriſtus reſurgens ex mortuis jam non moritur; mors illi ultra non dominabitur. Ad Rom.6.* Ergo ad Sacrificium non requiritur vera, & realis immutatio Victimæ; ſed ſufficit ejus Oblatio.

His tamen non obſtantibus affirmandum venit, immutationem Victimæ, ejuſque deſtructionem in ſacrificio eſſe neceſſariam ad eſſentiam Sacrificii; ut ſignificetur ſupremum Dei dominium; & proteſtetur noſtra ſubjectio, & promptitudo ſacrificandi omnia bona noſtra, ac etiam noſtram vitam, ſi oporteret, pro ejus cultu, & gloria. Ad exempla autem in contrarium adducta reſpondetur.

Ad primum enim de ſacrificio Melchiſedech omnes ſacræ Scripturæ Interpretes, & Expoſitores *in cap.14. Geneſis* docent, ipſummet Sacerdotem 9
Melchiſedech igni tradidiſſe aliquid panis, & aliquid vini libamine conſumpſiſſe; ut fieri ſolebat in Sacrificiis pacificis, ideſt ad gratiarum actionem inſtitutis. *Ita Gonet d. tom.4. tract.11. diſp. 3. num.15. & Emim. Card. de Lugo de Sacramento Euchariſtiæ diſp.19. num.9.*

Ad ſecundum pariter reſpondetur; quod licet *Azor tom.1. cap.17. qu.2.* opinatus fuerit, oblationem Panum primitiarum non fuiſſe verum ſacrificium, ſed ſimplicem oblationem; & *Vaſquez de Euchariſ. diſp.220. num.28.* eorumdem Panum aliquam deſtructionem factam fuiſſe vel per coctionem in clibano, vel per frixuram in ſartagine; nihilominùs veriuseſt, quod earum aliqua pars igne 10
com-

comburebatur ſuper Altari; quod deducitur ex textu Hebraico *Levitic.* 24. *verſ.9.* ubi pro eo, quod vulgatus interpres ait de Panibus propitiationis, *Sanctum Sanctorum eſt de Sacrificiis Domini*, ſic habet: *Sanctitas Sanctitatum hoc eſt de ignitionibus Domini*. Ignitio autem propriè ſignificat combuſtionem, & non coctionem panum; ut advertit *Gonet. d.tom.4. tract.ij. diſp.3. nu.15.* ſubdens, quod etiam duo illi agni, de quibus fit mentio *Levitic. cap.23.* non tantùm elevabantur coram Deo; ſed etiam occidebantur in Dei honorem, & poſtea in eſum Sacerdotum cedebant; ut ibidem docent Interpretes. Nec obeſt, quod Scriptura non faciat mentionem hujuſmodi omnium actionum; quia non omnia ſemper exprimit, ut patet ex eo, quod Apoſtolus ad *Hebr.9.* refert, Moyſem accepiſſe ſanguinem vitulorum, & hircorum, & aſpeſiſſe librum cum aqua, & lana coccinea, & hyſſopo; & tamen in *Exodo* cap.24. de hyſſopo, & lana coccinea, neque de aqua, & aſperſione libri ſcriptum eſt; ſed hoc ſola traditione conſtabat, & notum erat Judæis; itaut Apoſtolo nulla probatione opus fuerit.

Ad Tertium, & Quartum itidem reſpondetur, quod cum in illis Sacrifi-
9 ciis offerentur duo Hirci, & duo Paſſe-
res, ſatis erat ad eorum integritatem, ut unus Hircus, & unus Paſſer occideretur; alter verò vivus demitteretur; nimirum ad repræſentandam Chriſti mortem per hircum, & paſſerem occiſum; ejus verò reſurrectionem per hircum, & paſſerem vivum. Vel quod Chriſtus qua homo tantùm paſſus, & mortuus ſit; manens qua Deus impaſſibilis, & vivus. Ita *Gonet d. diſp.3. nu.16.*

Ad Quintum reſpondetur; quod licèt in Sacrificio Miſſæ non fiat cruen-
10 ta immolatio; neque realis occiſio Vi-
ctimæ, ſed myſtica tantùm; nihilominus ſatisfit eſſentiæ Sacrificii per immutationem rei Oblatæ, & Myſticam Hoſtiæ occiſionem; hoc eſt Sacramentalem Chriſti deſitionem ſub ſpeciebus. Pro clariori autem intelligentia ſcire oportet; quod tria ſunt in Sacrificio, quæ concurrunt, & obtinent locum Victimæ, ſeù Hoſtiæ immolandæ; ſcilicet ſubſtantia panis, & vini: Chriſtus ipſe, qui fit ſacramentaliter præſens ſub ſpeciebus: & Species Sacramentales, quæ permanent cum ſubſtantia Chriſti, & prius erant cum ſubſtantia panis, & vini.

Materia panis, & vini, etſi propriè, & principaliter non ſit res, quę immolatur, & ſacrificatur, aliquo tamen modo eſt materia hujus Sacrificii; de qua Eccleſia dicit *Suſcipe Sancte Pater Omnipotens Æternæ Deus hanc immaculatam Hoſtiam etc. Et Offerimus Tibi Domine Calicem ſalutaris etc.* Illud autem, quod tunc Sacerdos in manibus tenet, eſt ſubſtantia Panis, & Vini; unde licèt illa oblatio non ſit formaliter immolatio, ſaltem indicat; illud, quod tunc offertur, eſſe materiam Sacrificii, quatenus conſtat ex pane, & vino, tan-
quam ex termino à quo; & materia 11
tranſeunte, cujus ſubſtantia deſtruitur in conſecratione; & ſic quodammodo eſt Victima, quamvis non principaliter intenta.

Secunda res eſt ipſe Chriſtus, qui propriè, & principaliter in hoc Sacrificio offertur, ut docet *Concil. Trid. ſeſs.22. cap.1. & cap.2.* & ipſe verè eſt Victima,
& Hoſtia, quæ immutatur in Com- 12
munione; quia licèt non deſtruatur quoad eſſe ſimpliciter, ſicut in antiquis Sacrificiis Victima mactabatur, & cremabatur; tamen deſtruitur quo ad eſſe Sacramentale, & quamvis non deſinat quo ad ſubſtantiam, benè tamen quo ad præſentiam Sacramentalem; idque prorsùs ſufficit, ut propriè dici poſſit in Euchariſtia Sacrificari; quia hoc Sacrificium ſic Deus inſtituit; & hoc modo extraordinario, & ſingulari, aliis victimis, & Sacrificiis non communi.

Tertia res ſunt Species Sacramentales, quæ & ipſæ pertinent ad rationem Victimæ immolatæ in hoc Sacrificio;

dum faciunt illam ſenſibilem, & hu-
13 mano uſui accommodatam, & ideò ipſæ quoque valdè immutantur tùm in conſecratione, per quam abſtrahuntur à ſubjecto; tùm inſumptione, per quam totaliter conſummuntur, & deſtruuntur; & hoc eſt, quod habetur *in Can. Hoc eſt. De Conſecr. diſt.*2. ubi dicitur: *Hoc Sacrificium duobus conſtare, viſibili elementorum ſpecie; & inviſibili Domini noſtri Jeſu Chriſti carne, & ſanguine*. Ut ſubtiliter, ſed piè, ac doctè diſſerit *Maſtrius in* 4. *Sent. diſp.* 4. *quæſt.* 4. *art.*1. ubi *ſub num.*73. reſpondet Vaſquezio, Coninchio, Meratio, & aliis contendentibus rem immolatam eſſe ſolum Corpus, & Sanguinem Chriſti; non autem ſpecies Sacramentales; concedendo eorum doctrinam, ſi de Hoſtia, & Victima ſubſtantialiter ſumpta intelligatur; ſecus ſi ſecundariò, & ut quid minùs principale; ut dictum eſt de ſpeciebus Sacramentalibus; quæ concurrunt ad rationem Hoſtiæ, & Victimæ Oblatæ accidentaliter, quatenus reddunt eam ſenſibilem.

Ex his colligere debemus, quod cum plures ſint actiones in Sacrificio Miſſæ; videlicet Oblatio antè, & poſt Conſecrationem; ipſa Conſecratio, fractio Hoſtiæ conſecratæ; & ſum-
14 ptio Sacramenti, ipſarumque ſpecierum Sacramentalium; quamvis Theologi diſcrepent inter ſe, demonſtrando in qua ex prædictis actionibus conſiſtat eſſentia Sacrificii; verior tamen, & probabilior eſt opinio, eſſentiam ipſam Sacrificii Miſſæ conſiſtere in conſecratione, & ſumptione ſimul; ità ut neque ſola conſecratio; neque ſola ſumptio dicat perfectum Sacrificium; ſed utraque ſit neceſſaria; quia in conſecratione immutatur, & deſtruitur ſubſtantia Panis, & Vini; & ponitur ſeparatio myſtica Sanguinis à Corpore Chriſti; quæ realiter facta fuit in Cruce; & in ſumptione deſtruitnr Victima, ideſt Chriſtus quo ad eſſe Sacramentale. Undè ſequitur, quod ſi Sacerdos celebrans moriatur antè ſumptionem, debeat alius etiam non jejunus ſumere Sacramentum, ne Sacrificium remaneat imperfectum. *cap. Nihil & cap. Illud.*7.*q.*1. Sola autem ſumptio non ſufficeret, niſi præcederet conſecratio in eodem Sacrificio, aliàs ſequeretur, quod dum Laici, vel Sacerdotes ſe communicant extra Miſſam, Sacrificium facerent, quod dici non poteſt; ùt fusè demonſtrat *Maſtrius d. diſp* 4. *q.*4. *art.*2. *in* 4. *Sentent & in Theolog. Morali diſp.* 19. *qu.*3. *art.*1. Et de hoc videndi *Emin. Card. de Lugo de Sacramentis Euchar. diſp.*19. *ſect.*3. *Leſſius de Juſtit. & Jure lib.*2. *cap.*38. *à num.*14. *& ſeqq. Et in Opere Poſthumo Quæſt.* 83. *dub.*6. *à num.* 31. Et noviſſimè *Collegium Salmanticen. tom.*11. *de Sacramentis in genere tract.*5. *de Miſſæ Sacrificio cap.*1.

DECISIO XI.

ARGUMENTUM.

Agitur utrum Martyria ſint Sacrifieia? & an Sancti Martyres, qui objerunt in odium fidei, Victimæ vocari poſſint, & Hoſtiæ Deo immolatæ?

SUMMARIUM.

1 *Martyres Chriſti an dici poſſint veræ Victimæ, & eorum Martyria fuerint vera ſacrificia?*
2 *Rationes pro affirmativa.*
3 *Eleazari Machabęi fortitudo laudata, tanquam Victima oblata Deo.*
4 *SS. Innocentes Martyres Victimæ vocati.*
5 *S. Symphoroſa, & ſeptem ejus filii Martyres Hoſtiæ nuncupantur.*
6 *Martyria Sanctorum non ſunt ſacricia ex pluribus rationibus hìc relatis.*
7 *Martyria Sanctorum dici poſſunt Sacrificia in ſenſu translato, & metaphorico; ſecùs autem in ſenſu propriè, & ſtrictè accepto.*

8 Sa-

8 *Sacrificium verum, & proprium fuit Paſſio, & Mors Redemptoris noſtri in Cruce.*

9 *Sacrificium cruentum Redemptoris in Cruce poteſt dici etiam Martyrium.*

CUm in ſuperiori Deciſione probatum ſit, eſſe de eſſentia Sacrificii, ut Victima, ſeu Hoſtia Oblata tranſ-
1 mutetur, vel per internecionem, vel quamcumque aliam deſtructionem; cumque Sancti Martyres occiſi, & necati fuerint in odium fidei; dubitare contingit, An eorum Martyria vocari poſſint Sacrificia? Et videtur reſpondendum affirmativè.

Primò, quia illud eſt Sacrificium,
2 in quo Victima mactatur, & occiditur ob Dei honorem, in proteſtationem ejus Supremi Dominii, & noſtræ ſubjectionis eidem Deo, Auctori, & Domino omnium rerum, ac etiam noſtræ vitæ. Sed Sancti Martyres paſſi ſunt ſe occidi, & interimi ob Dei honorem, & gloriam; proteſtantes, ſe nolle adorare Idola falſa; ſed recognoſcere ſolum Deum verum; cui ſoli cultus, & adoratio debetur; & ob cujus gloriam propriam vitam tradiderùnt; confitentes Deum eſſe eorum principium, & finem; ac Auctorem ſuæ vitæ. Ergo eorum paſſiones, & Martyria verè fuerunt Sacrificia.

Secundò; & hoc confirmari poſſe videtur auctoritate S. Gregorii Nazian-
3 zeni; qui commendans fortitudinem Eleazari Machabęi eligentis potius mori, quàm carnem porcinam manducare, ut habetur 2. *Machab.* 6. ità loquitur de illo *Orat.* 20. *de Machabęis. Is vir, & Sacerdos, & ſenex, canus capillis, canus & prudentia; prius quidem pro populo ſacrificabat, & orabat: nunc autem ſemetipſum Hoſtiam obtulit Deo perfectiſſimam ad totius populi expiationem.* Quid clarius ſcribi poteſt? ſed ulterius ità proſequitur de aliis ſeptem Fratribus Machabęis juſſu Antiochi Regis occiſis, quia legem Dei tranſgredi noluerunt. *Obtulit autem, & filios ſeptem, ſuæ fructus diſciplinæ, hoſtiam viventem; ſanctam, beneplacitam Deo, omni Legali Sacrificio ſplendidiorem, & ſuperiorem.* Ergo ſecundum doctrinam S. Gregorii Nazianzeni, omnium Theologorum Principis; Martyria, & paſſiones Sanctorum ſunt Sacrificia.

Tertiò confirmatur ex Breviario Romano in feſto SS. Innocentium; in quorum hymno ad laudes ſic de eis canit Eccleſia: 4

Vos prima Chriſti Victima,
Grex immolatorum tener,
Aram ſub ipſam ſimplices
Palma, & coronis luditis.

In quibus verbis fit expreſſa mentio Victimarum, Immolationis, & Altaris. Sed ubi eſt Victima, & ejus immolatio ſuper Altare, eſt Sacrificium. Ergo Sanctorum Martyria ſunt Sacrificia.

Quartò his addi poſſunt, quæ recitantur in eodem Breviario *die* 18. *Julii* in feſto SS. Symphoroſæ, & ſeptem eorum filiorum Martyrum, videlicet; poſt relata eorum tormenta, & mortem in odium fidei; ſubduntur hæc verba: *Ità octo Hoſtiæ Deo gratiſſimæ ſunt* 5
immolatæ. Sed immolare Hoſtias Deo eſt ſacrificium facere. Ergo mortes Martyrum ſunt ſacrificia.

Pro contraria autem negativa opinione ſequentes rationes ex graviſſimis Theologis decerptæ probant, Mar- 6
tyria Sanctorum dici non poſſe Sacrificia.

Primò: Quia ad eſſentiam Sacrificii requiritur publicus Miniſter, ideſt Sacerdos legitimè deputatus ad immolandum. *Leſſius de Juſt., & Jure lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 17. Sed Martyrum interneciones non fiebant per manum Sacerdotis ad tale opus legitimè deputati. Ergo non erant Sacrificia.

Secundò; Ut victimæ occiſio ſit Sacrificium; oportet quod talis occiſio ſit inſtituta per publicam auctoritatem ad ſignificandum Dei cultum, & in proteſtationem ſupremæ Dei poteſtatis in vitam, & mortem. *Emin. Card. de Lugo de Sacramento Euchar. diſp.* 19. *n.* 14. ſed

ſed talem inſtitutionem non habent Sanctorum Martyria, quæ immò proceſſerunt à ſola tyrannide, & barbarie infidelium. Ergo non fuerunt Sacrificia.

Tertiò: ad conficiendum Sacrificium requiritur, ut qui Victimam offert, activè concurrat ad ejuſdem Victimæ immolationem. *Gonet. d. tom.* 4. *tract.* 11. *diſp.* 3. *de Religione. nu.* 13. Sed Martyres nè indirectè quidem activè concurrebant ad immolationem ſuorum corporum; ſed merè paſſivè ſuſtinendo tantùm paſſionem, & mortem à tyranno illatam: quia cum non habeant dominium ſuæ vitæ, non poſſunt illam activè deſtruere; ſed tantùm illius deſtructionem pati. Ergo eorum Martyria non poſſunt dici vera Sacrifitia.

Nec turbat, ſi dicatur, plures Sanctos comparuiſſe coram tyrannis, ut occiderentur; immò multos ſe ultrò injeciſſe in tormenta; nam reſpondetur, ex ſpeciali inſtinctu Spiritus Sancti eos tunc feciſſe; quo ceſſante, non ſunt commendabiles, ſed reprehenſibiles; ut docet. *Emin. Card. de Lauræa in* 3. *ſent. part.* 2. *tom.* 3. *de Martyrio diſp.* 20. *num.* 190. *& num.* 241. ubi plura exempla.

Quartò accedit, & hæc ratio; quod ad eſſentiam Sacrificii requiritur, ut fiat hoſtiæ immolatio pro ſalute totius populi. Idem *Emin. Card. de Lauræa in tract. de Incarnatione diſp.* 22. *num.* 32. Sed Martyres patiebantur; pro eorum particulari ſalute; non pro totius populi. Ergo eorum paſſiones non erant ſacrificia.

Neque obſtat doctrina S. Gregorii Nazianzeni loco ſupracit. dum ait. Eleazarum obtuliſſe ſemetipſum Hoſtiam *ad totius populi expiationem*; quia manifeſtum eſt, non loqui de expiatione ex meritis ejuſdem Eleazari, ſed ex ejus exemplo, quo populus confortabatur in obſervantia Divinæ Legis etiam cum propriæ vitæ diſcrimine.

Solvitur præſens quæſtio cum diſtinctione. Nam vel ſacrificium ſumitur 7
in ſenſu translato, methaphorico, aut per allegoriam, ut docuimus ſupra *in Deciſ.* 2. Et Martyria poſſunt dici Sacrificia; ipſique Martyres hoſtiæ appellantur, ac victimæ, ut ſupra in argumentis pro prima opinione; & in hoc ſenſu loquitur Spiritus Sanctus *Sap. cap.* 3. *num.* 6. dicens de illis; *Tanquam aurum in fornace probavit illos; & quaſi holocauſti hoſtiam accepit illos*. Vel Sacrificium accipitur in ſenſu propriè, & ſtrictè accepto, quod à nobis eſt definitum *Deciſ.* 4. & ſecundum hanc acceptionem Martyria non ſunt ſacrificia ex rationibus ſupra in ſecunda opinione conſideratis: & de iiſdem plenè agit *Emin. Card. Bellarmin. lib.* 1. *De Miſſa cap.* 3. *per totum*.

Ex quibus poſtea colligere licet Paſſionem, & Mortem Redemptoris Noſtri Jeſu Chriſti in Cruce fuiſſe verè, & 8
propriè Sacrificium; ſiquidem in ea habentur omnes quatuor conditiones ex Theologorum doctrina ſupra conſideratæ; ut demonſtrat *idem Card. Bellarm. d. cap.* 3. Primò enim Chriſtus Dominus erat Sacerdos ab æterno Patre deſtinatus ad illud ſacrificium peragendum, juxta illud Pſal. 109. *Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech*. Immò erat Summus Pontifex, de quo *Apoſtolus ad Hebr. cap.* 4. *num.* 14. *Habentes Pontificem, qui penetravit cœlos, Jeſum Filium Dei, & cap.* 9. *num.* 11. *Chriſtus aſſiſtens Pontifex futurorum bonorum &c.* Et de hoc nefas eſſet dubitare, eſt enim concluſio de fide, ut habetur *in Concil. Trid. ſeſs.* 22. *cap.* 1. & tenent SS. Patres, quos longa manu cumulant *Collegium Salmaticen. tom.* 10. *de Incarnatione tract.* 21. *diſp.* 31. §. 2. *num.* 4. *& Emin. Card. de Lauræa eod. tract. diſp.* 22. *art.* 1., *&* 2. Secundò hoc Sacrificium Crucis fuit ab æterno Padre præordinatum pro ſatisfatione injuriæ ſibi illatæ ab Adamo; & ab aliis hominibus cum peccatis; & ad illud ſe obtulit Chriſtus Dominus obſequens voluntati paternę; juxta illud *Chriſtus factus eſt pro nobis obediens uſque ad mortem*,

tem, *mortem autem Crucis. Ad Philipp.* 2. 8. Ac etiam *ad Hebr.* 5. 8. *Et quidem cum eſset Filius, didicit ex iis, quæ paſſus eſt, obedientiam.* Tertiò quia Chriſtus Dominus voluntariè obtulit ſe morti; quam licèt effugere, & impedire potuerit, tamen noluit, juxta illud; *Nemo tollit animam meam à me; ſed ego ponam eam. Joan.* 10. Quod latius explicat *S. Thom.* 3. *p. q.* 47. *art.* 1. & 2. *Et Collegium Salmanticen. d. tom.* 10. *De Incarnatione diſp.* 31. *dub.* 1. *ſub n.* 7. Et quartò Chriſtus Dominus paſſus eſt pro redemptione omnium hominum; *Et conſummatus factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ*: ait Apoſtolus ad *Hebr. cap.* 5. *num.* 9. Et Evangeliſta Joannes *in prima epiſt. c.* 1. *n.* 7. *Et Sanguis Jeſu Chriſti Filii ejus emundat nos ab omni peccato, & cap.* 3. *nu.* 16. *In hoc cognovimus charitatem Dei, quoniam ille animam ſuam pro nobis poſuit.* Quod latè demonſtrat *Emin. Card. de Lauræa d. tom. de Incarnatione diſp.* 20. *art.* 4. §. 1. 2. 3. & 4.

Utrùm autem Sacrificium cruen-
9 tum, quod de ſe Chriſtus obtulit in Cruce, poſſit etiam appellari Martyrium, nullam videtur continere implicantiam; immò *S. Thom.* 2. 2. *q.* 124. *art.* 1. *ad Primum*, Paſſionem Chriſti nominavit *Martyrium*, quod continet in ſe talem excellentiam, & perfectionem; quę adaptari poteſt etiam Sacrificio Crucis, ut docet *Collegium Salmanticen. de Incarnatione d. diſp.* 31. *dub.* 1. *num.* 8. *in fine.*

DECISIO XII.

ARGUMENTUM.

Occaſione Verborum, *In loco & ſuper Altari ſolemniter ad hoc deputato*, quæ in definitione ſunt poſita; agitur de Templis Deo Sacris; in quibus, & non extra, offerenda ſunt Sacrificia; Plura traduntur in materia Templorum ab origine Mundi uſque ad præſens. Et exactè deſcribitur Tabernaculum Moyſis, & Templum Salomonis. Diſſeritur de facultate celebrandi in Oratoriis privatis, & de extincta Religione Templariorum.

SUMMARIUM.

1 *Orare licet in omni loco; ſed ſacrificare tantùm in Loco Sacro.*
2 *Templi Sacri definitio.*
3 *Templum pluribus nominibus appellatur.*
4 *Delubra unde dicta?*
5 *Fana quare ſic nominabantur?*
6 *Templi etymologia.*
7 *Domus, & Dominicum cur vocetur Eccleſia? Item Memoria Martyrum, Oratoria, Baſilicæ, & Tituli?*
8 *Eccleſiæ nominis ſignificatio.*
9 *Gentiles nudis pedibus Templa ſua ingrediebantur.*
10 *Hebræi intrabant Templum depoſitis calceis, quod hodie ſervant etiam Turcæ.*
11 *Libri an fuerint conſcripti ante diluvium?*
12 *Adam. & ejus poſteri an ante diluvium Templa Deo dedicaverint?*
13 *Moſayca lege durante tria fuerunt Templa pro Sacrificiis, Tabernaculum Moyſis, Templum Salomonis, & Templum Samaritanorum.*
14 *Tabernaculum Moyſis quid eſset, quando & quomodo factum, & quanto tempore duraverit?*
15 *Arca Domini cuſtodiebatur in interiori parte Tabernaculi, dicta* Sancta Sanctorum. *Et quomodo eſset facta ipſa Arca?*
16 *Altare thimiamatis in qua parte Tabernaculi Moſayci eſset ſitum?*
17 *Menſa pro panibus propoſitionis in exteriori parte Tabernaculi erat. Item Candelabrum aureum, cum lucernis.*
18 *Altare Holocauſti coopertum ære ſtabat*

bat extra Tabernaculum pro victimis cremandis.

19 *Labrum æneum erat apud Altare holocauſti.*

20 *Sacerdotes hebræi nudis, & lotis pedibus ingrediebantur Tabernaculum.*

21 *Atrium circa Tabernaculum Moyſis quid eſset?*

22. *Atrium Tabernaculi an viri, & fœminæ ingredi poſsent?*

23. *Sacrificia ſua quando cœperint offerre Hebræi in Tabernaculo Moyſis.*

24 *Annis quadringentis, octaginta quinque, duravit uſus Tabernaculi Moyſis.*

25 *Stationes Tabernaculi ejuſdem.*

26 *Arca Dei recuperata de Philiſtinorum manibus, ſervabatur à David in Jeruſalem.*

27 *Tabernaculum Moyſis, Arca, & alia Vaſa Sacra, imminente deſolatione Jeruſalem, anno Mundi 3446. fuerunt abſcondita à viris Religioſis, & deinde à Jeremia in ſpeluncam occluſa, ubi ſteterunt annis 163.*

28 *Arca fœderis à Tito Veſpaſiano an fuerit translata Romam, deſolato Templo, ac Jeruſalem?*

29 *Templum Salomonis pro ſacrificiis apertum Anno Mundi 3030.*

30 *Templi Salomonici ſtructura.*

31 *Templum Salomonis non dabat ingreſſum populo, ſed tantùm Sacerdotibus.*

32 *Templi Salomonis diviſio per longitudinem, & per altitudinem.*

33 *Templi ejuſdem pulchritudo interior.*

34 *Templum Salomonis quæ, & quot contineret in ſe?*

35 *Templi Salomonis fabrica quot annis duraverit?*

36 *Templum Salomonis deſtructum à Nabuzardano.*

37 *Templi Salomonici ſecunda conſtructio.*

38 *Templi ejuſdem ſub Herode ædificatio tertia.*

39 *Templum Jeroſolymitanum à prima ſua ædificatione uſque ad ultimum excidium duravit annos mille nonaginta tres.*

40 *Samaritanorum Templum, ubi, quando, & quomodo ædificatum?*

41 *Templa plurima per Ethnicos Idolis dedicata, & n. 43.*

42 *Paleſtini tria Idola colebant, Beelzebub, Aſtaroth, & Dagon.*

43 *Dianam adſtitiſſe Olympiadi parturienti Alexandrum Magnum fabularunt Græci.*

44 *Pantheonis Templi pulchritudo. Hodie S. Maria Rotunda.*

45 *Sinenſes paulò poſt diluvium Templa Angelis Tutelaribus erexerunt.*

46 *Templa in Lege gratiæ erecta Deo ab Apoſtolis, ſtatim recepto Spiritu Sancto, in die Pentecoſtes.*

47 *Domus Lauretana in Nazareth fuerat conſecrata in Eccleſiam à SS. Apoſtolis; & aliæ in honorem Deiparæ.*

48 *Apoſtoli in toto orbe, ubi Evangelium prædicabant, erigebant Deo Templa, & Eccleſias conſecrabant.*

49 *S. Proſdocimus primus Epiſcopus Paduæ, in ea Templa Deo ſacravit Anno 47. à Chriſti Nativitate.*

50 *Baſilicæ ubique Deo dicatæ à tempore Conſtantini Magni Imperatoris.*

51 *Templorum Chriſtianorum antiqua forma.*

52 *Quæſtuare in Eccleſia antiquitùs non permiſſum.*

53 *Miſſam celebrare extra Eccleſiam an olim liceret? quatuor jura conſideranda ſunt.*

54 *Honorius Papa III. conceſſit Fratribus Prædicatoribus, ac Minoribus celebrare extra Eccleſiam in Altare portatili.*

55 *Bonifacius VIII. indulſit omnibus Epiſcopis celebrare Miſſam in omni loco decenti cum Altare portatili.*

56 *Concil. Trid.* Seſſ. 22. in Decret. de Celebr. Miſſ. *prohibuit Sæcularibus, & Regularibus celebrare Miſſam extra Eccleſiam.*

57 *Paulus V. anno 1615. abſtulit quibuſcunque Epiſcopis facultatem concedendi licentiam celebrandi Miſsam in Oratoriis privatis.*

58 *Litteræ S. Congr. Concilii continentes.*

tes dictam prohibitionem.

59 *Urbanus VIII. renovavit prohibitionem celebrandi in Oratoriis privatis de licentia Epiſcoporum. Procuratorum S. Marci Venetiarum Privilegium pro Oratorio privato ibid.*

60 *Romanus Pontifex tantùm concedit licentiam Nobilibus perſonis celebrare faciendi Miſſam in Oratoriis privatis.*

61 *Privilegium Honorii III. pro Regularibus celebrandi cum Altare portatili extra Eccleſiam an ſit revocatum?*

72 *Conſtitutio poſterior tollit anteriorem, etſi de ea mentionem non faciat.*

63 *Regulares poſſunt Celebrare Miſſam in capellis exiſtentibus intra ſua clauſtra, ſi tamen ab Epiſcopo viſitentur, & approbentur.*

65 *Miſſa celebrari poteſt in capellis exiſtentibus in Seminariis, & Hoſpitalibus de licentia Epiſcopi.*

66 *Epiſcopi an hodie poſſint concedere licentiam celebrandi Miſſam extra Eccleſiam in aliquo caſu neceſſitatis? Alii affirmant in ſeptem caſibus hìc recenſitis. Sed contrarium eſt in praxi ſervandum.*

66 *Miſſam Siccam celebrare non licet. Et quæ ſit?*

68 *Templarii Milites qui nam fnerint? quomodo ſuppreſſi, & perempti?*

68 *Judices an timere debeant citationem, quam de ſe ipſis faceret Reus in patibulo ad comparendum intra certum tempus ante Tribunal Dei pro ſua cauſa diſcutienda?*

1 PRæter ea, quæ hucuſque tradita ſunt, eſſe de eſſentia Sacrificii; ſcire oportet, etiam *locum*, & *locum loci* intervenire debere; videlicet *Templum*, & *Altare:* qnamvis enim Deus ubique ſit; neque alicujus loci ambitu cultus ejus circumſcribi debeat; immò licitum ſit *Orare in omni loco*, & pias manus ad Deum levare, ut ait *Apoſtolus* 1. *Thim.* 2. 8. Nam non locus, ſed affectus, & intentio exigitur; & ideò Moyſes in medio maris Deum exoravit; Job in ſterquilinio; Ezechias in lectulo; Jeremias in luto; Jonas in ventre ceti; Daniel in lacu leonum; Tres pueri in fornace; Latro in cruce; Petrus, & Paulus in carceribus; & hi omnes exauditi à Deo fuerunt; ut conſiderat *Caſalius de Vet. Chriſt. Sacr. Ritib. cap.* 33. Nihilominus in Templis præcipuo quodam cultu Deus adoratur; & ad ejus honorem Sacrificium offertur; ut docet *Caſalius ibid.* & *Emin. Card. Bona Rer. Liturgicar. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 1. Idcircò (dilata Altarium materia ad deciſionem ſequentem) in præſenti differendum eſt de *Templis*, ſivè *Æde Sacra*; in qua tantummodo litare licet; & ſeptem videbimus

1 *Quid ſit Templum Sacrum, & quot nominibus nuncupetur?*

2 *An ante diluvium, & in lege naturæ fueriut Templa Sacra?*

3 *An in lege ſcripta, & Moſayca, & quæ?*

4 *An apud Ethnicos, & Paganos fuerint Templa?*

5 *In lege gratiæ, & Evangelica quando cœperint Templa Deo ſacrari, & dedicari?*

6 *An licitum ſit extra Templa Sacra Sacrificium Miſſæ offerre?*

7 *Qni nam fuerint Milites Templarii in Eccleſia Catholica, & quomodo eſſe deſierint?*

Quo ad Primum. Templum *eſt Locus publicus, Sacer, & Deo conſecratus; in quo orationes, & Sacrificia Deo offeruntur*; cum enim in his conſiſtat maximus Dei cultus; & Sacrificium obeundum ſit per publicum Miniſtrum, ad hoc munus legitimè deputatum, dedecet, ut tantum Myſterium, fortuitò peragatur, ubicunque Sacerdoti libitum fuerit; ſed requiritur Locus ritè conſecratus; & hic vocatur Templum, & eſt Domus Numini Sacra; ad quam omnes ſtatis horis conveniunt, tùm ut ſacrificio interſint, tùm ut alias Religionis functiones ſanctiùs & congruentiùs in ea exerceant. Ita 2

G Emin.

Emin. Card. Bona d. lib. 1. *cap.* 19. *num.* 1. Pluribus autem nominibus hæc Sacra Domus vocatur. Ethnici dicebant eam
3 I. *Delubrum* à diluendo; quia ante templum conſtituebant fontes, in quibus homines ante ingreſſum dilue-
4 bantur, *Ita Iſidor. Etymol. lib.* 15. *cap.* 4. Quod adhuc eſt in uſu apud Turcas. Vel à lignis delibratis, qualia erant ſimulacra Deorum, ut Idola poſita in Templis; *Voſſius in Etymolog. Linguæ Latinæ Verb. Delubrum*. Vel à conſiſtentia Dei in ipſo ſacro loco, ut cogitavit *Varro apud Macrob. lib.* 3. *cap.* 4. itaut ſicut locus, in quo figitur candela dicitur candelabrum; ita ille in quo Deus
5 conſiſtit, appellatur *Delubrum*. II. Gentiles vocabant ſuas ædes Sacras *Fana*; vel à fando, quia eis dæmones ex ore Idolorum effabantur; vel ex verbis, quæ Pontifices litantes proferebant; vel à Deo *Fauno* cui primum Templa ſunt extructa; ut differit Idem *Voſſius ubi ſupra Verb. Fanum*. Et notat *Emin. Card. de Laurea in* 3. *ſent. tom.* 2. *De Virtutibus in genere diſp.* 25. *num.* 35. III. Pagani eaſdem ſuorum Deorum ædes
6 ſacras vocabant *Templa* quaſi *Tecta ampla*; in quibus ſuas cæremonias, & ſacrificia offerebant. Idem *Emin. Card. de Lauræa d. num.* 35. & in ſuo dictionario *Albericus de Roſate in Verb. Templum*. Et hac tertia nominatione etiam nos Chriſtiani utimur ad innuenda loca Deo dicata, quas appellamus Eccleſias, atque Templa. *cap. Ex multis* 1. *q.* 3. & à duabus primis tanquam à gentilitiis vocibus abſtinemus; & earum vice ſequentes uſurpamus, videlicet: IV. *Domus* nuncupatur Eccleſia principalis, ideſt Domus orationis, ac Domus Dei. Mola *lib.* 3. *de Canonicis*
7 *cap.* 3. Frances *de Eccleſ. Cathedr. cap.* 15. *num.* 75. ubi quod ſic vocavit Jacob locum, in quo ædificavit Altare *Geneſ.* 37. V. Appellabatur *Dominicum* ab ipſo omnium Domino; quemadmodum Græci Eccleſiam dicebant *Kyriacam*. VI. Vocabantur Eccleſiæ *Memoria Martyrum*, & *Martyria*; quia erigebantur in memoria Martyrum, vel ubi Martyrum corpora, & reliquiæ reponebantur. VII. *Oratoria*, & *Baſilicæ*; hæ, ſi in forma auguſtiori, & ampliori; illæ ſi in minus ampla condebantur. VIII. *Tituli* etiam Templa denominabantur, ut apud Anaſtaſium in Marcello Papa. *Hic vigintiquinque Titulos* (ideſt Templa) *in Urbe Romana conſtituit propter Baptiſmum, & Pœnitentiam, & propter Martyrum ſepulturas*, & apud Prudentium *Hymn.* 12. *de Coronis*: *Parte alia Titulum Pauli via ſervat Hoſtienſis*. De quibus omnibus nomenclaturis teſtimonia cumulat ex ſcriptis Sanctorum Patrum *Emin. Card. Bona d. lib.* 1. *cap* 19. *num.* 4. IX. Tandem Templum 8
appellatur *Eccleſia*; quæ vox ſignificans adunationem populi, juxta communem ſermonem accipitur pro loco, in quo Chriſtiani conveniunt ad cultum Divinum exercendum. *Magr. in Hierolexic. Verb Eccleſia* ubi alias denominationes colligit, & *in Verb. Templum*, ubi obſervat gentiles pedibus nudis Templa ſoliros fuiſſe intrare, à quibus 9
id accepit Moyſes, ideòque Judæi non adibant Templum induti pedes calceis examinatorum animantium pelle confectis; reputabant enim hoc immunditiæ genus. 10
S. Cyrill. Alexandr. lib. 2. *de Adorat.* Quem ritum obſervant etiam hodie Mahometani.

Quo ad Secundum; in quo quæritur, *An ante diluvium, & in lege naturæ fuerint Templa Sacra*? Reſpondendum videtur Affirmativè; licèt enim non habeamus libros, qui conſcripti ſint ante diluvium, ex quibus hujus aſſertionis teſtimonium poſſimus deducere; & quatenus etiam ſcripti fuerint; ut 11
conatur probare *Athanaſ. Kircherius in Arca Noetica lib.* 3. *cap* 6. ubi quędam fragmenta ex antiquiſſimis ſcriptoribus excribit, tamen in ipſis nulla habeatur mentio de Templis Deo dicatis; nihilominus non eſt veriſimile, Adamum, ejuſque filios, & deſcendentes defeciſſe in hac parte Divini cultus; ſuaque ſacrificia ſemper aperto cœlo, & in agris immolaſſe; hoc 12
enim nimis repugnat naturali rationi;

ni; qua homines ſemper ſibi ſuaſerunt, Ædes ſacras, & Templa Deo dicare, & conſecrare; quod non latuit Ariſtotelem *Politicor. lib.* 7. *cap.* 12. ubi Magiſtratus & Principes monet, ædes Deorum in locis conſpicuis conſtructas habere; & de hac re *Plutarchus adverſ. Colot. ità ſcribit: Si terras obeas, invenire poſſis Urbes muris, Litteris, Regibus, Domibus, opibus numiſmate carentes; Urbem Templis, Diiſque carentem nemo uſpiam vidit*. Quocirca tot, & tantos pios viros, qui vixerunt in prima ætate mundi; & eximio zelo Divinum cultum ſunt profeſſi in precibus, & ſacrificiis; credibile non eſt; neglecto rationis lumine, Templa Deo non erexiſſe, & conſecraſſe; quare hanc opinionem amplexus *Eminent. Card. de Lauræa d. tom.* 2. *in* 3. *ſent. diſp.* 15. *num.* 35. ità de illa teſtatus eſt. *Uſus Templi ab initio mundi eſſe debuit, quia ex tuuc cœperunt Sacrificia Abelis, & Cain; ideòque in loco peculiariter ad hoc deputato, fieri oportuit. Et cum à principio Mundi uſque ad legem ſcriptam fuerint Sacerdotes veri Dei; immò Primogeniti omnes, ut aliàs dixi, erant Sacerdotes; fiebantque Sacrificia, ut ſpecialiter de Melchiſedech legitur Gen.* 14. 19. *qui erat Sacerdos Dei Altiſſimi; oportuit locum aliquem Deo ſacratum adeſſe, in quo fieri poſſent*. Huic opinioni favet etiam *Salian. in Epitome ad Annum Mundi* 2218. *num.* 12. ubi examinans id, quod habetur *Geneſ.* 25. 27. *Jacob autem vir ſimplex habitabat in Tabernaculis*. Quærens quænam eſſent illa Tabernacula; ita ſcribit. *Exiſtimo ego, hìc Tabernacula numero multitudinis uſurpata tria illa comprehendere, domum privatam, domum doctrinæ, & Eccleſiam Sacram Orationi deſtinatam*.

Quoad Tertium Si quærimus quę, & quot Templa Deo dicata fuerint tempore legis ſcriptæ, ſeu Moſaycæ?
13 Sciendum eſt, ea lege durante, tria fuiſſe diverſa Templa pro Divino cultu exercendo, & Hoſtiis immolandis, videlicet Tabernaculum Moyſis, Templum Salomonis, & Templum Samaritanorum, de quibus qua majori potero brevitate, quæ magis digna ſunt ſcitu, hìc referam.

Tabernaculum erat Templum portatile ex ligneis tabulis fabricatum, & cortinis quatuor tectum, quod ſibi fie- 14
ri Dominus præcepit, ut in eo tribueretur Divinæ ſuæ Majeſtati ſpecialis cultus; & quod eſſet portatile; ut ubicumque populus eſſet, ſivè in deſerto, ſivè in civitatibus illi tradendis, vel in terra Promiſſionis eidem concedenda, haberet ſtatim ſpecialem locum, ubi coleret Deum. Talis autem erat ſtructura Tabernaculi. Viginti tabulæ lignæe efficiebant latus, ſive parietem auſtralem; viginti aliæ latus ſeptemtrionale; occidentalem autem Tabernaculi parietem octo claudebant; pars verò orientalis patebat, & velo tantum tegebatur. Singulæ tabulæ longitudinem, ſeu altitudinem decem cubitorum, latitudinem cubiti unius, & dimidii habebant; craſſitudinem digitorum quatuor. Copulabantur autem hæ tabulæ per incraſſaturas, per quas una in alteram infigebatur, illique adhærebat. Stabant innixæ baſibus argenteis; & unaquæque tabula habebat duas baſes, eaſque infixas terræ ut totum Tabernaculum, quod ex illis conſtabat, firmum atque immobile conſiſteret.

Igitur Tabernaculum erat longitudinis triginta cubitorum; decem altitudinis, & decem latitudinis, quia duæ tabulæ laterales ex illis octo in occidentalem plagam erant ex medio cubito ſectæ, ut ex Joſepho oſtendunt *Barradas in Itinerario Filiorum Iſrael. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 6., & *Torniell. ad Annum Mundi* 2544. *num.* 60. Laminæ aureæ cooperiebant intus, & extra omnes prædictas tabulas ſectas ex lignis Sethim, quæ erant ligna imputribilia. Operimentum verò Tabernaculi erat quadruplex. Primum de cortinis quatuor colorum, ſcilicet Byſſo retorta, Hyacintho, Purpura, & Cocco bis tincto. Secundum operimentum erant Saga cilicina facta de pilis caprarum.

Tertium erat de pellibus arietum ru-
bricatis, quod operiebat tectum Ta-
bernaculi. Quartum erat de pellibus
Hyacinthinis, quæ cum funibus, &
paxillis erant fortiter affixa terræ, ne
à ventis & imbribus moverentur. Ve-
ctibus etiam pluribus ipſæ tabulæ col-
ligabantur.

Dividebatur longitudo Tabernaculi
in duas partes, in domum interiorem,
quæ dicitur *Sancta Sanctorum*; & erat
quadrata, decem cubitorum longitudi-
nis, latitudinis, & altitudinis; & in
domum exteriorem quæ dicebatur *San-
cta*; viginti cubitorum longitudinis,
decem latitudinis, & totidem altitu-
dinis; & utraque pars ſeparabatur Ve-
lo de hyacintho, & purpura, coccoque
bis tincto, & byſſo retorta, opere plu-
mario, & pulchra varietate contexto,
quod ante *Sancta Sanctorum* appende-
batur in quatuor columnis ex Lignis
Sethim fabricatis, & deauratis. Introi-
tus verò Tabernaculi erat apertus;
ſed coopertus alio velo conſimili, quod
nominabatur *Tentorium*; quinque co-
lumnis aureatis appenſum.

In *Sancta Sanctorum*, ideſt in inte-
riori parte Tabernaculi, erat Arca Do-
15 mini, quaſi ſcrinium ſine pedibus de
lignis ſethim, veſtita laminis aureis fo-
ris, & intus, longa duos cubitos, &
dimidium; lata unum cum dimidio;
& alta cubitum unum, & ſemiſſum;
& in Arca repoſitæ erant Tabulæ le-
gis, Virga Aaron, & Manna; ſuper
Arca verò erat *Propitiatorium* ejuſdem
longitudinis, & latitudinis, tanquam
operculum Arcæ; totum de auro mun-
diſſimo; & in eo duo Cherubim pari-
ter ex auro tegentes alis ſuis ipſum
16 Propitiatorium. Utrum autem in hac
interiori parte, & in Sancta Sancto-
rum eſſet etiam Altare Thymiamatis,
vel eſſet extra velum in altera parte,
quæ dicebatur *Sancta*? Eſt controver-
ſia grandis inter ſcriptores ſacros,
quorum plurimi pro una opinione
ſtant, & plurimi pro alia, quos Le-
ctor videre poterit apud *Torniell. ad
Annum Mund.* 2544. *numer.* 66., &
67. qui fuſè de hac quæſtione agit.

In parte exteriori ejuſdem Taber-
naculi, quæ dicebatur *Sancta*, ſtabat
Menſa longitudinis duorum cubitorum, 17
& latitudinis unius, circumdata lami
na aurea; & in ea ponebantur panes
propoſitionis; & vaſa aurea, continen-
tia incenſum, & alia pro Sacrificiis,
ac Thuribulum pariter ex auro confe-
ctum. Item in hac parte erat Cande-
labrum factum per malleationem de
auro puriſſimo, ponderis centum vi-
ginti librarum; cum tribus pedibus;
haſtile autem, ſeu ſtipes procedebat
directè in altum, & ex eo egredieban-
tur ſex calami, tendentes ſurſum obli-
què, & in quocumque calamo qua-
tuor ſcyphi figuris elaborati; & ibi-
dem ſeptem lucernæ ardentes cum ſuis
emunctoriis pariter aureis.

Tandem extra Tabernaculum erat
aliud Altare de lignis Sethim opertum
ære, quinque cubitorum per longitu- 18
dinem, & latitudinem, altum verò
cubitis tribus; & dicebatur *Altare Ho-
locauſti*, in quo Victimæ cremabantur,
& non erat intra Tabernaculum, ſed
extra tùm ob munditiam Sanctuarii,
tùm nè Cortinæ inflammarentur, dum
animalia, & Hoſtiæ ardebant. Et non
longè ab Altari præter alia vaſa, &
inſtrumenta pro ſacrificiis erat Labrum
æneum, hoc eſt lavarum ex ære fabri- 19
catum in modum conchæ, baſi ſufful-
tum, quo continebatur aqua ad abluen-
das manus, pedeſque Sacerdotum; nu-
dis enim, & lotis pedibus Sacerdotes 20
Tabernaculum ingrediebantur, & in
atrio miniſtrabant.

Sed præter Altare conſtructum erat
Atrium, quo circundabatur totum
Tabernaculum, eratque Atrium ip-
ſum quædam platea magna ſub aperto 21
Cęlo, habens centum cubitos in lon-
gitudine, & quinquaginta in latitudi-
ne; & ipſa platea erat clauſa colum-
nis, in quibus pendebant cortinæ de
byno retortæ uſque ad terram, ubi
cum paxillis & funibus figebantur,
ne à ventis moverentur In latere
Aquilonari erant viginti columnæ, &
toti-

totidem in Auſtrali. In latere verò occidentali decem ; & tot in orientali ; undè in totum erant ſexaginta columnæ de ære, & omnes veſtitæ laminis, & cælaturis argenteis, quæ circumdabant columnas in modum floſculorum. Similiter capitella columnarum erant tota argentea ; baſes autem æneæ. Cortinæ erant factæ cum acu reticulato opere ; ita quod vulgus manens extra atrium poterat videre ſacrificia, & oblationes, quæ fiebant in Altari Holocauſtorum per Sacerdotes.

Sed, an fęminis, & viris, præter
22 Levitas, licuerit ingredi in atrium Tabernaculi? Non eſt expoſitorum concors opinio ; affirmat *S. Thom.* 1. 2. *qu.* 102. *art.* 4. *ad* 6. nam David ajebat. *Lavabo inter innocentes manus meas ; & circumdabo Altare tuum Domine Pſal.* 25. Nec non: *Circuivi, & immolavi in tabernaculo ejus Hoſtiam vociferationis. Pſal.* 26. Alii negant, quia jubebat Dominus, *Hoſtiam offerri ad Oſtium Tabernaculi. Levit.* 1. Cæterùm concordari poſſunt hæ opiniones dicendo, quod qui offerebant hoſtias, poterant Atrium ingredi, & accedere uſque ad Altare; alii verò non offerentes ſtabant extra Atrium ; in quo regulariter morabantur Levitæ, & Sacerdotes. Ità *Barradas d. lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 8. exiſtente à longe populari multitudine ob reverentiam Tabernaculi.

Hæc itaque in ſumma erat ſtructura Tabernaculi fęderis, omiſſis pluribus aliis ornamentis, brevitatis cauſa; ac dubiis, & quæſtionibus ſpectantibus ad ipſum Tabernaculum, de quibus curioſi poterunt ſe inſtruere apud *Lyran. Abulenſ. Cornel. à Lapide* & alios Interpretes Scripturæ Sacræ; quos cumulant *Torniell. & Salian. ad Annos Mundi* 2544. ubi fusè de hoc Tabernaculo tractant ; & noviſſimè *Petr. Paulus Ponticellus. Reflex. litteral. in Pentateuchum Moyſis cap.* 25. *Reflex.* 188. *& ſeqq.* nec non *Barradas in Itinerario Filiorum Iſrael lib.* 5. *per totum*, ubi de Oblato auro, & argento per Iſraelitas ad fabricandum dictum Tabernaculum : & de ejus myſtica ſignificatione.

Igitur Anno à creatione Mundi 2544. cum à Deo fuiſſet ordinata ſtructura dicti Tabernaculi fœderis, exiſtentibus tunc temporis Iſraelitis in deſerto poſt egreſſum ab Egypto, & tranſitum maris rubri ; ſpatio ferè ſex menſium à ſelectis artificibus ſtructura ipſa completa fuit, & ut legitur in *Exod. cap. ult.* menſe primo anni ſequentis (qui erat 2545.) juſſu Domini peracta con- 23
ſecratione Tabernaculi, Altarium, & Sacerdotum, cęperunt hebræi ſacrificia ſua offerre, & Victimas immolare in hoc Templo portatili, ideſt in hoc Tabernaculo ; in quo viſibiliter apparuit gloria Domini multis diebus per illapſum lucidæ nubis, & ſplendoris ignis, ut legitur *Exod. d. cap. ult.* Et adeò ſibi Dominus complacuit in dicto Tabernaculo honorari, & ſibi cultum latriæ exhiberi, ut non permiſerit, in manus hoſtium illud unquam pervenire ; & conceſſerit in ipſo ſibi ſacrificia offerri per annos quadringentos, octuaginta quinque ; ideſt uſquæ ad annum Mundi 3030. in quo fabricato, dedicatoque 24
Templo Salomonis in Jeruſalem, divinus cultus, libamina, & ſacrificia tranſlata fuere de Tabernaculo ad dictum Templum ; ut teſtimonio Scripturæ ſacræ, & Doctorum notant *Torniell. & Salianus in Annalib. Teſtam. Veter. ad d. Annum Mundi* 3030.

Cõcludamus hujus ambulantis Templi narrationem, notando ejus ſtationes, & diverſitatem locorum, in quibus fuit erectum. Primò namque fuit 25
erectum in deſerto annis triginta novem; modò huc, modo illuc, prout populus movebat caſtra ſua, & iter agebar, mutando manſiones ; ut expreſsè advertit *Salian. ad Annum* 2590. *num.* 8. Secundò cum Hebræi tranſiſſent Jordanem ſicco pede, Arcam de Tabernaculo eductam portantes, ut habetur *Joſue cap.* 3. tranſtulerunt ſecum etiam Tabernaculum; illud figentes, & erigentes in Galgalis, ubi ſex annos permanſit, ut notat idem *Saliann. d. Ann.* 2590. *n.* 8. Tertiò de

Gal-

Galgalis translatum fuit à Joſue Tabernaculum, erectumque, ac fixum in Silo; quæ erat Urbs aſſignata in ſortem Tribu Ephraim in diviſione terrę promiſſionis, & parum diſtabat à Bethel, & Sichimam, ut habetur *Judic. cap.ult. num.*19. In Silo autem permanſit Tabernaculum annis trecentis quinquaginta, ideſt uſque ad morrem Heli Summi Sacerdotis; ut teſtantur *Salian. d. Ann. Mundi* 2590. *num.*8. *& Torniell. Anno* 2591. Quartò: Anno Mundi 2940. Tabernaculum eductum de Silo poſitum fuit in Civitate Nobe; nam tunc temporis Philiſtiim cęperant Arcam Domini; quare Iſraelitæ timentes ne caperent etiam Tabernaculum, deduxerunt illud in Nobem Civitatem remotiorem, & ſecuriorem; & hæc eſt Urbs, ad quam acceſſit David fugitivus ob perſecutionem Saulis, & habuit ab Abimelech Sacerdote panes propoſitionis ad veſcendum, ut legitur 1. *Reg.*21. 6. Et dicebatur Urbs Sacerdotalis ob magnum numerum Sacerdotum, qui multiplicium Sacrificiorum cauſa, quæ ob exiſtentiam Tabernaculi ibi fiebant, in ea morabantur; ut diſſeruut *Torniell. d. Anno Mundi* 2940. *num.*6 *ac Anno Mundi* 2974. *n.* 4. *& Salian. ad Annum Mundi* 2941. *n.* 6. *&* 7. Quintò: Verum quia Nobe deſtructa fuit à Saule, ex ea tranſportatum fuit Tabernaculum in Gabaon; & ibi ſtetit toto tempore, quo regnavit David Rex, etsi Arcam Dei recuperatam à Philiſtiim ipſe teneret ſumma cum veneratione in Jeruſalem. Tabernaculum denique translatum fuit à Salomone (præviis Sacrificiis hoſtiarum mille ut habetur 2. *Paralipom.* 1. *Verſ.*3. *& ſeqq.*) in Templum à ſe fabricatum, & Deo dedicatum in Jeruſalem Anno Mundi 3030. quod pariter *ibid.* obſervant *Torniell. & Salian.* addentes fuiſſe poſita in Templo Altaria, Menſam propoſitionis, Candela-
26 brum, Arcam, & alia Vaſa Sacra; non autem totam Tabernaculi ſtructuram; quæ in aliquo cubili templi autumant repoſitam. Sextò: Anno Mundi 3446. imminente deſolatione Jeru-
ſalem, quam Chaldæi obſidebant, 27
Tabernaculum, Arca, & alia Vaſa Sacra à religioſis viris abſcondita fuere ſubtus terram; factaque Urbis, & Templi deſolatione; Jeremias liberatus à carcere anno ſequenti 3447. tranſtulit è ruinis prædictum Tabernaculum, Arcam, & Vaſa Sacra, & incluſit in ſpeluncam Montis Nebo, eamquæ benè occluſit; vaticinans, ea non amplius reperienda, niſi ræedificato Templo, ac Civitate; ut legitur 2. *Machab. cap.*2. *Verſ.*4. & notat ad ſupradictos annos *Torniell; & Salian.* Septimò. Tandem anno Mundi 3610; hebręis poſtliminio Jeruſalem reverſis; & annuente Cyro Perſarum Rege; cum eſſet ræedificatum Templum; à Nehemia ignem Sacrum, Tabernaculum, Arcam fœderis, aliaquæ ad cultum Divinum ſpectantia fuiſſe reperta, ubi Jeremias jam annos centum ſexaginta tre ſante abſconderat; eaque omnia denuò intuliſſe in Templo, concors eſt ferè omnium ſacrorum Interpretum traditio; ut videre eſt apud *Salian. in Annalib. Ann. Mund.* 3609. *num.* 85. & *in Epitome eod. Anno num.*20. nec non apud *Torniell. Anno Mundi* 3610. *nu.*14. *&* 15. qui confutat aſſerentes Arcam fœderis, & Tabernaculum adhuc remanere abſcondita ubi à Jeremia fuere collocata; neque, niſi in fine Mundi, invenienda eſſe. An verò
Tabernaculum, & Arca ſteterint in 28
eodem Templo uſque ad ultimam ejus deſolationem, factam à Tito Veſpaſiano? & an Arca fuerit ducta Romam in Triumpho? diſputat idem *Torniell. Anno Mundi* 3885. *à nu.*5. *uſque ad nu.* 14. ad quem curioſum Lectorem remittimus. Et hæc de Tabernaculo Moyſis.

Templum Salomonis ſucceſſit pro
exercitio Divini cultus; & Sacrificio- 29
rum inter Hebræos: nam per Salomonem conſtructo in Jeruſalem Templo, eoque ſolemniter dedicato, ut legitur 3. *Reg. cap.*8. *&* 2. *Paralip. cap.*3. *& ſeqq.* cœperunt in eo Sacrificia, & Victimas

ctimas immolare, anno videlicet à creatione mundi 3030. ut ad illum notant. *Torniell. & Salian.* & ſic ceſſavit uſus Tabernaculi Moyſis. Porrò non pigeat Lectorem hìc audire aliqua magis digna ſcitu, quæ concernebant Templum

30 ipſum. *Et primò* venit conſideranda ejus magnitudo; ſiquidem totum Templum erat in longitudine cubitorum ſexaginta, in latitudine viginti cubitorum; altitudo autem ipſius Templi cubitorum centum viginti, à pavimento uſque ad faſtigium exterius; quod notandum duximus ad tollendam antynomiam textus Sacri 3. *Reg. 6.2. Et 2. Paralip.* 3.3. ubi enim altitudo dicitur cubitorum triginta, intelligitur de interiori, & inferiori parte ipſius Templi, quod erat diviſum in tria ſolaria, ut infra notabimus: non verò de exteriori altitudine à ſummo uſque deorſum. Ante oſtium in parte Orientali ejuſdem Templi erat porticus longa ad menſuram latitudinis Templi, lata cubitis decem; & dicebatur Templi Veſtibulum; quod quidem Templum, uno verbo, erat duplo majus Tabernaculo Moyſis. Sed dicet aliquis, quare nec æquale eidem Tabernaculo; nec amplius, & majus duplo? Reſpondetur; non æquale, quia Tabernaculum tanquam portatile ſatis parvum erat. Non majus, & amplius duplo, ut noſtra Templa ſunt Romæ, Mediolani, Venetiis, & alibi, quia noſtra facta ſunt pro ingreſſu Sacer-
31 dotum, & populi; in Salamonicum
autem Sacerdotes tantùm, non etiam
32 populi ingrediebantur. *Secundò* conſideranda eſt diviſio ejuſdem Templi; & hæc, vel per longitudinem, vel per altitudinem. Quoad longitudinem, primò erat Veſtibulum, ſeù Porticus jam dicta, lata decem cubitis. Secundò erat prima pars Templi interior, dicta *Sancta* longitudinis quadraginta cubitorum. Tertiò erat ſecunda pars interior, quæ dicebatur *Sancta Sanctorum*; viginti cubitorum in longitudine, & totidem in latitudine. Dimenſio reſpectu altitudinis Templi pariter eſt triplex; nam habebat duo ſolaria, ad quæ aſcendebatur per chocleam poſitam in craſſitie muri lateralis ejuſdem Templi. Prima dimenſio à pavimento Templi uſque ad primum ſolarium cubitorum triginta. Solarium medium erat altitudinis aliorum triginta cubitorum. Alterum ſolarium ſupremum erat cubitorum ſexaginta; & hæc ſolaria appellabantur aulæ, & cœnacula, *ut* 3. *Reg.* 6. 8. Ceterum hæc duo ſolaria erant tantummodo ſuper partem Templi anteriorem, quæ appellabatur *Sancta*; non enim ſe extendebant ſuper partem interiorem vocatam *Sancta Sanctorum*, quia hæc erat tota vacua, & inanis uſque ad ſummum, ſic exigente reverentia debita Arcæ Teſtamenti, cum Propitiatorio, quæ, ut infra dicemus, ibi conſiſtebat. *Tertiò* eſt conſideranda exterior pulchritudo Templi, quæ in tribus erat poſita. Primò in ejus altitudine tùm centum viginti cubitorum; tùm collocationis in vertice altiſſimi montis Moriæ, ad quem non modicus erat aſcenſus à civitate Jeruſalem, etſi ipſa fabricata eſſet in monte, adeo ut à culmine, ſeu domate Templi tota ferè Judæorum regio commodè videri poterat. Secundò ejus pulchritudo conſiſtebat in lapidibus ex marmore albo, & electo; mirificè elaboratis. Tertiò quia ſummitas Templi non erat faſtigiata, ſed plana; ut mos erat cooperire domos in Paleſtina; & circumcirca habebat cancellos, ſeù podiolos cum intermediatis Turricellis, ità eleganter diſpoſitis, ut aſpectum producerent pulcherrimum. His accedebat tria lignea ædificia penes parietes templi, infimum, medium, & ſupremum conſtituta; quæ vel erant tria podia, inferiora tamen feneſtris Templi, ad deanbulandum; vel erant cellulæ pro uſu miniſtrorum Templi, vel pro habitatione viduarum mulierum, & Virginum, quæ ibi manebant, Deo, & Templo ſervientes, qualis fuit Anna Propheteſſa filia Phanuel, de qua *Luc.* 2. 36. unà cum Deipara uſque ad annum pubertatis, ut differit

Caniſius de Deipara lib.1. cap.12. Suarez in 3.p. D.Thom. tom.2. diſp.7. in princ. & Tirinus in Exod. cap.38. Verſ.8. Ulteriùs in cuircuitu Templi conſtructa fuerant *Atria*, adinſtar platearum; *Porticus* coopertæ, ſub quibus, ſe recipere plu-
27 vio, æſtuſque tempore, populus poterat; *Exedræ*, *Gazophilacia*, & *Paſtophoria*; ideſt cameræ, in quibus Sacerdotes habitarent, & oblationes populi reciperent; *ut 3. Reg. 6. 36. & 1. Paralipom. 28. 6. & 12.* & de his intelligebat Pſaltes dicens: *In atriis Domus Dei noſtri. Pſal. 133.*

Quartò conſideranda eſt ejuſdem
33 Templi interior pulchritudo. Hęc autem conſiſtebat in tabulis cedrinis variis cum figuris elaboratis, quibus veſtiebantur parietes; ipſæ autem tabu-
28 læ, ac earum figuræ in iiſdem ſulptę, omnes tegebantur laminis aureis; & hæ affixæ erant aſſeribus cum clavis pariter ex auro factis. Item trabes, laquearia, & portæ erant auro coopertæ; itaut nihil in Templo videretur, quod auro puriſſimo non eſſet tectum. Pavimentum erat ex marmore nitidiſſimo, ſtrato decore multo, ut ait *textus 2. Paralip. 3. 7.* Anterior Sanctuarii facies tota velo pretioſiſſimo operiebatur, quod ex hyacintho, purpura, cocco, biſſoque mira varietate intextum, picturas Cherubim, aliaſque varietate, & pulchritudine admirabiles referebat. Cęnacula, ſivè ſolaria ſuperiora, pariter Salomon, *texit auro* ut dicitur *d. lib. 2. Paralip. 3. 9.*

Quintò videndæ ſunt res collocatæ in
34 unaquaque parte Templi. In Veſtibulo, ſeu atrio exteriori erat baſis ęnea, ideſt ſumptuoſus ſuggeſtus, in quo Salomon orabat. Item Altare æneum holocautomatum, poſitum in medio atrii, quater amplius illo facto per Moyſem. Item Vaſa magna pro ablutionibus Sacerdotum, & Victimarum. Labtum, quod mare ęneum dicebatur, ampliſſimum, & pluribus ornatum figuris. Item duo columnæ ęneę cũ ſuis capitellis, & baſibus ornatiſſimę, atque inauratæ. In parte anteriori Templi, quæ dicebatur *Sancta*, poſitum erat Altare thymiamatis, decem menſæ pro panibus propoſitionis, auro contextæ; Decem candelabra magna ex auro; præter alia plurima infimiora, ac Lucernæ omnes aureæ. In interiori parte Templi, ideſt in *Sancta Sanctorum*, quæ ampiiſſimo & pretioſiſſimo velo tegebatur, ſtabat Arca fœderis Domini cum ſuis vectibus auro veſtitis. Idem Propitiatorium cum parvis illis duobus Cherubim aureis, factis juſſu Moyſis, quibus ob venerationem nihil additum fuerat. At Salomon collocavit penes Arcam duos alios Cherubim proceræ magnitndinis, de ligno Olivarum, auro tectos, quorum alæ tegebant Arcam, in qua nihil aliud poſitum erat, niſi tabulæ lapideæ Legis, quas Moyſes tulerat de monte; ut expreſsè docet Scriptura Sacra. *3. Reg. 8. 9. & lib. 2. Paralip. 5. 20.* In cœnaculis verò, ſeù ſuperioribus ſolariis repoſita erant Vaſa plurima pro miniſterio Templi neceſſaria, Veſtes Sacerdotum, Tabernaculum Moyſis, (cujus ceſſaverat uſus) quod hic tanquam in Sacrario reconditum fuit. Item aliud Tabernaculum factum jam à David pro veneratione Arcæ; Urna cum Manna, Virga Aaronis, Liber Deuteronomii, & alia Sanctiora inſtrumenta, de quibus latè diſſerunt *Torniell. d. Anno Mundi* 3023. *à num.* 4. *& ſeqq. & Anno* 3030. *Salian. ad eundem Anno* 3023. *& Anno* 3024. nec non *Cornel. à Lapide in 3. lib. Reg. cap. 8. & in lib. 2. Paralip. cap. 3. & ſeqq.* præter *Lyran. Abulenſ. & alios.*

Hæc in ſumma fuit ſtructura Tem-
pli à Rege Salomone ſpatio ſeptem an- 35
norum fabricati, in cujus Dedicatione per quindecim continuos Dies (juncto Feſto Tabernaculorum, eidem Dedicationis ſolemnitati immediatè ſequente) immolata fuere, boum, ac vitulorum vigintiduo millia, & deindè continuata ſunt Sacrificia per annos quadringentos, decem & ſeptem: videlicet uſque ad annum Mundi 3447. in

in quo ſic exigentibus peccatis Regis Sedeciæ, capta à Nabuzardano, duce exercitus Nabuchonoſoris , Urbe Jeruſalem, tota fuit everſa , & ipſum
36 Templum Sacrum omninò deſtructum; abſconditis per Jeremiam Prophetam in ſpelunca quadam Igne ſacro, Arca Dei, & Tabernaculo Moyſis, ut diximus ſupra. Poſt annos verò ſeptuaginta captivitatis , quam in Babylone paſſa eſt gens Hebræa, annuente, &
37 adjuvante Cyro Perſarum Rege , Judæi reverſi Jeroſolymam , ac Zorobabel eorum Dux, cęperunt reædificare Templum , & ſuperatis pluribus impedimentis , ejus ſecundam conſtructionem perfecerunt Anno Mundi 3540. factumque fuit ad exemplar primi ; ſed minùs ornatum; *ut Torniell. & Salian.* demonſtrant *ad d. Annum.* Tandem Herodes Aſcalonita, declaratus Romæ Rex Judæorum anno Regni ſui decimo quinto , qui erat à creatione
38 Mundi Annus 4032; idem Templum Jeroſolymitanum , vetere à fundamento ſublato, cœpit novum ædificare, ampliori ambitu , majori altitudine ; & auguſtiori forma , quod etiam perfecit, ſuadens Judæis, & ſibi , ſe eſſe Meſſiam promiſſum à lege , cum jam defeciſſent omnes Reges Juda . In quibus autem differret Templum hoc Herodianum à Salomonico , demonſtrat *Torniell. ad Annum* 4032. ac etiam Salianus *ad Ann.* 4035. *& Azor. Inſt. Moral. tom.*1. *lib.*6. *cap.*54. *q.* 3; *& Menoch. in Storeis part.* 2. *Centur.* 4. *cap.* 36. ad quos Lector recurrat . Illud unum tantùm advertimus ; hoc idem Templum, anno à Nativitate Chriſti ſeptuageſimo , & à prædicta Herodis reædificatione octogeſimo, fuiſſe incenſum , & devaſtatum à Militibus Romanis , capta per eos , ſub Tito Veſpaſiano Duce, ipſa Urbe Jeruſalem; in qua undecies centena millia Judęorum mortua ſunt ; Sic Divina Juſtitia ſcelus Judaicum ulciſcente , mortem ſcilicet Redemptoris noſtri ; ut notat *Ricciolus in Chronolog. tom.*2. *in Chronic. Magn. ad Annum Chriſti* 70. & hic eſt finis Templi Jeroſolymitani , quod à primo initio ſub Salomone, uſque ad hoc ultimum excidium ſub Tito Veſpaſiano , duravit annos mille nonaginta tres; ut evidenter reſultat ab anno Mundi 3030; in quo Salomon illud ædificavit; uſque ad annum 70. à Nativitate Chriſti, in quo Romani illud deſtruxerunt.

Templum Samaritanorum fuit ter- 40
tium, in quo Iſraelitarum plurimi Sacrificia offerebant Deo ; & erat ædificatum in Samaria ſupra montem Garizim dictum. Talis autem fuit occaſio ædificandi hoc Templum . Cum Alexander Magnus Syriam occupaſſet, conceſſit gubernium Samariæ cuidam Satrapæ, cujus nomen Sanabeletes ; genere Cutheo. Hic dedit in uxorem Nicaſo filiam ſuam cuidam Manaſſi, fratri Jaddi ſummi Pontificis Jeroſolymitani. Judęi volebant excommunicatione ferire eumdem Manaſſem, niſi uxorem alienigenam dimitteret . Ipſe recurrit ad Socerum, qui ratus augere decorem Generis ſui, & poſteritatis ejus , fabricavit Templum prædictum in monte Garizim ſimile Jeroſolymitano, & declaravit Pontificem prædictum Manaſſem; ad quem acceſſerunt plures alii Sacerdotes Judæi habentes uxores alienigenas, & freti protectione Sanabaletis cęperunt Sacrificia Deo offerre in prædicto monte ; undè orta eſt contentio inter Judæos, & Samaritanos de vero, ac legitimo adorationis loco; quæ adhuc vigebat Chriſti temporibus, juxta illud quod dixit ei Mulier Samaritana . *Joan.* 4. 20. *Patres noſtri in monte hoc adoraverunt; & vos dicitis, quia Jeroſolymis eſt locus, ubi adorare oportet* . Fuit autem hoc Templum Samaritanum fabricatum *Anno Mundi* 3721, ut ibi notat *Torniell.* videlicet ante Nativitatem Chriſti *Ann.* 332. & ſcribit *Joſeph Hebręus Antiquit. lib.* 11. *cap.* 8. & hæc ſatis ſint de Templis Sacris, Deo vero dicatis, lege Moſayca durante.

Quo ad Quartum. Si quærimus, an apud Ethnicos , & Paganos fuerint

Templa, per eos erecta, ad Sacrificia Idolis ſuis in illis immolanda; nemo eſt, qui ambigat, ea quidem plurima, & antiquiſſima fuiſſe; primum autem
41 ipſorum fabricatorem *Apollon. lib.3.* facit Deucalionem, ita ſcribens:

Inde Prometheus filius Japeti bonum genuit Deucalionem:
Qui primus condidit urbes, & Templa ædificavit.

Siquidem, non multò poſt diluvium Idololatria introducta, cæperunt Idololatræ conſtruere fana, & delubra Diis ſuis; & certum eſt, in Ægypto, antequam populus Hebræus indè per Moyſem educeretur, permulta Templa Idolorum extitiſſe, de quibus ita ſcribit *S. Hieronymus in Epiſt. ad Fabiolam*, quæ eſt de 42. manſionibus in manſione prima. *Autumant Hebræi, quod nocte, qua egreſſus eſt populus, omnia in Ægypto Templa deſtructa ſunt, ſive motu terræ; ſivè ictu fulminum.* Quod ex aliis etiam Auctoribus comprobat *Salian. ad Annum Mundi* 2544. In Scriptura autem Sacra habemus, quod tempore Abimelech, *anno* ſcilicet *Mundi* 2801. Sichimitæ ingreſſi Fanum Dei ſui, inter epulas, & pocula maledicebant Abimelech, ut in *libro Judicum cap.9. Verſ.*27 undè deducendum eſt, ſolitos fuiſſe Ethnicos, & Paganos in eorum Templis, poſt immolata Sacrificia, epulari, & bibere; quod aſſerit etiam *Virgil. Æneid.*7. *Hæc illis curia Templum:*

Hæ Sacri ſedes Æpulis: hìc ariete cæſo.
Perpetui ſoliti Patres conſidere menſis.

Apud Palæſtinos autem idololatras
42 tres erant Dii præcipui; Beelzebub, Aſtaroth, & Dagon; primus quorum porrigebat oracula, ſicut Apollo in Græcia; quem Ochozias Rex ægrotans conſulere miſit de ſua infirmitate. 4. *Reg.*1. alii duo erant præpoſiti bellicis rebus; ideò Saule cæſo, Philiſthæi arma ejus collocarunt in Templo Aſtaroth, quaſi gratias agentes. 1. *Reg.* 31. 10. Et in Templo Dagon poſuerunt Arcam fœderis, quam pugnantes hebræi amiſerant. 1. *Reg.* 5. 2.

Et ut aliqua ex inſignioribus Ethnicorum Templis recenſeamus; liceat
innuere ſequentia. I. Templum Apol- 43
linis Delii, quod Eryſicthon filius Cecropis fabricavit *anno Mundi* 2535. ut ibi *Salian.* notat. II. Templum Dianæ Epheſinæ, ſummæ magnificentiæ, & pretioſiſſimis columnis ornatum, à mulieribus Amazonibus Anno mundi 3007. Epheſi conſtructum; quod quidam Heroſtratus, ut ob aliquod facinus mundo nominaretur, incendit eadem nocte, qua Olympias peperit Alexandrum Magnum; undè nata Græcis adulatio dicentibus; deſertum à Dea Tem-
plum, ut Olympiadi parturiènti tan- 44
tum Principem aſſiſteret; quod ex *Strabone*, & *Plinio* obſervat *Serra de Synonimis Verb. Epheſus*. III. Romæ autem duo, & octoginta Templa Diis erecta deſcribit *Auguſtin. Mannus in Selectis Hiſtor. cap.*19. quorum præcipuum erat illud Jovis Capitolini ſtructum in Monte Capitolino à Tarquinio Priſco, deinde à Tarquinio Superbo ſpoliis hoſtilibus exornatum. Nunc eſt Templum Sacrum Ara Cœli appellatum, penes quod ſunt Palatia Senatoris Romæ, & Conſervatoris Urbis. IV. Templum Pacis, Romæ pariter à Tito Veſpaſiano magnificentiſſimè erectum, in quo inter cetera ornamenta ea erant, quæ deduxerat è Templo Je-
roſolymitano. V. Erat Pantheon, 45
Templum ſcilicet omnibus Diis ſacrum, quo nullum admirabilius, eſt enim altum pedes 146. totidem latum; figuræ Sphericæ; cujus teſtudo laqueata, vacuis circumquaque ſpaciis relictis, ne nimio pondere ædificium premeretur. In eo nulla feneſtra penitus ineſt; niſi in medio foramen ſphericum, æneis inauratiſque trabibus fultum, quod lumen præbet. Hoc Templum Bonifacius Tertius Pont. Max. Beatæ Mariæ Virgini, Sanctiſque Martyribus dicavit; & hodie appellatur Baſilica Divæ Mariæ Rotundæ; ut pluribus proſequitur *Serra in Synonim. Verb. Pantheon.* Immò tanta erat

Paga-

Paganorum devotio erga falſos Deos, ut in caſtris Militaribus ſemper erigerent eis Templa, ut demonſtrat Tholoſanus *in Syntax. Art. Mirabil. libr.25. cap.8.* VI. Tandem ſub ſilentio non prętereundum, etiam Sinenſes paulò poſt diluvium magnifica Templa Angelis Tutelaribus urbium extruxiſſe, ut
46 narrat *Martinius in Sinica Hiſtor. lib.1. in princ.* ubi ſubdit: *Nullum in iis Templis antiquitùs Idolum viſebatur; ſed ſimplex tabella, in qua, Sinenſi lingua, litteris aureis exaratum erat: Spiritualis Cuſtodis Urbis Sedes. At non multo ab hinc tempore tabellæ loco ſubſtituerunt Idola, quæ genii tutelaris perſonam repreſentarent, quò plus terroris incuterent jurantibus.* De magnificentia autem templorum Sinenſium advertit idem Auctor *lib.8. propè finem* unum extitiſſe *Camboyanum* dictum, conſtans ſexies mille lapideis columnis. Et hęc ſatis de Paganorum Templis.

Quo ad Quintum: In lege gratiæ,
47 & Evangelica, quando cęperint Templa Deo ſacrari, & dedicari? Abſque ulla hæſitatione aſſeverandum venit, ſtatim poſt Feſtum Pentecoſtes ſanctos Apoſtolos cępiſſe Eccleſias conſecrare, in quibus Divinum Miſſę Sacrificium offerrent, & Verbum Dei prędicarent; nec non fideles orationes ſuas Deo facerent; ut abundanter probant *Eminentiſſ. Cardinales Baronius anno 57. num. 100. Bona Rer. liturgic. lib.1. cap.19. n. 1. De Lauræa in 3. Sent. tom. 2. De virtutib. in genere diſp 25. num.36. & Caſalius de Veterib. Sacris Chriſtianor. Ritib. cap 33.*

Hujus veritatis teſtis eſt irrefragabilis Apoſtolus Paulus, qui ſcribens ad Corinthios ait: *Convenientibus vobis in Eccleſiam, audio ſciſſuras eſſe inter vos:* & paucis interjectis: *Nunquid domos, non habetis ad manducandum, & bibendum, aut Eccleſiam Dei contemnitis? 1. Cor.11* Scribit etiam S. Evodius ſucceſſor S. Petri in Cathedra Antiochena, relatus *à Nicephoro lib.2. cap. 3.* quod Domus illa, in qua Chriſtus Dominus Euchariſtiam inſtituit, & in qua Spiritus Sanctus aduenit, fuit ab Apoſtolis in Eccleſiam conſecrata; & in ea pariter conſecratus S. Jacobus primus Jeroſolymorum Epiſcopus; ac ſeptem Diaconi ordinati. Romę pariter S. Petrus primam Eccleſiam deputavit Domum Pudentii Senatoris, quę in Eccleſiam converſa, dicta fuit *Titulus Paſtoris*; pręter alias multas, ut demonſtrant ſupracitati *Emin. Card. Baronius, Bona, & de Lauræa.* San- 48
ctam ſimiliter Deiparæ Domnm, fabricatam in Civitate Nazareth ab ejus genitore S. Joachimo, fuiſſe conſecratam in Eccleſiam à SS. Apoſtolis, ex pluribus Auctoribus refert *Maſin.in Schola Chriſt. cap.2. pag.17.* quam poſtea SS. Angeli *anno 1290.* tranſtulerunt in Dalmatiam, & poſt annos tres iterum in Lauretum, ubi nunc nomine Lauretanę Domus fruitur, & ſumma veneratione colitur. Sanctam Martham *Anno Chriſti XLI.* erexiſſe Avenione Eccleſiam Deiparę adhuc viventi, dicemus infra *Deciſ.41. num.74.* ac S. Jacobum Apoſtolum Hiſpaniam ingreſſum adiiſſe Cęſarauguſtam *Anno Chriſti 37.* & Deiparę apparitione dignatum, in illa urbe erexiſſe, & conſecraſſe Eccleſiam Sanctiſſimę Mariæ Virginis *del Pilar* ſcribit Frances *de Eccleſ. Cathedr. cap.34. num.117.*

Et quod SS. Apoſtoli in toto terrarum orbe, ubi Evangelium prædica- 49
verint, etiam loca ſacra, & Eccleſias conſecratas reliquerint; idemque fecerint Epiſcopi eorum Succeſſores; pręter alia veterum Patrum teſtimonia, confirmant Edicta Imperatorum Romanorum, qui adhuc Pagani pręceperunt everſionem Eccleſiarum, in quibus Chriſtiani conveniebant ad divina officia perſolvenda; ad Miſſę Sacrificium celebrandum; & ad Sacram Communionem ſuſcipiendam, de quibus *Euſebius in ſua Hiſtor. Eccleſiaſtic. lib.8. cap.2.*

Hoc idem Hiſtorici Patavini ſcribunt, anno quadrageſimo ſexto à 50
Chriſti nativitate, S. Proſdocimum primum hujus Urbis Antenoreę Epiſco-

H 2 pum

pum in hac eadem Civitate expurgatum Apollinis Templum ab Idolorum immunditia conſecraſſe in Eccleſiam, & dedicaſſe Sanctæ Sophiæ, ideſt Divinæ Sapientię, nec non domum Vitaliani Principis, principaliſvè inter Patavinos Cives, Templum Deo Sacrum feciſſe, ut legitur apud *Portenar. lib.2. cap.2. & Urſatum lib.1. ad Annum Chriſto 46. Urbis autem Patavii Ann.1228. pag.51.* Simili modo legimus in actis S. Cęciliæ, quæ Romæ Martyrium paſſa eſt Anno Chriſti 232. quod à Deo inducias petierat, ut domus ſua in Eccleſiam conſecraretur *Antiph. 5. ad laud.*

Reddita autem pace Chriſtianitati, tempore Conſtantini Magni Imperatoris, ad ejus exemplum ubique magnifica Templa Chriſtiani erigere ſtuduerunt; idemque ſucceſſivis temporibus
51 ſunt proſequuti; adeòut quodlibet Regnum, & quælibet Provincia glorietur ob excellentiſſimas Baſilicas, quas Altiſſimo conſecratas poſſidet; videlicet Roma ob illas SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli, & alias multas. Florentia ob Baſilicam Sanctæ Mariæ à Flore. Mediolanum, Piſæ, ac Senæ ob ſuas Cathedrales. Venetiæ ob Templum divi Marci. Gallia ob illud Sancti Dionyſii. Hiſpania ob Templum S. Laurentii ab Eſcuriali cognominatum; & alibi alia innumera; de quibus *Gyrald. Syntagm.17.* Chaſſanæus *in Catalogo glor. mund. part.12. conſider.62. atque 63. & Roſin. lib.2. cap.2.*

Templa verò antiqua Chriſtianorum, ut plurimum verſa erant ad Orien-
52 tem; ante fores erat porticus pro pœnitentibus, quibus non erat licitus ingreſſus in Eccleſiam; & pro egenis, ubi expectabant eleemoſynas; intùs
53 enim quæſtuare non permittebantur, ne orantibus eſſent moleſti, ut hodie faciunt ex incuria Eccleſiaſticorum. Intùs pęnes Januam Eccleſiæ erat locus Cathecumenorum, & aliorum Pęnitentium. Deinde locus pro mulieribus diſtinctus ab illo virorum. Ultimò erat Presbyterium, ſeu Sanctuarium, ſive Sacrarium, cancellis, concluſum, & in eo Altare majus eminebat; ibique Sacerdotes, & clerici tantùm ſtabant; excluſis omninò laicis, quamvis dignitate fulgentibus, ut pluribus decretis SS. Patrum probat *Emin. Card. Bona d. lib.1. cap. 20. num.6. in fine, & Caſalius de Vet. Chriſt. Sacris. Ritib. cap.33. pag.135.*

Quo ad ſextum. An licitum ſit ex-
tra Templa Sacra Sacrificium Miſſæ 54
offerre? Pro recta hujus quæſiti reſolutione, quatuor Jura ſunt diſtinguenda, & conſideranda: ſcilicet Jus antiquum, Jus medium, Jus novum, & Jus noviſſimum.

Jus antiquum eſt illud, quod habetur in Decreto *Gratiani cap. 1. cap.2. cap. ſicut 11. cap. Miſſarum 12. capit. Hic ergo 14. & cap. Nullus. 15. De Conſecrat. diſt.1.* Quorum Canonum Auctores partim fuerunt Sancti Clemens, Felix, & Sylveſter Summi Pontifices Romani; partim Concilium Laodicenum, celebratum anno Domini 364. ut notat *Illuſtriſſimus Baptaglinus Epiſcopus Nucerinus, in Hiſtor. Concil. ad d. Annum* in quibus Sacris canonibus, & decretis ſancitum fuit; quod divinum Sacrificium Miſſæ celebretur tantummodo in EccleſiiisDeo dedicatis, & ſacratis; excepto caſu magnæ neceſſitatis, vel alterius convenientiæ, juxta prudentiam, & arbitrium Diæceſani Epiſcopi, præcipuè erga Magnates, & alios Laicos Juriſdictionem exercentes, in quorum privatis domibus, permittebatur Miſſæ celebratio, teſte Divo Gregorio Magno Papa *lib. 5. Epiſt. 42. ad Venantium Patricium Exmonarchum. Et Epiſt.43. Ad Joannem Epiſc. Syracuſan.* Ceſſante autem licentia Epiſcopi ex prædictis cauſis, prohibitum erat celebrare extra Eccleſias cum comminatione ſuſpenſionis ab officio Sacerdotibus, dictis decretis non obtemperantibus; quod idem ſtatutum fuit etiam in Gallia in Concilio celebrato in Civitate Cabilloni; anno Domini 813. ut advertit laudatus *Illuſtriſſimus Baptaglinus ad dictum annum* 813. regnante Carolo

rolo

rolo Magno Imperatore *Can.* 49.

Jus medium eſt illud quod promul-
gatum fuit ſæculo duodecimo per Ho-
norium Papam Tertium ad favorem
Fratrum Prædicatorum, & Mino-
rum; & per Bonifacium Papam Octa-
55 vum ad favorem omnium Epiſcopo-
rum. Honorius conceſſit Privilegium
prædictis Fratribus, ut cum Altari
viatico, ſeu portatili poſſent celebrare
Miſſam, etiam extra Eccleſiam; in
loco tamen decenti; & hoc abſque
alia licentia Epiſcoporum Diæceſano-
rum; ut legitur *in capit. In his* 30. *de
Privileg.* Fuit autem creatus Papa Ho-
norius Tertius anno 1216. & obiit an-
no 1227. Ad favorem autem Epiſcopo-
rum omnium idem Privilegium con-
ceſſit Bonifacius Octavus, quod ha-
betur in *cap. fin. de Privileg.* Fuit
autem creatus Papa ipſe Bonifacius
Octavus anno 1294. & ſolvit naturæ
debitum anno 1303.

Jus novum, eſt illud, quod fuit pro-
mulgatum à Sacro Tridentino Conci-
56 lio *ſeſſ.* 22. *in Decreto de obſervandis,
& evitandis in celebratione Miſſæ*; ubi
cum multa jam, ſivè temporum vitio,
ſivè hominum incuria, & improbitate
irrepſiſſe viderentur, quę à tanti Sacri-
ficii dignitate aliena erant; & ut ei
debitus honor, & cultus reſtitueretur;
ſancta Synodus inter cętera, quæ ibi
57 præcepit fienda, & obſervanda; injun-
xit Epiſcopis: *Ne patiantur privatis in
domibus, atque omninò extra Eccleſiam,
& ad divinum tantùm cultum dedicata
oratoria, ab eiſdem Ordinariis deſignan-
da, & viſitanda, ſanctum hoc Sacrifi-
cium à ſæcularibus, aut Regularibus qui-
buſcumque peragi.* Quoniam verò in
executione hujus Conciliaris Decreti
Epiſcopi vel parùm ſolliciti, vel plu-
rimùm deſides reperti ſunt; emana-
vit.

Jus noviſſimum, videlicet Decretum
Pauli Papæ Quinti *diei* 10. *Martii* 1615.
58 intimatum ſingulis Epiſcopis per litte-
ras Sacrę Congregationis Concilii in-
fraſcripti tenoris; quæ leguntur apud
Novarium in Summa Bullar. par. 1. *Com-
mentar.* 80. & apud *Nicolium Lucubrat.
Canonic. tom.* 2. *lib.* 5. *tit.* 33. *num.* 7. Vi-
delicet:

*Perilluſtris ac Reverendiſſime Domine
uti frater. Tametſi Sacra Congregatio* 59
*Cardinalium Concilii Tridentini Interpre-
tum, optimis innixa rationibus, ſæpiſſimè
reſponderit, celebrandi licentias in priva-
tis Oratoriis non niſi à Sede Apoſtolica eſſe
concedendas; compertum eſt tamen per plu-
res Antiſtites, ejuſdem Concilii verba in
alium ſenſum detorquentes paſſim illas, ac
nullo propè delectu impertiri; qua quidem
facilitate, ne dum ipſi Pontificiam ſibi au-
ctoritatem aſſiſcunt; aliarumque Eccle-
ſiarum, & frequentiam minuunt, & di-
gnitatem; verum etiam; quod ſummè do-
lendum eſt, tremendum illud Myſterium,
quo nullum aliud opus adeò ſanctum, at-
que Divinum à Chriſti fidelibus tractari
poteſt, intra domeſticos parietes plerum-
que tanta cum irreverentia peragitur, ut
nihil ferè inter profanam, & divinam
domum intereſſe videatur; quod ſanè te-
terrimum exemplum, ut de Chriſtiana Re-
publica evellant Illuſtriſſimi Patres Am-
plitudini tuæ, cæteriſque Archiepiſco-
pis, atque Epiſcopis univerſis, Sanctiſ-
ſimi Domini Noſtri juſſu ſignificandum du-
xerunt, facultatem hujuſmodi licentias
dandi ipſius Concilii decretis unicuique ade-
ptam eſſe; ſolique Beatiſſimo Romano Pon-
tifici eſſe reſervatam; proindèque Ampli-
tudini tuæ abſtinendum eſſe ab illis uni-
cuique tribuendis, ac ſi quas hactenus,
vel à ſe ipſa, vel à ſuis anteceſſoribus,
aut alias quoquomodo, quàm ab ipſo Sum-
mo Pontifice conceſſas repererit, nullas,
atque irritas eſſe quam primum decernen-
das; atque enixè curandum; ne ulla illa-
rum ratio in poſterum habeatur; quam qui-
dem Sacræ Congregationis, atque adeò
Sanctitatis ſuæ voluntatem libenter ampli-
tudo Tua perficiet; Harum litterarum ex-
emplum in acta publica primo quoque tem-
pore referendum; ac deindè ad ſingulos
iſtius Provinciæ Epiſcopos deferendum
curabit. Romæ die* 10. *Martii* 1615.

Amplit. Tuę Perill. ac Rever.
Uti frater ſtudioſiſſimus
Hor. Card. Lancellottus.

His

His addendum, quod ſcribit ex Por-
48 tello, & Garzia *Diana part. 9. tract. 1. reſol. 42. num. 4.* quæ reportata eſt *in opere coordinato tom. 4. tract. 2. reſol. 19.* ſupradictam prohibitionem renovatam fuiſſe etiam per Urbanum Papam VIII. à quo iterum injunctum fuit Epiſcopis, ne ſub quovis prætextu licentiam darent alicui celebrandi, vel celebrare faciendi in Oratoriis privatis.

Porrò hìc non eſt omittendum ſpecioſum quidem Privilegium, quo donati ſunt Procuratores Sancti Marci Venetiarum à Summo Pontifice Paulo Quinto Anno MDCV. ut ſcilicèt ſtatim ac Dignitate Procuratoria à Sereniſſima Republica ſunt ornati; poſſint in propriis ſuis domibus Orato-
49 rium habere, in quo ex ſola Epiſcopi Diæceſani approbatione, cum tota eorum familia quotidiè Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium audiant, tribus tantum diebus exceptis in toto anno, videlicèt Paſchatis, Pentecoſtes, & Nativitatis Domini, prout ex tenore Brevis Apoſtolici, tenoris hujuſmodi.

PAULUS PAPA QUINTUS.

Ad futuram rei memoriam. Volentes pro paterna noſtra erga dilectos Filios modernos, & pro tempore exiſtentes Procuratores Sancti Marci nuncupatos Reipublicæ Venetiarum dilectione, illorum ſpirituali conſolationi opportunè proſpicere, ac illos ſpecialibus favoribus, & gratiis benignè proſequi; Supplicationibus dilectorum Filiorum ipſius Reipublicæ Oratorum ad præſtandam nobis obedientiam noviſſimè deſtinatorum, ſuper hoc Nobis humiliter porrectis, inclinati; eiſdem modernis, & pro tempore exiſtentibus Procuratoribus Sancti Marci, ac cuilibet eorum, ut in propriis illorum domibus, in privato quiſque ipſorum Oratorio, ad hoc decenter extructo, & ornato, ab omnibus domeſticis actibus libero, ab Ordinario loci prius viſitando, & approbando, Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium per Sacerdotes ſæculares, aut de ipſorum Superiorum conſenſu quorumvis Ordinum Regulares, in eorum, ac familiæ, familiariumque ipſorum præſentia celebrare facere, ſine tamen præjudicio Iurium Parochialium, & exceptis diebus Paſchatis Reſurrectionis Dominicæ, ac Pentecoſtes, & Nativitatis ejuſdem Domini Noſtri, liberè, & licitè valeant, Auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium, licentiam concedimus, & impartimur. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis; cœteriſque contrariis quibuſcunque. Volumus autem, ut alii præter familiares ipſorum Procuratorum, Miſſæ in eorum Oratoriis privatis celebrandæ intereſſentes diebus feſtis de Præcepto, ab obligatione audiendi Miſſam in Eccleſia minimè liberi eſſe cenſeantur. Datum Romæ apud S. Petrum die prima Decembris 1605. Pontificatus Noſtri Anno Primo.

Igitur ex inſpectione Juris Canonici, tùm antiqui, & medii, tùm novi, ac noviſſimi ſatis evidenter patet; non eſſe licitum Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium offerre extra Eccleſiam, & loca ſacra Deo per Epiſcopos ritè, & rectè dedicata; & ſoli Romano Pontifici reſervatam eſſe facultatem concedendi licentiam nobilibus perſonis ce-
lebrare faciendi in Oratoriis privatis; 61
de quibus ego ſatis attentè tractavi in Deciſionibus meis *De Venerabili Eucharistiæ Sacramento Deciſ. 8.*

Ceterùm, quamvis clara, & manifeſta ſit Concilii Tridentini prohibitio; nec non ſubſequens Pauli Papæ Quinti; excitatæ adhuc fuerunt duæ quæſtiones per Moraliſtas; *Una* an Privilegium Honorii III. conceſſum Regularibus celebrandi ubicumque cum Altari portatili, ſit verè revocatum? *Altera*, Utrùm in caſu neceſſitatis poſſint hodie Epiſcopi concedere licentiam celebrandi extra Eccleſiam, ſicut iiſdem permittebant canones antiqui?

Circa Primam; *Paſqualigus de Sacrificio Miſſæ quæſt. 474.* & alii plurimi DD quos allegat *Pignatell. tom. 6. Conſult. 12. num 1.* conati ſunt probare, præ-
dictum Privilegium Honorianum non 62
eſſe revocatum, ea ratione quia clauſum eſt in corpore juris; quo caſu ei non

non derogatur per clauſulas generales. *Rota part. 3. rec. deciſ. 645. num. 5.* Sed neceſſaria eſt ſpecialis mentio, quam non fecit *Concil. Trid. d. ſeſſ. 22. in Decreto de obſerv., & evitan. in celebrat. Miſſar.* Eò minus quia non fuit revocatum conſimile Privilegium conceſſum Epiſcopis per Bonifacium Papam octavum, ut pluries declaraſſe Sacram Congregationem, teſtantur *Pignatell. d. tom. 6. Conſult. 12 num. 12. Pax Jordan. tom. 1. lib. 4. tit. 1. num. 173.* & aliquos cumulavi *in Deciſ. de Euchar. d. deciſ. 8. num. 18.*

Nihilominùs veritas ſtat in contrarium; ſiquidem omnia Privilegia conceſſa Regularibus de celebrando extra Eccleſiam in Altare Portatili ante Concilium Tridentinum fuerunt revocata ab eodem Concilio Tridentino *d. cap. Unic. ſeſſ. 22.* Primò, quia fuerunt eis conceſſa, quando carebant propriis Eccleſiis, & habebant neceſſitatem celebrandi in propriis habitaculis; quæ neceſſitas hodiè ceſſat; ceſſante autem cauſa, ob quam fuit conceſſum Privilegium, ceſſat ipſum Privilegium. *cap. Etſi Chriſtus. De Jurejur. cap. Cum ceſſante. De Appellat.* Secundò, quia Concilium Trid. *d. Decret. Unic. ſeſſ. 22.* in prohibitione nominavit etiam Regulares, ut ſubdit, *non obſtantibus Privilegiis, & exemptionibus quibuſcumque.* Neque obſtat, quod ſit clauſum in corpore
63 pore Juris; quia non habet majorem vim, quam Jus commune; ſed Juri communi non eſt opus derogare per poſteriorem conſtitutionem, quia hæc tollit anteriorem contrariam, licèt de illa mentionem non faciat. *cap. 1. ubi DD. de Conſtit. lib. 6. Felin. in cap. 1. num. 11. De Reſcript.* Eò magis quia ex ſtylo S. Concilii Trid. in derogationibus generalibus non conſuevit fieri mentio talis inſertionis in corpore Juris; & ſi aliter prætenderetur, fieret ſubverſio totius Concilii, ut ex pluribus exemplis, & decretis ejuſdem Concilii Tridentini demonſtrat idem *Pignatell. d. tom. 6. Conſult. 12. num. 11.* in quibus juri communi derogatum eſt ſola clauſula decogatoria generali.

Neque juvat Regulares exemplum Privilegii Epiſcoporum; illud enim non eſt revocatum à Concilio Tridentino, tanquam conceſſum perſonis in ſubli- miori gradu Hierarchiæ Eccleſiaſticæ conſtitutis; quibus convenit, ut poſſint ubicumque celebrare; ne abſque Miſſa in itinere cogantur remanere; ut docet *Pignatell. d. Conſult. 12. num. 15.* Quare Regularium Privilegia de Altare portatili eſſe prorſus revocata conſtanter tenuerunt *Navar. in Man. cap. 25. num. 82. in fine Barboſ. alleg. 24. nu. 4. Paſſerin. de Pollut. Eccleſ. diſp. 2. cap. 11. num. 1.* & ex Regularibus alii Theologi viginti celſioris nominis, quos congerit ipſe *Pignatell. d. tom. 6. Conſult. 12. num. 8.* Quorum opinio fit irrefragabilis ex Breve Greg. XIII. quo concedit de novo Societati Jeſu conſimile Privilegium in Miſſionibus, & ibi dicit: *Uſum Altaris Viatici Societati Veſtræ à f. r. Paulo Papa III. conceſſum, deinde à Concilio Trid. universè ſublatum, vobis eatenùs reſtituimus &c.* Qood quidem Breve regiſtratur à *P. Auguſtino à Virgine Maria Carmelita Strictioris Obſervantiæ de Privileg. Omn. Religioſ. Verb. Altare. num. 18.*

Aliud verò dicendum venit de Capellis, & Altaribus fixis, exiſtentibus 64
in clauſtris Regularibus; in his enim, quia dici non poſſunt eſſe in domibus privatis, ſed in locis Religioſis, ſi ab Epiſcopo viſitentur, & approbentur, poterunt Regulares Miſſam celebrare; prout de facto celebrant in Altaribus, & Capellis conſtructis penes ſuas infermarias; quibus non reſiſtit Concilium Trid., ut doctè concludit *d. Pi-* 65
gnatell. in cit. tom. 6. Conſult. 12. num. 25. ubi idem dicendum advertit de ſimilibus Oratoriis conſtructis in Seminariis, & Hoſpitalibus, ſivè ordinaria, ſivè Apoſtolica auctoritate; quod advertere debent Epiſcopi, & eorum Vicarii pro benè exercendo munere ſuo.

Circa ſecundam Quæſtionem: An hodiè in caſu neceſſitatis poſſint Epiſ- 66
copi

copi concedere licentiam celebrandi extra Eccleſiam; ſicut iiſdem permittebant Canones antiqui? Affirmant Theologi longa manu citati per *Quart. in Rubric. Miſſal. part.* 3. *tit.* 10. *num.* 1. *dub.* 5. & per *Dianam Veterem part.* 9. *tract.* 1. *reſol.* 43. quæ eſt repoſita in opere Coordinato *d. tom.* 4. *tractat.* 2. *reſol.* 20. 21. & 22. ubi examinat hos caſus neceſſitatis, videlicet: I. Quando exercitus, ſeu claſſis ad multum temporis ſpatium Miſſam non audivit, & ad locum appulit, ubi ſub dio poteſt commodè Miſſa in Altare portatili celebrari. II. Si exercitus moretur in caſtris, vel ſub tentoriis, ne Chriſtiani milites Miſſa priventur. III. Si infirmus ſit communicandus per Viaticum, vel ex Præcepto; & ob diſtantiam Eccleſiæ, vel vias pravas non abſque maxima difficultate poſſit ad eum Sacra Euchariſtia deferri? IV. Si, ubi extat Oratorium privatum pro unica Miſſa, illa celebrata adveniat Dominus Oratorii, qui Miſſam non audivit die feſto? V. Si peſtis graſſetur in Civitate, & Cives petant ab Epiſcopo licentiam Miſſæ celebrandæ, vel in privatis domibus, vel in publica via? VI. Si longa ſit navigatio in mari; & navis ſit magna; mare autem quietum? VII. Si fiat Proceſſio, vel ſit concurſus populi ad aliquam parvam Eccleſiam, quæ illum capere non poſſit, & expediat erigere Altare extra Eccleſiam, & ibi coram omni populo celebrare? In his omnibus caſibus, attenta neceſſitate, affirmant Moraliſtæ plurimi apud ſupradictos *Quartum*, & *Dianam* licitum eſſe celebrare tùm ſub dio, tùm in domo privata; & idem concedunt *Gobat in Theol. Experim. tract.* 3. *à num.* 238. & 240. *Franc. de Lugo lib.* 5. *de Miſſa cap.* 6. *n.* 6. *Barboſa de Jure Eccleſiaſtico Univ. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 33. & *Byſſus in Hier. Sacra. tom.* 1. *Litter. L. nu.* 119. & *tom.* 2. *Litter. M. num.* 211. §. 12.

Salva tamen reverentia tantorum virorum, contrarium eſt tenendum in omnibus ſupradictis caſibus; in quibus abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione nulli licitum eſſe debet celebrare; neque Epiſcopis permiſſum eſt licentiam concedere, ut pluribus rationibus, & auctoritatibus comprobat *Pignatell. tom.* 3. *Conſ.* 39. ubi loquitur in caſu communicandi infirmum per Viaticum; cui bis propoſito S. Congregationi Concili, tùm per Cardinalem legatum Portugalliæ, tum per Cardinalem Paleottum, ſemper reſpondit negativè. Et idem *Pignatell. tom.* 8. *Conſult.* 124. examinat caſum navigationis longæ; & allegat pro negativa plures, eoſque graviſſimos Theologos; nec non reſponſum *Sacr. Congreg. S. Officii diei* 31. *Julii* 1607. Quibus ego addo aliud reſponſum *Sacræ Rituum Congreg. diei* 12. *Feb.* 1633. impreſſum apud *Dianam Coordinatum d. tom.* 4. *tract.* 2. *Reſol.* 22. *num.* 3. cujus vigore ipſe videtur recedere ab opinione contraria; cui favere non poteſt praxis navigantium ad Indias, ſiquidem illis conceſſam fuiſſe licentiam ab Apoſtolica Sede teſtatur *Byſſus d. litt. L. num.* 119. §. 3. & *litt. M. num.* 211. §. 12. nos autem diſputamus, ubi facultas Apoſtolica non habeatur.

Porrò in dictis caſibus, an ſaltem Miſſa ſicca recitari poſſit à Sacerdote 67
veſtibus ſacris induto, omiſſa tamen oblatione, conſecratione, totoque Canone? Reſpondendum eſt negativè, quia eſt contra Ritum Eccleſiæ Catholicæ induere veſtes ſacras, & celebrare Miſſam, omiſſis eſſentialibus ejuſdem Miſſæ, & qui ſic ageret, graviter peccaret, ut doctè probat *Pignatell. tom.* 4. *Conſult.* 135. Sed de Miſſa Sicca dicemus infra *Deciſio n.* 31. *num.* 36.

Quoad Septimum. *Quinam fuerint Milites Templarii in Eccleſia Catholica, & quomodo eſſe deſierint?* Templorum 68
materia quam hucuſque examinavimus, motivum præbet recenſendi Milites Templarios, qui ſuam habuerunt originem in Jeruſalem *Anno Domini* 1118. & Religionem eorum approbavit Apoſtolica Sedes ſub Honorio Pa-

pa

pa Secundo, *Anno* 1127. dato eis habitu albo cum Cruce rubea ; emittebant autem tria ſolita vota Religioſa , ac ulteriùs defendendi Peregrinos euntes in Terram Sanctam ab inſidiis latronum, & Saracenorum ; cumque creviſſent opibus , & divitiis maximis , glorioſiſſimas expeditiones militares fecerunt in defenſionem fidei contra Saracenos . Cumque diù ſe ſervaſſent in honeſto propoſito , profeſſioni ſuæ laudabiliter ſatisfacientes; tandem neglecta humilitate , quæ omnium virtutum eſt cuſtos , evaſerunt ſuperbi , ac moleſti non ſolùm privatis perſonis , ſed etiam Principibus , & diffamati de enormitatibus, ac peſſimis vitiis , etiam de hæreſi , & Apoſtaſia; *Anno* 1307. Philippus Rex Francorum illos judicialiter accuſavit coram Clemente Papa Quinto; qui anno ſequenti convocató Concilio Viennenſi, in eo juſſit eorum cauſam pertractari ; & pluribus ex iiſdem Templariis militibus carceratis, aliiſque fatentibus delicta, aliis negantibus ; tandem tanquam Rei prædictorum graviſſimorum criminum fuerunt condemnati ; & eorum multi tanquam impœnitentes igne combuſti ; ſuppreſſo toto Templariorum Ordine; cujus magna pars bonorum , & poſſeſſionum data fuit Militibus Hieroſolymitanis ; ut fusè narrant Chaſſanæus *in Catalogo Glor. Mundi part. 9. conſid. 5. Bzovius ad Annum* 1310. *Salelles de S. Inquiſition. lib. 3. cap. 16. Reg. 280. à num. 76. & ſeqq. Azor. Inſtit. Moral. tom. 1. lib. 13. cap. 6. Raynald. in Annal. Eccleſiaſt. Anno* 1308. *&* 1312. *Albericus in Dictionar. Verb. Templarii. Sanct. Antoninus in Hiſtor. 3. part. titul. 21. cap 3.* Noviſſimè *Foreſtus in Mappamundo. tom. 3. part. 2. in Vita Clementis Papæ Quinti* : ubi obſervat , non ita certum fuiſſe apud homines , quod omnes Templarii eſſent Rei mortis, & excidii totius Ordinis; cujus hæſitationis anſam præbuiſſe ferunt , mortem tùm Clementis Papæ Quinti , tùm Philippi Regis Francorum intra annum ; juxta citationem de ipſis, quam fecerat exiſtens in patibulo Joannes Mula Magnus totius Ordinis Magiſter , ad comparendum ante Tribunal Dei; quæ quidem citationes? Utrum timendæ ſint à Judicibus ritè, ac rectè procedentibus, demonſtrat 69
Martin. Delrius Diſquiſ. Magic. lib. 4. *cap.* 4. *quæſt.* 4. *Et Stephan. Menochius in Storeis Centur.* 1. *cap.* 28. quos Lector curioſus percurrat.

D E C I S I O XIII.

A R G U M E N T U M.

Quia in definitione Sacrificii, ultra neceſſitatem Templi, dicitur eſſe neceſſarium etiam ALTARE; agitur de quidditate , & neceſſitate ALTARIUM ad celebrandam Miſſam.

S U M M A R I U M.

1 *Altare ſacrum eſt neceſſarium pro celebranda Miſſa.*
2 *Altare eſt duplex Immobile, & Portatile.*
3 *Altare immobile quid ſit?*
4 *Altaria olim lignea , & argentea, nunc lapidea tantùm.*
5 *Epaunum eſt Urbs Apamiæ , vulgò* Pamiers .
6 *Altare quaſi alta Ara, & elevatum à terra.*
7 *Altaris altitudo quanta eſſe debeat?*
8 *Altare in Areopago Athenarum cui Deo ignoto dicatum?*
9 *Altaris menſa quantæ latitudinis , & longitudinis eſſe debeat?*
10 *Altaria conſecrare ſemper Eccleſia conſuevit.*
11 *Peccatum mortale eſt celebrare Miſſam ſine Altare.*
12 *Sacerdos celebrans ſine Altare eſt ſuſpendendus à Divinis. & n.* 32.
13 *Altare non conſecratum non acquirit conſecrationem per celebrationem Miſſæ in eo.*

14 *Altarium fixorum antiquitùs formæ diverſæ.*
15 *Altare portatile cur dictum Viaticum? ejus uſus antiquiſſimus. Ejus forma quæ?*
16 *Antimenſis utuntur Græci pro Altare portatili.*
17 *Altaria conſecrantur ab Epiſcopis. Sed utrum ab Abbatibus, & ſimplici Presbytero?*
18 *Abbates de Jure non conſecrant Altaria; ſed tantùm ex privilegio.*
19 *Pontificalium uſus uſque ad annum milleſimum ab Incarnatione Domini non fuit conceſſus Abbatibus.*
20 *Abbatibus Caſinenſibus conceſſa facultas conſecrandi Altaria portatilia pro uſu ſuarum Eccleſiarum à Pio Papa IV. anno* 1565.
21 *Abbates an poſſint conſecrare Altaria etiam pro Eccleſiis extraneis? eſt quæſtio; in qua negativè reſpondendum; etiam circa calices, campanas, & ſuppellectilia Sacra.*
22. *Abbates non poſse conſecrare Altaria pro uſu alienarum Eccleſiarum deciſum eſt à S. Rit. Congregatione anno* 1644.
23 *Abbatum poteſtas circa uſum Pontificalium, & circa conſecrationes reſtricta fuit Anno* 1659. *ſub Alexander Papa VII. in Decretis XXI. quorum XVIII. nec non XIX. ſunt prohibitiva conſecrationum, & collationis ordinum minorum pro non ſubditis, etiam de licentia Ordinariorum.*
24 *Papa ad libitum poteſt reſtringere, ac etiam revocare Privilegia quibuſcunque conceſsa per Apoſtolicam Sedem.*
25 *Mendicantium Ordinum Prælati non poſsunt conſecrare Altaria, aut calices, vel paramenta benedicere pro alienis Eccleſiis, vel perſonis.*
26 *Presbytero poteſt à Papa dari facultas conſecrandi Altaria, & Calices.*
27 *Reliquiæ Sanctorum an ſint de eſsentia conſecrationis Altarium? Quæſtio famoſa. Rationes pro affirmativa num.* 28. *Pro negativa n.* 29.
30 *Lipſana non ſunt de eſsentia reponenda in Altari conſecrando; ſed tantùm ex conſuetudine generali Eccleſiæ.*
31 *Altaria quando perdant Conſecrationem?*
32 *Altare non perdit conſecrationem, ſi exeat de ſuo loco operculum SS. Reliquiarum; ſed ſtatim ibi gypſo firmetur, repoſitis in ſuo loco ipſis SS. Reliquiis.*
33 *Excommunicatus Sacerdos, vel degradatus ſi celebret, non reddit Altare execratum.*
34 *Altare deficiente non licet celebrare ex quacunque cauſa; & celebrans graviter puniendus eſſet.*
35 *Papa concedere poteſt celebrationem Miſsæ ſine Altare.*
36 *Exempla tria antiqua Miſsæ celebratæ ſine Altare; ideſt S. Luciani Martyris, Theodoreti Cyri Epiſcopi, & S. Apollonii Epiſcopi Brixienſis.*
37 *Mulieres prohibitæ miniſtrare Altari.*
38 *Mulieres in Eccleſia ſtent ſeparatæ à Viris.*
39 *Presbyteri non celebrant eo die in Altare, in quo celebravit Epiſcopus, vel Legatus Apoſtolicus abſque eorum licentia.*
40 *Chriſti omnis actio debet eſse noſtra inſtructio.*
41 *Crux fuit Altare Sacrum, in quo Chriſtus Dominus cruentum Sacrificium obtulit. Templum verò totus mundus.*
42 *Chriſtus Dominus fuit Sacerdos, Hoſtia, Templum, & Altare.*

NOn ſolùm in Templis ſacris Deo tremendum Miſſæ Sacrificium eſt offerendum; ſed illud ſuper Altaribus 1
pariter ſacris immolari debet, ut ex auctoritate SS. Canonum, & Conciliorum probat *Emin. Card. Bellarminus lib.* 2. *de Miſsa cap.* 24. §. *De Templis, & Aris*; *Tamburin. de Sacrificio Miſsæ lib.* 1. *cap.* 5. §. 1. *Lezana tom.* 3. *Verb.*

Al.

Altare num. 10. *& Collegium Salmantic. de Sacram. in genere tract.* 5. *cap.* 4. *punct.* 3. nec non Doctores omnes infra citandi. Idcircò pro hujus neceſſarii requiſiti, ad ritè litandum, intelligentia, quinque ſunt breviter examinanda, & videnda.

1 *Quid, & Quotuplex ſit Altare?*

2 *Ad quos ſpectet conſecratio Altarium?*

3 *An Reliquiæ Sanctorum ſint de eſſentia conſecrationis Altarium?*

4 *Quando Altaria dicantur perdidiſſe conſecrationem?*

5 *An liceat aliquando celebrare ſine Altari conſecrato?*

Quo ad Primum. Cum omne multiplex, ſecundum Philoſophum ſit prius dividendum, & poſtea definiendum
2 *Ariſt. lib.* 2. *Poſter. cap.* 9. Scire oportet, quod duplex eſt Altare; aliud *Immobile, & firmum;* Aliud verò *Portatile, & Movibile*. Primum appellatur etiam *Menſa, fixa, & ſtabilis*. Secundum dicitur Altare *Viaticum*, quo per viam peregrinantes utuntur, item *Ara, Lapis, & Tabula*; ut advertit *Bordon Var. Reſolut. part.* 2. *reſol.* 83. *nu.* 17. *& Barboſ. de Jure Eccl. Univerſ. lib.*
3 2. *cap.* 7. *num.* 2. 3. *&* 4. Altare firmum, & fixum *eſt fabrica de muro, elevata à ſolo Eccleſiæ, cum menſa lapidea, figuræ quadratæ oblongæ; ritè conſecrata, ſupra quam Sacerdos legitimè ſacrificare poteſt*. Dicitur eſſe *fabricam de muro;*
4 quia, licèt olim in primitiva Eccleſia fierent Altaria lignea, ob eorum magis expeditum uſum, & ut faciliùs de loco in locum transferri poſſent tempore perſecutionum, ut notat Eminen. *Card. Bona Rer. Liturg. lib.* 1. *cap.* 10. *ſub num.* 1. cujuſmodi erat Altare Principis Apoſtolorum, repoſitum poſtea à S. Sylveſtro Papa in Eccleſia Lateranenſi; ut in Dedicat. Baſil. Salvatoris *die* 9. *Novemb. lect.* 6. *Brev. Rom.* & ceſſata perſecutione Conſtantinus Magnus fecerit in Baſilica Conſtantiniana Altaria Septem de argento puriſſimo, penſans ſingulum libras 26c. Et Sixtus III. obtuleris Baſilicæ Sanctæ Mariæ Altare argenteum puriſſimum penſans libras 300; ut *ibid.* ſcribit *Emin. Card. Bona;* poſtea ſancivit Eccleſia, ut nemini liceat celebrare, niſi in Altari Lapideo conſecrato, & Chriſmate delibuto; cum ſit figura Domini Noſtri Jeſu Chriſti, de quo ait Apoſtolus 1. *Cor.* 10. *Petra autem erat Chriſtus. cap. Fundamenta. de Elect. in* 6. tùm etiam quia ſepulchrum Chriſti, quod repræſentat Altare, fuit exciſum de Petra. *Barboſ. d. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 5. Eſt autem incertum, qui primus præceperit, Altaria debere eſſe Lapidea; etſi communis opinio hoc referat ad eumdem Sanctum Sylveſtrum. *Ivenin in Hiſtor. Dogmat. de Sacram. Diſſert.* 5. *quæſt.* 8. *cap.* 3. *Emin. Card. Bona d. n.* 1. Id tamen legitur *in cap.* Altaria. 31. *de Conſecrat. diſt.* 1. ſumptum *ex Concilio Epaunenſi; cap.* 26. quod fuit celebratum Anno 509. in Urbe Galliæ, tunc dicta *Epaunum*, quæ ſecundum Orte- 5
lium eſt Urbs *Apamiæ*, vulgò *Pamiers. Ferrar. in Diction. Geographic. Verb. Epaunum. &* Emin. *Card. Bona d. lib.* 1 *cap.* 20. *num.* 1. Porrò Altare Ligneum cum Ara Lapidea non eſt prohibitum, & ſuper eo licitum eſt celebrare. *Barboſ. ubi ſupra num.* 6. *Lezana tom.* 3. *Verb.* Altare *num.* 2. *& Nicolius in Floſcul. Verb.* Altare *num.* 5. Dicitur in definitione *elevata à ſolo* Eccleſiæ; ſpectat 6
enim ad decorem, & majeſtatem Altaris, ut ſit altum, & elevatum à terra; immò vocatur Altare quaſi alta Ara. *Lezana d. Verb. Altare num.* 1. *& Pax Jordanus tom.* 1. *lib.* 5. *tit.* 10. *num.* 4. nam etiam Ethnici Diis ſuperis ſacrificabant in ædificiis à terra elevatis; in terra autem Diis terreſtribus, & in effoſſa Diis infernalibus. *Lezana ibidem*. Eius autem altitudo debet eſſe à Scabello ligneo, ſeu bradella ipſius Altaris, *cubitis duobus, & unciis octo*, ut præſcriptum fuit à S. Carolo *in Conc.* 4. *Provinc.* quamvis ſi paulominus deficiat, ſit tolerandum, juxta inſtructionem ejuſdem Sancti ad ſuos Vicarios Foraneos, de qua *in Act. Eccl. Me-* 7
diolan. pag. 801. & cujus meminit *Jo-*

ſeph Criſpin. in tract. Viſit. Paſtoral. part. 2. §. 6. *n.* 6. Hinc Altare de Lignis Sethim, quod fecit Moyſes juſſu Domini, habebat tres cubitos in altitudine, *Exod.* 27. 1. Et tale erat Altare, ab
8 Athenienſibus dicatum *Ignoto Deo*, de quo ait ad illos Apoſtolus Paulus *Act.* 17. 23. *Prætericns enim, & videns ſimulacra veſtra, inveni & Aram, in qua ſcriptum erat: Ignoto Deo.* Quibus autem de cauſis dictum Altare erectum fuiſſet Athenis, & de quo *Deo ignoto* intelligerent Sapientes illi, plures recenſet opiniones *Nicolius d Verb. Altare num.* 3. probabilior tamen eſt, quod illud ad Deum Judæorum referrent, cujus cum nullum extaret ſimulacrum, ſeu ſculptura; à quo manifeſtaretur, illum appellabant *Deum ignotum*; nam & ipſos Judæos *Juvenalis Satyr.* 14. irriſit tanquam nubium adoratores, dicens:

> *Quidam ſortiti metuentem Sabbata Patrem,*
> *Nil præter nubes, & Cœli Numen adorant.*

Idemque ſentiſſe videtur *Lucanus*, qui Deum Judæorum incertum appellavit, quia non erat viſibilis:

> ——— *Nam dedita Sacris*
> *Incerta Judæa Dei.*

Niſi velimus aſſerere, quod Athenienſes, cum audiſſent S. Dionyſium Areopagitam, loquentem de Ecclypſi viſa in die mortis Chriſti, & dicentem, *Aut Deus naturæ Auctor patitur; aut mundi machina diſſolvitur*; ſivè, ut refert *Michael Singellus*, Auctor Græcus: *Deus ignotus in carne patitur; ideòque univerſum hiſce tenebris obſcuratur; & concutitur*; voluerint huic patienti Deo ignoto erigere illud Altare, ut latiùs proſequitur *Stephan. Menochius in Hiſtor. Sacra in Act. Apoſtolor. lib.* 2. *cap.* 22. ubi alios adducit.

Sequitur in eadem definitione Altaris: *Cum Menſa Lapidea figuræ quadratæ*
9 *oblongæ*. Quia, ut dictum eſt, Altare debet habere menſam ex lapide expanſam, cujus latitudo ſit ſaltem duorum cubitorum; longitudo autem cubitorum ad minimum quatuor; ut idem Sanctus Carolus præſcripſit in ſuo *Conc. IV. Prov.* & notat *Joſeph Criſpinus d part.* 2. §. 6. *num* 6. Subjungitur in definitione *Ritè conſecrata*; ſicut enim Moyſes, Domino precipiente, conſecravit Tabernaculum, Menſam,
& Altare ejus; ſic Eccleſia Catholi- 10
ca ſemper ſolita fuit non ſolùm Templa, ſed etiam Altaria ſacrare pro uſu Divini Sacrificii, ut habetur *in cap. Tabernaculum.* 2. *de Conſecr. diſt.* 1. de cujus conſecrationis effectu ita loquitur *S. Thom.* 3. *p. q.* 83. *art.* 3. *Conſecratio Altaris repræſentat Sanctitatem Chriſti; conſecratio verò Domus Sanctitatem totius Eccleſiæ. Eccleſia, & Altare conſecrantur, quia hac conſecratione adipiſcuntur quandam ſpiritualem virtutem, per quam apta dicuntur Divino cultui; ut ſcilicet homines devotionem quandam exinde percipiant, ut ſint paratiores ad Divina.* De ceremoniis autem, quibus conſecrantur Altaria, de ablutionibus, ac Unctionibus cum Sacro Chriſmate diſſerit *Gulielm. Durand. in Rational. Divinor Officior. lib.* 1. *cap* 7. ubi earundem Myſticas ſignificationes explicat; & noviſſimè *Hugo Menard. in Notis ad lib. Sacramentor. S. Gregor. Papæ pag.* 195 196. & *Aphonſ. Mendezius in Theologia Cathecbetica tom.* 2. *lib.* 11. *cap.* 1. *num.* 3. & 4. qui advertit in Ethiopia, uſum Altaris Lignei, *Zabot* vocati, prævalere; ac promanaſſe ab exemplo Divi Petri, qui tempore perſecutionum, ut dictum eſt, in ligneo Altari, concavo in ſpeciem Aræ celebrabat.

Tandem ſubdit definitio; *Supra quam Sacerdos legitimè Sacrificare poteſt*; quia concors eſt Theologorum, & Canoni-
ſtarum ſententia, eſſe mortale pecca- 11
tum litare extra Altare conſecratum, ſivè fixum; ſivè portatile. (hoc enim ſufficit, illo deficiente) *cap. Sicut non alii.* 11. *Cap. Altaria il* 2. *De Conſec. diſt.* 1. *S. Thom.* 3. *p. q.* 83. *art.* 5. *Layman lib.* 5. *tract* 5. *cap.* 6. *num.* 3. & *Quart. in Rubr. Miſſal. part.* 1. *tit.* 20. *ad dubia conſcient. dub.* 1. Adeòut Sacerdos, qui celebraret

lebraret in Altari non conſecrato, ut infra dicetur, eſſet plectendus ſuſpen-
12 ſione à Divinis. *Bordon. Var. Reſolut. part. 2. reſol.* 63. *nu.* 24. Qui opinatus eſt *ibid. num.* 19. Altare nondum conſecratum, vel etiam diſecratum, evadere conſecratum per celebrationem in eo factam ſivè bona, ſivè mala fide; prout communiter docetur de patena, & calice non conſecratis adhibitis in
13 celebratione: ſed contrarium tenent *Quart. d. part.* 1. *tit.* 20. *dub.* 4. *&* *Biſſus in Hierurg. Sacra Verb. Altare* §. 5. *& in verb. Veſtes: ideſt* Paramenta *Sacra* §. 4. quibus ego adhæreo; nam, quidquid ſit de patena, & calice (de quibus etiam diſſentit *Quart. part.* 2. *tit.* 1. *ſect.* 2. *dub.* 3.) magnum eſt diſcrimen, ſiquidem Corpus, & Sanguis Domini immediatè tangit, & delibat patenam, & calicem; ſecus autem Altare ipſum; quod ulterius majoribus orationibus, & ceremoniis, quàm calix, & patena conſecratur; ut reſultat ex Pontificali Romano *tit. de Conſecrat* Altar. & ex his, quæ tradet *Duran. d. lib.* 1. *cap.* 7. *& Menard. d. pag.* 195. *&* 196.

Non eſt autem ignorandum pro Al-
14 tarium fixorum intelligentia, eorumdem antiquitùs diverſas fuiſſe ſtructuras, nam aliquando Menſa lapidea ſuperjacebat uni tantùm columnę; aliquando columnis duabus, aliquando quatuor, ut adhuc videtur Romę in cryptis, & cęmeteriis: invaluit demum uſus, ut Menſa ipſa lapidea collocetur ſuper ędificio quadrato, ex muro confecto, ad tumuli formam, ut noſtris temporibus praxis communis ſervat: de quibus omnibus ſtructuris mentionem facit *Emin Card. Bona d. lib* 1. *cap* 20. *num.* 1. *in fine*. Et hęc de Altaribus firmis, & fixis.

Alia ſunt Altaria portatilia, mobi-
15 lia, & Viatica; ſic dicta, quia Epiſcopi iter agentes illa ſecum olim ferebant, ut in eis poſſent extra Eccleſiam in locis remotis celebrare; & vulgò appellantur *Petra Sacra* quorum uſus eſt antiquiſſimus; de quo meminit *Ven. Beda lib.* 5. *Hiſt. cap.* 11. qui vivebat *Anno Domini* 700. nec non *Hicmarus Remenſis*, qui illam regebat Eccleſiam *Anno* 860. & in capitulis editis anno XII. ſui Epiſcopatus, ſic ſancivit: *Tabulam quiſque Presbyter, cui neceſſarium fuerit, de marmore, vel nigra Petra, aut litio honeſtiſſimo. ſecundum ſuam poſſibilitatem, honeſtè affectatam habeat; & nobis ad conſecrandum afferat, quam ſecum cum expedierit, deferat, in qua Sacra Myſteria ſecundum ritum Eccleſiaſticum agere valeat.* Eſt igitur Altare portatile *Lapis conſecratus, quadratæ figuræ, tantæ latitudinis, ut in eo conſiſtere poſſit Calix, & Patena; nec non aliæ particulæ, quas ſimul contingeret conſecrari;* & ſuper ipſo licitum eſt Miſſam celebrare. *Cap. Concedimus.* 30. *De Conſecr. diſt.* 1. *& cap. fin. de* Privileg. *in* 6. Sed prędictus Sacer lapis debet eſſe unus phyſicè; non autem compoſitus ex duobus, vel pluribus; ſic enim non reprępſentaret unam Chriſti perſonam. *Tamburin. de Sacrif. Miſſæ lib.* 1. *cap.* 5. §. 1. *num.* 6. Non eſt tamen prohibitum, ſi ligno circumdetur ad ornatum, vel in capſula lignea inſeratur ad conſervationem; dummodò ſuperior planities ejus lapidea ſit aperta, ſuper qua litatio fiat. *Quart. d. part.* 1. *tit* 20. *dub.* 1. *in fin. & Tamburin. d* § 1. *num.* 3 De hoc autem Altare portatili, ſeu Petra Sacra ita ordinavit S. Càrolus *in cit. Conc.* 4. *Prov.* Petra *Sacrata ita Menſæ Altaris inſeratur, ut nullum offenſionis Calicis periculum adeatur; tactu tamen digiti dignoſci poſſit. Quæ quidem* Petra *longitudine ne minor ſit unciarum viginti, latitudine ſexdecim.* Quamvis quod tanta latitudo, & longitudo Petræ Sacræ ſufficiat, quæ poſſit ſuſtinere majorem partem Calicis, & Hoſtiæ, *Sylveſt. Verb. Altare. Tolet. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 6. *& Azor. part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 27. *qu* 7. docuiſſe reperiantur. Debet etiam tegi tela cerata; ut immunis ſervetur à pulvere; & ne à laicis tangatur. *Joſeph. Criſpin. Viſit.* Paſtor. *d part.* 2 §. 6. *num.* 8.

Porrò in Eccleſia Orientali Altaria portatilia non habentur; ſed eorum 16
vice

vice Græci utuntur Antimenſiis, quibuſdam ſcilicet pannis, Ritu, & vice Altarium conſecratis; de quibus in *Euchologio Græcorum pag.648.* & ibi *Jacob. Goar in notis;* & de iiſdem Theodorus Balſamon in expoſitione *Can.31.* Concilii Trullani, *Ideò*, inquit, *reperta ſunt Antimenſia, & fiunt à Pontificibus, quo tempore celebrant declinationem Eccleſiæ, ut ponantur in Sacris Menſis, quando permiſſu Antiſtitis Oblatio Liturgiæ fit in Oratoriis*. Plures eruditiones de Antimenſiis, & Græcorum Altaribus leguntur apud *Magrium in Hierolex. Verb. Altare:* & præcipuè, quod eodem die ad unicum Altare duo Presbyteri nequeant Sacrum facere; ipſaque Altaria erant à muro ſeparata, ut devotionis cauſa poſſent fideles illa circuire. Altarium cuſtodiam à Deo Angelis demandari, ut habetur *ex Sophron. in Prat. Spir. cap.4. & refert Jo. Bapt. Mattheol. in Sylva Hiſtor. part.1. lib.3. cap.7.* ac tanta veneratione à Græcis Altaria coli, ut jure invehant contra noſtratum abuſum, à quibus irreverenter apud Altaria, etiam dum Sacrificium tremendum offertur, inſiſtitur. Et hæc de primo Quæſito.

Quo ad Secundum; in quo quæritur, *Ad quos ſpectet Conſecratio Altarium?*
17 Inſpectio cadit circa tres Perſonas, *Epiſcopos* ſcilicet, *Abbates*, & *Simplices Sacerdotes*. De Epiſcopis nulla eſt dubitatio; quin poſſint Altaria tùm fixa, tùm portatilia conſecrare; ſpectat enim de jure hujuſmodi conſecratio ad ipſos. *cap. Interdicimus. 16. qu.1. cap. Miniſtrare. 26. qu.6. cap. Nullus Preſbyter. cap. Concedimus. cap. Quod in dubiis. De Conſecrat. diſt.1.* Et ita tradunt concorditer omnes Doctores, tàm Theologi, quàm Canoniſtæ. *Suarez de Euchariſt. diſp.81. ſect.5. Reginald. in Praxi lib.29. num.190. Bordon. Var. Reſol. d. part.2. reſol.83. num.18. Barboſ. alleg.27. num.23. Pignatell.* alios cumulans *tom.3. Conſult. 68. num.2. Et Criſpin. in Viſit. Paſtor. part. 2. §.15.* ubi monitos facit Epiſcopos, ne deſides ſint in conſecratione Eccleſiarum, atque Altarium, immò imitentur ſollicitudinem Paſtoralem Sancti Caroli, qui tercentum Eccleſias cum ſuis Altaribus conſecraſſe dicitur.

Circa Abbates, certum eſt de Jure eos non poſſe Altaria conſecrare, ut docet *Mar. Antonin. reſol. lib.1. reſol.112.* 18
Caſu 3. Idcircò iiſdem hæc poteſtas convenire non poteſt niſi ex privilegio Apoſtolico, ut fatetur *Aſcanius Tambur. de Jure Abb. tom.1. diſp.23. quæſt.4. num.3.* Quando autem hoc Privilegium Abbates obtinuerint? ſunt variæ opiniones; ſiquidem certum eſt, uſque ad annum Milleſimum ab Incarnatione Dominica, Jus Pontificalium, eorumque uſus nulli Abbati fuiſſe conceſſum,
ut eruditè probat *Illuſtriſſimus Pompejus* 19
Sarnellius Vigiliarum Epiſcopus Vigilantiſſimus, *in ſuis Epiſtolis Eccleſiaſticis Epiſt.3.* ob eorum Abbatum eximiam modeſtiam, & humilitatem, de qua plura *S. Bernardus in Epiſt.42. ad Henricum Senonenſem Epiſcopum; & Petrus Bleſenſis Epiſt.90. Ad Villelm. Bleſen. Abbatem Machinen. Fratrem ſuum.* Verùm, prædicto Milleſimo tranſacto, & uſu Pontificalium per plures Summos Pontifices, *in d. Epiſt. 3. Sarnelliana* recenſitos Regularibus Prælatis attributo; ſucceſſivè aliquibus Abbatibus conceſſa fuit ſimul poteſtas conſecrandi Altaria fixa in propriis Eccleſiis, ut oſtendit *Tamburin. d. diſp.23. Quæſ.4.* ſubdens *ibidem num.3.* quod
tandem Pius Papa IV. *anno 1565. die* 20
6. Junii conceſſit Congregationi Caſinenſi, ut ſinguli illius Abbates *quoſcunque Lapides marmoreos, porphyricos, aut alios ad uſum Altarium portatilium pro ſervitio Eccleſiarum eidem Congregationi ſubiectarum, conſecrare, & benedicere poſſint; Ordinariorum locorum facultate minimè requiſita;* quæ quidem Piana Conſtitutio, relata ibidem à Tamburino, legitur etiam apud *Laertium Cherubin. in Bullario Romano tom.2.* inter Bullas Pii Quarti *Conſtit.97. pag. mihi 114.*

Non eſt igitur inficiandum, quin Abbates Caſinenſes poſſint ex Privilegio

gio Apoſtolico Altaria tàm fixa, quàm
mobilia conſecrare pro uſu ſuarum Ec-
cleſiarum. Sed an etiam pro aliis Ec-
cleſiis extraneis? Affirmare contendit
21 *Aſcan. Tambur. d. diſp.23. quæſ.4. quæſ.
5. & quæſ.13.* tùm ex Communicatio-
ne Privilegiorum cum Congregatione
Ciſtercii, cujus Abbatibus id conceſſiſ-
ſe, ait, Innocentium Octavum; tùm
ex præſcriptione & poſſeſſione, in
qua Abbates Caſſinenſes reperiuntur
conſecrandi Altaria portatilia ad inſtan-
tiam quarumcunque perſonarum, &
Eccleſiarum, etiam non ſibi ſubjecta-
rum; & cum *eodem Tamburino* ſentit
Bordon. d. part.2. reſol.83. num.18. Con-
trarium tamen eſt verius; quia pro
extraneis perſonis, & non ſuis Eccle-
ſiis, Abbates cujuſcunque Congrega-
tionis non poſſunt Altaria conſecrare,
neque Calices, neque Campanas, ne-
que ſuppellectilia ſacra benedicere;
ſed ſolummodo pro ſuarum Eccleſia-
rum uſu, ut concludenter tenent, &
probant *Maceraten. d. lib.1. reſol. 112.
caſ.3. Riccius in Traxi tom.1. reſol.461.
num.2. Piaſecius part.1. cap.2. art.4. n.
19. & Pignatell. tom.3. Conſult.68.* Pri-
mò quia in Privilegio Pii Quarti, eſt
dictio *Dumtaxat ſuarum Eccleſiarum*; quę
inducit negationem circa Eccleſias alie-
nas. *Barboſ. Dict. 97. num.3.* Secundò,
quia Privilegium Innocentii Octavi ad
Ciſtercienſes comprehendit ſolùm Ge-
neralem, & quatuor principaliores Ab-
bates illius Religionis, non autem alios;
ideò non eſt Communicabile ad om-
nes, potiſſimùm diverſę Congregatio-
nis. Tertiò, quia in materia conſecra-
tionis Privilegia non communicantur,
neque extenduntur ad alios Abbates
præter nominatos. *Diana part.3. tract.
2. reſol.15.* Quæ in Coordinato eſt *tom.
7. tract.1. reſol.23. num.4.* Quartò quia
Præſcriptio, vel poſſeſſio, aut con-
ſuetudo non intrat, neque ſuffragatur
41 inferioribus in his, quæ ſunt Ordinis
Epiſcopalis, ut declaravit. *S. Rituum
Cong. 18. Auguſti 1629.* de qua *Pigna-
tell. d. Conſult. 68. num.3.* Quintò, quia
in contradictorio Judicio, & in termi-
nis hujus quæſtionis ſic deciſum fuit
anno 1644. ab eadem S. Rituum Con-
gregatione; ut refert idem *Pignatellus* 22
ibid. num.7. his Verbis: *In cauſa Pla-
centina benedictionis inter Epiſcopum Pla-
centinum ex una; & Abbatem S. Sixti
ejus Civitatis, Ordinis S. Benedicti, Con-
gregationis Caſinenſis partes ex alia, ſu-
per jure conſecrandi quæcunque Altaria
fixa, aut portatilia. Die 16. Auguſti 1644.
S. Rituum Congregatio, proponente Emi-
nentiſſ. & Reverendiſſ. Cardinali Fran-
ciotto, auditis partibus, & attentis Pri-
vilegiis Ordini prædicto ab Apoſtolica Se-
de conceſſis, Cenſuit, Non licere Abba-
ti conſecrare Altaria, niſi pro uſu pro-
priarum Eccleſiarum, & Religioſorum
ejuſdem Ordinis tantùm, & ita ſervari
mandavit.* Ultimò, quia ad tollendos
abuſus, circa Privilegia Abbatibus Con-
ceſſa; per viam legis univerſalis *eadem
Sacra Rituum Congregatio die 27. Septem-
bris 1659.* approbante Summo Pontifi-
ce Alexandro Septimo, compilavit
XXI. decreta, in quibus præſcripſit 23
Abbatibus, & declaravit ea, quæ ſi-
bi facere licent; inter illa autem ſic le-
gitur. XVIII. *Eccleſiaſticam Suppelle-
ctilem pro ſervitio tantùm ſuarum Eccle-
ſiarum, vel Monaſteriorum benedicant.*
XIX. *Reliqua Pontificalia extra loca ipſis
Abbatibus ſubjecta, vel pro ſervitio alie-
næ* Eccleſiæ, *aut in ſubditos pariter alie-
nos, etiam de licentia Ordinariorum,
exercere non valeant; puta Campanarum
benedictiones, Calicum, & ſimilibus, in
quibus Sacra adhibetur Unctio, nec non
minorum Ordinum collationes.* Hæc &
alia Decreta, de quibus ſupra, exten-
ſa leguntur apud *Nicolium Lucubrat.
Canonic. lib.5. tit 33. num.17. pag. mihi
226.* Ex quibus evidenter conſtat, non
licere Abbatibus cujuſcunque Congre-
gationis, & Religionis conſecrare Al-
taria, Calices, vel Campanas; neque
Veſtes Sacras benedicere, aut minores
Ordines conferre, vigore Privilegio-
rum, niſi perſonis ſibi ſubditis, & pro
Eccleſiis ſibi ſubjectis. Talis enim eſt 24
voluntas Summi Pontificis, declarata
per organum Sacræ Rituum Congre-
gatio-

gationis, quæ de mandato Papæ in prædictis Decretis generalibus reformavit Privilegia Abbatum ; & nefas eſſet dubitare de validitate prędictæ Reformationis ; quia ſicut Papa conceſſit dicta Privilegia Abbatibus, ſic ad libitum poteſt ea reſtringere, moderare, & revocare. *Peregr. de Jure fiſci lib.* 1. *tit.* 3. *ſub num.* 20. *Gloſs. in cap. Decet. in Verb. Permanſurum. De Reg. Jur. in* 6. *Decian. conſ.* 25. *num.* 3. *vol.* 1. *Paul. Rubeus in Annot. ad Rotam part.* 3. *rec. Deciſ.* 2. *à num.* 238. *& ſeqq.* Et quæ hucuſque dicta ſunt de Abbatibus, quod non poſſint Aras, vel Calices conſecrare, aut paramenta benedicere, niſi pro ſuis Eccleſiis, multò magis locum habent in Superioribus Religionum mendicantium; ut reſpondit *eadem S. Rituum Congr. in Cameracen.* 13. *Martii* 1631. quam referunt per extenſum *Bar-*
25 *boſ. Apoſtol Deciſ. Verb.* Abbas *nu.* 14. *Novar. in Lucern. Regular. Verb. Benedicere.* Et *Lezana in Summ. tom.* 3. *Verb.* Altare *num.* 3.

Circa verò Simplices Sacerdotes, extra controverſiam eſt, quod Sedes Apoſtolica poteſt illis eamdem facultatem delegare conſecrandi Altaria, & Cali-
26 ces ; etſi raro concedatur ; & niſi in remotiſſimis regionibus, in quibus penuria eſt Epiſcoporum. *Quart. in Rubr. Miſſal. part.* 1. *tit.* 20. *Dub.* 2. *Verſ. Dico Secundò. Lezana d. tom.* 3. *Verb.* Altare *num.* 3. ubi *Suarez in* 3. *part. D. Thom. tom.* 3 *diſp.* 81. *ſect.* 5. affirmans anno 1549. conceſſam fuiſſe à Paulo Tertio Presbyteris Societatis Jeſu pro locis Indiarum. *Thom. Tambur. de Sacrific. Miſsæ lib.* 1. *cap.* 1. §. 2. *& cap.* 5. §. 1. *& Barboſa de Jure* Eccl. *Univ. d. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 17.

Quo ad Tertiam. An *Reliquiæ Sanctorum ſint de eſsentia conſecrationis Altarium ?* eſt controverſia famoſa inter
27 Theologos, Canoniſtas, & Moraliſtas; quos cumulat *Emin. Card. Brancatius in Opuſcul. de Altarium Conſecratione* ; ubi vigintiduo ſtant pro Affirmativa; inter quos *Gloſs. in Can. De fabrica, & in Can. Placuit. De Conſecr. diſt.* 1. *Abb. Butr. Joan.* Andr. *& alii in cap.* 1. *De Conſecrat. Eccl. Barboſa de Jur. Eccl. Univ. d. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 7. *& Jordan. tom.* 1. *lib.* 5. *tit.* 10. *num.* 19. Pro negativa verò numerantur ibidem Theologi quadraginta ; quorum primarii ſunt *Emin. Card. de Lugo de* Eucha*riſtia diſp.* 20. *num.* 75. *Reginald. lib.* 29. *num.* 190. *Lezana d. tom.* 3. *Verb.* Altare *nu.* 6. *& Frances de* Eccl*eſ. Cathedr. cap.* 5. *num.* 167.

Affirmantes, Sanctorum Reliquias
eſſe de eſſentia conſecrationis Altaris 28
moventur hiſce argumentis. Primò *ex cap. Placuit* 26. *De Conſecr. diſt.* 1. in quo mandatur, everti Altaria, in quibus Reliquiæ Martyrum conditæ non probantur. Secundò *ex Can. De fabrica* 24. *& ibi Gloſſ. de Conſecr. ead. diſt.* 1. ubi Vigilius Papa mandat, ablatas reliquias Sanctorum iterum reponi in Altaribus, eaque iterum conſecrari. Tertiò, quia S. Felix Papa, ut habetur in ejus Actis apud Anaſtaſium Bibliothecarium, conſtituit *ſupra ſepulchra Martyrum Miſsas celebrandas eſse*, forſan ex eo, quod in Apocalypſi legitur, *Vidi ſubtus* Altare *animas interfectorum propter Verbum Dei.* Quartò ab exemplo Divi Gregorii Magni, qui, ut habetur *lib.* 3. *Dial. cap.* 30. Conſecravit Eccleſiam, (intellige & Altare) impoſitis in eo Reliquiis SS. Sebaſtiani, & Agathæ. Quintò, quia in Septima Synodo Generali, ſivè Nicęna Secunda anno 787. decernitur, quod qui *Templum conſecraverit ſine Sanctis Reliquiis, deponatur.* Sextò; nam etiam Alexander Papa Tertius *in cap.* 1. *De Conſecr.* Eccl. *vel* Altar. ita diſponit. *Si* Altare *motum fuerit, aut lapis ille ſolommodò ſuprapoſitus, qui ſigillum continet, confractus ; aut etiam diminutus, debet denuò conſecrari.*

Negantes, quod ad eſſentiam conſecrationis Altaris, in eo ponendæ ſint
Reliquiæ Sanctorum ducuntur hiſce 29
rationibus. Primò, quia ab initio naſcentis Eccleſiæ uſque ad quartum ſeculum, & ſaltem in tertio uſque ad S. Felicem Papam, Sacerdotes Miſſam celebra-

lebrabant ſuper ligneas Aras conſecratas abſque Sanctorum Reliquiis, quæ tunc delitebant aut in arenariis, aut in prædiis fidelium, aut in Catecumbis. Secundò, ex eo quod Concilium Epaunenſe *can.* 26. relatum *in cap. Altaria* 31. *De Conſecr. diſt.* 1. decernit, ea ſi lapidea ſint, chriſmatis unctione conſecrari, nihil loquens de Reliquiis Sanctorum. Tertiò: Nam idem Concilium *in Can.* 35. præcipit quod *Sanctorum Reliquie in Oratoriis Villaribus non ponantur, niſi forſitan Clericos cujuſcunque Parochiæ vicinos eſſe contingat*. Et tamen in iiſdem Oratoriis Miſſæ habebantur, ut probat *Dom. de Maiſtre De Boniſet poſſeſs. Eccleſ. lib.*2. *cap.*5. *pag.* 180. Quartò, Auctoritate D. Auguſtini, qui loquens de conſecratione Altaris per ſe factæ, ſolam mentionem facit de benedictione, & unctione: & nihil de Sanctorum Reliquiis, ſic enim ait *Serm.* 255. *de Tempor. Conſecrationem Altaris hodie celebramus: & juſtè, ac meritò gaudentes celebramus feſtivitatem; in qua benedictus, vel unctus eſt lapis; in quo nobis divina Sacrificia conſecrantur*. Quintò ex Rabano Mauro Epiſcopo Moguntino, qui vivebat anno 835. ſcribens namque de modo conſecrandi Aras, ita loquitur *lib.* 2. *De Inſtit. Cleric. cap.*45. *Poſt aſperſionem aquæ Ara Chriſmate perungitur ad imitationem Patriarchæ Jacob*. Et paulò poſt: *Benè decet, ut res ſacrificandæ Sacro Chriſmatis liniantur unguento; ut demonſtretur, quod omnis Sanctificatio conſtat in Spiritu Sancto, cujus virtus inviſibilis Sancto Chriſmate ad Sanctificationem præbendam permixta eſt*. Sextò *ex Concil. Agathen. Can.* 14. relato *in cap. Altaria* 32 *de Conſecr. diſt.*1. in quo nihil de Sanctorum Reliquiis, ſed ſubditur: *Altaria placuit non ſolùm unctione Chriſmatis, ſed etiam Sacerdotali benedictione ſacrari*. Septimò ex monitione veterum Miſſalium; in quibus notatum eſt, quod dum aſcendit Sacerdos ad Altare, illud oſculaturus, dum dicit Orationem *Oramus te Domine* etc. relinquere debet verba illa, *Quorum Reliquiæ hic ſunt*: ſi de facto in Ara Sacra non ſint Reliquiæ Sanctorum; quod advertit *Angel. in verb. Altare n.* 3 *Gavant. in Rubric. Miſſal. part.* 2. *tit.*4. *De Introitu*. Item *Baudry in Manual. Sacr. Cæremon. part.*3. *cap.*7. *De Ritib ſervand. in celebrat. Miſſæ tit.*4. *n.* 1. *Et Biſſus in Hierurg. Sacra to.*2. *verb. Sacerdos num.*20. §.18. Octavò, quia, ut ex Paſqualigo colligit *Emin. Brancatius in d opuſc. De Altar. Conſecrat. pag.*341. *verſ. Sed rationem*. Sacræ Reliquiæ ex natura ſua non habent vim ſanctificandi, neque ſunt aliquid Sacramentale, ab Eccleſia inſtitutum ad ſanctificandum, ſicut eſt Chriſma, Aqua benedicta, & ſimilia; & idcircò ipſæ Sacræ Reliquiæ non ſunt de ſubſtantia conſecrationis Altaris; aut ad Liturgicum opus omninò prærequiſitæ.

Quare pro reſolutione Quæſiti dicendum eſt, Lipſana non eſſe de eſſen- 30
tia reponenda in Altari conſecrando; ſed tantùm ex decentia, & ex conſuetudine generali Eccleſiæ; quam Epiſcopi ſervare tenentur: ut benè conſiderat *Quartus in Rubr. Miſſal. part.*1. *tit.* 20. *dub.*2. *difficult. prima*. *Paſqualig. Deciſ.*46. *& Deciſ.*47. *Thomas Tamburin. de Sacr. Miſs. d. lib.*1. *cap* 5. §.1. *num.*10. *Reginald. in Praxi fori Pœnit. lib.*29. *nu.* 19. & allegatus *Emin Card Brancatius d. Opuſcul.* in cujus fine refert; Sacram Rituum Congregationem *die* 21. *Aprilis* 1668. cenſuiſſe, concedi poſſe Epiſcopo Auguſtano., in cujus Civitate, & Diœceſi à Svecis militibus ſupra duodecim millia Altarium everſa fuerant, cum Sacrarum Reliquiarum direptione; ut abſque nova eorumdem Altarium Conſecratione; Reliquias Sacras in iiſdem reponeret; & hoc ſummo Pontifice Clemente Nono approbante; undè fit, Altaria prædicta etſi Sacris Reliquiis ſpoliata, non perdidiſſe conſecrationem.

Quo ad Quartum. Si quærimus,
Quando Altaria perdant Conſecrationem? 31
Diſtinguere oportet Altare fixum ab Altare portatili. Fixum execratum dicitur, ſi menſa amoveatur à ſuo ſtipite;

te, cui tanquam quid unum ſtabat collocata. Item ſi enormiter frangatur; ſuper qua enormi fractura attendeneum erit arbitrium Epiſcopi. *Lezana d. tom.3. Verb. Altare num.20. ubi DD.* Quod ſi cornua ejuſdem menſæ rumpantur, quæ erant Chriſmate inuncta, Altare ſecundum *Barboſ. alleg.27. num.* 19. amittit conſecrationem; at non amittit ſecundum *Thom. Tamburin. de Sacrific. Miſſ. d. lib.1. cap.5. §.1. num.14.* Altare autem Portatile execratur, ſi adeò frangatur, ut non valeat ſuſtinere Calicem, & Patenam. *Emin. Card. de Lugo de Euchar. diſp.20. num.67. & 75* Sed quid dicendum; ſi tàm in Altare fixo, quàm in portatili frangatur Sepulchrum Sacrarum Reliquiarum? & equidem ſecundum opinionem negativam tertii ſuperioris quæſiti, non eſſet deperdita conſecratio. *Lezana d. tom.3. Verb. Altare num.20. Layman. de Sacrific. Miſſæ lib.5. tract.5. cap.6. num. 9. & Tamburin. d. lib.1. cap.5. § 1. num.* 15. Verumtamen, cum *S. Rituum Congr. die 5. Martii* 1633. reſponderit, non poſſe celebrari ſuper Altare, à quo ſubtractæ ſunt Reliquiæ, ut refert idem *Barboſa in Summ. Apoſtol. Deciſ. Verb. Celebrans. num.6.* dicendum eſt, ipſam Aram vel iterum conſecrandam juxta opinionem DD. quos citat ipſe *Barboſ. de Jure Eccleſiaſt. Univerſ. lib.2. cap.7. num.20.* vel impetrandam ab Apoſtolica Sede repoſitionem aliarum Reliquiarum, juxta caſum Epiſcopi Auguſtani deciſum *ab eadem Sac. Rit. Congr. Anno* 1668. de quo ſupra.

Porrò quid Juris, ſi dum portatur Altare Viaticum de uno ad alium locum, ſoluto gypſo ex vetuſtate, operculum, ſeu taxellus caveæ, in qua
32 ſunt Sacræ Reliquiæ, amoveatur, & ſeparetur ab Ara, & decidant ipſę Reliquiæ; ſed ſtatim ab aliquo Miniſtro Eccleſiæ reponantur in ſuum locum, & novo gypſo appoſito operculum prædictum firmetur, & in eadem Ara portatili ſtabiliatur? Poterit ne ſuper hoc Altare portatili celebrari abſque ſcrupulo? Hunc caſum non fictum, ſed factum, apud nullum Auctorem reperi; ego autem dicerem, ſalvo meliori judicio, quod licitum eſſet ſuper ipſo celebrare; ipſamque Aram non poſſe dici execratam; ea ratione quia, quæ incontinenti fiunt, videntur ineſſe *l. Lecta §. dicebam. ff. Si cert. pet. Maceraten. lib.1. reſol. 69. num.5.* & cum abſque dilatione temporis Reliquiæ fuerint repoſitæ in loco, in quo jacebant, & operculum fuerit illicò juxta primam formam firmatum; videtur ſemper ita firmum extitiſſe, nam momentaneum intervallum temporis non inducit diuerſitatem actuum, vel locorum; & facit ſupponere eandem rerum identitatem. *Cap. Potuit de Locato. l. Etſi poſt tres. ff. Si quis cautionib.* Unde dici ſolet, quod modicum tempus eſt quædam continuatio. *l. Penult. ff. de Act. & obl. Gonzal. ad Reg.9. Cancell. gloſſ.43. num.52.* Exemplo divortii, quod non dicitur fieri, ſi brevi reverſa ſit uxor. *l. Divortium 3. ff. de Divort. l. Quidquid 49. ff. de Regul. Jur.* Et ad ſimilitudinem illius, qui promiſit ſtare in domo, loco carceris; qui ſi diſcedat, ſed citò revertatur, non dicitur fregiſſe promiſſionem, nec fidejuſſor incurrit aliquam pęnam. *Roman. conſ. 193. per totum. Farinac. Quæſt.30. num. 70. & Caball. reſol. Crimin. caſu* 112. Ideò neque Altarę portatile afficietur pęna execrationis, & inhabilitatis pro Sacrificio, ſi abſque mora taxellus reponatur ſuo loco, & gypſo novo firmetur; tantò minus quia non eſt de forma conſecrationis, ut prædictas Taxellus ſtabiliatur manu Epiſcopi conſecrantis; ſiquidem, ut concedit Pontificale Romanum *ſub Rubr. de Conſecratione Altaris: Cæmentarii cum cæmento benedicto firmant ipſam tabulam, ſeu lapidem ſuper Sepulchrum.* quod abſque ſcrupulo eſſe practicandum, ait *Pax Jordan. lib.5. tit. 10. num.25.* ubi allegat *Hoſtien.* etſi decentiùs ſit adhibere operam Sacerdotum, vel Clericorum in iiſdem operculis figendis, ac firmandis. Quocirca ſi fuiſſent malè firmata tempore conſecrationis; & poſt

aliquod

aliquod tempus exirent de loco ſuo; arbitror, lapidem Sacrum Portatile, non incurrere execrationem, ſi ſtantibus Sacris Reliquiis in ſuo Sepulchro, à quocunque pio viro prædictum operculum abſque mora in eodem loco reponatur, & gypſo firmetur, prout prius erat poſitum tempore conſecrationis.

Illud autem eſt hìc notandum, quod
33 non execratur Altare ſivè firmum, ſivè portatile, ex eo quod in ipſo celebraverint Sacerdotes excommunicati, vel interdicti, vel degradati. *Cap. 2. de Sacram. non iteran. Aſcan. Tambur. de Jure Abb. tom. 1. diſp. 23. Quæſit. 6. & Lezana d. tom. 3. Verb. Altare num. 23.*

Quo ad Quintum: Petentibus, *An*
34 *liceat aliquando celebrare ſine Altare conſecrato?* Reſpondendum eſt negativè; non obſtante quavis magna neceſſitate. *Suarez in 3. part. diſp. 81. ſect. 5. Lezana d. Verb. Altare num. 10. Biſſus in Hierurg. Sacra ecd. Verb. § 6. & Quartus in Rubric. Miſſ. d. part. 1. tit. 20. dub.* 8. Quod ſi quis Sacerdos abſque Altare Sacro, ſivè firmo, ſive portatili auſus eſſet ſacroſanctum Miſſæ Sacrificium peragere, ut dictum eſt ſupra, peccaret mortaliter. *Caſtropal. tract. 22. diſp. Unic. punct. 9. & Colleg. Salmanticen. De Sacrament. in genere tract. 5. cap. 4. num. 77.* & eſſet graviter ab Epiſcopo puniendus vel ſuſpenſione à Divinis, vel alia arbitraria. *Cap. Litteras 23. De Tempor. Ordin. Cap. Cum olim 33. De Offic. Deleg. cap. An ſit. 42. De Appell. Bordon. d. part. 2. reſol. 83. num. 24.* Excepto caſu diſpenſationis Sedis Apoſtolicæ; à qua
35 licèt raro concedatur; attamen aliquando elargitur Miſſionariis, qui ad infideles properant, ut teſtantur *Magr. in Hierolexic. eod. Verb. Altare col. 4. in fine.*

Tria tamen antiquitatis exempla,
36 digniſſima ſcitu, in hoc loco ſunt referenda; in quibus abſque Ara Sacra, ex ſpeciali Spiritus Sancti impulſu; Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium litatum fuiſſe reperitur. Primum exemplum eſt S. Luciani Martyris Presbyteri Antiocheni, qui cum detineretur in carcere ob Confeſſionem fidei, viſitatus à fidelibus in feſto Epiphaniç, & rogatus, ut Liturgicum opus faceret, deficiente Altare portatili; ſuper pectus ſuum Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium peregit; & ſumpto Corpore, & Sanguine Domini, eodem etiam ipſos fideles communicavit, ut narrant *Emin. Card. Baronius ad Annum Chriſti 311. num. 7. Card. Bona Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 19. num. 3. Et Illuſtriſſimus Epiſcopus Sarnellius in ſuo eruditiſſimo Speculo Cleri Sæcularis tom. 2. lib. 8. in Vita ejuſdem S. Luciani pag. 110.*

Secundum exemplum eſt Theodoreti Cyri Epiſcopi, qui cum tranſiſſet in deſertum locum ad inviſendum ſenem quemdam Anachoretam, nomine *Mare*, iſque rogaſſet eumdem Epiſcopum, ut ibi Divinum Miſſæ Sacrificium offerret, volens eidem ſatisfacere; & Divini Miſterii illum participem reddere; cum Ara Sacra deficeret, litavit in manibus Diaconorum; quos itineris ſui comites habebat, ut ex Vitis Patrum tranſcribit *Magr. in Hierolexic. cit. Verb. Altare col. 5.* & narrat *Hieronym. à Baſilica Petri in Ephemerid. Sacr. tom. 1. die 2. Januar. num. 3.* & nos innuimus *in Deciſ. de Euchariſtia Deciſ. 62. ſub num. 44.*

Tertium exemplum eſt S. Apollonii Epiſcopi Brixienſis, qui cum detineretur in carcere; deſiderioque celebrandi divina Myſteria flagraret; in Sindone eidem cœlitus demiſſa Miſſam ibi celebravit, ut refert *Bollandus die 15. Februarii. Et Emin. Card. Bona d. l. 1. cap. 19. num. 3.*

Corollarii loco duo hìc remanent notanda. Unum, quod mulier ad Altare 37
accedere prohibetur, & multò minus miniſtrare. *Cap. 1. in fin. De Cohabit. Cleric. & mulier. Bellet. Diſquiſ. Cleric. par. 1. tit. de Diſciplin. Clericor. §. 8. num. 6. & Barboſ. de Iur. Eccl. Univ. d. lib. 2. cap. 7. num. 24.* adeò ut apud Hiſpanos olim neque ad recipiendam Communionem licitum eis eſſet accedere ad Altare,

ut *ex Concil.*4. *Toletan. can.*17. obſervat
38 *Mabyllon. de Liturg. Gallicana lib.*1. *cap.* 5. *num.*24. Immò in Eccleſia ſtabant ſeparatæ à viris; ut ex pluribus SS. Patribus demonſtrat *Emin. Card.* Bona *d. lib.* 1. *cap.*20. *num.*6. Alterum notandum eſt, quod in Altari, in quo Epiſco-
39 pus celebravit, Presbyter eodem die Miſſam celebrare non debet. *Cap. fin. de Conſecr. diſt.*2. Barboſ. *d. lib.*2. *cap.*7. *num.*25. & *Biſſus in Hierurg. Sacra tom.* 1. *d. Verb. Altare num.*244 ubi id multò magis ſervandum eſſe ait, ſi celebraſſet Summus Pontifex, aut ejus Legatus à latere; excepto tamen, ſi ipſe Prælatus licentiam concedat, vel aliqua urgens neceſſitas contrarium ſuadeat.

Porrò, quia in Altare ultra conſecrationem requiruntur ornamenta, mappæ, Crux, candelabra, & alia plura; ideò de his agemus infra *Decis.* XLIII.

Pro concluſione autem præſentis Deciſionis occurrendum eſt objectioni, quam aliquis facere poteſt contra hucuſque dicta de neceſſitate Templi, &
40 Altaris, ita arguendo. Omnis Chriſti actio debet eſſe noſtra inſtructio. *Cap. Significaſti. Vbi Gloſſ. De Elect. Fagnanus in cap. Accepimus nu.*18. *de Pactis tom.* 2. Sed Chriſtus Dominus obtulit ſeipſum Hoſtiam, & Sacrificium cruentum non in Templo, neque ſuper Altare; ſed in Golgotha, ideſt Calvariæ loco; ut habetur *in Evangel. Joan. cap.*19. *Verſ.*17. Ergo Miſſæ Sacrificium fieri poteſt extra Eccleſiam, & extra Altare.

Ad hoc argumentum reſpondetur dupliciter. Primò, quod illud Sacroſanctum, & cruentum Sacrificium non fuit oblatum ſine Altare; ſed in Alta-
41 re; ſcilicet Cruce, quæ conſecrata fuit ejus pretioſo, & divino Sanguine; ut canit Eccleſia in Hymno Dominicæ Paſſionis ad laudes, dicens de eadem Cruce:

Sola digna tu fuiſti
Ferre mundi Victimam:
Atque portum præparare
Arca mundo naufrago,
Quam Sacer Cruor perunxit,
Fuſus Agni corpore.

Idcircò ipſa Crux vocatur Ara à Concilio Tridentino *ſeſs.* 22. *cap.*1. *in princ.* in illis Verbis: *Is igitur Deus, & Dominus noſter, etſi ſemel ſeipſum in Ara Crucis, morte intercedente, Deo Patri oblaturus erat.* Pro Templo autem Chriſtus Dominus elegit ſibi totum mundum; quia ſicut obtulit Sacrificium illud pro omnibus hominibus, ſic decuit, illud offerre in loco univerſaliſſimo & cunctis aperto, ac expoſito; ut pleniùs diſſerit *Collegium Salmanticen. d. tom. X. de Incarnatione tract.* 21. 42
*diſp.*31. *dub.*1. *num.*8. *in fine.*

Reſpondetur Secundò: quod Chriſtus Dominus, quemadmodum fuit Sacerdos, & Hoſtia in paſſione ſua; ſic etiam fuit Templum, & Altare. Templum quidem; nam in eo ſpecialiſſimè habitavit Divinitas; idcircò legitur *in Apoc. cap.*21. *verſ.*22. *Et Templum non vidi in ea; Dominus enim Deus Omnipotens Templum illius eſt, & Agnus.* Et ipſe Salvator de ſe ipſo dixerat: *Joan. cap.*2. *vers.* 19. *Solvite Templum hoc; & ego in tribus diebus excitabo illud. Ille autem dicebat de Templo Corporis sui.* Et de eodem hæc habet S. *Ambroſius in Pſal.* 47. *Verè Templum Dei Corpus eſt Chriſti, in quo noſtrorum eſt purificatio peccatorum. Verè Templum Dei eſt caro illa, in qua nullum peccati potuit eſſe contagium; ſed ipſa pro delictis mundi totius fuit Sacrificium. Verè Templum Dei caro illa; in qua Dei imago fulgebat: & corporaliter plenitudo Divinitatis habitabat.* Fuit etiam Altare Humanitas illa Sacroſancta, linita Sanguine ſuo divino; quem abundè fudit pro nobis; & hac de cauſa, dictum eſt ſupra, quod Altaria fiunt de petra ad repreſentandum Altare prototypum Sacratiſſimi Corporis Chriſti: de quo ait Apoſtolus: *Petra autem erat Chriſtus* 1. *Cor.*10. 4. Quas reſponſiones latiùs proſequitur, & exornat *Colleg. Salmanticen. d. tom. X. De Incarnatione tract.*21. *diſp.*21. *dub.*1. §.2. *num.*8. quod legiſſe ſtudioſum non pigebit.

DE-

DECISIO XIV.

ARGUMENTUM.

Exponuntur ultima Verba in definitione Sacrificii poſita : ſcilicet : *Pro remiſſione peccatorum*; nec non: *pro præſenti, æternaque fœlicitate populi obtinenda.* Et oſtenditur Sacrificium Miſſæ prodeſſe ad obtinendam remiſſionem tùm culparum ; tum pœnarum & ad conſequendas gratias, & favores etiam temporales.

SUMMARIUM.

1 *Cauſarum genera ſeptem concurrunt in Sacrificio, & quæ?*

2 *Cauſa finalis in Sacrificio eſt duplex. Una Proteſtatio Supremi Dominii ipſius Dei. Altera utilitas populi.*

3 *Sacrificium Miſſæ obtinet remiſſionem tùm culparum, tùm pœnarum.*

4 *Sacrificiorum tria genera apud Hebræos.*

5 *Holocauſtum quodnam Sacrificium eſſet? Et quod Hoſtia pro peccato? Et Hoſtia pacifica?*

6 *Sacrificium Miſſæ comprehendit omnia Sacrificia Moſayca.*

7 *Sacrificium Miſſæ eſt Propitiatorium remittens culpas mortales. At non immediatè; ſed mediatè concedendo auxilia ad obtinendam gratiam per Pœnitentiam.*

8 *Guilielmus Dux Aquitaniæ converſus à mortalibus culpis virtute Sacrificii Miſſæ pro eo oblati à S. Bernardo Abbate.*

9 *S. Brinulphus Epiſcopus celebrando Miſſam obtinuit converſionem Ladalai Regis Suecorum.*

10 *Sacrificium Miſſæ remittit ex opere operato peccata venialia immediatè.*

11 *Vincula captivorum, pro quibus Miſſa offerebatur, cadebant.*

12 *Sacrificium Miſſæ ex opere operato auget gratiam habitualem; non immediatè, ſed mediatè.*

13 *Baraca nauta naufragus ſubſtentatur in undis pane miraculosè ei delato.*

14 *Petrus Puteus Panormitanus virtute Miſſæ S. Philippi Nerii convertitur ad vitam ſpiritualem.*

15 *Sacrificium Miſſæ delet pœnas vivorum, ac defunctorum exiſtentium in Purgatorio.*

16 *Purgatorii animæ etiam in primitiva Eccleſia adjutæ Sacrificio Miſſæ.*

17 *Balnei quidam Dominus, defunctus petiit à Preſbytero ſe ibi lavante ſuffragium Miſſæ.*

18 *Juſtus Monachus proprietarius in Monaſterio S. Gregorii Magni liberatur à pœnis Purgatorii celebratione triginta Miſſarum.*

19 *S. Gregorii Miſſæ triginta quomodo celebrandę pro anima cujuslibet Defuncti?*

20 *S. Malachiæ Soror defuncta ſacrificio Miſſę à Purgatorio liberata.*

21 *Exempla diverſorum exiſtentium in Purgatorio, quibus Sacrificium Miſſę profuit.*

22 *Offertorium Miſſę defunctorum declaratur, in illis verbis:* De pœnis inferni, & de profundo Lacu: Et ne abſorbeat eas Tartarus, & ne cadant in obſcurum.

23 *Sacrificium Miſſæ Deum placat, tempore tribulationum, & flagellorum peſtis, famis, belli &c.*

24 *Belli tempore Suffragia ex Miſſæ Sacrificio.*

25 *Tentationes, & pericula evitantur ope Liturgici operis. Exempla hic, & num 26.*

27 *Bona temporalia impetrantur Sacrificio Miſſæ.*

28 *Pauperum ditatorum ob devotionem erga Miſſam exempla.*

29 *Sacrificio Miſſæ redduntur Deo condignæ gratiæ pro ejus beneficentiis.*

30 *Franciſcæ Farneſiæ à Deipara puerum JESUM dono datum.*

Pro

PRo intelligentia dicendorum in præſenti deciſione, in qua Sacrificium eſſe *Propitiatorium*, & *Impetratorium* breviter demonſtrabimus, præmittere, & prænotare oportet, in Sacrificio Miſſæ concurrere ſeptem genera
1 ra cauſarum, videlicet *Efficientem*, *Inſtrumentalem*, *Materialem*, *Ritualem*, *Formalem*, *Localem*, & *Finalem*; de quibus aliqua recenſet *Leſſius de Juſtitia*, & *Jure lib. 2. cap. 38. à num. 11. & ſeqq.* Cauſa *Efficiens* eſt Chriſtus Dominus, qui tanquam Hoſtia, & Sacerdos offert Æterno Patri Sacrificium ſui ipſius per manus Sacerdotum miniſtrorum Eccleſiæ; ut docet *Trid. Concil. ſeſſ. 22. cap. 2.* in illis verbis: *Una enim eademque eſt Hoſtia, idem nunc offerens Sacerdotum Miniſterio, qui ſeipſum tunc in Cruce obtulit*; & tradunt omnes Theologi Scholaſtici, & Morales. *Emin. Card. de Lugo de Euchar. diſp. 19. ſect. 9. num. 112. & 123. Maſtrius in 4. Sent. diſp. 4. quæſt. 6. nu. 112. & in Theolog. Morali diſp. 19. num. 54. Gonet tom. 5. diſp. 11. de Sacrificio Miſſæ art. 5. num. 95. Tamburin. de Sacrificio Miſſ. lib. 2. cap. 2. §. 1. num. 1. & 2.* & habetur *in cap. Firmiter. §. Una. De Summa Trinit. & fid. Cathol.* & dicemus infra, *Deciſ. XXXIII.* ubi agemus, qui, & quot ſint fructus Miſſæ. Cauſa *Inſtrumentalis* eſt perſona legitimè deputata ad ſacrificandum, nempè Sacerdos ritè, & rectè ordinatus, ut demonſtratum eſt *ſupra Deciſ. VII.* Cauſa *Materialis* eſt res externa, & ſenſibilis, quæ offertur, videlicet Victima, & Hoſtia, de qua latè *in Deciſ. VIII.* Cauſa *Ritualis* ſunt Cæremoniæ ab Eccleſia præſcriptæ pro Liturgica actione; à quibus aberrare non licet, ut docuimus *in Deciſ. IX.* Cauſa *Formalis* eſt ipſius rei, ſeu Victimæ peremptio, vel aliqua ejus conveniens mutatio; & de hac pariter locuti ſumus plenè *in Deciſ. X.* *Localis* cauſa ſunt Templum, & Altare; ſine quibus dedecet Sacrificium offerre; ut diſputatum eſt
2 in *Deciſ. XII. & XIII.* Cauſa verò *Finalis* duplex reperitur in Sacrificio, Una primaria, nempè Honor, & cultus Dei ad proteſtandum ejus abſolutum dominium in omnibus creaturis, de qua diſſeruimus ſupra *Deciſ. VI. & Deciſ. VII.* Altera ſecundaria; & eſt Utilitas populi, quatenus ex Sacrificio provenit eidem populo tùm fœlicitas æterna per remiſſionem culparum, & pœnarum; atque gratiæ ſanctificantis augmentum; tùm proſperitas temporalis, per obtentum Divinæ opis, dum afflictiones in hac vita nos ingruunt; & de hac ſecundaria finali cauſa in præſenti eſt agendum.

Igitur in definitione Sacrificii poſita ſunt verba hæc: *Pro remiſſione peccatorum; nec non pro præſenti, æternaque fęlicitate populi obtinenda*; ad innuendum quod Sacrificium Miſſæ prodeſt ad obtinendam à Deo remiſſionem tùm culparum, tùm pœnarum, pro æterna fęlicitate conſequenda; & ad ipſum placandum, quando ejus juſtitia pœnis, & flagellis peccatores percutit; vel dum juſti gratias temporales ab ipſo flagitant; ad quorum omnium probationem, memoria eſt recolendum; tria fuiſſe genera Sacrificiorum apud Hebræos, *Holocauſtum*, 3
Hoſtiam pro peccato; & *Hoſtiam pacificam* vel ad impetrandum beneficium aliquod, vel pro impetrato ad gratiarum actionem de quibus agit *S. Thom. 1. 2. q. 102. art. 3. ad oct. Emin. Card. Bellarmin. lib. 1. de Miſſa cap. 4. Card. Tolet. in Summa lib. 2. cap. 4. num. 2. & 3. Leſſius in 3. p. D. Thom. q. 83. art. 1. dub. 3. num. 9 & Torniell. in Annal. Ad Annum Mundi 2545. num. 21.* Holocauſtum erat Sacrificium; quod ſpecialiter offerebatur Deo ad reverentiam Majeſtatis ſuæ, & amorem bonitatis ejus, & dicebatur *Holocauſtum*, quia 5
in eo tota Victima comburebatur; hoc enim verbum latinè ſignificat *totum combuſtum*; & ideò tota Victima cremabatur, ut reſoluta in vaporem tota ſurſum aſcenderet, in ſignum quod, quidquid habemus, Dei eſt. Hoſtia *pro peccato* erat illa, quæ pro expiatione peccati offerebatur, cujus una pars

pars cremabatur, & pars altera à Sacerdotalibus in ipſo atrio Sancto manducabatur; ad denotandum, quod Deus eſt cauſa noſtræ ſalutis, ſed mediis miniſtris ſuis. Variebantur autem *Hoſtiæ pro peccato* pro varietate peccati, & perſonarum; alia enim offerebatur pro perjurio, alia pro aliis peccatis; alia pro peccato Pontificis, alia pro Regis, alia pro Synagogæ, alia pro privatorum hominum. Hoſtiarum *Pacificarum* duæ erant ſpecies, Una pro beneficio accepto, altera pro beneficio accipiendo offerrebatur; & earumdem tres fiebant partes; prima cremabatur, ſecunda manducabatur à Sacerdotibus; tertia ab illis, qui eas obtulerant; ad hoc, ut ſciremus, à Deo nobis gratias elargiri mediantibus ejus miniſtris; ſed nobis etiam cooperantibus.

6 Hæc omnia ſacrificia Legalia, & antiqua in umbra figurabant Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium à Chriſto Domino inſtitutum; in quo per oblationem ſui Corporis, & Sanguinis comprehenduntur omnes ſupradictæ Legales Hoſtiæ, ut profitetur Eccleſia, quæ *in Secreta Dominic. VII. poſt Pentec.* ita orat: *Deus, qui legalium differentiam hoſtiarum, unius Sacrificii perfectione ſanxiſti*: & advertit *Conc. Trid. d. ſeſſ. 22. cap. 1. in fine, ibi: Hæc denique* (oblatio) *illa eſt, quæ per varias Sacrificiorum, naturæ, & legis tempore, ſimilitudines figurabatur; ut potè quæ bona omnia, per illa ſignificata, velut illorum omnium conſummatio, & perfectio complectitur*. Igitur omnes cauſæ finales prædictorum Legalium Sacrificiorum vigent eminentiùs in Sacroſancto Miſſæ Sacrificio; Miſſa enim eſt pretioſum Holocauſtum, quod Deo Patri offerimus tanquam ſupremo Domino; & de quo ipſe ſummoperè delectatur juxta illud, quod antea dixerat per os Malachiæ *cap. 1. Verſ. 6. Ab ortu enim ſolis uſque ad occaſum magnum eſt nomen meum in gentibus; & in omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo Oblatio munda*. utique in honorem, reverentiam, & proteſtationem ſupremi Dominii Divinæ Majeſtatis ſuæ; quod fuſiùs proſequitur *Suarez in 3. p. Div. Thom. tom. 3. diſp. 76. ſect. 2.* Et quemadmodum eſt Miſſa Sacrificium Holocauſtum; ita eſt Propitiatorium, & Impetratorium; conferens populo fideli felicitatem æternam per remiſſionem culparum; & pœnarum relaxationem; ac eidem populo elargiens gratiæ augmentum; & proſperitates temporales; ſicque bona tùm animæ, tùm corporis; ut evidenter conſtat ex ſequentibus octo concluſionibus; quibus declarabuntur ſupradicta Verba in definitione poſita.

Concluſio prima: Sacrificium Miſſę eſt Propitiatorium, quo ad culpam 7
mortalem, quia illam remittendi vim habet ex opere operato. Probatur concluſio. I. Quia ſpectat ad rationem Sacrificii remittere peccata; nam munus Sacerdotis eſt, ut *offerat dona, & ſacrificia pro peccatis*, ut ait Apoſtolus *ad Heb. 5.* Hinc etiam Sacrificia in Lege naturæ proficiebant adultis ad expiandum actuale peccatum, ut ait *Maſtrius in 4 ſent. diſp. 1. num. 42.* II. Quia Eccleſia ita petit in oratione tertia, *Sit ablutio ſcelerum, ſit fortitudo fragilium*. III. Quia Sacerdos dum Hoſtiam offert, orat dicens: *Suſcipe Sancte Pater Omnipotens æterne Deus hanc immaculatam Hoſtiam, quam ego indignus famulus tuus offero tibi Deo meo, vivo, & vero, pro innumerabilibus peccatis, & offenſionibus, & negligentiis meis: & pro omnibus circumſtantibus &c.* IV. In Canone poſt illa Verba. *Et omnium circunſtantium*, ſubjungitur: *Vel qui tibi offerunt hoc Saccificium laudis, pro ſe, ſuiſque omnibus; pro redemptione animarum ſuarum; pro ſpe ſalutis, & incolumitatis ſuæ.* V. Cæteris auctoritatibus omiſſis, quas plurimas refert *Suarez d. tom. 3. diſp. 79. ſect. 3.* expreſſa ſunt verba Tridentini Concilii *d. ſeſſ. 22. cap. 2.* ibi: *Hujus quippè oblatione plucatus Dominus, gratiam, & donum pœnitentiæ concedens; crimina, & peccata, etiam ingentia dimittit.* Porrò

ex

ex communi Theologorum ſententia ſupradicta concluſio , atque Concilii Tridentiui verba ita intelligenda ſunt, ut per Miſſæ Sacrificium remittantur peccata mottalia non immediatè quo ad culpam ; ſed mediatè , videlicet quatenus Deus hoc ſacrificio placatus non confert illicò primam gratiam , etiamſi is , pro quo Sacrificium offertur, attritus ſit ; ſed tantùm concedat auxilia , quibus homo diſponatur ad veram pœnitentiam ; & peccatorum remiſſionem; ideòque Concilium Tridentinum, ubi ſupra, non intellexit de gratia habituali, & formaliter juſtificante ; ſed de gratia præveniente cum actualibus auxiliis, quibus peccatores dum pro illis ſacrificium offertur, excitantur ad pœnitentiam, & peccatorum deteſtationem ; vel eliciendo actum perfectæ contritionis, vel ſe diſponendo ad Sacramentum Pœnitentiæ dignè, & fructuosè recipiendum ; & ita deſumitur ex Doctrina S. *Thom. in 4. diſt. 12. q. 2. art. 2. quæſtiunc. 2. ad* 4. ac etiam ex doctrina *Scoti in 4. diſt.* 23. quam proſequuntur *Gonet d. tom. 5. diſp. 11. de Sacrific. Miſſæ art. 4. nu. 77. & ſeqq. Maſtrius in Theol. Moral. d. diſp. 19. num. 48. Colleg. Salmanticen. in Curſu Theolog. Moral. tom. 1. De Sacramentis in genere tract. 5. cap. 3. punct. 1. Quartus in Rubr. Miſſal. in Appendice de Sacrific. Miſſæ quæſt. 2. punct. 1.* ubi alios cumulat, & *Brognolus in Speculo Clericor. tract. 10. cap. 6. reſol. 1. 2. & 3.*

Concluſionem primam hanc duobus exemplis confirmo. Primum eſt 8 Guilielmi Ducis Aquitaniæ viribus, exercitibus; & audacia formidabilis, qui adhæſerat Antipapæ Anacleto; & rebellis, ac inobediens erat Summo Pontifici Innocentio Secundo , vero , ac legitimo Chriſti Vicario . Poſt plura remedia inutiliter adhibita pro converſione ejuſdem Ducis Aquitaniæ, ipſe Summus Pontifex Anno 1135. miſit ad eum Legatos ſuos Gaufridum Epiſcopum Carnotenſem ; & S. Bernardum Abbatem Clarevallenſem ; ſed hi inflexibilem invenerunt antedictum Ducem Guilielmum ; tanquam & Schiſmatis culpa , & aliarum graviſſimarum iniquitatum vinculis detentum . Igitur ad Divinam opem S. Bernardus recurrit ; & Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium pro Duce obtulit ; ductuſque Spiritusſancti ſpeciali impulſu Sanctus Abbas ad illum acceſſit, habens patenam cum Hoſtia in manibus conſecrata ; & de ejus obſtinatione redarguens Ducem, talia fuere interna cœleſtis gratiæ auxilia , ut ad pedes Sancti Bernardi procumbens, ſe ei , Summoque Pontifici Innocentio ſtatim profeſſus ſit obedientem ; & à Schiſmate , ſuiſque peſſimis moribus converſus , exemplarem egerit pœnitentiam, pęnoſiſſimam aggreſſus peregrinationem ; de qua teſtantur omnes Hiſtoriæ illius temporis ; & de præmiſſis memoriam facit *Emin. Card. Baronius in Annalibus Eccleſiaſticis ad annum Chriſti 1135. Surius die 10. Febr.* & noviſſimè *Hieronym. à Baſilica Petri in Metamorphos. Sacris Centuria 4. Convers.* 57. Ecce propitiatio in hunc Ducem Aquitaniæ proveniens à Sacrificio per S. Bernardum Abbatem Oblato , cujus Sacrificii Sacroſancti virtute meruit à viis pravis converti , & remiſſionem graviſſimarum culparum obtinere.

Alterum exemplum, à ſupradicto non diſſimile , eſt Sancti Brinulphi Epiſcopi Scarenſis in Suecia , de quo *Bollandus die 6. Februarii; & Anted.* 9 *Hieronym. à Baſilica Petri in Ephemerid. Sacris ead. die*, inter cętera narrant; quod cum tanquam Paſtor optimus omnium virtutum luce fulgeret, Ladalaus Magnus Suecorum Rex , peſſimis conſiliariis eum ſuadentibus , tanto odio proſequi cœpit Sanctum Epiſcopum: ut ejus ſacrilegam internecionem decreverit in corde ſuo; ac quibuſdam ſicariis exequendam mandaverit. De hac impia Regis voluntate monitus Sanctus Antiſtes ſe Deo commendavit , & proximo die feſto Aſſumptionis Deiparæ ſolemnia Miſ-

ſarum

ſarum agens in Eccleſia, in qua & Rex Ladalaus cum proceribus Regni aderat, pro eodem Rege Sacrificium obtulit; tantaque fuit Sacroſanctæ oblationis Virtus, ut tactum dolore cordis intrinſecùs pœnituerit eum delibetionis ſuæ; & ſtatim Miſſa completa, ſe ante Sanctum Brinulphum proſtraverit, ſummiſque lacrymis iniquum animum ſuum, ac peccata ſua confeſſus veniam, & abſolutionem petierit, quam illi pius Epiſcopus benignè impertivit; ac deinceps eximia charitate ab eodem Rege fuit ſemper dilectus. Eſt igitur Liturgicum opus Propitiatorium, delens culpas mortales, & crimina ingentia, præviis Divinæ gratiæ auxiliis, excitantis ad pœnitentiam peccatores.

Concluſio ſecunda. Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium multò magis eſt
10 propitiatorium reſpectu culparum venialium; illas enim ex opere operato delet, atque remittit. In hac veritate concordant omnes Theologi. *Leſſius in 3. p. D. Thom. d. quæſt. 83. art. 1. num. 22. Gonet d. diſp. 11. de Sacrif. Miſſæ num. 79. tom. 5. Emin. Card. de Lugo de Euchar. diſ. 19. nu. 152. Gobat in Theol. Experim. tract. 3. num. 123. & Maſtrius in Theol. Moral. d. diſp. 19. num. 49.* ubi advertit, quod licèt plures ex Theologis ibi per eum citatis hanc concluſionem admittant ad normam præcedentis, ſcilicet non remitti venialia immediatè quo ad culpam per Sacrificium, ſed tantùm mediatè; nimirum impetratione auxiliorum, quæ ad contritionem perfectam excitent; vel ad ſuſceptionem Sacramenti Pœnitentiæ; nihilominùs plurimi alii inſignes Theologi, inter quos *Canus, Henriquez, Nugnus, Diana, & Gavatius* tenent, veniales culpas immediatè per Sacrificium Miſſæ deleri ex opere operato, dummodo ille, pro quo Sacrificium offertur, obicem non ponat, hoc eſt affectum, & complacentiam non habeat ad peccata venialia, ſivè illa non continuet; idque probant ex *Concil. Trid. ſeſſ. 14. cap. 5.* ubi docet peccata venialia non eſſe materiam neceſſariam Sacramenti Pœnitentiæ; ſed multis aliis remediis expiari poſſe; inter quæ efficaciſſimum reputari debet Miſſæ Sacrificium, quod fuit à Chriſto Domino Eccleſiæ ſuæ ſponſæ relictum; quo virtus Salutaris Sacrificii cruenti Crucis applicaretur in remiſſionem eorum peccatorum, quæ à nobis quotidiè committuntur, ut ſubdit *idem Concil. Trid. ſeſſ. 22. cap. 1.* His addi poteſt Scholaſticorum doctrina, de remiſſione peccatorum venialium, quæ fieri poteſt per meram extrinſecam Dei condonationem abſque ulla infuſione gratiæ habitualis, aut formali retractatione peccati venialis, quod non includit privationem gratię, ſed eſt cum illa compoſſibile; ut latiùs idem *Maſtrius in 4. ſent. diſput. 5. quæſt. 9. in Theol. Mor. d. diſp. 19. n. 49.* Et facit dictum S. Auguſtini, de quo *in can. Utrum. 72. De Conſecrat. diſt. 2.* videlicèt: *Iteratur quotidiè hæc oblatio, licèt Chriſtus ſemel paſſus ſit, quia quotidiè peccamus, ſaltem peccatis, ſine quibus mortalis infirmitas vivere non poteſt; & ideò quia quotidiè labimur, Chriſtus quoquè myſticè pro nobis immolatur.*

Confirmari poteſt hæc ſecunda concluſio de remiſſione culparum venialium per virtutem Sacrificii Miſſæ 11
exemplo, quod narrat S. Gregorius Magnus *Dialog. lib. 4. cap. 57.* his verbis: *Hoc quoque quod audivimus; quemdam apud hoſtes, & in vinculis religatum fuiſſe; pro quo ſua conjux diebus certis Sacrificium offerre conſueverat; qui longo poſt tempore ad conjugem reverſus; quibus diebus ejus vincula ſolverentur, innotuit; ejuſque conjux illos fuiſſe dies, in quibus pro eo Sacrificium offerebat, cognovit.* Conſimile exemplum narrat *Beda lib. 4. Hiſt. Gentis Anglor. cap. 22.* De Juvene milite, qui captus ab exercitu hoſtili, ibi Dux eum vinciri pręcepit; ſed vincula de ſe cadebant; habebat enim germanum fratrem Sacernotem, qui pro ipſo Miſſam celebrabat, putans eum eſſe mortuum. Vin-

cula noſtra utique ſunt paſſiones noſtræ; & inclinationes ad vitia, quibus alligati quotidie venaliter peccamus, juxta illud *Iſaiæ* 5. 18. *Væ, qui trahitis plauſtrum in funiculis vanitatis*. Igitur ſicut vincula corporis diſſolvebantur prædictis hominibus captivis, quo die pro ipſis celebrabatur Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium; ita ejuſdem Divini Sacrificii virtute deſtruuntur funiculi animæ; quæ ſunt culpæ veniales; de quibus dicebat Pſaltes: *Dirupiſti vincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis*. *Pſalm.* 115. 7. Et ideò fuerant dirupta; quia *Calicem ſalutaris accipiam*; ideſt propitiationem ex incruenta Oblatione Chriſti manantem ſpiritu ſuſcipiebam.

Tertia Concluſio. Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium ex opere operato,
12 vim, & efficaciam habet augendi gratiam habitualem in hominibus juſtis, pro quibus offertur, vel qui devotè illi ſunt adſtantes; etſi non immediatè, ſed mediatè tantùm; quatenus virtute ejuſdem Sacrificii conferuntur juſtis auxilia actualia, & efficacia ad bona opera exercenda; quibus creſcant per meritum in ſanctitate, & juſtitia; & mereantur de condigno augmentum gratiæ, & gloriæ. Ita Scholaſtici ſupracitati *Gonet d. tom.* 5. *diſp.* 11. *De Sacrific. Miſſæ nu.* 81. *Suarez in* 3. *p. tom.* 3. *diſp.* 79. *ſect.* 4. *Emin. Card. de Lugo de Euchariſtia. diſp.* 19. *num.* 150. *Colleg. Salmanticen. De Sacramen. in genere tract.* 4. *cap.* 4. *num.* 12. & 31. *Et Maſtrius in ſua Theolog. Morali, d. diſp.* 19. *num.* 50.

Exemplum Confirmatorium ſatis aptum eſt illud, quod refert idem S.
13 Gregor. Magnus *Dialog. d. lib.* 4. *cap.* 57. De Nauta, Baraca nomine, qui conducebat Romam in propria navi Agathum Panormitanum Epiſcopum, de quo etiam meminit ipſe Gobat *d. tract.* 3. *num.* 126. Orta enim tempeſtate magna; & eodem Baraca nauta exiſtente in carabo, videlicet in cymbula comitante navim, rupto fune, quo navi alligabatur, inter undarum cumulos repentè diſparuit. Navis poſt multa pericula ad Uſticam Inſulam fluctibus quaſſata pervenit; carabus verò jactatus undis; cum à ſuperiori parte deorſum fuiſſet converſus; nauta, vi facta, ſuperſedit carinæ; ſed labore, terrore mortis, ac fame oppreſſus ampliùs ſe ibi regere non poterat. Interim Epiſcopus credens eumdem nautam mortuum, voluit in eadem Inſula Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium offerre; quod dum litaret, ipſe nauta ab undis cum carabo converſo jactatus vidit quemdam ſibi mirabiliter porrigentem panem; quem mox ut comedit, vires recepit, nec longè poſt alia navis tranſiens afluit, quæ illum ab undarum periculo ſuſcepit, atque ad Portum Romanum deduxit; ubi cum deinde Epiſcopus apuliſſet, eumdem vivum, & incolumem invenit. Ex hac narratione deducitur, quod ſicut, dum Sacrificium fieret pro eodem naufrago nauta, Panis miraculoſus, quo vires auctæ ſunt illi ad ſe vivum in medio mari ſervandum, fuit illi porrectus; ita ejuſdem Sacrificii virtute animæ fideles augmento gratiæ per impetrationem Divinorum auxiliorum ditantur; quibus valent actus bonos, & meritorios elicere ad conſequendum de condigno tùm gratiæ in hac vita, tùm gloriæ in futura augmentum.

Sit aliud exemplum Petrus Puteus Nobilis Panormitanus, in juvenili ætate, & in habitu laicali acceſſerat 14
Romam, mundanos honores quæſiturus. Caſualiter ingreſſus in Eccleſiam, & in Sacriſtiam, ubi S. Philippus Nerius paratus erat pro celebranda Miſſa; ab ipſo Sancto vocatus, ut Miſſæ ſuæ deſerviret, promptè obediuit; & Sacra illa actione durante; ac divina gratia in corde Petri creſcente; deſiit ſtatim in eo affectus terrenarum rerum; & exarſit Amor cœleſtium; adeòut conſilio ejuſdem Sancti vitam Clericalem amplexus meruerit eſſe fundator Congregationis Oratorii Panormi; & in ea ad apicem perfectio-

nis

nis Chriſtianæ pervenire ; ut piè , ac doctè ſcribit *Joannes Marcianus in Memor. Hiſt. Congregat. Oratorii tom. 2. lib. 5. cap. 24.*

Quarta Concluſio . Miſſæ Sacrificium ex ſui inſtitutione; & ex opere
15 operato habet vim remittendi pœnas peccatorum tàm pro vivis, quàm pro defunctis exiſtentibus in Purgatorio . Probatur *ex Trid. Conc. d. ſeſſ. 22. cap. 2. & Can. 5.* in quibus definit, *hoc Sacrificium non ſolùm prodeſſe ſumenti , ſed etiam iis pro quibus offertur tàm vivis, quàm defunctis pro peccatis , pœnis, & ſatisfactionibus .* Hæc autem pœnarum remiſſio, ubi culpa obicem non ponat , provenit ex efficacia Paſſionis Chriſti, cujus cruenti Sacrificii hoc incruentum eſt repræſentatio, ac veluti renovatio; & fit immediatè ex ipſa hujus Sacrificii inſtitutione, atque Chriſti promiſſione , independenter à merito, & probitate operantis; atque ideò pœnæ prædictæ, debitæ pro peccatis remiſſis, relaxantur certò, & infallibiliter, ac ſtatim ; ut concorditer docent omnes Theologi. *S. Thom. 3. p. q. 79. art. 5. in corp. Scotus Quodlib. 20. Suarez d. tom. 3. in 3. part. diſp. 79. ſect. 6 Vaſquez diſp. 224. cap. 4. Colleg. Salmanticen. d. tract. 4. De Sacram. in gen. cap. 4. num. 11. & num. 18. Leſſius in d. 3. part. quæſt. 83. num. 40. Gonet d. tom. 5. diſp. 11 num 38. Emin. Card. de Lugo de Euchar. d. diſp. 19. num. 153. Emin. Cardinalis de Lauræa in 4. ſent. tom. 4. diſp. 26. art. 11.* ubi innumeras auctoritates Sacræ Scripturæ , SS. Patrum, Conciliorum , Canonum , & Theologorum cumulat . Et denique *Maſtrius* Scotiſtarum ſplendor, & ornamentum, *in 4. ſent. diſp. 4. quæſt. 6. & quæſt. 7.* nec non *in Theol. Morali d. diſp. 19. num. 47.*

His addere liceat teſtimonia antiquitatis circa remiſſionem pœnarum
16 pro defunctis ex Liturgica actione provenientem juxta Apoſtolicam traditionem uſque ab initio Eccleſiæ ſemper cuſtoditam, de qua *Emin. Cardin. Baronius in annalib. Eccleſ. ad Annum Chriſti 257. nu. 15. & 16. & Anno 389. num. 5.* ubi refert factum Divi Auguſtini , qui Miſſam de Requiem celebrare fecit pro anima S. Monicæ Matris ſuæ defunctæ, antequam ejus corpus ſepeliretur , prout ipſa petierat, priuſquam expiraſſet, dicens; *Tantum illud vos rogo, ut ad Domini Altare memineritis mei* , ut idem Sanctus ſcribit *Confeſſion. lib. 9. cap. 12. & cap. 13.* nec non *Anno 1056. num. 9.* ubi ex S. Petro Damiano oſtendit uſum Eccleſiæ celebrandi Miſſam feria ſecunda pro defunctis; quod latiùs proſequitur *Emin. Card. Bona Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 15. num. 4. Gaſp. Schottus in Phyſica Cur. tom. 1. lib. 1. cap. 42. §. 2. & Sperellus in Parenæſi Teleturgica cap. 52. ac etiam cap. 95. § 1.*

Porrò nonnulla exempla ad ornatum doctrinæ ſubjiciamus . Primum ſit illud , quod narrat S. Gregorius Magnus *Dialog. lib. 4. cap. 55.* de Domi- 17
no balnei jam defuncto, cujus anima in figura humana ſervierat Presbytero, ibi pro infirmitatibus ad ſe lavandum accedenti : nam cum grati animi ergo obtuliſſet panem ; anima illa ſic reſpondit . *Ego , quem vides , hujus loci Dominus aliquando fui , ſed pro culpis meis hìc poſt mortem deputatus ſum. Si autem mihi præſtare vis , Omnipotenti Deo pro me offer hunc panem ; ut pro peccatis meis intervenias . Et tunc te exauditum eſſe cognoſces, cum huc ad lavandum veneris ; & me minimè repereris . In quibus verbis diſparuit ; & is , qui homo eſſe videbatur , evaneſcendo innotuit , quia ſpiritus fuit . Idem verò Preſbyter hebdomada continua ſe pro eo in lacrymis afflixit , ſalutarem HOSTIAM quotidiè obtulit ; & reverſus poſt ad balneum , eum jam minimè invenit . Qua ex re quantum proſit animabus immolatio ſacræ Oblationis oſtenditur ; quando hanc & ipſi mortuorum ſpiritus à viventibus petunt; & ſigna indicant , quibus per eam*
abſoluti videantur . Secundum exem- 18
plum ſit Juſti Monachi proprietarii, qui obiit in Monaſterio ejuſdem S. Gregorii Magni, & ejus juſſu in ſter-

 quili-

quilinio cum tribus aureis , quos occultos tenebat, ſepultus fuit, cui Sanctus , miſertus juſſit per dies 30. continuos pro ejus anima celebrari . Dein Anima Juſti apparens Copioſogermano ſuo , expoſuit à pœnis , quas hucuſque perpeſſa erat, ſe abſolutam ; ut
19 *eod. Dial. lib.* 4. *cap.* 55. fuſius narratur . Hinc invaluit Ritus triginta Miſſarum S. Gregorii pro defunctis ; quæ prohibitæ non ſunt , ſi dicantur de Requiem in diebus ferialibus , & ſemiduplicibus ; in Dominicis autem , & duplicibus feſtis recitentur de officio currente, per dies triginta vel continuos , vel interpolatos , ut reſpondiſſe *Sac. Rit. Congr. die 28. Octobris* 1628. teſtantur *Gavant. in Rubr. Miſſ. part.* 1. *tit.* 5. *num.* 3. *in fine. Biſſus in Hierurg. Sacra_Verb. Miſſæ prohibitæ. num.* 262. *Paſqualig. de Sacrific. Miſſæ q.* 293. *& ſeqq. & Bordonus de Legatis c.* 6. *num.* 121. Tertium ſit exemplum S. Malachiæ Epiſcopi Hyber-
20 nenſis, de quo in ejus vita *Joan. Petrus Maffejus Soc. Jeſu* , *& Petrus Ribadeneira in Vitis Sanct. tom.* 2. *die* 3. *Novembr.* Defuncta enim ſorore eiuſdem S. Malachiæ ; & viſione per eum habita , quod ipſa luctu induta extra Eccleſiam ſtaret , cępit pro eius anima quotidiè Sacroſanctum Sacrificium offerre ; & non multò poſt vidit eam in veſtibus albis ad cęlum aſcendere. Quarto loco videantur exempla , quę narrat *Daniel* Bartoli *in Hiſtoria Angli-*
21 *cana lib.* 5. *cap.* 7. De Joanne Cornelio Sacerdote eiuſdem Societatis Jeſu , cui in Anglia laboranti pro defenſione fidei Catholicæ apparuit Harriſius eius præceptor defunctus, petens ſuffragium nonnullarum Miſſarum , ut à pęnis Purgatorii liber exiret. Ulterius idem Joannes Cornelius dum Sacrum faceret pro Barone Sturtonio , poſt conſecrationem uſque ad Memento defunctorum, vidit ſylvam magnam ignis ardentis, & in eo prædictum Baronem Sturtonium , qui flagitabat auxilium. Quintò legatur id , quod ſcribit *in Storeis Stephan. Menochius centur.* 2. *cap.* 11. *ex Tilman. Brendebac. lib.* 8. *Rollationum cap.* 4. videlicet anno 1581. Herum quemdam paulò ante defunctum famulæ tuæ apparuiſſe igneo pallio coopertum ; & ab ea inſtantiſſimè poſtulaſſe certorum votorum adimplementum ; & trium Miſſarum celebrationem , ut à pęnis Purgatorii abſolveretur . Sextò tandem obſervandum eximium exemplum illud relatum à Sancta Tereſia in ſuis operibus ſpiritualibus *tom.* 2. *cap.* 25. nimirum, Valliſoleti ſibi dono datam domum amplam cum vinea à quodam Equite generoſi animi , ut ibi Monaſterium fundaret. Poſt menſem à donatione prædicta circiter donator ipſe , gravi infirmitate correptus, uſu linguæ deperdito obiit inconfeſſus . Sollicita Sancta Tereſia de eius æterna ſalute orabat ad Dominum , à quo monita fuit, illius animam elicito contritionis actu , adiuvante Deipara , pro cuius honore domum, & vineam donaverat , eſſe in loco ſalutis , nempè in Purgatorio ; à quo tamen non exiret, niſi in prędicta domo conſtrueretur Eccleſia , & Sacroſanctum Sacrificium Miſſæ in ea litaretur. Studuit pia donataria , omni poſſibili celeritate, Eccleſiam ibi ędificare ; qua ędificatione completa , & neceſſariis licentiis habitis ab Ordinario , ubi prima Miſſa celebrata fuit, vidit S. Tereſia Equitem donatorem , & benefactorem ſuum penes Altare , luminoſam habentem faciem ; & ſibi gratias agentem ; ſiquidem ejus anima ſoluta à Purgatorii pęnis ad gloriam evolabat Paradiſi . Verè igitur Incruentum Miſſę Sacrificium eſt Propitiatorium , & Satisfactorium pro pęnis , cauſa culparum commiſſarum debitis perſolvendis , tùm in hac vita mortali degentibus ; tùm in alia his , qui in Purgatorio ſunt demandati.

Sed dicet aliquis, quare Eccleſia in offertorio Miſſæ Defunctorum rogat
Redemptorem , ut liberet animas om- 22
nium fidelium Defunctorum *de Pœnis Inferni* , *& de profundo lacu* ; *& ne abſorbeat*

ſorbeat

ſorbeat eas Tartarus, *nec cadant in obſcurum*? Quiſnam eſt ſenſus dictorum Verborum? Reſpondetur, ea verba *de pęnis Inferni* ſignificare pęnas Purgatorii; vox enim *Infernus* ſignificat omnem locum ſubterraneum, ſivè ubi ſtant damnati, ſivè ubi ſunt animæ Purgatorii, vel degentes in limbo; & ideò in ſymbolo dicimus *Qui deſcendit ad inferos*. Verba *de profundo lacu* pariter denotant Purgatorii locum; qui cum ſit in profundo terræ, venit hoc nomine; lacus enim appellatur carcer profundus; juxta illud *Jerem.38. 6. Et projecerunt eum in lacum*, ideſt in carcerem; de quo etiam intelligendus eſt Pſaltes *Pſal.87. Verſ. 5. & ſeqq.* ubi de Paſſione, morte, ac ſepultura Redemptoris, atque de deſcenſu Animæ ejus Sanctiſſimæ ad limbum loquens, in ſpiritu dicit: *Æſtimatus ſum cum deſcendentibus in lacum: factus ſum ſicut homo ſine adiutorio inter mortuos liber. Sicut vulnerati dormientes in ſepulchris, quorum non es memor amplius; & ipſi de manu tua repulſi ſunt. Poſuerunt me in lacu inferiori; in tenebroſis; & in umbra mortis.* Verba ſequentia: *ne abſorbeat eas Tartarus, nec cadant in obſcurum*; innuunt eumdem locum Purgatorii, à quo cenſentur animæ eductæ; quia durante divino Sacrificio tormenta non ſentiunt, ſed refrigerium, ſecundum piam opinionem Sancti Hieronymi, quæ in aliquibus Defunctorum Miſſalibus imprimi ſolet; nimirum. *Animę, quæ in Purgatorio torquentur, pro quibus ſolet Sacerdos in Miſſa orare, interim nullum tormentum ſuſtinent, dum Miſſa celebratur.* Igitur hæc Offertorii oratio ad ſupplicandum dirigitur, ne iterum cadant in tormenta poſt Miſſam, à quibus pro interim ſublevatæ ſunt animæ illæ, pro quibus rogatur; & ne amplius ibi detineantur. Ita *Magrius in Hierolex. Verb. Offertorium.* nec non *Menochius in Storeis Centur. 6. cap.78.* ac etiam *Azorius tom.1. lib.10. cap.22. quæſ.8. & Fagundez de Præceptis Eccleſiæ lib.4. cap.21. num.6. & ſeqq.*

Quinta Concluſio. Sacrificium Miſſæ in publicis tribulationibus belli, peſtis, penuriæ, aliorumvè divinæ Juſtitiæ flagellorum, Deum placatum reddit, & opem opportunam obtinet. Probatur ex uſu antiquo Eccleſiæ, quę pro tempore prædictarum tribulationum inſtituit proprias Miſſas celebrandas; videlicet ad pacem obtinendam, ad petendam pluviam, vel ſerenitatem; & conſimiles, prout in Miſſali Romano; ideò hoc notant *Henriquez in ſumma lib.9. cap.15. num.2. Collegium Salmanticen. de Sacram. in genere d. tract.4. cap. 4. num.19. & Maſtrius in Theol. moral. d. diſp.19. num. 51.* Et hæc eſt potiſſima cauſa, ob quam Deus in præſenti ſe miſericordem reddit, & peccata diſſimulat, etſi in veteri teſtamento tanta ſeveritate peccatores puniret. In pęnam unius adulterii, ut habetur *Judic. cap. 20. Verſ.46.* perjerunt viginti quinque millia hominum. Ob vanęgloriæ culpam in Rege David, ut legitur *in lib. 2. Regum cap.24. num.15.* ceciderunt ex peſtilentia virorum ſeptuaginta millia. Propter curioſam irreverentiam in aſpectu Arcæ, quam commiſerunt Bethſamitæ, ut ſcribitur *lib.1. Reg. cap.6. num.19.* Dominus Deus *percuſſit de populo ſeptuaginta viros; & quinquaginta millia plebis*. Noſtris autem temporibus innumera propè flagitia, adulteria, vanitates, & irreverentias tolerat Divina juſtitia; quia redditur placabilis Hoſtiæ immaculatæ oblatione. Sint exempla. 23

Juſtinus ſucceſſor Juſtiniani in Imperio, cum bellum gereret contra Perſas, quo die erat pugnaturus contra illos, Miſſam cum militibus devotè audivit, deindè inito prælio glorioſam de inimicis victoriam reportavit, divini Sacrificii virtute, ut refert *in Annalibus Eccleſ. Emin. Cardin. Baronius Anno 556. num.43.* 24

Conſimilem triumphum de Danis, Angliam invadentibus aſſequutus eſt Rex Etelredus; qui excitatus ad pugnam, dum Sacræ Liturgiæ adſtaret, à militibus ſuis, reſpondit iiſdem, non

non diſceſſurus, niſi Divinum Sacrificium completum eſſet. At eo finito hoſtes aggreſſus, illos omnes fugavit ejuſdem Divini Sacrificii ope. *Idem Emin.* Baron. *Anno* 871. *num.*101. *Et Matthæol. in Sylva Hiſtorial. tom.*2. *lib.*7. *cap.*1. *tit.*13. *Exempl.XI.*

Sexta Concluſio. Prodeſt libatio Ho-
25 ſtiæ ſacræ ad effugienda pericula, quibus noſtra ſubjacet humanitas; idcircò *Trid. Conc. cit. ſeſſ.*22. *cap.*2. *& can.*3. *in fine* ait, Miſſæ Sacrificium offerri *pro quibuſcunque neceſſitatibus*; videlicet tàm animæ, quàm corporis. Famoſum eſt exemplum relatum *ab Ænea Silvio in deſcript. Europæ cap.*21. de Nobili Viro, qui cum graviſſima tentatione de ſe ſuſpendendo opprimeretur, monitus fuit à Religioſo viro, ut quotidie Miſſam audiret; idque per annum jugiter fecit, neque ſuſpendii tentationem amplius audivit. Poſtea in die feſto, cum tardaſſet ire ad Eccleſiam, obviam habuit ruſticum, qui teſtatus eſt ei, completa eſſe omnia Sacrificia. Dolenti nimirum de hoc Nobili prædicto obtulit ruſticus cedere Miſſam à ſe auditam; ſi pallium rubeum ſuum ſibi daret. Conſentit Vir nobilis, & dato Pallio peregit ad Eccleſiam; in qua diu moratus in recitatione orationum, dum revertitur domum, vidit ruſticum antedictum in arbore ſuſpenſum; & cognovit virtute Miſſę ſibi attributæ illud ſuſpendii periculum evaſiſſe. Idem narrat Bagatta *in Admirand. Orb. Chriſt. tom.*2. *lib.*3. *cap.*3. § 9. *nu* 3. *& Segnerius in Chriſtiano Inſtructo part.* 1. *Serm.*12. *nu.*17.

Celebre eſt etiam exemplum illud
26 Nobilis Iuvenis ab aula Sanctæ Eliſabeth Reginæ Portugalliæ; quem calumnioſè ab alio aulico accuſatum de incontinentia apud Regem, Rex ipſe in calcariæ ignis medium projici juſſit artifici. Cumque innocens accuſatus pergeret juſſu Regis ad artificem fornacis, audito ſigno celebrandæ Miſſę in quadam Eccleſia, introgreſſus adſtitit Divino Sacrificio; & interim Rex ſcire cupiens, an juſſa ſua adimpleta forent, miſit accuſatorem ad fornacem; quem artifex arreptum in ignem conjecit. Quo caſu Deus punitam voluit malitiam calumniatoris; defenſam innocentiam accuſati; & manifeſtatam virtutem Divini Sacrificii in anguſtiis, & neceſſitatibus hominum. Ita *in Chronic. Ordinis S. Franciſci tom.*2. *lib.*8. *cap.* 28. *& Rodriquez in Exercit. Perfect. Chriſt. part.*2. *tract.*8. *cap.*16. nec non Bagat. *eod. lib.*3. *cap.*3. *num.*9. qui alia exempla narrant eorum, quibus devotio erga Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium in magnis vitæ periculis mirificè profuit.

Septima Concluſio. Virtute hujus Sacrificii conceduntur nobis à Deo plu- 27
ra bona temporalia; quatenus tamen ordinantur, & conducunt ad Spiritualia. Ita *Maſtrius in cit. diſp.*11. *Theol. Moral. num.*51. ubi reddit rationem dicens, quia hujus Sacrificii effectus nituntur meritis Sacrificii cruenti à Chriſto in Cruce oblati; at nobis non promeruit Chriſtus in Cruce bona temporalia, niſi in ordine ad Spiritualia; & prout ad illa conducunt, & ordinantur. Et hinc eſt, quod effectus hujuſmodi non ſemper, & infallibiliter obtinentur; quia non ſemper deſerviunt animæ ſaluti; quod ſuaderi poteſt exemplo Extremæ Unctionis; cujus effectus eſt etiam Sanitas corporalis, non tamen abſolutè; ſed prout expedierit ſaluti animæ, ut docet *Conc. Trid. ſeſſ.*14. *cap.* 2. *de eod. Sacram extr. Unct.*

Cæterùm & hanc concluſionem duobus ornemus exemplis. Unum
narrat *Surius in Vita S. Joannis Eleemoſinarii Alexandrini Epiſc. die* 23. *Januar.* 28
de duobus Sutoribus, quorum unus quotidiè audiebat Miſſam, & ejus familia commodè vivebat ob lucra, quę ex arte ſua Sutor ille reportabat. Alter die, ac nocte laborabat, vix Dominicis diebus ad Eccleſiam accedens, & nimia egeſtate opprimebatur. Petiit à primo quomodo omnia ſibi proſpera evenirent? Et audita devotione ejus erga tremendum Miſſæ Sacrificium, cępit & ipſe jugiter illi adſtare; & in tem-

temporalibus ditatus fuit.

Alterum ſatis lepidum deſcribitur *in Storeis Menochii Centur.2.cap.72.* ubi inter cetera notabilia. S. Antonini Archiepiſcopi Florentiæ refertur, quod honeſtus Vir paupertate, & filiarum multitudine preſſus quotidie, ſummo mane, ibat ad Eccleſiam, audienſque Sacrum Sacrificium Miſſæ egeſtatem ſuam Domino commendabat. Aliquando ivit ita diluculò, ut oſtium Eccleſiæ nondum eſſet apertum. Stetit tamen ibi expectans, & orans. Interim venere cæci duo mendici, qui eleemoſynam quæritabant, & reperto oſtio clauſo, cęperunt adinvicem conferre; quantam unuſquiſque reconditam pecuniam teneret? Unus ait, habeo in hoc capuccio, repoſita ſcuta ducenta. Alter dixit, ego verò trecenta ſcuta in pileo reporto. His auditis Vir Ille devotus, credens hanc notitiam ſibi datam ex ſpeciali providentia Dei, abſtulit capuccium ab uno, & pileum ab altero, veloxque aufugit; cæcis, præ nimio dolore ob amiſſam pecuniam ejulantibus. At timens, ne offenderetur Deus, acceſſit homo ille ad Sanctum Antoninum Archiepiſcopum, & eidem omnia narravit, & pecuniam conſignavit; qui aſcitis cęcis prædictis, eos redarguit de furto, in petenda ſtipe tanquam mendici, & tantam pecuniam retinentes. Cumque eos hortatus eſſet, ut ſuo arbitrio factum remitterent, uni dedit ſcuta vigintiquique; alteri triginta; reliquum verò illius pecuniæ conceſſit ei, qui illam abſtulerat; ut filias ſuas nubiles in Matrimonium daret, & ſuæ paupertati ſubveniret. Eſt igitur hoc Divinum Miſſę Sacrificium ęrarium inexauſtum, à quo nobis omnia bona veniunt, tùm ſpiritualia, tùm temporalia, ſi & hęc ad animæ ſalutem dirigantur; juxta illud *Primum quærite regnum Dei, & Juſtitiam ejus; & hæc omnia adjicientur vobis. Matth. 6. 33.*

His adde bovem ferocem factum domitum, ex voto Miſſæ ad honorem S. Franciſci Xaverii, ut narrat Gobat *in Theol. Exper. d. tract.3. num.118.*

Octava concluſio. Sacrificium Miſſæ eſt verè Euchariſticum, ideſt aptiſſimum 29 ad gratias agendas Deo pro immenſis beneficiis, quę jugiter ab ipſo accipimus. *Gonet. d. tom.5. diſp.11. de Sacrific. Miſſæ num.94.* Brognolus *tract. 10. cap.8. reſol.1. Verſ. Secundo. Layman lib.5. tract.5. cap.2. num.1. Paul. Segner. in Chriſtian. Inſtruct. part.1. Serm. 12. num. 10. & 11.* ubi piè diſſerendo ait, innumeras eſſe beneficentias, quibus à Deo cumulamur in bonis naturæ, & gratiæ, in liberatione à malis, & in pręparatione ęternæ fęlicitatis, nec non quod ipſius Dei Filius, propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcenderit de cęlo, & incarnatus ſit de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & homo factus fuerit obediens uſque ad mortem; mortem Crucis. Idcircò, ut ajebat Thobias de Angelo ad patrem ſuum: *Quid dignum eſſe poterit beneficiis ejus? Tob. 12. 2.* Et nihilominus gratias reddere, & divinas beneficentias compenſare obligamur, juxta illud: *Da Altiſſimo juxta datum ejus. Eccl.35. 12.* Satisfacimus autem huic debito, dum Æterno Patri immaculatam Hoſtiam, Corpus ſcilicet & Sanguinem dilectiſſimi Filii ſui offerimus, & donamus in Liturgica actione; de qua ita ait *S. Ireneus lib.4. contra hæres. cap.32. Divinum hoc Sacrificium, ideò inſtitutum, ne nos ingrati ſimus erga Deum.*

Legitur in Vita Ven. Franciſcę Far- 30
neſię, eidem à Deipara in viſione datum fuiſſe puerum JESUM his verbis: *Accipe, tuus eſt.* Hoc idem omnes fideles de ſe ipſis dicere poſſunt, pręvio Miſſę Sacrificio; in quo *Parvulus datus eſt nobis*, ut illum pro gratiarum actione Divinę Majeſtati offeramus; ut ipſe Chriſtus cuidam animę devotę pariter innuiſſe teſtatur. *Sanctiure part. 3. cap.10.*

Ex his concludamus, Sacrificium Miſſę continere in ſe omnes effectus Sacrificiorum; quibus quovis tempore homines uſi ſunt; eſt enim Miſſa Sacrificium *Lautreuticum*, ſive *Holocauſtum*,

ſtum, ſeu *honorarium*, & proteſtativum Divini Dominii, & ſic refertur ad colendum Deum; & ad proteſtandam ejus Supremam Excellentiam; atque Superioritatem ſuper omnes res creatas. Eſt *Eucbariſticum*, quia fit in gratiarum actionem de ſummo beneficio Paſſionis Dominicę, & immenſis aliis beneficiis, quibus à Deo donamur. Eſt *Impetratorium*, quia per Chriſtum Deo Patri Oblatum, & prę ſentatum; ejus miſericordias obtinemus. Eſt *Meritorium*, quia juſtis hominibus viatoribus augmentum gratię obtinet. Eſt *Propitiatorium*, ſivè *Expiatorium* pro peccatis vivorum, & mortuorum; virtute Dominicę Paſſionis. Eſt *Satisfactorium*, quia pęnas debitas pro peccatis remittit, delet, & extinguit. Ita *Fraxinell. de Oblig. Sacerdotum ſect.3. prænot.1. Layman. d. lib.5. tract.5. cap.2. & Brognol. in Specul. Cleric. d. tract.10. cap.8. reſol.1.*

Utrùm autem ſupradicti omnes effectus Sacrificii ſint finiti, vel infiniti, tùm quo ad intenſionem, tùm quo ad extenſionem, examinabimus infra in *Deciſione XXXIII.* ubi de valore, & fructu Miſſę ſumus loquuturi.

DECISIO XV.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis factis in lege Naturę; & primò de Sacrificiis Adæ, Caini, & Abelis. An Adam ſciverit ſcientiam cabaliſticam? Et quid, & quotuplex ſit Cabala Hebræorum?

SUMMARIUM.

1 *Adam fuit primus, qui Deo obtulit Sacrificia.*
2 *Adam ſuperavit in Scientia Salomonem.*
3 *Adam habuit fidem diſtinctam, & explicitam Unitatis, & Trinitatis Dei, ac Verbi Divini futuræ Incarnationis.*
4 *Adam omnes ſcientias poſſidebat, ac etiam Medicinam, & Cabalam.*
5 *Cabala quid ſit?*
6 *Cabaliſtica ſcientia alia bona, alia mala, & quot ejus ſpecies?*
7 *Hebræi, & Græci non utuntur numeris arithmeticis, ſed litteris Alphabeti.*
8 *Aleph continet nomen Dei, & quare?*
9 *Aleph habet in ſe Myſterium Unitatis, & Trinitatis Divinæ.*
10 *Cabala mala quænam ſit?*
11 *Adam ſcivit, eſſe Deo Sacrificia offerenda; & id ipſe docuit filios, ac poſteros ſuos.*
12 *Adam fabricavit Templa pro cultus Divini exercitio.*
13 *Caim, & Abel pluries ſacrificaverant Deo.*
14 *Abelis Sacrificia comburebantur igne cœleſti. Non etiam illa Caini.*
15 *Sacrificia Deo grata ſæpè igne cœleſti combuſta.*
16 *Caini Sacrificia non grata Deo ob quatuor cauſas? Et quæ?*
17 *Genitores, qui offerunt Religioni filios pejores, ſunt ſimiles Caino.*
18 *Sacerdotes celebrantes Miſſam ſine devotione ſunt ſimiles Caino.*
19 *Cain res oblatas in Sacrificio convertebat in ſuum uſum.*
20 *Abel utrùm fuerit Martyr?*
21 *Abel occiſus fuit in loco, ubi nunc eſt Damaſcus, & ibi terra ad huc rubra eſt ob ejus Sanguinem.*
22 *Abel occiſus fuit die 25. Martii.*

HUcuſque explanavimus quidditatem Sacrificii; & ea, quę ſpectant ad actionem Liturgicam ritè, atque rectè exercendam; ſequitur, ut pręterita tempora percurrentes, & diverſitatem Legum obſervantes, ſcilicet Naturę, ac Moſaycę; referamus perſonas, à quibus conſuetum fuit Hoſtias Deo immolari in utraque ex prędictis Legibus, ac ſtatibus; ut deinde ad plenam tractationem incruenti Miſſę Sacrificii, quo in Lege gratię, in qua vivimus, à Chriſto Domino donati,

nati, & ditati ſumus, deſcendere poſſimus.

Igitur in lege naturæ primus, qui
1 Sacrificia Deo obtulit, fuit Protoplaſtus, ipſe ſcilicet Adam; quem à Deo Sacerdotio initiatum fuiſſe deducunt Auctores, quos allegat eruditus Fr. Marcellus de Cavaleriis Ordinis Prædicatorum in eximio Opuſculo *Statera Sacra tit.1.num.3.* Et quoniam Scriptura Sacra expreſsè non loquitur de Sacrificiis, & Liturgiis Adæ; hanc aſſertionem probare licet ratione, & auctoritate. Ratio deſumitur à concordi Theologorum, Sanctorumque Patrum conſenſu, affirmantium, quod Deus in primum Parentem Adam non ſolùm liberaliter infuderit ſcientiam omnium rerum naturalium, & cognitionem Aſtrorum, & elementorum, itaut ipſe Adam ſuperaverit ſapientiam Sa-
2 lomonis, ut docent *Pererius*, *Serarius*, *Cornelius à Lapide*, *& alii*, quos cumulat *Stephan. Menochius in Storeis Centur.* 12. cap.50. Sed etiam eum præditum fecerit omni ſupernaturali virtute, ut poſteros ſuos poſſet inſtruere in his præcipuè quæ ad Religionem, & Divinum Cultum ſpectarent; ut conſiderat *S Thom.* 1 *p. q.*94. *art.*3. & ideò Adam habuit fidem de Deo, ſcivitque ipſum Deum eſſe Auctorem naturæ, & gratiæ; atque remuneratorem bono-
3 rum operum; immò obtinuit fidem diſtinctam, & explicitam Myſterii Unitatis, & Trinitatis Dei; ac revelationem futuræ Incarnationis Verbi Divini pro redimendo genere humano; ut differunt *Valentia tom.1. diſp.7. quæſt.2. punct.1. Ludovic. Molina in Opere Sex dierum diſp.25. Salian. in Annalib. die ſexto à num 58. & ſeqq.* Noviſſimè *Mendezus in Theol Catechetica lib.8. cap.*4. Undè non eſt dubitandum, eumdem Adam ornatum fuiſſe hac Religionis virtute, quæ conſiſtit in Sacrificio; & ſciviſſe, Deum eſſe colendum, atque honorandum immolatione Hoſtiarum.

Et equidem plura ſunt, quæ leguntur apud Auctores de ſcientia Adæ; tùm in ſcientiis naturalibus, quibus omnibus ipſe callebat, etiam Medicina, ut eruditè pluribus Auctoribus citatis probat *Zacchias in Quæſt. Medico-* 4
leg. tom.1. lib.6. tit.3. quæſt.4. num.2. & 3. tùm etiam *Kabala*, ſeu *Cabala* (utroque enim modo ſcribitur) quæ dicitur ſcientia Symbolica, per quam aliquod vocabulum cum altero, ſeu per numerationes arithmeticas aliquid aliud myſticè deſignatur; ut ſcribit *Magr. in Hie-*
rolexic. Verb Kabala, ubi ſubdit, hanc 5
ſcientiam ab Angelis traditam fuiſſe ex Rabbinorum traditione; & ſucceſſivè ad poſteros Patriarchas, & Dei amicos perveniſſe; apud quos tantummodò conſervabatur; nec vulgò communicabatur; ſed ea abuſum eſſe Cham Noemi filium, qui eam Ægyptios docuit, & ipſi in Idololatriæ cul-
tu illam adhibere cœperunt. Hæc au- 6
tem ſcientia Cabaliſtica dividitur in bonam, & malam ſecundum Auctores infra citandos. Prima habet tres ſpecies; *Una* declarat verba Scripturæ Sacræ in aliquo ſenſu myſtico; & eſt veluti Theologia myſtica Hebræorum. *Julius Maurocenus*, Neophitus, (antea verò Rabbinus) in ſuo opere *Via fidei Hebræis oſtenſa part.2. cap.69. pag.* 1132. *& Stephan. Menochius in Storeis Centuria prima cap.*14. ubi hanc propoſitionem pro exemplo ponit: *Cum fiet lux ſpeculi non lucentis, ſicut ſpeculi lucentis, erit nox ſicut dies*. Quæ indicat corporum reſurrectionem, & glorificationem in cœlis juxta illud Apoſtoli: *Reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ. ad Phipp.* 3. Item exemplificat in Verbis illis, *Mane*, *Thecel*, *Phares*, quæ fuerunt interpretata per Danielem *cap.*5. Et in Verbo *Seſach* apud Jeremiam *cap.*25. *num.*26. quæ ſignificat *Babel.* Secunda ſpecies Cabalæ bonæ conſiſtit in mutatione verborum alicujus vocabuli pro relevando aliquo ſenſu recondito, vel myſtico, ut nos facimus, cum aliquod Anagramma componimus; & de hac *Jul. Maurocenus* ubi ſupra dat exemplum de verbo מלאכי *Malachi*; ideſt Angelus meus, de quo fit מיכאל *Michael*.

M Ter-

Tertia verò eſt computatio Arithmetica ſuper litteris Alphabeti; nam Hebræi, ac Græci non utuntur numeris, ut nos facimus, ſed eorum vice adhi-
7 bent litteras; *Aleph* enim ſignificat unum, *Beth* duo; *Ghimel* tria, & ſic de ſingulis; quare qui Cabala pollent, numerant litteras alicujus vocabuli; ideſt obſervant, quem numerum faciant eædem litteræ; ut inde ſumant ſenſum reconditum illius vocabuli. *Menochius d. Centur. prima cap.*14. dat exemplum ex S. Irenæo ſumptum de nomine Antichriſti; de quo cum ſcriptum ſit *in Apocalypſi cap.*13. *Verſ.*18. *Numerus enim hominis eſt; & numerus ejus ſexcenti ſexaginta ſex*. Arbitratus eſt, nomen Antichriſti futurum eſſe TEITAN; ea ratione quia in numeris græcis T ſignificat 300. undè cum ſint duo TT. faciunt 600. N facit 50. I facit 10. E facit 5. A facit 1. adeòut hæc tota numerorum ſeries compleat numerum 666. & de hoc latiùs agit *Maluenda lib.*8. *de Antichriſto cap.*8.

Aliud exemplum deducere licet *ex*
8 *eod. Julio Mauroceno d. libr. Via della fede part.*3. *cap.*2. *pag.*1239. ubi refert, Hebræos Cabaliſtas docere, quod א *Aleph* prima littera Alphabeti Hebraici continet in ſe Nomen Ineffabile Dei יהוה *Jehova*; propter hanc numericam rationem; quia tàm *Aleph*, quàm *Jehova* important numerum vigeſimum ſextum. Ecce probationem. *Aleph* componitur ex duobus י *Jod*; unum ſupra, aliud ſubtus, & ex uno ו *Vau* tranſverſo: ita: א. Modo *Jod* numericè valet X. cumque ſint duo *Jod* faciunt XX. ו Vau valet VI. idcircò hæ omnes ſummæ relevant XXVI. Idem importat vox יהוה *Jehova*: ſiquidem י Jod importat X. littera ה Hé importat V. cumque ſint duæ faciunt X. Item ו *Vau* importat ſex; quare ſi ſumantur omnes, aſcendunt ad numerum XXVI. prout dictum eſt de littera *Aleph*.

Sed ex eadem littera א *Aleph* prædictus *Jul. Maurocenus* deducit *d. part.*
9 3. *cap.*2. *pag.* 1239. pulcherrimam obſervationem, videlicet Myſterium Unitatis, & Trinitatis Divinæ; ait enim quod ſicut prædicta littera א *Aleph* componitur ex tribus Litteris, ex ו *Vau*, & duobus יי *Jod*; ſimiliter Deitas, & Divina eſſentia conſiſtit in tribus Perſonis, Patre, Filio, & Spiritu Sancto; quarum una eſt natura; prout unica eſt littera א Aleph ex tribus compoſita. Hæ igitur ſunt tres ſpecies Cabalę bonæ, quæ cum non repugnet Canonibus Eccleſiaſticis, & Dogmatibus Chriſtianis; immò contineat nonnulla antiqua, jucunda, & ingenioſa, non eſt damnabilis, ut ait *Pignatellus tom.* 5. *conſult.*24. *num.* 82. & *Menochius in Storeis d. Centur. prima cap.*14.

Cabala verò mala eſt illa; ex qua
Hebræi ex punctis, lineis, accentibus, 10
& ſpiritibus conantur deducere operationes mirabiles; & ea utuntur ad ligandos Dęmones, & ad præſtigia facienda; adeòut in effectu ſit vera Necromantia, ars diabolica, continens non ſolùm multas ineptias, ſed plures res impias, & omnium hæreſum furfure conflata; ut loquitur idem *Pignatell. d. tom.* 5. *Conſult.*14. *num.*7. & 8. contra quam gravi cenſura inſurgunt *Genebrard. lib.*12. *Chronol. Cornel. Agrippa lib. de Vanit. Scient. cap.*47. *Nicol. Serarius lib.*1. *de Rabbinis cap.*13. & *in cap.* 10. *Joſuè quæſt.*2. *Galatin. lib.*1. *de Arcanis cap.*7. *Martin. Delrius lib.*1. *cap.*4. *quæſt.*3. *Baldellus in Theol. Morali tom.*2. *lib.*4 *diſp.* 16. *num.*5. & *Gaſpar. Schottus in ſua Phyſica Curioſa tom.* 2. *lib.*12. *cap.* 1. *num.*1. ubi ſic loquitur: *Errant, qui Cabalam, Judeorum Philoſophiam omnium rerum doctrinam myſticè, & ſymbolicè callere putant. Fœtet illa, jam ſatis vanitatis promiſſorum tantorum; & falſitatis convicta*.

Revertentes itaque ad ſcientiam Protoplaſti Adæ, ſivè calluerit, ſivè non Cabala in bono ſenſu accepta; certum eſt, eum omni ſcientia fuiſſe à Deo eminenter dotatum, ut ſuos poſteros erudiret, ac dirigeret in iis, quę Religionem, & cultum veri, ac ſummi Dei concernebant, prout docet *S.*
*Thom. in cit. part.*1. *q.*94. *art.*3. & per con- 11
ſequens

ſequens, eum non latuiſſe, eſſe Deo Hoſtias immolandas, & Sacrificia offerenda in proteſtationem ſupremi dominii ipſius Dei; ac ſubjectionis hominum; nec non pro conſequenda fęlicitate tùm temporali, tùm æterna; quam aſſertionem confirmat Auctoritas SS. Patrum Athanaſii, Cyrilli, Joannis Chryſoſtomi, Lippomani, Lyrani, Toſtati, & aliorum, quos cumulat, & ſequitur *Salian. in Annalib. ad Annum Mundi* 100. *num.*3. ubi *Hugo à S. Victore* ſic ait: *Credimus Deum docuiſſe Adam cultum Divinum, quo ejus benevolentiam recuperaret; quam per peccatum tranſgreſſionis amiſerat; ipſumque docuiſſe filios ſuos dare Deo decimas; & primitias*: quibus hæc addit *Salian. ibid. Cum legamus etiam Cainum Deo Sacrificaſſe, quis dubitabit idem de Adamo confiteri; à quo verbis, & exemplis ad omnem virtutem, maximèque pietatem in Deum informabatur?* Idem teſtatur *Torniel. in iiſdem Annalib. ad annum Mundi* 236. *num.*4. his Verbis: *Credendum eſt etiam ante Enos, non modo Seth Patrem ſuum, quem diximus propter eximias ejus virtutes Deum fuiſſe appellatum; ſed alios quoque, & primum omnium ipſum Adamum Sacrificia, oblationeſque, & preca tiones Deo feciſſe; poſteroſque ſuos eadem facere docuiſſe*. Cumque vixerit Adam annos 930. & fabricaverit plures domus, & palatia ad habitandum pro ſe, filiis, & deſcendentibus, probabiliſſimum quoque eſt ab eodem erecta, & conſtructa fuiſſe Templa pro Orationibus, & Sacrificiis Deo offerendis;
12 & hanc opinionem amplectitur etiam *Emin. Card. de Lauræa in* 3. *Sent. tom.*2. *diſp.*25. *num.*35. ita ſcribens: *Uſus Templi ab initio Mundi eſſe debuit, quia ex tunc cœperunt Sacrificia Abelis, & Cain: ideòque in loco peculiariter ad hoc deputato fieri oportuit*.

Secunda Sacrificia fuere illa, quæ obtulerunt Deo primi fratres Caim, & Abel; de quibus ſic ait Scriptura Sacra: *Factum eſt autem, ut offerret Caim de fructibus terræ munera Domino. Abel quoque obtulerit de primogenitis gregis ſui, & de adipibus eorum. Geneſ.*4. 3. Circa quæ Sacrificia ſunt tria obſervanda. Primum, quod Caim, & Abel non 13
ſemel tantùm, ſed pluries uterque ſacrificaverat Domino, ut notat *Salian. ad Annum Mundi* 100. *num.*1. Secundum, quod Sacrificia Abelis Deo grata fuerunt; ſecùs autem illa Caini; undè ait ſacer textus: *Reſpexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus; ad Caim autem, & ad munera illius non reſpexit. Geneſ.*4. 5. Tertium, quod ex eo cognovit Caim, Sacrificia ſua non 14
eſſe grata Deo; quia non fuerunt combuſta ab igne deſcendente de cęlo, quemadmodum vidit fieri de Sacrificiis Abelis fratris ſui; quod ſcribit *S. Hieronym. in Quæſt. Hebraic.* his verbis: *Et inflammavit Dominus ſuper Abel, & ſuper Sacrificium Caim non inflammavit*. & ex aliis DD. probat *Torniell. ad Annum Mundi* 130. *num.*3. & *Ponticell. in Reflexionib. Litteral. in Pentateuch. in Reflex.* 27. *in Geneſ.* Quippè Divina clementia hoc ſigno ſæpè uſa eſt ad denotandum ſibi grata fuiſſe Sacrificia per Sanctos viros ſibi oblata; ut conſtat in Scriptura Sacra de Aarone *Levit.* 9. *in* 15
fine, ibi: Et ecce egreſſus ignis à Domino devoravit holocauſtum; & adipes, qui erant ſuper Altare. Item de Gedeone *Judic.* 6. 21. *Aſcenditque ignis de petra; & carnes, azymoſque panes conſumpſit*. Pariter de Rege David, peſtilentia graſſante, dum ad Deum placandum offerre fecit Sacrificium; nam *invocavit Dominum; & exaudivit eum in igne de Cœlo ſuper Altare holocauſti*; ut habetur. 1. *Paralip.* 21. 26. Conſimile ſignum ſuper Sacrificia Salomonis, ſuper quæ *Ignis deſcendit de Cœlo & devoravit holocauſta, & victimas*. 2. Paralip. 7. 1. Hoc idem Sacrificante Elia; ſiquidem *Cecidit ignis Domini & voravit holocauſtum, & ligna; & Lapides*. 3. *Reg.* 18. 38. Et aliis ommiſſis par ſignum expertus eſt Nehemias, cum enim Sacrificia impoſuiſſet ſuper Altare, *Accenſus eſt ignis magnus, itaut omnes mirarentur*. 2. *Machab.* 1. 22.

Verùm, quibus de cauſis non reſpe- 16

xit Deus ad Sacrificia Caini; prout fecit ad illa Abelis? Reſpondeo, per quatuor cauſas. Prima eſt, quia Abel obtulit primogenita, & pretioſiora ovium ſuarum; Caim verò deteriora de fructibus terræ. Ita S *Jo. Chryſoſt. Hom* 18. *in Geneſ.* quod ſupra notatum eſt *Deciſ.*8 *num.*6. ubi illa duo carmina de Abele, & Caino ſacrificantibus. *Sacrum pingue dabo. etc.* Caino autem
17 ſimiles eſſe videntur illi Patresfamilias, qui filios ſuos magis aptos, & idoneos retinent in vita mundana; miſerabiliores autem, & pejores offerunt Deo in Religione; de quibus differit, & exempla refert *Hieron. Piatti de Bono Status Religioſi lib.* 3. *cap.*35. Secunda cauſa fuit, quia Abel erat ſolicitus, & diligens in ſacrificando; Caim autem tardus, & piger. Sic S. Ambroſius notat *in Pſal.*15. & hoc faciunt illi, qui in negotiis temporalibus peragendis ſollicitudinem ſummam habent; in concernentibus autem ſalutem animæ pigerrimi evadunt. Tertia fuit, quia Abel unà cum victimis cor ſuum Deo offerebat; Caim verò nequaquam; ſed abſque devotione cordis ſacrificabat, ut mos eſt plurimorum,
18 & præcipuè Sacerdotum, Sacra exteriùs agere abſque interiori devotione; ut notant *Rupert. Abbas lib.*4. *in Geneſ. cap.*2. *& Caſſiodor. in Pſal.*65. Hinc dicitur in textu ſacro, quod prius *reſpexit Dominus ad Abel*, deindè *ad munera ejus*; quia Deus magis acceptat devotionem offerentis, quàm oblationem; idcircò grata fuit Deo devota voluntas Abelis; omnia enim exteriora ſunt Dei; ſolam voluntatem reliquit noſtræ poteſtati, quam vult ei offerri devotè, ac obſequenter. Quarta tandem cauſa fuit, quia Abel perficiebat Sacrificium, victimam interimendo, & totam cremando in honorem Dei, quod eſſe de eſſentia Sacrificii demon-
19 ſtravimus *Deciſ.*3. *num.* 2. *& Deciſ.*8. At Caim convertebat Sacrificium ſuum in ſimplicem oblationem, retrahendo ab Altari res oblatas, & eaſdem in uſum ſuum convertendo: ut obſervat *Areſius in tract. de Tribulatione Lect.* 28. *num.*17. adinſtar eorum, qui ſe offerunt Deo, ſpondentes vitam immaculatam ſervare; ſed paulò poſt recedunt, & ad prima flagitia revertuntur.

Et quoniam prædictorum Sacrificiorum cauſa occiſus fuit Abel à Caino, 20
diſputant SS. Patres, Utrum Abel verè fuerit Martyr? Quæſtionem hanc examinat *Emin. Card. Capiſucchius in Controverſiis Theolog. Controv.*27. *de Martyrio* §.21. ubi concludit affirmativè; & pluribus cum Doctoribus demonſtrat, Abelem fuiſſe primum Martyrem in mundo tanquam occiſum in odium Divini cultus, quem ipſe Deo exhibebat piè, ac devotè ſacrificando; ſubdens, quod ideò à Chriſto Domino *Matt.*23. *& Luc.*11. dictum eſt Judæis, *Ut veniat omnis Sanguis, qui effuſus eſt à Sanguine Abel juſti, uſque ad Sanguinem Zachariæ:* quia iſti duo ſunt primus, & ultimus, qui nominantur in Scriptura tanquam pro Religione occiſi.

Corollarii loco hìc notare liceat id, quod ſcribit *Ant. Maſinus in Schola Chriſt. cap.*36. *poſt initium*: Videlicet 21
locum, in quo fuit occiſus Abel, eſſe illum, in quo nunc ædificata eſt civitas Damaſci; ubi adhuc terra rubeſcere conſpicitur, quam Saraceni vendere ſolent Indis. Contigit autem execrabile fratricidium die vigeſimo 22
quinto Martii; ut eſſet figura Redemptoris noſtri, tùm in invidia Judæorum, à quibus fuit occiſus; tùm in tempore, quia crucifixerunt eum die 25. Martii. *Idem Maſin. ibid. cap.*26. *pag.* 260. *& Emin. Card. Baron. Anno Chriſti* 34. *num.*153.

DE-

DECISIO XVI.

ARGUMENTUM.

De Sacrificio Patriarchæ Noe. Quid ſignificet ejus nomen? Quare Deus ſuſceperit ejus Liturgiam in odorem ſuavitatis? Quid importet benedictio eidem à Deo data? Et de his, quæ vel conceſſa, vel vetita fuerint Noe, & poſteris ejus, dubia curioſa.

SUMMARIUM.

1 *Noe ſacrificavit ſtatim poſt diluvium.*
2 *Noe ſignificat requiem; & fuit requies ob ſex cauſas.*
3 *Noe Sacrificium an primum fuerit illud poſt diluvium?*
4 *Noe ſacrificavit etiam ante diluvium.*
5 *Altare Noeticum ex qua materia compactum?*
6 *Noe quot Victimas ſacrificaverit ſtatim poſt diluvium?*
7 *Odoratus quomodo ſit Deus Sacrificium Noe?*
8 *Figura* Antropaſpathos, *quæ ſit?*
9 *Sacrificia animalium cur Deo eſſent grata?*
10 *Chriſti virtutes figuratæ in Victimis antiquorum.*
11 *Benedictio quid importet in Divina Scriptura?*
12 *Noetica benedictio quot bona continuerit?*
13 *Carnes utrùm comedebantur ab hominibus ante diluvium?*
14 *Sanguinis comeſtio probibita poſt diluvium. Item in lege Moſayca; & ab Apoſtolis in primitiva Eccleſia ad tempus. Et cur?*
15 *Noe an peccaverit ſe inebriando?*

POſt Sacrificia primi parentis Adę, primorumque fratrum, filiorum ejus, differendum venit de Sacrificio Patriarchæ Noe; de quo teſtatur textus Sacer, quod finito diluvio, cum egreſſus eſſet de Arca cum filiis, & eorum uxoribus, ſtatim *ædificavit Altare Domino, & tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundis obtulit holocauſta ſuper Altare: odoratuſque eſt Dominus odorem ſuavitatis. Geneſ.* 8. 20. Circa quod Liturgicum opus exercitum à Noe plura dubia ſunt breviter proponenda, examinanda, & reſolvenda. 1

Primùm eſt: quid ſignificet hoc nomen Noe? Reſpondetur, quod ſignificat *Quietem, Ceſſationem, & Conſolationem*, ut legitur in indice verſionum nominum Hebræorum in fine Bibliæ poſito; idcircò ſtatim nato Noe, Lamech ejus pater dixit: *Iſte conſolabitur nos ab operibus, & laboribus manuum noſtrarum Gen.* 5. 29. Quæ verba ſeptuaginta Interpretes ſic verterunt: *Hic requieſcere faciet nos ab operibus, & triſtitiis manuum noſtrum.* Et equidem Noe fuit conſolatio, & requies ob ſex cauſas. I. Quia quieſcere fecit peccatores ab offenſis Dei in diluvio. II. Quia invenit aratrum in levamen agricolarum. III. Quia plantavit vites, ex quibus Vinum lætificans cor hominum. IV. Quia reportavit, terram à Deo benedici poſt diluvium, ut eſſet fœcunda. V. Quia ei, & poſteris ejus conceſſum, ut carnes comederent, & vinum biberent. VI. Quia reportavit promiſſionem, quod non ampliùs veniret diluvium ſuper terram. Ita *Areſius in tract. de Tribulat. Lect.* 44. *num.* 15. *Menochius in Storeis Centuria XII. cap.* 32. 2

Secundum dubium. An hæc Noetica Altaris erectio fuerit prima? Et qua ex materia factum à Noe fuerit Altare? Reſpondetur, nequaquam fuiſſe primam hanc Noeticam Altaris erectionem; quia cum jam tranſiſſent Mundi anni ſexcenti, quinquaginta ſex ſupra milleſimum; & tot Patriarchæ, religioſique homines præceſſerint Noemum, credibile eſt, ut diximus 3

mus ſupra de Adamo; quod ab iiſdem
plurima Altaria, & Templa Deo ere-
cta fuerint ad orandum, & ad immo-
landas victimas; & præciſè ab ipſo
4 Noemo ante diluvium ob ejus longæ-
vam ætatem; & ſic notat *Salian. ad
annum Mundi* 1657. *num.* 10. *Torniell.ad
eumdem annum num.* 6. *Et Emin. Cardin.
de Lauræa d.tom.* 2. *in* 3. *ſent. diſput.* 25.
num. 35. Quò verò ad fabricam ejuſ-
dem Altaris, qua materia uſus ſit
Noe? Cum tempus non permitteret
opportunitatem ſculpendi, aut polien-
5 di lapides, vel lateres coquendi, cre-
dibile eſt, quod formaverit Altare ex
terra aggerata, & compreſſa tabulis,
vel ramis arborum; ſuper ea lapides
ponens vel ex montibus evulſos, vel ex
ruinis domorum collectos, ut autu-
mant *Torniellus d.num.* 6. *& Athanaſius
Kircher. de Arca Noe lib.* 3. *part.* 1.
cap. 2.

Tertium dubium. Quæritur quot
6 Victimæ ſint immolatæ à Noemo in
hoc ſuo Sacrificio? Reſpondetur, incer-
tum eſſe numerum; quemadmodum
incerta eſt quantitas animalium in Ar-
ca receptorum ante diluvium; ſiqui-
dem, ut monuimus in noſtro libello
De prima Mundi ætate ſerm. 15. alii ex
Sacris Interpretibus volunt mundorum
animalium Septem individua tantùm
recepta fuiſſe in Arcam, alii verò te-
nent ſeptem paria cujuſcunque ſpeciei.
Igitur juxta hanc opinionem duas Vi-
ctimas de quacunque munda ſpecie,
maſculum, & fœminam, eſſe Deo
per Noemum immolatas ſuper Altare
credere oportet. At juxta primam opi-
nionem, unum tantùm animal, &
ipſum maſculum ex quacunque ſpecie
munda obtuliſſe dicendum venit; re-
licta paria tria pro ſpeciei propagatio-
ne ad tradita per eumdem *Torniell. d.
Anno* 1657. *num.* 6. *& Salian. ibidem
num.* 10.

Quartum dubium eſt hujuſmodi.
7 Dicit Scriptura de Sacrificio Noetico,
quod *Odoratus eſt Dominus odorem ſua-
vitatis*. Quomodo hoc eſt intelligen-
dum? Deus non odorat, cum non ſit
corporeus; & dato quod odoraret, ta-
lis odor non eſſet ſuavis, ſed magis in-
feſtus, ut potè carnium combuſtarum
cum adipibus ſuis? Reſpondetur, ſu-
pradicta Verba *Odoratus eſt Dominus
odorem ſuavitatis* non eſſe intelligenda
ad ſenſum litteræ, ſed ad myſticum
intellectum, videlicet Sacrificium
Noeticum Deo placuiſſe; ſicut placet
homini aliqua res boni odoris; & eſt
figura, quæ vocatur *Antropaſpathos*,
quando humana paſſio attribuitur Deo.
Ponticell. cit. libr. in Geneſ. Reflex. 42. 8
Erant autem grata, & odoroſa Sacri-
ficia animalium Deo in lege naturæ,
& Moyſis ob tres cauſas. Prima pro- 9
pter fidem, & devotionem offeren-
tium, qui profitebantur, Deum eſſe
Dominum ſupremum eorum, ac cun-
ctarum rerum, cui ſeipſos ſubjectos
myſticè proteſtabantur per ſacrificia.
Secunda, quia impediebant Idolola-
triam. Tertia, quia figurabant, &
repræſentabant cruentum Sacrificium
Crucis, in quo Filius Dei erat immo-
landus; quapropter ipſa animalia ob-
lata, & aliæ hoſtiæ erant ſymbolum
virtutum Domini Noſtri Jeſu Chriſti.
Vitulus enim ſignificabat ejus labores; 10
Agnus innocentiam, Aries principa-
tum; Hircus ſimilitudinem carnis pec-
cati; Turtur, & Columba conjunctio-
nem duarum naturarum; nec non
Turtur caſtitatem; Columba charita-
tem; Ovis patientiam, & obedientiam;
Panis, farina, & ſpicæ frumenti to-
tum Chriſtum, qui de ſe ait, *Ego ſum
panis vivus. Jo.* 6. Vinum ejus ſangui-
nem; Oleum ejus gratioſam manſue-
tudinem, Sal ejus Sapientiam, Thus
ejus devotionem, & orationem. Igi-
tur propter has figuras odoriferæ erant
Deo Victimæ mactatæ in Sacrificiis 5
antiquorum Patrum. *Ita S. Antonius
in Summa part.* 1. *tit.* 14. *cap.* 5. §. 2.
nec non *S. Thomas* 1. 2. *quæſt.* 102.
art. 3.

Quintum Dubium. Completo Noe-
tico Sacrificio ſubdit textus Sacer: *Be-* 11
*nedixitque Deus Noe, & filiis ejus.
Gen.* 9. 1. Quæritur, quid importave-
rit

rit dicta benedictio ? Reſpondetur, quod Benedictio in Divinis Scripturis importat multiplicationem tùm in ſpiritualibus, tùm in temporalibus. *Ponticell. in Geneſ. Reflex.* 43. & utramque reportarunt Noe, ac ejus filii; ſpiritualem quidem, ideſt gratiæ augmentum eo modo, quo ſupra docui-
12 mus *Deciſ.* 14. *num.* 12. Temporalem verò, quæ ſe extendebat ad tria bona; videlicet; I. ad ſingularem quandam fęcunditatem pro ſpecie conſervanda; individuiſque multiplicandis; ideò ſubjunxit Deus ad illos: *Creſcite, & multiplicamini, & replete terram. Gen.* 9. 1. II. Ad largam alimentorum copiam, ac varietatem pro commoda vitæ ſuſtentatione; de qua illud: *Cœpitque Noe Vir Agricola exercere terram.* Et illud: *Omne, quod movetur, & vivit, erit vobis in cibum; quaſi olera virentia tradidi vobis omnia. Geneſ.* 9. 3. III. Ad dominium, & principatum ſuper cuncta alia animantia, pro oſtendenda, & commendanda ipſius hominis dignitate; *Et terror veſter, ac tremor ſit ſuper cuncta animalia terræ; & ſuper omnes volucres cœli, cum univerſis, quæ moventur ſuper terram: omnes piſces maris manui veſtræ traditi ſunt. d. Geneſ.* 9. 2. De quibus omnibus fusè ſcribunt *Torniell. ad d. Annum Mundi* 1657. *num.* 9. & *Salian. ad eumd. Annum num.* 14.

Sextum Dubium: Cum ex illis verbis: *Omne, quod movetur, & vivit,*
13 *erit vobis in cibum:* data ſit licentia Noe, & poſteris ejus veſcendi carnibus, Quæritur, an ante diluvium Homines ſoliti eſſent comedere carnes? Pro negativa facit; quia licentia hìc conceſſa ſupponit antecedentem prohibitionem. Pro affirmativa verò urgent verba Redemptoris *in cap.* 24. *Matth. Verſ.* 38. *Erant in diebus ante diluvium comedentes, & bibentes*; utique non ſolùm olera, & lacticinia; ſed carnes, more epulonum, ut conſiderant SS. Patres, quos citat *Pererius in Geneſ. lib.* 14. *cap.* 9. *num.* 12. *Sotus de Juſt. & Jur. lib.* 5. *q.* 1. *art.* 1. & *Stephan. Menoch. in Storeis centur.* 5. *cap.* 74. Reſolutionem dubii dat *Cornel. à Lapide in Geneſ. d cap.* 9. *pag.* 124. dicendo, homines pios, & Religioſos ante diluvium abſtinuiſſe à carnibus, & à vino: non etiam epulones, ac alii carnales, & mundani; qui comeſſationes, & potationes ſectantes neque ab eſu carnium, neque à potu vini ſe continebant.

Septimum dubium requirit, quid
prohibeant verba illa: *Excepto quod* 14
carnem cum Sanguine non comedetis? Geneſ 9. 4. Reſpondetur, per illa verba fuiſſe prohibitum omnibus hominibus eſum Sanguinis cujuſcunque animalis; quæ prohibitio reiterata fuit in lege Moyſis *Levit. cap.* 17. & fuit ad tempus commendata etiam ab Apoſtolis in primitiva Eccleſia, ut legitur *Act.* 15. *ibi: Viſum eſt Spiritui Sancto, & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quàm hęc neceſſaria. Ut abſtineatis vos ab immolatis Simulachrorum; & Sanguine, & ſuffocato, & fornicatione.* Dixi ad tempus; quia nunc ceſſant cauſæ ob quas olim eſus Sanguinis, & ſuffocati vetitus fuerat; ſtatim enim poſt diluvium fuit facta prohibitio ad arcendos homines ab homicidio, quod in principio mundi cęperat fieri. In lege Moſayca fuit renovata; quia Sanguis victimarum reſervatus erat ad aſpergendum Altare pro Divino cultu, ut legitur *Levit.* 17. A Sanctis poſtea Apoſtolis reiteratum fuit interdictum prędictæ Sanguinis comeſtionis; ne Judæi, qui convertebantur ad fidem, ſcandalizarentur, videntes alios fideles ſanguinem, vel ſuffocatum manducare. Cum igitur nunc ex Decalogo ſit ple-
nius prohibitum homicidium, & eva- 32
cuata ſit Legis Moſaycæ cæremonialis obſervantia, ac ceſſet timor ſcandali neophytorum, abſque peccato licèt comedere Sanguinem animalium, ut doctè, ac eruditè demonſtrat *Turrian. In explanatione lib.* 6. *S. Clementis de Schiſmatib. cap.* 12. Quæ legitur *in primo Tomo Concilior. pag. mihi* 227. & *Menochius*

nochius in Act. Apoſtol. lib. 2. cap.13.

Octavum, & ultimum dubium ſit; Dicente Scriptura Sacra de Noemo,
15 quod: *Bibens vinum inebriatus eſt, & nudatus jacuit in tabernaculo ſuo. Geneſ. 9. 21.* Utrùm ob dictam ebrietatem Noe peccaverit? Reſpondetur negativè, tùm quia ebrietas fuit ſine advertentia; neſciebat enim Sanctus Patriarcha fumoſitatem vini, de quo antea nullam habebat experientiam; tùm etiam quia ebrietas proceſſit ex ſtomachi debilitate ob ſenectutem, quæ non potuit liquori illi reſiſtere; & ideò excuſant Noemum à culpa SS. Patres, quos allegat *Bonfrerius in Geneſ. d. cap. 9. & Gobat in Quinario tract. 5. de Ebrietate cap. 7. num.* 14. Præterquàm quod Senex fuit figura Chriſti Redemptoris amore noſtrum inebriati, & in Cruce denudati, ut contemplatur S. *Laurentius Juſtinianus de Triumphali Agone cap.* 7. his verbis: *Amore ebrius Mediator ſuam coram omnibus exhibuit nuditatem, alter equidem Noe præfiguratus.*

DECISIO XVII.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis Patriarchæ Abrahami; & plura de ejus exitu de Vr Chaldeorum; deſcenſuque in Ægyptum. De Vxoribus ejus Sara, Agar, & Cetura; ac de filiis Iſmaele, Iſaaco, aliiſque. De præcepto Circumciſionis, & an fuerit Sacramentum? De Immolando Iſaaco. Cujus fuerit major virtus Iſaaci, vel Abrahæ circa dictam immolationem? Compendium annorum, & vitæ Abrahami. Dubia quædam de Limbo, nuncupato ſinu Abrahæ.

SUMMARIUM.

1 *Abraham quot ſacrificia Deo obtulerit?*
2 *Abraham ubi, & quando natus?*
3 *Abraham deſcendebat à Sem filio Noe; cui erat in decimo gradu; & vidit Noe viventem.*
4 *Quo anno natus ſit Abraham?*
5 *Noe obiit, dum Abraham eſſet in ætate annorum 58.*
6 *Vr Chaldeorum fuit patria Abrahami.*
7 *Chaldei adorabant ignem. Et cur?*
8 *Abraham reprehendens Idololatras, fuit ab eis in ignem projectus, & miraculosè à Deo liberatus.*
9 *Sara Vxor Abrahami erat ejus neptis ex fratre Aran.*
10 *Sara quo anno Mundi nata?*
11 *Abraham anno 75. ætatis ſuæ juſſus exire de Patria ſua.*
12 *Abrahæ exeunti de Patria ſua Deus promiſit tria beneficia; & quæ?*
13 *Haran Vrbs Meſopotamiæ penes Euphratem.*
14 *Thare pater Abrahæ mortus eſt in ætate annorum 205.*
15 *Abrahæ primum Sacrificium ubi factum?*
16 *Abraham quando deſcenderit in Ægyptum? Et Cur?*
17 *Sara quomodo eſſet pulchra in ætate 66. annorum?*
18 *Mendacium an fuerit docere Saram dicere, quod non eſſet Vxor, ſed ſoror Abrahæ.*
19 *Amphibologia cum reſtrictione mentali damnata ab Innocentio XI.*
20 *Veritatem tacere, & uti verbis æquivocis quando liceat?*
21 *Sara dicebatur Soror Abrahami ob duas rationes.*
22 *Patrueles, Conſobrini, & Amitini qui ſint?*
23 *Pharaones primùm, deinde Ptolomæi appellati ſunt Reges Ægypti.*
24 *Flagella quæ fuerint, miſſa in Pharaonem?*

24 *Fla-*

25 *Abrahæ ſecundum Sacrificium.*
26 *Elamitarum Regis pugna contra Regem Sodomorum.*
27 *Abraham pugnat, & vicit Regem Elamitarum.*
28 *Abrahæ tertium Sacrificium.*
29 *Vacca, Capra, Aries annorum trium, Turtur, & Columba Victimæ litatæ Deo ab Abrahamo quid ſignificarent?*
30 *Abrahæ quartum Sacrificium.*
31 *Iſmael filius Abrahæ ex Agar Ægyptia.*
32 *Circumciſio data in præcepto Abrahæ cum eſſet annorum. 99.*
33 *Sodomitæ igne lapſo de cęlo conſumpti.*
34 *Sara nonagenaria concepit Iſaacum ex Abrahamo centenario.*
35 *Circumciſio utrùm fuerit Sacramentum pro delendo peccato originali? Vel tantummodò ſignum diſtinctivum populi electi?*
36 *Fœminæ, quomodo expiabantur ab originali tùm in lege naturæ; tùm in lege ſcripta, in qua ipſæ non circumcidebantur?*
37 *Præputij ablationem quare Deus pręceperit potius, quàm aliud ſignum? Rationes multæ. num. 38.*
39 *Abrahæ an major virtus fuerit in ſacrificando Iſaaco? An Iſaaci permittendo ſe Sacrificari? Rationes pro Iſaaco num. 40. Rationes pro Abrahamo num. 41.*
42 *Abrahæ tunc revelata futura Paſſio, & mors Redemptoris, quando ipſe paratus erat in monte ſacrificare Iſaacum.*
43 *Abrahæ annorum, & totius vitæ compendium.*
44 *Limbus locus ſubterraneus quare dictus ſit ſinus Abrahæ?*
45 *Abrahæ ſinu cur S. Martinus dicatur exceptus?*
46 *Eccleſia cur oret, ut animæ defunctorum portentur ab Angelis in ſinum Abrahæ?*

POſt Noemi Sacrificium in Scriptura Sacra mentio fit de Sacrificiis Patriarchæ Abrahami: quem quidem quater Hoſtias Deo immolaſſe, notatur. 1 Primò, dum egreſſus de terra ſua perveniſſet in terram Chanaam, in qua cum ei apparuiſſet Dominus, ipſe ſtatim *Ædificavit ibi Altare Domino, qui apparuerat ei*. *Geneſ.* 12. 7. & 8. Et Sacrificium obtulit. Secundò, dum reverſus de Ægypto ingreſſus eſſet eamdem terram Chanaam; *In loco Altaris, quod fecerat prius, invocavit ibi nomen Domini*. *Geneſ.* 13. 4. Deinde juxta convallem Mambre, quæ eſt in Hebron, iterum *Ædificavit Altare Domino Geneſ.* 13. 18. ſcilicet victimas cremando. Tertiò, habita à Deo promiſſione, quod ſemen ſuum multiplicandum eſſet ſicut Stellæ Cœli, iterum ſacrificavit Domino *Vaccam triennem, & Capram trimam; & Arietem annorum trium, Turturem quoque, & Columbam*. *Geneſ.* 15. 9. Quartò dum juſſus ſacrificare filium ſuum Iſaacum, & ab ejus immolatione retardatus: *Vidit poſt tergum Arietem inter vepres hærentem cornibus, quem aſſumens obtulit holocauſtum pro filio*. *Geneſ.* 22. 13. De ſingulis hiſce Liturgicis actibus liceat nonnulla ſatis curioſa ex fontibus Sacrorum Interpretum haurire, & pio Lectori exhibere.

Circa Primum Sacrificium Oblatum ab Abrahamo poſt egreſſum de terra ſua; & ingreſſum in terram Chanaam, ut *in d. Gen. cap.* 12. *Verſ.* 2
7. & 8. Quæritur, ubi natus ſit Abraham? Ex quo patre? Quo Mundi anno? Quot uxores habuerit? Quando juſſus à Deo Patriam deſerere? Reſpondetur, Sanctum Patriarcham Abrahamum fuiſſe filium Thare, deſcendentem à Semo Filio Noemi; & quidem in decimo gradu ab ipſo Noemo, ipſum Noemum imitatum, qui fuit decimus poſt Adam. *Cornel. à La-* 3
pide in Geneſ. cap. 11. *Verſ.* 29. *Torniel. ad Ann. Mundi* 2026. & 2027. & *Salian. ad Annum Mund.* 2029. Porrò ſicut omnes Interpreres concordant, ex Thare tres fuiſſe natos Filios, *Abram, Nachor*, & *Aran*; ſed ipſum Abra-

hamum, etſi primo loco nominatum ,
tamen natum eſſe ultimum , & exti-
tiſſe natu minimum, *ex S. Auguſtinus*
4 *quæſt. 25. in Geneſ.* ita diſcordes ſunt in
definiendo anno , in quo ipſe Abra-
ham natus eſt: alii enim volunt , eum
editum anno à diluvio 292. & ſic à
creatione Mundi Anno 1948. ut opi-
natur *Cornel. à Lapide in Geneſ. cap.* 11.
5 *Verſ.* 26. ubi notat Noemum obiiſſe ,
quando Abraham erat in ætate anno-
rum 68; adeòut ipſe Abraham viderit
decem ſuos aſcendentes uſque ad eum-
dem Noemum incluſivè, ſcilicet *Tha-
re* patrem ; *Nachor* Avum ; *Sarug* Pro-
avum ; *Reu* Abavum ; *Phaleg* Ata-
vum ; *Heber* Tritavum; *Sale* patrem
Heberi ; *Arphazad* patrem Sale; *Sem*
genitorem Arphaxadi ; *&* *Noe* geni-
torem *Semi* . Idemque de anno nati-
vitatis Abrahami reiterat ipſemet *Cor-
nel. à Lapide in Geneſ. cap.* 25. *Verſ.* 8.
§. *Nota: natus eſt Abraham*. Econtra
alii ſuſtinent, Abrahami nativitatem
fuiſſe poſt diluvium Anno 383. & ſic
anno Mundi 2039. ut ad dictum an-
num ſcribunt *Torniell. & Salianus* ,
plures rationes adducendo, quas Le-
ctor ibidem legere poterit.

Locus autem , in quo editus eſt A-
braham , fuit *Ur Chaldæorum* ; ideſt
Civitas Chaldææ regionis, ſub Baby-
6 lonia , in Arabiæ deſertæ confinio, vo-
cata *Ur. Ferrarius in Lexic. Geograph.
Verb. Ur.* Quæ vox ſignificat ignem,
& hinc eſt, quod dicitur 2. *Eſdr.* 9. 7.
*Deus , qui elegiſti Abraham , & eduxiſti
eum de igne Chaldæorum* ; ideſt de eo-
7 rum Civitate *Ur*, in qua adorabatur
ignis ; timentes enim populi Chaldæi,
quod deſtructio generis humani ven-
tura eſſet non per aquam, ut antea ,
ſed per ignem; cœperunt ignem colere,
ut ſibi propitius eſſet. *Ponticell. in Ge-
neſ. cap.* 12. *Reflex.* 51. *Cornel. à Lapide
ibid. cap.* 11. *Verſ.* 6. ſubdens, quod ſi-
cut *Heliopolis* ſic dicebatur à cultu So-
ſis , ſic *Ur* ab adoratione ignis ; vel
quia Abraham reprehendens , popu-
lum Chaldæum , à quo adorabatur
ignis , fuerit in ignem injectus, ſed
miraculosè à Deo præſervatus ; unde
Eccleſia in precibus commendationis
animæ agonizantium rogat Deum , 8
eorum animas liberari à gehenna ignis,
ſicut liberatus fuit Abraham de *Ur*,
id eſt de igne Chaldæorum; quamvis
etiam pro igne Chaldæorum intelligi
poſſint tribulationes , & vexationes ,
quas ipſe Abraham patiebatur ab eis
tanquam contemptor idololatriæ; jux-
ta verba *Pſal.* 16. 3. *Igne me examina-
ſti , & non eſt inventa in me iniquitas* .
& Pſal. 65. 12. *Tranſivimus per ignem ,
& aquam* ; ideſt per multas pœnalita-
tes. & afflictiones.

Quidquid ſit de hoc , certum eſt ,
Abrahamum natum , & educatum in
hac urbe Chaldaica *Ur*, Ætatis ſuæ
Anno trigeſimo , ut volunt *Torniellus* 9
& Salian ad Ann. Mundi 2068. acce-
piſſe ſibi in Uxorem Saram , quæ ſua
Neptis erat, filia ſcilicet Arani fratris
defuncti ejuſdem Abrahami; & Soror
Lothi ; ut plenè examinat, & conclu-
dit *Torniell. ad Annum Mundi* 2049. *n.* 10
10. *& Salian. ibid. num.* 7. *& ſeqq.* quæ
quidem Sara orta erat anno Mundi
prædicto 2040. ideòque Abraham ſe-
nior erat ; & illam præcedebat annis
decem. Sara ſterilitate laborabat , &
per annos 45. conjugii prolem non
pepererat, videlicet uſque ad annum
75. vitæ ipſis Abrahæ ; quo tempore
Deus illi apparuit , & juſſit diſcedere 11
de *Ur* Chaldæorum patria ſua , ut le-
gitur *Geneſ.* 12. 1. his verbis. *Dixit au-
tem Deus ad Abraham egredere de terra
tua , & de cognatione tua , & de domo
Patris tui , & veni in terram , quam
monſtrabo tibi ; faciamque te in gentem
magnam , & benedicam tibi , & magnifi-
cabo nomen tuum , eriſque benedictus .
Benedicam benedicentibus tibi ; & male-
dicam maledicentibus tibi ; atque in te
benedicentur omnes cognationes terræ* .
Et de eadem apparitione , & juſſione
locutus eſt S. Stephanus ad Sribas *Act.*
7. *Verſ.* 2. In quibus verbis tria bene-
ficia fuerunt à Deo promiſſa Abrahæ;
primum fuit promiſſio poſſeſſionis ter- 12
ræ Chanaan ; ibi: *Veni in terram , quam
mon-*

monſtravero tibi. Secundum: Ampliatio ſuæ poſteritatis; ibi: *Faciamque te in gentem magnam*. Tertiò Redemptio totius orbis per Chriſtum naſciturum ex ejus ſemine; ibi: *In te benedicentur omnes cognationes terræ*; ideſt in ſemine tuo, ut *Geneſ.* 22. 18. ibi: *Et benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ*: de quo ſic Apoſtolus ad *Galat.* 3. 16. *Abrahæ factæ ſunt repromiſſiones, & ſemini ejus: non dicit & ſeminibus quaſi in multis, ſed quaſi in uno, & ſemini tuo, qui eſt Chriſtus.*

Itaque Abraham ſtatim Deo obediens, aſſumpta Sara Uxore, ac tota familia ſua, diſceſſit ex *Ur* Chaldæorum; quod cum intellexiſſet *Thare* ejus pater, & Loth ejus Nepos ſequuti ſunt eum cum familiis ſuis, &
13 omnes pervenerunt in *Haran*; Urbem ſcilicet Meſopotamiæ penes Euphratem, dictam etiam *Charan*, apud quam ſub anno Mundi 4001. Marcus Craſſus cum exercitu Romano fuit cęſus à Parthis, ut ſcribit *Ptolomæus Geograph. lib.* 5. *cap.* 18. Manſerunt omnes in *Haran* per annum circiter, ubi ſupervenit & *Nachor* alter frater
14 Abrahæ, forſan ob auditam infirmitem *Thare* communis parentis, qui ibidem mortuus eſt, cum eſſet annorum quinque ſupra ducentos. *Torniell. d. Ann. Mundi* 2113. *num.* 6. *& Salian. ibid. num.* 1. diſputantes, an *Thare* aliquando fuerit Idololatra. Abraham verò, Patris funere completo, & paterna cura ſolutus, initio anni ſeptuageſimi ſexti ætatis ſuæ diſceſſit *Haran* cum familia ſua, & *Loth* nepote ſuo: (remanente ibidem dicto fratre *Nachore*) & tranſmiſſo Euphrate venit in rerram Chanaam, ad civitatem *Sichem*, quæ & *Salem* dicta eſt *Geneſ.* 33. 18. totumque territorium illud appellatum eſt *Sichima*, & habitatores ejus *Sichimitæ*, & poſita erat Urbs prædicta penes montem *Garizim*, & *Hebal*; quæ tempore Salvatoris nuncupabatur *Sichar*; mons verò prædictus *Ephraim*; ubi cum perveniſſet Abraham apparuit ei ſecundò Dominus, & dixit ei: *Semini tuo dabo terram hanc. Qui ædificavit ibi Altare Domino, qui apparuerat ei*; 15
offerens ſcilicet victimas, & hoſtias in Sacrificium, quod etiam reiteravit, cum tetendiſſet ibi tabernaculum ſuum montem verſus; & hoc eſt primum de Sacrificiis Abraham, de quibus mentionem facit Scriptura Sacra; & de Liturgia exercita per Abrahamum ſuper hoc Altare meminit *Torniell. ad Ann. Mundi* 2114. *num.* 2. *Salian. ibid. num.* 13. *Ponticell. in Geneſ. d. Reflex.* 52. *& Cornel. à Lapide Commentar. in Geneſ. cap.* 12. *Verſ.* 7. ubi ait: *Ædificavit ibi Altare, in quo ſcilicet Abraham Victimas Deo obtulit in gratiarum actionem pro Chananæa ſuis poſteris à Deo promiſſa*. Utrùm verò Abraham duxerit alias Uxores & quas? dicemus infra. Hæc de primo Sacrificio.

Secundum Sacrificium eſt illud, quod Abraham peregit, poſtquam reverſus eſt ex Ægypto. Quare ſcien- 16
dum, quod eo anno, quo Sanctus Patriarcha pervenerat in terram Chanaan ex *Haran*; & fixerat ſuum Tabernaculum penes *Bethel*, facta eſt ibi fames magna; qua anguſtiatus cum omni familia ſua, *Deſcendie Abraham in Ægyptum, ut peregrinaretur ibi: Geneſ.* 12. 10. Qua in regione duo ſunt notanda; quæ dicta fuerunt ab Abrahamo Saræ Uxori ſuæ his Verbis: *Novi, quod pulchra ſis mulier; & quod cum viderint te Ægyptii, dicturi ſint, Uxor illius eſt; & interficient me, & te reſervabunt. Dic ergo, obſecro te, quod Soror mea ſis. Geneſ. cap.* 12. *Verſ.* 12. Notandum primum, quomodo pulchra Sara, quæ annos ſexaginta ſex 17
habebat? Forſan pulchra, quia numquam conceperat, pepererat, lactaverat? Vel comparata fęminiis Ægyptiis, quæ ſunt cute nigerrimo, capillo criſpo, ac brevi, ſimo naſo, prominentibus labris, felleis oculis, carne duriſſima, toto corpore ad ſervitutem nato? Certè illis temporibus ſicut vita longior erat, ita pulchritudo corporis diù durabat. Notandum ſecundum;

dum; quomodo Abraham hortatus eſt Uxorem Saram, ne diceret, eſſe uxorem; ſed Sororem. Nonne hoc erat
18 mendacium, & manifeſta falſitas? Nonnè ſemper malum? Forſan utebatur amphibologia cum reſtrictione mentali? Sed nonnè hanc amphibologiam, & reſtrictionem damna-
19 vit *Innocentius Papa XI. Propoſit.* 27. quæ ſic ajebat: *Cauſa utendi his amphibologiis eſt, quoties id neceſſarium, aut utile eſt ad ſalutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, itaut veritatis occultatio cenſeatur tunc expediens, & ſtudioſa.* Si igitur malum eſt amphibologicè loqui, etiam propter prædictos fines tam neceſſarios; et malum eſt ſemper malum; quomodo, id fieri potuit, & doceri ab Abrahamo?

Reſpondet *S. Auguſt. lib. 16. de Civ. Dei cap.* 19. *Uxorem tacuit, non negavit.* Ex quibus verbis docemur, non eſſe malum aliquando tacere veritatem. Quando autem, & quomodo licitum ſit tacere veritatem; etſi malum ſit negare veritatem inter Mo-
20 raliſtas, & Theologos modernos exactè declarat *Cardenas in Criſi Theologic. Diſſertat.* 16. *cap.* 2. ubi treſdecim caſus ponit, in quibus licitum eſt, veritatem tacere, & uti verbis æquivocis, vel loqui in ſenſu metaphorico; quos obſervaſſe Lectorem ſtudioſum non pigebit. Aſſertio autem Abrahami, ac Saræ, quod hæc eſſet ejus Soror, vera fuit duplici ratione.
21 Una, quia mortuo Arano Patre Lothi, & Saræ, habuerunt pro Patre ipſum Thare Avum ſuum, Patrem etiam Abrahami; quem propterea fratrem appellare jure poterant; & ipſe dicere Saram Sororem ſuam. Altera, quia mos ſemper fuit apud Hebræos, ut filii fratrum, quos nos dicimus germanos, vocarentur ad invicem fratres; nec non neptes reſpectivè dicerentur Sorores; quod advertunt Interpretes omnes Scripturæ Sacræ; inter quos *Cornel. à Lapide in Geneſ. cap.* 20. *verſ.* 12. *Torniellus ad Ann. Mundi* 2114. *nu.* 7. *Salian. ibid. num.* 34. *Ponticell. in Geneſ. cap.* 12. *Reflex.* 2. *& Menochius* plures cumulans in *Storeis centur.* 2. *cap.* 71. Latinè autem loquendo, & propriis vocabulis utendo, non eſt ignorandum, quod filii duorum fratrum 22
dicuntur *Patrueles*. Filii duarum Sororum appellantur *Conſobrini*. Quando autem unus eſt filius Fratris, & & alter Filius Sororis nuncupantur *Amitini*. ut obſervat *Laurent. in Amalthea Onomaſtica Verb. Amitini*; quod in gratiam ſtudioſorum dictum ſit.

Igitur Ægyptii viſa Sara, eam rapuerunt, & duxerunt ad Pharaonem; Regem ſcilicet Ægypti; quo nomine uſi ſunt Monarchæ illi uſque ad Ptolomeum; à quo deindè, & ipſi Ptolomæi vocati ſunt, quemadmodum Im- 23
peratores Romani dicti ſunt Cęſares, poſt C. Julium Cæſarem Auguſtum; ut differit *Torniell. d. Anno Mundi* 2114. *num.* 7 Porrò Abrahamo fiduciam in Deo habente; qui *cuſtodit advenam, pupillum, & viduam. Pſal.* 145. Deus *Non reliquit* Pharaonem *nocere eis, & & corripuit pro eis Regem. Pſalm.* 104. *num.* 14. nam ut ait Textus Sacer *Flagellavit Dominus Pharaonem plagis maximis, & domum ejus. Geneſ.* 12. 17. Quæ quidem flagella fuerunt ſecundum Rabbinos tùm fluxus ſeminis, quo 24
coire impediebantur, tùm ſterilitatem mulierum, ac animalium. Secundum verò Doctores ſacros fuerunt infirmitates, & dolores graviſſimi in perſona Pharaonis, & ſervorum ejus, quibus illuminatus intellexit Saram eſſe Uxorem Abrahæ, & ſtatim intactam illam dimiſit; ac Abrahamum ipſum donis pluribus locupletatum juſſit abire: qui cum Loth & numeroſa familia ſua, ſervis, ovibus, aliiſque quadrupedibus reverſus eſt in terram Chanaan, & cum perveniſſet Bethel; *In loco Altaris, quod fecerat priùs, invocavit ibi nomen Domini*. *Geneſ.* 134. ſcilicet litando, & holocauſta offerendo in gra- 25
tiarum actionem pro reditu; & cum à Patruo ſuo ſe Loth ſeparaſſet ad iurgia vitanda inter ſervos, & paſtores utriuſ-

utriuſque ; ac iterum Dominus appa-
ruiſſet Abrahæ, & promiſiſſet ſe datu-
rum totam terram illam poſteris ſuis ,
& veniſſet Abraam juxta convallem
Mambre in Hebron; etiam ibi *Ædifi-
cavit Altare Domino* Geneſ. 13. 18. rei-
terans Sacrificium , victimas creman-
do .

Tertium Sacrificium factum per
26 Abrahamum juſſu Domini fuit com-
pleto bello contra Regem Ælamitarum,
& liberato Loth nepote ſuo de manu
ejus ; cum enim Loth diviſus à Pa-
truo cum omni familia ſua adhæſiſſet
Regi Sodomorum : & contra hunc Rex
Ælamitarum moviſſet bellum cauſa
denegati tributi , & viciſſet ; non ſo-
lùm abſtulit omnem ſubſtantiam So-
domorum , ſed etiam ipſius Loth ,
quem pariter captivum abduxit cum
tota ejus familia ; ut legitur *Geneſ. cap.*
14. Hoc cum ad aures Abrahami per-
veniſſet, eximio valore diſpoſuit in
bellum trecentos, decem , & octo ver-
naculos ſuos , & irruit ſuper exerci-
tum Regis Ælamitarum ; ac diſperſit,
27 *Reduxitque omnem ſubſtantiam , & Loth
fratrem ſuum* (intellige Nepotem filium
fratris) *cum ſubſtantia illius , mulieres
quoque , & populum* . *Geneſ.* 14. 16. Hac
habita victoria apparuit Dominus Abra
hamo de nocte , & ait illi : *Suſpice
cœlum , & numera ſtellas , ſi potes : &
dixit ei , Sic erit ſemen tuum . Credidit
Abram Deo ; & reputatum eſt illi ad ju-
ſtitiam* . *Geneſ.* 15. 5. Deinde præcepit
ei Dominus : *Sume mihi vaccam trien-
nem , & capram trimam ; & arietem an-
norum trium ; turturem quoque ; ac co-
lumbam ; qui tollens univerſa hæc ;* obtu-
lit Sacrificium , eaſdem victimas ma-
ctando , & cremando ſuper Altare , ut
28 antea erecto , ſiquidem ; *Diviſit ea per
medium , & utraſque partes contra ſe
altrinſecus poſuit ; aves autem non divi-
ſit . Deſcenderuntque volucres ſuper cada-
vera ; & abigebat eas Abram. Geneſ.* 15.
Verſ. 9. & 10.

Tale fuit Liturgicum opus tertio lo-
co factum . Videamus , quale Myſte-
29 rium in ſe contineret . *Vacca triennis*
indomita ſignificabat primam genera-
tionem Hebræorum , eorumque liber-
tatem in Ægypto tempore Joſeph ;
tunc enim liberè , & lautè , inſtar Ju-
vencæ paſcebantur Hebræi opibus Ægy-
pti . *Capra trima* figurabat ſecundam
generationem eorundem , quam poſt
Joſephum inſtar Capræ Ægyptii mul-
gere cœperunt ; ditantes ſe operis , &
ſervitute Hebræorum . *Aries* durus ,
& cornutus innuebat tertiam genera-
tionem ipſorum numeroſiſſimam , &
fortiſſimam , ac proinde oppreſſam du-
riſſima ſervitute ab Ægyptiis , Moyſe
naſcente . *Duæ Aves* non diviſæ , uti
cætera ; ſed integræ in Sacrificium
oblatæ ; prænunciabant , quod poſt
quadringentos annos Hebræi liberi , &
integri eſſent evolaturi ex Ægypto , ut
Deum colerent tùm in deſerto , tùm
in Chanaan . *Turtur* autem gemebunda
innuit 40. annos luctus in peregrina-
tione per deſertum . *Columba* ſocialis
demonſtrat tempus Joſue , quo Hebræi
lætè , ac placidè habitarunt in terra
promiſſa . *Diſſectio quadrupedum* erat
Symbolum diverſarum afflictionum
Hebræorum in Ægypto , earum verò
finis aves integræ . *Volucrum volatus*
ad cadavera erat ſignum *Og* , ſeu , *Ama-
lec* , & hoſtium aliorum invadentium ,
& vellicantium populum Iſraeliticum
peregrinantem in deſerto . *Abraham
abigens* volucres oſtendebat providen-
tiam Dei , Hebræos protegentis ob me-
rita Abrahæ . Ita ex doctrina SS. Pa-
trum *Cornel. à Lapide in Geneſ. d. cap.*
15. *Verſ.* 9. ubi alios ſenſus explicat
prædictarum Victimarum , & Sacrifi-
cii Abrahæ , Tropologicè , Myſticè ,
& allegoricè , quos Lector ſcrutari
poterit ; valdè enim deſerviunt pro
moralitate , atque ſermonibus Paſto-
ralibus ad populum ; & concinunt ,
quæ de iiſdem ſenſibus ſcribunt *Torniell.
ad Ann. M.* 2118. *num.* 15. & *Salian.
ad Annum M.* 2119. *num.* 16.

Quartum tandem Sacrificium Abra- 30
hamiticum eſt illud , quod litavit San-
ctus Patriarcha in monte nuncupato
Dominus videbit poſt ei injunctam , dein-
dè

dè revocatam filii Iſaaci immolationem; ſiquidem *levavit Abraham oculos ſuos*, *viditque poſt tergum Arietem inter vepres hærentem cornibus, quem aſſumens obtulit holocauſtum pro filio*. *Gen.*22.13. Circa quod Sacrificium notanda ſunt quatuor, quæ præceſſerunt. *Unum*, quod ad ſuaſionem Saræ ſterilis, & ſpe habendæ prolis deſtitutæ Abraham copu-
31 lavit ſibi ancillam ſuam Ægyptiam Agar, ex qua genuit Iſmaelem; & tunc erat in ætate annorum ſex, & octoginta, ut legitur *in Geneſ. cap.*16. *Alterum*, quod cum perveniſſet Abraham ad annos nonaginta novem, reiteratis ei à Domino promiſſionibus ſuper amplitudine, excellentia, ac fęlicitate poſteritatis ſuæ; fuit illi data in præceptum Circumciſio his verbis: *Cir-*
32 *cumcidetur ex vobis omne maſculinum*; *& circumcidetis carnem præputii veſtri, ut ſit in ſignum fœderis inter me, & vos. Infans octo dierum circumcidetur in vobis*. ut latiùs *in Geneſ. cap* 17. *Verſ.*10. & 11. Hoc præceptum extenditur etiam ad ſervos vernaculos, & emptitios; quod ſtatim adimplevit in ſe Abraham; ac etiam in puero Iſmaele annos tresdecim habente, ac in famulis ſuis quibuſcunque. *Tertium*, quod pluit ignis
33 de Cęlo ſuper Sodomam, & Gomorrham, deducto prius indè per Angelum Loth, uxorem ejus, ac familiam omnem; ipſaque Uxor, quia reſpexit retrò, converſa fuit in ſtatuam Salis; quare duæ filiæ Loth dubitantes ſe remanſuras abſque marito, ac prole ob deſtructionem Sodomorum, & Gomorræorum, inebriaverunt eorum Patrem, & cum eo carnaliter ſe commiſcentes conceperunt, atque pepererunt, una *Moabum* auctorem gentis Mohabitæ; alia *Ammonem* patrem Ammonitarum.
34 *Geneſ. cap.*19. Quartum, quod Deus benedixit Saræ, quæ nonagenaria concepit ex Abrahamo centenario; & peperit ei puerum Iſaacum; quem octavo die circumciſum, anno quinto ablactatum, & in ætate annorum vigintiquinque conſtitutum juſſit Deus ſibi Sacrificari pro comprobanda fide, & obedientia Abrahę, qui devenerat ad actum Sacrificii ejuſdem, ſed ab Angelo impeditus immolavit pro filio Arietem, ut dictum eſt ſupra, & iterum promiſſiones à Deo recepit de propagatione poſteritatis ſuæ, quæ ex Iſaaco erat proventura adinſtar Stellarum Cęli, & ex ea Chriſtus Dominus Rex Regum, & Dominus Dominantium; cujus Imperium ſempiternum; & de præmiſſis omnibus *Geneſ. cap.*21.

Hìc autem, attento præcepto Circumciſionis injuncto Patriarchæ Abrahæ, liceat percurrere aliquas difficultates à Theologis Scholaſticis agitatas. Prima eſt: *Utrum Circumciſio in lege ſcrita fuerit verum Sacramentum, pro delen-* 35
do peccato originali; vel tantummodò fuerit ſignum quoddam corporale diſtinctiuum ſolùm carnaliter populi Judaici à cæteris nationibus?

Et prima facie videtur dicendum non fuiſſe Sacramentum; ſed tantummodò ſignum diſtinctivum.

Primò ex doctrina Divi Pauli *ad Roman.* 3. *Verſ.*1. ubi ait: *Quid ergo amplius Judæo eſt? aut quæ utilitas Circumciſionis?* Et in *Epiſt.*1. *ad Corinth. cap.*7. *Verſ.*19. *Circumciſio nihil eſt*.

Secundò, ex eodem Apoſtolo *in Epiſt. ad Galatas cap.*4. *Verſ.* ubi ait ad illos: *Quomodo iterum Convertimini ad infirma, & egena elementa, quibus iterum ſervire vultis?* Ergo Circimciſio erat infirma, & egena.

Tertiò, quia ex eodem Divo Paulo Sacramenta legis antiquæ *erant umbra futurorum*; *corpus autem Chriſti*. *Ad Coloſſ. cap.*2. *Verſ.*16. Sed umbra nihil in ſe continet; virtus autem eſt in corpore. Ergo Circumciſio nullam virtutem Sacramentalem continebat.

Quartò. Ex Concilio Florentino *ſeſſ. ult. ad Armen. in Decr. fidei* ubi ſic: *Novæ legis Sacramenta multum differunt à Sacramentis legis antiquæ: hæc enim non cauſabant gratiam; ſed ſolùm per Paſſionem Chriſti dandam figurabant: noſtra verò & continent gratiam, & dignè ſuſcipientibus eam conferunt*.

Quintò. Si Circumciſio fuiſſet verum,

&

& proprium Sacramentum contra Originale peccatum, prætermiſſa non fuiſſet cum tanta negligentia à Judæis revertentibus ex Ægypto, & perambulantibus in deſerto per annos 40. ut legitur *in lib. Joſue cap.5.*

Sextò. S. Juſtinus Martyr. *in Dialog. cum Tryphone* ſic ait: *Abraham cum nondum eſſet circumciſus, propter fidem, qua Deo credidit, juſtificatus eſt; & benedictionem accepit. Circumciſionem verò accepit, non ad juſtificationem, ſed tantummodò in ſignum.* Ergo Circumciſio non fuit Sacramentum deletivum culpæ originalis, ſed merum ſignum diſtinctivum Hebræorum.

Contrarium tamen eſt verius juxta doctrinam *Scoti in 4. diſt.1. q.6. & S. Thom. part 3. q.70. art.1. in reſponſione ad quartum*, quos ſequuntur S. Bonaventura, Alenſis, & Scotiſtæ, ut affirmant *Maſtrius in 4. ſent. diſp. num.9. Et Emin. Card. de Lauræa De Sacramentis in genere diſp.5. num.5.* Probationes ſunt.

Primò *ex Geneſ. cap.17. Verſ.14.* ubi dicitur: *Maſculus, cujus præputii caro circumciſa non fuerit; delebitur anima ejus de populo.* Ergo Circumciſio erat ad delendum peccatum originale, ratione cujus anima pueri periiſſet, niſi ipſe eſſet circumciſus.

Secundò *Ex cap. Majores. 3. De Baptiſmo*, ubi Innocentius Papa Tertius, expreſsè dicit, quod *originalis culpa remittebatur per Circumciſionis myſterium; & periculum damnationis vitabatur.* Ergo erat non ſolùm ſignum diſtinctivum; ſed etiam Sacramentum.

Tertiò ex Ven. Beda ſuper illud *Luc.2. Poſtquam conſummati ſunt dies octo. etc.* ubi hæc ſcripſit: *Idem ſalutiferæ Crucis auxilium Circumciſio in lege agebat, quod Baptiſmus tempore gratiæ agere conſuevit.* Et S. Bernardus *Serm.2. de Aſſumpt.* ait: *Sola aqua lavat hanc maculam, quam prius raſit petra Circumciſionis.* Idem docent S. Auguſtinus, S. Gregorius Magnus, S. Cyprianus, & alii apud eumdem *Emin. Card. de Lauræa d. diſp.5. art.1.*

Quartò. Sic. Nullo tempore Deus reliquit genus humanum abſque remedio neceſſario ad ſalutem. Ergo cum dederit in lege Circumciſionem pro parvulis; ſequitur fuiſſe Sacramentum deletivum culpæ Originalis. Ita concludit *Emin. de Lauræa d. art.1. num.5.* & ante eum *Durand. in 4. diſt. prima quæſt.5. num.9. & ibid. propoſit.15.* & poſt omnes *Maſtrius in 4. diſp.1. num. 68. & ſeqq.*

Neque obſtant adducta pro contraria opinione. Non primum, quia Apoſtolus tùm ad Romanos, tùm ad Corinthios loquitur de Circumciſione poſt publicatum Evangelium, quo tempore facta erat inutilis; ſecus autem antea; tunc enim erat Sacramentum neceſſarium ad delendum originale. Non Secundum; nam etiam ad Galatas Apoſtolus ita ſcribebat, reprehendens illos, qui etiam poſt baptiſmum ſuſceptum volebant ritus Moſaycos ſervare, quos vocat *infirma, & egena elementa.* Neque obſtat *Tertium*; Siquidem; etſi Circumciſio appellata ſit umbra futurorum Sacramentorum, non ſequitur quod & ipſa non fuerit Sacramentum. Non *Quartum*; nam ex *Scoto in 4. diſt.1. Quæſt.6.l.* reſpondet Emin. Card. de Lauræa, Verba illa Concilii Florentini intelligi de Sacramentis Moſaycæ legis ſic impropriè dictis, excepta Circumciſione inſtituta tunc ad delendam culpam originalem, quæ propterea gratiam verè cauſabat, & dictam culpam delebat. Non Quintum, quia ommiſſio Circumciſionis per deſertum ex incredulitate, & duritia cordis Hebræorum proceſſit, etſi eſſet neceſſaria ad ſalutem, ut demonſtrat *Abulenſ. in Jor. cap.5.* Non ſextum; ea ratione quia S. Juſtinus Martyr loquebatur de Circumciſione individuali Abrahæ, qui non fuit juſtificans per illam; cum multò antè obtinuiſſet juſtificationem per Sacramentum legis naturæ, quod erat proteſtatio fidei; qua erat expurgatus à culpa originali, idcircò ſubdit *Scotus in 4 diſt. 1. q.6. M.* quod Abraham, quando ſeipſum

pſum circumcidit, potuit per modum meriti habere augmentum gratiæ. Concludunt ergo Theologi, Circumciſionem fuiſſe non tantùm ſignum diſcretivum populi Judaici, ſed etiam Sacramentum delens culpam originalem, & concedens gratiam juſtificantem.

Secunda difficultas eſt. Eſto, quod
36 Circumciſio fuerit Sacramentum ad delendum originale peccatum in maſculis, quomodo ipſa illud delebat in fęminis? Reſpondent communiter Sancti Patres, ac Theologi, quod fęminę juſtificabantur, & ab originali culpa liberabantur non per Circumciſionis Sacramentum; ſed per Sacramentum à Deo inſtitutum in lege naturæ ad originalem maculam tollendam: quod quidem Sacramentum erat externa proteſtatio fidei in venturum Meſſiam, eliciendum vel ab adultis; vel parvulis applicandum à parentibus, ut fusè differit *Emin. Card. de Lauræa de Sacramen. in genere diſp.4. art.2. & 3.* Et noviſſimè *Maſtrius in 4. ſent. d. diſp.1. q.2. art. prim.* Hanc autem explicitam fidei proteſtationem Deus voluit perdurare pro ſalute, & iuſtificatione fęminarum, quæ non erant capaces Circumciſionis; quod probat *Hugo de S. Victore lib.1. de Sacramentis part.10.* ubi ita ſcribit: *Porrò fęminę in populo Circimciſionis ſola fide ſalvabantur; & oblationibus, aliiſque cæremoniis purificatæ, ipſam quoque circumciſionem fide ſuſcipientes; & in eis, qui carnem illam ſuſceperunt, venerant participantes.* Et idem latiùs explicat *part.15. cap.6.* & proſequitur ipſe *Emin. Card. de Lauræa d. diſp.5. num.15.*

Tertia eſt difficultas. Quare vo-
37 luerit Deus pręcipere Circumciſionem, & præputii ablationem, potius quàm ordinare aliquid aliud ſignum diſtinctivum, quo poſſent characterizari etiam fęminę? Reſpondent DD. ſic fuiſſe Divinum beneplacitum. Cęterum multæ ſunt congruentiæ circa præputii Circumciſionem Judaico populo tunc
38 injunctam. I. Quia Adam primò inobedientiæ ſuæ effectum, & carnis rebellionem ſenſit in ea corporis parte. II. Quia in eo membro generantur homines, & indè inficiuntur originali culpa. III. Quia ſicut in eodem membro eſt delectatio, ex qua inſurgit originale peccatum, ſic in eodem eſſet mortificatio. IV. Quia, ut ait Apoſtolus, *per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors*, conveniens fuit, ut ipſe homo magis læderetur, & ſentiret dolorem. V. Ut clariùs innoteſceret pactum à Deo ſuſceptum cum Abrahamo, ex ejus ſcilicet ſemine naſciturum Chriſtum. VI. tandem in odium obſcæni cultus Ægyptiorum, qui venerabantur Simulacrum membri virilis *ex Diodor. Siculo lib.1.* cujus indignitatis Hiſtoriæ faciunt auctorem Iſidem uxorem Oſirdis; & habetur mentio *in 2. Paralipomenon cap.15. Verſ.16. agitque S. Thom. 1.2. q.102. art.5. ad primum. Cornel. à Lapid. in Geneſ. cap.17. Verſ.11.* Et alii, quos citat *Emin. Card. de Laurea de Sacram. in genere diſp.5. num. 64.*

Quarta difficultas eſt (ut ad Sacri-
ficium Abrahæ revertamur) an fuerit 39
major virtus ipſius Abrahæ in immolando filio ſuo Iſaaco; vel ejuſdem Iſaaci permittentis, ſe immolari? Pro majoritate virtutis Filii faciunt.

Primò, quia majoris fortitudinis eſt, mortem pro Deo ſubire, quàm eam
aliis inferre; fortiores enim ſunt Mar- 40
tyres militibus. Iſaac autem verè fuit Martyr, quia pro actu virtutis, ſcilicet ut obediret Deo, certæ morti ſe obtulit; eſto fuerit ab ea liberatus, ſicut Daniel, & S Joannes Evangeliſta liberati fuerunt.

Secundò, nam dolor Abrahæ ſtabat tantùm in animo; at ille Iſaaci, & animum, & corpus attingebat.

Tertiò; ex eo quia jacula præviſa minùs feriunt; ipſe nutem Abraham jam per tres dies intellexerat Dei voluntatem, & ſe illi conformaverat; ſed Iſaaco ex improviſo denunciata fuit mors à Patre; & ſic fuit ipſi Iſaaco majoris terroris ex doctrina Philoſophi *lib.3. Ethic. q.8.*

Quarto, quia Iſaac erat juvenis 25. annorum, ſperans vivere ſaltem centum annos, & habere prolem, ac familiam, delectationes, & ſolatia, quibus omnibus repudiavit, ut Deo obediret. E contra Abraham erat ſenex annorum 125. Mors autem eſt tolerabilior ſenibus, quàm juvenibus.

E contra, quod major fuerit virtus ipſius Abrahæ in hoc certamine, deducere poſſumus ex ſequentibus.

Primò, quia Abraham plus diligebat vitam filii ſui Iſaaci, quàm ſuam
41 propriam; præcipuè quia erat unigenitus ex dilectiſſima uxore; erat amantiſſimus, & obſequentiſſimus; procreatus à patre Sene, & in quo omnes promiſſiones à Deo factæ nitebantur.

Secundò, quia Abraham per totum triduum excruciatus eſt, mente revolvens futuram filii immolationem, & occiſionem.

Tertiò, quia idem Abraham paſſus eſt tentationes maximas à diabolo circa fidem, itaut verteret in dubium, an verè Deus hoc opus ſibi præcepiſſet? ideò ait Apoſtolus ad *Hebr. 11. Verſ. 17. Fide Abraham obtulit primogenitum ſuum Iſaac, cum tentaretur.*

Quartò, quia dolor Iſaaci uno ictu, & quaſi in puncto temporis ceſſaſſet, ſi immolatus fuiſſet; ſed dolor Abrahæ futurus erat perennis tùm in occiſione filii; tùm in eo membratim concidendo, ſacrificali ritu, totumque cremando, & in cineres redigendo; & perpetua memoria recolendo, ſe talem filium jugulaſſe, ac perdidiſſe. Quare S. Joannes Chryſoſtomus *Homil. 48. in Geneſ.* exclamat: *O Religioſam animam? O fortem mentem? O ingens robur animi? O rationem, omnem humanæ naturæ affectum vincentem?* Et neſcius hanc difficultatem decidere ſubdit: *Utrùm admirer, fortemnè ſpiritum Patriarchæ, an tàm conſtantem pueri obedientiam, quod neque reluctatus eſt, nec factum ægrè tulit; ſed ceſſit, & obtemperavit iis, quæ à patre fiebant; & ſicut agnus cum ſilentio ſuper Altare decubuit, expectans Patris dexteram?*

Utique heroica fuit obedientia tùm geniti, tùm genitoris; cui, tradunt 42
DD. fuiſſe tunc revelatam paſſionem, & mortem futuram Redemptoris noſtri ob redemptionem omnium gentium; & de illa exultavit Abraham juxta verba ejuſdem Redemptoris *Joan. cap. 8. Verſ. 56. Abraham pater veſter exultavit, ut videret diem meum. Vidit, & gavíſus eſt.* Fuit enim juſſio illius Sacrificii obteſtatio divinæ charitatis, qua Pater cæleſtis dignatus eſt tradere morti Unigenitum Filium ſuum; ut piè differit S. Auguſtinus *in Serm. 71. de tempore* his verbis: *Videte Deum cum hominibus magna pietate certantem: Abraham mortalem filium non moriturum obtulit Deo; & Deus immortalem Filium pro hominibus tradidit morti. Poteſt tamen & de beato Iſaac, & de illo Ariete ſic intelligi, ut in B. Iſaac ſignificata ſit Divinitas, in Ariete Humanitas Chriſti; & quia in paſſione non Divinitas crucifixa creditur, ideò non Iſaac, ſed Aries immolatur.* Et de his latius *Torniell. in Annal. ad Annum M. 2163.* & noviſſimè *Mendezius in Theolog. Catechetica tom. 1. lib. 6. cap. 8. num. 17.*

Ut autem concludamus præſentem deciſionem de Sacrificiis Abrahæ cum 43
ejus vita, ac morte; notentur hìc omnes dies vitæ ipſius; quandoquidem Sanctus Patriarcha Abraham anno ætatis ſuæ 75. ex Chaldæa à Deo evocatus, profectus eſt in Haran. Anno ætatis ſuæ 85. duxit Agar, & anno 86. natus eſt ei Iſmael. Anno 99. fuit circumciſus; eodemque anno igne cœleſti cremata eſt Sodoma. Anno 100. naſcitur ei Iſaac; & anno 105. ablactatur; Iſmael verò è domo eiicitur Anno 125. Iſaac jubetur immolari. Anno 135. moritur Thare ipſius Abrahæ pater; & anno 137. defuncta eſt Sara. Anno 140. dat Rebeccam uxorem Iſaaco ipſe Abraham, qui Ceturam tertiam Uxorem accepit, quæ peperit ei ſex filios, ut legitur *in Geneſ. cap. 25. Verſ. 1.* Anno 160. ætatis ejuſdem Abrahæ nati ſunt ei Nepotes Jacob, & Eſau ex filio ſuo Iſaaco. Anno tandem 175.

O mori-

moritur Abraham in ſenectute bona, ac plenus dierum; & ſepultus eſt apud Saram uxorem ſuam; *& congregatus eſt ad populum ſuum* ait *Geneſ.25.8.* ideſt ivit ad limbum Sanctorum Patrum anima ejus, locum ſcilicet ſubterraneum, ſed altiorem Inferno, ac Purgatorio, ubi animæ aliorum Sanctorum detinebantur extra omnem pęnam, expectantes liberationem à venturo Meſſia, cum quo aſcenderent ad gloriam; & hic locus deinceps dictus eſt Sinus Abrahæ, eo quia ipſe fuerit Pater mul-
44 tarum gentium, ut ait *S. Auguſtin. De Anima, & ejus Orig. lib.4. cap.16.* & in hunc locum portatus fuit mendicus Lazarus ab Angelis, ut legitur *in Evang. Luc.cap.16.Verſ.22.* ubi Lyranus ait: *In ſinum Abrahæ, ideſt in Limbum SS. Patrum, ubi deſcendebant juſti morientes, antequam impedimentum generale gloriæ per Chriſti paſſionem eſſet amotum.*

Sed dicet aliquis, ſi ſinus Abrahæ
45 eſt Limbus locus ſubterraneus, quomodo canit Eccleſia de S. Martino. *Martinus Abrahæ ſinu lætus excipitur?* Et quomodo in exequiis defunctorum
46 orat dicens ad animam defuncti, *& in ſinum Abrahæ Angeli deducant te?* Reſpondetur, quod in prædictis verbis pro ſinu Abrahæ non intelligitur Limbus locus ſubterraneus; ſed Cęlum, locus quietis æternæ; idcircò de Sancto Martino ſubditur in eadem Antiphona: *Cęlum dives ingreditur, hymnis cæleſtibus honoratur.* Et in prædicta oratione pro defunctis dicit Eccleſia: *Subvenite Sancti Dei, occurrite Angeli Domini ſuſcipientes animam ejus, offerentes eam in conſpectu Altiſſimi:* Ita ex S. Auguſtino *lib.9. Confeſſion. cap.3.* exponit *Emin. Card. de Lauræa in tractatu de Incarnatione diſp.24. num.40.*

DECISIO XVIII.

ARGUMENTUM.

De Sacrificio Melchiſedech Regis Salem; & de his, quæ ejus perſonam, dignitatem, & figuram concernunt, diſputationes plurimæ, non injucundæ.

SUMMARIUM.

1 *Melchiſedech Sacrificium obtulit Panis, & Vini, in gratiarum actionem, dum Abraham reverteretur cum victoria de pugna contra quinque Reges.*
2 *Melchiſedech quiſnam fuerit? & quomodo dicatur fuiſſe ſine patre, & ſine matre? opiniones quatuor.*
3 *Melchiſedech fuit purus homo Chamæus, & Chananeus, Rex Salem, adorans verum Deum; atque Sacerdos Altiſſimi. Et num.4.*
5 Salem *Urbs an fuerit* Sichem, *vel* Jeruſalem?
6 *Melchiſedech Rex, & Sacerdos.*
7 *Decimæ ſolvebantur Sacerdotibus, etiam à gentilibus de bello revertentibus.*
8 *Melchiſedech quomodo factus Sacerdos?*
9 *Melchiſedech Sacrificaſſe panem, & vinum eſt de fide.*
10 *Hæreticorum objecta contra Sacrificium Melchiſedeci.*
11 *Benedicere poſſunt etiam illi, qui non ſunt Sacerdotes.*
12 *Melchiſedech figuravit Chriſtum venturum quatuordecim ſignis.*
13 *Panis, & Vinum offerebatur etiam in lege Moſayca; ſed vel ſimul cum Victimis; vel panis ſeparatus à vino, ad differentiam Sacrificii Melchiſedeci.*

INter cætera Sacrificia legis naturę, de quibus adhuc egimus, præcipuum locum tenet illud, quod obtu-

lit

tulit Melchiſedech Rex Salem. Hic enim, cum audiſſet, devictos fuiſſe ab Abrahamo Reges illos, à quibus in captivitatem reductus erat Loth, totaque ejus familia; occurrens eidem Abrahamo revertenti de prælio cum
1 victoria; congratulatus eſt cum eo; & ſtatim litavit Hoſtiam pacificam pro gratiarum actione ad Deum; Panem ſcilicet, & Vinum; ut narrat Scriptura Sacra *in Geneſ. cap.*14. *Verſ.*18. his verbis; *At verò Melchiſedech Rex Salem proferens panem, & vinum, erat enim Sacerdos Dei Altiſſimi, benedixit ei, & ait: Benedictus Abram Deo excelſo, qui creavit Cęlum, & Terram. Et benedictus Deus excelſus, quo protegente hoſtes in manibus tuis ſunt. Et dedit ei* (Abraham) *decimas ex omnibus*.

Quapropter occaſione hujus Sacrificii quatuor ſunt breviter examinanda.

1 Quis fuerit Melchiſedech?
2 An verè fuerit Rex, & Sacerdos?
3 An occurrens Abrahæ verè obtulerit Sacrificium panis, ac vini?
4 In quibus fuerit figura Chriſti Redemptoris Noſtri?

Quo ad Primum. Non videtur facilis reſponſio, attentis verbis Apoſtoli, *ad Hebræos cap.*7. *Verſ.*1. *Hic enim Melchiſedech Rex Salem, Sacerdos Dei ſummi, qui obviavit Abrahæ, regreſſo à cæde Regum, & benedixit ei; cui & decimas omnium diviſit Abraham; primum quidem, qui interpretatur Rex juſtitiæ, deinde autem & Rex Salem; quod eſt Rex pacis, ſine patre, ſine matre, ſine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitæ habens*. Si enim Melchiſedech fuit ſine Patre, & ſine Matre,
2 atque ſine Genealogia, quomodo ſcire poſſumus, quiſnam fuerit? Hinc apud Sacros Interpretes quatuor habentur opiniones de perſona Melchiſedech. *Una* fuit hæreticorum Melchiſedecianorum, qui opinati ſunt, fuiſſe Spiritum Sanctum, à quo aſſumpto corpore humano, factus ſit occurſus prædictus Abrahæ revertenti de prælio. Sed hæc hæreſis eſt, ut advertit *S. Hieronym. Epiſt.*126. *ad Evagrium. Suarez de Incarnatione diſp.*46. *ſect.*4. *Emin. Card. Baronius ad Annum* 196. *num.*12. *Et de Lauræa eod. tract. de Incarnat. diſp.*22. *num.*70. Noviſſimè *Sebaſtian. Salelles in tractatu de S. Inquiſitione tom.* 2. *lib.*3. *Regul.* 227. *num.*308. Opinio *ſecunda* fuit Origenis, ac Didymi, qui dixerunt, Melchiſedech fuiſſe Angelum de Cęlo in humana figura apparentem, ut refert *Cornel à Lapide in Geneſ. d. cap.*14. *Verſ.*18. Sed hæc quoque eſt erronea. *Tertia* eſt Abulenſis, Lyrani, Lippomani; Ruperti, & aliorum, quos citat, & ſequitur *Suarez d. diſp.*46. *ſect.*4. §. *Aliorum verò*, aſſerentium, Melchiſedech fuiſſe ipſum *Sem* primogenitum Noe, & nonum Avum ipſius Abrahæ; & hi DD. ſe fundant in traditione Hebræorum, ac Samaritanorum; & confirmantur in hac aſſertione ex eo, quia omnes Annaliſtæ aſtruunt, quod *Sem* vivebat tempore Abrahæ, ut videri poteſt apud *Torniellum apud Annum M.* 2118. *num.*8. & *Salianum ibid. num.*18. Immò *Sem* ſupervixit Abrahę annos 35, ut notat *Cornel. à Lapid. in Geneſ. Cap.*25. *verſ.*8. Ad verba autem D. Pauli Apoſtoli in Epiſtola ad Hebręos reſpondent, quod ipſe *Sem* potitus eſt duplici nomine, vocatuſque fuit *Sem*, atque *Melchiſedech*. Sub primo nomine ſcriptum narrat ejus patrem, matrem, atque genealogiam: hoc autem non facit, dum ſecundo nomine nuncupatur; & ſub reflexione hujus ſecundi nominis, ajunt, locutum fuiſſe Apoſtolum Paulum dicentem: Melchiſedech extitiſſe *ſine Patre, ſine Matre, ſine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitæ* habuiſſe. *Quarta* eſt opinio plurimorum SS. Patrum Hieronymi, Epiphanii, Irenæi, ac aliorum, quos cumulat *Salian. ad d. Annum M.* 2118. *n.*22. aſſerentium, Melchiſedech fuiſſe hominem gentilem, ſed probum, ac timentem Deum, qualis erat etiam Sanctus Job; qui quidem Melchiſedech erat unus ex pluribus Regulis, qui principabatur in ter-

ra Chanaan; & deſcendebat ex *Cham* filio Noe; ſiquidem *Sem* cum ſuis poſteris occupavit terram Orientem verſus; *Cham* verò cum deſcendentibus à ſe occupavit terram Chanaan, in qua
3 condita fuerat Civitas *Salem*; cujus Melchiſedech Rex erat; & ideò Melchiſedech erat verus, & purus homo *Chamæus*, & *Chananæus*, videlicet ex linea Chami, & Regulus, dominuſque Urbis *Salem* in terra Chanaan; Deum verum adorans, unà cum ſubditis ſuis, ut plenè probat *Tena in cap.* 1. *ad Hebræos. diffic.*1. *Et Collegium Salmanticen. tom.*10 *De Incarnatione diſp.* 31. *dub.* 2. § 2. *num.*25. *Salian. ad d. Annum M.* 2118. *à num.* 24. & *ſeqq.* & *Cornel. à Lapide in Geneſ. d. cap.*14. *verſ.* 18. & *in Epiſt. ad Hebræos d. cap.*7. *verſ.* 1. ubi advertit, quod ideò appellatus eſt ab Apoſtolo Rex juſtitiæ ob ejus rectitudinem, atque ſanctitatem. Melchiſedech enim interpretatur homo juſtus; quem etiam S. Ignatius Martyr. *in Epiſt. ad Philadelphios* vocavit hominem Virginem in tota vita ſua; & S. Dionyſius Areopagita *in libr. de Cœleſti Hierarch. cap.* 9. illum recenſet inter gentiles, qui veram Dei fidem habuerunt. Eatenus autem Apoſtolus ſcripſit, eum non habuiſſe Patrem, neque Matrem, neq; Genealogiam, quatenus de ea nihil loquitur Scriptura Sacra; & mens D. Pauli fuit differere illa phraſi ad Hebręos ad contuncendam eorum ſuperbiam; ipſi enim ſe extollebant ob deſcendentiam ab Abrahamo, & ob dignitatem Sacerdotii Aaronici; & ipſe Apoſtolus obiicit iiſdem hominem gentilem, ſed ſanctum, videlicet Melchiſedech, qui major fuit eodem Abrahamo; cui impertitus fuit benedictionem; ad majorem namque ſpectat benedicere minorem; & fungebatur Sacerdotio, immolans non beſtias terrę, ut faciebant Aaronici Sacerdotes; ſed incruentum Sacrificium Panis, & Vini in typum & figuram venturi Meſſię, tali Sacerdotio, & ritu litandi functuri; ut plenè proſequitur *Collegium Salmanticen. d. tom.*10. *diſp.*31. *num.*26. *Et Salianus ad d. Annum M.* 2118. *num.* 24. & *ſeqq.* Igitur Melchiſedech fuit vir gentilis veram fidem Dei habens; ac illam cuſtodiens in ſubditis ſuis, qui habitabant in *Salem*, ubi Rex, ſivè Regulus ipſe erat.

Quo ad ſecundum. Nefas eſſet dubitare, quod Melchiſedech fuerit Rex, 4
& Sacerdos; cum de utraque dignitate teſtimonium reddat textus Sacer *in Geneſ. d. cap.*14. *verſ.*18. ibi: *At verò Melchiſedech Rex Salem proferens panem, & vinum, erat enim Sacerdos Dei Altiſſimi.* Et in *Epiſt. ad Hebr. d. cap.*7. *verſ.*1. ibi: *Hic enim Melchiſedech Rex Salem Sacerdos Dei ſummi.* Quapropter loquentes de prima dignitate, ſcilicet Regia, dubitare tantummodò poſſumus; quænam fuerit Urbs *Salem*, cujus Rex erat Melchiſedech? Et duæ ſunt antiquorum opiniones. Una, quod
Salem fuerit Urbs Sichimorum, quæ 5
etiam dicebatur *Sichem*, ad quam tranſivit Jacob revertens de Meſopotamia, ut legitur *in Geneſi cap.* 33. *verſ.* 18. ibi: *Tranſivit in Salem urbem Sichimorum, quæ eſt in terra Chanaan.* & ſic tenere videtur S. *Hieronym. Epiſt.* 126. *de locis Hebraic.* Altera opinio eſt, quod *Salem* fuerit ipſa Urbs *Jeruſalem*; quæ interpretatur Urbs pacis, de qua intellexit David, dum dixit; *Et factus eſt in pace locus ejus, & habitatio ejus in Sion. Pſal.*75. 3. ubi textus Hebraicus legit: *Et factus eſt in Salem locus ejus.* Pariterque Apoſtolus Paulus vocavit eumdem Melchiſedech *Regem pacis, ad Hebr.* 7.2. Hanc opinionem tutantur plurimi ex SS. Patribus quos congerit *Salian. ad d Annum M.* 2118. *num.*28. & 29. cujus hæc ſunt verba. *Hæc poſterior ſententia & multitudine teſtium præponderat, & myſterii dignitate; ut non perſona solùm, & dignitas, & officium, & virtus Melchiſedecis Chriſtum repræſentet: ſed locus etiam ipſe, in quo uterque & Regnum, & Sacerdotium exercuit.*

Circa verò Sacerdotalem dignitatem, concludens habetur probatio de

ea

6 ea (ultra irrefragabile Sacri textus teſtimonium) tùm quia, ut infra probabimus, Melchiſedech opus Liturgicum peregit, & Sacrificium pro gratiarum actione obtulit Deo, panem, & vinum immolando, cum Abraham reverteretur de bello; tùm etiam quia ipſe eidem Abrahamo benedixit, quod eſt officium Sacerdotis; ac etiam quia ab ipſo Abrahamo Decimas excepit de his, quæ in bello lucratus fuerat; mos enim fuit apud Gentiles quoque,
7 ſolvere Decimas de manubiis in bello collectis, religionis impulſu; ut factitaſſe Poſthumium obtenta belli Latini victoria, ac alios Romanorum Duces narrat *Dionyſius Halicarnaſſ. lib. 6. Livius, ac Xenophon*, quos adducit *Cornel. à Lapide in Geneſ. d. cap. 14. Verſ.*
8 20. A quo autem acceperit Melchiſedech Sacerdotium? non eſt à veritate alienum, ſi dixerimus vel à natura, quia fuerit filius Primogenitus; vel à Patre, qui & ipſe habuerit Regiam dignitatem; vel à populo; de cujus communi conſenſu potuit accepiſſe facultatem litandi; ad Deum placandum, & ad beneficia ſpiritualia, & temporalia impetranda eidem populo; ſiquidem ex his fontibus, & radicibus, in lege naturæ prodibat dignitas Sacerdotalis, ut colligere licet ex doctrina *S. Thom. 1. 2. q. 103. art. 1. ad 3. Leſſii de Juſt. & Jure lib. 2. cap. 38 num. 12. Collegii Salmanticen. d. tom. 10. de Incarnat. diſp. 31. num. 3. & num. 27. atque 30.* Nec non *Emin. Card. de Lauræa eodem tract. de Incarnatione diſp. 22. num. 62.* ac etiam *Saliani ad Annum M. 2223. num. 3.* Et diximus ſupra *deciſ. 7. num. 10. & 15.*

Quo ad Tertium, in quo quæritur, an Melchiſedech occurrens Abrahæ revertenti cum victoria de prælio verè obtulerit Sacrificium panis, & vini?
9 Reſponſio eſt affirmativa; eſt enim de fide, quod tunc Melchiſedech obtulerit panem, & vinum in Sacrificium Deo; Liturgiam exercendo in gratiarum actionem; partem ſcilicet panis cremando, & partem vini libando; & de utroque participem faciendo eumdem victorem Abrahamum, ut moris erat in immolatione Hoſtiæ pacificæ. Et quod tunc verè Melchiſedech litaverit, probatur. Primò, quia id profitetur Eccleſia in Canone Miſſæ, in oratione *Supra quæ propitio*: ibi: *Et Sacrificium, quod tibi obtulit Summus Sacerdos tuus Melchiſedech*. Secundò, quia idem canit in ſolemnitate Corporis Chriſti in Antiphona ad Veſperas, *Sacerdos in æternum Chriſtus Dominus ſecundum ordinem Melchiſedech panem, & vinum obtulit*, ideſt ſecundum ritum, quo Melchiſedech offerebat in Sacrificium panem, & vinum. Tertiò, quia Scriptura Sacra nominans oblationem prædictam panis, & vini factam à Melchiſedech, ſubdit ſtatim: *Erat enim Sacerdos Dei Altiſſimi. Geneſ. 14. Verſ. 18.* cujus proprium officium eſt ſacrificare. Quartò, quia tùm in *Pſalmo 109. & in Epiſt. ad Hebr. cap. 7.* commendatur Sacerdotium, atque Sacrificium Melchiſedech; & nullibi legitur, ipſum litaſſe, niſi in ſupradicto occurſu Abrahæ, cum pane, & vino. Quintò, quia D. Paulus *in cit. cap. 7.* opponit Sacrificium Melchiſedech in pane, & vino Sacrificiis Aaronicis in victimis cruentis; & ſic quemadmodum hæc erant vera ſacrificia, ita & illud. Sextò, quia ſic pro indubitato admittit Conc. Tridentinum *ſeſſ. 22. de Sacrificio Miſſæ cap. 1.* Septimò, quia ſic ſemper docuerunt omnes Sancti Patres antiqui tùm Latini, tùm Græci, quos cumulat, eorum verba referens *Emin. Card. Bellarminus lib. 1. de Miſſa cap. 6. Suarez de Incarnatione diſp. 46. ſect. 4. §. Tertio Loco. Leſſius in 3. p. D. Thomæ q. 83. num. 13. Collegium Salmanticen. d. tom. 10. De Incarnat. diſp. 31. num. 28 & Eminen. Card. de Lauræa, eodem tract. diſp. 22. num. 63.*

Opponunt Calvinus, Kemnitius, & alii Miſoliturgici, ut deſtruant Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium, primò, 10
quod Scriptura Sacra *in Geneſ. d. cap. 14. Ver. 18.* ait de Melchiſedech, quod

Proferens panem, *& vinum* benedixit Abrahæ: At proferre non eſt litare, vel ſacrificium facere; ſed exhibere,& ad expellendam famem dare tùm ipſi Abrahæ, tùm ejus militibus. Reſpondetur, frivolum eſſe hoc objectum. Primò, quia Abraham, ac ejus milites non adigebantur fame, immò ſaturi erant ex alimoniis repertis apud devictos Reges, ut legitur in eadem *Geneſ. cap.* 14. *verſ.* 24. Secundò, quia apud Hebræos ly *Proferens* ſignificat litare, ac ſacrificium offerre; ipſi enim utuntur verbo הוציא *Hotſi* quod in *libr. Judic. cap.* 6. *verſ.* 18. exponitur *Sacrificium*. Hinc in Geneſi *cap.* 4. *Verſ.* 3. ubi nos legimus, quod Caim offerret de fructibus terræ munera Domino; in Hebræo eſt dictum verbum *Hotſi*, videlicet *proferret*, & certum eſt,quod ibi loquebatur de Sacrificio. Tertiò, quia textus Sacer ſtatim poſt Verba *Proferens panem*, *& vinum* reddit rationem dicens, *Erat enim Sacerdos Dei Altiſſimi*; quod fruſtra, vel ineptè dictum eſſet, ſi de Sacrificio, tamque proprio Sacerdotis munere non intellexiſſet; poterat enim aliàs Scriptura dicere, *quia erat Aſtrologus*, *vel Pictor*, quod eſt ridiculum aſſerere.

Secundò opponunt hæretici, quod illa verba *Erat enim Sacerdos Dei Altiſſimi* referenda ſunt benedictioni, quam Melchiſedech dedit Abrahæ; ita ut ibi ſint poſita ad denotandam cauſam ejuſdem benedictionis, non au-
11 tem Sacrificii. Sed reſpondetur, hanc pariter interpretationem eſſe impropriam, atque inconcludentem; ea ratione, quia ad dandam benedictionem non eſt neceſſarium ſimpliciter Sacerdotium; cum & illi, qui Sacerdotes non ſunt, poſſint benedicere, ut plurima exempla habentur in Scriptura Sacra. Joſue non erat Sacerdos, neque Levita, ſed Princeps Politicus, & benedixit populo. *Joſ. cap.* 8. *Verſ.* 32. *& cap.* 22. *Verb.* 6. Idemque fecit David Rex 2. *Reg. cap.* 6. *verſ.* 18. Stant igitur verba illa ad innuendum Liturgicam actionem in pane, & vino peractam à Melchiſedech tanquam Sacerdote Dei ſummi; qui typum, & figuram geſſit Redemptoris noſtri JESU CHRISTI, à quo fuit in Eccleſia Catholica relictum Sacrificium ſui Corporis, & Sanguinis ſub ſpeciebus panis, & vini; ut doctè comprobat *Emin. Card. Bellarminus d. lib.* 1. *de Miſſa cap.* 6. ubi alia Novatorum objecta refert, & evacuat: ac noviſſimè *Salian. ad Annum Mundi* 2118. *num.* 31. atque *Collegium Salmanticen. d. tom.* 10. *de Incarnat. diſp.* 51. *num.* 29.

Quo ad Quartum. Melchiſedech fuit typus, & figura venturi Meſſiæ, 12
ac Redemptoris noſtri JESU CHRISTI in ſequentibus quatuordecim parilitatibus.

Primò, quia Melchiſedech interpretatur Rex Juſtitiæ, ut ait Apoſtolus *ad Hebr.* 7. 2. & de Chriſto ait Jeremias *cap.* 23. *verſ.* 5. *& faciet judicium*, *& juſtitiam in terra*.

Secundò, quia Melchiſedech fuit Rex *Salem*, id eſt Rex *pacis*. *d. cap.* 7. *ad Hebr. Verſ.* 3. & Chriſtus vocatus fuit *Princeps Pacis* ab Iſaia *cap.* 9. *verſ.* 6.

Tertiò. Fuit Melchiſedech Rex,& Summus Sacerdos; & in Chriſto Redemptore fuit utraque Dignitas Regia, & Pontificia, quia Deipara ejus Genitrix, à qua carnem ſumpſit, deſcendebat à Stirpe Regia, ac Sacerdotali, ut probavimus ſupra in *Deciſ.* 7. *num.* 24. Ideò de eo ſcriptum eſt, quod ſit *Rex Regum*, *& Dominus dominantium*, *in Apocal. cap.* 19. *Verſ.* 16. Ac etiam *Pontifex Sanctus*, *innocens*, *impollutus*. *Ad Hebr. d. cap.* 7. *Verſ.* 26.

Quartò Melchiſedech non fuit unctus Sacerdos per manus hominum; prout ungebantur Sacerdotes Aaronici; dicente S. Hieronymo *in Epiſt.* 126. *ad Evagrium*. *Non fuit unctus oleo Sacerdotali*, *ut Moyſis præcepta conſtituunt*; *ſed oleo exultationis*, *& fidei puritate*. Sic Chriſtus Dominus non à Pontificibus Hebræorum, ſed à Deo Patre fuit unctus Summus Sacerdos, juxta illud, *Unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ*

titiæ præ conſortibus tuis. *Pſalm.* 48. *verſ.* 7. & notavimus *in d. Deciſ.* 7. *num.* 26.

Quintò. Quia ſicut Sacerdotium Aaronis fuit typus Sacrificii cruenti, quod Chriſtus de ſe oblaturus erat in Cruce; ſic Sacerdotium Melchiſedech figuravit Sacrificium incruentum; quod in ultima cœna obtulit ipſe Chriſtus ſui Corporis, & Sanguinis ſub ſpeciebus panis, & vini; & offerendum reliquit jugiter in Eccleſia ſua.

Sextò. Quia Melchiſedech litans in ſolo pane, & vino comprehendebat in ſuo Sacrificio Holocauſta, Hoſtias pro peccatis, & Hoſtias pacificas. Et Chriſtus Dominus in Sacrificio Miſſæ omnia Sacrificiorum genera continet, ut latè oſtendimus ſupra *Deciſ.* 14. *num.* 6.

Septimò. De Melchiſedech ait Apoſtolus: *Neque initium dierum, neque finem vitæ habens*. *Ad Hebr. d. cap.* 7. *verſ.* 3. Et de Chriſto JESU pariter dixit idem Apoſtolus: *JESUS CHRISTUS heri, & hodie: ipſe, & in ſæcula*. *Ad Hebr. cap.* 13. *verſ.* 8.

Octavò. Melchiſedech in ſuo Sacerdotio neque prædeceſſorem, neque ſucceſſorem habuit. Sic Chriſtus habet quidem in terris Vicarium, & Miniſtros ſui Sacerdotii, non autem Succeſſores; ea ratione, quia ipſe *Maneat in æternum, & ſempiternum habet Sacerdotium: undè & ſalvare in perpetuum poteſt; ſemper vivens ad interpellandum pro nobis*. *Hebr.* 7. 23.

Nonò. Repreſentatur Melchiſedech ab Apoſtolo *Sine Patre, ſine Matre, ſine Genealogia d. cap.* 7. *ad Hebr. verſ.* 3. Et de Redemptore dictum eſt ab Iſaia. *Generationem ejus quis enarrabit? Iſaiæ cap.* 53. *verſ.* 8. Natus enim eſt in terra ſine Patre; genitus in cœlo ſine Matre; & utraque generatio ſuperat linguam, & intellectum tùm hominum, tùm Angelorum.

Decimò. Apoſtolus vocavit Melchiſedech majorem Abrahamo ob benedictionem per ipſum eidem datam; quia *ſine ulla contradictione quod minus eſt à majore benedicitur*. *Ad Hebr. cap.* 7. *verſ.* 7. Et Chriſtus Dominus acclamatur Abrahamo major in illis verbis, *Antequam Abraham fieret, ego ſum*. *Joan. cap.* 8. *verſ.* 58. reſpectu ſcilicet Divinitatis; & reſpectu omnis benedictionis, quæ nobis provenit per Chriſtum ab æterno Patre; ut teſtatur Apoſtolus *ad Epheſ. cap.* 1. *verſ.* 3. *Qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali in cœleſtibus in Chriſto*.

Undecimò. Melchiſedech recepit per Abrahamum decimam populi Judaici, qui tunc in ejus lumbis erat, ut differit idem Apoſtolus *d. cap.* 7. *ad Hebr. verſ.* 9. & 10 Sic Chriſtus Dominus decimam partem Hebraorum videtur conſequutus per converſionem illorum ad fidem; juxta myſticum numerum Leproſorum, quos à lepra mundaverat; eorum enim pars decima ad Chriſtum rediit, ideſt ex decem unus. *Nonne decem mundati ſunt? & novem ubi ſunt? Luc. cap.* 17. *verſ.* 17.

Duodecimò. Melchiſedech Virgo fuit; non etiam Sacerdotes Hebræi, qui uxores ducebant. Sic Chriſtus *Pontifex, Sanctus, innocens, impollutus*. Virginitatis, & continentiæ conſecrator, *Melior Angelis effectus*, miniſtros quoque ſuos ab omni voluptate carnis alienos eſſe voluit; de quibus ſcriptum eſt; *Qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt*. *Joan.* 1. 13.

Decimò tertiò. Regnavit Melchiſedech in *Salem*, quæ creditur fuiſſe *Jeruſalem*, vocata *Domina gentium, Princeps provinciarum, gaudium univerſæ terræ*. *Thren.* 1. 1. Et Chriſtus Dominus regnaturus eſt in æternum in cœleſti Jeruſalem, quam videns Joannes in ſpiritu, de ea dixit *Vidi Civitatem ſanctam Jeruſalem novam, deſcendentem de Cœlo à Deo, paratam ſicut ſponſam ornatam viro ſuo. Et audivi vocem magnam de Throno dicentem: Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis. Et ipſi populus ejus erunt, & ipſe Deus cum eis erit eorum Deus.*

Apoc.

Apoc. cap. 21. *verſ.* 2.

Decimò quartò. Sacerdotium Melchiſedech fuit excellentius Sacerdotio Aaronis, ut deducit idem Apoſtolus *in cit. cap.* 7. *ad Hebr.* & docent omnes Theologi. Idcircò præcipuè in hoc Chriſtus Dominus aſſimilatur Melchiſedech, & dicitur Sacerdos ſecundum ejus ordinem, quia Sacerdotium Chriſti, & Sacrificium, quod reliquit in ſua Eccleſia, eſt excellentiùs, atque præſtantius Aaronico Sacerdotio in dignitate, ſanctitate, & fructu; ut pleniſſimè probant tres Eminentiſs. Theologi Purpurati, videlicet Bellarminus *lib.* 1. *de Miſſa cap.* 6. *per totum.* De Lugo *in tract. de Incarnat. diſp.* 29. *num.* 40. & de Lauræa *eod. tract. diſp.* 22. *art.* 4. quibus meritò eſt addendum Collegium Salmanticenſe *in d. tom.* 10. *de Incarnatione diſp.* 31. *dub.* 2.

Sed dicet aliquis etiam in Sacrificiis Aaronicis litabatur Panis, & Vinum. Ergo etiam Sacerdotium Chriſti poteſt dici Sacerdotium ſecundum ordinem
13 Aaronis. Reſpondetur primò cum eodem Eminen. Bellarmino *d. lib.* 1. *de Miſſa cap.* 6. *in reſp. ad arg. quartum*; Quod in Sacrificiis Aaronicis offerebabatur quidem aliquando panis, & vinum; ſed non de per ſe principaliter; at ſimul cum vitulis, agnis, aliiſque hoſtiis; neque erat purus panis; ſed ut plurimùm aſperſus oleo, ex quo fiebant lagana, ut legitur *in Exod. cap.* 29. *&* *in Levit. cap.* 7. Porrò Melchiſedech obtulit in ſacrificium Panem, & Vinum purum; & ſic perfectè figuravit Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium, ſub ſpeciebus panis, & vini à Chriſto Domino inſtitutum.

Reſpondetur ſecundò cum *Collegio Salmanticen. d. diſp.* 32. *num.* 31. *in fine* quod Sacerdotes Levitici offerebant panem ſeparatum à vino; non autem panem, & vinum ſimul, ſicut obtulit Melchiſedech; undè non potuit repręſentari Sacrificium Euchariſticum per Sacrificia Aaronica, ſeù Levitica; prout fuit repræſentatum in Liturgia peracta ab eodem Melchiſedech.

DECISIO XIX.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis, tùm Iſaaci, tùm Iacobi ejus filii. De cæcitate ejuſdem Iſaaci Patriarchæ; de Primogenituræ privilegiis, & an interceſſerit Simonia, in ceſſione ejus facta ab Eſau Iacobo? Quando liceat redimere vexationem in beneficiis, & electionibus abſque ſimonia? Et utrùm Eſau ſit damnatus?

SUMMARIUM.

1 *Iſaac obtulit Sacrificium Deo in Berſabee.*
2 *Iſaac quotannis fuerit cæcus?*
3 *Cæcitas oculorum pœnoſiſſima infirmitas.*
4 *Iſaac cęcitatem mentis paſſus, volens benedicere Eſau.*
5 *Spirituales viri ſæpè ignorant Dei voluntatem in rebus dubiis: quam humiliores attingunt.*
6 *Prælati in rebus arduis debent conſulere ſuos miniſtros etſi humiles; & eorum conſilium ſequi.*
7 *Iſaaci annorum, atque vitæ compendium.*
8 *Eſau qua die vendiderit Primogenituram fratri ſuo Jacob?*
9 *Lenticulæ quare dentur in cibo in commemoratione omnium Defunctorum?*
10 *Jacobi Patriarchæ Sacrificia plura.*
11 *Primogenituræ Hebræorum Privilegia octo.*
12 *Siclus, nummus Hebraicus, cujus figuræ, & valoris eſſet?*
13 *Jacob an dixerit mendacium, aſſerendo, eſſe Eſau, ut haberet paternam benedictionem?*
14 *Eſau vendendo Primogenituram, cui erat annexum Sacerdotium, an commiſerit ſimoniam?*

15 *Re-*

15 *Rebeccæ à Deo revelatum, Primogenituram dandam Jacobo filio ſuo, non autem Eſau.*
16 *Vexationem redimere in beneficiis, & electionibus quando non ſit ſimonia?*
17 *Eſau tria peccata commiſit, vendendo Primogenituram.*
18 *Eſau utrùm ſit ſalvus, vel damnatus?*

SEquitur, ut breviter videamus de Sacrificiis tùm Iſaaci, tàm Jacobi ejus filii; uterque enim functos eſſe Myſtarum officio, & pluries ſacrificaſſe Domino in illa lege naturę conſtat propriæ devotionis impulſu, atque ex inſtructione, exemplo majorum ſuorum.

Iſaac obtuliſſe Sacrificium in Berſabee teſtatur Scriptura Sacra *Geneſ.*
1 *cap.* 26 *verſ.* 24. *&* 25. ibi enim recepit à Domino ſibi apparente novam promiſſionem de ſemine ſuo propagando, ac benedicendo, idcircò ipſe Iſaac *Ædificavit ibi Altare, & invocato nomine Domini* litavit Hoſtias, ut notat *Eminentiſſimus Card. de Lauræa in tractat de Incarnatione diſp.* 29. *num.* 37.

Hìc autem de Patriarcha Iſaaco duo ſunt breviter obſervanda; ejus caligo oculorum; ejuſque vitæ, & annorum curſus. Quo ad oculos, ait textus Sacer: *Senuit autem Iſaac, & caligaverunt oculi ejus, & videre non poterat. Geneſ. cap.* 27. *Verſ.* 1. contraxerat enim cæcitatem, quam patienter ſuſtinuit
2 annis quadraginta quatuor; ſiquidem ea affligebatur anno, quo impertivit benedictionem filiis ſuis Jacob, & Eſau; qui quidem annus erat trigeſimus ſeptimus ſupra centeſimum ætatis ſuæ, ut firmant *Cornel. à Lapide ad d. cap.* 27. *verſ* 1. *Torniell. ad Annum M.* 2276. *n.* 1. *& Salian. ad eumdem annum num.* 1. Complevit autem idem Iſaac annos centum octoginta; adeòut ab anno 136. incluſivè uſque ad annum 180. decurrerint anni 44. in quibus uſura lucis, oculiſque caruit. Non mediocris fuit tanti Viri patientia; eſt enim inter alias corporis infirmitates pęnoſiſſima cæcitas oculorum, ut ſcribit *Fagnanus* (quem eadem infirmitate 3
laborantem Romæ ego viſitavi Anno 1667.) *in cap. Cum percuſſio. num.* 14. *De Clerico ægrotan. tom.* 4. *pag.* 19. Hinc de Didymo, qui octoginta annos cæcus fuit, & totam Scripturam ſacram memoriter retinebat, & à S. Hieronymo ob ſummam rerum cœleſtium intelligentiam vocabatur *Videns*, fertur, quod interrogatus à S. Antonio, an patienter ſuam cæcitatem toleraret? negativè reſpondit, ut in *Vitis Patrum part.* 2. *§* 205. unde à prædicto Sancto fuit leniter reprehenſus, quod triſtaretur de damno rei illius, qua & formicæ, & pulices carebant.

Porrò de cæcitate corporis tranſeamus ad illam intellectus, quam paſſus fuit ipſemet Sanctus Patriarcha 4
Iſaac, volens ſuam benedictionem impertiri filio Eſau, ignorans contrariam eſſe Dei voluntatem; qua benedictio decreta erat, & præordinata ad favorem filii Jacobi; quod mirum eſt conſiderare; virum ſcilicet adeò ſpiritualem, & intimum Deo, in tenebris ambulaſſe in re tanti momenti, neque ſciviſſe ſcrutari, & videre beneplacitum Divinum; quod rectè cognovit Mater Jacobi Rebecca; cujus ſuaſionibus, & induſtria filius Jacob benedictionem obtinuit. Cauſam refert *Cornel à Lapide in Geneſ. cap.* 27. *verſ.* 19 his verbis: *Diſce hìc quod Deus ſubindè iuſtos ſinit aliqualiter ignorare, falli,* 5
cadere, & decipi; ut ſe agnoſcant. Sic Iſaac Sanctus putavit benedictionem Dei in Eſau implendam eſſe, ſed fallebatur. Secundò quod Deus aliquando parvulis revelat, quæ magnis abſcondit: ſic Rebeccæ revelatur, quod Iſaac ignorabat. Plura poſſent exempla referri circa hanc ſpiritualem hominum cæcitatem, etſi ſanctitate, ac dignitate ſublimium; quæ brevitatis cauſa omitto; ſatis eſſe credens, quod ego in praxi obſervavi, Sanctos Viros, ac etiam pios Antiſtites eximiæ bonitatis, & excelſæ orationis, non præbentes miniſtris ſuis

aures, ſed propriam voluntatem ſequutos, in rebus arduis deceptos non ſemel fuiſſe; & malum exitum certaminum oſtendiſſe, eos non ſecundum divinam voluntatem operatos eſſe; quapropter jure optimo, Prælatos Eccleſiaſticos ſcrutari debere in rebus ambiguis conſilium miniſtrorum ſuorum,
6 etſi humilium, illudque ſequi docet erudita calamus *Jo: Pauli Olivæ in Concionibus Sacri Palatii part.* 1. *conc.* 32. ubi plurima digna ſcitu.

Quo verò ad curſum vitæ Iſaaci hæc eſt ſumma annorum ejus. Prævia Dei
7 promiſſione de eo facta Abrahæ, conceptus fuit à Sara anno Mundi 2138. & natus eſt anno 2139. Ablactatus fuit à Matre ſua cum eſſet quinquennis. Sacrificandus ductus fuit à Patre ad montem, cum eſſet ipſe Iſaac in ætate annorum viginti quinque. Quadragenarius duxit Rebeccam in uxorem; quæ ſterilitatem paſſa eſt viginti continuos annos. Pro illa oravit Iſaac, & exauditus eſt, itaut Rebecca conceperit gemellos fœtus Eſau, & Jacob anno Mundi 2198. & anno ſequenti 2199. nati ſunt prædicto Iſaaco iidem filii duo; & tunc Iſaac erat ſexagenarius. Educavit filios ſuos, qui attingebant annum ſeptuageſimum octavum, quando eorum pater Iſaac deliberavit impertiri benedictionem ſuam; ſed ejus oculi caligaverant, erat enim in ætate annorum 137. Poſt datam Jacobo, & Eſau benedictionem vixit Iſaac alios annos 43. & exactis centum, octoginta vitæ ſuæ annis mortuus eſt, atque ſepultus in ſpelunca, ubi jacebant oſſa Abrahæ, & Saræ genitorum ejus. Commoratus eſt vivens Iſaac cum Atavis ſuis *Semo*, & *Sale* annis decem, & octo: & cum Patre ſuo *Abrahamo* annis 75. Ipſo vivente nati ſunt omnes filii *Jacob*, nepotes ejus, ac etiam pronepotes ex *Joſepho*, qui tunc erat pro Rex Ægypti, ignotus tamen & Patri, & Avo, à quibus credebatur à fera occiſus; ut exactè tradunt *Torniell. & Salian. ad DD. annos Mundi.*

Sed nec illud ignorandum, quod qua die mortuus eſt Abraham, reverſus de agro Eſau laſſus vendidit fratri ſuo Jacobo primogenituram pro edulio lentis, ut legitur *Geneſ. cap.* 25. 30. Hinc mos invaluit apud Hebræos, ut in die mortis patrisfamilias, & in die exequiarum, præparentur lenticulę in cibum, ut notat *Ponticell. in Geneſ. d. cap.* 25. *Reflex.* 81. Quod ſervatur à Regularibus, & aliis facientibus eleemoſynam in die Commemorationis omnium Defunctorum.

Quo verò ad Liturgias Patriarchæ Jacob, filii ejuſdem Iſaaci; plura re- 8
periuntur ſacrificia ab ipſo facta. Primum in monte Galaad pro pace inter ipſum, & Socerum ſuum Laban compoſita, de quo in *Geneſ. cap.* 31. *verſ.* 54. Secundum propè Sichem pro benevolentia cum fratre Eſau, dum redi- 9
ret à Meſopotamia. *Geneſ. cap* 33. *verſ.* 20. Tertium in Bethel ex eadem cauſa. *Geneſ. cap.* 35. *verſ* 14. Et Quartum ad puteum juramenti, cum audivit Filium ſuum Joſeph, quem credebat devoratum à feris, adhuc vivere; & felicem, atque potentem eſſe in Ægypto.

Cæterùm frequenter ſacrificaſſe Jacobum, ultra prædictas vices, credendum eſt; cum vir pius, & religioſus 10
eſſet; & ſacerdotium ad ipſum ſpectaret, tùm vigore benedictionis Paternę ſibi impertitæ ex induſtria, & ſuaſionibus Rebeccæ Matris ſuæ, ut narratur *in Geneſ. cap.* 27. tùm ex Primogenitura ſibi vendita à fratre ſuo Eſau, ut legitur *in eod. libr. Geneſ. capit.* 25. 11
verſ. 32. cujus quidem Primogenituræ octo erant Privilegia; Nam, I. Sacerdotali officio, ac dignitate Primogeniti fungebantur, ut probavimus ſupra *Deciſ.* 7. *num.* 10. II. Antecedebant alios fratres in menſa, & lautiùs tractabantur, quod notatur *in Geneſ. cap.* 43. *in fine*. III. Benedicebant alios fratres genuflexos coram ſe; juxta illud, quod enunciaverat Iſaac ipſi Jacobo, in benedictione ei data: *Et incurventur coram te filii Matris tuę. Geneſ. capit.* 27. *verſ.*

verſ. 29. IV. Primogeniti veſte pretioſiore in feſtivitatibus, & actionibus publicis utebantur; undè Rebecca induit Jacobum *Veſtibus Eſau valdè bonis, quas apud ſe habebat. Geneſ. cap.* 27. *verſ.* 15. V. Exercebant dominium quoddam in fratres, quaſi Principes eorum; idcircò adjunxerat Iſaac in benedictione ad eumdem Iacobum, quem credebat Primogenitum, *Eſto Dominus fratrum tuorum. Geneſ. d. cap. verſ.* 29. *Et verſ.* 37. Eſau ejulanti dixit: *Dominum tuum illum conſtitui; & omnes fratres ejus ſervituti illius ſubjugavi.* VI. Primogeniti duplices partes hereditatis paternæ conſequebantur, ut habetur *in Deuteronom. cap.* 21. *ver.* 17. *Ponticell. in Geneſ. d. Reflex.* 81.
12 VII. Speciali ratione ad Deum pertinebant, cum propterea offerebantur; & redimebantur quinque Siclis, ut præceptum erat *in lib. Numer. cap.* 3. *verſ.* 47. Hìc autem notare liceat *ex Pignatell. tom.* 9. *Conſult.* 3. *nu.* 87. quod in Siclis Hebræorum ab una parte erat impreſſa imago Urnæ, in qua Manna fuit recondita, cum hac inſcriptione: *Siclus Iſrael.* In altera verò Virga Aaronis florens cum hac Epigraphe *Jeruſalem Sancta.* Valor autem Sicli erat medietatis unius Imperialis. VIII. Benedicebantur à Patre, ejus mortis tempore inſtante; propter quod Iſaac juſſerat Eſau tanquam filio ſuo primogenito ſibi prandium parari; ſubdens: *Ut benedicat tibi anima mea antequam moriar. Geneſ. d. cap.* 27. *verſ.* 4. Et de his privilegiis diſſerunt *Salian. ad Annum Mundi* 2223. *num.* 3. *Abulenſ. Pererius, & Cornel. à Lapid. in Geneſ. cap.* 25. nec non Canoniſtæ, atque Juriſtæ *Gloſſa in cap. Quam periculoſum. in verb. Primatus:* 7. *q.* 1. & ibi: *Cardin. Archid. Alex.* & alii. *Hoſtien. Joan. Andr. & Abbas in cap. Licet. De Voto. Tiraquellus in tract. de Primogen. in Præfat. num.* 17. & 18. ac etiam *Baldus in l. Cum antiquioribus. col.* 4. *verſ. Modo quæritur. C. de Jure deliberan.*

Duo autem dubia agitant Scripturi-
13 ſtæ de Patriarcha Jacobo. *Unum* eſt, An reus fuerit mendacii, dum rapturus paternam benedictionem, Patri ſuo interroganti, quis eſſet? reſpondit: *Ego ſum primogenitus tuus Eſau: feci, ſicut præcepiſti mihi; ſurge, ſede, & comede de venatione mea, ut benedicat mihi anima tua. Geneſ. cap.* 27. *verſ.* 19. Ipſe enim neque Eſau erat, neque venatum iuerat. *Salian. ad Annum M.* 2276. *num.* 7. allegat plures è Sanctis Patribus; quos etiam congerit *Pererius in d. cap.* 27. aſſerentes inexcuſabilem eſſe Jacobum à mendacio. Cæterùm tenenda eſt opinio S. Auguſtini *in libr. contra mendac. cap.* 10. ubi oſtendit, mendacem non fuiſſe Jacobum; cum enim ejus pater de his egiſſet cum Eſau tanquam cum Primogenito; meritò potuit Jacob, cui jure divino, & humano Primogenita debebantur, eadem ſibi applicare; & verè dicere, *Ego ſum Eſau primogenitus tuus:* non perſonaliter, ſed virtualiter ex divina diſpenſstione: quemadmodum Salvator vocavit Baptiſtam Eliam *Matth. cap.* 11. *verſ.* 14. ideſt, ut exponit S. Gregorius non in perſona, ſed in ſpiritu, & virtute. Venatum quoque fuiſſe poterat aſſerere per metaphoram; venatio enim verificatur non tàm in leporibus, ſed etiam in hœdis, & piſcibus, ut ſcribit *Plinius lib.* 16. *cap.* 1. quod proſequitur *Salian. ad Annum M.* 2276. *num.* 8.

Alterum dubium eſt, An in emptione, & venditione reſpectivè facta per Jacobum, & Eſau de Primogenitura, 14
cui annexum erat Sacerdotium, peccaverint peccato Simoniæ? Et reſpondendum eſt negativè ob duas rationes. Prima eſt, quia Primogenitura de per ſe erat pretio æſtimabilis ob privilegia, de quibus ſupra; idcircò reſpectu temporalium commoditatum vendi poterat; etſi annexum haberet Sacerdotium; exemplo hereditatis, ſeu fundi, cui annexum eſt Juspatronatus Eccleſiaſticum; in cujus emptione, & venditione Simonia non committitur, ut DD. apud *Tiraquell. de Primog. quæſt.* 29. & *Giballin. de Simonia quæſt.* 1. *Con-*

 ſectar.

ſectar. 4. Secunda ratio eſt, quod Iacob erat jam electus à Deo ad Primogenituram; qua privatus Eſau remanſerat juxta illud *Malach. cap.* 1. *Verſ.* 3. *Jacob dilexi, Eſau autem odio habui*; idque Rebeccæ revelatum fuerat, ut notat *Ponticell. in Geneſ. d. cap.* 27. *Reflex.* 81. Idcircò licitè potuit Iacob ad redimendam vexationem, quam de facto ab Eſau patiebatur, vel pati poterat, illum adigere per edulium lentis, ad ſibi Primogenita vendenda; & venditionem cum juramento firmandam; juxta opinionem *Gloſſ. in can. Quæſitum. verb. Redemptione.* 1. *qu.* 3. *& in can. Decimas* 3. 16. *q.* 6. *& in cap. Dilectus* 1. *de Simonia. S. Thom.* 2. 2. *qu.* 100. *artic.* 4. *ad* 3. *Cornel. à Lapide in Geneſ. cap.* 25. *verſ.* 34. Et noviſſimè *Emment. Card. de Luca in tract. de beneficiis diſc.* 70. *& Jacobi Pignatelli tom.* 10. *Conſult.* 44. *à num.* 56. *& ſeqq.* à quibus doctè demonſtratur, quando licitum ſit redimere vexationem pecunia tùm in electionibus, tùm in conſequutione beneficiorum.

Porrò Eſau tria peccata commiſiſſe obſervant Sancti Patres; ſcilicet peccatum *Gulæ*; non refrenando appetitum comedendi per breve ſpatium temporis. Peccatum *Prodigalitatis*, alienando Ius pretioſum ob viliſſimum pulmentum. Et peccatum *Irreligioſitatis*, flocci faciendo Ius Sacerdotii conjuncti ſuæ Primogenituræ. Ita *S. Auguſt. de Civit. Dei lib.* 16. *cap.* 3. *S. Gregor. lib* 3. *Moral. cap.* 27. & alii allegati à *Lippomano in Catena aur. ad Geneſ. cap.* 25. quibus addendus *Cornelius à Lapide in Geneſ. eod. cap.* 25. *verſ.* 31. ubi ſubdit: *Peccavit Eſau, quia prætulit ventrem virtuti; cibum honori, gulam Sacerdotio, & benedictioni.*

Vtrùm autem Eſau damnatus ſit, vel pœnitens objerit, & ſalutem æternam ſit conſequutus? Differit *Menoch. in Storeis Cent.* 6. *cap.* 96. ubi conjecturas colligit pro utraque opinione, deſumptas ex *Bonfrerio ſuper Gen. cap.* 36. *& ex Corn. à Lap. in Epiſt. ad Rom. cap.* 9. Quos curioſus Lector poterit percurrere.

DECISIO XX.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis patientiſſimi Iobi: & plura de ejus ortu, vita, atque tentationibus.

SUMMARIUM.

1 *Job Sacerdos erat, & ſæpè ſacrificabat.*

2 *Jobi liber an ſit vera Hiſtoria? vel Parabola? Rationes pro Parabola. ibi. Pro veritate Hiſtoriæ n.* 3. *reſolvuntur contraria num.* 4.

5 *Jobi libri quis fuit Auctor, & Scriptor?*

6 *Job quis fuerit? ubi? & quando natus? quatuor opiniones.*

7 *Job quotannis vixerit?*

8 *Ætas, & Anni Thare, Abrahami, Iſaaci, Jacobi, Joſephi, e uſque fratrum; nec non Moyſis.*

9 *Job fuit agnatus Abrahami, & de ejus parentela.*

10 *Job fuit Rex, & Sacerdos.*

11 *Hus patria Jobi ubi ſita erat? Vrbes duæ nominatæ hoc nomine Hus.*

12 *Hus una ſuperior citra Jordanem. Alia Hus inferior propè Idumæam, in terra Edom.*

14 *Jobum regnaſſe in Hus ſuperiori, prope Stagnum Geneſareth verior opinio.*

14 *S. Franciſci Seraphici iter per Terram Sanctam.*

15 *Iob an fuerit dives? Et an ejus ſubditi Idololatræ?*

16 *Iob quo anno Mundi ſit natus? Opiniones duæ. & n.* 17.

38 *Iobi Pietas, ac Virtutes.*

19 *Boſorra Arabiſſa Vxor Iobi.*

20 *Iobi mala alia interna fuerunt in anima; alia externa in corpore.*

21 *Filii Dei, inter quos apparuit Satan tentaturus Iob, qui fuerint?*

22 *Satanæ intenſum deſiderium videndi faciem Dei.*

23 *Iobi*

23 *Jobi dolores, & infirmitates multiplices.*
24 *Pediculari morbo afflictus Philippus Rex Hiſpaniarum Secundus in ſua ultima infirmitate.*
25 *Job annos trigintaquinque continuos ſuſtulit in corpore ſuo multiplices dolores. ac ulcera.*
26 *Job an impatientia notandus?*
27 *Jobi maledictiones referuntur ad culpam originalem, à qua procedunt miſeriç hujus vitæ.*
28 *Job verum exemplar patientiæ.*
29 *Jobi patientia remunerata per ſanitatem, divitias, atque numeroſam prolem.*

1 INter cætera Sacrificia, durante lege naturæ, veniunt quoque illa, quæ litabat patientiſſimus Job; teſtatur enim Scriptura Sacra, hunc Sanctum Virum Sacerdotio functum; & non ſemel ab eo Sacrificia Deo oblata, prout legitur in ejus libro *cap.*1. *Verſ.* 5. ibi: *Conſurgenſque* (Job) *diluculò offerebat holocauſta per ſingulos* (filios). *Et ſic faciebat Job cunctis diebus*. Idcircò Sanctum Jobum fuiſſe Sacerdotem; atque conſueviſſe Sacrificia Deo offerre, ex plurimorum SS. Patrum auctoritate demonſtrat *Pineda in Job. cap.*1. *Verſ.*5. *num.*16. & noviſſimè *Emin. Card. de Lauræa. in tomo de Incarnatione diſp.* 29. *num.*37 Quapropter hìc quatuor ſunt breviter diſquirenda.

1 *An liber Jobi ſit vera Hiſtoria; an verò ſit Parabola confićta ad moralitatem, & exemplum Patientiæ?*
2 *Quis fuerit Job? ubi, & quando natus?*
3 *Quæ, & Qualia fuerint ejus mala, ulcera, atque infirmitates?*
4 *An Job fuerit ſemper patiens in afflictionibus tuis? vel aliquoties laceraverit Patientiam?*

2 Quo ad *Primum*. Non defuerunt Judæi in libro Talmud, atque hæretici moderni Anabaptiſtæ, atque Lutherus, qui aſſeruerunt, librum hunc Jobi eſſe argumentum ſcenicum, non autem veram Hiſtoriam ex ſequentibus præſumptionibus. *Primò* ex nominibus Jobi, ejus filiarum, & amicorum; quæ videntur eſſe Parabolica, & inventa ad ſignificandam moralitatem: nam *Job* interpretatur *dolens*. *Hus* conſilium, ex dolore enim mens noſtra aptatur ad bona conſilia eligenda. Filiæ Jobi vocatæ fuerunt una *Dies*: altera *Caſſia*: tertia *Cornuſtibium*, de quibus ſic ait *S. Greg. Niſſenus Hom.* 9. *in Cant. Cum Diei nomen audimus, honeſtatem: quemadmodum & Apoſtolus filios lucis, ac diei appellat eos, qui vitam puram agunt. Caſſiæ appellatione puritatem, ac fragrantiam ſtudiorum. Cornu verò Amaltheæ, laudem omnis generis virtutum ſignificantes*. Sic nomina amicorum ejuſdem Jobi non videntur eſſe propria, ſed ſcenica, videlicet *Eliphax, Baldad, & Sophar*, de quibus *in cap.*2. *Job. Verſ.*11. *Secundò*, quia liber iſte ſcriptus eſt carmine, ut ſolent ſcribi comędiæ, atque Tragędiæ. *Tertiò*, quia Joſephus Hebræus, qui texuit ab initio totam Hiſtoriam gentis Judaicę, numquam nominavit Jobum. *Quartò*, quia liber incipit: *Vir erat in terra Hus, nomine Job*; qua methodo dicendi utuntur, qui narrant aniles fabellas; aliter autem incipit Sriptura de aliis viris, de quibus non eſt dubium, eos verè extitiſſe; ut de Elcana 1. *Reg.*1. *Fuit Vir unus etc.* De Joſue *cap.*1. *Et factum eſt etc.* Et ſic de aliis. *Quintò*, quia non pauca ſunt in hoc libro Jobi, quæ videntur intelligi non poſſe hiſtoricè; ſed parabolicè tantum. Exempli gratia. Concilium Angelorum, Præſidente Deo. Colloquium Satanæ coram Deo. Interrogationes ad illum, & reſponſiones. *Sextò*, quia plura reputantur impoſſibilia; puta, quod tres amici Jobi ſederint immoti cum illo ſeptem diebus, & ſeptem noctibus ſine cibo, & ſine potu. Quod Job locupletiſſimus inter Orientales repentè nudus ſederit in ſterquilinio. Quod ejus Uxor in proprio regno obierit munus ancillæ; & ſtipem coegerit; ut latiùs diſcurrit *Pineda in Præfatione ad eumdem librum Jobi cap.*1. *nu.* 1. Et

1. *Et Menochius in Storeis Centuria Prima cap.99.*

Nihilominùs his, & ſimilibus mini-
3 mè obſtantibus, tenendum, & credendum eſt; librum Jobi; & ejus vitam eſſe veram Hiſtoriam; & continere ea, quæ ex divina permiſſione Jobo acciderunt: quod probatur. *Primò*, Auctoritate Sacræ Scipturæ in libro Tobiæ *cap.2. Verſ.15.* ubi relatis ærumnis, & cæcitate illius Sancti Viri, textus Sacer facit comparationem patientiæ Tobiæ cum patientia Jobi dicens: *Nam ſicut beato Job inſultabant Reges, ita iſti Parentes, & cognati ejus irridebant vitam ejus*. Igitur ſicut verè fuit Tobias, ſic verè fuit Job, ut argumentatur D. Chryſoſtomus de mendico Lazaro *in Hom. de Divite Epulone tom.2.* dicens: *Si verus eſt Abraham, verus eſt Lazarus*. Non enim convenit veritati textus Sacri miſcere falſa cum veris. *Secundò*, quia per Ezechielem *cap.14.* bis Deus nominat hostres Sanctos viros ſimul; ſcilicet Noe, Danielem, & Jobum, ſubdens *in d. cap.14. Verſ. 16. Tres viri iſti ſi fuerint in ea etc.* Ergo ſicut verè fuerunt Noe, & Daniel; ſic verè fuit & Jobus. *Tertiò*, auctoritate Sancti Jacobi Apoſtoli, qui in ſua Epiſtola Canonica *cap.5. Verſ.11.* ſine hæſitatione teſtatur de veritate vitæ ejuſdem Jobi, dicens: *Sufferentiam Job audiſtis, & finem Domini vidiſtis; quoniam miſericors Dominus eſt, & miſerator*. Hoc idem quartò firmatur conſenſu omnium Sanctorum Patrum, adeòut contrarium ſentire, eſſet error, atque hæreſis, ut advertunt *S Thom. Lyran. Caietan. Bellarmin.* & alii citati apud *Pinedam ubi ſupra num.8.*

Neque officiunt, aut offuſcant hanc
4 veritatem argumenta contraria. Non Primum, ex nominum ſignificatione; hæc enim ſæpè reperitur in antiquis viris; unde *Abel* interpretatus eſt *Luctus*; & Noè *Quies, vel ceſſatio*; quia primus fuit genitoribus ſuis cauſa lacrymarum, ſecundus verò requiei deſcendentibus ſuis: & idem practicatum fuit ſæpè apud Gentiles, juxta illud: *Conveniunt rebus nomina ſæpè ſuis*. Idcircò Proteſilaus interpretatur *Primus*; quia primus Græcorum obiit in bello Trojano; & de eo cecinit Auſonius:

Proteſilae tibi nomen ſic Fata dedere;
Victima quod Trojæ prima futurus eras.

Non obſtat *Secundum*, quod ſcriptus ſit liber carmine; prima enim capita ſunt ſoluta oratione, quæ continent hiſtoriam; reliqua, quæ affectibus ſunt plena, ut meliùs explicentur, ſcripta ſunt carmina. At non eſt novum etiam hiſtorias verſibus narrare, ut fecit Lucanus de bellis civilibus. Non *Tertium* de ſilentio Joſephi hebræi; quia plura alia omiſit in ſua hiſtoria, quæ narrantur in Scriptura Sacra; & alia ipſe addidit de ſuo, ut Sancti Patres teſtantur. *Quartum* eſt irrelevans; ſivè enim incipiat Liber per Verbum *Fuit*; ſivè per Verbum *Erat*; nefas eſſet dubitare de exiſtentia illius Viri, de quo Sacra Scriptura loquitur; & inter cætera exempla ſufficiat Unum, quod eſt omnibus excellentius; nempè Verbi Divini; de quo ait Evangeliſta Joannes *cap.1. In principio erat Verbum*.

Non obſtat *Quintum* objectum; ſi quidem inconveniens non eſt, quod Sancti Angeli ſimul ſubſtantialiter congregentur; & quod Dæmon ad eorum præſentiam accedat: prout etiam in conſpectu Dei ubique exiſtentis per ſuam immenſitatem; non quidem, ut revelata facie videat Eſſentiam Divinam; ſed ab Angelo ſuperioris ordinis, vices Dei gerente, audiat Divinam Voluntatem, & promiſſionem; prout ſępiùs factum eſſe Sacra Scriptura teſtatur.

Non obſtat *Ultimum* de ſeſſione in ſterquilinio, de ſilentio amicorum Jobi per ſeptem dies, de inopia ejus Uxoris, & aliis; quia hæc omnia ſunt benignè accipienda; & interpretanda juxta communem uſum humani colloquii; quo attento non eſt illicitum figuratè loqui; neque derogatur veritati; ſed magis explicatur res, de qua agitur. Exem-

Exempli gratia; qui valdè vexatur à frigore, dicere conſuevit; *mortuus ſum frigore;* & tamen mortui non loquuntur; ſenſuſque eſt, ipſum pati magnum frigus. De his latiùs agit *Pineda in d. cap.1. Jobi Verſ.6. & cap.2. Verſ.12. & Salianus ad annum Mundi 2398. num.7. & ad Annum M. 2405. num.7. Torniell. ad Ann. M. 2399. & Menochius in Storeis d. Centur. prima cap.99. & Centuria octaua cap.74.* ubi plures SS. Patrum Auctoritates.

Sed dicet aliquis; ſi liber Jobi eſt
5 hiſtoricus, & continet veritatem eorum, quæ acciderunt in ejus vita; quis fuit Auctor illius libri? Quis illum compoſuit? Quis exaravit? Reſpondet ad hoc quæſitum Emin. Card. Bellarminus *in libro de Scriptorib. Eccleſiaſt. cap. de Job* his verbis; *Auctorem libri Job Sanctus Iſidorus lib.6. Origin. cap. 2. ſcribit fuiſſe Moyſem, aut ipſum Job, aut alium ex Prophetis. Et quidem non pauci contendunt, auctorem libri fuiſſe Job; ſed non pauciores volunt, fuiſſe Moyſem. Mihi utraque ſententia videtur vera, ſi ita dicamus; ab ipſo Job fuiſſe annotatas res ejus geſtas lingua Arabica; ſed à Moyſe fuiſſe poſtea ex volumine Job compoſitum librum, quem nunc habemus, lingua Hebraica; addito principio, & fine; ideſt additis illis verbis. Vir erat in terra Hus nomine Job, ſimplex, & rectus, & timens Deum, & recedens à malo. Et ad finem addita morte ipſius.* Proſequitur deinde idem Emin. Card. Bellarminus diverſas conjecturas, pro comprobanda ſupradicta ejus opinione; quas apud ipſum legendas relinquimus curioſo Lectori, nec non apud *Salianum Anno 2398. num.2. & 3. apud Torniellum Anno 2530. num.3. & apud Pinedam in Præfat. ad eumdem lib. Job. cap.3.* & noviſſimè apud *Mendezium in Theolog. Catechetica lib.1. cap.12. num.4.*

Quo ad Secundum. *Quis fuerit Job? Ubi? & Quando natus?* Reſpondeo, quod
6 circa genus, & proſapiam Jobi quatuor ſunt opiniones. *Una*, quod fuerit Chananæus, deſcendens à Cham filio Noe. *Secunda*, quod fuerit Iſraelita, nempè filius Iſſaacar, & nepos Jacobi. *Tertia* quod fuerit Nachorita, ideſt natus ex Hus filio primogenito Nachoris fratris Abraham, de quo *Geneſ. cap.22. Verſ. 21.* & ſic quod extiterit Nepos Abrahami. *Quarta*, quod fuerit Idumæus deſcendens ab Eſau; ſiquidem Eſau filius Iſaaci genuit Rachuelem; Rachuel genuit Zaram, Zara genuit Jobab, ut legitur *Geneſ. cap.36. Verſ.9. & ſeqq.* dictus autem *Jobab* idem ſit ac *Job*; unde ejus amicus fuit Eliphaz Themanites, primogenitus Eſau. Ita *Cornelius à Lapide in Geneſ. cap.36. Vers. 33.* ubi allegat plures SS. Patres ita ſentientes. *Et Salian. ad annum Mundi 2319. num.4.* nec non *Pineda in Job. cap. 1. Verſ.1. nu.31.* qui fatentur; primam, & ſecundam opinionem paucos habere ſectatores; at pro tertia, & quarta plurimos reperiri Auctores, quos ibidem cumulatos ſtudioſus quiſque inveniet. Quartæ opinioni tanquàm probabiliori, ultra Cornelium à Lapide, adhærent *Pineda, Salianuſque* ubi ſupra: & *Torniellus ad Annum Mundi 2319. nu. 12.* nec non *Joan. Baptiſta Ricciolius in Chronolog. Reform. tom 1. lib.6. cap.5. in Appendice de S. Job.* ob plura argumenta; ſed præcipuè ob additionem poſitam in fine libri Job à ſeptuaginta Interpretibus; ubi notant, Jobum deſcendere ab Eſau, & eſſe quintum ab Abrahamo. Sed hanc additionem eſſe apocrypham opinatur *Emin. Card. Bellarminus d. libr. de Scriptor. Eccleſ. cap. de Job* addens ibi, ſibi videri magis veram tertiam opinionem, quam tenuit, præter alios, S. Hieronymus; videlicet, S. Jobum fuiſſe filium Hus, filii Nachoris, fratris Abrahami; ea ratione, quia Job fuit multò antiquior Moyſe; quod evidenter conſtat ex ejus longæva vita, & multitudine annorum; quorum numerum homines non attingebant, dum Moyſes viveret. Vixit enim Job annos
ducentos, & decem, ut notat *Cornel. à* 7
Lapide d. cap.36. in Geneſ. Verſ.33. & Salianus ad Ann. M. 2398. num.1. tempore autem Moyſis, cui proximus fuit *Jobab* pronepos *Eſau*, nullus homo ad

tan-

tantam ætatem perveniebat; ut ex Scriptura Sacra facilè demonſtratur: nam
8 Thare Pater Abrahami vixit annos 205. Ipſe Abraham vixit annos centum ſeptuagintaquinque. Iſaac mortuus eſt in ætate annorum centum octoginta. Jacob in Ægypto obiit annorum 147. Joſeph 110. Cæteri verò filii Jacobi, & fratres Joſephi citiùs vitam cum morte permutarunt. Simeon quidem [illegible] Rubem agens annos 120. Judas [illegible] Zabulom 124. Dan 124. Iſſacar 122. [illegible] 127. Aſer 125. Levi 137. Moyſes autem obiit habens annos 120; adeout nullus, poſt Thare Patrem Abrahami, vixerit per duo ſecula in hac vita. Ex qua argumentatione affirmandum venit, Sanctum Jobum fuiſſe, prædictis omnibus antiquiorem; cum ejus vita exceſſerit ducenteſimum annum, & vixerit etiam alios non paucos, ut teſtantur omnes Scripturiſtæ.

Quidquid ſit de hac quæſtione; cer-
9 tum tamen eſt, quod Job fuit agnatus Abrahami, & de ejus parenteja; vel quia deſcenderit ex ejus Fratre Nachore; vel ex ejus Nepote Eſau.

Quo verò ad Jobi conditionem, ſeu dignitatem; omnes ſcribentes faciunt eum Regem, atque Sacerdotem. Fuit Job Rex, quia ſic ipſe enarrat de ſe
10 *cap.29. Verſ.7. & ſeqq.* Et quia Amici illi tres, qui eum viſitarunt infirmum, erant & ipſi Reges, ut legitur *in Tobia cap.2. Verſ.15.* ibi *Nam ſicut beato Job inſultabant Reges*; & deducitur ex eo, quod viſitatio illa fieri non poterat, niſi fuiſſent in dignitate pares; ut obſervat etiam *Barradas in Concord. Evangel. tom.1. lib.9. cap.8. verb. Ecce Magi.* Fuit etiam Sacerdos, tùm quia eo tempore Dignitas Pontificia unita erat Regiæ celſitudini; tùm quia Job erat primogenitus, cui in lege naturæ, ut ſępè diximus, competebat Sacerdotium; idcircò pro filiis ſuis Sacrificia offerebat, & holocauſta; ut legitur *Job. cap. 1. verſ.5.* & poſt recuperatam ſui ipſius ſanitatem litavit etiam pro amicis ſuis, ad eis veniam impetrandam juxta monitum Divinum; de quo *in cap. ult. Job num.3.* quod pluribus demonſtrando proſequitur *Pineda d. cap.1. Verſ.5. num.26.*

Porrò ſciſcitanti *Ubi natus? Ubi vixerit, & Ubi regnaverit Job?* reſpondemus, 11
non eſſe ſine difficultate hęc quæſita. Ejus patria fuit *Hus*, ut legimus in initio libri, *Vir erat in terra Hus, nomine Job*: Sed diſputabile eſt, ubi ſita fuerit hæc *terra Hus*? Pineda profitetur, eam demonſtrare; & promittit tabulam geographicam ponere *ad d.cap. Job. Verſ.1.* Sed ipſa tabella deeſt in meo Codice; & dictus Auctor ſic obſcurè loquitur, ut à ſe ſolo ſit intelligendus. In meis chartis Geographiæ antiquæ, Auctore Sanſone Abbavilleo, in tabulis Terræ Promiſſæ, temporibus Abraham, & Moyſis reperio duas Urbes *Hus* nominatas. Unam ſuperius 12
citra Jordanem, contiguam ſtagno Geneſareth; aliam inferiùs propè Idumæam, in terra Edom; & tàm in una, quàm in altera, non eſt inconveniens aſſerere, quod Job regnaverit, juxta diverſitatem opinionum circa ejus genealogiam. Si enim dicere velimus, Jobum fuiſſe pronepotem Eſau; congruit affirmare, quod vixerit in Terra *Hus*, quæ eſt in Edom propè Idumęam; ubi Eſau habitavit. Si verò aſſentiamus illis, qui opinantur, eum fuiſſe nepotem Nachoris fratris Abrahami, veriſſimum videtur, quod regnaverit in ſuperiorem terram *Hus*, parùm diſtantem à prædicto ſtagno Geneſareth, ubi peregrinabatur Thare cùm Abrahamo, & aliis filiis ſuis. Hoc unum certum eſt, Sanctum Jobum natum eſſe, atque regnaſſe in Palæſtina, quæ poſtea fuit appellata *Terra Promiſſionis*; & à Deo fuit conceſſa Iſraelitis poſt eorum exitum de Ægypto, ac longam peregrinationem in deſerto; in ea enim tempore Abrahami, & Iſaaci plures Reguli, & Duces principabantur.

Verùm, quod Sanctus Job habitaverit in *Hus Superiori*, & vicina Stagno 13
Geneſareth, noviſſimè ſentire videtur *Pater Joannes de Calaguri*, vulgo *dè Calabor-*

laborra in ſua Hiſtoria Chronologica Provinciæ Syriæ, ac Terrę Sanctę, typis data Venetiis ab Antonio Tivano anno 1694; in qua *lib.1.cap.11.* loquens de itineribus Seraphici Patriarchæ Sancti Franciſci per ipſam Terram Sanctam, ita Auctor prædictus ſcribit:
14 *Terminato, che hebbe il Serafico Padre la peregrinatione de Santi luoghi, nella quale per ſua eſtrema povertà, e per andare ſempre frà barbari patì innumerabili travagli, ſenza allegerimento veruno: entrò nel Regno di Soria, per vedere, ſe poteva conquiſtare frà la barbarie de Soriani quello, che non haveva potuto conſeguire nella perfida oſtinatione degl'Egizii. Paſſando con queſto Santo fine il Giordano, entrò nel paeſe di Traconita; del quale fà mentione S. Luca nella ſua Evangelica Hiſtoria; e laſciando à mano deſtra,* (notantur hæc Verba) *la Terra di Hus, da dove fù quel raro eſemplare di pazienza invitta Giob; & alla ſiniſtra le acque di Miron, caminando per la Siria Damaſcena, giunſe alla nobiliſſima Città di Damaſco, capo, e Metropoli di quel Regno.* Certum eſt autem, Civitatem Damaſci eſſe in Provincia Syriæ, in ſuperiori parte, verſus Aſiam minorem; & ita Terram *Hus* exiſtentem in hac ſuperiori parte propè Jordanem, fuiſſe patriam Sancti Jobi juxta placitum hujus Chronologi Religionis Seraphicæ; cui multum deferendum cenſeo, quia perſonaliter inviſit regionem illam eam pluries peragravit, ac diu inhabitavit ipſam.

Plurima autem Scripturiſtæ diſpu-
15 tant, & diſputantes quærunt de S. Jobo, videlicet, An fuerit dives auri, & argenti? An poſſederit agros, domus, & palatia? An fuerit Sanctior Abrahamo, Iſaaco, & Jacobo? An ejus ſubditi fuerint Idololatræ, vel verum Deum colentes? & alia, quæ brevitatis gratia hìc non aſſumuntur, ſed videri poterunt à Lectoribus apud Auctores, quos congerit *Pineda in d. ſuo Commentar. in Job. ubi ſupra.* Quo verò ad annum nativitatis ejuſdem Sancti patientiſſimi; Annaliſtæ, qui opinantur, eum fuiſſe Idumæum, & pronepotem Eſau, volunt illum natum fuiſ-
ſe Anno Mundi 2329 & ſubindè ante 16
Moyſem annis 135. & ante Chriſtum annis 1724. Ita *Salianus, & Torniellus ubi ſupra*: nec non Cornelius à Lapide *in Geneſ. d. cap.36. Verſ.33.* ſubdens, ipſum S. Jobum vixiſſe unà cum Moyſe annis 75. & defunctum eſſe annis quinque ante egreſſum Moyſis, & Hebræorum ex Ægypto.

E contra illi, qui ſequuntur tertiam opinionem, & tenent S. Jobum fuiſſe nepotem Nachoris fratris Abrahami, ſicque eum multò ante natum fuiſſe; ponunt ejus nativitatem Anno Mundi
2029. cum enim Nachor ortus ſit An- 17
no Mundi 1979. ſi addantur anni 25. neceſſarii Nachori ad generandum Hus; & alii anni 25. eidem Hus ad generandum Jobum; clarè patet, ipſum S. Jobum natum eſſe anno Mundi 2029; & fuiſſe coetaneum ejuſdem Abrahami; & hoc computo retento, magis, atque magis elucet ratio conſiderata ab Emin. Card. Bellarmino; eo tempore Jobum vixiſſe; quo homines ad annos ducentos vitæ ſuæ perveniebant, ut dictum eſt ſupra.

Hæc autem, quæ certa ſunt, de-
Beato Jobo breviter perſtringamus; vi- 18
delicet, ipſum fuiſſe pium erga Deum, & miſericordem erga pauperes: ait enim *cap.31. Verſ.16. & ſeqq. Si negavi, quod volebant, pauperibus; & oculos viduæ expectare feci. Si comedi bucellam meam ſolus; & non comedit pupillus ex ea. Quia ab infantia mea crevit mecum miſeratio; & de utero Matris meæ egreſſa eſt mecum.* Excelluit enim in omni virtute; & circa annum trigeſimum vitæ ſuæ
duxit Uxorem (non *Dinam* filiam Ja- 19
cobi, quæ ſtuprum paſſa erat à Sichem) ſed *Boſorram*, genere Arabiſſam; ex qua ſuſcepit ſeptem filios, & tres filias, ut legitur *cap 1. Job. Verſ.2. & 3.* ubi etiam narrantur ejus divitiæ his verbis: *Et fuit poſſeſſio ejus ſeptem millia ovium; & tria millia Camellorum: quingenta quoque juga boum; & quingentæ Aſinæ; ac familia multa nimis;*

Q *erat-*

eratque vir ille magnus, inter omnes Orientales, Et de his omnibus eruditè agit *Pineda d. cap.* 1. *Verſ.* 2. *&* 3. *& Salianus ad Annum Mundi* 2357. *& ad Annum* 2398. ubi eum omni felicitate potitum aſtruit uſque ad annum ætatis ſuæ ſeptuageſimum; quo tempore Deus permiſit Satanæ, ut illum affligeret, ad heroicæ patientiæ perpetuum exemplar.

Quo ad Tertium. Si quærimus,
20 *Quæ, & Qualia fuerint Jobi mala? ulcera? atque infirmitates?* Reſpondendum venit; alia fuiſſe mala animi, alia verò corporis. Animi mala, & dolores interni fuerunt, quando audivit conſumptionem armentorum, & mortem filiorum, ſequutam ex induſtria Satanæ, ob permiſſionem Divinam, & licentiam ei à Deo elargitam, ut legitur *in d. cap.* 1. *Verſ.* 6. *ibi: Quadam autem die cum veniſſent Filii Dei, ut aſſiſterent coram Domino, affuit inter eos etiam Satan.* ubi Sancti Patres hunc textum explicantes advertunt, appel-
21 latione Filiorum Dei intelligendos eſſe ſanctos Angelos Cuſtodes Jobi, filiorum ejus; ac populorum Terræ Hus, cujus Job Rex erat, & Princeps. Coram iſtis ſanctis Angelis comparuit Satan, dum ipſi agerent de pietate, & ſanctitate Jobi; cujus patientia, ut magis ſplendeſceret, Angelus ſuperior, Dei juſſu, elargitus eſt poteſtatem Satanę, ut Jobum affligeret citra mor-
22 tem; non enim Divina facies à diabolo viſa fuit, vel videri poteſt, etſi id à ſe ſummoperè deſiderari eumdem aliquando dixiſſe, narrent *P. Euſebius Nierimberg in Statera Tempor. & Æternitatis lib.* 4. *cap.* 1. *Mannus in tract. Paradiſi pag.* 67. *& Carol. Lombardus Presbyter Congregat. Oratorii Neapol. in Serm. Dom.* 4. *Quadrag. Verſ. ad Quartum*. Et de præmiſſis latiùs differunt *Salianus ad d. Annum M.* 2398. *num.* 6. *Pineda d. cap.* 1. *in Job Verſ.* 6. *& Menochius in Storeis Centur.* 8. *cap.* 74.

Corporis autem dolores fuerunt mul-
23 tiplices, ac intenſiſſimi; non enim unico morbo Satan eum impetivit, ſed pluribus, teſte *Pineda d. cap.* 2. *Verſ.* 7. *&* 8. *ſect.* 2. *num.* 2. ubi ſic loquitur: *Habuit* (Job) *morbos ex ſpecie, & ratione ſua acutos, & qui aliis brevi dierum periodo exitium afferre ſolent; ut ſi pleuritidem dicas, aut febres ardentes; anginam, fauciumque Phlegmonem: tùm etiam quos diuturnos appellant, tabem, renum morbum, marcorem.* Et paulò poſt: *Nervorum, muſculorum, aliarumque partium internarum contuſionem, atque dolorem.* Quæ omnia mala comprehenduntur ſub illis ſcripturę verbis: *Egreſſus Satan à facie Domini percuſſit Job ulcere peſſimo à planta pedis uſque ad verticem capitis*. Itaque corpus S. Jobi his ſimul malis torquebatur; videlicet: I. Lepra ut *ly ulcere peſſimo*. II. Podagra, & Chiragra; ly *In nihilum redacti ſunt omnes artus mei. cap.*16. *Verſ.*8. III. Morbo Phtiriaſi, ideſt pediculari, itaut devoraretur à pediculis; ly *Qui comedunt me, non dormiunt: in multitudine eorum conſumitur veſtimentum meum. Cap.*30. *verſ.* qua infirmitate conſumptum quoque
fuiſſe Philippum Hiſpaniarum Regem 24
Secundum, qui ajebat, utinam ruſticus, & non Rex natus eſſem? ſcribit *Petrus Matthejus in Hiſtor. Henrici Quarti Regis Francor. lib.*1. *Narrat.*4. *pag.*57. IV. Dyſenteria, cum doloribus viſcerum: ibi *Convulneravit lumbos meos; non pepercit, & effudit in terra viſcera mea. Cap.*16. *Verſ.*14 V. Febre ethica, qua ejus caro conſumpta erat, & exſiccata; undè ajebat: *Pelli meæ conſumptis carnibus adheſit os meum. Cap.*19. *Verſ.* 20. *Et nunc autem in memetipſo marceſcit anima mea. cap.*30. *Verſ.*16. VI. Pluribus aliis morbis, doloribus, & fętoribus, quos enumerat *Menochius in Storeis Centur.*9. *cap.*47. *& cap.*48. & latiſſimè *Pineda d. cap.*2. *Verſ.*6. *atque* 7. per decem integras ſectiones; ubi *ſect.*5. probat etiam patientiſſimum hunc Virum vexatum fuiſſe lue Venerea; ex ejuſque corpore per ſeptennium continuum fętidiſſimam putredinem exiſſe; cujus cauſa ab uxore, & ſervis ſuis projectus fuit Job extra domum in ſterquilinium; & concordat *Salianus Anno*

Mundi

Mundi 2398. *à num.*17. *& ſeqq. & Anno M.* 2405. *num.*2. *&* 3.

Illud autem eſt mirabile dictu; &
25 auditu horribile, quod de hoc ſancto Viro ſcribit S. Athanaſius in Vita Sanctę Syncleticę *cap.*14 *num.*105. *apud Bollandum die* 5. *Januarii*; videlicet, ſupradictas infirmitates patientem Jobum ſuſtinuiſſe annos trigintaquinque continuos; in quibus derelictus fuit ab omnibus amicis, & conjunctis; & paſſus eſt inenarrabiles animę, & corporis afflictiones; adeoùt non abſque cauſa obtinuerit nomen Patientiſſimi.

Quo ad Quartum. *An Sanctus Job*
26 *fuerit ſemper patiens in infirmitatibus ſuis; vel aliquando prævaricatus ſit contra Patientiam?* Videbatur dicendum, non fuiſſe immunem ab ira; ſiquidem *Maledixit diei ſuo, & nocti, in qua dictum eſt, conceptus eſt homo*; cum aliis imprecationibus, de quibus *toto cap.*3. Certum eſt enim, quod non eſt licitum maledicere neque creaturis irrationabilibus, ut docet S. *Thom.* 2.2. *q.*76. *art.*2. quare cenſetur lapſus S. Job. in impatientiam; cujus pęnituerit, dum dixit: *Leviter locutus ſum: manum meam ponam ſuper os meum. Unum locutus ſum, quod utinam non dixiſſem. cap.* 39. *Verſ.*37.

Cęterùm omnes Sancti Patres libe-
27 rum faciunt hunc patientem Virum à quacunque labe impatientiæ, & maledicentiæ, ut examinando prædicta verba demonſtrat *Pineda in d. cap.*3. *Verſ.*7. *Sect.*5. *& ſeqq.* ubi plures reſponſiones affert ad ipſa; quarum principalis eſt, quod Job maledixerit peccato originali, ex quo procedunt tot pęnalitates, ac miſeriæ in pręſenti vita; quod confirmat *Salian. ad Annum Mundi* 2544. *num.*770. apud quem ſic loquitur *Severius in Catena Olymp. Peccati diem Jobus optat extingui, quo ſe ſcelere obligavit Adamus: totius enim humanæ naturæ perſonam ſuſcipit: dicitque dies pereat, quo à virtute ad ſcelus homo migravit, atque ad ærumnas, & interitum ruit, munere immortalitatis amiſſo.*

Concludendum eſt igitur, quod Sanctus Jobus fuit verum exemplar patientię cunctis hominibus, conſtanter ſufferendo tot calamitates in perſona ſua, non per unum, duos, vel tres annos; ſed trigintaquinque, ut diximus; in quibus *non peccavit Job labiis ſuis, neque ſtultum quid contra Deum locutus eſt*, ut ait Scriptura Sacra *cap.*1. *Job. Verſ.* 22. Sępè enim repetiiſſe credendum eſt aurea illa verba, à quocunque fideli 28
mente retinenda: *Nudus egreſſus ſum de utero Matris meæ; & nudus revertar illuc. Dominus dedit, Dominus abſtulit; ſicut Domino placuit, ita factum eſt. Sit nomen Domini benedictum.* Nec non illa: *Si bona ſuſcepimus de manu Dei; mala quare non ſuſcipiamus. cap.* 2. *Verſ.*10. Quare coronata fuit ejus patientia à Domino; nam *Addidit Dominus om-* 29
nia, quæcunque fuerant Job duplicia. Et vixit poſt hæc centum quadraginta annis, & vidit filios ſuos; & filios filiorum ſuorum usque ad quartam generationem, & mortuus eſt ſenex, & plenus dierum; ut habetur *cap.*42. *Vers.*10. *& Vers.*16. Et hęc ſufficiant de Sancto Jobo, uno ex Sacerdotibus in lege naturę, vero atque Altiſſimo Deo Sacrificia offerentibus.

DECISIO XXI.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis Paganorum, Gentilium, atque Idololatrarum. De initio Idololatriæ, ejuſque progreſſu. An dari poſſit Idololatria abſque peccato? Quot, & qualia Sacrificia profana, horrenda, & impia olim immolarentur Idolis, ac Diabolo?

SUMMARIUM.

1 *Idololatria accipitur Metaphoricè, & Propriè. Et quæ ſit metaphorica?*
2 *Idololatriæ propriè ſumptæ definitio.*

3 *Idololatria alia expreſſa, alia tacita. Et de utraque hìc.*
4 *Idololatria Ethnicorum triplex, Phyſica, Civilis, & Fabuloſa.*
5 *Idololatria an inceperit ante diluvium? Rationes pro affirmativa.*
6 *Idololatria habuit originem poſt diluvium; & à quo?*
7 *Polytheiſmus, ac Idololatria emanavit è radicibus ſex hìc enumeratis.*
8 *Idololatræ poſt diluvium facti ſunt homines ut plurimùm ex ignorantia.*
9 *Idololatria an dari poſſit ſine peccato, ob ignorantiam veræ fidei invincibilem?*
10 *Infidelitas eſt triplex.* Poſitiva, Privativa, & Negativa. *Harum ſpecierum declaratio hìc.*
11 *Ignorantia non excuſat infideles ab igne æterno. Rationes pro hac opinione hìc.*
12 *Ignorantiam invincibilem non poſſe dari inter infideles; Alia opinio. hìc.*
13 *Idololatræ alia peccata committentes, ob ignorantiam fidei invincibilem non effugient infernum.*
14 *Idololatræ ex ignorantia invincibili ſervantes legem naturalem effugiunt infernum; & ſolam pęnam damni in Limbo patientur.*
15 *Infideles ſervantes legem naturalem non permittuntur mori in infidelitate.*
16 *Infidelitatem negativam in his, in quibus Chriſtus non eſt prædicatus, eſſe peccatum; eſt propoſitio* Baii *la 64. damnata à B. Pio V. & Gregorio XIII.*
17 *Exempla infidelium viventium ſine peccatis, miraculosè vocatorum ad veram fidem.*
18 *Ephemerides Sacræ, atque Metamorphoſes Hieronymi à Baſilica Petri, ſunt vitæ Sanctorum valdè utiles Parochis pro inſtruendis plebibus in fide, atque moribus.*
19 *Fides vera tàm ante diluvium, quàm poſt, ac ſemper ſubſequentibus ſæculis prædicata fuit Infidelibus.*
20 *Fidei Catholicæ nunc ſufficiens notitia habetur in univerſo mundo.*
21 *Romana Reſpublica exercebat quęcunque Sacrificia aliarum nationum infidelium.*
22 *Romæ Idolorum Sacrificia alia publica, alia privata.*
23 *Sacerdotum Polythiſtarum varia nomina.*
24 *Jurapatronata inſtituebantur à Paganis pro eligendis Myſtis idololatris.*
25 *Sacrificia Paganorum alia profana, alia impia, alia horrenda.*
26 *Victimæ ferales diverſæ, quæ litabantur Diis, ac Deabus Gentilium.*
27 *Immolationes, & libamina, pręter victimas ferales, offerebantur etiam Idolis de farina, vino, oleo, incenſo.*
28 *Victimæ humanæ immobabantur Idolis per Gentiles, & Paganos, ac etiam proprii filii, & filiæ.*
29 *Iſraelitæ, atque Romani Sacrificabant proprios filios Idolis.*
30 *Moloch Idolum erat Statua ærea, in qua accenſa ponebant Hebræi filios ſuos cremandos pro Sacrificio.*
31 *Senatus Romanus, ac Imperatores prohibuerunt litare victimas humanas Idolis.*
32 *Indorum, ac aliarum barbararum nationum Sacrificia de Victimis humanis. De his Hiſtoriæ plurimę hìc.*
33 *Sacrificia horrenda facta Diabolo à ſtrygibus, lamiis, & aliis perverſis hominibus.*
34 *Apoſtata à fide eſt Sacrificans Idolis; vel dęmoni; & punitur ab Inquiſitoribus.*
35 *Pęnę contra Apoſtatas à fide.*
36 *Sacrificare Idolis fictè non licet.*

37 *Libel-*

37 *Libellatici Chriſtiani quinam eſſent?*
38 *Mandarinis in India an liceat ſacrificare Idolis fictè, tenendo Crucem in manu, & dirigendo intentionem ad illam? Damnavit hanc aſſertionem S. Congreg. de Propagan. Fide Romæ die 12. Septembr.* 1645.
38 *Pœnitens, qui fictè ſacrificavit Idolis, non eſt abſolvendus, ſed remittendus S. Inquiſitioni, ut ibi prius abiuret.*

PRæter ſacrificia vero, & Altiſſimo Deo oblata in lege naturæ à Sanctis Viris, de quibus hucuſque egimus; alia ſunt quæ Idolis litabantur, ac dæmonibus per Ethnicos, & gentiles Idololatras; de quibus hìc brebiter eſt agendum; & pro clariori intelligentia quatuor ſunt explicanda.

1 *Quid, & Quotuplex ſit Idololatria?*
2 *Quando incæperint gentes adorare Idola?*
3 *An dari poſſit Idololatria ſine peccato?*
4 *Quæ, & Qualia fuerint Sacrificia olim Idolis oblata?*

Quoad Primum. Advertere oportet, quod Idololatria dupliciter accipitur, *Metaphoricè*, & *Propriè*. Primò modo
1 omnis amor inordinatus alicujus rei creatæ ſolet appellari Idololatria, ſed per metaphoram; quatenus ſignificatur averſio à vero Deo, & converſio ad creaturam, ut contingit in omni peccato. Hinc Apoſtolus ſcribens *ad Epheſ. cap.* 5. *verſ.* 5. vocat avaritiam Idolorum ſervitutem; innuens avarum eſſe quodammodò Idololatram, ſicut etiam illos, qui nimis amant ſemetipſos, ut ajebat *ad Philip. cap.* 3. *verſ.* 19. *Quorum Deus venter eſt*. Propriè verò accipitur Idololatria, quatenus importat adorationem Idoli, & definitur, quod ſit *Honor divinus exhibitus creaturæ repræſentatæ per aliquam ſen-*
2 *ſibilem formam, ſeu figuram, quæ dicitur Idolum*. Ita Simanca *de Catholic. Inſtit. tit.* 32. *num.* 2. Vel alio modo poteſt definiri, quod ſit *Idololatria ſuperſtitioſa obſervantia, quæ cultum Creatori debitum in creaturam traducit*. Ita *Mendezius in Theologica Cathetica lib.* 10. *cap.* 3. *n.* 2. ubi obſervat, Idololatriam eſſe compoſitam à voce græca Εἴδωλον, quod eſt ſimulacrum, & λατρεία, quod eſt ſervitus; quaſi ſimulacrorum ſervitus; etſi enim omne peccatum contineat ignominiam ſervitutis; *A quo enim quis ſuperatus eſt, hujus & ſervus efficitur*, ait Princeps Apoſtolorum *in Epiſt.* 2. *cap.* 2. *verſ.* 19. peculiari tamen ratione Idololatria dicitur ſervitus, juxta illud D. Pauli *ad Roman. cap.* 1. *verſ.* 25. *Coluerunt, & ſervierunt creaturæ potiùs, quàm Creatori*.

Multiplex autem eſt diviſio Idololatriæ: nam, ſecundum Theologos Morales, Una eſt *expreſſa*: alia *tacita*. Idololatria expreſſa eſt, cum id, quod 3
Deus non eſt, apertè ut Deus colitur, vel cum errore intellectus, credendo Idolum eſſe Deum verum; ut faciebant idiotæ, & ignorantes inter populum paganum; vel abſque errore intellectus; ſed vel ex ſola prava voluntate; qualis erat Philoſophorum gentilium, de quibus ait Apoſtolus: *Qui cum cognoviſſent Deum, non ſicut Deum glorificaverunt*. *Ad Roman. cap.* 1. *Verſ.* 21. Vel ex ſola urbanitate erga Principes, vel amicos, ut feciſſe Senecam, & Ciceronem notat *S. Auguſt. lib* 8. *de Civit. Dei cap.* 12. *& Lactant. de Orig. error. cap.* 3. *Tacita* Idololatria eſt, quando quis facit pactum cum Dæmone ſivè explicitum, ſivè implicitum, de eo venerando tanquam domino; & hanc impietatem committunt Pythones, Magi, Strygæ, & alii, qui dant operam Necromantiæ, de quibus fusè idem *Mendezius in d. Tholog. Catechet. lib.* 10. *cap.* 4.

Secundum verò Theologos Scholaſticos; Idololatria triplex erat apud Ethnicos, & Paganos. Vna *Phyſica*: qua adorabant Sydera, Planetas, atque 4
Elementa; putantes ea eſſe Numina, Entia neceſſaria, & intelligentias motrices,

trices, à quibus mundus gubernaretur; ideòque iiſdem Sacrificia litabant. Ægyptii autem præter Sydera, Planetas, & Elementa, adorabant etiam animalia; quod exprobraſſe Moyſem Pharaoni teſtatur textus Sacer in *Exod. cap. 8. verſ. 26.* Altera erat Idololatria *Civilis*, per quam adorabant ſimulacra, & Idola à Sacerdotibus, & Pontificibus in templis erecta; in quibus Dæmones reſponſa dabant; & prodigia oſtendebant. Tertia erat Idololatria *fabuloſa*; quæ ut Deos colebat homines, quos Poetæ fabulabantur eſſe divinitatem aſſecutos, etſi fuiſſent ſceleſtiſſimi; quales erant Juppiter, Venus, Mercurius, Bacchus, & ſimiles, de quibus ultra *S. Thom. in 2. 2. q. 94. art. 1.* agit *S. Auguſt. lib. 6. de Civit. Dei. cap. 5. lib. 7. cap. 6. & 16. & lib. 8. cap. 23. Valentia 2. 2. diſp. 6. q. 11. punct. 2. Baldellus tom. 2. lib. 4. diſp. 2. num. 2.* & noviſſimè *Collegium Salm. in Curſu Theologico tom. 10. De Incarnat. diſp. 37. num. 26.*

Quo ad ſecundum. Circa Idololatriæ originem, & principium duę ſunt opiniones. Vna vult, quod Idololatria
5 incœperit ante diluvium, & probatur duplici augmento. Primum tale eſt. In libro Sapientiæ Idolorum inventio, & adoratio vocatur corruptio vitæ. *Initium fornicationis eſt exquiſitio Idolorum; & adinventio illorum* (notetur) *corruptio vitæ eſt. Sap. cap. 14. verſ. 12.* Sed ante diluvium provocata fuit Divina indignatio ſuper homines ob corruptionem vitæ; ait enim textus Sacer in *Geneſ. cap. 6. verſ. 11. Cumque vidiſſet Deus terram eſſe corruptam, omnis quippè caro corruperat viam ſuam ſuper terram*. Ergo ante diluvium homines ſibi fabricaverunt Idola, & ea adorantes facti erent Idololatræ. Secundum argumentum tale eſt. Inflictio graviſſimæ pęnæ ſupponit præceſſiſſe graviſſimam aliquam iniquitatem. *cap. Felicis. §. Illud autem. ubi Prob. ad Monach. num. 12. de Pœnis lib. 6. Menochius de Arbitr. Judic. lib. 1. q. 90. num. 30.* Sed diluvium univerſale fuit graviſſima pęna; quæ non pepercit infantibus, pupillis, viduis, neque animalibus irrationabilibus. Ergò dicendum eſt, eam à Divina Juſtitia inflictam fuiſſe ob aliquam maximam iniquitatem. Porrò talis eſt Idololatria, ut probat *S. Thom. 2. 2. d. q. 94. art. 3.* eſt enim crimen læſæ Majeſtatis Divinæ; auferens divinitatem Creatori, & illam transferens quantum in ſe eſt, creaturæ. *Leſſius de Juſtit. & Jure lib. 2. cap. 43. num. 10.* Igitur dicendum videtur ob Idololatriam veniſſe diluvium; & ſic ante diluvium homines fuiſſe Idololatras. Hanc opinionem tenent *Torniell. ad Annum Mundi 236. n. 3. Granata in Introduct. ad Symbolum Fidei part. 12. cap. 12. in princ. Caſſian. collat. 8. cap. 21. Serlogus in Cantic. Veſtigat. 7. Explanat. Myſtica ſect. 1. n. 38. Toſius de India Orientali Vol. 1. diſc. 7. pag. mihi 221.* ubi concordantes allegat, & *Athanaſius Kircher de Arca Noetica part. 1. cap. 4.* ubi oſtendit ante diluvium inter cętera facinora fuiſſe in uſu artes Magicas, & Idolorum cultum.

Altera opinio docet, Idololatriam inventam eſſe tantummodò poſt dilu- 6
vium; vel à Nino filio Nembrodi nepotis Chami, filii Noe nuncupati etiam Beli, de quo teſtatur Scriptura Sacra *in Geneſ. cap. 10. verſ. 8. & ſeqq.* quod regnaverit in Babylone; mortuo enim eodem Rege Nembrodo, ſeu Belo, Ninus ejus filius eum ſolemni pompa Apotheoſi donavit; ac ipſi & Flamines, & Templum, & Statuam dedicavit; & hæc fuerunt Polytheiſmi initia; ut mordicùs defendit *Salianus in Annalib. ad Annum Mundi 250. à num. 8. & ſeqq.* ubi plurimos allegat hujus opinionis aſſertores, quod etiam facit *Serlogus in Cantica d. Veſtig. 7. num. 39.* & ex modernis idem docent *Salelles de S. Inquiſitione lib. 3. cap. 4. Regula 210. num. 22. Paul. Segneri in Incredulo part. 1. cap. 3. num. 1. Foreſtus in Mappamundo Hiſtor. lib. 1. cap. 2. Mendezius in d. Theolog. Catechetica lib. 10. cap. 3. num. 8. & Emin. Card. de Lauræa de Incarnatio-*

tione diſp. 29. *num.* 314. Quamvis non deſint, qui originem Idololatriæ deducant à contemplatione Planetarum, ac Syderum; cui Babylonii, atque Chaldęi vacabant; hi enim moti tùm à pulchritudine Stellarum, Solis, ac Lunæ; tùm ab eorum motibus, atque influxibus; Solem, Lunam, ac Stellas; & ſubinde elementa, & præcipuè ignem adorare tanquam Deos cœperunt; omnium autem primus fertur Zoroaſter; ut ſcribunt SS. Patres; quos cumulant *Salian. ad d. Annum* 250. *in Scholiis num.* 11. *anno Mundi* 1694. *n.* 10. notans à pluribus traditum eſſe, quod Zoroaſtres idem fuerit, ac Nembrod.

In hac opinionum diverſitate mihi dicendum videtur, Polytheiſmum à ſequentibus, motivis, tanquam è fontibus, & radicibus, paulò poſt diluvium, ſcaturiſſe. Primò ab inordinato amore erga aliquam creaturam. Hinc Ni-
7 nus Rex Aſſyriorum ſtatuam Patris ſui Nembrodi, aliàs Beli nuncupati, erexit, ut mox dicebamus, ac conſecravit ob nimium affectum erga ipſum; & tanquam Deum gentes illum adorare cœperunt, ut ſcribit *Euſebius in princ. ſui Chronic.* Sic Alexander Magnus deificavit Epheſtionem amicum ſuum, quem maximoperè diligebat; ut ait *S. Cyill. lib.* 6. *in Iulian. tent.* 8. Et Adrianus repoſuit in numero Deorum Antinoum dilectum ſuum, teſte *Lampid. in ejus vita.* Secundò, Idololatria proceſſit apud multos ex adulatione. Ægyptii declamarunt Alexandrum Magnum eſſe Deum, illum adulantes. Idem fecerant Cretenſes cum Jove. Arcades cum Mercurio. Indi cum Baccho; Senatuſque Romanus in hoc genere ita fuit proclivis, ut non ſolùm Apotheoſi inſigniret Imperatores; ſed etiam mulieres non boni nominis, inter quas Floram, & Fauſtinam, ut latè differunt *Theodoretus. lib.* 3. *adverſ. Græcos. & Lactantius lib.* 1. *Iuſtit. cap.* 22. Tertiò, prorupit adoratio Idolorum ex motivo gratitudinis; hinc Triptolemus divinis honoribus affectus, quia docuit ſerere bladas. Bacchus, quia inventor vini. Sterculinus, quia docuit ſtercorare arva, ut notat *S. Auguſt. lib.* 18. *de Civit. Dei. cap.* 15. Pari modò Deæ nominatæ fuerunt Virtutes ipſæ, ut Juſtitia, Concordia, Pax, cui Veſpaſianus templum Romæ erexit; ac etiam Sors, ſeu Fortuna, de quo ait *Plinius lib.* 2. *cap.* 7. *Adeò obnoxii ſumus ſorti, ut ſors ipſa pro Dea ſit.* Quartò, eadem Idolomania ortum habuit à timore, cujus intuitu gentiles adorabant tanquam Deas Eumenides, nempè furias Averni; nec non Febrim, Tonitrua, Ventos, Rubiginem, atque conſimilia, de quibus *S. Cyprian. de Vanitate Idolor. S. Cyrill. Catecheſ.* 6. S. *Clemens Alexandr. lib.* 6. *Stromat. cap.* 1. & S. *Auguſtin. lib.* 4. *de Civit. Dei cap.* 21. Hinc etiam Ægyptii adorare cœperunt ranas, ut earum vexationem effugerent, quæ inducta fuerat à Moyſe, Dei juſſu; ut tradit Salelles *de S. Inquiſit. Officio lib.* 3. *cap.* 4. *Regul.* 201. *num.* 70. ubi duodecim ſectas Idololatriæ notat, quas etiam Hebræi amplexati fuerunt. Quintò ab Intereſſe, & utilitate; cujus reſpectu tot, & tanti Dei fabuloſi reperti ſunt apud Gentiles, quos Pennates, & Lares appellabant, Deoſque tutelares, de quibus *Arnobius libro quarto* ac etiam *Cicero libro ſecondo de Natur. Deor.* ubi ait: *Itaque tum iltud, quod erat à Deo natum, nomine ipſius Dei nuncupabant; ut cum fruges Cererem appellamus; vinum autem Liberum, ex quo illud Terentii ſine Cerere, & Libero friget Venus.* Sextò tandem Idololatria erupit à voluptatibus; ut enim homines abſque rubore poſſent voluptates ſuas, etiam turpiſſimas exercere, inter Deos numerarunt tùm Viros, tùm fœminas flagitiis celebres, quales fuerunt Venus, & Cupido in luxuria; Mars in iracundia, atque vindicta; Mercurius in fraudibus, & furtis; Iupiter in adulteriis; Hercules in furore; & alii ſimiles, de quibus doctè agit *Theodor. Orat.* 1. *de Providen.*

Ex his colligere debemus, adeò creviſſe

viſſe malitiam hominum, eorumque tenebras, & ignorantiam poſt diluvium; ut veri, & Altiſſimi Creatoris
8 Dei cultu derelicto, quilibet ad libitum ſibi Deos adorandos proponeret, ac formaret, ut eruditè obſeruat etiam *Emin. Card. de Nores in Cœnotaphia Piſana Diſſertat. 1. cap. 5. propè finem*. Cumque ab initio cœpiſſent adorare Solem, Lunam, atque Stellas, teſte *Origene contra Celſum*, & *Cicerone lib. 2. de Legibus*; deinde elementa tanquam res Divinas venerati ſunt, & præcipuè Ignem, tanquam cœteris potentiorem, à quo reliqua conſumebantur; & cujus erant Chaldęi devotiſſimi; tandem ſtatuas hominum, etiam impiorum ſibi confecerunt adorandas; Dæmone in ipſis frequenter reſidente, & reſpondente; de quibus ajebat Pſaltes: *Omnes Dii gentium Dæmonia. Pſal. 95. ver. 5. Deuter. cap. 32. Verſ. 17. Immolaverunt Dæmoniis, & non Deo, Diis, quos ignorabant.*

Quo ad Tertium. Graviſſimum eſt Quæſitum iſtud: *An dari poſſit Idolo-*
9 *latria ſine peccato?* & pendet ab illa quæſtione, quam agitant Scholaſtici, ſeu à qua Scholaſtici agitantur; *An detur Infidelitas, quæ non ſit peccatum, ob ignorantiam invincibilem veræ fidei?* de qua *Eminent. Card. de Lauræa in 3. Sent. tomo III. part. 2. de Fide, & Propagatione ejus, diſp. 12. Theodorus Gennari Epiſcop. Veglenſis in Præludio Symboli Apoſtolici, Verſ. An poſſit dari pag. 9.* & noviſſimè *Philippinus de Privilegiis Ignorantiæ tom. 1. cap. 6. Privileg. 1.* ubi DD. cumulat.

Pro reſolutione dubii præmittendum
10 eſt; quod Infidelitas eſt Triplex. *Poſitiva*, *Privativa*, & *Negativa*. Prima eſt eorum infidelium; qui ſortiti ſunt ſufficientem notitiam veræ fidei Chriſtianæ, vel per lectionem ſcripturarum, vel per prædicationem, aut diſputationem; & nihilominus obſtinatè reſiſtunt, & nolunt credere; prout faciunt Judæi, Pagani, Hęretici, Apoſtatę, & alii infideles infidelitate Poſitiva. *Privativa* autem infidelitate detinentur illi, qui ad inſtructionem verę fidei non reſiſtunt, ſed non condeſcendunt; & remanent dubii, quales fuerunt Arhenienſes, qui audita Divi Pauli Apoſtoli prędicatione, eidem dixerunt: *Audiemus te de hoc iterum. Act. cap. 17. verſ. 32.* Supradicti omnes infideles poſitivę, & privativę infidelitatis ſunt in ſtatu damnationis, atque inexcuſabiles à peccato, juxta illud: *Qui non credit, jam judicatus eſt. Joan. cap. 15. Verſ. 18.* Et illud: *Si non veniſſem, & locutus eis fuiſſem, peccatum non haberent; nunc autem excuſationem non habeat de peccato ſuo. Ioan. cap. 15. verſ. 22.* Infidelitas *Negativa* eſt eorum, qui nati inter infideles numquam audierunt Apoſtolicos viros, qui eos veram fidem Chriſtianam docerent; neque eis fuit facultas vel dubitandi de eorum infidelitate, vel inquirendi veritatem; & de his quæritur, an talis ignorantia, dicta invincibilis circa veram fidem, excuſet eos à peccato Idololatriæ; itaut ſi in ea moriantur, abſque commiſſione alicujus alterius peccati, effugiant ignem æternum?

Quatuor circa hanc quęſtionem ſunt opiniones. Prima, quod tales infide- 11
les, & idololatræ non effugiunt ignem æternum; tùm quia *ſine fide impoſſibile eſt placere Deo. Hebr. cap. 11. ver. 6.* Et qui ignorat, ignorabitur, *1. Cor. cap. 14. verſ. 38.* tùm quia videntur inexcuſabiles; eò quod ſolo lumine naturali homines poſſunt cognoſcere, unum ſolum Deum eſſe, Creatorem, & Gubernatorem omnium; & de exiſtentia unius ſolius veri Dei dari non poteſt ignorantia invincibilis, ut probant Theologi, quos allegat *Carena de Offic. Sanct. Inquiſit. in Anteludio num. 2. & 3.* Hinc Paganos, atque Ethnicos eſſe Dei inimicos dixit Pſaltes *in Pſal. 78. verſ. 6.* ibi: *Effunde iram tuam in gentes, quæ te non noverunt.* Et de illis fertur hęc graviſſima ſententia D. Auguſtini *in libr. de Gratia, & liber. arb. cap. 3.* Videlicet: *Sed & illa ignorantia, quæ non eſt eorum; qui ſcire nolunt* (ut ſunt

Iudęi)

Judæi) *ſed eorum, qui tanquam ſimpliciter neſciunt, neminem ſic excuſat, ut ſempiterno igne non ardeat; ſi propterea non credidit, quia non audivit omninò, quod crederet, ſed fortaſſis ut minus ardeat.* Et hujus opinionis Auctores refert, ac alia argumenta adducit *Comitulus in Reſponſ. Moralib. lib. 5. quæſt. prima.*

Secunda opinio tenet, non dari in facto ignorantiam invincibilem in Ido-
12 lolatria, ſeu infidelitate negativa; quia *Deus vult omnes homines ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*; ut ait Apoſtolus *in epiſt. 1. ad Thimot. cap. 2. Verſ.* 4. idcircò dat omnibus infidelibus gratiam ſufficientem ad ſalutem, illos excitando aut externis, aut internis illuminationibus, & motionibus, ut inquirant loca, in quibus vera fides prædicatur, & hoc ex profeſſo diſputando probat *Emin. Card. de Lauræa d. diſp. 12. art. 4. per totum*. Et in ſuis ultimis Opuſculis *De Gratia Actuali Opuſc. 3. cap. 19. à num. 443. & ſeqq.* nec non *Gonet tom. 1. diſp. 1. art. 3.*

Tertia opinio concedit, quod detur hæc ignorantia invincibilis, & infidelitas omninò negativa; qualis ſupponi
13 poteſt in Mexicanis, & Americanis Terræ Auſtralis, in qua forſan non pervenit prædicatio Catholicæ fidei; ſed in hoc caſu ſupponit, quod hujuſmodi Idololatræ alia plura peccata commiſerunt contra legem naturæ; & ideò non effugiunt ignem ſempiternum; ſiquidem: *Quicunque ſine lege peccaverunt, ſine lege peribunt*, ait Apoſtolus *ad Roman. cap. 2. Verſ. 11.* & hoc docet *S. Thom. 2. 2. quæſt. 10. art. 3. Et Epiſc. Veglen. d. Prælud. in Symb. Apoſtol. pag. 9.*

Quarta opinio tenet, quod ſi prędicti Idololatræ innocentem vitam duxerunt, & à quocunque alio peccato ab-
14 ſtinuerunt; & hi ſi ſic moriantur, non incurrunt damnationem æternam in igne infernali ob peccatum Idololatriæ, eos excuſante ignorantia invincibili; ſed ob culpam originalem ſunt paſſuri in Limbo tantummodò pęnam damni, ſicut infantes carentes baptiſmo & hoc defendit *Macedo in libr. de Clavib. Petri lib. 3. de Fide dogmat. cap. 3.* & docuit *Coninch de Moralitate Actuum Supernatur. diſp. 14. dub. 11. ſub num. 227. Verſ. ad Tertium.* Et noviſſimè aſtruunt *Philippin. d. tom. 1. de Privileg. Ignorantiæ cap. 3. Privil. 2. num. 65.* & antedictus *Gennari Epiſc. Veglen. ubi ſupra pag. 11. col. 2. Verſ. Secundò dico.* Qui addunt, quod ſi iiſdem Idololatrę aliquas veniales culpas commiſſent, ultra pœnam damni, & carentiam viſionis Dei, aliquam pęnam ſenſus, ſed levem eſſent paſſuri.

Porrò ſuppoſita invincibili ignorantia, & totali vitæ innocentia in prædictis Infidelibus, atque Idololatris,
verior eſt opinio Emin. Card. de Lau- 15
ræa, quod Deus non permitteret eos mori in infidelitate; ſiquidem vel per efficaces illuminationes, de quibus ſupra; vel per miraculoſam notificationem veritatis eos ad fidem veram vocaret ex abſoluta ſua potentia; dat enim ſemper auxilia ſufficientia ad ſalutem unicuique facienti, quod in ſe eſt; quod fusè proſequitur *idem Emin. de Lauræa* tùm *in tract. de Incarnat. diſp. 20. art. 50. per totum*, tùm *de Fide, & Propagat. ejus d. diſp. 12. art. 4.* ubi *num. 86.* advertit, hanc propoſitionem: *Infidelitas negativa in his, in quibus Chriſtus non eſt prædicatus, peccatum eſt.* fuiſſe damnatam *à B. Pio V. & à Gregorio XIII.* cum aliis hęretici.
Baii, cujus illa erat *La 64.* Et inſuper 16
reſpondet, ad ſupradictam auctoritatem S. Auguſtini, oſtendens, locutum fuiſſe Sanctum Doctorem non de ignorantia omninò invincibili; ſed aliquo modo culpabili, in illis ſcilicet infidelibus, qui notitiam aliquam habuerunt de Fide Chriſti, & ex negligentia non curarunt inquirere de veritate, & eam credere. Quare hæc eſt dubii propoſiti reſolutio; vel non dari ignorantiam invincibilem in facto, cum jam in toto mundo divulgatum ſit Evangelium, ac Fides Chriſti; & quatenùs daretur aliqua pars terræ in-

cognitæ, ad quam nulla fidei Chriſtianæ notitia perveniſſet; & ibi infideles Idolol atræ viverent abſque ullo alio peccato; hi non permitterentur mori in infidelitate; ſed miraculosè vocarentur à Deo ad agnitionem veritatis; at ſi de facto morerentur, ignem ſempiternum effugerent; & ſolam pęnam damni in Limbo adinſtar puerorum non baptizatorum ſubirent.

Comprobari autem poteſt ſperata converſio etiam per viam miraculoſam Polytheorum innocentem vitam
17 ducentium, ſi invincibili ignorantia excuſentur, ſequentibus exemplis. I. Converſione mirabili Divi Pauli Apoſtoli, cui eunti Damaſcum de cęlo apparuit Dominus dicens: *Saule, Saule, quid me perſequeris? Act. cap. 9. Verſ.* II. Illuminatione Eunuchi Candacis Reginæ Æthyopum; cui Philippus Diaconus ductus ab Angelo evangelizavit Chriſtum, & baptiſmum dedit, ut habetur *in eod. libr. Actor. cap.* 8. *Verſ.* 26. III. Monitione facta per Angelum Cornelio Centurioni, ut mitteret viros in Joppen ad Divum Petrum, à quo inſtructus, & baptizatus fuit. IV. Vocatione S. Euſtachii nobilis Romani ad fidem, qui dum in venatione; *fugientem miræ magnitudinis Cervum inſequeretur, vidit repentè inter conſiſtentis feræ cornua excelſam, atque fulgentem Chriſti Domini è Cruce pendentis Imaginem, cujus voce ad immortalis vitæ prædam invitatus, una cum uxore Theopiſta, ac duobus parvulis filii, Agapito, & Theopiſto Chiſtianæ malitiæ nomen dedit*, ut in Breviario Romano *die* 20. *Septembris.* V. Conſimili apparitione, qua vocatus fuit ad Fidem Catholicam Ubertus filius Bertrandi Ducis Aquitaniæ, cum adhuc eſſet Paganus, & Idololatra, tempore Regis Pipini, ut narrat *Lippelous in Vitis Sanctorum die* 3. *Novembr.* VI. Monitione per Deiparam facta genitoribus ſancti Angeli Carmelitæ Martyris, ut irent ad Eccleſiam Cathedralem, (erant enim Judæi) & audirent in ea Patriarcham Ieruſalem; à quo in fide inſtructi baptizati ſunt, ut legitur *in Vita ejuſdem ſancti Angeli, auctore F. Alberto Angelini impreſſa Venetiis* 1662. VIII: Cœleſti vocatione tùm S. Ephiſii Martyris ad inſtar Saulis, dum Idololatra mitteretur à Diocletiano, Antiochia Romam; ad fovendam perſecutionem Chriſtianorum: tùm Sancti Menigni pariter Martyris, qui erat idololatra tempore Decii Imperatoris: uterquo enim cęlitus ad amplectendam chriſtianam Religionem vocatus, Polytheiſmum abjuravit; ut in eorum Vit,s *die* 15. *Januarii, & die* 15. *Martii* narrat *Hieronym. à Baſilica Petri Sacerdos Congregationis Oratorii Neapolis in Ephemeridibus Sacris*; ideſt Vitis Sanctorum extravagantium è Bollan- 18
do deſumptis. VIII. Converſionibus ferè miraculoſis centum, viginti tribus Paganorum, Iudæorum, atque Turcarum ad Catholicam Fidem, quas narrat idem *Hieronym. à Baſilica Petri in quatuor libris Metamorphoſeon Sacrarum* quas legere Parochos valdè juvaret pro inſtruendis plebibus tùm in fide, tùm in moribus; ex quibus deprehendere licet, Divinam Pietatem exuberaſſe omni tempore in illuminandis, & excitandis infidelibus ad cognitionem veritatis, & ad veram fidem amplectendam: & conſimiles mirabiles converſiones refert, in inferiori Æthyopia ſequutas, *P. Cavatius de Montecucolo Capuccinus in Hiſtoria trium Regnorum Congi, Matambæ, ſeu Benguelæ, atque Angolæ*, impreſſa Bononię, Italico Sermone Anno 1687.

Et ex his duo notanda veniunt. *Unum*, quod ſicut à duobus hinc ſæculis manifeſtata eſt affluenter Fides
Chriſtiana per Apoſtolicos viros infide- 19
libus, ut teſtantur Hiſtoriæ; ſic ante, & poſt diluvium, atque ſubſequentibus ſæculis numquam defuerunt homines Sancti, qui commonefacerent Idololatras, ut falſis Idolis derelictis verum Deum adorarent; prout diſſerit *Emin. Card. de Lauræa d. Opuſculo tertio de Gratia cap.* 19. *à num.* 443. & *ſeqq.* ubi diſcurrit per omnes ætates,

&

& per quaſcunque nationes. *Alterum* quod nunc abſque hæſitatione aſſeverare poſſumus, ſufficientem notitiam de Chriſtiana Religione haberi in qualibet parte Orbis terrarum; quia, eſto
20 quod Prædicatores Apoſtolici adhuc ingredi non potuerint aliquam Provinciam Idololatram; nihilominus ex vicinitate locorum, in quibus Evangelium Chriſti promulgatum eſt; & ex commercio eorum, qui ejuſdem Fidei Chriſtianę prædicationem audiverunt, nullus infidelium reperiri poteſt, qui ſaltem dubitare non poſſit de falſitate Idolorum; & non teneatur indagare veritatem fidei pro ſalvanda anima ſua, ut concludit *idem Emin. Card. de Laurea d. Opuſc.* 3. *num.* 448. Et latius *de Fidei Propagatione diſp.* 17. *art.* 8. §. 2. *à num.* 516. uſque ad *num.* 540. ubi ponit Catalogum omnium Religioſorum, quos Sedes Apoſtolica indeſinenter mittit in univerſum mundum ad prædicandam Chriſtianam Religionem Paganis, Turcis, Iudæis, Hæreticis, atque Schiſmaticis.

Quo ad Quartum. Tandem ſi quęrimus, *Quæ, & qualia fuerint Sacrificia olim Idolis facta?* Ea depromere licet è Romana Republica, quæ, *cum*
12 *penè omnibus dominaretur gentibus, omnium gentium ſerviebat erroribus*, teſte S. Leone Papa *ſerm.* 1. *de Natal. Apoſt.* & hęres facta omnium antiquorum Idololatrarum, eorundem ſacrificiorum ritus omnes cuſtodiebat, & obſervabat. Igitur apud Romanos ſacrificia alia erant publica, quæ pro toto populo fiebant vel ludis, & ſpectaculis diverſorum generum; vel epulis,
22 & conviviis in Templis Deorum, vel de die, aut de nocte, de quibus agunt *Tholoſan. Syntagm. Iur. part.* 2. *lib.* 16. *num.* 5. *Mannus in Select. Hiſtor. cap.* 19. *Foreſtus in Mappamundo tom.* 2. *lib.* 15. *cap.* 9. §. 2. & eruditè *Eminent. Card. Noris in Cenotaph. Piſan. diſſert.* 3. *cap.* 6. Alia verò erant privata, & gentilitia, quæ pro ſingularibus perſonis, ac familiis litabantur à Pontificibus, & Sacerdotibus, quorum ingens erat numerus, & tituli varii, alii enim (ut innuimus ſupra *in Deciſ.* 23
7. *num.* 16.) dicebantur *Luperti*, alii *Augures*, alii *Aruſpices*, alii *Flamines*, alii *Veſtales*, de quibus idem *Foreſtus in cit. lib.* 15. *cap.* 9. §. 3. *& ſeqq.* Tantaque erat ſollicitudo apud eoſdem gentiles de honorandis Idolis per Sacrificia; ut non omiſerint inſtituere Jurapatronata, videlicet Sacerdotia 24
habentia annuos redditus pro ſuis ſacrificulis ad electionem heredum, & eorum, qui erant de familia fundatoris, de quibus meminit *Cicero de Auruſpicum Reſponſis*, & notam facit eruditiſſimus *Iacobus Pignatellus tom.* 9. *conſ.* 82. *n.* 147. ubi exemplum Michæ, de quo *in lib. Iudic. cap.* 17. *&* 18.

Cæterùm ne ſub tanta generalitate nobis remaneant ignota Infidelium ſacrificia, dicendum eſt illorum alia 25
fuiſſe *Profana*, alia *Impia*, alia *Horrenda*. Sacrificia *profana* erant, quæ immolatione beſtiarum Idolis, ac Diis offerebantur. Variæ autem, & multiplices erant hujuſmodi Victimæ ſecundum varietatem Deorum; ſiquidem Ethnici litabant Proſerpinæ exta canum, Dianæ cervas, Soli equos, 26
Inacho anſeres, Nocti Deæ gallos, Baccho capros, Cereri porcas, & Priapo Aſinos; de quibus omnibus *Ouidius* 1. *faſtor.* ſic cecinit:

Exta canum Triviæ vidi libare Sabæos;
Quæ ſemel eſt triplici pro Virgine cæſa Dianæ;
Nunc quoque pro nulla Virgine Cerva cadit.
Placat equo Perſis radiis hyperiona cinctum,
Ne detur celeri Victima tarda Deo.
Nec defenſa juvant Capitolia, quo minus Anſer
Det jecur in lances Inachi lauta tuas.
Nocte Deæ Noctis criſtatus cæditur ales,
Quod tepidum vigili provocat ore diem.

Rode Caper vitem; tamen hæc cum
ſtabis ad aram,
In tua quæ ſpargis cornua peſtis, erit.
Prima Ceres avidæ gaviſa eſt ſanguine Porcæ.
Cæditur & rigido cuſtodi ruris Aſellus.

Sed præter has victimas aliæ plurimæ immolabantur Idolis, juxta eorumdem ritum, & cultum, de quibus diſſerit Cicero *de Natur. Deorum lib.* 3. & S. Auguſtinus *de Civitat. Dei lib. 6. cap. 7. & ſeqq.* & quas cumulat Franciſcus Serra *in Synonimor. Apparatu Verb. Sacrificia Veterum.* ubi doctè advertit, quod præter ſacrificia animalium, offerebantur etiam Idolis im-
27 molationes, & libamina farinæ, vini, olei, incenſi, ac aliarum rerum, quas recenſet *Foreſtus in Mappamundo cit. lib.* 15. *cap. 9.* §. 2. omiſſis, honeſtatis cauſa, aliis ſacrificiis immundis, & inhoneſtis, de quibus *Iuvenalis Satyr. 6. Theodoretus libr.* 2. *& 7. contra Græcos. Ponticellus in Deuteron. cap. 7. Reflex.* 330. *& Ludovicus Granata Introduct. ad Symbolum Fidei part.* 4. *tractat.* 1. *cap.* 10.

Sacrificia *Impia* illa erant, in quibus Ethnici, ac Pagani immolabant Ido-
28 lis ſuis victimas humanas, ut teſtatur Porphyrius *De antiqua hominum immolandorum conſuetudine* relatus à Saliano *ſub Anno Mundi* 3139. *num.* 78. *Schol.* 5. Hinc Tarquinienſes trecentos, & ſeptem captivos Romanos Idolis ſui litarunt. Salianus *Ann. Mundi 3696. num.* 5. Xerſes Rex Perſarum novem pueros, totidemque Virgines in ſacrificium obtulit; & ejus Uxor Ameſtris quatuordecim illuſtrium Perſarum liberos in gratiarum actionem ſacrificavit. Idem Salianus *Anno* 3574. *num.* 5. Arelatenſes quoque immolabant annuatim tres pueros. Bouquin *in Solis Aquinat. Splendor. lib.* 2. *text.* 10. *num.* 170. Et non ſolùm Deis homines litabant, ſed etiam proprios filios, tùm ad impetrandam veniam ab Idolis in publicis calamitatibus, tùm ad ſibi benevolum reddendum Saturnum; & hanc impietatem exercebant annuatim Rhodii, & Phœnices, Cimbri, Galli, Druidæ, Germani, Carthaginenſes, atque Æthyopes, ut videre eſt apud *Plinium lib.* 30. *cap.* 1. *Solinum cap.* 33. *Lactantium libr.* 1. *cap.* 25. Et Tirinum *Comment. in Sapien. cap.* 12. *Verſ.* 5. *& cap.* 14. *Verſ.* 23. Et quod magis eſt, etiam Iſraelitæ, atque Romani ab his impiis Liturgiis non abſtinuerunt; nam de iſtis 29
intellexit *Prudentius lib.* 2. *adverſ. Simmachum*, dicens:

Cædibus Infantum fument Saturnia Sacra;
Flebilibuſque truces reſonent vagitibus aræ.

Nec non Silus Italicus *Punicor. lib.* 4. *ad finem*

Mos fuit in populis, quos condidit advena Dido,
Poſcere cæde Deos veniam, ac flagrantibus aris,
Infandum dictu! parvos imponere natos.

Romanorum quoque exempla referunt Oroſius, Zonaras, & Livius apud Salianum, *Anno Mundi* 3828. *num.* 4.

De illis autem, ſcilicet Iſraelitis, locutus eſt David *in Pſalm.* 105. *verſ.* 37. dicens: *Immolaverunt filios ſuos, & filias ſuas Dæmoniis. Et effuderunt ſan-* 30
guinem innocentem; ſanguinem filiorum ſuorum, & filiarum ſuarum, quas ſacrificaverunt ſculptilibus Chanaan. Illud autem ſculptile erat Idolum Molochum, ſtatua nempè ænea, intùs concava, referens figuram Regis in throno ſedentis; de quo ſic ait *Torniell. ad annum Mundi* 3406. *num.* 2. (& nos innuimus ſupra *in Deciſ. 6. numero* 31.) *Erat autem ritus immolandi huic Idolo puerulos talis. Ignem in ſimulacri concavitate ſupponentes accendebant; & ubi æs urendi vim jam benè contraxiſſet, tum impiiſſimi parentes, incredibili crudelitate, proprios filios, aut filias, chariſſima pignora, deteſtandis hiſce Idoli complexibus concremanda tradebant.*

Ab-

Abhorruit tandem Senatus Roma-
31 nus tantum ſcelus, ut ſcribit *Alex. ab Alex. lib.6. Dierum Genial. cap.26.* Et ponit in annalibus ſuis Salianus *Anno Mundi 3957. num.6.* & ſubindè tantam impietatem deteſtati Romani Imperatores ſtatuerunt pęnam mortis contra quoſcunque ſacrificantes Victimas humanas ſub eorum Imperio. *l. Si quis 8. Cod. Ad leg. Cornel. de Sicariis. Cap. Si quis 11. de Pœniten. diſt.1.* Sed inimicus humani generis non omiſit inhumana hæc Sacrificia ſibi procurare extra Romanum Imperium, in Indiis præcipuè Orientalibus, & Occidentalibus, juxta relationem, & atteſtationem ſequentium Hiſtoriarum, ac Auctorum; quorum verba hìc non me piget transcribere.

Ludovicus Granata *in d. part.4. In-*
32 *troduct. ad Symbol. fidei tract.1. cap.10.* ita ſcribit: *Nella Città di Heliopoli, che era in Egitto, ſacrificavanſi ciaſcun giorno tre Huomini. Così anco i Lacedemoni ſacrificavano un Huomo al Dio Marte; e l'iſteſſo facevano in Laodicea, & in Cartagine.* Et paulò poſt. *Inſino al di d hoggi nelle Indie Orientali ſacrificavanſi huomini à malvagi Dei; e nelle Occidentali, avanti, che vi giungeſſe la luce del Vangelo, ſi uſava queſta medeſima beccaria.*

Joannes Boterus *in relatione Univerſ. Mundi part.4. lib.1. tit. de Sacrificiis*, confirmat ſupradictas impias immolationes hominum, ita ſcribens. *Nel Perù ſacrificavano fanciulli di quattro ſino à dieci anni; e ciò maſſime per la proſperità dell'Inga nelle impreſe di guerra. Nel giorno della ſua Incoronatione il numero de fanciulli ſacrificati arrivava à ducento.* Et infra: *Mà paſſava ogni ſegno la beccarìa de Meſſicani, primieramente non ſi ſacrificavano, ſe non huomini preſi in guerra.*

Clemens Totius Abbas Sylveſtrinus *in deſcriptione Geographica, & Hiſtorica Indiæ Orientalis Volum.2. Dicurſ. 12. in princ.* ſic loquitur: *Nel Regno Peruano riferiſce l' Acoſta nel libro quinto dell' Hiſtorie dell'Indie al cap.15. che v'era con grandi ſpeſe fabricato un Monaſtero, ò più toſto un ſerraglio capaciſſimo per l'ampiezza del ſuo recinto, dove ſi faceva conſerva de Vergini, che di tempo in tempo erano da quegl'empii Miniſtri ſacrificate à loro falſi Numi.* Et infra: *Nel Meſſico Città Regia, e capo di quella parte, che hoggi nuova Spagna ſi appella, era ſpaventevole la Carneficina, che vi ſi faceva delle Vittime humane, ſacrificate à quegl'empii ſimulacri. Oſſerva il Torquemada nel tom.4. de Monarchia Indorum lib.4. in Prologo fol 374. che nell'anno 1486, in cui nacque Ferdinando Corteſe, con l'occaſione d'una feſta, ne furono ſacrificati ottantamille.* Et paulò inferius. *Il Bozio lib.7. de Signis Eccleſiæ cap.4. in fine, e nel lib.12. cap.21. favellando della detta Città del Meſſico ſcrive, che per uſo già introdotto per molto tempo, vi ſi ſacrificavano da ſettanta mille huomini in circa per ciaſcun'anno; ricevendo quei miſerelli maggiore ſtrage da Miniſtri dentro de Tempii, che da gl'inimici nelle guerre campali.*

P. Vincentius Maria à S. Catharina de Senis, Miſſionarius Apoſtolicus, & Carmelica diſcalceatus *in ſuis Itineribus ad Indias Orientales lib.3. cap.25. de Sacrificiis Indorum* hæc inter cętera refert: *Per cancellare i peccati vi aggiongono il ſangue di qualche animale; è quando il ſangue ſii humano, ſuppongono, che rieſca piu grato: perciò li Prencipi, ed'altri, che hanno libera poteſtà, e giuriſdizione, per offerirlo ſicuro, e con minor diſcapito proprio, mandano talvolta, maſſimamente nel Novilunio, e Plenilunio, ad incendiare di notte qualche caſuppolo de ſuoi vaſſalli, quando ſono ſopiti nel ſonno; abbrugiando le famiglie intiere per ſodisfare à queſta oſſervanza.*

P. Joannes Antonius Cavatius ſupracit. Miſſionarius Apoſtolicus, & Capuccinus *in Æthyopia l.5. n.111.* referens Luſitanorum bella contra Zingham Reginam Matambæ Æthyopiſſam, ſubdit de illa, quod ad implorandam opem ab Idolis, ut effugeret à Luſitano exercitu: *mediante il Sacrificio di quatordeci Donzelle di ſua Corte, ringratiato lo Spirito, e varcante nel bujo della*

notte,

votte, per la parte meno guardata, l'acque del fiume, ricourandoſi nella Provincia di Oavo deluſe il diſegno de nemici. Et ſucceſſivè *in libr.6. num.32.* cum jam mortua eſſet prædicta Zingha Regina, narrat, immolatas fuiſſe plures Virgines, & alias humanas victimas ad ejus ſepulchrum: idemque confirmat *P. Dionyſius Carolus Placentinus*, Miſſionarius & ipſe Capuccinus in Regnis Æthyopiæ *in ſuis Relationibus lib.1. cap.9. in fine*; præter alios Hiſtoricos, qui brevitatis cauſa omittuntur.

Horrenda demum *Sacrificia* ſunt illa,
33 quæ fiebant à Lamiis, Strigibus, & aliis perverſis hominibus, adorantibus Dęmonem in ſpecie viſibili; & ei victimas immolantes, de quibus Gaſpar. Schottus *in Phyſica curioſa lib.1. cap.23. §.6.* ita narrat: *Ad illum* (nempè Dęmonem) *accedunt adorandi gratia, non eodem modo omnes, & ſemper; ſed interdum complicatis genibus ſupplices, interdum obverſo tergo ſtantes; interdùm cruribus etiam in altum jactis; nec capite in anteriorem partem prono; ſed reſupinato; adeòut mentum ad cœlum feratur. Tum candelis piceis oblatis, vel umbilico infantuli,* (ecce Sacrificium) *ad ſignum homagii eum in podice oſculantur.* Alia enormiſſima narrat, quę calamus prę horrore tranſcribere detrectat; & quæ leguntur etiam apud *Comitulum in Reſponſ. Moral. lib.4. q.7.* & apud *Guaccium in Compendio Maleficarum. lib.1. cap.13.*

Ex quibus omnibus colligere debe-
34 mus duo corollaria. *Unum*, quod Sacrificans Dęmoni, vel Idolis, ſi ſit baptizatus, dicitur Apoſtata à fide, ut docet *S. Thom. 2.2. q.12. art.1. Decian. tract. Crimin. lib.5. cap.72. num.3. & Riciullus de Jure perſonar. lib.6. cap.2. nu.3.* Ideòque contra tales procedit Sancta Inquiſitio ſicut contra hæreticos. *Cap. Contra. De Hæretic. in 6. Menochius de Arbitr. Iudic. caſu 557. num.6.* Pęnę au-
35 tem contra Apoſtatas à fide ſunt Excommunicatio, Infamia, Irregularitas, privatio omnium bonorum, & aliæ ſtatutæ contra hæreticos, de quibus *Sanchez in Decalog. cap.7. num.18. & Theſaur. de Pœnis part.2. Verb. Apoſtaſia à fide cap.1.* Alterum eſt, non eſſe licitum ſacrificare Idolis fictè, retinendo ſcilicet in corde veram fidem; talis enim ficta 36
immolatio eſt ejuſdem fidei exterior negatio; quam commiſerunt in primitiva Eccleſia Chriſtiani illi, qui timore tormentorum, vel pęnarum ab Imperatoribus Paganis indictarum contra non ſacrificantes Idolis; fingebant ſacrificare; vel emebant à Judicibus libellum, in quo ſcriptum erat, eos Sacrificare; vel emebant à Judicibus libellum, in quo ſcriptum erat, eos ſacrificaſſe; undè cęperunt appellari Chri- 37
ſtiani Libellatici; contra quos invehit S. Cyprianus Martyr *Epiſt. 52.* committebant namque grave facinus, ut oſtendit *Mendezius in d. Theol. Catechetica lib 10. cap.3. num.5.*

Hinc cum in præſenti ſæculo nonnulli Miſſionarii Apoſtolici in Indiis Orientalibus docerent, ibidem eſſe licitum Mandarinis Chriſtianis, qui ſunt publici Rectores, ac Gubernatores Urbium, offerre Sacrificia Idolis, 38
tenendo occultè Crucem in manu, & dirigendo intentionem ad illam, ne cauſetur tumultus in populis, & ne ipſi Mandarini, aliique Litterati baptizati cogantur apoſtatare à fide: *Sacra Congregatio de Propaganda Fide Romæ die 12. Septembris 1645.* prædictam doctrinam damnavit; & declaravit, nullatenus præmiſſa fieri licere; quia ſunt contra præceptum confeſſionis Fidei; prout ex decretis ipſius Sacræ Congregationis ad diverſos caſus circa prædictam fictam Sacrificationem reſultat; quæ per extenſum leguntur apud *Hurtadum tom.1. reſol. moral. tract.5. cap.5. reſol.40.* & apud *Collegium Salmanticen. tom.7. in tractatu De Fidei Confeſſione diſp.7. à num.58. & ſeqq.* ubi affirmat, Decreta ipſa fuiſſe confirmata ab Innocentio Papa Decimo tunc regnante. Idcircò, ſi quis accederet ad Confeſſionem; & in foro ſecreto ſe accuſaret, ſacrificaſſe fictè Dęmoni, vel Idolis, 39
retinendo in corde ſuo veram fidem; non eſſe abſolvendum; ſed remittendum

dum ad Sanctum Officium Inquiſitionis, ut ibi prius abjuret; docet contra Dianam *Theſaurus de Pœnis d. Part.2. Verb. Apoſtaſia à fide cap.1.* Et hæc ſatis ſint de Sacrificiis Ethnicorum, & Paganorum, Idolis cultum Divinum ex ignorantia, ſeu malitia exhibentium.

DECISIO XXII.

ARGUMENTUM.

De Clero in lege Moyſis. Cur Deus elegerit pro rebus Sacris potius Levitas, de Tribu Levi, quàm Rubenitas, de Tribu Ruben primogeniti Iacobi? De diviſione Cleri Levitici; & primùm de Summo Pontifice Aarone; ejuſque deſcendentibus. An Moyſes quoque fuerit Sacerdos, & Pontifex? Quibus Cęremoniis, & Ritibus Aaron ſit conſecratus? Quo Oleo Sancto unctus? Quibus veſtibus indutus? Quæ officia, & quæ prærogativæ Summi Pontificis? Quomodo tempore Chriſti eſſent plures Summi Pontifices; & præcipuè Annas, & Caiphas? Quæ eorum Poteſtas judiciaria? Cathalogus omnium Pontificum Hebræorum.

SUMMARIUM.

1 *Clerus in lege Moyſis qualis eſſet?*
2 *Hebræus populus totus erat ſervitio Dei mancipatus.*
3 Meum *eſt dictio denotans dominium.*
4 *Levitæ, ideſt deſcendentes à Levì fuerunt ſpecialiter electi à Deo pro ſervitio Tabernaculi, & Templi.*
5 *Levitæ quare electi à Deo pro Sacerdotio, non autem Rubenitæ?*
6 *Levitis datum miniſterium Tabernaculi ob tres cauſas.*
7 *Ruben perdidit Sacerdotium, ac Principatum ob inceſtum commiſſum cum Bala Uxore Patris ſui.*
8 *Inceſtuoſi ſunt infames, irregulares, ac deponendi.*
9 *Leuitarum ordines alii maiores, alii minores.*
10 *Pontificatus Dignitas ſuprema Cleri Moſayci collata Aaroni iuſſu Dei.*
11 *Primogeniti de ſtirpe Aaronis ius habebant ad Summum Pontificatum.*
12 *Moyſes fuit Summus Pontifex, & Sacerdos una cum Aarone fratre ſuo; figuravitque Chriſtum; Aaron verò fuit figura Petri, & Romanorum Pontificum.*
13 *Ritus, & Cęremonię, quibus Aaron fuit conſecratus in Summum Pontificem.*
14 *Oleum Sanctum, quo fuit conſecratus Aaron, cur dicebatur Unguentum; & qualiter compoſitum?*
15 *Veſtimenta Aaronis Summi Pontificis decem: & quæ?*
16 *Pontifex Romanus loco Ephod utitur* Fanone. *Et quid ſit* Fanon?
17 *Officia Summi Pontificis Hebræorum quinque. Et quæ.*
18 *Senedrim Concilium convocabatur à Summo Pontifice pro iudicandis cauſis Religionis.*
19 *Summus Pontifex Hebræorum non plorabat mortuos, neque ducebat uxorem, niſi Virginem, & nobilem.*
20 *Prærogativæ octo Summorum Pontificum Hebræorum; quarum una, quod ipſe ſolus ingrediebatur in Sancta Sanctorum.*
21 *Pontifices Hebraici an tenerent illam dignitatem tota eorum vita durante?*
22 *Anna, & Caiphas quomodo eſſent ſimul Summi Pontifices?*
23 *Pontificatus Hebræorum factus erat venalis tempore Herodis, ac præ-*

Præſidum Romanorum.

24 *Sacerdotes Hebræi tempore David diviſi fuerunt in vigintiquatuor Vices, ſivè Claſſes.*

25 *Principes Sacerdotum quinam eſſent?*

26 *S. Zaccharias pater S. Ioannis Baptiſtæ erat Sacerdos de Vice, ideſt de Claſſe, & familia Abia.*

27 *Sacerdotes unius Vicis, qua hebdomada ſerviebant in Templo, ſorte dividebant ſibi miniſteria ſacra.*

28 *Pontifici Hebreorum dabatur Coadiutor ante feſtum* Kepur, *& dicebatur Pontifex anni illius.*

29 *Annas Summus Pontifex anno poſt Reſurrectionem CHRISTI.*

30 *Pontifices Hebraici non poterant damnare aliquem ad mortem tempore Herodis, ac Præſidum Romanorum.*

31 *Catalogus omnium Pontificum Hebræorum.*

EXplicatis hucuſque Sacrificiis Deo oblatis, dum ſola lex naturalis vigebat, & Sacerdotum præcipuorum illius temporis ſummaria notitia data; unà cum Idolorum Sacrificulis, ac immolationibus; ſupereſt, ut verba faciamus de Liturgiis, atque Sacerdotibus legis Moſaycæ, antequam deſcendamus ad ſpecialem tractatum Sacroſancti, ac incruenti Miſſæ Sacrificii, in lege gratiæ à JESU CHRISTO DEI FILIO inſtituti; cujus explanatio præſentium Deciſionum objectum concernit. Porrò, antequam varietatem, ritus, ac myſteria Sacrificiorum Moſaycæ legis aggrediamur, neceſſe
1 eſt, ſummatim Lectorem docere, & inſtruere; qualiſnam eſſet Clerus in lege Moyſis? quivè Miniſtri Deo conſecrati, ut ei litare; Sacrificiaque, & libamina ritè, ac rectè poſſent offerre? Nec non quæ Sectæ religioſæ inſtitutæ, & Divino cultui dicatæ?

Sciendum eſt igitur, quod licèt totus
2 populus Hebræus, & Iſraeliticus, deſcendens ab Abrahamo, Iſaaco, Jacobo, ac cæteris eorum poſteris, eſſet ſpecialiter ſervitio Dei Altiſſimi, ac ejus cultui mancipatus; etenim quilibet eorum circumciſione obſignabatur, tanquam ſigno diſtinctivo, quo populus ipſe denotaretur à Deo electus, & ſervituti ſuæ appoſitus, ut diximus ſupra *Deciſ. XVII. nu.* 35. & hac de cauſa Moyſes, & Aaron dixerint Pharaoni: *Hæc dicit Dominus Deus Iſrael, dimitte populum meum, ut Sacrificet mihi in deſerto; Exod. cap.* 5. *Verſ.* 1. ly autem 3
Meum denotat dominium; & dicitur id, quod ex re noſtra provenit; & eſt propriè noſtrum. *Menoch. conſil.* 106. *n.* 182. *&* *conſil.* 456. *num.* 6. *Rota coram Durano Deciſ.* 82. *nu.* 4. Et licèt Dominus voluerit eſſe ſibi conſecratos omnes Primogenitos tàm de hominibus, quàm de jumentis, ut legitur in *Exod. cap.* 13. *Verſ.* 12. Nihilominus voluit Deus ex eodem Iſraelitico populo ſeligere ſibi ſpeciales Miniſtros, qui conſecrati poſſent primùm Tabernaculo, deinde Templo deſervire, victimas mactando, & Divinum Cultum præcipuè Sacrificiis exercendo; & hi fuerunt Levitę; 4
ſcilicet deſcendentes à Levi, tertio filio Patriarchæ Jacobi; & de ejuſdem Levi Tribu generati, juxta id, quod legitur *in lib. Numeri cap.* 3. *Verſ.* 5. videlicet: *Locutuſque eſt Dominus ad Moyſem dicens: applica Tribum Levi, & fac ſtare in conſpectu Aaron Sacerdotis, ut miniſtrent ei; & excubent, & obſervent quidquid ad cultum pertinet multitudinis coram Tabernaculo teſtimonii: & cuſtodiant vaſa Tabernaculi, ſervientes in miniſterio ejus. Et Verſ.* 10. ſubdit: *Aaron autem, & filios ejus conſtitues ſuper cultum Sacerdotii. Externus, qui ad miniſtrandum acceſſerit, morietur.*

Hìc autem non ſpernenda oritur dubitatio; nam diximus ſupra *Deciſ. XIX.* 5
num. 11. quod inter cętera Primogenitorum privilegia præcipuum erat Sacerdotium; inter filios autem Patriarchę Jacobi primogenitus fuit Ruben, ut legitur *in Geneſ. cap.* 29. *num.* 32. Igitur qua de cauſa Deus non firmavit Sacerdotium in Tribu Ruben; & in deſcen-

deſcendentibus ab eo ; & non elegit Rubenitas ad ſervitium Tabernaculi, atque Templi ; ſed hęc jura Sacerdotalia tranſtulit ad Levitas, deſcendentes, à Levi , tertio fratre ejuſdem Ruben?

Reſpondetur id factum eſſe ob tres
6 cauſas. Primò ob Zelum , quo Tribus Levitica ulta eſt injuriam Dei , occidendo Idololatras vituli aurei, ut legitur in *Exod. cap.*32. *Verſ.*26. *&* 29. Secundò , quia Tribus Levitica erat cęteris minor; ideòque faciliùs ali poterat à populo, nam ipſa non poſſidebat campos, & erat expers omnis hereditatis. Tertiò, quia Ruben reus fuit carnalis peccati, & quidem ſcandaloſi, nempè inceſtus; nam *dormivit cum Bala concubina Patris ſui* ; *quod illum minìmè latuit*; ut ait Scriptura *Geneſ. cap.* 35. *Verſ.*22. & ideò ob tantum facinus perdidit potiora jura Primogenituræ ſuæ; ſiquidem Jus Regni, & primatus inter fratres translatum eſt in Judam;
7 de cujus Tribu CHRISTUS DOMINUS voluit carnem ſumere , ut probavimus *Deciſ. VII. num.*21. *& ſeqq.* Jus autem Sacerdotii tranſmiſſum fuit in Levi, atque in ejus progeniem Leviticam ; & jure optimo, cum In-
8 ceſtuoſus ſit infamis. *l.*1. *ff. de His , qui notant . infam. Farinac. de delictis carnis quæſt.*149. *num.*1. atque efficiatur irregularis . *ibid. num.*136. qui non ſolùm prohibetur promoveri ad miniſterium, ſed ulteriùs ſi ſit promotus , venit deponendus . *Diaz in Praxi cap.*37. *Barboſ. alleg.* 110. *num.*10. *& Theſaur. de Pęnis part.*2. *Verb. Inceſtus pęnę . Cap.*1. ex quibus Eccleſiaſtici , qui ſunt Levitæ in lege gratiæ , diſcere debent , magnam Dei offenſam ab illis committi, ſi Sacerdotali inſigniti dignitate , ſeipſos carnalibus culpis commaculant; de pęnis autem , quibus plectendi ſunt inceſtuoſi, videndus eſt *Bellettus Diſquiſit. Clerical. part.*2. *de Pęnis Clericor.* §.7. ubi Canoniſtas cumulat, atque Criminaliſtas .

Itaque Tribus Levitica fuit à Deo elevata ad miniſterium Tabernaculi, ac Templi , & ad exercendum Divinum cultum , præcipuè in Sacrificiis peragendis ; quapropter varii ordines
ejuſdem Tribus ſunt hìc explanandi; 9
alii enim erant majores, & alii minores , & de ſingulis ſunt tria breviter declaranda, Conſecratio, Veſtimenta, & Officia.

Ordines majores Levitarum erant tres ; ideſt Summus Pontificatus ; Principatus Sacerdotum ; & Sacerdotium ſimplex . De Summo Pontifice agemus in pręſenti .

Summus Pontificatus erat prima, ac
ſuprema Dignitas Levitarum , ſeu 10
Cleri Moſayci, & Aaronici ; quam Deus juſſit conferri per Moyſem Aaroni fratri ſuo; & ſucceſſivè filiis primogenitis, ex ejuſdem Aaronis ſtirpe naſcituris; itaut Primogeniti de recta ipſius Aaronis linea propagati, ſucceſſivè unus poſt alterum, ordinariè Pontificatum tenerent (niſi aliqua deformitate, maculavè affecti eſſent ex his, quæ notantur *Levitic. cap.*21. *Verſ.*17. *uſque ad fin.*) Quanquam aliquando juſtis, gravibuſque de cauſis , & interdum etiam impiorum Regum potentia , iſte ordo non fuerit obſervatus , ut diſſerit *Torniell. ad Annum Mundi* 2545. *num.*16. *& Ricciolus in Chronologia Reform. tom.*1. *lib.*6. *cap.*13. *& tom.*3. *part.*1. *Catalogo V.* qui utrobique ponit ſeriem omnium Summorum Pontificum Hebręorum .

Fuit itaque Aaron primus omnium
Summus Sacerdos, & Pontifex Levi- 12
tarum , juſſu Dei electus , atque à Moyſe conſecratus, ut mox dicemus: ita tamen ut cum eo etiam Moyſes poſſederit eamdem dignitatem Summi Pontificatus , & Sacerdotii , juxta illud *Pſalm.*98. *Verſ.*6. *Moyſes , & Aaron in Sacerdotibus ejus*, cum hac differentia, quod Moyſes fuit electus immediatè à Deo, & inviſibiliter ordinatus Summus Sacerdos; ut probat *Emin. Card. Bellarmin. lib.*3. *De Verbi Dei interpretatione cap.*4. *Controv.*1. *Cornel. à Lapid. in Exod. cap.*29. *Verſ.*11. Et inter Canoniſtas *Fagnanus in cap. Henricus. num.*31.

De Cleric. Pugnantib. in duello tom.6.pag. 279. ubi alii allegantur (& ideò ipſe Moyſes, juxta Dei mandatum obtulit Sacrificium *Exod. cap.29. Verſ.1. & ſeqq.* & paſſim ingrediebatur Sancta Sanctorum ad Deum colloquendum, & ibidem ad reſponſa Divina recipienda, quod proprium erat ſolius Summi Sacerdotis & Pontificis. *Exod. cap.25. Verſ.* 22.) Aaron verò Deo præcipiente, per Moyſem viſibiliter conſtitutus, & conſecratus fuit, ut notat *Torniell. d. num.* 16. ſubdens ipſum Moyſem præfiguraſſe in hoc Chriſtum, qui eſt verus, ac Summus Pontifex, ſempiternuſque Sacerdos, non tanquam Aaron ab hominibus conſecratus, ſed ab ęterno Patre Divinitatis oleo unctus; & electus, juxta Divi Pauli teſtimonium *ad Hebr. cap.7. Verſ.21.* Aaron verò fuit figura Petri, & Romanorum Pontificum, qui vices Chriſti gerunt in terris; iiſdemque traditæ ſunt claves Regni Cęlorum; & Sancta Eccleſia gubernanda eſt commendata. Sacerdotium autem Moyſis non tranſivit in ejus filios, ac poſteros, etſi eſſent Levitæ; ſed deſcendentibus ab Aarone tantùm, ut dictum eſt, fuit hæc prærogativa conceſſa.

Cęterùm videamus, quo ritu, & quibus cęremoniis fuerit Aaron conſecratus Summus Sacerdos, & Pontifex à Moyſe; nam ad ejus exemplar futuri Pontifices conſecrabantur. In
13 Aaronis conſecratione novem fuerunt ritus, & cęremoniæ obſervatæ, quæ pleniùs enarrantur in *Exod. cap.29. & in Levit. cap.8.* Siquidem I. Aaron vocatus fuit ad Sanctuarium à Moyſe ex Dei expreſſo mandato; undè Apoſtolus Paulus deſumpſit illam regulam: *Nec enim quiſquam ſumit ſibi honorem; ſed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. ad Hebr. cap.5 Verſ.4.* II. Congregatus fuit populus univerſus ante fores Tabernaculi, ut conſecrationem conſpiceret, & eam ſolemnizaret. III. Ad introitum Atrii Tabernaculi Moyſes applicavit Aaronem, ſpectante tota multitudine, quæ applicatio fuit quædam oblatio in miniſtrum Sanctuarii. IV. Moyſes lavit totum corpus Aaronis denudati; in aliquo angulo Atrii, ut eſt credibile, quod aliquo velo tectum erat, ad honeſtatem ſervandam. V. Ablutum Aaronem Moyſes induit ſacris veſtibus, de quibus infra verba habebimus. VI. Deinde illum unxit Oleo Sancto; fundens ipſum Oleum ſuper caput ejuſdem Aaronis; de qua unctione copioſa cecinit David in *Pſal.* 14
132. *Verſ.2. Sicut Unguentum in capite, quod deſcendit in barbam, barbam Aaron; quod deſcendit in oram veſtimenti ejus.* Vocatur autem Unguentum, quia Oleum illud Sanctum, juſſu Dei compoſitum fuerat à Beſeleel opere unguentarii, ut dicitur *in Exod. cap.30. Verſ.22. & ſeqq.* & in eo commiſcebantur aromata plura, videlicet Myrrha, Cinnamomum, Calamus, & Caſia, de quorum identitate, & qualitate differit *Menochius in Storeis part.6. Cent. 12. cap.94.* VII. Subinde tria Sacrificia fuerunt à Moyſe facta; Unum vituli pro peccato; ad expiationem omnis culpæ, quæ in ipſo Aarone reperiretur. Alterum Arietis in holocauſtum. Tertium alterius Arietis in Hoſtiam pacificam; de cujus Sanguine ſumens Moyſes inunxit extremum auriculæ dexteræ Aaronis; pollicem manus ejus dexteræ; & ſimiliter pedis. VIII. Aſperſit Moyſes ipſum Aaronem, & veſtes ejus Unguento Sacro antedicto permixto cum ſanguine ejuſdem Arietis. IX. Impoſuit in manibus Aaronis adipem, interiora, & armum dexterum prædicti Arietis, ac tortam panis, cum aliis, de quibus *Exod. cap.29. Verſ.24. & Levitic. cap.8. Verſ.27.* & ea omnia Aaron elevavit coram Domino; quæ rurſus, ſuſcepta de manu ipſius, Moyſes adolevit ſuper Altare holocauſti; & hìc fuit finis conſecrationis Summi Sacerdotis, atque Pontificis Hebręorum; de qua latius ſcribunt *Salian. ad Annum Mundi* 2545. *nu.* 15. *& ſeqq. Cornel. à Lapide in Exod. d. cap.29. Barradas in Itiner. filior. Iſrael libro 5. capitulo* 15. *& Ponticell. in*

Exod.

Exod. d. capitulo 29. *Reflex.* 199.

Veſtimenta autem Summi Pontifi-
15 cis erant decem . *Primum* , femoralia linea ad operiendam turpitudinem carnis ſuæ; ſcilicèt verenda, forſan caſu quo Victimas feriendo , aut Sacrificando ipſe Pontifex , aut Sacerdotes (qui & ipſis ea induebant) cecidiſſent in terram . *Secundam* erat Tunica de Byſſo , non criſpata , ſed ſtricta , & talaris; ad inſtar tunicarum, quę hoc tempore *Ovatæ* appellantur . *Tertium* erat Baltheus ; ideſt cingulum de diverſis coloribus , latitudinis quatuor digitorum , cujus extremitates pendebant in parte anteriori Pontificis , & habebant de auro, aliiſque coloribus mira varietate contextis. *Quartum* erat Tiara, ſivè Mitra de byſſo in capite, habens pileoli formam , quæ ligabatur cum bindello ſub mento, ne caderet in miniſterio Sacrificii . *Quintum* erat Tunica talaris hyacinthina , dicta *Poderis* , habens circa collum, & in extremitatibus manicarum oras contextas ex diverſis coloribus , & lapidibus pretioſis: in margine autem inferiori habebat melogranata facta de hyacintho, purpura, & byſſo retorta; & tintinnabula aurea ſic intermixta , quod inter duo malogranata erat unum tintinnabulum ; & è converſo inter duo tintinnabula unum malogranatum . *Sextum* erat Superhumerale , quod ponebatur ſuper dictam Tunicam hyacinthinam ; cujus materia erat de panno contexto quinque generibus filorum factis de auro , hyacintho, purpura, byſſo retorta , coccoque bis tincto, cum pulchra varietate ob flores in eo figuratos . Forma autem erat adinſtar *Mozzette Prælatitiæ*; quia dorſum operiebat uſque ad renes; & pectus ; cum duobus Onychinis , lapidibus ſcilicèt pretioſis ſuper humeros; & in medio pectoris habebat foramen quadratum magnitudinis unius palmi, in quo ponebatur *Septimum* ornamentum,& erat Rationale; quod vocabatur *Rationale judicii*, quia in ipſo quærebatur judicium illarum rerum, quas Summus Sacerdos ſcire deſiderabat, præmiſſa oratione ad Deum. In eo erant duodecim lapides pretioſi , habentes ſculpta in ſe nomina duodecim filiorum Iſrael; annectebaturque Superhumerali quatuor anulis aureis; & utrumque veſtimentum denominabatur *Ephod*. Cognoſcebatur autem Dei voluntas ex ſplendoribus dictorum lapidum , quorum fulgorem omninò ceſſaſſe, teſtatur Joſephus Flavius per ducentos annos antequam ſcriberet ſuum librum Antiquitatum Judaicarum ; & ſic annos 160. ante Chriſti nativitatem ut videri poteſt *in lib.* 3. *Antiq. cap.*8. *&* 9. Alii tamen dicunt in ipſo Rationali fuiſſe ſcriptum nomen Domini *Tetragrammaton*, virtute cujus manifeſtabatur veritas requiſita à Pontifice in oratione . *Octavum* ornamentum erat *Baltheus* ; ſivè cingulum contextum quinque coloribus , pulchra varietate ſicut Superhumerale; cujus extremitates aurò contextæ pendebant in parte anteriori Sacerdotis . *Nonum* ornamentum erat *Mitra Hyacintina* poſita in capite Summi Pontificis, ſuper aliam Mitram byſſinam habens in inferiori parte ſemicirculum aureum . *Decimum* erat *Lamina aurea* pendens in fronte Summi Sacerdotis, ligata cum Mitra filis hyacinthinis , in qua inſcriptum erat Nomem Domini *Tetragrammaton*. De his veſtibus, atque ornamentis Pontificis fuſius agit *S. Hieronym. Epiſt.*128. *ad Fabiolam* . *Torniell. ad Annum Mundi* 2544. *à num.* 78. *& ſeqq. Salianus ad eumdem annum num.*517. cum pluribus ſequentibus . *Cornel. à Lapide in Exod. cap.*28. *Ponticell. in Exod. cap.*28. *Reflex.* 197. *& Magri in Hierolexic. Verb. Ephod;* ubi in fine notat, quod Summus Pontifex
Romanus loco *Ephod* utitur *Fanone* , 16
Velo ſcilicèt ſerico , ſubtiliſſimo , & variegato ; quod induit Papa quando Pontificaliter celebrat, poſt Albam ; & ligatur circa collum ad modum capucii , ac ſupra caput ejus imponitur uſquequo accipiat Planetam; ſupra quam deinde ad modum Mozzettæ

adaptatur; & Pallium ſuperimponitur; ut latiùs *idem Magri in Verb. Fanon.* Et hæc de Veſtibus Pontificiis, quarum myſticam ſignificationem declarat *Durand. de Divin. Off. lib.* 3. *cap.* 19.

Quo verò ad munus, ſeu officium
17 Summi Pontificis Hebraici, erat quintuplex. *Primum* introire in Sancta Sanctorum ſemel dumtaxat in anno; in ſolemni ſcilicèt die Expiationis, ſeu Propitiationis, quæ celebrabatur die decimo Menſis ſeptimi; & ibi peragere ea, quæ deſcribuntur *Levit. cap* 16. per totum. *Secundum* Pontificis officium erat initiare, & conſecrare Sacerdotes, & Levitas, illos promovendo, & applicando ad miniſteria Tabernaculi, atque Templi, ritibus, ac ceremoniis à Domino præſcriptis; de quibus *in Exod. cap.* 29. *in Levitic. cap.* 8. *& in numer. cap.* 8 *Verſ.* 6. uſque ad finem capitis. *Tertium* munus erat in rebus dubiis, & gravibus conſulere Dominum in Ephod. & Rationali ſcrutando ejus Divinam voluntatem; & cauſas Religionis iudicare. Hinc cum David timeret Saulem venientem contra ſe, *Dixit ad Abiathar Sacerdotem*; (Summum ſcilicet, & Pontificem) *Applica Ephod.* 1 *Reg.* 13. 9. & iterùm irruentibus in ſe Amalecitis idem David *Ait ad Abiathar Sacerdotem filium Achimelech; applica ad me Ephod. Et Applicavit Abiathar Ephod. ad David; & conſulvit David Dominum* (mediante ſcilicet ipſo Summo Sacerdote Abiathar) *dicens*; *perſequar latrunculos hos, & comprehendam eos, an non? Dixitque ei Dominus, perſequere: abſque dubio enim comprehendes eos, &
18 excuties prædam.* 1. *Reg.* 30. 7. Pro judicandis autem cauſis ad religionem pertinentibus tàm civilibus, quàm criminalibus Summus Sacerdos erat Judex, & convocabat Concilium dictum *Sanedrim*, quod conſtabat ex Senioribus ſeptuaginta; & horum alii erant Scribæ, alii Phariſæi, & alii Principes Sacerdotum, de quibus ſepè mentionem faciunt Evangeliſtæ; & differit ex profeſſo *Barradas in Itiner. filior. Iſrael lib.* 7. *cap.* 1. *num.* 12. *Et in Concord. Evangeliſt. tom.* 4. *lib.* 1. *cap.* 3 (& nos paulò infra loquemur). De ſupradicta autem Judiciaria Poteſtate Summi Pontificis videri poteſt *Cornel. à Lapide in Deuteron. cap.* 17. *Verſ.* 8. *&* 9. ubi plura dubia examinat, & reſolvit. Et antedicta officia recenſet etiam *Emin. Card. de Lauræa in tract. de Incarnat. diſp.* 20. *nu.* 20. *Quartum* officium, ſeu obligatio Summi Sacerdotis erat abſtinere à lacrymis, & à funeribus quorumcumque mortuorum. *Levit. cap.* 21. *Verſ.* 10. *&* 11. *& ibi Cornel à Lapide*, oſtendens hoc idem practicatum 19
etiam à Pontificibus Gentilibus. *Quintum* munus erat non ducere Uxorem, niſi nobilem, & Virginem. *d. cap.* 21. *Levit. Verſ* 13. *& ſeqq.* ad ſervandam excellentiam ſuæ dignitatis, cujus cauſa poterat ſibi copulare etiam mulieres ex Tribu non Sacerdotali, dummodo eſſent nobiles; & ſic Jojadas Summus Sacerdos duxit Joſabet filiam Joram Regis Juda, ut teſtatur *Joſephus lib.* 9. *Antiq. cap.* 7.

Ex hucuſque dictis, & deductis circa conſecrationem, Veſtimenta, ac 20
Officia Summorum Pontificum Hebræorum notare debemus octo prærogativas. quibus ipſi differebant ab aliis Sacerdotibus, & Levitis. Siquidem I. Summus Pontifex erat Primogenitus, ſeu ſenior de ſtirpe, & progenie Aaronis. II. Ipſe ſolus ingrediebatur in Sancta Sanctorum. III Utebatur majori ornatu in veſtibus, tùm reſpectu numeri, tùm reſpectu excellentiæ earum. IV Obtinebat ampliſſimas divitias, nam ut ait *Cornel. à Lapide Commentar. in Numer. cap* 18. *Verſ.* 27. *& cap.* 25. *verſ.* 13. ſecundum opinionem Lyrani, & Abulenſis, Summus Sacerdos capiebat Decimam omnium decimarum, primitiarum, & oblationum; adeòut ex communi opinione ipſe ſolus percipiebat centeſimam partem omnium fructuum totius Judeę. V. Non impediebatur munera inferiorum Sacerdotum obire, ac pro libito

poterat

poterat Sacrificia, aliaſvè functiones minores peragere. *Torniell. ad Ann. M.* 2545. *numero* 17. ubi refert *Joſephum lib.6. de Bello capitolo 6. in fin.* teſtantem, quod ſingulis feſtivis diebus Summus Sacerdos interveniebat cum aliis ad ſacrificia. VI. Ejus familia æqualis erat familiis Regum; cum quibus jungebat connubia; immò Pontifices prædicti adepti ſunt Sceptrum; nam Machabei fuerunt Pontifices, atque Duces; at paulò poſt Reges Iſrael, ut ex *Joſepho lib.* 13. *Antiquit. cap.* 19. probat *Cornel. à Lapid. loco ſupra cit.* VII. Ipſe Pontifex Summus ſolus erat in eadem dignitate Pontificia; quam retinebat tota ſua vita durante. VIII. Moriente Summo Pontifice homicidę fugitivi obtinebant libertatem, & redibant ad ſuos, quod non fiebat in morte aliorum Sacerdotum; ad tradita per *Cornel. à Lapid. in Levit. cap.* 8. *verſ.* 7. & noviſſimè per *Jacobum Pignatellum tom.* 9. *Conſult.* 141. *num.* 17.

21 Difficultatem autem non levem quis promovere poteſt circa ſeptimam prerogativam; quod ſcilicet Summus Pontifex eſſet ſolus in ipſa Pontificia dignitate; & eam tota ſua vita durante retineret; quandoquidem ex Sanctis Evangeliſtis habemus, plures fuiſſe Summos Pontifices eodem tempore; eoſdemque non extitiſſe perpetuos, ſed temporales. Exempli cauſa. Sanctus Lucas agens de prædicatione S. Joannis Baptiſtæ ait: *Sub Principibus Sacerdotum Anna, & Caipha factum eſt verbum Domini ſuper Joannem Zachariæ filium in deſerto. Luc.* 3. *verſ.* 2. Ergo tunc erant duo Summi Pontifices ſimul *Anna*, & *Caiphas.* Item Sanctus Johannes incipiens agere de Paſſione
22 Chriſti, dicit: *Collegerunt ergo Pontifices & Phariſæi concilium, & dicebant: Quid facimus, quia hic homo multa ſigna facit. Joan.* 11. 47. & *verſ.* 57. *Dederant autem Pontifices, & Phariſæi mandatum; ut ſi quis cognoverit, ubi ſit, indicet, ut apprehendat eum.* Et cum Pilatus vellet dimittere Jeſum, & diceret Judæis: *Regem veſtrum crucifigam? Reſponderunt Pontifices, non habemus Regem, niſi Cæſarem. Joan.* 19. 15. Igitur eodem tempore plures erant Pontifices, non unus tantùm? Ultersùs erat ad tempus, & non durabat tota vita; nam cum Iudæi comprehendiſſent JESUM, *adduxerunt eum ad Annum primùm: erat enim Socer Caiphæ; qui erat Pontifex anni illius. Joán. d. cap.* 18. *verſ.* 13. Si ergo Pontifex illius anni; non in tota vita.

Pro reſolutione hujus difficultatis dantur quatuor reſponſiones. *Prima* eſt Sancti Auguſtini *tract.* 49. *in Joan.* ad illa Verba: *Cum eſſet Caiphas Pontifex anni illius:* ubi ſic dicit: *Poteſt movere, quomodo Caiphas dicatur Pontifex anni illius; cum Deus unum conſtituerit Summum Sacerdotem, cui mortuo unus ſuccederet? Sed intelligendum eſt, per ambitiones, & contentiones inter Judæos poſtea conſtitutum, ut plures eſſent Summi Sacerdotes, & per annos ſingulos, vicibus miniſtrarent.* Et hanc reſponſionem placere Cajetano, Janſenio, & Maldonato ait *Barradas in Concordan. Evangel. tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 1. Etenim omnes ſcriptores teſtantur; quod tempore Herodis, ac Præſidum Romanorum in Judæa, Pontificatus Hebræorum factus erat temporarius, & venalis, illum Sacerdotibus ope pecuniæ occupantibus. *Salian. ad Annum M* 4071. *num.* 2. *Secunda* reſponſio eſt, quod plures erant Pontifices non actu, ſed nomine; eò quia qui habuerant Pontificatum, eo dimiſſo, retinebant nomen Pontificis, & remanebant aſſiſtentes in Concilio; & ſic dicebantur Pontifices etiam illi, qui Pontifiees eſſe jam deſierant. Ita *Euthymius in Joan. cap.* 11. quem refert *Barradas in Evangel. tom.* 3. *lib.* 6. *cap.* 6. *Tertia* reſponſio eſt, quod tempore Regis David diviſi fuerunt omnes Sacerdotes in vigintiquatuor familias, quæ vices, & ſortes vocabantur; nam ſorte fuerunt ſic diſtributi; ad hoc ut unaquæque familia, & ſors per integram hebdomadam ſtaret in Templo ad Sacrificia, aliaſ.

23 (margin, beside "tempore Herodis")

aliaſque functiones ſacras explendas ,
ut legitur in *lib.* 1. *Paralipom. cap.* 24.
25 & dicemus infra *Deciſ. XXIII. num.* 4.
His autem familiis, ſortibus, & vici-
bus Sacerdotum fuerunt conſtituti ſui
Principes; tanquam capita , & dire-
ctores totius ſortis, vicis, ac familiæ
ſubditorum ſibi Sacerdotem ; qui qui-
dem Principes vocabantur etiam Pon-
tifices; idcircò de his intelligendus eſt
S. Joan. cap. 18. *verſ.* 3. dum ait : *Ju-
das ergo cum accepiſſet cohortem , & à
Pontificibus , & Phariſæis miniſtros &c.*
videlicet à vigintiquatuor Pontifici-
bus, qui erant Principes ſortium , &
familiarum Sacerdotalium ; ut erudi-
tè declarat *Barradas in Evang. tom.* 2.
lib. 3. *cap.* 53. ubi obſervat duo nota-
tu digna . *Unum*, quod inter cęteras
ſortes, & vices octava vocabatur *Abia;*
& de hac vice , & familia erat S.
26 Zacharias Pater S. Joannis Baptiſtæ
juxta illud *S. Lucæ cap.* 1. *verſ.* 5. *Fuit
in diebus Herodis Regis Judææ Sacerdos
quidam nomine Zacharias , de vice A-
bia* . *Alterum* eſt , quod Sacerdotes
unius vicis, ſeu ſortis, qua hebdoma-
27 da miniſtrabant in Templo , per ſor-
tes dividebant functiones ab eis pera-
gendas ; videlicet uni committebatur
ſorte oblatio thymiamatis, alteri com-
poſitio lucernarum; alteri ignis accen-
ſio ; alii ſacrificium unius generis, alii
alterius, ex quibus patet intellectus
verborum ejuſdem S. Evangeliſtæ Lu-
cæ, dum *d. cap.* 1. *verſ.* 8. & 9. de
eodem S. Zacharia ſubjunxit: *Factum
eſt autem cum Sacerdotio fungeretur in
ordine vicis ſuæ ante Deum; ſecundum
conſuetudinem Sacerdotii , ſorte exiit ,
ut incenſum poneret ingreſſus in Templum
Domini*. Sorte namque obvenit Zacha-
riæ oblatio incenſi , hoc eſt thymia-
matis ea die, qua monitus fuit ab An-
gelo de futura nativitate S. Joannis Ba-
dtiſtæ. *Quarta* tandem reſponſio eſt ,
quæ deſumitur *ex Petro Cunæo de Re-
publica Hebræorum lib.* 2. *cap.* 6. quod
ſcilicet ſolitum erat apud Hebræos ,
ſeptem dies ante *Kepur* , ideſt diem
Expiationis, ſeparare Pontificem , il-
lumque inſtruere cæremoniis, quibus
ingredi debebat Sancta Sanctorum; ſed
quia aliquando contingebat , ipſum
Summum Pontificem eo tempore pol- 28
lui, ac reddi immundum ; ideò elige-
bant alium Pontificem coadiutorem ,
quem vocabant Pontificem anni ; ne
prætermitteretur illa ſolemnitas , qui
aſſiſtebat in eadem functione; & ſi ip-
ſe offerebat illud Sacrificium propter
aliquam immunditiam Summi Ponti-
ficis , remanebat toto eo anno in
gradu Pontificali . Et de hac re lo-
quitur Joſeph *lib.* 17. *Antiquit. cap.* 4.
& nos infra *Deciſ.* 47. Applicando hanc
reſponſionem *Annæ*, & *Caiphæ* Sum-
mis Pontificibus ; lucidè intelligi po-
teſt, quomodo ambo eſſent Pontifices
eodem tempore: Siquidem Annas erat
actualis Pontifex ; Caiphas verò erat
Pontifex anni illius, ideſt coadiutor
ſubſtitutus Annæ in caſu immunditię,
& impedimenti pro die feſto *Kepur* ,
ſeu Expiationis . Comprobantur præ-
dicta ex Actis Apoſtolorum *c.* 4. *verſ.* 6.
ubi ſic ſcribitur: *Factum eſt autem in
craſtinum , ut congregarentur Principes
eorum , & Seniores, & Scribæ in Jeru-
ſalem. Et Annas Princeps Sacerdotum,
& Caiphas, & Joannes, & Alexander,
& quotquot erant de genere Sacerdotali,*
ut ſcilicet judicarent Apoſtolos carce-
ratos , qui prædicabant JESUM re-
ſurrexiſſe à mortuis . Nam in prædi- 29
ctis verbis nominatur primùm Annas,
tanquam Summus Pontifex actualis.
Deinde Caiphas tanquam Pontifex il-
lius anni, ideſt ſubſtitutus, & Coadiu-
tor; ſucceſſivè Joannes, & Alexander
tanquam Principes ſortium, ſeu fami-
liarum ; qui comitabantur Summum
Sacerdotem, & interveniebant in Con-
cilio . *Ita Dominicus Magri in Opuſcul.
de Apparentibus Sacræ Scripturæ Con-
tradictionib. in Evangel. S. Lucæ cap.* 3.
ubi prædictam doctrinam deſumptam
eſſe ait ex Cęremoniali Hebræorum ,
de quo ipſi teſtatus fuit Joannes Ba-
ptiſta Jonas in Romano Sapientiæ Ar-
chigymnaſio Hebraicæ Linguæ profeſ-
ſor, olim inter Rabbinos Archiſyna-
gogus

gogus celeberrimus.

30 Quod ſi quis quærat, Utrùm Pontifices Hebræi poſſent damnare reos ad mortem? Reſpondetur affirmativè in cauſis ad Religionem ſpectantibus, ut docet *Cornel. à Lapide in cit. capit.* 17. *Deuteron. Verſ. 9.* quamvis tempore Herodis, & aliorum Gubernatorum Judææ ſub Imperatoribus Romanis, eis non liceret ſententiam exequi; ideò dixerunt de Chriſto ad Pilatum: *Nobis non licet interficere quemquam. Joan.* 18. *Verſ.* 31. Neque obſtat, quod de facto ipſi Pontifices Judęorum lapidaverint Sanctum Stephanum, & præcipitaverint Sanctum Jacobum; quia tumultuario, atque ſubito furore prędictos Sanctos interfecerunt; diſſimulante Præſide Romano eorum facinus; etſi *Joſephus lib.* 20. *Antiquitat. cap.* 8. *aliàs* 16. afferat, Ananum privatum fuiſſe Pontificatu, eò quod juſſiſſet occidi Sanctum Jacobum; quod notat etiam *Magri in d. opuſcul. Contradictionum S. Scripturæ in Joan. cap.* 18. *verſ.* 31.

31 Tandem pro complemento materię tangentis dignitatem Pontificiam Hebræorum, placet hìc annectere Catalogum Summorum Pontificum, qui eam obtinuerunt ab Aarone uſque ad deſolationem Templi, & Jeruſalem factam à Tito Veſpaſiano anno 67. à Nativitate Chriſti.

CATALOGVS PONTIFICVM

HEBRÆORUM.

1 Aaron frater Moyſis, & filius Caath de Tribu Levi.
2 Eleazarus filius Aaronis.
3 Phinees filius Eleazari.
4 Abiſue filius Phineæ.
5 Bocci filius Abiſuæ.
6 Ozi filius Bocci.
7 Zararias filius Ozi.
8 Merajoth filius Zarariæ.
9 Amarias filius Merajoth; poſt quem Pontificatus ablatus fuit à poſteris ejus, & à progenie Eleazari filii Aaronis, & translatus fuit in poſteritatem Ithamari alterius filii Aaronis, ob negligentiam deſcendentium ab Eleazaro in erudiendo Populo legem Dei. Itaque
10 Heli deſcendens è ſtirpe Ithamari ſecundi filii Aaronis.
11 Achitob Nepos Heli.
12 Achias, dictus etiam Achimelech filius Achitobi.
13 Abiatar filius Achiæ; quem Salomon depoſuit ob negligentiam in ſuo munere; ſubſtituto *Sadoch* de ſtirpe Eleazari filii majoris Aaronis.
14 Sadoch de ſtirpe Eleazari prædicti.
15 Achimaas filius Sadochi.
16 Azarias filius Achimaati.
17 Joannam filius Azariæ.
18 Iſus filius Joannami.
19 Axioramus filius Iſu.
20 Phideas filius Axiorami.
21 Jojadas filius Phideæ.
22 Zacharias filius Jojadæ.
23 Joannam II. filius Zachariæ.
24 Azarias II. filius dicti Joannami.
25 Amarias filius Azariæ.
26 Achitob II. filius Amariæ.
27 Sadoch II. filius Achitobi.
28 Sellum, dictus etiam Salom, & Saldus filios Sadochi.
29 Elcias filius Sellumi, cujus loco ſe intruſit Sobnas.
30 Eliacim filius Elciæ, pulſo Sobna intruſo.
31 Azarias III. filius ſecundogenitus Helciæ, defuncto Eliacimo abſque liberis.
32 Sararias, ſeu Sareas filius Azarię, occiſus à Nabuchodonoſor anno excidii Jeroſolymitani.
33 Joſedech filius Sararię, mortuus in exilio.
34 Jeſus, ſeu Joſue filius Joſodechi, ſub quo cœpit reædificari Templum.
35 Joacim filius Joſue.
36 Eliaſib filius Joacimi.

37 Io-

37 Jojadas II. filius Eliaſibi.
38 Jonathan filius Jojadæ.
39 Jeddoa, ſeu Jadus filius Jonathani. Hic obviam ivit Alexandro Magno; eumque Judæis conciliavit; ejusque frater Manaſſes fuit primus Pontifex Templi Samaritani in monte Garizim; de quo diximus ſupra Deciſ.XII.num.40.
40 Onias Priſcus filius Jeddoę.
41 Simon Oniæ filius, cognominatus Juſtus.
42 Eleazarus II. frater Simonis; quia ejus filius erat puerulus. Hic miſit 72. Interpretes ad Ptolemæum Regem Ægypti.
43 Manaſſes Patruus Eleazari.
44 Onias II. filius Simonis Juſti.
45 Simon II. filius Oniæ.
46 Onias III. filius Simonis II. cognomento Sanctus; qui impetravit veniam Heliodoro flagellato ab Angelis.
47 Jaſon frater Oniæ III. qui ab Antiocho emit Pſeudopontificatum.
48 Menelaus Onias, non ſoluta pecunia juſſus cedere Pontificatum fratri.
40 Lyſimachus frater Menelai, qui pecuniam ſolvit.
50 Mathathias Sacerdos de Vice Joarim, de Aſſamonęorum Proſapia; de eadem ſtirpe Eleazari, & Aaronis. 1. *Mach.* 2. 1.
51 Judas Machabeus filius Mathathiæ.
52 Jonathas frater Judæ.
53 Simon frater Jonathæ.
54 Joannes Hyrcanus filius Simonis:

Sequentes fuerunt Pontifices, ac Reges.

55 Ariſtobulus filius Joannis Hyrcani, qui primus Diadema ſumpſit.
56 Alexander Jannæus frater Ariſtobuli.
57 Hyrcanus II. primogenitus Alexandri.
58 Ariſtobulus II. Secundogenitus Alexandri, qui ſpoliavit Hyrcanum Pontificatu; ſed Hyrcanus auxilio Romanorum Pontificatum recuperavit.
59 Antigonus Secundogenitus Ariſtobuli II. Hic tenuit Pontificatum, & Regnum per annos quatuor; deinde juſſu M. Antonii ſecuri percuſſus, Regnum tranſiit ad Herodem Idumæum, Pontificatus autem ad Ananelum.
60 Ananelus, Sacerdos quidem de ſtirpe Aaronis; ſed conditione ignobilis, ab Herode promotus, *Salian. ad annum Mundi* 4018. *num.* 4. *&* 5. Sed paulò poſt depoſitus.
61 Ariſtobulus III. nepos Hyrcani; contra quem iterum inſurrexit, & Pontificatum obtinuit Ananelus.
62 Jehu Phabetis, ignotæ originis. *Salian. Ann.* 4030. *n.* 8. quem Herodes depoſuit, ut promoveret Simonem Patrem Mariamnę ab eo deſponſatæ.
63 Simon Socer Herodis, ſub quo Pontifice natus eſt Chriſtus.
64 Matthias filius Ioſephi ad annum.
65 Ioazarus filius Simonis ad annum.
66 Ieſus filius Się ad annum
67 Ioazarus iterum ad biennium.
68 Ananus Sethi filius annis decem.
69 Iſmael Fabi creatus à Valerio Grato Pręſide Iudęę ad annum.
60 Aleazarus filius Anani ad annum.
71 Simon filius Camithi ad annum.
72 Ioſepus Caiphas promotus ab eodem Pręſide Valerio Grato.
73 Ionathas Anani filius ſubſtitutus Caiphę à Vitellio Pręſide.
74 Simon filius Boethi.
75 Matthias filius Anani promotus ab Agrippa.
76 Elionęus filius Cithæi.
77 Simon Boethi iterum.
79 Ananias filius Nebedęi, de quo *Actor. c.* 23. *&* 24.
80 Iſmael Fabęi.
81 Ioſephus Canæi iterum.

82 Ananus filius Anani.
83 Ieſus filius Damnæi.
84 Ieſus filius Gamalielis.
85 Matthias filius Theophili.
86 Phanaſius Ruſticus, qui fuit ultimus inter Hebraicos Pontifices; ſiquidem ejus Pontificatus anno quarto capta fuit Ieroſolyma à Tito; anno à Nativitate Chriſti 70. & ſub ruinis Urbis, & Templi ſepulta eſt Dignitas illa Pontificia in pęnam tot, & gravium facinorum; quibus rei facti erant, qui ea fungebantur, tùm in tranſgreſſione Divinæ legis, tùm in Deicidio in Crucifixione CHRISTI; de quibus omnibus *Torniell.* & *Salian.* in ſuis Annalibus; & *Ricciolius in Chronolog. Reform. d. tom.* 1. *lib.* 6. *ca.* 13. & *tom.* 3. *part.* 1. *Catalog. V.*

DECISIO XXIII.

ARGUMENTUM.

De Sacerdotibus Aaronicis, & eorum diviſione in 24. Vices, ſeu Claſſes. Qui, & Quot eſſent Principes Sacerdotum? Relatio cujuſdam Hebræi, quod CHRISTVS Adoleſcens fuerit à Senioribus ſcriptus in numero Principum Sacerdotum. Quibus cæremoniis conſecrarentur Sacerdotes Hebræi? Quibus, & quot Veſtibus iidem uterentur, in Sacrificiis! Veſtes CHRISTI cujus coloris, eſſent, & quantæ? Quæ officia, & munia Sacerdotum Aaronicorum? Quo tempore, qua ætate, quibus requiſitis miniſtrabant in Templo? Cur tecto capite, & nudis pedibus? Quid eſſet ſcindere Veſtes? Alimenta Pontificum, & Sacerdotum Hebræorum unde deſumpta?

SUMMARIUM.

1 *Sacerdotes Aaronici alii erant majores, & dicebantur Principes Sacerdotum; & alii erant minores.*
2 *Nadab, & Abiu filii Aaronis cur occiſi à Deo intra Tabernaculum? & num.* 34.
3 *Sacerdotium Aaronicum erat in deſcendentibus ab Eleazaro, & Ithamaro filiis Aaronis.*
4 *Sacerdotes diviſi in* 24. *claſſes, ſeu vices à Rege David.*
3 *Hiſtoria cujuſdam Theodoſii Hebræi tempore Juſtiniani Imperatoris, qui aſſerebat vidiſſe Codicem pervetuſtum, in quo Chriſtus notatus fuerat, dum eſſet Iuvenis, inter Principes Sacerdotum.*
7 *Cęremoniæ, quibus conſecrabantur minores Sacerdotes Hebræorum.*
8 *Epiſcopi dum conſecrantur, oleo Sacro liniuntur in capite.*
9 *Sacerdotum Aaronicorum manus an Oleo Sancto ungerentur in eorum conſecratione?*
10 *Cæremoniæ in conſecratione Sacerdotum prędictorum. Vtrùm reiterarentur omnes ſingulis ſeptem diebus?*
11 *Veſtes quaſnam induerent Sacerdotes Aaronici in eorum conſecratione?*
12 *Tunica Sacerdotum Hebræorum pro ſacrificio an eſſet albi coloris?*
13 *Veſtes CHRISTI Domini cujus coloris fuerint?*
14 *Emanuel Paleologus Imperator Orientis donavit partem Veſtis Salvatoris noſtri anno* 1400. *Henrico Regi Caſtilię. Eadem ubi nunc ſervetur?*
15 *Chriſtophorus Columbus magnus*

Argonauta, ubi, & quando mortuus, & ſepultus?

16 *Epitaphium Chriſtophori Columbi.*

17 *Coloris violacei quare ſint Veſtes Epiſcoporum; & clericorum Seminarij? aliorum autem nigri?*

18 *Veſtium Sacerdotum Hebræorum numerus, & forma.*

19 *Veſtes Redemptoris noſtri quę, & quot eſſent?*

20 *Femoralia an portarentur à Judęis?*

21 *Officia, & munia Sacerdotum Hebręorum quæ, & quot? ubi ſexdecim eorum obligationes.*

22 *Docere populum Dei non ſolùm ſpectabat ad Sacerdotes, ſed etiam ad Levitas.*

23 *Doctrinam Chriſtianam docentibus pueros conceſſę ſunt Indulgentię multę à Summis Pontificibus.*

24 *Summus Pontifex Hebręorum exercere poterat omnia miniſteria aliorum Sacerdotum.*

25 *Sacerdotes Hebraici pro libito, ſed in ſua hebdomada tantùm miniſtrabant in Templo.*

26 *Sacerdotibus prædictis ſorte aſſignabantur miniſteria explenda in Templo in eorum hebdomada.*

27 *Sacerdotes Aaronici ſeptem continuis diebus ſtabant in Templo, morantes in exedris, & cubiculis ejus.*

28 *Sacerdotes in lege Moyſis non miniſtrabant in Templo, niſi initiati, & conſecrati.*

29 *Ætas triginta annorum requirebatur in conſecratione Sacerdotum, & in Prędicatoribus.*

30 *Chriſtus, ac S. Joannes Baptiſta cur cœperint prędicare ſolùm in ætatę annorum triginta?*

31 *Ætas pro Summo Pontificatu Hebręorum erat annorum* 40.

32 *Irregularitates Sacerdotum Aaronicorum quales.*

33 *Irregularitas ex defectu corporis à quo tempore ſit introducta in Eccleſia?*

34 *Caſtitas neceſſaria in Sacerdotibus Hebræis ingreſſuris Tabernaculum, ac Templum; atque abſtinentia à Vino.*

35 *Sacerdotes Hebręi ſacrificabant operto capite. Et cur noſtri capite aperto?*

36 *Capite cooperto non licet celebrare Miſſam, neque ex diſpenſatione Epiſcopi.*

37 *Pileolus in celebratione Miſſę à ſolo Papa concedendus.*

38 Perucca *an poſſit teneri à ſacerdote Miſſam celebrante?*

39 *Chinenſes ſacerdotes celebrant tecto capite. Et cur noſtri cum calceis?*

41 *Veſtes ſcindere erat prohibitum Sacerdotibus, ac Pontificibus Hebraicis.*

42 *Veſtes ſcindere erat ſignum magni doloris.*

43 *Veſtes ſcindere quomodo erat poſſibile apud Hebręos? Et quid eſſet ſcindere Veſtes?*

44 *Alimenta Pontificum, & Sacerdotum, Hebræorum à ſex fontibus deſumebantur. Et qui?*

45 *Primitiæ in quo differant à Decimis?*

46 *Primitiarum quota pars daretur Sacerdotibus?*

47 *Primogenita omnium animalium, atque hominum erant Deo offerenda in lege Moſayca.*

48 *Siclus Hebræorum valebat libras quinque de noſtratibus.*

Declaratis iis, quæ ſpectabant ad perſonam Summi Pontificis Hebraici; oportet explicare ea, quæ attinebant tùm ad alios Principes Sacerdotales, tùm ad inferiores Sacerdotes. Quapropter ſciendum eſt, omnium Sacerdotum Aaronicorum hanc fuiſſe diviſionem, ut alii eſſent Principes Sacerdotum, ſeu Sacerdotes majores; alii verò Sacerdotes minores, & ordinarii. Pro intelligentia repetendum eſt, Aaronem habuiſſe quatuor 1 filios,

filios. *Nadab*, *Abiu*, *Eleazarum*, *&*
2 *Ithamarum*. Duo primi igne alieno thurificantes, à Deo igne afflati occiſi ſunt in Tabernaculo. *Levit. cap. 10. verſ.* 1. *&* 2. in pœnam inobedientiæ, quam commiſerunt ſivè temulenti à vino, ſivè ex inconſideratione, aliavè de cauſa, quam examinat *Cornel. à Lapid. ibid.* Remanſerunt alii duo filii Aaronis *Eleazarus*, *& Ithamar*, in quorum ſtirpe, & deſcentibus Deus voluit Sacerdotium permanere; excluſis ab eo ceteris de
3 Tribu Levitica. Ab his duobus ſtipibus propagati omnes Sacerdotes, tempore Regis David, dividebantur in duos columnellos, ſeu familias; alii enim vocabantur *Eleazarei*, deſcendentes ſcilicet ab Eleazaro, quorum Princeps erat *Sadoc*; & alii dicebantur *Ithamaritæ*, proficiſcentes ab Ithamaro; horumque caput erat *Achimelech* filius Abiatharis tunc temporis Summi Pontificis. Verùm quia ob
4 multiplicem numerum Sacerdotum confuſio oriebatur in ſacrificiis, & functionibus ſacris, David Rex, ex Dei inſtinctu, fecit numerare omnes Sacerdotes per eorum Principes Sadochum, & Achimelechum; illoſque diſtribuere, ut innuimus ſupra *Deciſ. XXII. num.* 24. in vigintiquatuor Claſſes, ſeu Sortes, familias, & vices; quarum ſexdecim fuerunt de deſcendentia Eleazari numeroſiori; & octo de propagine Ithamari minùs fœcunda; & his omnibus claſſibus, ſortibus, vicibus, & familiis vigintiquatuor deputatus eſt proprius Præſul, videlicet unus Sacerdos ex nobilioribus; qui aſſumpſit nomen Principis; itaut in poſterum ſemper fuerint vi-
5 gintiquatuor Principes Sacerdotum, ut legitur 1. *Paralipom.* 24. *verſ.* 5. *ibi*: *Porrò diviſit utraſque inter ſe familias ſortibus; erant enim Principes Dei tàm de filiis Eleazar; quàm de filiis Ithamar.* Quo loci ſic commentatur *Cornel. à Lapide*: *Erant 24. familiæ Sacerdotales: & quæque ſuum babebat Principem, puta Primogenitum, qui in Vice ſua omnibus præerat; omniaque in Templo dirigebat: quare erat ipſe Summus claſſis ſuæ Sacerdos; ideòque vocabatur Pontifex. Erant ergo vigintiquatuor Pontifices, ſivè PRINCIPES Sacerdotum; de quibus in Evangeliis crebra eſt mentio, ſed his omnibus eminebat, & præerat Summus Pontifex; ſcilicet Sadoc.* Et idem ex Abulenſi, Toſtato, & Serario referunt *Torniell. ad Annum Mundi* 3020. *num.* 5. *& Salianus ad Annum* 3021. *num.* 24. & nos diximus ſupra *in antecedenti Deciſ. XXII. num.* 24.

Hi igitur erant Sacerdotes majores, & Principes Sacerdotum; à quorum nutu, & directione pendebant Sacerdotes minores, tùm in ſacrificiis, tùm in aliis functionibus ſpectantibus ad Templum, & ad Divinum, cultum; & ipſi Principes aſſidebant in Conciliis unà cum Summo Pontifice; exercentes auctoritatem, & Juriſdictionem in concernentibus Legem, & traditiones Seniorum. Sed præter ſupradictos, erant etiam alii Sacerdotes, qui Principes vocabantur, videlicet ſeptem Sacerdotes, à quibus claves Templi cuſtodiebantur, adeò ut nemo eorum illud aperire poſſet, niſi unà omnes adeſſent. Item tres alii Præfecti ſacro ærario, qui Theſaurarii vocitabantur, ac alii, de quibus juxta Talmudicorum relationes diſſerit *Petrus Cunæus de Republica Hebræorum d. lib.* 2. *cap.* 6. *& cap.* 7. ubi alioſquoque fuiſſe Principes Sacerdotum oſtendit, qui ob eminentem ſcientiam in *Sanedrim*, ideſt in Concilio ſeptuaginta duorum Judicum aſſumebantur; ultra alia capita primarum quarumdam familiarum, quibus nomen Principis erat conceſſum, ut notat etiam *Tirinus in Matth. verſ.* 4.

Horum Principum Sacerdotum occaſione fas mihi ſit hoc in loco referre narrationem quandam, exiſtentem 6
penes *Chaſſanæum in Catal. Glor. Mund. part.* 4. *conſider.* 6. excerptam, ut ipſe ait, ex *Lactantio*, *& ex Petro de Leſuanderie in ſuo tractatu de Doctoribus part.* 4. *quæſt.* 86. videlicet, tempore Juſtiniani

ſtiniani Imperatoris, fuiſſe quemdam Hebræum nomine Theodoſium, ut aſſerebat, Principem Sacerdotum, Rabbinum in ſua lege doctiſſimum; qui hortatus à quodam Chriſtiano Philoſopho de Aula Imperatoris, ut fidem Chriſtianam amplecteretur, cujus veritatem ipſe Theodoſius ob ſuam ſcientiam ignorare non poterat; reſpondit, eam non amplectere non ex inſcitia, ſed ne divitias, & honores perderet; quippè certus erat, Chriſtum Dominum eſſe verum Meſſiam, & Filium Dei, conceptum de Spiritu Sancto, atque natum de Maria Virgine; idque legiſſe in codice pervetuſto, occultè, & diligenter ſervato Tyberiade apud Hebræos; qui quidem Codex, & liber erat in Jeruſalem apud Summum Pontificem, dum viveret JESUS CHRISTUS Dominus noſter; & in eodem ſcribebantur, & notabantur nomina omnium Principum Sacerdotum, qui pro tempore erant electi; inter quos numeratus etiam erat ipſe CHRISTUS. Siquidem defuncto, dum ipſe CHRISTUS eſſet juvenis, uno ex Principibus Sacerdotum, cum in Concilio Seniorum eſſet diſſidium circa electionem alterius, fuit ab uno eorum nominatus, & propoſitus JESUS CHRISTUS tanquam adoleſcens nobilis, pius, & omnium virtutum genere eximius; & in eum omnium electorum vota convenerunt. Pro deſcribenda autem ejus parentela vocarunt Deiparam Mariam; à qua juxta interrogationes ſibi per eos factas circa Tribum, & Patrem, intellexerunt, CHRISTUM Dominum non ex Joſepho procreatum; ſed de Spiritu Sancto ab ipſa genitum, prævia Archangeli annunciatione, ſine ſuæ Virginitatis detrimento; & ita annotarunt tunc Seniores in illo codice; & ſic in eodem annotatum reperiſſe, & vidiſſe teſtabatur antedictus Theodoſius Judæus; ſubdens, ſublatum fuiſſe ſcrupulum Seniorum Templi, quod CHRISTUS non eſſet de ſtirpe Aaronica; ſed de Tribu Juda; ex eo quia hæ duæ Tribus Sacerdotalis, & Regia à multis annis ante fuerant ſimul commixtæ; itaut illicitum illis tunc non foret, deſcribere JESUM CHRISTUM inter Principes Sacerdotum: Hæc fuſiùs narrat Chaſſanæus, ubi ſupra, & noviſſimè *Donatus Calvi in Proprinomio Evangelico Reſolut.*8. Quibus quanta fides ſit præſtanda, prudenti Lectori relinquimus decidendum; quem recogitare non pigebit ea, quæ ſcripſimus ſupra *Deciſ.* VII. *à n.* 21. *& ſeqq.* circa genealogiam Redemptoris; qui quidem non fuit Sacerdos Aaronicus, neque de ſtirpe Aaronis; ſed Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech de Regia ſtirpe Judæ, & David, unctus ab æterno ſuo Patre oleo Divinitatis, ut ex profeſſo diſſeruimus ſupra in d. *Deciſ.* 7. *num.* 24. *& num.* 26.

His de Principibus Sacerdotum notatis; videndum eſt de Sacerdotibus inferioribus, & circa iſtos tria ſunt breviter examinanda, videlicet eorum confecrationem, veſtimenta, & officia. Quo ad conſecrationem ſervabantur omnes ritus, & ceremoniæ, quibus Summus Pontifex conſecrabatur, de quibus diximus ſupra *Deciſ. XXII. num.* 13. excepto quod Summus Pontifex ungebatur oleo, & unguento ſacro in capite, ibidem illo profuſo per conſecratorem; inferiores verò Sacerdotes hanc unctionem non recipiebant, quia eorum caput non ungebatur; ſed lotis corporibus, induebantur femoralibus, tunica linea, cingulo; atque tiara; & immolatis tribus ſacrificiis Vituli pro peccato; Arietis unius in holocauſtum, & alterius Arietis pro hoſtia pacifica; cum ſanguine hujus hoſtiæ ungebatur extremum auriculæ dexteræ Sacerdotum; nec non eorum pollex manus dexteræ, & pollex pedis dexteri, factaque aſperſione veſtimentorum Sacerdotalium cum eodem Sanguine mixto cum oleo, & unguento Sacro; & per manus eorundem Sacerdotum oblatis Deo interioribus, & carnibus Sacrificii, complebatur 7

plebatur

plebatur eorum conſecratio; ad cujus exemplar Eccleſia Catholica à Spiritu Sancto erudita in conſecratione minorum Sacerdotum, ſolas eorum manus oleo Sacro inungit; in conſecratione verò Epiſcoporum etiam eorum caput Sacro Chriſmate mandat liniri. *cap. Unico. De Sacr. Unct. ubi Hoſtien. Butr. Joan. Andr. & Abbas*. Et de earundem unctionum myſtica ſignificatione agit *Durand. in Ration. Divin. offic. lib.2. cap.ult. Barboſa de Offic. Epiſc. par.1. tit.1. cap.5. à num.10. & ſeqq. & Pax Jordan. tom.1. lib 5. tit. 1. à num.24. & ſeqq.*

Porrò circa prædicta Sacerdotum
9 conſecrationem duo oriuntur dubia. *Unum* eſt; an in eorumdem Sacerdotum conſecratione manus ipſorum oleo Sacro ungerentur? Pro affirmativa facit textus Sacer *in Exod. cap.29. Verſ. 36.* ubi Deus dixit Moyſi: *Septem diebus conſecrabis manus eorum.* Quo loci ait Cornelius à Lapide: *Præcipitur hìc, ut in conſecratione Sacerdotum per ſeptem dies hæc quatuor quotidiè fiant. Primò ungantur manus Sacerdotum. Secundò immoletur vitulus. Tertiò mundetur Altare. Quartò Altare ungatur.* Ergo manus Sacerdotum ungebantur oleo Sacro in conſecratione; & ita ſentit *Cajetan. in 3. Reg. cap 13. & in Judith. cap.17.* Pro negativa facit, quod in textu hebreo *d. cap.29. Exod. Verſ.36.* legitur מלא *malè*, quod verſio latina dicit *conſecrabis;* propriè tamen ſignificat *implebis;* ideò juſſit Deus Moyſi conſecranti Sacerdotes, ut ſeptem diebus *impleret manus eorum*, ſcilicet ponendo ſuper illas adipem, & carnes Victimarum tunc immolatarum; ut eas Domino offerrent, non autem ut ungeret eorum manus oleo Sacro; nam manus Sacerdotum dicebantur conſecrari per ſuperimpoſitionem carnium oblatarum in Sacrificio; ut legitur *Numer. cap.3. Verſ 3. Judic. cap.17. Verſ.5. & Verſ.12. nec non 3. Reg. cap.13. Verſ.33.* Ergo Sacerdotum manus conſecrabantur per impletionem oblationum; ſic enim incipiebant novelli Myſtæ Sacrificia offerre, & mittebantur in poſſeſſionem Sacerdotii, ut ajunt *Lyran. Abulen. Oleaſter, & Lippomanus*, quos citat, & ſequitur *Barradas in Itinerar. filior. Iſrael lib.5. cap.15.* ubi in fine ſubdit: *Hæc opinio mihi videtur probabilior, quam verbum ipſum* Impleo *indicat. Implebantur namque manus Sacerdotum carnibus Sacrificiorum. Nunquam autem legitur, impletas eſſe oleo; prima enim die, qua maximè oleo eſſent implendæ, unctus tantùm eſt pollex dextræ manus, ut diximus.*

Alterum dubium eſt, an omnes prę- 10
dictæ cæremoniæ, lotionis ſcilicet totius corporis, unctionis auriculæ, & pollicis tùm manus, tùm pedis, nec non aſperſio Veſtium cum Sanguine Arietis, fierent reiteratò omnibus ſeptem diebus, vel tantummodò die prima? Cajetanus *in Levit. cap.8.* ait: *Relege caput vigeſimum nonum, & invenies, quod omnes cęremoniæ peractæ pridie conſecrationis, repetendæ erant ſingulis diebus*; & idem ſentire videtur *Joſeph. lib 3. Antiquit. cap.9.* Contrarium tamen tenent *Abulenſ. in Exod. cap.29. poſt quæſt. 18. Barrad. d. lib.5. cap.15. & Salian. ad annum Mundi 2545 num.22.* advertentes, quod ſola prima die fiebat unctio Sacerdotum prædicta; reliquis autem ſex diebus mactabantur victimæ; in quarum oblatione novi Sacerdotes adhibebantur; & ex hoc colligunt iidem Doctores, quod Sacerdotes initiandi ſtabant continuis ſeptem diebus in atrio Tabernaculi, ſivè Templi, commorantes in exedris, cubiculiſvè ibidem fabricatis; ad quos ferebantur cibi quotidiè; & inde vaſa cum ſordibus efferebantur, ne contaminaretur locus ſacer. Et hæc de Sacerdotum Aaronicorum conſecratione.

Quo ad Veſtes, quibus Sacerdotes induebantur in eorum conſecratione;
erant quatuor primæ, quibus veſtie- 11
batur etiam Summus Pontifex, nempè *Femoralia, Tunica ſtricta, Zona, ſivè Baltheus, & Tiara*; de quibus tractat *Barrad. in Evangel. tom.2. lib 3. cap. 49. &*

49. & *Torniellus ad Annum Mundi* 2544. *à num.*78. & *ſeqq.* ubi diſputat, utrum Tunica prædicta fuerit omnino alba, vel potius, quibuſdam velut oculis, colorum varietate diſtincta? Et concludit, credibile eſſe quod fuerit omninò alba, ut ſæpius lavari poſſet; eo quia Sacerdotes in cædendis victimis, frequenter earum ſanguine aſpergeren-
12 tur. Concordat *Ivo Cornotenſis de Rebus Eccleſiaſticis* ſic ſcribens: *Minoribus Sacerdotibus neque duplex Tunica datur, neque humerale, neque Rationale, neque lamina aurea; ſed tantum Poderis, & Mitra, & Zona, qua ſtringatur Tunica byſſina*; quæ verba referens *Octav. Ferrarius de Re Veſtiaria part.*1. *lib.*3. *cap.* 5. ſubdit: *Hæc tunica linea ποδήρης, quod talaris eſſet, dicebatur; & Alba à colore.* Nam antiqui utebantur Veſtibus albis, ut demonſtrat *idem Ferrarius d. par.*1. *lib.*1. *cap.*35. & *lib.*3. *cap.*10. Quod confirmatur, quia Hebræi ſolebant frequenter lavare veſtes ſuas, ad expiandas legales immunditias, quas de facili contrahebant; & ideò apud ipſos magna erat multitudo fullonum; quorum ars erat lavare Veſtes, eaſque albas, & nitidas reddere; & de his mentio habetur *in* 4. *Reg. cap.*18. & *in Iſaja cap.*7. & *cap* 36. *atque in Evang. Marci cap.* 9.

Porrò veſtes Domini noſtri JESU CHRISTI fuiſſe coloris cœrulei, & quaſi violacei deducitur ex particula
13 balthei, quo ipſe Redemptor utebatur, cuſtodita Veſontii (quæ eſt Urbs Galliæ Lugdunenſis, nunc Comitatus Burgundiæ) in Eccleſia S. Joannis Evangeliſtæ; & ex alia particula Veſtis ipſiuſmet SALVATORIS, qua donatus fuit Henricus Rex Caſtiliæ anno
14 Domini 1400. ab Emmanuele Paleologo ſecundo, Imperatore Conſtantinopolitano; in cujus litteris patentibus ita legitur. *Dedimus enim ipſi Illuſtriſſimo Regi particulam veſtimenti Noſtri REDEMPTORIS, quaſi blavi coloris; ex eo ſcilicet veſtimento, cujus fimbriam tangens mulier à fluxu Sanguinis eſt ſanata.* Color blaveus idem eſt ac cœruleus; ut teſtatur *S. Birgitta in lib.*1. *Revelat. cap.*31. ubi vidit *Reginam Cęli, Matrem Dei, habentem pretioſam coronam ineſtimabilem in capite ſuo; & capillos extenſos ſuper ſpatulas admirabilis pulchritudinis. Tunicam auream ſplendore indicibili coruſcantem; & Mantellum blaveum de lazuro, ſeu ſereni cęli coloris.* Antedictam partem Veſtis Redemptoris ſervant Patres Carthuſiani; (referentibus Magrio *in ſuo Hierolexic. Verb. Birrus. Col.*4. & Serlogo *tom.*3. *in Cantic. Veſtigat.*32. *ſect.*3. *num.*33. & *Menochio in Storeis Centur.*9. *cap.*69.) in eorum Eccleſia Sanctæ Mariæ de Arriago Diœceſis Valliſoletanæ. Eſt autem Valliſoletum Urbs Caſtellæ veteris; in qua *anno* 1506. *die Jovis* 20. *Maii* 15
obiit Chriſtophorus Columbus, magnus ille Argonauta, qui primus Indiam occidentalem, ſeu Americam detexerat anno 1492. cujus corpus translatum fuit Domenicopolim in America ex ipſius mandato; ubi tale Epitaphium ad ejus ſepulcrum (ut refertur *a Joanne de Caſtellanis in ſuo tractatu de Viribus Illuſtribus Indiæ*) fuit inſculptum.

Hic locus abſcondit præclari membra Columbi, 16
Cujus præclarum nomen ad aſtra volat.
Non ſatis unus erat ſibi mundus notus; at Orbem
Ignotum priſcis omnibus ipſe dedit.
Divitias ſummas terras diſperſit in omnes,
Atque animas Cœlo tradidit innumeras.
Invenit campos divinis legibus aptos,
Regibus & noſtris proſpera Regna dedit.

Et quoniam cœrulei coloris erant Veſtes Redemptoris, hinc eſt quod in 17
primitiva Eccleſia omnes Clerici veſtibus coloris violacei utebantur, juxta obſervationem *Emin. Card. Baronii Anno* 393; at ſucceſſit color niger poſtquam Monachi ad ordines, & ad Sacerdo-

cerdo-

cerdotium cœperunt promoveri, ſic eorum modeſtia, & mundi contemptu dictante, ut ait *S. Hieronymus in Epiſt. 22. Et in Epitaph. S. Marcellæ*. Retentus autem fuit color violaceus in veſtibus Epiſcoporum; nec non familiarium Papæ; & in clericis Seminariorum, ne omninò uſus pervetuſtus aboleretur. Magrius in *Hierolexic. d. Verb. Birrus*.

Occaſione autem Veſtium Sacerdo-
18 tum Hebraicorum inveſtigabit curioſus Lector, an ipſi antedictas tantùm quatuor Veſtes induerent; vel etiam alias? Et an ubique eas deferrent? Reſpondetur, dum litarent, & in actuali miniſterio Sacrificiorum Tabernaculi, atque Templi eſſent Sacerdotes Aaronici, neceſſariò induebantur *femoralibus*, *tunica*, *balteo*, *& Tiara*, de quibus ſupra. Extra autem functiones Sacerdotales, certum eſt, quod utebantur etiam pallio; illud ſupra tunicam deferentes; nam legimus in *libro Numeri cap.* 15. *Verſ.* 37. quod *Dixit Dominus ad Moyſem, loquere filiis Iſrael, & dices ad eos, ut faciant ſibi fimbrias per angulos palliorum; ponentes in eis vittas hyacinthinas*. Igitur ſicut exteriùs portabant pallium; ita ſubtus tunicam credendum eſt, eoſdem induiſſe interulam, ſeu camiſiam, thoracem, braccas cum calceis; & ideò ſcriptum eſt, quod juſſu Nabuchodonoſoris Regis tres pueri, *vincti cum braccis, & tiaris, & calceamentis miſſi ſunt in medium fornacis ignis ardentis*.
19 *Dan. cap.*3. *Verſ.*21. Et Redemptorem noſtrum præter tunicam inconſutilem, quam ſibi Deipara Virgo, ejus Mater illi formaverat ſuis manibus in modum ſubuculæ, (ut eſt communis Patrum traditio, & ipſa revelavit S. Birgittæ *lib.*7. *Revel. cap.*8.) & præter Tunicam, & Pallium, ſolitum fuiſſe portare thoracem laneum, ſive lineum, & femoralia cum calceis, opinatur *Barradas in concordan. Evangel. tom.*4. *lib.*7. *cap.*12. ad illa Verba: *Diviſerunt ſibi veſtimenta ejus*. Quod congruit Verbis Evangeliſtæ Joannis *cap.*19. *Verſ.* 23. dicentis: *Milites ergo cum crucifixiſſent eum, acceperunt veſtimenta ejus, & fecerunt quatuor partes; unicuique militi partem, & tunicam. Erat autem Tunica inconſutilis, deſuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad invicem, non ſcindamus eam, ſed ſortiamur de illa cujus ſit.* Quatuor partes veſtium eſſe potuerunt 1. Pallium. 2. Tunica exterior. 3. Thorax. 4. Fæmoralia cum calceis. Præter has poſtea Tunica inconſutilis, ideſt interula, ſeu ſubucula, aut camiſia fabricata per Deiparam, ut dictum eſt ſupra.

Cæterùm Aaronicos Sacerdotes extra Sacrificium non habuiſſe femora-
lia; ſed tunicam ſolummodo, ac pal- 20
lium, more aliorum hebræorum, ac Gentilium videtur ſentire *Menochius in Storeis centur.*2. *cap.*59. ubi præter exempla ex Homero deſumpta, ex Plutarcho, & ex Svetonio de Ulyſſe, Philippo Macedone, & Julio Cæſare, adducit illud Noe, qui dormiens vino ſopitus, partes verendas non opertas habebat; ex defectu ſcilicet femoralium; & illud Regis Ammonitarum, qui Legatis Regis David *præſcidit veſtes medias uſque ad nates*. 2. *Reg.* 10. ſcilicet, in contumeliam; ut deficientibus femoralibus oſtenderentur partes, quas verecundia tegit; & ſic à populis irriderentur; quare utraque opinio habet probabilitatem; niſi velimus eas concordare dicendo; quod uſque ad tempora Davidis, & Salomonis non eſſent in uſu femoralia, præcipuè in Syria, & Paleſtina, regione calida: at deinceps tùm ob mutationem antiquæ conſuetudinis in veſtimentis (quæ noſtris temporibus tam variabilis eſt, experientia teſte) tùm ob diverſitatem regionum, braccas, & femoralia etiam apud Hebreos, Levitas, & Sacerdotes uſum obtinuiſſe.

Quo verò ad officia, & munia Sacerdotum veteris teſtamenti erant ſex-
decim ſequentia. I. Sacrificia cujuſvis 21
generis facere ſuper Altare holocautomatum, quod ſtabat in atrio ante veſtibulum Tabernaculi, vel Templi.

II.

II. Libamina à populo oblata recipere, eaque offerre coram Domino, ut præcipiebatur in *Levit. cap.* 1. 2. 3. *&* 7. III. Diligenter inſpicere hoſtias, victimaſque offerendas, illas ſcrutando, & diſquirendo; & ſi quid vitii in eis deprehendiſſent, reiiciendo; immaculatas verò ad Sacrificia admittendo. IV. Eaſdem Victimas admiſſas mactare, excoriare, in partes ſecare, abluere, cremare; & nonnullas etiam coquere, atque comedere juxta naturam, & qualitatem Sacrificiorum, de quibus infra agemus. V. Ignem ſacrum alere, ac nutrire, ſubiiciendo ei quotidiè ligna, ut jugiter, perpetuòque arderet ſuper antedictum Altare holocautomatum; ut legitur in *Levit. cap.* 6. *Verſ.* 12. VI. Bis quotidiè introire in anteriorem partem Tabernaculi, Templivè, quæ *Sancta* dicebatur, & ibi ponere thymiama, & illud adolere ſuper Altare incenſi manè, & veſpere; quod dicebatur *Juge Sacrificium*. Quomodo autem adoleretur, explicabimus infra, agentes de Sacrificiis in ſpecie. VII. Pariter bis ingredi *in Sancta* ad accendendas lucernas, ideſt Veſpere, quia tota nocte ardere debebant; nec non Mane ad illas extinguendas, ut notat *Cornel. à Lapide in Levit. cap.* 24. *Verſ.* 2. *in fine*. VIII. Singulis Sabbatis, hoc eſt ſeptima quaque die, ponere duodecim panes calidos ſuper Menſam Propoſitionis exiſtentem *in Sancta*; & indè veteres removere, & comedere. IX. Conſervare olea Sacra, tàm ea, quæ pro Sacris vnctionibus neceſſaria erant, quàm illa pro lucernis accendendis; nec non thymiana, ſeu compoſitionis incenſum, vaſa Sanctuarii, & quidquid ad uſum Tabernaculi, Templivè interioris uſum pertineret. X. Involuere velaminibus Arcam, aliaſque res ſacras portandas à Levitis, quando movebatur Tabernaculum. *Num. cap.* 4. *Verſ.* 5. ſed hoc officium ceſſavit ædificato Templo. XI. Clangere buccinis corneis, & argenteis in caſibus deſcriptis *Numer. cap.* 10. *à Verſ.* 1. *& ſeqq.* XII. Adjurare mulieres in caſibus Zelotypiæ. *Numer. cap.* 5. *à Verſ.* 11. *uſque ad finem*. XIII. Diſcernere inter lepram, & lepram; inter mundum, ac leproſum, ut in *Levit. cap.* 13. & in Evangelio *S. Lucæ cap.* 17. *Verſ.* 14. ubi Redemptor ait leproſis verbo ſuo mundatis: *Ite, oſtendite vos Sacerdotibus*. XIV. Facere expiationes, ſeu purificationes leproſorum, puerperarum, mulieris menſtruoſæ, viri ſeminiflui, & aliorum hujuſmodi, de quibus *in Levitic. cap.* 12. XV. Orare pro populo tùm in univerſali, tùm in particulari; de quo officio ait Dominus, *in Oſe. cap.* 4. *Verſ.* 8. *Sacerdotes peccata populi mei comedent*, videlicet precibus ſuis, & oblationibus ea delebunt, atque conſument, ut exponitur *in cap. ipſi Sacerdotes*. 1. *qu.* 1. XVI. & ultimum; ſed præcipuum Sacerdotum officium, atque munus erat, ſtudere continuò Scripturæ Sacræ; & habere perfectam ſcientiam Divinæ Legis, ut eam populum docere poſſent, juxta illud *Malach. cap.* 7. *verſ.* 7. *Labia Sacerdotis cuſtodient ſcientiam*; *& legem requirent ex ore ejus*. Undè non immeritò Sacerdotibus ignorantibus comminatus fuit Dominus dicens: *Quia tu ſcientiam repuliſti, repellam te; ne in Sacerdotio fungaris mihi*. *Oſe. cap.* 4. *Verſ.* 6. Quam- 22
vis hæc obligatio ſciendi Legem Divinam, & inſtruendi populum in ea extenderetur etiam ad alios Levitas inferiores Sacerdotibus, & eorum adjutores; immò etiam ad Scribas doctores laicos, ut dicemus infra *Deciſ. XXIV*. Quemadmodum nunc in Eccleſia Catholica etiam perſonæ laicæ adhibentur ab Epiſcopis, & Parochis in edocendis pueris Doctrinam Chriſtianam; ac iiſdem laicis ſe exercentibus in prædicta inſtructione puerorum conceſſæ ſunt ampliſſimæ Indulgentiæ à B. Pio V. in Conſtitutione *Ex debito, diei* 6. *Octobr.* 1582. nec non
à Gregorio XIII. & à Clemente VIII. 23
& deindè à Paulo V. in Bulla, *Ex credito diei* 6. *Octobris*. 1607. de quibus *Barboſa de Parocho cap.* 15. *in fine*. *Et Pax Jordanus tom.* 1. *libro ſexto tit.* ſecon-

ſecundo. De Doctrina Chriſtiana.

Ex hucuſque dictis circa perſonas Sacerdotum Aaronicorum duodecim ſunt recolligenda, atque notanda.

24 *Primum*; quod ſupradicta omnia munera, & officia poterant exerceri pro libito etiam à Summo eorum Pontifice; qui immò in diebus feſtis, nec non in Calendis per ſingulos menſes, vel quando aliqua feſtivitas, aut anniverſaria ſolemnitas à populo celebrabatur, obligatus erat, perſonaliter ad Templum accedere; & unà cum aliis Sacerdotibus intereſſe Sacrificiis. *Secundum notandum* eſt; quod prædicti Sacerdotes non turmatim, & pro libito ſe intrudebant in functionibus Sacris, ac Sacrificiis peragendis; ſed in ſua

25 hebdomada tantùm; cum enim eſſent diſtincti in vigintiquatuor vicibus, ſeu claſſibus, ut demonſtratum eſt ſupra; unuſquiſque Sacerdos per duas hebdomadas annuatim; quæ contingebant vici, & claſſi ſuæ, ſub ſuo Principe cum eadem claſſe Sacerdotali accedebat ad Tabernaculum, Templumvè, ut ibi deſerviret. In anno ſunt hebdomadæ 52. Vices autem, & claſſes Sacerdotum erant 48. Itaque per circulum una Claſſis ſerviebat per integram hebdomadam; & expletis hebdomadis 24. iterum prima Claſſis revertebatur ad actuale miniſterium Templi; & poſt eam aliæ juxta ordinem ſuum; ut ſcribunt *Barradas in Evangel. tom.2. lib. 3. cap.53. & Salianus ad Annum Mundi 3021. à num.26. & ſeqq. Tertium notandum*: Et quoniam in unaquaque claſſe, ſeu vice plures erant Sacerdotes; ne qua contentio inter ipſos exiſteret, vel confuſio fieret in aggrediendis fun-

26 ctionibus, & Sacrificiis; pridie initii ſuarum hebdomadarum, ſors mittebatur etiam inter ipſos, & ſorte extrahebantur ad quæcunque miniſteria obeunda in ſua hebdomada; exempli gratia, ſorte extrahebatur quis deberet incenſum adolere, quis afferre, & auferre Panes propoſitionis; quis lucernarum curam habere; qui victimas ſeligere, eas mactare comburere, & alia in ſacrificando facere. Hinc eſt, quod ſcripſit S. Lucas *cap.1. Verſ.8.* de S. Zacharia Patre Præcurſoris (ut ſupra innuimus) *Factum eſt autem cum Sacerdotio fungeretur in ordine VICIS SVÆ ante Deum, ſecundum conſuetudinem Sacerdotii, SORTE exiit, ut incenſum poneret ingreſſus in Templum Domini. Quartum notandum*: Toto ſeptiduo commorabantur Sacerdotes in exedris, & cu-

biculis Tabernaculi, ac Templi; tùm 27
quia tota nocte aderant Altari, in quo Sacrificium Veſpertinum paulatim conſumabatur. *Levit. cap.6. Verſ. 9.* tùm quia non poterant deſerere Sacrificium Matutinum, quod perdurabat uſque ad Veſperam; Et ideò non revertebantur ad domos ſuas, niſi expleta hebdomada, prout feciſſe S. Zacchariam notavit pariter Evangeliſta dicens: *Et factum eſt, ut impleti ſunt dies officii ejus, abiit in domum ſuam. Luc. cap.1. Verſ.24. Quintum notandum*: Quamvis omnes deſcendentes ab Aaronis ſtipite, & à duobus filiis ejus 28
Eleazaro, & Ithamaro dicerentur Sacerdotes; non tamen admittebantur ad ſacra facienda in Tabernaculum, Templumvè; niſi eſſent initiati, & à Summo Pontifice conſecrati; at non initiabantur, niſi in ætate annorum triginta; ut ex auctoritate S. Hieronymi *Epiſt. 62. ad Thophil. & in proœmio lib.1. in Ezecheliem* docent *Salianus ad Annum Mundi 2849. num.8. & Barradas tom.4. in Evangel. lib.5. cap.9.* Quæ ætas triginta annorum requirebatur etiam ut quis poſſet alios docere. *Cornel. à Lapide in* 29
Numer. cap.4. Verſ.3. ubi notat, S. Joannem Baptiſtam, atque ipſum CHRISTUM expectaſſe eamdem ætatem,
antequam inciperent prædicare; quia 30
apud Hebræos id non erat licitum alicui ante annum trigeſimum. Porrò
ad obtinendum Summum Pontifica- 31
tum attendebatur ætas quadraginta annorum. *Salian. d. Anno 2849. num.9.* quod ſi Hyrcani filius eo functus fuit anno ætatis decimo octavo; ut refert Joſephus, egit contra legem. *Cornel. à Lapide d. cap.4. Numer. Verſ.2. Sex-*

tum Notandum . Non tamen initiabantut Sacerdotes irregulares; ſcilicet irregularitate corporis . Deſcribuntur
32 autem irregularitates in libro *Levitic. cap.*21. *Verſ.*18. his verbis: *Si cęcus fuerit; ſi claudus; ſi vel parvo, vel grandi, vel torto naſo: ſi fracto pede, ſi manu; ſi gibbus, ſi lippus: ſi albuginem habens in oculo, ſi jugem ſcabiem; ſi impetiginem in corpore, vel herniosſus . Omnis, qui habuerit maculam de ſemine Aaron Sacerdotis, non accedet offerre hoſtias Domino, nec panes Deo ſuo.* Et de iiſdem diſſerit *Cornel. à Lapide dicto loco*: & noviſſimè eruditus Vir *Gaſpar Iuenin in*
33 *Commentar. Hiſtorico, Dogmat. de Sacramentis tom.*2. *Diſſertatione XIII. quæſt.*5. *cap.*5.§. 8. ubi irregularitates corporis etiam in Sacerdotibus Eccleſiæ Catholicæ ſervatas fuiſſe ait à tempore Apoſtolorum; quamvis à duodecimo ſæculo tantum poſitæ fuerint ſub præcepto, & in Jure Canonico relatæ. *Cap.* 1. *& cap.*2. *De Corpor. Vit. & cap.*2. *De Clerico ægrot. Septimum Notandum*: Prędicti Aaronici Sacerdotes ingredi non poterant Tabernaculum, vel Tem-
34 plum, niſi ſaltem ab uno integro die ante ab uxoribus abſtinuiſſent; & à quacunque ſeminis effuſione mundi fuiſſent; quam munditiam multò magis obligati erant ſervare per totam hebdomadam, in qua actualiter ſacras functiones peragebant, ut ex Abulenſi notant *Salian. ad Annum Mundi* 3021. *num* 31. *Torniell. ad Annum* 2545. *num.* 17. aliàs fiebant immundi, & egebant expiatione præſcripta in *Levitic. cap.* 15. *& in Numer. cap.* 19. *Octavum notandum* : Abſtinere debebant à vino, & à quocunque potu, qui inebriare poteſt, quouſque miniſtrabant prędicti Sacerdotes in Tabernaculo, & in Templo. *Levitic. cap.*10. *Verſ.*9. Et ibi *Cornel. à Lapide*, ubi rationem reddit hujus prohibitionis, ſubdens; Nadab, & Abiu credi occiſos fuiſſe ab igne in Tabernaculo, qnia ebrii erat. Et *Salian. ad d. Aunum* 2545. *num.*46. ubi advertit, quod non erat dura prædicta vini abſtinentia; quia multiplicatis Sacerdotibus, ſatis infrequens erat eorum miniſtratio. *Nonum notandum*.
Sacerdotes Hebraici ſacrificabant, & 35
orabant non nudo capite, ſed tiara tecto; vel cauſa ornatus, & majeſtatis. *Cornel. à Lapide in Exod. cap.*28. *Verſ.*40. *&* 41. vel quia eorum mentes potiùs ad terrena, quàm ad cęleſtia dirigebantur. *Durand. de Divin. Offic. lib.*3. *cap.*3. *& cap.*13. *nu.*5. vel in ſignum ſubiectionis, & ſervitutis. *Gavant. in Rubric. Miſſal. part.*2. *tit.*2. *num.*2. Verùm Sacerdotes novi teſtamenti, & in Eccleſia Catholica orant, & celebrant detecto capite, quia eorum mentes tendunt ad contemplandum Deum facie ad faciem; & fruuntur libertate, qua Chriſtus eos donavit; ut ajunt prædicti DD. Et quia noſtrum caput eſt Chriſtus 1. *Cor.*11. *Verſ.*3. Chriſtus autem in novo teſtamento eſt nobis manifeſtus, ac conſpicuus; at Judæis in lege veteri erat velatus; & abſconditus. Idcircò ſi quis celebraret Miſſam operto capite, peccaret mortaliter, & eſſet excommunicatione plectendus. *Cap. Nullus Epiſcopus . De Conſecr. diſt.*1. Et quamvis *Sà in Aphoriſm. Verb. Miſſa num.*17. dicat, quod
Epiſcopus poteſt dare licentiam, ſi ju- 36
ſta ſit cauſa, & ceſſet ſcandalum, ut Sacerdos Sacrum faciat capite cooperto uſque ad conſecrationem; contrarium tamen eſt tenendum, tùm quia Epiſcopus non diſpenſat contra Canones, & decreta Conciliorum generalium. *Jo. Andr. & Hoſtien. in cap.*1. *de Supplen. neglig. Prælat. Sylveſter Verb. Diſpenſatio quæſt.*11. tùm etiam quia ſoli Papæ reſervatum eſt concedere
uſus Pileoli in Miſſa, ut ex pluribus 37
Decretis S. Congreg. relatis *à Gavant. d. part.*2. *tit.*2. *num* 2. *à Byſſo in Hierurg. Eccleſ. tom.*1. *Verb. Biretum num.* 109. *à Barboſa de Parocho cap.*11. *num.* 36. *& à Quarto in Rubric. Miſſal. eadem part.*2. *tit.*2. *dub.*3. ubi in caſu urgentis neceſſitatis, in quo recurſus non ſit facilis ad Sedem Apoſtolicam, atque ſcandalo ceſſante, videtur concedere non eſſe peccatum uti pileolo

uſque

uſque ad conſecrationem; immò *Gobat in Theolog. Experiment. tract.8. num.* 680. ait, non eſſe illicitum patienti debilitatem capitis ſacrum facere cum capillitio aſſumptitio, vulgò *Perucca*,
38 ſi ita ſit capiti Sacerdotis conformatum, ut ab aſpicientibus habeatur pro naturali, ob eam rationem; quod *Perucca* non deponitur nec coram ullo Rege terreno; nec coram Rege ſæculorum, quando Hic vel attollitur, vel ſumitur in Sacramento. Cogitet pius Lector, an in Italia talis opinio ſit ad praxim reducenda? & videat, quæ ſcribam infra *Deciſ.* 50. *num.* 38.
39 Chinenſes quidem toto tempore Liturgiæ tenent caput tectum; quia apud ipſos ſtare cooperto capite eſt ſignum honoris, & reverentiæ. *Idem Gobat tract.3. n.*385. *Decimum Notandum*: Sacerdotes legis antiquæ nudis pedibus in Tabernaculo, atque in Templo miniſtrabant. *Cornel. à Lapide in Exod.cap.* 30. *verſ.*19. *&* 20. *Salian. ad Ann. Mundi* 2544. *num.* 573. vel ad imitationem
40 Moyſis, qui collocuturus cum Deo in monte Sina juſſus eſt deponere calceamenta. *Exod. cap.*3. *Verſ.*5. vel ad ſervandam munditiem pavimenti Sacri; ad quem effectum tenebantur lavare manus ſuas, ac pedes, quando ingreſſuri erant Tabernaculum; & acceſſuri ad Altare *Exod. d. cap.* 30. *Verſ.*20. ad quorum exemplum etiam nunc Turcæ, & Saraceni deponunt calceos, dum ingrediuntur Meſchitas. Noſtri verò Sacerdotes celebrant calceati, non nudipedes, tùm ob verecundiam, tùm quia ſunt milites Chriſti, quos decet eſſe calceatos; immò ocreatos, ut parati ſemper ſint ad bellum contra demones, & ad evangelizandum, juxta illud Apoſtoli *ad Epheſ. cap.6. Verſ.*15. *Calceati pedes in præparationem Evangelii pacis*; quamvis ſecluſo contemptu, vel ſcandalo, nullum eſſe peccatum litare nudis pedibus, quia de hoc nullum reperitur præceptum, docent *Suarez part.*3. *diſp.*82. *ſect.*3. *Emin. Card. de Lugo de Euchar. diſp.*20. *num.*102. *& Layman. lib.*5. *tract.* 5. *cap.*6. *num.*15. *Undecimum notandum:* prohibebantur Summi Pontifices, & 41
Aaronici Sacerdotes ſuas veſtes ſcindere. *Levit. cap.* 10. *Verſ.*6. *& cap.*21. *Verſ.*10. quocirca Caiphas, qui eas ſcidit, dum CHRISTUM interrogaret, peccavit in legem; & de eo ſic notat *Emin. Card. Baronius ad annum Chriſti* 34. *num.*73. *Caiphas, lege contempta, quo ceterorum aſtantium animos in Chriſti perditionem magis, ac magis concitaret, furore quodam percitus, primus Summorum omnium Pontificum (quorum ſit memoria) ſic ſua veſtimenta concidit.* Erat enim 42
mos apud Hebræos ad oſtendendum dolorem animi vehementem ſcindere veſtes; ut fecit Jacob, cum ſibi dictum fuiſſet, Joſephum filium ſuum à fera peſſima eſſe devoratum; *Geneſ.cap.*37. *Verſ.*34. & David, cum ſibi nunciata eſſet mors Saulis, & Jonathæ. 2. *Reg. cap.*1. *Verſ.*11. Et alii plures, etiam Gentiles, de quibus *Menochius in Hiſtor. Sacra lib.*7. *cap.*10. *num.*3.

Sed dicet aliquis. Quomodo Judæi ſcindebant unico ictu ſibi veſtes? 43
Nonnè ſivè lineæ, ſivè laneæ ſint; ita fortes ſunt; ut manibus hominis, teſte experientia, frangi, rumpi, & ſcindi non valeant? Curioſæ huic interrogationi reſpondetur tripliciter. Primò, quod ſcindere veſtes nil aliud erat, niſi eas à pectore ad talos aperire. Sivè enim claudantur globulis, ut ſunt veſtes Prælatorum, & Presbyterorum; ſive conglutinentur ſtrophiis; impetu manuum non eſt grave illas aperire; prout opinatus eſt *Joan Hieronymus Soprani de Re Veſtiaria cap.*2. § 12. Vel ſecundò, quod Veſtes erant è Serico pertenui, ut abſque difficultate in fruſta poſſent diſrumpi. Vel tertiò, quod in crumena cultros parvos, aut forcipes tenebant, quibus adhibitis veſtes etſi laneæ, fortes, & duplices ſcindebantur.

Duodecimum tandem *Notandum* concernit eorundem Summi Pontificis, & 44
Sacerdotum alimenta, quibus ſuſtentabantur; in defectu agrorum, quos poſſidere non poterant. Erant autem

V 2 ali-

alimenta ſequentia . I. Decimæ univerſalis totius terræ Promiſſionis ex quibuſcunque bladis, uvis, oleis, fructibus, herbis, lignis, ac artificiis; ſed hæ decimæ exigebantur à Levitis non Sacerdotibus, apud quos remanebant pro eorumdem Levitarum ſuſtentatione; ſoluta tamen decima parte earumdem decimarum ipſis Sacerdotibus; qui ſecundum veriorem opinionem, de eadem decima decimæ competentem, magnamque portionem Summo Pontifici refundebant. *S. Hieronym. in cap.45. Ezechiel. Joſephus lib. 4. Antiquit. cap.4. Ribera lib.3. de Templo cap.2. Et Cornel. à Lapide in libro Numer. cap.18. Verſ.27.* II. Stipendium erant Victimæ omnes, quæ de præcepto mactabantur in Sacrificio, boves, vituli, capræ, oves, agni, columbę, & turtures; de his enim, etſi quæ in holocauſtum ſacrificabantur, integræ comburerentur in altari; quæ litabantur pro peccatis, cedebant pro medietate in cibum Sacerdotum; & quę erant hoſtiæ pacificæ concedebantur comedendæ etiam uxoribus, ac filiis eorumdem Sacerdotum. *Levit. cap.10. Verſ. 14. & Deuteron. cap.12. Verſ.18. & cap. 16. Verſ.11.* III. Ultra victimas mactandas de præcepto fruebantur Sacerdotes hoſtiis, quæ ex devotione populorum, vel ex voto ſponté erant ipſis ad ſacrificandum elargitæ. *Numer. cap. 18. Verſ. 11. & ibi Cornel. à Lapide.*

45 IV. Habebant Primitias omnium fructum. Differebant autem Primitię à Decimis; nam Primitiæ erant primi fructus. Decimæ erant decima pars omnium fructuum. Quadrupliciter autem ſolvebantur Primitiæ. Primitiæ ſpiccarum die ſecunda Azymorum. *Levitic. cap.23. cap.10.* Primitiæ panum in Pentecoſte. *d. cap.23. verſ.17.* Primitiæ aliorum panum, quos dabant Sacerdotibus per ſingulas hebdomadas. *Numer. cap.15. verſ.21.* Et Primitiæ in menſe ſeptimo in feſto Tabernaculorum de omnibus frugibus, tàm ex granis, quàm ex uvis. *Cornel. à Lapide. d. cap.18. Numer. verſ.12.* ubi doctè advertit, quod licèt harum Primitiarum quantitas non eſſet à Deo definita; tamen ex univerſali conſuetudine 46
erat inter quadrageſimam, & ſexageſimam partem; itaut niſi Primitiæ eſſent majores quadrageſima parte, non poſſent eſſe minores ſexageſima. *S. Hieronym. in Ezechiel. cap.45. Abulenſ. in cap.18. Numer. qu.14. & Ribera de Templo lib.3. cap.2.* V. Stipendium Sacerdotum erant quæcunque Oblationes, de quacunque re, quæ ſivè ex voto, ſivè ex mera devotione Laicorum fiebant Templo, & miniſtris ejus. *Numer. cap.18. verſ.14.* VI. tandem

47 Stipendium Aaronici Cleri erant Primogenita tùm quorumcunque animalium, tùm ipſorum hominum; cum his tamen differentiis; quod Primogeniti hominum redimebantur à genitoribus ſuis quinque ſiclis; unus autem ſiclus erat libræ quinque; ut diximus

48 ſupra *Deciſ.19. num.12.* & notat *Salianus ad Annum 2545. num.88.* Primogenita animalium non immundorum, nempe Bovis, Ovis, & Capræ, non redimebantur; quia litabantur Deo in Sacrificio, cum combuſtione Sanguinis, & adipis; at carnes cedebant pro alimento Sacerdotum. Cætera autem Primogenita quorumcunque animalium immundorum, nempè Equi, Aſini, & ſimilium redimebantur pecunia juxta ęquivalentem eorum valorem; Et cum hęc primogenita eſſent multiplicia; magna etiam erat ſumma denariorum, quam Sacerdotes ex eis colligebant: & ſibi ipſis appropriabant; ut differit *Cornelio à Lapide d. capitulo 18. Numer. verſ.16. & ſequentibus.* Et hi omnes erant redictus, quibus ſuſtentabantur Levitæ, & Sacerdotes veteris Teſtamenti.

DE.

DECISIO XXIV.

ARGUMENTUM.

De aliis Levitis, Caathitis, Gerſonitis, & Meraritis, qui inſerviebanr Tabernaculo, ac Templo, & de eorum miniſteriis. De urbibus Levitarum, atque eorum agris ſuburbanis, emptitiis, & votivis. De Nathinæis ſervis Tabernaculi, & Templi; ac de religioſis ſectis Scribarum, Phariſæorum, Sadducæorum, Nazaræorum, Rechabitarum, Eſſenorum, Aſſidæorum, Doſithæorum, Hemerobaptiſtarum, & Herodianorum. Circa quos omnes Origo, Virtutes, ac Vitia demonſtrantur.

SUMMARIUM.

1 *Primogenita omnia à Deo ſibi reſervata. Et cur?*

2 *Tribus Levi mancipata à Deo in miniſterium ſibi.*

3 *Levitæ numerati in deſerto erant vigintiduo millia.*

4 *Primogenitorum numerus maior, quàm Levitarum in deſerto.*

5 *Levitæ deſtinati ad Divinum ſervitium, & quomodo conſecrati?*

6 *Ritus, & Cæremoniæ octo in conſecratione Levitarum.*

7 *Levitæ per deſertum deferebant totum Tabernaculum ſacrum.*

8 *Levi habuit tres filios Caath, Gerſon, & Merari.*

9 *Tres familię, ſeu Columnelli Levitarum, Caathitæ, Gerſonitæ, & Meraritæ.*

10 *Moyſes, & Aaron crant de progeniæ Caath filii Levi.*

11 *Sacerdotium Hebræorum firmatum fuit à Deo in progenie Aaronis; ideò omnes Sacerdotes erant de Tribu Levi; ſed non omnes Levitæ erant Sacerdotes.*

12 *Delatio Tabernaculi, & Arcæ fœderis pro parte diviſa inter Levitas?*

13 *Caathitæ tanquam nobiliores portabant ſanctiora de Tabernaculo: ſed velis involuta.*

14 *Gerſonitæ portabant operimenta Tabernaculi.*

15 *Mecaritæ deferebant tabulas, & columnas Tabernaculi.*

16 *Levitæ per deſertum excubias circa Tabernaculum tota nocte faciebant. Et laudes Deo canebant.*

17 *Levitæ ab anno trigeſimo uſque ad quinquageſimum ſerviebant Tabernaculo.*

18 *Levitarum munia ſex poſt ædificatum Templum.*

19 *Levitis civitates 48. datæ ad habitandum; cum campis ſuburbanis paßuum mille per gyrum.*

20 *Levitæ habebant agros emptitios, vel ex voto, aut piis legatis relictos.*

21 *Levitarum divitiæ, & opes magnæ.*

22 *Nathinæi qui nam eſſent, & cur Levitis ſervirent?*

23 *Fœdera ab antiquis fiebant prævio cibo, & potu.*

24 *Georgius Cornelius Epiſcopus Patavinus anno 1644. quomodo pacificaverit homines ſeptem Communium ſuæ Diæceſis?*

25 *Cardinalis Cornelius anno 1697. è Legatione Luſitana vocatus à Papa Innocentio XII. ad Purpuram, & ad Epiſcopatum Patavinum.*

26 *Scribæ quinam eſſent in lege Moſayca?*

27 *Scribæ erant de omni Tribu, & quamvis laici poterant explicare legem divinam populo, & n. 30.*

28. *Tri-*

28 *Tribus Simeon quare diſperſa inter alias Tribus?*
29 *Scribæ, & Rabbini ſecundum aliquos erant de Tribu Iſſachar.*
31 *Templum an intrarent Scribæ, ut docerent populum?*
32 *Synagogæ erant ampla ædificia, in quibus Scribæ explicabant Legem Divinam.*
33 *Scribæ, & Rabbini in porticu Templi docebant populum.*
34 *Diſcipuli ſedebant ad pedes Magiſtri, eo docente.*
35 *Scribarum ambitio, & vanagloria.*
36 *Concupiſcere mulierem innuptam, peierare, & vindictam ſumere, non eſſe peccatum Scribæ docebant.*
37 *Talmudici Rabbini appellantur* Chachamin.
38 *Talmud liber quid contineat ex Deciano Criminaliſta, & publico Lectore in Archigymnaſio Patavino?*
39 *Rabbinorum errores, & deliramenta 38. contenta in libro Talmud. & n. 40.*
41 *Talmudicos libros igne conſumptos Venetiis anno 1533. ex Decreto Excellent. Magiſt. contra Blaſphemias.*
42 *Conſtitutiones Pontificiæ contra libros Talmudicos.*
43 *Phariſæi quinam eſſent? Qui adoptarentur inter illos?*
44 *Collegia DD. Juriſtarum, & Philoſophorum Paduæ non aggregant in ſe niſi Doctores Nobiles.*
45 *Phariſeorum vitia, & errores.*
46 *Phariſeorum ſecta ſubdiviſa in aliis ſectis.*
47 *Phylacteria Phariſeorum, quid eſſent?*
48 *Sadducei quinam eſsent? Unde ſic dicti? Quinam eorum errores?*
49 *Sadduceorum ſecta ampliſſima, nam vergebat in Epicureiſmum, & Atheiſmum.*
50 *Nazaræi quinam fuerint?*
51 *Nazarei ſervabant quinque regulas. Et quas?*
52 *Chenchre qui ſint?*
53 *Nazaræi fuerunt figura noſtrorum Regularium.*
54 *Joſeph Patriarcha an fuerit Nazareus?*
55 *Abſalon an fuerit Nazaræus?*
56 *Chriſtus an fuerit Nazaræus? An ſibi aliquando tonderet capillos?*
57 *Rechabitæ quinam eſſent? Quæ eorum tria vota?*
58 *Monaſtica, & Regularis vita an ortum habuerit à S. Elia?*
59 *Rechabitarum mirabile experimentum iuſſu Dei factum.*
60 *S. Elias, & Eliſæus emiſerunt tria vota Religioſa.*
61 *Eſſeni quinam eſſent? Quando incœperint?*
62 *Eunuchos facere prohibitum erat Hebræis tùm homines, tùm animalia.*
63 *Eſseni erant Monachi Chriſtiani à S. Marco inſtituti.*
64 *Eſsenorum claſses duæ.*
65 *Aſtidæi quinam eſsent?*
66 *Doſithæi qui?*
67 *Doſithei nautæ exemplum curioſum de obſervatione Sabbati.*
68 *Hemerobaptiſtæ quotidie corpus ſuum lavabant.*
69 *Herodiani quinam eſsent?*

POſt notitiam datam Lectoribus de Summis Pontificibus, ac Sacerdotibus Aaronicis tùm Principibus, tùm inferioribus; oportet verba facere de aliis Levitis, qui Tabernaculo, ac Templo ſerviebant, nec non de aliis perſonis, quæ ſe Divino ſervitio applicabant, quales erant Nathinæi, Scribæ, Phariſæi, Sadducæi, Nazaræi, Rechabitæ, Eſſeni, Aſtidæi, Doſithæi, Hemerobaptiſtæ, & Herodiani; de quibus omnibus hìc agendum.

Quod

Quod ad Levitas in univerſum at-
1 tinet, ſciendum eſt, In exitu Iſrael de Ægypto Deum ſibi reſervaſſe omnia primogenita Hebræorum, ut legitur *in Exod. cap.* 13. *verſ.* 12. eo quod ad Iſraelitarum favorem cuncta Ægyptiorum primogenita occidiſſet. Noluit autem Deus dicta Primogenita in ſuo ſervitio pro Sacrificiis, & miniſteriis in Tabernaculo, atque Templo retinere; ſed eorum loco aſſumere ſibi in miniſtros Tribum Levi; ut innuimus ſupra *Deciſ. XXII. num.* 3. id-
2 circò poſt peractam conſecrationem Aaronis, & Sacerdotum filiorum ejus, præcepit Dominus numerari omnes de Tribu Levi ab uno menſe, & ſupra; & inventi ſunt Levitæ vigintiduo
3 millia. Deinde pariter ab uno menſe, & ſupra collecta fuit ſumma omnium Primogenitorum populi Iſrael; quæ, quia ad vigintiduo millia ducenta ſeptuaginta tria aſcendere deprehenſa eſt; pro æqualitate conſtituenda; protinus illa ducenta ſeptuaginta tria Primogenita fuerunt redempta, pretio
4 ſiclorum quinque per ſingula capita; & tota hæc pecunia data fuit Aaroni, & filiis ejus; ut diſſerit *Torniell. ad Annum Mundi* 2545. *nu.* 8. *&* *Salianus ad eumdem Anum num.* 85. *&* 86. ubi doctè advertit, quod Levitæ fuerunt verè vigintiduo mille trecenti; ſed illi trecenti non fuerunt computati, eo quia tot erant Primogeniti viventes de Tribu Levi, quos tanquam ſuos Dominus noluit unà cum aliis Leviticis ſibi à populo offerri, & donodari.

Deſtinati igitur fuerunt Levitæ ad
5 Divinum ſervitium, & ad hunc effectum fuerunt conſecrati; & iiſdem propria munia, & officia impoſita. Eorum conſecratio deſcribitur *in libro Numeror. cap.* 8. *verſ.* 5. *& ſeqq.* his verbis: *Et locutus eſt Dominus ad Moyſem dicens: Tolle Levitas de medio filiorum Iſrael, & purificabis eos juxta hunc ritum: Aſpergantur aqua luſtrationis, & radant omnes pilos carnis ſuæ. Cumque laverint veſtimenta ſua, & mundati fuerint, tollent bovem de armento &c. Deindè, & applicabis Levitas coram Tabernaculo fœderis, convocata omni multitudine filiorum Iſrael. Cumque Levitæ fuerint coram Domino, ponent filii Iſrael manus ſuas ſuper eos, & offeret Aaron Levitas munus in conſpectu Domini à filiis Iſrael, ut ſerviant in miniſterio ejus. Levitæ quoque ponent manus ſuas ſuper capita boum; è quibus unum facies pro peccato, & alterum in holocauſtum Domini, ut depreceris pro eis. Statueſque Levitas in conſpectu Aaron, & filiorum ejus, & conſecrabis oblatos Domino, ac ſeparabis de medio filiorum Iſrael, ut ſint mei; & poſtea ingrediantur Tabernaculum fœderis, ut ſerviant mihi.* In qua quidem Levitarum conſecratione octo ritus, ſeu cæremo-
niæ fuerunt præceptæ; ac in omni eo- 6
rumdem initiatione obſervandæ. Primò, ut Pontifex aſpergeret eos aqua luſtrationis, quæ mixta erat cineribus vitulæ rufæ, de quibus Apoſtolus *ad Hebr. cap.* 19. mentionem fecit. Secundò, ut ipſi Levitæ raderent ſibi omnes pilos carnis ſuæ; cujus actionis myſterium explicat *S. Gregor. lib.* 5. *Moral. cap.* 23. Tertiò, ut lavarent Veſtes ſuas. Quartò, ut fieret immolatio duorum boum; unus in holocauſtum; alter pro peccato. Quintò, ut iidem Levitæ offerrentur Deo in Tabernaculo coram toto populo; à quo cenſebantur oblati, & donati Deo. Sextò, ut filii Iſrael ſuas manus eis imponerent in ſignum abdicationis dominii. Septimò, ut aliquantulum elevati de terra agitarentur modicè ad quatuor plagas mundi adinſtar oblatarum rerum Deo, per cæremoniam dictam *Tenuphi*, de qua *Levit. cap.* 7. *verſ.* 30. Octavò, Levitæ ipſi imponerent manus ſuper dictis duobus bovibus immolandis; quarum Cæremoniarum ſiſignificationem declarat *Cornelius à Lapide d. cap.* 8. *Numer. Verſ.* 7. *& ſequentibus.*

Quo verò ad Levitarum munia, & officia diſtinguendum eſt tempus itineris, ac delationis Tabernaculi uſque-

quequò populus Hebræus poſſideret Terram promiſſam ; & tempus, in quo fabricatum erat Templum, & ceſſaverat deportatio Tabernaculi. Primo tempore præcipuum munus Le-
7 vitarum erat delatio Tabernaculi; quæ quidem delatio fuit tripliciter diſtributa Levitis, prout eorumdem tres erant columnelli, ſeu familiæ deſcendentes à tribus filiis Levi.

Quapropter hic memoria repetendum, quod Patriarcha Levi, filius
8 Jacob, habuit tres filios *Caath*, *Gerſon*, *& Merari*. *Geneſ. cap.* 46. *verſ.* 11. ex quibus tribus filiis prodierunt omnes Levitæ per tres columnellos, ſeu fa-
9 milias; quæ nominabantur Caathitæ, Gerſonitæ, & Meraritæ, ipſeque Moyſes, & Aaron erant de colum-
10 nello, & familia Caathita; nam Caath genuit Amran; Amran verò genuit Aaron, Moyſem, & Mariam ſororem eorum. *Numer. cap.* 26. *verſ.* 59. & ſic Moyſes, Aaron, & Maria erant Nepotes Caath. In Aarone poſtea, &
11 ejus filiis, ac deſcendentibus Deus conſtituit Sacerdotium; & hinc eſt, quod omnes Sacerdotes erant Levitæ; ſed non è contra omnes Levitæ obtinebant Sacerdotium. Idcircò, cum Levitæ eſſent in triplici differentia; quia alii deſcendebant à *Caath*, & dicebantur *Caathitæ*; alii prodibant à *Gerſon*; & nuncupabantur *Gerſonitæ*; & alii proveniebant à *Merari*, & appellabantur *Meraritæ*; itinerantibus filiis Iſrael, quando opus erat deferre Tabernaculum, Arcam fœderis, & alias res ſa-
12 cras per deſertum; fuerunt partita munia, atque onera iiſdem omnibus Levitis per Moyſem, & Aaron hoc pacto.

Caathitis tanquam nobilioribus pro-
13 pter Moyſem, & Aaron, qui erant de eodem columnello, data eſt cura ferendi nobiliora, & ſanctiora, videlicet Arcam fœderis; menſam propoſitionis, candelabrum aureum, & Altare incenſi cum omnibus ad ſingula pertinentibus; hac tamen conditione, ut illa non tangerent; ſed nec ulla curioſitate inſpicere attentarent; quæ in Sanctuario erant, antequam involuta eſſent; alioquin ſcirent, ſe morituros. Propterea namque mandatum fuerat Sacerdotibus, ideſt Aaroni, & filiis ejus, ut quotieſcunque movenda forent caſtra, ipſi dumtaxat ingrederentur Tabernaculum, & ſingula concinnè compoſita velamentis involuerent, mitterentque vectes, & efferrent; & deinde filii, & deſcendentes *Caath*; ac etiam filii ipſius Moyſis eadem bajularent.

Gerſonitis aſſignatum fuit munus, 14
& onus aſportandi cortinas Tabernaculi; & alia ejus operimenta; & item cortinas Atrii, & omnia, quæ ad Altare holocauſti pertinebant.

Meraritis fuit datum onus deferendi tabulas Tabernaculi, & Vectes ejus, 15
& columnas, earumque baſes; nec non atrii columnas, cum baſibus, & paxillis, & funibus ſuis. Et quia filii *Caath*, quibus ſacratiora, eademque leviora onera obtigerant, propriis ea humeris bajulare debebant: onera verò Meraritarum duplo graviora erant oneribus Gerſonitarum: propterea Moyſes, de ſex plauſtris, & duodecim bobus, quæ Principes Tribuum obtulerant. *Num. cap.* 7. *verſ.* 2. nihil dedit Caathitis, ſed Gerſonitis duo tantùm plauſtra, & quatuor boves; Meraritis verò elargitus eſt plauſtra quatuor, & boves octo; quibus ſuas Tabernaculi portiones vehere per deſertum poſſent. Hæc fuerunt munia præcipua Levitarum in itinere; de quibus agit *Torniellus ad Annum Mundi* 2545. *num.* 8. *& Salian. ad eumdem Annum numer.* 90. *& ſeqq.* ubi addit duo alia munia, & officia; videlicet, excubare tota nocte in cuſtodia Taberna- 16
culi, more militum fidelium, dividendo noctem in quatuor vigilias, ut una cohorte vigilante; aliæ requieſcerent: & pſallere laudes Deo in eodem Tabernaculo; juxta teſtimonium Pſalmiſtæ dicentis: *Ecce nunc benedicite Dominum omnes ſervi Domini. Qui ſtatis in domo Domini, in atriis domus Dei noſtri.*

In

In noctibus extollite manus veſtras in Sancta, & benedicite Domino. Pſalm. 133. *verſ.* 1. *& ſeqq.* Ad præmiſſa autem onera Levitæ non obligabantur, niſi ab anno trigeſimo ſuæ ætatis uſque
17 ad annum quinquageſimum; quo completo, tanquam jubilati ab oneribus cujuſcunque muneris, & officiis vacabant, etſi ſtipendiis Tabernaculi viverent. Et hæc de tempore itineris ad terram promiſſam, & ante fabricationem Templi in Jeruſalem.

Secundo autem tempore; ſcilicet fabricato, vel mox fabricando Templo, quando amplius non erat Tabernaculum circumferendum; jiſdem Levitis
18 ab anno vigeſimo abſque alio termino ſenectutis impoſita ſunt ſequentia munia, onera, & officia. I. Ut ſervirent Sacerdotibus in his, quæ concernebant Sacrificia, & functiones ſacras. 1. *Paralipom. cap.* 13. *verſ.* 24. II. Ut per ordinem Oſtiarii eſſent; ideſt cuſtodes quatuor portarum Templi. III. Ut cuſtodirent Gazophilacium, & theſauros repoſitos in Templo, ſivè jure proprietatis ipſius Templi, ſivè jure depoſiti. IV. Ut quotidie canerent, & pſallerent Divinas laudes in Templo; quando mane, & Veſpere offerebatur juge Sacrificium; & in Sabbatis, ac Neomenijs, alijſque ſolemnitatibus; pulſantes muſica inſtrumenta. Ad hunc effectum à Samuele Propheta fuerunt inſtituti Cantores, & ab eo inſtructi in cantu Hymnorum, & Divinarum laudum, ut notat *Salianus ad Annum Mundi* 2962. *num.* 101. Cumque ingens factus eſſet numerus Levitarum canentium tempore David; hi fuerunt diviſi in 24. Vices, ſeu claſſes, ut ordinatim pſallerent in Templo, & in aliis locis deputatis ad Divinas laudes, ut habetur in *lib.* 1. *Paralipom. cap.* 25. Qui quidem Cantores dicebantur etiam Prophetæ, ut dicemus infra *Deciſ. XXV. n.* 47. V. Ut prædicarent populo, ipſumque docerent legem Dei, & ſervare præcepta tàm moralia, quàm judicialia, & cæremonialia; & VI. Ut judicarent cauſas minores ad Religionem ſpectantes; ad quem effectum in omnibus Civitatibus terræ Promiſſæ deputabantur Judices ijdem Levitæ; à quorum ſententiis dabatur appellatio ad Summum Pontificem, & Concilium *Sanedrim* quod erat in Jeruſalem; ut fuſiùs ſcribit *Torniell. ad Annùm M.* 3020. *à num.* 3. *& ſeqq. & Salian. ad Annum M.* 3021. *à num.* 15. *& ſeqq.* ubi putat, Levitas in omnibus urbibus fuiſſe Judices Aſſeſſores dati ſingulis Laicis Magiſtratibus, ut unà ſecum quaſcunque cauſas judicarent.

Illud autem eſt notatu dignum circa Levitarum perſonas; quod licèt
ipſis in diviſione terræ promiſſionis 19
non fuerint aſſignatæ poſſeſſiones terrarum, ſic Deo præcipiente, qui voluit eſſe eorum poſſeſſio, & hæreditas. *Num. cap.* 18. *verſ.* 20. Nihilominùs, cum Iſraelitæ terram Promiſſionis occupaſſent, voluit Deus, ut Levitis darentur quadraginta octo Urbes ad habitandum; nec non ſuburbana earum, ſpatio mille paſſuum per circuitum, pro paſcuis ſuorum pecorum, & jumentorum, ut legitur *in libr. Num. cap.* 35. *verſ.* 3. *& ſeqq.* Idcircò Levitę erant domini proprietarii, & poſſeſſores omnium domorum, quæ conſtitutæ erant in prædictis 48. Civitatibus, in una quarum ſervabant Tabernaculum fœderis, antequam fabricaretur Templum in Jeruſalem; ubi conveniebant per vices, & hebdomadas ſuas ad miniſtrandum Sacerdotibus, deinde revertebantur ad ſuas Urbes, & domos; quas illis prohibitum non erat vendere, ac redimere; atque anno Jubilæi recuperare; prout faciebant Laici de poſſeſſionibus ſuis; quod docet *Torniellus ad Annum Mund.* 2583. 2583. *num.* 31. *& Anno* 3552. *num.* 9. *&* 10. *Salianus ad Annum* 2583. *num.* 140. *& ad Ann.* 2590. *num.* 27. *Cornel. à Lapid. in d. cap.* 35. *lib. Numer. Verſ.* 2. *&* 3. Addens, quod Levitæ, & Sacerdotes præter Urbes, domos, &

agros ſuburbanos antedictos, poterant
alios agros, ac vineas propria pecu-
nia emere; nec non ex voto, oblatio-
20 ne, vel piis legatis ſibi relictos reti-
nere; adeòut eis vetitum fuerit tan-
tummodò jure hæreditario bona alia-
rum Tribuum capere in Judæa; extra
Judæam verò paſſim hereditare ſtabi-
bilia, ac poſſidere valebant; & hinc
eſt illud, quod Salomon dixit Abia-
tharo Sacerdoti 3. *Reg.* 2. *Verſ.* 26. *Vade
ad agrum tuum*. Et de Jeremia Sacer-
dote, quod emerit, & poſſederit agrum.
Jerem. cap. 32. *verſ.* 9. Et quod Sanctus
Barnabas Levites, Cyprius genere,
vendiderit agrum, quem habebat. *Act.
cap.* 4. *Verſ.* 37. Ex quibus reſultat,
21 magnas fuiſſe opes, ac divitias Levi-
tarum, penſatis ſimul Decimis Uni-
verſalibus, Oblationibus, Primitiis, ac
Victimis. Et hæc de jiſdem Levitis
dicta ſint ſatis.

Porrò præter Levitas, non pauca
aliarum perſonarum genera erant man-
cipata Divino ſervitio in lege Moſay-
ca. De quibus breviter oportet hìc
agere; ut totius Cleri Aaronici ſæcu-
laris, & Regularis; ordinarii, & ex-
traordinarii ſufficiens notitia habeatur.
Et quidem in primo loco veniunt.

Nathinæi. Hi ducebant originem à
22 Gabaaonitis, qui cum audiſſent, Iſ-
raelitas è deſerto properare, & in ſe
irruere ad internecionem; nec ſpera-
rent viribus, aut precibus ſe tueri,
ad aſtutiam ſe converterunt, ſumen-
tes duri panis fruſta, & utres vina-
rios ſciſſos, & calceamenta peranti-
qua; & fingentes ſe de longe venire,
acceſſerunt ad Joſue Principem popu-
li, & coram eo, ac Summo Pontifice
Eleazaro, ac aliis principalibus popu-
li Iſrael dixerunt, ſe miſſos à Seniori-
bus, & habitatoribus terræ ſuæ; &
narrantes magnalia Dei Iſrael, roga-
verunt, ut eos, ac ſuos omnes in ſer-
vos acciperent, & ſecus fœdus inirent.
Quod miſericordia moti fecerunt Jo-
ſue, & alii Duces exercitus, jurantes
ſe eis non nocituros, ut legitur in
Joſue cap. 9. *verſ.* 11. *& ſeqq.* & narrat
Joſephus lib. 5. *Antiquitat. cap.* 1. *&* 2.
ubi ſcribit, quod *Eleazarus Pontifex
cum Senatu juravit, habituros ſe eos
pro amicis, ac ſociis, & nihil contra eos
injuſtum molituros; & in ſignum initi fœ-
deris, de cibariis eorum ſuſceperunt*.
Hanc cæremoniam in ſtipulanda ami- 23
citia, & reconciliandis animis hoſtium
manducandi, & bibendi ſimul, obſer-
vant Sacri Interpretes relati circa hos
Nathinæos *à Salian. ad Annum Mundi*
2584. *num.* 152. ubi eam pluribus anti-
quorum Patriarcharum exemplis con-
firmat; quibus addere liceat, quod
obvenit Illuſtriſſimo, ac Reverendiſ- 24
ſimo Georgio Cornelio Epiſcopo Pata-
vino anno 1644. in initio ſui regimi-
nis Epiſcopalis; cum enim eſſet in
Viſitatione ſeptem Communium;
Montium ſcilicet altiſſimorum, ubi
bellicoſi homines, teutonico idiomate
loquentes degunt ſub Patavina Diœ-
ceſi; & ibi quamplures inter ſe diſcor-
des ad pacem induxiſſet, firmatis con-
cordiæ articulis, exhibuerunt ipſi ma-
gnam Trullam mero plenam, poſcen-
tes, ut Dominatio ejus Illuſtriſſima,
ac Reverendiſſima, ex ea biberet, at-
que cæteri omnes in ſignum ſinceræ
amicitiæ; quod benignè fecit Antiſtes,
cujus memoria ſit in benedictione æter-
na ob ejus egregias dotes, roburque in
Eccleſiæ Juribus tuendis; cujus meri-
tiſſimus Nepos tùm in Proſapia, tùm
in regimine tanti Epiſcopatus eſt Emi-
nentiſſimus, ac Reverendiſſimus Geor- 25
gius Cornelius ex Legatione Luſitana
à SS. D. N. Innocentio XII. ad Car-
dinalitiam Dignitatem; & ad ſpiri-
tuale connubium cum hac Patavina
Eccleſia nuper eſt electus. Gabaonita-
rum autem fraude detecta ab Iſraeli-
tis, fremuit Exercitus univerſus, vo-
luitque eos delere; ſed Principes, &
Duces ob jusjurandum ſervarunt eos
innocuos; at damnarunt eos, ut ligna
cæderent, & aquas comportarent in
ſervitium Levitarum; pro uſu Sacrifi-
ciorum, & dicti ſunt *Nathinæi*, quaſi
dati, & donati in Templi famula-
tum; quomodo Religioſi Laici etiam
nunc

nunc appellantur, qui ſe ſponte ſuaque dedicant ad opera ſervilia in Dei, & Religionis obſequium, ut diſſerunt *Torniell. ad Annum Mundi* 2545. *num.* 15. & *Salianus Annum* 2584. *à num.* 149. & *ſeqq.* ubi refert diſcrepantiam Scripturiſtarum circa prædicti Jurisjurandi Joſue, ac Principum Iſraelitici populi obligationem, & validitatem.

26 *Scribæ* erant pariter principales Miniſtri in Dei ſervitio: nempè Legiſperiti, Doctores, Magiſtri, & communi titulo vocati *Rabbini*; nam Rabbi eſt vox hebraica, quæ interpretatur Magiſter meus. *Magri in Hierolexicon Verb. Rabbi.* & *Barradas in Evangel. tom.* 3. *lib.* 8. *cap.* 19. ubi diſputat de origine, ac derivatione hujus vocis *Scribæ*, & concludit ita dici à Litteratura, & Sapientia; erant enim Scribæ Rabbini, & homines Sapientes apud Judæos, ad inſtar Magorum apud Chaldæos; Philoſophorum apud Græcos; & Juriſperitorum apud Latinos; ad quos ſpectabat difficultates Sacræ Scripturæ tùm in ſcriptis, tùm viva voce exponere. *Tirinus in lib.* 1. *Eſdræ cap.* 7. *verſ.* 6. & *Barradas d. cap.* 19. Idcircò cum Magi veniſſent Jeroſolymam quærentes, ubi eſſet, qui natus erat Rex Judæorum? Herodes *congregans omnes Principes Sacerdotum*, & *Scribas populi*, *ſciſcitabatur ab eis*, *ubi Chriſtus naſceretur? Matth. cap.* 2. *verſ.* 4. attinebat enim ad eoſdam Scribas ſcire, quod Lex Moſayca diceret, ideſt Scriptura Sacra de loco, & tempore ortus futuri Meſſiæ. Eodem modo ubi Evangeliſtæ *Matthæus cap.* 22. *verſ.* 35. & *Lucas cap.* 10. *verſ.* 25. narrant, quod unus Legis Doctor, & Legiſperitus interrogavit Salvatorem, quodnam eſſet mandatum magnum in lege? idem referens *Marcus cap.* 12. *verſ.* 28. vocat illum Doctorem, & Legiſperitum *Scribam* dicens: *Et acceſſit unus de Scribis*, & *interrogavit eum*, *quod eſſet primum omnium mandatum?*

27 Erant autem hi Scribæ non de ſola Tribu Levitica, & Aaronica; ſed etiam de aliis Vribubus Iſrael; tunc enim non ſolùm obligatio docendi populum Legem Dei incumbebat Sacerdotibus, & Levitis, ut diximus ſupra *Deciſ. XXIII. num.* 22. ſed tranſibat pariter in Laicos Litteratos, & Legisperitos de qualibet Tribu juxta obſervationem *Saliani ad Ann. Mundi* 3123. *num.* 2. & *Barradæ in Evangel. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 51. *Verſ. Docet tamen*, & *ibi Abulenſ. in lib.* 2. *Paralipom. cap.* 15. *quæſt* 4. Immò videtur communis opinio Scripturiſtarum, quod *Scribæ* eſſent de Tribu Simeonis; ea ratione quia; ſicut Levitæ receperunt quadraginta octo Civitates ad habitandum, ut paulò ante innuimus *num.* 19. non quidem omnes ſimul unitas, ſed diſperſas in omnibus, & ſingulis poſſeſſionibus aliarum Tribuum; ex Dei ſpeciali providentia, ut commodiùs poſſent ipſi Levitæ, ac Sacerdotes populos inſtruere in Divinis mandatis; ut notat *Tornellus ad Annum Mundi* 2591. *num.* 9. ita, ſic Deo permittente, Tribus Simeonis coacta fuit deſerere ſuas primas poſſeſſiones, & habitare intra terminus Tribus Judæ ob cauſas 28
relatas *in libr. Joſuè cap.* 19. *à num.* 1. & *ſeqq.* ubi *Cornel. à Lapide*, & *Magri in Hierolexicon Verbo Scriba.* & *in Opuſculo de Contradictionibus Sacræ Scripturæ cap.* 49. *Geneſis. Verſ.* 7. ubi ſic ait: *Judaicæ Tribui*, *quæ prima erat*, *plus ſpatii contigerat errore Geometricorum: qui error correctus fuit juſſu Principum; tunc filii Simeon prima poſſeſſione privati*, & *inter poſſeſſionem filiorum Juda excepti in alterius Tribus terminis habitarunt. Ita Abulen. Inſuper cum poſtea creviſſet Tribus Simeonis novas ſedes*, & *poſſeſſiones ſibi quæſivit*, *ut habetur Paralip.* 4. *Denique Ccribæ*, *ac Legiſperiti erant ex iſta Tribu oriundi*, *qui per omnes Tribus diſperſi ſunt*, *ut populum in lege inſtruerent. Ita Cornelius à Lapide*, & *Rabbi Salomon.* De hac autem diſperſione Tribus, & filiorum Simeonis loquitur his verbis *Cornelius à Lapide in Geneſi cap.* 49. *Verſ.* 7. explanans ſcilicet illam prophetiam Patriarchæ Jacobi: *Dividam eos in Jacob*,

& diſpergam eos in Iſrael. Ne ſcilicet rurſum capita conferant, & ſuo conſilio alii perniciem machinentur. Id impletum eſt in Levi, quia Levitis nulla ſors obtigit in Chananæa: ſed fuere per omnes Tribus diſperſi. In Simeone quoque, quia ei data fuit Sors, & ſedes in medio Tribus Juda. Joſ. 19. *Verſ.* 2. *&* 9. *Rurſum cum Tribus Simeon excreviſſet, novas ſedes quæſivit, & pars in Gador, pars in monte Seir abiit.* 1. *Paralipom.* 4. *verſ.* 27. 39. *&* 42. *Denique Scribæ, & Legis periti, ex Simone oriundi, qui ut Sacerdotes, ſparſi fuerunt per omnes Tribus, ut populum in Lege inſtruerent.*

Cęterùm prædictos Scribas, Legis Doctores, ac Rabbinos fuiſſe de Tribu Iſſachar, ob illa Verba: 1. *Paralip.*
29 *cap.* 12. *verſ.* 32. *De filiis Iſſachar viri eruditi &c.* voluit *ibi Gloſſ. Ordin. atque Lyran. & Abulenſ. in Geneſ.* 49. quos allegat *Barradas d. tom.* 3. *in Evangel. lib.* 8. *cap.* 19. Sed verius eſt, quod Scribæ prædicti erant de omni Tribu; nam unicuique Sapienti licebat de lege diſſerere, diſputare, & erudire plebem;
30 & ſic David, qui erat de Tribu Juda, fatetur, ſe hoc munere functum, dum dixit: *Ego autem conſtitutus ſum Rex ab eo ſuper Sion montem Sanctum ejus: Prædicans* (notetur) *præceptum ejus. Pſal.* 2. *verſ.* 6. Et Apoſtolus Paulus, qui erat de Tribu Beniamin ingreſtus Synagogam Antiochiæ Piſidię, fuit invitatus à Principe Synagogę ejuſdem habere ſermonem exhortationis ad plebem; cui proindè ſtatim prędicavit Chriſtum, ut legitur *Act. cap.* 13. *Verſ.* 15. Immò Chriſtus Dominus de prędicta Regia Tribu Iuda, & Davidica prędicabat, & docebat, vocabaturque *Rabbi*, ut pluries legitur in Evangelio; & de ſe teſtatus fuit coram Caipha: *Ego palam locutus ſum mundo: Ego ſemper docui in Synagoga, & in Templo, quo omnes Iudæi conveniunt. Joan. cap.* 18. *verſ.* 20.

Sed dicet aliquis; ſi in Templo interiori erat Altare propoſitionis, nempè in Sancta, ubi non ingrediebantur,
31 niſi Sacerdotes; & Altare cum Arca, in Sancta Sanctorum; ubi non intrabat, niſi ſolus Summus Pontifex ſemel in anno; extra verò in Atrio Templi erat Altare holocautomatum, pro Sacrificiis Hoſtiarum, & animalium, ubi in Templo erat locus aptus ad docendum, & prędicandum? Reſpondetur, quod licèt Scribę, & Rabbini Hebręorum ſoliti eſſent explicare Legem Divinam in Synagogis, quę erant ampla ędificia facta; ut populus doceretur in eis, quorum immenſus numerus erat tùm in omnibus Civitatibus Judęorum, juxta illud; quod de ſcribit de Redemptore noſtro *S. Matth.*
cap. 4. *verſ.* 13. ſcilicet: *Circuibat JESVS totam Galileam, & docebat in Synagogis eorum*; tùm in eadem urbe Jeroſolyma, in qua 480. numerantur *à Genebrardo in Chronol.* relatum à Menochio *in Storeis part. & Centuria* 1. *cap.* 91. de quibus dicitur, quod Scribę amabant *primas Cathedras in Synagogis Matth. cap.* 23. *verſ.* 6. Et quod, Salvator noſter *Intravit ſecundum conſuetudinem ſuam die Sabbati in Synagogam, & ſurrexit legere. Luc. cap.* 4. *verſ.* 17. Nihilominùs pręter Synagogas prędictas mos erat Scribarum, & Rabbinorum docere populum, & explicare Legem etiam in Templo Jeroſolymitano; non intra Templum in Sancta, vel in Sancta Sanctorum; ſed
in porticu Templi, ut advertit *S. Antonin.* 1. *p. tit.* 5. *c.* 1. *§.* 5. ibi enim erat Aula, & locus diſpoſitus cum Cathedris, & ſubſelliis ad ſedendum, & ad docendum, de quo Templi loco, ideſt Porticu, & Atrio intelligendus eſt D. Paulus, dum dixit *Act. cap.* 24. *verſ.* 12. *Neque in Templo invenerunt me cum aliquo diſputantem*. Et idem docent Montanus, & alii allegati *per Barradam in Evangel. tom.* 1. *lib.* 10. *cap.* 14. *verſ. Invenerunt illum in Templo*. ubi eruditè advertit, quod Scribę ſedebant in Cathedris tanquam Doctores, & Magiſtri; diſcipuli autem in pavimento ſuper ſtoreas humi ſtratas ad eorum pedes, juxta illud ejuſdem D. Pauli, *Act.* 22. *verſ.* 3. *Nutritus ſum in iſta Civitate*,

tate, (ideſt Jeruſalem) *ſecus pedes Ga-*
34 *maliel, eruditus juxta veritatem paternæ legis*. Et juxta morem Mariæ Magdalenæ, de qua S. *Lucas cap.10.verſ.* 30. quæ *Sedens ſecus pedes Domini, audiebat verbum illius*.

Porrò eorundem Scribarum, tempore Redemptoris noſtri, exceſſiva erat ſuperbia, vanagloria, & ambitio; cujus cauſa cum facturi eſſent eleemoſynam, faciebant ſonare tubam, & ad illius ſonitum convocare
35 pauperes; quod à Chriſto dicebatur non eſſe faciendum, his verbis: *Cum facis eleemoſynam, noli tuba canere ante te, ſicut Hypocritæ faciunt in Synagogis, & in vicis, ut honorificentur ab hominibus. Matth. cap.6. Verſ.2.* Quo loci ſic ait Tirinus. *Quod faciebant Scribæ prætextu quidem, ne quis egenus beneficio excluderetur; ſed revera ut multos haberent beneficentiæ ſuæ ſpectatores*. Et ad innuendam Scribarum nequitiam, & elationem valdè conferunt illa alia verba Redemptoris, *in Matth. cap.23. Verſ.5. & ſeqq. Dicunt, & non faciunt: Omnia verò opera ſua faciunt, ut videantur ab hominibus. Amant autem primos recubitus in cœnis, & primas Cathedras in Synagogis, & ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi*. Non enim operabantur ex motivo virtutis, & ex amore Dei; ſed propter vanamgloriam. Hinc ſubjunxit Redemptor ad diſcipulos ſuos. *Niſi abundaverit juſtitia veſtra pluſquam Scribarum, & Phariſæorum, non intrabitis Regnum Cœlorum. Matth. cap.5. Verſ.* 20. Nam, ut ajebat *S. Auguſtinus in libr. de fide, & oper. cap.26. Juſtitia Scribarum erat, dicere, & non facere*. Siquidem Scribæ docebant, ſed non faciebant; & ſi quid faciebant, propter ſolam humanam laudem faciebant. *Barradas in Evangel. tom.2. lib.7. cap.14. in fin.* Sed plures alii erant errores Scribarum, Inter quos, quod non eſſet peccatum concupiſcere mulierem innuptam; ſed tantummodò actus carnales exteriores, ut notat idem *Tirinus in Matth. cap. 9. Verſ.* 28. qui ſubindè *Verſ.* 34. & 39. oſtendit, eoſdem Scribas docuiſſe, non eſſe peccatum pejerare, neque de iniuria vindictam ſumere.

Quod ſi Scribæ, ac Rabbini eo tempore, quo Salvator vivebat in terris, ita reprenſibiles, & mali erant; quan-
to nequiores ſunt Rabbini Judæorum 36
hiſce temporibus viventes? qui ab iiſdem appellantur *Chachamin*, ideſt ſapientes Talmudici; illi nempè qui ſtu-
dent ſceleſtiſſimo libro Talmud; de 37
quo *Tiberius Decianus in tractat. Criminal. lib.5. cap. 12. num.3.* ſic ſcribit: *Liber iſte, qui Hebraica lingua vocatur Talmud, latina dici poteſt diſciplina,*
vel doctrina; in quo libro collecta ſunt 38
decreta omnia Magiſtrorum ſuorum; quos Rabbinos vocant, & omnes traditiones eorum, & divinarum, atque humanarum legum interpretationes, quibus nunc tota Judæorum natio regitur. Qui liber, ut ipſi Hebræi ſunt auctores, initium habuit anno 150. *poſt ultimam Jeroſolymæ deſolationem, à Juda quodam Simonis filio, qui omnia decreta Prædeceſſorum Interpretum, & Rabbinorum, qui ad ea uſque tempora vixerant, in unum coegit volumen. Poſt id etiam tempus, annis* 150. *lapſis, idem liber iterum recognitus, & auctus à quodam Joanne Rabbi, Talmud Jeroſolymitanum vocatus eſt. Poſtremò, anno à Chriſto nato* 476. *& ſic anno* 136. *poſt præfatam ſecundam compilationem tertiò compoſitus à quodam Aſſe, & quodam Hama Rabbinis, Babyloni Ægyptia, quam Cairum vocant, habitantibus; ea de cauſa Talmud Babylonicum appellatum eſt; in quo multas hęreſes conſcripſerunt, & docuerunt contra ipſam, quam profitentur, Moyſis legem quinimò contra ipſam naturæ legem; & contra omne Jus gentium; nec non multas, & execrandas blaſphemias in Chriſtum Salvatorem noſtrum*. Hucuſque Tiberius Decianus, olim hujus noſtri Publici Gymnaſii Patavini, Lector in prima Sede, & Juris Cęſarei Profeſſor.

Immò *Marquardus in tract. de Judæis part.3. cap.1. num.49.* affirmat, in eodem libro Talmud contineri delira-

menta

menta non ſolùm falſa, & irriſibilia; ſed impia, & inhoneſta; quorum catalogum ſummavit *Salelles de Offic. S.*
39 *Inquiſitionis lib.3. cap.10. Regula 210. à num.105. & ſeqq.* Et ſunt ſequentia. 1. Quod Deus ante creationem mundi ſe exercuerit in creandis diverſis aliis mundis; quibus poſtea deſtructis, ad hujus creationem deſcendit. 2. Deum expendere tres cujuſque diei primas horas in lectione legis Moſayce, & Moyſem aliquando cęlum aſcendiſſe, & reperiſſe Deum inſcribentem accentus in Scriptura Sacra. 3. Primo die novæ Lunæ Septembris Deum univerſum orbem judicare 4. Quod ſingulis diebus Deus preces, & orationes fundat. 5. Quod certis temporibus Deus ploret, eo quod permiſerit Templi Jeroſolymitani deſtructionem, & populi ſui diſperſionem. 6. Quod in omni novilunio Deus præceperit ſacrificium expiationis propter ſcelus ab eo commiſſum in ſpolianda Luna lumine ſuo. 7. Quod certis diebus, & horis Deus ludat cum magno quodam piſce, Leviathan vocato. 8. Elementum ignis eſſe creatum die Sabbati. 9. Quod quidam Rabbini Deum excommunicaverint. 10. Quemdam Rabbinum ſe feciſſe deferri à diabolo ad portam Paradiſi, quam citò ingreſſum juraſſe, non indè exire; Deumque ibi eum retinuiſſe, ne perjurus evaderet. 11. Quemdam Angelum peccato coinquinatum flagello igneo à Deo fuiſſe cęſum. 12. Ab Adamo, & Noe ſpurcitias carnales plurimas eſſe commiſſas. 13. Hiſtoriam S. Jobi eſſe meram fabulam. 14. Davidem non peccaſſe in adulterio, & homicidio Uriæ. 15. Nullam honeſtatem in Matrimonio ſervandam. 16. De inimicis vindictam ſumendam. 17. Gravioribus pęnis eſſe plectendos eos, qui contradicunt Scribis, & Rabbinis, quàm qui contradicunt legi Moyſis. 18. Falſos teſtes nulla pęna afficiendos. 19. Reum damnatum in concilio, ubi aliquis contradixit, eſſe ultimo ſupplicio afficiendum. Si nullus contradixerit, eſſe liberandum. 20. Crumenam repertam cum nummis non eſſe reſtituendam vero domino, ſi hìc ſpem eam inveniendi amiſerit. 21. Judæos omnes teneri ter in die Chriſtianos maledicere, atque pro eorumdem Regum, & Principum extirpatione quotidie orare. 22. Judæos habere præceptum à Deo convertendi in ſuos uſus bona Chriſtianorum, qua via poterunt; dolo, vi, fœnore, furto, & ſimilibus. 23. Jisdem Judæis à Deo mandatum eſſe, ut habeant omnes Chriſtianos in numero beſtiarum; & illos tractent tanquam bruta animantia. 24. Quod ſi quadrupes Judæi occidat quadrupedem Chriſtiani; nihil reficiendum. Secus ſi quadrupes Chriſtiani occiderit illum Judæi. 25. Gentilibus, & Paganis per Judæos nullam offenſam faciendam. Chriſtianis mortem omni ſtudio procurandam. 26. Quod ſi Judæus animo occidendi Chriſtianum occidat Judæum, ſit venia dignus. 27. Quod Judæus videns Chriſtianum præcipitantem, teneatur nulla interpoſita mora eum in præcipitium impellere. 28. Quod Imperium Chriſtianorum eſt execrabilius Imperio Ethnicorum. 29. Judæos obligatos eſſe evertere, ſi poſſint, Templa Chriſtianorum, tanquam domicilia Idololatrię. 30. Evangeliorum librum igne comburendum. 31. Animas transmigrare de corpore in corpus; ita tamen ut ſi peccaverit tùm in primo, tùm in ſecundo, tùm etiam in tertio corpore, dimittitur poſtea in infernum. Hinc animam Abelis tranſmigraſſe in Seth; Sethi autem animam in Moyſem. 32. Animas rudium, & ignorantium non reddituras in reſurrectione ad ſua corpora. 33. Duos è ſuis Rabbinis die Veneris cujuſque habdomadæ creare duos Vitulos, eoſque paulò poſt ab eis devorari. 34. Vitam æternam habituros comedentes ſaltèm ter in die Sabbati. 35. Eſſe comedendas res impares, quia Deus impari numero gaudet. 36. Orantem verſus meridiem adepturum eſſe

eſſe ſapientiam : verſus verò Septentrionem divitias . 37. Tranſeuntem inter duos Camelos; vel duas inter fęminas numquam eſſe intellecturum hunc Talmud librum . 38. Dubitare de veritate Talmud eſſe negare Deum. Hæc Salelles deprompſit ex probatis Auctoribus.

His alia deliramenta addit *Marquar. de Judæis d. part.3. cap.1. num.49.* Vi-
40 delicet, Adamum fuiſſe ita magnum in corpore, ut cęlum tangeret. Deum reſervare piſcem ſale conditum pro convivio faciendo Meſſiæ, cui dabit vinum factum de vineis ſuis à principio mundi. Deum equitare ſuper Cherubim cauſa viſitandi decem, & octo millia mundos, quos creavit. Maledicentem Deo nulla pęna afficiendum, niſi Dei nomen *Tetragrammaton* protulerit. Alia etiam fęda, & nefanda doceri ; à quibus calamus præ verecundia abſtinet; ſubdens Maſquardus ubi ſupra, anno 1553. Venetijs per Illuſtriſs., ac Excellentiſs. Magiſtratum contra blaſphemias fuiſſe incendio conſumpta innumerabilia volumina Talmudica ; contra quæ, tanquam continentia tot, & tantos errores, atque contumelias in Deum, ac
41 Redemptorem Noſtrum emanarunt quamplures Summorum Pontificum Conſtitutiones; nempè Innocentii IV. *La ſeconda Incip. Impia*. Item Julii III. *la 24. Incipien. Cum ſicut*. Pauli IV. *la 3. Incip. Cum nimis*. Clementis VIII. *la 20. Incip. Cum Hebræorum malitia*.
42 Et præcipuè Gregorii XIII. la 70. *Incip. Antiqua Judæorum improbitas*. In qua referuntur multa Judæorum flagitia in contemptum Religionis noſtræ, juxta ſuorum Scribarum, & Rabbinorum iniqua documenta; contra quæ Officium Sanctæ Inquiſitionis tenetur procedere ; ut latiſſimè docent *Carena in tractatu de eodem S. Inquiſit. Officio part. 2. tit.14. §.13. & Salelles tom.3. lib.5. cap.5. Regul.387. & lib. 6. cap.8. Reg.504.* ubi *num.160.* advertit, inflictam eſſe pęnam Excommunicationis contra Chriſtianos tenentes, legentes, aut typis excudentes libros Talmudicos, Cabaliſtas, alioſvè nefarios codices, vel ſcripta Rabbinorum Judęorum. Et hæc ſatis ſint de eorum Scribis.

Phariſæi quoque ſpectabant ad Clerum, & Religionem Moſaycam.
Erant autem Phariſæi Judæi profiten- 43
tes ſe ſanctè vivere, & auſteram vitam facere; propter quam erant apud plebem in magna exiſtimatione. Dicebantur autem *Phariſæi* à verbo *Pharas*, quod ſignificat ſeparare, & dividere; ea ratione quia vivebant ſeparati ab aliis hominibus habitu, cibo, & moribus, ut diſſerit *S. Auguſt. ſerm. 15. de Verbis Domini* ; & notat *Barradas in Evang. tom.3. lib.8. cap.17. Tirinus in Matth. cap.3. verſ.7. & Magr. in Hierolexic. Verb. Phariſæus*. Subdens ibidem, varias eſſe opiniones ſcriptorum circa tempus, quo cęperit hæc Phariſæorum lecta ; quamvis de ea credatur, quod habuerit ortum tempore Jonathę Machabęi ; ſcilicet centum, & triginta annis ante adventum Chriſti. In eam ingrediebantur tùm Laici, tùm Sacerdotes, & Levitæ, dummodo non eſſent plebei, ſed nobiles conditione, litteris, aut opibus;
adinſtar Collegiorum DD. Juriſtarum, 44
& Philoſophorum Padue; in quæ non recipiuntur niſi Cives nobiles, vel eminenti doctrina pręclari. Ideò multi de Scribis, & Legisperitis Hebręorum intrabant hanc ſectam, & erant Phariſæi de quacunque Tribu ; ut teſtatur S. Paulus de ſeipſo ſic ſcribens ad Philippenſes *cap.3. verſ.5. Circumciſus octavo die, ex genere Iſrael, de Tribu Beniamin, Hebræus ex Hebræis, ſecundum legem Phariſæus* : nam huic ſectę ſe adjunxerat zelo majoris obſervantię Legis Divinę, quam Phariſęi profitebantur, ut explicat Tirinus dicto loco. Major autem pars Phariſæorum erat de Sacerdotibus, ac Levitis, quales fuerunt illi miſſi à Judęis ad Joannem Baptiſtam, qui *erant ex Phariſæis*, ut habetur *Joan. cap.1. Verſ.19. & 24.*

At

At progreſſu temporis ſecta hęc Phariſęorum in varia vitia relaxata eſt, & pręcipuè in hypocriſim, & varias
45 ſuperſtitiones; nec non in varios errores, docentes omnia ex facto accidere; arbitrium non eſſe liberum in homine, animaſque piorum hominum in alia corpora tranſmigrare; qua de cauſa dixerunt, Chriſtum Dominum eſſe vel Eliam, vel Jeremiam, vel Joannem Baptiſtam; quia ipſi Phariſæi putabant animas eorumdem Proghetarum tranſmigratas in Chriſtum, ut obſervat *Emin. Card. Baronius in Apparatu Annalium à num.8. & ſeqq. Menochius in Storeis Centur. prima cap.92. & Magri in Hierolexic. d. verb. Phariſæus*, referens prædicta vitia, & errores, de quibus frequenter à Chriſto Domino diſtringebantur. Et Tirinus *in Verb. Phariſæi* ſubdit, eos fuiſſe collegas in vitiis, & erroribus cum Scribis, & quod totum eorum ſtudium in exteriori pietatis ſpecie verſabatur.

Hinc cum Religio Phariſaica curſu temporis à vera ſanctitate defeciſſet, diviſa fuit in varias ſpecies Phariſęo-
46 rum; quarum ſeptem narrat Julius Maurocenus Neophitus, olim Rabbinus Hebræus in ſuo opere *Via della fede moſtrata à gl'Ebrei par.2. cap.14. pag. 239.* deſumptas ex libro Talmud in tractatu *Votta*, & ſunt hujuſmodi. Prima *Phariſæorum Sichimitarum*, qui ſe circumcidebant, non ut Deo obtemperarent, ſed ut hominibus placerent. Secunda *Phariſæorum impingentium*, qui ſimulantes abſtractionem mentis in Deum, dum ambularent, pedibus impingebant in ſaxa. Tertia *Phariſæorum Sanguinolentorum*, quia (ut docet etiam *Magr. in Hieroloxic. in Verb. Pallium.*) Ponebant ſpinas in pallii extremitatibus, à quibus eorum pedes puncti ſanguinem effundebant. Quarta *Phariſeorum incurvantium*, qui ſtultè credentes illidere ad divinos pedes, ob Dei immenſitatem, toto corpore curvo incedebant. Quinta *Phariſęorum interrogantium*; à quibus flagitabatur apud omnes, *Quid faciam?* ut oſtenderent, ſe legis obſervatores. Sexta *Phariſæorum amantium*, qui amore præmii pœnitentiam agebant. Septima tandem *Phariſæorum timentium;* qui ex timore pęnę dicebant, ſe benè agere. Hæc ex Talmudicis eruditionibus. His addenda eſt Octava ſecta *Phariſæorum jejunantium*, qui jejunabant bis in hebdomada, ut dicebat Phariſæus ille in templo. *Luc. cap. 18. Verſ.11. Iejuno bis in Sabbato.*

Omnia autem opera ſua Phariſæi dirigebant ad eum ſcopum, ut ab hominibus laudarentur, ut ajebat Sal- 47
vator *Matth. cap.22. Verſ.5.* idcircò dilatabant Philacteria ſua, & magnificabant fimbrias. *Philacteria* eſt nomen græcum φυλακτήρια, nempè *cuſtoditoria*, ſive *conſervatoria*, & deſumitur à verbo φυλάττω, quod idem eſt ac cuſtodia, cuſtodiebant enim Phariſæi præcepta Decalogi ſcripta in chartis, ſeu membranis, quas irrigatas auro, & complicatas portabant quaſi coronam capitis ante oculos. *Magr. in Hierolex. verb. Phylacteria. Tirin. in cap.23. Matth. verſ.5. & Barrad. d. tom.3. in Evangel. lib.8. cap.24. verſ.6.* ubi alias interpretationes ponit de *Phylacteriis*, *ac fimbriis*; Sed omnes tenebant ad demonſtrandam ſuperbiam, ambitionem, & hypocriſim eorumdem Phariſæorum; quos acriter redarguebat S. Joannes Baptiſta, vocans eos, *progeniem, & genimina* Viperarum. *Matt. &* Luc *cap.3. verſ.7.* ex eo quia lacerabant, & rodebant falſis doctrinis eorum Matrem Synagogam ſicut viperæ lacerantur à filiis, quos pariunt, teſte Plinio *in Hiſtor. Nat. lib 10. cap.62.* & Ariſtotele *lib.6. de Nat. Anim. cap.34.* Eoſdem Phariſæos Chriſtus Dominus fortiter increpabat, ut in *Matth. cap.23.* ubi octies ipſis interminatur damnationem æternam, cum interjectione illa *Væ*? ob ſcilicet multiplices, in quibus vivebant, iniquitates; nam ut idem Salvator revelavit Sanctę Brigittę, *in Revelat. Extravag. tom. 2. cap. 60. Lavabant ſe jugiter, ut viderentur*

tur mundi; jejunabant, & orabant in aperto, ut vocarentur Sancti; docebant, & præcipiebant multa, quæ ipſi minimè faciebant. Sed modicum profuit eis apud Deum; quia intentio eorum erat corrupta, & anima immunda. Et hæc de Phariſæis. Poſt quos veniebant

48 Sadducæi, quorum inter Hebræos erat ſecta peculiaris, quæ gloriabatur juſtitiam colere, & legem Moſaycam obſervare; & nominabantur Sadducæi vel ab Hebraica voce *Tſaddic*, ſeu *Tſedech* quæ ſignificat juſtitiam; ut ait S. Epiphanius *Hæreſ.* 14. S. Hieronymus *in cap.*22. *Matt.* & Abulenſis ibid. *quæſt.*125. vel à quodam *Sadok* eorum inſtitutore, qui cum fuiſſet diſcipulus Antigoni Phariſæi magni nominis, eo derelicto, ſe coniunxit cuidam Doſiteo, apoſtatæ Judæo, facto Samaritano; ut ex Tertulliano *libr. de Præſcriptionib. cap.*45. ſcribit *Menochius in Storeis d. part.*1. *Centur.*1. *cap.*93. *& Magr. in Hierolexic. verb. Sadducæus*. Hi negabant tùm libros Prophetarum, tùm ceteros veteris teſtamenti; & ſolum Pentatheucum admittebant. Refutabant quaſcunque traditiones Seniorum, & negabant reſurrectionem mortuorum, Animæ immortalitatem; Angelos, & Spiritus, ut legitur in *Matth. cap.*22. *Verſ.*23. nec non æterna bonorum præmia, & malorum ſupplicia; & eorum doctrina vergebat in

49 Epicureiſmum, atque Atheiſmum; & hos Sadducæos ſectabantur multi Principes Sacerdotum, & ferè Optimates Judæorum, libertati carnis præ aliis inhiantes. *Tirinus in Matth. cap.*3. *Verſ.* 7. *Menochius d. Centur.*1. *cap.*93. Idcircò contrarii, atque infenſi erant Chriſto Domino, à quo de errore doctrinæ, & de iniquitate morum reprehendebantur, & convincebantur. *Matth. cap.*16. *Verſ* 1. *& cap.*22. *Verſ.*23. eorumque crudelitas ſevit in Apoſtolos, & diſcipulos Chriſti, & præcipuè contra Divum Paulum; ut legitur *in Actib. Apoſt. cap.*4. *Verſ.*2. *cap.*5. *Verſ.*17. *& cap.*23. *Verſ.*6. *& ſeqq.* Satis autem ſit de his referre, quæ ſcribit *Emin. Card. Baronius in apparatu Annal. cap.* 9. his verbis. *Sadducæos inter ſe feris moribus diſcrepaſſe; & erga exteros illiberales, & inhumanos fuiſſe; quam ob cauſam averſatum eos populum, Phariſæorum potius audientes fuiſſe Joſephus de Bello Judaico lib.*2. *cap.*7. *in fin. & lib.*18. *Antiquit. cap.*2. *tradit: additque ejus ſectæ fuiſſe paucos; ſed ferè digaitate præcipuos*. At relictis his viperarum geniminibus, loquamur de ſanctis, & religioſis viris, qui in lege Moſayca vivebant, quorum præcipui

Nazaræi. Hi erant viri, & mulieres de quacunque Tribu, à quibus 50
emittebatur votum de ſerviendo Deo ſub certis regulis vel ad tempus limitatum, vel in tota vita; ut habetur in *libro Numeri cap.*6. *& ibi Tirinus Verſ.*2. obſervans hos Nazaręos dici à verbo Hebręo *Nazir*, quod ſignificat *Segregatum*; quia Nazaræi ſegregabantur à communi aliorum hominum ſtatu, peculiari profeſſione ſanctimoniæ, ac Religionis. *Menochius d. Centur.*1. *cap.* 94. *& Magr. in Hierolexic. Verb. Nazareus*. Addentes, quod Nazareatus incępit tempore Moyſis, & duravit uſque ad Apoſtolorum ęuum; nam Divus Paulus cum aliis ſuſcepit ex voto Nazareatum ad tempus, ut legitur in *Actib. Apoſt. cap.*18. *Verſ.* 18. *& in cap.*21. *Verſ.*25. quemadmodum tota eorum vita durante fuiſſe Nazaręos Sampſonem, Samuelem, S. Joannem Baptiſtam, S. Jacobum minorem, & alios regiſtrat *Tirinus in lib. Numer. cap.*6. *Verſ.*2.

Regulę autem ſervandæ à Nazaręis, toto tempore, quo eorum votum du- 51
rabat, erant quinque. *Prima*: Abſtinebant à vino, ſicera, uvis, ac etiam aceto, ſola aqua contenti. *Secunda*: Capillos intonſos ferebant. *Tertia*: Intervenire non poterant exequiis mortuorum, neque cadavera tangere, etſi Patris, ac Matris, neque ſepulchra defunctorum; aliàs remanebant polluti, & contaminati; opuſque erat tondere comam, offerre Sacrificium pro expiatione; & reaſſumere à principio

cipio tempus Nazareatus; & ſic feciſſe Apoſtolum Paulum, qui in Chenchris
52 ſibi caput totondit, (*Chenchrę* eſt portus Corinthi, ad orientem, ut inquit Strabo) forſan ob contractam aliquam legalem immunditiam ex contactu alicujus morticini, vel ex aliquo funere, putat *Tirinus in cit. cap.* 18. *Actor. Verſ.* 18. *&* *Menoch. in iiſdem Actib. lib.* 2. *cap.* 25. *num.* 4.. *Quarta*: Completo Nazareatus tempore offerebant ad portam Tabernaculi tres Victimas; Agnum ſcilicet pro holocauſto; Ovem pro hoſtia peccati; & Arietem pro Hoſtia pacifica; quæ litabantur à Sacerdotibus. *Quinta*: Tondebant ſibi capillos, quos Deo oblatos Sacerdos comburebat; & ſic finem habebat Votum, & obſervantia aſſumpta Nazareatus; ut latiùs ſcribunt. *Tirinus in d. libr. Num. cap.* 6. *Verſ.* 2. & ibidem *Cornelius à Lapide Verſ.* 9 *Salianus ad Annum Mundi* 2860. *num.* 14. *Torniell. ad Annum* 2545. *num.* 13. *Barradas in Evangel. tom.* 1. *lib.* 10. *cap.* 11. *&* *Menochius d. Centur.* 1.
53 *cap.* 94. ubi eruditè probat, antiqui teſtamenti Nazarȩos fuiſſe umbram Religioſorum novæ legis: hi enim ſeparati vivunt à laicis habitu, habitatione, & profeſſione. Abſtinent à delitiis per votum paupertatis, ſicut illi abſtinebant à vino, & ab omni potu, ex quo cauſari poſſet ebrietas. Cavent à culpis etiam venialibus; ſicut prædicti cavebant ab immunditiis legalibus. Spoliantur omni affectu Parentum. Nutriunt bona deſideria, quemadmodum illi comam. Complent tandem Nazareatum, ideſt Religionis curſum triplici Sacrificio, ſcilicet holocauſto, hoſtia pro peccato, & pro gratiarum actione per mortem Sanctam, quam obeunt Religioſi, ac Moniales, quorum vita, bona opera, atque pęnalitates in iiſdem Sacrificiis continentur.

Hic autem tria dubia poſſunt excitari. *Unum* eſt, an Joſeph Patriar-
54 cha, atque ProRex Ægypti fuerit Nazaræus? De eo enim Moyſes benedicens illius progeniem, ait: *Benedictio illius, qui apparuit in Rubo, veniat ſuper caput Joſeph, & ſuper verticem Nazaræi inter fratres ſuos. Deuter. cap.* 33. *Verſ.* 16. Reſpondetur, Joſephum non fuiſſe Religioſum Nazarȩum, quippè hæc Religio Nazarȩa cępit tantummodo tempore Moyſis; ſed ſic appellari per antonomaſiam; nam fuit ſeparatus ab aliis ſuis fratribus in venditione; fuit ſanctus, & impollutus reſiſtendo illecebris Herȩ ſuæ; & fuit intonſus toto tempore, quo ſtetit in carcere. Ita ex Ruperto Abbate, *Cornel. à Lapide d. cap.* 33. *Verſ.* 16. *Deuter. Secundum* dubium eſt, An Abſa- 55
lom fuerit Nazarȩus? ſiquidem ſemel in anno tondebat capillos. 2. *Reg.* 14. 26. Reſpondetur, non fuiſſe Nazaræum; tonſio autem capillorum fiebat ab eo, quia ſibi erant oneris, & à mulieribus Hebræis emebantur ducentis ſiclis, ut ait ibi ſcriptura. *Ter-* 56
tium dubium eſt; an Chriſtus Dominus hanc profeſſionem Nazareatus fecerit? Et reſpondetur, non fuiſſe legalem Nazaræum; tùm quia vinum potabat, tùm etiam quia caput ſuum non radebat, & cæſariem ſubflauam, capilloſque prolixiores portabat; quos tamen aliquando reſcidiſſe, ne nimium longi evaderent, veriſimile eſſe affirmat *Barradas d. tom.* 1. *in Evang. lib.* 10. *cap.* 11. *in fine*. Vocabatur autem Nazaræus Salvator noſter juxta dictum *Matthæi cap.* 2. *Verſ.* 23. vel à Civitate Nazareth in qua educatus eſt; vel quia ſeparatus ab aliis hominibus, *Sanctus, innocens, impollutus, & ſegregatus à peccatoribus* fuit, ut ait Apoſtolus *ad Hebr. cap.* 7. *Verſ.* 26. Vel etiam quia Nazaræus interpretatur *floridus*; ideò verba illa Iſajæ prophetæ *cap.* 11. *verſ.* 1. *Egredietur Virga de radice Jeſſe; & flos de radice ejus aſcendet*, Ita declarantur à SS. Patribus. *Virga*, ideſt Deipara egredietur de progenie David filii Jeſſe. *Et flos de radice ejus aſcendet;* ideſt Chriſtus Nazarȩus, floridus omni virtute, gratia, & ſcientia; ut ex Divo Hieronymo, aliiſque Doctoribus Sacris diſſerunt

Bar-

*Barradas d. tom.*1. *lib.*10. *cap.*11. *&* *Tirinus in Iſajam cap.*11. *verſ.*1. Hæc de Nazarȩis; quibus ſuccedunt

57 Rechabitæ, ideſt Religioſi vitam Monaſticam tenentes, ita appellati à *Rechab* patre Jonadab; inſtitutoris, qui tria iiſdem Religioſis præcipua commendavit. *Unum*, quod abſtinerent à vino. *Alterum*, quod domos non fabricarent, ſed degerent tanquam peregrini in hoc ſȩculo ſub tentoriis. *Tertium*, quod agros non ſererent, neque vineas plantarent; ſed in ſumma paupertate viverent, ut latiùs ſcribit *S. Hieronymus in Epiſt.*13. *ad Paulinum. Becanus in Analogia Veter. ac novi Teſtam. cap.*9. *Menochius in Storeis d. Centur.*1. *cap.*94. *Magr. in Hierolex. verb. Recabiti, & Tirinus in libr. Numer. cap.* 10. *verſ.* 29. ubi advertit, Recabitas deſcendere à Madianitis, eorumque fundatorem fuiſſe *Hobab* filium Jetro Medianitæ, ſoceri ipſius Moyſis, & per conſequens ejuſdem Moyſis cognatum, à quo hi Religioſi piam vitam ducere edocti ſunt, abſtemii à vino, & ab aliis deliciis; & occupati in continua meditatione, ac contemplatione divinæ legis; idemque autumat *Serarius in Tribæreſio lib.*3. *cap.*9. *&* 10. *nec non Cornelius à Lapide in Jeremia cap.*35. *verſ.*2. addentes ibid. probabilius eſſe, quod vita Anachoretica, & Monaſtica derivata ad Chri-

58 ſtianos initium ſumpſerit non à S. Elia, ſed à prædicto pio, ac ſancto Viro *Hobab* cognato Moyſis, Cinæo etiam vocato. Cȩterum *Salianus ad Annum Mundi* 3151. *num.*52. innixus auctoritate Joannis Hieroſolymitani *De Inſtitut. Monachor. cap.*5. docet, auctorem, & fundatorem Rechabitarum fuiſſe prædictum *Jonadabum* diſcipulum Eliſȩi Prophetȩ, ex quo is ſuſcitavit à mortuis filium Sunamitidis; amplexum omne inſtitutum vivendi ejuſdem Eliſæi; quamvis concedat, Rechabitas oriundos à Cinȩis cognatis Moyſis; & idem ſentire videtur *Torniellus Anno Mundi* 3151. *num.*2. *& Anno* 3428. *num.*7.

Sed mirabile fertur experimentum factum, juſſu Dei, ab Jeremia de 59
Rechabitis propinando iiſdem Calices mero plenos, ut biberent; & eorum conſtantiam in non bibendo; à quorum exemplo Jeremias cȩpit redarguere populum Iſraeliticum de ejus inobedientia erga Dei præcepta: quæ omnia, quia clarè habentur in textu ſacro *Jerem. cap.*35. *à num.*5. *& ſeqq.* ideò non me piget Scripturæ verba transcribere; & ſunt iſta. *Et poſui* (ait Jeremias de ſe) *coram filiis domus Rechabitarum ſcyphos plenos vino, & calices, & dixi ad eos: Bibite vinum. Qui reſponderunt, non bibemus vinum; quia Jonadab filius Rechab, pater noſter, præcepit nobis, dicens: Non bibetis vinum vos, & filii veſtri uſque in ſempiternum. Et domum non ædificabitis, & ſementem non ſeretis, & vineas non plantabitis, nec habebitis: ſed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus veſtris, ut vivatis diebus multis ſuper faciem terræ, in qua vos peregrinamini. Obedivimus ergo voci Jonadab filii Rechab, patris noſtri, in omnibus, quæ præcepit nobis: itaut non biberemus vinum cunctis diebus noſtris, nos, & mulieres noſtræ; filii, & filiæ noſtræ: & non ædificaremus domos ad habitandum, & vineam, & agrum, & ſementem non habuimus: ſed habitavimus in tabernaculis; & obedientes fuimus juxta omnia, quæ præcepit nobis Jonadab Pater noſter.* Ex hoc textu Sacro tria collige. *Unum*, quod fundator Rechabitarum fuit Jonadab, qui vivebat tempore Eliſæi, nam ab iiſdem vocatur *Pater noſter*. *Alterum*, quod Rechabitæ etſi Religioſi, ac Monachi non ſervabant continentiam, quia habebant mulieres, filios, & filias.
Tertium, quod Elias, & Eliſæus emi- 60
ſerunt tria vota Religioſa Paupertatis, Caſtitatis, & Obedientiæ; ut ex innumeris antiquis, & modernis auctoribus deducit, ac firmat *Collegium Salmanticenſe tom.*8. *tract.*20. *de Statu Religioſo diſp.*3. *dub.*2. §.1. *& ſeqq. ac dub.*3. *cum aliis ſequentibus*, in quibus contrarium ſentientes allegat, & conatur

convincere, quos ſtudioſus ibi poterit videre. Poſt prædictos Rechabitas veniunt.

Eſſeni, qui ex univerſali Scriptorum
61 placito erant Monachi, ſeu Anacoretæ, ſervitio Dei mancipati, vitam rigidiſſimam agentes; caſtitatemque. paupertatem, ac obedientiam ex voto ſervantes, ut pluribus auctoribus demonſtrat *Collegium Salmanticenſe d. tom. 8. de Statu Religioſo tract. 20. diſp. 3. dub. 3. & ſeqq.* Cęterùm quo tempore Secta Eſſenorum inſtituta ſit? non eſt facile diffinire; tres enim reperio de Eſſenorum antiquitate opiniones. Una *Saliani ad Annum Mundi* 3021. *num.* 8. qui auctoritate S. Hieronymi fretus putat eos viguiſſe tempore Regis David; & propter eorum egregiam vitæ probitatem, fuiſſe præceptores nobiliorum adoleſcentium, ac etiam filiorum ejuſdem Regis, à quo honoris cauſa vocati fuerunt ad generalia comitia per ipſum Regem David convocata, ut legitur 1. *Paralipom. cap.* 28. *verſ.* 1. ubi, appellantur Eunuchi; non ob virilium abſciſſionem; id enim erat prohibitum inter Judæos tùm viris, tùm brutis. *Deuter. cap.* 23. *verſ.* 1.
62 *& Levitic. cap.* 23. *verſ.* 24. Sed ob voluntariam caſtitatem, & abſtinentiam à nuptiis, ut fuſiùs proſequitur idem Salianus *in Schol.* 1. ad d. Annum. Secunda opinio eſt antedicti Collegii Salmanticenſis *d. tom.* 8. *de Statu Religioſo. tract.* 20. *diſp.* 3. *à num.* 22. *uſq. ad num.* 60. ubi mordicùs tuetur, Eſſenos extitiſſe diſcipulos Eliſæi; & ab eo vitam Monaſticam, & Religioſam recepiſſe; & per conſequens tempore Eliæ, & Eliſęi eorum Sectam ortum habuiſſe. Tertia eſt *Eminentiſſimi Cardinalis Baronii ad Annum Chriſti* 64. *à num.* 3. *& ſeqq.* ubi abundanter probat, *ex Caſſian. lib.* 2. *cap.* 5. *de Inſtitut. Cęnob. ex Sozomeno lib.* 1. *cap.* 12. *in fine*; *ex*
63 *Beda in Præfat. in Marcum*. Eſſenos fuiſſe Chriſtianos Monachos, à S. Marco Evangeliſta inſtitutos in Eccleſia Alexandrina; quorum vita erat auſteriſſima, & tantę Sanctitatis, ut meruerit laudari tùm à Joſepho, & Philone hebręis; tùm à Plinio, ac aliis Scriptoribus profanis, de quibus Cardinalis Baronius antedictus; & *Serlogus in Cantic. tom.* 2. *Veſtig.* 24. *ſect.* 1. *num.* 15. ubi plurimos DD. cumulat ſic opinantes.

Quidquid ſit de origine, ac initio Eſſenorum Anachoritarum, dicendum 64
videtur, eorundem fuiſſe claſſes duas; quia pręter ſupradictos religioſiſſimos, ac exemplares, de alia Eſſenorum claſſe ſic ſcribit *Magr. in Hierolexic. verb. Eſſeni. Eſſeni, una ex Hebræorum ſectis, quæ nimia auſteritate, & à reliquis ſegregatè vivebat; & ideò à cęteris hebræis tanquam Schiſmatici habebantur Eſſeni, tùm ex hoc, tùm etiam quia nolebant ſacrificare in Templo, aſſerentes ſanctioribus cæremoniis eos uti, ac teſte S. Epiphanio, tantùm Pentateuchon ex Sacra Scriptura admittebant; reliquos verò ejuſdem ſacræ paginę libros reiiciebant; non credebant in mortuorum reſurrectionem; nihilominùs quo ad mores ab omnibus laudabantur*, Quem fidei defectum in Eſſenis obiicit etiam *Suarez tom.* 3. *de Relig. lib.* 3. *cap.* 1. *à num.* 8. & noviſſimè *Salelles de S. Inquiſitione lib.* 3. *cap.* 4. *Regul.* 212. *num.* 111. *& ſeqq.* Nihilominùs Collegium Salmanticenſe *d. diſp.* 3. *num.* 62. ab hac nota vindicat Eſſenos Eliſęi diſcipulos; & demonſtrat ſchiſmaticos Eſſenos fuiſſe Samaritanos, qui videntes Eſſenorum inſtitutum apud Judęos florere, conati ſunt illud imitari; ſed cum defectibus, de quibus ſupra; ut latiùs apud idem Collegium Salmanticenſe, non levem pugnam ingreſſum ad ſuſtinendam ſobolem Eliſęi Monaſticam contra tot, & tantos Auctores, qui ſcripſerunt, verum ſtatum Religioſum cum tribus ſolemnibus votis, qui in Eccleſia Chriſtiana habetur, non fuiſſe in veteri Teſtamento.

Aſſidęi poſt prędictos Eſſenos aliam ſpeciem Cleri Regularis Moſayci vi- 65
dentur conficere, de quibus mentio habetur *in lib.* 1. *Machabeor. cap.* 7. *verſ.* 13. *& in lib.* 2. *cap.* 14. *verſ.* 6. de quib.

ſic

ſic diſſerit *Tirinus d. lib.* 1. *cap.* 7. *verſ.* 13. *Aſſidæi ſic dicti à radice* Caſſid, *id-eſt Miſericors, Sanctus, pius, quales hos fuiſſe teſtatur Joſeph; tùm profeſſione religionis, & fidei, tùm præſtantia operum. Præ cæteris enim majorem Religionis Zelum, & ſanctitatis ſtudium præſeferrebant, ſpeciali Societatis vinculo inter ſe devincti, & ſpecialibus inſtitutis non minùs, quàm nomine à reliquo populo diſtincti, ferè ut nunc Religioſi.* Subdens ibidem, quod Judas Machabęus erat Prępoſitus generalis hujus Ordinis, ut legitur *in d. lib.* 2. *Machab. cap.* 14. *verſ.* 6. & quod herbis nutriebantur, de reſurrectione carnis, & animę immortalitate piè ſentiebant; uxores vel numquam, vel non niſi tardè ducebant; & quod zelo religionis, & animi fortitudine fuerunt pręclari. Alii tamen arbitrantur, Aſſidęos non fuiſſe Religioſos; ſed Hebręos magnum Zelum obſervantię legis habentes; de quibus ſic ait, *Magri in Hierolexit. in verb. Aſſidæi. Hæc non fuit ſecta inter Hebræos, ut aliqui autumant; ſed ita Moſaycæ legis obſervatores, ad diſtinctionem Apoſtatarum; Vox enim* Caſſidim, *hebraicè ſonat juſtos, ac pios.* His annectendi ſunt

Doſithæi; de quibus ſcribit *idem Magri in Hierolex. eod. Verb.* quod erat
66 quædam Samaritanorum ſecta religioſa, quæ abſtinebat ab eſu rerum animatarum, credebat mortuorum, reſurrectionem; obſervabat Sabbata, ſed ita, & taliter ut ipſi Doſithæi remanerent immoti toto eo die feſtivo in illo ſitu, ac poſitione, in quibus pręventi ab eodem die reperiebantur; quod etiam affirmat *Emin. Bard. Baro-*
67 *nius in Apparatu ad Annal. Eccleſ. cap.* 10. ubi curioſum refert exemplum, deſumptum *ex Epiſtola* 4. *Sineſii* Epiſcopi Cyrenenſis ad Evoptium; narrat enim ipſe Sineſius Epiſcopus navigaſe ex Africa in navi cujuſdam Judæi Doſithæi, cujus nomen Amarantus erat; orraque tempeſtate die Veneris cum evidenti periculo naufragii; Amarantus conſtanter rexit navim uſque ad occaſum Solis; at inchoante tunc Sabbato, Amarantus, relicto clavo, proſternit ſe; ratique navigantes id ex deſperatione eum feciſſe, omnes conſternabantur; ſed cum intellexiſſent, ſic eum ſtare ex ſuperſtitioſa obſervatione Sabbati, non obſtante prædicto periculo naufragii, evaginatis enſibus, eum cogere tentarunt, ut ad clavum, & ad regimen navis aſſurgeret: at ille imperteritus immobiliſque remanſit, tota nocte, ac Sabbato ſequenti, quo expleto ſpontè ſurrexit, & clavum omiſſum recepit navis, quæ ex Dei miſericordia naufragium non fecerat, orantibus cum lacrymis omnes Chriſtiani in ea exiſtentes. Idem exemplum fuſius narrat *Menochius in Storeis part.* 1. *Centur.* 1. *cap.* 11. ad confuſionem fidelium noſtri temporis, quorum parùm videtur intereſſe dies feſtivos ſanctificare; & à ſervilibus operibus abſtinere.

Hemerobaptiſtæ erat alia claſſis re-
ligioſorum hominum apud Judæos; ſic 68
dicti, quia quotidie lavabant totum corpus ſuum ad ſanctitatem acquirendam; affirmantes, hominem vivere non poſſe, abſque quotidiano lavacro; quorum exemplum nunc Mahometani imitantur. Hi autem Hemerobaptiſtæ fuerunt illi, qui exprobrarunt diſcipulos Chriſti, quia non lotis manibus panem manducabant, ut ex S. Epiphanio *in Panar. lib.* 1. *cap.* 17. & *cap.* 18. ſcribit *Emin. Card. Baronius in d. Apparatu cap.* 11. & *Ann.* 33. *num.* 14. *Salelles de S. Inquiſit. lib.* 3. *cap.* 4. *regula* 212. *num.* 115. ubi plures Auctores citat. Et noviſſimè *Magri in Hierolex. eod. Verb. Hemerobaptiſtæ.*

Herodiani tandem conſtituebant aliam ſectam religionis in lege Moſayca; & hi adorabant Herodem tan-
quam Meſſiam, talem illum exiſti- 69
mantes; quia intruſus erat in regnum Judaicum tempore, quo ablatum erat ſceptrum de Juda juxta prophetiam Jacobi Patriarchæ *Geneſ. cap.* 49. *Verſ.* 10. Ideò Herodes hac opinione allectus fabricavit de novo Templum Jeroſoly-

roſolymitanum, ut diximus ſupra *Deciſ. XIII. num.* 38. & differit *Menochius in Hiſtor. Sacra lib.4. cap.4. num.3.* ubi Auctores antiquos cumulat. Quamvis alii diſſentiant, autumantes Herodianos fuiſſe de familia Herodis; vel ſic nominatos, quia celebrabant annualem Herodis diem; ſivè quia ad Herodis complacentiam ſolvebant tributum Romanis; à quibus ipſe Regnum obtinuerat; quod ſatis veriſimile apparet; quia hi Herodiani cum Phariſæis acceſſerant ad Chriſtum, tentantes eum, an liceret tributum dare Cæſari? ut legitur *in Matth. cap.* 22. *ver.* 17. De his autem videndus *Barradas in Evang. tom.* 3. *lib.* 8. *capit.* 12. & *Magri in Hierolexic. Verb. Herodiani*, ubi de ſupradictis opinionibus copiosè diſcurrunt.

DECISIO XXV.

ARGUMENTUM.

De Prophetis Legis naturæ, Moſaycæ, & Evangelicæ. Quid ſit Prophetia? A Quo detur hoc donum, & Quibus? An Dæmones poſſint revelare futura? Et an cognoſcant occultas hominum cogitationes? Quot, & quibus modis fiant revelationes hominibus tùm externæ, tùm internæ; tàm in ſomnis, quàm in extaſi, & raptu? Signa cognoſcendi revelationes veras à falſis. Compendioſa relatio ſexdecim Prophetarum, de quibus in Sacra Scriptura. Quæſita plura curioſa circa materiam Prophetiæ.

SUMMARIUM.

1 *Prophetæ nomen quid ſignificet? & unde eius Etymologia?*
2 *Prophetiæ definitio, ac eius declaratio.*
3 *Prophetare an quis poſſit rem, quam ipſe non intelligat?*
4 *Dei ſolius eſt ſcire futura, & occulta.*
5 *Dæmones an poſſint revelare futura, & occulta?*
6 *Oracula gentilium, in quibus dabantur reſponſa.*
7 *Oraculum Gerionis in Villa Apponi Diæceſis Patavinæ, ubi Diabolus revelabat futura.*
8 *P. Jacobus Salomonius è familia Prædicatorum laudatus.*
9 *Cogitationes hominum an cognoſcantur à dęmonibus?*
10 *Dęmoniacæ revelationes incertæ, & æquivocæ.*
11 *Deus cognoſcit omnia futura contingentia, non ſolùm libera, ſed etiam contingentia. Et quomodo?*
22 *Exempla futurorum contingentium.*
13 *Præterita repetere eſt proprium Prophetarum.*
14 *Prophetarum eſt manifeſtare præſentia, quæ ſint occulta.*
15 *S. Benedictus Abbas dono prophetiæ ditatus. B. Pius V. S. Philippus Nerius, & S. Catharina Senenſis revelantes res præſentes, ſed occultas.*
16 *Prophetia datur in utilitatem populorum.*
17 *Prophetæ quot, & quibus modis recipiant Divinas revelationes?*
18 *Revelationes fiunt vel immediatè à Deo, vel eius juſſu ab Angelis.*
19 *Adamo, & Evæ Deus immediatè, & per ſe loquebatur.*
20 *S. Ignatio Loyolæ Deus Pater eſt immediatè locutus.*
21 *Deus an videri poſſit in ſua eſſentia ab homine viatore?*
22 *Angeli revelabant ut plurimùm futura hominibus.*
23 *Revelationes cæleſtes alię ſunt claræ, alię enigmaticæ. Exempla*

de

de utriſque.

24 *Revelationes fiunt vel per locutionem externam, vel in ſomnis, vel in extaſi.*

25 *Quid, & Quotuplex ſit Extaſis?*

26 *Dæmon quomodo illudat phantaſiam hominum?*

27 *Raptus quid ſit?*

28 *Exempla Sanctorum, qui in ſpiritu etiam cum corpore elevabantur à terra.*

29 *Revelationes internæ fiunt vel per ſpecies imaginarias in phantaſia; vel per ſpecies intelligibiles in intellectu. Et quomodo?*

30 *Revelationes, & Viſiones merè intellectuales an dentur?*

31 *Prophetiæ qui ſint capaces?*

32 *Infantium exempla, qui miraculosè prophetarunt.*

33 *Plebis Sacci Caſtri Paduani infans disertè locutus.*

34 *Templum D. Antonii Patavini cur dicatur* Il Santo?

35 *Ethnici, & Gentiles aliquando prophetarunt.*

36 *Animalia irrationabilia prophetarum officio functa.*

37 *Canis Beatæ Margaritæ Cortonenſis indicat ei Amaſium occiſum.*

38 *Prophetia utrum ſit qualitas habitualis?*

39 *S. Philippo Nerio ſubtractum donum cognoſcendi ſpiritum Vrſulæ Benincaſæ.*

40 *Prophetia an ſit à Deo, & Angelo bono, vel à dæmone quomodo cognoſcatur? Signa decem & ſeptem.*

41 *Bonitas Prophetæ an ſatis ſit pro certitudine Prophetiæ?*

42 *Revelationes à quibus examinandæ ex Conc. Lateranenſi?*

43 *Vrbanus VIII. quid decreverit circa impreſſionem librorum cum revelationibus, & miraculis ſervorum Dei?*

44 *Proteſtatio Scriptoris facienda in principio libri circa revelationes, & miracula ſervorum Dei ex alio Decreto Vrbani VIII.*

45 *Revelationes, & miracula ſcripta in Vitis Sanctorum & Servorum Dei à privatis auctoribus an ſint neceſſariò credendæ?*

46 *Prophetæ in Lege Naturæ qui, & quot fuerint?*

47 *Prophetarum duo genera in Lege Moſayca. Vnum prædicentium futura. Aliud cantantium divinas laudes.*

48 *Prophetæ in Lege ſcripta prædicentes futura qui, & quot fuerint?*

49 *Prophetæ alij majores; & qui, & quot?*

50 *Iſajæ Prophetæ compendioſa vitæ narratio.*

51 *Jeremiæ vita breviter relata.*

52 *Ezechielis vitæ ſummaria notitia.*

53 *Danielis Prophetæ brevis narratio vitæ.*

54 *Daniel in lacu leonum liber inſculptus in ſepulchris Chriſtianorum in Symbolum reſurrectionis futuræ.*

55 *Oſee Prophetæ Vita.*

56 *Joelis Prophetæ Vitæ compendium.*

57 *Amos paſtor ovium, deinde Propheta; & Martyr.*

58 *Abdias Propheta quiſnam fuerit, & quo tempore?*

59 *Jonæ Prophetæ vita breviter narrata.*

60 *Micheæ Prophetæ ortus, vita, & Martyrium.*

61 *Nahum quid ſignificet? ubi, & quando prophetaverit?*

62 *Habacuc Propheta an fuerit ille, qui prandium detulit Danieli in lacu leonum? Brevis notitia ipſius vitæ.*

63 *Sophoniæ Prophetæ Vita, & revelationes.*

64 *Aggæi Prophetæ, & labores in reædificatione Templi.*

65 *Zaccharias Propheta quis, & quando fuerit?*

66 *Malachiæ prædictiones, & Prophetiæ.*

67 Pro-

67 *Prophetæ innumeri in Lege Evangelica.*

68 *Chriſtus Dominus Prophetiæ dono ſemper ditatus, ut homo.*

69 *S. Zacharias Pater S. Joannis Baptiſtæ, Simeon Senex, S. Ioannes Evangeliſta, & Agabus Prophetæ fuerunt, præter alios innominatos.*

70 *Prophetæ quare non ſunt accepti in Patria ſua?*

VLtra Levitarum perſonas, & alias religioſas ſectas, ſivè bonas, ſivè malas hominum Divino ſervitio mancipatorum in lege Moſayca, conſiderandi etiam veniunt Prophetę, à quibus Synagoga continuis temporibus fuit illuſtrata; & quorum miniſterio Deus frequenter utebantur in reprehendendis peccatoribus; & in comminandis pęnis, ac flagellis, ob eorumdem culpas infligendis; quapropter ad plenam notitiam Cleri Moſayci, & Aaronici, antequam ad ejuſdem ſacrificia deſcendamus, oportet breviter, quæ principaliora ſunt de Prophetis explicare; & de his in præſenti Deciſione videbimus.

1 *Quid ſit Prophetia?*

2 *Quot, & Quibus modis Prophetæ recipiant Divinas revelationes de rebus futuris, & arcanis?*

3 *Qui ſint capaces Prophetiæ, & Divinarum Revelationum?*

4 *An Prophetia ſit qualitas habitualis?*

5 *Quomodo cognoſcatur, an Prophetia ſit à Deo, ſeu ab Angelo bono? vel ab Angelo malo?*

6 *Qui, & Quot fuerint Prophetæ in Lege Naturæ? In Lege Moſayca? & in Lege Evangelica?*

Quo ad primum. Prętnotare oportet etymologiam hujus nominis *Propheta* provenire, vel *à procul fando*, ut
1 ait *Lyrannus in libr. Num. cap. 22.* quia qui prophetat, fatur ea, quæ à nobis ſunt procul, vel loco, vel tempore; vel à verbo græco προφημι, quod eſt *profari*, ſcilicet prædicere, ut ex auctoritate Vulpiani obſervat *Voſſius in Etymolog. Linguæ Latinæ verb. Propheta*; addens ibidem multiplicem fuiſſe ſignificationem hujus nominis apud Gentiles; apud quos ita vocabantur tùm Sacerdotes Idolorum, tùm Antiſtites Fanorum. Porrò apud Auctores Sacros Prophetas innuit tria genera perſonarum; nempè Cantores, divinas laudes pſallentes, ut notat *Cornelius à Lapide in lib. 1. Reg. cap. 10. verſ. 5.* & nos diximus ſupra *Deciſ. 24. num. 18.* Perſonas operantes miracula, prout de Eliſęo jam mortuo, ad cujus contactum mortuus ſuſcitatus fuit, dicit Scriptura *Eccl. 48. 14. Mortuum prophetavit corpus ejus: in vita fecit monſtra; & in morte mirabilia operatus eſt.* Et de Salvatore noſtro, quando ſuſcitavit filium Viduæ in Civitate Naim, dixerunt populi: *Propheta magnus ſurrexit in nobis. Luc. 7. 16.* Sed communiter ſignificat aliquem prædicentem futura, vel abſcondita; ſcilicet habentem donum Prophetię, ut benè advertit *Tirinus in Prolog. Idiotis. mor. Linguæ Hebr. num. 11. Emin. Card. de Lauræa in 3. lib. Sent. tom. 4. De Virtutib. Theolog. & aliis gratiis gratis. diſp. 19. num. 160.*

Igitur Prophetia ſic definitur. *Prophetiæ Spiritus eſt externa manifeſtatio ex Dei revelatione futurorum contingentium* 2
principaliter; & aliquando etiam prætoritorum, ac præſentium occultorum, ſivè diſtantium, ſivè indiſtantium, & vicinorum, in utilitatem perſonarum. Et eſt deſumpta ex ſcriptis ejuſdem *Emin. Card. de Lauræa d. diſp. 19. num. 168.* Quę verba ſingillatim, ſed breviter ſunt ponderanda, & exponenda.

Dicitur *Prophetiæ Spiritus*, quia Prophetia eſt donum ſpirituale, & gratia gratis data; quam quis ſola ſua induſtria non poteſt acquirere; niſi à Spiritu Sancto ſibi benignè elargiatur; juxta illud Apoſtoli. *1. Cor. 22. verſ. 4. Nemo poteſt dicere Dominus Jeſus, niſi in Spiritu Sancto.* Et Verſ. 8. *Alii quidem per Spiritum datur ſermo ſapientiæ.* Et paulò poſt. *Alii optratio virtutum;*

alii

alii Prophetia, nam ut ibi concludit Apoſtolus *verſ.* 11. *Hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens ſingulis, prout vult.*

Dicitur, quod Prophetia eſt *manifeſtatio*, proprium enim eſt illius, qui prophetat, manifeſtare prædicendo ea, quæ ſunt ventura; vt fecerunt omnes Prophetæ in Lege naturæ, Moſayca, & Euangelica; qui inter cætera manifeſtarunt aduentum Meſſiæ, eius conceptionem ex Virgine; prædicationem, miracula, perſecutionem, paſſionem, mortem, reſurrectionem, & cætera omnia ad eum, & Eccleſiam Sponſam ſuam pertinentia; vnde S. Petrus in *Epiſt.1. cap.* 1. *verſ.* 10. ait: *De qua ſalute exquiſierunt, atque ſcrutati ſunt Prophetæ, qui de futura in vobis gratia prophetauerunt; ſcrutantes in quod, vel quale tempus ſignificaret in eis Spiritus Chriſti; prænunciantes eas, quæ in Chriſto ſunt paſſiones, & poſteriores glorias; quibus reuelatum eſt &c.* Et quamvis Prophetia includat etiam in Prophetante cognitionem eorum, quæ ab eo prædicuntur; nemo enim poteſt loqui de aliqua re, niſi eam agnoſcat; & ideò olim Propheta vocabatur *Videns*; & Saul ſollicitus de Aſinis deperditis dixit ſocio ſuo: *Eamus ad Videntem* quia ſubdit Scriptura 1. *Reg. cap.* 9. *verſ.* 9. *Qui enim Propheta dicitur hodie, vocabatur olim Videns*. ſciebant namque Prophetæ, & intelligebant res, de quibus prophetabant: Nihilominus in definitione dicitur tantùm, quod Prophetia ſit *manifeſtatio*; & non *cognitio*; quan-
3 doquidem Deus poteſt committere manifeſtationem futurorum, vel arcanorum alicui illa non intelligenti; exempli gratia ſi faciat loqui aliquod iumentum, ut *in libr. Num. cap.* 22. ubi *num* 28. *Aperuit Dominus os Aſinæ Balaam, & dixit Aſina*. Vel pueros, ut de illis acclamantibus Saluatori. *Hoſanna filio Dauid, Benedictus, qui venit in nomine Domini, Matth cap.* 21. *verſ.* 9. Vel ſi committeret Deus alicui Italo ignaro linguæ Græcæ, vel Hebraicæ, ut manifeſtaret aliquod Divinum ſecretum verbis Græcis, aut Hebraicis ipſi reuelatum, ut latè differit, alias de hac re rationes allegando, *Emin. Card. de Lauræa d. diſp.* 1. *De Gratia gratis data à num.* 185. *& ſeqq.* in his enim, & ſimilibus caſibus eſſet Prophetia per ſolam manifeſtationem futurorum, vel occultorum; etſi ille, qui prophetaret, aut loqueretur, non haberet cognitionem de rebus ſibi reuelaris, & manifeſtatis.

Dicitur in definitione *ex Dei reuelatione*; quia proprium eſt ſolius Dei ſcire futura; & cognoſcere arcana, & quæ 4
ſunt alijs occulta; juxta *verſ.* 5. *Pſalm.* 138. *Ecce tu Domine cognouiſti omnia nouiſſima, & antiqua*. Et *Iſa. cap.* 41. *verſ.* 23. *Anuunciate, quæ ventura ſunt in futurum; & ſciemus, quia Dij eſtis vos*. Quare Redemptor noſter optimè docuit Apoſtolos hanc veritatem, dicens: *Non eſt veſtrum noſſe tempora, vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate; Act. cap* 1. *verſ.* 7. Et de quolibet Prophetante legitur in ſacro Textu, quod ex Dei locutione vel interna, vel externa, (ut poſtea declarabimus) manifeſtauerit futura: Vnde *Petrus in Epiſt* 2. *cap.* 1. *verſ.* 21., ait: *Non enim voluntate humana allata eſt aliquando Prophetia; ſed Spiritu Sancto inſpirati, locuti ſunt ſancti Dei homines.*

Hìc autem objiciet aliquis. Manifeſtatio futurorum; nec non arcanorum 5
fieri poteſt virtute Dæmonis. Ergo non ex ſola Dei reuelatione. Antecedens probatur. *In Deuter. cap.* 18. *verſ.* 11. Deus prohibet conſulere Pythones, ac diuinos, maleficos, & incantatores. Ergo dantur iſti, qui poſſunt futura prædicere, & ſic Saul cum acceſſiſſet ad mulierem Pythoniſſam: ait illi: *Divina mihi in Pythone*, 1. *Reg* 28. *verſ.* 8. Et Ochozias Rex Iſrael cum eſſet infirmus miſit Nuncios ad conſulendum Deum Accaron, an viuere poſſet de infirmitate ſua? quem reprehendit Elias Propheta, ut legitur 4. *Reg.* 1. *verſ.* 16. Ex hiſtorijs autem prophanis noto- 6
rium eſt, Gentiles habuiſſe quædam Idola, quæ Oracula dicebantur; à quibus petebant vaticinia; & recipiebant

Z reſpon-

reſponſa futurorum. Hujuſmodi fuerunt Oraculum Dodonœum in Epiro; Iovis Ammonis in Lybia; Delphicum, ſivè Pythium in Delphis; Lycium, Dyndimæum; & alia plura, de quibus *Franciſcus Serra in Apparatu Synonymor. Verb. Oraculum*, ubi notat ritus, quos adhibebant, pro vaticinio habendo, & reuelatione futurorum. Et magiſtraliter de prædictis omnibus Oraculis *Martin. Delrius Diſquiſit. Magicar. lib.4. cap. 2. quæſt. 6.* Et ad horum normam in hac Diæceſi Patavina, ab ipſa Vrbe Antenorea condita Anno 1188. à Nativitate autem Chriſti ſexto, in Villa Apponi extabat Oraculum Gerio-
7 nis, à quo reſponſa futurorum dabantur; ad quod teſte *Suetonio in Tiberium cap.14.* acceſſit Tiberius ipſe, qui de mandato Cæſaris Auguſti cum militijs ibat contra Dalmatas; ac illud conſulvit de ſua ſucceſſione in Romanum Imperium; & affirmatiuum reſponſum reportavit; ut enarrant *Portenarius de felicitate Paduæ lib.9. cap.1. Sertorius Vrſatus Eques in Hiſtor. Patau. libr.1. part. 1. pag.* 46. Et nouiſſimè eruditiſſimus Theologus, ac antiquitatum Cœli Antenorei diligentiſſimus inveſti-
8 gator *P. Jacobus Salomonius Ordinis Prædicatorum in Inſcriptionib. Agri Patavini, De Villa Apponi pag.159.*

Creſcit autem obiectio, quia non ſolùm videntur Dæmonia poſſe vaticinari, & manifeſtare futura, vel abſcondita ex traditis per *Bartol. Sybillam in Speculo Peregrinar. QQ. Decade tertia cap. 9. quæſt.* 1. per *Martin. Delrium d. cap.4. cap.2. q.2.* & *Schottum in Phyſica Curioſa tom.1. lib.1. cap.5.* § 2. Sed etiam
9 ſecreta cordium, & occultas cogitationes manifeſtare; ut innuit idem *Delrius eod. cap. 2. quæſt.1. verſ. 5.* ibi: *De ſolis cogitationibus in animo manentibus controvertitur, an eas Dæmon cognoſcat? Experientia ſæpè probavit, illum non eſſe mendacem indicem; ſed per energumenos veris infamiæ jaculis configere.* Cui adſtipulatur *Gaſp. Schottus in d. tom. 1. Phyſic. Curioſæ lib.1. cap.5. §.1. in fine* his verbis: *Scio, ante non multos annos dæmonem ex quadam perſona energumena loquentem revelaſſe multas accedentium cogitationes occultiſſimas; & nullo externo ſigno proditas.*

Reſpondetur, obiectiones has non officere definitioni Prophetiæ, quatenus firmat, manifeſtationem futurorum, vel arcanorum venire ex Dei ſolius revelatione; quia intelligenda eſt de revelatione vera, & certa; non autem de incerta, dubia, & æquivoca; 10
qualis eſſe ſolet dæmoniaca. Ita *Emin. Card. de Lauræa d. diſp. 19. num.* 183. Siquidem dæmon dum futura prædicit, vel revelat; argumentis, & præſumptionibus utitur ad divinandum; vel à motu Cœlorum, ac Syderum, pro pluvia, ſerenitate, tempeſtate, meſſis abundantia, vel penuria prædicenda. Vel à complexione hominum, eorumque moribus, & naturali propenſione; nec non à phantaſmatibus in eorum mentes excitatis; ex quibus futuras rixas, amores, vel alios humanos actus prænunciat, antequam ſequantur; ut doctè *Delrius*, & *Schottus* locis proximè allegatis; & *Bart. Sybilla d. Decad.3. cap. 9. q.1.* Quo verò ad cognitionem occultarum hominum cogitationum; quamvis ſit famoſa quæſtio inter utramque Scholam Theologorum, an Angeli ſolis viribus naturalibus eas videre, & ſcire valeant? de qua *Collegium Salmanticen. in Curſu Theologic. tom.2. part.2. De Angelis tract. 7. diſput.7. dubio 5.* & *Maſtrius in 2. libr. Sent. diſp.2. quæſt.8.* à quibus diverſæ Sententiæ propugnantur, & ad invicem impugnantur; nihilominus illas procedere, aiunt, de Angelis bonis; ſiquidem de malis, & ſic de dæmonibus, concordant omnes Scholaſtici, quod internas hominum cogitationes iidem non vident, ut ex *Auctore de Eccleſ. dogmatib. apud S. Auguſtinum cap.81.* comprobat ipſe *Maſtrius d. tract. de Angelis quæſt.8. diſp. 2. num.* 236. Teſtimonia autem contraria relata à Delrio, & Gaſpare Schotto, procedunt ex conjecturis, vel alijs ſignis per hominem datis de eorum internis cogitationibus, ut prædicti Auctores declarant, & pro-

& proſequitur *Bart. Sybilla d. Decad.* 3. *cap.* 7. *q.* 2. omninò videndus; & noviſſimè *Colleg. Salmanticen. de Angelis d. tract.* 7. *diſp.* 7. *num.* 65.

Sequitur in definitione: *Futurorum contingentium principaliter*. Quia talis,
11 & tanta eſt ſcientia Dei, ut omnia futura contingentia clarè cognoſcat, non ſolùm libera, ſed etiam conditionata; de qua ſcientia exclamat Apoſtolus: *O altitudo divitiarum ſapientię, & ſcientię Dei. ad Rom.* 11. 33. Hoc autem probatur ratione; & exemplis. Rationes multæ afferuntur à Theologis, ſed illa præcipua, quia omnia futura contingentia ſunt ab æterno realiter, & phyſicè præſentia Deo; & ratione hujus præſentiæ à Deo certè cognoſcuntur. Hinc ſcriptum eſt *in libr. Eccleſiaſt. cap.* 39. *Verſ.* 24. *Opera omnis carnis coram illo à ſęculò, & uſque in ſęculum reſpicit; & nihil eſt mirabile in conſpectu ejus.* Et in hac conformitate ſcripſit S. Gregorius *lib.* 20. *Moral. cap.* 23. *Ante Dei oculos pręterita nulla ſunt; pręſentia non tranſeunt; futura non veniunt; quippè quia omne, quod nobis fuit, & erit, in Dei proſpectu preſtò eſt.* Et concordanter dixit S. Auguſtinus *lib.* 15. *De Trinitate cap.* 7. *Quis hominum poteſt iſtam capere ſapientiam, quâ Deus novit omnia, ita ut nec ea, quæ dicuntur futura, quaſi deſint, expectentur, ut veniant: ſed & præterita, & futura cum præſentibus ſint cuncta præſentia.* Et de hac veritate copiosè diſputant, & rationes cumulant tàm Thomiſtæ, quàm Scotiſtæ *in tract. de Scientia Dei*, inter quos *Colleg. Salmanticen. in d. curſu Theologico tom.* 1. *de Deo. tract.* 3. *diſp.* 8. *per totam. Gonet tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 4. & *diſp.* 5. ubi de ſcientia ſimplicis intelligentiæ, ac de ſcientia Viſionis; nec non de ſcientia media; quam *diſp.* 6. acriter impugnat. *Abelly in Medulla Thologica tom.* 1. *part.* 1. *tr.* 1. *cap.* 3. *ſect.* 1. 2. 3. & 4. Et inter doctos doctiſſimus *Maſtrius in* 1. *Sent. diſp.* 3. ubi per decem articulos totam hanc ſubtiliſſimam, & altiſſimam ſimul materiam Scientiæ Dei futurorum contingentium examinat, & declarat; quomodo nihil officiat humanæ libertati, ad explodendum errorem Vviclefi, qui fuit damnatus in *Concilio Conſtantię ſeſſ.* 8.

Exempla autem ſunt innumera de Dei ſcientia, & præſcientia circa futuros eventus; de quibus plena eſt 12
Scriptura Sacra. Noe enim præter diluvium ex Dei revelatione prædixit Cham futurum ſervum Semi fratris ſui. Jacob prænunciavit duodecim filiis ſuis, quæ illis contingere debebant. Samuel prædixit, regnum transferendum à Saule 1. *Reg.* 15. 18. Abdias prophetavit, quod Regnum Iſrael ſcindendum erat in duas partes. 3. *Reg.* 11. 31. & alia plurima in veteri Teſtamento de peculiaribus eventibus futuris, quæ Prophetæ prænunciarunt. Pariter in Teſtamento novo à Zacharia prædicitur, quod ejus filius Joannes parabit viam ante faciem Domini. Simeon prophetavit perſecutionem Chriſti. Ipſe verò Chriſtus tot, & tanta prædixit, prout in Evangelio; & præcipuè traditionem Judæ Iſcariotæ; ac trinam negationem Petri.

Subditur in definitione. *Et aliquando etiam pręteritorum*. nam proprium eſt Prophetiæ etiam præterita repetere, 13
oſtendere, ac demonſtrare. Hinc Moyſes tanquam Propheta, Deo revelante, conſcripſit Pentateuchum, Seriem ſcilicet ordinatam, & diſtinctam eorum, quę per tot annorum millia pręceſſerant; quod notat *S. Greg. hom.* 1. *in Ezech.* Sic de Eſdra, qui poſt reditum de Babylonia, Legem jam deperditam, Deo inſpirante cunctis Judęis audientibus, in ſcriptis redegit, Propheta dicitur, teſte S. Auguſtino *lib.* 17. *de Civit. Dei cap.* 24. Salvatore autem noſtro dicente Samaritanę: *Quinque viros habuiſti, & nunc quem habes, non eſt tuus vir. Joan.* 4. 20. ipſa ad eum dixit: *Domine, ut video, Propheta es tu.*

Additur in definitione: *Ac pręſentium occultorum, ſivè diſtantium, ſive indiſtantium, & vicinorum.* Prophetę enim 14

Z 2 di-

dicuntur etiam illi , qui præſentia , ſed incognita denunciant . Ita fecit Sanctus Joannes Baptiſta , vocatus Propheta; qui de Meſſia jam in humanis agente , ſed nondum cognito, ait: *Ego baptizo in aqua ; medius autem veſtrum ſtetit , quem vos neſcitis . Ipſe eſt, qui poſt me venturus eſt , qui ante me factus eſt .* Et cum vidiſſet Jeſum exclamavit . *Ecce Agnus Dei , ecce qui tollit peccata mundi . Jo.* 1. 29 Hac de cauſa donum Prophetię habuiſſe dicuntur Sancti illi in Eccleſia Catholica; qui indiſtantia occulta agnoverunt. De Sancto Benedicto Abbate; ſic in Breviario Roma-
15 no *lect.* 5. legitur . *Augebatur in dies magis divina gratia Benedictus , ut etiam prophetico ſpiritu ventura prędiceret . Quod ubi accepit Totila Gothorum Rex , exploraturus an re ita eſſet ; Spatharium ſuum regio ornatu , & comitatu præmittit , qui ſe Regem ſimularet . Quem ut ille vidit , depone , inquit , depone fili , quod geris , nam tuum non eſt .* Pari modo de Beato Pio Quinto legitur, quod de Claſſe Turcica maritima *Victoriam ea ipſa hora , qua obtenta fuit , Deo revelante cognovit ; ſuiſque familiaribus indicavit . Brev. Rom. lect.* 6. Item de Sancto Philippo Nerio: *Prophetiæ dono fuit illuſtris , & in animorum ſenſibus penetrandis mirifice enituit : nam , eos , qui puritatem colerent , ex odore ; qui verò ſecus ex fętore dignoſceret* ejuſdem *Breu. Rom. lect.* 6. Et in ædificatione Eccleſiæ Sanctę Marię in Vallicella murum ſubtus terra abſconditum cognovit , & Architecto indicavit ; ut in ipſius Sancti Philippi Nerii vita ſcribit *Jacobus Baccius lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 6. ultra plurimas alias arcanorum revelationes. His concors eſt etiam id , quod recitatur in eodem Breviario *lect.* 6. de Sancta Catharina Senenſi , ſcilicet : *Avenionem ad Gregorium Undecimum Pontificem Maximum profecta eſt : cui etiam votum ejus de petenda Urbe , ſoli Deo notum , ſeſe divinitùs cognoviſſe monſtravit .* Plura autem teſtimonia , & auctoritates Sacras de prędictione rerum pręſentium occultarum congerit *Emin. Card. de Lauræa d. diſp.* 19. *num.* 178.

Tandem dicitur in definitione Pro-
phetię , *In utilitatem perſonarum .* quia 16
hęc eſt cauſa finalis, ob quam Divina Clementia dignatur revelare futura , aut prętерita , vèl pręſentia abſcondita; videlicet, ut fideles , & alii reportent utilitatem , ſalutemque animarum; undè ait Apoſtolus 1. *Cor.* 12. 7. *Manifeſtatio ſpiritus ad utilitatem .* Et de futuro Meſſia omnem gratiam , donumque Prophetię eminenter habituro ait *Iſaia cap.* 61. *verſ.* 1. *Spiritus Domini ſuper me , eò quod Dominus unxerit me ; ad annunciandum manſuetis miſit me , ut mederer contritis corde , &c.* Quod de ſe dictum fuiſſe oſtendit Salvator Judęis, ut habetur *in Lucæ cap.* 4. *verſ.* 18. Omnes autem Prophetę ut plurimùm juſſi ſunt prophetare, ut peccatores agerent pœnitentiam ; & Sancto Joanni in Apocalypſi dictum fuit : *Quod vides , ſcribe in libro , & mitte ſeptem Eccleſiis , quę ſunt in Aſia . Apoc.* 1. *verſ* 11.

Quo ad ſecundum ; in quo quęri-
tur , *Quot , & quibus modis Prophetę* 17
recipiant divinas revelationes , de rebus futuris , & arcanis? diſtinguere oportet tria , *Revelantes , Res revelatas ; & formalitatem Revelationum .*

Circa Revelantes ſcire oportet, quod revelationes fiunt Prophetis, ac Sanctis Viris vel immediatè ab ipſo Deo,
quia non repugnat, quod Deus imme- 18
diatè loquatur Prophetę , docens eum; quę debet revelare, vel manifeſtare ; ſiquidem poteſt Deus vel humano modo, ſicut alius homo, loqui Prophetę ſenſibiliter ; vel apparens in forma hominis; vel non apparens, ſed tantùm formans vocem , & ei dicere res manifeſtandas ; quod enim Deus poteſt facere per Angelum , vel per aliam creaturam , poteſt etiam facere per ſeipſum immediatè ; ut differit *Eminen. Card. de Laurea d. tract. de Gratia gratis data diſp.* 19 *num.* 204. *& ſeqq.* & docuerunt *S. Cyprianus lib.* 2 *contra Judęos cap.* 5. *S. Hilarius lib.* 4. *de Trinitate ;*

&

& *S. Gregor. Nazianzenus tract. de fide*; quos refert *Cornelius à Lapide ante Geneſ. Canon.* 16. Probari autem poteſt hoc dictum exemplis Scripturæ Sacrę;
19 nam cum Adamo, & Eva Deus immediatè eſt locutus, ſecundum opinionem prædictorum SS. Patrum, & Doctorum, nec non *S. Auguſtini in lib. 8. de Geneſ. ad Litter. cap.* 18 Sic cum Abrahamo, & Jacobo, qui teſtatur vidiſſe *Dominum innixum ſcalæ dicentem ſibi; Ego ſum Deus Abraham patris tui. Geneſ.* 28. 13 Idem pluries legitur de Moyſe; nec non de Iſaja; qui *cap 6. Verſ.* 1. ait, *Vidi Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum, & elevatum.* Et paulò poſt *Verſ.* 8. *Et audivi vocem Domini dicentis. Vade, & dices populo huic &c.*

His addere licet, quod de S. Ignatio
20 Loyola ſcribit *Maffeus in ejus Vita lib. 2. cap. 5.* quem refert etiam *Bagatta in Admirand. Orbis Chriſt. tom. 2. lib. 8 cap. 1. num.* 43. videlicet eunti Romam prædicto Sancto, & non longè ab Urbe Templum ingreſſo, ut oraret, *abſtracto à ſenſibus, atque alta quadam animę contemplatione defixo, clariſſima in luce per ſpeciem illi ſe ſe Deus Pater oſtendit, JESU Filio bajulanti crucem; & crudeliſſimis affecto ſuppliciis, præſentem Ignatium, ſocioſque commendans: quos ille, cum in fidem, ac patrocinium libentiſſimè recepiſſet, ad Ignatium placido, ac ſereno vultu converſus, hæc ipſa affari verba dignatus eſt. Ego vobis Romæ propitius ero*

Sed utrùm Deus permiſerit ſe videri à prædictis Sanctis Prophetis, atque
21 Sancto Ignatio in ſua eſſentia, & ſicuti eſt? Quæſtio eſt difficilis, pendens ab illa controverſia Scholaſticorum, an de potentia Dei abſoluta poſſit intellectus creatus elevari ſine lumine gloriæ, per ſolum auxilium extrinſecum ad beatam viſionem? In qua quidem diſputatione negativam partem tenent Thomiſtæ; affirmativam verò Scotiſtæ; & utroſque aſſertores allegat *Maſtrius in 1. ſent. tom 1. diſp. 5. quæſt. 5. num.* 153. & *num.* 154. Et in puncto, quod Moyſes, & Divus Paulus in hac vita viderint Deum, ut eſt in ſe, & ſecundum ſubſtantiam, aſſeruerunt *S. Ambroſius in Hexamer. cap. 2. S. Baſilius in Hexamer. Hom. 1. & S. Auguſtinus libr. 12. de Geneſ. ad Litter. cap. 26. & 27.* quorum verba tranſcribit *Emin. Card. de Lauræa in 4. ſent. tom. 4. in tract. de beatitudine diſp. 14. à num.* 359. & *ſeqq.* ubi tamen ſe declarat inhabilem ad hanc controverſiam decidendam; ſtante auctoritate contraria Sacrę Scripturæ *Exod.* 33 20. ubi Moyſi, petenti videre faciem divinam, fuit à Deo reſponſum: *Non poteris faciem meam videre: non enim videbit me homo, & vivet.* Ibique Gloſſa declarat, ideſt *per incircumſcriptam eſſentiam.* Et in Evangelio S. Joannis *cap. 1. Verſ. 18. Deum nemo vidit unquam*, nec non *in 1. Epiſt. ad Thimot cap. 6. Verſ. 16. Deum nullus hominum vidit.* Nihilominus prælaudatus *Emin. Card. de Lauræa in alio tom. 4. in 3. Sent. in prædicta diſp. 19. de Gratia gratis data num. 229.* concordat ſupradictas diſcrepantes Theologorum opiniones, dicendo; poſſe intelligi Scripturam Sacram, quod neque Prophetæ, neque aliquis Sanctus in hac mortali vita viderint Deum immediatè in eſſentia; & prout eſt in ſua ſubſtantia; at ipſum Deum viderint in aliqua imagine, & ſimilitudine; aut alia forma ſenſibili juxta Divinæ Voluntatis, cui nihil eſt impoſſibile, beneplacitum; & in hoc concordat auctoritas S. Dionyſii Areopagitæ *in libro de Cæleſti Hierar. cap. 4.* ſic dicentis: *Deum verò Sanctis viſum, ac oſtenſum eſſe; illum quidem, ſed enunciationibus, quæ Deo dignæ ſint, per quaſdam ſacras, & eorum, quibus oſtenduntur, captui accommodatas viſiones.*

Ab Angelis autem juſſu Dei, ut 22
plurimùm fiunt etiam revelationes hominibus de rebus futuris, vel abſconditis; ea ratione quia Angeli ſunt miniſtri Dei, facientes voluntatem ejus, ut ait *Pſalm.* 102. *Verſ.* 21. *Et omnes ſunt adminiſtratorii Spiritus, in miniſterium miſſi propter eos, qui hereditatem capiunt ſalutis. Hebr.* 1. 14. ac idem S. Dionyſius *d. cap.* 4. ſubdit: *Per Angelos ad*

nos

nos perveniunt eæ , quæ naturam noſtram ſuperant patefactiones . Atque de hac veritate habemus innumera exempla; nam Angelus loquitur ad Agar. *Gen.* 7. Ad Loth. *Gen.*19. Ad Tobiam, ut in ejus libro. Ad Danielem *cap.*3. *&* *cap.*6. *&* *cap.*13. *&* 14. & alibi , ac aliis ſæpè . Sic in novo teſtamento Angelus apparuit Zachariæ , eique prædixit conceptionem Joannis, & miniſterium Præcurſoris Meſſiæ ; atque Deiparæ revelavit altiſſima myſteria Incarnationis Verbi Divini , & Redemptionis humani generis. *Luc.cap.*1. *per tot*. Præter alia exempla conſiderata ab ipſo *Emin. Card. de Laurea d. diſp.*19. *num.*212. *&* 213. Et centena, ac millena collecta ab Hiſtoriis Eccleſiaſticis per Bonifacium Bagattam *in Admiran. Orbis Chriſt. tom.*1. *lib.*1. *cap.*2. præcipuè §. 5. *&* 6. nec non *lib.*4 *cap.* 1. ubi de pane, vino, aliiſque eduliis per Angelos hominibus porrectis ; ac etiam *tom.*2. *lib.*3. *cap.*3. §.4. ubi exempla illorum , qui Sacra Euchariſtia ab Angelis paſſi fuerunt .

Circa verò *res revelatas* ſcire oportet ,
23 has aliquando continere ſenſum expreſſum , apertamque ſignificationem, aliquando verò obſcurum , & in enigmate . Primo modo factæ ſunt omnes revelationes tàm in veteri, quàm in novo teſtamento , in quibus Deus vel per ſe, vel per Angelos explicitè manifeſtavit ventura; ut de promiſſionibus factis Abrahamo , Iſaaco , Jacobo , Moyſi , & aliis de terra promiſſionis concedenda Iſraeliticæ genti . Item de punitione danda Heli Summo Sacerdoti ob malè educatos filios, manifeſtata adoleſcenti Samueli 1. *Reg.* 3 11. De electione, & unctione facienda per ipſum Samuelem de Saule in Regem. 1. Reg.9. 15. De alia unctione David in Regem, reprobato Saule . 1. Reg. 16.1. De Templo ædificando non à David, ſed à Salomone filio ejus. 2. *Reg.*7. 5. Et de aliis plurimis in teſtamento veteri : prout etiam in novo , quando manifeſtata eſt nativitas Joannis Baptiſtæ, Incarnatio Filii Dei; admonitus Joſeph , quod Deipara gravida eſſet virtute Spiritus Sancti . Quod fugeret in Ægyptum ; deindè reverteretur in terram Iſrael , defuncto Herode ; & his ſimilia. Altero modo factæ erant revelationes non expreſsæ; ſed obſcuræ; & in enigmate . Exempli gratia ; quando Deus apparuit Moyſi in rubo ; & dixit Moyſes ; *Vadam*, *& videbo viſionem hanc magnam , quare non comburatur rubus* . *Exod.* 3.3 ſignificabat enim in enigmate , tùm *Divinitatem in humanitate Chriſti*, ut ait ibi *Gloſſa ordin.* vel Virginitatem illibatam Deiparæ, ut canit Eccleſia : *Rubum , quem viderat Moyſes incombuſtum ; conſervatam agnovimus tuam laudabilem virginitatem* . Quando Pincerna Regis Ægypti, & Piſtor viderunt ſomnia in carcere , à Joſepho ibi interpretata . *Geneſ.*40.5. Nec non ſomnium Pharaonis de ſeptem bovibus pulchris, & ſeptem macie confectis . *Geneſ.* 41. 2. Quando Deus juſſit Ahiæ prophetæ ; ut ſcinderet pallium ſuum novum , & daret decem ſciſſuras Jeroboamo , denotans ſcindendum eſſe Regnum Salomonis, & decem Tribus ſubdendas Joroboamo ; duaſque tantùm remanſuras ſub regimine Roboami filii Salomonis. 3. *Reg.* 11. 30. Quando Iſajas multa de futuro Meſſia dixit, ejuſque virtutes, ac paſſionem , ſed ſub enigmate prophetavit , prout in toto ejus libro. Quando Deus oſtendit Jeremiæ *Virga vigilantem* ; deinde *ollam ſuccenſam Jer.*17. 1. Quando juſſus eſt Jeremias à Domino . *Facere ſibi vincula*, *& catenas*, *& ponere eas in collo ſuo. Jer.* 28.2. ad denotandam populi futuram captivitatem . Quando Ezechiel vidit quatuor illa myſtica animalia . Datum eſt ei comedere volumen; ac dormire ſuper latus ſiniſtrum 390. diebus; ſuper dextrum verò 40. atque vilem cibum, & fędè confectum ſibi præparare; ad deſignandam calamitatem filiorum Iſrael , & afflictionem habitantium Jeroſolymis. *Ezech.cap.*1. *cap.* 3. *cap.*4. ac plurima alia enigmatica tùm in hoc propheta , tùm in aliis ; ac

ac etiam in novo teſtamento; præcipuè quando Divo Petro eſurienti, atque oranti oſtenſum eſt linteum magnum immiſſum de cęlo, *in quo erant omnia quadrupedia, & ſerpentia terrę, & volatilia cęli, & facta eſt vox ad eum; Surge Petre, occide, & manduca. Act.* 10. 11. innuendo eidem, ut ſe converteret ad prædicandum Egangelium Ethnicis, atque paganis. Et quando Sancto Joanni in Apocalypſi tot, & tantæ viſiones obſcuræ revelatæ ſunt, quarum intelligentia non habebitur completa uſque ad adventum Antichriſti, & ad finem mundi, ut Scripturiſtæ teſtantur.

24 Tandem circa *formalitatem revelationum*; hæ fiunt multis modis. *Primò* in forma ſenſibili, & ad ſenſus externos, præcipuè per locutionem. Patet de locutionibus Dei ad Adamum, & Evam; ad ſerpentem, ad Cainum, ad Noe, & alios; ut diximus ſupra. Item de locutionibus externis, & ſenſibilibus Angelorum ad Loth, ad Balaam, ad Tobiam, ad tres pueros in fornace ignis ardentis, ad Abacuch, ad Zachariam Prophetam, ad Machabæos, ad patrem Joannis Baptiſtæ, ad Deiparam; ad Salvatorem in ejus agonia in horto, ad mulieres penes ſepulchrum; ad Apoſtolos in Aſcenſione Domini, ad Petrum in carcere; ad Cornelium Centurionem; & ad alios multos. Secundò modo in ſomnis; exemplum de Jacob, qui in ſomnis vidit ſcalam *Gen.* 28. 12. De Labano, cui in ſomnis dixit Dominus, *Cave ne quidquam aſperè loquaris contra Jacob. Gen.* 31. 24. De Salomone, cui *apparuit Dominus per ſomnium nocte, dicens poſtula à me &c.* 1. *Reg.* 3. 3. De Sancto Jobo dicente: *Per ſomnium loquitur Deus, per ſomnium viſione nocturna, quando irruit ſopor ſuper homines. Iob.* 33. 14. De Sancto Joſeph, cui Angelus Domini, apparuit in ſomnis dicens: *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam, quod enim in ea natum eſt, de ſpiritu ſancto eſt. Matth.* 1. 20. Et iterum, cum eum monuit fugere cum puero, & Matre ejus in Ægyptum; ac deinde reverti in terram Iſrael. Ac denique de Sanctis Magis, qui *in ſomnis acceperunt reſponſum, ne redirent ad Herodem; Matth.* 2. 12. Tertiò modo per *Extaſim*. Eſt autem *Extaſis* nomen græcum ſignificans ſtuporem, exceſſum, ſeu alienationem mentis à ſenſibus; & eſt paſſio, qua quis intentus vehementi conſiderationi alicujus rei alienatur à ſenſibus. *Emin. Card. de Lauræa d. tom.* 4. *in* 3. *Sent. diſp.* 20. *de Miraculis art.* 23. *num.* 934. Et in Opuſculo de Oratione Chriſtiana *Opuſc.* 5. *cap.* 6. Triplex autem eſt *Extaſis*. Naturalis, Dęmoniaca, & Divina. 25

Illa, quę naturalis dicitur, vel eſt morboſa, proveniens vel à ſpaſmo, vel ab ebrietate, vel à ſomnifero medicamento, vel à phręneſi, qua appreheſi manent penitus immoti; ſivè etiam ex obſtinatione melancholici delirii, ut ex Rhoderico Luſitano *de Aſiria cap.* 26. notat idem *Emin. Card. de Laurea d. diſp.* 20. *de Miraculis num.* 936. ſubdens ibi, hac ultima correptum fuiſſe Nabuchodonoſorem, qui delirans, mente captus, à regno pulſus, in campis cum beſtiis per annos octo commoratus eſt, & fęnum ut bos comedit, deinde in ſanam mentem reſtitutus. *Dan.* 4. 30. Alia *Extaſis* naturalis non morboſa eſt, ſed ſana: & eſt illa, quæ ex vehementi conſideratione alicujus rei ſummæ dilectę; vel vehementi applicatione in contemplatione alicujus veritatis; vel ex magno, & inopinato eventu, ac ſtupore oritur; ex eo quia confluunt ad cerebrum omnes ſpiritus animales, deſtinati internis, ac externis ſenſibus, atque motivę potentiæ; & ideò ſic alienati non operantur; & videntur ſibi multa conſpicere, & loqui cum aliis, ut diſſerit *Zacchias in Quæſt. Medicolegal. lib.* 4. *q* 6. Hinc cum Iſaac benedixiſſet Jacob pro Eſau, *Expavit ſtupore vehementi; & ultra quàm credi poteſt. Geneſ.* 27. 33. Ipſe autem Jacob audiens, quod Joſeph, quem per annos 23. tenebat mortuum laceratum à fera, vivebat ProRex Ægypti, *Quaſi de gra-*

gravi ſomno evigilans, *ait &c. Geneſ.* 25. Et de Regina Sabba vidente magnificentiam Salomonis, & experiente ejus ſapientiam, dicitur, quod *Non erat præ ſtupore ultra in ea ſpiritus*. 2. *Paral.* 9.4. Dæmoniaca *Extaſis* eſt alienatio mentis, inducta à dæmone obſtupefaciente ſenſus; & de hac gloriantur magi, & lamiæ potentes dementare, & obſtupefacere homines, de quibus ſcribit *S. Auguſtinus in Epiſt.* 56. *& lib.*
26 8. *de Civit. Dei cap.* 14. Dæmon enim, ſic Deo permittente, aliquando illudit Dei ſervos, inſerendo in eorum phantaſia aliquas ſpecies rerum, quæ in re non ſunt; vel impediendo ſenſus externos, ne operentur, & ne concurrant ſpiritus vitales in illos, & ſic cauſat exceſſum, & alienationem à ſenſibus; ut cum pluribus feciſſe Simonem Magum legitur *in Act. Apoſt. cap.* 8. & demonſtrat, *pluribus exemplis*, *ac Auctoribus allegatis*, *Gaſpar Schottus in Phyſica Curioſa lib.* 1. *capitolo* 35. ubi caſus Sagarum exſtatim habentium adducit. *Et Martinus Delrius lib.* 2. *Diſquiſit. Magic. q.* 25. Et de his tractat idem *Emin. Card. de Lauræa d. diſp.* 20. *in* 3. *ſent tom.* 4. *art.* 23 *num.* 948. *&* 949. Divinæ autem *Exſtaſes* ſunt alienationes ſenſuum, à Deo mentem à ſenſibus alienante, inductæ. Talis fuit exſtaſis, quam habuit Adam, quando Deus miſit ſoporem in eum; & ex ejus coſta formavit Evam *Geneſ.* 2.21. Sic enim appellat eum ſoporem *Tertullian. in libr. de Anima cap.* 21. *&* 44. *&* 46. *& S. Auguſtin. lib.* 9. *Geneſ. ad Litter. cap.* 19. Pari modo dicuntur extaſes paſſi non ſolùm Moyſes, & alii Prophetæ, dum in ſpiritu elevabantur ad viſiones ſupernaturales; ſed etiam Petrus, dum vidit linteum cum animalibus miſſum de cælo, de quo ſupra; Paulus, quando raptus fuit uſque ad tertium cælum; & Joannes Evangeliſta, quando fuit in ſpiritu; eaque vidit, de quibus in ſua Apocalypſi; & de his omnibus reflexiones Theologicas facit *Emin. Card. de Lauræa d. diſp.* 20. *à num.* 950. *& ſeqq. Et in eodem opuſc.* 5. *de Oratione cap.* 6. Quarto tandem modo fiunt revelationes Prophetis, ac Sanctis viris per *Raptum*, ſeu *in raptu*. Eſt autem *Raptus* 27
alienatio mentis à ſenſibus ad inſtar exſtaſis, ſed cum aliqua violentia; ut ait *S. Thom.* 2.2. *qu.* 175. *art.* 1. *& art.* 2. Ideò etiam corpus aliquando abſtrahitur, & rapitur; ſurſumque elevatur, ut docet *Ferdin. à Diano in Coruſcatione Divin. Grat. Fulgore primo Rad.* 8. *& Conſalvus Durant. de Viſionib. & Revelat. cap.* 3. Et de hoc Raptu, ſeu elevatione mentis, & corporis conceſſa Sanctis viris plurima exempla congerit *Bonifacius Bagatta in Admirand. Orbis Chriſtiani tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 3. § 2. *& tom.* 2. *lib.* 2. *cap* 3. § 6. inter quæ illa Sanctæ 28
Mariæ Magdalenæ, quæ quotidie ab Angelis efferebatur ſublimis ad audiendos Paradiſi concentus. Sancti Franciſci, cujus anima ita aliquando ad cœlum evolabat, ut etiam corpus totum ita elevaret, ut vix videri poſſet; eoque modo multo tempore morabatur. Idem de S. Dominico, cujus mens cum in Cœlum ſe ſe attolleret, etiam corpus ſuæ molis, ac ponderis immemor in ſublime ferebatur; & plurima alia; quæ ibi Lector poterit videre.

Porrò Viſiones, quæ habentur à Prophetis, atque revelationes, quæ ipſis 29
fiunt tùm in ſomnis, tùm in extaſi, tùm in raptu dupliciter fiunt, vel per ſpecies ſenſibiles imaginarias in Phantaſia: vel per ſpecies intelligibiles in intellectu; concordes ſunt enim omnes Sancti Patres, & Doctores; quod tria dantur viſionum genera, aliæ ſcilicet corporales, quæ per oculos, & ſenſus exteriores habentur; aliæ ſpirituales, quæ per ſenſum internum in imaginativa fiunt; & aliæ intellectuales; quæ ſolo intellectu percipiuntur. Ita *Conſalvus Durant. in d. tract. de Viſionibus. Cap.* 2. *Verſ. Nunc pergimus*, ubi plurimos Sanctos Patres cumulat. *Emin. Card. de Lauræa d. tom.* 4. *in* 3. *Sentent. diſp.* 19 *num.* 218. *& diſp.* 20. *nu.* 640. *&* 649. Et in opuſculis de Oratione

ne *d. Opuſc.* 5. *cap.* 8. *Verſ. Adverte tertiò*. Et iterum ex profeſſo *in tom.* 4 *in* 4. *ſent. diſp.* 25. *Art.* c.4 § 4 § 5. *& §. 6.* ubi materiam hanc doctè pertractat; & revelationes, atque viſiones tàm per ſpecies imaginarias, quàm per ſpecies intelligibiles explicat, & exemplis il-
30 luſtrat. Sed utrùm dentur Viſiones, ſeu revelationes merè intellectuales, quibus ſcilicet intelligantur à Prophetis, Sanctiſque viris intuitivè, & abſque ſpeciebus intelligibilibus? Reſpondet idem *Emin. Card. de Laurea in* 3. *Sent. d. tom.* 4. *diſp.* 19. *num.* 222. ſe ignorare; quamvis concedat, illas ſic dari poſſe; nihilominus ſubdit, ſe exiſtimare, quod regulariter revelationes, & viſiones fiant per ſpecies imaginarias, & ſenſibiles; quibus homo viator indiget, ut poſſit intelligere, & de auditis recordari, & ea per ſenſus aperire; ut repetit *num.* 227. & eſt doctrina *S. Thomę* 1. *p. q.* 84. *art.* 7. nec non Philoſophorum, ut docet *Collegium Compluten. lib.* 3. *de Anima queſt.* 6. quamvis contrarium teneant *Albertus Magnus* 3. *de Anima tract.* 2. *cap.* 19 *Dionyſius Carthuſian. & alii ibi citati*.

31 Quo ad Tertium, in quo quæritur; *Qui ſint capaces Prophetię, & divinarum Revelationum?* Reſpondetur, quod omnis creatura rationalis eſt capax Prophetiæ; atque Revelationis Divinę. Idcircò: Primò Angelus habet hanc capacitatem; nam poteſt Deus revelare Angelis, quæ ſibi placet, futura, præterita, ac prę ſentia; eiſque committere, ut hominibus ea manifeſtent. Hoc probatur communi opinione Doctorum, docentium, quod antiquis Patriarchis, & Prophetis Deus ſemper locutus ſit per Angelos. *Cornel. à Lapide in Pręfat. ad Geneſ. Can.* 16. Secundò, etiam Dęmones ſunt capaces Prophetiæ, ſi velit Deus aliqua per eos manifeſtari; nulla enim eſt implicantia; & de facto pluries à dęmonibus revelatum fuiſſe Chriſtum habemus *in Evang. Lucę cap.* 8. *Verſ.* 28. *& in Act cap.* 16. *Verſ.* 17. Tertiò, Homines eſſe prophetiæ capaces, non eſt opus probatione; cum ab initio mundi uſque nunc Deus conceſſerit hominibus hoc donum. Quartò, etiam Mulieres; multæ enim ex ſexu muliebri fuerunt Prophetiſſæ, de quibus in Deciſione ſequenti. Quintò, Pueri quoque ſunt capaces hoc eodem dono, juxta *Pſal.* 8. *Verſ.* 3. *Ex ore infantium, & lactentium perfeciſti laudem propter inimicos tuos*. Taleſque fuerunt Pueri Hebræorum, qui portantes ramos Olivarum obviaverunt Chriſto Domino, clamantes, & dicentes, *Hoſanna filio David*; *Benedictus, qui venit in nomine Domini*. Quæ verba fuiſſe ore prophetico prolata, probat Lyranus ibidem. Sed & Samuel cum eſſet puer, vocatus à Domino, cępit habere revelationes, & eſſe Propheta: nec non Jeremias, ut probat *in ejus cap.* 1. S. Hieronymus, ac etiam Daniel in pueritia cęperunt prophetare.

His addere convenit nonnulla ex
pluribus miraculoſis revelationibus, 32
ex ore infantium prodita, ac recenſita per *Bonifac. Bagatta cit. tom.* 2. *de Admiran. Orbis Chriſt. lib.* 1. *cap.* 3. § 1. Plures enim infantes, & loquelæ nondum uſum habentes ad repellendam calumniam, quá Sancti Homines inurebantur de re venerea cum eorum matribus habita; clara voce teſtati ſunt eorumdem innocentiam. Ita de quodam Diacono SS. Apoſtolorum Simonis, & Judæ; de S. Britio Epiſcopo Turonenſi; de S. Brono Epiſcopo, diſcipulo S. Patritii; de S. Sergio Papa; de Daniele Abbate; de S. Joanne à Capiſtrano, & aliis. In caſtro Plebis Sacci, hujus Patavinę Diœceſis anno 1486. duo fratres contendebant, diviſa hereditate paterna, de quadam Imagine Deiparæ dividenda; cumque in furorem, & ad arma veniſſent, infans, qui papillas matris ſugebat, diſertè locutus, hortatus eſt eos arma deponere, & in proximam Eccleſiam Imaginem illam ſacram deferre; prout fecerunt; & nunc eſt Eccleſia Minorum Conventualium. Ita *Bzovius in Annal. Eccleſ. anno prædicto*

1486. *num.*17. Apud Cracovienſem
33 urbem puerum vix ſemeſtrem prophetaſſe ſuperventuros Tartaros, & Polonorum capita præciſuros, refert Odoricus Raynald. in Annal. Eccleſ. anno 1275. Florentinis furtim aſportantibus de Tuderto Corpus B. Philippi Benitii, Tudertinorum infantium clamores id indicarunt, ut *in Annal Servor. Cent.*1. *lib.*7. *cap.*3. At non eſt ſilentio obvoluendum id, quod legitur in le-
34 ctionibus in feſto Translationis S. Antonii de Padua Protectoris noſtri; videlicet ejus Templum per antonomaſiam vocari Eccleſiam Sancti; *eo nimirum vocabulo, quo Pueri, non ſine Divino inſtinctu uſi ſunt; cum Sancti Viri ex hac vita diſceſſum (quem Fratres, ne populi tumultus fieret, celabant) turmatim evulgarunt, dicentes: Mortuus eſt Sanctus Pater: mortuus eſt Sanctus Antonius.*

Sextò etiam Ethnici, & Gentiles
35 ſunt prophetiæ capaces; ſiquidem horum aliqui, Deo inſpirante, prophetarunt, ut fecit Balaam *Numer.* 24. qui, loco maledictionis requiſitæ à Rege Balaac ſuper populum Iſraeliticum, prædixit eidem multas felicitates, deinde prophetizavit ortum Meſſiæ in illis verbis: *Orietur Stella ex Jacob; & conſurget Virga ex Iſrael, & percutiet duces Moab &c. Numer.*24. 17. Undè canit, Eccleſia in officio Deiparæ *poſt Adv. Germinavit radix Jeſſe; orta eſt Stella ex Jacob, Virgo peperit Salvatorem &c* Et de hoc diſſerit Emin. Card. de Lauræa *in d. lib.*3. *ſent. tom.*4. *diſp.* 19. *num.*247. & *num.*304. ubi inquirit de modo, quo ipſi Gentiles apti facti ſint prophetare, & occulta, ſeu diſtantia cognoſcere. Plures autem extitiſſe Vates gentiles, tùm apud Græcos, tùm apud Romanos, qui Augures nuncupabantur, habemus in Hiſtoriis; è quibus non me piget unicum exemplum referre, attinens ad hoc Patavinum ſolum; ſcilicet Caii Cornelii Auguris Patavii commorantis, qui in ſpiritu vidit pugnam, & victoriam Cęſaris contra Pompeum pugnantis in Pharſalia, ut ſcribit Aulus Gellius *Noct. Atticar. lib.*15. *cap.*18. his verbis: *Quo C. Cęſar, & Gn. Pompejus die per civile bellum ſignis collatis in Theſſalia conflixerunt, res accidit Patavii in Traſpadana Italia memorari digna. Cornelius quidam Sacerdos, & loco Nobilis, & Sacerdotii religionibus venerandus, & caſtitate vitæ ſanctus, repentè mota mente conſpicere ſe procul dixit, pugnam acerrimam pugnari, ac deinde cedere alios, alios urgere, cędem, fugam, tela volantia, inſtaurationem pugnæ, impreſſionem, gemitus, vulnera, proindè, uti ipſe in prælio verſaretur, coram videre ſe ſe vociferatus eſt, ac poſtea ſubitò exclamavit, Cæſarem viciſſe.* Idipſum narrat Plutarcus *in Vita Cęſaris de Prodigiis. lib.*7. *cap.*27, in illis verbis: *Patavii Cajus Cornelius augurali ſcientia præditus.* Et Lucanus quoque de eodem *Pharſal. lib.*7. ſic cecinit:

Euganeo (Si vera fides memorantibus) Augur
Colle ſedens Aponus terris, ubi fumifer exit,
Atque Antenorei diſpergitur unda Timavi,
Venit ſumma dies, geritur res maxima, dixit:
Impia concurrunt Pompei, & Cęſaris arma.

Sed etiam Sybillæ, etſi eſſent gentiles, habuerunt donum prophetiæ, ut in ſequenti Deciſione demonſtrabimus.

Septimo animalia etiam irrationabilia, Deo ſic volente, Prophetarum 36
officio functa ſunt. Notum eſt de antedicto Balaamo proficiſcente ad maledicendum populum Iſraeliticum, quod *aperuit Dominus os Aſinæ, & locuta eſt. Numer.*22. 28. Aſina hæretici cujuſdam, etſi triduo jejuna, adſtante divo Antonio Patavino cum Sacroſancta Euchariſtia; pabulo poſt habito Diviniſſimum Sacramentum agnovit, & adoravit. *Surius in Vita D. Ant.*13. *Junii.* Conſimile propheticum lumen habuiſſe, & exercuiſſe Aſinam, adſtante cum Euchariſtia S. Fructu Ere-

mita

mita Hiſpano , refert *Torellus in Hiſt. Auguſtin. anno* 725. Et in Annalib. Minorum legitur de S. Franciſco , quod habebat agniculam , quæ cum elevaretur Sanctiſſimum Chriſti Corpus inter Miſſarum ſolemnia , flexis curvabatur poplitibus, illud adorans . Plura his exempla conſimilia congerit *anted. Bagatta tom.*1. *lib.*7. *cap.*3. §.1. nec non §.2. de iiſdem irrationabilibus obſequium exhibentibus rebus Sacris. Et ſubinde *cap.*4. alia prodigia patrantibus ; & præſagia indicentibus ; quibus mihi libet illud adnectere ; quod
37 legitur in vita B. Margaritæ Cortonenſis ; videlicet : Crudeliter occiſo Amaſio, cui antequam converteretur, infeliciter adhærebat Margarita ; canis , qui crudeliſſimæ adfuerat neci, cuſtodito aliquot diebus cadavere ; tandem domum reverſus , Margaritę ululatibus , mæſtiſque latratibus interfecti Domini mortem aperire nitebatur ; illamque veſtibus attrahens , ad locum jacentis occiſi Heri ducere tentabat. Secuta eſt Domina canem; qui cadaver putridum mulieri oſtendit; quo viſo ſpectaculo ad meliorem frugem converſa eſt. *Ita Bagatta d.tom.* 1. *lib.*7. *cap.*1. §.16. *num.*11. Si ad propheticum munus ſpectat revelare occulta ; prophetæ officium Canis iſte peregit, revelando B. Margaritæ ignotam Amaſii ſui internecionem.

Quo ad Quartum. *Utrùm Prophe-*
38 *tia ſit qualitas habitualis ?* Dicendum venit, quod gratia Prophetiæ in puris creaturis non eſt quid habituale ; ſed tantummodo actualis quædam qualitas; & dixi *in puris creaturis* ; ut excipiam Chriſtum Dominum, qui cum eſſet comprehenſor , videbat in Verbo, & in proprio genere omnia futura ; & poterat quovis tempore ea manifeſtare . Ratio autem , quare Prophetia non ſit qualitas habitualis , eſt manifeſta ; quia quilibet Propheta caret facultate prædicendi ad libitum futura , vel abſcondita ; ſed dependet à revelatione divina ; quæ juxta beneplacitum Altiſſimi datur , & limitatur ad res , ad tempus, & ad perſonas. Hinc eſt, quod Daniel neſciebat interpretari ſomnium Regis Nabuchodonoſoris ; niſi prævia oratione ejus intelligentiam à Deo obtinuiſſet . *Dan.* 2.18. Eliſęus conſultus à Joram Rege Iſrael in periculo captivitatis poſito , quid ſibi eſſet agendum ? neſcivit ei reſpondere. 4. *Reg.*3. 15. Samuel juſſus ungere in Regem unum ex filiis Iſai , neſciebat quis eſſet ungendus ex illis, donec Deus indicavit illi Davidem parvulum 1. *Reg.*16. 12. Immò S. Joannes Baptiſta , qui fuit pluſquam Propheta non cognoverat Meſſiam Chriſtum; niſi quando fuit illi à Deo ſpecialiter oſtenſus; undè ait : *Qui miſit me baptizare in aqua , ille mihi dixit ; ſuper quem videris Spiritum deſcendentem, & manentem ſuper eum, ille eſt qui baptizat in Spiritu Sancto . Joan.*1. 32. Quare ſcripſit S. Gregorius Magnus *lib.*2. *Dial. cap.*21. *Prophetiæ Spiritus mentes Prophetarum non ſemper irradiat ; quia ſicut de Sancto Spiritu ſcriptum eſt , ubi vult ſpirat ; ita ſciendum eſt , quia & quando vult ſpirat .*

Mirabile circa hoc eſt exemplum
Sancti Philippi Nerii, de quo ait Ec- 39
cleſia in lectionibus Breviarii ; quod *Prophetia dono fuit illuſtris , & in animorum ſenſibus penetrandis mirificè enituit .* Et nihilominus, cum à Gregorio Papa XIII. ei conſignata fuiſſet Urſula Benincaſa Virgo Neapolitana , quæ mirabiles extaſes patiebatur , ut probaret, an eſſent à Deo, vel à dęmone? ut retulimus in Deciſionibus de Euchariſtia *Deciſ.*50. *num.*36. nullo ſupernaturali lumine potuit S. Philippus ſe certum reddere ; ſed opus fuit, ut experiretur de ea per varias mortificationes , & humanas induſtrias , ut legitur in vita ejuſdem Urſulæ *cap.*16. *& ſeqq.* & oſtendimus *d num.*36.

Quo ad Quintum ; in quo requiri-
tur , *Quomodo agnoſcatur , an Prophe-* 40
tia ſit à Deo , ſeu ab Angelo bono ? vel potius ab Angelo malo? Reſpondetur , opus eſſe lumine ſupernaturali , ut diſcernatur bona Revelatio à mala;nam

Satanas transfigurat ſe in Angelum lucis. 2. *Cor.* 11. 14 ut decipiat fideles; quos monuit S Joannes dicens: *Nolite omni ſpiritui credere; ſed probate ſpiritus ſi ex Deo ſint* 1. *Joan.* 4. 1. idcircò difficillimum eſt diſcernere, an Revelationes, & apparitiones ſint à Deo, & Angelo bono; vel à dęmone? ut ait *Emin. Card. de Lauræa in* 4. *ſent. tom.* 4 *diſp.* 25. *art.* 4. *num.* 290. *& ſeqq. usque ad finem art.* ubi hæc ſequentia ſigna præſcribit. I. Revelatio erit à Deo, & ab Angelo bono, ſi nihil contrarium divinæ legi contineat: dęmoniaca autem ſi immediatè, vel mediatè illam ſolvat. II. Si Revelatio dirigat ad gloriam Dei, erit à Deo; ſecus ſi ad applauſus mundanos, & gloriam vanam. III. Si operetur ſecundum charitatem; ſecus ſi diſcordias gignat. IV. Si is, cui fit apparitio, & Revelatio in principio timeat; deinde confortetur, & conſolatione profundatur, & illuſtretur; Revelatio erit bona; ſecus ſi è contra. V. Si humilitas magis, atque magis remanet in eo, qui revelationem habet; erit à Deo; ſecus ſi ille infletur per inanem gloriam, & complacentiam. VI. Si ille, cui revelationis gratia facta eſt, eam ſub ſilentio cuſtodit, de ea non differens, niſi ex mandato, aut conſilio ſuperiorum, creditur quod ſit à Deo; ſecus ſi eam ubique decantet. VII. Si ea, quę in revelatione tradita ſunt, miraculo confirmentur, erit à Deo. VIII. Si revelatio eſt de futuro; & eventus ſuccedat, & verificetur cum circumſtantiis prænunciatis; bona reputanda eſt. IX. Si apparitio, ſeu revelatio non ſit cum inordinatione naturæ, ut fit in furioſis, & arreptitiis; credenda eſt à Deo; ſecus ſi cum tali inordinatione. *S. Thom.* 2 2. *q.* 173. *art* 3. *in corp.* X. Si revelatio aliquid contineat, vel doceat, quod offendat modeſtiam, caſtitatem, aut puritatem vitæ, erit dęmoniaca, non autem à Deo, vel Angelo bono; quia ait S. Jacob *in Epiſt. Can. cap.* 3. *Verſ.* 17. *Quæ autem deſurſum eſt Sapientia, primùm quidem pudica eſt, deindè pacifica, modeſta, suadibilis, bonis conſentiens, plena miſericordiæ, & fructibus bonis.* Idcircò quæ carnalia docet, vel habenas conſcientiæ relaxat, diaboli doctrina eſt, ut vidimus noſtris temporibus in pſeudomagiſtris ſpiritualibus ab Eccleſiá juridicè correptis. XI. Signum dæmoniacæ revelationis eſt, ſi præcipiat mutilationem membrorum, aut mortem, aut aliud damnum vel in ipſo, cui fit revelatio; vel in alia perſona. XII. Si revelationes fiant pueris, vel mulieribus, ſuſpectæ cenſendæ; ac multo examine virorum prudentum indigent; ut advertit *Carena de S. Officio part.* 2. *tit.* 17. §. 21. XIII. Si revelatio continens inſtructionem, ſeu directionem ſpiritualem vel illius, cui facta eſt, vel Superioris, aut populi; aliquid ordinaret contra præcepta Eccleſiæ, ſpernenda tanquam dęmoniaca: ſecus. ſi conformis ſit regulis Eccleſiæ. XIV. Si illi, à quo propalatur revelatio, magnus applauſus fiat à populo; dubitandum magnoperè eſt, an ſit à Deo; nam Jeremias ait *cap.* 5. *Verſ* 31. *Prophetæ prophetabant mendacium: & Sacerdotes applaudebant manibus ſuis, & populus meus dilexit talia.* XV. Si à Magnatibus, & Principibus honorentur; & ipſi, quibus revelationes dicuntur factæ; menſis, & Epulis eorum delectentur; non eſt ſignum bonum; nam Prophetæ Baal 150. in menſa Jezabel comedebant. 1. *Reg.* 18. 19. Elias verò in maximis periculis verſabatur, & cum fame conflictabatur. XVI. Si his revelationibus dignati præmia, munera, pecunias, vel alia temporalia à divitibus, & à Magnatibus recipiant, malum eſt ſignum; dicente Iſaja *cap.* 56. *Verſ.* 10. & 11. *Speculatores ejus cęci omnes. Omnes in viam ſuam declinaverunt, unuſquiſque ad avaritiam ſuam.* XVII Tandem ſi mores, dicta, & facta iſtorum, quibus revelationes fiunt, ſanctitate non fulgeant; pariter eſt ſignum malum; cum nos Salvator monuerit his verbis. *Attendite à falſis prophetis, qui veniunt ad*

vos

vos in veſtimentis ovium; intrinſecùs autem ſunt rapaces; à fructibus eorum cognoſcetis eos. Matth. 7. 15. Et quamvis aliquando Deus permittat, etiam malis donum prophetiæ dari, quales fuerunt Saul, Balaam, Caiphas, Judas Iſcariottes, & plures alii, qui prophetarunt, & tamen damnati ſunt, ut legitur *Matth. cap.* 7. *verſ.* 21. Nihilominus, ut plurimum Revelationes à Deo fiunt Servis ſuis, ac viris Sanctis, juxta illud *Sap.* 7. 27. *Sapientia Dei per nationes in animas Sanctas ſe transfert; & amicos Dei, & prophetas conſtituit.*

Hinc ad cognoſcendum, an Revelationes ſint à Deo, Angelovè bono?
41 an potius à Dæmone? tria eſſe examinanda, Res revelatas, circumſtantias revelationis; & qualis ſit vita, quales mores, & quæ ſanctitas illius, cui facta eſt revelatio, advertunt graviſſimi Doctores, quos cumulat *Pignatellus tom.* 1. *conſult* 246. *num.* 17. *Salelles tom.* 3. *lib.* 5. *Regul.* 403. *Et Emin. Card. de Lauræa in* 3. *Sent. d. tom.* 4. *diſp.* 19. *nu.* 264. *& ſeqq.* nec non *in* 4. *Sent tomo pariter quarto diſp* 25. *art.* 4. *toto* §. 7. *&* §. 8. ubi tamen piè, ac ſapienter advertit cum *Emin. Card. Baronio tom.* 8. *Anno* 604. non ſatis eſſe bonitatem vitæ habentis revelationem, ut ipſa credatur à Deo provenire; quia Diabolus multoties decepit viros Sanctos; idcircò in his materiis notat, ſervandum eſſe Decretum *Concilii Lateranenſis Quinti ſeſſ.* 11. *conſt.* 1. ſic loquentis,
42 & præcipientis: *Et quoniam res magni momenti eſt, eò quod de facili non credendum ſit omni ſpiritui; ſed ſint probandi ſpiritus ex Apoſtolo, an ex Deo proveniant? Volumus, ut lege ordinaria tales aſſertæ inſpirationes antequam publicentur, aut populo prædicentur, ex nunc Apoſtolicæ Sedis examini reſervatę intelligantur.* Addit inſuper. *Quod ſi ſine moræ periculo id fieri non valeret, aut urgens neceſſitas aliud ſuaderet; tunc eodem ordine ſervato, Ordinario loci notificetur, ut ille adhibitis ſecum tribus, aut quatuor doctis, & gravibus viris, & hujuſmodi negotio cum eis diligenter examinato, quando id expedire videbunt (ſuper quo eorum conſcientias oneramus) licentiam concedere poſſint.* Supradictum Decretum Lateranenſis Concilii legitur, & habetur etiam in Conſtitutione XXI. *Supernæ Majeſtatis &c.* Leonis Papæ Decimi, qui præfuit prædicto generali concilio; & eſt in tom. 1. Bullarii Laertii Cherubini pag. 430. inter Conſtitutiones Leonis Decimi *la* 21. *in* §. 7. *Anno* 1516.

Nec ignorandum, quod hujuſmodi Lateranenſis Conſtitutio confirmata 43
fuit ab Urbano Papa Octavo, qui in ſua Bulla. *Incipien. Sanctiſſimus. diei* 13. *Martii* 1625. (Quæ in Bullario Romano *eſt tom.* 4. *la* 37.) §. 2. ſic ordinavit: *Ac pariter imprimi de cetero inhibuit libros eorumdem hominum, qui Sanctitatis, ſive Martyrii fama, vel opinione (ut præfertur) celebres è vita migraverint, geſta, miracula, vel revelationes, ſeu quæcunque beneficia, tanquam eorum interceſſionibus à Deo accepta continentes, ſine recognitione, atque approbatione Ordinarii, qui in iis recognoſcendis, Theologos, alioſque pios, ac doctos Viros in conſilium adhibeat: & ne deinceps fraus, aut error, aut aliquid novum, ac inordinatum in re tàm gravi committatur; negotium inſtructum ad Sedem Apoſtolicam tranſmittat; ejuſque reſponſum expectet.*

Porrò cum multi jam ſcripti fuiſſent libri continentes gratias, ac revelationes famulorum, ac famularum Dei; pluresque in diem ſcriberentur,
emanavit alia declaratio ejuſdem Summi Pontificis Urbani Octavi *diei* 5 *Junii* 1631, per quam *declaravit, non debere admitti elogia Sancti, aut Beati abſolutè, ea quæ cadunt ſuper perſonam: benè tamen poſſe admitti per Magiſtrum Sacri Palatii ea, quæ cadunt ſupra mores, & opinionem; cum proteſtatione in principio, quod iis nulla adſit auctoritas ab Eccleſia Romana; ſed fides ſit tantùm penes Auctorem;* ut refert *Baldellus in Theolog. Mor. tom.* 2. *lib.* 3. *diſp.* 13. *num.* 21. & legitur in *Bibliotheca Scriptorum* 44

So-

Societ. Jeſu, in admonitione appoſita *pag.* 11. à *Philippo Alegambe Auctore*; ubi ponit ſeriem examinis facti à Prælatis, per eumdem Summum Pontificem Urbanum Octavum deputatis anno 1640. occaſione impreſſionis ejuſdem Bibliothecæ; à quo tempore citra invaluit uſus, ut in ſcribendis Vitis Servorum Dei, ponantur proteſtationes Auctorum in principio, ſeu in fine operis, quod dictis circa revelationes, & miracula non ſit præſtanda alia fides, ſeu credulitas, quam illa, quæ homini privato debetur.

Et ex his ſequitur, quod Revelationes, quæ habentur in his libris, & vi-
45 tis Servorum Dei, ſcriptæ à privatis auctoribus, non ſunt neceſſariò credendæ; etſi pium ſit iiſdem nihil detrahere; & expectare judicium, atque approbationem Sedis Apoſtolicæ; cui reſervata eſt earum autenticatio. *Baldellus d. tom.* 2 *lib.* 2. *diſp.* 37. *num.* 3. & ibi *Suarez de Fide diſp.* 3. *ſect.* 10. *num.* 7. *Emin. Card. de Lauræa in* 4. *Sent. d. tom.* 4. *diſp.* 25. *num.* 314.

Quo ad Ultimum, in quo recenſendi veniunt: *Qui, & quot fuerint Prophetæ in Lege naturæ? Qui in Lege*
46 *Moſayca? Et qui in Lege Evangelica?* Breviter reſpondetur, quod in Lege naturæ primus Propheta fuit *Adam*, qui enigmaticè prophetavit inquiens *Geneſ.* 2. *Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea; & erunt duo in carne una*: tunc enim prædixit conjunctionem Chriſti cum Eccleſia, juxta verba Apoſtoli *ad Epheſ.* 5. 32. *Sacramentum hoc magnum eſt. Ego autem dico in Chriſto, & Eccleſia.* Secundus Propheta fuit *Enoch*, qui prophetavit ita ex epiſt. Judæ *Verſ.* 14. *Prophetavit autem, & de his ſeptimus ab Adam Enoch, dicens: Ecce venit Dominus in Sanctis millibus ſuis facere judicium contra omnes, & arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum.* Tertius fuit *Noe*, qui faciens Arcam prædixit diluvium. Quartus fuit *Abraham*, de quo dixit Deus Abimelech Regi Geraræ: *Redde viro ſuo (* Abrahæ *) uxorem; quia Propheta eſt. Geneſ.* 20. 7. Quintus fuit *Iſaac*, qui eiulante Eſau ob deperditam benedictionem, *raptus eſt in exſtaſim magnam vehementer*, ut legunt 60. Interpretes, & ei revelavit Dominus voluntatem ſuam, quod in Jacob verificarentur promiſſiones factæ Abrahæ, & ſibi: ut notat *Cornel. à Lapide in Geneſ. cap.* 27. *verſ.* 33. Sextus fuit *Jacob*, qui multa prophetavit de filiis ſuis; & præcipuè Meſſiam futurum de Tribu Juda; & quod erit expectatio gentium; Regnumque firmandum in eadem Tribu Juda, duraturum uſque ad Meſſiæ adventum. *Geneſ.* 48. & 49. Septimus fuit *Joſeph*, cui datum fuit interpretari Somnia; & prædicere Pharaoni ventura. Octavus fuit *Melchiſedech*, qui à Deo edoctus offerre Sacrificium incruentum panis, & vini; prophetavit enigmaticè Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium Legis Evangelicæ: in quo offertur Hoſtia incruenta Corporis, & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis, & vini; juxta vaticinium *Pſalm.* 109. 4. *Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech* & epiſtolam Divi Pauli *ad Hebr. cap.* 7. Et Nonus fuit *Job*; qui de ſe ipſo ait: *In horrore viſionis nocturnæ ſtetit quidam, cuius non agnoſcebam vultum, & vocem quaſi auræ lenis audivi. Job.* 4. 13.

In lege Moſayca, plures fuerunt Prophetæ, pro quorum clariori cognitione hic repetendum eſt, quod ſupra 47
diximus, Deciſ. XXIV. *num.* 18. duo fuiſſe genera Prophetarum. Unum eorum, quibus Deus futura revelabat; & hi prædicabant populis, Reges arguebant, miracula perpetrabant; & tanquam oracula, & ſpirituales Patres ab omnibus communiter habebantur. Alterum erat illorum Prophetarum, qui non prædicebant futura, nec alia mirabilia faciebant; ſed à Deo de divinis rebus illuſtrati arcanos Scripturarum ſenſus aperiebant, & divinis laudibus vacabant, pſallentes hymnos, pſalmos, & cantica ſpiritualia, etiam cum muſicis inſtrumentis, de qui-

quibus 1. *Reg. cap.* 10. 5. *& cap.* 19. 20. *&* 1. *Paralipom. cap.* 15. *Verſ.* 22. *& cap.* 25. *verſ.* 1. 2. *&* 3. Et hi omnes dum pſallebant, & cantabant, dicebantur prophetare, ut oſtendit *Torniellus ad Annum Mundi* 2545. *num.* 14. & *Salianus ad Annum* 3021. *num.* 36. verè tamen, ac propriè erant Cantores, quorum filii vocabantur filii Prophetarum, *ut* 4. *Reg. cap.* 2. *verſ.* 3. Idem *Salianus Anno* 2973. *num.* 36.

Igitur ſi loquamur de primo genere
48 Prophetarum in Lege ſcripta, præcipui fuerunt Moyſes, & Aaron, nec non filii Zare, & filii Chore; Joſue, & Samuel, Gad, Nathan, Ahias Silonites, Elias, Eliſæus, David, & Salomon: quibus omnibus præclarę viſiones, ac revelationes factæ ſunt à Deo de futuris eventibus in Regno, atque populo Iſraelitico; & ſingulari modo datum fuit Regi David prædicere in Pſalmis vitam, paſſionem, mortem, Reſurrectionem, ac Aſcenſionem Salvatoris; qui propterea de ſe dixit diſcipulis ſuis: *Quoniam neceſſe eſt impleri omnia, quæ ſcripta sunt in lege Moyſi, & prophetis, & psalmis de me. Luc. ult.* 44. Præter autem prædictos fuerunt alii ſexdecim Prophetæ, qui ſuas revelationes, viſiones, ac prophetias ſcripſerunt, & ſcriptas reliquerunt; quorum quatuor vocantur Prophetæ majores, quia prolixiora volumina conſcripſerunt; nempè *Isaias*, *Jeremias*, *Ezechiel*, *& Daniel*. Alii verò duodecim dicuntur Prophetæ minores, nimirùm quia breviores ſermones reliquerunt: videlicèt *Osee*, *Joel*, *Amos*, *Abdias*, *Jonas*, *Michæas*, *Nahum*, *Habacuch*, *Sophonias*, *Aggęus*, *Zaccharias*, *& Malachias*; de quibus breviter aliqua delibabimus juxta ordinem, quo inſerti ſunt in Scriptura Sacra.

Iſajas cœpit prophetare *anno Mundi* 3253. anno 25. Regis Oziæ; & ante-
49 quam Roma fabricaretur. Habuit viſiones magnas; inter quas illa, in qua ait, Vidi *Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum, & elevatum. Isa.* 6. 1. Ejus ſcripta non habentur omnia; nam ejus vaticinia fuerunt facta ſub quatuor regibus Juda, Ozia, Joatham, Achaz, & Ezechia. Prænunciavit Virginem eſſe parituram; atque prædixit nativitatem, vitam, & paſſionem Redemptoris ita manifeſtè, ut potius videatur loqui de rebus præteritis, quàm de futuris; & non ſolùm Prophetę, ſed etiam Evangeliſtæ nomen mereatur. Anno 14. Regni Ezechiæ juſſu Dei per tres dies, detractis ſibi calceis, & ſacco, quo erat indutus, nudus inceſſit, ad denotandam ignominioſam ſervitutem, quam Ægyptii, atque Æthiopes erant paſſuri ſub Rege Aſſyriorum. *Iſa. cap.* 20. Tandem factus ſenex, aſſumpto ad Regnum Manaſſe filio Ezechiæ; cum arguiſſet eum de graviſſimis tribus ſceleribus, Idololatria, Magia, & Homicidiis, fuit juſſu ipſius Manaſſes crudeliſſimo ſupplicio necatus; ſcilicet ſecatus in duas partes ſerra lignea, ut tradunt *S. Epiphanius in Vita Isaiæ; S. Iſidor. in libr. de Vita, & morte Sanctor. cap.* 39. *& S. Hieronymus super. Isa. cap.* 57. & alii SS. Patres, quos cumulat *Emin. Card. Baronius in adnotat. ad Martyrol. Rom. pridie Nonas Julii*, ubi ſic canit Eccleſia: *In Judæa Sancti Isaiæ Prophetæ, qui sub Manaſſe Rege ſectus in duas partes occubuit.*

Jeremias prophetare cępit *anno Mundi* 3407. decimo tertio Regis Joſiæ. In viſione vidit ollam ſuccenſam, & vir- 50
gam vigilantem; & prædixit excidium Templi, & Jeruſalem in adventu Nabuchodonoſoris Regis Babylonis, ubi Judæi erant captivi abducendi. Arguebat Regem, & populum de eorum peccatis. Ter mittitur in carcerem. Prophetavit de temporibus Meſſiæ. Multas paſſus eſt calamitates, & perſecutiones. Adhibuit ſocium Baruch conſcriptorem ſuarum revelationum, & lamentationum. Tandem quadriennio poſt deſolationem Jeruſalem, cum ſancto zelo accenſus conſtantiſſimè perſeveraret in increpandis peccatis populorum, in *Tabpnis* (quæ erat Metropo-

tropolis Ægypti) à populo ſuo lapidibus obrutus occubuit *anno Mundi* 3448. Vir eximiæ Sanctitatis, ſanctificatus in utero materno, & virginitatis flore illuſtris, ut ex S. Epiphanio, ac S. Hieronymo demonſtrat *Torniellus ad Annum* 3448. *num.* 4. *&* 5. Celebratur in Martyrologio Romano Calendis Maii his verbis: *In Ægypto S. Hieremiæ Prophetæ, qui à populo lapidibus obrutus, apud Taphnas occubuit, ibique ſepultus eſt: ad cujus ſepulchrum fideles (ut refert S. Epiphanius) ſupplicare conſueverunt, indeque ſumpto pulvere, aſpidum morſibus medentur.*

52 Ezechiel de Tribu Levitica, & Sacerdos natus eſt *Anno Mundi* 3411. & tempore Jeremiæ Prophetæ ductus fuit captivus cum aliis Judæis de Jeruſalem in Babylonem anno 3436. ubi cœpit habere viſiones, & revelationes; vidit enim currum Cherubim *cap.* 1. cum quatuor animalibus, quorum facies erant Hominis, Leonis. Bovis, & Aquilæ, typus Sanctorum quatuor Evangeliſtarum. Devorato libro cælitùs emiſſo *cap.* 3. jubetur domui ſuę concludi quaſi vinctus, & mutus, & in tabula depingere obſidionem Jeruſalem; nec non cubavit diebus 390. ſuper latus ſiniſtrum; & diebus 40. ſuper latus dextrum. *cap.* 4. *verſ.* 4. 5. *&* 6. & hoc publicè Babylone in oculis Judęorum; & ſic portendebat, & repræſentabat dies 390. obſidionis Jeruſalem à Chaldæis faciendę; & dies 40. devaſtationis ejuſdem civitatis. In raptu vidit Idololatricas Judæorum abominationes in Templo Jeroſolymitano, & omnes non notatos ſigno Thau occidendos; & Sedeciam Regem oculis privatum in Babylonem ducendum. Prophetavit contra Regem Ægypti, contra Tyrum, & Sidonem, & habuit longam viſionem de Templo reædificando. Defunctam ejus uxorem prohibetur eam flere, in ſymbolum non deflendi deſtructionem Jeruſalem, à Deo decretam ob nimios Regis Sedeciæ, & populi exceſſus. Demum fuit ab impiis, quos redarguebat, occiſus; ut legitur in Martyrologio Romano 4. *Idus Aprilis* his verbis. *Ezechielis Prophetæ, qui à Judice populi Iſrael, quod eum de cultu Idolorum argueret, apud Babyloniam interfectus, in ſepulchro Sem, & Arphaxad, Abrahę progenitorum ſepultus eſt: ad quod orationis cauſa multi confluere, conſueverunt.*

Daniel Propheta natus eſt anno Mundi 3426. de Regia Tribu Judæ; & cum adhuc puerulus eſſet ductus 53
eſt captivus in Babylonem anno tertio Regis Joachim, ubi ipſe, cum aliis pueris hebræis litteris, ac diſciplinis fuit imbutus. Abſtinuit cum ſociis à vino, & à cibis regiis, & inventi ſunt pulchriores, & ſapientiores. Anno 3453. explicavit Nabuchodonoſori myſterium Statuæ viſæ in ſomnis; nec non arboris magnæ, & ſocii ejus illæſi de fornace educuntur. Bel deſtruxit, & Draconem interfecit. Bis fuit miſſus in lacum Leonum. Ei quatuor Regna oſtenſa in viſione. Explanavit Balthaſſari per manum portentoſam ſcripta in pariete. Didicit tempus venturi Meſſiæ, poſt hebdomadas ſeptuaginta; & ab Angelis de multis futuris eruditur. Mortuus eſt in captivitate, cum eſſet annorum centum, & decem; vixitque in ſumma abſtinentia, & continuâ caſtitate. De eo mentionem facit Martyrologium Romanum die 21. Julii dicens: *Babylone Sancti Danielis Prophetæ:* ubi Emin. Card. Baronius notat ex S. Epiphanio, quod *Humatus eſt in anguſta caverna honoribus magnis*. Deindè ſubdit, Reliquias S. Danielis, ac trium puerorum ſociorum ejus translatas eſſe Alexandriam è Babylone, deinde Venetias: at Crus etiam S. Danielis Vercellis aſſervari. Illud etiam notatu dignum adddit.
Antiquum morem Chriſtianorum fuiſſe, ut 54
in ſuis ſepulchris inter alia Reſurrectionis ſymbola, Danielem in lacu inter Leones liberum ſtantem ſculpere; & hujus rei in veteris lapideis ſepulchris complura exempla extare.

Oſee primus fuit aliorum Prophetarum,

rum, & cœpit prophetare *Anno Mundi*
55 3226, ſub initia regni Oziæ, ſeu Azariæ Regis Juda, ante initium Olympiadum, quæ cęperunt anno quinto Oziæ. Fuit filius Beeri de Tribu Iſſacar, natus in Bethleem ex nobili progenie. Juſſus eſt à Deo ſumere ſibi uxorem fornicationum; ideſt mulierem publicam meretricem, & ex ea filios procreare, ad denotandum fędum ſtatum Synagogę, tùm etiam gentilium ob Idololatriam; à quo omnes liberare, & tanquam ſponſam Eccleſiam ſibi copulare Chriſtus Dominus paſſione ſua volebat. Prædicavit Oſee populo, & reprehendit illum de peccatis ſuis; pręcipuè de Idololatria; pręnuncians captivitatem, & punitionem totius populi. Vaticinatur Reſurrectionem Chriſti tertia die futuram ab ejus morte. *cap. 6. verſ.* 3. Mortuus eſt in ſenectute bona; & de eo memoriam facit Martyrologium Romanum *die* 4. *Julii*.

Joel fuit contemporaneus Oſee. Hic prophetavit *cap.* 2. *verſ.* 28. largam
56 illam Sancti Spiritus effuſionem, quæ quidem decimo poſt Domini Aſcenſionem die, qui erat primus Pentecoſtes, cœlitus facta fuit, quemadmodum S. Petrus conteſtatur *Act.* 2.7. Deinde ipſe Joel, qui fuit de Tribu Ruben, multa prædixit de poſtremo Judicii die, de æterna damnatione impiorum; ac Sanctorum beatitudine. De eodem mentio habetur in Martyrologio Romano *die* 13. *Julii*.

Amos fuit eodem tempore, quo Oſee, & Joel. Paſcebat oves, quas
57 relinquere juſſus eſt à Deo, & prænunciare mala ſuperventura populo hebraico ob ejus enormes iniquitates. Prędixit Evangelicam futuram Chriſti prędicationem; vocationem gentium, & affluentiam bonorum ſpiritualium, quibus nunc fruitur Eccleſia Sancta Dei. Denunciavit extremum interitum Jeroſolymę à Romanis faciendum. Martyrio coronatus eſt; nam, ut ait Martyrologium Romanum *die* 31. *Martii*: *Taccue in Palæſtina S. Amos Propheta, quem Amaſias Sacerdos frequenter plagis afflixit; & filius ejus Ozias vecte per tempora transfixit: qui poſtea ſemivivus in patriam devectus, ibidem expiravit, ſepultuſque eſt cum Patribus ſuis.*

Abdias fuit Propheta; ſed de tempore, & loco, in quibus prophetavit, tres ſunt opiniones differentes. Nam 58
alii putant Abdiam fuiſſe diſpenſatorum domus Regis Achab; & cum impia Jezabel quæreret ad necem Prophetas Domini, ipſe abſcondit eos, & clam pavit in ſpeluncis. 3. *Reg.* 18. 4. & 13. Alii tenent, Abdiam fuiſſe illum quinquagenarium Principem, quem Ochozias Rex Iſrael, filius Achabi defuncti, miſit ab accerſendum Eliam. 4. *Reg.* 1. 13. Alii opinati ſunt, fuiſſe Abdiam maritum illius pauperculę viduę, quę à creditoribus preſſa recurrit ad Eliſęum, à quo multiplicato oleo fuit adjuta. 4. *Reg.* 4. 1. *usque* 8. Quidquid ſit fuit Abdias ſynchronos, & contemporaneus Oſee, ut ſcribit *Abulenſis ſuper* 4. *Reg.* 15. *quæſt.* 31. & prophetavit adverſus Idumęos, eo quod adjuviſſent hoſtes Judęorum; quorum deinde pręđixit, tranſacta captivitate Babylonica, proſperitatem. De eo Martyrologium Romanum *die* 19. *Novembris* ſic ait: *Samariæ S. Abdiæ Prophetæ*. Sepulchrum ejus in Samaria coruſcum multis miraculis viſitavit S. Paula ex auctoritate S. Hieronymi, ut notat *Tirinus in Proem. ad Abdiam in fin.*

Jonas prophetavit ferè ab initio regni Ozię Regis Juda, & continuavit
uſque ad poſteriora tempora Jeroboami ſecundi Regis Iſrael. Fuit natione 59
Gethęus; & geſſit typus Chriſti tùm quia miſſus fuit ad gentes pręđicare pœnitentiam; tùm ex reditu ſuo die tertia è ventre ceti. Recuſavit ire in Niniven, ſed deſcendit in Joppen portum celebrem totiùs Judęę, nunc *Jaffa* dictum, hoſpitio S. Petri, & reſuſcitatione Thabitę celebrem. *Act.* 9. 40. Indè navigans, orta tempeſtate à nautis projectus eſt in mare: & receptus

in ventrem ceti magni; à quo fuit tertia die rejectus in littus; indè acceſſit ad Civitatem Ninive, & prędicavit excidium poſt 40. dies, niſi ageret Pęnitentiam; ut in ejus prophetia. Vitę ſanctitate fuit illuſtris, & catalogo Sanctorum adſcriptus, ut in Martyrologio die 21. Septembris.

60 Michęas ortus eſt *Moraſthi* viculo de Tribu Juda juxta Eleutheropolim, ętate ſuppar præcedentibus Prophetis. Invehitur in Idololatriam, & in alia inde enata ſcelera, tàm duarum, quàm decem Tribuum; unde utriuſque excidium, & captivitatem, his per Aſſyrios, illis per Chaldęos pręnunciat. Promiſit tamen jiſdem lętum reditum è Babylonia per Cyrum, & lætiorem ex ſervitute peccati, mortis, & diaboli per Chriſtum, quem prędixit naſciturum in Bethelem. Occiſus gladio Martyr occubuit: & de eo ita legitur in Martyrologio Romano die 15 Januarii: *In Judæa SS. Habacuch, & Michęæ Prophetarum, quorum corpora Theodoſio ſeniore divina revelatione reperta ſunt.*

61 Nahum Propheta, cujus nomen idem ſonat ac *Noe*, nempè conſolator; natus in *Elkeſi* viculo Galilęæ trans Iordanem verſus *Begabar*, in Tribu Simeon; vixit poſt Ionam annis nonaginta circiter: & renovavit minas Ionę contra Niniven, quę ſub novis Regibus in priora, immò majora ſcelera redierat. Sed cum parùm, aut nihil prędicando Nahum profeciſſet; patienter ſuſtinuit Divina juſtitia annis 85. quibus tranſactis expugnata, & exciſa fuit à Nabuchodonoſore ſeniore Chaldęo. Sanctè vixit, & obiit Nahum; & de eo Martyrologium Romanum *die* 1. *Decembris.*

62 Habacuc Propheta oriundus de Tribu Simeon prophetavit poſt Nahum; antè, vel unà cum Sophonia, & Ieremia; & de eo quęſtio eſt diſputabilis, an alius fuerit, vel idem cum illo, qui per aerem ab Angelo è Iudęa in Babyloniam traductus prandium tulit Danieli conjecto in lacum leonum? Prędixit excidium Ieroſolymę, & Iudęę per Chaldęos; ac deinde Chaldęorum everſionem; & Iudęorum liberationem per Cyrum, & Perſas: & totius humani generis per Chriſtum; cujus nativitatem, vitam, paſſionem, reſurrectionem, & extremum judicium inſigni carmine pangit; ac depingit. Vita ſanctè peracta, Sanctorum Catalogo adſcriptus legitur *die* 15. *Januarii*, & corpus ejus ſub Theodoſio ſeniore, ut dictum eſt, divina revelatione repertum fuit.

Sophonias è nobili proſapia, & Tribu Simeon oriundus, tempore Joſiæ 63
Regis Juda, convixit Jeremiæ, & prophetavit ad Judæos, ut relicta Idololatria, aliiſque ſceleribus, ad pęnitentiam, & veri Dei cultum redirent; aliàs inevitabile eorum excidium, æquè ac aliarum nationum prædixit. Vita ſanctè traducta obiit, & ſepultus eſt in agro proprio; & adſcriptus eſt Catalogo Sanctorum in Martyrologio Romano *die* 3. *Decembris.*

Aggęus ſecundo Darii Regis anno cępit prophetare & cum Judæis ſub Cyro è Babylonia, ubi natus erat, redux 64
Jeroſolymam primus ibidem cecinit *Alleluia* in Templo, quod ipſius maximè, & Zachariæ hortatu reſtauratum fuit. Principi Zorobabeli fabricam Templi reaſſumenti promiſit Meſſiam ex ejus ſtirpe naſciturum; qui ipſum Templum ſua præſentia, doctrina, & miraculis condecorabit; thronum quoque regni ſui ſupra omnium gentium regna, illis ſubactis extollet. Fuit eximiæ innocentiæ, ac puritatis, ac magno ſpiritu excelluit in fabrica Templi promovenda adverſus Cambyſis Regis Perſarum, atque Samaritanorum contradictiones. Sanctis eſt adſcriptus unâ cum Oſee Propheta *die* 4 *Julii.*

Zacharias oriundus de Tribu Levi Sacerdos, & Doctor populi, ſynchronos, & coævus fuit, cum quo inſudavit pro reſtauratione Templi. Monuit Iudæos, ne Idola, & vitia majorum imitarentur, quorum viderent 65

acer-

acerbam punitionem, excidium, & captivitatem. Per hieroglyphica, parabolas, & enigmata prædixit varios eventus Iudæis obventuros uſque ad Chriſtum; maximè quatuor Monarchiarum ſucceſſiones, quæ deſinerent in Regnum Chriſti, cujus vitam, ac paſſionem, penè inſtar Evangeliſtæ recenſuit. Gravis virtutibus, & ætate obiit in Iudęa, lapidatus à populo tumultuante inter Templum jam inſtauratum, & Altare; ut ait Chriſtus *Matth.* 23. 35. De eo *Martyrolog. Rom. die 6. Novembris.* ubi, quod ejus corpus, ipſomet revelante, detectum fuit ſub Theodoſio Imperatore juniore, notat *Emin. Card. Baronius*, *& in Annalib. ad Ann.* 415.

Malachias è Tribu Zabulon poſt reditum populi è Babylonia, natus in
66 *Sopha*, inſtaurato per Zorobabel Templo, & florente iterum Synagoga prophetavit; & 1. arguit Iudæos ingratitudinis in Deum tantorum bonorum auctorem. 2. Sacerdotes negligentiæ, & impietatis. 3. Prædixit abolendum Sacerdotium, & Sacrificium Aaronicum; eique ſubſtituendum aliud Euchariſticum. 4. Reprehendit Iudæos ob repudiatas uxores. 5. Promiſit adventum Chriſti, ejuſque Præcuſorem Ioannem Baptiſtam. 6. Sterilitatem agrorum nunciavit ob defraudatas Decimas. Ultimò denunciavit diem extremi Iudicii, ejuſque prodromum Eliam, qui reliquias Iudæorum convertet ad Chriſtum. Obiit adhuc juvenis, & Catalogo Sanctorum adſcriptus eſt *in Rom. Martyrol. die* 14. *Januarii*. Hęc breviter de Sanctis prophetis antiquis; de quibus latiùs *Tirinus in Chronic. Sacr. cap.* 20. *Ricciolius in Chronol. Reform. tom.* 1. *lib.* 6. *cap.* 10. *Torniell. & Salian. in annalib. ad eorum nomina. Cornel. à Lapid. in Commentar. ad ipſos. & Villiegas in Flore Sanctor. part.* 2. *in Vitis prædictor. SS. Prophetarum. Et Emin. Card. de Lauræa in cit. tom.* 4. *in* 3. *lib. Sent. diſp.* 19. *num.* 166. Ubi pręter recenſitos Prophetas, alios plurimos aſſerit in lege Moſayca fuiſſe his verbis: *In Lege ſcripta præter* 18. *qui libros ſcripſerunt, alii* 16. *nominati reperiuntur Prophetæ in textu Sacro, qui aliqua prędixerunt: præter alios innominatos; incipiendo à Moyſe uſque ad Joannem Baptiſtam; inter quos & ſeptuaginta duo Seniores Moyſi aſſiſtentes; quibus de Moyſis ſpiritu dabatur, ut prædicerent.* Eoſdem autem Prophetas inferiores cumulat *Barradas in Evangel. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 23. ubi curioſus Lector eos ſeligere, & conſpicere poterit.

In Lege tandem Evangelica innumerabiles exiſtunt Sancti, dono Prophetię 67
à Deo ditati. Primus omnium eſt Chriſtus Dominus, qui cuncta pręterita, pręſentia, atque futura; nec non hominum cogitationes, etiam tanquam homo cognoſcebat: ideoque appellatus eſt pluries Propheta; nempè *Luc.* 7. 16. 68
Propheta magnus ſurrexit in nobis. Et à Samaritana *Joan.* 4. 20. *Domine, ut video, Propheta es tu.* Et ab ipſis diſcipulis Domini *Luc.* 24. 19. *Fuit Vir Propheta*. Immò ipſe Dominus de ſe ipſo ait: *Non eſt Propheta ſine honore, niſi in patria ſua. Luc.* 4. 24. Quod quidem probat *S. Thomas* 3. *p. q.* 7. *art.* 8. *Suarez ibid. diſp.* 21. *ſect.* 1. Collegium Salmanticen. *in Curſu Theolog. tom.* 9. qui eſt primus de Incarnatione *tract.* 21. *diſp.* 14. *art.* 7. & ceteris magis piè, ac doctè *Emin. Card. de Lauræa in* 3. *lib. Sent. tom.* 1. Qui eſt de Incarnatione Verbi, *diſp.* 16. *art.* 8. §. 4. ac etiam *in eod. lib.* 3. *tom.* 4. *d. diſp.* 19. *num.* 167. Secundus Propheta fuit S. Zacharias Pater Ioannis Baptiſtę. Tertius ipſe S. Ioannes Baptiſta. Quartus Simeon Senex. Quintus S. Ioannes Evangeliſta ob tot, & tantas Viſiones, de quibus in ſua Apocalypſi. Pręter hos autem in ſacro textu novi Teſtamenti pauci vocantur Prophetę in particulari; ſed multi in
genere: ſiquidem *Act.* 11. 28. ſic habe- 69
tur: *In his autem diebus ſuperuenerunt ab Ieroſolymis Prophetæ Antiochiam; & ſurgens unus ex eis nomine Agabus ſignificabat per ſpiritum famem magnam futuram in vniuerſo orbe terrarum, quæ facta eſt ſub Claudio.* Et idem Agabus

(qui fuerat unus ex 70. Diſcipulis Chriſti; & de quo meminit Martyrologium Romanum die 13. Februarii) cum eſſet Cęſareę, *habens Zonam Pauli, & alligans ſibi pedes , & manus dixit*; *hæc dicit Spiritus Sanctus ; Virum, cujus eſt Zona hæc , alligabunt in Jeruſalem Judæi, & tradent in manus gentium. Act.* 21. 11. Et ibidem *cap.* 13. 1. dicitur: *Erant in Eccleſia , quæ erat Antiochiæ Prophetæ*. Et Divus Paulus ſcribens ad Corinthios *Epiſt.*1.*cap.*12.*ver.* 18. ait: quod Chriſtus Dominus in ſua Eccleſia *primùm poſuit Apoſtolos , ſecundò Prophetas &c.* Et alibi ſępè de Prophetis, qui tunc erant in Eccleſia Chriſtiana mentionem facit ; & hoc donum Prophetię abundanter diffuſum eſt à Spiritu Sancto inter fideles à primitiva Eccleſia uſque ad hæc tempora, ut ex Vitis Sanctorum unicuique manifeſtè patet.

Corollarii loco poſſet quis interrogare, qua de cauſa dici ſoleat : *Quod nemo Propheta acceptus eſt en Patria*
70 *ſua*? Reſpondetur ob quatuor cauſas. Prima eſt, quia ſi Prophetæ, quorum nomine veniunt Viri docti, & Sapientes, non ſint de Proſapia nobili, in ſua patria deſpiciuntur, non ita in aliena. Sic Nazarethani, quia credebant, Chriſtum eſſe filium Joſeph, qui fabrilem artem exercebat ; eum ſpernebant. Secunda eſt, ob malam inclinationem inſitam in hominibus, magnifaciendi res exteras, & peregrinas; parvipendendi res domeſticas, & ſuæ Civitatis. Hinc homines advenę, etſi mediocris virtutis, æſtimantur plurimi : noſtrates ſummæ eruditionis pro nihilo habentur. Tertia eſt invidia, qua cives odio habent ſuos, à quibus ſe ſuperari in ſapientia vident, vel in bonitate. Ita Joſeph odio habitus à fratribus, & Chriſtus Dominus à Judæis. Quarta denique cauſa eſt averſio, quam homines habent veritati. Omnes Prophetæ arguebant homines de peccatis: idcircò quia veritas odium parit, eos populi odio proſequebantur; & tot, ac tanti Prophetę martyres fuerunt. Sic de viris doctis, ac Deum timentibus, quos adhibent Prælati ſancti in regimine Diæceſum. Hi corrigunt, arguunt, puniunt malè viventes : & ab iiſdem implacabili averſione impetuntur. Experientia ejuſdem ponderis cum Hiſtoria me monitum fecit de hac veritate, de qua abundanter diſſerunt *Barradas in Evangel. tom.*2. *lib.*4. *c.*13. *Tirin. in Matth.*13. 57. & *Menochius in Storeis part.*3. *Centur.*6. *cap.*91. *ubi* hæc pulchra ſententia Sancti Auguſtini *lib.*11.*ſuper Geneſ. ad Litteram cap.*14. *Invidet par pari, quia ei coęquatur : invidet inferior majori, quia ei non coęquatur : invidet Superior inferiori, ne ei coęquetur*. Et hæc ſatis de Prophetis.

DECISIO XXVI.

ARGUMENTUM.

De Mulieris Prophetiſſis, quæ fuerunt tùm in lege naturæ, ſcilicèt Eva, & Rebecca; tùm in Lege Moſayca, nempè Maria Sorore Moyſis, Debbora, Rahab, Holda, & Anna Matre Samuelis; tùm etiam in Lege Evangelica ; videlicèt DEIPARA, Eliſabeth ejus cognata, Anna filia Phanuelis, Samaritana, Vxore Pilati, Maria Magdalena, ac aliis SS. Mulieribus, filiabuſque quatuor Philippi Diaconi. Item de Sibyllis; hoc eſt Virginibus gentilibus, quæ à Deo dono Prophetiæ ditatæ, Vitam, Mortem, ac Reſurrectionem Salvatoris Noſtri, ejuſque finale judicium vaticinatæ ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Prophetiſſæ aliæ fuerunt in lege naturæ, aliæ in lege Moſayca, aliæ*

aliæ in lege Evangelica.
2 *Eva prima Prophetiſſa ob tres cauſas. Et quæ?*
3 *Rebecca fuit Prophetiſſa. Et cur?*
4 *Rebecca, & Jacob ejus filius ex Revelatione divina primogenituram paternam aſſecuti.*
5 *Maria ſoror Moyſis Prophetiſſa.*
6 *Debbora Prophetiſſa fuit.*
7 *Rahab meretrix inter Prophetiſſas numerata.*
8 *Holda mulier Prophetiſſa, regnante Joſia Rege Juda.*
9 *Anna mater Samuelis fuit Prophetiſſa.*
10 *MARIA Virgo, Mater Dei Prophetiſſa fuit, & Prophetiſſarum Regina.*
11 *Deipara in hac vita an interdum elevata ſit ad videndum clarè Divinam eſſentiam?*
12 *MARIA Virgo Mater Dei an in hac vita ſcripſerit Epiſtolas?*
13 *Eliſabeth Mater S. Ioannis Baptiſtæ Prophetiſſa fuit.*
14 *Anna filia Phanuel fuit Prophetiſſa. Fuit Vidua ab anno 20. uſque ad annum 84. Habitabat in cellulis apud Templum.*
15 *Samaritana mulier dono Prophetiæ ditata.*
16 *Samaritana quomodo vocaretur? Coronata martyrio. Ejus caput Romæ in Baſilica S. Pauli.*
17 *Claudia Procula Uxor Pilati inter Prophetiſſas ponenda.*
18 *Pilatus ubi obiverit?*
19 *Maria Magdalene, ac aliæ ſanctæ mulieres Prophetiſſæ.*
20 Veſpere autem Sabbati, quæ luceſcit in prima Sabbati. Matth. 28. *ſenſus, & expoſitio.*
21 *Philippi Diaconi quatuor filiæ Prophetiſſæ. Earum cellulæ viſitatæ à S. Paula Romana.*
22 *Prophetiæ dono innumeræ Sanctæ in lege Evangelica ditatæ.*
23 *Prophetiæ donum argumentum Sanctitatis.*
24 *Sibyllæ numerandæ inter Prophetiſſas.*
25 *Sibyllæ quæ, & quot fuerint?*
26 *Sibyllini libri diligenter Romæ cuſtodiebantur. Et nu 37.*
27 *Delphica Sibylla quæ; & quando fuerit? Quæ prædixerit de CHRISTO?*
28. *Erithræa Sibylla nativitatem, paſſionem, mortem, reſurrectionemque Chriſti enunciavit, ac Iudicium finale.*
29 *Cimmeria Sibylla, ſive Cumæa, aut Italica quando fuerit, & quę prophetizaverit?*
30 *Samia Sibylla ubi orta? Prędixit triumphum Chriſti cum palmis Olivarum.*
31 *Cumana Sibylla ubi fuerit? Incarnationem Dominicam vaticinata.*
32 *Helleſpontica Sibylla ubi nata? Nativitatem, & doctrinam Salvatoris pręnunciavit.*
33 *Lybica Sibylla fuit annis* 480. *ante Chriſtum. Ejus miracula edixit.*
34 *Perſica Sibylla floruit ſub Alexandro Magno. Prophetizavit baptiſmum, & prędicationem Precurſoris Chriſti.*
35. *Phrygia Sibylla mortem Salvatoris panxit.*
36 *Tiburtinę Sibyllę nomen; ejus carmina de Chriſti Reſurrectione, atque Aſcenſione in Cœlum.*
37 *Libri Sibyllini Romę cuſtoditi.*
38 *Libri Sibyllini à Cęſare Auguſto recogniti.*
39 *Europęa Sibylla prędixit Meſſiam de Virgine naſciturum.*
40 *Ægyptia Sibylla de Chriſto locuta.*

RAtioni conſentaneum eſt, ut etiam de mulieribus, quæ Prophetiæ dono fuerunt illuſtres, verba faciamus, antequam ad Sacrificia Moſaycæ legis iter arripiatur, ut plenè de perſonis utriuſque ſexus, quæ in univerſum Divino cultui, ac miniſteriis Sacris mancipatæ erant, ſummariam notitiam Studioſi noſtri ex lectura pręſen-

ſentium Deciſionum percipiant. Igitur de Prophetiſſis, ac de Sibyllis oportet verba facere.

1 Quod attinet ad mulieres Prophetiſſas, aliæ fuerunt in lege Naturæ: aliæ in lege Moſayca: & aliæ in lege Evangelica.

2 Inter Prophetiſſas legis Naturæ primarius locus debetur progenitrici noſtræ Evæ, quæ hoc titulo triplici de cauſa meretur decorari. Primò ob ejus formationem: quæ revelatam in ſe habebat, (etſi ſub enigmate) tùm divinitatem, tùm humanitatem Redemptoris Mundi; ſiquidem Eva formata fuit ex coſta Adami; & conſiſtere cępit ex coſta oſſea, & carne molli. In fortitudine coſtæ continebatur divinitas Chriſti; in carnis infirmitate ejuſdem Chriſti humanitas prænunciabatur, juxta conſiderationem *Mendezii in Theologia Catechetica lib.5. cap.22. num.2.* Secundò Eva prophetiam gerebat in nomine; ſi enim inverſo ordine legatur, non *Eva*, ſed *Ave* ejus nomen prædicit, illud ſcilicet *Ave*, quo ſalutanda erat Deipara Maria ab Archangelo Gabriele, enunciante Divini verbi Jncarnationem; ut doctè idem *Mendezius lib.9. cap.3. n. 2.* Tertiò autem Eva facta eſt Prophetiſſa, quando de ea dixit Deus ad Serpentem: *Inimicitias ponam inter te, & mulierem, & ſemen tuum, & ſemen illius; ipſa conteret caput tuum. Geneſ.3. 15.* Revelatum tunc enim eſt Evæ, ipſaque noſtra prima Mater cognovit, & intellexit, tùm ab ea per pęnitentiam conterendum eſſe caput diaboli; tùm à Deipara, ac Chriſto filio Dei, ex ejus ſemine naſcituro; quam quidem revelationem ipſamet Eva filiis, ac poſteris ſuis tradebat, ut pęnitentiam diligerent, & in futuro Meſſia, ac Virgine ejus Genitrice ſperarent: quod non obſcurè docet *Cornel. à Lapide in commentar. ad Genes. d. cap.3. Verſ.15.* his verbis. *Mulier eſt Eva, quæ diabolum contrivit, quando pęnitentiam egit: vel potius mulier eſt Beata Maria Evę filia; ſemen ejus eſt Jeſus, & Chriſtiani; ſerpens eſt diabolus; ſemen ejus ſunt infideles, omneſque impii. Ergo Beata Maria contrivit Serpentem; quia ipſa ſemper plena, & glorioſa fuit victrix diaboli, omneſque hęreſes (quæ caput ſunt ſerpentis) in univerſo mundo contrivit, ut canit Eccleſia.* Quod autem ipſamet Eva didicerit ex divina revelatione, Divinum Verbum carnem induturum ex ejus ſemine, ut contereret caput ſerpentis, ideſt diaboli; reſultat ex illis aliis verbis: *Ipſa conteret caput tuum, & tu inſidiaberis calcaneo ejus.* Quæ quidem verba idem Cornelius à Lapide ibidem ſic declarat: *Chriſti caput eſt Divinitas; calcaneus eſt humanitas: hanc dum offendit, & occidit dęmon, occiſus eſt: tunc enim Chriſtus contrivit caput illius; ideſt ejus ſuperbiam dejecit: atque omnem ejus impetum proſtravit.* Hæc primæ omnium matri Evæ cum fuerint à Deo revelata; & per eam à ſe deſcendentibus manifeſtata; inſolubile argumentum faciunt, Evam ipſam dono prophetiæ ditatam, meritò Prophetiſſam inter mulieres eſſe appellandam.

Altera Prophetiſſa in lege naturæ fuit Rebecca uxor Patriarchæ Iſaac; 3
cui Dominus revelavit, dum appropinquaret tempus pariendi gemellos duos filios Eſau, & Jacob, quos portabat in utero; quod inferior, nempè Jacob erit Dominus majoris, videlicèt Eſau; qui propterea ſubditus evaſurus erat eidem Jacobo in eorum poſteritatibus. Idcircò ſic de ipſa Rebecca legitur in *Genes.25. 22. Sed collidebantur in utero ejus parvuli, quæ ait: ſi ſic mihi futurum erat, quid neceſſe fuit concipere? Perrexitque ut conſuleret Dominum. Qui reſpondens, ait:* (ecce Revelatio divina) *Duæ gentes ſunt in utero tuo; & duo populi ex ventre tuo dividentur; populuſque populum ſuperabit; & major ſerviet minori.* Quo loci ſic differit Cornelius à Lapide in ſuis Commentariis: *Theodoretus, Diodorus, & Procopius cenſent, Rebeccam animo conſternatam ad vicinum, & domeſticum*

Alta-

Altare iviſſe, ibique Deum oraſſe; qui per Angelum reſpondit id, quod ſequitur, Duæ gentes in utero tuo ſunt, & major ſerviet minori. *Ex quo intellexit Rebecca, quod Jacob preferretur Eſau; eique Primogenituram, & benedictionem paternam præriperet: quod tamen maritum ſuum Iſaacum celavit, ut myſterio Prophetico locus daretur, de quo Geneſ.* 27. 23. Igitur jure optimo Prophetiſſa vocãda eſt Rebecca, quæ à Deo per Angelum inſtructa fuit de futura majoritate filii ſui Jacobi, ac ejus poſteritatis ſuper illam Eſau: qua Prophetia per ipſam intellecta, non levitate, ſed Dei ſpiritu, & dictamine mota fuit, ut hortaretur Jacobum accipere benedictionem Patris; atque illum adjuvit, coquendo hędum, & circumve-
4 ſtiendo Jacobi manus, & collum pellibus; ut diximus ſupra *Deciſ. XIX. n.* 15. Et ex his reſultat manifeſta ratio; quæ excuſat à mendacio in actione illa tùm Jacobum, tùm ipſam Rebeccam; uterque enim operabatur, & loquebatur juxta revelationem habitam à Deo; atque prophetico ſpiritu; ſcientes, Primogenituram, & majoratum eſſe à Deo translatum in Jacobum, & ejus poſteros; quibus ſerviturí erant deſcendentes ab Eſau.

In lege autem Moſayca fuerunt
5 Prophetiſſæ ſequentes mulieres. I. Maria Soror Aaronis, & Moyſis, quæ appellatur Prophetiſſa *Exod.* 15. 20. triplici de cauſa ſecundum Cornelium à Lapide *in Comment. ibid.* Deus enim cum ea colloquebatur, & ei arcana pandebat, ut patet *Num.* 12. 2. Erat quoque doctrix, & Magiſtra aliarum mulierum: & ulteriùs erat quoque præcentrix, & Virgo ſapiens, & litteris erudita. Hinc in tranſitu maris rubri poſt exitum ex Ægypto, ita de illa loquitur textus Sacer *Exod.* 15. 20. *Sumpſit ergo Maria Profetiſſa ſoror Aaron tympanum in manu ſua: egreſſæque ſunt omnes mulieres poſt eam cum tympanis, & choris; quibus præcinebat dicens: Cantemus Domino, glorioſè enim magnificatus eſt; equum, & Aſcenſorem ejus dejecit in mare.* Tirinus autem commentans eumdem textum, ſubdit, quod licèt plures Scriptores ſacri doceant, prædictam Mariam Prophetiſſam fuiſſe Virginem, & ſimilem Sybillis; nihilominùs Serario, ac aliis viſum, quod nupſerit *Hur* avo *Beſeelis*, cujus mentio fit *Exod.* 24. 14. tunc enim rarum erat ſtudium virginitatis, & laudi non dabatur. II. Prophetiſſa fuit Debbora; 6
de qua *in libro Judicum cap.* 4. narratur, quod cum Siſara Princeps exercitus Regis Jabin aggrederetur populum Iſrael; ipſa Debbora à Deo reſponſum habuit de ejuſdem Siſaræ internecione; & ideò vocavit Barac militem Iſraeliticum, eique ordinavit, ut viros bellatores ſumeret, & contra Siſaram iret, & pugnaret; Deus enim victoriam ei elargiretur, prout factum fuit, & dicit ibi Sacer textus.

Et quia hęc mulier ob donum Prophetiæ erat ſapientiſſima; hac de cauſa in ſuis controverſiis hebræi confugiebant ad illam, ut eas judicando dirimeret. Hinc S. Hieronymus *in Epiſt.* 10. *ad Furiam* ſic ait: *Nobis ad hoc Debbora nominabitur, quod Prophetiſſa fuerit, & in ordine Judicum ſupputetur. Et quia dicere poterat: quam dulcia gutturi meo eloquia tua: ſuper mel, & favum ori meo. Apis nomen accepit: ſcripturarum floribus paſta, Spiritus Sancti odore perfuſa; & dulces Ambroſiæ ſuccos prophetali ore componens.* Plura de laudibus magnæ hujus mulieris, ac Prophetiſſæ Debboræ referunt *Origen. Hom.* 5. Salianus *ad Annum Mundi* 2723. Et Cornelius à Lapide *in Comment. Judic. d. cap.* 4. *Verſ.* 4. *& ſeqq.* III Profetiſſa fuit Rahab; quæ licèt 7
meretrix eſſet in civitate Jericho, ſeu cauponaria, hebræos exploratores hoſpitio apud ſe recipiens, habuit revelationem à Deo, de futuro excidio Urbis, quare pęnitens & ſibi, & cognatis ſuis vitam obtinuit: ut legitur *in Joſue cap.* 2. *Verſ.* 1. ubi ſic Cornelius à Lapide ſcribit: *Excepit Rahab exploratores Hebræorum; illuminata, & impulſa*

pulſa à Deo, quaſi divini conſilii in Chananæa fideli populo ſubigenda procuratores. Intellexit enim Deum in hac re velle uti ſua opera; ac proindè velle, ut ipſa eos exciperet, abſconderet, & dirigeret. Et cum ipſa Rahab dixiſſet exploratoribus *ibid. Verſ. 9. Novi, quod Dominus tradiderit vobis terram.* Subdit idem Cornelius à Lapide: *Noverat hoc Rahab partim ex miraculis, & portentis, quæ Deus pro Hebræis pugnans operatus erat; partim ex Dei ipſius inſtinctu, & revelatione.* Fuit igitur dono revelationis propheticæ ditata Rahab, quæ deindè nupta *Salmoni* de ſtirpe Juda meruit generare *Booz* Atavum Regis David, & numerari inter mulieres, è quibus naſciturus erat Chri-
8 ſtus. IV. Prophetiſſa fuit Holda; quę Anno mundi 3407. regnante Joſia Rege Juda non ſolùm prophetabat in Jeruſalem; ſed, ut ait Torniellus *ad d. Annum. num.3. In tanta erat Sanctitatis opinione, ut ad ipſam conſulendam Rex ipſe miſerit Helciam ſummum Pontificem, & proprium Scribam, alioſque Optimates civitatis, ut patet in 4. Reg. 22. 14. & ſeqq.* De hac eadem egregia muliere ita ſcribit Tirinus *in 4. Reg. 22. 14. Ierunt ad Holdam Prophetidem uxorem Sellum, ſed tùm veroſimiliter viduam, vel ſaltem thoro viri jam abſtinentem: nam quæ thoro ad huc utebantur (una dempta Anna Samuelis Matre 1. Reg.2. 20.) nullas legimus ſpiritu prophetico afflatas.* Et concordat Cornelius à Lapide in eodem textu ſic ſubjungens: *Holda hæc & ſenio, & prudentia, & ſanctitate, & oraculis apud omnes erat celebris, & venerabilis; æquè ac Debbora Jud.4. & Anna mater Samuelis.* V. Tandem Prophe-
9 tiſſa in lege Moſayca fuit ipſa Anna Mater Samuelis prophetæ, quæ cum peperiſſet, & obtuliſſet illum Domino, cecinit canticum illud, *Exultavit cor meum in Domino &c. 1. Reg.2.* in quo prophetavit naſciturum Chriſtum juxta id, quod ſcribit S. Auguſtinus *lib.11. de Civit. Dei cap.4.* undè Theodoretus, & Procopius dixerunt; *quia Anna prophetam concepit, prophetiæ quoque gratiam participavit, ſicut & Eliſabeth, & Beata Virgo.* Cornelius autem à Lapide in fine dicti Cantici 1. *Reg.2. 10.* ait: *Hoc eſt Annæ oraculum de Chriſto, poſt mille, & trecentos annos naſcituro; quo illi eminus quaſi applaudit; & gratulatur; ubi adverte, Annam eſſe primam in Scriptura, quæ hìc exprimat nomen Meſſiæ, ſivè Chriſti. Hucuſque enim in Pentateucho, Joſue, & Judicum nomen Chriſti non audivimus.* Hæ ſunt Mulieres, quæ præfulſerunt Prophetiæ dono tempore legis Moſaycæ, de quibus etiam mentionem facit Emin. Card. de Lauræa *in d. tom.4. in libr.3. Senten. diſp.19. numero 239. &* 240.

In lege autem Evangelica plures habentur in Sacro textu mulieres Sanctæ Divino Spiritu afflatæ, ac Prophetia inſignes: innumeræ autem in Hiſtoriis, Chronicis, & Vitis Sanctorum. Quo ad illas, quę nominantur in Scriptura Sacra principem locum tenet Regina Cęlorum, Sereniſſima DEIPARA; tùm quia, ut ſcribit Suarez *in 3. par. d. Thom. tom.2. diſp.29. ſect.4.* 10
Piè, ac probabiliter credi poteſt, beatam Virginem in hac vita interdum elevatam fuiſſe ad videndum clarè Divinam eſſentiam, ut ex Auctoritate 11
S. Antonini, S. Bernardi, & aliorum Patrum ibi comprobat: tùm etiam quia DEIPARAM verè, ac propriè fuiſſe Prophetiſſam, & habuiſſe gratiam Prophetiæ, Spirituque prophetico pronunciaſſe Canticum *Magnificat*; & aliorum ſublimium Myſteriorum notionem, revelationem, & inſtructionem à Spiritu Sancto, & à dilecto Filio ſuo Deo, & Homine Chriſto habuiſſe, ex plurimis Sanctorum Patrum teſtimoniis comprobat idem Suarez *diſp.20. ſect.1. in eod. tom.2.* ubi ſubdit: non conſtare, an Beata Virgo 12
aliquid ſcripſerit; nam Epiſtola quædam ad Ignatium, quæ nomine ejus circumfertur, incertæ eſt auctoritatis. Si tamen Eccleſiæ conſtaret; illam, vel aliquam aliam fuiſſe à Beata Vir-

Virgine ſcriptam, inter canonicas Scripturas eſſet annumeranda. Hinc in revelationibus S. Birgittæ *in Sermone Angelico cap.*17. dicitur: *Et verè procul dubio eſt credendum, quod ex inſpiratione Spiritus Sancti ipſa Deipara perfectiùs intellexit, quidquid Prophetarum eloquia figurabant, quàm ipſi Prophetæ, qui ex eodem Spiritu verba oretenùs protulerunt. Et cap.*19. *ibidem* hęc ſubnectuntur. *Tertia quippè die, de Chriſti Reſurrectione diſcipulis heſitantibus, & mulieribus in ſepulchro ejus corpus ſollicitè inquirentibus, ipſiſque Apoſtolis præ maxima cordis anxietate, & pavore ſe pariter includentibus, tunc Virgo Mater, quamvis Scriptura eo tempore ipſam aliquid locutam non commemorat; ſine dubio tamen credendum eſt, quod ipſa Dei Filium in carne ad æternam gloriam reſurrexiſſe teſtificata eſt; & quod mors de cętero illi numquam poſſet ampliùs dominari.* Et paulò poſt ſubjunguntur ſequentia. *Ipſa Virgo Maria erat Magiſtra Apoſtolorum; confortatrix Martyrum, Doctrix Confeſſorum, clariſſimum ſpeculum Virginum, conſolatrix Viduarum; in conjugio viventium ſaluberrima monitrix, atque omnium in fide catholica perfectiſſima roboratrix. Apoſtolis namque ad ſe venientibus omnia, quæ de ſuo Filio perfectè non noverant, revelabat, & rationabiliter declarabat.* Et hinc factum eſt, ut in Litaniis ab Eccleſia laudetur, & dicatur *Sedes Sapientiæ*, nec non *Regina Prophetarum*.

Sanctæ Eliſabeth Matri Sancti Jo-
13 annis Baptiſtæ ſecundus debetur locus inter Prophetiſſas legis Evangelicæ; fuit enim hoc munere inſignita, cum ad eam viſitandam DEIPARA acceſſiſſet; tunc enim: *Ut audivit Salutationem MARIÆ Eliſabeth, exultavit infans in utero ejus; & repleta eſt Spiritu Sancto Eliſabeth, & exclamavit voce magna, & dixit: Benedicta tu inter mulieres; & benedictus fructus ventris tui. Et undè hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me? Ecce enim ut facta eſt vox ſalutationis tuæ in auribus meis, exultavit in gaudio infans in utero meo: & Beata quæ credidiſti; quoniam perficientur ea, quæ dicta ſunt tibi à Domino. Luc.*1. 41. In quibus verbis notant Sancti Patres, & Doctores Eccleſiæ, quod Eliſabeth prophetavit de præſenti; nam à Spiritu Sancto illuminata Virginem, quam præſentem cernebat, Chriſtum in utero geſtare cognovit, & ipſa prima fuit, quæ nominavit Sanctiſſimam Virginem Matrem Dei; Item prophetavit de præterito; dicens enim, *Beata, quæ credidiſti*, apertè indicavit in Spiritu agnoviſſe verba, quæ Deiparæ fuerant dicta ab Angelo. Prophetavit etiam de futuro, quando ſubjunxit; *Perficientur ea; quæ dicta ſunt tibi à Domino*: ut conſiderat Barradas *in Evangel. tom.*1. *lib.*7. *cap.*12. *Verſ. Unde hoc mihi*; ubi Sanctos Doctores allegat.

Annæ filiæ Phanuel de Tribu Aſer
tertius locus debetur inter Prophetiſ- 14
ſas; ſic enim appellatur à *S. Luca cap.* 2. *Verſ.*36. ubi eam laudat dicens: *Hæc proceſſerat in diebus multis, & vixerat cum viro ſuo annis ſeptem à virginitate ſua. Et hæc vidua uſque ad annos octoginta quatuor, quæ non diſcedebat de Templo, jejuniis, & obſecrationibus ſerviens nocte, ac die. Et hæc ipſa hora ſuperveniens confitebatur Domino; & loquebatur de illo omnibus, qui expectabant Redemptionem Iſrael.* Ubi de hac Prophetiſſa Anna tria ſunt notanda. Unum, quod vixerat in viduitate annos ſexagintaquatuor; cum enim ſeptem annis fuiſſet in matrimonio: illudque contaxerit à prima pubertate, quæ puellis eſt anno duodecimo, ſequitur maritum obiiſſe, ea exiſtente in anno vigeſimo circiter ætatis ſuæ; & deinceps raro exemplo vidua perpetuò manſerit uſque ad annum 84. Alterum notandum eſt, quod non diſcedebat de Templo; quia hibitabat in cellulis prope muros ejuſdem Templi, ut notavimus ſupra *Deciſ.XII.nu.*32. & docet Tirinus *in Exod. cap.*38. *Verſ.*8. Caniſius *de Beata Virgine lib.*1. *cap.*12. & Serarius *in lib.*2. *Machabęor. cap.*3. Tertium eſt, quod licèt in Evan-

gelio non exprimantur ea , quæ prophetizaverit Anna de Chriſto ; ſed quod *Confitebatur Domino, & loquebatur de illo omnibus, qui expectabant Redemptionem Iſrael*; eſt tamen probabile, quod ipſa teſtata fuerit ; puerum illum eſſe Meſſiam, & Salvatorem mundi in lege, & à prophetis promiſſum: quod benè notant idem Tirinus *in Luc. d. cap.2. Verſ.38.* & Menochius *in Hiſtor. Sacra libr.1. cap.13. nu.10.*

Samaritanæ quartus ſit locus inter
15 Prophetiſſas; ſiquidem ex ſermone habito cum Redemptore Noſtro , dum *fatigatus ex itinere ſedebat ſupra fontem Joan.4.6.* illuminata à Spiritu Sancto intellexit , & cognovit , Dominum JESUM eſſe Meſſiam, & Chriſtum; ideò ſubdit Evangeliſta *d. cap.4. num.28. Reliquit ergo hydriam ſuam mulier , & abiit in civitatem ; & dicit illis hominibus: Venite, & videte hominem, qui dixit mihi omnia quæcumque feci . Numquid ipſe eſt Chriſtus?* Sic enim locuta eſt ex motivo modeſtiæ ; nam certè noverat ipſum eſſe Chriſtum , & Meſſiam ; ut ait S. Joannes Chryſoſtomus his verbis : *Procul dubio enim intelligebat , modo fontem illum guſtarent , eadem de eo, quæ & ipſa , ſenſuros .* Idem refert ipſe Menochius *in Hiſtor. Sacra lib.3. cap.5. num.11.* ſubdens ibidem , nomen Samaritanæ hujus mulieris ex
16 Martyrologio Romano *die 20. Martii*, Photinæ fuiſſe ; quæ martyrio ob Chriſti confeſſionem coronata fuit; & ejus caput Romæ apud S. Paulum à Monachis Caſſinenſibus aſſervari notat Eminen. Card. Baronius *ad Martyrol. prædictum.*

Claudiæ Proculæ Uxori Pilati quin-
17 tus locus aſſignandus eſt inter Prophetiſſas; quæ dum Chriſtus Dominus vinctus ad Pilatum ductus eſſet à Judæis, *Miſit ad eum Uxor, dicens; Nihil tibi, & juſto illi ; multa enim hodie per viſum paſſa ſum propter illum: Matth. 27. 19.* Eſt enim communior SS. Patrum opinio ; quos cumulat Tirinus *in d. loco* ; & Menochius *in Hiſtor. Sacra lib.7. cap.15. num.2.* quod ipſa Claudia Procula Uxor Pilati ab Angelo ſuo cuſtode per viſum didicerit innocentiam Redemptoris ; & minas, ac punitiones ob facinus Judæorum in ipſos , atque in eumdem Pilatum venturas; & ideò miſerit ad ipſum Pilatum ; ut ſe innoxium ſervaret ; ſed ipſe pluris æſtimavit inſtantiam Principum Judæorum , quàm terriculamenta uxoris ; undè innocentem Dominum condemnavit ; & ſe reum tùm Divinæ Juſtitiæ fecit, tùm Imperatori Romano , à quo poſtea juſſus fuit
exulare Viennam Galliæ, ubi miſer- 18
rimus obiit.

Mariæ Magdalenæ, aliiſque Sanctis
Mulieribus, quæ ab Angelo revelatam 19
reſurrectionem Redemptoris nunciaverunt Apoſtolis , ſextus locus inter Prophetiſſas legis Evangelicæ datur . De his notanda verba SS. Evangeliſtarum. S. Matthæus *cap.28. Verſ. 1.* ita ſcribit: *Veſpere autem Sabbati, quæ luceſcit in prima Sabbati , venit Maria Magdalene, & altera Maria videre ſepulchrum .* Et deſcripto terremotu , ac Angeli fulgido veſtimento , ſubdit *Verſ.5. Reſpondens autem Angelus dixit mulieribus; nolite timere vos, ſcio enim, quod JESUM, qui crucifixus eſt , quæritis ; non eſt hìc ; ſurrexit enim , ſicut dixit . Et Verſ.8. Et exierunt citò de monumento cum timore, & gaudio magno, currentes nunciare diſcipulis ejus .* Et *ecce JESUS occurrit illis, dicens, Avete. Illæ autem acceſſerunt, & tenuerunt pedes ejus, & adoraverunt eum .*

S. Marcus narrat eamdem revelationem his verbis *cap.16. Verſ.1. Et cum tranſiſſet Sabbatum, Maria Magdalene , & Maria Jacobi, & Salome emerunt aromata , ut venientes ungerent JESUM .* Et cum acceſſiſſent ad monumentum, & Angelum de reſurrectione loquentem audiſſent. *Verſ.9.* ſubdit : *Apparuit* (IESUS) *primò Mariæ Magdalene.*

S. Lucas pariter deſcribit acceſſum harum ſanctarum Mulierum ad monumentum Summo mane; inter quas, ait, *cap.24. Verſ.10. Erat Maria Magdalene,*

lene, *& Joanna*, *& Maria Jacobi*, *& cęteræ*, *quæ cum eis erant*.

S. Joannes quoque *cap.*20. *Verſ.*1. ita idem factum narrat: *Una autem Sabbati, Maria Magdalene venit mane, cum adhuc tenebræ eſſent, ad monumentum*: Et poſt viſum lapidem monumenti revolutum, apparuit JESUS eidem Mariæ Magdalenæ in forma hortulani; & eo cognito, ait: *Rabboni* (*quod dicitur Magiſter*) Et ſubindè *Venit Maria Magdalene annuncians diſcipulis, quia vidi Dominum; & hæc dixit mihi*.

Igitur inter Prophetiſſas numerandę ſunt Maria Magdalene, & aliæ mulieres; quæ viderunt tùm Angelos revelantes ſibi reſurrectionem Domini; tùm ipſum Dominum, qui glorioſus à mortuis reſurrexerat; & ſubinde ab ipſis mulieribus revelata fuit Dominica Reſurrectio Sanctis Apoſtolis, & aliis diſcipulis.

Sed hic dicet aliquis, quomodo intelligenda ſunt verba illa Divi Mat-
20 thæi, *Veſpere autem Sabbati, quæ luceſcit in prima Sabbati uenit Maria Magdalene, & altera Maria uidere ſepulchrum?* Nonnè per illa verba Veſpere autem Sabbati intelligenda eſt hora veſpertina Sabbati, cum Sol die Sabbati occumberet? Reſpondetur negativè. Siquidem verba illa innuunt, quod Maria Magdalene, & aliæ mulieres die Dominico, quæ erat prima dies Sabbati, ideſt dies Dominica, prima dies hebdomadæ; (Sabbatum enim hebdomadam ſignificat,) acceſſerunt ſummo mane ad monumentum. Idcircò ſecundum aliquos auctores ly *Veſpere* denotat Stellam Dianam vocatam mox *Veſperam*, mox *Luciferam*; quæ ſolet ſplendeſcere adveniente die. Secundum alios verò *Veſpere autem Sabbati* idem ſunt, ac tranſacto Sabbato; & aurora diei Dominicæ luceſcente: nam in textu gręco habetur ὀψὲ σαββάτων *Opſè Sabbaton;* ſcilicet poſt Sabbatum; poſt totam hebdomadam; eò quia ὀψὲ *opſè* non tantùm ſignificat *tardè*; ſed etiam *poſt*. Sabbatum verò, ut dixi, indicat hebdomadam; ut doctè Tirinus *in Comment. Matth.* 28. 1. & Menochius *in Hiſtor. Sacra lib.*8. *cap.*1. *num.*3. ac Barradas *tom.*4. *in Euangel. lib.*8. *cap.*9.

Filiabus quatuor Philippi Diaconi ultimus tandem locus figitur inter Prophetiſſas, de eis enim *in Act. Apoſtol.* 21
*cap.*21. *Verſ.* 8. & 9. ſic legitur: *Et intrantes domum Philippi Euangeliſtæ* (quia ſcilicet prædicabat Evangelium, & converterat Eunuchum Candacis Reginæ) *qui erat unus de Septem, manſimus apud eum. Huic autem erant quatuor filiæ Virgines prophetantes*. Una harum Virginum vocabatur Hermione, quæ ut habetur in Menologio 4. *Septembr.* graviſſima paſſa eſt ſub Trajano, & quievit in Domino. Tirinus *d. cap.*21. *Verſ.*9. De aliis autem, prout de Philippo earum patre ſic ſcriptum eſt *in Martyrol. Rom. die* 6. *Junii*. *Cæſareæ in Palæſtina natalis B. Philippi, qui fuit unus de ſeptem primis Diaconis. Hic ſignis, & prodigiis clarus, Samariam ad fidem Chriſti convertit, & Candacis Æthyopum Reginæ Eunuchum baptizavit; ac demum apud Cæſaream requievit; juxta quem tres Virgines ejus filiæ Prophetiſſæ tumulatæ jacent; nam quarta filia ejus plena Spiritu Sancto Epheſi occubuit*. Earundem quatuor Virginum Prophetiſſarum cellulas viſitaſſe S. Paulam Romanam teſtatur S. Hieronymus *in Epiſt.*27. verbis iſtis: *Mirata eſt Stratonis turrim, ab Herode Rege Judeæ in honorem Cęſaris Auguſti Cæſaream nuncupata; in qua Cornelii domum, Chriſti videlicet Eccleſiam, & Philippi ædiculas, & cubicula quatuor Virginum Prophetarum &c.* Et hęc de Prophetiſſis in textu Sacro nominatis.

De aliis Sanctis Mulieribus Chri- 22
ſtianis tùm Virginibus, tùm Viduis, ac coniugatis, quibus Spiritus Prophetiæ à Deo donatus fuit, ſuperfluum eſt Catalogum texere; cum tot, & tanta teſtimonia de his habeantur in Chronicis, ac Vitis Sanctorum; quæ numerari ob eorum multitudinem non valent. Satis ſit dicere, quod donum

Prophetiæ, quod habuit S. Birgitta, S. Catharina Senenſis, S. Franciſca, & aliæ Sanctæ; eſt ſignum, & argumentum validum Sanctitatis earum,
23 ut firmavit Rota in relatione B. Paſchalis Baylonis *tit. de dono Prophetię*, & docent Cantilorus *de Canonizat Sanctor. cap.*14. *num.*20. Emin. *Card. Bona de diſcret. Spirit. cap.*10. *Pignatell. tom.* 4. *conſult.*69. *num.*4. *& tom.*5. *conſult.* 30. *num.*9. ubi alios cumulat.

Sibyllæ quoque merentur inter Pro-
24 phetiſſas numerari; ſiquidem pręclara ab eis ſcripta ſunt præcipuè de Incarnatione Filii Dei, de ejus Vita, Paſſione, Morte, Reſurrectione, Aſcenſione, & ad univerſale Judicium adventu; voluit enim Deus, qui redempturus erat tùm Iſraeliticum populum, tùm etiam Ethnicos, & gentiles, ut oracula de tanto opere eſſent non ſolùm apud Hebræos, ſed etiam apud ipſos gentiles; nam ut ait Apoſtolus, *Multifariam multiſque modis locutus eſt Deus Patribus in prophetis. Ad Hebr.*1. Ad gentiles autem voluit loqui per Sibyllas, ut idem Apoſtolus Paulus dicebat, dum gentilibus evangelizabat Chriſtum, teſte Clemente Alexandrino *lib.*6. *Stromatum*, his verbis: *libros quoque græcos ſumite, agnoſcite Sibyllam, quomodo unum Deum ſignificet, & ea, quæ ſunt futura. Hidaſpem ſumite, & legite; & invenietis Dei Filium multò clarius, & apertius eſſe ſcriptum*. Et in oratione ad gentes idem Clemens Alexandrinus ſic ait: *Prophetiſſa itaque Sibylla nobis prima canat canticum ſalutare*. Et carmina ſubnectit, quibus Deum in terras venturum prænunciat. His adſtipulatus eſt S. Hieronymus *libr.*1. *adverſus Iouinianum* dicens: *Quid referam Sibyllas Erithræam, atque Cumanam, & octo reliquas; nam Varro decem fuiſſe autumat, quarum inſigne Virginitas eſt, & Virginitatis præmium divinatio*. Et de iiſdem Sibyllis plura diſſeruerunt S. Auguſtinus *lib.*18. *de Civit. Dei cap.*23. Lactantius *lib.*4. *Inſtitut. cap.* 15. *& ſeqq.* Arnobius *libr.*1. *contra Gentes* & Sanctus Clemens Papa *lib.*5. *Conſtit. Apoſtol. cap.*8. ſic ſcribens: *Si Græci derident nos, non credentes noſtris Scripturis, ſaltem fidem habeant Vati ſuæ Sibyllæ, quæ ad verbum ita inquit, &c.* ut refert Paulus Segnerius *Nell'incredulo ſenza ſcuſa part.*2. *cap.*17. *num.* 14. & Salmeron *tom.* 2. *tract.*19. Multos alios Auctores, qui de Sibyllinis oraculis ex profeſſo tractarunt, allegat Tholoſanus *in Syntagmat. Iuris Univ. part.*2. *lib.*18. *cap.*6. *à num.*6. *& ſeqq.* & Menochius *in Storeis part.*2. *Centur.* 4. *cap.*39. *& cap.*40. Et noviſſimè Emin. Cardin. de Lauræa *d. tom.*4. *in* 3. *libr. ſentent. diſp.*19. *art.* 9. §.3. *à num.*248. *uſque ad num.*259.

Porrò juxta commune placitum Scriptorum decem fuerunt Sibyllæ; videlicèt: *Delphica*, *Erithræa*, *Cimmeria*, *ſeu Cumæa; Samia*, *Cumana*, *Helleſpontica*, *Lybica*, *Perſica*; *Phrygia*, *& Tiburtina*. Tarcagnota *in Hiſtoria Univ. tom.* 1. *lib.* 8. *pag.* 249. Sunt tamen aliqui addentes alias duas, nempè *Europæam*, *& Ægyptiam*. Tria autem ſunt obſervanda circa has Sibyllas, & earum oracula. *Unum*, quod ad inſtar Sanctorum Prophetarum multa erant obſcura in eorum dictis, & difficillima intellectu; ideòque libros Sibyllinos emptos magno pretio per Tarquinium Superbum (de qua emptione meminit Tholoſanus *d. lib.* 18. *cap.* 6. *num.* 9.) non ſolùm Romæ diligenter cuſtodiebantur; ſed attentè à decem clariſſimis viris inſpici, & eorum ſenſum penetrare ſolitum erat; præſertim in publicis Civitatis neceſſitatibus, ut notat Salianus *ad Annum Mundi* 3539. *num.* 5. *& ad Annum* 3789. *num.* 1. Alterum eſt, quod ipſæ Sibyllæ Spiritu prophetico multa enunciantes, quæ ab hominibus non intelligebantur, dicebantur furere, & delirare; ſicut de Iſaia, per tres dies nudo inſedente. *Iſa. cap.* 20. Et Ezechiele panem cum ſtercore manducante. *Ezech.* 4. autumabant Judæi; quod obſervavit Lactantius *d. lib.* 14. *cap.* 15. his verbis: *Non dubito quin Sibyllina carmina prioribus*

ribus temporibus pro deliramentis habita ſint, cum ea nemo tunc intelligeret. Tertium eſt obſervandum, quod Prophetæ ſcripſerunt ſoluta oratione ſuas prophetias; Sibyllæ autem in Verſibus hexametris; ut eo magis ſplendeſceret Divina Sapientia, qua imbutæ ipſæ tenellæ Virgines myſteria ſublimia canere, & carminibus promere ſciverint; De his Patres Dominicani in ſequentia tertiæ Miſſæ Natalis Domini, ſic recitabant:

Verbum Ens Altiſſimi, corporari paſſum eſt, carne ſumpta.
Iſaias cecinit, Synagoga meminit, numquam tamen deſinit eſſe cæca.
Si non ſuis Vatibus, credat vel gentilibus: Sibyllinis verſibus hęc prædicta.

Quorum Verſuum collectam fecit Panvinus *in tractatu de Oraculis Sibyllinis* impreſſo Pariſiis *anno* 1607. *cum annotationibus Joannis Obſopei;* & eorum plurima græco idiomate ponit Barradas *in Evang. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 15. Latina autem verſione Proprinomium Hiſtoricum *Verb. Sibylla*. Et Eminent. Card. de Lauræa *d. tom.* 3. *diſp.* 19. *à num.* 249. *& ſequentib.* Quæ quidem carmina ad Lectorum commodum, & ſolatium hìc tranſcribam in relatione ſummaria cujuſque Sibyllæ; & in his, quæ continent Propheticas narrationes de Redemptore Noſtro JESU CHRISTO.

27 Delphica itaque Sibylla cenſetur prima, & cœteris antiquior, quippè vaticinata eſt ante Trojanum bellum annis 127. & vivebat ante natum Chriſtum annis 1221. ut calculat Ricciolus *in Chronol. Reform. tom.* 3. *Catalog.* 24. Significat autem hæc Vox *Sibyllas Conſilium Dei*, ex græco Idiotiſmo Æolico Σιὸς Deus, & Βυλὴν conſilium, ut notat Menochius *d. centur.* 4. *cap.* 39. Filia fuit hæc Delphica Sibylla Tireſiæ vatis Thebani; & nominata fuit *Antemis*. Eam prophetizaſſe ferunt totam vitam, miracula, paſſionem, & Reſurrectionem Chriſti. De eo hęc carmina ipſa ſcripſit.

Non tardè veniet; tacita ſed mente tenendum
Hoc opus; hoc memori ſemper qui corde reponet.
Hujus pertentant cor gaudia magna Prophetæ
Eximij, qui Virgineo conceptus ab alvo
Prodidit ſine contactu maris; omnia vincit
Hoc naturæ opera; at fecit qui cuncta gubernat.

Deinde de ejuſdem Chriſti Paſſione ſubdit:

Impinget illi colaphos, & ſputa ſceleſtis
Iſrael labiis; nec non & fellis amari
Apponet eſcam; potumque immitis aceti.

Erithræa eſt ſecunda Sibylla *Heriphile* nominata, quæ prædixit Gręcis 28
Ilium petentibus excidium Trojæ; ſed quia prædixit Romanorum regnum ex Trojanis futurum, Euſebius eam poſuit tempore Romuli; ſed abſque valido fundamento, & ſine auctoritate, cum ipſa multò ante floruerit tùm tempore Trojani excidii, tùm paulò poſt, ut habet Solinus *cap.* 7. Hæc pariter Chriſti nativitatem, paſſionem, mortem, reſurrectionem, & judicium finale enunciavit; & ejus ſunt carmina ſequentia.

Cerno Dei natum, qui dimiſit ab alto
Ultima felices referent cum tempore ſoles;
Hebræa quem Virgo feret de ſtirpe decora,
In terris multum teneris paſſurus ab annis.
Magnus erit tamen hic divino carmine Vates,
Virgine Matre ſatus prudenti pectore verax.

Et aliis carminibus omiſſis; ſubdit:

Judicii in ſignum, tellus ſudore madeſcet;
Et Rex æternus ſummus deſcendet Olympo;

Sci-

Scilicet ut carnem , mundumque vindicet omnem:
Vndè Deum fidi , diffidenteſque videbunt ,
Summum cum Sanctis in ſæcli fine ſedentem.

Et hæc eſt Sibylla , de qua intelligit Eccleſia, dum in ſequentia Miſſæ Defunctorum canit:

Dies iræ, dies illa,
Solvet ſeclum in favilla,
Teſte David cum Sibylla.

29 Cimmeria, ſive Cumæa eſt tertia Sibylla; dicta etiam Italica , quia in Italia vaticinata eſt; oriunda ex Cimmerio Campaniæ oppido vicino Cumis. Floruit paulò poſt excidium Trojæ, videlicet circa 1170. annos ante Chriſtum ; & Æneæ tempore ; ſiquidem fuit illa *Deiphobe*, quam Æneas conſulvit apud Virgilium *lib. 6. Æneid.* De ea S. Juſtinus Martyr *in admonitorio ad gentes* ſic ſcribit : *Gentiles Viri aſſentimini vetuſtæ huic , & antiquiſſimę Sibyllæ; quæ ſupernè afflata oraculis, vos erudiet, quod qui dicuntur Dii, non ſunt. De Salvatoris autem noſtri Jeſu Chriſti adventu, & de his omnibus , quæ is facturus erat, manifeſtè pronunciat, quorum notitia vobis neceſſaria eſt .* Ipſa verò Cumæa Sibylla hęc inter cętera carmina de Chriſto edidit:

In teneris annis , facie præſignis honore,
Militiæ ęternæ Regem Sacra Virgo cibabit
Lacte ſuo ; per quem gaudebunt pectore ſummo
Omnia ; & Eoo lucebit Sydus ab orbe
Mirificum , ſua dona Magi cum laude ferentes,
Objicient Puero Myrrham , Aurum, Thura Sabæa.

30 Samia Sibylla quarta eſt, & nominata fuit *Pitho*; ortum enim habuit in Inſula Samos Maris Egęi , & de ea meminit Ælianus *lib. 12. Var. Hiſtor.* Plura prędixit de Redemptore , & pręſertim ejus ingreſſum cum Palmis olivarum in Jeruſalem his verſibus.

Salve caſta Syon, permultaque paſſa Puella,
Ipſe Tibi inſcenſo Rex en tuus intrat Aſello.
Erga omnes mitis juga tibi quo juga demat
Intoleranda tibi, quæ fers cervice ſubacta.

Cumana Quinta Sibylla fuit , vocata *Amalthea* , ac etiam *Demophile*; nata eſt Cumæ, quę eſt urbs Aſię minoris in Æolide, & in ora ſinus Smyrnęi, quę nunc dicitur *Foja nuova.* Hęc libros oraculorum detulit ad Tarquinium ſuperbum , petens pro illorum pretio tercentos Philippęos , ut ſcribit Solinus *cap.* 7. & Tholoſanus *d. lib.* 18. *cap. 7. num.* 9. Sed Rex ille bis in ignem projecit tertiam partem illorum librorum; pro reliqua autem tertia parte, admiratus Sibyllę conſtantiam in petendis trecentis aureis; illos exburſare fecit, ipſaque Sibyllina oracula mandavit fideliter cuſtodiri. Hanc Sibyllam Cumanam prophetizaſſe Incarnationem Verbi Divini teſtantur hęc ejus Carmina: 31

Tunc ad mortales veniet à mortalibus ipſis
In terris ſimilis natus Patris Omnipotentis,
Corpore veſtitus , &c.

Et de eadem agit etiam Beda *in lib. 1. Commentar. in Luc.*

Helleſpontica fuit Sexta Sybilla , nata in vico Marmiſſo agri Trojani . Ejus nomen ignoratur; vixiſſe tamen fertur temporibus Solonis Philoſophi, ac Magni Regis Cyri . Hęc de nativitate, & doctrina Salvatoris ita cecinit: 32

Cum meditor quondam vidi decorare Puellam,
Eximio caſtam quæ ſe ſervaret honore.
Munere digna ſuo, & divino numine viſa,
Quæ ſobolem multo pareret ſplendore micantem.
Progenies Summi , ſpecioſa , & vera Tonantis,

paci-

Pacifica mundum qui ſub ditione gubernet.

Et poſt alia plura:

Ille Dei legem complebit, non violabit,
Per ſimilem formam referens, & cuncta docebit.

33 Lybica Sibylla fuit Septima, cujus nomen neſcitur, de qua Euripides in Lamię prologo. Vixit ante Olympiadem 80. ideſt ante Chriſtum annis circiter 480. Ab ipſa prędnunciata ſunt miracula Chriſti verſibus iſtis:

Ille quidem morbis preſſos ſanabit, & omnes
Læſos, quotquot ei fidem, cæcique videbunt.
Incedent claudi. Surdis audire licebit.
Inſolitas mutis dabitur formare loquelas.
Expellet furias. Oppreſſi morte reſurgent.

34 Perſica fuit octava; quę etiam Babylonica, & Chaldaica Sibylla nuncupata fuit, & ejus Pater Beroſus. Floruit ſub Alexandro Magno circa Olympiadem 120. ut ex Nicanore de geſtis Alexandri Magni colligitur. Et quia in libris 24. multa de Chriſto cecinit, ſicut & Cumęa, ideò S Juſtinus in Parenetico ad gentes putat veniſſe in Italiam, eamdemque cum Cumęa fuiſſe. Hęc prędixit prędicationem, & baptiſmum Pręcurſoris Chriſti, de quo ait.

Tunc quoque vox quædam veniet per deſerta locorum;
Nuncia mortales miſericors, quę clamet ad omnes,
Ut rectos faciant calles, animoſque repurgent
A vitiis, & aquis perluſtrent corpora mundis.

35 Phrygia Nona Sibylla fuit, quę prophetizavit Ancyrę, quæ Civitas eſt in Aſia minore. De ejus nomine, ac tempore memoria non exſtat. Mortem Salvatoris vaticinata eſt his carminibus.

Scindetur Templi velum, mediumque diei
Nox tenebroſa tribus premet admirabilis horis.
Et tridui ſomno peraget mortalia fata.

Tiburtina Decima Sibylla eſt, nata 36
Tibure, diſtante ab Urbe Roma milliaribus ſexdecim. Tempus ipſius ignotum remanet; at ejus nomen fuit Albunea; & hęc in Spiritu vidit, & pręnunciavit Chriſti Reſurrectionem, & Aſcenſionem in cœlum his metris.

Sed poſtquam triduo lucem repetiverit, atque
Monſtrarit ſomnum mortalibus; atque docendo
Cuncta illuſtrarit, cœleſtia tecta ſubibit,
Nubibus invectus, &c.

Hę ſunt decem Sibyllę, de quibus tàm antiqui, quàm moderni, tàm Sacri, quàm prophani Auctores memorantur, quos congerit Tholoſanus *in d. Syntagm. Iur. Univ. lib.* 18. *cap.* 6. 37
num. 9. & 10. ubi hęc habet: *Conſervabantur autem Romæ ſumma cum veneratione libri Sibyllini, qui magnis in negotiis conſulebantur; veluti quando contra Volſcos bello moto, Romæ laboratum eſt victus inopia, & magnus metus fuit, ne in totum deficeret, terra fructus negante. Sub Claudiano quoque, quo tempore Marcomani cuncta vaſtabant, Sub Gallieno pro peſtilentia ſedanda. Et ſæpiſſimè aliis quoque temporibus.*

Sed & illud notabile eſt, quod advertit Salianus *ad Ann Mundi* 4041. 38
& *ante Nativitatem Chriſti* 12. videlicet, Cęſarem Auguſtum libros Sibyllinos magna diligentia recognitos, ſub publica cuſtodia ſervandos repoſuiſſe; ſubdens idem Auctor; *Id factum ab Auguſto non ſine Divina providentia, jam olim notatum eſt ab antiquis Patribus, ut Chriſtiani ex libris Sibyllinis, ab ipſo Auguſto Cæſare repurgatis, & recognitis, fidem Chriſtianam apud Ethnicos majori cum fide ſtabilire poſſent.* Cumque Sancti Epiſcopi, & alii Prędicatores Evangelici uterentur iiſdem Sibyllarum libris ad gen-

gentiles ſuadendos de veritate fidei Chriſtianę, prohibita fuit à Tyrannis eorumdem librorum lectio ſub pœna mortis; de qua re conqueritur S. Juſtinus Martyr in ſecunda Apologia pro Chriſtianis ad Antoninum Imperatorem dicens: *Opera malorum geniorum mors conſtituta, & definita eſt in eos, qui Hyſtaſpis, vel Sibyllæ, vel Prophetarum, vatumque libros legunt, ut metu homines, qui legunt, abducant ab eo, ne bonarum rerum cogitationem accipiant, ſibi autem ſervos eos detineant. quod quidem tandem perficere minimè potuerunt. Non ſolum enim ſine metu eos legimus, ſed vobis quoque, ut videtis, conſiderandos offerimus.* Quod narrando proſequitur Menochius *in Storeis centuria prima cap.* 49. *&* Segnerius *nell' Incredulo ſenza ſcuſa d. part.* 2. *cap.* 17. *num.* 14.

39 Tandem ſunt qui addunt antedictis decem Sibyllis Undecimam, quam *Europeam* appellant, ſic de Meſſia locutam. *Veniet ille, & tranſibit montes, & colles, & latices Sylvarum Olympi. Regnabit in paupertate, & dominabitur in ſilentio, & egredietur de utero Virginis.* Ac etiam Duodecimam; quem nominant Aegyptiam, de cujus vaticinio hęc verba ſunt. *Inviſibile Verbum palpabitur, & germi-*
40 *nabit ut radix, & ſiccabitur ut folium, & non apparebit venuſtas ejus, & cirumdabitur alvus materna, & flebit Deus lætitia ſempiterna, & ab hominibus conculcabitur, & naſcetur ex matre ut Deus, & converſabitur ut peccator.* Ita Proprinomium Hiſtoricum *d. Verb. Sibylla.* Et hæc ſatis ſint de Vaticiniis, Revelationibus, atque Prophetiis, quas Deus voluit tot ante ſæcula prænunciari de venturo Meſſia, & Redemptore noſtro JESU CHRISTO, etiam per mulieres; ut ſicut nullum ſexum, nullumque ordinem perſonarum conſtaret caruiſſe hac gratia gratis data, ita omnes gentes ſcirent, eas conſequi poſſe gratiam juſtificantem per fidem in Chriſtum, & exercitium bonorum operum; ut differit Barradas *in Evangel. d. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 15. ubi SS. Patrum ſententias de hoc argumento tranſcribit.

DECISIO XXVII.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis Hebræorum. De Victimis quadrupedibus, Volucribus, & rebus inanimatis, quæ ab eis litabantur. De Holocauſto, Hoſtiis pacificis, & pro peccato, immolationibus, libaminibus, & juge Sacrificio. De Feſtis Hebraicis; & de Sacrificiis præſcriptis in quocunque die feſto. De Sacrificiis ſecundum varietatem Perſonarum, quarum intuitu offerebantur; & præcipuè pro conſecratione Sacerdotum, & Nazaræorum; expiatione leproſorum, & laborantium legalibus immunditiis. De Mulieribus menſtruatis, & diverſitate menſtruorum. De Sacrificio Zelotypiæ, Vaccæ Rufę, & Vitulæ pro homicidio occulto. De Ritibus, cæremoniis, atque cauſis totius Liturgiæ legis Moſaycæ. Atque de Sacrificiis pro Defunctis.

SUMMARIUM.

1 *Sacrificia Hebræorum analogiam habebant cum convivijs hominum. Et cur?*
2 *Euchariſtia in ultima cœna Chriſti fuit Epulum, & Sacrificium?*
3 *Gentiles ſacrificabant inter convivia.*
4 *Altare Sacrificiorum cur vocetur Menſa Domini?*

5 *Fer.*

5 Fermentum, ac Mel ſemper vetitum in Sacrificijs Aaronicis.
6 Victimæ immolandæ carere debebant omni defectu.
7 Mel nocivum ſtomacho.
8 Mel à Gentilibus offerrebatur Baccho.
9 Sacrificiorum Legis Moſaycæ genera quinque.
10 Victimæ apud Hebræos aliæ animatæ, & aliæ inanimes.
11 Victimarum animam habentium pro Sacrificiis Hebræorum ſpecies quinque.
12 Victimæ, quas Hebræi ſacrificabant, figurabant virtutes Chriſti.
13 Piſces cur Deus noluerit ſibi ſacrificari?
14 Monachus extra cellam eſt piſcis extra aquam.
15 Paſseris occiſio in expiatione Leproſi non erat Sacrificium.
16 Victimæ inanimes quænam eſsent in Sacrificiis Hebræorum?
17 Finis quadruplex in Hebraicis Sacrificijs. Et quiſnam?
18 Differentia inter peccatum, & delictum.
19 Holocauſtum quid eſset?
20 Holocauſti Victima debebat eſse maſculini ſexus.
21 Tabernaculi, atque Templi tres erant partes.
22 Laici apud Hebræos utrum acceſſum haberent ad Altare Holocautomatum?
23 Pacifica Hoſtia quæ, & quotuplex?
24 Pacifica Hoſtia dividebatur in tres partes. Et quomodo?
25 Adipem animalium an Hebræi poſsent comedere? & n.27.
26 Sanguinem animalium comedere cur prohibitum primitivis Chriſtianis per Apoſtolos?
27 Turtures, & Columbæ non litabantur pro hoſtia pacifica. Et cur?
29 Hoſtia pro peccato, ſeu delicto quęnam eſset?
30 Hoſtiæ pro peccato quæ cederent in eſum Sacerdotum; & quæ non?
31 Boves veteres quatuor, vel quinque annorum ab Hebræis non immolabantur.
32 Ritus jugulandi, & mactandi Victimam apud Hebræos.
33 Victima non indiviſa, ſed ſecta in fruſta comburebatur in Sacrificio Holocauſti.
34 Odor an ingratus eſſet ex combuſtione Victimarum?
35 Aves ab Hebræis quomodo immolarentur?
36 Minchà adhibebatur ſemper in Sacrificio Holocauſti; & quid eſſet?
37 Simila, vel panis aliquando ſolus offerebatur in Sacrificium.
38 Ritus undecim, ſeu cęremoniæ in Litanda Hoſtia pacifica.
39 Cauda victimæ quare comburenda in Sacrificio?
40 Ritus, ac Cęremoniæ ſex in Sacricio pro peccato.
41 Ritus, & Cæremoniæ in adolendo Thymiamate apud Hebræos.
42 Thymiama adolebatur bis quotidie.
43 Juge Sacrificium quodnam eſſet? & num. 47.
44 Juge Sacrificium figurabat Sacrificium Miſſæ.
45 Feſta Hebræorum alia ordinata erant à Deo, alia à Rabbinis.
86 Feſta de Præcepto divino erant octo apud Hebræos. A Rabbinis alia ſex inſtituta. Et quæ?
48 Sabbati Sacrificium quodnam eſſet?
49 Sabbato Hebræi non accendebant ignem, ut ſe calefacerent, nec candelas domi, ut arderent.
40 Neomenia quid eſſet? Et quale Sacrificium in hoc feſto?
51 Menſes ab Hebræis regulantur juxta curſum Lunæ.
52 Paſchæ Azymorum feſtum erat die 15. Menſis Martii apud Hebræos; & Veſpere antecedenti edebant Agnum Paſchalem, cum Azymis.
53 Paſcha Azymorum quodnam eſset Sacrificium?

54 *Manipulus ſpicarum quando, & quomodo offerebatur à Judæis?*
55 *Pentecoſtes feſtum quando erat? Et quale in eo Sacrificium?*
56 *Panes fermentati quomodo offerebantur in die Pentecoſtes?*
57 *Tubarum feſtum, quando, & qua de cauſa à Judæis celebratum? & quales Victimæ in eo litatæ?*
58 *Expiationis feſtum, dictum* Kippurim *quando fiebat? Et quale Sacrificium in eo? Cæremoniæ Pontificiæ hujus diei.*
59 *Hirci emiſſarij funiculus coccineus an converteretur in album?*
60 *Scenopregiæ feſtum, ideſt Tabernaculorum cur inſtitutum? Qua die celebratum? Quibus Victimis ſacrificatum?*
61 *Cœtus, ſeu Collectæ feſtum Judæorum celebratio, & Sacrificia.*
62 *Siloè aquam hauriebant Judæi in feſto Cœtus, ſeu Collectæ. & quid eſſet Siloè?*
63 *Feſta Hebræorum inſtituta à Rabbinis quænam eſſent? & quæ Sacrificia fierent in eis?*
64 *Sacerdotum Sacrificia dum ipſi conſecrarentur.*
65 *Nazaræorum tria Sacrificia, & quæ?*
66 *Tonſura Eccleſiaſtica undè originem ſumpſerit?*
67 *Leproſorum Sacrificia in eorum expiatione, & cæremoniæ in litando pro eis.*
68 *Immundi immunditia legali quinam eſſent? Et quæ Sacrificia pro eorum expiatione?*
69 *Immunditia Hebræorum duplex, Vna peccaminoſa; alia ſine peccato.*
70 *Seminifluus erat immundus. Duplex fluxus ſeminis.*
71 *Gonorrhæa duplex; & ea laborans an poſſit petere debitum?*
72 *Menſtruata Mulier erat immunda. Quid ſint Menſtrua?*
73 *Mulieres Hebreæ fiebant immundæ quadrupliciter, & quomodo?*
74 *Coitu exercito ab Hebræis tenebantur totum corpus lavare; & cur?*
75 *Hæmorrhoiſſa mulier quale Sacrificium offerre debebat?*
76 *S. Martha ſoror Lazari an fuerit hæmorrhoiſſa ſanata à Redemptore? vel alia mulier?*
77 *Puerperæ immunditia, expiatio, ac Sacrificium.*
78 *Deipara nullam immunditiam legalem contraxit.*
79 *Puerperæ Chriſtianæ quanto tempore abſtinent ab ingreſſu Eccleſiæ?*
80 *Regulares an in ſuis Eccleſiis poſſint recipere puerperas ad Purificationem?*
81 *Menſtruorum puerperii, & menſis differentia.*
82 *Menſtruatæ mulieres an licitè ſumant Sacram Euchariſtiam?*
83 *Zelotypiæ Sacrificium. Ritus, & Maledictiones in eo explendo.*
84 *Candentis ferri contrectatio ob purgationem à ſuſpicionem delicti olim adhibita: nunc prohibita.*
85 *Vaccæ Rufæ mactatio; & Aqua luſtralis è cineribus ejus.*
86 *Aqua benedicta Chriſtianorum delet venialia peccata.*
87 *Vitulæ mactatio in caſu occulti homicidij.*
88 *Sanguinis fluxus è vulneribus occiſi, præſente homicida, an ſit miraculoſus? Et ex hoc an Iudices poſſint procedere ad Torturam, & ad pœnam contra homicidam occultum?*
89 *Sacrificia pro defunctis ſolita fieri apud Iudæos.*

POſt traditam notitiam Pontificum, Sacerdotum, Levitarum, ac aliorum miniſtrorum Templi; cęterorumque Religioſorum Virorum, ac Mulierum, quomodolibet Divino cultui inſervientium in Lege Moſayca, convenit, ut Judaica Sacrificia, quæ erant in uſu, tempore ejuſdem Moſaycæ Legis, explicemus; ut deinceps ad

ad Sacroſancti Miſſæ Sacrificii, quod in eis figuratum, & adumbratum fuerat, explicationem progrediamur; & celebriores Quæſtiones, ſpectantes ad Sacrificium Miſſæ; quas diſcutiendas propoſuimus Clero Patavino anno 1690.; diſcuſſas, & deciſas offeramus.

Pro dicendorum autem notitia, hìc
1 ſunt duo præmittenda. *Unum* eſt, quod Sacrificia habebant quamdam Analogiam cum conviviis, nam in eis quaſi convivium apparabatur Deo, cuius vice ignis quaſi à Deo immiſſus, (prout etiam pluries de cęlo immiſſum fuiſſe Sacra Scriptura ſuper Sacrificiis teſtatur) ipſum Sacrificium quaſi convivium devorabat. Hinc veteres inter Epulas ſacrificabant, ut patet de Judæis *Exod.* 12. ubi in ultima ſua cęna, quam peregerunt in Ægypto, immolarunt, & comederunt Agnum Paſchalem; & cum ultimò cœnaſſet Redemptor cum Apoſtolis, pridie ſcilicèt, quàm pateretur, inſtituit Sacroſan-
2 ctam Euchariſtiam, quæ fuit Epulum Sacrum, pariter, & Sacrificium, ut differit Cornelius à Lapide *Comment. in Geneſ. cap.* 43. *verſ.* 16. ubi ex Macrobio, Homero, & Virgilio addit,
3 Gentiles quoque hanc habuiſſe conſuetudinem ſacrificandi inter convivia. Hac de cauſa Altare Sacrificiorum non ſemel in textu ſacro appellatur Menſa Domini; ut *Malach. cap.* 1. *ver.*
4 7. Et ad ſacrificia non adhibebantur, niſi quæ in menſas hominum inferri ſolerent, nempè panis, ſimila, vinum, ſal, oleum, & carnes, cum rebus odoriferis, veluti thure, & thymiamate. Et è contra à victimis immolandis ſeparabantur, quæ ab hominibus in menſis minimè ponuntur; & ab illis non manducantur, videlicèt, pellis, plumæ, ilia, veſica fellis, & urinæ, nec non veſicula gutturis, quam Latini ingluviem vocant; ut doctè obſervat Tirinus *Commentar. in Levitic. cap.* 1.

Alterum præmittendum eſt, quod
5 in Hebraicis Sacrificiis ſemper vetitum fuit fermentum, ac mel, juxta illud Levitici *cap.* 2. *verſ.* 11. *Omnis oblatio, quæ offertur Domino, abſque fermento fiet: nec quidquam fermenti, aut mellis adolebitur in Sacrificio.* Et ratio erat circa fermentum; quia cum ex corruptione fiat, eſt Symbolum peccati; Deus autem non niſi ſincera, integra, atque incorrupta ſibi offerri volebat; & ideò Sacerdotes Aaronici ſolebant uti magna cautela in ſcrutandis victimarum corporibus, antequam immolarentur, num in ipſis aliquod vel le- 6
ve vitium deprehenderetur, teſte Cornelio à Lapide *in Levitic. cap.* 1. *verſ.* 2. *in fin.* & Torniello *ad Annum Mundi* 2545. *num.* 20. ad innuendum, quod corda noſtra, quæ Deo offeruntur, ut ei ſint accepta, debent eſſe ſine macula peccati, juxta illud Apoſtoli 1. *Cor.* 5. 7. *Expurgate vetus fermentum, ut ſitis nova conſperſio, ſicut eſtis azymis.* Azymus enim panis eſt purior, & ſignificat animæ puritatem, præterquam quod erat rememorativum Hebræis liberationis ſuæ ab Ægypto, quando ob feſtinationem uſi ſunt azymis. *Exod.* 12. 34 Mel quoque erat proſcriptum 7
in Sacrificiis, nam mel coctum contrahit acorem; & panem, cui miſcetur, fermentat: eſt nocivum ſtomacho, quia flatuentum exiſtit, & auget bilem; pręcipuè autem eſt ſymbolum voluptatum, & deliciarum, quas Deus abhorret; cui grata eſt pœnitentia; *Sacrificium* enim *Deo ſpiritus contribulatus. Pſal.* 50 19. & qui volunt myſteriorum Dei eſſe participes, debent ſe retrahere à blandimentis deliciarum; & à dulcedine voluptatum; ut advertit Cornelius à Lapide in *Levitic. d. cap.* 2. *verſ.* 11. ubi aliam reddit rationem, qua vetitum erat Judęis offerre mel in Sacrificio; videli- 8
cet, quia etiam gentiles illud offerebant Baccho; de quo canit Ovidius *lib.* 3. *Faſtor.*

Liba Deo fiunt, ſuccis quia dulcibus ille
Gaudet; & à Baccho mella reperta ferunt.

His ita præmiſſis pro clariori Sacrificiorum Legis Moſaycę intelligentia ; hęc ut apertè à Lectoribus habeatur ; cum plurima,eaque varia fuerint Aaronica Sacrificia ; deſumenda venit ab infraſcriptis quinque diviſionibus Sa-
9 crificiorum; quæ ſunt , *Prima* ob diverſitatem Victimarum , quæ immolabantur . *Secunda* ob differentiam finis, ob quem fiebat Sacrificium . *Tertia*, ob varietatem modi in ſacrificando: *Quarta* , ob varietatem dierum , in quibus litabatur. Et *Quinta* ob conditionem perſonarum, quarum intuitu Sacrificium offerendum erat.

Prima differentia Sacrificiorum ſumitur à diverſitate Victimarum , quę immolabantur. Sciendum eſt enim , ut diximus ſupra *Deciſ. VIII. num.* 7.
10 *&* 10. quod in Aaronicis Sacrificiis Victimę aliæ erant *animatæ* ; aliæ *inanimes* . De animalibus habentibus animam, & viventibus quinque ſpecies tantùm ſibi elegit Deus pro Sacrificiis; nempe duas de volatilibus; *Turtures*,
11 *& Columbas* ; & tres de quadrupedibus, *Boves*, *Oves*, *& Capras* ; & harum ſpecierum appellatione comprehenduntur tàm maſculi, quàm fœminæ ex eis provenientes, quales ſunt *Taurus*, *Vacca* , *Vitulus*, *Vitula*, *Agni* , *Arietes* , *Hœdi*, *& Hirci.* Torniellus *ad d. Annum Mundi* 2545. *num.* 20. Tirinus , & Cornelius à Lapide *in ſuis Commentariis in Exod. cap.* 1. ubi reddunt rationem, cur Deus ita ſanxit ; tùm quia prædicta animalia magis ſunt in communi hominum uſu , manſueta, & mundiora ; tùm etiam quia ipſa magis aptè ſignificabant Chriſtum, qui eſt unica Victima Legis novæ; ad quam ſignificandam præcipuè erant inſtituta ; ut ait Apoſtolus *ad*
12 *Hebræos cap.* 10. *verſ.* 1. Bos enim ſignificabat Chriſti fortitudinem, & labores; Ovis innocentiam; Hędus formam peccatoris , Turtur arctam cum Deo conjunctionem: & Columba manſuetudinem . Cur autem noluerit Deus ſibi piſces ſacrificari ? plures rationes reddunt Scripturiſtę *in d. cap.* 1. *Levitici*. Sed illam evidentiorem cęteris,quod piſces parùm vivunt extra aquam; 13
ideòque immolari non potuiſſent; quia omnis Victima viva , & illæſa erat litanda ; & ad piſcium exemplum extra aquam poſitorum dicebat S. Antonius Abbas ; *Quod piſcis eſt extra aquam , hoc Monachus eſt extra Cellam* .

Sed dicet aliquis: nonne etiam Paſſeres, qui ſunt alia ſpecies inter volatiles à Turture , & Columba; offerrebantur Deo in Sacrificium in expia- 14
tione Leproſi , ut legitur *in Levitic. cap.* 14. *verſ.* 4. ubi ſic: *Præcipiet* (Sacerdos) *ei* , *qui purificatur* , *ut offerat duos Paſſeres vivos pro ſe* , *quibus veſci licitum eſt*, *& lignum cedrinum*, *vermiculumque & hyſſopum* ; *& unum ex Paſſeribus immolari jubebit in vaſe fictili ſuper aquas viventes*? Reſpondetur,quod illud non erat Sacrificium propriè Deo oblatum, cum fieret extra caſtra, longè ab Altari : ſed tantùm hæc occiſio Paſſeris fiebat ad excipiendum ejus 15
ſanguinem , ut eo tingeretur Leproſus expiandus; & prędicta occiſio non fiebat à Sacerdote , ſed Sacerdotis juſſu, ut conſiderat Cornelius à Lapide *ad d. cap.* 14. *Levit. verſ.* 5. & dicemus infra *num.* 67.

Inanimes Victimę, ſeu Hoſtię erant vel ſolidæ , vel liquidę . Inter primas ſolidas numerabantur *Simila* , ſeu *flos* 16
farinæ ; *Panis* , *Sal* ; *Thus* ; *Manipulus ſpiccarum virentium* ; *& Triticum*. Dupliciter offerebatur Simila , *cruda* , *vel cocta* . Panes coquebantur tripliciter, *in Clibano*, *in Sartagine* , *& in Craticula.* ſemper tamen cum admixtione olei, thuris , & ſalis ; ut legitur *in Levitic. cap.* 2. *verſ.* 1. *& ſeqq. ac verſ.* 13. Liquida offerenda erant *Sanguis*, *Vinum* , *& Oleum*; & hęc effuſione litabantur; quemadmodum ſolida vel fractione , vel uſtione , vel contritione , ut dicemus infra in tertia differentia ; & notant Cornelius à Lapide *in Synopſi in capitulo primo Levitic.* & Tirinus *in Commentar. ejuſdem libri capitulo ſecundo* .

Se-

17 Secunda differentia Sacrificiorum Legis Moſaycæ ſumitur à fine, ob quem fiebant; qui erat quadruplex. *Primus* ad honorandum Deum; & ad denotandum ejus ſupremum Dominium in res omnes; & hujuſcemodi Sacrificium dicebatur *Holocauſtum*; quę Vox græca eſt, & ſignificat *totum combuſtum*; ſiquidem tota Victima cremabatur, ut infra explicabimus. Et ob eamdem ſignificationem Hebraicè vocabatur כליל *Calil*; *totum conſummatum*; ac etiam עולה *Ngholà*, ideſt *Aſcenſio*, eòquod in ipſo tota Hoſtia per ignem, & fumum aſcenderet ad Deum. *Secundus* finis in Sacrificio erat ad impetrandas gratias, ſeu beneficia à Deo; & dicebatur Hebraicè זבח שלמים *Zebach Scelamim*, ideſt *Hoſtia ſalutaris pacifica*; vel quia omnis gratia pacificat deſideria cordis noſtri; vel quia inter omnes gratias magis præcipua eſt Pax, quam obtinemus in hac vita, viventes abſque diffidiis; ſivè etiam quia apud Hebræos nomine pacis intelligebatur ſalus, incolumitas, & proſperitas. *Tertius* finis erat gratiarum actio pro beneficiis acceptis; & hoc Sacrificium Hebraicè nuncupabatur תודה *Todà*, nempè *Hoſtia laudis*, *Euchariſtica*, *&* *Sacrificium laudationis*; veniebatque ſub nomine Hoſtiæ pacificæ. *Quartus* finis in Sacrificando erat ad obtinendam remiſſionem alicujus peccati, vel delicti; & hoc Sacrificium vocabatur חטאת *Chatath*, nam חטא *Chet* ſignificat *peccatum*: ſivè dicebatur אשם *Aſciàm*, tale enim nomen idem eſt ac *delictum*. Quæ autem eſſet
18 differentia inter peccatum, & delictum? diſputant Sacri Interpretes, ut videre eſt apud Torniellum *d. Anno Mundi* 2545. *num.*22. & Tirinum *in Comment. in Levitic. cap.*4. *in fine*, ubi concludit, per peccatum deſignari, quod minus malum eſt ex aliqua circumſtantia, vel ex genere ſuo; veluti ex ignorantia, ex inadvertentia, vel ſola omiſſione, aliquid factum ſit in offenſam proximi. Delictum verò eſſe id, quod ex ſe, vel circumſtantiis gravius eſt malum; verbi gratia, quod contra Deum, vel res divinas, etſi ex ignorantia commiſſum eſt; ſivè quod contra proximum ex mera malitia, ut perjurium, rapina, fraudatio depoſiti; & ſimilia.

Holocauſtum igitur erat Sacrificium
Deo oblatum ad ſolam laudem Dei, 19
& honorem ſupremæ Majeſtatis ejus; atque amorem ſummæ bonitatis ejuſdem; etſi ab ea nullum intereſſe, aut præmium expectaremus; & hac de cauſa in Holocauſto tota Victima, excepta pelle, cremabatur, ad innuendum ſupremum Dei dominium in res omnes, & ad proteſtandam ſubjectionem hominum ipſi Deo, quaſi ſe transferant totos cum fumo illius hoſtiæ in cęlum, atque in ipſum Deum. Victima autem Holocauſti debebat eſ-
ſe maſcula, & immaculata; ſcilicet, 20
vel vitulus, ſi offerens dives erat; aut agnus, vel hædus à minùs divitibus; prout à pauperibus pullus turturis, aut columbæ. Cornelius à Lapide *d. Commentar. in Levitic. cap.*1. *Verſ.* 3. ubi ponit myſticas ſignificationes earumdem Victimarum, quæ cremabantur in Holocauſtam; dicens, Vitulum ſignificaſſe Chriſtum Dominum; Agnum, aut hædum, Sanctos Martyres; turturem, vel pullum columbæ Sanctos contemplativos, qui corpus, & animum inſumunt per continuam mortificationem in obſequium Dei; & hi omnes ſunt maſculi per fortitudinem, & immaculati per ſanctitatem.

Immolatio autem harum victima-
rum fiebat in Altari holocautomatum; 21
quod erat in atrio ante oſtium Tabernaculi, ſeu Templi; quandoquidem, ut explicatum eſt à nobis ſupra *Deciſ.*12. *num.*14. *&* *num.*32. tres erant partes Tabernaculi, atque Templi; prima intima, ſcilicet Sanctum Sanctorum; in quam ſolus Pontifex introibat. Secunda ei conjuncta, videlicet Sanctum, in quam ingrediebantur ſoli Sacerdotes; & hæ duæ partes propriè conſtituebant totam fabricam

tùm

tùm Tabernaculi, tùm Templi. Tertia extima, nempe Atrium quoddam, undique cingens Tabernaculum, vel Templum; quod quidem Atrium erat bipartitum; ita ut pars vicina oſtio Tabernaculi, & Templi eſſet Atrium Sacerdotum; & in hac parte Atrii erat Altare pro immolandis, & concremandis victimis; in quam partem, ſecundum aliquos Doctores modernos, ingredi Laici non poterant; poſterior autem pars atrii, quæ ſepto erat ab anteriore diviſa, erat atrium Laicorum; & hi offerentes Victimam in Holocauſtum, eam adducebant ad
22 oſtium Tabernaculi, vel Templi; ideſt ad introitum atrii Sacerdotum; ubi illi eam excipiebant; ducebantque ad Altare holocauſtorum: & ibi eam immolabant. At etiam Laicos offerentes victimas habuiſſe acceſſum uſque ad Altare dicam *infra num.*32.

Hoſtia Pacifica erat alterum Sacri-
23 ficium, quod offerebatur tùm ad impetrandam à Deo aliquam gratiam, vel beneficium, & dicebatur Hoſtia ſalutaris; tùm poſt beneficium acceptum in actionem gratiarum, & vocabatur Hoſtia laudis, & Euchariſtica. Tirinus *in Levitic. cap.*7. *Verſ.*13. Hinc ſequitur, quod utraque Hoſtia pacifica non offerebatur ex præcepto; ſed ſponte, vel ex voto, unde ad libitum offerentis eſſe poterat maſculus, vel fęmina; niſi quis voviſſet pecus melius è grege ſuo; tunc enim maſculum offerre debebat. Hujus Hoſtię
24 pacificæ fiebant tres partes; quarum prima, ideſt Sanguis, & adeps Deo adolebatur; nam ut legitur *in Levitic. cap.*3. *Verſ.*16. *&* 17. reſervaverat ſibi Dominus ſanguinem, & adipem animalium; & prohibuerat Hebræis eſum eorum his verbis: *Omnis adeps Domini erit jure perpetuo in generationibus, & cunctis habitaculis veſtris. Nec ſanguinem, nec adipem omninò comedetis.*

Hic autem oritur dubium. An He-
25 bræi debuiſſent abſtinere ab eſu cujuſcunque adipis de omni animali; quemadmodum abſtinebant ab eſu Sanguinis? Reſpondetur; ab eſu ſanguinis cujuſcunque animalis utique abſtinebant Hebræi ob hanc prohibitionem, & aliam iiſdem, injunctam *in Deuteron. cap.*12. *Verſ.*16. ut eos averteret à crudelitate in proximum, & ab homicidiis; qua de cauſa SS. Apoſtoli mandarunt etiam primitivis Chriſtianis. *Actor. cap.*15. *Verſ.*29. ne ederent 26
ſanguinem, ut ſic facilius Judæi cum Gentibus conſueſcerent; in unamque Eccleſiam coaleſcerent; quia Gentes Judæi averſabantur quaſi barbaras, eò quod ſanguinem comederent. Quo verò ad eſum Adipis, diſtinguere oportet adipem conſertum, & condenſatum in inteſtinis ab adipe carni immixto, & adhærente. Primum comedere non poterant de Hoſtia immolata, & quæ poterat immolari, nem- 27
pe de Bove, Vacca, Vitulo, Ove, Agno, Ariete; Capra, Hędo, & Hirco; etſi hæc animalia domi mactata eſſent ad comedendum. Reliquum verò adipem carni adhærentem, & immixtum manducare poterant. In cęteris autem animalibus mundis, cæſis in eſum, veluti Cervis, Bubalis, Tragelaphis, Pygargis, Orygibus, Camelopardis, (quæ erant animalia ſylveſtria, ſimilia Cervis, ac Capris, ſed munda, non tamen apta ad Sacrificia) poterant Hebræi totum adipem comedere, ut ait S. Auguſtinus *in Levit. quæſt.*2. quamvis, ut exactiùs legem ſervarent, de quocunque animali adipem inteſtinorum proiciebant; eoque utebantur vel ad candelas ſebaceas formandas; vel ad alios profanos, honeſtos tamen uſus, ut autumat Tirinus *in Levitic. d. cap.*3. *Verſ.* 28
16. Et Cornelius à Lapide *ibid Verſ.* 17. ubi advertunt, quod Turtures, aut Columbæ deſervire non poterant pro Hoſtia pacifica; quia cum ex eis tres partes eſſent faciendæ, una cremanda Deo, altera cedenda Sacerdotibus, & tertia manducanda ab offerentibus; aves prædictæ, tanquam minores, in tres portiones commodè dividi non poterant; idcircò Hoſtię pacificę

cificæ eſſe debebant ex quadrupedibus; reſervatis avibus pro Holocauſto, in quo totæ Deo cremabantur.

29 Hoſtia pro peccato, ſeu pro delicto erat aliud ſpecialius Sacrificium; in quo ex Hoſtia oblata nihil ad offerentes redibat, ſed, adipe cum renibus, & ſanguine litatis Deo, vel exuſtis, cętera omnia cedebant Sacerdoti (erant enim Deo ſacra) efferri non poterant è loco ſacro, nec ab aliis, quàm à Sacerdotibus in atrio ſancto manducari; qua de cauſa ipſi dicebantur comedere peccata populi *Oſee cap.4 Verſ.*

30 4. Hæc autem comeſtio Sacerdotum procedebat de Victimis litatis pro peccatis laicorum particularium; nam illæ, quæ offerebantur pro peccato Pontificis, vel totius populi, totę debebant extra caſtra comburi; præter ſanguinem, & adipem, qui prius in atrio ſancto libabantur, & adolebantur Deo; ad majorem deteſtationem peccati. Rurſus Hoſtia pro peccato eſſe poterat Capella, vel Agnella; at pro delicto requirebatur etiam in privatis Hoſtia major, nempè Aries, Vitulus, vel Bos. Cornel. à Lapide, & Tirinus *loc ſupra cit.*

Tertia differentia Sacrificiorum Legis Moſaycæ ſumebatur à varietate modi, ſeu ritus in Sacrificando. Varius autem erat ritus, & modus, ſiquidem: In Holocauſto Victima fęminina (ut diximus ſupra *num.*20.) non admittebatur, ſed maſculini ſe

31 xus; quæ eſſet juvenis, & abſque ulla macula, ideò Boves veteres quatuor, vel quinque annorum non immolabantur; ſed vituli, juxta illud *Pſal.*50. 21. *Tunc imponent ſuper Altare tuum vitulos*. Item Agni, Arietes, & Hœdi; quorum probatio fiebat per diligentem inſpectionem à Sacerdotibus extra Atrium in una exedra ad hoc parata. Habita probatione Victimæ,

32 hæc introducebatur in atrium Sacerdotum penes Altare, eamque ſequebantur, qui illam offerebant, ut ex Auctoritate Lyrani, Abulenſis, & Oleaſtri vult Barradas *in Itiner. filior. Iſrael lib.6. cap.2. num.4.* Ex quo patet, quod laici ingrediebantur atrium Sacerdotum; & accedebant uſque ad Altare holocautomatum; & hoc etiam ratio comprobat; nam ipſe offerens victimam imponebat manus ſuas ſuper caput ejus; indicans & Hoſtiam, & ſeipſum ſe offerre Deo in Holocauſtum. Deindè Sacerdos jugulabat ipſam Victimam expanſam; videlicèt divaricatis cruribus, expanſo, & erecto corpore; collo autem demiſſo, ad faciliorem, & commodiorem ſanguinis effuſionem. Sanguis collectus in crateris à Sacerdotibus Deo offerebatur, deindè fundebatur per circuitum Altaris; & per ſubterraneos canales, aqua per eoſdem decurrente, traiiciebatur in caveas, ſeu puteos ad hoc deſtinatos. Succeſſivè Sacerdotes pellem Victimæ detrahebant; Victimam in fruſta ſecabant, ejuſdemque inteſtina, & pedes aqua lavabant; ſtruem lignorum in Altari componebant; & ſuper ligna animalis membra collocabant; ſubjectoque igne omnia incendebant; non enim animal indiviſum; ſed in fruſta ſectum, comburebatur. Sacerdos adſtabat, pellemque ſibi retinebat: & interim Levitæ, & cantores hymnis, ac canticis Deum laudabant. 33

Quod ſi quis petat, an ingratus evaderet odor ille carnium? Reſpondetur negativè, tùm ob continuum uſum; 34
tùm quia Altare ſub Dio erat; & ab aere, ac vento fumus, & odor, pręcipuè fabricato Templo in ſummitate Montis, hinc indè diſtrahebatur. Sed quid, dum pluebat, omittebantur Sacrificia? Nequaquam: creditur enim, opertum fuiſſe Altare tabulato aliquo eminenti, quo imbres propellerentur, poſſentque Sacerdotes munere ſuo fungi. Barradas *d. lib.6. cap.2. num.8.* Hęc de Victimis quadrupedibus in holocauſtum immolatis.

Aves verò ſi litandæ forent, pulli 35
ſcilicet Turturum, aut Columbarum, pro pauperum perſonarum devotione, hi per Sacerdotem recepti, & capite

avis

avis in collum retorto, jugulabatur, anguis effundebatur à ſummitate; & crepidine Altaris per ejus parietem, & detracta veſcicula gutturis, & plumis, iiſque in locum, in quo cineres effundebantur, ad partem orientalem propè Altare projectis; alas volucris Sacerdos confingebat; neque eam diſſecabat in fruſta, ſicut quadrupedia, ſed integram igne combarebat; hique erant præcipui Holocauſti ritus: quos fuſiùs examinant, & declarant Tirinus, atque Cornelius à Lapide *Commentar. in Levit. cap.*1. *& Barradas d. lib.*6. *cap.*2.

36 Cæterum ad plenam cognitionem Sacrificii Holocauſti non eſt ignorandum; quod quotieſcunque illud offerebatur ſivè de quadrupedibus, ſivè de volucribus, adhibendum etiam erat Sacrificium farreum, quod *Minchà* dicebatur; ſub hoc ritu, videlicet; impoſitis carnibus victimæ cremandæ ſuper Altare; Sacerdos pugillum ſimilę oleo, & ſale conditæ, atque commixtę, eidem Victimę imponebat, ſimulque ſuper eamdem Victimam vinum effundebat; thus eidem addendo; mox ſubiiciebat ignem, & cum hiſce ſuis libaminibus Victimam Deo concremabat, & adolebat; & ita ob-
37 ſervabatur in omni carneo Sacrificio. Quando autem ſimila, vel panis de per ſe offerebatur, quod erat Sacrificium quaſi Holocauſtum; tunc pars ſimilę, vel panis, Oleo, & Sale, Thure, ac Vino adhibitis, comburebatur; reliquum verò à ſolis Sacerdotibus, in eodem atrio Sancto, tanquàm quid Sacroſanctum comedendum erat; ut obſervant Tirinus, & Cornelius à Lapide *in Levitic. d cap.*2.

In Sacrificio Hoſtię Pacificę tàm pro
38 beneficiis obtinendis, quàm pro gratiarum actione pro obtentis, ritus ſequentes obſervabantur ad differentiam holocauſti. I. Victimæ eſſe poterant vel maſculę, vel fęmellę. II. Hę dividebantur in tres partes, una quarum Deo, altera Sacerdoti, tertia offerentibus in epulum cedebat. III. Ideò volucres offerri non poterant; quia ob parvitatem dividere eas in tres partes facile non erat. IV. Ad partem Orientalem Atrii offerebantur. V. Adeps, & pectuſculum Victimę debebat imponi manibus illius, qui venerat oblaturus Hoſtiam pacificam; quam ſic Deo offerebat, videlicèt imponebatur manibus ejus mediante aliquo vaſculo argenteo. Dein Sacerdos ſupponens manus ſuas manibus offerentis ſic onuſtis illas elevabat ſurſum, mox deorſum: rurſumque ducebat eas ab Oriente ad Occidentem; & à Meridie ad Septentrionem; exprimens figuram trinę Crucis, ut benè obſervat Tirinus *in d. capitulo* 7. *Levitic. Verſ.*30. VI. Poſtea ex ipſius manibus Sacerdos carnem deſumebat: quod cum penes Altare fieri conveniret, ideò plures DD. arbitrati ſunt, ut ſupra innuimus, etiam Laicos potuiſſe atrium Sacerdotum ingredi, & accedere ad Altare: quamvis ex modernis plures id negent. VII. Si Victima erat ovis, agnus, aut aries, etiam cauda erat Domino adolenda; ſecùs ſi bos, aut capra; ea myſtica 39
ratione; quod cauda ſignificat finem vitæ, & perſeverantiam in bonis operibus; & de hac magis ſolliciti eſſe debent homines delicati; quàm fortes in laboribus, ut SS. Patrum dictis firmat Cornel. à Lapide *in Levitic. cap.* 3. *Verſ.* 9. *&* 10. VIII. Portio carnis, quæ dabatur ex Hoſtia pacifica, ut comederetur à Laico offerente, erat elixanda in ipſo atrio Tabernaculi, ſeu Templi; in quo erant culinæ ad carnes prædictas coquendas; & hinc erat, quod ſub Summo Sacerdote Heli, *Veniebat puer Sacerdotis, dum coquerentur carnes, & habebat fuſcinulam tridentem in manu ſua; & mittebat eam in lebetem; vel in caldariam, aut in ollam, ſivè in cacabum; & omne quod levabat fuſcinula tollebat Sacerdos ſibi* 1. *Reg.*2. 13. At cum eſſent coctæ, & elixæ prędictę carnes, poterant deferri domum tàm à Sacerdotibus, quàm à Laicis offerentibus. Tirinus *in Levitic. cap.*7. *Verſ.*13. quod tamen negat Cornelius

nelius à Lapide *in Levitic. eod. cap.*7. *Verſ.*30. affirmans, quod erant comedendæ in ipſo atrio Sancto. X. Eædem carnes Victimæ pacificæ, ſi oblatio fuerat pro gratiarum actione, eadem die oblationis comedendæ erant: ſi verò ad gratiam impetrandam, ſi quid remanebat, comedi poterat ſequenti die; quod ſi in tertium diem ſupereſſet aliquod, igne erat comburendum. XI. Tandem hi offerentes, ut carnes prædictas manducare poſſent, mundi eſſe debebant à copula carnali, & à quacunque alia legali immunditia ſub pęna mortis. Barradas *d. lib.*6. *cap.*6. *num.*3.

Ritus verò Sacrificii pro peccatis
40 erant. I. Si litabatur pro peccatis privatorum hominum, vel Principum Laicorum; nulla pars Victimæ dabatur comedenda offerenti: ſiquidem adipe cum renibus, & ſanguine litatis Deo, ac exuſtis; cętera omnia cedebant Sacerdotibus, à quibus poterant communicari aliis Levitis maſculis, non autem fęminis; ut ait Cornel. à Lapide *in Levit. cap.*7. *Verſ.*7. II. At ipſi Sacerdotes debebant eadem die totam Victimam abſumere. III. In hoc Sacrificio non adhibebatur oleum, neque thus; ſunt enim ſymbolum deliciarum, quæ abeſſe debent, ubi fit pęnitentia pro peccatis. IV. Quod ſi Sacrificium erat pro peccato, ad ejus expiationem ſatis erat quęcunque Victima etiam fęminea: at ſi fuerat pro delicto, requirebatur nobilior Hoſtia, nempè Aries maſculus. V. In peccatis autem Pontificis, ſeu totius populi; oblato, & excuſſo Sanguine, ac adipe Victimæ in atrio Sancto ad altare; carnes ejus totæ debebant comburi extra caſtra ad majorem peccati horrorem, & deteſtationem; & ſic nihil ex eis comedebant Sacerdotes. VI. Sanguine Victimæ in hoc Sacrificio pro peccato Pontificis, ſeu totius populi, non ſolùm tingebantur cornua Altaris Holocauſti; ſed etiam Altaris incenſi. Tirinus, & Cornelius à Lapide *in Levitic. d. cap.*7.

Ritus quoque adolendi Thymia-
matis eſt obſervandus. Altare Thy- 41
miamatis, ut dictum eſt *in Deciſ.XII. num.*16. erat in Sancto, in medio candelabri, & menſæ, obverſum Propitiatorio, ſive Oraculo; quod erat in Sancto Sanctorum; & ſuper hoc Altare quotidie, mane, & Veſpere per Sacerdotem adolebatur Thymiama; cujus odor, & ſuffitus pretioſus penetrabat in Sancta Sanctorum per aperturam, quæ erat ſupernè dividens ipſum Sancta Sanctorum à Sancto. Ritus autem adolendi Thymiamatis erat iſte. 1. Sacerdos capiebat unum ex Thuribulis pendentibus in cornibus Altaris holocauſtorum; & in eo prunas ignis ex eodem Altari ſumptas imponebat. 2. Intrabat Sanctum, ibique accipiebat thymiama ex Thuribulis, quæ erant ſupra menſam panum propoſitionis: illudque imponebat ſuo Thuribulo, & igni. 3. Hoc ſuum Thuribulum cum igne, & thymiamate ponebat ſuper Altare thymiamatis; atque ibidem adolebatur, & comburebatur thymiama. 4. Eo conſumpto egrediebatur Sacerdos cum Thuribulo ſuo, cujus cineres in loco mundo effundebat; & deruò ad cornua Altaris holocauſti Thuribulum ipſum applicabat. Ad hujus incenſi, ac thymiamatis oblationem ingreſſus erat Sanctus Zacharias Pater Sancti Joannis Baptiſtæ Sanctum, ſivè partem Sanctam Templi, quando apparuit ei Angelus, nuncians Pręcurſoris nativitatem; undè Pater ipſe mutus exivit. De Ritu ſupradicto agit Cornelius à Lapide *in Exod. cap.*30. *Verſ.*
8. & Tirinus *eod. loco*, ubi notat, quod
Thymiama adolebatur quotidie bis, 42
ſcilicet oriente, & occidente ſole, ante matutinum, & poſt Veſpertinum juge Sacrificium.

Erat autem juge Sacrificium illud,
quod quotidie offerebatur, & num- 43
quam intermittebatur; fiebatque oblatione duorum Agnorum; quorum unus mane ſub ortum Solis, alter veſpere ſub occaſum; & uterque in holocau-

Ee ſtum

ſtum per dies ſingulos litabatur ; addita decima pars *ephì*, ſeu *gomor* ſimilæ oleo conſperſæ , & quarta parte *bin* ſeu tres ſextarii vini ad libandum; & hic Sacrificium ſignificabat noſtrum legis Evangelicæ Euchariſticum ; in
44 quo CHRISTUS Agnus immaculatus quotidiè immolatur in Miſſa ſub ſpeciebus panis, & vini ; & continet in ſe cętera alia Sacrificia ; *Holocauſtum*, quia offertur in honorem totius Sanctiſſimæ Trinitatis; *Hoſtiam ſalutarem* ad impetrationem bonorum omnium tàm ſpiritualium , quàm temporalium : *Hoſtiam Euchariſticam* , *&* *pacificam* pro gratiarum actione ob indeſinentia Dei beneficia ; Atque *Hoſtiam pro peccato ;* cum hujus Sacrificii oblatio impetret auxilia ad culpas evadendas ; & ad pęnas condonandas tàm pro vivis, quàm pro Defunctis , ut oſtendimus ſupra *Deciſ. XIV.* Et de myſtica ſignificatione omnium ſupradictorum Sacrificiorum videndus S. Thomas 1. 2. *q.*102. *art.*3. Emin.Card. Bellarminus *lib.*5. *de Euchariſtia* : *& prim. de Sacrif. Miſſæ . Cap.*4. *& ſeqq.* Cornelius à Lapide, & Tirinus *Comment. in Levitic. cap.*1. 2. 3. *& ſeqq.* Barradas *in itinerario filior. Iſrael lib.*6. *à cap.*1. *uſque ad cap.* 10. Noviſſimè Illuſtriſſimus, ac Reverendiſſimus Marcus Baptaglinus Epiſcopus Nucerię in ſua eruditiſſima *Inſtructione ad Parochos Domin. infra Octavam Corporis Chriſti cap.*2. impreſſa Venetiis *Anno* 1696.

Quarta differentia Sacrificiorum Moſaycæ Legis depromitur à variatione dierum ; in quibus apud Hebręos Victimæ litabantur. Quapropter ſciendum eſt , injunctum fuiſſe præceptum Hebræis litandi quotidiè agnos duos in holocauſtum; ac ulterius alia majora Sacrificia immolandi feſtivis diebus .
45 Feſta autem apud Hebręos alia erant ordinata à Deo; & alia inſtituta à ſuis majoribus. Ex Divino præcepto feſta octo annuatim habebant Hebræi ; vi-
46 delicet 1. Omnem diem Sabbatum . 2. Omnem diem primam cujuslibet Menſis , & dicebatur Neomenia . 3. Paſcha azymorum . 4. Pentecoſten 5. Feſtum Tubarum . 6. Feſtum expiationis . 7. Scenopegiam , ideſt feſtum Tabernaculorum. Et 8. Feſtum cœtus, ſivè collectæ. Præter hæc feſta ex præcepto Divino alia ſex erant inſtituta à Rabbinis; nempè, 1. Feſtum ob Victoriam Judith contra Holofernem. 2. Feſtum Phurim, ſeu ſortium, ob liberationem Mardochęi, & populi obtentam ab Eſther. 3. Feſtum Encęniorum, tùm dedicationis, tùm purgationis Templi. 4. Feſtum ignis ſacri à cęlo recepti . 5. Feſtum ob cædem Nicanoris. Et 6. Feſtum ob recuperatam Jeruſalem à Simone Machabæo. Lectorem ſtudioſum ne tædeat celeris deſcriptionis harum feſtivitatum, & Sacrificiorum , quæ fiebant in eis; ut ſatis claram notitiam reportet Judaicæ Liturgiæ.

Igitur præter juge Sacrificium, ſci-
licet quotidianum , duorum Agno- 47
rum, cum ſimila , & libamine, prę-ſcriptum *in Exod. cap.*29. *Verſ.*38. de quo diximus ſupra *num.*43. ac thymiamatis combuſti ; ſequentia Sacrificia fiebant in ſuis feſtivitatibus.

Primò itaque omni Sabbato litaban-
tur alii duo Agni anniculi in holocau- 48
ſtum Domino, præter illos jugis Sacrificii, cum ſimila, oleo , & vino, ut legitur *Numer. cap.*28. *Verſ.*9. Et ibi Cornelius à Lapide ; ubi advertit , quod mane Sabbati triũm agnorum : immolatio fiebat ; & quotieſcunque in una die reincidebant plura ex infraſcriptis feſtis, multiplicabantur Sacrificia Victimarum , quæ ſunt eis aſſignata . Omitto brevitatis cauſa , quod Hebræi die Sabbati abſtinebant ab omni opere ; & non coquebant cibos, neque pro cibariis ignem accendebant: at pro ſe calefaciendis in hye-
me , & pro lumine accendendo ſuc- 49
cendebant ignem . Tirinus *Comment. in Exod. cap.*35. *Verſ.*3. ubi plura circa aliquorum ſuperſtitioſam obſervationem Sabbati.

Secundò : Calendis cujuſcunque 50
menſis,

menſis, ideſt in prima die, quæ dicebatur Neomenia, ſivè Novilunium; offerebantur in holocauſtum Vituli duo, Aries unus, Agni ſeptem cum ſuis libamentis; item Hircus unus pro peccato; *ut in d. cap.*28. *Numer. Verſ.* 11. *& ſeqq.* Hæc prima dies Menſis non erat propriè feſtum ex præcepto; quia non abſtinebant Hebræi ab opere ſervili; ſed ex devotione, ob injuncta antedicta Sacrificia, ut ait Cornel. à Lapide *d. cap.* 28. Quamvis contrarium ibidem advertat Tirinus; & ideò dicebat Pſalmiſta: *Buccinate in Neomenia tuba, in inſigni die ſolemnitatis veſtræ. Pſal.* 80. 4. Incidebat autem ſemper Neomenia, ſeu prima dies Menſis in novilunio; quia Hebræi ſuos menſes
51 computant ſecundum curſum Lunæ, non autem Solis; & quia Luna decurrit totum Cœlum diebus 29. cum dimidio, hinc eſt, quod apud Hebręos primus menſis habet dies 29. Secundus habet dies 30. & ſic alternatim per totum annum; unus Menſis 29. diebus, alter 30. completur. Indictum erat Judæis hoc feſtum ad hoc, ut ſicut in Sabbato venerabantur beneficium Creationis, ita in Novilunio recordarentur illud Conſervationis, quod per curſum Lunæ, quæ corporibus ſublunaribus valdè dominatur, intelligitur. Inter nos Chriſtianos ſicut dies Dominica correſpondet Sabbato Judæorum; ſic prima Dominica Menſis habet relationem ad Neomeniam, in ipſa enim pii fideles Sacramenta ſuſcipere; & beneficia divina recolere ſolent.

Tertiò. Feſtivitas Paſchæ ſuccede-
52 bat in primo menſe Anni, vocato *Niſan*; à nobis autem *Martio*; in quo Hebræi die decimaquarta, præter Sacrificium quotidianum, immolabant ad Veſperam, comedebantque Agnum Paſchalem cum Azymis, & lactucis agreſtibus, de quibus *Exod. cap.* 12. & tunc incipiebat Paſcha Azymorum, duraturum per ſeptem ſequentes dies in memoriam exitus ab Ægypto, & liberationis à ſervitute Pharaonis. Idcircò die decimaquinta, quę erat prima Azymorum, præter eorum eſum, & ceſſationem ab operibus ſervilibus, offerebant eaſdem Victimas, nempè 53
duos Vitulos, Unum Arietem, Agnos ſeptem cum libaminibus; atque Hircum; ut præcipitur *eod. cap.* 28. *Numer. Verſ.* 19. *& ſeqq.* & ita faciebant quotidiè uſque ad ſeptimum diem Paſchalem, & ultimum; qui erat dies hujus menſis vigeſimus primus. Porrò ſecunda die Azymorum, quæ erat hujus Menſis decimaſexta, præter Sacrificia omnia antedicta, offerebant manipulum ſpicarum, ſeu primitiarum meſſis hordeacæ; tres enim primitias 54
frugum ſibi Deus reſervaverat: hanc ſpicarum in ſecundo die Paſchatis, quæ erat prima: ſecundam panum ex meſſe triticea in Pentecoſte: & tertiam omnium frugum in feſto Tabernaculorum: ut notat Cornel. à Lapide *in Levitic. cap.* 2. *Verſ.* 14. & Tirinus *in Levitic. cap.* 22. *Verſ.* 2. ubi ita ſcribit: *Porrò manipulus ille non offerebatur ad Altare una cum ſpicis, & paleis: ſed, ut ait Joſephus, ſiccabatur primùm: dein pilo tundebatur: mox furfurum excretione repurgatus, ſola ſimila, ſeu flore relicto, menſura aſſaronis, ſeu gomor unius, ut eſt in Hebræo, Deo offerebatur*. Erat enim hęc Manipuli ſpicarum oblatio verum Sacrificium, quod *Minchà* Hebręi nuncupabant.

Quartò: A die oblati hujus Mani- 55
puli cum ſeptem hebdomadæ fluxiſſent, adveniebat feſtivitas Pentecoſtes, ob memoriam Legis datæ à Deo Iſraelitis in monte Sinai, cum eſſent in deſerto, die ſexta Menſis tertii, *Siuam* dicti. Victimę, & Hoſtiæ, quę in hac feſtivitate offerebantur, deſcribuntur *Levitic. cap.* 23. *Verſ.* 17. his verbis: *Offeretis Sacrificium novum Domino ex omnibus habitaculis veſtris, panes primitiarum duos de duobus Decimis ſimilæ fermentatæ: quos coquetis in primitias Domini. Offeretiſque cum panibus ſeptem Agnos immaculatos anniculos: & vitulum de armento unum: & arietes duos: & erunt in holocauſtum cum libamentis ſuis*

in odorem ſuauiſſimum Domino. Facietis & hircum pro peccato: duoſque Agnos anniculos hoſtias pacificorum. Verùm in libro *Numeror. cap.28. Verſ.27.* denunciantur Victimę pro hoc eodem die feſtivo Pentecoſtes his etiam verbis: *Offeretiſque holocauſtum in odorem ſuauiſſimum Domino: Vitulos de armento duos: arietem unum: & agnos anniculos immaculatos ſeptem: atque in Sacrificiis eorum ſimilæ oleo conſperſæ &c. Hircum quoque unum, qui mactatur pro expiatione.* Quorum verborum occaſione Sacri Interpretes diſputant, utrùm Victimæ ultimæ ſint eædem cum primis, vel alię à primis? Siquidem inter primas ſunt duo Arietes: & Vitulus unus: at inter ſecundas ſunt duo Vituli, & unus Aries? Et quamvis plures DD. opinati ſint, fuiſſe unicam ordinationem; in qua vel duos Vitulis cum uno Ariete; vel duos Arietes cum Vitulo uno ſatis eſſet offerre: nihilominus Cornelius à Lapide *d. lib. Leuitic. cap.23. Verſ.18.* fretus auctoritate Joſephi Hiſtorici tenet, utramque ordinationem, & utraſque Victimas in hoc feſtivo die Pentecoſtes fuiſſe in præcepto, itaut hac die eſſent offerendi Vituli tres; Arietes tres, Agni quatuordecim, & Hirci duo cum ſuis libaminibus; videlicet ſimilia, oleo, vino, & thure; præter oblationem panum duorum ſimilæ fermentatæ, collectorum ex quacunque domo, & & familia Iſraelitarum.

Sed oritur dubium. Supra dictum
56 eſt *num.5.* prohibitum fuiſſe fermentum in Sacrificiis. Quomodo ergo hìc offerebantur duo Panes ex ſimila fermentati? Reſpondetur, hos panes fuiſſe oblatos non in Sacrificium; ſed tanquam primitias meſſis triticeæ in eſum, & uſum Sacerdotum; & ideò cum iiſdem panibus non dabantur libamenta. Ita Cornel. à Lapide *d. lib. Levit. cap 23. Verſ.16. & 17.* ubi obſervat hanc fuiſſe differentiam inter Manipulum ſpicarum; & hos panes duos; quod ſcilicèt ille unicus erat, oblatus à Commu nitate, nomine totius populi: iſti autem mittebantur ab omni privata familia; & ideò erant innumeri. Nos Chriſtiani ſicut celebramus Paſcha ob memoriam Reſurrectionis Chriſti, qua liberati ſumus à ſervitute diaboli; ita colimus Pentecoſten ob legem amoris ſcriptam in cordibus fidelium à Spiritu Sancto; qui hac die miſſus eſt ſuper Apoſtolos. *S. Thom. 1.2. d. q. 102. art.4.*

Quintò: Poſt prædictam feſtivitatem Pentecoſtes Hebræi nullam aliam habebant menſibus quarto, quinto, & ſexto præter Neomenias, & Sabbata;
porrò in menſe ſeptimo, quem *Tiſri* 57
appellabant; plures habebant dies feſtos. Nam prima die, ultra Neomeniam, emergebat Feſtum Tubarum, ſeu clangoris; in quo Tubis corneis clangebant, ab operibuſque ſervilibus vacabant, in memoriam liberationis Iſaac de manu Patris ſui Abrahami, illum hac die immolare volentis. Sacrificia hujus diei, præter illud quotidianum, & illud Neomęnium; erant unius Vituli, & unius Arietis; Agnorum ſeptem, cum ſolitis libaminibus Similæ, Olei, Vini, Salis, & Thuris: ac unius Hirci pro peccato: ut notatur *in libr. Numeror. cap.29. à uerſ.1. uſque ad 7.* ubi Cornel. à Lapide: & in *Leuitic 13. uerſ.24* ubi tradit, hanc feſtivitatem fuiſſe Symbolum Prædicationis Apoſtolorum, à quibus tanquam Tubis clangentibus fides Chriſtiana divulgata eſt per totum orbem terrarum.

Sextò. In eodem menſe ſeptimo,
die decima habebatur ſexta Feſtivitas, 58
dicta כפרים *Kipurim*: ideſt Expiationis; ſivè Propitiationis, in qua fiebat expiatio peccatorum totius populi, toto anno commiſſorum, per jejunium, & Sacrificia; in memoriam expiationis peccati, quod commiſerant Hebræi in deſerto in adoratione Vituli aurei. Cæremoniæ Sacræ in hac ſolemnitate erant decem ſequentes. I. Hac die decima veniebat de mane Summus Pontifex ad Templum adducens ſuum Vitulum pro peccato, &

Arietem

Arietem in holocauſtum. II. Lotis manibus, ac pedibus induebat Veſtes minorum Sacerdotum, ac præſentabat Vitulum, & Arietem Domino ad oſtium Tabernaculi, ſeu Templi. III. Aliqui è Senioribus populi, nomine totius populi, offerebant duos Hircos pro peccato; & unum Arietem in holocauſtum. IV. Pontifex mittebat ſortem ſuper hircos, uter offerretur? & uter eſſet emiſſarius? V. Sorte facta Pontifex iugulabat vitulum pro peccato oblatum; & hircum populi; in quem ceciderat ſors, ut eſſet Victima pro peccato. VI. Accipiebat ſanguinem hujus vituli, & hirci commixtum, & ingrediens cum Thuribulo thurificando Sanctum Sanctorum, aſpergebat ſanguinem ſepties contra Propitiatorium; orabatque pro peccatis tàm ſuis, quàm populi: interim carnes, & pelles, ac fimus tàm Vituli, quàm hirci ab alio quopiam elata extra caſtra, ibidem comburebantur. VII. Pontifex regrediebatur ex Sancto Sanctorum in Sanctum, illudque expiabat, tingendo eodem ſanguine cornua Altaris Thymiamatis, & orando pro ſe, & pro populo. VIII. Ex Sancto rediens ad atrium, ſivè ad oſtium Tabernaculi, vel Templi, Caprum emiſſarium offerebat Domino; confitendo; & capiti Capri imprecando omnia peccata Iſraelitarum: mox Caprum per certum hominem in deſertum emittebat. IX. Deponebat Veſtes. lavabat corpus. induebat Veſtes Pontificales, & immolabat Arietem ſuum, & Arietem populi in holocauſtum Domino. X. Offerebantur aliæ Victimæ, in holocauſta, de quibus *Num. 29. 8.* videlicèt alius Vitulus, & Aries; ſeptem Agni; cum libaminibus conſuetis, & alius Hircus pro peccato; & de præmiſſis fusè agit
59 Cornelius à Lapide *in Levitic. cap. 16. ubi Verſ.* 10. narrat fabellam relatam ab Oleaſtro, & decantatam à Rabbinis; quod ad cornua prædicti Hirci emiſſarii alligabatur funiculus rubeus, qui vertebatur in album, ſi Deus peccata populi condonaſſet, juxta illud *Iſa. 1. 18. Si fuerint peccata veſtra, ut coccinum; quaſi nix dealbabuntur.* Plura de hoc eodem feſto Expiationis notat Tirinus *in eod. Levitic. cap. 16.* ubi allegoricè notat, illos duos Hircos figuraſſe Chriſtum, & Barabbam; vel ſecundum Apoſtolum *ad Hebræos cap. 9. verſ. 12. & cap. ult. ver 13. & 14.* Eumdem Chriſtum ut Hoſtiam cruentam, & incruentam peccatis noſtris onuſtam à Patre.

Septimò. In hoc eodem menſe *Tiſri*, ſeu Septembri, die decimaquinta habebant Hebræi ſeptimam feſtivitatem 60
nominatam *Scenopegiam* vulgò *Tabernaculorum*, à verbo græco φαγία, ideſt *Comeſtio*, & κοινὴ, nempè *communis*, quia Judæi comedebant in loco publico, ſeu communi, ut vult Abulenſis; vel potiùs à πηγία, ideſt *fictio*, & *compactio*, & à σκηνὴ id eſt *Tabernaculum*, in hoc enim feſto Hebræi figebant Tabernacula extra domos, ſub dio, vel in hortis; vel in domorum atriis, vel in tectis domorum; & ſub ipſis manducabant per dies ſeptem continuos, in memoriam quadraginta annorum, quibus per deſertum in ejuſmodi Tabernaculis egerunt; ut explicant Tirinus *in Levitic. d. cap. 23.* & Cornelius à Lapide *ibidem verſ. 34.* ubi ſubdit, quod in hoc feſto omnes Maſculi debebant Templum adire; & ſua dona offerre; & quia hæc feſtivitas durabat ſeptem dies, Hebræi die ſeptimo circuibant Altare ſepties portantes ramos, in memoriam Urbis Jericho expugnatæ à Joſue, ſepteno ejus circuitu. Sacrificia autem quæ fiebant in hac eadem ſolemnitate, & Victimæ, quæ mactabantur, deſcribuntur *in libro Numer. cap. 29 verſ. 12. & ſeqq.* & erant prima die Vituli tredecim; Arietes duo, Agni quatuordecim cum ſuis libamentis ſimilæ, olei, vini, thuris, & ſalis; atque hircus pro peccato; & prædicta omnia animalia comburebantur in holocauſtum; & idem obſervabatur ſex diebus ſequentibus, excepto quod de die in diem di-

minue-

minuebatur numerus Vitulorum; ita-ut ſeptimo die offerrentur tantummodò Vituli ſeptem, Arietes duo, Agni quatuordecim, ac libamina; & hircus. Innuebat hoc feſtum memoriam, quam Sancti habent in hac vita peregrinationis ſuæ per deſertum hujus mundi; feſtinantes ingredi beatam patriam Paradiſi, ut monet Apoſtolus *ad Hebr. cap.* 11. *verſ.* 9. *&* 10. Vel etiam ſignificabat Nativitatem Chriſti, qui in ſtabulo natus eſt, ut hìc nobiſcum quaſi in Tabernaculo verſaretur; ut fuſiùs diſſerit Cornelius à Lapide *d. cap.* 23. *Levitic. in fine*.

Octavò tandem habebatur octava, & ultima ſolemnitas à Deo ordinata,
61 vigeſimaſecunda die hujus pariter Menſis ſeptimi, quæ vocabatur *Cœtus, & Collectæ*; non tantùm quia colligebantur in ea pecuniæ pro eleemoſyna Tabernaculi, & Templi; ſed etiam quia colligebatur infinitus quaſi numerus hominum; qui ſimul Deo gratias agerent orationibus, & Sacrificiis pro beneficiis univerſalibus, & particularibus; & ideò hic dies vocabatur magnus feſtivitatis, ut ſcribit S. Joannes in ſuo Evangelio *cap.* 7. *verſ.* 37. his verbis: *In noviſſimo autem die magno feſtivitatis ſtabat Jeſus, & clamabat, dicens: ſi quis ſitit, veniat ad me, & bibat. Qui credit in me, ſicut dicit ſcriptura, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ*. Sic autem exclamabat Chriſtus
62 Dominus, quia in hoc feſto Judæi hauriebant aquam ex fonte Siloè, quam Sacerbotibus afferebant; ut cum vino libaminis ſuper Altare effunderetur; decantantes interim illud Iſaiæ *cap.* 12. *verſ.* 3. *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris*, ut interpretatur Tirinus *in Joan. d. cap.* 7. *verſ.* 37. qui *ibid. cap.* 9. *verſ.* 7. declarat; quod *Siloè* erat fons è radice montis Sion, incertis horis, diebuſque magno impetu ebulliens; & indè cum magno ſtrepitu per ſaxa in natatoriam, ideſt lavacrum, ſeu piſcinam, vel ſtagnum declinans; undè ulterius in vicinos hortos variis tubis, & canalibus derivabat.

Porrò Sacrificia præſcripta pro hoc feſto Cœtus, ſeu collectæ, conſiſtebant in oblatione unius Vituli, unius Arietis, & ſeptem Agnorum cum ſuis libaminibus; nec non Hirci unius pro peccato: ut legitur *eodem cap.* 29. *num. verſ.* 36. de quibus doctè ſcribit Julius Maurocenus *in ſuo libro contra Judęos part.* 2. *cap.* 45. Et hæc de diebus feſtis à Deo ordinatis.

Præter ipſos autem erant alii dies ſolemnes, recenſiti ſupra *num.* 46. à Rabbinis, & Sacerdotibus inſtituti, 63
qui celebrabantur infraſcriptis diebus; videlicèt, die 23. menſis ſeptimi Encænia Dedicationis Templi Salomonis, de quibus nulla ordinatio in Scriptura ſacra. Die 25. Menſis noni, dicti *Casleu* tria feſta agebantur; nempè dies Victoriæ Judith, dies dati Ignis; & dies Encænicorum purgationis Templi ſub Juda Machabæo. Et tandem in menſe duodecimo, *Adar* nuncupato, die 13. celebrabatur feſtum ob cædem Nicanoris; die 14. feſtum Mardochęi, quod dicebatur Sortium minus. Die verò 15. Feſtum ſortium majus, hebraicè autem *Phurim*, de quo Tirinus *Commentar. in Eſther cap.* 3. *verſ.* 7. *& cap.* 9. *verſ.* 27. nec non ibidem Cornel. à Lapide, atque Torniellus *ad annum Mundi* 2545. in Calendario Hebræorum ad prędictos dies; ubi notat; quod à nullo Auctore memorantur victimæ, quæ litabantur in hiſce feſtivitatibus; etſi extra dubium ſit, quod eas Hebræi ſolemnizaverint jejunio, precibus, & ſtatis Sacrificiis. Et hæc omnia dicta ſint de quarta differentia, ſeu diviſione Sacrificiorum, ſumpta à varietate dierum; in quibus immolabantur.

Quinta tandem differentia Hoſtiarum ſumitur à conditione perſonarum; quarum intuitu Sacrificium offerendum erat; quæ quidem perſonæ erant in octuplici differentia.

Primò erant Sacerdotes in eorum con-

conſecratione; tunc enim tria Sacrifi-
64 cia offerebantur eodem die; ſcilicèt Vitulus unus mactabatur tanquam hoſtia pro peccato. Aries unus in holocauſtum Domino. Alter Aries pro Hoſtia pacifica cum libaminibus conſuetis ex ſimila, oleo, vino; thure, & ſale; ut deſcribitur *in libro Exodi cap.* 29. *à verſ.* 90. *& ſeqq.* ubi Cornelius à Lapide cæremonias declarat; & allegorias adducit.

Secundò erant Nazaræi, qui cum ad tempus ſegregarent ſe ad ſerviendum Domino, abſtinentes à vino, & aliis, ut diximus *Deciſ. XXIV. num.* 50.
65 51 completo tempore Nazareatus tria ſacrificia pro eis offerebantur, ſcilicet Agnus in holocauſtum, Aries in hoſtiam pacificam, & Ovis pro peccato, cum libaminibus, & panibus azymis; præſcriptis *in libr. Numeror. cap. 6. ver.* 11. *& ſeqq.* & ibi Cornelius à Lapide; obſervans, quod dum litabantur prædictæ Victimæ radebatur caput Nazaræi, & ejus capilli comburebantur ſuper Altare; & hinc habuiſſe originem Tonſuram Eccleſiaſticam cleri-
66 corum ait Iſidorus *de Divin. Offic.* quamvis eam ordinaſſe SS, Apoſtolos in memoriam ſpineę coronæ JESU CHRISTI doceat Beda *lib.* 5. *de Geſt. Anglor. cap.* 22. cujus memoriæ ferè nullam extare memoriam videmus noſtris temporibus; neque in Epiſcopis, ad quos ſpectat eam illibatam in ſuo Clero cuſtodire; neque in Eccleſiaſticis inferioribus, quibus ſub pęna excommunicationis prohibitum eſt comam portare. *cap. Si quis ex clericis* 4. *cum ſeqq. De Vita, & Honeſtate Clericor.* De qua obligatione nos plenè diſſeruimus in deciſionibus Cleri hujus Patavini anno 1683 in Menſe Januario. Prædicta Sacrificia fiebant completo Nazareatu; quod ſi ante complementum pollutus fuiſſet, obviando alicui cadaveri, vel ingrediendo, ubi aliquis mortuus fuiſſet; ad ſe expiandum, duo Sacrificia erant pro eo facienda; nempè unius Turturis, ſeu unius pulli columbæ in hoſtiam pro peccato; & alterius Turturis, ſeu pulli columbini in holocauſtum; Item unius agni pro peccato; raſa interim cæſarie, & de novo incipiebat tempus Nazareatus.

Tertiò erant Leproſi, qui cum ſanati eſſent à Lepra, ut tales declararentur à Sacerdotibus, & poſſent reſtitui 67
tùm Templo, tùm convictui aliorum hominum, hi ritus, atque ſacrificia fiebant pro eorum Leproſorum expiatione, præſcripta *in libro Levitic. cap.* 14. Ritus erat iſte. 1. Sacerdos aſpergebat expiandum ſanguine unius Paſſeris per alium Paſſerem alligatum baculo cedrino, cum cocco, & hyſſopo; mox Paſſerem vivum avolare ſinebat. 2. Expiandus lavabat veſtes ſuas, radebat pilos corporis ſui, ac lavabat ſeipſum. 3. Die octavo offerebat Agnum unum pro delicto, & alterum Agnum pro peccato; & ovem anniculam in holocauſtum cum tribus decimis ſimilæ, & ſextario olei. Quod ſi erat pauper, offerebat agnum quidem pro delicto; & duos turtures, vel duos pullos columbæ; unum pro peccato; & alterum in holocauſtum cum dicta ſimila, & oleo. 4. Sacerdos ſanguine Agni tingebat aurem dexteram mundandi, & pollices dexteræ manus, & pedis. 5. Ex oleo aſpergebat ſepties coram Tabernaculo; reliquum olei fundebat ſuper extremum auriculæ dexteræ, & ſuper pollices manus, ac pedis dexteri, & ſuper caput expiandi. Senſum allegoricum, & Tropologicum ſi quis deſiderat horum Rituum, & ſacrificiorum, legat Cornelium à Lapide *in d. cap.* 14. *Levitic.*

Quartò erant illi, qui dicebantur immundi, immunditia legali; pro quorum expiatione ſacrificia erant facien- 68
da; mactabantur enim duo turtures, vel duo pulli columbarum; Unus tamquam hoſtia pro peccato; & alter in holocauſtum, ut pręſcribitur *in libro Leuitic. cap.* 15. Quare hîc eſt notandum, duplicem fuiſſe immunditiem Hebræorum; Una erat peccatum, quia

quia prҫcepto Dei vetita; & talis erat,
69 comedere carnes immundas, ſanguinem, adipem, morticinum, vel laniatum à beſtiis; nec non tangere morticina immundorum; & reptilia. *Cornel. à Lapid. d. cap. 15. Leuitic. Verſ. 22.* Altera immunditia non erat vetita; ſed ſolùm indicata; & hҫc non erat peccatum; ſed inducebat tantùm quamdam irregularitatem legalem; qua quis prohibebatur ingredi Sanctuarium ante expiationem; & talis erat, tangere leproſum, mortuum, ſemifluum; nec non pati lepram, fluxum ſeminis; & menſtrua in fҫminis.

Itaque Vir patiens fluxum ſeminis erat immundus; & ſi ſanitatem con-
70 ſecutus fuiſſet, ad legalem ſui expiationem debebat lavare ſe, & veſtes; & die octavo offerre duos turtures, vel duos pullos columbҫ; unus quorum immolabatur hoſtia pro peccato; alter in holocauſtum; *ut in citat. cap 15. Leuitic. Verſ. 15. & 16.* & ibi Cornelius à Lapide, qui *Verſ. 2.* benè advertit, quod fluxus ſeminis eſt duplex, vel continuus, vel accidentarius; primus vocatur morbus Gonorrhҫҫ, & oritur vel ex debilitate naturҫ, & potentiҫ retentivҫ, ut docet Galenus *de locis affectis lib. 6.* vel ex morbo Gallico, ut aſtruit Zacchias *in QQ. Medicolegal. tom. 1. lib. 7 tit. 3. q. 5. num. 4.* Alter fluxus accidentarius obvenit vel ob imaginationem turpem, vel ob ſeminis abundantiam, vel ob cibos calidҫ qualitatis, præcipuè cum aromatibus comeſtos; à quibus, ut plurimùm cauſantur pollutiones; quҫ quando ſint peccatum mortale optimè explicat Leſſius *de Juſt & Iure lib. 4.*
71 *cap. 4.* Cҫterùm Gonorrhҫa eſt duplex; una ſimplex, alia virulenta, & contaginoſa; & conjux, qui hac laborat, non poteſt petere, neque reddere debitum abſque gravi culpa, ad tradita per eumdem Zacchiam *in d. QQ. Medicoleg. lib. 7. tit. 3. q. 5. num. 5.* ubi, Sanchez *de Matrimon. diſp. 24. nu. 19.* contrarium docentem, ait, intelligendum eſſe de Gonorrhæa ſimplici.

Quintò inter immundos reputabatur etiam Mulier menſtruata, quæ ad ſe expiandam egebat Sacrificio. 72
Menſtrua autem mulierum ſunt profluvium, & purgatio frigidi; & indigeſti humoris, quem natura quaſi noxium expellit; & dicta ſunt menſtrua, quòd quolibet menſe ſoleant avidere mulieribus, quæ ejus ætatis ſunt; ut poſſint concipere. Non eſt autem ignorandum, quod mulieres Hebrææ fie- 73
bant immundæ quadrupliciter. 1. Ob copulam carnalem cum viro. 2. Ob menſtrua ordinaria ſingulis menſibus. 2. Ob fluxum ſanguinis ob hæmorrhoides, & 4 Ob purgamenta Puerperii. In primo, & ſecundo caſu expurgabantur ab illa immunditia, lavendo corpus ſuum, quod etiam tenebatur facere Vir, qui cum muliere cojerat; ut legitur *in d. cap 15.* 74
Levitic. Verſ. 17. ibi: *Vir, de quo egredietur ſemen coitus, lavabit aqua omne corpus ſuum, & immundus erit uſque ad veſperum*: Et *verſ. 19.* ibi: *Mulier, cum qua coierit, lauabitur aqua; & immunda erit uſque ad veſperum.* ubi Tirinus obſervat, ordinatas fuiſſe has corporis fluviali aqua purificationes, ut tædium, ſeu difficultas lavandi corpora, cohiberet frequentiam actus matrimonialis, & ad decentem continentiam petulantiores reduceret. In tertio caſu ſi mulier facta eſſet hæmorrhoiſſa, pa- 75
tiens continuum fluxum ſanguis; qualis illa, de qua S. Marcus *in Euang. cap. 5 verſ. 26.* quandocunque ſteriſſet ſanguis; & fluere ceſſaſſet, poſt dies octo debebat offerre, pro ſui expiatione Sacerdoti duos turtures, aut duos pullos columbarum, qui unum litabat pro peccato, alterum in holocauſtum, ut *in d. cap. 15. Leuit. verſ. 31.* & hoc erat ſacrificium pro muliere hæmorrhoiſſa.

Quod ſi quis quærat, an illa ſanata ab hoc fluxu ſanguinis per conta-
ctum fimbriҫ Veſtimenti Redemptoris, ut *in d. cap 5. Marc. verſ. 26.* fuerit 76
S. Martha ſoror Lazari? Reſpondet Tiri-

Tirinus *in Comment. ibidem*; negativè; ſed fuiſſe Mulierem ex Cęſarea Philippi oriundam; quę in eadem Urbe ſtatuam poſtea Chriſto erexit huius beneficii indicem; ſub qua naſcentes herbę, ſimul ac ſtatuę fimbriam attigiſſent, morbis quibuslibet medebantur. Qua ſtatua deiecta Julianus Apoſtata ſuam ſubſtituit, quę mox fulmine icta eſt, teſte Sozomeno, & Theophylacto.

77 In caſu verò purgamentorum puerperii, ſi mulier peperiſſet maſculum, erat immunda ſeptem diebus; ſi fęmellam quatuordecim; & in partu maſculino die 40; in fęminino verò die 80. tenebatur accedere ad Templum ad ſe purificandam prævio Sacrificio; ad quem effectum offerebat Agnum in holocauſtum; & columbæ pullum, vel turturem pro peccato: quod ſi pauper fuiſſet, offerebat turturem unum, vel pullum columbæ in holocauſtum; & alterum pro peccato; ut ſtatuitur *in Levitic. cap.* 12.

78 Tria autem ſcitu digniſſima hìc veniunt notanda. Unum, quod DEIPARA, quia ſine ſuſcepto ſemine peperit, non comprehendebatur dicta lege purificationis; numquam enim fuit immunda; & in partu ſuo ſacratiſſimo nulla paſſa eſt menſtrua, vel purgamenta; nullas habuit ſecundinas, nullaſvè ſordes, quæ partum vulgarem conſequi ſolent; ut ex pluribus SS. Patribus probat Caniſius relatus à Tirino *d. cap.* 12. *Levit.* 2. Alterum eſt, quod licèt inter Chriſtianos dicta Lex non vigeat, quia cum aliis cæremonialibus antiqui teſtamenti eſt abolita, & poſſint Chriſtianæ mulieres ſine peccato ſtatim à partu gratias acturæ ingredi Templum, *ut cap. Unic. de Purificat. poſt partum*: tamen ob venerationem Sacrorum,

79 & ad imitationem puriſſimæ Virginis ſolent 40. diebus ab ingreſſu Eccleſiæ abſtinere, ut ſcribit ibidem Tirinus. Dum verò accedunt ad Eccleſiam ad Purificationem obtinendam, eam non à Regularibus eſſe præſtandam; ſed à proprio Parocho pluribus juribus, & rationibus tuetur Pignatellus *tom.* 5. *conſult.* 76. ubi ſic deciſum eſſe teſtatur à Sacra Congregatione Concilii *in Antuerpienſi die* 18. *Novembris* 1662. 80

cessante legitima præſcriptione contraria. Tertium eſt, magnam eſſe differentiam inter purgamenta puerperii, & illa menſis ordinaria; in his enim ſanguis purus, niſi mala valetudo mulieris obſtet, expurgatur. At in puerperio cum ſanguine ipſo ante, 81

vel etiam deinceps aqua effluit; & copioſa eſt ipſius Sanguinis fluxio cum multis impuritatibus; & durat in partu maſculi 30. dies; in fęminino ultra 40. ut ex Hippocrate *lib.* 1. *de Natur. puer. num.* 11. & Ariſtot. 7. *de Hiſtor. Animal. cap.* 3. demonſtrat Zacchias *in d. QQ. Medicoleg. lib.* 1. *tit.* 3. *quæſt.* 4. *numer.* 56. *&* *libr.* 10. *conſ.* 69. *numer.* 2.

Sed utrùm mulieres tempore menſtruorum poſſint licitè Sacram Eucha- 82

riſtia ſuſcipere? Differit idem Pignatellus *tom.* 9. *conſult.* 94. *num.* 55. *&* 56. ubi antiquitus iiſdem menſtruatis mulieribus non licuiſſe probat ex Epiſtola B. Dionyſii Alexandrini ad Baſilidem, & ex novella Leonis ſapientis Imperatoris. Nihilominus aſſerit eſſe Judaicam ſuperſtitionem, quia ſola copula *num.* 57. carnalis peccaminoſa impedit S. Euchariſtiæ ſumptionem.

Sextò inter Hebræos erat Sacrificium Zelotypiæ, de quo *in libro Numeror. cap.* 5. Marito enim ſuſpicante de pudicitia Uxoris, deficientibus te- 83

ſtibus, ducebatur Uxor ad Sacerdotem in atrio Sancto, ubi inſtituebatur Sacrificium farinæ hordeaceæ ſine oleo, & ſine thure; & deſcriptis maledictionibus per Sacerdotem in membrana; eaque injecta in aquam; cogebatur mulier ipſam aquam bibere; ex cujus potu, ſi innocens eſſet, nullum detrimentum; ſi verò rea, ſtatim intumeſcebat ejus venter, & femur putreſcebat; ut ibi textus Sacer inſinuat; teſtanturque Interpretes Cornelius à Lapide, Tirinus, Bonfrerius,

Ff &

& alii Doctores *in d. capit.* 5. Deum ſe obligaſſe ad hanc miraculoſam punitionem; ne mariti Zelotypi occiderent uxores. In Eccleſia Catholica olim introducta erat purgatio ab hac ſuſpicione Zelotypiæ per contrectationem ferri candentis; quam facere non
84 recuſavit S Chunegundis calumniata apud S. Henricum Imperatorem maritum ſuum; etſi Virgo, & omnium virtutum gloria eluceret. Porrò hanc probationem tanquam juri canonico contrariam Summi Pontifices proſcripſerunt; ut *tot. tit. Decretal. De Purgatione Canonica*. Factum S. Chunegundis narrat Emin. Card. Baronius *in Annalib. Eccleſ. ad Annum* 1024. *numer.* 9.

Septimo inter Sacrificia reponendum venit illud Vaccæ Rufæ, quæ immolabatur à Sacerdote extra caſtra
85 tempore Tabernaculi, & extra Urbem Jeruſalem tempore ædificati Templi; ad hoc ut ejuſdem Vaccæ cineres impoſiti in aquam, eam luſtralem facerent; & virtutem darent expiandi Hebræos ab aliquibus immunditiis legalibus, ut præſcribitur *in libr. Numeror. cap.* 19. ubi Abulenſis, Lyranus, Cornelius à Lapide, Tirinus, Bonfrerius, & alii Scripturiſtæ; qui plura dubia examinant; deducentes ex hac cæremoniali expiatione, proceſſiſſe in Eccleſia Catholica uſum Aquę luſtralis, ſeu benedictæ; habentis vim re-
86 mittendi peccata Venialia; ut nos diſſeruimus in Deciſionibus *Anni* 1687. *ad Caſum primum Menſis Decembris*.

Ultimò notanda venit immolatio, ſeu mactatio Vitulæ in eventum alicujus homicidii occulti ad expiatio-
87 nem habitantium, in quorum diſtrictu ſanguis humanus fuiſſet effuſus; ut ordinatum erat *in libro Deuteronom. cap.* 21. ubi Cornelius à Lapide, Tirinus, & alii Expoſitores; qui cæremonias præſcriptas examinant in mactatione illius Vitulæ; & illationem faciunt ad eam quæſtionem; An ſit miraculoſus fluxus ſanguinis è vulne-
88 ribus hominis occiſi, ſi homicida in ejus præſentia compareat? Et an Judex ex hoc indicio poſſit procedere contra reum ad torturam, & ad condemnationem? Has quęſtiones ego examinavi in meis Diſcurſibus *de Prima Mundi ætate*, impreſſis per *D. Andræam Polettum Bibliopolam Venetiis anno* 1697. ut videre poterit curioſus Lector, *in Diſc. XII. ad internecionem Abelis*, multa enim ibidem exempla congeſſi, & opinionem Farinacii celeberrimi Criminaliſtę in *quæſt.* 52. *nu.* 154. nec non *Antonini Theſauri in Deciſ.* 163. atque Carenę *part.* 2. *tit.* 12. §. 22. pro Judicum inſtructione adduxi. Quę dicta ſint pro explanatione omnium Sacrificiorum Legis Moſaycę, ex quorum multitudine, atque Rituum, & cęremoniarum varietate, & difficultate, manifeſtè apparet, quàm ſuave ſit jugum Evangelicę Legis, in qua Sacerdotes non tenentur, niſi ad horas Canonicas, & ad Sacroſanctum Miſſę Sacrificium devotè celebrandum, ad cujus explanationem in ſequentibus calamus ſe convertet.

Corrollarii loco non eſt ſilentio obvolvendum, quod Hebręi Sacrificia pro defunctis conſuebant litare, juxta il- 89
lud clariſſimum Scripturę Sacrę teſtimonium 2 *Machab.* 12.43. *Vir fortiſſimus Judas collatione facta duodecim millia drachmas argenti miſit Jeroſolymam offerri pro peccatis mortuorum ſacrificium*. De quo differit Emin. Cardin. Bellarminus *libro* 1. *de Purgator. cap* 2. & Tirinus *in d. cap.* 12. *libr.* 2. *Machab.* ubi ad refellendos hęreticos id negantes, allegat plures Auctores tùm antiquos, tùm modernos, qui ex Ritualibus Judaicis, & aliis argumentis inſolubilibus hanc veritatem confirmant.

DE

DECISIO XXVIII.

ARGUMENTUM.

Quodnam ſit verum, & proprium Sacrificium in Lege gratiæ? Euchariſtia non ſolùm eſt Sacramentum, ſed etiam Sacrificium. Chriſtus obtulit Corpus, & Sanguinem ſuum in cœna ſub ſpeciebus panis, & vini. Vtrum etiam ſeipſum communicaverit? Vocis Miſſæ multiplex ſignificatio. Oblatio Corporis, & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis, & vini in Miſſa eſt Sacrificium verum, & proprium in Lege gratiæ. Hæc veritas per annos 1500. à nemine fuit impugnata, niſi à Luthero, Calvino, & aliis hæreticis. Rationes, & fundamenta veritatis Sacrificii Miſſæ. Apoſtoli, & ejus Succeſſores ſemper Miſſam celebrarunt. Hæreticorum objectiones, & ſolutiones earum. Sacrificium Crucis eſt ſufficientiſſimum pro ſalute omnium; ſi tamen applicetur per media à Chriſto inſtituta; inter quæ unum eſt Sacrificium Miſſæ.

SVMMARIVM.

1 *Chriſtus Dominus vita ſua durante duo obtulit Sacrificia, Incruentum unum in cœna: Cruentum alterum in Cruce.*

2 *Euchariſtia non ſolum fuit à Chriſto inſtituta ut Sacramentum, ſed etiam ut Sacrificium.*

3 *Chriſtum litaſſe Corpus, & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini eſt de fide.*

4 *Apoſtoli præceptum habuerunt de Sacrificio Euchariſtico faciendo.*

5 *Chriſtus poſt conſecrationem, & oblationem Euchariſtiæ in cœna utrùm ſeipſum communicaverit cum ipſa?*

6 *Miſſa quare ſic nominetur Sacrificium Euchariſticum? Significationes hujus nominis* Miſſa.

7 *Sacrificium verum, & proprium in Lege gratiæ eſt oblatio Corporis, & Sanguinis Chriſti ſub ſpecibus conſecratis panis, & vini.*

8 *Lutherus, Calvinus, & alii hæretici impugnarunt Euchariſtici Sacrificii veritatem, quam totus Orbis Chriſtianus per annos* 1500. *ſemper profeſſus eſt.*

9 *Chriſtus in cœna quibus verbis præceperit Sacrificium Euchariſticum?*

10 *Sacerdotium Chriſti ſecundum ordinem Melchiſedech propagatur in Sacerdotibus ejus miniſtris, offerentibus Euchariſtiam.*

11 *Reſpublica qualibet habet tria Legem, Sacrificium, & Sacerdotes.*

12 *Oblatio Euchariſtica obtinet omnia requiſita veri Sacrificii.*

13 *S. Petrus Apoſtolus primus omnium Miſſam celebravit.*

14 *S. Andræas Apoſtolus, S. Jacobus, & alii Miſſam celebrabant.*

15 *Miniſtrare Domino idem eſt, ac ſacrificare.*

16 *Planeta, qua Miſſam celebrabat S. Petrus Apoſtolus, ſervatur Pariſiis.*

17 *Penula S. Pauli Apoſtoli quid eſſet?*

18 *Miſſa ab Apoſtolorum tempore ſemper eſt celebrata; tanquam verum Sacrificium.*

19 *SS. Patres ab initio Eccleſiæ, & ſucceſſivè ſemper profeſſi ſunt, Miſſam eſſe verum, & proprium Sacrificium, in quo offertur Deo* cor-

Corpus, & Sanguis JESV CHRISTI Filij ejus.

20 *Canon Mißæ expreſſè continet eam eße verum Sacrificium.*

21 *Canon Mißæ à quibus ſit compoſitus?*

22 *Figuræ, quibus in veteri teſtamento denotabatur Sacrificium Mißæ.*

24 *Sacrificium Agni Paſchalis cur non offerebatur à Sacerdotibus; ſed à capitibus domorum?*

25 *Hæreticorum objectiones contra Sacrificium Miſſæ.*

26 *Sacerdotes in Lege gratię non ſunt ſucceßores, ſed Miniſtri Chriſti.*

27 *Adorare aliquando in Scriptura idem eſt ac ſacrificare.*

28 *Miſsa quomodo ſit Sacrificium in ſpiritu, & veritate?*

29 *Sacrificium Miſsæ an deroget Sacrificio Crucis?*

30 *Sacrificium Crucis habet vim infinitam ad ſalvandum.*

31 *Miſsa eſt repetitio Sacrificij oblati in Cruce.*

32 *Merita Paſſionis Chriſti ſunt nobis applicanda per media ab ipſo inſtituta.*

33 *Peccati humani generis gradus duo, & qui?*

34 *Paſſio Chriſti ſufficiens eſt pro ſalvandis omnibus hominibus, ſed opus eſt, ut ipſa nobis applicetur per fidem, Sacramenta, & Sacrificium Miſsæ.*

35 *Sacrificium Crucis dat nobis dominium meritorum Chriſti, ſacrificium Miſsæ dat poſseſſionem, & uſum.*

36 *Titulus non ſufficit ad uſum rei, ſed requiritur etiam poſseſſio.*

37 *Miſsa eſt clavis erarij meritorum Chriſti.*

38 *Oblatio alia quomodo non requiratur pro peccato?*

39 *Verba Chriſti in Cruce* Conſummatum eſt, *ad quid referantur?*

40 *Cultus ſupremus præſtatur Deo per Sacrificium Miſsæ.*

HUcuſque actum eſt de Sacrificiis tùm in lege naturę, tùm in Lege Moſayca fieri conſuetis, & eorum occaſione de Tabernaculo, ac Templo, nec non de Perſonis, ac Ritibus quomodolibet ad eadem Sacrificia ſpectantibus, atque de Victimis, quas Aaronici Sacerdotes litabant: nunc oportet, ut deſcendamus ad Sacroſanctum Sacrificium, quo in Lege gratię, & in Eccleſia Catholica, ad Divinum cultum exercendum, utuntur Chriſtiani, & quod fuerat figuratum in antiquis illis Sacrificiis; ideòque in præſenti Deciſione breviter venit demonſtrandum, Quodnam extet hiſce noſtris temporibus verum, & proprium Sacrificium?

Pro intelligentia dicendorum duo ſunt præmittenda, & prænotanda. Unum eſt, quod tetigimus ſupra *Deciſ. 4. num. 25.* Redemptorem noſtrum Chriſtum JESUM, tanquam Summum Sacerdotem, ac Pontificem duo, 1
ſua vita durante, celebraſſe Sacrificia, incruentum primum; alterum cruentum. Hoc fuit illud, quod feria ſexta Paraſceves obtulit de ſe ipſo in Golgotha, ideſt Calvarię loco, ſuper ara Crucis pro expiatione iniquitatum hominum; de quo cruento Sacrificio locuti ſumus *Deciſ. 11. num. 8. & Deciſ. 13. num. 38* in hoc eodem tractatu, & de eodem Apoſtolus ſcribens ad *Epheſios cap. 15. verſ. 2.* ait: *Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis Oblationem, & Hoſtiam in odorem ſuavitatis*, & de hoc Sacrificio nulla eſt controverſia apud fideles, ut demonſtrat Emin. Card de Laurea *de Incarnatione diſp. 22. art. 5. à num. 81. & ſeqq.* ubi Sanctorum Patrum cumulat teſtimonia.

Aliud Sacrificium, quod Chriſtus fecit, & à Sacerdotibus in Eccleſia faciendum inſtituit, fuit incruentum per conſecrationem Panis, & Vini, & oblationem ſui Corporis, & Sanguinis, ſub ſpeciebus Panis, & Vini poſt conſecrationem contentorum. Siquidem ipſe Redemptor in ultima cęna cum Di-

Diſcipulis ſuis, veſpere diei decimę quartæ primi Menſis, ut probavimus in Deciſionibus De Euchariſtia *Deciſio XI. numero* 15. non ſolùm inſti-
2 tuit divinum hoc Sacramentum; ſed ſimul illud obtulit in Sacrificium ęterno Patri, adimplens id, quod de ſe tanto tempore antè prædictum fuerat ab eodem æterno Patre per os David: *Juravit Dominus, & non pęnitebit eum, tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech Pſal.* 109. *verſ.*4. Cum enim fuiſſet Melchiſedech Rex Salem Sacerdos Altiſſimi ſolitus offerre Sacrificium Panis, & Vini; ut latè diſſeruimus *ſupra Deciſ. XVIII.* Et præfiguraſſet Chriſtum venturum pluribus ſignis, ibidem *ſub num.*12. per nos collectis; ut figuræ reſponderet Veritas; in hac ultima cœna ipſe Dei Filius non ſolùm conſecravit, ſed etiam litavit Corpus, & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus Panis, & Vini; ut pluribus Sanctorum Patrum teſtimoniis comprobat Eminentiſſ. Cardinalis de Laurea *d. tract. de Incarnatione diſp* 22.
3 *art.*5. *à num.*89. *& ſeqq.* & de fide firmat Concilium Tridentinum *ſeſſ.*22. *cap.*1. his Verbis: *Is igitur Deus, & Dominus noſter, etſi ſemel ſeipſum in ara Crucis, morte intercedente, Deo Patri oblaturus erat, ut ęternam illic Redemptionem operaretur; quia tamen per mortem Sacerdotium ejus extinguendum non erat: in cœna noviſſima &c. Sacerdotem ſecundum ordinem Melchiſedech ſe in ęternum conſtitutum declarans, Corpus, & Sanguinem ſuum, ſub ſpeciebus panis, & vini Deo Patri obtulit.* Igitur Chriſtus Dominus in eadem cœna non ſolùm Euchariſtiam inſtituit; ſed ipſam etiam litavit æterno Patri; deindè Apoſtolis eamdem conſecrandi poteſtatem tribuit; ac Sacrificandi juſſionem fecit; atque eorum ſucceſſoribus
4 Sacerdotibus dicens: *Hoc facite in meam commemorationem*, ut proſequitur Concil. Trid. *d. ſeſſ.*22. *cap* 1. & docent Suarez *tom.*3. *in* 3 *p. D. Thomæ diſp* 73 *ſect.*2. Collegium Salmanticen. *tom.X. De Incarnatione tract.*2. *diſp.*31. *dub.*2. *ſub nu.* 31. *Et tom. XI. De Sacramentis in genere tract.*5. *cap.*1. *num.*8. Et Gonet *tom.*5. *De Sacrificio Miſſæ diſp. XI. à numero* 14. *& ſeqq.*

Utrùm autem Salvator poſt conſecrationem Euchariſtiæ; & ejuſdem 5
oblationem, ac Sacrificium, ſeipſum communicaverit; ſumendo ſpecies Sacramentales Panis, & Vini; prout illas etiam Apoſtolis ſumendas tradidit? Communis eſt opinio affirmativa, quam tenent S. Thomas *in* 3. *p.q.*81. *art.*1. S. Bonaventura *in* 4. *Sent. art.*1. *q.*4. *in corp.* Alenſis 4. *p. q.*11. *Membr* 2. *&* 3. Et alii plures relati à Scortia *libr.*1. *de Sacrificio Miſſæ cap.*5. & habetur *in cap. Nec Moyſes* 87. *de Conſecr. diſt.*2. Ubi ex S. Hieronymo dicitur, quod *Ipſe Dominus JESUS fuit conviva, & convivium.* Atque Gloſſa ſubdit hæc carmina:

Rex ſedet in cęna, turba cinctus duodena;
Se tenet in manibus: Se cibat ipſe cibus.

Et de hoc Quæſito plenè, ac eruditè agit Eminentiſs. Card. de Lauræa *de Incarnat. d. diſp.*22. *num.*100. atque per nos dictum fuit in Deciſionibus *De Euchariſtia Deciſ.*33. *num.*4. ubi alios DD. allegavimus.

Secundum præmiſſum, & prænotandum eſt; quod Euchariſticum Sacrificium, de quo in præſenti, & in ſequentibus Deciſionibus acturi ſumus, communi vocabulo vocatur *Miſſa*; quare duo ſunt obſervanda; *Unum* 6
quod hac vocabulum *Miſſa* apud SS. Patres plura ſolet ſignificare, videlicet dimiſſionem religioſorum à Choro, vel populi ab Eccleſia; ſive Lectiones, & preces, quæ præcipuè Sacrificium pręcedunt, vel concomitantur; aut in pſallendo à Monachis, & aliis Clericis interponuntur; nam & totum Divinum Officium in Agathenſi Concilio *cap.*30. Miſſa nominatur. Aliquando etiam Miſſæ nomine feſtivitates Sanctorum denotabantur; ut pluribus citatis ſcriptoribus diſputat Emin. Card. Bona *Rerum Liturgic. lib.*1. *cap.*1. *&* 2.

& 2. *ubi* firmat; hoc nomen *Miſſa* ex principali ſignificatione Sacrificium indigitare. Porrò, cujus rei cauſa Sacrificium incruentum, & Euchariſticum ſortitum ſit hanc Miſſæ nomenclaturam, non eſt facile determinare: nam I. alii volunt, eam venire à verbo Hebraico *Miſſah*, quod oblationem ſignificat, ut habetur *in Deuteron. cap.16. Verſ.10.* & ita docet Joannes Reuchlinus *lib.2. Hebraicar. Erudit.* Claudius de Sainctes *in Præfat. ad Liturg. Patrum*. Emin. Card. *Baronius Ann.34. num.59.* Et alii, quos citat, ſed non ſequitur Emin. Card. Bona *d.lib.1. c. 1. num.1.* II. Alii putant vocem *Miſſæ* venire à Verbo græco *Myeo*, ex quo *Myeſis*, quod eſt doceo, inſtituo, & ſpiritualiter initio; & indè Miſſam, in qua fideles docentur altiſſima Myſteria, & rem divinam. III. Alii, inter quos Gabriel Albaſpinæus *libro 2. De Sacram. Euchar. cap.3.* autumant, Miſſam dici à nomine *Meſſ*; quod apud gentes ſeptentrionales ſignificat feſtum, ſivè congregationem; ad Sacrificium autem populi congregantur, & ſic vocatur *Miſſa*. IV. Alii ita nuncupari volunt à miſſione Panis, & Vini, quam antiquitùs faciebant fideles ad Altare, pro conſecratione; de qua oblatione, & miſſione diſſeruimus ſupra in hoc tractatu *Deciſ.III. num.14.* V. Alii putant, Miſſam dici, quaſi tranſmiſſam, ea ratione quia in Sacrificio per manus Sacerdotum preces adſtantium ad cęlum tranſmittuntur. VI. Alii aſſerunt, ita denominari à miſſione populi, quæ fit completo Sacrificio; quando dicitur, *Ite Miſſa eſt* Vel quæ fiebat ante Offertorium de Cathecumenis, quibus non permittebatur, ulteriùs morari in Eccleſia. Et hanc quintam, & ſextam Etymologiam hujus vocabuli veriorem eſſe teſtantur moderni Scriptores. Magr. *in Hierolexic. in Verb. Miſſa*. Voſſius *in Etymologic. Linguæ Latinæ eod. verb. Miſſa*. Gonet *d. tom.5. De Sacrificio Miſſæ Diſp.XI. Artic.1. §.1.* Sperellus *in Paræneſi Teleturgica cap.2.* Emin. Card. Bona *d. lib.1. cap.1.* Et dictum fuit in Deciſionibus De Euchariſtia *Deciſ. 2. ſub nu. 2.* ubi divini hujus Sacrificii alia nomina cumulavimus.

His prænotatis dicendum, & affirmandum venit, in Lege Evangelica, in qua vivimus; & hoc tempore gratię, verum, proprium, & unicum Sa- 7
crificium eſſe oblationem Corporis, & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus conſecratis Panis, & Vini, quam faciunt Sacerdotes in perſona ejuſdem Chriſti, juxta ipſius inſtitutionem in noviſſima cœna; quod quidem Sacrificium communi vocabulo vocatur Miſſa. Hanc veritatem, quam totus orbis Chriſtianus annis mille, & quingentis circiter, ſemper profeſſus eſt, atque ſervavit, exceptis paucis novatoribus, de quibus ſupra *in Deciſ VII. num.20. & Deciſ.VIII. num.15.* auſi ſunt impugnare Lutherus, Calvinus, Melancthon, & alii Hæretici, qui in præte- 8
rito ſæculo fuerunt; contra quorum inſaniam Catholici Doctores inſurrexerunt: quam ſubinde Sacroſanctum Concilium Tridentinum damnavit; dum in antedicta *ſeſſ.22. cap.1. & 2.* indubitatum eſſe articulum fidei firmavit, quod in Miſſa offertur Deo verum Sacrificium Corporis, & Sanguinis JESU CHRISTI Filii ejus ſub ſpeciebus panis & vini Sacramentalibus; & in primo Canone ejuſdem ſeſſionis ita ſtatuit: *Si quis dixerit, in Miſſa non offerri Deo verum, & proprium Sacrificium; aut quod offertur, non ſit aliud, quàm nobis Chriſtum ad manducandum dari: anathema ſit.*

Porrò, quamvis pręſentes Deciſiones, ad Clerum pium, & eruditum directæ, non admittant rationes, & fundamenta omnia, quibus Patres, & Concilia utuntur ad convincendos hęreticos; nonnulla tamen non me piget hìc tranſcribere ad ornatum materiæ, & conſolationem ſpiritualem fidelium. Probatur itaque veritas Euchariſtici Sacrificii, quo utitur Eccleſia Catholica ex ſequentibus.

Primò ex Verbis ipſius Redemptoris,

ris, quibus cum ipſe primùm obtuliſſet in cęna hoc Divinum Sacrificium ſui Corporis, & Sanguinis ſub ſpeciebus Panis, & Vini, ut probavimus
9 in primo præmiſſo, pręcepit Apoſtolis, ut idem facerent in ſui commemorationem; ut ſcribit S. Lucas *cap.* 22. *Verſ.* 19. ibi: *Hoc facite in meam commemorationem*. Advertendum eſt enim; quod *ly facite* in hoc loco eumdem ſenſum habet, ac *Sacrificate*; idque concludenter habetur, tùm in *Levitic. cap.* 15. *Verſ.* 15. ubi jubetur, deferri duos turtures, aut duos pullos columbæ ad Sacerdotem: *qui faciet unum pro peccato, & alterum in holocauſtum*. Facere verò expreſsè ibi denotat immolare, ac Sacrificare; ut obſervat Cornelius à Lapide *in eodem loco*, & alii Scripturiſtæ. Tùm *ex cap.* 2. *Verſ.* 27. *Lucæ*, ubi dicitur: *Et cum inducerent puerum JESUM parentes ejus, ut facerent conſuetudinem Legis pro eo*. Videlicet, ut offerrent in Sacrificium par turturum, aut duos pullos columbarum; ad quem effectum, completis diebus purgationis Deiparæ, ipſum JESUM portaverant ad Templum. Præcepit itaque Chriſtus Dominus Apoſtolis, & Sacerdotibus eorum ſucceſſoribus, ut idem facerent, quod ipſe tunc fecerat; videlicèt conſecrarent, & in Sacrificium offerrent Corpus ſuum, ac Sanguinem ſub ſpeciebus Panis, & Vini; ut latiùs ſcribunt Suarez *d. tom.* 3. *in* 3. *p. D. Thomæ diſp.* 74 *ſect.* 2. *§. Secundum argumentum*. Et Maſtrius *in* 4. *ſent. diſp.* 4. *numero* 69.

Secundò probatur ex convenientia Sacerdotii ipſius Chriſti ſecundum ordinem Melchiſedech conſiſtentis, in
10 oblatione panis, & vini, ut ſupra dictum eſt; quod quidem Sacerdotium propagatur in omnibus Sacerdotibus novę Legis, qui Miniſtri ſunt ipſius Chriſti in offerendo Sacrificio. Sicut igitur Chriſtus Dominus prima vice Sacrificium obtulit in cęna ſui Corporis, & Sanguinis ſub ſpeciebus Panis, & Vini ad complementum figuræ in Sacrificiis Melchiſedech exiſtentis; ſic opus erat, ut idem Sacrificium antea figuratum continuaret uſque ad finem mundi per manus Sacerdotum repreſentantium perſonam Chriſti; & in ejus perſona conſecrantium panem, & vinum; ut doctè differit Suarez *d. ſect.* 2. *argum. primo*, & noviſſimè Ivenin *in Commentar. Hiſtor. & Dogmat. de Sacramentis Diſſert. V. qu.* 1. *capitulo* 2. §. 1.

Tertiò probatur ex ratione novæ
Legis; in omni namque Lege, & Re- 11
publica benè inſtituta hæc tria ſemper fuerunt conjuncta: Lex, Sacrificium, & Sacerdotium; & tàm in Lege naturæ, quàm in Lege Moſayca fuerunt Sacrificia, quibus homines Deum
colerent. Idcircò opus erat, ut etiam 12
in Lege gratiæ, quæ ceteris eſt præſtantior, determinatum eſſet Sacrificium, quo Deus ſpeciali cultu coleretur; hoc autem eſt Euchariſtiæ myſterium; in quo concurrunt omnes partes eſſentiales Sacrificii; nam Panis, & Vinum converſa in Corpus, & Sanguinem Chriſti offeruntur Deo in ſignum ipſius ſupremi dominii, & noſtræ ſubjectionis. Fit hæc oblatio per legitimum Miniſtrum, nempè Sacerdotem ad hoc ſpecialiter deputatum auctoritate Chriſti, qui eſt caput, Legislator, & Eccleſiæ fundator. Conſumitur autem res oblata, tùm quia Chriſtus deſinit eſſe viſibilis, & ſenſibilis, quatenùs eſt ſub ſpeciebus Panis, & Vini: tùm etiam quia ipſæ ſpecies deſinunt eſſe per manducationem, & potationem; ut conſiderat Suarez *in* 3. *p. d. diſp.* 74. *ſect.* 1. *col.* 6. *Verſ. Ultimo loco*. Maſtrius *in cit. diſp.* 5. *ſub numero*. 70. Brognolus *in Speculo Cleric. tract. X. cap.* 2. *reſol.* 6. & 7. Et Emin. Card. de Lugo *de Sacram. Euchar. d. diſp.* 19. *num.* 21.

Quartò confirmatur exemplo Apoſtolorum, quì ab ipſo Chriſto edocti, Miſſam jugiter celebrarunt; & hoc
Euchariſticum Sacrificium obtulerunt. 13
Nam in die Pentecoſtes recepto ab Apoſtolis Spiritu Sancto in Cęnaculo, ibi-

ibidem primus omnium Apoſtolus Petrus Miſſam celebravit, ut ex Eccleſiaſticis ſcriptoribus oſtendit Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic. d. lib.1. cap. 5. num.1.* S. Andræas Apoſtolus Ægeę
14 Proconſuli ſuadenti ſibi, ut Diis immolaret, reſpondit: *Ego Omnipontenti Deo immolo quotidiè, non taurorum carnes, nec hircorum ſanguinem; ſed immaculatum Agnum in Altari.* De Sancto Jacobo Apoſtolo teſtantur omnes Auctores antiqui, quod Liturgiam compoſuerit; & Eccleſiis orientalibus tradiderit ſervandam, Ritus ſcilicet ſacros pro Sacrificio Miſſæ, & habetur *in cap. Jacobus. De conſ. diſt.1.* & idem feciſſe Sanctos Evangeliſtas Matth. & Marcum in Ætyopia, & Alexandrię memorat idem Emin. Card. Bona *d. lib.1. cap.8. num.2. & 3.* De Apoſtolis, ac Diſcipulis Domini habetur in *Actis Apoſt. cap 13. Verſ.2.* quod *Miniſtrantibus illis Domino; & jejunantibus*
15 *dixit Spiritus Sanctus etc.* Verbum autem *Miniſtrantibus Domino* idem eſt, ac *Sacrificium offerentibus*, ut obſervat Suarez *d. diſp.74. ſect.1. col 5.* Et confirmatur ex illis verbis Apoſtoli Pauli *ad Hebr. cap 10. verſ.11. Et omnis quidem Sacerdos præſtò eſt quotidiè miniſtrans, & eaſdem ſæpè offerens Hoſtias.*
16 Planetæ Sancti Petri, qua utebatur celebrando Miſſam, ab Antiochia Pariſios delatæ; & in Templo S. Genovefæ collocatæ meminit in vita S. Hugonis Cluniacenſis alter Hugo ejuſdem Monaſterii Monachus apud Surium *die 29. Aprilis.* Sacram itidem Veſtem, quam Sanctus Joannes Evangeliſta Miſſam facturus induebat, S. Gregorio Magno tranſmiſſam refert Joannes Diaconus in ejus vita *lib.3. cap.59.* De Penula, quam nominat D. Paulus *in Epiſt.2. ad Thimot. cap 4 verſ. 13.* dicens: *Penulam, quam reliqui Troa-*
17 *de apud Carpum, veniens affer tecum.* Etſi diverſę ſint Scriptorum ſententię; nihilominùs verior eſt opinio, quod fuerit Caſula, quam nos dicimus Planetam, indumentum ſcilicèt Sacerdotis, qui Deo Sacra facit, & litat; ut advertit Emin. Card. Baronius *Anno Chriſti 58. num.67.* noſter Octavius Ferrarius *De Re Veſtiaria lib.1. cap.37. in fine; & in Analectis cap.7* Menochius *in Storeis Centur.2. cap.60.* & Magr. in Hierolexic. *verb. Penula*; ubi addit, Tertullianum *lib. de Orat. cap.12.* exiſtimantem Planetam fuiſſe; qua Miſſa celebratur; cum quo Græcus textus concordat, qui φελονιον habet; & Græci Planetam prædictam Sacerdotalem ſic appellare ſolent. Ex his igitnr omnibus validum deducitnr argumentum, quod Sancti Apoſtoli à Chriſto Domino edocti noverint Sacroſanctum hoc Euchariſticum Sacrificium fuiſſe ab eo inſtitutum; illudque in Dei laudem, & fidelium opem exercuiſſe.

Quinto roboratur ex perpetua traditione Eccleſiæ univerſalis, quæ ab Apoſtolorum tempore ſemper Miſſam 18
hoc ritu celebravit; proteſtando, quod in ipſa offeratur Sacrificium Deo, ut conſtat ex omnibus Liturgiis Græcis, Hebraicis, Syris, Chaldæis, & Latinis; in quibus de Oblatione, & Sacrificii immolatione fit mentio; cum quibus concordant Concilia Oecumenica, ſtatim poſt initium Eccleſiæ, & ſucceſſivis temporibus celebrata; in quibus frequenter fit mentio de Sacrificio Miſſæ; & præcipuè in Concilio Niceno primo *cap 14. tom.1. Concilior. pag. mihi 487.* ubi prohibentur Diaconi porrigere Sacramenta Preſbyteris, quia, ait, *Neque regula, neque conſuetudo tradidit, ut hi, qui offerendi Sacrificii non habent poteſtatem, his, qui offerunt, Corpus Chriſti porrigant.* Et idem ſermo de Sacrificio Miſſæ eſt in Conciliis *Toletan.1. can.5.* Antiſiodoren. *cap.8.* Senonen. *cap.11* Bracaren *cap.22* Lateranen. *cap 1.* & ſexcentis aliis allegatis per Emin. Card. de Laurea *in Epitome Canonum verb. Miſſa*: quare vel dicendum eſt, Eccleſiam totam in hoc puncto turpiſſimè erraſſe ab initio, vel concedendum; verum, & proprium Sacrificium Deo offerri, dum Miſſa celebratur, ut benè conſi-

conſiderat Emin. Card. de Lugo *d. diſp.19. num.22. Ivenin. d. Diſſert.5. cap. 2. artic.2. & Maſtrius in 4. ſent. d. quæſt. 4. num.69.*

Sextò: His accedunt teſtimonia om-
19 nium Sanctorum Patrum, & Doctorum, qui primo, ſecundo, tertio, quarto, & ſequentibus ſęculis ab initio Eccleſiæ expreſsè ſcripſerunt, Miſſam eſſe verum, & proprium Sacrificium, in quo offertur Deo Corpus, & Sanguis JESU CHRISTI filii ejus per manus Sacerdotum ſolemni ritu, in templis, & Altaribus ad hoc deputatis, ſub ſpeciebus Sacramentalibus Panis, & Vini; inter quos S. Clemens Papa *lib.5. Conſtit. cap.18.* S. Dionyſius Areopagita *cap.3. De Eccleſ. Hierarch.* S. Irenęus, qui floruit ſecundo poſt Chriſtum ſęculo *lib.4. cap.32.* Sanctus Juſtinus Mart. qui vixit eodem ſæculo ſecundo *in Dialog. cum Triphono*; ſubindè S. Ambroſius, S. Auguſtinus, S. Hieronymus, S. Cyprianus, S. Jo: Chryſoſtomus, & alii innumeri, quos cumulant Suarez *d. diſp.74. ſect.2. col. 7.* Ivenin *d. Diſſert. 5. cap.2. art.2. num. 2. & 3.* & Arſdekin in Theolog. Tripartita *tract.2. cap.5. num.4.* ubi ſic concludit: *Vel errarunt omni loco cum Sanctis Patribus Chriſtiani primitivæ Eccleſiæ; vel aberrant hujus temporis ſectarii, Sacroſancto Miſſæ Sacrificio contrarii.*

Septimò tandem concurrit ad confirmandam veritatem, de qua loqui-
20 mur, in Miſſa ſcilicèt offerri Deo verum & proprium Sacrificium, ejuſdem Miſſæ Canon, in quo expreſsè Deum Eccleſia rogat, ut accepta habeat *Hæc Sancta Sacrificia illibata*, quę offeruntur *in Sacrificium laudis* pro ſpe ſalutis, & incolumitatis omnium circumſtantium: & poſt conſecrationem, ait, *Offerimus præclaræ Majeſtati tuæ de tuis donis, ac datis, Hoſtiam puram, Hoſtiam Sanctam, Hoſtiam immaculatam;* quam orat, acceptam habere, *ſicut accepta habere dignatus eſt munera pueri juſti Abel, & Sacrificium Patriarchæ Abrahæ & quod obtulit Summus Sacerdos Melchiſedech, Sanctum Sacrificium, immaculatam Hoſtiam.* Conſtat itaque manifeſtiſſimè actionem Miſſæ eſſe immolationem, ac Sacrificium, ut loquitur Canon ipſe. Porrò idem Canon 21
habuiſſe originem à Sanctis Apoſtolis, ex quorum traditione, juxta ipſius Domini verba, Eccleſia Catholica illum accepit, teſtatur Vigilius Papa *in Epiſt. ad Eucherium*, Ut diſſerit Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic. lib.2. cap.11. num. 2.* Suarez *d. diſp.74. Sect.2. Verſ. Tertium argumentum;* Magrius *in Hierolex. V. Canon Miſſæ.* Et Maſtrius *d. diſp. 4. num.69.* & tradit Concilium Trid. *d. ſeſſ.22. cap.4.* affirmans ipſum Canonem Miſſæ conſtare *ex ipſis Domini verbis, tùm ex Apoſtolorum traditionibus, ac Sanctorum quoque Pontificum inſtitutionibus.*

Ultimò, veritas Euchariſtici Sacrifi-
cii fulcitur figuris, quæ de eo erant 22
in veteri teſtamento; & nunc ſunt adimpletæ. Siquidem, I. ut ſupra dictum eſt, vocatus fuerat Meſſias venturus, *Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech. Pſal.109. Verſ. 4.* debebat itaque in Eccleſia ſua relinquere Sacrificium ſub ſpeciebus Panis, & Vini, in quibus Melchiſedech litabat: & hoc duraturum erat uſque ad finem mundi; prout durat, & durabit Miſſa, quæ per manus Sacerdotum, qui ſunt miniſtri, & Vicarii ipſius Chriſti, quotidie offertur. II. Quia hoc Sacrificium inſtitutum fuit
veſpere illo, quo comedebatur Agnus 23
Paſchalis; & poſt ejus eſum juxta præceptum *Exodi cap.12. num.9.* quia ille Agnus fuit figura Sacrificii noſtri. Agnus enim Paſchalis immolabatur in memoria liberationis populi Iſraelitici ab Ægypto; & Miſſa celebratur in memoria noſtræ liberationis de poteſtate diaboli, per mortem Redemptoris in Cruce. Agnus ille erat Sacrificium, & cibus peregrinorum. Miſſa utrumque continet. Agnus non poterat comedi, niſi à circumciſis, mundis, & in Jeruſalem. De Euchariſtico autem Sacrificio non come-

dunt, niſi baptizati, mundi, & in
24 Eccleſia. Et Agnus ille non immolabatur à Sacerdotibus Leviticis, quia illud Sacrificium fuerat inſtitutum ante deſignationem Leviticorum Sacerdotum; & eorum vice munus illud Sacerdotale exercebatur à capitibus familiarum; ut obſervat Leſſius *in 3. p. D.Thom. q.83. art.1. dub.5. nu.* 14. Miſſa autem celebratur à Sacerdotibus novi teſtamenti, qui ſunt capita familiæ Chriſti ex omni tribu aſſumpta. III. Quia Sanguis teſtamenti figurabat Sacrificium noſtrum; nam eo aſperſi ſunt Hebræi, ut purificarentur, poſt Sacrificium juſſu Moyſis immolatum, de quo *Exodi cap.24. Verſ. 8. & ad Hebræos cap.9. Verſ.7.* Et nos Chriſti Domini in Cruce immolati Sanguine pretioſiſſimo, qui in Miſſa offertur, emundamur, juxta illud: *Qui lavit nos à peccatis noſtris in Sanguine ſuo. Apoc. 1. 5.* Et ſi Moyſes dixerat ad populum: *Hic eſt Sanguis teſtamenti, quod mandavit ad vos Dominus:* Sic Redemptor ait: *Hic eſt Sanguis meus novi teſtamenti, qui pro multis effundetur. Marc.14. Verſ.24.* IV. Quia ſicut in Lege veteri erat juge Sacrificium, Agni ſcilicet, qui quotidiè immolabatur mane, & veſpere; ut innuimus præcedenti *Deciſ. XXVII. num.* 43. ita quotidiè in Miſſa Sacrificatur myſticus Agnus Chriſtus. Daniele autem dicente, quod tempore Antichriſti auferetur *Juge Sacrificium, Dan.* 11.11. De Sacrificio Miſſæ intelligunt SS. Patres Hieronymus, Irenæus, & alii, quos ibidem allegat Tirinus, & alii Scripturiſtæ. V. quia præclara illa Prophetia Malachiæ *cap.1. Verſ.11. Ab ortu Solis uſque ad occaſum, magnum eſt nomen meum in gentibus: & in omni loco Sacrificatur, & offertur nomini meo Oblatio munda.* Eſt irrefragabile teſtimonium Euchariſtici Sacrificii noſtri: ut ex pluribus auctoritatibus, & rationibus oſtendit Leſſius *in d. 3.p. D.Thomæ q.83. art.1. dub.5. num.*17. ubi IV. addit, illam prædictionem, de qua in *Proverb. cap.7. Verſ.1. Sapientia ædificavit ſibi domum, immolauit Victimas ſuas, miſcuit vinum, & poſuit menſam,* innuere Miſſæ Sacrificium, ut interpretantur S. Cyprianus *Epiſt.63.* & S. Auguſtinus *lib.17. de Civitate Dei cap.* 20.

Quamvis autem hæ Deciſiones non dirigantur, ut diximus, ad Miſoliturgos; nonnullæ novatorum objectiones ſunt referendæ, & reſolvendæ.

Prima eſt: In lege gratiæ Chriſtus eſt unicus Sacerdos, teſte Apoſtolo *ad Hebræos cap.7. Verſ.23.* ubi ait; quod 25
in Lege veteri, *plures facti ſunt Sacerdotes, idcircò quod morte prohiberentur permanere; ſed CHRISTUS, eò quod maneat in æternum, ſempiternum habet Sacerdotium; unde & ſalvare in perpetuum poteſt accedentes per ſemetipſum ad Deum, ſemper vivens ad interpellandum pro nobis.* Ergo ſuperflui ſunt alii Sacerdotes, & per conſequens Miſſæ Sacrificium.

Reſpondent Catholici; quod Sacerdotes in Lege gratiæ non ſunt ſucceſ- 26
ſores Chriſti, ſed ejus miniſtri, Vicarii, & coadiutores in Sacrificii oblatione. Sicut enim ipſe Chriſtus eſt ſolus Magiſter, ut ipſe dicit *in Matth. cap.23. Verſ.8.* & quia ipſe nunc humano more non docet, habet alios miniſtros, & coadiutores in docendo populo; ut ait Apoſtolus *in Epiſt.1. ad Thim. cap.2. & in 2. ad Thimot. cap.1. ac in 1. ad Cor. cap.3. & in 2. ad Cor. cap.* 5. ita quia Chriſtus nunc per ſe viſibiliter, & humano more non Sacrificat in terris; non repugnat unitati, & æternitati Sacerdotii ejus, ut habeat in terris Sacerdotes miniſtros, & vicarios, per quos id faciat. Verba autem Apoſtoli ad Hebręos intelligenda ſunt de Sacerdotibus ejuſdem dignitatis, & poteſtatis, quales erant Pontices Aaronici, uno quorum moriente, alter ſuccedebat in eadem dignitate; quod non eſt in Sacerdotibus Evangelicæ Legis; hi enim non ſunt principales, prout eſt Chriſtus; ſed ſunt ejus miniſtri, & vicarii; & ejus nomine, immò in ejus perſona conſecrant.

erant, & offerunt Euchariſtiam. Ita Emin. Card. Bellarminus *de Miſſa lib.* 1. *cap.*25. Suarez *in d.*3. *part. D. Thom. tom.*3. *diſp.*74. *ſect.*1. *in fin.* Leſſius *eod.* 3.*p. qu* 83. *art.*1. *dub.*5. *num.*21. Gonet *tom.*5. *de Sacrificio Miſſæ diſp.XI. ſub nu.* 22. & Paſqualigus *De Sacrificio novæ Legis quæſt.XX. per totam.*

Secunda objectio eſt ex Verbis CHRISTI ad Samaritanam; cui interroganti, an eſſet Sacrificandum tantummodo in Jeruſalem, ut aſſerebant Judæi; vel etiam in monte Garizim, ut putabant Samaritani, de quibus ſupra *Deciſ.XI. num.*13. *& nu.* 40. ipſe Salvator reſpondit: *Mulier crede mihi, quia venit hora, quando neque in monte hoc, neque in Jeroſolymis adorabitis Patrem; quia veri adoratores adorabunt Patrem in ſpiritu, & veritate. Spiritus eſt Deus; & eos, qui adorant eum, in Spiritu, & veritate opor-*
27 *tet adorare. Joan. cap.*4. *Verſ.*23. Adorare autem idem eſt, ac Sacrificare, & inter Judæos, & Samaritanos quæſtio erat de Sacrificio; & de eo intelligebant per verbum Adorationis juxta illud *Geneſ.*22. *Verſ.*5. *Poſtquam adoraverimus, revertemur ad vos.* Et illud *Actor. cap.*8. *Verſ.*28. *Venerat adorare in Jeruſalem.* Idcircò heterodoxi deducunt, non eſt amplius Sacrificandum Deo viſibiliter, ſed tantùm in ſpiritu & in intimo cordis per fidem, & affectum.

Reſpondetur, falſam eſſe hanc deductionem; Chriſtus enim ad Samaritanam loquebatur de ceſſatione Sacrificiorum carnalium, quæ de vitulis, pecudibus, & aliis beſtiis offerebant Judæi; non autem de Sacrificio Euchariſtico; quod omninò ſpirituale eſt, cum in eo contineatur ipſe Chriſtus modo inviſibili, & Sacramentali; quamvis ſpecies Sacramentales, atque aliæ cæremoniæ ſint viſibiles, & nos Chriſtiani, qui hoc Sacrificio Deum colimus, illum in Spiritu, & veritate adoramus. Ita Gonet *d. diſp.* 11. *num.*22. *& num.*23. *Et Suarez d.diſp.* 74. *ſect.*1. *col.*5. ubi doctè demonſtrat ex teſtimonio Chriſti Sacrificium Euchariſticum in Eccleſia ſua fuiſſe futurum;
quia non ſolùm fit *in Spiritu*, & non 28
carnali modo, ut ſupra dictum eſt; ſed etiam fit *in Veritate*, quia jam Caro, & Sanguis Chriſti non in umbræ figura, ſed verè, ac realiter in Miſſa offertur; propterea conſona ſunt alia Chriſti verba *in Joan. cap.*6. *Verſ.*62. ubi, cum locutus eſſet de manducatione ſui Corporis, & Sanguinis ſub ſpeciebus Panis, & Vini, ſubdit: *Verba, quæ ego locutus ſum vobis, Spiritus, & vita ſunt*, ea referendo ad veritatem promiſſi Myſterii Euchariſtici.

Tertia hæreticorum objectio, quæ major cæteris videtur, eſt iſta. Vel Sacrificium Miſſæ in Eccleſia Chriſti eſt neceſſarium, vel non? Si non eſt neceſſarium, Ergo ſuperfluè, & ſine
cauſa fuit inſtitutum. Si verò dicitur 29
neceſſarium; ſumma injuria fit Sacrificio Crucis Chriſti; nam ſequitur, illud fuiſſe imperfectum, & inſufficiens, quod eſt contra veritatem, & contra verba Apoſtoli *ad Hebræos cap.* 10. *Verſ.*10 ſic ſcribentis. *In qua voluntate* (Patris æterni) *Sanctificati ſumus per oblationem Corporis JESU CHRISTI ſemel. Et omnis quidem Sacerdos præſtò eſt quotidiè miniſtrans, & eaſdem ſæpè offerens Hoſtias, quæ numquam poſſunt auferre peccata. Hic autem unam pro peccatis offerens Hoſtiam, in ſempiternum ſedet in dextera Dei, de cetero expectans, donec ponantur inimici ejus ſcabellum pedum ejus. Una enim oblatione conſummavit in ſempiternum Sanctificatos.* Et paulò poſt *Verſ.*28. *Ubi autem horum remiſſio, jam non eſt oblatio pro peccato.* Igitur non eſt opus alio Sacrificio, attenta ſufficientia illius cruenti oblati in Cruce, per quod Chriſtus complevit omnia, quæ ad noſtram ſalutem neceſſaria erant; ideò dixit: *Conſummatum eſt; & inclinato capite emiſit ſpiritum. Joan.*19.

Ad hanc objectionem tria dantur re-
ſponſa. Primum eſt, quod fatentur 30
quidem omnes Catholici, Sacrificium Crucis habere vim infinitam, & ſem-

piternam ad ſanctificandum, & ſalvandum; ſubindèque concedunt, non eſſe opus, ut alius Chriſtus moriatur pro nobis; aut ut idem Chriſtus ſæpiùs moriatur. Sed negant, fieri injuriam Sacrificio Crucis Chriſti per Sacrificia, quæ in celebratione Miſſæ quotidie à noſtris Sacerdotibus offeruntur, ea ratione quia nihil aliud ſunt, niſi commemoratio continua, ejuſdem
31 Sacrificii cruenti oblati in Cruce; immò veneratio, & repetitio ejuſdem; etſi diverſo modo; non cruentè, ſed incruentè ſub ſpeciebus conſecratis Panis, & Vini. Cui Regi revertenti de bello cum victoria fieret injuria ab ejus ſubditis, ſi in ſcena repreſentarent eamdem victoriam, ſic eo prçcipiente; immò in eadem repreſentatione ipſomet Rege ſub peregrinis veſtibus interveniente? Ita Alphonſus Mendezius *in Luce fidei lib.11. cap.1. num.7.* quod latiùs docent Emin. Card. Bellarminus *d. lib.1. de Miſſa cap.25. in reſp. ad ſecundum Calvini argumentum*. Suarez *d. tom.3. diſp.74. ſect.1. col.7.* Et Gaſpar Jvenin *in d. Commentar. Hiſtoric. & Dogmatic. de Sacramentis Diſſert.5. q.1. cap.3.*

Secundum reſponſum eſt, non eſſe injurioſum incruentum Sacrificium Miſſæ Sacrificio cruento Crucis, habenti vim infinitam, & ſemper manentem ad Sanctificandum, & ſalvandum; quia vis, & meritum ejuſdem
32 Sacrificii cruenti Crucis tale eſt quo ad ſufficientiam; ſecus autem quo ad applicationem: idcircò ut nobis applicentur merita Chriſti, & virtus paſſionis, ac mortis ejus in Cruce; egemus aliis mediis ab ipſo inſtitutis, inter quæ Sacrificium Miſſæ præcipuum locum obtinet. Ita Suarez *d. diſp 74. ſect.1. Verſ. Quod verò ad tertium caput*. Emin. Card. de Lugo *De Sacram. Euchar. diſp.19. num.27.* Gonet *d. tom.5. diſp.11. de Sacrificio Miſſæ nu. 23. Verſ. Ad tertiam probationem*. Leſſius *in 3. p. D Thom. q.83. art.1. dub.5. num. 22.* Ivenin *d. cap.3. ad primam objectionem*. Et Paſqualigus *de Sacrificio novæ Legis quæſt. 19. numero 4.*

Pro intelligentia hujus ſecundi reſponſi, quod ſatis obſcurum cenſetur; obſervanda eſt doctrina Gregorii de Valentia *tom 4. diſp.1. q.22 punct.1. De Chriſto Redemptore, & diſp.6. q.11. de Ritu, & oblatione Euchariſtiæ, punct.1.* §.22. ubi advertit, quod offenſa, atque indignatio Dei, quam humanum genus juſtiſſimè incurrit ob peccatum, duobus quaſi gradibus conti[n]ebatur. Unus erat privatio benevolentiæ, & 33
gratiæ ſuæ, cum decreto æternæ noſtræ damnationis; alter erat, quod numquam reconciliaretur nobis per quæcumque opera noſtra, quæ ad compenſandam injuriam illi illatam faceremus. Venit igitur Chriſtus in hunc mundum, ut per ſuam paſſionem, & mortem ſuo æterno Patri genus humanum reconciliaret, quæ quidem reconciliatio duobus pariter gradibus conſtituta fuit; uno, ut Deus, quantum in ipſo eſt, velit hominibus reconciliari, ipſiſque ſuppeditare prçſidia, quibus indigent, ut in ipſius gratiam redeant, & pçnam pro peccatis debitam evadant; altero, ut tandem homines in gratiam recipiat, reatuque pœnç ſolvat. Utrumque remiſſionis gradum Chriſtus Redemptor noſter, merito mortis ſuæ. & per Sacrificium cruentum Crucis humano generi obtinuit; de quo locutus eſt Apoſtolus *ad Coloſſenſes cap.2. verſ.14.* dicens: *Delens, quod adverſus nos erat, chirographum decreti, affigens illud Cruci.* Sed magnum eſt diſcrimen inter utrumq; gradum remiſſionis, & reconciliationis. Primum enim, ut Pater æternus, quantum in eo eſt, velit reconciliari omnibus hominibus, & illis opem ferre, ut in ejus gratiam redire, & à reatu pçnç liberari poſſent, Chriſtus aſſecutus eſt ita, & taliter, ut non ſit opus alio medio; ſed ſufficiat ejus paſſio, & mors in Cruce. Alterum verò gradum, actualis ſcilicet receptionis in gratiam, & evaſionis à pœna, ita Chriſtus per ſuum cruentum Sacrificium in Cruce obtinuit,

nuit, ut non niſi certis mediis ab ipſo inſtitutis, & præordinatis homines conſequerentur; hæc autem media omnibus fidelibus omninò neceſſaria ſunt Fides, Pœnitentia, Sacramenta, atque Sacrificium Miſſæ; ut latiùs demonſtrat Valentia *ubi ſupra*; cujus doctrinæ concors eſt Eminentiſs. Card. de Lauræa *in tomo de Incarnatione Verbi diſp. XX. num.* 186. ita ſcribens: *Redemptio importat hæc præ aliis, ut facta per Chriſtum ſatisfactione pro omnibus, & ſtabilitis Sacramentis, hæc applicentur hominibus; ut actu liberentur à ſervitute diaboli. Chriſtus enim per ſua merita, ac mortem, tunc redemit in actu primo, & habitualiter, cum hoc ſcilicèt, ut liberaremur, ſi applicentur Sacramenta.* Itaque non eſt injurioſum Sacrificium incruentum Miſſæ cruento Sacrificio Crucis; quia in iſto ſufficienter Chriſtus placavit Patrem; & eum deflectere fecit à ſeveritate Decreti de non ſuſcipiendis in gratiam hominibus; ſed ut realiter, & in effectu homines gratiam Dei conſequantur, opus eſt adhibere media; ab eodem Redemptore ordinata; quorum unum eſt incruentum Miſſæ Sacrificium.

Hinc non minus piè, quam eruditè P. Paulus Segnerius Societatis JESU in ſuo libello, quem inſcripſit *Arborem Vitæ*, ſeu *de valore, & fructu Sacrificii Miſſæ Conſider. VII* §. 2. ſcriptum reliquit, quod Paſſio Chriſti fuit cauſa univerſalis omnium noſtrum bonorum: Sacrificium autem Miſſæ eſt applicatio eorumdem bonorum. Sacrificium cruentum Crucis facit nos capaces Redemptionis; Sacrificium verò incruentum Miſſæ dat nobis poſ-
35 ſeſſionem Redemptionis ejuſdem. Illud tribuit nobis dominium meritorum Chriſti; iſtud concedit eorumdem meritorum uſum; eruditè inquàm, quan-
36 doquidem in jure ad uſum rei acquiſitæ non eſt ſatis habere titulum, & dominium; niſi etiam dominus adeptus ſit poſſeſſionem ejuſdem rei. *l. Si ager. Si. ff. de Rei Vindicat.* ubi J. C. ait: *Si ager ex emptionis cauſa ad aliquem pertineat, non rectè hac actione agi poterit, antequam traditus ſit ager.* Et idem definitum eſt in *l. Si ex ſtipulatione. ſ. ff. de Acquirenda Poſſeſſione*; ubi habetur, quod, *Si ex ſtipulatione tibi Stichum debeam, & non tradidero eum: tu autem nactus fuerit poſſeſſionem, prædo es. Æquè ſi vendidero rem tibi, nec tradidero, & ſine voluntate mea nactus ſis poſſeſſionem, non pro emptore poſſides; ſed prædo es.* Chriſtus Dominus acquiſivit nobis gratiam Dei, & ſpem futuræ beatitudinis, *non corruptibilibus auro, vel argento*, ut ait Princeps Apoſtolorum 1. *Epiſt.* 1. 18. *Sed pretioſo Sanguine quaſi Agni immaculati Chriſti, & incontaminati*: porrò ad habendum actualem uſum ejuſdem gratiæ, quam conſequitur æterna beatitudo; nobis eſt neceſſarium Sacrificium incruentum Miſſæ, quo mediante ponimur in poſſeſſione illius eximiæ acquiſitionis; dum per ipſum applicantur nobis merita Redemptoris, & fructus Paſſionis ejus: quo in ſenſu idem Segnerius in libro *Il Chriſtiano Iſtruito*
nella ſua Legge part. 1. *Diſcur. XII. num.* 37
9. ſubdit; quod Paſſio Chriſti congregavit theſaurum; Sacrificium Miſſæ illud effundit. Paſſio Chriſti eſt ærarium, Sacrificium Miſſæ eſt clavis; nam, per traditionem hujus clavis, homines acquirunt poſſeſſionem, & uſum ejuſdem ærarii meritorum Redemptoris; ſiquidem apud Juriſtas *in l. Qua ratione. 9. §. Item ſi quis. ff. de Acquirendo rerum dominio*, deciſum legitur, quod *Si quis merces in horreo repoſitas vendiderit; ſimul atque claves horrei emptori tradiderit, transfert proprietatem mercium ad emptorem.* Stat igitur, quod Sacrificium cruentum Crucis Chriſti Redemptoris fuit infiniti valoris, & plenæ ſufficientiæ: at non eſt inutile, neque injurioſum Sacrificium incruentum Miſſæ, quia per ipſum applicatur hominibus prædictus valor, & ſufficientia; tanquam unum mediorum ab eodem Redemptore inſtitutorum pro ſuis meritis applicandis; quod expreſsè docet Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 2. &

2. & benè declarat Valentia *d. diſp.6. q. 11. punct. 3.* explicando Canonem Miſſæ ad illa verba : *Qui tibi offerunt hoc Sacrificium laudis pro Redemptione animarum ſuarum,* ubi ſubjungit : *Hoc intelligi debet quo ad efficaciam, & applicationem Chriſti paſſionis, qua demum cum effectu redimimur; non autem quoad ſolutionem ſufficientis etiam pretii pro ſalute noſtra, quo modo per Sacrificium Crucis jam ante Chriſtus omnes redemit.* Et idem dicit Leſſius *d. q. 83. art. 1. dub. 5. num. 22.* concludens, quod *Virtus Sacrificii Crucis eſt veluti cauſa univerſalis, quæ nobis ex divina inſtitutione applicari debet per Sacramenta, per Sacrificium Euchariſtiæ, & per bona opera.*

Ad verba autem epiſtolæ Divi Pauli ad Hebræos *cap. 10. verſ. 10.* reſpondetur, per oblationem Crucis factam eſſe remiſſionem omnium peccatorum totius mundi; nempè in præparatione divinæ voluntatis; quia ſufficiens pretium oblatum eſt, ob quod Deus paratus eſt, omnia mundi peccata con-
38 donare; ſi illud hominibus debitè applicetur : & ita non requiritur alia oblatio pro peccato, qua nimirum, novum pretium acquiratur. Requiritur tamen alia oblatio, qua pretium applicetur, ſicut ſupra demonſtratum eſt; ut doctè reſpondit Emin. Cardin. Bellarminus *d. lib. 1. de Miſſa cap. 25. verſ. Illa quoque Verba.* ubi inter cœtera, ita concludit : *Duo requiruntur ad remiſſionem peccatorum. Unum, ut inveniatur pretium liberationis, ſeu ſatisfactio juſta, & debita divinæ juſtitiæ. Alterum, ut pretium in particulari applicetur hominibus. Quod attinet ad primum, Sacrificium Crucis remiſit omnia peccata, præterita, præſentia, & futura, ſiquidem pretium acquiſivit ſufficientiſſimum pro peccatis totius mundi : & ideò illo Sacrificio peracto, & peccatis remiſſis, non reſtat ulla ſimilis oblatio pro peccato, ideſt pro acquirendo pretio ad remiſſionem peccatorum. Et hoc ſolum eſt, quod Apoſtolus eo loco ſcribit. Quantum ad ſecundum, nondum facta eſt remiſſio peccatorum omnium, nam adhuc ſunt, & erunt uſque ad mundi conſummationem, quibus applicandum ſit pretium liberationis, & remittenda peccata, & ideò remanet Hoſtia pro peccato, nimirùm Sacrificium Miſſæ.*

Denique illud *Conſummatum eſt*, quod clementiſſimus Salvator pronunciavit
moriens in Cruce, ſignificabat, con- 39
ſummatas fuiſſe pœnas, & afflictiones, quas in carne paſſurus erat juxta oracula Prophetarum, ut exponunt SS. Patres, quos allegat Emin. Card. Bellarminus *eodem loco*, & fuſiùs Suarez *d. q. 74. ſect. 1. col. 8. Verſ. Atque ex eadem diſtinctione.* & Gonet *d. tom. 5. diſp. 11. §. 3. num. 23. in fine.*

Tertium tandem reſponſum ad ſupradictam tertiam objectionem Novatorum eſt; quod, ultra prædictam neceſſitatem Sacrificii Euchariſtici, ipſum dici non poteſt ſuperfluum, quia eſt neceſſarium ad exhibendum debitum cultum Deo; qui quidem cultus ſu-
premus præſtatur in Sacrificio, ut de- 40
monſtravimus ſupra in hoc tractatu *Deciſ. VI. & VII.* & magnum fuiſſet inconveniens, ſi Catholica Eccleſia, in præſenti Lege gratiæ diffuſa per totum orbem terrarum, caruiſſet vero, & proprio Sacrificio; quo fideles Deum venerari per ſupremum Religionis actum impediti remanerent; ut conſiderat Suarez *d. diſp. 74. ſect. 1. col. 7. Verſ. Secundò, quia in Sacrificio viſibili.* Et Paſqualigus *de Sacrific. novæ legis tract. 1. quæſt. 19. num. 2.* Et de hoc argumento piè, ac copioſè multa congerit ipſe Paulus Segnerius *in Chriſtiano Inſtructo d. part. 1. Diſcurſ XII. à nu. 3. & ſeqq.* quem attentè legiſſe Parochos, ac alios ſtudioſos juvabit.

DE-

DECISIO XXIX.

ARGUMENTUM.

Veritas Sacrificii Miſſæ comprobatur ex facto Apoſtolorum, nec non Pontificum, & Sacerdotum primi, ſecundi, tertii, & ſequentium ſæculorum, qui omnes ſemper Miſſam celebrarunt; & in ea Corpus, & Sanguinem IESV CHRISTI ſub ſpeciebus Panis, & Vini obtulerunt. Apoſtoli quando cœperint celebrare? Et quis eorum primus Miſſam dixerit? Abhibebant in Miſſa lumina, & Veſtes Sacras. S. Paulus Apoſtolus; & S. Barnabas ubi, & quando conſecrati ſint Sacerdotes, & Epiſcopi? Liturgia quid ſit? Et de Liturgiis Apoſtolorum, ac in ſpecie de Liturgia S. Petri Apoſtoli, S. Matthæi, S. Marci, S. Iacobi, S. Barnabæ, S. Clementis, ac S. Dionyſii Areopagitæ. De Planeta pro Miſſa donata à Deipara S. Hildelfonſo Toletano Archiepiſcoho, quæ ſervatur Ovieti.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtoli quo tempore cœperint ſacrificare, & celebrare Miſſam?*
2 *Apoſtolorum quis primus Miſſam celebraverit?*
3 *S. Jacobus Apoſtolus cur appellatus frater Domini?*
4 *S. Petrus Apoſtolus celebravit primam Miſſam.*
5 *S. Petrus Apoſtolus Antiochiæ ſolemnem Miſſam peregit.*
6 *Antiochena Eccleſia fundata à S. Petro Anno Chriſti 39.*
7 *Apoſtoli cum Lumine, & Veſtibus Sacris Miſſam celebrabant.*
8 *Frangere panem in Scriptura ſignificat celebrationem Miſſæ. & num. 15.*
9 *Miniſtrare Domino in Scriptura eſt, ac Sacrificium offerre.*
10 *S. Barnabas ubi, & quando ordinatus Sacerdos, & Epiſcopus?*
11 *Mediolanenſis Eccleſia fundata fuit à S. Barnaba Apoſtolo.*
12 *S. Paulus Apoſtolus quando, & à quo initiatus ſit ſacris ordinibus, & conſecratus Epiſcopus?*
13 *Epiſcoporum conſecratio die Dominico fit ex traditione Apoſtolica.*
14 *Troas erat Vrbs Aſiæ minoris in Phrygia.*
16 *Panis pro Miſſa in primitiva Eccleſia quomodo formabatur?*
17 *Calicem Domini bibere erat communicare in Miſſa.*
18 *Altare in Scriptura ſignificat Sacrificium.*
19 *Metonymia eſt figura ponens continentem pro contento,*
20 *Apoſtoli Eccleſiis Liturgias tradiderunt.*
21 *Liturgia quid ſignificet?*
22 *Liturgia S. Petri Apoſtoli.*
23 *Liturgiæ S. Matthæi, ac S. Marci Evangeliſtarum.*
24 *Liturgia S. Jacobi Apoſtoli.*
25 *Liturgia S. Barnabæ, & S. Clementis Papæ.*
26 *Liturgia S. Dionyſii Areopagitæ.*
27 *Miſſæ Sacrificium peractum fuiſſe primo, ſecundo, tertio, & ſequentibus ſæculis plura teſtimonia Pontificum, & Doctorum.*
28 *Veſtes Sacræ ſemper adhibitæ in Sacrificio Miſſæ.*
29 *S. Hildelfonſus donatus Planeta à Deipara.*
30 *Ovetum Vrbs Hiſpaniæ Tarraconenſis.*

Quo-

QUoniam in antecedenti Deciſione num. 13. & ſequentibus diximus, inter alias probationes, quod Miſſa ſit verum, & proprium Sacrificium in Lege gratiæ, illam eſſe præcipuam, quæ reſultat ab exemplo Sanctorum Apoſtolorum, qui à Chriſto Domino ordinati Sacerdotes, Miſſam celebrare cęperunt, litantes Corpus, & Sanguinem Redemptoris ſub ſpeciebus ſacris Panis, & Vini: & hoc idem ab eis edocti fecerunt eorum ſucceſſores Epiſcopi, & Presbyteri; non me piget in præſenti referre teſtimonia tùm Sacrarum Scripturarum, tùm Sanctorum Patrum ſuper celebratione Miſſæ eorumdem Apoſtolorum, ac Succeſſorum: ut eò magis eluceat veritas hujus Sacroſancti Sacrificii.

Duo tamen ſunt præmittenda. Unum circa tempus, quo Apoſtoli Sacerdotio initiati cęperunt uti poteſtate ſibi tradita conſecrandi, & Sa-
1 crificium Euchariſticum offerendi, Alii enim putant, Apoſtolos abſtinuiſſe à celebratione toto triduo Paſſionis Dominicæ, ob mœſtitiam, qua detinebantur de nece Redemptoris; ſed depulſa mœſtitia per gaudium Reſurrectionis ejus, ſtatim cępiſſe Sacrum peragere, & Miſſam celebrare in gratiarum actionem pro glorioſa Reſurrectione Magiſtri à mortuis; in memoriam acerbiſſimæ Paſſionis illius; pro ſua, aliorumque fidelium conſolatione; & ut fervido eorum zelo, atque amori ardentiſſimo erga ipſum Redemptorem ſatisfacerent; ſimulque Divinæ Majeſtati hunc ſupremum cultum redderent, ultra alias congruentias, quas affert Raynaudus *lib. de prima Miſſa ſect.* 1. *cap.* 2. relatus ab Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 1. Alii tamen magis probabiliter opinantur, Sanctos Apoſtolos non eſſe aggreſſos miniſterium tàm ſublime, niſi in Sacro die Pentecoſtes, in quo divinæ gratiæ plenitudinem per adventum Spiritus Sancti receperunt; & ratio hujus opinionis eſt, quia lex antiqua perduravit uſque ad Pentecoſten, cum Lex nova nondum eſſet promulgata; & ideò non decebat, novum offerri Sacrificium, Sacerdotio nondum translato. Ita docuit Heſychius Epiſcopus Hieroſolymitanus, qui vivebat tempore S. Gregorii Papæ, *in cap.* 9. *Levitici*; ubi ſcribit, Chriſti Sacrificium innoteſcere cępiſſe, *ex quo Spiritus Sanctus adveniens Parthos, & Medos, & Elamitas, & omnium gentium primitias ad Apoſtolum cœnaculi ſuperiora collegit*. Quod confirmat Paſchaſius Ratbertus Abbas Corbejenſis, qui floruit tempore Paſchalis Papæ primi *in lib. de Corpore, & Sanguine Domini cap.* 21. & approbat d. Emin. Card. Bona *d. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 1.

Alterum præmittendum eſt; quis ex Apoſtolis primus fuerit in litando 2
Euchariſtico Sacrificio, & in Miſſa celebranda? Et quidem Genebrardus *in lib. de Apoſtol. Liturgia* exiſtimat, primum Chriſtianæ Eccleſiæ Sacrificium peractum fuiſſe Hieroſolymis in ipſomet Cęnaculo, in quo Apoſtoli Spiritum Sanctum acceperant, à San- 3
cto Jacobo fratre Domini; ſic appellato, quia erat filius Mariæ Uxoris Cleophæ; qui Cleophas erat frater S. Joſeph Sponſi Immaculatæ Deiparæ; apud Hebræos autem uxores fratrum dicebantur ſorores, & earum filii vocabantur fratres, Card. Bellarminus *de Scriptorib. Eccleſiaſticis Anno* 34. *de S. Jacobo Apoſtolo*, & huic opinioni favere poteſt, quod S. Jacobus frater Domini fuit ab Apoſtolis deſignatus primus Hieroſolymorum Epiſcopus; ut notat Cornelius à Lapide *in Chronotaxi Actuum Apoſtolor. anno* 34. & *Actor. cap.* 6. *ver.* 1. Hac tamen opinione rejecta communior eſt Do- 4
ctorum ſententia, quod prima Miſſa celebrata ſit à S. Petro Principe Apoſtolorum, ipſa die Pentecoſtes, poſt receptum Spiritum Sanctum in cœnaculo: ubi cum conveniſſet multitudo Hebræorum ex omni natione, audito ſonitu tanquam advenientis Spiritus vehementis, S. Petrus prædicavit ad illos,

illos, ut habetur *in Act. Apoſt. cap. 2.* & convertit tria millia circiter hominum; quare prædicatione completa, Sacrum feciſſe, & primam Miſſam celebraſſe oſtendit Demochares *tom. 2. de Miſſa cap. 5.* quem laudat Emin. Card. Bona *d. lib. 1. cap. 5. num. 1.* & ibi Aſterius Amaſenus, qui *in Homil. in Principes Apoſtol.* ait. *Sicut Petrus primus omnium Gentibus, ac Iſraelitis tanquam Epiſcopus, & Paſtor omnium prædicavit, ita credendum, eum primum Sacrificium obtuliſſe.*

Neque obſtat id, quod ſcriptum reliquerunt Albinus Alcuinus, qui fuit diſcipulus Venerabilis Bedæ anno 780. *De Divinis Offic. cap. de celebrat. Miſſæ*; & Hugo à Sancto Victore, contemporaneus S. Bernardi anno 1130. *De Sacramentis Chriſtianæ Fidei lib. 1. part. 8. cap. 14.* videlicet, quod *Sanctus Petrus Apoſtolus primus omnium Antiochiæ dicitur celebraſſe:* quandoquidem id accipiendum eſt de ea Miſſa; quæ apparatiſſima pompa; & ſolemni ritu celebrata fuit ibidem ab eodem Apoſtolorum Principe, poſt illius Eccleſię fundationem; & in ea Cathedræ ſuæ conſtitutionem; ut advertit Caſalius *de Veterib. Sacr. Chriſtian. Ritib. part. 2. cap. 9. verſ. & Sanctum Petrum.* Cum enim fundatio Antiochenę Eccleſiæ; & poſitio in ea Cathedræ S. Petri facta
6 ſit anno Chriſti XXXIX. ut demonſtrant Emin. Card. Baronius in Annalibus *ad dictum annum nu. 9. & ſeqq.* & in notis ad Martyrologium Romanum *die 22. Februarii*, ubi ita dicit: *Sedere cœpit Petrus Antiochiæ ultimo Tiberii Imperatoris anno, & à Chriſto nato trigeſimo nono, prout exactè Euſebius ſcribit in Chronico.* Non eſt credendum, quod idem Princeps Apoſtolorum tardaverit per quatuor, aut quinque annos Sacrum peragere; & ſuam primam Miſſam celebrare. Igitur ipſe primus omnium in die Pentecoſtes litavit, ut volunt Patres allegati ab Emin. Card. Bona *d. libr. 1. cap. 5. num. 1. & 2.* ubi ſubdit, quod quamvis ſit incertum, qualis fuerit primi hujus Sacrificii apparatus; affirmare oportet, omnia decentiſſimè fuiſſe compoſita, & ornata, lumina ſuccenſa; & veſtes ſacras præparatas, 7
à profanis diſtinctas, qua in re Apoſtolorum pietas, & reverentia erga tantum Myſterium manca non fuerit, attento præcipuè exemplo, quod præ oculis habebant, Legalium Sacerdotum, imò & gentilium, quibus in Sacrificiis veſtis erat peculiaris, & uſus luminum.

His conſtitutis, & prænotatis referamus teſtimonia ex Sacra Scriptura decerpta, & ex Hiſtoriis priorum temporum poſt Sanctos Apoſtolos, quæ confirmant inceſſantem celebrationem Sacrificii Miſſæ.

Primum eſt in Actibus Apoſtolorum *cap. 2. verſ. 42.* ubi S. Lucas narrat, quod fideles in illo Eccleſiæ initio, recepto ab Apoſtolis baptiſmo, *Erant perſeverantes in doctrina Apoſto-* 8
lorum, & communicatione fractionis Panis. Per hæc verba *Fractionis Panis* omnes expoſitores atteſtantur, intelligendum eſſe de Pane Euchariſtico, juxta verba Divi Pauli Apoſtoli *in Epiſt. 1. ad Corinth. cap. 10. verſ. 16. Panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini eſt?* Quo loci ita ſubdit Tirinus: *Panis, quem in Altari frangimus, ideſt offerimus Deo, & oblatum diſtribuimus populo; nonnè participatio Corporis Domini eſt? Ideſt, nonnè ſumentes participes facit veri Corporis Chriſti. Hinc clariſſimum teſtimonium habes, Apoſtolos conſecraſſe, & conſecratum Corpus Chriſti fidelibus communicaſſe; ideſt Miſſam fecisse.* Miſſam enim Sancti Apoſtoli quotidie celebrabant; & omnes fideles adſtantes communicabant.

Secundum teſtimonium deſumitur ex iiſdem Actibus Apoſtolorum *cap. 13. verſ. 2.* In illis Verbis: *Miniſtrantibus illis Domino, & jejunantibus, dixit* 9
Spiritus Sanctus; ſegregate mihi Saulum, & Barnabam in opus, ad quod aſsumpſi eos. Miniſterium enim illud Domino exhibitum, nihil aliud erat, niſi Sacrificium Miſſæ; idcircò textus Græ-

cus ibi habet λειτουργούντων, ideſt *Sacrificantibus illis*, ut advertit Tirinus *in Commentar. ad d. loc.* ſubdens, quod licèt λειτουργεῖν ſignificet in genere *miniſtrare*; tamen antonomaſticè uſurpari ſolet *pro Sacrificare*. Idem teſtatur eodem loco Cornelius à Lapide; addens, quod ita vertit etiam Eraſmus, qui apud Novatores eſt magnæ æſtimationis. Tigurina autem verſio habet *cum operarentur Domino*: Sacris enim, vel Deo operari eſt *Sacrificare*; quia Sacrificium eſt opus ſoli Deo debitum, & proprium. Hinc obſervat Eminent. Card. Bellarminus *lib. 2. de Miſſa cap. 13.* quod in Scriptura Sacra qui ſacrificat dicitur miniſter, ſeu miniſtrare; & quotieſcunque locutio eſt de ſacrificio, & Victimarum oblatione, hæc exponitur per verbum Miniſterii; ut legitur in epiſtola Divi Pauli ad Hebræos *cap. 8. in princ. Talem habemus Pontificem, qui concedit in dextera ſedis magnitudinis in cœlis: Sanctorum MINISTER, & Tabernaculi veri, quod fixit Dominus, & non homo. Omnis enim Pontifex ad offerendum munera, & hoſtias conſtituitur*. Et in *cap. 9. verſ. 21.* pariter dicitur: *Etiam Tabernaculum, & omnia vaſa MINISTERII ſanguine ſimiliter aſperſit. Et in cap. 10. verſ. 11. Omnis quidem Sacerdos præſtò eſt, quotidiè miniſtrans, & eaſdem ſæpè offerens hoſtias*. Idcircò, quando Spiritus Sanctus juſſit *Segregari Saulum, & Barnabam in opus, ad quod aſſumpſerat eos*; ipſi miniſtrabant Domino; ideſt Miſſæ Sacrificium celebrabant; & ſub ſpeciebus Sacris panis, & vini, Corpus, & Sanguinem Domini in Eccleſia Antiochiæ; ubi tunc morabantur, offerebant.

10 Sed dicet aliquis. Si Saulus, & Barnabas Sacrificium Miſſæ Antiochiæ celebrabant, ubi, quando, & à quo fuerunt ordinati Sacerdotes? Reſpondetur, S. Barnabam fuiſſe unum è ſeptuaginta duobus diſcipulis Domini, & per conſequens ab initio prædicationis Evangelii fuiſſe ordinatum Sacerdotem ab Apoſtolis, tanquam Sacris Litteris inſtructum à Gamaliele unà cum Sancto Stephano, & Saulo, ut deducit Emin. Card. Baronius *Anno Chriſti 34. num. 22.* & ſubindè ab iiſdam Apoſtolis miſſum fuiſſe ad prædicandum Evangelium, & ad docendas turbas; prout de eo teſtatur S. Lucas *Act. 11. Verſ. 22.* & ſubindè ab iiſdem Apoſtolis miſſum fuiſſe ad prædicandum Evangelium, & ad docendas turbas; prout de eo teſtatur S. Lucas *Act. cap. 11. verſ. 23.* his verbis: *Miſerunt* (Apoſtoli) *Barnabam uſque ad Antiochiam: qui cum perveniſſet, & vidiſſet gratiam Dei; gravisus eſt; & hortabatur omnes in propoſito cordis permanere; quia erat vir bonus, & plenus Spiritu Sancto, & fide*. Poſtea profectus eſt Tarſum, & reperto Saulo, eum perduxit Antiochiam: *Et annum totum*, ait textus Sacer *Verſ. 26. converſati ſunt ibi in Eccleſia, & docuerunt turbam multam.* Porrò docere turbam proprium eſt Presbyterorum, ut rectè advertit Turrianus *lib. 1. de Hierarch. ordin. cap. 20.* Et Cornelius à Lapide *in Act. Apoſt. cap. 13. verſ. 3.* addens; S. Barnabam fuiſſe poſtea ordinatum Epiſcopum unà cum Apoſtolo Paulo, quando juſſu Spiritus ſancti dimiſſi ſunt Antiochia, prout narratur *in eodem cap. 13.* quapropter multis peragratis Provinciis pro dilatatione Evangelii, pervenit S. Barnabas in Liguriam, & fundavit Eccleſiam Mediolanenſem, juxta Emin. Card. Baronii Annales, qui *ad Annum LI. num. 54.* 11
ita loquitur: *Verùm Barnabam in Italiam veniſſe, & in Liguria prædicaſſe Evangelium, nobiliſſimamque Mediolanenſium Eccleſiam erexiſſe; longè, latèque Chriſti fidem feliciter propagaſſe, firmæ traditiones, ejuſdemque Eccleſiæ monumenta, compluriam Scriptorum teſtimoniis confirmata, fidem certam, atque indubitatam faciunt*. Plurimos autem Auctores de Sacerdotio, & Epiſcopi ordine S. Barnabæ referuntur ab Henriquez *in ſumma lib. 10. de Ordinis Sacramento cap. 3.*

Saulum verò ordinatum fuiſſe Sacerdo-

cerdotem ſuadet eadem ratio muneris, quod exercebat docendi turbas unà cum S. Barnaba. Quod ſi quærimus quando, & à quo initiatus fuerit hoc
12 Sacro Presbyteratus ordine? Reſpondet Bartholomæus Gavantus *in Appendice ad tom. 2 Theſaur. Sacr. Rit. de Vita, & rebus geſtis S. Pauli Apoſtoli, anno ætatis ejus XXXVII.* conſecratum fuiſſe Sacerdotem, & Epiſcopum à S. Petro in Jeruſalem poſt tres annos à converſione ejuſdem Apoſtoli Pauli; cum eſſet annorum 37. & anno Chriſti 38. Siquidem tranſactis tribus annis poſt ejus converſionem, cum tentarent Judæi, qui erant Damaſci, illum occidere, ut legitur *Act. cap. 9. num. 25. Accipientes eum diſcipuli ejus nocte, per murum dimiſerunt eum ſubmittentes in ſporta*; & ipſe venit Jeruſalem; at quia omnes timebant illum, Barnabas duxit eum ad Apoſtolos; & *narravit illis, quomodo in via vidiſſet Dominum, & quia locutus eſt eis; & quomodo in Damaſco fiducialiter egerit in nomine JESU. Et erat cum illis intrans, & exiens in Jeruſalem, & fiducialiter agens in nomine Domini.* Igitur hoc tempore à S. Petro initiatum fuiſſe Sacerdotio, & Epiſcopali ordine Divum Paulum autumat Gavantus; idque deducit etiam ex ejuſdem Apoſtoli Epiſtola ad Galatas *cap. 1. verſ. 17. & ſeqq.* ubi narrata ſua converſione ſubdit: *Continuò non acquievi carni, & ſanguini, neque veni Jeroſolymam ad anteceſſores meos Apoſtolos, ſed abii in Arabiam, & iterum reverſus ſum Damaſcum. Deindè poſt annos tres veni Jeroſolymam videre Petrum; & manſi apud eum diebus quindecim.*

Porrò Cornelius à Lapide *d. Commentar. in Act. Apoſt. cap. 13. verſ. 3.* putat, verius eſſe, quod plurimi alii Auctores affirmant, videlicèt, Barnabam, & Saulum diſceſſuros Antiochia juſſu Spiritus Sancti fuiſſe conſecratos Epiſcopos, antea verò extitiſſe Sacerdotes tantùm; hoc autem probat pluribus rationibus; & ea pręcipuè, quod in hac manuum impoſitione interceſſit tùm Liturgia, tùm jejunium, ut obſervat S. Chryſoſtom. *eod. loco*; & S. Leo Papa *Epiſtol. 71. aliàs 79. ad Dioſcorum Alexandr. Epiſc.* relata *in cap. Quod die Dominico. diſt. 75.* ubi præcipitur ordinationes, ideſt conſecrationes Epiſcoporum ex Apoſtolica 13
traditione die Dominico eſſe faciendas; & adducitur exemplum Pauli, & Barnabæ tali die conſecrati; undè Gloſſa ibi deducit, illum Canonem non poſſe intelligi niſi de conſecratione Epiſcoporum; quæ ſolis Dominicis diebus fieri debet, aut Natalitiis Apoſtolorum. *cap. fin. ubi Gloſſa in verb. Dominica diſt. 61. cap. Ordinationes. & d. cap. Quod die. diſt. 75.* & proſequitur Pax Jordanus *tom. 1. lib. 5. tit. 1. num. 33. & 34.* Et hæc obiter de ordinib. SS. Pauli, & Barnabę.

Tertium teſtimonium veritatis Sacrificii Euchariſtici, quod ab Apoſtolis ipſis offerrebatur; præſtant nobis ipſi 14
Actus Apoſtolorum *cap. 20. verſ. 7.* ubi, cum Divus Paulus, ac ejus diſcipuli navigaſſent à Philippis, & in diebus quinque veniſſent Troadem, (quæ erat Urbs Aſiæ minoris, in Phrygia, ab Alexandro Magno extructa, ut pluribus narrat Quintus Curtius, in ora littorali Maris Ægæi, paucis tantùm milliaribus in auſtrum à Trojæ ruderibus diſtans; quæ nunc & ipſa in ruinis jacet, ut notat Ferrarius *in Lexic. Geographic. Verb. Troas*) dicit textus Sacer de eodem Apoſtolo, & diſcipulis, *Una autem Sabbati, cum conveniſſemus ad frangendum panem, Paulus diſputabat &c.* Quæ verba ſic 15
exponuntur à SS. Patribus Chryſoſtomo, Beda, & Auguſtino relatis per Cornelium à Lapide *d. Verſ. 7.* videlicèt, *Prima die hebdomadæ, quæ à præcipua die vocatur Sabbatum; vel prima die poſt Sabbatum, puta Dominica, undè in ea Paulus celebravit Euchariſtiam, ad quam fideles de more convenerant.* Ergo Divus Paulus Miſſam celebrabat; & Sacram Euchariſtiam conficiebat; fidelibuſque adminiſtrabat; & idem notat Tirinus, aliis au-

ctoribus citatis, dicens *ad frangendum panem; non profanum, ſed Euchariſticum.* Vocabatur autem Euchariſticum
16 Sacrificium fractio Panis, quia Panis
ipſe abſque fermento formabatur in modum placentę, tenuis, & latę formæ, cum ſignis hinc inde ſupra impreſſis; itaut abſque cultro frangi, & dividi poterat; ad tradita per Menochium in *Hiſtoria Sacra ad Actus Apoſtolorum lib. 1. cap. 11. num. 1.*

Quartum teſtimonium ſumitur ex Epiſtola prima ad Corinthios *cap.* 10. *verſ.* 21. in illis verbis Apoſtoli Pauli: *Non poteſtis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum: non poteſtis menſæ Domini participes eſſe, & menſæ dæmoniorum.* Quid appellatione Calicis Domini, & Menſæ Domini intelligit Apoſtolus? Reſpondent S. Cyprianus *ſerm. de Lapſis*; & S. Auguſtinus *lib.* 1. *contra adverſar. legis cap.* 19. *tom.* 6.
17 quod intelligebat de Sacrificio Miſſæ,
in quo adſtantes ſumebant Corpus, & Sanguinem Domini de Menſa; & eos arguebat, ne deinde de Idolothytis manducarent. Et Cornelius à Lapide *ad d. verſ.* 21. ſubdit, Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. ex hoc loco docere, Euchariſtiam eſſe Sacrificium; de ea enim Apoſtolorum agere, non de Sacrificio Crucis patet, quia Crucis victima tranſiit, & jam diu deſiit: hìc autem agit Apoſtolus de Sacrificio, cujus Corinthii in dies erant participes. Hoc idem fulcitur per

Quintum teſtimonium ex illis verbis Apoſtoli *ad Hebræos cap.* 13. *Verſ.*
18 10. *Habemus Altare, de quo edere non habent poteſtatem; qui Tabernaculo deſerviunt*:
Quæ verba ibidem ſic Tirinus commentatur *Altare* θυσιαστήριον, *ideſt Sacrificatorium; non ſolius Crucis, ut volunt Hæretici, ſed & Euchariſtię, & Miſſæ; hoc enim adhuc habemus, & ex hoc edimus. De Crucis autem Sacrificio, jam à mille, & ferè ſexcentis annis peracto, quomodo edemus? Ita S. Chryſoſtomus, Theodorus, Theophylactus Anſelmus, Sedulius, Primaſius, Haymo, & paſſim Doctores.* Cornelius autem à Lapide pariter & ipſe ſic explicat: *Habemus Altare, ſcilicèt in quo offerimus Sacrificium Corporis, & Sanguinis* 19
Chriſti. Et paucis interjectis addit. *Nota metonymiam, qua continens ponitur pro contento, ſcilicèt Altare pro cibo, & Sacrificio Altari contento, & oblato. Hinc patet Euchariſtiam, & Miſſam eſſe Sacrificium: habet enim Euchariſtia ſuum Altare; ubi autem eſt Altare, ibi neceſſe eſt, ut ſit Sacerdos pariter & Sacrificium; hæc enim tria ſunt correlativa.* Eſt igitur manifeſtum; quod Sancti Apoſtoli profitebantur Sacroſanctam Euchariſtiam eſſe Sacrificium; quod ipſi frequentabant, offerentes Deo Corpus, & Sanguinem JESU CHRISTI ſub ſpeciebus Panis, & Vini conſecratis juxta ipſius Redemptoris mandatum.

Sextum teſtimonium veritatis Euchariſtici Sacrificii deſumitur ex Liturgiis, quas ipſi SS. Apoſtoli ſuis 20
Eccleſiis tradiderunt; & traditas Eccleſiæ cuſtodierunt; & illas præcipuè; quæ dicuntur Liturgiæ S. Petri; S. Matthæi; S. Marci; S. Jacobi, S. Barnabæ; S. Clementis; & S. Dionyſii Areopagitæ; de quibus breviter hìc aliqua attingemus; remittentes Lectorem ad Auctores tùm antiquos, tùm modernos, qui de Liturgiis ex profeſſo tractant; de quibus in Bibliotheca Patrum noviſſima, pluribus in locis, ut in ejus Indice generali *Verb. Liturgia*. Eminen. Card. Bellarminus *lib.* 1. *de Miſſa cap.* 18. Emin. Card. Baronius *in Annal. ad Annum* 63. *nu.* 17. 21
Et Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic lib.* 1. *cap.* 8. Illud advertentes, quod Liturgia, eſt vox greca λειτουργία, quæ ſignificat propriè, & ſtrictè publicum munus; & aliquando uſurpatur pro divinis Officiis, hymnis, & precibus, ut obſervat Magr. *in Hierolexic. verb. Liturgia*; adeò ut quando Patres Græci uſi ſunt hac voce, ad ſignificandum Sacrificium Miſſę, ſoliti fuerint addere *myſticam Liturgiam*; vel *ſacram Liturgiam*; prout exemplis demonſtat prędictus Magrius. Cęterum apud Latinos

nos

nos Patres per *Liturgiam* Miſſę Sacrificium abſolutè intelligitur ; ut quilibet videre poteſt apud S. Ambroſium *Epiſt.* 33. *ad Marcellam*. S. Auguſtinum *Serm.* 251. *de Temp.* S. Alexandrum *Epiſt.*1. *cap.*4. S. Damaſum *in Pontificali*. S. Leonem Papam I. *Epiſt.* 81. *cap.*2. Ennodium *de Synod.* atque Concil. Milevitanum *cap.*12. Agathenſe *c.*21. & Romanum *ſub Symmacho in fine.*

Prima itaque Liturgia vocatur S.
22 Petri Apoſtolorum Principis, quam circa finem ſuperioris ſęculi Gręcè, & Latinè edidit ex Codice manuſcripto Cardinalis Sirleti, & notis illuſtravit doctiſſimus Vir Gulielmus Lindanus Epiſcopus Gandavenſis; quæ nuper impreſſa eſt in noviſſima Bibliotheca Patrum *tom.*2. *pag.* 14. Huic Liturgiæ ipſemet Lindanus addidit pro ea Apologeticon multa eruditione refectum; & quamvis eam non indubitatæ fidei eſſe ſcribat Philippus Labbè *tom.*2. *Diſſertat. in Bellarminum*; atque prædictę Liturgiæ multa fuiſſe à poſterioribus inſerta, & ad texta; idemque cenſeat Emin. Card. Bona *d. lib.*1. *cap.*8. nihilominùs, ut iſte purpuratus Auctor fatetur, negari non poteſt, quod S. Petrus aut voce, aut ſcripto primùm Eccleſię Antiochenæ; deindè Eccleſiæ Romanæ Liturgiam aliquam tradiderit, & pręſcripſerit ritus ſervandos in Sacrificio Miſſę, ac preces recitandas; eſto, quod major pars earum, quæ in prædicta Liturgia leguntur, vel immutatæ, vel additæ à ſucceſſoribus fuerint; & per conſequens, quod ipſe Princeps Apoſtolorum ſolitus fuerit Sacrum agere; & Euchariſticum Sacrificium offerre. Hinc eſt, quod Joannes Mabillon *in Liturgia Gallicana lib.*1. *cap.* 2. *num.*2. ex Scriptoribus Hiſpanicis antiquis hanc concluſionem deducit : *Ordo Miſſæ, vel Orationum, quibus oblata Deo Sacrificia conſecrantur, primò à Sancto Petro eſt inſtitutus.*

S. Matthæi Liturgia Æthiopis reli-
22 cta ; (quia ipſe in Æthiopia fidem prædicavit, ut teſtatur Martyrologium Romanum) & altera S. Marci, Alexandrinæ Eccleſiæ (cujus fuit primus Antiſtes) tradita, eamdem veritatem confirmant; etſi plures ſcriptores velint; non omnia, quæ in ipſis Liturgiis leguntur, fuiſſe ab iiſdem Sanctis Evangeliſtis compoſita. Fatentur tamen omnes, ab iiſdem Sanctis Liturgias ipſas prodiiſſe; & formam ſubſtantialem celebrationis Miſſæ eas continere circa materiam Corporis, & Sanguinis Chriſti; circa verba conſecrationis, oblationis, & plurium aliarum orationum, & precum; ut legitur in eadem Liturgia Sancti Marci; impreſſa nunc in noviſſima Bibliotheca Patrum *tom.*2. *pag.*9.

At Divi Jacobi fratris Domini, Je- 24
roſolymorum Epiſcopi celeberrima omnium eſt Liturgia; & celebrandæ Miſſæ ordinatio; de qua ſatis ſit tranſcribere ſenſum duorum Cardinalium Baronii, & Bonæ; & eorum verba referre. Itaque Emin. Card. Baronius *in Annalibus ad Chriſti annum* 63. *num.* 17. hæc habet : *Exſtat ab eodem Jacobo ſuæ Eccleſiæ tradita Sacrificii forma, nempè Miſſa*; *idque non ex apocriphis teſtatum reperimus, ſed majorum auctoritate: certè ſi quis cum iis conferat, quæ Cyrillus ejuſdem Eccleſiæ Jeroſolymorum Epiſcopus in ſuis Myſtagogicis orationibus habet, planè cognoſcet, ea ab ipſa Jacobi Miſſa eſſe accepta*; *ut illud; quod Sacerdos alta voce diceret*, Surſum corda : *& quæ de immenſa gloria Dei præfari ſoleat ante Sacra myſteria; vel quod idem diceret*: Orate pro Vivis, & Defunctis: *deque eo, quod inclamaret Diaconus ante ſumptionem divinorum Myſteriorum:* Oſculamini invicem in Oſculo Sancto : *atque ea accepturis intonaret* : Sancta Sanctis. *Et de populo reſpondente*: Unus eſt Sanctus &c. *Ac rurſum quod cantores inter ſumptionem Sacræ Euchariſtiæ illud Pſalmi* 33. *concinerent*: Guſtate, & videte, quoniam ſuavis eſt Dominus. *Et alia hujuſmodi; quæ omnia idem Cyrillus non aliundè, quàm ex Jacobi Liturgia cognoſcitur accepiſſe.*

Emin.

Emin. autem Cardinalis Bona refert plures Auctores de eadem Liturgia Divi Jacobi pro ejus veritate ſcribentes; & *in d. lib.1. Rer. Liturgic. cap.8. num.3.* ita proſequitur. *Scripſit de illa eruditiſſimam Epiſtolam ad Bertoldum Nihuſium Leo Allatius in ejus Symmictis editam pag.176. qua eam ab Hæreticorum oppoſitionibus vindicat; & prolatis Antiquorum teſtimoniis genuinum Jacobi fœtum eſſe demonſtrat. Magni autem ponderis, ad ejus veritatem ſtabiliendam, in primis eſt perpetua Eccleſiæ Græcæ traditio, quę illam ſemper ut legitimam agnovit. Conſentiunt Græcis Syri, qui teſte Abrahamo Ecchelenſi in notis ad Hebediesu de Scriptoribus Chaldaicis pag. 135. aſſerunt, Sanctum Jacobum primum omnium Liturgiam ſcripſiſſe; & ad ejus normam cæteras inſtitutas fuiſſe; idque confirmat Abraham, Joannis Maronis, qui intra ſextum, & ſeptimum vivebat ſeculum; aliorumque antiquiorum teſtimonio; qui in ejus Liturgiæ commentariis affirmant, hanc traditionem ad ipſos per manus deductam à tempore Apoſtolorum. Accedunt traditioni ejuſdem exemplaria in vetuſtiſſimis Codicibus exarata; & ex ea veterum Patrum excerptæ apud Allatium auctoritates ad Catholicę fidei dogmata comprobanda. Synodus Trullana can.32. ejus teſtimonio utitur, ut refellat eorum errorem, qui ſolam aquam in Sacrificio offerebant. Manuel Malaxus* in Homocanone cap.220. *Eam in uſu fuiſſe ait, uſque ad tempora Baſilii Magni, ejuſque meminit Proclus in Tractatu.* De Traditione Divinæ Liturgiæ; *& Cyrillus Jeroſolymitanus multa ex ea tranſtulit in quintam Cathecheſim Myſtagogicam.* Hucuſque Card. Bona; qui ſubindè reſolvit objectiones, quas ſectarii conantur facere contra eamdem Divi Jacobi Liturgiam; ex qua animis catholicorum evidenter patet, ipſum Sanctum Apoſtolum, ſicuti & alios, ſolemni ritu incruentum, & tremendum Sacrificium Miſſæ celebraſſe, atque aliis celebrandum tradidiſſe.

25 S. Barnabæ pariter Apoſtoli Liturgia hìc etiam venit recolenda; de qua memoriam facit Alexander Monachus in ejus vita apud Metaphraſtem. Sed quia non reperitur impreſſa una cum aliis, creditur periiſſe, ut ait Emin. Card. Bona *d. lib.1. cap.8. nu.4.*

S Clementis verò, qui fuit diſcipulus Principis Apoſtolorum, celebris eſt Liturgia; de qua ita ſentit Emin. Card. Bellarminus *de Scriptorib. Eccleſiaſtic. Anno 92. de S. Clemente Romano*; videlicet: *De Liturgia S. Clementis idem ferè dicendum occurrit, quod de Liturgia S. Jacobi, eam verè Clementis eſſe; ſed à poſterioribus auctam. Credibile autem eſt, Clementem non ex proprio judicio, ſed ex ritu, quem obſervari viderat à S. Petro, Liturgiam compoſuiſſe.* Idem affirmat Emin. Card. Baronius *Anno 102. num.23.* Et Cardin. Bona *d. lib.1. cap.8. num.4.* apud quos Auctores antiqui de eadem Liturgia Clementis differentes allegantur.

S. Dionifii Areopagitæ denique Liturgiam ſupradictis eſſe annectendam 26 plerique exiſtimant, quam ipſe magnifico ſtylo deſcribit *cap. 3. Eccleſiaſt. Hierarchiæ*. Cum enim Sanctus iſte fuerit Divi Pauli Apoſtoli diſcipulus, & Athenarum Epiſcopus, rationi conſentaneum videtur, quod ab eodem Apoſtolo Miſſæ Sacrificii ritum, & cęremonias acceperit, à quo fide fuerat imbutus; illaſque adhibuerit in Sacrificando; & ſuis ſucceſſoribus reliquerit adhibendas. Non me latet, diverſos ſcriptores in dubium vertere, an omnia opera S. Dionyſii ab ejus calamo prodierint, ut notat Emin. Card. *Bona d. lib.1. cap.8. num.5.* Sed erudita eſt Apologia P. Halloix Societatis Jeſu; qua vindicat ab objectis opera ejuſdem S. Dionyſii Areopagitæ; quę legitur impreſſa in principio ipſorum operum in *Bibliotheca Patrum noviſſima tom.2. pag 115.* Fortiſſimum itaque eſt fundamentum incruenti Sacrificii Miſſæ prædicta Liturgia S. Dionyſii; qua certificamur, ipſum Sanctum ſumma pietate, & devotione Sacroſanctum Corpus, & Sanguinem Chriſti Litare conſueviſſe.

Sep-

Septimum, & ultimum teſtimo-
27 nium depromamus ex decretis, & geſtibus Sanctorum Pontificum, ac Sanctorum Patrum, & Eccleſiæ Doctorum, qui ſecundo, tertio, & quarto ſeculo de incruento Sacræ Euchariſtię Sacrificio abſque ulla hæſitatione vel ſanxerunt, vel locuti ſunt. De Sancto Anacleto Papa, electo anno Chriſti 103. habetur in Breviario Romano *die 13. Julii*, quod decrevit, *Ut in Miſsa, peracta conſecratione; omnes communicarent*. De S. Theleſphoro, qui fuit creatus Papa *anno Chriſti* 142. notum eſt omnibus, quod ipſe ordinaverit tres Miſſas celebrari in feſto Natalis Domini; & quod in Sacrificio Miſſæ diceretur *Gloria in excelſis Deo*, ut ſcribit Emin. Card. Baronius *ad Annum* 154. *nu*.2. De S. Pio Papa primo, qui creatus fuit *Anno Chriſti* 158. narrat Breviarium Romanum *die* 11. *Julii*, quod *Pœnam ſtatuit in Sacerdotem, cujus negligentia de Sanguine Domini aliquid ſtillaverit*, ſcilicet in Sacrificio Miſſæ. Idem Sanctus ſcribens ad Juſtum Epiſcopum Viennenſem, Sacrificium Miſſam vocat dicens: *Soror noſtra Euprepia, ſicut benè recordaris, titulum domus ſuæ pauperibus aſſignavit; ubi nunc cum pauperibus noſtris commorantes Miſſas agimus*. Ita Emin. Card. Baronius *Anno* 34. *num*.60. S. Anicetus electus Romanus Pontifex *Anno Chriſti* 167. invitavit S. Polycarpum Smyrnæ Epiſcopum, qui Romam venerat, ut Sacrificium Sacræ Euchariſtiæ offerret, teſte Euſebio *in Hiſt. lib.5. cap*.24. relato per Card. Baronium *Anno* 46.*nu*.13. S. Cornelius Papa *Anno Chriſti* 254. Scripſit ad Lupicinum Viennenſem Epiſcopum his verbis: *Publicè neque cryptis notioribus Miſſas agere Chriſtianis licet*: ut notat idem Card. Baronius *d. Anno* 34. *nu*.60. Et Tertullianus, qui florebat *Anno Chriſti* 230. in libro *de velandis Virginib. cap*.11. *in fine* affirmat, quod ſuo tempore in celebratione Matrimoniorum celebrabatur etiam Sacrificinm Miſſæ, ut refert Card. Baronius *Anno* 57. *nu*. 49. His addendi ſunt S. Hippolitus Martyr, S. Ambroſius, S. Gregorius Niſſenus, S. Auguſtinus, S. Joannes Chryſoſtomus, & alii præclari Eccleſiæ Doctores, qui ſuis ſcriptis eam illuſtrarunt in tertio, & quarto, ac quinto ſeculo; & expreſsè teſtificarunt, Miſſam eſſe verum, & proprium Sacrificium, in quo offertur Deo Caro, & Sanguis JESU CHRISTI ſub ſpeciebus conſecratis Panis, & Vini; quorum Doctorum verba recitat Emin. Card. Bellarminus *d. lib*.1. *de Miſsa cap*.15. adeout, abſque magna impudentia, Chriſtianus homo de hac veritate non poſſit dubitare.

Tandem pro hac eadem infallibili, 28
& de fide veritate faciunt etiam dicta Sanctorum Patrum, & decreta Summorum Pontificum primi, ſecundi, & tertii ſeculi circa Veſtes Sacras, quibus utebantur Apoſtoli, & Antiſtites, ac Sacerdotes eorum ſuceſſores in Sacrificio Miſſæ, ad exemplum Sacerdotum tùm Legis Moſaycæ, tùm Legis naturæ, quibus Veſtes diſtinctę à profanis erant pręſcriptæ in Sacrificiis, ut pluribus cumulatis Auctoribus demonſtrat Emin. Card. Bona *d. lib*.1. *Rer. Liturgic. cap* 24. *num*.1. & Magr. *in Hierolexic. Verb. Caſula*. Quibus addere liceat donum illud cęleſte, 29
quod Deipara dedit Sancto Hildelfonſo Archiepiſcopo Toletano Anno 662. ob defenſam ejus Virginitatem contra hæreticorum calumnias; Planeta ſcilicet, ſeu Caſula Sacra, qua uteretur in ſolemni Miſſæ Sacrificio; de quo munere teſtantur Mariana de *Rebus Hiſpanis lib.6. cap*.10. Emin. Card. Baronius in Annalibus *ad Annum Chriſti* 657. *nu*.46. & in notis Martyrologii Romani *die* 23. *Januar*. Bagatta *de Admirandis lib*.1. *cap*.1. *Append*.1. *nu*. 7. & Ribadeneira in Vita ejuſdem
Sancti Hildelfonſi *d. die* 23. *Januarii*. 30
Quæ quidem cęleſtis Caſula nunc ſervatur Oveti, vulgò *Oviedo*, quæ eſt Urbs Hiſpaniæ Tarraconenſis, in finibus Aſturum, ab Alphonſo V. Rege condita; & metropolis effecta, quo cam-

tempore Arabes Hiſpaniam occuparant. Bagatta *d. Append.1. num.8.*

DECISIO XXX.

ARGUMENTUM.

De Victima, & Hoſtia, quæ immolatur in Miſſa. Chriſtus propriè, & principaliter offertur in Sacrificio Miſſæ. Vtrùm etiam Suppoſitum Divinum cum Humanitate ejuſdem Chriſti? Panis, & Vini ſubſtantia an habeat rationem Victimæ in Miſſa? Et nùm etiam Species Sacramentales? Referuntur Theologorum dicta; & ſolvuntur objecta.

68

SUMMARIUM.

1 *Victima, ſeu Hoſtia oblata in Miſſa ad tria referri poteſt; quæ ſint? & quomodo?*

2 *Chriſtus propriè, & principaliter offertur tanquam Victima in Sacrificio Miſsæ.*

3 *Divinum Suppoſitum in Chriſto an offeratur in Miſsa?*

4 *Chriſtus in ſumptione Sacrificii deſtruitur quo ad eſse Sacramentale.*

5 *Panis, & Vini ſubſtantia an ſit materia Sacrificii Miſsæ?*

6 *Species Sacramentales ſunt pars Victimæ, & Hoſtiæ, quæ immolatur in Miſsa; & quomodo?*

7 *Chriſtus in Miſsa eſt tota, & integra Victima.*

8 *Victima in Miſsa oblata non eſt Chriſtus nudè ſumptus, ſed ut unum compoſitum Sacramentale cum ipſis Speciebus.*

9 *Sacrificium Miſsæ idem eſt cum illo, quod fuit immolatum in Cruce, quo ad ſubſtantiale individuum.*

10 *Subſtantia non variatur, licèt varientur accidentia.*

OStendimus ſupra in Deciſione VIII. hujus tractatus ad Sacrificii eſſentiam eſſe neceſſariam Victimam, ſeu Hoſtiam, quæ mactetur; pluraque diſſeruimus circa nomina Victimarum, & earum diverſitatem tàm in Lege naturæ, & Moyſis, quàm apud Gentiles; & innuimus in Lege gratiæ, Victimam incruenti Sacrificii Miſſæ eſſe Corpus, & Sanguinem Domini noſtri JESU CHRISTI ſub ſpeciebus Panis, & Vini. In præſenti, poſt firmatam veritatem, quæ de fide eſt, Sacrificii ejuſdem Sacroſancti, quod offertur Deo in Miſſa, ſpecialiùs agendum eſt de ipſa Hoſtia, & Victima, quæ in ipſo Sacrificio immolatur.

Circa quam obſervare oportet (ut 1
etiam notavimus *in Deciſ. X. à num. 8. & ſeqq.*) quod in Sacro Myſterio Miſſæ tria reperiuntur omninò diſtinguenda; quæ Symbolum habent Victimæ, atque Hoſtiæ; ob eorum deſtructionem, quæ fit in Miſſa; nam aliàs diximus, de eſſentia Hoſtiæ, ſeu Victimæ eſſe, ut deſtruatur in ſignum ſupremi dominii Majèſtatis Divinæ; & noſtræ, rerumque noſtrarum ſubjectionis ad illud; ut latiùs *in Deciſ.III.* per totam. Hæc autem tria ſunt, primo Panis, & Vinum; quorum ſubſtantia per conſecrationem deſtruitur; ſecundò ipſe Chriſtus, qui per Verba conſecrationis fit Sacramentaliter præſens ſub ſpeciebus conſecratis; & tertiò ipſæ Species Sacramentales, quæ permanent cum ſubſtantia Chriſti; & priùs erant cum ſubſtantia panis, & vini.

Diſputant igitur Theologi ex his
tribus rebus, quænam ſit, quæ pro- 2
priè offertur, & Sacrificatur in Miſſa; ut verè, & propriè dici poſſit Sacrificium? Et equidem abſque ulla hæſitatione dicendum eſt, quod ipſe Chriſtus eſt res, quæ propriè, ac principaliter offertur, & immolatur in Sacrificio

cio Miſſæ . Hoc autem probatur au-
ctoritate , & ratione . Auctoritas de-
ſumitur , è Concilio Tridentino *Seſſ.
22. cap* 1. ubi de Chriſto loquens, in-
quit, quod *In Eucharistia novum inſti-
tuit Paſcha , ſeipſum ab Eccleſia per
Sacerdotes ſub ſignis viſibilibus immo-
landum*. Et idem Concilium *d. ſeſſ.* 22.
*cap.*2. pariter dicit : *In divino hoc Sa-
crificio , quod in Miſſa peragitur , idem
ille Chriſtus continetur, & incruentè im-
molatur, qui in ara Crucis ſemel ſeipſum
cruentè obtulit* : Hoc eodem modo lo-
quendi utuntur Sancti Patres , quos
refert Suarez *in* 3. *part. D. Thomæ tom.*
3. *diſp.*75. *ſect.*1. dum dicunt, ipſum
Chriſtum , Corpus , & Sanguinem
Chriſti ſacrificari, offerri , & immo-
3 lari in Miſſa . Quod ſi quis petat ,
an ſimul cum Humanitate in hoc Sa-
crificio offeratur etiam Suppoſitum Di-
vinum? Reſpondet Maſtrius *in* 4. *ſent.
diſp.*4. *q.*4. *num.*72. dicendum eſſe af-
firmativè; ſed eo modo, quo fuit obla-
tum in Cruce; nempè per ſolam idio-
matum communicationem ; non per
formalem actionis Sacrificativæ ſub-
jectionem ; implicat enim Suppoſitum
Divinum eſſe capax mutationis , quę
ad Sacrificium requiritur , & ſignifi-
cationis cultus Divini ; nam hęc ſup-
ponit inferioritatem ad Deum ; quod
Divino Suppoſito convenire nequit.

Ratione etiam probatur , quod ipſe
Chriſtus eſt Victima , & Hoſtia , quę
in Miſſa offertur , & immolatur ; ſi-
quidem cum Victima in Sacrificio ſit
deſtruenda, ut ſupra tetigimus, Chri-
ſtus in ſumptione Sacramenti immu-
4 tatur modo ſufficienti ad Sacrificium;
quia licèt non deſtruatur quoad eſſe
ſimpliciter , ſicut in antiquis Sacrifi-
ciis Victima mactabatur , & cremaba-
tur ; tamen deſtruitur quoad eſſe Sa-
cramentale; & licèt non deſinat quoad
ſubſtantiam , benè tamen quoad præ-
ſentiam Sacramentalem; & hoc om-
ninò ſufficit, ut propriè dici poſſit in
Euchariſtia Sacrificari ; quia ſic Deus
inſtituit hoc Sacrificium ; nempè hoc
modo extraordinario , & ſingulari ,
aliis Victimis, & Sacrificiis non com-
muni.

Quo verò ad ſubſtantiam Panis ,
& Vini , concedunt Theologi , quod 5
aliquo modo ſit materia Sacrificii
Miſſæ ; quamvis non ſit res, quæ pro-
priè , & principaliter immolatur , &
ſacrificatur . Hoc autem probant au-
ctoritate pariter , & ratione. Aucto-
ritas conſiſtit in illis orationibus ad of-
fertorium Miſſæ, quas recitat Eccle-
ſia, nempe *Suſcipe Sancte Pater* , *Om-
nipotens , æterne Deus hanc immaculatam
Hoſtiam &c.* Nec non *Offerimus Tibi
Domine Calicem ſalutaris &c.* Et nihi-
lominus illud , quod tunc Sacerdos
tenet in manibus eſt ſubſtantia Panis,
& Vini ; undè, licèt illa oblatio non
ſit formaliter immolatio, ſaltem indi-
cat, illud , quod tunc offertur , eſſe
materiam Sacrificii , quatenus conſtat
ex Pane , & Vino, tanquam materia
tranſeunte ; & ex termino , à quo ;
non tamen eſt res , quæ propriè , ut
principaliter ex intento offertur ; ſeu
Victima, quæ immolatur, & Sacrifi-
catur . Ratio illa eſt , quoniam ſub-
ſtantia Panis , & Vini in Sacrificio
Miſſæ deſtruitur in proteſtationem di-
vinæ potentiæ ; ergo habet naturam,
& qualitatem Victimæ ; quia tamen
ejus deſtructio non eſt primariò , ac
per ſe intenta ; ſed ſecundariò ad ve-
rificanda verba conſecrationis , & ad
introductionem Corporis , & Sangui-
nis Chriſti ſub ſpeciebus , quæ in hoc
Sacramento ſunt per ſe , & primariò
intenta ; ideò ſubſtantia Panis, & Vi-
ni nequit eſſe Victima propria hujus
Sacrificii ; ſed ſolùm ſpectat ad illud ,
ut terminus , à quo ; & ut materia
tranſiens, quæ ad pręſentiam rei prin-
cipaliter intentæ corrumpi debet . Ita
Suarez *d. diſp.*75. *ſect.*2. *Verſ. Dico ul-
timò* . Et Maſtrius *d. diſp.*4. *qu.*4. *ſub
num.*71.

Tandem quo ad ſpecies Sacramen-
tales ; etiam de ipſis plures inſignes 6
Theologi concedunt , affirmari poſſe,
eas habere qualitatem Victimæ in
Sacrificio Miſſæ non principalis , &

primariò intentæ; ſed ut quid minùs principale, atque ſecundarium. Id probant auctoritate, & ratione. Deducunt auctoritatem *ex cap. Hoc eſt. De Conſecrat. diſt.2.* ubi dicitur, *Hoc Sacrificium duobus conſtare, viſibili elementorum ſpecie; & inviſibili Domini Noſtri JESU CHRISTI carne, & Sanguine*. Ergo Species Sacramentales habent aliquid ſpectans ad Victimæ qualitatem. Ratio verò eſt duplex; Una, quia Victima in Sacrificio debet eſſe ſenſibilis; idcircò ut Victima in Sacrificio Miſſæ ſit ſenſibilis, & humano uſui accommodata, ipſæ Species dicuntur pertinere ad rationem hujus Victimæ; nam ipſæ faciunt, quod vera, & propria Victima, Corpus ſcilicet, & Sanguis Chriſti reddatur ſenſibilis, juxta finem, & intentionem ejuſdem Chriſti; qui, ut ait Concilium Tridentinum *d.ſeſſ.22. cap.1.* Ut *dilectæ Sponſæ ſuæ Eccleſiæ viſibile, ſicut hominum natura exigit, relinqueret Sacrificium*, Corpus, & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus Panis, & vini Deo Patri obtulit, ac ſub earumdem rerum Symbolis, Apoſtolis, eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, ut offerrent, præcepit. Altera ratio eſt, quia Species ipſæ valdè immutantur; nam in conſecratione à ſubjecto abſtrahuntur; & in ſumptione conſumuntur; quod eſt propriam Victimæ, & Hoſtiæ in Sacrificio immolatæ. Suarez *d.diſp.75.ſect.1. Verſ. Dico quartò*. Et Maſtrius *in cit. diſp.4. q.4. num.73.*

Sed tria obſtare videntur. Primum eſt, Si ſpecies Panis, & Vini rationem Victimæ haberent, & Hoſtiam
7 oblatam integrarent; Chriſtus non eſſet tota Victima, & tota Hoſtia, ſed pars Victimæ, & Hoſtiæ. Hoc autem eſt contra dicta Patrum, qui affirmant, Chriſtum eſſe integram Hoſtiam in Sacrificio Miſſæ. Secundum eſt, Victima in hoc Sacrificio eſt dignitatis infinitæ; ſed tales non ſunt ipſæ Species Sacramentales. Ergo non convenit, ut in hoc Sacrificio offerantur tanquam pars Victimæ infinitè dignæ. Tertium eſt; ſi Species Panis, & Vini pertinerent eſſentialiter ad Corpus, & Sanguinem Chriſti, qui eſt Victima oblata; ſequeretur, quod non eſſet idem Sacrificium, quod offertur in Miſſa, & illud quod oblatum fuit in Cruce; quod eſt contra Trident. *d.ſeſſ.22. cap.2.* affirmans unam, eamdemque eſſe Hoſtiam; ſola offerendi ratione diverſam. Ita Vaſquez *diſp.223. nu.43.* Coninch. *q.83. art.1. dub.4.* & Gavatius *de Sacrificio Miſſæ diſp.1. qu.6.*

His tamen non obſtantibus alii graviſſimi Theologi ſuſtinent, Species Sacramentales Panis, & Vini intrinſecè pertinere ad Victimam in Sacrificio Miſſæ oblatam, in quantum ipſa Victima oblata non eſt Chriſtus nudè 8
ſumptus, ſed ut unum compoſitum Sacramentale, conſtitutum ſimul cum ipſis Speciebus. Ad argumenta verò contraria reſpondent; & primò ad primum; quod Species Sacramentales non conſiderantur tanquam ſubſtantia Victimæ oblatæ, quæ eſt Chriſtus; ſed tanquam accidentia; ſub quibus continetur Chriſtus; & à quibus ipſe Chriſtus redditur Victima, & Hoſtia ſenſibilis in Miſſæ Sacrificio. Igitur ipſa Victima, & Hoſtia eſt ſolus Chriſtus; & ipſe ſolus complet totam Hoſtiam, & totam Victimam Sacrificii; in quo principaliter attenditur ſubſtantia rei oblatæ; ſecundariò autem accidentia; quæ non duplicant ipſam ſubſtantiam. Ad ſecundum reſpondent, & concedunt, Species non eſſe dignas, ut offerantur in hoc Sacrificio tanquam pars æquè principalis; ſecùs ut minùs principalis, & quaſi extrinſecum Victimæ indumentum. Ad Tertium negatur ſequela, quia ut ſit 9
idem Sacrificium hìc, quod fuit oblatum in Cruce, ſufficit, ut ſit idem ſubſtantiale individuum, eſtò ſit accidentaliter diverſum, quia individuatio non deſumitur ab accidentibus, ſed à ſubſtantia; ergo variatis accidenti- 10
bus, modò non varietur ſubſtantia; ſemper manet idem individuum, &

ſic

ſic eadem eſt Hoſtia, atque Victima, quoad ejus ſubſtantiam, quæ fuit immolata in Cruce, & quæ offertur in Miſſa; etſi diſcrimen exiſtat circa accidentia, quæ ſunt Species Sacramentales; ut doctè diſſerit Suarez *d. diſp. 75. ſect. 1. Verſ. Dico quartò*. Et Maſtrius *d. diſp. 4. q. 4. num. 74.* necnon in ſua Theologia Morali *diſp. 19. num. 41.*

DECISIO XXXI.

ARGUMENTUM.

Eſſentia Sacrificii Miſſæ in qua actione conſiſtat? An in oblatione ante, vel poſt Conſecrationem? vel in ipſa Conſecratione, aut fractione, ſivè ſumptione Hoſtiæ? Tres Sententiæ Theologorum referuntur, quorum aliqui eſſentiam Sacrificii ponunt in Conſecratione; alii in Sumptione, alii in utraque ſimul. Fundamenta, & rationes harum opinionum, & præcipuè pro tertia, quæ eligitur. Quid ſit Miſſa ſicca? An licita? An audienda de præcepto? Sacerdotes conſecrantes in Miſſa alta voce, an mortaliter peccent?

SUMMARIUM.

1 *Miſſæ actiones quinque, de quibus diſputatur, an ſint de eſſentia Sacrificii?*

2 *Oblatio Panis, & Vini in offertorio Miſſæ an ſit de eſſentia Sacrificii?*

3 *Eſſentia Sacrificii Miſſæ an ſtet in conſecratione? & num. 13.*

4 *Oblatio poſt conſecrationem an ſit de eſſentia?*

5 *Fractio Hoſtiæ in Miſſa an ſit de eſſentia Sacrificii?*

6 *Sumptio Sacramenti in Miſſa an ſit de eſſentia Sacrificii? & nu. 18.*

7 *Oblatio in Offertorio antiquitùs non fiebat.*

8 *Conſecratio an ſit deſtructiva Victimæ in Miſſa?*

9 *Oblatio ſimplex non eſt Sacrificium.*

10 *Hoſtia ſi cadat in Calicem, quid agendum?*

11 *Communio fidelium fit etiam extra Sacrificium.*

12 *Sententiæ tres Theologorum circa eſſentiam Sacrificii.*

13 *Conſecratio in Miſſa eſt actio eſſentialis Sacrificii.*

14 *Conſecrationis verba ponunt Corpus, & Sanguinem Chriſti ſeparatim.*

15 *Victimæ deſtructio phyſica an ſit neceſſaria in Sacrificio?*

16 *Miſſa eſt Sacrificium commemorativum Sacrificii Crucis.*

17 *Productio rei non exiſtentis an ſatis ſit ad eſſentiam Sacrificii?*

18 *Sacrificium cruentum in Cruce completum fuit in morte Chriſti.*

19 *Communio in Miſſa repræſentat mortem Chriſti.*

20 *Communio in Miſſa eſt deſtructio Victimæ immolatæ.*

21 *Paraſceves die an Miſſa ſit Sacrificium?*

22 *Participare de Altari an ſit participare de Sacrificio?*

23 *Sacrificium an ſit, ſi Sacerdos in Miſſa non ſe communicet?*

24 *Sacerdote moriente ad Altare poſt conſecrationem, quid agendum?*

25 *Sacrificii Miſſæ eſſentia conſiſtit in conſecratione, & ſumptione ſimul.*

26 *Oblatio Victimæ immolandæ, & ejuſdem deſtructio ſunt de eſſentia Sacrificii.*

27 *Conſecrare, & offerre Hoſtiam eſt unum, & idem.*

28 *Elevatio Hoſtiæ, & Calicis in Miſſa fit in omnibus Liturgiis.*

29 *Forma ordinationis Sacerdotum quæ?*

30 *Offerre Hoſtiam eſt eam ponere immolandam in Altari;*

31 *Oblationes verbales Hoſtiæ, quæ fiunt in Miſsa, ſunt cęremoniales.*

32 *Abraham ſacrificabat filium nullis præmiſſis oblationis verbis.*

33 *Sacrificii eſsentia prævalet præcepto de jejunio ſervando in Communione.*

34 *Conſecratio, & ſumptio in Miſsa non ſunt duo, ſed unum Sacrificium.*

35 *Conſecratio in Miſsa eſt pars eſſentialis magis principalis.*

36 *Miſsa ſicca quid ſit? Et an de præcepto audienda? Et an licita?*

37 *S. Ludovicus Rex Galliarum captivus apud Saracenos, audiebat quotidiè Miſsam ſiccam.*

38 *Melitenſes in triremibus audiunt Miſsam ſiccam.*

39 *Pueri an peccent recitando Miſſas ſiccas.*

40 *Bubulcus auſus celebrare Miſſam igne cęlitùs conſumptus.*

41 *Celebrans quando graviter peccet, proferendo alta voce verba conſecrationis?*

QVia plures actiones exercentur in Miſſa, quibus hoc Sacrificium perficitur, diſputant Theologi quænam ipſarum verè, & propriè ſpectet ad eſſentiam Sacrificii? & in qua eſſentialiter conſiſtat Sacrificium? In qua quidem diſputatione Scholaſtici ſatis obſcurè, & valdè prolixè ſe gerunt; nos autem obſcuritatem, & prolixitatem evitantes; ea, quæ ſcitu neceſſaria ſunt pro noſtri Cleri ſufficienti inſtructione referemus; difficiliora qui videre voluerint, adibunt Suarez *in 3. p. D. Thomæ diſp.75. ſect. 2. 3. 4. & 5.* Emin. Card. de Lugo *de Sacramento Euchariſt. diſp.19. ſect 3. & ſeqq.* Emin. Card. Bellarminum *lib.1. de Miſſa cap.27.* Leſſium *in 3.p. Ejuſd. D. Thomæ quæſt.83. art.1. dub.6.* Gonetum *tom.5. De Sacrificio Miſſæ diſp.10. art.2.* Abellyum *tom. 2. part.2. tract.1. cap.4. §.2.* Volpium *in Reſol. Moral. Verbo Miſſa reſol. 126.* Paſqualigum *de Sacrificio novæ Legis Quæſt.30. & ſeqq.* & Maſtrium, qui alios Scotiſtas allegat, tùm *in 4. ſent. d.diſp.4. de Sacramento ordinis q.4. art.2. & ſeqq.* tùm in Theologia Morali *diſp.19. num.33. & 35.*

1 Conveniunt omnes ſupradicti Doctores, eſſe quinque actiones in Miſſa, de quibus diſputari poteſt, an in aliqua earum conſiſtat eſſentia Sacrificii? ſunt autem iſtæ. 1. Oblatio Panis, & Vini in offertorio. 2. Conſecratio Corporis, & Sanguinis Domini. 3. Oblatio, quę fit poſt conſecrationem in illa Oratione *Undè & memores Domine &c.* in illis Verbis: *Offerimus prę̈claræ Majeſtati tuę de tuis donis, ac datis Hoſtiam puram &c.* 4. Fractio Hoſtiæ, & mixtio particulæ ejus in Sanguine. 5. Sumptio Sacramenti à Sacerdote offerente. Hæ omnes partes habent argumenta favorabilia, & argumenta contraria. Videlicet:

2 Pro prima actione. Sacrificium eſt oblatio facta Deo de re, quæ conſumitur, vel immutatur. Sed Sacerdos in offertorio offert Deo Panem, & Vinum, cujus ſubſtantia conſumitur, & immutatur. Ergo in ea oblatione ſtat eſſentia Sacrificii.

3 Pro ſecunda actione. Sacrificium Miſſæ eſt repræſentativum Sacrificii Crucis, in quo Sanguis Chriſti fuit à Corpore ſejunctus. Sed in conſecratione ex vi verborum Sanguis ſejungitur, & ſeparatur à Corpore. Ergo in conſecratione ſtat eſſentia Sacrificii.

4 Pro tertia actione. Illud eſt Sacrificium, in quo offertur Victima, quæ in eodem immolatur. Sed illis verbis *Offerimus Majeſtati tuæ de tuis donis, ac datis Hoſtiam puram, Hoſtiam ſanctam, &c.* verè fit oblatio ptopriè Victimæ, Corporis ſcilicet, & Sanguinis Chriſti tunc in Altaris exiſtentis. Ergo illa actio eſt eſſentialis Sacrificii.

Pro

Pro Quarta actione. Id eſt de eſſentia Sacrificii incruenti, & Euchariſtici, quod ſervatum fuit à Chriſto Domino in ejus inſtitutione. Sed Chriſtus Dominus conſecratum panem fregit, deditque diſcipulis ſuis, quibus dixit, *Hoc facite &c.* Ergo in fractione Hoſtiæ conſecratæ ſtat eſſentia Sacrificii.
5

Pro Quinta actione. Illud eſt de eſſentia Sacrificii, quod in eo omitti non poteſt. Sed ſi Sacerdos celebrans Miſſam moriatur ante communionem, debet alius Sacerdos etſi non jejunus ſumere Sacramentum. *cap. Nihil. cap.*
6 *Illud.* 7. *q.* 1. & idem præcipitur in Rubrica Miſſalis. Ergo ſumptio Sacramenti, & communio celebrantis eſt de eſſentia Sacrificii Miſſæ.

Argumenta contra omnes actiones prædictas ſunt ſequentia.

Contra Primam actionem. Id non eſt de eſſentia Sacrificii Miſſæ, quod
7 multo tempore fuit omiſſum ab Eccleſia. Sed illa oblatio panis, & vini in Offertorio aliquando fuit omiſſa, quia non reperitur in Liturgiis antiquis. Ergo ipſa non eſt de eſſentia Sacrificii Miſſæ.

Contra Secundam actionem. Actio Sacrificii, ut ſit de ejus eſſentia, debet
8 eſſet deſtructiva Victimæ, quæ immolatur. Sed conſecratio non eſt deſtructiva Chriſti in Miſsa immolati; immò dat ei novum eſſe Sacramentale. Ergo non eſt de eſſentia Sacrificii.

Contra Tertiam actionem. Simplex oblatio abſque immutatione rei obla-
9 tæ non eſt ſacrificium, ut probavimus ſupra *Deciſ. IV.* ſed in Oblatione *Undè & memores Domine &c.* poſt conſecrationem res oblata non immutatur. Ergo non eſt de eſſentia Sacrificii.

Contra Quartam actionem. Id, quod prætermitti poteſt in Miſſa, non
10 eſt eſſentiale Sacrificii Miſſæ. Sed fractio Hoſtiæ prætermittitur, ſi propter frigus, vel negligentiam dilabatur in calicem, ut ait Rubrica Miſſalis *de defectib. in celebr. Miſſæ cap. ult. num.* 10. Ergo fractio Hoſtiæ non eſt de eſſentia Sacrificii.

Contra Quintam actionem. Non ſpectat ad eſſentiam Sacrificii, quod 11
fieri poteſt extra ipſum Sacrificium. Sed communio, ſeu ſumptio ſpecierum conſecratarum fit ab omnibus fidelibus etiam extra Sacrificium. Ergo Communio, ſeu ſumptio Sacramenti in Miſſa non eſt de eſsentia Sacrificii Miſſæ.

His tamen minimè obſtantibus, ut Studioſus veram doctrinam præſentis Deciſionis habeat, advertere debet, in hac quæſtione, tres eſſe celebriores Theologorum ſententias, quarum ſingulæ ſunt probabiles; ſed tertia, 12
quam hìc amplectemur, eſt probabiliſſima. Prima ſententia eſt, quod eſſentia Sacrificii Miſſæ conſiſtat in ſola conſecratione, itaut communio, ſeu ſumptio Sacramenti non ſit pars eſſentialis, ſed integralis, quæ extrinſecè tantùm ad illud pertineat. Et hæc eſt Alani, Suarezii, Vaſquezii, Coninchii, Meratii, & aliorum, quos citat Maſtrius in Theologia Morali *d. diſp.* 19. *De Sacramento Ordinis num.* 32. Secunda ſententia tenet, quod ſola ſumptio Sacramenti in Miſſa ſit propriè, & formaliter Sacrificium, idcircò conſecrationem ſe habere antecedenter, veluti actionem præviam, & præparatoriam ipſius Sacrificii; & ita docent Angles, Ledeſma, & alii apud Vaſquez *diſp.* 222. *cap.* 3. Tertia ſententia affirmat, nec ſolam conſecrationem, nec ſolam Sacramenti ſumptionem integrare eſſentiam Sacrificii Euchariſtici; ſed utramque ſimul; & ſic ſuſtinent Emin. Cardinales Bellarminus, & de Lugo, Scortia, Averſa, Abellius, Poncius, Gavatius, & alii, quos citat, & ſequitur Maſtrius *in* 4. *ſent. d. diſp.* 4. *q.* 4. *art.* 3. & 4. & in Theologia Morali *d. diſp.* 19. *num.* 33.

Videamus breviter fundamenta præcipua omnium harum opinionum: & in primis illa, quæ conſtituunt eſſentiam Sacrificii Miſſæ in ſola conſecratione.

Pri-

Primum fundamentum. Ibi eſt eſſentia Sacrificii, ubi fit immutatio, &
13 deſtructio rei oblatæ. Sed in conſecratione immutatur, & deſtruitur ſubſtantia panis, & vini in Miſſa oblati. Ergo in conſecratione ſtat eſſentia Sacrificii. Hoc fundamentum communiter rejicitur, quia ſequeretur, Victimam oblatam eſſe panem, & vinum; non autem Corpus, & Sanguinem Domini; ac ulterius Sacrificium Miſſæ non eſſet idem cum Sacrificio Crucis, in quo ipſe Chriſtus fuit immolatus.

Secundum fundamentum. Eſſentia Sacrificii conſiſtit in occiſione Hoſtiæ, & mactatione Victimæ, quæ immo-
14 latur. Sed hæc occiſio, & mactatio habetur myſticè in conſecratione, in quantum per eam, vi verborum, Corpus à Sanguine ſeparatur. Licet enim utrumque ſub utraque ſpecie per concomitantiam reperiatur; hoc tamen per accidens eſt; verba enim Conſecrationis, quantum eſt de ſe, ſeparant Corpus à Sanguine, & compoſitum illud diſſolvunt, atque ita Sacramentaliter illud mactant; & ipſum ponunt in Altari ut Victimam occiſam, & mactatam. Ita Leſſius *lib. 12. de Perfectionibus Divinis numer. 95.*

Tertium fundamentum. Ad eſsentiam Sacrificii non ſemper requiritur deſtructio phyſica, & ſubſtantialis
15 Hoſtiæ oblatę; ſed ſufficit, quod ipſa Hoſtia immutetur à ſuo priori ſtatu in aliquem alium ſtatum decliviorem, & diverſum à primo. Hinc Sacrificia Moſayca non ſolùm fiebant per animalium occiſionem, ſed etiam per coctionem panis, effuſionem vini; & ſi quæ ſunt ſimilia. Sic ergo Chriſtus in Miſsæ Sacrificio quamvis non deſtruatur ſubſtantialiter; tamen deſtruitur modo humano; quia accipit ſtatum decliviorem à ſuo ſtatu naturali, & glorioſo, & transfertur in ſtatum longè diverſum ab illo; dum per conſecrationem transfertur in uſum cibi, & potus. Igitur in conſecratione conſiſtit eſsentia Sacrificii, & per ipſam ponitur in alio ſtatu diverſo, & decliviori à ſuo eſse naturali. Ita Emin. Card. de Lugo *de Euchariſt. diſp. 19. ſect. 5. num. 65.* Sed hoc non placet, immò rejicitur ab Averſa *de Sacrific. Miſſæ q. 11. ſect. 1.* ea ratione, quia per hanc immutationem in ſtatum diverſum, & decliviorem; Victima, quę eſt Chriſtus, nihil perdit de ſuo primo ſtatu naturali. Panis autem coctus, & Vinum effuſum in Sacrificiis Moſaycis amittebat priorem ſtatum naturalem.

Quartum fundamentum. Quamvis in Sacrificio abſoluto actualis deſtructio Victimæ ſit de eſsentia Sacrificii; attamen in Sacrificio commemo- 16
rativo ſufficit repræſentatio deſtructionis Victimę, factæ in abſoluto. Sed Sacrificium Miſsæ eſt commemorativum illius abſoluti, quod factum fuit in Cruce. Ergo in Miſsa ſatis eſt repræſentare deſtructionem Victimæ; prout facit conſecratio ambarum ſpecierum, quæ repræſentat mortem Chriſti Ita Vaſquez *diſp. 22. cap. 7. & 8.* Et Meratius *diſp. 36. ſect. 4. & alii.* Porrò neque hoc fundamentum placet, quia per ſolam repræſentationem Sacrificii cruenti facti in Cruce, ſi nulla realis immutatio Hoſtiæ interveniret in Sacrificio incruento Miſſæ, hoc non eſset verum, & proprium Sacrificium; ſed analogè tantùm, & non univocè; quemadmodum imago hominis analogè tantùm, & ęquivocè dicitur homo.

Quintum fundamentum. Eſsentia Sacrificii non ſolùm conſiſtere poteſt in immutatione, & deſtructione rei exiſtentis; ſed etiam in productione rei non exiſtentis, ſi ſic legitimè Sa- 17
crificium, & ad hoc ſit inſtitutum. Sed Sacrificium Miſsę tali modo inſtitutum fuit, ſcilicèt, ut per conſecrationem Chriſtus haberet novum modum eſsendi ſacramentaliter ſub ſpeciebus conſecratis. Ergo in conſecratione conſiſtit eſsentia Sacrificii Miſsę; per quam colitur, & honoratur Deus, ejuſ-

ejuſque ſupremum Dominium atteſtatur per novam productionem Rei , non minùs , quàm per rei deſtructionem . Ita Suarez *diſp.* 75. *lect.* 1. Coninch *q.* 11. *art.* 1. *dub.* 5. & alii recentiores . Cœterùm neque hoc fundamentum admittitur à Card. de Lugo *d. diſp.* 19. *ſect.* 4. *num.* 52. quia ſequeretur, quod generare filios, vel fabricare Templum in honorem Dei eſset Sacrificare.

Pro ſecunda opinione , quæ conſtituit Sacrificium Miſsę incommunione, & ſumptione Sacramenti , quam facit Sacerdos celebrans , ſequentia fundamenta habentur.

Primum fundamentum . In illa actione repoſita eſt eſſentia Sacrificii Miſſæ, in qua repræſentatur mors ipſius Chriſti ; ſicut enim in morte Chriſti completum fuit Sacrificium
18 cruentum in Cruce; ita per actionem repræſentativam mortis ejus in Miſſa completur Sacrificium incruentum Miſſæ . Sed hęc repræſentatio mortis Chriſti fit in communione , & ſumptione Sacramenti, ut patet ex verbis Apoſtoli 1. *Cor.* 11. 26. *Quotieſcumque manducabitis panem hunc , & calicem*
19 *bibetis , mortem Domini annunciabitis* . Ergo in ſumptione Corporis , & Sanguinis Domini ſtat eſſentia Sacrificii Miſſæ. Sed hoc fundamentum patitur difficultatem, quia aliàs ſequeretur , quod omnes communiones , quas faciunt fideles acccedentes ad Euchariſticam, eſſent Sacrificia.

Secundum fundamentum . Ibi eſt eſſentia Sacrificii , ubi Victimæ immolatæ fit immutatio, & deſtructio. Sed in Miſſa hæc immutatio, & deſtructio
20 immolatæ Hoſtiæ fit in ejus ſumptione; ergo ſumptioni ineſt eſſentia Sacrificii. Hoc non caret difficultate ; quia non ſola immutatio , & deſtructio Victimæ facit Sacrificium, neceſſaria eſt enim præcedens ejuſdem Victimæ oblatio juxta doctrinam S. Thomæ *in* 3. *p. q.* 86. *art.* 1. de qua infra *num* 26.

Tertium fundamentum. In die Paraſceves non conſecratur Hoſtia , ſed tantùm à Sacerdote ſumitur . Et nihilominus in Miſſa recitat Sacerdos illa Verba : *Et ſic fiat Sacrificium noſtrum in conſpectu tuo hodie , ut placeat tibi* 21
Domine Deus. Ergo ſola ſumptio conſtituit Sacrificium ; quod in Eccleſia Græca ſervatur etiam per plures dies Quadrageſimæ . Porrò hoc non ſubſiſtit ; quia in die Paraſceves non eſt propriè Sacrificium, quoniam Hoſtia non conſecratur in Miſſa ; per verba autem illa Sacerdotis non ſignificatur actio ſacrificandi ; ſed quod Corpus Chriſti pridiè fuit in Sacrificium oblatum.

Quartum fundamentum . Illa eſt actio ſacrificativa , per quam participamus de Sacrificio. Sed per ſumptionem Specierum conſecratarum fideles fiunt participes Sacrificii oblati in 22
Altare juxta alia verba ejuſdem Apoſtoli, 1. *Cor.* 10. 18. *Nonnè qui edunt Hoſtias, participes ſunt Altaris* , ideſt Sacrificii oblati in eodem Altari. Ergo ſumptio prædicta eſt actio Sacrificativa. At negatur minor ; quia participare de altari, non eſt participare de Sacrificio; laici enim ſumunt de Altari Sacramentum Euchariſtiæ; non Sacrificium.

Quintum fundamentum ex Concilio Toletano cap. 11. Quod habetur *in Can. Relatum. De Conſecrat. diſt.* 2. ubi dicitur : *Quale Sacrificium erit , cui* 23
nec ipſe Sacrificans particeps eſſe dignoſcitur? Si ergo abſque ſumptione non eſt Sacrificium, ipſa ſumptio eſt de eſſentia Sacrificii.

Ultimum fundamentum; quod poſitum fuit in prima argumentatione . Illud eſt de eſſentia Sacrificii , quod omitti non poteſt . Sed ſi celebrans moriatur ad altare antequam ſumat 24
Sacrificium ; debet ſumi ab alio Sacerdote etiam non jejuno. *cap. Nihil. cap. Illud*. 7. *q.* 1. & mandatur in Rubrica Miſsalis *de defectib. in celebrat. Miſſar. cap.* 10. *num.* 3. Ergo ſumptio eſt de eſsentia Sacrificii.

Tertia tandem ſententia, quæ pro-
babi-

babiliſſima eſt, & quam nos amplectimur, docet, rationem Sacrificii Miſsę eſsentialiter conſiſtere in utraque actione ſimul; conſecratione ſcilicet, & ſumptione ſpecierum Sacramentalium; itaut neutra ſine alia ſufficiat; neque ſola conſecratio, neque ſola Sacramenti ſumptio integrare valeat eſſentiam Sacrificii Euchariſtici; ſed utraque ſit neceſſaria ad ipſam eſſentiam integrandam; & in hoc ſenſu accipienda ſunt fundamenta poſita ſupra tàm pro conſecratione, quàm pro ſumptione; prout illa accipiunt Auctores hujus tertiæ opinionis, inter quos Emin. Card. Bellarminus, & de Lugo, Scortia, Averſa, Amicus, Hiqueus, Poncius, Gavatius, & alii relati per Maſtrium, qui pariter ita ſentit *d. diſp.4. q 4. nu.77. in 4. ſent.* & in Theol. Morali *d. diſp.19. num.34.*

25

Rationes autem demonſtrantes, Conſecrationem & Sumptionem ſpectare ad eſſentiam Sacrificii in Miſſa, pręter ſupradicta fundamenta, ſunt ſequentes. Prima; quia de eſſentia

26 Sacrificii eſt oblatio Victimæ immolandæ, & ejuſdem Victimæ oblatæ deſtructio; prout de oblatione oſtendimus ſupra *Deciſ. IV.* & de Victimæ deſtructione *Deciſ. X.* Modò conſecratio, quam Sacerdos gerens perſonam Chriſti facit in Altari, habet rationem oblationis externæ, & ſenſibilis requiſitæ ad Sacrificii proprietatem. Id probatur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.22. cap.1. & can.2.* ubi docet, Chriſtum dediſſe Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus poteſtatem offerendi Sacrificium Miſſę illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*. Ergo ex Patribus Concilii, & ex ipſo Concilio conſecrare, & offerre eſt unum, & idem. Verba Concilii in *d. cap.1.* ſunt

27 hæc: *Eiſdem* (Apoſtolis) *eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, ut offerrent, pręcepit, per hæc Verba; Hoc facite &c.* Et idem Concilium *in Can.2.* ſic loquitur: *Si quis dixerit illis verbis, Hoc facite &c. non ordinaſſe, ut ipſi, aliique Sacerdotes offerrent Corpus, & Sanguinem ſuum; Anathema ſit.* Igitur dum Sacerdos celebrans conſecrat Hoſtiam, & Calicem; ſimul, & eodem tempore facit Æterno Patri oblationem Corporis, & Sanguinis JESU CHRISTI Filii ejus; quæ quidem oblatio expreſsè deſignatur in elevatione Hoſtiæ, & Calicis, quam in omnibus Liturgiis, 28 etiam Eccleſiarum Orientalium, fieri demonſtrat Emin. Card. Bona *Rerum Liturgic. lib.2. cap.13. nu.2.* & habet relationem tùm ad oblationem in Sacrificio cruento Crucis, quam de ſe fecit Summus Sacerdos Chriſtus, quando in ea elevatus, *Tradidit ſemetipſum pro nobis Oblationem, & Hoſtiam Deo in odorem ſuavitatis. Epheſ. 5. 2.* tùm ad oblationes victimarum, quas faciebant Sacerdotes Aaronici elevantes eas coram Domino, ut legitur *in Exod. cap. 19. verſ. 24. & 26. In Levitic. cap. 23. verſ. 11. & 20. & in Numer. cap. 5. vers. 25. cap. 6. vers. 10. & cap. 8. verſ. 21.* quæ quidem figurabant Sacroſanctum Miſsæ Sacrificium.

Secunda ratio deducitur ex forma ordinationis Sacerdotum, in qua ordinando dicitur: *Accipe poteſtatem offerrendi Sacrificium Deo &c.* In illa autem forma Sacerdos accipit poteſtatem conſecrandi. Ergo conſecrare, & offerre; conſecratio, & oblatio ſunt unum, & idem in Sacrificio Miſsæ; & per conſequens Sacerdos conſecrando offert, & dum facit conſecrationem, facit etiam oblationem. 29

Tertia ratio addi poteſt, quia tunc Victima dicitur Deo offerri, dum ſupra Altare collocatur in proteſtationem Divinæ excellentiæ, & noſtræ ſubjectionis; & ut ex hebraico colligitur, 30 offerre ſignificat Hoſtiam ad immolationem adducere; & rem immolandam ponere in conſpectu Domini; ut de Sacrificiis Abelis, & Caini legitur in *Geneſi cap. 4. verſ. 3. & 4.* & de Sacrificio Gedeonis in *libr. Judic. cap. 6. vers. 19.* Igitur cum ex vi verborum conſecrationis Corpus, & Sanguis Chriſti ponantur ſuper Altare ſub ſpeciebus;

ciebus; rectè infertur, conſecrationem habere vim oblationis; & per conſequens ipſam conſecrationem attingere eſſentiam Sacrificii, poſitam in rei immolandæ oblatione.

Neque obſtat, ſi quis dicat, fieri à Sacerdote oblationes verbales tùm in offertorio, tùm poſt elevationem ca-
31 licis. Quia reſpondetur, oblationes illas verbales ſpectare ad cæremonias, non autem ad eſſentiam Sacrificii; quę attingitur ab ipſa oblatione reali per adductionem Victimæ in Altare, mediante conſecratione, non enim requiritur, ut in Sacrificio fiat oblatio Victimæ expreſſis verbis; ſed ſufficit, ſi fiat tantùm re; cum non in verbis, ſed in rebus Sacrificii eſſentia conſiſtat; & Sacrificium non in verbis, ſed in actione compleatur. Exemplum ſit de Abrahamo ſacrificaturo filium ſuum; à quo nulla verba ſcimus fuiſſe prola-
32 ta; ſed allegatum fuiſſe Iſaac; & ad ejus immolationem in Dei honorem proceſſiſſe, extenſa manu, & arrepto gladio; itaut illius Sacrificii oblatio conſiſteret non in verbis, ſed in actione. Igitur firmum remanet, Conſecrationem eſſe partem eſſentialem Sacrificii Miſſæ tùm ex fundamentis relatis in prima ſententia; tùm præcipuè quia continet in ſe oblationem, quam Sacerdos, conſecrans Species, facit in perſona Chriſti, de iiſdem Speciebus conſecratis, in quibus continetur Victima, quæ immolatur, nempè ipſe Chriſtus.

Altera pars eſſentialis ejuſdem Sacrificii Miſſæ eſt conſummatio Specierum, & ſumptio Sacramenti ex fundamentis congeſtis pro ſecunda ſententia; inter quæ illa duo præcipua,
33 quod de eſſentia Sacrificii eſt mactatio, & immutatio Hoſtiæ, & hæc fit in Miſſa per ſumptionem Sacramenti; & quod Eccleſia præcipit, caſu quo moriatur celebrans poſt conſecrationem, & ante Communionem; quod alius Sacerdos, etiam non jejunus debeat ſupplere, ſumere, & communicare; quia magis importat eſsentiam Sacrificii, quàm obſervatio pręcepti de jejunio in Communione.

Neque officit, ſi quis inculcet, & dicat, ſi conſecratio, & ſumptio Sacramenti ſunt de eſſentia Sacrificii; ergo in Miſſa non unum, ſed duo fiunt Sacrificia; primum in conſecratione; alterum in ſumptione. Reſpondetur, negando aſsumptum; & dicendo; Sacrificium Miſſæ inſtitutum eſſe à Deo in ſui honorem, & cultum in his duabus partibus eſsentialibus, conſecra- 34
tione, & ſumptione; quæ propterea non conſtituunt duo Sacrificia, ſed unum; quemadmodum in Lege veteri Holocauſtum conſiſtebat in mactatione Victimæ, & in ejus combuſtione; ac proinde mactatio, & combuſtio non erant duo, ſed unum ſacrificium; ut doctè diſserit Maſtrius *in* 4. *Sent. d. diſp.* 4. *q.* 4. *num.* 93. ubi contra Cardinalem de Lugo ſuſtinet, ſumptionem Specierum conſecratarum in Miſsa eſse partem eſsentialem Sacrificii, quia per ipſam immutatur, & deſtruitur Victima immolata, quod eſt de eſsentia Sacrificii.

Ex hucuſque dictis duo corollaria ſunt notanda. Unum eſt, quod licèt utraque actio, nempè conſecratio, & ſumptio eſsentialiter conſtituant Sacrificium Euchariſticum; nihilominùs conſecratio ſe habet magis principaliter, tùm quia provenit immediatè à 35
poteſtate Sacerdotali, quæ principaliter confertur ad ſacrificandum, ut conſtat ex forma Sacerdotii tradita à Concilio Florentino his verbis: *Accipe poteſtatem offerendi Sacrificium in Eccleſia &c.* Sacrificium autem cadit ſuper conſecrationem Corporis, & Sanguinis Chriſti: & hæc eſt prima, & principalis actio ſacerdotis; tùm etiam quia actio conficiendi Sacramentum eſt magis digna, quàm actio ſumendi; hæc enim etiam à Laicis fit, & fieri poteſt; non etiam illa, niſi à ſolis Sacerdotibus, qui ulteriùs non conſecrant in perſona propria; ſed in perſona Chriſti; cujus Paſſio præcipuè repræſentatur in conſecratione.

Aliud corollarium eſt, quod ubi deficit conſecratio, ibi non eſt Miſsa; & quamvis à Sacerdote recitetur Miſsa ſicca in die feſto, non eſt obligatio il-
36 lam audiendi. Dicitur Miſsa ſicca, quando deficiente opportunitate verè ſacrificandi, ob devotionem vel exercitus, vel navigantium, vel alicujus infirmi, Sacerdos indutus ſacris veſtibus recitat totam Miſsam, omiſſis verbis conſecrationis, ut refert Durandus *de Divin. Offic. lib.* 4. *cap.* 1. *nu.* 23. Henriquez in *Summa lib.* 9. *cap.* 27. *numer.* 3. Sed utrùm ſit licitum celebrare Miſsam ſiccam? diſputant Moraliſtæ, quos allegat Diana Coordinatus *tom.* 2. *tract.* 1. *reſolut.* 144. Lezana *in Summa tom.* 4. *Verb. Miſſa num.* 56. Cotonius *in ſuis Controverſ. lib.* 2. *Controverſ.* 5. *cap.* 3. *num.* 61. Biſsus *in Hierurgia tom.* 2. *Verb. Miſſa Sicca.* & Gobat *in Theolog. Experiment. tract.* 3. *nu.* 20. ubi alii negant; & alii affirmant; nam ex una parte videtur quædam irriſio rei Sacræ recitare Miſsam inſtitutam ad conſecrandum, & non conſecrare; at ex alia ſatisfaciendum cenſetur pietati fidelium illam cupientium audire, cum vero Sacrificio intereſse non poſſint. Hinc Sanctum Ludovi-
37 cum Galliarum Regem, jam in captivitate penes Saracenos detentum, ſolitum fuiſse, hanc Miſsam Siccam audire quotidiè refert Gulielmus Carnotenſis in ejus vita his verbis: *Totum officium Miſſæ abſque Sacramenti conſecratione aſſiduò cum uno Presbytero prædicatore, me adjuncto, ſibi tunc temporis clerico ſuo, jugiter exolvebat devoto corde.* Idem affirmat Gaufridus in vita ejuſdem Sancti; quam Miſsam ſine canone appellat. Idcircò Doctores dicunt, non eſse prohibitum Miſſam Siccam celebrare, in defectu veri Sacrificii, ubi concurrat vehemens devotio adſtantium; vel ubi talis vigeat conſuetudo; quam adhuc extare, præſertim in triremibus Melitenſibus, teſtatur Magrius *in Hierolexic. Verb.*
38 *Miſſa Sicca col.* 2. contra Quartum *in Rubric. Miſſalis part.* 1. *titul.* 14. *dub.* 4. *§. Dico* 3.

Sed nec illud omittendum, quod notat Gobat *d. tractat.* 3. *numer.* 71. videlicèt, non peccare pueros, qui domi Altariola excitant, atque in 39
iis ſacra ficca faciunt ex mera pietate, ſine prolatione verborum conſecrationis, & uſu vaſorum, ſeu Veſtium Sacrarum, ut de S. Franciſco Borgia puerulo refert Sacchinus *in Hiſtor. Societ. part.* 3. *libro* 8. *numero* 40. Ego tamen graviter increpavi; dum Vicarii Generalis munere fungerer hìc Patavii, quemdam juvenem plebejum, ſatis ingenioſum, ſed inimicum laboris, qui ad carpendas eleemoſynas, non ſolùm auditas à Prædicatoribus conciones, more prædicatorio in viis recitabat; ſed etiam domi, ſtructo Altari, quaſdam veſtes laceras induebat, & Miſsam Siccam celebrabat; non ex devotione, ſed ex quadam otioſitate, & vanitate; concurrentibus mulierculis ad idem opus. Ideò ei minatus fui carcerem, & verbera; & jure quidem; nam quemdam Cyrillum Paſtorem ſimilia agentem, & auſu temerario ſuper panem ſacroſancta verba proferentem ignis è cæ- 40
lo miſsus è veſtigio, unà cum ſociis adſtantibus, conſumpſit, ut ex Clichtoveo, & ex Dauroultio *capit.* 5. *titul.* 1. refert ipſemet Gobat *in citat. tractat.* 3. *numer.* 66. & 67. ſubdens *ibidem numero* 68. peccare mortaliter 41
Sacerdotem celebrantem, ſi tàm alta voce verba conſecrationis proferat; ut diſtantes ab Altari 40. paſſus illa intelligant, ex Gavanto *part.* 1. *titul.* 16. *numero primo*, ubi DD.

DE.

DECISIO XXXII.

ARGUMENTUM.

Vtrùm in Sacrificio Miſſæ, de ejus eſſentia ſit conſecrare utramque ſpeciem, Panem ſcilicet, ac Vinum? Argumenta ſeptem pro negativa, & totidem pro affirmativa. Hujus ratio præcipua quæ ſit? Miſſa numquam celebrata cum una ſola ſpecie. Fabuloſum, quod Innocentius VIII. conceſſerit Norvegiis, celebrare ſine Vino. Quis fuerit Cleophas vadens in Emmaus, & an ibi Chriſtus, conſecraverit Euchariſtiam? Celebrare cum una ſola ſpecie nunquam licitum, neque ex diſpenſatione Papæ. Rubrica Miſſalis declarata circa plures defectus ſpecierum.

SUMMARIUM.

1 *Sacrificium Miſſæ an de eſſentia exigat conſecrationem utriuſque ſpeciei?*
2 *Definitio ubi adaptatur, ibi eſt eſſentia rei definitæ.*
3 *Definitio Sacrificii verificatur in conſecratione unius ſpeciei tantùm in Miſſa.*
4 *Conſecratio unius ſpeciei ſtare poteſt ſine altera.*
5 *Repræſentatio mortis Chriſti habetur in una ſola ſpecie conſecrata.*
6 *Efficacia repræſentativa Sacrificii cruenti Crucis videtur eſſe in conſecratione tàm unius ſpeciei, quàm ambarum.*
7 *Mors Chriſti repræſentatur in Hoſtia, qua communicantur Laici.*
8 *Corpus Chriſti in ultima cœna conſecratum non erat exſangue.*
9 *Chriſtus in Emmaus ſolam panis ſpeciem conſecravit.*
10 *Sacrificium Miſſæ ad hoc eſt inſtitutum à Chriſto, ut expreſsè repræſentet ejus mortem in Cruce. & num. 19.*
11 *Repræſentatio mortis Chriſti in Cruce expreſsa haberi non poteſt in Miſsa, niſi in conſecratione ambarum ſpecierum.*
12 *Celebrare cum una ſola ſpecie eſset contra inſtitutum Miſsæ.*
13 *Melchiſedech obtulit panem, & vinum.*
14 *Remiſſio peccatorum non fit ſine ſanguinis effuſione.*
15 *Miſsa numquam facta fuit cum una ſola ſpecie Sacramentali.*
16 *Innocentium VIII. diſpenſaſse cum Norvegis, ut Miſsarent ſine Vino, eſt falſum.*
17 *Miſsa eſt unum Sacrificium, non duo.*
18 *Rubrica Miſsalis cur velit iterum conſecrari ſpeciem jam ſumptam, etſi validè conſecratam?*
19 *Miſsa debet expreſsè repræſentare Sacrificium Crucis.*
20 *An nulla ſit conſecratio unius ſpeciei, quando non intenditur conſecrare alteram? & num. 21.*
22 *Sacramentum cur ſubſiſtat in una ſola ſpecie; non autem ſubſiſtat Sacrificium?*
23 *Ratio Miſsæ pendet à voluntate Chriſti inſtituentis.*
24 *Chriſtus totus eſt ſacramentaliter tàm in una, quàm in alia ſpecie conſecrata.*
25 *Hoſtia, qua communicantur Laici, eſt pars victimæ immolatæ?*
26 *Miſsa eſt ad formam Sacrificii Euchariſtici oblati à Chriſto in cœna, etſi ibi repræſentata ſit mors ejus futura, in Miſsa repræſentetur mors præterita.*
27 *Cleophas unus è duobus diſcipulis euntibus in Emmaus, quiſnam fuerit?*

28 *Euchariſtiam conſecratam eſse à Chriſto in Emmaus. Contrarium num 29.*
30 *Sacrilegium grave eſset, velle celebrare conſecrando unam tantùm ſpeciem.*
31. *Celebrare Miſsam cum una ſpecie tantùm nunquam eſt licitum.*
32 *Pontifex an poſſit diſpenſare, ut Miſsa dicatur cum una ſpecie ſola?*
33 *Inadvertentia inculpabilis excuſat conſecrantem unam ſolam ſpeciem.*
34 *Conſecratio noviter facienda in Miſsa, ſi prima fuerit invalida.*
35 *Sumpta Hoſtia conſecrata, cur alia ſit conſecranda, unà cum alio vino, ſi reperiatur defectus in vino?*
36 *Scandalum, ut evitetur, ſufficit conſecrare ſolam ſpeciem pro illa, quæ reperta eſt inepta poſt ſumptionem alterius.*
37 *Sacerdos ſi moriatur ad Altare poſt conſecrationem, quid agendum?*
38 *Sacrificium imperfectum hujus diei an ſupplendum ſequenti die?*
39 *Hoſtia ſumpta ſi decumbat celebrans, an alius debeat ſumere ſanguinem, & perficere Miſſam? opiniones quatuor.*
40 *Celebrans ſi decumbat, & vires ſumat ſumpto vino Cretico, an Miſsam perficiet, ſi adſit alius Sacerdos jejunus?*

INſignis eſt & alia quæſtio agitata à Theologis, Utrum eſsentia Sacrificii Miſsę neceſsariò exigat conſecrationem utriuſque ſpeciei; panis ſcilicèt, & vini; vel ſufficiat conſecratio unius ſpeciei tantùm? In qua
1 Scholaſtici, & Moraliſtæ dividuntur in duas claſses; alii enim opinantur prædictam eſsentiam poſse ſalvari in conſecratione unius tantùm ſpeciei; & ita ſentiunt Caſalius *lib. 2. de Sacrific. Miſſæ cap. 25.* Bonacina *diſp. 4. de Sacrament. q. ult. punct. 2. num. 7.* Et plures alii quos citat Paſqualigus *de Sacrificio novæ legis quæſt 44. num. 3.* & Maſtrius *in 4. ſent diſp. 4. q. 4. nu. 94.* E contra alii defendunt, Conſecrationem utriuſque ſpeciei eſſe de eſsentia Sacrificii Miſſæ; inter quos Suarez *in 3. p. tom. 3. diſp. 75. ſect. 6. Verſ. Dico ſecundò.* Emin. Card. Bellarminus *lib. 4. de Euchariſtia cap. 22. Propoſit. 2.* Et Emin. Card. de Lugo *de Euchariſtia diſp 19. num. 105.* prȩter alios, quos citant, & ſequuntur iidem, Paſqualigus *d. q. 44. num. 5.* & Maſtrius *d. diſp 4. q 4. num. 94.* Argumenta pro utraque parte, omiſſis ſuperfluitatibus, ſunt ſequentia.

Pro prima opinione, quod ſatis ſit conſecratio unius ſpeciei ad eſsentiam Sacrificij Miſsæ, ita arguunt.

Primò, ubi adaptatur definitio Sacrificii, ibi habetur ejus eſſentia. Sed in conſecratione unius ſpeciei tantùm, 2
ſive ſit panis, ſivè ſit vini; adaptatur definitio Sacrificii. Ergo in una ſola ſpecie conſecrata exiſtit eſsentia Sacrificii Miſsæ. Minor propoſitio probatur. Definitio Sacrificii, ut oſtendimus ſupra *Deciſ IV. num. 1.* eſt iſta. *Sacrificium eſt oblatio externa, ſoli Deo facta, qua in teſtificationem ejus ſupremi Dominii, à legitimo Miniſtro res aliqua ſenſibilis, & permanens ritu myſtico conſecratur, & traſmutatur, in loco, & ſuper Altari ſolemniter ad hoc deputato, pro remiſſione peccatorum, nec non prȩſenti, æternaque felicitate populi obtinenda.* At omnes partes hujus definitionis verificantur tàm in conſecratione 3
Hoſtiæ, quàm in conſecratione Calicis; ſivè in conſecratione ſolius Panis, vel ſolius Vini. Ergo eſsentia Sacrificii Miſsæ ſalvatur etiam in una ſola ſpecie conſecrata.

Secundò conſecratio Corporis non dependet à conſecratione Sanguinis; nec è contra. Igitur poteſt una abſque alia validè fieri; & ſicut ratio Sacramenti in una ſpecie conſecrata ſubſiſtit; ita & ratio Sacrificij in unius ſpeciei conſecratione poteſt ſtare.

Ter-

Tertiò. Ratio Sacrificii incruenti Miſſæ conſiſtit eſſentialiter in conſecratione, qua myſticè, & Sacramentaliter repręſentatur Sacrificium cruentum mortis Chriſti, quæ eſſentialiter ſita eſt in ſeparatione animæ à corpo-
5 re. Sed in ſola conſecratione unius ſpeciei ſufficienter fit talis repræſentatio, quia vi verborum conſecrationis ſuper pane ponitur ſolum Corpus ſine anima, & ſine Sanguine; & vi verborum ſuper vino ponitur ſolus Sanguis ſine Corpore, & ſine anima; etſi in utraque conſecratione per concomitantiam ponatur Corpus, Sanguis, & Anima Chriſti. Ergo in una ſola ſpecie conſecrata habetur vera ratio, & eſſentia Sacrificii Miſſæ.

Quartò. Eadem efficacia repræſentativa Sacrificii cruenti Crucis eſt in unius ſpeciei conſecratione, ac in conſecratione ambarum; ſiquidem, licèt ex vi verborum vel ſolum Corpus, vel ſolus Sanguis ponatur in ſpecie; attamen in utraque per concomitantiam, ut diximus, eſt totus Chri-
6 ſtus. Igitur ſicut conſecratio utriuſque ſpeciei repræſentat Sacrificium Crucis; ita conſecratio unius ſolius ſpeciei; quia idem totus Chriſtus eſsẽtialiter eſt tàm in una ſola ſpecie, quàm in ambabus.

Quintò confirmatur: nam Euchariſtia, ut Sacramentum, in una ſola ſpecie repræſentat mortem Chriſti, juxta verba Eccleſiæ, quæ dicuntur
7 ad communionem Laicorum: *O Sacrum convivium, in quo Chriſtus ſumitur, recolitur memoria Paſſionis ejus*. Ergo ſicut in Sacramento una ſpecies repræſentat mortem Chriſti, ſic una ſola ſpecies in Sacrificio.

Sextò. Sacrificium Miſſæ debet eſ-
8 ſe ad formam Sacrificii Euchariſtici incruenti facti à Chriſto in Cęna. Sed in illo Corpus Chriſti non erat exſangue; neque ejus ſanguis effuſus de corpore. Ergo non eſt de eſſentia Sacrificii Miſſæ repræſentare Corpus Chriſti exangue, vel Sanguinem ſeparatum à Corpore per duplicem conſecrationem.

Septimò: Chriſtus dum conſecra-
vit in Emmaus, ubi fuerat invitatus 9
poſt Reſurrectionem à duobus Diſcipulis, ſpeciem panis tantùm conſecravit, ut legitur in *Luc. cap.* 24. *Verſ.* 30. Ergo in una ſola ſpecie datur eſſentia Sacrificii Miſſæ.

His tamen non obſtantibus contraria ſententia communiter defenditur à recentioribus ob ſequentia fundamenta.

Primò: Sacrificium Miſſæ ad hoc
ſpecificè eſt à Chriſto Domino inſtitu- 10
tum; ut in ipſo expreſsè repręſentetur Sacrificium cruentum Crucis, in quo ipſe Chriſtus per realem occiſionem, & ſeparationem Corporis, & Sanguinis immolatus fuit. Sed hæc myſtica immolatio, & ſeparatio Corporis, & Sanguinis, vi verborum conſecrationis, non habetur niſi in conſecratio- 11
ne utriuſque ſpeciei; quia per conſecrationem Panis, ex vi verborum, ponitur Corpus ejus myſticè à Sanguine ſeparatum; & per conſecrationem Vini ponitur Sanguis eodem modo ſeparatus à corpore. Ergo eſſentia Sacrificii Miſſæ conſiſtit non in conſecratione unius ſolius ſpeciei; ſed in utriuſque.

Secundò: Si Miſſæ Sacrificium fieri poſſet cum conſecratione Panis tantùm; vel ſolius Vini; id eſſet contra ejus inſtitutionem; in qua Chriſtus illud inſtituit conſecrando utramque
ſpeciem; & præcipiendo Diſcipulis, 12
ut ſub utraque ſpecie conſecrarent, ut habetur *in Conc. Trident. ſeſſ.* 22. *cap.* 1. Sed hoc eſſe non debet. Ergo.

Tertiò: Præterea in Sacrificio Miſſæ debet eſſe reipſa, quod fuit in typo in Sacrificio Melchiſedech; cum Chriſtus ſit Sacerdos ſecundum ordi-
nem Melchiſedech. *Pſal.* 109. *Verſ.* 5. 13
Sed Melchiſedech non obtulit Panem tantùm, nec tantùm Vinum; ſed Panem, & Vinum ſimul. *Geneſ.* 14. *Verſ.* 18. Ergo eſſentia Sacrificii Euchariſtici haberi non poteſt niſi in oblatione, & conſecratione utriuſque ſpeciei.

Quartò: Sacrificium Miſſæ ordinatum

tum eſt in remiſſione peccatorum: ideòque appellatur Propitiatorium, ut
14 diximus ſupra *Deciſ.XIV. nu.7.* Sed ſine Sanguinis effuſione non fit remiſſio. *Hebr.9. Verſ.22.* Ergo in Sacrificio Miſſæ non ſolius Panis conſecratio; ſed etiam vini intervenire debet, ut expreſſa habeatur effuſionis Sanguinis repræſentatio.

Quintò: Accedit univerſalis Eccleſiæ conſuetudo, quæ numquam paſſa
15 eſt in ullo caſu Sacrificium Miſſæ offerri ſine utraque ſpecie; ut probat Emin. Card. Bellarminus *d. lib.4. de Euchariſt. cap.22. Verſ. Idem colligitur.* Emin. Card. de Lugo *de Sacramento Euchariſtiæ diſp.19. nu.119.* & Maſtrius *d. quæſt.4. diſp 4. nu.100.* ubi refellunt aſſertam diſpenſationem Innocentii VIII. cum Norvegis, ut ob defectum vini in una tantùm ſpecie Panis conſecrarent, de qua Volaterranus *lib.7. Geographiæ cap.4.* Onuphrius Panvinus *in Chronic. Anno* 1490. Et Claudius Sainctes *repetit.10. de Euchar. cap.*
16 3. ubi non Innocentium VIII. Sed Innocentium IV. nominat; & de utroque commentitia, & fabuloſa eſt aſſerta diſpenſatio; quæ neque facta fuit, neque fieri potuiſſet contra id, ad quod ſignificandum eſt inſtitutum à Chriſto.

Sextò: Adiungitur aliud inconveniens, quod ſequeretur, ſi eſſentia Sacrificii ſubſiſteret in conſecratione unius ſpeciei tantùm; videlicèt quod non eſſet unum; ſed duo Sacrificia, quæ in eadem actione fierent, unum ſub ſpecie Panis, & aliud ſub ſpecie Vini. Hoc autem dari, aut dici non debet; quia Chriſtus inſtituit unicum tantùm Sacrificium, ſub utraque ſpe-
17 cie immolandum, ut ait Concil. Tridentinum *d. ſeſſ.22. cap.1.* Et Miſſa eſt unum Sacrificium; non autem duo.

Septimò. Facit Rubrica, de qua in-
18 fra *nu.35.* mandans, ſi poſt ſumptionem unius ſpeciei conſecratæ reperiatur altera inepta; denuò conſecrari utramque ſpeciem. Cur ita? Si una fuit validè conſecrata, quare reiteratur conſecratio? Utique ut ex conſortio utriuſque ſpeciei reſultet expreſſa repræſentatio mortis Chriſti, in qua conſiſtit eſſentia Sacrificii Euchariſtici.

Hac retenta opinione; quæ, ut dixi, communior, & probabilior eſt; & quam amplectitur etiam Diana *part.10. tract.16. Miſcell.6. reſol.63.* Quæ in coordinato poſita eſt *tom.2. tract.1. reſol.229.* Et pariter in coordinato *tom. 3. tract.1. reſol.47.* deſumpta ex Diana antiquo *in part.8. tract.1. reſol.23.* breviter eſt reſpondendum argumentis contrariis. Nam

Ad Primum ita reſpondet Maſtrius *d. diſp.4. q.4. nu.103.* videlicet: *Si Sacrificium ſumatur ſolùm pro reali oblatione, & immutatione rei in honorem Dei, ſic in ſingulis ſpeciebus Euchariſtiæ, & in qualibet per ſe ratio Sacrificii invenitur. At ulterius ſi conſideretur, quod* 19
eſt ſpeciale in Sacrificio Euchariſtiæ ex vi ſuæ inſtitutionis, quod nimirùm ſit expreſſa, & completa repræſentatio Sacrificii cruenti in Cruce peracti; ſivè myſtica quædam mactatio, & corporis à Sanguine ſeparatio; planè in hoc ſenſu negatur aſſumptum; non enim ita clarè, & completè paſſio Chriſti repræſentatur in conſecratione unius dumtaxat ſpeciei; ſicut in utraque. Et in hac ratione pedem figunt omnes Theologi hanc opinionem ſequuti; advertentes, non ſatis eſſe conſiderare eſſentiam Sacrificii in genere; ſed eſſentiam Sacrificii Euchariſtici ita inſtituti, ut repræſentet expreſsè ſeparationem Sanguinis à corpore Chriſti, & conſequenter etiam ejus animæ, realiter factam in Cruce; & hanc expreſſam repræſentationem non habemus in conſecratione unius ſpeciei tantùm; ſed in conſortio utriuſque.

Ad ſecundum argumentum contrarium reſpondetur; nonnullos DD. 20
probabilem opinionem dixiſſe illam, quæ tenet, Sacerdotem, qui non intendit Sacrificare, nec conſecrare utraſque ſpecies; invalidè conſecrare unam ſpe-

ſpeciem tantùm, ea ratione quia Chriſtus ita inſtituit Sacramentum Euchariſtiæ, ut ſimul illud inſtituerit in ratione Sacrificii; nec voluerit fieri Sacramentum ſine Sacrificio, nec Sacrificium ſine Sacramento; prout ipſe eodem tempore, & eadem actione in noviſſima cœna conſecravit, & ſacrificavit; & ſic fieri per Apoſtolos, & Sacerdotes præcepit; quibus non dedit duas poteſtates ſeparatas ad conſecrandum tantùm; & ad ſacrificandum tantùm; ſed unicam ad ſimul conſecrandum, & ſacrificandum, ut diſſerit Suarez *in 3. p. D. Thom. tom. 3. diſp. 43. §. Dico primò.* Emin. Card. de Lugo *De Euchariſtia diſp. 19. num. 103.* Et Diana *part. 10. tract. 16. reſol. 62.* Quæ in Coordinato eſt *d. tom. 2. tract.*
21 *1. reſol. 228.* Sed poſtpoſita hac opinione ſpeculativa; quia in praxi ſervatur contrarium; nam conſecrata Hoſtia, oſtenditur adoranda à populo antequam ſit conſecratus Calix; reſpondetur ad argumentum; ſubſiſtere Sacramentum in conſecratione unius ſpeciei tantùm; ſed non ſubſiſtere Sa-
22 crificium; quia Euchariſtia ut Sacramentum inſtituta eſt à Chriſto per modum cibi; & una ſola ſpecies conſecrata conſtituit Corpus Chriſti, aptum ut manducetur per modum cibi ſpiritualis: at Euchariſtia ut Sacrificium inſtituta eſt per modum Victimæ immolatæ; & talis modus non habetur, niſi per conſecrationem ambarum ſpecierum; itaut vi verborum ponatur Corpus ſeparatum à Sanguine, & Sanguis ſeparatus à Corpore; & hoc modo fiat expreſſa repræſentatio Sacrificii cruenti completi à Chriſto in Cruce per effuſionem Sanguinis, & illius ſeparationem à Corpore. Eſt igitur diſcrimen in ratione Sacramenti, & in ratione Sacrificii; & ideò argumentum non concludit.

Ad Tertium reſpondetur. Quod licèt aliquo modo per conſecrationem unius ſpeciei tantùm repræſentetur mors Chriſti, quia vi verborum ponitur Corpus, non poſito ibi Sanguine; vel ponitur Sanguis, non poſito ibi Corpore; nihilominùs multò clarius; & expreſſius declaratur, & exprimitur realis ſeparatio, quæ facta eſt in Cruce, Corporis Chriſti à Sanguine ipſius; & ejuſdem Sanguinis à Corpore. Cum igitur tota ratio Sacrificii 23
Miſſæ pendeat ex voluntate Chriſti inſtituentis, qui voluit, quod illa realis ſeparatio Sanguinis à Corpore clariùs, & expreſſius repræſentaretur per conſecrationem utriuſque ſpeciei; hac de cauſa eſſentia Sacrificii ſtare non poteſt in una ſola ſpecie conſecrata.

Ad Quartum reſpondetur; negando paritatem efficaciæ repræſentativę Sacrificii cruenti in una ſpecie ſola, ſicut in ambabus; quia licèt tàm in una ſpecie conſecrata, quàm in ália exiſtat Sacramentalìter totus Chriſtus 24
habens non corpus exſangue, ſed corpus vivum cum ſuo Sanguine; nihilominus, ut dictum eſt, conſecratio ambarum ſpecierum magis claré, & expreſsè repræſentat mortem Chriſti, quam pertulit in Cruce; quia per utramque conſecrationem ponitur ſeparatum Corpus à Sanguine; & Sanguis à corpore vi verborum, & per illam ſeparationem reſultat prædicta clara, atque expreſſa manifeſtatio.

Ad Quintum reſpondet Paſqualigus *de Sacrificio novę legis d. q. 44. num. 13.* 25
Quod *Euchariſtia non repręſentat mortem Chriſti, niſi quatenus eſt victima, quę ſuperfluit Sacrificio, atque adeò dependenter ab ipſo Sacrificio, ſeu actione Sacrificandi: undè licet in una ſpecie ſit totum Sacramentum, non tamen eſt tota raprę ſentatio: ſed tantùm inadęquatè; quia ſe habet ut pars victimę occiſę; & repręſentat mortem Domini cum ordine ad aliam partem; & quatenus ſupponit victimam occiſam myſticè in conſecratione utriuſque Speciei.*

Ad ſextum reſpondetur; quod Sacrificium incruentum, & Euchariſticum oblatum à Chriſto in cœna fuit expreſsè ſignificativum ejus mortis futuræ; & ideò conſecravit, & immolavit

lavit ſub utraque ſpecie; ut igitur Sacrificium Miſſæ ſit ad formam illius Sacrificii oblati à Chriſto in cœna, debet fieri cum conſecratione utriuſque
26 ſpeciei. Nec implicat, quod in illo Sacrificio repræſentatio eſſet de morte futura; in Sacrificio autem Miſſę ſit repræſentatio de morte præterita; quia hæc eſt differentia tantùm accidentalis, quæ non variat eſſentialiter Sacrificium Miſsæ; quod quidem eſt idem ſpecie cum Sacrificio cęnę; nam in utroque Sacrificio eſt eadem res oblata; & idem offerendi modus per myſticam, & Sacramentalem immolationem. Satis ergo nobis eſt, quod Sacrificium Miſsæ ex ſui inſtitutione ſignificet, ac reprępſentet paſſionem, & mortem Chriſti ſivè pręteritam, ſivè futuram; ut doctè explicat Maſtrius *in* 4. *d. diſp*.4. *q*.5. *nu*.109.

Ad ſeptimum reſpondetur, quod equidem graviſſimi Eccleſiæ Patres, quos refert Bonacina *de Sacram. Euchar. diſp*.4. *q*.2. *punct*.3. *num*.5. opinati ſunt, Chriſtum Dominum conſecraſse Euchariſtiam, dum in caſtello recumberet cum duobus illis Diſcipulis, unus quorum vocabatur Cleophas, & cre-
27 ditur fuiſse frater S. Joſeph ſponſi Deiparę Virginis, & pater Apoſtolorum Jacobi minoris, & Judæ Thadęi, ut notat Menochius *in Hiſtor. Sacra lib.* 8. *cap*.4. *num* 1. Quod autem ibi conſecrata fuerit Euchariſtia, habentur tres rationes; Una, quod Evangeliſta Lucas utitur illis verbis: *cognoverunt*
28 *eum in fractione panis. Luc*.24. *Verſ* 35. per quæ verba denotatur Euchariſticum Sacramentum *Act*. 2. 4. *&* 1. *ad Cor*.10. 16. Altera, quia Chriſtus non benedixit Panem antequam ſederent ad menſam; ſed cum ſediſsent: *Et factum eſt, dum recumberet cum eis, accepit panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis. Luc*.24 *Verſ*.30. Ideò illa non fuit benedictio Menſæ, ſed conſecratio Euchariſtiæ. Tertia, quia ait textus *ibid. Et aperti ſunt oculi eorum, & cognoverunt eum*: quod eſt proprium Venerabilis Sacramenti illuminare corda fidelium ad cognoſcendum, & amandum Deum, ut conſiderant Cornelius à Lapide, Barradas, & Tirinus ſuper *d. cap*.24. *Luc. Verſ*. 30. Et Menochius *d. lib*.8. *cap*.4. *num*.2. Nihi- 29
lominùs alii Eccleſię Doctores autumant, benedictionem illam, ac fractionem Panis non fuiſse conſecrationem Sacramentalem Euchariſtię; ad quam ſumendam pręditi Diſcipuli non videbantur præparati; ſed fuiſſe ſimplicem Menſæ benedictionem, ut cibum corporalem ſumerent, ut ex Cornelio Janſenio, & Gulielmo Eſtio notat Menochius *d. num*.2 Quare Paſqualigus *d q*.44. *num*.15. ita reſpondet. *Non eſt certum, quod tunc Chriſtus conſecraverit; & ſi conſecravit, non eſt certum, an conſecraverit in una tantùm ſpecie. Quidquid tamen ſit, dato quod conſecraverit, id fuit ex ſuprema auctoritate, quam habebat, ut inſtitutor Sacrificii: & non eſt uſus Sacrificio inſtituto pro Eccleſia in ultima cœna, ſed alio ſpeciali Sacrificio, tunc ſibi benè viſo.* Eamdem reſponſionem dat Bonacina *in cit. diſp*.4. *qu*.2. *punct*.3. *num*.7.

Stante igitur hac communi, & magis probabili opinione quod ambę ſpecies Panis, & Vini, neceſſariæ ſint ad eſſentiam Sacrificii Miſſæ, adeò ut una ſine altera abſque gravi Sacrilegio conſecrari non poſſit, ut habetur *in cap. Comperimus. De Conſecr. diſt*.2. relatum etiam à Reginaldo *in Praxi fori Pęnitent. lib*.29. *num*.13. ex eodem notanda ſunt ſequentia documenta ad majorem Sacerdotum inſtructionem.

Documentum primum. Illicitum eſſe de ſe, formaliter, ſeu directè in- 30
tendere Sacrificii mutilationem, ideſt conſecrare ſub una tantùm ſpecie, quia præceptum divinum eſt negativum, videlicet, ut numquam fiat Sacrificium cum una ſola ſpecie, ut ait Suarez *in* 3. *p. tom*.3. *diſp*.43. *ſect*.4. & Reginald. *d. lib*.29. *num*.15. & qui ſic conſecraret grave Sacrilegium committeret.

Documentum Secundum. Nulla 31
de cauſa, non tàm privata; ſed neque

que publica, licitum eſt Sacerdoti directè unam ſolam ſpeciem conſecrare; puta ſi vinum haberi non poſſet, celebrare cum ſola Hoſtia pro communicando infirmo; vel ut populus Miſſam audiat. Reginaldus *d. lib.* 29. *n.* 15. Bonacina *d. diſp.* 4. *qu.* 2. *punct.* 3. *nu.* 9.

Documentum Tertium; etſi aliqui Doctores antiqui ſcripſerint, Summum Pontificem poſſe diſpenſare, ut fiat Sacrificium cum conſecratione unius ſpeciei tantùm, quos citat Bonacina *d. punct.* 3. *nu.* 13. & Paſqualigus
32 *d. quæſt.* 46. *nu.* 1. *&* 2. Contrarium tamen eſt tenendum juxta probabiliorem opinionem Theologorum, & Canoniſtarum, quos cumulat idem Paſqualigus *ibid. nu.* 3. ob plurimas rationes per eumdem relatas, quarum pręcipua eſt, quod conſecratio utriuſque ſpeciei eſt de pręcepto Divino; & de intrinſeca ratione Sacrificii Euchariſtici. Emin. Card. de Lugo *de Sacram. Euchariſt. d. diſp.* 19. *ſect.* 8. per totam idem affirmans.

Documentum Quartum. A pecca-
33 to tranſgreſſionis prædicti præcepti Divini excuſat inadvertentia inculpabilis, qualis cenſetur illa, ſi quis bona fide putans, ſe ponere vinum in Calice, poneret aquam; & ſic conſecraret ſolum Panem; & poſtquam deprehendit, eſſe in Calice aquam, non poſſet abſolutè reperiri Uinum conſecrandum; vel non ſine magno ſcandalo, aut periculo. Reginaldus *d. lib.* 29. *nu.* 14.

Documentum Quintum. Si celebrans, ante conſecrationem, cognoſcat
34 defectum eſſentialem in ſubſtantia Panis, vel Vini, proiiciat; & Panem, ſeu Vinum abſque defectu ſubſtituat, & conſecret. Si verò id cognoſcat poſt conſecrationem, debet iterum conſecrare, vel Hoſtiam ſolam, ſi illa ſola habeat defectum, vel Vinum ſolum, ſi in ipſo tantùm defectus ſit; vel utrumque, ſi utraque ſit materia inepta. Rubrica Miſſalis *de defect. in celebr. Miſſ. occurrent. cap.* 3. *nu.* 4. *&* *cap.* 4. *nu.* 3.

Documentum Sextum. Si ſacerdos deprehendat defectum in ſpeciebus poſt 35
conſecrationem, ante ſumptionem, iterum conſecret vel unam, vel ambas ſpecies, removendo ab Altari illam, vel illas, in quibus erat defectus. d. Rubrica Miſſalis *cap.* 3. *num.* 5. & *cap.* 4. *num.* 4. At ſi defectus deprehendatur poſt ſumptionem ſpecierum conſecratarum; tunc debet iterum conſecrare novam Hoſtiam, & novum vinum, & utrumque iterum ſumere; & hoc quamvis defectus fuiſſet non ſolùm in utraque ſpecie conſecrata; ſed etiam ſi in una tantùm, ſivè in ſpecie Panis, ſivè in ſpecie vini. d. Rubrica Miſſalis *cap.* 3. *numero* 6. *&* *cap.* 4. *numero* 5. S. Thomas 3. *p. qu.* 83. *art.* 6. *ad Quartum*. Ratio eſt, nam licèt una ex ſpeciebus fuerit validè conſecrata, quia altera defecit, non potuit expreſsè repræſentare Sacrificium cruentum Crucis, ad quam expreſſam repræſentationem, ut dictum eſt ſupra *num.* 11. *&* 12. requiritur utraque ſpecies validè conſecrata in eadem actione, & Sacrificio Miſſæ. Excipit Rubrica Miſſalis *d. cap.* 4. *num.* 5. niſi timor ſit ſcandali; tunc enim ad ſcandalum evitandum ſatis eſt cònſecrare noviter aliam ſpeciem ab illa, quę re- 36
perta fuerit inepta, & eam conſecratam ſtatim ſumere Biſſus *in Hierurgia tom.* 2. *Verbum Vinum*. § 7.

Documentum Septimum, & ultimum. Si Sacerdos celebrans ita gravi- 37
ter infirmetur poſt conſecrationem unius, vel ambarum ſpecierum, ut proſequi Sacrificium non valeat; Miſſa expleri debet per alium Sacerdotem ab eo loco, ubi ille desiit; & in caſu neceſſitatis etiam per non jejunum. Rubrica Miſſalis *d. tit. cap.* 10. *num.* 3. Diana *part.* 10. *tract.* 11. *reſ.* 4. Quæ in Coordinato obtinuit ſedem *in tom.* 2. *tr.* 1. *reſol.* 239. ubi movet dubium; quid agendum, ſi alius Sacerdos haberi non poſſit, niſi die ſequenti; an ſit complendum Sacrificium relictum imperfectum antecedenti die ob mortem ce- 38
lebrantis? Et reſpondet, affirmare

Henriquez *lib.9. cap.40. num.1.* & Tamburinum *in Opuſcul. de Sacrific. Miſſæ lib.2. cap.8. §.1, num.6.* & ibi Sà non expunctus *Verb. Miſſa nu.38.* Sed negare Averſam *de Sacram. Euchariſtiæ quæſt. 11. ſect.2.* cui ipſe Diana adhæret, ea ratione quia, per dilationem unius diei non eſſet una moralis actio per continuationem moralem; undè in tali caſu, ſatis eſſet, ut in alia Miſſa ſumerentur Species conſecratæ, quæ in Altari remanſerunt ob decubitum celebrantis antedicti. Quod ſi idem celebrans decumberet poſt Communionem Hoſtiæ, an alius Sacerdos debeat ſupplere ſumendo Sanguinem? & Miſſam perficiendo uſque in finem? Dia-
39 na *part.10. tract.12. reſol.15.* Coordinatus autem *d. tom.2. tract.1. reſol.240.* ponit quatuor opiniones. *Primam*, quod non ſit opus alia perfectione Sacrificii. *Secundam*, quod ſit perficiendum Sacrificium ab alio Sacerdote, qui Speciem Sanguinis ſumat, & Miſſam compleat. *Tertiam*, quod alius Sacerdos in tali caſu debet Panem novum, & novum Vinum conſecrare, & ſumere unâ cum Sanguine, qui non fuit ſumptus à celebrante defuncto. *Quartam*, quod alius Sacerdos debet tantùm conſecrare novam Hoſtiam, & illam ſumere cum ſpeciebus Vini jam conſecrati à primo Sacerdote; & omnis opinio habet ſuos Doctores; ipſe tamen Diana amplectitur opinionem ſecundam; quæ quidem fundatur in Rubrica Miſſalis *d. cap.10. num.3.* ibi: *Miſſa per alium Sacerdotem expleatur ab eo loco, ubi ille deſiit, & in caſu neceſſitatis etiam per non jejunum.*

Tandem Lector notet curioſum Ca-
40 ſum. Celebrans cadit in deliquium poſt conſecrationem. Juvatur ab aſſiſtentibus exhibitione vini cretici, quo ſumpto reaſſumit vires: adſtat alius Sacerdos jejunus; quis horum debet perficere Miſſam? Reſpondet Gobat *in Theol. experim. tract.3. num.806.* quod ipſe celebrans, etſi non amplius jejunus, debet ſuum Sacrum continuare, poſtpoſito alio Sacerdote jejuno, quia præceptum divinum de Sacrificio perficiendo ab eo, qui cœpit, prævalet præcepto jejunii naturalis, quod omninò videtur deſinere in tali caſu.

DECISIO XXXIII.

ARGUMENTUM.

Celebris Theologorum Controverſia, *An fructus, ſeu valor Sacrificii Miſſæ ſit infinitus, vel finitus?* breviter, ſed clarè examinatur, & reſolvitur. Fructus Miſſæ triplex, generaliſſimus pro tota Eccleſia Catholica; Medius pro dantibus ſtipem; & Specialiſſimus pro celebrante. Vtrùm una Miſſa tantum proſit applicata uni, quantum ſi pluribus applicetur? Omnes cooperantes Sacrificio Miſſæ, magnam fructus partem reportare auctoritatibus, & exemplis comprobatur. Stipendia plura pro una Miſſa an licitè recipiantur?

SVMMARIVM.

1 *Miſſæ valor, ſeu fructus an ſit finitus, vel infinitus?*
2 *Miſſæ fructus triplex Meritorius, Impetratorius, & Satisfactorius.*
3 *Fructus ſatisfactivus in Miſſa habetur ſemper infallibiliter.*
4 *Offerentes Miſſam ſunt ſex.*
5 *Chriſtus eſt primus, & principalis offerens in Miſſa.*
6 *Sacerdos celebrans eſt ſecundus offerens in Miſſa.*
7 *Eccleſia Vniverſalis dicitur offerre Sacrificium Miſſæ.*
8 *Miſſæ Sacrificio actualiter cooperantes dicuntur offerentes.*
9 *Intereſſentes Sacrificio Miſſæ inter offerentes numerantur, & reportant fructum ſpecialiſſimum.*

Et

Et numero 53.
10 *Miſsam audire impensè cupientes, dicuntur ſpiritualiter offerre.*
11 *Fructus Miſsæ alius ex opere operato; alius ex opere operantis. Et uterque in quibus conſiſtat?*
12 *Celebrantium abſque devotione parvus, aut nullus eſt fructus ex opere operantis.*
13 *Miſsæ fructus ex opere operantis eſt finitus, & limitatus.*
14 *Miſsæ valor ex opere operato an ſit finitus, vel infinitus magna eſt altercatio inter Theologos.*
15 *Argumenta pro infinitate valoris Miſsæ ex opere operato.*
16 *Miſsa eſt idem Sacrificium cum Sacrificio cœnę, & Crucis.*
17 *Chriſtus eſt dignitatis infinitæ.*
18 *Baptiſmus ex opere operato remittit totam pœnam.*
19 *Merita Chriſti ſunt infinita.*
20 *Commemoratio multorum fit in Miſsa.*
21 *Miſsæ fructus creſcit, creſcente devotione offerentium.*
22 *Miſsæ valor non decreſcit ob multitudinem adſtantium.*
23 *Lux candelæ, & Vox hominis ſine diminutione communicatur multis.*
24 *Miſsa una an tantum valeat pro uno, quantum pro pluribus!*
25 *Argumenta, quod valor Miſsæ ſit limitatus, & finitus.*
26 *Eccleſia multiplicat Miſsas pro eadem neceſſitate.*
27 *Iniquum eſt applicare uni tantùm, quod prodeſse poteſt multis.*
28 *Morituri ordinant pro ſe plures Miſsas.*
29 *Stipendia plura pro una Miſsa prohibitum eſt accipere,*
30 *Actio Sacerdotis celebrantis eſt valoris finiti.*
31 *Legata perpetua Miſsarum non debent eſse ſuperflua.*
32 *Orationum diverſitas in Miſsa non inutilis.*
33 *Charitatis Lege omnibus prodeſse debemus.*
34 *Applicatio Sacrificii Crucis in Miſsa fit limitato modo.*
35 *Miſsę Sacrificium in ſe, & in actu primo eſt valoris infiniti: in applicatione, & in actu ſecundo eſt finiti valoris.*
36 *Chriſtus cur voluerit, ſua merita infinita applicari nobis in Miſsa modo finito, & limitato?*
37 *Sacrificium Miſsæ incruentum reiterabile: cruentum Crucis non.*
38 *Chriſtus nunc non meretur, neque ſatisfacit.*
39 *Baptizans plures eodem tempore facit plura Sacramenta.*
40 *Fructus Miſsæ ex opere operato eſt totus illius, qui facit celebrare Miſsam.*
41 *Fructus Miſse triplex, generaliſſimus, medius, & ſpecialiſſimus.*
42 *Numerus major, vel minor aſſiſtentium Miſsæ non præjudicat.*
43 *Candela æquè illuminat ſtantes in eadem ſphęra.*
44 *Cap. Non mediocriter 24. de Conſecr. diſt. 5. multipliciter declaratur.*
45 *Sacrificia Miſsæ in toto orbe celebrata proſunt omnibus fidelibus, exceptis excommunicatis, & exiſtentibus in peccato mortali.*
46 Ego volo celebrare Miſsam &c. *eſt oratio habens Indulgentiam quadraginta annorum toties, quoties recitatur ante Miſsam.*
47 *Sacrificio Miſsæ inſervientes, & cooperantes participant de fructu medio eiuſdem Sacrificii.*
48 *S. Thomas Aquinas inſerviebat Miſsæ. Idem facit Dux Venetiarum.*
49 *S. Vvenceslaus Dux Bohemiæ ſerebat triticum, & vinum exprimebat pro Miſsa.*
50 *S. Tereſia erat ſollicita in rebus ſpectantibus ad Sacrificium Miſsæ.*
51 *Anima donatoris domus pro fabricanda Eccleſia liberetur à Purgato-*

gatorio, in primæ Miſsæ celebratione.

52 *S. Severus de Montefalco inventum theſaurum expendit in conſtructione Eccleſiarum.*

53 *Fructus Miſsæ pro celebrante eſt æqualis, ac maior fructu illius, qui dat ſtipendium pro celebratione.*

54 *Sacerdotes numquam celebrantes peccant mortaliter.*

55 *Epiſcopi debent vel quotidiè audire Miſsam, vel eam celebrare.*

56 *Stipendium pro Miſsa quare ſit licitum?*

57 *Miſsa una ſatisfieri non poteſt pluribus ſtipendijs.*

58 *Decretum Urbani VIII. de unico ſtipendio pro qualibet Miſsa.*

59 *Propoſitiones damnatæ ab Alexandro VII. circa ſtipendia Miſsarum.*

60 *Stipendia plura pro una Miſsa an aliquando licitè accipiantur.*

SEquitur, ut explicemus, An fructus, ſeu valor Sacrificii Miſſæ ſit finitus, vel infinitus? nam ex hac quæſtione pendet reſolutio diverſorum dubiorum; & præcipuè, An una Miſſa tantum proſit celebrata pro uno ſolo, quantum ſi celebretur pro pluribus? Et an liceat Sacerdoti recipere plura ſtipendia à diverſis petentibus Miſſam, & celebratione unius Miſſæ poſſit omnibus ſatisfacere? In qua quæſtione, (quam Maſtrius *in 4. ſent. q. 6. num.* 115. *& ibi Coninch. q.* 83. *art.* 1. *dub.* 10. vocant obſcuriſſimam, & implicatiſſimam, eò quia Auctores in ea, etſi prolixè, confusè nimis loquuntur) nos pro tenuitate noſtri ingenii brevitati, & claritati ſtudentes, quid tenendum ſit, & dicendum, juxta praxim Eccleſiæ Catholicæ hìc demonſtrabimus. Sunt autem præmittenda tria.

Primum eſt, quod fructus, ſeu va-
2 lor Sacrificii Miſſæ eſt triplex Meritorius, Impetratorius, & Satisfactorius. Emin. Card. de Lugo *de Sacram. Euchar. diſ.* 19. *num.* 122. Tamburin. *de Sacrific. Miſſæ libr.* 2. *cap.* 2. §. 1. *num.* 2. Meritum reſultat ex Sacrificio Miſſæ, quia cum ſit opus ſanctum, & Deo gratiſſimum, aptum eſt ex condigno cauſare meritum in illis, qui in ſtatu gratiæ illud operantur, prout fit in ceteris piis operibus, ut notat idem Card. de Lugo *d. nu.* 122. Impetratio eſt conceſſio bonorum tùm Spiritualium, tùm temporalium, quæ datur à Deo virtute hujus Sacrificii, ut oſtendimus ſupra *Deciſ. XIV. à num* 23. *& ſeqq.* & habetur in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 22. *cap.* 2. *& can.* 3. quæ etiam bona à Miſſæ Sacrificio provenientia tàm juſtis, quàm peccatoribus referuntur à Collegio Salmanticen. *tom. XI. De Sacramentis in genere tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 15. Satisfactio eſt remiſſio pœnarum, quas ſolvere juſti debent vel in hac vita, vel in Purgatorio ob peccata jam confeſſa, & deleta; quæ quidem vis ſatisfactiva eſt propriiſſima hujus incruenti Sacrificii; nam ſicut in Sacrificio cruento Crucis facta fuit pro omnibus ad ſufficientiam, ſic in iſto per applicationem fit ad efficaciam. D. Colleg. Salmanticen. *d. cap.* 4. *num.* 11. & Maſtrius *d. diſp.* 6. *nu.* 113. dicens, quod hic fructus ſatisfactivus 3
ex communi Theologorum ſententia habetur ſemper infallibiliter.

Secundum Præmiſſum. Offerentes Sacrificium Miſſæ Senarii ſunt, videlicet ſex in ordine. Primus eſt Chriſtus Dominus, tanquam principalis Sacrificans, tùm quia in Cruce omnia, & ſingula Sacrificia futura Patri æterno pro nobis obtulit; tùm quia Sacerdos celebrans ejus nomine celebrat, & in ejus perſona conſecrat; & ipſe Chriſtus per ſuam Humanitatem, tanquam inſtrumẽtum Divinitati conjunctum, concurrit ad tranſubſtantiationem, in qua conſiſtit formalis ratio hujus Sacrificii; tùm etiam quia idem Redemptor non ſolùm ratum habet Sacrificium ſuo nomine à Sacerdotibus Deo Patri oblatum; ſed etiam quia credibile eſt, eum tanquam Summum Sacerdotem in cœlis, ſingula Sacrifi-

crificia, quæ fiunt in terris Patri ſuo, offerre actu elicito ob majorem in Patrem reverentiam, & in nos homines amorem, & charitatem. Suarez
6 *in 3. p. D. Thom. diſp.* 77. *ſect.* 1. Colleg. Salmant. *d. tract.* 5. *cap.* 2. *num.* 3. *& ſequentibus*. Et Emin. Card. de Lugo *d. diſp.* 19. *ſect.* 7. Secundus offerens eſt homo Chriſtianus Sacerdotali charactere inſignitus, qui ab ipſo Chriſto habet poteſtatem conſecrandi, & ſacrificandi, ut oſtendimus *Deciſ. VII. num.* 19. & docet S. Thomas 3. *p. q.* 82. *art.* 7. *&* 8. atque definitum eſt à Concilio Tridentino *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. *&* 2. *& can.* 2. Tertius offerens eſt Univerſa Eccleſia, à qua Sacerdotes creantur, & aluntur tanquam Legati ad
7 Deum pro ipſa; ſicut enim Reſpublica dicitur petere à ſuo Rege id, quod petit per Legatum ſuum; ſic tota Eccleſia in Sacrificiis Sacerdotum petit à Deo omnia, quæ ſunt ibi neceſſaria; ut docet Apoſtolus ad *Hebr. cap.* 5. *Verſ.* 1. & differit Gobat *d. tract.* 3. *num.* 106. Quartus offerens eſt ille, qui cooperatur Sacrificio, adjuvans Sacerdotem, vel ei ſtipendium exhibendo, vel actualiter inſerviendo, vel pa-
8 ramenta ſubminiſtrando. Gobat *ibid. num.* 107. Quintum locum offerentium occupant illi, qui piè, ac devotè interſunt corporaliter Sacrificio Miſſæ, illam audientes; quod teſtantur illa
9 Verba Canonis: *Et omnium circumſtantium, quorum tibi fides cognita eſt, & nota devotio, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc Sacrificium laudis*. Collegium Salmanticen. *d. tract.*
10 5. *cap.* 2. *num.* 7. Tamburin. *d. lib.* 2. *cap.* 2. §. 1. *num.* 1. Quartus *in Appendic. de Sacrificio q.* 2. *punct.* 17. & Maſtrius *in* 4. *Sent. diſp.* 4. *nu.* 112. & ideò reportant à Miſſa ſuum fructum ſpecialiſſimum, ut infra *num.* 53. Sextum tandem locum illi tenent, qui cum nequeant ob impedimenta corporaliter intereſſe Sacrificio, ſpiritualiter interveniunt, vota Sacerdotis ſuis affectibus proſequentes. S. Thomas *d.* 3. *p. q.* 81. *art.* 6. *&* 7. Suarez *d. diſp.* 77. *ſect.* 2. *&* 3. & Gobat *d. tract.* 3. *nu.* 109. *&* 110.

Tertium Præmiſſum. Fructus, ſeu valor Sacrificii incruenti duplex eſt. Unus ex opere operato; alter ex ope-
re operantis. Hi termini quomodo ſint 11
intelligendi, explicuimus in Deciſionibus de Euchariſtia *Deciſ. LVII. num.* 4. ubi ex Theologis Scholaſticis ibi allegatis diximus, fructum, & effectum ex opere operato eſſe illum, qui immediatè provenit ab opere inſtituto à Deo ad ipſum fructum, & effectum producendum; præſcindendo à merito Miniſtri, & ſuſcipientis. At ex opere operantis fructum illum eſſe, qui conceditur intuitu bonitatis, devotionis, & meriti Miniſtri, & ſuſcipientis. Igitur in Sacrificio Miſſæ, ſi virtute ipſius Sacrificii, nulla concurrente devotione celebrantis, remittantur ei, pro quo offertur, triginta anni pœnarum Purgatorii, talis remiſſio dicitur ex opere operato. Porrò ſi ob ſummam devotionem, & pietatem, aliaſque virtutes Sacerdotis Hoſtiam incruentam litantis, remittantur anni quadraginta pœnarum; illa decem, ſupra triginta, cenſentur fructus ex opere operantis. Gobat *d. tract.* 3. *à num.* 146. *& ſeqq.* ubi duo notatu digna ponit, quæ alibi non inveni. *Unum*, quod valor ex opere operato ita dicitur in ſenſu paſſivo, & in tempore præterito, quia Chriſtus in ſua Paſſione, dumque in hoc mundo eſſet, inſtituit opera, à quibus immediatè in nos provenirent ſua merita, & ſatisfactiones; videlicet Sacramenta, & Miſſæ Sacrificium; quæ idcircò ſunt opera jam à Chriſto operata. Alia ex opere operantis ita vocitantur: quia reſpiciunt de præſenti qualitatem miniſtrorum; qui hìc, & nunc eadem Sacra operantur. *Alterum* notabile eſt, quod in Sacrificio Miſſæ, fructus, ſeu valor ex opere operato conſiſtit in conſecratione, & ſumptione Specierum conſecratarum. Valor, ſeu fructus ex opere operantis eſt ille, qui emanat ex devotione celebrantis in acceſſu ad

Alta-

Altare, in recitatione Introitus, Hymni Angelici, Orationum, Epiſtolæ, Evangelii, Symboli, & univerſis omnibus verbis, genuflexionibus, & actionibus ipſis Sacrificantis. Ita d. Go-
11 bat *tract.* 3. *num.* 152. ex quo licet deſumere, quàm exiguus ſit fructus Miſſæ ex opere operantis illorum Myſtarum, qui præcipiti geſtu, & celeri voce Miſſam recitant abſque ulla
12 prorſus devotione; & ſubindè plus valere Sacrum boni, ac devoti Sacerdotis, quam indevoti; prout reſpondit Alex. Papa *in cap. Ipſi.* 1. *q.* 1. & docent S. Thomas 3. *part. qu.* 83. *art.* 3. Sotus *in* 4. *ſent. diſt.* 13. *quæſt.* 1. *art.* 6. Pellizarius *in Manuali Regular. tract.* 5. *cap.* 9. *num.* 65. & alii, quos allegat, & ſequitur idem Gobat *eod. tract.* 3. *num.* 111. *& ſeqq.* & Pax Jordanus *tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 35.

His ſic prænotatis, ac præmiſſis, deveniendo ad reſolutionem quæſtionis, Utrum fructus, ſeu valor Sacrificii Miſſæ ſit finitus, vel infinitus? oportet ſtatim diſtinguere valorem, & fructum ex opere operantis ab illo ex opere operato: quandoquidem omnes Theologi conveniunt, & concedunt, fructum Miſſæ ex opere operantis (illum videlicet, qui provenit à dignitate, & bonitate Sacerdotis celebrantis, nec non Univerſæ Eccleſiæ, miniſtrantium, adſtantium, & aliorum offerentium) eſſe finitum, ac limitatum;
13 ea ratione quia finita, & limitata eſt ſanctitas omnium mortalium, etiam Eccleſiæ univerſæ in hac vita. Maſtrius *in d. quæſt.* 6. *de Sacramento Ordinis num.* 122. Collegium Salmanticen. *d. tom. XI. tract.* 5. *cap.* 3. *num.* 1. Et Eminent. Card. Bellarminus *lib.* 2. *de Miſſa cap.* 4. Cœterùm ex opere operato, quatenus valor Sacrificii provenit à Chriſto principaliter offerente, ſunt diſcordes Scholaſtici inter ſe; alii enim affirmant, valorem Miſſæ eſſe
14 extenſivè infinitum; itaut una Miſſa poſſit applicari pluribus abſque eo, quod ejus fructus minuatur ad ſingulos, atque tantumdem unicuique proſit, ac ſi nulli alteri applicata fuiſſet. Ita tenent Cajetanus, Silveſter, Canus, Corduba, Vaſquez, Nugnus, Poncius, & alii, quos citat *Maſtrius d. q.* 6. *num.* 114. E contra alii aſſerunt, Sacrificium Miſſæ etiam ex opere operato habere virtutem ita limitatam, & finitam, etiam extenſivè, ut ſi una Miſſa dicatur pro pluribus, minùs proſit ſingulis, quàm ſi dicta eſſet pro uno tantùm, quia fructus, qnem habuiſſet iſte unus, dividitur inter plures, & ita ſinguli minorem partem habent. Ita D. Bonaventura, Scotus, Riccardus, Durandus, Navarrus, Bonacina, Toletus, & alii apud eumdem Maſtrium *eod. num.* 114.

Primæ ſententiæ argumenta princi- 15
paliora ſunt ſequentia.

Primò: Sacrificium Miſſæ quo ad Victimam, quæ in eo immolatur, eſt 16
idem cum Sacrificio Cœnæ, & cum Sacrificio Crucis. Sed illa fuerunt infiniti valoris. Ergo etiam iſtud.

Secundò. In Miſſa principalis offerens eſt ipſe Chriſtus, ut dictum eſt 17
in ſecundo præmiſſo. Sed Chriſtus eſt infinitæ dignitatis. Ergo etiam Miſſa debet eſſe infiniti valoris.

Tertiò. Fructus Miſſæ non debet eſſe inferior, quàm fructus baptiſmi. 18
Sed qui baptizat plures eodem tempore, ſingulis dat plenam gratiam, & remiſſionem omnium pœnarum ex operè operato. Ergo idem dicendum in celebratione Miſſæ.

Quartò: Valor, & fructus Miſſæ nobis applicatur ex meritis Chriſti. 19
Sed Chriſti merita ſunt infinita. Ergo & fructus Miſſæ debet eſſe infinitus.

Quintò. Si fructus Miſſæ eſſet finitus, & limitatus, non poſſet Sacerdos facere commemorationem in Miſ- 20
ſa, niſi de illo, qui illam ordinavit. Sed ſic eſt, quod in Memento facit commemorationem de pluribus. Ergo valor non eſt finitus, neque limitatus.

Sextò. Si eſſet finitus, vel limitatus

tus

tus non poſſet creſcere ob majorem devotionem offerentis, vel ejus, pro
21 quo offertur. Sed horum devotione creſcente, creſcit fructus Miſſæ, ut diximus in tertio præmiſſo. Ergo non eſt finitus.

Septimò. Si fructus non eſſet infiniti valoris, ſequeretur, quod quò plu-
22 res eamdem Miſſam audiunt, eò minorem fructum reciperent; talis enim fructus divideretur inter ſingulos; & proindè conſultiùs eſſet intereſſe Sacro, cui pauciores aſſiſterent. Sed hoc eſt falſum, quia multiplicatis aſſiſtentibus Miſſæ non minus prodeſt ſingulis, quàm ſi ſinguli ſoli adeſſent. Ergo fructus Miſſæ eſt infiniti valoris.

Octavò. Bonum ſpirituale non poteſt eſſe minus in ſui communicatione, quàm ſit bonum corporale. Sed
23 in corporalibus lux è candela, & vox ex homine ſine diminutione, & æqualiter communicatur tàm paucis, quàm mulis. Marchinus *de ordine tractat.* 3. *part.* 2. *cap.* 7. Tamburin. *de Sacrific. Miſſa lib.* 3. *cap.* 1. *§.* 3. *num.* 10. Ergo multò magis fructus Miſſæ.

Nonò: facit textus *in cap. Non mediocriter* 24. *De Conſecrat. diſt.* 5. ubi S. Hieronymus ait: *Cum igitur pro cunctis*
24 *animabus pſalmus, vel Miſſa dicitur, nihil minus, quàm ſi pro uno quolibet ipſorum diceretur, accipitur*. Ergo fructus Miſſæ eſt valoris infiniti.

Pro contraria ſententia, quod fructus Sacrificii incruenti Miſſæ ſit valo-
25 ris limitati, & finiti hęc ſunt potiora argumenta.

Primò: Quia ſi valor eſſet infinitus, Eccleſia pro aliqua neceſſitate plures Miſſas non multiplicaret; unius enim
26 Miſſæ valor ſatis eſſet. Sed ſic eſt, quod plures, atque plures Miſſas multiplicat. Ergo non eſt infiniti valoris.

Secundò: Si valor eſset infinitus,
27 iniquum eſset, applicare uni tantùm, cum poſset pluribus æquè proficere. Ergo.

Tertiò: Morituri fruſtra ordinarent plures Miſsas pro ſe dici; cum ſatis 28
eſset, unam celebrare.

Quartò, Sacerdotes poſsent pro una Miſsa plura ſtipendia recipere; & ſe- 29
mel celebrando, pluribus ſatisfacere, quod eſt prohibitum per Decreta Urbani VIII. de quibus infra *num.* 58.

Quintò: Quia valor Sacrificii non tàm ſumitur ex re oblata, quàm ex 30
oblatione ipſa. Sed oblatio, ut potè Sacerdotis, & Miniſtri non poteſt eſſe infiniti valoris. Ergo neque Sacrificium.

Sextò; Quia ſi valor Miſsæ eſset infiniti valoris, eſsent ſuperflua lega- 31
ta annua Miſsarum, & Capellaniæ perpetuæ; nam unicum Sacrum evacuaret totum Purgatorium. Ergo.

Septimò: Item fruſtra eſsent ordinatæ ab Eccleſia ſpeciales orationes 32
tùm pro vivis, tùm pro defunctis, & ad nihilum deſeruiret diverſitas earum, cum in Miſsa non plus valerent illis, pro quibus recitantur, quàm generaliter cuicuuque in Eccleſia.

Octavò: Si valor eſset infinitus, facerent contra charitatem illi Sacer- 33
dotes, qui ex devotione celebrarent pro una anima in particulari, quæ eſſet in Purgatorio; cum ex lege charitatis deberent, eam celebrare pro omnibus animabus ibi exiſtentibus, illas æqualiter liberando.

Nonò: Tota efficacia Sacrificii Miſſæ conſiſtit in applicatione valoris Sa- 34
crificii Crucis, ut ait Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. *&* 2. Sed hæc applicatio fit finito modo, & per partem; non autem abſolutè, & indefinitè. Paſqualigus *de Sacrific. Miſſæ quæſt.* 119. *num.* 3. *&* 4. ubi plurimos DD. cumulat, & Maſtrius *in* 4. *d. diſp.* 4. *quæſt.* 6. *numero* 117. Ergo non eſt infiniti, ſed limitati, & finiti valoris.

In hac controverſia diſtinguere oportet: aut diſputamus, an Sacrificium 35
Miſsæ in ſe, & in actu primo habeat valorem infinitum? Et reſpondendum eſt affirmativè ob rationes, & argumenta pro prima opinione relata: aut quæ-

quærimus, an dictus valor ſit infinitus in applicatione, & in actu ſecundo? Et adhęrendum eſt opinioni negativæ; ratio autem eſt, quia talis fuit diſpo-
36 ſitio Divinæ ſapientiæ, & mera voluntas Chriſti Domini, cujus intentio in tanti Sacrificii inſtitutione cum fuerit, ut illud frequentaretur, & ſæpiùs offerretur; idcircò ob hoc motivum, & ob hanc cauſam voluit, ut ſua merita, & ſatisfactiones infinitæ huic Sacrificio incruento annexæ non applicarentur hominibus, niſi modo finito, & limitato, & cum virtute finita, ut ex mente Divi Bonaventuræ, & ex doctrina Scoti deducit Maſtrius *d. q. 6. num.* 115. *&* *num.* 117. Atque in Theologia Morali *diſp.* 19. *à num.* 55. *& ſeqq.* & Paſqualigus *d. quæſt.* 119. *num.* 4. *&* 5. ubi reddit rationem, & convenientiam, ob quam Chriſtus Dominus noluerit, quod ſuæ Sanctiſſimæ Paſſionis, & Sacrificii Crucis merita eſsent applicabilia omnia ſimul, & infinito modo; ſed tantùm per partes; & modo limitato, ac finito. Idipſum docet S. Thomas *in* 4. *d. ſt.* 45. *q.* 2. *art.* 4. *quæſtiunc.* 2. *Et* 3. *p. q.* 79. *art.* 5. Emin. Card. Toletus *lib.* 2. *cap.* 6. *&* 8. Card. Bellarminus *d. lib.* 2. *de Miſſa cap.* 4. *Propoſ.* 4. Reginaldus *lib.* 29. *num.* 152. Gavantus *part.* 2. *tit.* 8. *num.* 3. *ſub litt.* P. & alii, quos citat Layman *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 1. *num.* 9. ubi ita ſcribit: *Licèt Sacrificium Miſſæ ex natura ſua, ſivè ſecundum primam, & remotam potentiam ſpectatum, habeat infinitam dignitatem, & valorem impetrandi, & fructum ſatisfactionis applicandi, tùm ratione rei oblatæ, tùm ratione primarii offerentis, qui eſt Chriſtus Dominus, propter hypoſtaticam unionem infinitè dignus; attamen ſpectatum hoc Sacrificium ſecundum proximam potentiam, quam habet ex Chriſti inſtitutione, & voluntate, non habet efficaciam producendi effectum infinitum, ſed ſemper finitum, ac limitatum tàm intenſivè, quàm extenſivè.*

Hac diſtinctione ſtante, virtualiter tolluntur argumenta contraria; verùm quia particularis reſponſio, (ut aiunt Legulei noſtri) juris magis arridet, §. *Alio autem modo. Inſt. Quibus mod. teſt. infirm.* ſic reſponderi poteſt argumentis primæ opinionis.

Ad Primum, concedendo Sacrificium Miſsæ eſse idem cum Sacrificio
Cœnæ, & cum Sacrificio Crucis, & 37
habere in ſe eamdem infinitam dignitatem, & valorem; ſed non eſse applicabilem nobis, niſi limitato modo; ſic Chriſto volente ob hanc unicam differentiam inter Sacrificium incruentum, & illud cruentum; quod ſcilicet cruentum non ſit reiterabile; incruentum verò poteſt, & debet jugiter reiterari.

Ad ſecundum reſpondetur, concedendo pariter eumdem eſſe offerentem utriuſque Sacrificii Chriſtum Domi-
num; ſed cum hoc diſcrimine, quod 38
in Sacrificio Miſſæ offert per manus Sacerdotum ſuorum miniſtrorum, at nunc actu non meretur, neque ſatiſfacit, ſicut fecit in cruce; ſiquidem merita, & ſatisfactiones ſuas præteritas infiniti valoris annexa eſſe voluit huic Sacrificio, ſed dari nobis per modum finitum, & limitatum; ad hoc ut in populo fideli ſæpiùs fieret hæc oblatio, & frequentaretur hoc Sacrificium. Maſtrius *d. diſp.* 4. *quæſt.* 6. *numero* 113. *numero* 117. *& numero* 123.

Ad Tertium reſpondetur plures baptizati eodem tempore, ideò recipere
plenariam remiſſionem & culpæ, & 39
pœnarum, quia quot ſunt baptizati, tot ſunt baptiſmata: at in caſu noſtro Sacrificium Miſſæ remanet ſemper unum, etſi pro pluribus applicetur; & ideò iiſdem non impertitur valor infinitus.

Ad Quartum reſpondetur, utique merita Chriſti eſſe infinita, & infiniti valoris; ſed ipſe voluit, nobis applicari non infinito modo, ſed limitato.

Ad Quintum reſpondetur; quod Sacerdos obligatus ob ſtipendium
offerre Sacrificium pro uno, poteſt 40
orare

orare etiam pro aliis; quia his applicat fructum ex opere operantis, non autem illum ex opere operato; qui ſemper totus eſſe debet illius, à quo datum eſt ſtipendium pro Miſſa. Maſtrius *d. quæſt. 6. num.* 124. *Verſ. Ad ultimum reſpondetur*.

Ad Sextum reſpondetur ex communi Theologorum ſententia, triplicem eſſe fructum Miſſæ, generaliſſimum, medium, & ſpecialiſſimum. Primus
41 ex inſtitutione Chriſti in omni Miſſa datur toti Eccleſiæ, id eſt omnibus fidelibus; ſecundus conceditur illis, qui aliquo modo concurrunt ad celebrationem illius particularis Sacrificii; tertius eſt proprius ipſius Sacerdotis celebrantis. Nicolius *in floſculis Verb. Miſſa. num.* 2. Tamburin. *de Sacrific. Miſſæ lib.* 3. *cap.* 1. §. 1. *num.* 2. & Gobat *d. tract.* 3. *à num.* 129. nec non illorum, qui Miſſam audiunt, & ſuo modo concelebrant cum Sacerdote, & habent ex eadem Miſſa ſuum fructum ſpecialiſſimum. Quartus *in Appendice d. q.* 2. *punct.* 17. *verſ. Dico tertiò*. Modò prædicti fructus creſcunt, vel decreſcunt quo ad eorum intenſionem juxta majorem, vel minorem devotionem fidelium, quibus conferuntur; ſed non dantur niſi limitato, & finito modo, ut dictum eſt, quamvis exhauriantur ex fonte perenni, nempè ex meritis, & ſatisfactionibus Chriſti infinitis. Maſtrius *d q. 6. num.* 125. Et ex hoc patet reſponſio

Ad Septimum, quod nil deroget fidelibus quo ad fructum, ſi plures aſſiſtant ad eamdem Miſſam, vel pau-
42 ciores, quia cum meritorum, & ſatisfactionum Chriſti valor ſit infinitus; & perennis, de eo quilibet participat juxta ſuam diſpoſitionem ſine præjudicio aliorum, qui eodem tempore interſunt eidem Miſſæ. Maſtrius *ibidem num.* 127.

Ad octavum. Maſtrius *d. diſp.* 4. *De Sacramento Ordinis q. 6. num.* 126. reſ-
43 pondet dupliciter. Primò, quod lux æqualiter illuminat plures, & vox replet aures multorum, ſi ſint in eadem ſphæra, & capacitate; & ex hoc deducitur, quod quamvis multi in magno numero ſit præſentes eidem Sacrificio Miſſæ, ſi habeant eamdem devotionem, & capacitatem, recipiunt æqualem fructum generaliſſimum, communem omnibus, ut dictum eſt ſupra. Secundò, potuiſſe quidem Deum facere, quod etiam fructus medius, qui ſoli ei datur, pro quo Miſſa offertur, poſſet cum eadem Meſſa prodeſſe pluribus, ſicut prodeſt illi ſoli; ſed noluiſſe; & ita, & taliter ordinaſſe applicationem ſuorum meritorum in Miſſa, ut adinſtar eleemoſynæ, ſi pluribus diſpenſaretur, minor pars ſingulis contingeret. Idcircò opinio Marchini reprobatur à Tamburino *d.* § 3. *num.* 11.

Ad Nonum multæ ſunt reſponſiones, quæ dantur *ad d. cap. Non mediocriter* 24. *de Conſecrat. diſt.* 5. Prima, quòd ea verba ſunt intelligenda de fructu ſpecialiſſimo, ſpectante ad ipſum celebrantem; qui tantum habet 44
pro ſe, ſi offerat Sacrificium pro uno ſolo, quàm ſi pro pluribus. Ita Gloſſa *ibid. in Verb. Dum igitur*. Secunda; loqui textum illum de fructu ex opere operantis, qui fructus eſt, in una Miſſa celebrata cum devotione, & hilaritate mentis, æquivalens fructui centum Miſſarum celebratarum cum anxietate, & ſine devotione. Ita eadem Gloſſa *ibi.* & Maſtrius *in* 4. *ſent. d. diſp.* 4 *q. 6. num.* 123. Tertia, quod etiam ex opere operato idem eſt fructus Miſſæ celebratæ pro una perſona tantùm; ac celebratæ pro pluribus perſonis: ſed non ſequitur, tantam portionem dari ſingulis, ſi pro pluribus celebretur, quantum unus ſolus habet, ſi pro eo ſolo celebratio fiat. Ita Covaruvias *in cap. Alma Mater. part.* 1. §. 5. *num.* 9 *in fine*. Quarta eſt Paſqualigi *de Sacrific. Miſſæ quæſt.* 123. *num.* 10. ubi ait, illa verba non eſſe Divi Hieronymi, ſed addita à Gratiano, & deſumpta à verbis Lupi de Oliveto in Regula Monachorum, collecta ex ſcriptis D. Hieronymi *cap.*

de Contemplat. Orat. & Lect. & dicta
verba ſunt intelligenda de valore pro-
veniente ex devotione, vel indevotio-
ne celebrantis, & ſic ex opere ope-
rantis, idque manifeſtum eſt, quia
loquitur ibi textus tàm de Miſſa, quàm
de recitatione Pſalmorum; certum eſt
autem, quod Pſalmi non dant fru-
ctum ex opere operato, ſed provenit
fructus ex devotione recitantis, qui
fructus unius Pſalmi recitati cum hi-
laritate mentis poteſt coæquare fru-
ctum centum Pſalmorum recitatorum
cum pigritia; & idem cenſendum eſt
de Miſſa circa fructum ex opere ope-
rantis.

Ex hucuſque deductis colligendæ
veniunt ſequentes concluſiones, valdè
utiles tùm ipſis Sacerdotibus, tùm
Parochis pro excitando populo ad de-
votionem erga Sacroſanctum Miſſæ
Sacrificium.

Concluſio prima. Fructus genera-
liſſimus in unaquaque Miſſa deſtina-
tus eſt à Chriſto toti Eccleſiæ tàm mi-
45 litanti, quam purganti, ut dictum
eſt ſupra *num.* 41. Hinc fit, quod ſin-
gula Sacrificia, quæ in toto mundo
celebrantur, proſunt omnibus Chri-
ſtianis (excipe excommunicatos, &
exiſtentes in peccato mortali) vivis,
atque defunctis, tùm ad remiſſionem
pœnarum pro peccatis jam condonatis
debitarum; tùm ad impetrationem
bonorum, ſpiritualium, & tempora-
lium, ut docet Suarez *in* 3. *part. D.
Thom. tom.* 3. *diſp.* 79. *ſect.* 8. Vaſquez,
& Tannerus apud Gobatum *d. tract.*
3. *num.* 129. Hujus concluſionis clarum
teſtimonium eſt oratio illa, quam om-
46 nes Sacerdotes recitant celebraturi,
*Ego volo celebrare Miſſam, & conficere
corpus &c.* quæ decorata eſt Indulgen-
tiâ annorum quadraginta, toties quo-
ties à Litaturis recitatur, per Grego-
rium XIII. ut oſtendi in meis Deci-
ſionibus de Euchariſtia *Deciſ.* 42. *num.*
2. & 3. in ea enim profitetur Sacer-
dos, ſe oblaturum Sacrificium, *ad
utilitatem ſuam, totiuſque Curiæ militan-
tis, & pro omnibus, qui ſe commenda-
verunt orationibus ſuis in genere, & in
ſpecie, & pro felici ſtatu Sanctæ Roma-
næ Eccleſiæ*; videlicet pro toto populo
Catholico Chriſtiano; & idem deno-
tant formulæ pro utroque Memen-
to.

Concluſio ſecunda: De fructu Miſ-
ſæ non ſolùm generaliſſimo, ſed etiam
medio (ſaltem niſi iſte totus ob ſti-
pendium debeatur uni ſoli) participant
omnes illi, qui aliquo modo coadiu- 47
vant celebrationem Sacrificii. Hos in-
ter ſunt æditui, miniſtri in Miſſa, &
qui dederunt neceſſaria ad eam cele-
brandam, puta calicem, paramenta,
Hoſtias, Vinum, ſeu candelas. Go-
bat *d. tract.* 3. *num.* 107. Hinc plures
gratias receptas à cuſtodibus Eccleſia-
rum, & ab his, qui Altaria ornata
tenent, referunt Hiſtoriæ; prout de
illis, qui devotè miniſtrant, & reſ-
pondent Sacerdoti celebranti, quorum
exempla plura narrat Sperellus *in Pa-
ræneſi Teleturg. cap.* 22. *per totum.* ubi
num. 4. ſpecialiter notat, quod S. Tho-
mas Aquinas quotidie Sacro inſervie- 48
bat, & pluries in anno idem in Baſi-
lica Divi Marci facit Sereniſſimus, ac
Piiſſimus Dux Venetiarum. De S.
Vuenceslao Duce Bohemiæ legimus in
Breviario Romano *die* 28. *Septembris
lect.* 5. quod ipſe *Summa religione Sa-
cerdotes veneratus, ſuis manibus triti-* 49
*cum ſerebat, & vinum exprimebat, qui-
bus in Miſſæ Sacrificio uterentur.* In
vita S. Tereſiæ ſcripta ab Illuſtriſſi-
mo, & Reverendiſſimo Didaco de
Yepes Epiſcopo Tarraconenſi, qui fuit
Philippi ſecundi Regis Hiſpaniarum,
nec non ejuſdem Sanctæ Tereſiæ Con-
feſſarius, de eadem Sancta *lib.* 3. *cap.*
20. refert, fuiſſe ſollicitudinis eximiæ
circa res omnes ſpectantes ad divinum
Euchariſtiæ Sacrificium his verbis: 50
*Haveva grandiſſima premura, che tutto
quello, che apparteneva al culto; & al-
la veneratione di queſto Santiſſimo Sacra-
mento, foſſe molto perfetto,* (notent Pa-
rochi) *e molto netto; non ſolo gl'Altari,
Palliotti, Ornamenti, Corporali, e Cali-
ci; mà le altre coſe minori ancora; e che
più*

più da lungi ſono ordinate al ſuo culto, *e riverenza*. Et paulò poſt narrat, cum ſibi celebraturo Sancta Tereſia miſiſſet manutergium ſummè odoriferum, ipſe eam reprehendit; at illa reſpondit, ubi agitur de cultu incruenti Sacrificii, vellem, ut tota Eccleſia angelica aqua luſtraretur; quare ibi prædictus Auctor concludit: *Da queſto ſono venuti i ſuoi Frati, e le Monache ad eſſere tanto diligenti nel Culto Divino, che non ſi trova ſimile pulitezza d'Altari in parte del mondo, che io conoſca*. Re-
51 petendum hìc etiam eſt exemplum illud, à nobis relatum ſupra *Deciſ. XIV. num.* 21. de nobili adoleſcente Valliſoletano, qui donaverat domum S. Tereſiæ ad fabricandam Eccleſiam; mortuus enim non multò poſt, meruit liberari à pœnis Purgatorii virtute primi Sacrificii, & primæ Miſſæ celebratæ in prædicta domo in Eccleſiam converſa; ut ſcribit ipſamet Sancta Tereſia *tomo ſecundo ſuorum operum cap.* 15. Et quod magnoperè proficiat ad auxilia gratiæ, & alia divina beneficia obtinenda, ædificare Eccleſias, in quibus Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium Deo poſſit offerri; differit etiam Hieronymus à Baſilica Petri *in Ephemerid. Sacris tom.* 2. *calendis Februar. in*
52 *Vita S. Severi de Monteſalco*, qui cum reperiſſet theſaurum, data Imperatori medietate, aliud dimidium in conſtructione Eccleſiarum conſumpſit; & in Sanctorum numerum meruit collocari. Ex quibus, & conſimilibus exemplis poterunt Parochi pietatem fidelium excitare, præcipuè divitum, & nobilium hominum; ut ſe liberales reddant erga Eccleſias, & in neceſſariis pro incruento Miſſæ Sacrificio, ex cujus jugi celebratione, etiam poſt eorum obitum, magnam fructus portionem reportabunt. Gobat *d. tract.* 3. *nu.* 107. *&* 108.

Tertia Concluſio: Ipſi Myſtæ, & Sacerdotes devotè celebrantes habent in omni ſacrificio, quod litant, ſuum ſpecialiſſimum fructum; qui quidem
53 non ſolùm eſt æqualis fructui medio competenti ſtipem danti pro Miſſa; ſed etiam major, tùm ex miniſterio proximiori, tùm ex majori devotione, & fide, quæ inter celebrandum multiplicet excitantur; ut ſcribit Gavantus *in Rubric. Miſſal. d. part.* 2. *tit.* 8. *num.* 3. *litt.* *P.* & admittit Gobat *d. tract.* 3. *n.* 139. Ex quo comprehendere licet, quanta laude digni ſint tùm Sacerdotes, qui quotidiè devotè celebrant, tùm fideles, qui frequenter Miſſam piè audiunt; omnes enim reportant à Miſſa fructum ſpecialiſſimum, etiam ex opere operato, ut probat Suarez *in* 3. *p. diſp.* 79. *ſect.* 8. *verſ. Quartò de cœteris*. At è contra quàm reprehenſibiles ſint illi, qui charactere Sacerdotali inſigniti abſtinent à Sacrificio; hi enim (ut ajebat Ven. Beda, relatus à Gabriele Biel *in Canone Miſſæ lect.* 87.) quantum in eis eſt, privant *SS. Trinitatem laude, & gloria, Angelos lætitia, peccatores venia, juſtos ſubſidio, & gratia; in purgatorio exiſtentes auxilio, Eccleſiam ſpeciali Chriſti beneficio; & ſeipſos medicina; ac remedio.* Præterquam quod, probabilior eſt opinio Doctorum ſcribentium, Sacerdotem aliquoties 54
in anno ad Altare non litantem peccare mortaliter, per textum in *cap. Dolentes* 9. *De Celebratione Miſſar.* ubi Barboſa DD. allegat *num.* 12. & Fagnanus *in eod. cap. Dolentes. à num.* 13. *& ſeqq.* ſubdens, quod multò magis Epiſcopi debent ſaltem ſemel in hebdomada celebrare: quinimò non decet, eos tranſire abſque cauſa rationabili ullam diem, quam Miſſam vel dicant, vel audiant, ut eſt expreſſum *in cap. fin. de Privileg. in* 6. Et de obligatione Sacerdotum, Prælatorum, & Antiſtitum 55
frequenter Miſſam celebrandi, videnda eſt elegans, ſed fortiſſima concio Joannis Pauli Olivæ Generalis Societ. JESU ex his, quæ habuit in Palatio Apoſtolicò, & eſt *in ſecunda parte Concio XIII. aliàs LI.* digna quidam, ut à Myſtis omnibus legatur.

Quarta tandem concluſio: Licitum eſt Sacerdotibus accipere ſtipendium 56
pro celebratione Miſſarum, nec argui

poſſunt de Simonia, quando celebrant principaliter ob Divinum cultum, & ſalutem animarem, & ſecundariò propter ſtipendium, ad eorum ſuſtentationem, ex doctrina S. Thomæ *in Quodlibet* 8. *art.* 11. relata per Cardenam in *Criſi Theologica Poſthuma Diſſert.* 27. *num.* 102. Quod etiam oſtendit Maſtrius *in Theolog. Moral. d. diſp.* 19. *num.* 75. Sed eſt omninò illicitum accipere plura ſtipendia pro pluribus Miſſis; &
57 iiſdem ſatisfacere unius tantùm Miſsę celebratione; tùm quia id prohibitum eſt in Decretis Urbani VIII. de celebratione Miſsarum anno 1625. (quæ leguntur penes Pacem Jordanum *tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 515. Tamburinum *de Sacrific. Miſſæ lib.* 3. *cap.* 1. §. 1. *num.* 7. *& ſeqq.* & Gobatum *d. tract.* 3. *num.* 518.) tùm etiam quia id damnatum eſt ab Alexandro VII. in propoſitionibus ſcandaloſis, anathematizatis *anno* 1665. quas per extenſum ponit idem Cardenas *in Criſi Theologica par.* 1. *tract.* 1. *diſp.* 19. *num.* 322. nec non noviſſima Summa Diana *in fine voluminis*; & Buſembaum impreſsus Venetiis anno 1686. pariter *in fine libri*.

Verba Decreti Urbani ſunt iſta: *Deindè ubi pro pluribus Miſſis, etiam ejuſdem qualitatis celebrandis, plura ſtipendia quantumcunque incongrua, & exi-*
58 *gua, ſivè ab una, ſivè à pluribus perſonis collata fuerint, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Eccleſiis &c. Sacra Congregatio ſub obteſtatione divini judicii mandat, ac præcipit, ut abſolutè tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint* (utique à dante eleemoſynam, ut eadem Sacra Congregatio declaravit ſuper dubio ſecundo) *itaut alioquin ii, ad quos pertinent, ſuæ obligationi non ſatisfaciant; quinimò graviter peccent; & ad reſtitutionem teneantur.*

Propoſitiones verò damnatæ ab Ale-
59 xandro VII. ſunt ſequentes. Octava. *Duplicem ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licitè accipere; applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet celebranti correſpondentem; idque poſt Decretum Urbani VIII.* Decima. *Non eſt contra juſtitiam pro pluribus Sacrificiis ſtipendium accipere, & Sacrificium unum offerre: neque etiam eſt contra fidelitatem, etiamſi promittam, promiſſione etiam juramento firmata, danti ſtipendium, quod pro nullo alio offeram.*

Quod ſi quærat Lector, an detur caſus, in quo pro una Miſsa recipi poſſint plura ſtipendia? Affirmat Tamburinus *de Sacrificio Miſſæ d. lib.* 3. *cap.* 1. §. 3. *num.* 66. ſi ſtipendia juſto minora forent, & Sacerdos ille è neceſſitate adactus ſic illa reciperet. Idem concedit Cardenas *in Criſi part.* 1. *tract.* 2. 60
diſp. 20. *num.* 120. Si Myſta ſit in gravi neceſſitate, & qui dat ſtipendium pro Miſſis ſit dives; nam, ait, recipit Sacerdos ſtipendia non pro Miſſis, ſed pro debito, quod ille dives habet de jure naturæ, eleemoſynam ſibi tradendi. Prædictis tamen ſuæ Societatis Patribus non conſentit Gobat *d. tract.* 3. *nu.* 568. quia numquam licita eſt fraus, à qua excuſari non poteſt talis Sacerdos, qui ſuæ indigentiæ conſulere debet modis licitis, vel apertè manifeſtando ſuam neceſſitatem; prętterquam quod, cum nullus ordinetur in Sacris abſque ſufficienti titulo, vel Patrimonio, ut hìc Patavii rigoroſè ſervatur, non eſt probabilis dicta gravis neceſſitas, niſi in Religioſis malæ vitæ, & ad vitia propenſis. Et etiam in caſu inculpabilis ſupervenientis paupertatis, Miſsa non eſt inſtituta inſtar mechanicæ artis ad ſuſtentandam vitam corporalem Sacerdotum, ut ait Diana *part.* 11. *tract.* 8. *reſ.* 67. §. 7. qui aliquo licito labore debent ſibi victum procurare. *cap. Clericus. diſt.* 91. *cap. Num. quàm conſecrat. diſt.* 5. Quare Litantes ad Aras Sacras ſciant, ſe unico ſtipendio pro unoquoque Sacrificio contentos eſse debere, aliàs peccare mortaliter, & reſtitutioni eſse obnoxios.

DE-

DECISIO XXXIV.

ARGUMENTUM.

Vtrùm fructus Miſſæ Lautreticus, Satisfactorius, Propitiatorius, & Impetratorius ſint ſeparabiles, & independentes à ſe, itaut in una Miſſa poſſint diverſis perſonis, & ad diverſos fines applicari? Prædicti fructus an ſemper dentur infallibiliter ex opere operato? Sacerdotes non celebrantes an graviter peccent? Exempla apparitionum Animarum duarum Purgatorii de anno 1640. & 1658. Æs alienum ſolvendum in hac vita. Pęnalitates juvant mortuos.

SVMMARIVM.

1 *Fructus Miſſæ diverſi an diverſis applicari poſſint?*
2 *Miſſa continet in ſe omnia Sacrificia Moſayca.*
3 *Capellanus an pro quatuor petentibus Miſſam ad diverſos effectus poſſit eam celebrare?*
4 *Fructus Miſſæ ſunt ſeparabiles, & diviſibiles.*
5 *Miſſa abſque ſtipendio eſt applicabilis pluribus ad diverſos fines.*
6 *Stipendiis pluribus unica Miſſa non ſatisfacit.*
7 *Stipendia plura pro eadem Miſſa recipi poſſunt, ſi dantes illa expreſſè conſentiant.*
8 *Satisfactorius fructus Miſſæ infallibiliter datur ex opere operato tàm vivis in gratia exiſtentibus, quàm animabus Purgatorij.*
9 *Impetratorius fructus Miſſæ an detur infallibiliter ex opere operato?*
10 *Sacerdotes negligentes celebrare, vel differentes nimis peccant mortaliter.*
11 Lume à Vivi dall'eſempio de Morti: *Liber utiliſſimus.*
12 *Anima adoleſcentis defuncti anno 1658. apparuit amico ſuo, & petiit ſuffragium ſex Miſſarum.*
13 *Anima cujuſdam Parochi anno 1640. & 1641. ter apparuit, & poſtulavit à Parochiano ſuo plura ſuffragia.*
14 *Jejunia, & diſciplinæ juvant animas Purgatorij.*
15 *JESVS MARIA, & Laudatum ſit Sanctiſſimum Sacramentum, ajunt animæ Purgatorij, &* num. 17.
16 *Manus ignitæ ſignum impreſſum in humero hominis ab anima Purgatorij.*
18 *Crucis ſignum impreſſum ab Anima Purgatorij in brachio Viri.*
19 *Sacerdos rarò celebrans graviter peccat.*
20 *Peccatum non remittitur, niſi reſtituatur ablatum.*
21 *Solutio debitorum eſt de Jure naturali Divino.*
22 *Debitor non eſt abſolvendus, qui non vult reſtituere in vita.*
23 *Jurgia cum proximis luuntur in Purgatorio.*
24 *Parochi tenentur dare exempla manſuetudinis.*
25 *Audire Miſſam prodeſt animabus Purgatorii.*
26 *Pœnalitates hujus vitæ juvant animas Purgatorii.*

Firma remanente doctrina, quod plura ſtipendia recipi non poſſint pro uno Sacro faciendo; neque unius Miſſæ celebratione poſſe pluribus ſtipendiis ſatisfieri; diſputant Theologi, cum fructus Sacrificii ſint diverſi, an eos dividere poſſit Sacerdos in Miſſa, 1
illoſque applicare diverſis perſonis, vel ex ſua devotione, & liberalitate; vel etiam accipiendo ſtipem?

Pro intelligentia repetendum eſt memoriter, quod explicuimus ſupra *Deciſ. XIV.* Miſſæ ſcilicet Sacrificium continere in ſe omnia genera Sacrificiorum

rum Moſaycæ Legis, quæ fiebant in
2 Dei honorem, & gratiarum actionem; ad Deum propitiandum, ad beneficia impetranda; & ad ſatisfactionem pro peccatis; quapropter fructus Sacrificii Miſſæ, vel eſt *Lautreticus*, & *Eucharisticus*; quatenus offertur ad Dei gloriam, ac in gratiarum actionem pro receptis beneficiis; vel eſt *Propitiatorius*, dum quis petit remiſſionem culparum, & emendationem vitæ; vel *Impetratorius*, quando poſtulatur aliquod beneficium vel ſpirituale, vel temporale; vel tandem eſt *Satisfactorius*, dum applicatur pro ſatisfactione pęnarum, quas quis debet pro peccatis remiſſis.

Dubitatur itaque an Sacerdos poſſit
3 hos fructus dividere, & diverſis applicare? Sit exemplum. Capellanus Monialium litaturus ingreditur Eccleſiam; Sacriſtiæ Pręfecta cupiens prolutam ſupellectilem Sacram feliciter ab ardenti Sole ſiccare, petit Miſſam pro aeris ſerenitate: Matrona habens filium concubinarum, ejus converſionem cupiens, petit Miſſam pro remiſſione peccatorum. Vidua pro anima mariti defuncti, ut à Purgatorio exeat, Sacrum poſtulat; & educanda in eodem Monaſterio intelligens, ſe à parentibus deſponſatam nobili adoleſcenti, pro gratiarum actione Miſſam flagitat. Ecce quatuor diverſi fines ſacrificandi, ob quatuor diverſos effectus, Impetrationis ſerenitatis aeris; converſionis peccatoris, ſatisfactionis pro pœnis Purgatorii; & actionis gratiarum. Quæritur, an Capellanus prædictus unico Miſſæ Sacrificio omnibus ſatisfacere poſſit; litando juxta mentem, & intentionem harum quatuor perſonarum?

Concedunt omnes Doctores per vo-
4 luntatem Sacrificantis poſſe hos fructus Miſſæ ſeparari; & diviſim applicari, juxta ejus arbitrium; ſunt enim independentes ab invicem; & nullibi prohibitum legitur, eos eſſe ſimul applicandos; ideòque licitum fore Sacerdoti, pro ſua voluntate de illis diſponere; ut doctè oſtendit Gobat *d. tract. 3. Theol. Experim. à num.* 141. *& ſeqq.* Tamburin. *de Sacrific. Miſſæ d. lib.* 3. *cap.* 1. §. 3. *num.* 43. & Marchinus *de Ordine tract.* 3. *part.* 2. *cap.* 17. Verùm quo ad praxim talis diviſionis, & diviſæ applicationis, eam non approbant, niſi in duobus caſibus. Primus eſt,
quando Sacerdos ex ſola liberalitate 5
celebrat; & piis petitionibus ſupradictis vult ſatisfacere abſque ſtipendio. In hoc enim caſu poteſt diviſim applicare fructus Miſſæ; ea ratione quia liberalis promiſſio ita eſt interpretanda, ut minùs ſit oneroſa promittenti. *l. Quidquid adſtringendæ. ff. de Verb. obl.* Menochius *de Præſumptionib. lib.* 6. *præſumpt.* 9. Lezana *in Summa tom.* 4. *Verb. Miſſa num.* 22. Tamburin. *d. lib.* 3. *cap.* 1. §. 3. *nu.* 47. & Gobat *d. tract.* 3. *num.*
158. At ſi ſtipendia pro prædictis fru- 6
ctibus exburſentur, iiſdem fieri ſatis non poteſt unicâ Miſsâ; tùm ob prohibitionem reſultantem ex Decretis Urbani VIII. tùm quia qui Miſſam petunt, intendunt conſequi fructus omnes ex eadem Miſſa provenientes. Tamburin. *d.* §. 3. *nu.* 46. Gobat *d. tract.* 3. *num.* 153. Quartus *in Rubric. Miſſalis poſt* 3. *part. in Appendice de Sacrificio q.* 4. *punct.* 3. *difficult.* 2. & alii allegati per Dianam *part.* 6. *tract.* 6. *Reſol* 9. poſita in Coordinato *tom.* 2. *tract.* 1. *reſol.* 37. §. 3. Nec non Giballinus *de Simonia qu.*
18. *Confect.* 7. *num.* 17. Alter caſus eſt, 7
ſi poſtulantes Miſſam, & pro ea ſtipem dantes, expreſsè declarent, non prætendere niſi unum ex prædictis fructibus Sacrificii; tunc enim, quia volenti, & conſentienti non fit injuria, poterit Myſta, tuta conſcientia, acceptare plura ſtipendia, & diviſim fructus requiſitos applicare. Quartus *d. difficult.* 2. *Verſ. Colligitur ſecundo.* Tamburinus *d. lib.* 3. *cap.* 1. §. 3. *nu.* 44. Bordonus *Var. Reſol. part.* 1. *reſol.* 25. *nu.* 18. & Maſtrius *in Theol. Moral. d. diſp.* 19. *nu.* 79. Ex his deducenda veniunt nonnulla notabilia.

Primum Notabile. Ex prædictis fructibus ille, qui eſt ſatisfactorius, &

ope-

operatur remiſſionem pęnarum, con-
8 ceditur, & habetur ſemper ex opere operato infallibiliter, ideſt ex ipſa Sacrificii inſtitutione, & ejuſdem Chriſti promiſſione independenter à merito, & probitate operantis, dummodò non inveniat obicem, ideſt culpam non remiſſam, ut ex Doctrina Scoti probat Maſtrius *in 4. ſent. diſp. 4. quæſt. 6. num.* 113. & in Theologia Morali *d. diſp. 19. nu. 47.* idcircò, quia in animabus Purgatorii eſſe non poteſt obex culpæ mortalis, eędem conſequuntur infallibiliter fructum ſatisfactorium cujuſcumque Miſſæ pro eis oblatæ; quemadmodum & juſti in hac vita in gratia Dei viventes. Nicolius *in floſculis d. Verb. Miſſa num. 2.*

Secundum notabile. De fructu impetratorio Sacrificii Miſſæ, per quem nobis impetrantur à Deo auxilia gratiæ ad pœnitendum, & ad alia bona
9 opera exercenda; obtinenturque alia beneficia etiam temporalia; an detur ſemper infallibiliter? ſunt diſcordes Theologi; alii enim negant, alii affirmant, quos longa manu cumulat Paſqualigus *de Effectibus Sacrificii Miſſæ quæſt. 57.* ubi affirmantibus adhæret, & allegat hujus opinionis fortiſſima argumenta; concludens; quod, licèt non ſtatim effectus impetratorius ſuum ſortiatur effectum, quia non habet tempus determinatum, ſed pendet ex voluntate Dei; nihilominus ex occulto ſuo judicio poſſunt differri hęc auxilia uſque ad tempus mortis; quod advertit etiam Sperellus *in Paræneſi Teleturg. cap. 7. nu. 2. & 3.* nec non *cap. 9. nu. 7.* ubi refert exemplum Equitis à ſe cogniti, qui cum peſſimis moribus eſſet, ſuffragio Miſſarum emendationem fuit aſſecutus; & ego quoque teſtari cum veritate poſſum, non ſemel perverſorum hominum, in diſcrimine vitæ conſtitutorum, confeſſiones generales audiviſſe, eoſque tanta, & tali contritione ſuſcepiſſe Sacramenta, atque mortem oppetiiſſe; ut ex devotione erga Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium, quam, etſi in peccatis demerſi habuerunt, hujuſmodi auxilia gratiæ cęleſtis eis fuiſſe conceſſa, non ſit dubitandum.

Tertium Notabile. Sacerdotes negligentes in celebrandis Miſſis, ad 10
quas tenentur, peccant mortaliter, propter notabile damnum ſpirituale, ſeu temporale, quod afferunt, ſic differendo, illis, pro quibus tenentur eas Miſſas dicere. Silveſter *Verba Miſſa 1. quæſt. 10. in fine*. Petrus Navarra *lib. 2. cap. 2.* Bonacina, Fraxinellus, & alii apud Lezanam *d. tom. 4. Verb. Miſſa nu. 38.* ubi ſubdit, quod aliquando, ultra peccatum, tenentur ad reſtitutionem ſtipendii; & ponit Decreta Sacræ Congregationi præcipientis, ne accipiantur onera Miſſarum, quibus infra modicum tempus ſatisfieri non poſſit, ſaltem abſque conſenſu ſtipem dantis; quale autem reputandum ſit modicum tempus? idem Lezana refert Auctores autumantes alios conſiſtere in quinquaginta, vel ſexaginta diebus; alios in octo, vel decem diebus tantùm, & non ultra; ipſe verò ait, *ibid. num. 39.* prudentis arbitrio id relinquendum fore, penſatis circumſtantiis loci, temporis, Miſſarum dicendarum, & Sacerdotum, qui illas dicere debent; nam eſſe poteſt, quod nulla mora detur abſque peccato, ſi Miſsa dicenda ſit pro præſenti infirmitate, tribulatione, expeditione litis, vel negotii inſtantis.

Et quoniam ſcopus harum Deciſionum eſt, ut ſtudioſi Parochi diſcant ex eis, non ſolum ſibi, ſed ſuis ovibus in ſpiritualibus proficere; me delectat hìc tranſcribere nonnulla exempla, deſumpta ex aureo libello, cujus titulus *Lume à Vivi dall'Eſempio de* 11
morti, typis evulgato Venetiis anno 1680. apud Stephanum Curti; in quo leguntur plurimæ apparitiones Animarum Purgatorii, quas habuit Ven. Mater Franciſca à SS. Sacramento Carmelita Diſcalceata; & quas Annotationibus illuſtravit Illuſtriſſimus, & Reverendiſſimus Joannes Palafox Mendoza Epiſcopus Oxomenſis, piiſſimus,

ſimus, & doctiſſimus Antiſtes, qui etiam commentaria fecit ad Epiſtolas Sanctæ Tereſiæ.

12 Igitur in prædicto libello *nu.* 25. narrat ex juridica formatione proceſsus, ſibi conſtitiſse, quod anno 1658. die 5. Menſis Februarii, anima cujuſdam adoleſcentis apparuit amico ſuo de eadem Diœceſi Oxomenſi, & illi ait: *Vi ricordate della parola, che ci daſſimo l'uno all'altro, che à chi moriſſe prima, ſi doveſſero far celebrare dall'altro ſei Meſſe? Riſpoſe con qualche turbatione, eſſere vero quanto diceva, e che della promeſſa ſi era dimenticato; però l'aſſicurava di fargliele celebrare con ogni brevità, ed altre di più, ſe ne haveva biſogno. Allo che riſpoſe, che non ne haveva biſogno di più; però ſe ne voleva far dire dell'altre, foſſero per l'anime del Purgatorio; però, che non l'obligava à quelle, mentre ſe ne andava à godere Iddio.* Quarum Miſsarum celebratio ſtatim fuit completa pro liberatione illius animæ, quæ de hac vita ante novem annos exierat ictu ſclopi in ipſum adoleſcentem relaxato à militibus, quo die idem adoleſcens communicatus fuerat.

Majoris ponderis eſt aliud exemplum, poſitum in eodem libello *ſub nu.* 146. extractum ex legali proceſsu, formato de mandato Illuſtriſſimi, ac

13 Reverendiſſimi D. Gonzalez Velaſci Epiſcopi Calagurritani, in quo probatum, & relevatum fuit, Animam quondam Antonii Martinezii Curati Parochialis Eccleſiæ S. Mariæ de Stella, defuncti die 6. Aprilis 1639. ter apparuiſse cuidam honeſto viro Parochiano ſuo, videlicet die 29. Novembris 1640. die 12. Decembris ejuſdem anni; & die 12. Januarii 1641. Prima vice, cum ei manifeſtaſset, ſe eſse animam prædicti ſui Parochi defuncti, eidem ita injunxit: *Anderai al Curato di S. Maria della Stella, e li dirai, che ſi dicano per l'anima mia diecinove Meſſe lette nell'Altare della Santiſſima Vergine della Stella; e cinque Salve cantate; e che ſi paghino de miei beni per la fabrica di detta Chieſa otto Ducati; quali havevo offerto darli in vita, e nel tempo della morte me ne ſcordai; e ſimilmente, che ſi paghino ad Agneſe Mingnez mia ſerva quattro Ducati, che li reſtai dovendo del ſuo Salario: & à Giovanni Saenz da Muniglia quattro carlini, che ſi ſcordò in mia caſa nel darli certo denaro; & à Diego Idiachez Collettore dell'Anime otto carlini, che li doveva per limoſina. E dimanderai perdono in mio nome à Pietro Martinez de Romero Scrivano del numero di detta Villa per un aggràvio, che li feci in farli levare l'officio di Scrivano per alcune lettere poco vere, che io ſcriſſi al Signor Duca di Medina Celi. E lo ſteſſo farai à Gio: Saenz de Muniglia per una falſità, che ſuppoſi mi haveſſe aperto alcune lettere, e fù bugia, e per queſto lo trattai molto male con parole, e gli diſſi molte ingiurie. Anco dimanderai perdono in mio nome ad Anna Ximenez, Vedova di Sebaſtiano Menga, perche feci una lite molto acerba con eſſa lei un giorno appreſſo il macello, e gli diſſi molte parole ingiurioſe, poiche mi domandava alcuni denari, che io non gli doveva.*

Sequitur deindè prædicta Anima rogare eumdem virum Parochianum ſuum, ut jejunet ſeptem ſextis feriis in Pane, & Aqua; faciatque ter diſciplinam, cum confeſſione, & communione. ſubdens: *perche ti fò ſapere, che le due diſcipline mi furono poſte* 14
in penitenza: e l'altra offerii io di mia volontà, e con niſſuna compii. Queſte tre diſcipline applicherai per le mie obligationi, neceſſità, e travagli, facendole con ogni affetto, e devotione. Anche nel decorſo di quelle ſette Settimane ſentirai per me ſettanta due meſſe lette, perche queſte laſciai di dirle in giorni, che potei celebrarle, e non lo feci per mia floſſezza, e negligenza. Et anche cinque volte viſiterai cinque Altari, applicando l'Indulgenze per l'anima mia; e procurerai quanto puoi di fare queſte opere in ſervitio di Dio, & in ſtato di gratia, accioche ſiano più meritorie inanzi la ſua Divina preſenza.

His

His auditis dixit Parochianus ad animam illam, timeo, ne Curatus S. Mariæ de Stella non credat mihi: tunc Anima ipſa reſpondit, in ſignum veritatis, narrabis ei talia, & talia verba, quæ ego, antequam morerer, locutus ſum cum eo. Abiit itaque Parochianus, ſignificavit viſionem Curato, ſed oblitus fuit plura, & cœpit jejunare, & alia facere ſibi injuncta.

Secunda autem vice die 12. Decembris 1640. iterum apparuit anima illa eidem Viro Parochiano ſuo, qui ſtatim dixit, *Jeſus, & Maria: Laudatum ſit Sanctiſſimum Sacramentum*. Et anima

15 reſpondit, *Ita ſit in æternum*. Ne timeas, ego ſum Antonius Martinez de Sancho olim Parochus tuus, qui locutus fui tecum; & indoluit, quod non retulerit Curato omnia ei impoſita; nam dixerat, eſſe celebrandas decem Miſſas tantùm; & ſolvendos Agneti famulæ quatuor Carlinos; & veniam petendam à Vidua Anna Ximenez, quod non fecerat. Parochianus ait, ob timorem; & terrorem hęc ſum oblitus; ſed adimplebo ſtatim; iterum tamen dixit, gens eſt incredula; & putant omnes, me ſomniare; tunc Anima addidit, dabo tibi ſignum manifeſtum; & impoſuit manum ſuper humerum ejus dexterum; & ſtatim ob dolorem Vir ille in terram cecidit, & Anima evanuit; cumque ſurgere non poſſet, poſt duas horas à viatoribus, qui ſupervenerunt, ductus fuit domum, & aſcito Curato, ei ſignificavit hanc ſecundam viſionem, & viſitato humero per Chirurgum, re-

16 pertum eſt ſignum quaſi unius manus, ac quinque digitorum; cumque dolor eſſet intolerabilis, voluit Parochianus ille, ut eum ducerent in Eccleſiam, & ad Altare Deiparæ de Stella; illum ungerent illius Lampadis oleo, prout factum eſt; ibique orans, magno ſudore correptus; ceſſavit dolor.

Continuavit ſubindè devotiones, & pęnitentias ab Anima requiſitas; Curatus quoque celebravit omnes 19. Miſſas, & ſolutiones fecit pecuniarum; & menſe tranſacto, ſcilicet die 12. Januarii 1641. in meridie, cum Parochianus ille cuſtodiret in campo oves ſuas, vidit ſplendorem magnum in aere, & audivit vocem dicentem ſibi: Franciſce, Franciſce, tibi gratias ago pro pęnitentiis completis; ego ſum Antonius Martinez de Sancto, & ad gloriam vado Paradiſi. Tunc Franciſcus ait: Dic *Jeſus Maria*, & fac me- 17
cum tibi ſignum Crucis. Reſpondit Anima illa; ſi tu ſemel, ego millies dico Jeſus Maria cum cœlitibus omnibus; & ſignum Crucis facio tibi in brachio dextero; & ſplendor ille, qui erat in aere, elevatus eſt ad cœlum; cumque Franciſcus ſentiret ardorem in brachio, manica detracta, vidit in carne ſua ſculptam pulcherrimam Crucem; quam Judices in formatione proceſſus pariter impreſſam in ejus bra- 18
chio viderunt.

Hæc in ſumma eſt relatio trium illarum viſionum, quæ fuſiùs ſcriptæ ſunt in Proceſſu; ſuper quibus antedictus Epiſcopus Oxomenſis in prædicto libello *à num.* 149. facit plures obſervationes; nos autem, brevitatis cauſa, quatuor tantùm notabimus. *Unum*, quod Parochus ille torquebatur igne Purgatorii ob Miſſas decem, & novem ex pigritia non celebratas; ex quo comprobatur opinio per nos relata in antecedenti *Deciſ. XXXIII. num.* 19
54. quod Sacerdos raró celebrans, graviter peccat; hic enim, etſi frequenter celebraret, nam Parochus erat, quia aliquando deſidioſus abſtinuit à celebratione, luit pęnam in alia vita; peccavit enim contra charitatem, privando animas Purgatorii refrigerio proveniente ex Sacrificio; ideò id notent omnes inſigniti charactere Sacerdotali, & raró celebrantes; conſulantque ſibi ſuper hoc peccato omiſſionis; & nolint, pretioſum talentum tenere otioſum, & involutum in ſudario abſcondere ſubtus terram; prout ille ſervus nequam, de quo *Matth.* 25. *Verſ.* 18. ubi Tirinus ait: *Tales ſunt qui vel puſillanimitate, vel laboris formidine, vel*

otii appetentia ſubterfugiunt charitatis officia.

Alterum notandum eſt reſtitutio pecuniarum, quam Parochus ille facere debebat, & rogavit, ut fieret tùm famulæ ſuæ Agneti, tùm aliis perſonis; ex quo veriſſimam eſſe conſpicimus ſententiam illam S. Auguſtini:
20 *Non remittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum. cap. Primo 14.q.6.* quia non fuit remiſſa pęna ignis huic defuncto, antequam reſtitutio adimpleretur; quod utinam conſiderarent omnes illi Parochi, & poſſeſſores beneficiorum, qui negligentes ſunt in ſolvendis oneribus publicis, quæ incumbunt ſuis Eccleſiis; & illa relinquunt ſolvenda à ſucceſſoribus; peccant enim mortaliter contra juſtitiam; & niſi verè pęniteant, ſalvari non poſſunt; quia obligatio ſolvendi quod quiſque de-
21 bet, non ſolùm eſt de Jure Canonico, ſed de Jure naturali, & Divino, ut plenè probat Emin. Card. de Lauręa *in 3. ſent. tom.2. De Juſtitia commutativa diſp.23. art.1.* Et quatenus etiam obtineant remiſſionem culpæ per pœnitentiam ante mortem; non effugient pęnam in Purgatorio, donec reſarciantur ſucceſſores in beneficiis pro damno, quod patiuntur in publicarum gravedinum ſolutione. Et quis reſarciet? Idem advertendum à con-
22 feſſariis circa debitores livellorum, & legatorum; meminiſſe enim ſemper debent; non poſſe abſolvi illum, qui poteſt in vita reſtituere, & vult committere reſtitutionem heredibus, ut docet Cotonius *in ſuis Controverſiis lib. 2. Contr. 9. num.* 160. à qua doctrina non eſt auſus diſcedere neque ipſe Diana *part.5. tract.3. reſol.*104. Quæ reſidet in opere Coordinato *tom.1. tract.4. reſol.* 51.

Tertium, quod notare juvat, eſt petitio veniæ, quam Anima Parochi rogavit fieri ab illis, cum quibus jur-
23 gia habuit; verificatur enim quod Dominus dixit in Evangelio *Matth. 5. Verſ.22. Omnis, qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit judicio.* Subdens ibidem pœnas, quas patietur ille, qui ſola verba contumelioſa protulerit in proximum, ut fecit Parochus iſte contra Petrum, & Annam de ſua Parochia, quamvis crederet, ſe juſtam cauſam jurgandi contra eos habere, tenebatur enim, tanquam Paſtor animarum, iiſdem dare exemplum manſuetudi- 24
nis, & patientiæ: juxta dictum Apoſtoli *ad Tit.2. Verſ.7. In omnibus teipſum prębe exemplum bonorum operum.* Actio autem iracunda in Parocho, quamvis cum juſta cauſa, eſt reprehenſibilis; nam de hoc Deus reprehendit Sacerdotes per Ezechielem *cap* 34. *Verſ.* 4. his verbis. *Cum auſteritate imperabatis eis, & cum potentia.* Quare cauti ſint Paſtores animarum in ſervanda manſuetudine; & ſępè legant libellum Pauli Segnerii, cujus titulus eſt *Il Parrocho Iſtruito* præcipuè *in cap.XI. cap.XVI. & cap.XIX.* ubi de bono exemplo per Parochos ovibus ſuis præſtando.

Quartum tandem notandum eſt, quod Anima prædicti Parochi, ut à gehenna Purgatorii liberaretur, petiit ab eodem Parochiano ſuo, tùm ut Miſſas ſeptuaginta duas audiret, & quinque Altaria viſitaret; tùm ut ter diſciplinam faceret: ſibique has ſatisfactiones, & indulgentias applicaret; undè manifeſtum fit, Miſſæ Sacrifi- 25
cium, ſi devotè audiatur pro animabus Purgatorii, plurimùm eis prodeſſe; & eaſdem valdè juvari operibus pœnalibus, quas homines Chriſtiani ſuſcipiunt faciendas in hac vita pro mortuis; vel ſibi illatas undequaque patienter ſuſtinent, quod docet Concil. Trident; *ſeſſ.14. cap.8.* & eruditè demonſtrat Emin. Card. de Lauræa *in 4. ſent. tom.2. diſp.13. De ſatisfactione Pœnitentiali art.6. per totum.* Quare ſolliciti eſſe debemus circa toleran- 26
tiam afflictionum, & malorum; quibus ex Dei providentia exercemur in hac vita; mirificè enim proſunt ad ſatisfaciendum pro pęnis, quas debemus, pro patratis culpis; vel quas luere debent animæ aliorum in igne Purgatorii.

DE-

DECISIO XXXV.

ARGUMENTUM.

Diſputatur, An fructus ſpecialiſſimus Miſſæ, propius Sacerdotis celebrantis, poſſit per eum, accepto ſtipendio, alteri applicari? Referuntur argumenta pro utraque opinione: & eligitur Affirmativa, quoad validitatem applicationis: Negativa, quo ad receptionem ſtipendii, quæ eſt illicita, & prohibita tùm ab Vrbano VIII. anno 1626. tùm ab Alexandro VII. anno 1659. Avaritiam ab omnibus Eccleſiaſticis evitandam eſſe, auctoritatibus, & exemplis modernis Sacerdotum luentium pęnas in Purgatorio confirmatur.

SUMMARIUM.

1 *Fructus Miſsæ ex opere operantis ſatisfactorius, & impetratorius poteſt à celebrante aliis applicari.*

2 *Fructus Miſsæ triplex generaliſſimus, medius, & ſpecialiſſimus.*

3 *Fructus Miſsæ ſpecialiſſimus an validè à Sacerdote cedatur alteri?*

4 *Quilibet in re ſua eſt moderator, & arbiter, &* nu. 27.

5 *Satisfactio reſultans ex propriis bonis operibus poteſt à quocunque alteri applicari.*

6 *S. Franciſcus Xaverius fecit diſciplinam pro ſatisfactione militis ſui pęnitentis.*

7 *Celebrans poteſt nolle pro ſe fructum Miſsæ ſpecialiſſimum.*

8 *Miſsam audientes poſsunt applicare fructum aliis.*

9 *Favori pro ſe introducto quilibet renunciare poteſt.*

10 *Beneficium non confertur in invitum.*

11 *Publicæ voluntati, & utilitati privata cedere debet.*

12 *Nemo poteſt eodem tempore velle, & nolle.*

13 *Mandatarius non debet excedere fines mandati.*

14 *Proprium ſemper ſequitur ſuum ſubjectum.*

13 *Sacrificans non poteſt alterare naturam Sacrificii.*

16 *Remiſſio pęnarum in Sacramento baptiſmi, & pęnitentiæ an poſſit applicari alteri, quàm baptizato, & pęnitenti? &* nu. 28.

17 *Quæ perſonalia ſunt, non ſeparantur à perſona.*

18 *Diſputabile, & incertum eſt, an Sacerdos poſſit alteri cedere fructum ſuum ſpecialem in Miſſa.*

19 *Fructus impetratorius, & ſatisfactorius proprius celebrantis poteſt alteri cedi & num. 22.*

20 *Fructus Meritorius in Miſſa quomodo detur?*

21 *Nullus de condigno meretur pro alio.*

23 *Eccleſia non prohibet Sacerdoti applicare alteri ſuum fructum ſpecialem in Miſsa.*

24 *Vineę Dominus quomodo velit, & nolit fructus vineę?*

25 *Fideles ſe admvicem orationibus juvare debent.*

26 *Proprium, & ſuum æquipollent.*

28 *Confeſsarius an poſſit pænitentis pęnitentiam applicare animabus Purgatorii?*

29 *Baptizatus in eo actu debet pro ſe recipere fructum baptiſmi.*

30 *Volente perſona, perſonalia jura cedi poſsunt alteri.*

31 *Stipendium an licitè accipiatur pro fructu ſpeciali Sacerdotis? &* nu. 34.

32 *Decretum S. Congregationis Concilii anno* 1626. *circa ſtipendia Miſſarum, & anno* 1627.

33 *Decretum ejuſdem S. Cong. Conc.*

de anno 1659. prohibens accipere ſtipendium pro fructu Miſſæ ſpeciali ipſius celebrantis.
35 *Fructus ſpecialis Miſsę non datur celebranti, niſi ſit in gratia.*
36 *Nemo abſque revelatione ſcire poteſt, an ſit in gratia.*
37 *Simonia eſt recipere ſtipendium ob fructum ſpecialem Miſsæ.*
38 *Simonia eſt vendere laborem annexum operi Sacro.*
39 *Stipendium celebranti datur ob ſui ſubſtentationem.*
40 *Parochi quo die tenentur celebrare ex officio, non poſſunt accipere ſtipem pro applicatione Sacrificii.*
41 *Avaritia prorſus fugienda.*
42 *Exempla Sacerdotum pœnas luentium in Purgatorio ob avaritiam.* & num.43.

CUm olim interrogatus fuerim ſuper caſu ſequenti, placuit de eo differere, & ejus reſolutionem hoc in loco ponere. Caſus eſt iſte. *Pia perſona offert ſtipem Sacerdoti celebraturo, ut ſibi applicet, atque cedat ejuſdem Sacerdotis proprium, & perſonalem fructum. Quæritur an Sacerdos annuens, & ſtipem accipiens validè, ac licitè cedat, & applicet?*

Pro recta hujus caſus dilucidatione recolligenda ſunt, quæ diximus ſupra, videlicet. Primò, quod fructus Miſſæ alius eſt ex opere operato, & alius
1 ex opere operantis; ut in *Deciſ.33. nu. 11.* difficultas autem præſentis caſus non verſatur circa fructum ex opere operantis; hunc etenim, ſaltem ut ſatisfactorium, ac etiam ut impetratorium poſſe aliis per celebrantem cedi, & applicari concedunt omnes Doctores. Maſtrius *in 4. ſent. diſp. 4. q.6. nu. 124. Verſ. ad confirmationem.* Gobat *in Theol. experim. tract. 3. num. 144.* & Tam-
2 burin. *de Sacrific. Miſſæ lib. 3. cap. 1. §. 3. num. 69.* Idcircò quæſtio noſtra verſatur circa fructum ex opere operato. Secundò eſt pariter memoria repetendum, quod fructus Miſſæ ex opere operato eſt triplex; generaliſſimus, qui toti Eccleſiæ Catholicæ communicatur; medius, quem recipit ille, ad cujus inſtantiam celebratur Miſſa; & ſpecialiſſimus, quo donatur ipſe Sacerdos celebrans. Tamburin. *d. lib. 3. cap. 1. §. 1. num. 3.* & nos *d. Deciſ. 33. num. 41.* Dubitatur itaque, an Sacerdos celebrans poſſit hunc fructum ſpecialiſſimum, & ſibi proprium applicare alteri, ipſum petenti, & pro eo ſtipem offerenti? Et de duobus dubitari poteſt, ſcilicet an validè? & an licitè hæc applicatio fieri poſſit?

Quo ad primam partem dubii; Utrum Sacerdos celebrans poſſit validè applicare alteri ſuum fructum ſpecialiſſimum, ſunt duæ contrariæ Theologorum opiniones. Alii negant; alii affirmant. Affirmantium hæc ſunt potiora argumenta. 3

Primò. Quilibet in re ſua eſt moderator, & arbiter. *l. In re mandata. C. Mand.* Sed hic fructus ſpecialiſſimus eſt ipſius Sacerdotis celebrantis. Ergo ad ejus arbitrium poteſt de illo diſponere, & alteri applicare. 4

Secundò. Fructus ſpecialiſſimus eſt ejuſdem rationis cum fructu medio. Sed fructus medius eſt applicabilis alteri. Ergo & iſte ſpecialiſſimus.

Tertiò. Quilibet poteſt applicare alteri, ſatisfactionem reſultantem ex propriis bonis operibus, ſivè vivo, ſivè defuncto. Maſtrius *in 4. ſent. diſp. 5. q. 23. num. 620.* Hinc S. Franciſcum Xaverium onus faciendi diſciplinam ſuſcepiſſe pro militis confeſſi ſatisfactione, qui eam detrectabat ſuſcipere, narrat ex Turſelino, & Bartolo Gobat *in Theol. Exper. tract 7. num. 763. Verſ. Octava.* Ergo etiam Sacerdos celebrans poteſt alteri cedere fructum ſatisfactorium, ſibi ipſi provenientem ex Sacrificio. 5 6

Quartò. Poteſt Sacerdos non ſibi reſervare talem fructum, ſed relinquere illi, pro quo Miſſam offert. Ergo poterit etiam validè illum alteri offerre. 7

Quintò. Cæteri offerentes, nempè fide-

fideles adſtantes Sacrificio, poſſunt
fructum ad ſe ſpectantem ex eodem
Sacrificio, alteri applicare; juxta il-
lud, quod dicitur in Canone Miſſæ in
illis verbis: *Qui tibi offerunt pro ſe, ſuiſ-
que omnibus*.

Sextò: Unicuique licet renunciare
favori pro ſe introducto. *cap. Ad A-*
9 *poſtolicam. De Reg. Juris. l. penult. C.
de Pactis*. Menochius *conſ.* 57. *num.* 15.
Sed fructus ſpecialis introductus eſt pro
favore celebrantis. Ergo poteſt illum
renunciare.

Septimò: Beneficium non confertur
in invitum. *l. Invito. ff. de Reg. Jur. l.*
10 *Nec emere. C. de Jure deliberandi*. Sed
hoc eveniret, ſi celebrans fructum
Miſſæ ſpecialiſſimum alteri cedere non
poſſet. Ergo. Et hanc affirmativam
opinionem tenent Gavantus *in Rubric.
Miſſal. part.* 2. *tit.* 8. *nu.* 3. *verſ. Alterum
eſt*. Navarrus *in Manuali cap.* 25. *num.*
92. *& num.* 111. Azorius *part.* 1. *lib.* 10.
cap. 20. *in fine*. Henriquez *lib.* 9. *cap.*
18. *num.* 3. *& cap.* 21. *num.* 7. Bordonus
Var. reſolut. part. 5. *reſol.* 25. *quæſt.* 8.
& alii plurimi, quos cumulat Paſ-
qualigus *de Sacrificio novæ legis quæſt.*
99. *num.* 1.

Negantium verò hæc ſunt funda-
menta, argumenta, & rationes.

Primò. Publica voluntas debet præ-
valere voluntati privatæ. Sicut utili-
11 tati publicæ privata cedere debet. *l.* 1.
§. 1. *C. de Cad. toll.* Mantua *Sing.* 573.
Sed publica voluntas Eccleſiæ eſt, ut
Sacerdos Sacrificium offerat pro toto
populo, pro dante ſtipem, & pro ſe-
ipſo. Ergo per ſuam privatam volun-
tatem non poteſt non offerre pro ſe-
ipſo.

Secundò. Nemo poteſt eodem tem-
pore velle, & nolle, Tamburinus *de*
12 *Sacrific. Miſſæ lib.* 2. *cap* 2. §. 11. *num.*
3. Sed celebrans, dum offert Hoſtiam,
ait, illam offerre *pro innumeralibus pec-
catis, offenſionibus, & negligentiis ſuis*.
Ergo non poteſt nolle eam pro ſe of-
ferre; & velle fructum ſuum alteri ap-
plicare.

Tertiò, Mandatarius non poteſt ex
cedere fines mandati. *cap. Cum olim.
de officio Judic. Deleg. l. Diligenter. ff.
Mandati*. Quod ſi excedat, nihil agit, 13
& irritum remanet, quod facit. *l.* 3.
ff. Mandati. Felin. *in cap. Cum dilecta.
num.* 41. *de Reſcript.* Sed Sacerdos de
mandato Eccleſiæ debet offerre, pro
ipſa, pro dante ſtipendium, & pro ſe-
ipſo. Ergo aliter agere non poteſt; &
ſi aliter faciat; invalidè facit.

Quartò: Proprium debet ſemper
ſequi ſubjectum, cujus eſt proprium.
Ariſtot. *lib.* 5. *Topic. cap.* 3. *num.* 11. &
ibi P. Sylveſter Maurus *in Commentar.*
ubi ſubdit, quod id, quod aliquan- 14
do convenit, aliquando non convenit,
non eſt proprium, ſed eſt accidens
commune; & cum proprii natura ſit
ineſſe rei, ſi aliquando ineſt, aliquan-
do non ineſt; non poteſt eſſe proprium.
Porrò fructus ſpecialiſſimus Miſſæ eſt
proprius Sacerdotis celebrantis; ergo
debet ſemper ſequi ipſum celebran-
tem; & ei ineſſe; & per conſequens;
non eſt alteri applicabilis; aliàs dici
non poteſt, quod prædictus fructus
ſpecialiſſimus ſit proprius ipſius Sacer-
dotis celebrantis.

Quintò. Quod provenit ex natura
Sacrificii, non eſt applicabile, niſi ſe-
cundum naturam ejuſdem Sacrificii, 15
nam in poteſtate Sacrificantis non eſt
alterare naturam ejuſdem Sacrificii:
Sed ſecundum naturam Sacrificii ille
tertius fructus debet eſſe Sacrificantis.
Ergo non eſt alteri applicabilis.

Sextò. Remiſſio pœnarum, quæ pro-
venit ex Sacramento baptiſmi, & ex
Sacramento pœnitentiæ applicari non 16
poteſt alteri, quàm baptizato, & pœ-
nitenti; ea ratione quia provenit ex
opere operato; & determinatè ad il-
lum, qui baptizatur, vel confitetur.
Ergo idem eſt dicendum de fructu Sa-
crificii, proveniente ex opere operato,
& determinatè in ipſum celebran-
tem.

Septimò. Quæ perſonalia ſunt, ſe-
parari non poſſunt à perſona. Sed fru- 17
ctus ſpecialiſſimus Miſſæ eſt perſona-
lis, ac pro perſona Sacrificantis. Ergo
ab

ab eo ſeparari non poteſt. Et hanc opinionem ſequuntur Suarez *in 3. p. D. Thom. diſp. 79. ſect. 9. verſ. Nihilominus cenſeo*. Fraxinellus *de obligat. Sacerdot. ſect. 3, prænot. 3. §. 2. num.* 4. Miranda *tom. 1. Manual. Regul. q.* 41. *art.* 17. Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 2. num.* 18. & alii, quos citat, & ſequitur Paſqualigus *d. q.* 99. *num.* 3.

Remanet igitur indeciſa hæc quæſtio ob varietatem Doctorum, & mul-
18 tiplicitatem rationum; & Quartus *in Appendice de Sacrificio quæſt. 2. punct. 17. verſ. Colligitur*, ait, adhuc ſtare ſub opinione, utrùm validè poſſit fructus ſpecialiſſimus alteri applicari à Litante, nec nè? Et Diana *part. 11. tract. 7. reſolut.* 27. Quæ jacet in Coordinato *tom. 2. tract. 1. reſol. 41. ſub num.* 3. ait: *Incertum, & controverſum eſt apud Doctores, num valor iſte perſonalis poſſit alteri applicari*. Nihilominùs ego libentius adhæreo Doctoribus affirmantibus, poſſe hunc fructum ſpecialiſſi-
19 mum à Myſta alteri applicari; ſi de impetratorio, aut de ſatisfactorio ſermò ſit: cum enim in quolibet bono opere in gratia facto tria reperiantur, videlicet Meritum, Impetratio, & Satisfactio, ut benè oſtendit Diana *part. 9. tract. 7. reſol. 57. num.* 2. Quæ collocata eſt in Coordinato *tom. 1. tract. 6. reſol.* 17. Sic in Sacrificio Miſſæ tres præcipui fructns prædicti inſunt, ut latè probavimus ſupra *Deciſ.* 14. *à num.* 12. *& ſeqq.* advertentes ibi, quod fructus meritorius conſiſtens in augmento gratiæ, ſanctitatis, & juſtitiæ, ex quo
20 correſpondet major portio gloriæ in Cęlis, non datur immediatè per Sacrificium, ſed ut docent Theologi ibi allegati, mediatè tantùm; ideſt magis auxiliis efficacibus ad bona opera exercenda. Igitur fructus meritorius proveniens celebranti ejus eſſe debet; cum purus homo ſaltem de condigno non poſſit alteri mereri, vel merita ſua applicare, ut differunt Scholaſtici in
21 tractatu de merito, & præcipuè Abelly *in Medulla Theol. tom. 1. part. 1. tract. 6. cap. 5. ſect.* 7. At fructus impetratorius, & eò magis ſatisfactorius ex eodem Sacrificio emanans, poteſt quidem ab ipſo celebrante alteri cedi; & applicari; tùm quia hac de re nulla extat prohibitio; ut omnes Theologi teſtantur; tùm quia quilibet poteſt ſua bona opera applicare alteri vel ad impetrandum, vel ad ſatisfaciendum; quamvis ſint perſonalia; immò hoc ut plurimum faciunt audientes Miſſam, qui illam offerunt pro neceſſitatibus vel ſpiritualibus, vel temporalibus propinquorum, benefactorum, & amicorum; unde celebrans non debet eſſe deterioris conditionis, quàm adſtantes, dum Miſſam celebrat; eò magis ſi dictam ceſſionem faciat ex charitate, ut conſiderat Petrus Navarra *libr 2. cap. 2. num.* 256. & Bordonus *Var. reſol. d. part. 1. reſol. 25. quæſt.* 8. ubi expreſsè loquuntur, non ſolùm de fructu ex opere operantis; ſed etiam ex opere operato, de quo eſt quæſtio noſtra. 22

Hac itaque opinione amplexa, ſupereſt, ut reſpondeamus argumentis contrariis, quæ facilè diluuntur; parùm enim, aut nihil obſtant.

Non primum. De publica Voluntate Eccleſiæ; quia ipſa Eccleſia aliter fieri non prohibuit; ſed ſic diſpoſuit in commodum celebrantis, cujus charitatem non intendit reſtringere, quin eam communicet aliis fidelibus indigentibus. 23

Non ſecundum. Quia litans non poteſt dici velle, & nolle, alteri applicando fructum ſuum ſpecialiſſimum; illum enim vult, ſed ſic ut alii poſſit eum communicare, & donare; ſicut Dominus vineæ vult fructus naſcentes in illa; non ſolùm pro ſua egeſtate ſubvenienda, ſed etiam pro indigentiis aliorum ſuffragandis. Vel dici poteſt; quod vult pro ſe fructum quoad meritum, & ad majorem ſanctitatem ſui ipſius; non vult quo ad alia auxilia impetranda, vel ad ſatisfactiones complendas; quia has cedit, & applicat amicis; contentus retributione charitatis, quæ ad ipſum regredie- 24

tur;

tur , forſan cum majori emolumento .

Non Tertium. Quia Myſta tunc excederet fines mandati ſibi ab Eccleſia injuncti ; ſi ſibi ab eadem fuiſſet prohibitum , ne fructum ſuum aliis applicaret ; hoc autem nullibi legitur . Immò Sancti Apoſtoli , & Doctores
25 Eccleſiæ docuerunt , orationibus , & bonis operibus proximos eſſe juvandos. Ita S. Jacobus *cap.* 1. *Orate pro invicem , ut ſalvemini.* Et Apoſtolus Paulus. *ad Rom.* 5. *Obſecro ergo vos fratres per Dominum Jeſum Chriſtum , & charitatem Spiritus Sancti , ut adjuvetis me in orationibus veſtris pro me ad Deum.*

Non Quartum : Quia reſpondetur, Iv *Proprium* , non eſſe ſumendum in ſenſu Philoſophico, quatenus ſignificat qualitatem inſeparabilem à ſubjecto ; ſed in ſenſu legali, & juridico; quatenus innuit dominium ,& proprietatem. De Jure enim proprium, & ſuum æquipollent. Albericus in *Diction. Verb.*
26 *Proprium* . & illa res dicitur alicujus propria , qui ejuſdem rei eſt dominus abſolutus . §. *Proprius . Inſtit. de heredib. inſtit. Clem.* 1. §. *ſuis ſedibus . De foro competen.* Bartolus *in l. Is , qui duos, ff. de Mancip.* Hinc ſequitur, quod ſicut de Jure quilibet de re propria , quia ſua eſt, poteſt pro libito diſponere. *l.*
27 *Dudum . C. de contrahenda Empt.* Barboſa *In Axiom. Juris frequent. Axiom.* 72. *num.* 1. pari modo celebrans proprium Miſſæ fructum , qui ſuus eſt, poteſt cuicunque voluerit applicare.

Non Quintum ; Quia quod provenit ex natura Sacrificii non eſt alteri applicabile , niſi ſecundum naturam Sacrificii; procedit, ubi non conſentiat ille , cui prodeſt Sacrificium ; at ipſo volente, & conſentiente , nihil repugnat , ſi quod per Sacrificium ei tribuitur, alteri cedatur . Exemplum eſſe poteſt de pęnitente , cui Confeſſarius injungit, ut pęnitentiam , ac ſatisfactionem pro ſuis peccatis impoſitam,
28 applicet pro animabus Purgatorii , licèt enim id fieri non poſſe à Confeſſario, multi DD. contendant, inter quos Sancius *in Select. diſp.* 16. & Vega *in Summa tom.* 2. *cap.* 64. *caſu* 4. nihilominus contrarium communiter docent Theologi , quos refert , & ſequitur Diana *part.* 9. *tract.* 7. *reſol.* 57. nec non *part.* 11. *tract.* 8. *reſol.* 26. Quæ collocatæ ſunt in coordinato *tom.* 1. *tract.* 6. *reſol.* 17. & *reſol.* 18. ubi etſi aliqui loquantur de fructu pęnitentiæ proveniente ex opere operantis , ibi tamen P. Amicus *in Curſu Theologic. tom.* 8. *diſp.* 16. *ſect.* 5. *dub.* 3. *num.* 63. expreſsè concedit , fructum pęnitentiæ provenientem etiam ex opere operato , & ex virtute Sacramenti pro ſatisfactione pęnarum , poſſe applicari animabus defunctorum ; ſic ipſo pęnitente contentante . Ergo eò magis hoc fieri poteſt in Sacrificante , qui eſt immediatus diſpoſitor fructus ad ſe pertinentis. Et ſic non obſtat

Sextum argumentum ; circa quod dicta de Satisfactione pęnitentiali demonſtrant , ſecundam magis communem opinionem, non eſſe verum, quod accedente aſſenſu Pęnitentis, ipſa ſatisfactio etiam ex opere operato non ſit applicabilis animabus Purgatorii , nam fieri poteſt, & quotidiè practicatur . Quo verò ad Sacramentum baptiſmi aliud venit dicendum; quia in 29
illo baptizatus ſe habet per modum patientis ; & cum tunc primùm ingrediatur in Eccleſiam , eodem inſtanti, quo ingreditur delentur in eo culpæ, & pęnæ; ita ut non ſit in ejus poteſtate, vel ab ejus arbitrio pendeat, aliter diſponere de illo privilegio ſingulari , quo ditantur baptizati in receptione baptiſmi. Exemplo Veſtis candidę, qua induitur ; eam enim cedere in eo actu non poteſt alicui pauperi , quia deſtinata eſt ab Eccleſia pro ipſo baptizato.

Septimum tandem non obſtat; quia quę perſonalia ſunt, ſeparari non poſſunt à perſona; ipſamet perſona reluctante, & contradicente; ſecus autem eadem cedente , & voluntariè ob ali- 30
quem virtuoſum actum contentante; ſiquidem in hoc caſu validè poſſunt cedi,

cedi, & aliis applicari etiam jura, & favores perſonales; & ſic etiam fructus Miſſæ ſpecialiſſimus Sacerdotis; ut in terminis noſtræ quæſtionis tenet Lezana *in Summ. tom. 4. Verb. Miſſa. num.* 17. ubi ſic ſcribit: *Credi debet, ſic inſtitutum à Christo hoc Sacrificium, ut quemadmodum quis ſua bona opera ſatisfactoria, quantumvis perſonalia aliis applicare poteſt: ſic & hujuſmodi fructum, quantumvis etiam perſonalem, cum utrumque opus charitatis ſit, quam Deus ſemper commendat, maximè in Euchariſtia, quæ tota charitas eſt.* Et hoc ſe ſolitum fuiſſe facere, ait Navarrus *d. cap.* 25. *num.* 92. *& num.* 11. *§. Secundò ſequitur*. Et placet etiam Naldo *in Verb. Miſſa nu.* 12. Nugno, & aliis, quos cumulat Diana *part.* 1. *tract.* 14. *reſol.* 14. Et *part.* 5. *tract.* 14. *reſ.* 45. Et *part.* 6. *tract.* 6. *reſol.* 8. Quæ reperiuntur in opere Coordinato *tom.* 2. *tract.* 1. *reſol.* 38. 39. & 40. Tenetque Bordonus *d. part.* 1. *cit. Reſol.* 25. *ſub numero* 15. Et hæc de prima parte hujus quæſtionis.

Circa ſecundam partem; eſto, quod celebrans poſſit validè alteri cedere, & applicare ſuum fructum perſonalem Miſſæ; Utrùm licitè poſſit etiam
31 ſtipendium recipere pro ejuſdem fructus applicatione? eſt dubium non ſpernendum, & pro ſecuritate conſcientiæ celebrantium Miſſam declarandum. Circa quod diſtinguere oportet duos caſus. Unus eſt, quando Sacerdos, à quo petitur ejus fructus ſpecialis, recepit ab alio ſtipendium pro fructu medio Miſſę. Alter caſus eſt, quando nullum ſtipendium ab alio accepit; ſed vult ſtipem recipere à petente fructum ſpecialem provenientem ipſi Sacerdoti ex illa Miſſa.

In primo caſu dicendum eſt; non eſſe licitum recipere ſecundum ſtipendium; eo quia id expreſsè damnatum, & prohibitum eſt in Decretis Urbani VIII. anno 1626. in quibus S. Congregatio ad 4. ita reſpondit: *Ad quar-*
32 *tum: Sacerdotes, quibus diebus tenentur Miſſas celebrare ratione beneficii, ſeu Capellaniæ, legati, ſeu ſalarii, ſi eleemoſynas pro aliis etiam Miſſis celebrandis ſuſceperint, non poſſe eadem Miſſa utrique obligationi ſatisfacere.* Et quoniam hoc decretum non obſtare dicebant multi Theologi poſt ipſum ſcribentes, quando Sacerdos, vel Capellanus habebat ſtipendium pro celebranda Miſſa ſine obligatione applicandi Sacrificium; tunc enim, ajebant, pro applicatione Sacrificii, licitum eſſe novam ſtipem accipere, Ita DD. quos citat Diana *part.* 11. *tract.* 8. *reſol.* 63 reſidens in Coordinati operis *tom.* 2. *tract.* 1. *reſol* 46. Iterum à S. Congregatione reprobata fuit horum Theologorum opinio; ut ſibi reſpondiſſe eamdem Sacram Congregationem teſtatur Pax Jordanus Epiſcopus Traguerienſis anno 1627. *tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 516. *pag.* 340. Et adhuc contradicentibus pluribus Moraliſtis de genere illorum, qui ſcribunt ad excuſandas excuſationes in peccatis; *die* 25. *Januarii* 1559. emanavit aliud expreſſiſſimum Decretum ejuſdem Sacrę Congregationis confirmatum ab Ale- 33
xandro Papa VII. per quod ponitur falx ad radicem, & in quocunque caſu prohibetur ſecundum ſtipendium; & eſt tenoris ſequentis.

Declaratio Sacræ Congregationis Concilii SS. D. N. Alexandri Papæ VII. juſſu edita, ſuper ſecundo Decreto ejuſdem Congregationis de celebratione Miſſarum.

Cum Auctores nonnulli ſcriptis ſuis, aſſeruerint, Sacerdoti pro alio Miſſam, recepta eleemoſyna celebranti, licitum eſſe, aliam eleemoſynam quoque accipere ab altero, cui partem illam fructus, ſeu valoris ejuſdem Sacrificii, ipſimet celebranti debitam (ſpecialem nuncupatam) applicet: ac proindè hunc caſum ſub Decreto Sacræ Congregationis Concilii, prohibente duplex pro unica Miſſa ſtipendium, ſeu eleemoſynam recipi, non eſſe comprehenſum. Propterea Sacra Congregatio Eminentiſſimorum, & Reverendiſſimorum

morum DD. S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, quæ, auctoritate ſibi per Apoſtolicam Sedem ſpecialiter attributa, ſedulò curat, ne à Sacerdotibus circa celebrationem Sacroſancti Miſſæ Sacrificii, undè in nos uberrima divinæ liberalitatis munera derivantur, avaritiæ labes ulla, aut ſuſpicio contrahatur; antedictam aſſertionem maturè examinavit; eademque prorſus reprobata, ſub die 25. Januarii 1659. cenſuit:

Nulli Sacerdoti licitum eſſe, præfata ratione, ſivè prætextu, aliam eleemoſynam accipere, præter illam, quam accepit ab eo, pro quo Miſſam offerre tenetur. Ac proindè caſum hunc eſſe comprehenſum in Decretis aliàs per eamdem Sacram Congregationem Concilii editis, quibus prohibetur, ne duplex ſtipendium pro unica Miſſa recipiatur.

Quam Sacræ Congregationis ſententiam ad Sanctiſſimum D. N. Alexandrum Papam VII. relatam, Sanctitas ſua, ſub die 25. ejuſdem Menſis approbavit, & Decretum publicari, atque ad Epiſcopos, & Generales Regularium Ordinum tranſmitti juſſit, ut ipſi doctrinam hujuſmodi per ſuos Pœnitentiarios, & Confeſſarios, ac Lectores, reſpectivè, inſinuari, doceri, atque in Tractatibus moralibus per eoſdem imprimendis, evulgari, paſtorali vigilantia, curent.

(F. Card. Paulucius Præfectus.

C. De Vecchiis Epiſc. Cluſinus,
S. Cong. Concil. Secretarius.

Attenta itaque hac punctuali, &
generali Declaratione Sacræ Congre-
34 gationis Concilii, confirmata à Sum-
mo Pontifice, quam etiam per exten-
ſum ponit Fagnanus *in cap. Fraterni-
tatem. num 96. de Sepultur.* & Gonet *in
Clypeo Theolog. Thom. tom. 5. Diſp. XI.
De Sacrificio Miſſæ art. 6. poſt num.* 117.
non eſt amplius diſputandum, an Sa-
cerdos habens aliundè eleemoſynam
pro Miſſa, poſſit licitè accipere aliud
ſtipendium pro applicatione ſui proprii
fructus ſpecialis; conſtat enim, id fa-
cere non poſſe; quod ſi faciat, illicitè
facit; & cum culpa gravi ob legis Pon-
tificiæ tranſgreſſionem. Ceccoperius
de Canonicis lib. 3. num. 176. ubi DD.
allegat.

In ſecundo autem caſu, quando
nullum ſtipendium ab alio recepit,
an illud recipere poſſit pro applicatio-
ne prædicti proprii, & ſpecialis fru-
ctus? Reſpondendum cenſeo pariter 35
negativè duplici ratione. Una eſt,
quod Sacerdos celebrans non poteſt ac-
quirere ſibi dictum fructum ſpecialem,
ut poſtea illum ſic acquiſitum appli-
cet danti ſtipem, niſi ſit in gratia.
Bordon. *d. part* 1. *Reſol.* 25. *nu.* 15. *verſ.
Dices cum eodem.* Collegium Salman-
ticen. *d. tom. XI. De Sacramentis in gene-
re tract. 5. capti. 5. num.* 10. & Gonet *d.
diſp.* 11. *art. 6. num.* 117. At ſcire certò
nullus poteſt, abſque ſpeciali revela-
tione Dei, an ſit in gratia, juxta il-
lud *Eccl. 9. Nemo ſcit, utrùm amore,
an odio dignus ſit?* & definitum eſt in 36
Concilio Trid. *ſeſſ. 6. cap. 9.* diſſeritque
Eminentiſs. Card. de Lauræa *in 3. ſent.
tom. 4. de Virtute Charitatis diſp. 6. art.*
7. Ergo non poteſt Sacerdos celebrans
accipere ſtipendium, & promittere
fructum ſpecialiſſimum ſibi ſacrificanti obventurum; cum certus non ſit, prædictum fructum ſe conſequi poſſe. Hæc eſt enim præcipua differentia inter fructum medium, & hunc fructum ſpecialiſſimum, quod ille certò obvenit ei, pro quo Miſſa offertur, etiamſi Sacerdos celebrans ſit malus, & non ſit in gratia. *cap. Intra. 1. q. 1. cap. Utrum ſub figura. de Conſecrat. diſt.* 2. S. Thomas *3. p. q. 82. art. 6.* Et Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 1. num.* 12. At fructus ſpecialiſſimus non datur Sacerdoti non exiſtenti in gratia. *cap. In gravibus. 3. q. 7.* Layman *d. num.* 12. *Verſ. Dico tertiò.* Bordonus, Collegium Salmanticen. & Gonet ſupra relati; & ideò ob incertitudinem, illicitum cenſeo accipere ſtipendium pro applicatione fructus ſpecialis; itaut ex ſola charitate, & liberalitate poſſit, & debeat applicari alteri per celebrantem.

Secunda ratio eſt, quia hoc ſtipen-
dium reciperetur à Sacerdote imme-
diatè pro re ſpirituali, & ſacra, qua-
lis eſt ipſe fructus ſpecialis, & ſic com-
37 mitteret Simoniam. *cap. Quidquid.* 1.
qu. 1. Et *cap. Qui ſtudet. ubi Gloſſ. ead.
cauſa, & quæſt.* Maſtrius *in Theol. Mo-
ral. diſp.* 14. *nu.* 79. Diana *part.* 11. *tract.*
8. *reſol.* 68. *num.* 8. Quæ in Coordinato
eſt *d. tom.* 2. *tract.* 1. *reſol.* 46. & ibi *ſub
d. nu.* 8. Dicaſtillus *de Sacramentis tom.*
1. *tract.* 5. *diſp.* 4. *dub.* 16. *num.* 320. no-
viſſimè Pignatellus *tom.* 1. *conſult.* 139.
num. 10. *in fine*. & Cardenas *in Criſi
Theolog. Diſſert.* 27. *num.* 102.

Nec relevat dicere, quod recipit
ſtipendium non pro valore ipſius fru-
ctus ſpecialis, ſed pro labore in litan-
38 do; nam qui vendit laborem, ſine quo
opus ſacrum, & ſpirituale non fit,
cenſetur vendere ipſum opus ſacrum,
& Simoniam committit. *cap. Si quis
objecerit.* ubi Barboſa *in collect. DD.* 1.
q. 3. Sotus *De Juſtit. lib.* 9. *qu.* 6. *art.* 1.
Navarrus *in Man. cap.* 34. *num.* 101. &
102. Reginaldus *lib.* 23. *num.* 119.

Multò minus juvat replicare, quod
ſtipendium prædictum accipitur pro ſu-
ſtentatione Sacerdotis, ad quam jus
39 habet quicumque promotus ad Sacer-
dotium deſeruit populo in Altari, ut
plenè probat Paſqualigus *de Sacrific.
novæ legis tom.* 2. *quæſt.* 903. *num.* 1. in-
numeros DD. numerans, inter quos
Emin. Card. de Lugo *De Sacram. Eu-
chariſtiæ diſp.* 21. *ſect.* 1. Nam reſponde-
tur, tunc Sacrificantem mereri ſtipem
pro ſui ſubſtentatione, quando ſacri-
ficat ad finem, & effectum concilian-
di ſtipem danti fructum, & valorem
medium ordinatum à Chriſto, & de-
ſignatum ab Ecleſia pro illo, cujus
nomine, & requiſitione offertur Sa-
crificium; ſecus autem ſi dicto fructu
medio tertiæ perſonæ applicito, vel ſibi
retento, velit Sacerdos id, quod ſibi
donatur à Dei liberalitate, alii ob pe-
cuniam dare; tunc enim non videtur
excuſandus ab avaritia; quam ſemper
deteſtata eſt Eccleſia in Sacrificio Miſ-
ſæ; neque à Simonia; & ideò illicitè
ageret Myſta, ſi ob applicationem ſu
fructus ſpecialis ſtipem acciperet.

Confirmatur hæc reſolutio etiam ex
doctrina Pacis Jordani Epiſcopi Tra-
gurien. *d. tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 520.
advertentis, declaratum eſſe ab eadem
Sacra Congregatione Concilii *die pri-* 40
ma Septembris 1629. *ad conſultationem
Parochi Terræ Vrceani; Fanen. Diæceſis*,
quod Parochi in illis diebus, in quibus
tenentur ex officio celebrare, etſi abſ-
que obligatione Sacrificii; non poſſe
recipere ſtipendium pro ejuſdem Sa-
crificii applicatione; quod etiam docet
Barboſa *de offic. & pot. Epiſ. allegat.* 24.
num. 11. Diana *part.* 4. *tract.* 4. *reſolut.*
232. Quæ in Coordinato eſt *tom.* 2.
tract. 1. *reſ.* 57. & Fagnanus *in d. cap.
Fraternitatem num.* 93. *& ſeqq De Sepul-
tur.* Intendit enim Eccleſia prorſus tol-
lere quamcunque ſuſpicionem avari-
tiæ.

Et jure quidem; extat enim illud
Salvatoris præceptum *Luc.* 12. 15. *Vi-
dete, & cavete ab omni Avaritia*. Ip-
ſa namque, ut ait Apoſtolus 1. *Thim.* 41
6. 10. *Radix eſt omnium malorum*. Et pro-
pter avaritiam plurimi Sacerdotes pœ-
nas atroces luunt in Purgatorio, ut hi-
ſtoriæ teſtantur; inter quas liceat mi-
hi hìc referre illam, quæ legitur inter
revelationes antedictæ Vener. Matris
Franciſcæ à Sanctiſſimo Sacramento
Carmelitæ Diſcalceatæ ad *num.* 20. ubi
ita refert: *Vn Sacerdote naturale* (id
eſt nativo) *di N. qual'era ſtato Prio-
re in certa Collegiale, comparve alli*
23. *di Novembre nel medeſimo anno* 42
1617. *dicendo, lo raccomandaſsi à Dio;
che ſi ritrovava, nel Purgatorio per
leggierezze della ſua gioventù, e per
eſsere ſtato intereſsato.*

Quo loci hoc additamentum facit
prælaudatus Epiſcopus Oxomenſis:
*Due colpe di mala conſequenza ſono
quelle di queſto Sacerdote, che per un
ſtato ſi perfetto foſse leggiero, & avaro.
Queſte diſtruſsero i figli di Heli, e li
tolſero la vita, facendoli caſcare ridot-
ti in pezzi per mano de Filiſtei à piè
dell' Arca del Teſtamento. Veramente*
da

da queſti due vizii s' hanno d' aſtenere ſopra tutti gl Eccleſiaſtici : dalle leggierezze, quando ſono giovini, e dalla ſordidezza, quando ſono vecchi; poiche tutti ſi pagano terribilmente nel Purgatorio : ſe non ſi confeſsano, e non ſi cancellano.

Alia apparitio refertur in eodem libello *ad num.* 38. Animæ unius Sacerdotis aſſerentis, quod per annos
43 decem, & novem ſtabat in Purgatorio, graviſſimas inter pœnas; & petiit ſuffragia. Item alia *ad num.* 44. reddens rationem ſuarum pęnarum dicens: *Sono N. Parocho di N. che ſtò nel Purgatorio, perche fui avaro.* Caveant igitur Eccleſiaſtici omnes ab avaritia, quæ eſt idolorum ſervitus, *cap. Cum omnis*. 1. *q.* 1. ubi Gloſſa rationem reddit, cur ſic nominetur, ſubdens: *Ideò dicitur avaritia ſpecialiter ſervitus Idolorum, quia tanquam Deo exhibet avarus nummo reverentiam.* Plura de hoc vitio avaritiæ à nobis dicta ſunt in *Deciſionibus anni* 1687. *De Sacramentis in genere, ad Caſum Prudentialem Menſis Maii*, ubi explicuimus, *Quid ſit Avaritia? Quotuplex? Quæ ejus filiæ? Quæ mala proveniant ex Avaritia? Et quibus remediis curanda?* De qua materia legendæ ſunt Rubei *Annotat. ad Rotam part.* 9. *Deciſ.* 9. Et dicta per P. Segneri *in Parocho Inſtructo capit.* 16.

DECISIO XXXVI.

ARGUMENTUM.

Agitur de applicatione Sacrificii neceſſariò facienda à celebrante. Circa illam reſolvuntur undecim dubia; & docetur, an ſufficiat intentio habitualis? In qua parte Miſſæ ſit facienda applicatio? Antiquorum Diptycha quid eſſent? Anticipata Miſſa an dicenda pro eo, qui primùm daturus eſt ſtipem? An ſuperior poſſit applicare Miſſam Sacerdotis ſui ſubditi? An applicanda Miſſa pro Sanctis? pro infidelibus? pro catechumenis? pro excommunicatis? pro peccatoribus? Et utrùm viventes poſſint ſibi celebrare facere Miſſas de Requiem? De hoc exempla B. Alberti Magni, & aliorum; præcipuè Caroli Quinti Imperatoris.

SUMMARIUM.

1 *Applicatio Sacrificii eſt à celebrante facienda.*
2 *Applicationis Sacrificii faciendæ rationes plures.*
3 *Applicatio Sacrificii an poſſit remitti in Deum?*
4 *Intentio quæ requiratur pro applicatione Sacrificii? An actualis, virtualis, vel habitualis?*
5 *Habitualis intentio ſufficit pro applicando Sacrificio.*
6 *Retractatæ intentionis pro applicando Sacrificio quatuor caſus.*
7 *Sacerdotes debent reflectere, cui Miſſam applicent.*
8 *Applicatio Sacrificii in qua parte Miſſæ ſit facienda? An omninò ante conſecrationem, vel in conſecratione?*
9 *Applicatio Sacrificii pro Defunctis fieri poteſt etiam poſt conſecrationem.*
10 Memento *in canone ad quid introductum?*
11 Diptycha, *quid eſſent?*
12 *Nomina, pro quibus Miſſa offerebatur, olim alta voce legebantur ad* Memento.
13 *Applicatio Sacrificii olim fiebat ſtatim, poſt lecta nomina in diptycis notata.*
14 *Sacramenta quando producant ſuum effectum.*

15 *Sacrificium Miſſæ quando ſit completum?*
16 *Sacrificium Miſſæ exiſtit uſque ad conſumptionem ſpecierum.*
17 *Sacerdotes in præparatione ad Miſſam benè faciunt applicando tunc illam, cui debent.*
18 *Offertorium in Miſſa locus eſt applicandi fructum ejus.*
19 *Memento utrumque in Miſsa locus eſt applicationis ejus.*
20 *Sacrificium Miſsæ nulli applicatum cui proſit?*
21 *Applicatio antecipata Miſsæ pro eo, qui daturus eſt ſtipem, an licita?*
22 *Capellanus tenetur adamuſſim ſervare mentem teſtatoris.*
23 *Superior an poſſit applicare Miſſam Sacerdotis ſubditi contra ejuſdem ſubditi voluntatem?*
24 *Cœlitibus, ac Sanctis an Miſsa applicari poſsit?*
25 *Infidelibus an Miſsa applicanda?*
26 *Pontifices Hebræi litabant etiam pro gentilibus.*
27 *Catechumeni an ſint capaces fructus Miſsæ.*
28 *Cathecumenorum olim duo genera,* Audientium, *&* Competentium.
29 *Cathecumenatus quantum durabat?*
30 *Cathecumenis mortuis olim an Miſsa offerretur?*
31 *Infantes nati in Quadrageſima baptizabantur in Sabbato Sancto.*
32 *Cathedralis Patavinæ Ordo antiquus circa baptiſmum Infantium natorum in Quadrageſimâ.*
33 *Cathecumeni an poſsint contrahere Matrimonium cum Chriſtianis?*
34 *Excommunicatis an Miſsa applicari poſſit?*
35 *Peccatores publici petentes pro ſe Miſsam, an exaudiendi?*
36 *Defunctorum Miſsas an viventes poſsint facere celebrare pro ſeipſis?*
37 *B. Albertus Magnus ſibi viventi Miſsas de Requiem celebrare fecit. Item alii.*
38 *Petrus Vellejus Mercator tempore S. Franciſci Xaverii, certioratus de die mortis ſuæ, funus ſibi celebrare fecit.*
39 *Carolus V. Imperator ante mortem exequias ſuas, eo præſente, fieri voluit.*

NOn leves ſunt controverſiæ inter Scholaſticos agitatæ circa applicationem Sacrificii, quam tenetur facere Sacerdos, dum celebrat; *Qua ſcilicet intentione? Quo tempore, & in qua parte Miſsæ? Pro quibus perſonis? Atque vel ſecundum ſuam, vel Superioris voluntatem?* Idcircò, ut Myſtæ ſciant in his difficultatibus, quid ſibi ſit agendum, pro tanti muneris Sacerdotalis recto exercitio, potiora dubia applicationem Sacrificii concernentia, breviter, ſed faciliter in præſenti ſunt explicanda.

Primum dubium, *Utrùm Sacerdos, dum celebrat, teneatur in ſpecie applicare alicui Sacrificium; vel poſſit materialiter Miſſam recitare, conſecrare, &* 1
alia agere prout in Canone abſque ulla applicatione Sacrificii? Reſpondetur, quod tenetur ad faciendam applicationem ex vi ſui miniſterii Sacerdotalis, juxta illud *ad Hebr.* 5. 3. *Debet Sacerdos quemadmodum pro populo, ita pro ſeipſo offerre pro peccatis.* Ideò in ejus ordinatione dicitur: *Accipe poteſtatem offerendi Sacrificium pro vivis, & defunctis.* Hinc non ſufficere in celebrante applicationem vagam, incertam, & indeterminatam; ſed eam eſſe debere certam, individualem docent Meratus *tom.*3. *diſp.*38. *de Euchariſtia ſect.* 8. *Verſ. Tertia quæſtio.* Verricelli *in QQ. Moral. legal. tract.*1. *q.*21. & Tamburin. *de Sacrific. Miſſæ lib.*2. *cap.*2. *§.*9. *num.* 17. quos refert Diana *part.*11. *tract.*6. *reſol.*39. repoſita in Coordinato *tom.*2. *tract.*1. *reſol.*147. Rationes plures allegantur ab iiſdem Theologis pro neceſ- 2
ſitate individualis applicationis. 1.

Quia

Quia ita ſtatutum eſt à Chriſto Domino; à quo commiſſa eſt applicatio celebranti, & eo non applicante, deficit conditio exigita à Chriſto pro fructu Sacrificii. 2. Quia ſi Sacerdos ex tribus hoſtiis præſentibus non determinet, quam velit conſecrare, nullam conſecrat. Ita ſi non determinet, cui Sacrificium ſit applicandum; nulli prodeſſe poterit. Quartus *in Appendice de Sacrificio q.2. punct.*13. Paſqualigus *de Sacrific. Miſſæ qu.*169. *nu.*1. & Tamburin. *d* §.9. *nu.*17. Curet itaque Sacerdos, dum celebrat, attendere ad finem, ob quem celebrat, & reflectat ad perſonas ſivè viventes, ſivè defunctas, pro quibus Sacrificium illud eſt exigitum; & iiſdem applicet valorem ejuſdem Sacrificii, ut ſuo Officio rectè ſatisfaciat.

Quod ſi quis interroget, an ſatis ſit remittere applicationem Sacrificii in
3 Divinam Voluntatem; itaut Deus applicet fructum, cui ſibi magis placet; aut cui ſcit, Sacrificium illud ex juſtitia deberi? Eſt quæſitum habens pro utraque parte auctores, alii enim negant, alii aſſerunt, ita poſſe fieri; ut docent Scotus *Quod lib.*20. Navarrus *in Man. cap.*20. Suarez *tom.*3. *diſp.* 43. *ſect* 6. *Verſ. & hinc ſequitur.* Bonacina *diſp* 4. *de Sacramentis q.*2. *punct* 5. *in fine*, & alii, quos cumulat Paſqualigus *d. quæſt.*169. *num.*2. At melius, & ſecurius eſt, ut Sacerdos, dum ad celebrandum properat, determinet perſonas, pro quibus litare intendit, & iiſdem applicet Sacrificium, ut admonent Fraxinell. *de Oblig. Sacerd. ſect.*7. §.7. *nu.*7. & Tamburin. *d. lib.*2. *de Sacrif. Miſſæ cap.*2. §.9. *in fine.*

Secundum Dubium. Quæ intentio requiratur in celebrante pro applicatione Sacrificii, an actualis? an vir-
4 tualis? an habitualis? Repetere prius mente oportet, quod docent Theologi, in quibus conſiſtant prædictæ ſpecies intentionum; videlicet actualem conſiſtere in actu præſente voluntatis, immediatè per ſe ipſum influente in operationem externam. Virtualem verò intentionem conſiſtere in actu voluntatis præterito non retractato, ſed explicitè elicito de faciendo opere illo, in quod nunc virtualiter influit. Habitualem verò provenire à voluntate præterita, non quidem retractata, ſed à multiplicibus aliis operationibus interrupta, itaut etiam dici poſſit quædam promptitudo ad agendum per actus præcedentes acquiſita, ut ſcribit Maſtrius *in* 4. *ſent. diſp.*1. *qu.*7. *art.*2. Emin. Card. de Lauræa *tom.*1. *de Sacramentis in genere diſp.*3. & nos explicuimus in Deciſionibus *De Euchariſtia Deciſ.*41. His prænotatis pro reſolutione dubii duæ ſunt opiniones. Una tenens, intentionem habitualem non ſufficere, ſed requiri vel actualem, vel virtualem in applicatione Sacrificii. Ita Vaſquez *in* 3. *p. tom.*3. *diſp.*138. *cap.*6. *nu* 76. Summa Corona *p.*4. *cap.*5. *nu.*9. Beja *par.*1. *caſ.*23. Fraxinell. *ſect.* 4. *concl.*4. §.7. *nu.*1. & alii, quos citat Diana *part.*2. *tract.*14. *reſol.*47. *& part.* 5. *tract.*14. *reſol.*65. quæ in opere Coordinato extant *tom.*2. *tract* 1. *reſol.*51. *& reſol.* 52. Quibus accedit Abelly *in Medulla Theolog. part.*2. *tract.*1. *cap.*4. §.5. Ratio, horum eſt, quia eadem intentio eſt neceſſaria pro applicatione Sacrificii, quæ requiritur pro conſecratione Euchariſtiæ, & confectione Sacrificii. Sed ad conſecrandum, & ad Sacrificandum non ſufficit intentio habitualis; & opus eſt vel actuali, vel virtuali intentione ex concordi Doctorum calculo. Ergo idem dicendum circa applicationem.

Alia opinio, quæ eſt communior, & probabilior, tenet, ſufficere intentionem habitualem pro applicatione
Sacrificii; ea ratione quia hæc applica- 5
tio non eſt tanquam voluntas, & intentio faciendi talem actum, quæ proindè debet influere in actum, ut illum conſtituat in tali ſtatu morali; ſed eſt tanquam donatio, & translatio fructus percipiendi ex tali actu; quæ quidem valida eſt, etſi elicita multo tempore ante, & interrupta per plures alias operationes, dummodò

dò retractata non fuerit. Dari poteſt exemplum de quocumque actu annexam habente aliquam obligationem; contrahens enim cenſetur ſemper obligationi ſatisfacere, etſi de ea non cogitet, quotieſcunque operatur actum, cui ipſa eſt annexa. Ideò Sacerdos, qui promiſit ſingulis diebus anni celebrare pro Petro; talis promiſſio obligationem relinquit, cui ſatisfacit celebrando, etſi de ea non cogitet; habitualiter enim cenſetur ſe velle adimplere quod promiſit, quotieſcunque facit actum, cui eſt annexa ipſa obligatio. Ita Maſtrius *in 4. ſent. diſp. 4. q. 7. nu. 137.* & in ſua Theol. Morali *diſp. 19. nu. 69. & ſeqq.* Bordonus *Var. reſol. part. 1. reſol. 25. nu. 12.* Quartus *in appendice de Sacrific. quæſt. 2. punct. 10.* Diana Coordinatus *d. tom. 2. tract. 1. reſol. 51. & 52.* & Tamburin. *d. Opuſc. de Sacrificio Miſſæ lib. 2. cap. 2. §. 11.* ubi in eventum
6 retractationis dictæ intentionis habitualis circa applicationem Sacrificii notat quatuor caſus ſatis curioſos, & non ignorandos. Primus eſt: Si heri promiſiſti, quod hodie celebrabis pro Petro; hodie verò retractes dictam promiſſionem, & celebres pro Antonio, utique Sacrificium proderit Antonio. Secundus caſus; Si hodie applices Miſſam pro Antonio immemor promiſſionis, & applicationis, quam antecedenter feciſti pro Petro; nulli horum proderit Sacrificium; quia hæ duæ voluntates ſunt invicem contrariæ, per quarum unam vis idem, quod per aliam non vis. Tertius caſus, ſi heri determinaſti celebrare hodie pro Petro ita, & taliter, ut talis applicatio ſit præferenda omni alteri applicationi, ex defectu memoriæ per te faciendæ; ſi hodie celebres pro Antonio, Miſſa proderit Petro, non autem Antonio, pro quo celebraſti immemor prioris applicationis. Quartus caſus eſt, ſi heri decreviſti abſolutè, & ſimpliciter applicare hodie Miſſam pro Petro; hodie autem non recordatus heſternæ applicationis applices pro Antonio; Miſſam prodeſſe Antonio opinatur Emin. Card. de Lugo *de Sacramentis diſp. 8. ſect. 8. nu. 121.* exemplo teſtamentorum, in quibus derogatur primo per ſecundum. Porrò ipſe Tamburinus *d. §. 11. nu. 8.* arbitratur, Miſſam prodeſſe Petro, cui fuit prius applicata, neque deindè retractata, tùm quia qui prior eſt tempore, potior eſt jure; tùm etiam quia quilibet cenſetur velle adimplere, quod promiſit; idcircò tu, qui promiſiſti Miſſam futuri diei Petro, cenſendus es hujus voluntatis, adimplendi promiſſum cum ipſo Petro. Neque obſtat exemplum ultimi teſtamenti, ſiquidem voluntas omnium teſtatorum eſt, ut ultimum eorum teſtamentum ſervetur; & ideò pro ultimi validitate concurrit univerſalis voluntas teſtatoris; quæ talis non fuit in te, dum promiſiſti, & applicaſti Miſſam Petro, deindè immemor feciſti applicationem pro Antonio. Quidquid ſit, Lectores Myſtas juvabit, non oblivioſos eſſe ſuarum obligationum, dum vadunt ad aras, ſed actu reflexo illas 7
mente revolvere, ut quibus debent, actualiter, aut ſaltem virtualiter applicent Sacrificium, quamvis ſufficiens ſit habitualis applicatio; ne in eis remaneat debitum reſarciendi illum, cui Sacrificium non profuiſſet. Quartus *in Rubr. Miſſal. part. 2. tit. 8. ſect. 2. dub. 7.* & Paſqualig. *de Sacrificio Miſſæ q. 171. & quæſt. 172.*

Tertium dubium eſt, *in qua parte Miſſæ celebrans debeat facere applicationem Sacrificii?* Reſpondet Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 2. nu. 12.* his verbis: *Colligitur tertiò, quod Sacerdos fructum Sacrificii, qui eſt ex opere operato, debeat alicui applicare ante, vel in ipſa conſecratione: nam alioquin fruſtra eum poſtea applicare conabitur.* Reddit rationem hujus ſuæ reſponſionis, dicens: *Quemadmodum enim Sacramenta, puta baptiſmus, confirmatio, ita & Sacrificium effectum ſuum ex opere operato, dependenter à Miniſtri intentione producunt, dum conficiuntur, & actu exiſtunt. Quare non eſt in poteſtate Miniſtri effectum ſuſpendere velle, & poſtea alicui applicare.* 8

eare. Laymani ſententiam ſequitur Quartus *in Append. de Sacrificio Miſſæ quæſt.2. punct* 11. aſſerens, applicationem Sacrificii faciendam eſſe neceſſariò vel ante Miſſam, vel in ipſa Miſſa omninò ante conſecrationem; & ſubdit hanc aliam rationem: *Quia Sacrificium eſt inſtitutum, ut operetur, dum fit, & ſuo modo exiſtit; non verò quando præteriit ſecundum ſuas partes eſſentiales. Sed non exiſtit, niſi quando fit conſecratio, in qua eſſentialiter conſiſtit; ergo tunc ſolùm operatur. Conſequenter debet fieri applicatio ante conſecrationem; neque enim poteſt effectus Sacrificii eſſe ſuſpenſus*. Idem docet Suarez *diſp.75. ſect.5. Verſ. Dices* Emin. Card. *de Lugo de Sacram. diſp.19.num.72.* Tamburin. *de Sacrif. Miſſ. d. lib.2. cap 2. §.10. nu.6.* & Diana *part.10. tract.12. reſol 27.* repoſita in opere Coordinato *d.tom.2.tract. 1. reſol.53.*

Cęterum ego quidem conſentio, dum Sacrificium offertur pro viventibus, niſi applicatio fuerit facta ante
9 Miſſam, vel in offertorio Hoſtiæ, aut Calicis; eam faciendam eſſe in Memento ante Conſecrationem. Sed vice verſa, ſi Sacrificium Miſſæ offeratur pro Defunctis, conſentire non poſſum; quod applicatio Sacrificii ſit omninò facienda ante conſecrationem; repugnat enim uſui communi ferè omnium Sacerdotum, qui aſciſcuntur, ut celebrent pro aliquo Defuncto; hi enim, vel pauci ante Miſſam faciunt applicationem ejus; vel nulli, eam applicant pro ipſo Defuncto ante conſecrationem; ſed ſinguli de applicatione cogitant, quando poſt conſecrationem deveniunt ad Memento pro Defunctis; & non antea.

Neque redarguendus eſt talis uſus; ſiquidem utrumque Memento inſtitu-
10 tum eſt ab Eccleſia, ut ad illud perveniens Sacerdos celebrans; mentem colligat, reflectat ad illos, pro quibus Miſſam offert in primo loco, & ex debito juſtitiæ, deindè ad alios ex motivo charitatis, & in illo inſtanti faciat applicationem Sacrificii, pro vivis ſcilicet in primo Memento; & pro Defunctis in ſecundo; ait enim Rubrica ibidem: *Jungit manus, orat aliquantulum, pro quibus orare intendit*: hoc eſt, intendit applicare Sacrificium.

Confirmatur ſenſus, & intellectus iſte ex antiquiſſima conſuetudine Eccleſiæ, legendi alta voce in utroque Memento *Diptycha*; ideſt nomina eo- 11
rum, pro quibus pręcipuè Sacrificium offerebatur. Quid eſſent *Dipticha*, declaratur ab Emin. Card. Bona *Rerum Liturgicar. lib.2. cap.12.num.1.* ubi ait, *Diptychorum* nomen à *Ptychis*, ideſt plicis derivari; *Diptycha* enim erant tabulæ, quæ duas habebant plicas, & in formam libri claudebantur, quod etiam docet Magrius *in Hierolexic. eod. Verb. Diptychum*, Cavalerius *in Statera Sacra tit.19. num.45.* nec non *tit.24. num.194.* Et Cabaſutius *in notitia Concilior. cap. 73.* & in his tabulis ſcribebantur nomina eorum, quorum mentio erat facienda in Miſſæ Sacrificio; & recitabantur, populo audiente, in Memento; idcircò in aliquibus vetuſtiſſimis Miſſalibus manuſcriptis, ad Memento hæc erat inſcriptio: *Oratio ſuper Dipthy-* 12
cha, ut refert ibidem Emin. Card. Bona, ſubdens, uſum *Diptychorum*, eorumque Lectionem intra Miſſarum ſolemnia vel ab Apoſtolis, vel ex illorum inſtitutione, ſeu traditione ab immediatis ſucceſſoribus cœpiſſe. Igitur legebantur nomina tùm offerentium, tùm benefactorum, ſi viverent, in primo Memento; ſi defuncti eſſent in Memento Secundo; & tunc pro iiſdem applicatio Sacrificii fiebat, ut non obſcurè deducitur ex auctoritatibus Conciliorum, & Sanctorum Patrum allegatis per eundem Emin. Card. Bona *d. lib.2. cap.8. num.7.* ubi addit hęc verba: *Græci nomina recitant, cum ſcindunt panes, & pro ſingulis tàm vivis, quàm defunctis particulam ſeponunt, & offerunt; ſicque eos Sacrificiis participes faciunt*. En itaque, quod ubi nomina lecta erant, applicatio fiebat Sacrifi- 13
cii; ideò ſequitur idem Emin. Bona ibidem: *Latini in canone diſtinctis locis vivo-*

vivorum, & mortuorum memoriam agunt, quod olim fieri ſolebat recenſitis nominibus; ut habetur etiam ex verbis S. Innocentii Papæ primi in Epiſtola ad Decentium, relatis *in cap. ult. de Conſecr. diſt.*1. Et ex his omnibus concludendum venit, quod ſicut applicatio Sacrificii, quando pro vivis ſacrificatur, propriè eſt facienda in primo Memento ante conſecrationem; ſic ritè, & rectè eadem applicatio fieri poteſt, & debet in ſecundo Memento poſt conſecrationem, quando pro Defunctis offertur Sacrificium; & hoc in puncto docet Ceccoperius *de Canonicis lib.*3.*nu.*183. & ibi Graſſius *lib.*3. *conſ.*15. *num.*14. *de Cel: Miſſar. tom.*1.

Neque obſtant rationes Laymani, Quarti, & aliorum, qui docent con-
14 trarium, ſcilicet quia ſicut Sacramenta producunt ſuum effectum, dum actualiter fiunt, & exiſtunt; non poſtquam extiterunt, & deſinunt eſſe; ita Sacrificium Miſſæ producit effectum ſuum, dum exiſtit; & ejus exiſtentia habetur tantummodò in conſecratione. Negatur enim, quod peracta conſecratione ſtatim ſit completum
15 Sacrificium; ſiquidem ſi hoc verum eſſet, fideles poſſent diſcedere die feſtivo, abſque violatione præcepti, ſtatim poſt conſecrationem; & decedente Sacerdote poſt conſecrationem, non eſſet opus, ut ab alio etiam non jejuno perficeretur Sacrificium; quod tamen faciendum, & complendum eſſe jubent Rubricæ Miſſalis.

Rememorare hìc oportet diverſitatem opinionum inter Scholaſticos circa eſſentiam Sacrificii, de quibus diſſeruimus ſupra *Deciſ. XXXI. ubi num.*6. demonſtravimus, verius eſſe, ad eſſentiam Sacrificii ſpectare non ſolùm oblationem, & conſecrationem; ſed etiam conſumptionem ſpecierum in
16 Communione. Durat itaque Sacrificium, & exiſtit uſque ad prædictam communionem Sacerdotis celebrantis; & ſic cadit motivum, quo ducti ſunt Layman, Quartus, & alii in aſſerendo, applicationem Sacrificii non poſſe fieri à celebrante poſt conſecrationem; autumantes, completa conſecratione, eſſe completum Sacrificium; quod cum in opinione tot Doctorum à nobis allegatorum *d. Deciſ. XXXI. num.*25. non ſit verum, ſed exiſtat, & duret uſquequò communio celebrantis ſit completa; ſequitur, applicationem Sacrificii fieri poſſe, præcipuè pro defunctis, etiam poſt conſecrationem; ut concedit Tamburin. *d. lib.*2. *cap.*2. §.10. *num.*7. ita dicens: *Quia ſententia docens, Sacrificii eſſentiam conſiſtere in conſecratione ſimul, & in conſumptione, eſt ſatis probabilis; probabile etiam erit, poſſe applicari fructum Miſſæ toto tempore, ante prædictam conſumptionem, quia jam in hac ſententia offertur actio facienda, non jam facta*. Fulcitur hæc opinio auctoritate textus in *cap. Relatum.* 11. *de Conſecr. diſt.*2. Alberti Magni, Ledeſmæ, Victoriæ, & aliorum, apud Dianam *part.*12. *tract.*2. *reſol.*18. §. *Aliqui verò putant*. Quæ reperitur collocata in Coordinato *tom.*9. *tract.*7. *reſol.*111. Quibus ego addo Decretum S. Congr. Concilii relatum à Fagnano *in cap. Cum creatura num.* 19. *de Celebrat. Miſſar.* quo cenſuit, poſſe ſatisfieri per intentionem applicationis Miſſarum, per preces in ſecundo Memento.

Tria autem monita, Sacerdotes celebrantes, ut notarent, vellem. Unum, quod in ſua præparatione ad Miſſam, antequam induant veſtes Sacras, applicent ejus fructum illi, vel illis, pro quibus tùm ex juſtitia, tùm 17
ex charitate ſunt celebraturi; ſic enim fiet, ut applicatio certa futura ſit, etiamſi amplius eam in Miſſa non faciant, vel ex intentione virtuali, vel ex habituali. Alterum monitum ſit, ut in collectis, vel in offertorio, dum Hoſtiam in Patena, & Vinum cum Aqua in Calice offerunt, reflectant 18
eos, ſivè vivos, ſivè mortuos, pro quibus Sacrificare intendunt; & tacita mente iiſdem applicent fructum Sacrificii. Tertium ſit in utroque Memento, pro vivis in primo; & pro defunctis in ſecundo, eliciant actum ap- 19
pli-

plicationis Sacrificii; ut abſque ſcrupulo graviſſimum hoc munus Sacerdotale adimpleant. Ceccoperius *d. lib.3. nu.184. & ibi* Sayrus *in flor. tit. de Celebr. Miſſar. lib.3. Deciſ.6.* Quod ſi quis petat, cui proſit Sacrificium, ſi celebrans ita diſtracta mente litet, ut nulli nec ante Miſſam, neque in Miſſa applicet? Reſpondetur, ſecundum aliquos DD. fructum illius Sacrificii remanere in theſauro Eccleſiæ; at ſecundum alios applicatum eſſe ipſi Sacerdoti, & aliis fidelibus, juxta verba Sacerdotis in oblatione Hoſtiæ: *Ut mihi, & illis proficiat ad ſalutem*; ut notant Tamburinus, alios allegans *d. lib.2. cap.2. §.12.* & Quartus *in Appendice Sacrific. q.2. punct.12.*

21 Quartum dubium eſt, *An Sacrificium poſſit anticipatè applicari pro eo, qui primò daturus eſt ſtipendium?* Affirmant Bonacina *diſp.4. de Sacram. q. ult. punct. 7. §.5. num.3.* Reginaldus *lib 23. num.237.* & alii, quos allegant Paſqualigus *de Sacrificio Miſſæ q.168. nu.1.* Tamburin. *eod tract. lib 2. cap.2. §.8. nu.2.* & Diana *part.2. tract.14. reſol.15.* Coordinata *in to.2. tract.1. reſol.49.* à quibus non diſſentit Maſtrius *in Theol. Morali diſp.19. num. 73.* ea ratione quia, licèt perſona, cui Sacerdos applicat Sacrificium, ſit ei incerta, eſt tamen certa coram Deo; & non eſt prohibitum debitoribus ſolvere antecipatè, quod debent; & Capellanus, qui tenetur ſemel in hebdomada celebrare pro teſtatore, poteſt antecipando celebrare quotidiè pro eodem. Negant tamen triginta Doctores, quos cumulat, & ſequitur idem Paſqualigus *d. q. 168. num.2.* inter quos Barboſa *alleg. 24. num.12.* Gavantus *in Manuale Epiſcopor. Verb. Miſſa num.33.* Suarez de Euchar. diſp.79. *ſect.9. §. Tertiò inquiri poteſt.* Et *ſect.10. §. Quartò requiritur.* Card. de Lugo *de Euchar. diſp.19. num.209.* & Tamburin. *d. § 8. nu.4.* ubi reddit plures rationes; ſed præcipuè, quod poteſt eſſe, quod qui daturus eſt ſtipem cras, hodie non indigeat fructu ſatisfactionis, qui propterea non poteſt ſtare in ſuſpenſo uſque ad aliam diem, in qua poſſit indigentiam habere ejuſdem fructus; & ſic quando dabit ſtipem, & requiret Miſſam, fruſtrabitur fructu; & ideò non juvat, quod debitor poſſit ſolvere antecipatè, quia procedit, ubi conſtat de debito, quod in præſenti caſu eſt incertum; & exemplum capellani eſt caſus diverſus, quia ibi eſt certa expectatio Sacrificii exigita à teſtatore; quamvis neque in illo caſu ſit omninò licita antecipatio, nam Capellanus tenetur ſervare voluntatem teſtatoris, maximè ſi 22
diſtributio Sacrificiorum per ſingulas hebdomadas ob aliquam circumſtantiam ita ſit annexa unicuique hebdomadæ, ut abſque iniuſtitia anticipari non poſſit. Tamburin. *d. §.8. num.9.* & Emin. Card. de Lugo *de Euch. diſp.21. num.44.* Tandem opinio contraria damnata fuit à S. Congregatione Concilii juſſu Clementis Papæ VIII. *die 15. Novembris 1605.* quo die fuit publicatum decretum antea firmatum, ut notat idem Paſqualigus *d.q. 168. nu.3.* & Marchinus *de Ordine tract.3. p.2. cap.31. n.9.* qui per extenſum ponunt Decretum ipſum, qua propter ab hac anticipata applicatione Sacrificii pro perſona incerta; quæ primò dabit ſtipem, eſt prorſus abſtinendum.

Quintum dubium eſt: *Si Superior præcipiat Sacerdoti ſibi ſubdito, ut Miſſam of-* 23
ferat pro Petro; ipſe verò offerat pro Antonio; cui proderit illa Miſſa, Petro, vel Antonio? Quod proſit Petro docent duodecim Doctores, quos refert Paſqualigus *de Sacrificio q.183. num.2.* quia cum Religioſus non habeat propriam voluntatem; ſed teneatur facere voluntatem ſuperioris; hæc debet prævalere in applicatione Miſſæ. Quod proſit Antonio ſuſtinent triginta alii Doctores, quos cumulat idem Paſqualigus *ead. q. 183. num.4.* inter quos Tamburin. *d lib.2. cap. 2. §.9. nu.14.* quibus addendus eſt Maſtrius *in 4. ſent. diſp.4. num.140. 141. & ſeqq.* & in ſua Theologia Morali *diſp. 19. num.71.* ubi inter cæteras illam reddit rationem, quod Sacerdos celebrans non ſolùm eſt Miniſter Sacrificii, ſed etiam ejuſdem diſpenſator vi ſuæ ordinationis; & ideò ſicut non dependet à voluntate Superioris in conficiendo Sacrificio, & in conſecrando; ita eſt in ſua poteſtate diſpenſare fructum Sacrificii, illum applicando ſecundum pro-

Pp priam

priam ſuam voluntatem? Hæc ſecunda opinio eſt communior, & probabilior, & quamvis Tamburinus *d. §.9. nu.13.* videatur excipere Miſſas toti Monaſterio incumbentes ex juſtitia, ad quas celebrandas Superior poteſt ſubditos Sacerdotes obligare; adhuc tamen dicendum eſt, quod ſi ſubditi ſpernant præceptum Superioris, & applicent Miſſam non pro oneribus Monaſterii, ſed pro quocunque alio, peccabunt quidem & contra juſtitiam, & contra obedientiam; ſed Miſſa proderit illi, cui per prædictos fuerit applicata; ut docet idem Tamburin. *d. lib.2. cap.2. §.9. num.* 14. & ibi Marchinus, & Gavantus. & alii, quos ſequitur Diana *part.2. tract.* 14. *reſol.72. & part.11. tract.6. reſol.39.* Quæ reperiuntur in opere coordinato *tom.2. tract.1. reſol.54. & reſol.147. Verſ. Nota Secundò.* propè finem.

Sextum dubium eſt; *An liceat appli-*
24 *care Miſſam pro Cœlitibus?* Reſpondet Gobat *tract.3. nu 176.* Quod pro is, quos publico Eccleſiæ oraculo conſtat eſſe jam translatos in Cœlum, non licèt offerre Sacrificium, in quantum id eſt ſatisfactorium; nec enim egent illi ullis amplius ſatisfactionibus. At verò licet utique, in quantum eſt Euchariſticum, & impetratorium; etenim Sacrificando agimus Deo gratias pro gratiis in ſuos nimis honoratos amicos collatis; & rogamus eundem, ut eorum cultum longè, latèque propagare dignetur; præſertim Sanctiſſimæ ſuæ Genitricis. Idem docet Tamburinus *d. lib. 2. cap.2. §.5.* ubi refert lepidum dictum Patris Joannis Lorini.

Septimum dubium, *An Miſſa offerri*
25 *poſſit pro Infideli; & ab eodem ſtipendium recipere?* Reſp. Affirmativè, quia licèt ei non proſit ad meritum, neque ad ſatisfactionem, ei prodeſſe poteſt ad impetrationem tùm bonorum temporalium, tùm etiam ſpiritualium; ſcilicet inſpirationum, & auxiliorum pro cognoſcenda veritate fidei, & ea amplectenda. Suarez *diſp.78. de Sacramen. ſect.2. §. Dico tertiò.* Tamburinus *d. lib. 2. cap.2. § 2.* & Quartus *in Rubric. Miſſal.*
26 *part.2. tit.8. ſect.2. dub.1.* ubi ait, ita fuiſſe in uſu etiam apud Hebræos, nam Onias Summus Pontifex Sacrificium obtulit pro Heliodoro. *2. Machab. cap. 3.* Immò pro Spartiatis idem frequenter fieri teſtatus eſt Jonathas *1. Machab. 12. Verſ. 11.* In illis verbis: *Memores ſumus veſtri in Sacrificiis, quæ offerimus.* Quod etiam pro Rege Dario, cujus juſſu reædificatum fuit Templum, factum eſſe colligitur ex *lib.1. Eſdræ cap.6. Verſ.10.* ibi: *Et offerant oblationes Deo cæli; orentque pro vita Regis, & filiorum ejus.* Hinc eſt, quod Divus Paulus *in Epiſt 1. ad Thimot. cap.2. Verſ.1.* præcipit, *fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus, qui in ſublimitate ſunt.* Tunc autem Reges, & Principes erant infideles; & per obſecrationes, & orationes, quas nominat Apoſtolus, omnes Interpretes intelligunt Sacrificium Miſſæ, & in ſpecie S Auguſtinus *Epiſt.59. ad Paulinum q.5.* Sic Eunuchus Candacis Reginæ Æthiopum iverat Jeruſalem adorare, id eſt Sacrificia offerre, ut probat Cornelius à Lapide *Commentar. in Act. Apoſtol. cap.8. Verſ.* 27. ubi obſervat, eumdem Eunuchum fuiſſe gentilem juxta opinionem Bedæ, Hugonis, Cajetani, Lorini, & Sanchezii. Tandem in primitiva Eccleſia Sacrificium Miſſæ etiam pro Paganis ſolitum fuiſſe offerri, teſtantur Sancti Patres, quos refert Suarez *d. ſect.2. §. Tertiò dico;* quorum auctoritate freti, poſſe nunc etiam Litari Sacram Synaxim pro ipſis tenent duo ſupra viginti Doctores, quos citat Diana *part 10. tract.12. reſol.21. num.4.* Quæ jacet in Coordinato *d. tom 2. tract 1. reſol.42.* His addendi Sancti Patres, idem teſtantes, quos adducit Cornelius à Lapide *in 1. Epiſt. ad Thimot. d. cap.2. Verſ.2.* ſubdens: *Sic Chriſtianos olim in Sanctis Myſteriis,* (ideſt in Sacrificio Miſſæ) *pro Rege, ſivè Imperatore, etiam infideli, qualis tunc erat Nero, Decius, Diocletianus, orare ſolitos eſſe, teſtes ſunt Juſtinus Apolog. 2. Origenes lib. 8. contra Celſum. Arnobius lib 3. contra Gentes, & Euſebius lib 4 Hiſtor. cap.26.*

Octavum dubium: *An Litare liceat Sacram Euchariſticam Hoſtiam pro Cathe-* 27
cumenis? Non eſt levis de hoc controverſia,

verſia, cum plures ab utraque parte ſtent Doctores, quos congerunt Tamburinus *de Sacrific. Miſſæ d. lib.2. cap.2. §.3.* & latiùs Paſqualigus *eod. tract. quæſt.151.* Affirmativa tamen ſententia eſt probabilior non ſolùm pro fructu impetrationis, ſed etiam ſatisfactionis, ſi ob fidem, & contritionem jam elicitam in eorum corde vivant, vel mortui ſint in gratia, & ſic facti ſint de membris Eccleſiæ per baptiſmum flaminis, ut diſſerunt Tamburin. & Paſqualig. ubi ſupra; & confirmatur *ex cap. Apoſtolicam. De Presbyter. non baptiz.* extatque exemplum S. Ambroſii, qui, in Oratione *de obitu Valentiniani Imperatoris* Cathecumeni, ait: *Date manibus Sancta Myſteria, date Sacramenta cęleſtia, Animam piam noſtris oblationibus proſequamur.*

Et ne Lectorem ignorare contingat, quid eſſet in uſu apud antiquos Patres, & Antiſtites circa Cathecumenos; quorum Miſſa frequenter in Conciliis nominatur, ſciendum eſt, Catechumenorum (quæ vox græca *Auditores* ſigni-
28 ficat. Iſidor. *libr.7. Orig. cap.14.*) duo fuiſſe genera, *Audientium* ſcilicet, & *Competentium*. Primi erant Chriſtianæ fidei tyrones; qui à deputatis Catechiſtis, & Magiſtris de articulis fidei inſtruebantur; ſecundi illi erant, qui jam inſtructi inſtanter baptiſmum petebant; & hi quidem tempore divini Sacrificii permittebantur ſtare in Eccleſia uſque ad conſecrationem; primi verò compellebantur exire ſtatim peracto Evangelio, & completa concione, ut legitur *in Synodo Neocęſar. can 5.* & notat Alcuinus *de Divin. Offic.* S. Ambroſius *Epiſt.33.* S. Auguſtinus *Serm.237.* & Ivo Carnotenſis *Epiſt.76.* in qua dividit Miſſam in duas partes, appellans primam partem *Miſſam Cathecumenorum*; ſecundam *Miſſam Sacramentorum*; quia in illa aſſiſtebant etiam Catechumeni; in hac ſoli fideles; videlicet à conſecratione citra. Pignatellus *tom 9 conſult. 97. num.4.* Exibant autem tyrones Cathecumeni de Eccleſia ante recitationem Symboli Apoſtolorum, quia hoc non explanabatur eis, niſi profeciſſent in doctrina fidei, & morum honeſtate; ultimaque expoſitio erat de Venerabili Euchariſtiæ Sacramento; quam non proponebant Sancti Antiſtites, niſi firmis in fide, & benè conſiſtentibus in deſiderio baptiſmi, ut ex SS. Baſilio, Gregorio Nazianzeno, Ambroſio, Auguſtino, & aliis demonſtrat Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic. lib.1. cap.16. num.3.*

In primordiis Eccleſiæ, & cum neceſſitas exigebat, nullum tempus Catecheſi præfinitum erat, ſed quoſcunque conſtabat, de ſua ſalute ſolicitos eſſe, & in fide ſufficienter inſtructos, Apoſtoli, eorumque diſcipuli baptizabant. Poſtea verò viſum eſt Patribus præfigere tempus firmum manendi in Cate- 29
chumenatu; videlicet trimeſtre gentilibus, octo menſes Judæis. *Can. Judæi. De Conſecrat. diſt.4.* Catechumenis lapſis tres annos; & poſt aliquot ſecula redactũ eſt tempus hoc ad quadraginta dies, ut ex Conciliorum Decretis deducunt idem Emin. Card. Bona *d. lib.1. cap.16. nu.5.* & Magr. *in Hierolexic. Verb. Catechumenus. Col.3.* ſubdens, quod hæc protractio temporis ſuſcipiendi baptiſmum declinavit in abuſum, ita ut Catechumeni illum different uſque ad extremum vitæ, vel ac gravem aliquam infirmitatem; forſan, ut tunc Sacro abluti Lavacro expeditiùs Cęlum intrarent; ideò legimus eumdem S. Ambroſium proclamatum Mediolani Epiſcopum, dum eſſet Æmiliæ, ac Liguriæ Præfectus, & nondum baptizatus, ut in Brev. Romano *Lect.5. die 7. Decembr.* Ad quem abuſum tollendum ſtatuerunt Sancti Patres, ne Miſſę Sa- 30
crificium offerretur pro Catechumenis illis, qui ex deſidia, non habito baptiſmate aquæ, ſed ſolo flaminis, deceſſiſſent; ſed pro eis eleemoſynæ tantùm erogarentur, ut ex Concil. Bracharenſe primo, & S. Chryſoſtomo *Hom.3. in Epiſt. ad Philippenſes*; & ex S. Ambroſii, Baſilii, & Nazianzeni ſcriptis demonſtrat Emin. Card. Baronius *Anno 377. num. 15.* & notat Magr. *ubi ſupra.*

Poſtquam autem ceſſavit frequens Catechumenorum converſio, & jam dilatata Eccleſia per curſum undecim ſeculorum in omnes Europeas nationes, cum nullus eſſet, qui baptiſmum pete-

peteret ex Ethniciſmo, vel Judaiſmo converſus, tempore Quadrageſimæ infantes recenter nati non baptizabantur, niſi in Sabbato Sancto; & in die-
31 bus Dominicis Quadrageſimæ conveniebant parentes cum infantibus ad Eccleſiam, in qua cantato Evangelio, Diaconus elata voce dicebat, *Catechumeni recedant*: & egrediebantur parentes cum infantibus, eiſque relictis ſub cuſtodia, donec Miſſarum ſolemnia perficerentur, regreſſi in Eccleſiam tàm ipſi parentes, quàm ſuſceptores cum oblationibus, eas pro illis offerebant. Ita ex Amalario *lib.3.cap.36.* & ex Joanne Beleth, qui vivebat anno 1190. *lib. de Divin. Offic. cap* 34. obſervat Emin. Card. Bona *d. cap.16. num.6. in fine*.

In antiquiſſimo libro Eccleſiæ hujus Cathedralis Patavinæ; cujus titulus: *Hic eſt ordo totius Officii Eccleſiæ Paduanæ per totum circulum anni*, conſcripto
32 ante quingentos annos, *pag.78. terg.* ſic habetur. *Sciendum eſt, quod in tertia hebdomada Quadrageſimæ, in feria ſecunda, poſt tertiam portantur infantes nondum baptizati ad Eccleſiam majorem, & ante januam verſus mane ſedet unus Scholaris, qui ſcribit omnia nomina infantium in quadam tabula lignea, & pro quolibet Infante datur eidem Scholari pro ſcriptura unus denarius. Diebus verò ſequentibus iterum portantur Infantes Catechumeni ad Eccleſiam majorem, in qua recipiunt ſignacula, & eorum Matres dant oblationes pro eis*. Poſtea autem *pag.95. & 96.* agens de functionibus Sabbati Sancti, quas tunc faciebat Epiſcopus, & de baptmate Catechumenorum, ſeu infantium, ita dicit: *Dum cantantur Prophetiæ, Sacriſta mittit quoſdam Sacerdotes de Villis, & etiam de Capellis Civitatis ad ungendum infantes oleo benedicto in pectore, & in ſcapulis, facientes eos renunciare diabolo, & pompis eius. Deinde procedit Chorus cum Epiſcopo ad benedictionem Fontis. Completa benedictione Fontis per Epiſcopum, ſunt etiam ibi parati quatuor Sacerdotes de Villis, & de Capellis Civitatis ad baptizandum, & ſunt induti camiſis tantùm. Finita benedictione Fontis, Epiſcopus baptizat duos, vel tres pueros ad voluntatem ſuam. Alii verò Sacerdotes, qui ad hoc parati ſunt, baptizant alios pueros; & ibi propè ſunt alii duo Sacerdotes cum chriſmate, qui ungunt baptizatos in vertice*. Hæc dicta ſint circa mores majorum noſtrorum in hac materia Catechumenorum, de qua agimus.

Hiſce temporibus, ad baptizandos Catechumenos, ſatis eſt inſtructio per viginti dies, ſi capaces ſint diſcere præcipua fidei myſteria, Symbolum, orationem Dominicalem, Præcepta Decalogi, & Eccleſiæ. *cap. Ante baptiſmum. cap. Ante viginti*: ubi Gloſſa, & Turrecremata *de Conſecr. diſt.4.* & quamvis congruum ſit eos baptizare vel in Sabbato Sancto Paſchatis, vel Pentecoſtes. *cap. De Catechumenis. cap. Venerabilis; & cap. Baptizandos de conſecr. diſt.4.* in caſibus tamen neceſſitatis poſſunt quocunque tempore baptizari. *cap. Si quis neceſſitate. d. diſt.4.* Ricciullus *de Jure perſonarum extra Eccleſiæ gremium exiſten. lib.3.cap.3.* qui *in ſeqq. capp.* tractat plures, eaſque curioſas quæſtio- 33
nes de Catechumenis; inter quas illam, quod non poſſunt contrahere matrimonium cum fideli *ex cap. Cave .28. q.1.* & ex Sanchezio, & Comitulo, quos citat *d. lib.3.cap.4. num.27.*

Nonum dubium, *An licitum ſit Miſſam celebrare, & fructum ejus applicare Excommunicatis*? Diſtinguendum eſt. Si 34
excommunicati ſunt tolerati? licita eſt celebratio, & fructus Miſſæ pro eis applicatio. Tamburinus, qui alios ita ſentientes allegat *d. lib.2. cap.2.§.4. à nu. 8. & ſeqq.* Si non ſunt tolerati, ut ſi ſint denunciati, vel publici clericorum percuſſores, Sacerdos celebrare pro eis non poteſt tanquam perſona publica, & uti Miniſter Chriſti, & Eccleſiæ. At tanquam perſona privata, poteſt ſecretò, & in ſua mente pro eis orare *in Memento*, ad impetrandam iiſdem emendationem, ut concedunt d. Tamburin. *eodem §. 4. num. 3. & 4.* Eminent. Card. de Lugo *de Euchar. diſp. 19. num. 185.* Diana *p. 5. tract. 9. reſol. 77.* Quæ reſidet in opere Coordinato *tom. 5. tract. 1. reſol. 140.* & latiſſimè Paſqualigus *de Sacrificio Miſſæ quæſt.*

quæſt. 143, *& quæſt.* 144.

Decimum dubium, *An pro peccatoribus, & viventibus in peccato mortali Miſ-*
34 *ſa offerri poſſit?* Reſpondent omnes DD. affirmativè quo ad fructum impetratorium, ut docent Paſqualigus *q.* 142. & Tamburin. *d. cap.* 2. §. 6. alios allegantes. An verò fructus ſatisfactorius iiſdem reſervari poſſit, cum ad gratiam redierint? alii negant, alii affirmant, ut videre eſt apud Emin. Card. de Lugo *d. diſp.* 19. *num.* 195. & Averſam *de Sacrific. q* 11. *ſect.* 10. §. *Quod ſi poſt remiſſionem*.

Undecimum tandem, & ultimum dubium, quod non abſque calore tractant Doctores, eſt: *An licitum ſit, Miſſas Defunctorum, ſeu de Requiem celebra-*
35 *re pro vivis, & adhuc degentibus, in hac vita?* Communior, & magis accepta opinio eſt negativa. Ratio inter cęteras eſt, quia ſic non ſervatur Ritus Miſſalis, dum Miſſa, quæ à Rubricis aſſignatur Defunctis, recitatur pro vivis. Ulterius minùs proderit prædicta Miſſa, quæ à Rubricis aſſignatur defunctis, ſi recitetur pro vivis. Ulterius minùs proderit pędicta Miſſa, quam ſi alia pro vivis, puta pro remiſſione peccatorum, vel ex officio currenti celebretur pro viventibus; nam eſto, quod æqualis in utraque ſit fructus ex opere operato; quo ad orationes, & preces valdè tenuior erit; illas enim Deus decernendas remiſit Eccleſiæ; & ei gratæ eſſe non poſſunt, ſi ſint contra præſcriptum Eccleſiæ. Ita Tamburin. *d. lib.* 2. *cap.* 2. §. 7. & alii omnes, qui hanc defendunt ſententiam, Layman *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 1. *num.* 15. Caſtropalaus *tom.* 4. *tractat.* 22. *punct.* 6. *num.* 19. Diana, qui alios allegat, *part.* 5. *tract.* 13. *reſol.* 2. Quæ in Coordinato eſt *tom.* 2. *tract.* 1. *reſol.* 79. Iterum idem Diana *part.* 9. *tract.* 2. *reſol.* 18. quæ tranſitum fecit ad Coordinati operis *tom.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 25. *num.* 2.

Contrarium tamen docent non ſpernendi Auctores, Navarrus *in conſil. de Celebrat. Miſsar. conſ.* 6. Zerola *part.* 2.
36 *Verb. Miſſa num.* 10. Barboſa *in collect. DD. ad Concil. Trid. ſeſſ* 22. *cap.* 2. *num.* 11. Pinellus *lib.* 2. *de Miſſa cap.* 7. & ex Moraliſtis Lezana *tom.* 4. *Verb. Miſſa. num.* 54. Peyrinus *tom.* 3. *in addit. cap.* 1. *num.* 21. & Gobatus *in Theolog. Exper. tract.* 3. *à num.* 629. ubi ſi ſic vivens poſtulet, ei morem gerendum eſſe affirmat; ita tamen ut in Miſſa non dicatur illa oratio, quæ ait, defunctam *hodie de hoc ſæculo migraſſe*; ut evitetur mendacium; nam licèt hæc celebratio *de Requiem* pro vivente non ſit præcisè juxta inſtitutum Eccleſiæ, habet tamen ſuaptè natura, atſque ex promiſſione divina energiam reſpectu omnium capacium; & qui ita præveniunt diem mortis ſuæ, ſunt illius magis memores, & ſeſe magis præparant ad ſupremam luctam; ideòque ſcriptum reliquit S. Gregorius *lib.* 4. *Dialog. cap.* 58. *Tutior eſt via, ut bonum, quod quiſque poſt mortem ſuam ſperat agi per alios, agat ipſe, dum vivit per ſe. Beatius quippe eſt liberum exire, quàm poſt vincula libertatem quærere.*

Confirmant hanc affirmativam opinionem exemplis B. Alberti Magni, quem plures Miſſas de Requiem, ac officia mortualia ſibi adhuc viventi celebrare feciſſe ſcribit Ferdinandus de 37
Caſtro *in Hiſtor. Gener S. Dominici part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 46. Idem operatum eſſe Henricum II. Comitem de Rateneck Epiſcopum Ratiſponenſem XXXIII. *Anno Chriſti* 1 96. teſtatur Vviguleus Hundus *in Hiſtor.* ut referunt Lezana, Layman, & Diana ſupracitati. Quibus addere licet alia duo ſequentia.

Horatius Turſellinus *in Vita S. Franciſci Xaverii lib.* 5. *cap.* 3. differens de Petro Vellejo Mercatore perquàm opulento, qui cum occupatus ludo latrun- 38
culorum, S. Franciſco petenti pro inope puella ſtipem, dediſſet clavem ad arcam, facta poteſtate indè accipiendi, quantum vellet, hic autem non niſi trecentos aureos deprompſiſſet; Petrus verò hoc intellecto, ſeriò ſubdidiſſet: *Erraſti Pater, namque arcæ clavem tradens, dimidiam auri partem tradebam* (inerant ibi aureorum nummorum triginta millia) admirans tantam liberalitatem S. Franciſcus, ipſi mox vaticinatus fuit, eum Deo prænunciante cogniturum ultimum vitæ finem: quem ubi poſt aliquot annos divinitùs cognovit

adeſſe,

adeſſe, compoſitis rebus domeſticis, ad huc vivens, vigenſque ædem Sacram adit, impulit Parochum, ut confeſtim faciat pro ſe Sacrum funebre, cui cum interfuiſſet, convenit amicos, aperit vaticinium Xaverii, extremum Vale eis dixit, rogans ut Petri Vellej mox obituri funus eodem die proſequantur, atſque ita prorſus evenit. Affecta jam ætate hominem mors repentina abſtulit; eodemque die funere elatum amici ad Templum proſecuti ſunt. Ita Gobatus *d. tract. 3. num. 633.*

Alterum illuſtrius quidem exemplum narrat de Carolo V. Imperatore Famianus Strada *lib. 1. Hiſtoriæ belli*
39 *Flandr.* his verbis. Exequiarum occaſione, quas Matri anniverſarias (ipſe Imperator) perſolverat, nova inceſſit animum cupido, ſi liceret & ſuas celebrandi. Reque communicata cum Joanne Regula è Hieronymiana familia, qui ejus conſcientiam moderabatur, quamvis inſolitum quidem illud, pium tamen, ac ſalutare dixiſſet, apparari funus ſibi quamprimùm juſſit. Ergo excitatur in Templo tumuli moles, funalibus illuminatur, atrati circumſtant famuli, mortuale Sacrum mœſto Monachorum cantu peragitur. Ipſe funeri ſuperſtes ſuo, ſpectabat exequiale carmen, placidam ſibi requiem beatas inter ſedes implorantium, eademque ipſe ſibi ſuffragia pſallentibus immiſtus expoſcebat. Donec Sacrificanti propior factus, eam tradens, quam geſtabat, accenſam facem, ſublatis in cœlum oculis: Ego te, inquit, vitæ, ac mortis Arbiter, oro, quæſoque, ut quemadmodum oblatum hunc à me cereum Sacerdos capit, ſic commendatam in manus tuas hanc animam Tu, quandocunque libuerit Tibi, in ſinum, complexoſque tuos benignè ſuſcipias. Tunc ut erat pulla, fluxaque opertus veſte, humi procubus, renovatiſque omnium, qui aderant, lacrymis, quaſi depoſitus, ſuprema lamentatione comploratus eſt: atque hoc videlicet rudimento Carolus vicinæ jam morti præludebat. Hucuſque Famianus Strada; cujus eadem verba tranſcribit Menochius *in Storeis cent. 1. cap. 32.* & ejuſdem Funebris pompæ Carolo vivente meminit noviſſimè Antonius Foreſti *in Mappamundo Hiſtor. tom. 2. lib. 24.* in Vita Caroli Quinti Imperatoris *anno* 1557.

DECISIO XXXVII.

ARGUMENTUM.

Inquiritur, An ſit major fructus Miſſæ ſolemnis, quàm Miſſæ privatæ? Docetur Miſſam ſolemnem eſſe, quæ celebratur cum Miniſtris, Muſica, & cantu. Exponitur, Quid, & Quotuplex ſit Muſica? Quis ejus Auctor? Quo tempore introducta ſit in Eccleſia tàm Vocalis, quàm Inſtrumentalis? Organorum uſus quando cœperit? Quomodo Organa ſonanda? Vbi ſint Organa famoſa? Muſica laudata. Item cenſurata. Quæ approbata? Gregoriani cantus commendatio. Tonorum Regulæ. An Monialibus Muſica expediat? Tandem, Majorem eſſe fructum Miſſæ ſolemnis, quàm privatæ tùm ex opere operantis, tùm ex opere operato rationibus demonſtratur.

SUMMARIUM.

1 *Miſſæ ſolemnis plures ſpecies.*
2 *Miſſæ ſolemnis multiplex nominatio.*
3 *Miſſa cantata, ſed ſine miniſtris, an ſit ſolemnis?*
4 *Miſſa ſolemnis, & cantata eſt antiquior privatis Miſſis.*
5 *Miſſæ privatæ an ſemper fuerint in uſu?*
6 *Cantus in Miſſis in primitiva Eccleſia qualis fuerit?*
7 *Miſſarum privatarum numerus quando ſit dilatatus?*
8 *Miſſæ privatæ die feſto non dicebant-*

bantur ante Miſſam ſolemnem.
9 Muſica undè dicta? Et quid ſit? Et quotuplex?
10 Muſicæ vocalis tres ſpecies. Et quæ?
11 Muſica Inſtrumentalis triplex. Et quæ?
12 Hymnus S. Joannis Baptiſtæ Ut Quæant &c. à quo compoſitus?
13 Adamus an Muſica doctus fuerit?
14 Moyſes, & Maria ſoror ejus ſciebant Muſicam artem.
15 Hebræi Muſicam amabant.
16 Angeli auctores Muſicæ
17 Angeli reſpondent S. Gregorio Magno celebranti.
18 Angeli cantarunt primùm Regina Cœli lętare alleluia.
19 Angelorum cantus exempla plura.
20 Muſica quando in Eccleſia ſit introducta?
21 Muſica vocalis tempore Apoſtolorum fiebat à Clero, & populo ſimul.
22 Cantus in Eccleſia anno 364. ſoli Clero demandatus.
23 Cantus fuit reformatus à S. Gregorio Magno.
24 Imperiale præceptum, ut Eccleſiaſtici cantent in choro.
25 Cantores Eccleſiaſtici à tenera ætate inſtruebantur.
26 Pontifices Romani, qui priùs fuerant Cantores in Eccleſia.
27 Galli, & Angli diſcunt cantum ab Eccleſia Romana.
28 Inſtrumentalis Muſica quando ſit introducta in Eccleſia?
29 Hymni compoſiti à S. Ambroſio.
30 Muſica inſtrumentalis numquam fit in capella Papæ.
31 Organa quo tempore ſint inventa?
32 S. Cæcilia martyrio coronata anno 232.
33 Verſus, qui ſonantur ab Organo, ſunt per aliquem recitandi in Choro clara voce.
34 Verſus, qui non ab Organo, ſed à Choro prorſus ſunt canendi?
35 Strophæ hymnorum, in quibus eſt genuflectendum, non ab Organo, ſed à Choro ſemper ſunt cantandæ.
36 Organiſta an poſſit eſſe Canonicus?
37 Organiſta non ſit prolixus, dum pulſat organum.
38 Credo cantetur totum ſine Organo.
39 Offertorium in Miſſa olim longum erat.
40 Organa duo famoſa Orvieti, & Eugubij: Et illud S. Juſtinæ de Padua, ac Tridentinum.
41 Muſica an approbanda in divinis Officijs? ratione pro approbatione.
42 Muſica eſt remedium contra Peſtem.
43 Tarantolæ morſus, ſanatur muſico concentu.
44 Mulis oneratis quare appendantur tintinabula ad collum?
45 Buccina armonica, vulgò il Cornetto non eſt prohibenda in Capella Muſicali.
46 Muſicus clericus etſi indoctus poteſt ordinari.
47 Joannes Sarisberienſis, Carnotenſis Epiſcopus anno 1177. laudat Muſicam.
48 Muſicam inſtrumentalem, & cantum figuratum eſſe explodendum ab Eccleſia rationes plures.
49 Eunuchi, & caſtrati Muſici ſunt irregulares.
50 S. Aelredi Abbatis cenſura in Muſicam.
51 Extravag. Joannis Papæ XXII. & Alexandri VII. contra Muſicam.
52 Muſica devota laudabilis. Profana explodenda.
53 Cantus Gregoriani commendatio.
54 Canonici Patavini tenentur ſcire cantum Gregorianum.
55 Verſus ad coguoſcendos tonos cantus Gregoriani.
56 Verſus ad ſciendum intonare Pſalmos.
57 Moniales an expediat, ut ſciant cantare, & ſonare?
58 Alexandri VII. Bulla circa Muſicam Monialium.
59 Miſſæ ſolemnis fructus, & valor major eſt, quàm Miſſæ privatæ.

60 *Fructus ex opere operantis in Miſſa ſolemni cur major, quàm in privata?*
61 *Fructus majoris ex opere operato in Miſsa ſolemni rationes.*
62 *Ordines majores, & minores instituti à Chriſto, ut Miſsa ſolemniter cantaretur.*
63 *Simonis Oziæ filii legatio miſsa ad Romanos.*
64 *Mnæ una quanta pecunia ſit?*
65 *Mnæ mille ſunt in pondere unciæ quingentæ.*
66 *Clypeus myſticus eſt Chriſtus.*
67 *Principes dant Oratoribus ſuis ingentes pecunias.*
68 *Miſsa ſolemni pluribus privatis ſatisfieri conceditur.*
67 *Conc. Trid. ſeſs. 25 de Ref. cap. 4. diſpoſitio circa onera Miſsarum reducenda.*
70 *Anniverſaria 50. annua Congregationis Parochorum Paduæ.*
71 *Epiſcopus poteſt moderari onera Miſsarum nondum acceptata.*
72 *Præpoſitura SS. Trinitatis Paduæ eſt ſecunda dignitas in Collegio Parochorum.*

NOn inutilis, neque injucunda eſt inveſtigatio, *Utrùm Miſſæ ſolemnis ſit major fructus, quàm Miſſæ privatæ?* pro cujus dilucidatione, & quæſiti reſolutione; hæc quæ ſequuntur, ſunt declaranda, videlicet:

1 *Quæ ſit Miſsa ſolemnis?*
2 *Quid, & Quotuplex ſit Muſica?*
3 *A quo Muſica habuerit originem?*
4 *Quando Muſica introducta ſit in Eccleſia?*
5 *Organorum uſus quando incæperit?*
6 *Muſica in Divinis Officiis an approbanda, vel proſcribenda?*

Quo ad Primum. Miſſæ ſolemnis plures ſunt ſpecies. Una eſt maximè
1 ſolemnis, quæ cum omnibus Miniſtris Sacris in Cæremoniali Epiſcoporum præſcriptis, diebus feſtivis, cum Muſicali cantu celebratur. Bauldry *in Manual. Sacr. Cærem. part.* 3. *cap.* 15. Gavantus *in Rubric. Miſſal. part.* 2. *tit.* 2. *De ingreſſu Sacerd. ad Alt. num.* 5. Caſtaldus *in Praxi Cæremon. lib.* 2. *ſect.* 9. *cap.* 1. & Biſſus *in Hierurgia tom.* 2. *litt. M. Verb. Miſſa ſolemnis num.* 237. & ſolet diverſis nominibus nuncupari, nempè Miſſa principalis, & Conventualis *in Rubric. Miſſal.* Miſſa publica *in Ord. Rom. tit. de Dedic. Eccl.* Miſſa Canonica *à S. Gregor. in lib. Capitular. cap.* 45. & Miſſa Generalis *à Microlog. cap* 45. ut notat Gavantus *d. num.* 5. ſubdens, quod illa propriè eſt Miſſa Solemnis, quæ cantatur in feſtis ſolemnioribus in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis ſine ulla omiſſione eorum, quæ ad indicandam ſolemnitatem ſpectant. Miſſa verò ſolemnis, ſed minori modo, eſt illa, quæ quidem cantatur cum Miniſtris, ſed vel ſine credentia, vel ſine incenſatione Altaris; aut etiam ſine Miniſtris, cum duobus Ceroferariis, uno Thuriferario, & uno Acolytho, à quibus Sacerdoti celebranti inſervitur; vel cum duobus tantùm Acolythis; ſivè cum unius Clerici tantùm adſiſtentia, ut fieri ſolet vel in Eccleſiis Regularibus, vel Parochialibus, in quibus parvus eſt numerus Miniſtrorum; & hujus formæ Miſſa ſolemnis dicitur potius tolerata, quàm conceſſa; quia per Rubricas Miſſalis duæ tantum ſpecies Miſſarum aſſignantur; una Solemnis, in qua nihil deſit circa Miniſtros paratos, & adſiſtentes celebranti, credentiam, incenſationem, & chorum cantantem; & altera privata; in qua Sacerdos Miſſam ſolus legit; ſibi uno miniſtro inſerviente, ut benè obſervat Gavantus *d. part.* 2. *tit.* 2. *num.* 5. *Verſ. Ea vero eſt ſolemnis.* Bauldry *d. part.* 3. *cap.* 9. *alias* 12. *pag.* 195. & Biſſus. *d. Litt. M. nu.* 237. §. 1.

Porrò illud eſt obſervatione dignum, quod ex Emin. Card. Baronio *Anno* 218. *num.* 38. deducunt ſupracitati Auctores Gavantus, & Biſſus; quibus concordat Illuſtriſſimus, & Reverendiſſimus Epiſcopus Sarnellius in ſua *Antiqua Baſilicographia cap.* 35. *num.* 7. nempe, Miſſas ſolemnes cum Miniſtris paratis, & cantu eſſe antiquiores Miſſis privatis; itaut ab initio Eccleſiæ, viventibus adhuc ipſis Apoſtolis Sacroſanctum

Miſſæ

Miſſę Sacrificium celebratum fuerit ſolemni ritu, hoc eſt clero canente, populo adſtante, offerente, ac communicante, ut ait Illuſtriſs. & Reverendiſs. Sperellus *in Paręneſi Teleturgica cap.* 18. *num.* 1. nec non Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 2. Et quamvis *cap.* 14. *ſequenti* demonſtret, privatas Miſſas ſemper quoque in uſu fuiſſe;
5 quia Apoſtoli circa domos panem frangebant, Euchariſticum videlicet, ut illorum Acta teſtantur; & viri Apoſtolici, qui eos proximè ſequuti ſunt, ſępè privatim celebrabant in domibus, in carceribus, in cryptis, in cœmeteriis, & in tuguriis, ut etiam comprobat idem Emin. Card. Bona *d. lib.* 1. *cap.* 19. ex his non ſequitur, quod eorumdem Apoſtolorum, & ſucceſſorum Miſſę non
6 fuerint ſolemniter celebratæ, cum miniſtrorum aſſiſtentia, & populi, & cantu; quia cantus ipſorum nec muſicalis, de quo infra cum inſtrumentis, neque ſtrepitoſus eſt intelligendus; ſed qualis decebat pietatem primorum Chriſtianorum, loci, ac temporis opportunitatem; ut hiſcè temporibus faciunt Patres Cappucini, Eremitæ Camaldulenſes, & Clerici Regulares Theatini; & talem fuiſſe cantum Eccleſiæ Alexandrinæ ſub S. Athanaſio habetur ex S. Auguſtino *Confeſſ. lib.* 10. *cap.* 33. & ex eodem Illuſtriſſimo Sarnellio in ſuis Epiſtolis Eccleſiaſticis *Epiſt.* 9. *pag.* 54. Apoſtolos autem in ultima cęna poſt Sacram Communionem receptam cantu egiſſe gratias Deo, innuit Evangeliſta Matthæus *cap.* 26. *verſ.* 30. dicens, quod *Hymno dicto exierunt in montem Oliveti*; quo loci ſic commentatur Tirinus: *Hymno dicto*; *ideſt gratiis Deo actis, fortè cum cantu, ut textus Gręcus inſinuat: & notat Paulus Burgenſis, poſt eſum Agni Paſchalis ſolitos Judæos canere, vel legere Pſalmum laudate Dominum omnes gentes cum quinque ſequentibus.* Igitur ſicut non erat novum Apoſtolis, & primis Chriſtianis laudare Deum cum cantu juxta illud Apoſtoli Pauli *ad Epheſios cap.* 5. *verſ.* 19. *Loquentes vobis metipſis in pſalmis, & hymnis, & canticis ſpiritualibus; cantantes, & pſallentes in cordibus veſtris Domino.* Sic extra dubium eſt, quod Miſſas Solemnes cum cantu devoto celebrarent, de quo S. Auguſtinus *Epiſt.* 119. *cap.* 8. ibi: *De hymnis, & pſalmis canendis, ipſius Domini, & Apoſtolorum habemus documenta, exempla, & præcepta;* ut latiùs differit Caſalius *De Veteribus Sacris Chriſtian. Ritib. cap.* 44. *per totum.*

Hinc pariter eſt, quod multiplicia exempla, & auctoritates, quas doctè collegit Emin. Card. Bona *d. lib.* 1. *cap.* 14. ad probandum uſum Miſſarum privatarum, ſunt Sanctorum Patrum, qui vel in quarto ſæculo, vel in poſte- 7
rioribus vixerunt; iis namque temporibus, dilatata Eccleſia per totum orbem terrarum, & ob multitudinem fidelium multiplicatus etiam cum fuiſſet numerus Sacerdotum, qui populo Chriſtiano Sacramenta miniſtrarent; crevit uſus Miſſarum privatarum: ſed cum tali reſtrictione, ut tunc nulli Sacerdoti licitum fuerit die feſto privatas Miſ-
ſas ante Tertiam celebrare, ne ſcilicet 8
populus à publico, & ſolemni Sacro diſtraheretur; & ut omnes Sacerdotes, & univerſus populus ad publica Miſſarum Solemnia, & prædicationem Verbi Dei convenirent, ut ex S. Burchardo Epiſcopo Vormacienſi, (qui decimo ſæculo vixit, & ſcripſit viginti libros Decretorum ex Conciliis, & Pontificibus, ac Sanctis Patribus) *lib.* 1. *cap.* 59. advertunt Bauldry *d. part.* 3. *cap.* 11. *nu.* 2. Caſtaldus *d. lib.* 2. *ſect.* 9. *cap.* 1. *num.* 1. & Biſſus *in Hierurgia d. Verb. Miſſa Solemnis.* §. 3. Miſſa itaque Solemnis verè, & propriè illa dicitur, quæ cum cantu, & ſolemni cęremoniarum apparatu, Miniſtris, & Clero aſſiſtentibus, ſuorumque ordinum munia exercentibus celebrari conſuevit. Emin. Bona *d. lib.* 1. *cap.* 13. *nu.* 1.

Quo ad ſecundum. Muſica (quæ vel ſic dicitur à *Muſis*, ejuſdem nutricibus,
& cultoribus; vel à voce Hebræa *Muſar*, quæ ſignificat eruditionem; ut ſcri- 9
bit Voſſius *in Etymologic. Linguæ Latinæ verb. Muſica.*) eſt peritia modulationis in ſono, cantuque conſiſtens. Sivè, ut alii volunt, *eſt ars concinnitatis, vocibus, moribuſque collocata.* Aut etiam *habitus inſpectivus, activus, & affectivus*

abſoluti meli. Muſica verò duplex eſt. Una Vocalis, alia Inſtrumentalis. Illa dicitur vocalis, quæ conſiſtit in decantandis carminibus dulci, ſuavique voce ad imitationem avium, & præcipuè Luſciniæ, à quarum obſervatione homines artem muſicam didiciſſe voluit Lucretius. inquiens:

At liquidas avium voces, imitarier ore,
Ante fuit multò, quàm levia carmina cantu
Concelebrare homines poſſent, aureſque juvare.

Dividitur autem vocalis Muſica in tres ſpecies ſubalternas, in *Melopœjam*, quę continet verſus Lyricos; in *Rhythmi-*
10 *cam*, quæ conſiſtit in carminibus deſinentibus cum earumdem ſimilitudine Syllabarum; ut *Dies iræ, dies illa, ſolvet ſeclum in favilla*. Et tertiò in *Poeticam*; per quam decantantur omnia alia genera carminum, de quibus uſus erat apud antiquos Poetas. Paſſeronus *in Proemio Spheræ Artific.* Laurentius *in Amalthea Onomaſtica in verb. Rhythmica expoſitio*. & Areſius *Sacr. Impreſ. lib. 6. Impreſ.* 158. ubi *num.* 1. inter muſicas Aves Principem eſſe Philomelam deducit ex illis verſibus Ovidii:

Tu Philomela potes vocum, diſcrimina mille,
Mille vales, varios ritè referre modos.
Nam quamvis aliæ volucres modulamina tentent,
Nulla poteſt modulos æquivalere tuos.

Inſtrumentalis Muſica iterum triplex eſt *Enchordica*, *Pneumatica*, & *Cruſtica*. Inſtrumenta muſicalia En-
11 chordica ſunt illa, quæ nervis, ſeu chordis intenduntur; & talia ſunt Lyra, cithara, teſtudo, pſalterium, ſambuca, pandura, barbiton, naulium, & pectis. Inſtrumenta *Pneumatica* ſunt, quæ flatu complentur, veluti Tuba, tibia, fiſtula, claſſicum, buccina, cornu, liturus, & Organum. *Cruſtica* ſunt, quæ pulſatione reboant, quale eſt tympanum, ſiſtrum, cymbalum, clavecymbalum, & cruſma; de quibus Franciſcus Serra *in Apparatu Synonymor. Verb. Muſica Inſtrumenta*. ubi ſupra nominata omnia deſcribit, & declarat; & P. Daniel Bartoli *in Opuſ. de Sonitu, & tremorib. Armonicis*, in quo *tract.* 4. *cap.* 1. & 2. diſputat, an delectabilior ſit ſonitus Uniſonus, vel varius ex gravi, & acuto, ad quem lectorem otioſum, & curioſum remitto.

Quo ad Tertium; ſi petimus, à quo Muſica habuerit originem? Poetæ inventionem illius tribuunt Apollini, ac Mercurio, ut notat d. Serra *eod. verb. Muſica*. Petrus Gregor. Tholoſanus *in Syntaxi Art. mirabil. lib.* 12. *cap.* 5. & Alemanus Benelli in Dialogo, cujus titulus. *Il Deſiderio, overo de concetti di varii Inſtrumenti Muſicali*, In quo *pag.* 34. ponit hoc hexaſticum, habens ſex notas muſicales. *Ut*, *Re*, *Mi*, *Fa*, *Sol*, *La*: Videlicet:

Candidulo vultu, roſeo & ſuffuſa pudore
Dic quare in terris Muſica carpit iter?
UT REpleat MIſericors FAcili SOLamine, LAudes.
LAte, ac SOla FAvens, MIra REferre polis.
UT poſſit benefacta Virum, & pia munera vatum,
De Cœlo veniens Muſica in Orbe viget.

Sunt, qui putant, eaſdem ſex notas muſicales à Guidone Abbate Benedictino excellenti Muſico inſertas fuiſſe in Hymno Veſperarum S. Joannis Baptiſtæ,

Ut queant laxis Reſonare fibris
Mira geſtorum Famuli tuorum,
Solve polluti Labii reatum,
Sancte Joannes.

Sed id verum non eſſe, demonſtrat Gavantus *in Rubric. Breviar. ſect.* 5. *cap.* 6. ad d. Hymnum *Ut Queant*. ea ratio- 12
ne, quia fuit compoſitus à Paulo Diacono, qui floruit *anno* 770. Guido autem Abbas obiit *anno* 1020. Ideò veriùs creditur, quod prædictus Guido ſelegerit à dicto Hymno eaſdem ſex notas muſicales *Ut*, *Re*, *Mi*, *Fa*, *Sol*, *La*. tanquam ſibi beneplacitas, cum potuerit pro ſuo arbitrio tanquam Magiſter Artis Muſicalis alias deputare.

Porrò

Porrò fabulis relictis, Annaliſtæ eam referunt Jubalo filio Lamechi, de quo dicitur in *Geneſ. cap.* 4. *Verſ.* 21. quod prædictus *Jubal fuit pater canentium cithara, & organo.* Et quamvis Cajetanus opinatus ſit, à Jubalo inventam fuiſſe ſolam Muſicam inſtrumentalem; non autem vocalem; contrarium tenet Oleaſter, quem citat Salianus *ad An. Mundi* 689 *num.* 15. ubi quærit, an poſſimus dicere, quod Adamus Muſicam ignoraverit, qui omnes ſcientias infuſas à Deo habuit? ut nos oſtendi-
13 mus ſupra *Deciſ. XV. num.* 4. & reſpondet: *Muſicam quidem artem, atque inſtrumenta non ignota fuiſſe Adamo, ſed ut in ſtatu pęnitentiæ non uſurpata.* Hiuc non mediocri ſtudio cultam fuiſſe ſemper Muſicam tàm vocalem, quàm inſtrumentalem ab Hebræis conſtat ex cantico poſt tranſitum maris Rubri decanta-
14 to à Moyſe, & à Maria ſorore ejus, viriſque, ac mulieribus aliis cum tympanis, ut legitur *in Exod. cap.* 15. Ex deputatione cantorum facta à David pro Templo, ut ibi ob divinum cultum canerent in citharis, pſalteriis, & cym-
15 balis, ut habetur *lib.* 1. *Paralipom. cap.* 25. Ex uſu continuo muſicalis concentus, quem Hebræi adhibebant tùm in nuptiis, tùm in conviviis, ut latè demonſtrat Serlogus *tom.* 1. *in Cantic. Veſtig.* 1. *ſect. num.* 25. & S. Lucas *in Evang. cap.* 15. *num.* 25. ubi præparato convivio per Patrem filio ſuo Prodigo, ſenior frater revertens de agro domum, *audivit Symphoniam, & chorum,* ſcilicet muſicorum canentium.

Cæterum Scripturiſtę primarios Muſicæ auctores faciunt Sanctos Angelos, Spirituſque beatos, quos Iſajas vidit, &
16 audivit canentes alter ad alterum in cęlo coram Domino, *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercitum plena eſt omnis terra gloria ejus. Iſa. cap. 6. ver.* 3. Ipſoſque in nativitate Salvatoris pariter Paſtores audiverunt cantare, quando *Facta eſt cum Angelo multitudo militiæ cœleſtis laudantium Deum, & dicentium: Gloria in altiſſimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Luc.* 2. 13. De jiſdem pariter teſtatur Sanct. Joannes *in Apoc. cap.* 14. *verſ.* 2. dicens: *Et vocem, quam audivi, ſicut citharædorum citharizantium in citharis ſuis. Et cantabant, quaſi canticum novum.* Plurima quoque teſtimonia de armoniacis Angelorum concentibus cumulat Jo. Bonifacius Bagatta *de Admirand. Orbis Chriſtiani tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 2. inter quæ *num.* 15. quod S. Gregorius Magnus Miſſam ſolemnem celebrans in Eccleſia S. Mariæ Majoris, proferens illa verba: *Pax Domini ſit ſemper vobiſcum,* audivit Angelos ſuaviſſimo cantu reſpondentes ſi- 17
bi, *Et cum ſpiritu tuo.* In cujus miraculi memoriam uſque adhuc, dum Pontifices in eadem Eccleſia ſolemniter celebrant, ad eadem verba *Pax Domini,* chorus non reſpondet, *& cum ſpiritu tuo,* tale munus Angelicis choris relinquendo; Et *num,* 16. ſubdit: Eumdem S. Gregorium in proceſſione cum imagine Deiparæ ad Eccleſiam S. Petri propè molem Adrianam audiviſſe voces Angelorum, Virginem his verbis obſequentes: *Regina Cœli lætare alleluia &c.* Et in memoriam tanti myſterii, uſque adhuc quoties Canonici S. Mariæ Majoris proceſſionaliter eamdem molem tranſeunt, eamdem Antiphonam piè, religioſèque recitant. Succeſſivè dictus 18
Auctor Bagatta *d. cap.* 2. §. 2. *num.* 11. ſcribit: Divum Nicolaum Tolentinatem ſex ante obitum menſibus, ſingulis noctibus Angelorum concentum audiviſſe.

Item *num.* 14. *ex Marulo lib.* 6. *cap.* 16. quod S. Martini Epiſc. Turonenſis vultus, cum obiiſſet, ſplendidus apparuit; Angelici præterea cantus circa ipſum auditi ſunt. *Num.* 20. *ex Chronicis Mi-* 19
nor. par. 1. *lib* 9. *cap.* 23. In obitu Comitiſſæ Delphinæ, Sancti Eleazari Uxoris, cum quo Virginitatem in Matrimonio conſervavit, auditi ſunt Angelorum concantus, ejus beatam Animam ad cęlum evocantium. *Ex Chronicis S. Auguſtini num.* 25. Quo tempore ad Cęlum evolavit anima Sanctæ Monicæ, Sancti Auguſtini Matris. Angelorum cantus, illam beatam Animam ad patriam concomitantium; mirabiliter auditi ſunt. His addendus Emin. Card. Baronius *anno* 886. *num.* 26. ſcribens, quod ſuaviſſimi Angelorum cantus in

crypta viæ Salariæ Romæ ſuper corpo-
ra SS. Martyrum auditi ſunt, quibus
cęleſtes Spiritus ſuorum concivium glo-
rioſum de tyrannis triumphum exalta-
bant. At de Angelica harmonia, &
Cęlitum cantibus plenæ ſunt Sacræ Hi-
ſtoriæ; adeout jure optimo, ad eoſdem
referenda veniat Muſicæ inventio; Ec-
cleſia profitente, quod *Illa ſedes Cęli-
tum ſemper reſultat laudibus*; *Deumque
Trinum, & Unicum jugi canore prædicat*.
ut in Hymno *Dedicat. Eccl. ad Laudes*.
At de his videndus Caſſaneus *in Catalo-
go glor. Mund. part.* 10. *Conſider. LI.*

Quo ad Quartum; in quo quæritur,
Quando Muſica introducta ſit in Eccle-
ſia? diſtinguere oportet Muſicam voca-
lem ab inſtrumentali, & ab Organo.
20 Muſica vocalis, quæ non cantus figu-
ratus; ſed, ut dicitur cantus firmus,
recepta eſt in Eccleſia ſtatim à princi-
pio; ſiquidem tempore Apoſtolorum,
& aliquot ſubſequentibus ſæculis uni-
verſus fidelium cętus ſimul cum clero
pſallere ſolebat; & Sacerdoti ſolemni-
21 ter celebranti cum cantu aſſiſtebat, &
reſpondebat, ut ex Liturgia S. Jacobi,
& ex libro octavo Conſtitutionum Apo-
ſtolicarum manifeſtum eſt, & plenè
probant Caſalius *de Sacris Vet. Chriſt.
Ritibus cap.* 44. laudatus Epiſcopus
Sarnellius *d. Epiſt.* 9 Tamburin. *de Jure
Abbatiſſar. diſp.* 15. *q.* 3. Et Emin Card.
Bona *de Divina Pſalmodia cap.* 17. §. 2.
num. 3. & *Rer. Liturgic. d. lib.* 1. *cap.* 25.
num. 19. ubi plurimi Sancti Patres, nec
non verba illa Plinii in epiſt. ad Traja-
num: *Chriſtianos ſolitos fuiſſe ſtato die
ante lucem convenire, & carmen Chriſto
quaſi Deo dicere ſecum invicem*. Quia
tamen vix fieri poterat, quin ob impe-
ritiam populi canentis unà cum Clero
Eccleſiaſticæ harmoniæ concentus tur-
baretur, Patres Concilii Laodiceni
(quod celebratum fuit anno 364.) *cap.*
22 15. ſtatuerunt: *Non oportere præter
Canonicos cantores, qui ſuggeſtum aſcen-
dunt, & ex diphtera, ſeu membrana can-
tant* (ideſt ex libro) *alium quemlibet in
Eccleſia pſallere*; & quamvis hic canon
non fuerit ſtatim ubique receptus, ut
ex SS. Patribus comprobàt Emin. Card.
Bona, ubi ſupra, cępit tamen cantus
Eccleſiaſticus exerceri à ſolis clericis;
cap. Non liceat, diſt. 92. potiſſimùm poſt
factam ejuſdem cantus reformationem,
ſeu correctionem à S. Gregorio Papa, à 23
quo cantus firmus nomen Gregoriani
cantus deduxit; quo tempore ab eo-
dem Sancto Pontifice inſtituta fuit
Schola Cantorum, cui prædia donavit,
& habitationes univit, ut teſtatur Joan-
nes Diaconus in Vita ejuſdem S. Greg.
lib. 6. *cap.* 7.

De hac reductione Pſalmodiæ, &
Cantus in Eccleſia ad perſonas Eccle-
ſiaſticas loquitur etiam Imperator Juſti- 24
nianus (qui vivebat anno Domini 530.)
in l. Omnem. 49. *Cod. de Epiſcop. & Cleric.*
in qua §. 10. ita loquitur: *Præterea San-
cimus, ut omnes Clerici per ſingulas Ec-
cleſias conſtituti, per ſeipſos pſallant no-
cturna, & matutina, & veſpertina, ne
ex ſola Eccleſiaſticarum rerum conſumptio-
ne clerici appareant, nomen quidem ha-
bentes clericorum, rem autem non implen-
tes clerici circa Liturgiam Domini Dei.*
ſubdens: *Si enim multi Laicorum, ut ſuæ
animæ conſulant, ad Sanctiſſimas Eccle-
ſias confluentes ſtudioſi circa Pſalmodiam
oſtenduntur; quomodo indecens non fuerit,
clericos ad id ordinatos non implere ſuum
munus?*

Igitur poſt tempora ſupradicti Conci-
lii Laodiceni, & Juſtiniani Imperato- 25
ris cantus in Eccleſiis tranſitum fecit de
perſonis laicis ad ſolos clericos; quos
Antiſtites ubique erudiri curabant in
Pſalmodia à tenera ætate, ut de Victo-
re Epiſcopo Africano, de S. Auguſtino,
& aliis demonſtrat *d. cap.* 25. *num.* 20.
Emin. Card. Bona, ſingillatimque de
Romanis Pontificibus, quorum pluri- 26
mi in officio Cantoratus juvenilem æta-
tem tranſegerunt; inter quos Sergius
Primus; Sergius Secundus, Gregorius
Secundus, Stephanus Tertius, & Pau-
lus Primus; & hoc idem deſumitur ex
annalibus Emin. Card. Baronii *ad An-
num* 51. & 60. & ibi Spondanus, ut no-
tat Caſalius *d. cap.* 44. *pag.* 197. Tanta
autem erat gravitas, & dulcedo ſimul
mixta Cantus Eccleſiæ Romanæ, ut
ab ea illum ſibi aſciſcerint tùm Eccleſia
Anglicana, teſte Ven. Beda *lib.* 4. *cap.* 18.
tùm Eccleſia Gallicana, Valfrido Stra- 27
bone

bone referente; atque Emin. Card. Baronio *Anno* 754. *num.* 7. ubi Carolus Magnus petiit, & obtinuit ab Adriano Papa quatuor Cãtores Romanos; quorum opera cantum, & pſalmodiam in Eccleſiis Gallicanis fecit reformari; quæ omnia non intacta reliquit antedictus Illuſtriſſ. Sarnellius Epiſcopus Vigiliarum in laudato libello *Epiſtolar. Eccleſ. in Epiſt. 9. pag.* 59.

Inſtrumentalis autem Muſica, & cantus figuratus introduci cępit in Eccleſiis ſæculo quinto; ut populus fide-
28 lis abſtraheretur à modulationibus, & concentibus, quos hæretici factitabant, ut gentes ad eorumdem templa frequentanda incitarent. Nam de hujus Muſicæ uſu conſtat ex carminibus Venantii Fortunati Epiſcopi Pictavienſis, qui floruit anno 570. poſitis infra *Deciſ.* 49. *nu.* 61. Siquidem Sancti Antiſtites expedire cenſuerunt, cantica canticis, citharaſque citharis opponere, & aurium hominum pruritui, lyræ, plectri, ſambucæ, aliorumque Muſicalium inſtrumentorum harmonico ſonitu indulgere; ſimulque permixtis vocibus gravi, media, acuta, ſubacuta, & tremula melodiam in divinis officiis exhibere, ut differunt Nicephorus in *Hiſtor. lib. 9. cap.* 16. Theodoretus *lib.* 1. & Caſſiodorus *lib.* 5. *cap.* 32. Quos noviſſimè refert doctiſſimus, & eruditiſſimus Jacobus Pignatellus *Conſultation. Canonicar. tom.* 3. *conſult.* 41. *num.* 1. addens, quod prædicta de cauſa, & ad lenocinia aurium propulſanda, ab hæreticis adinventa, inſtrumentalem Muſicam permiſerunt S. Flavianus Antiochiæ, S.
29 Chryſoſtomus Conſtantinopoli, S. Auguſtinus Hippone, & S. Ambroſius Mediolani, à quo Rhythmi verſus, ſcilicet Hymni Sacri, dulciùs canendi fuerunt compoſiti; eamdemque methodum canendi figuratè cum inſtrumentis credendum eſt irrepſiſſe in Eccleſias Urbis Romæ, etſi ingreſſum ei datum non fuerit in capellam Papæ, Suarez *de Relig. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 7. nam S. Leo Papa eam redarguit *Ser* 4. *de Jejun. menſ. ſep.*
30 his verbis: *Inſidioſo ſono, & mollibus ictibus pulſantur auditus, ut animi ſoliditas illecebroſa modulatione ſolvatur: & lethalium conſuetudine ſuavitatum, incauta, & parùm ſobria corda capiantur.*

Quoad Quintum: Organum quo tempore ſit in Eccleſia introductum non eſt facile diffinire; alii enim volunt Regi Pipino in Gallias primùm fuiſſe 31
dono miſſum à Copronimo Græco Imperatore *anno* 766. ut notat Sigebertus; & Annales Metenſes *anno* 757. Alii opinantur, tempore Vitaliani Papæ, anno ſcilicet 660. Organa fuiſſe in lucem edita, ut differit Emin. Card. Bona *de Divina Pſalmodia cap.* 17. §. 2. *num.* 4. Pignatellus *tom.* 3. *conſult.* 41. *num.* 8. Theatrum Vitæ humanæ *cap.* 22. & notat Illuſtriſſimus Sarnellius *d. Epiſt. 9. pag.* 58 Sed fatendum eſt, multò ante Organa orta eſſe; nam ſæculo antecedenti, in quo vivebat Venantius Fortunatus, anno ſcilicet 570. in deſcriptione Cleri S. Germani Epiſcopi, ſic de Organo cecinit.

Hinc puer exiguis attemperat Organa cannis.
Inde ſenex largam ructat ab ore tubam.
Cymbalicæ voces calamis miſcentur acutis.
Diſparibuſque tropis fiſtula dulcè ſonat.
Tympana rauca ſenum puerilis fiſtula mulcet.
Atque hominum reparant verba canora lyram.

Immò antiquiſſima nuncupanda ſunt Organa; ea ratione quia erant in uſu tùm tempore S. Auguſtini, qui florebat *Anno* 420. & in *Pſalmo* 98. de eis meminit, inquiens: *Rogamus pro illis, ut qui delectabiliter audiunt Organum, delectabilius audiant vocem Dei*; tùm tempore Aurelii Prudentii viventis *Anno* 390. & in Apotheoſi adverſus Judęos Organum his verſibus deſcribentis.

Quidquid in ære cavo reboans tuba curva remugit,
Quidquid in arcano vomit ingens Spiritus hauſtu,
Quidquid caſta chelis, quidquid teſtudo reſultat,
Organa diſparibus calamis, quod conſona miſcent

S te-

Stemula paſtorum, quod reddunt vocibus antra,
Chriſtum concelebret, Chriſtum ſonet, omnia Chriſtum
Muta etiam fidibus Sanctis animata, loquantur.

Immò tempore Sanctæ Cęcilię Virginis, & Martyris teſtatur Eccleſia in ejus Officio, quod in Divina Liturgia, & Sacris Orationibus Organorum ſonus adhibebatur, juxta primam antiphonam laudum, *Cantantibus Organis Cęcilia Domino decantabant dicens; fiat cor*
32 *meum immaculatum, ut non confundar*. Et nihilominus martyrium hujus Sanctæ Virginis fuit *anno* 232. imperante Alexandro Severo, ut notat Emin. Card. Baronius ad *d. Annum*, & Ribadeneira in ejus vita *die* 23. *Novembris*.

Organa autem dicuntur cantare non verè, & propriè; ſed impropriè, & fictè. Ceccoperius *de Canonicis lib.*2.*num.*
33 113. *&* *num.*115. ideò quando Chorus canit alternatim cum Organo hymnos, cantica, Magnificat, vel in Miſſa Gloria in Excelſis, aut Credo, debet aliquem deputare, qui ibidem diſtinctè, & clarè pronunciet, quæ ab Organo cantari figurantur; vel ea quivis de Choro ſubmiſſa voce dicat, ut præcepto de Divino Officio integrè recitando ſatisfaciat; quod advertit Bonacina *de Hor. Canon. diſp.*1.*q.*1.*punct.*3. *num.*4. & nos notavimus *in Erotem. Eccleſ. cap.*18. *num.*14. Sed & illud eſt advertendum juxta Cęremoniale Epiſcop.*lib.*1.*cap.*28. ut in Matutinis, & Veſperis ſolemnibus primus verſus Canticorum, nec
34 non primus, & ultimus hymnorum; pariterque verſus, in quibus genuflectendum eſt, & Gloria Patri ad omnes Pſalmos, ſemper decantentur à Choro, non ab Organo. Ceccoperius *d. lib.*2.*nu.* 113. ubi ſubdit, quod ſtrophia hymnorum, in qua genuflectendum eſt (exem-
35 pli gratia in hymno inventionis, ſeu exaltationis Sanctæ Crucis: *O Crux ave ſpes unica*) à Choro eſt cantanda, non ab Organo; quod ſi ſtrophia immediatè antecedens ab eodem Choro fuerit decantata; debet Chorus continuatè cantare etiam Strophiam ſequentem, in qua debet genuflectere, ſine interpoſitione ſonitus Organi inter eaſdem ſtrophias, juxta præſcriptum ejuſdem Cæremonialis *Epiſc. d. lib* 1. *cap.*28. & decretum *Sacræ Rit. Congr. die* 2. *Septembr.*1646. niſi conſuetudo eſſet Eccleſiæ interponendi Organi ſonum inter antedictas ſtrophias, quando illa, in qua genuflectitur, non omittatur ſub ſilentio, ſed à Choro reaſſumatur, & cantetur. Barboſa *Deciſ. Apoſtol. collect.*78.*num.*5. Ceccoperius *d. lib.*2.*num.* 115.

Porrò Canonicum non poſſe eſſe Organiſtam probat Moronus *reſp.*67. *num.* 57. ſed ſi aliquando deficiat Organiſta, 36
Canonicus ſciens tangere Organum poteſt illud ſonare, & lucrari diſtributiones; ut autem ſatisfaciat præcepto recitandi Officium, debet ipſum dicere vel de per ſe totum, vel alternatim cum Choro ſubmiſſa voce. Ceccoperius *ubi ante num.*112. At in pulſatione Organi non debet eſſe nimis prolixus. Mo- 37
lan. *de Canon. lib.*2. *cap.*40. ſiquidem ſonus Organicus parùm plus perſeverare debet cantu Gregoriano, qui ſilente Organo fieret in Choro. Navarrus *de Oratione cap.*6. *num.*51. & in Miſſis ante, vel poſt elevationem Sacramenti, Organo præcinente, ubi detur ſignum campanulæ; ſtatim complere debet Organiſta ſuum ſonitum, ex libro *Cæremon. Epiſc.* ubi ſupra, & Abbas Juſtinianus in ſuis *Conſtitutionibus Eccleſiaſtic. lib.*2. 38
*tit.*4. *cap.*40. ubi *num.*3. admonet, Organum non eſſe pulſandum, dum cantatur Credo, quia illud debet totum decantari à Choro, ut laudabiliter obſervat Congregatio Parochorum Padue in Miſſis Solemnibus feſtivitatum ſuarum Eccleſiarum, ubi Organa exiſtunt. Terminato Apoſtolorum Symbolo, ſuccedit Organum loco Offertorii, quod nõ cantatur; ſed ſonus longus, & diffuſus permittitur quouſque celebrans velit incipere Pręfationem; antiquitùs enim 39
Offertorium longum erat, & in eo integri pſalmi cantabantur, donec populus faceret ſuas oblationes ad Altare, ut benè ſcribit Emin. Card. Bona *d. lib.*2. *Rer. Liturg. cap* 8. *nu.*3.

Organa non pulſantur in Miſſa de Requiem *ex Cęremoniali Romano d. cap.* 28.

28. niſi Defunctus ſit Prælatus, vel Vir ſublimis, & tunc voce flebili eſt Organum tangendum, ut advertit Adrianus Abbas Bancherius *in Opuſcul. de Organo*, ubi *pag.* 2. refert, duo eſſe Organa famoſa, unum Orvieti, & aliud Eu-
40 gubii, ſic narrans de illis: *Entro di eſſi vengono imitati flauti coperti, flauti ſcoperti, à uſo alla ſvizzera, Piffer, Regali Tromboni, Trombe Squarciate, Cornetti, Tamburi, Uſignoli; e che più? Sin le voci humane nel Tremolo.* Subdit deindè, aliud Organum aureis cannis formatum fuiſſe à Silveſtro Papa ſecundo in ſua juvenili ætate; & aliud factum Muriani cannis vitreis.

Porrò non eſt ſilentio obvolvendum præclariſſimum Organum Baſilicę Sanctæ Juſtinæ de Padua Congregationis Caſinenſis; quod tria Organa in ſe continere dicitur; habet enim tres differentes ordines Regularum pleuritidum, *vulgò Taſti*, aſcendentium ad numerum centum quadraginta novem, quorum duo ordines ſonantur manibus, tertius pede. Ejus Epiſtomia, ſeu Regeſta ſunt quadraginta. Cantes verò, *le Canne*, mille, ſeptingentæ quadraginta novem. In hoc Organo præter multitudinem muſicalium concentuum, & diverſimodæ Symphonię audiuntur Buccinæ, Cornua, Fiſtulæ, Tibiæ, Tympana, Litui; ac etiam voces humanę, nec non multarum avium, duplicis Philomelæ, Cuculorum, buſonum, & Echo. Inſpicitur ulterius in ipſo Sol deambulans, à quo ſonantur quatuor harmonica Tintinnabula, præter alia mira, & excellentiora inventa. Ferunt multi, Organum Tridenti, quod fama ſingulare declamat, hoc Organo Patavino valdè inferius eſſe.

Porrò, quia Tridentini huic aſſertioni non conſentiunt; ſed eorum Organum aliis omnibus excellentius eſſe proclamant; placuit mihi hic inſerere relationem, non quidem vulgarem, etſi vulgari lingua exaratam, de ipſo Organo Tridentino, ut de ipſo, ac de aliis Lector ſapiens judicium faciat.

Deſcrizione del famoſo Organo di S. Maria Maggiore di Trento.

LA Chieſa di S. Maria Maggiore della Città di Trento è celebre per lo Sacro Concilio, che in eſſa fù tenuto, e per un Organo maraviglioſo, che in eſſa ſi trova di Canne due mille, cento, ottanta. Queſte canne ſono ſpartite in due ſumieri, che formano in una machina ſola, due Organi diſtinti, un' dell'altro maggiore. l'Organo maggiore è poſto in alto di bella, e vaga proſpettiva, con contrabaſſi di prodigioſa armonia, e con molta diverſità di ſtravaganti, e delicati Regiſtri. Da dodeci di queſti ſi forma il Ripieno da ſonarſi con le mani; al quale unito il Ripieno da ſonarſi con i piedi; affatto da quello delle mani diſtinto, e conſiſtente in ſette altri diſtinti Regiſtri, vien' formata un Armonia ſommamente ſonorra, e indicibilmente ſoave. Oltre li ſudetti, vi ſono li ſeguenti altri Regiſtri, cioè: Uno di voce humana, ò ſia piffaro; tre di flauti diverſi, due de Cornetti, uno di Trombe, e Piffari; e di più vi ſono ne'i Pedali le Trombe ſquarciate, che i Tedeſchi chiamano *Poſtaun* tutti d'isquiſita, e ſoaviſſima Armonia. L'Organo minore, che ſerve di Echo al maggiore, è poſto nell'antipendio del Poggiolo, con taſtatura da quella del maggiore diſtinta; mà alla medema vicina in modo, che in un'iſteſſo tempo ſi ponno aſſieme, & vicendevolmēte taſteggiare amendue. Queſt'Organetto hà cinque Regiſtri, cioè un Flauto Stoppo, che ſerve anco di principale: tre Regiſtri di ripieno, & un Flautino così delicato, e ſpiritoſo, che in niun altro Organo potraſſi trovare il ſimile. Vi è poi un'altro Sumierino appartato, e da gl'altri due diverſo; nel quale vi è un Regiſtro di Fagottini, che ſervono mirabilmente per accompagnare la Parte. Inoltre vi è il Tamburo à meraviglia rimbombante, e ſonoro. Il Regiſtro del Roſignuolo, & un altro Regiſtro, che eſprime tutte le voci degl'altri Uccelli, come Gallina, Cucco &c. e di più una finta, mà dolciſſima Arpa: l'in-

l'incaſſamento dell'Organo è d'Intaglio finiſſimo, non di gran mole, mà di gran virtù. Le Portiere dell'Organo Maggiore dentro, e fuori ſono dipinte dal celeberrimo Romanino, mà con maniera così finita, e bella, che hà fatto credere molti, foſſero ò di Tiziano, ò del Lambertone. E certamente ſono di tanta conſideratione, che un Duca di Baviera le chieſe in grazia al Reverendiſſimo Capitolo di Trento, cui è ſoggetta la Chieſa di S. Maria Maggiore; offerendo per eſſe trenta mille fiorini, coll'oblazione di più di farne fare copia da qual celebre Pittore vivente eſſi voleſſero. E con tutto ciò non ne potè ottenere l'intento. Il Poggiolo dell'Organo è tutto di marmo, intagliato, e ſcolpito miſterioſamente, parte dal Vicentini, parte da vn'altro più inſigne virtuoſo, che tienſi habbia fatti li due Fanciulletti, i quali ſotto il detto Poggiolo ſtanno in atto di ripoſarſi ſopra un Blaſone, e che da periti vengono equiparati à qual ſi ſia più celebre ſcultura, anco di Roma. In ſomma l'Organo, l'Armonia, la Pittura, e la Scoltura ſono tutte un miracolo dell'arte, & opera, che pare più toſto fatta da Angelo, che da huomo. Quindi è nato il Proverbio, che all'Auttore dell'Organo di S. Maria Maggiore di Trento foſſero ſtati cavati gl'occhi, acciò non nè faceſſe d'altri: perche à giudicio di chiunque lo ſente (e porta il ſito della Città il paſſaggio di qualonque Nazione) ne in Europa, ne in Aſia, ne in tutto il mondo trovaſi una ſi rara, e meravglioſa manifattura. Hucuſque relatio, à qua licet deſumere Organum Tridentinum nulli inferius eſſe, pauca habere Organa æqualia, ac omnibus præeſſe poſſe, & hæc dicta ſint de Organis.

Quoad Sextum. Non facile eſt reſolvere, *An Muſica in Divinis Officiis ſit approbanda, vel proſcribenda?* Pro Ap-
41 probatione faciunt. Primò, quia eam exercent Cœlites, ut teſtatur Eccleſia in Hymno *ad Laud. Dedic. Eccl.* dicens: *Sed illa Sedes Cœlitum, ſemper reſultat Laudibus, Deumque Trinum, & Unicum jugi canore prædicat*. Undè tempore Theodoſii Imperatoris *anno* 446. auditi fuerunt Angeli cantare illud divinum Triſagion, *Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis miſerere nobis.* De quo Nicephorus *lib.* 14. *cap.* 46. & Caſalius *d. cap.* 44. *pag.* 198. Secundò, quia Apoſtolus eam commendavit Coloſſentibus *cap.* 3. *Verſ.* ſcribens: *Docentes, & commonentes voſmetipſos pſalmis, hymnis, & canticis ſpiritualibus*. Tertiò, quia etiam Cœlos eſſe armonicos volunt plurimi ex philoſophis, quos refert Menochius *in Storeis Centur.* 12. *cap.* 13. & eis favent verba *Job. cap.* 38. *Verſ. Concentum Cœli dormire quis faciet?* Et *Pſalmi* 18. *Verſ.* 1. *Cœli enarrant gloriam Dei*. undè Licentius Poeta cecinit.

Aptavit numeros cęlo, juſſitque ſonoros
Exercere modos, pårileſque agitare choræas.

Quartò, quia ſecundum Ariſtotelem muſica deſervit ad benè vivendum, ideò eam eſſe docendos juvenes pręter grammaticam, picturam, atque ſculpturam ſuadet *lib.* 8. *Politicor. cap.* 3. & *cap.* 5. ubi demonſtrat, Muſicam conducere ad quamdam quietem, & refici rationem corporis; ad benè vivendum tempore otii, & ad diſponendum animum lætantem, ut virtutem proſequatur; quod latius docet Maurus *in Comment: ibid.* Quintò, quia Muſica tentationes fugat, ideò Saul melius ſe habebat ab ſpiritu maligno, quo arripiebatur, dum David citharam pulſaret. 1. *Reg.* 16. Sextò devotionem excitat, teſte Divo Auguſtino, qui de ſe *lib.* 9. *Confeſſ. cap.* 6. ait ad D. Ambroſium: *Quantum flevi in hymnis, & canticis tuis, ſuavis ſonantis Eccleſiæ tuæ vocibus commotus acriter? Voces illæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum, & ex ea æſtuabat affectus pietatis, & corruebant lacrymæ, & benè mihi erat cum eis.* Septimò, quia tempote peſtis Muſicam eſſe unum ex opportunis remediis jugiter adhibendis inſinuant Medici apud 42
Zacchiam *in QQ. Medicoleg. lib.* 3. *tit* 3. *q.* 4. *num.* 20. Immò Muſicis armoniis ſanari morſos à Phalangio, vulgò *la Tarantola* ſcribunt Amatus Luſitanus *libr.* 2. *in Dioſcor. cap.* 50. Alexander ab Alex. *genial. dier. lib.* 2. *cap.* 17. & Menochius *in* Sto-

Storeis Centur.2. cap.80. Octavò, quia Muſica eſt levamen in laboribus; nam Ruſtici etiam nunc, & artifices canendo relevant tædium; infantes vagire ad nutricum cantus deſinunt, & ob-
44 dormiunt; ac ipſæ beſtiæ, quales ſunt muli, tintinabulorum ſonitu collis ſuſpenſorum, ſarcinas leviùs ferunt, & equi in præliis tubis concitantur, ut doctè diſſerit idem Tholoſanus *d. libr.12. Syntax. art. mirab. cap.18.* alia mirabilia ex Muſica in beſtiis oſtendens ex Plinio *lib.9. cap.8.* & ex Æliano *libr.1. de Nat. Anim. cap.39. & lib.17. cap.18.* Nonò; hinc Epiſcopum non poſſe prohibere uſum buccinæ armonicæ, vulgò *il Cor-*
45 *netto*, in Capella muſicæ Eccleſiæ ſuæ Cathedralis reſpondit S. Congregatio *Epiſc. & Regul. die* 21. *Novembris* 1593. ut refert doctiſſimus Pignatellus *tom.9. conſult.115. num.88.* Et Nicolius *in floſc. Verb. Muſica num.1.* Decimò, ulteriùs poſſe Epiſcopum promovere ad Sacros Ordines Clericum Muſicum, etſi parùm intelligentem linguam latinam; quia Muſica valdè confert ad cultum
46 Divinum, & ejus intuitu benignè eſt agendum cum his Clericis Cantoribus vocaliſtis, vel inſtrumentiſtis; ſi tamen bonos mores foveant, ſcribunt Gobat *tract.8. num.390. & ſeqq.* & Diana *part. 2. tract.16. reſol.29.* Quæ ſedet in Coordinato *tom.2. tract.5. reſol.75.* Immò ſi beneficium, requirens ſcientiam cantus in proviſo, daretur doctiſſimo Clerico, ſed qui ignoraret cantum, proviſio eſſet invalida, etſi facta à Papa. Tondut *Reſol. benef. part.3. cap.188. nu.15.* Ultimò, quia Muſica habet plurimos Sanctos Patres ſui ipſius commendatores, quos cumulat idem Pignatellus *tom.3. conſul. 41. à num.3. & ſeqq.* quorum unus Joannes Sariſberienſis Epiſcopus Carnoten-
47 ſis, qui vixit *Anno* 1177. tempore Alexandri Tertii, relatus ab Emin. Card. Bellarmino inter Scriptores Eccleſiaſticos ſæculo duodecimo; is enim in *libro primo Policrat.* Muſicam inſtrumentalem in Eccleſia laudat his verbis: *Ad mores itaque inſtruendos, & animos exultatione virtutis traiiciendos in cultum Domini, non modò concentum hominum, ſed etiam Inſtrumentorum modos cenſuerunt Sancti Patres Domino applicandos, cum templi reverentiam dilatarent. Et ſi militantis Eccleſiæ tibi parva videtur auctoritas, vel Triumphatrix illa præconia Muſicę non tacebit, cujus ſeniores vidit, & tibi monſtravit tonitrui filius, & voces eorum ſicut citharędorum citharizantium in citharis ſuis. Quod ſi illos nondum audiſti, Regem audias exultantem, qui te Regni, & exultationis ſuæ vult eſſe participem. Ait enim: Sumite pſalmum, & date tympanum, pſalterium jucundum cum cithara. Ad quid inquis? Ut laudetis Dominum in tympano, & choro, in chordis, & Organo.*

Verùm adverſus Muſicam, & pro ejus proſcriptione, loquendo de Inſtrumentali, & de cantu figurato, extat magnus numerus Sanctorum Patrum. Primò illam explodit S. Hieronymus rela- 48
tus in *cap. Cantantes. diſt.92.* his verbis: *Cantantes, & pſallentes in cordibus veſtris Domino. Audiant hæc adoleſcentuli: audiant ii, quibus pſallendi in Eccleſia officium eſt. Deo non voce, ſed corde cantandum; nec in tragædorum modum guttur, & fauces dulci medicamine liniendæ ſunt, ut in Eccleſia theatrales moduli audiātur, & cantica.* Secundò: S. Athanaſius ſymphonias, & theatrales cantus ab Eccleſia ſua Alexandrina eliminavit; & S. Juſtinus Martyr *Epiſt.10.* ſublato uſu Inſtrumentorum ſimplicem cantum retentum ait in Eccleſiis ſuo tempore, ut notat Pignatellus *d. tom.3. conſ.41. nu.1. & 2.* Tertiò, quia devotionem potius deſtruit, & ad peccata impellit, dicente S. Auguſtino *Confeſſ. lib.10. cap.33. Cum mihi accidit, ut me ampliùs cantus, quàm res, quæ cantatur, moveat, pęnaliter me peccare confiteor, & tunc mallem, non audire canentem.* Quartò immò Deum irritat, juxta dictum S. Gregorii Magni in *cap. In Sancta Romana Eccleſia*: ibi: *Cantor miniſter Deum moribus ſtimulet, cum populum vocibus delectat. diſt.92.* ubi Gloſſa *in d. Verb. ſtimulet*, declarat dicens: *ideſt exaſperet contra ſe.* Quintò, quia Eunuchi ſic facti ad ſervandam vocem muſicalem ſunt irregulares ſecundum

veriorem Canoniſtarum, & Theologorum opinionem. Theſaur. *de Pœnis part.2. Verb. Membrorum mutilatio cap.1. Verſ. Amplia ſecundò. Suarez de Cenſuris diſp.44. ſect.2. num.8.* Diana plures DD. cumulans *par.10. tract.13. reſol.11.* & conferunt ad hoc *l.1. C. de Eunuchis. & l. 3. & 6. ff. Ad l. Cornel. de Sicariis.* Sextò, Non ſpernenda ſententia Franciſci Petrarchæ, qui *in Dial. 23. cum Gaud.* poſito in Polyanthea *Verb. Muſica*, incipit: *Cantu delector, ac fidibus.* Reſp. *Ah quanto meliùs lacrymis, atque ſuſpiriis? Præſtat enim flendo ad gaudium, quàm gaudendo ad gemitum pervenire.* Septimò, eſt pariter legenda gravis, elegans tamen cenſura, quam fecit in Muſicam Inſtrumẽtalem Sanctus Stelredus Abbas Rievallenſis, S. Bernardi diſcipulus *in libr.2. ſpecul. charit. cap.23.* his verbis: *Undè, ceſſantibus jam typis, & figuris, undè in Eccleſia tot Organa, tot cymbala? Ad quid, rogo, terribilis ille follium, flatus, tonitrui potius fragorem, quàm vocis exprimens ſuavitatem? Ad quid illa vocis contractio, & infractio? Hic ſuccinit, ille diſcinit, alter ſupercinit, alter medias quaſdam notas dividit, & incidit. Nunc vox ſtringitur, nunc frangitur, nunc impingitur, nunc diffuſiori ſonitu dilatatur. Aliquando, quod pudet dicere, in equinos hinnitus cogitur, aliquando virili vigore depoſito in fœmineæ vocis gracilitates acuitur; nonnunquam artificioſa quadam circumvolutione torquetur, & retorquetur. Videas aliquando hominem aperto ore, quaſi intercluſo halitu, expirare, non cantare: ac ridiculoſa quadam vocis interceptione quaſi minitari ſilentium; nunc agones morientium, vel extaſim patientium imitari. Interim hiſtrionicis quibuſdam geſtibus totum corpus agitatur, torquentur labia, rotantur oculi, ludunt humeri; & ad ſingulas quoque notas digitorum flexus reſpondet. Et hæc ridiculoſa diſſolutio vocatur Religio? Et ubi hæc frequentius agitatur, ibi Deo honorabiliùs ſerviri clamatur?* Octavò addenda hucuſque dictis contra Inſtrumentalem Muſicam *Extravag.* Joannis Papæ XXII. *de anno* 1316. Incipien. *Docta Sanctorum Patrum. De Vita, & Honeſtate Clericor.* in qua enarratis muſicalibus abuſibus illius temporis, relegat, abiicit, & ab Eccleſia Dei eoſdem profligat; volens, ut in Miſſis, ac Divinis officiis aliquæ tantùm conſonantiæ, quæ melodiam ſapiunt, puta octavæ, quintæ, quartæ, & hujuſmodi ſupra cantum Eccleſiaſticum ſimplicem proferantur. Nonò, tandem ſucceſſit Bulla Alexandri Papæ VII. *Anno* 1657. *diei* 23. *Aprilis.* Incipit: *Piæ ſollicitudinis ſtudio*; in qua damnat Muſicas inſtrumentales in Eccleſiis, tàm in Miſſis, quàm in Veſperis tanquam indecentes; & præcipit, ac mandat Superioribus Eccleſiarum, ne quidquam cantari permittant, præter ea verba, quæ à Breviario, vel Miſſali Romano præſcribuntur, aut à Sanctis Patribus deſumpta ſint, & quę à Sacr. Rit. Congregatione ſint prius approbata, *excluſis modulis iis, qui choręas, & prophanam potius, quàm Eccleſiaſticam melodiam imitantur.*

49

50

51

Lis hæc agitata contra Muſicam inſtrumentalem, & cantum figuratum non eſt dirimenda; ſed componenda fœdere diſtinctionis; videlicet, adhibendam, & retinendam eſſe in Eccleſia illam muſicam, quæ Pſalmos, & Verſus Miſſalis, ac Scripturæ Sacræ piè decantat, & devotis Symphoniis miſcetur. Pignatellus *tom.8. conſult. 42. nu. 19.* Nicolius *Verb. Cantus nu.1.* Suarez *de Relig. lib.4. de Horis Can. cap.7.* & Miranda *tom.1. Man. Præl. q.37. art.6.* Illam verò, quæ vel cantilenas indecoras, vel concentus profanos, aut motecta levia, & minus decentia canit, proſcribendam, & eliminandam omninò fore juxta ſententias SS. Patrum, quos citat Illuſtriſſ. Sarnellius *d. Epiſt.9. pag.75.* & Decretum Concilii Tridentini *ſeſſ.24. de ref. cap.12.* nec non juxta E decretum Viſitationis Apoſtolicæ Urbis Romæ *die 30. Julii* 1665. relatum ab eodem Illuſtriſſ. Sarnellio *d. Epiſt.9. pag.60.* & ab Illuſtriſſ. Criſpino Epiſcopo ejus Prædeceſſore in aureo libro inſcripto *Trattato della Viſita Paſtorale part.3. §.11.* in quo ea præſcribuntur, quæ ſervari debent à cantoribus, & muſicis in Divinis officiis. Hanc diſtinctionem laudant Navar. *de Orat. cap.17. num.35. & 36.* Atque Loterius *de Re benef. lib.1. q.4. nu.26.* 52

Ex

Ex quibus omnibus deducitur, Can-
53 tum Gregorianum ob ejus gravitatem, & pietatem eſſe omnibus Eccleſiaſticis commendandum; & ab eis diſcendum, præcipuè à Canonicis. Moneta *de Diſtribut. part. 2. q. 2.* Ceccoperius *d. lib. 2. nu.* 121. ubi id tantò magis ait obligare Canonicos, & Dignitates, ſi ſic ſtatutum ſit vel in Synodalibus Conſtitutionibus. Barboſ. *alleg.* 34. vel in Litteris Apoſtolicis particularibus Eccleſiæ, qualis eſt hìc Patavii Bulla Gregorii
54 XIII. *de anno* 1577. quę continet concordata inter Epiſcopum Ormanettum, & Capitulum Paduanum, ab eodem Summo Pontifice confirmata. Et quoniam principalis res eſt in Cantu Gregoriano cognoſcere tonos Pſalmorum ex notis poſt antiphonas in libro chorali poſitis, ad eos diſcernendos, qui octo ſunt, dantur ſequentes Verſus.

Re, La vult primus. Re, Fa retinetque ſecundas.
55
Deſervit Mi, Fa terno: quarto dato Mi, La.
Fa, Fa fert quintus. Fa, La præbet tibi Sextus.
Ut, Sol ſeptennus. Ut, Fa captatque ſupremus.

Ad intonandos autem Pſalmos juxta propriam naturam toni in eodem Antiphonario indicati, notanda ſunt carmina ſequentia.

56 *Primus cum Sexto, Fa, Sol, La ſemper habeto.*
Tertius, & Octavus Ut, Re, Fa, atque Secundus.
La. Sol, La Quartus. Ut, Mi, Sol, ſit tibi Quintus.
Septimus Fa, Mi, Fa, Sol, ſic omnes eſſe recordes.

Videntur Græca, ſeu Arabica iis, qui in praxi intonandi non ſe exercuerunt. Facilè tamen diſcentur à ſtudentibus, ut mihi accidit in juvenili ætate. Certè indecorum eſt, tonos, & regulas intonandi Pſalmos ignorari ab Eccleſiaſticis, præcipuè beneficiatis, & choro addictis, quos Gregorianum cantum ſcire Concilium Tridentinum *ſeſſ. 23. cap.* 18. obligat etiam à primis annis.

57 Sed Utrùm expediat, quod Moniales ſciant cantare, & ſonare? Si loquamur de Cantu Gregoriano, & Organo? Reſpondetur Affirmativè. De cantu figurato, & Muſica inſtrumentali negativè, juxta Decreta plurima S. Congregationis apud Nicolium *in floſcul. Verb. Cantus nu. 3. & Verb. Muſica num.* 5. qui *num.* 8. ſubdit, ad concedendam Muſicam Monialibus in earum Eccleſiis exterioribus ſervandam eſſe conſuetudinem. Alexander Papa VII. in ſua Conſtitutione XL. *diei 24. Septembris* 1657. Incipien. *Pro commiſſo Nobis.* §. 2. loquens de Monialibus ita diſpoſuit: *Volentes, ut feſtivitates hujuſmodi* (ſcilicet Monialium) *abſque Muſica exteriori omninò celebrentur, adhibito tantùm in choro interiori cantu Gregoriano* 58
nuncupato, ſivè etiam figurato, quoad antiphonas Veſperarum pro currenti feſto, aut canticum Magnificat, pleno tamen choro. Ergo ſupponitur fuiſſe cantus etiam figuratus in Monialibus Urbis Romæ; ſicut olim erat, & nunc eſt in aliquibus Monaſteriis Monialium Paduæ; circa quas videndi Quaranta *in Summa Bullar. Verb. Monaſteria Monialium.* Donatus *Rer. Regular. tom. 4. tract. 3. Quæſt. 5. num.* 24. & Tamburinus *de Jure Abbatiſſarum diſp. 15. Quæſit. 3. num. 5. & 6.*

Sed antequam hoc caput de Muſica vocali, Inſtrumentalique concludam, & de perſonis, quæ in ea excelluerunt, non mihi vertat in crimen amęniſſimus Lector, ſi jucundiſſimum Muſices caſum referam, quem recreationis cauſa Sereniſſimus Magnus Dux Hetruriæ exhibuit cruditiſſimo, ac famoſo Viro P. Athanaſio Kirchero Soc. Jeſu; quemque ille P. Gaſpari Schotto ejuſdem Societatis narravit litteris ad eum datis *die 9. Novembris anni* 1659. his Verbis: *Sua Altezza Sereniſſima mi fece eſibire una Muſica, à cui non hò in vita mia ſentito ſimile. I Muſici erano un Papagallo, con un Cane, & il ſuo Maeſtro; il quale fatto, che hebbe ſuonare una Spinetta, che da ſe ſteſſa camineva, ſubito il Papagallo, accoſtate al Clavicimbalo le orecchie, come ſe voleſſe pigliare il tuono della voce, cominciò à papagallare; & il Cane, che ſempre mirava con gl'occhi fiſſi il Papagallo, ad abbajare; mà con una armonia coſi ridicola* infie-

inſieme, *& iſtravagante*, *che reſtai poco meno*, *che fuora di me medeſimo*. Ita P. Gaſpar Schottus in ſua Phyſica Curioſa *tom.2. libr.8. cap.19. §.4. Verſ. aliud non minus*. Ubi idem etiam repetit Latino ſermone.

Hisita conſtitutis, & explicatis ad ornatum Miſſarum ſolemnium, quæ cum Muſica Vocali, Inſtrumentali, Organis, & aliis modis enchordicis, pneumaticis, & cruſticis celebrantur, reaſſumentes primam, principalemque quæſtionem in hac Deciſione propoſi-
59 tam, *An* ſcilicèt *Miſſa ſolemnis ſit majoris fructus*, *quàm Miſſa privata?* pro ejus reſolutione, reſpondendum eſt affirmativè non ſolùm quoad fructum ex opere operantis, ſed etiam quoad fructum ex opere operato meritorium, impetratorium, & ſatisfactorium, ut doctè probat Paſqualigus *de Sacrificio Miſſæ quæſt.* 131. quem unicum reperi inter tot, & tantos Auctores, quos ego habeo, & revolvi, Scholaſticos, & Moraliſtas, à quo hæc queſtio examinetur; ideòque & ipſe Paſqualigus nullum Doctorem allegat præter Henriquez *in Summ. libr.* 9. *cap.*17. *ubi* parùm, aut nihil de hoc quæſito.

60 Porrò quod major ſit fructus Miſſæ ſolemnis, quàm privatæ ex opere operantis manifeſta eſt ratio; ſiquidem ubi major eſt devotio in offerentibus, & ubi exercentur ampliores actus Religionis, ibi major eſt fructus Sacrificii reſpectu offerentium, & in ipſo cooperantium, ut tradunt omnes DD. inter quos Comitolus *in Reſponſ. Moral. quæſt.* 42. *num.*8. prout docuimus ſupra *Deciſ.* XXXIII. *num.*15. *& ſeqq.* Sed in Miſſa ſolemni major excitatur devotio, præcipuè ubi cantus eſt religioſus; & plures ſunt actus Religionis in multitudine miniſtrorum, in incenſatione Altaris, & oblatæ materiæ. Ergo major eſt fructus in Miſſa ſolemni, quàm in privata ex opere operantis.

Idem verò affirmandum eſt, ait Paſ-
61 qualigus *d. quæſt.*131. *num.*10. ex opere operato. Rationes, quas allegat, ſunt diverſæ; ſed præcipuę, quia Chriſtus, qui inſtituit hoc Sacrificium, voluit, ipſum offerri ab Eccleſia, non ſolùm ſimplici ritu, ut in Miſſa privata; ſed etiam ſolemni, ut in Miſſis Pontificalibus, & cum multitudine Miniſtrorum cantatis. Hoc probatur, quia Chriſtus inſtituit omnes ſeptem ordines, tàm quatuor minores, quàm tres majores,
ut omnes concurrerent ad formandam 62
Hierarchiam Eccleſiaſticam, & ad inſerviendum in ſolemni oblatione Sacrificii ſui ipsius incruenti. Emin. Card. de Lauræa *de Sacramento Ordinis diſp.*5. *&* 6. per plures articulos; & Maſtrius *in* 4. *ſent. diſp.*4. *qu.*2. *art.*1. Igitur congruum fuit, ut Chriſtus Dominus voluerit, majorem fructum provenire ex oblatione Sacrificii ritu ſolemni, & cum interventu omnium Miniſtrorum, à ſe inſtitutorum facta, quàm ex privata litatione ex ipſo opere operato. Equidem benigniorem ſe reddit Princeps erga amicos, vel ſubditos ſuos, à quibus, magis honoratur; & iiſdem majora beneficentiæ, ac munificentiæ ſuę chariſmata largitur, & de hoc exemplum
habemus Simonis Oniæ filii magni Sa- 63
cerdotis, & Principis Judæorum; qui miſit legatos cum muneribus Romam, ſtatuere amicitiam cum Romanis; ipſi enim, ait textus *libr.* 1. *Machabeor.* 14. *Verſ.*40. *Suſceperunt Legatos Simonis glorioſe*; & ob majeſtatem, & pompam illius legationis ſe gratos demonſtrarunt, ita reſcribentes Regibus adjacentibus: *Legati Judæorum venerunt ad nos amici noſtri renovantes priſtinam amicitiam, & ſocietatem, miſſi à Simone Principe Sacerdotum, & populo Judæorum. Attulerunt autem & clypeum aureum mnarum mille:* (una mna hebręa conſtabat quin-
quaginta ſiclis: unus ſiclus erat media 64
uncia argenti, & valebat quatuor florenos. *Tirin. in Luc. cap.*19. *Verſ.*13. Ergo dictis clypeis aureis pondus erat unciarum auri quingentarum.) *Placuit itaque nobis ſcribere Regibus, et Regionibus, ut non inferant illis mala &c.* ut latius *d. lib.*1. *Machab. cap.*15. *Verſ.*18. *& ſeqq.* In Eccleſia Catholica dum Sacroſanctum Sacrificium Miſſæ offertur, clypeus aureus tanquam donum mittitur æterno Patri ad ejus clementiam, & gratiam erga nos conciliandam; eſt enim
Chriſtus Dominus, qui tanquam Vi- 65
ctima

ctima offertur, ille clypeus, de quo myſticè cecinit David: 2. *Reg.* 22. *verſ.* 36. *Dediſti mihi clypeum ſalutis.* & de quo Nahum Propheta *cap.* 2. *verſ.* 3. ait: *Clypeus fortium ejus ignotus*; ideſt charitate, & amore noſtrum. Igitur quò ampliori apparatu, & nobiliori comitatu procedit, qui hoc aureum donum præſentat Sanctiſſimæ Trinitati, ut fit in Miſſa Solemni, eò uberiores gratias, & beneficientias ex opere operato à Divina clementia reportat.

Ulterius conſuetum eſt inter Reges, & Principes ſuis Oratoribus ad alias Co-
67 ronas deſtinatis ex ærario publico eò ingentiorem pecuniarum ſummam aſſignare, quò ſolemniori pompa, & majori caterva ſodalium, ac famulorum ſociati Legatione functuri procedunt. Modò idem ſtatuendum eſt, & aſſeverandum fieri à Rege Regum Chriſto Domino; à cujus incomparabili liberalitate, dum Sacerdos Orator, & Miniſter ejus, pro eo Legatione fungitur, atque orat ad æternum Patrem; ex ærario meritorum ejuſdem; videlicet ex opere operato ingentiora merita aſſignantur, dum majori comitum agmine, & ſplendidiori apparatu, prout fit in Miſſa Solemni, Legationem, & munus injunctum exequitur. Quod autem celebrans ſit Orator, & legatus Chriſti ad Patrem oſtendit Maſtrius *in Theol. Moral. diſp.* 19. *num.* 43.

Hinc eſt, quod Summi Pontifices non recuſant, juſtis de cauſis animum ſuum moventibus, licentiam concede-
68 re, ut pluribus Miſſis privatis incumbentibus alicui Monaſterio, vel Religioni, ſatisfieri poſſit per aliquas Solemnes Miſſas, in minori numero decantatas; ea quidem ratione; quia Miſſarum ſolemniter decantatarum major ſit valor, & fructus etiam ex opere operato, quàm Miſſarum privatarum. Et talis fuit mens Sacri Tridentini Conci-
69 lii, dum *in ſeſſ.* 25. *de Ref. cap.* 4. conceſſit Epiſcopis, ut poſſent moderari onera Miſſarum ante ipſum Concilium relicta, cujus Decreti Conciliaris vigore Congregatio Parochorum Paduæ *anno* 1599. in Synodo Diæceſana obtinuit reſtrictionem ingentis numeri Anniverſariorum, & Miſſarum in præteritis ſæculis relictarum ad quinquaginta Anniverſaria annua, quæ conſiſtunt in recitatione unius Nocturni cū Lau- 70
dibus Defunctorum, & Miſſa Solemni de Requiem; prædictam autem conceſſionem Concilii Tridentini habere locum in ſolis oneribus Miſſarum ante idem Concilium relictarum, & in ſola prima Synodo poſt ipſum Concilium Tridentinum celebrata, ex declaratione Sacræ Congregationis ejuſdem Concilii *in una Florentina die* 15. *Decembris* 1629. advertit Nicolius *in Lucubra. Canon. lib.* 3. *tit.* 41. *num.* 10. Diana verò notat *par.* 6. *tract.* 6. *reſol.* 10. Quæ jacet in Coordinato *tom.* 2. *tract.* 1. *Reſol.* 7. 71
Quod onera Miſſarum relicta poſt Concilium, & nondum acceptata ob tenuitatem eleemoſynę poſſunt ab Ordinario propria auctoritate reſtringi, & moderati; quia prohibitio facta in Decretis Urbani VIII. anno 1625. procedit in oneribus jam acceptatis. Cœterùm eadem Congregatio Parochorum Paduæ, (in qua mea Præpoſitura tituli Sanctiſſimæ Trinitatis inter fixas dignitates ejuſdem Congregationis, & Collegii ſecundum locum obtinet) hoc anno 1698. habuit recurſum ad Sacram Congregationem Concilii Romæ, pro mode- 72
ratione Anniverſariorum cum onere Miſſarum ob tenuitatem eleemoſynæ relictorum à DD. Laura, & Franciſco de Zorzatis, etſi nondum acceptatorum; ipſaque Sacra Congregatio Emin. S. R. E. Cardinalium poſt plures informationes remiſit totum negotium Eminentiſſimo Cardinali Epiſcopo Patavino; à quo prædictam moderationem ipſi Parochi obtinuerunt ad normam aliorum Anniverſariorum.

Concludendum eſt igitur, majorem eſſe valorem, & fructum Miſſæ Solemnis, quàm privatæ ob Hierarchicam majeſtatem Eccleſiæ, quæ ſolemne Sacrificium comitatur, tùm ex genere operantis, ob majorem devotionem Miniſtrorum, atque adſtantium; tùm ex opere operato ob majus obſequium reſultans in honorem Sacroſanctæ, & individuæ Trinitatis; atque Chriſti Domini Redemptoris noſtri, ampliorem

pliorem

pliorem ſtipem ex ærario infinitorum ejus meritorum, propria liberalitate, & benignitate contribuentis. Hoc tacitè innuit Peyrinus *Privilg. Regul. tom. 2. Additament. ad Conſtit. Pyrrhi cap. 1. ſub num. 29. pag. 310. Verſ. Tertiò cantare.* Ubi percurrendo remedia, ſi Religio tantis ſit oneribus Miſſarum onerata, ut iiſdem omnibus ſatisfacere non poſſit, ait: *Tertiò Cantare, præſente toto conventu, unam Miſſam pro novem, vel decem, vel pluribus, juxta majorem, vel minorem numerum Miſſarum*: Quod intelligendum eſt, accedente licentia Summi Pontificis; ut dictum eſt ſupra. At expreſsè idipſum inſinuat Fagnanus *in cap. Cum creatura num. 9. De celebrat. Miſſarum*; ubi cum probaſſet, Anniverſaria pro defunctis requirere Miſſam cantatam, ſubdit: *Obligationi celebrandi Anniverſarium Defunctorum non poteſt ſatisfieri dicendo Miſſam privatam, ut habet hæc ſecunda Lectura, quoniam plus ſuffragii capit anima Defuncti ex Miſſa Solemni in choro cum interventu plurium Sacerdotum, quàm ex Miſſa privata, ut innuit hæc littera.*

DECISIO XXXVIII.

ARGUMENTUM.

Diſceptatur de obligatione cantandi quotidie unam, vel plures Miſſas in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis. Vſus Miſſarum Solemnium fuit ſemper in Eccleſia. Canonicorum origo, & inſtitutum. Quibus horis ſint cantandæ Miſſæ in Choro, & quale ob myſterium? Chriſtus qua hora fuerit Crucifixus? An ſit culpa gravis non cantare Miſſas diebus à Rubrica Miſſalis præſcriptis? An hæc afficiat Regulares? Celebrans an teneatur legere in Miſſa ſolemni, ea quæ cantantur à Choro, vel à Miniſtris?

SUMMARIUM.

1 *Miſſæ Solemnes ab initio Eccleſiæ ſunt inſtitutæ.*
2 *Miſſa publica dicebatur Miſſa cantata.*
3 *Octavo ſæculo cœpit cantari Miſſa quotidie.*
4 *Clerici omnes antiquitùs addicti erant Choro.*
5 *Canonicorum origo.*
6 *Canonicatus Patavini quare alii ſint pingues, alii non?*
7 *Canonicorum proprium inſtitutum eſt cantare in Choro.*
8 *Rubricæ Miſſalis de Miſſis cantandis ſunt præceptivæ.*
9 *Hora cantandarum Miſſarum in Cathedralibus, & Collegiatis quæ ſit?*
10 *Myſterium horarum, in quibus Miſſæ ſolemnes celebrantur.*
11 *Chriſtus qua hora ſit Crucifixus?*
12 *Cibus in die jejunii olim ſumebatur Veſpere.*
13 *Miſſæ duæ, ac etiam tres eodem die quando ſint cantandæ in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis?*
14 *Calendarium annuum Patavinum à quo formetur?*
15 *Magiſter Ceremoniarum Cathedralis Patavinæ laudatus.*
16 *Culpa gravis eſt non cantare ambas Miſſas in Collegiatis, diebus à Rubrica præſcriptis.*
17 *Miſſa Votiva cantata non ſupplet cantandæ de præcepto.*
18 *Miſſa de Feria canenda poſt Tertiam in Quadrageſima; & poſt Nonam illa de Sancto, ſi ſit feſtum de præcepto.*
19 *Regulares an ſub peccato teneantur quotidie cantare Miſſam iuxta Rubricam Miſſalis? & num. 21. 22. & 23.*
20 *Signa Collegialitatis.*
24 *Celebrans ſolemniter an teneatur legere Epiſtolam, Evangelium, Gloria, Credo, & Prophetias in Sabbato Sancto?*

Quæ

QUæ hucuſque dicta ſunt de ſolemni Liturgia, & de Miſſa cantata circa ejus intrinſecum valorem, & fructum, calamum excitant, ut explicet nonnulla ſcitu digniſſima, quę ejuſdem Miſſæ ſolemnis externum uſum, & frequentationem concernunt. Itaque breviter examinabimus:

1 *Quo tempore introducta ſit in Eccleſia Solemnis Liturgia, & Miſsa cum cantu?*
2 *An Miſsa ſolemnis, & cum cantu ſit de Præcepto?*
3 *Quibus horis ſint celebrandæ Miſsæ ſolemnes, & cum cantu?*
4 *An Regulares teneantur ſub pœna peccati mortalis cantare quotidiè prædictas Miſsas in eorum Eccleſiis?*

Quo ad Primum. Certum eſt, ſolemnes Liturgias, & Miſſas cum cantu ab
1 initio Eccleſiæ inſtitutas fuiſſe; ſiquidem, ut demonſtratum eſt ſupra *in Deciſ. 37. num. 21.* in primitiva Eccleſia, etiam tempore Apoſtolorum, & ſucceſſivè poſt ipſos, omnes fideles ſimul congregabantur, ut laudes Deo pſallerent, & poſt divinam Pſalmodiam, Miſſam ſolemnem Antiſtites, aliivè Sacerdotes celebrabant; cantantibus Clericis ſimul, & laicis Introitum, Hymnum Angelicum, Graduale, Symbolum fidei, & alias ſtatutas preces, ut præter DD. *d. num. 21.* allegatos, probant Moneta de *Diſtrib. quot. part. 1. q. 5. num. 3.* (ubi allegat verba Anacleti Papæ, qui ſedit anno Domini 84. relata *in capit. Epiſcopus. de Conſecr. diſt. 1.*) Eminent. Card. Bellarminus *lib. 2. de Miſſa cap. 15. col. 2.* Emin. Card. Baronius *Anno 418. nu. 36.* & Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 18. num. 3.* ubi ponit Decretum Concilii Toletani primi ſub Anaſtaſio Papa *cap. 5. Anno* 400. in quo poſt redactum cantum Eccleſiaſticum ad ſolos clericos, ita fuit ſtatutum: *Presbyter, vel Diaconus, vel Subdiaconus, vel quilibet Eccleſiæ deputatus clericus, ſi intra Civitatem, vel in loco, in quo Eccleſia eſt, aut caſtello, aut vico, aut villa, ad Eccleſiam ad Sacrificium quotidianum non acceſſerit, clericus non habeatur.* Quo attento Decreto, ſubjungit idem Emin. Card. Bona *d. num. 3.* *Hic canon ad Miſſam Solemnem pertinet, quandoquidem jubet omnes Eccleſiaſticos ordines ad eam convenire. Ex hoc autem infertur, eam quotidie in Eccleſia Toletana initio quinti ſæculi actam fuiſſe, quod teſte Auguſtino ſupra citato alicubi ipſo vivente ſervabatur.* Locus autem D. Auguſtini eſt *in Epiſt. 118.* Et legitur *in cap. Et hoc 52. de Conſecr. diſt. 1.*

Hinc eſt, quod apud Sanctos Patres, & Pontifices antiquos frequens eſt mentio de Miſſa ſolemni, & publica, quæ ſcilicet cantu, & aſſiſtentia Miniſtro- 2
rum, ac multiplicis cleri celebrabatur; & præcipuè apud S. Gregorium Magnum relatum ab eodem Emin. Card. Bona *d. lib. 1. cap. 13. num. 3.* qui in diverſis ſuis Epiſtolis prohibet Prælatis, ne in Eccleſiis Monachorum, quos decet ſolitudo, Miſſam ſolemnem decantent, & idem vetuit Concilium Lateranenſe ſub Callixto II. *cap 17.* & Innocentius III. *lib. 2. Regeſti 14. epiſt. 18.* quamvis ipſi Monachi non eſſent prohibiti, excluſis ſæcularibus, Miſſas cantare, ut etiam nunc & ſemper fecerunt, & faciunt arctiſſimæ ſolitudinis cultores Carthuſiani, prout eorum antiquiſſima Ritualia oſtendunt.

Illud autem non eſt inficiendum, quod uſque ad octavum ſæculum non ubique quotidie Miſſa Solemnis cum 3
cantu agebatur; nam plerique ſolis Dominicis, atque feſtis diebus ſolemniter litabant; ut ſubjungit idem Emin. Card. Bona *d. lib. 1. cap 18. num. 4. in fin.* *Ex antiquis Sacramentorum libris, & ex Ritualibus Monachorum manifeſtum eſt, octavo ſęculo hunc Ritum in omni ferè regione receptum, ut non ſolùm diebus Dominicis, & feſtivis, ac in diebus ſtationum, ſive in perviglio majorum feſtivitatum Solemnis Miſſa celebraretur; ſicut Apoſtolica traditio, primique, & ſecundi ſęculi uſus ferebat: ſed ſingulis etiam diebus, ſola feria ſexta ante Paſcha excepta; qui mos hodiè in omnibus Eccleſiis Collegiatis, & Conventualibus exactiſſimè obſervatur.* His pro confirmatione addendus eſt textus in *cap. Quidam Laicorum. 2. De Celebrat. Miſſar.* ſumptum ex Concilio Triburienſi, quod fuit celebratum *anno*

Do-

Domini 895. in quo decernitur, quod ſi laici voluerint, ut ſibi Miſſæ cantentur, de eodem die Miſſas audiant; videlicet, ut non deſeratur Miſſa cantata officii diei pro cantandis Miſſis votivis. *Et cap. Dolentes.* 9. *eod. tit.* ex Concilio Lateranenſi habito *anno Domini* 1215. in quo clerici, & Sacerdotes reprehenduntur, *qui Miſſarum Solemnia vix celebrant quater in anno*. Ex quibus concludenter deſumitur, Miſſas Solemnes, & cantatas jugiter fuiſſe in Eccleſia.

Quo ad Secundum. Miſſæ Solemnes ſunt de præcepto quotidiè cantandæ in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis, ex *cap. Cum creatura*. 11. *de*
4 *Celebrat. Miſſar. ex Clem.* 1. *§. Ne igitur. eodem titul. Et ex Rubrica Miſſalis capit.* 3. *&* 15. Pro quorum jurium intelligentia, ſcire oportet; quod antiquitùs, & in primis ſæculis Eccleſiæ Sacerdotes, & Clerici erant omnes deſtinati ad Horas canonicas pſallendas, & Miſſarum ſolemnia celebranda. *cap. Omnibus. De Conſecr. diſt.* 5. Ancharan. *in cap. Quoniam. num.* 2. *De vit. & honeſt. Clericor.* & horum magna pars in clauſtris penes Eccleſiam conſtructis morabantur, & ſimul convivebant ex reditibus Eccleſiaſticis ad hunc effectum aſſignatis. *cap. Quia tua fraternitas. &*
5 *cap. Neceſſaria.* 12. *quæſt.* 1. qui quidem clerici, quia regularem quamdam vitam ducebant, vocabantur Canonici; etſi eorum alii votum paupertatis emitterent, & dicerentur Canonici Regulares; alii verò votis non adſtringerentur, & quamvis de communibus Eccleſiæ bonis viverent, ſua propria etiam bona poſſiderent; & hi Canonici ſimplices nuncupabantur, ut differit Reccoperius *de Canonicis lib.* 1. *à num.* 3. *& ſeqq.* & Moneta *de Diſtribut. Quotidian. part.* 1. *quæſt.* 5. ubi *nu.* 17. obſervat, hujuſcemodi vitam Canonicorum ſimul cohabitantium, & conviventium duraſſe uſque ad undecimum ſæculum; quo tempore de eadem fecit conſtitutionem Gregorius Papa Septimus, quæ legitur *in cap. Quoniam*, 9. *De Vita, & Honeſt. Cler.* Etſi non multùm duraverit poſt idem ſæculum undecimum inter Canonicos ſęculares; hi enim à primæva diſciplina recedentes, non ſolùm ſegregatim vivere cęperunt, ſed etiam bona Menſæ Capitularis, quę ſemper in communi colligebantur, inter ſe diviſerunt, proprias Prębendas Canonicales ſibi conſtituentes, ab unoquoque pro ſui arbitrio adminiſtrandas; prout fecerunt Canonici Patavini, quorum ampliſſimi reditus Capitulares in communi cumulo retenti uſq; ad duodecimum ſæculum; tunc in partes fuerunt diviſi; & datis ſortibus unuſquiſque ſibi appropriavit unam partem, quę Præbenda vocata in adminiſtratione fuit ſuſcepta, reſervato dominio, & Jure proprietatis eidem Capitulo; ut legitur in actis Capitularibus Patavinis ejuſdem temporis. At ea diviſione facta, forſan ut diligentiùs ipſi reditus Capitulares cuſto- 6
direntur, contrarius effectus, ut plurimùm, evenit; nam vel ob negligentiam, vel ob inhabilitatem, vel ob abſentiam plurium Canonicorum, Præbendarum campi aut deperditi, aut in affictum longum, ut dicunt, translati ſunt; & hinc eſt, quod Canonicatus Patavinæ Eccleſiæ alii pingues, & aliqui pauperes exiſtunt.

Igitur prædicti omnes Canonici, & Clerici in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis inſtituti Miſſas Solemnes quotidiè decantabant, unà cum aliis horis Canonicis, abſque alio poſitivo 7
Præcepto; quia tale erat eorum inſtitutum, & propriiſſima obligatio. At in duodecimo ſæculo, refrigeſcente mundo Chriſtiano, atque in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, prævalente cura Præbendarum, & frequentia Chori pereunte; ad Divinum cultum ſuſtinendum emanavit Præceptum Honorii Papæ Tertii, de quo *in d. cap. Cum Creatura*. 11. *de Celebrat. Miſs.* ubi mandavit omnibus Canonicis, quatenus nullum in eos torporem negligentiæ obrepere permitterent, quo minùs, & pro anniverſariis Defunctorum, & pro feſto, vel feria, ſecundum temporum congruentiam, Miſſarum Solemnia conventualiter celebrarent. Idem præceptum innovatum fuit à Clemente Quinto in Concilio Viennenſi, ut legitur *in d. Clem.* 1. *De Celebrat. Miſſar.* anno

no 1311. Et tandem pro indubitato po-
8 nunt Rubricæ Miſſalis in *cit. cap.* 3. & *cap.* 15. quas quidem Rubricas eſſe præceptivas, dubitandum non eſt; attenta Bulla B. Pii V. poſita in principio Miſſalis, in qua præcipit, ut tàm Miſſæ ſolemnes, quàm privatæ decantentur, & dicantur juxta præſcriptum ipſarum Rubricarum in omnibus Eccleſiis totius orbis Chriſtiani: in quibus juxta Romanæ Eccleſiæ ritum conſuetum eſt celebrare; & pro ejuſdem Bullæ executione plura Decreta Sacr. Rit. Congregationis leguntur, ut videre eſt apud Nicolium *in Floſculis Verb. Miſſa num.* 6.

Quoad Tertium. Si quærimus, qua hora ſit cantanda Miſſa in Eccleſiis Ca-
9 thedralibus, & Collegiatis? ita reſpondet Rubrica Miſſalis *tit.* 15. videlicet: *In feſtis duplicibus, & ſemiduplicibus, in Dominicis, & infra octavas, dicta in choro hora Tertia. In feſtis ſimplicibus, & feriis per annum dicta ſexta. In Adventu, Quadrageſima, Quatuor temporibus, etiam infra octavam Pentecoſtes, & Vigiliis, quę jejunantur, quamvis ſint dies Solemnes, Miſſa de Tempore debet cantari poſt Nonam. Miſſa autem defunctorum dici debet poſt Primam diei: ubi verò dicuntur eorum Vigiliæ manè poſt Matutinum diei, dictis hujuſmodi Vigiliis cum laudibus, immediatè dici poteſt Miſſa pro defunctis.* Excipit diem commemorationis omnium fidelium, nec non depoſitionis defuncti, atque diem Tertium, Septimum, Trigeſimum, & Anniverſarium, in quibus ob concurſum populi dici poteſt Miſſa Solemnis *de Requiem* poſt Nonam. Idem ſtatuit, ſi cantetur Miſſa pro re gravi.

Hujuſmodi autem temporis, & horarum diſtinctio pro cantanda Miſſa
10 non caret myſterio: nam poſt primam, vel etiam ante, cantatur Miſſa pro defunctis, quia ut ait Gavantus *in Rubric. Miſſal part.* 1. *tit.* 15. *num.* 3. properandum eſt in ſuffragiis defunctorum. Dominicis, ac feſtis diebus celebratur Miſſa Solemnis poſt Tertiam; tùm quia eadem hora Spiritus Sanctus deſcendit ſuper Apoſtolos, & eſt ſignum lætitiæ; tùm etiam quia olim poſt Evangelium Miſſæ Solemnis concio habebatur ad populum; & conveniens erat, ne tàm tardè celebraretur, ad hoc ut plebs commodè ad ſuas domos rediret; atque ipſi Canonici, Clerici, & Cantores, ad Veſpertinum officium opportunè poſſent reverti. Gavantus *d. tit.* 5. *num.* 2. Francolinus *de Horis Canonicis cap.* 38. & Ceccoperius *de Canonicis lib.* 3. *num.* 51. In Profeſtis (cujuſmodi ſunt feſta ſimplicia, & feriæ per annum) Miſſa cantatur poſt horam ſextam; quia tunc Chriſtus fuit crucifixus, ut notat S. Joannes *in Evangel. cap.* 19. *verſ.* 14. Neque obſtat id, quod ſcribit S. Marcus in ſuo *Evangel. cap.* 15. *verſ.* 25. ſcilicet:
Erat autem hora tertia, & crucifixerunt 11
eum: quia intelligendus eſt vel de crucifixione facta hora tertia linguis Judęorum, quando clamarunt coram Pilato, *Crucifige, Crucifige eum*; vel de fine horæ tertiæ juxta verba S. Marci, & de initio horæ ſextæ juxta dictum S. Joannis; nam apud Judæos Prima, Tertia, Sexta, & Nona hora diei continebant ſub ſe aliàs tres horas; vel unaquaque ipſarum durabat tribus horis; adeòut unum, & idem eſſet tempus in fine horæ Tertiæ, & in principio horæ Sextæ, ut latiùs diſſerunt de hoc Menochius in Hiſtor. Sacra *lib.* 7. *cap.* 18. *num.* 1. Barradas, & Cornelius à Lapide *in dd. locis Evangeliſtarum*; nec non Tirinus in *Chronico Sacro cap.* 49. *propè finem*. In Adventu autem, Quadrageſima, Quatuor temporibus, & Vigiliis, quæ jejunantur, Miſſa Solemnis celebranda eſt poſt nonam; quia olim in dictis diebus Sacrum protrahebatur uſque ad nonam horam diei, ideſt Veſperas, quo terminato, & non priùs,
teſte Miranda *in Man. Prælat. q.* 41. *art.* 12
22. fiebat corporum refectio, quæ illis diebus unica tantùm erat. Emin. Card. Toletus *in ſum. lib.* 6. *cap.* 2. & ibi Victorellus *in addit.* neque tunc collatio ſerotina ſumebatur, niſi neceſſitatis cauſa. S. Thomas 2. 2. *q.* 147. *art.* 7. *ad* 2. Tabiena *Verb. Jejunium*. etſi hodie ex conſuetudine ſit permiſſa. Ceccoper. *d. lib.* 3 *nu.* 51. Et de hac hora Nona pro celebranda Miſſa Solemni, quæ dicebatur Veſpertina, in diebus jejuniorum, plura ad eruditionem Cleri ſcri-

pſimus in tractatu *de Eucharistia Deciſ. XIII. num.* 2. ad quam Lectorem remittimus; & ad ea, quæ refert Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 5. *& 6.*

Porrò non unam ſolam Miſſam tenentur cantare Canonici, & alii Præ-
13 bendati quotidiè in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis; ſed etiam duę, immò & tres eadem die; videlicet duę, quotieſcunque occurrit officium Sancti novem lectionum in diebus feriatis Quagrageſimæ, Quatuor Temporum, Rogationum, & Vigiliarum cum jejunio, Una de feſto poſt Tertiam, altera de feria poſt Nonam; tres autem, ſi prędictum officium Sancti novem Lectionum venerit in Vigilia Aſcenſionis Domini; tunc enim cantatur una Miſſa de Sancto poſt Tertiam, altera de Vigilia Aſcenſionis poſt Sextam; & tertia Miſſa de Rogationibus poſt Nonam; prout præſcribitur in Calendario Eccleſiæ Patavinæ, ad cujus annuam compoſitionem deſtinatus eſt Magiſter
14 Cęremoniarum, à Capitulo Eccleſiæ Cathedralis eligendus, juxta ſententiam ſequutam inter Epiſcopum Georgium Cornelium, & ipſum Capitulum anno 1647. in Nunciatura Apoſtolica Venetiarum, coram Illuſtriſſimo, & Reverendiſſimo Domino Scipione Elzio tunc Nuncio Apoſtolico, qui paulò poſt numeratus fuit in albo Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium; ipſe autem Magiſter Cęremoniarum callere ſolet omni peritia Rubricarum, &
15 Decretorum Sacrę Rituum Congregationis. Prędictam autem reiterationem Miſſarum ſolemnium eodem die eſſe de pręcepto, neque omitti poſſe abſque culpa peccati mortalis, docent Peyrinus *in addit. Privileg. Regul. cap.* 1. *num.*
16 17. Lezana *in Sum. tom.* 4. *Verb. Miſſa num.* 49. Et Ceccoperius *d. lib.* 3 *num.* 54. ubi ait, Sacr. Rit. Congregationem *ſub die* 5. *Martii* 1633. ſic fieri debere reſpondiſſe, non obſtante quacunque conſuetudine in contrarium; vel quovis urgenti negotio, prout ex alia ejuſdem Sacr. Congreg. declaratione *diei* 16. *Januarii* 1627. adeò ut ad evadendam culpam; ſi una ex prędictis duabus Miſſis legatur, & altera cantetur, minimè ſufficiat; quod utinam attenderent omnes in Collegiatis obtinentes beneficia, quorum ſolertia videtur deficiens in huiuſcemodi obligationis adimplemento.

Illud etiam eſt obſervandum, quod illis diebus, quibus pręcipiuntur duę Miſſę cantatę; Canonici non ſatisfaciunt muneri ſuo, ſi cantent unam Miſſam votivam, & alteram de officio 17
currenti; quia cantandę ſunt, pręter votivam, illę, quę à Rubrica Miſſalis pręſcribuntur; ut decrevit Sacra Rit. Congr. apud Barboſam *in Sum. Apoſtol. Deciſ. collect.* 222. *num.* 8. *& de Canonicis cap.* 34. *num.* 1. Atque à fortiori, quando una tantùm Miſſa pręſcribitur, non poteſt abſque gravi peccato omitti Miſſa de die pro votiva, non obſtante quacunque conſuetudine, quia eſſet abuſus. Ceccoperius *d. lib.* 3. *num.* 55. & ibi Vericell. *QQ. Moral. tract.* 8. *quæſt.* 30. *num.* 1.

Tandem unum eſt, quod Cęremoniarum Magiſtri advertere debent, 18
nempè ſi feſtum alicujus Sancti de pręcepto occurrat in feria quadrageſimæ, eo die canendam eſse Miſſam de feria poſt Tertiam, Miſſam verò de Sancto poſt Nonam; ut coniungatur cum qualitate paramentorum in eius Veſperis, quę ſtatim decantatur cum interventu populi; prout ſervatur Romę, & alibi, quamvis de hoc nulla reperiatur Rubrica, ut obſervat idem Ceccoperius *d. lib.* 3. *num.* 55. *in fine*, quem legiſſe ſtudioſum Sacrorum Rituum valdè iuvabit.

Quoad Ultimum. *An Regulares teneantur ſub pœna peccati mortalis cantare quotidiè prædictas Miſſas in eorum Eccleſiis?* Eſt celebris controverſia ab iiſdem Regularibus agitata; in qua affirmativam opinionem amplexi ſunt Zypæus 19
in Conſultat. Canon. lib. 3. *de Celebrat. Miſſar. conſult.* 2. *per totam;* & Peregrinus *in Commentar. ad Conſtitut. Clericor. Regular. part.* 1. *cap.* 1. *Litt. E*, quos allegat Diana *part.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 8. *& part.* 6. *tract.* 8. *reſol.* 11. quæ nunc reſident in opere Coordinato *tom.* 2. *tract.* 1. *reſol.* 85. & *reſ.* 66. & alii apud Paſqualigum

ligum *de Sacrific. Miſſæ q.* 888. *& q.* 889. Ratio eorum eſt, quia Regularium Ec-
20 cleſiæ cenſentur Collegiatæ. Pax Jordanus *tom.* 1. *lib.* 5. *tit.* 8. *num.* 17. quod eſt manifeſtum; nam in eis habentur omnia ſigna Collegii, quæ ſunt, caput Collegii, nempè Abbas, Prior, vel Guardianus, propria ſtatuta, ſeu Conſtitutiones; Arca, & Maſſa communis, atque Sindicus, ſeu Procurator, quem eligunt ipſi Regulares ad exigendos reditus communes Monaſterii, Sigillum, & locus Capitularis, in quo congregantur ad tractatus communes habendos; ex quibus concludenter deducitur qualitas Collegialitatis ad tradita per Maſcard. *de Probat. concluſ.* 584. Rota *apud Burattum deciſ.* 455. *numer.* 2. Ceccoperius *de Canonicis lib.* 1. *num.* 61. *ubi alii*. Ideòque cum præceptum Honorii Tertii *in cap. Cum Creatura. De Celebrat. Miſſar.* directum ſit univerſis Eccleſiarum Prælatis, nulla eſt ratio,
21 quæ excipiat ab eo Prælatos Regulares; attenta potiſſimum *Clem.* 1. *eod. tit.* quæ in §. *Ne igitur*, expreſsè, & diſtinctè nominat Eccleſias Cathedrales, Regulares, & Collegiatas; & decreta Sacræ Congregationis de prædictis Miſſis cantandis ſunt generalia ad omnes Orbis Eccleſias, ut advertit Lezana *d. tom.* 4. *Verb. Miſſa num.* 49. etſi dicat, Eccleſias Regulares impropriè tantùm eſſe Collegiatas; nam ex ſupradictis ſignis verè collegiatę ſunt.

Neque juvare videtur ipſos Regulares, ne ſint obligati Miſſas canere juxta Rubricas Miſſalis, quia non gaudent quotidianis diſtributionibus, ut fa-
22 ciunt Canonici, & alii beneficiati in Cathedralibus, & ſęcularibus Collegiatis: Siquidem habent poſſeſſiones, & bona ſtabilia, iiſdem relicta à fidelibus, ut cultum Divinum exerceant, & pro tota Eccleſia, ac pro benefactoribus orent, quod pręcipuè fieri debet in ſolemni quotidiano Miſſę Sacrificio; nihil autem differunt in ſubſtantia, fructus quotidianarum diſtributionum, à reditibus Regularium bonorum; ex uriſque enim deducitur Jus percipiendi victum, & veſtitum; quod pariter conſequuntur etiam Religioſi non poſſidentes bona ſtabilia; qui vivunt ex quotidianis eleemoſynis fidelium, ad eumdem effectum collatis. Idcircò Regulares ipſi cenſentur comprehenſi in Rubrica Miſsalis, ac Juribus pręcipientibus Miſsarum Solemnium celebrationem, ad tradita per Fagnanum *in cit. cap. Cum Creatura. De Celebrat. Miſſar.* & ante ipſum à Soto *in* 4. *diſt.* 13. *qu.* 2. *art.* 1. atque Suarezio *in* 3. *p. D. Thomæ tom.* 3. *diſp.* 80. *ſect.* 2. *concluſ.* 2.

Negativam tamen ſententiam Regulares Moraliſtę, cauſam propriam agentes ferè omnes defendunt, inter quos Quartus *in Rubric. miſſal. part.* 1. *tit.* 23
3. *ſect.* 1. *dub.* 4. Pellizarius *in Manual. Prælat. tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 9. *numer.* 30. Peyrinus *tom.* 3. *cap.* 1. *num.* 19. Bordonus *Var. reſol. part.* 1. *reſol.* 25. *num.* 25. & omnium anteſignanus Diana Coordinatus *in cit. tom.* 2. *tract.* 1. *reſolut.* 83. *cum aliis quatuor ſeqq.* in quibus nititur probare, ipſos Religioſos non teneri ad Chorum, & ad Solemnia Miſsarum, niſi vel ex Regulę pręſcripto, vel ex vi conſuetudinis; & utroque reſpectu non intrare pęnam peccati mortalis, in caſu omiſſionis, quia ad illam non cenſentur Regulares ſe obligare voluiſse; quapropter uſus ferè communis omnium Regularium eſt canere unam Miſsam quotidie de officio currenti, etiam in Vigiliis cum jeiunio, & Quadrageſima; alteram verò à Rubrica praceptam planè legere; vel de eadem in Miſsa cantata commemorationem facere juxta normam Sacerdotum privatas Miſſas celebrantium.

Hac in re Judicis perſonam ſumere non intendo; & ſatis eſse puto utriuſque partis fundamenta delibaſse; pro concluſione autem pręſentis Deciſionis, non omittam aliud curioſum quæſitum, quod faciunt Moraliſtę; 24
An Sacerdos Solemni ritu Litans teneatur ſubmiſſa voce legere Epiſtolam, & Evangelium; prout etiam Gloria in excelſis, & Credo? vel ſatis ſit, ſi audiat Miniſtros, vel Chorum illa canentes? Et quod non teneatur ea legere, ſed ſufficiat ea audire, dum cantantur ab aliis, docent Pellizarius *d. tract.* 5 *cap.* 9. *num.* 25. & 36. ubi extendit ſuam doctrinam etiam

ad Prophetias Sabbati Sancti: & Tamburinus *de Sacrificio Miſſæ lib.2. cap.5.§.2. num.6.* ubi alios cumulat ita ſentientes. Porrò talis aſſertio movet ſtomachum, quia Rubrica Miſſalis *De Ritu ſervando in celebrat. Miſſæ cap.6.* expreſsè dicit, Epiſtolam, atque Evangelium ſubmiſſa voce eſſe legendum à celebrante. Item feria ſexta in Paraſceve Rubrica habet, quod Sacerdos legat ſubmiſſa voce tùm Prophetiam, tùm Paſſionem Domini, dum ab aliis cantatur; & Sabbato Sancto poſt Cerei Paſchalis benedictionem ſic Rubrica ordinat: *Poſtea leguntur Prophetiæ ſine titulo; & Celebrans legit eas ſubmiſſa voce ad Altare in cornu Epiſtolæ.* Si igitur abſque culpa lectio omnium prædictorum in Miſſa ſolemni omitti poteſt; fruſtratoriæ ſunt Rubricæ, inutiles Sacri Ritus, nullius ponderis B. Pii Quinti Bulla, quæ ſtrictè, & in virtute ſanctæ obedientiæ mandat, & præcipit, ipſas Rubricas ab omnibus ſervari. Utique à nonnullis Moraliſtis nimium laxantur habenæ, præcipuè circa Miſſalis Rubricas, de quarum vi, & obſervantia plura dixi *anno 1683. in Deciſione Caſus Prudentialis Menſis Julii*, ad quam ſtudioſum remitto; illum monendo, nefas eſſe operari contra præſcriptum Rubricarum, quæ Leges ſunt, & Decreta Pontificia, ut doctè advertunt Fagnanus *in cap. Cum creatura num.29. de Celebrat. Miſſar.* & Caſtaldus *lib.2. ſect.6. cap.1. num.5.*

DECISIO XXXIX.

ARGUMENTUM.

Diſſeritur de tempore, quo licitum eſt privatas Miſſas celebrare. Docetur, olim fuiſſe in uſu Miſſas Nocturnas, & Veſpertinas; & Quid ſit Miſſa Præſanctificatorum? Miſſæ nunc debent eſſe diurnæ, ideſt ab Aurora ad Meridiem. Quid, & Quotuplex ſit Dies? & quid ſit Nox? Varia Horarum computatio ad conſtituendum diem. Dies Indulgentiæ conſequendæ quando incipiat, & deſinat? Agitur de diebus Naturalibus, Eccleſiaſticis, Artificialibus, Intercalaribus, Canicularibus, & Criticis. Quid ſit Aurora, & quanto tempore naſcatur ante Solem? Caſus plurimi, in quibus licet Litare ante Auroram, & poſt Meridiem. De Privilegiis Regularium circa horam celebrandi. Habitantes ſub Polo, habentes diem longiſſimum per ſex Menſes, deindè conſimilem noctem, quomodo cognoſcant Auroram, & Meridiem pro Sacrificio?

SUMMARIUM.

1 *Nocturnæ Miſſæ, quæ nam olim eſſent in Eccleſia?*
2 *Chriſtiani antiqui cur vocati latebroſi, & lucifugæ?*
3 *Nocturnæ Miſſæ in nocte Natalis Domini, Epiphaniæ, Cœnæ Domini, Vigiliæ Paſchæ, & Pentecoſtes.*
4 *Nocturnæ Miſsæ quo ſæculo ceſsarint?*
5 *Privilegia Apoſtolica conceſsa aliquibus Principibus audiendi Miſſam de nocte.*
6 *Miſsa nocturna, quæ adhuc eſt in uſu in Polonia, & Germania.*
7 *Confraternitas Cæcorum in Cathedrali Paduæ celebrare facit Miſſam in feſto Conceptionis Deiparæ propè Auroram cum cantu.*
8 *Veſpertinæ Miſsæ quænam erant?*
9 *Jejunantes olim ſolùm in occaſu Solis cibum ſumebant.*
10 *Veſpertinarum Miſsarum ratio, & motiva.*
11 *Martyrum feſtivitates olim in Quadrageſima omiſsæ. Et cur?*
12 *Præſanctificatorum Miſsa apud Græcos quid ſit?*

13 S.

13 *S. Theodorus Siceota celebrat Miſſam Veſpertinam die jejunii.*
14 *Veſpertinæ Miſsæ durarunt uſque ad duodecimum ſæculum.*
15 *Veſpertinæ Miſsæ nunc prohibitæ, Et cur?*
16 *Privilegia omnia celebrandi Miſſas Veſpertinas ſunt revocata.*
17 *Diurnæ Miſsæ quo jure præceptæ?*
18 *Miſsa cur celebretur de die, & non de nocte?*
19 *Dies quid ſit? Et quid ſit Nox? Fabuloſa ex gentilibus circa Noctem: & ejus diviſio in plures partes.*
20 *Dies triplex Naturalis, Eccleſiaſticus, & Artificialis.*
21 *Horarum varia computatio ad conſtituendum diem.*
22 *Puer naſcens ante mediam noctem quo die dicatur natus?*
23 *Aſtronomi incipiunt diem in Meridie. Et cur?*
24 *Dies Eccleſiaſticus quis ſit? & quando incipiat?*
25 *Indulgentiæ dies quando incipiat?*
26 *Dies artificialis quiſnam sit? Et quot horas habeat? Et partes?*
27 *Dies artificialis duplex.*
28 *Diei appellatione an de naturali, vel de artificiali sit intelligendum?*
29 *Dies Intercalares, Caniculares, & Critici qui nam sint?*
30 *Miſsæ privatæ ab Aurora uſque ad meridiem celebrandæ.*
31 *Aurora quid sit? Et quanto tempore oriatur ante Solem?*
32 *Zodiaci signa alia obliqua, alia recta; & eorum differentia?*
33 *Nocte Natalis Domini an totę tres Miſsæ dici poſſint ante Auroram?*
34 *Viaticum ut detur infirmo, an liceat celebrare ante Auroram?*
35 *Itineris cauſa an licitum sit celebrare ante Auroram?*
36 *Epiſcopus iter agens an ante Auroram Miſsam faciat?*
37 *Aurora an Phyſicè, ſeu Mathematicè attendenda?*
38 *Privilegia antiquata Regularium celebrandi ante Auroram.*
39 *Privilegia Regularium contraria Decretis Concilii Trid. revocata.*
40 *Monachi S. Juſtinæ de Padua privilegiati quoad tempus Litandi.*
41 *Regulares ob communicationem Privilegiorum celebrare poſsunt ante Auroram, & poſt meridiem ſaltem hora una.*
42 *Cardinales, & eorum familiares gaudent privilegio celebrandi ante Auroram, & poſt meridiem per duas horas.*
43 *Auctoris factum in itinere Romam verſus Cal. Januar 1670.*
44 *Habitantes propè Polum, qua regula uti debeant in celebratione Miſsæ pro cognoſcenda Aurora, & Meridie?*
45 *Aurora non visiva, ſed politica intra circulos Polares;*
46 *Meridies in regionibus ſub Polo quomodo decernatur?*
47 *Parvitas temporis an excuſet à peccato celebrantem horis indebitis?*
48 *Meridie tranſacto intra unam horam celebrare adhuc licet.*
49 *Meridiem poſt licet celebrare in ſeptem casibus.*
50 *Meridies qua hora contingat in toto anno?*

EXplicuimus tempus, & horas, in quibus Miſſę ſolemnes ſecundum diverſitatem temporum, & officiorum ſunt celebrandæ; ſupereſt, ut agamus de tempore, atque horis, in quibus Miſſæ privatæ haberi poſſunt. Sciendum eſt igitur, quod uſque ab initio Eccleſiæ fuerunt Miſſæ *Nocturnæ*, *Veſpertinæ*, atque *Diurnæ*.

Nocturnæ Miſſæ illæ erant, quæ ut plurimùm, dum vexaretur Eccleſia à Tyrannorum perſecutionibus, tempore noctis celebrabantur; fideles enim nocturno tempore, & ſecretò conveniebant ad Sacram Synaxim in loco; ubi præmoniti Antiſtites, & Sacerdotes reperiebant, à quibus Verbum Dei audiebant, & divinis laudibus recitatis, Sacroſancto Miſſæ Sacrificio adſtabant, & in eo omnes Communionem recipiebant. De hac re præcipuum eſt exemplum illud Divi Pauli, de quo in Actibus *Apoſt. cap.* 20. ubi cum eſſet Troa-

Troade die Dominico; *cum conveniſſemus*, ait S. Lucas, *ad frangendum panem, Paulus diſputabat cum eis profecturus in craſtinum, protraxitque ſermonem uſque in mediam noctem*; enarratoque lapſu, & interitu Eutychii adoleſcentis, quem Apoſtolus ſubinde à morte ſuſcitavit; *fregit panem*; ideſt Miſſam celebravit, & fideles communicavit, ut declarant ibidem ſacri Interpretes; quos citant Cornelius à Lapide, & Tirinus; & teſtatur S. Auguſtinus *Epiſt. 86. ad Caſulanum*, his verbis: *Eadem nocte fracturus panem, ſicut frangitur in Sacramento Corporis Chriſti, produxit Sermonem uſque ad medium noctis, ut poſt Sacramenta celebrata rurſus uſque ad diluculum alloquens congregatos*. Sed poſt Apoſtolorum tempora, tribus fermè ſeculis, neceſſe habebant Chriſtiani nocte ſe congregare ad Sacra peragenda, ideo-
2 que à gentilibus vocabantur *latebroſi, & lucifugæ*; quia, ut ſcribit Plinius *lib.10. Epiſt.97.* ad Trajanum, *Soliti eſſent ſtato die ante lucem convenire, carmenque Chriſto quaſi Deo dicere ſecum invicem.* Sic enim adſtringebantur Litare Corpus, & Sãguinem Chriſti nocturno tempore, ut pluribus auctoritatibus probant Eminentiſſimi Cardinales Baronius *Anno 257. nu.11.* Brancatius *Diſſert. prima de Privileg. Capell. Cardinal.* & Bona *Rer. Liturgic. lib.1. cap.21. nu.4.* ubi ponit hęc Prudentii carmina in Hymno de S. Laurentio:

Hunc eſſe veſtris Orgiis
Moremque, & artem proditum eſt;
Libent ut auro Antiſtites.
Argenteis Scyphis ferunt
Fumare Sacrum Sanguinem,
Auroque nocturnis Sacris
Adſtare fixos Cereos.

Reddita poſtmodum Eccleſiæ pace, quamvis exorto Sole Sacra Myſteria peragerentur, remanſerunt intra an-
3 num aliquæ Miſſæ nocturnæ, videlicet in Nativitate Domini, *cap. Nocte Sancta. De conſecrat. diſt.1.* & apud aliquos etiam in nocte Epiphaniæ; ſubinde in feria quinta Cœnę Domini, in nocte Sabbati Sancti ante Dominicam Reſurrectionis, & in Vigilia Pentecoſtes; quibus feſtivitatibus Miſſa celebrabatur circa medietatem noctis; qua de cauſa adhuc Miſſale Romanum ponit in Præfatione, & infra actionem Miſſæ eorumdem dierum verba illa *Hanc Sacratiſſimam noctem*, ut fusè demonſtrat ipſe Emin. Card. Bona *d. lib.1. cap.21. nu.4.* addens, idipſum obſervatum fuiſſe quater in anno, in Sabbatis nimirum quatuor temporum, in quibus ordinationes clericorum tàm ſerò incipiebantur, ut de nocte Miſſa pro iiſdem ordinationibus compleretur. Cęterum Miſſæ nocturnæ antedictæ, excepta il- 4
la Noctis Nativitatis Domini, poſt duodecimum ſęculum receſſerunt ab aula, teſte Hugone Victorino, qui obiit *anno* 1140. ſic enim ipſe ſcribit *lib.3. de Specialib. Miſſæ obſervat. cap.21. Jam ferè tranſacto die Sabbati Officium hoc celebrarunt: ſed modernorum debilitas ad epulas feſtinans tempus prævenit deſtinatum*. Quamvis Guil. Durandus, qui vivebat *anno* 1280. teſtetur *lib.6. Ration. cap.76.* veterem Ritum prædictarum Miſſarum nocturnarum in quibuſdam Eccleſiis uſque ad ſua tempora permanſiſſe. Confirmatur ceſſatio, ſeu abrogatio uſus Miſſæ nocturnæ poſt ſeculum duodecimum ex privilegiis particularibus conceſſis per Sedem Apoſtolicam nonnullis piis Principibus, ut juſta de cauſa noctu ſibi celebrare facere poſſent, etſi raró, nempe *anno* 1264. per
Urbanum IV. Marchioni Miſnenſi; per 5
Bonifacium VIII. Catherinæ Imperatrici Conſtantinopolitanę *anno* 1301. Per Clementem V. *anno* 1312. Philippo Principi Tarentino; & per Joannem XXII. Philippo Regi Franciæ *anno* 1316. ut memorat Odoricus Rinaldus *in Annalib. ad DD. annos*; & notat Emin. Card. Brancatius *d. Opuſc. de Privileg. Capell. Cardin. pag.7.* Adhuc tamen in quibuſdam Provinciis, præſertim in 6
Polonia, ac Germania, eſſe in uſu Miſſam unam nocturnam, quæ tribus, vel quatuor horis ante lucem cum ingenti ſolemnitate cantatur in Adventu Domini ad honorem Beatæ Mariæ Virginis; & nuncupatur *Miſſa Rorate* ab initio Introitus ejuſdem Miſſæ; tradit Emin. Card. Bona *d.lib.1. cap.21. nu.4.* cui quodammodo videtur correſpondere Miſſa 7

imma-

immaculatæ Conceptionis ejuſdem Deiparę, quam cantare facit quotannis Confraternitas cęcorum in hac Cathedrali Eccleſia Patavina propè Auroram *die* 8. *Decembris*. Et hæc de Miſſis nocturnis.

Veſpertinæ Miſſæ illæ erant, quæ in Quadrageſima, & diebus jejuniorum
8 celebrabantur in fine diei, atque in occaſu Solis; quo tantùm tempore primitivi Chriſtiani jejunium ſolvebant, & non antè, ad prandiumque eis accedere licebat; ut legitur *in cap. Solent.* 50.
9 *De Conſecrat. diſt.* 1. cujus hæc ſunt verba ex Concilio Cabilonenſi deſumpta: *Solent plures, qui ſe jejunare putant, in Quadrageſima, mox ut ſignum audierint ad horam Nonam comedere. Qui nullatenus jejunare credendi ſunt, ſi ante manducaverint, quàm Veſpertinum celebretur Officium. Concurrendum eſt enim ad Miſſas, & auditis Miſſarum ſolemnibus, & veſpertinis Officiis, & largitis eleemoſynis, ad cibum accedendum eſt.* De his Miſſis Veſpertinis mentionem feci in Deciſionibus de Venerabili Euchariſtiæ Sacramento *Deciſ.* 13. *num.* 2. ubi illas uſitatas fuiſſe in primitiva Eccleſia obſervavi ex Emin. Card. Bona *d. lib.* 1. *cap.* 21. *nu.*
10 3. ob exemplum Synagogæ, quæ Matutinum, & Veſpertinum Sacrificium offerebat; quamvis enim Moſayca Sacrificia ceſſaſſent; fideles, qui erant ex circumciſione, non ſtatim veterum Rituum poterant oblıviſci. Porrò alia ratio, & quidem præcipua fuit celebrandi Miſſas Veſpertinas; Sole occumbente, in diebus jejuniorum, quam docet Joannes Zonaras *in can.* 52. *Concil. Trullani*; nimirum ne mœſtitia jejunii confunderetur cum Sacrificii lętitia: ſiquidem Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium, & Communio in eo fidelibus elargita ſignum erat gaudii, & exultationis, tanquam pignus futuræ gloriæ, & fiducia Reſurrectionis. At jejunium, ob pęnitentiam culparum inſtitutum, dolor cordis, & animi triſtitia comitabatur; & ideò incongruum erat, Sacrificia diurna, & matutina offerre, ne Sacrificii alacritas adimeret męrorem jejunii; & ne jejunii luctus turbaret Sacrificii jucunditatem; & ſic Miſſa ad illud tempus differri ſolebat, quo jejunium ſolvi poterat, ut Sacræ Menſæ participes effecti, & modeſta refectione refocillati animo, & corpore lætarentur. Eamdem ob cauſam feſtivita- 11
tes Martyrum in Quadrageſima peragi Synodus Laodicena *Can.* 51. prohibuit; quia veteris Eccleſiæ ritu feſtum agere, & non jejunare connexa invicem erant; & è contra, ut ſervaretur rigoroſum jejunium, feſtivitates Sanctorum in Quadrageſima occurrentes transferebant; quod uſque in hodiernum diem obſervat Eccleſia Ambroſiana. Immò Græci in quadrageſima utuntur Miſſa Præſanctificatorum; in qua non conſe- 12
crant; ſed ſumunt Hoſtias antecedenti die Dominico conſecratas, juxta *Can.* 49. Laſdicenæ Synodi, ita jubentis: *Non oportet in Quadrageſima panem offerre, niſi Sabbato, & Dominicis tantùm*: cui concordat Concilii Trullani *Can.* 52. dicens: *In omnibus Sanctæ Quadrageſimæ ieiunii diebus, prӕterquam Sabbato, & Dominica, & Sancto Annunciationis die, fiat Sacrum Præſanctificatorum miniſterium.* Die namque Dominico in Quadrageſima, præter oblationem illius diei, conſecrant Græci alios quinque panes pro totidem ſequentibus feriis uſque ad Sabbatum; tùm ſingulis diebus ſub veſperam conveniunt in Eccleſia, & recitatis precibus, gradualibus, & lectionibus, Sacramentum antea conſecratum proponunt, & ſumunt, juxta morem, quem nos Latini ſervamus feria ſexta in Paraſceve; & quia panem antea conſecratum, & Sanctificatum accipiunt, vocant Officium, & Miſſam illam Præſanctificatorum, ideſt ante conſecratorum; & de ea agit Euchologium cum notis Goar *pag.* 187. *& ſeqq.* Emin. Card. Bona *Rer. Liturg. libr.* 1. *cap.* 15. *nu.* 5. & Magrus *in Hierolexic. V. Miſſa. Et Verb. Miſſa ſicca*; ubi tamen abſque legitimo fundamento aſſerit, eamdem Miſſam Præſanctificatorum inſtitutam à S. Gregorio Magno, & obſervatam etiam in Eccleſia Latina uſque ad annum 700. ſiquidem inſtituta fuit multo ante, & obſervata ſolùm ab Eccleſia Orientali, ut demonſtrat Goar *in Notis ad d. Offic. Præſanctificator.*

tor. pag.205. num 1. *& pag.*210. *nu.*44.

Non inelegans teſtimonium Miſſæ Veſpertinæ, & in occaſu Solis peractæ, occaſione jejunii, eſt illud, quod refertur à Benedicto Gononio in Vita SS. Theodori Siceotæ, & Antiochi inſignis Eremitæ, relata inter vitas Inſignium Eremitarum Orientis; & conſcripta à Georgio Presbytero, ejuſdem S. Theodori diſcipulo; cum enim ipſe S. Theodorus recepiſſet hoſpitio in Monaſterio
13 ſuo prædictum S. Antiochum Virum Eremitam, (Conſtantinopoli revertentem, ubi ad Imperatorem Mauritium legatus acceſſerat, ut illi Synophrim oppidum à barbaris direptum commendaret; quod notat etiã Em. Card. Baron. *Ann.* 597. *nu* 29.) ita ſubdit Auctor de iiſdem Sanctis: *Cum autem Veſpera ad veniſſet, facto Divino Sacrificio, accubuerunt, ut parvo, & ſolito cibo veſcerentur.* En hos Sanctos viros jejunium protraxiſſe uſque ad Veſperam; nec illud ſolviſſe, niſi facto Sacrificio Veſpertino.

Duravit huiuſcemodi Miſſarum Veſpertinarum uſus in diebus jejunii uſque
14 ad duodecimum ſeculum, ut notat idem Emin. Card. Bona *d. lib.*1. *cap.*21. *nu.*7. quo tempore, priſtina ſeveritate paulatim relaxata, ſucceſſit mollior diſciplina, quæ ne penitùs antiquitatis veſtigium deſtrueret, reſtrinxit Miſſam Veſpertinam ad horam nonam; non quidem ſolarem, ſeu naturalem, quę parùm diſtat ab occaſu Solis, ſed Eccleſiaſticam, recitatam ſcilicèt in Choro illam Horarum Canonicarum, quæ Nona vocatur, poſt quam in Quadrageſima, & Vigiliis cum jejunio cantatur Miſſa de feria, ut dictum eſt in antecedenti *Deciſ. XXXVIII. nu.* 12. & ita factum eſt, ne prorſus intereat veneranda vetuſtas; ut antiquitatis ſaltem in publica officiorum recitatione retineatur memoria, dum non niſi poſt Nonam, etſi ante meridiem, cantatur Miſſa de jejunio, de cujus differentia cum illo primitivorum fidelium ſatius eſt tacere, quàm loqui; videtur enim ſolum nomen retinere jejunii.

Hæ Miſſæ Veſpertinę, quę olim erant in uſu, nunc ſunt omninò proſcriptæ
15 per Bullam B. Pii Quinti, *Incipien. Sanctiſſimus.* (in Bullario la 4.) per quam *anno* 1566. inhærendo Decreto S. Concilii Tridentini *ſeſſ.*22. *de Obſervan. & evitan. in Celebrat. Miſſæ*, in quo inter cętera prohibet, *Ne Sacerdotes aliis, quàm debitis horis celebrent;* præcipit quibuſcunque tàm ſecularibus, quàm Regularibus ſub pęna perpetuę ſuſpenſionis à Divinis, *Ne deinceps Miſſas veſpertino tempore, quarumcunque licentiarum, & facultatum, aut alio quovis prætextu celebrare, vel celebrari facere præſumant.* Rationem hujuſcemodi proſcriptionis Veſpertinarum Miſſarum reddit Novarius *in Summa Bullar. part.*1. *Commentar.*79. *nu.*3. quia cum hiſce temporibus homines neſciant à cibo vacare uſque ad Veſperam; ſi tunc licitum eſſet ſacrificare, neque Sacerdotes decenter celebrarent, neque adſtantes devotè audirent. Hinc rectè deducit Emin. Card Brancatius *d. Opuſcul de Trivil. Capell. Cardin. pag.*15. quod omnia Privilegia, ante Concilium Tridentinum quibuſvis perſonis conceſſa, celebrandi 16
Miſſas Veſpertino tempore, ſunt prorſus revocata; attenta præcipuè alia Bulla Gregorii Papæ XIII. *Incipien. In tanta:* (& eſt in ordine Bullarii *la* 9.) *anni* 1573. per quam abrogavit omnia privilegia Regularium Decretis Concilii Trieentini adverſantia, eaque reduxit ad tenorem ejuſdem Tridentini Concilii, prout infra latiùs oſtendemus *num.*39.

Diurnæ itaque Miſſæ illæ ſunt, quæ hiſce noſtris temporibus, non amplius noctu, neque veſpertino tempore, ſed in die celebrantur iuxta Rubricam Miſſalis, *De hora celebrandi Miſſam tit.* 17
15. *num.*1. ubi ita diſponit. *Miſſa privata ſaltem poſt Matutinum, & Laudes quacumque hora, ab Aurora uſque ad meridiem, dici, poteſt.* Et in alia Rubricâ *De Defectibus in celebratione Miſſarum occurrentib. tit.*10. ita ait: *Poſſunt etiam defectus occurrere in miniſterio ipſo, ſi aliquid ex requiſitis ad illud deſit: ut* (paucis omiſſis) *Si non ſit tempus debitum celebrandi, quod eſt ab Aurora uſque ad meridiem.* Idcircò Regula datur ab omnibus Doctoribus, quod Miſsę debent eſse diurnę, ideſt celebratę de die, non autem

autem Veſpere, vel nocte; ea ratione,
18 quia Chriſtus, qui in Sacrificio offertur, eſt candor lucis ęternę; & Sacrificium Miſſæ eſt Sacrificium proprium Legis gratiæ, in qua fides, & alia Dei dona ſupernaturalia clariùs fulgent. Layman. *lib.5. tract.5. cap.4. nu.1.* & ulteriùs, ipſe Chriſtus præſens eſt in hoc Sacramento, qui dicit *Jo:9. Verſ.4 Me oportet operari opera ejus, qui miſit me, donec dies eſt: venit nox, quando nemo poteſt operari; quandiù in mundo ſum, lux ſum mundi*. Itaque non in nocte, ſed in die eſt ſacrificandum.

Pro intelligentia dicendorum; ſciendum eſt, quod dies nihil aliud eſt, niſi
19 pręſentia Solis ſuper terram, nox autem eſt Solis privatio. *cap Si perfodiens. De Homicid. l. Hæc verba 124. ff. de Verb. Signific. Antonell de Tempor. legali lib 1. cap.3. nu.20.* Seu potius Nox nihil eſt aliud, quàm Terræ umbra; & illam gentiles tanquam Deam venerabantur; eique gallum nocturno tempore Sacrificabant, ut cecinit Ovidius *in Faſtis*.

Nocte Dei noctis criſtatus cæditur ales,
Quod tepidum vigili provocat ore diem.

Fingebantque habere currum, & equos; teſte Tribullo, qui *lib.2. eleg.1.* ait:

Ludite: iam Nox jungit equos currumque ſequuntur
Matris laſcivo Sidera fulva choro.

Ejus autem aurigam fuiſſe ſoporem declamabant, juxta illud Stat.2. *Theb.*

Sopor obvius illi,
Noctis agebat equos, trepiduſque aſſurgit honori
Numinis.

Et in ſex partes iidem Poëtæ noctem dividebant; quarum primam dicebant, *Primam facem*, quia tunc in domo accendebantur lumina; ſecundam nuncupabant *noctem concubiam*, nam in ea concubitum, ſeu dormitum homines procedebant; tertiam *intempeſtam noctem*, dum omnes requieſcerent; tunc enim quidquid agebatur, reputabatur intempeſtivum. Quartam ajebant *mediam noctem*; de qua Ovidius 4. *Faſt.*

Noctis erat medium; placidique ſilentia Somni.

Quintam *Gallicinium*, in qua galli incipiebant cantare. Sextam *Auroram, diluculum*, & *Conticinium*; ob dulcedinem ſomni, quam experiuntur mortales in illa. Porrò Hebræi, ac Romani dividebant noctem in quatuor partes, quas Vigilias vocitabant, & unaquæque earum continebat tres horas, in quibus vigiles milites in ſtatione mutabantur; & de his vigiliis frequens eſt mentio in Evangelio; unde S. Matthęus *cap.14 Verſ.25* ait; quod Diſcipulis remigantibus nocte in mare Galileæ, ob contrarietatem venti, Chriſtus *quarta vigilia noctis venit ad eos, ambulans ſuper mare*. Quem locum ita commentatur ibidem Barradas: *Nox in quatuor partes militari uſu diſtributa eſt. Hæ partes Vigiliæ quatuor appellantur: eò quod quater vigiles mutabantur, aliique aliis ſuccedebant. Tres verò horas Vigilia quæque continebat.*

Dies autem tripliciter ſumitur, quatenus alius dicitur dies *Naturalis*, alius 20
Eccleſiaſticus, & alius *Artificialis*, ſeu *Civilis*. Antonellus *d. lib.1. cap.3. nu.27.* Naturalis dies eſt, qui complectitur vigintiquatuor horas. Horas autem fabulantur poetæ eſſe filias Themidis, & Jovis; Themidem autem genitam fuiſſe à Cœlo, & Terra; ipſaſque horas Solis aſſeclas, & Cęlum circumvoluere effingunt. Varia autem eſt computatio horarum, ad conſtituendum integrum diem naturalem ſecundum
varietatem Nationum. Romani numerant initium diei à media nocte ante, & 21
terminare illum faciunt in media nocte ſequenti. *l. More Romano 8. ff. de Feriis:* & hoc modo Eccleſia computat diem quo ad vigilias de Pręcepto; quo ad feſtivitates, ne fiant opera ſervilia; quo ad celebranda Matrimonia, & Reſervationes beneficiorum. Gonzalez *ad Reg.8. Canc. gloſſ.11. num.9. & 10.* Pax Jordanus *lib.10. tit.12. nu.43. & ſequen.* Antonellus *d. lib.1. cap 3. nu 28 & 38.* taliſque dies ita computatus nominabatur *Nycthimeron* ab antiquis, hoc eſt *Noctidialis*, ut ſcribit Zacchias *in QQ. Medicolegal. part.1 lib.1. tit.1. q.2. nu.6. & ſeqq.*

& ſeqq. ubi addit, quod ſi puer naſca-
22 tur ante mediam noctem, ejus natalis numerandus eſt à die præcedenti, ſin autem poſt, à die ſubſequenti; quod eſt notatu dignum; deſervire enim valdè poteſt pro ſuſceptione ordinum, vel pro Profeſſione Regulari emittenda. Alii computant diem naturalem ab occaſu Solis, poſtquam noſtra horologia ſonarint horas vigintiquatuor, & incipiunt ſonare primam horam noctis; & hoc pacto Athenienſes numerabant diem. Gloſſa *in d. l. More Romano* 8. *de Feriis* & ita computatur dies naturalis ab Hebræis, qui incipiunt ſua Sabbata ſtatim poſt occaſum Solis diei antecedentis. Tirinus *in Chronico Sacro cap.* 1. Babylones computabant diem ab ortu Solis uſque ad alium ortum ſequentis diei; idemque faciunt Perſæ, & Norimbergenſes, ut ſubdit Antonell. *d. cap.* 3. *nu.* 30. & in hoc ſenſu videtur ſumi dies ab Eccleſia in Hymno Dominicali, *Lucis Creator optime;* dum canit in illo:

Quì mane iunctum Veſperi
Diem vocari præcipis.

Alii tandem computant diem naturalem à meridie in meridiem; & ita faciunt Galli, Hiſpani, & major pars Germanorum; qui omnes terminare faciunt diem naturalem, quando Sol pervenit ad lineam meridianam, quæ verſatur ſuper noſtrum Zenith, & tunc numerant horas vigintiquatuor; quando autem Sol diſcedit ab eadem linea meridiana, occaſum verſus, numerant primam horam; & ſic ſucceſſivè; undè fit, quod ſemper in eadem hora habent meridiem, & medium noctis; prout computant, & numerant Aſtronomi, ad tradita per Aul. Gellium *de Noctib. Attic. lib.* 3. *cap.* 2. Bedam *libr. de ratione temp. cap.* 2. *& de natura rer. cap.* 5. & alios apud Tiraquell. *de Retract. lignag.* §. 1. *gloſſ.* 11. Emin. Card. Bonam *de Divina Pſalmodia cap.* 3. §. 1. *nu.* 3. & noviſſimè Ludovicum Paſſeronium *in Opuſc. de Sphera artific. & natur. lib.* 1. *cap.* 10.
23 ubi ita ſcribit ad finem capitis: *Appreſſo delli Aſtronomi ſerve il Meridiano per terminare i giorni naturali. Si noti dunque, che li giorni naturali ſono appreſſo tutte le Nationi di 24. hore; mà non tutti le cominciano ad un tempo medeſimo, poiche li Aſtronomi cominciano dall'un Merigio all'altro, perche queſto è un punto invariabile, riſpetto al Sole, e à tutte l'altre Stelle. Li Eccleſiaſtici ſeguiti da Giuridici cominciano li giorni dall una mezzanotte all'altra; così le Feſte, e le Vigilie hanno principio alla mezza notte antecedente, e finiſcono alla mezza notte ſuſſequente. Chi computa li giorni, và finirli alla mezza notte parimente. Li Franceſi, li Spagnuoli, e tutti li Oltramontani prendendo dall'uno, e dall'altro non contano mai più di dodici, cominciando à mezzo giorno, & à mezza notte. l'Italiani cominciano à contarle dall'un'Occidente all'altro; e li Babilonici dall'un'Oriente all'altro; trovando ogn'uno diverſe commodità nelli ſuoi uſi.* Et hæc de die Naturali.

Dies Eccleſiaſticus eſt tempus ab Eccleſia certis actibus præfinitum: & hic 24
dies incipit à Veſpera antecedenti, & terminat ad Veſperam ſubſequentem. *cap.* 1. *De conſecr. diſt.* 3. Scaccia *de Judiciis lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 307. Antonell. *d. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 37. Et ita numeratur dies Eccleſiaſticus, tùm in incipiendis Sanctorum Officiis, quæ in primis Veſperis vigiliæ, ſeu diei antecedentis ſumunt initium, & terminant in Veſperis diei feſti, ut ſervatur in omnibus Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis; tùm in conſequendis Indulgentiis. *Clem.* 1. *in fin. De Reliq. & Ven. Sanct.* Gloſſa *in cap. ult.* §. *in feſtivitatibus. Verb. Aſſumptionis. De ſent. Excom. in* 6. Porrò circa aſſecutionem Indulgentiarum 25
attendendus eſt tenor Brevis Pontificii; qui aliquando eſt diverſus, ut benè conſiderat Gobat *in Quinario tract.* 4. *De Indulgent. part.* 2. *cap.* 26. *à num.* 659. *& ſeqq.* Siquidem vel in Brevi dicitur, *Qui talem Eccleſiam viſitaverit in tali feſto à primis Veſperis uſque ad occaſum Solis ejuſdem feſti.* Et in hoc caſu incipit Indulgentia, quando in die vigiliæ feſti Eccleſiaſtici ſonant primas Veſperas; una, vel duabus horis poſt meridiem extra Quadrageſimam; & in Quadrageſima ante meridiem, dum cantantur Veſperæ in Choro; & durat toto die feſti uſque

que ad occaſum Solis, ideſt quando Sol jam planè ſub horizonte eſt abditus. Gobat *d. cap.36. nu.653. & num.655. & 656.* Aliquando in Brevi Apoſtolico dicitur, Indulgentiam eſſe conſequendam *à primis Veſperis feſti uſque ad ſecundas Veſperas ejuſdem feſti*. Et in hoc caſu, ceſſat Indulgentiæ conſequendæ tempus ſtatim ſecundis Veſperis recitatis. Benzonius *lib.5. de Jubilæo cap.15. dub.7.* Navarrus *eod. tract. notabil.31. nu.26.* & Reginaldus *lib.7. nu.154.* Et aliquando ponitur in Bulla Indulgentiæ, eam concedi viſitantibus Eccleſiam *ipſo die feſtivitatis*; & in hoc caſu, quamvis Gobat *d. cap.36. num.654.* putet, eam incipere à primis Veſperis, contrarium tamen eſt tenendum; & omninò dicendum, Indulgentiæ tempus incipere à medietate noctis ante feſtivitatem; quo tempore incipit feſtivitas, & obligatio abſtinendi ab operibus ſervilibus, (ut dictum eſt ſupra *nu.21.*) & durare uſque ad medietatem noctis ſubſequentis, ut firmat Quintanadvennas *in Appendice ad ſua Singularia tract.1. dub.3.* cui etiam ſe remittit Gobat *eod. cap.36. num 657.* Et hæc de die Eccleſiaſtico.

Dies artificialis, qui etiam *Uſualis*,
26 & *Civilis* dicitur, eſt ille, qui incipit ab ortu Solis, & durat uſque ad ejus occaſum, ut loquitur S. Iſidorus *lib.5. Orig. cap.30.* ſeu ut Plinius ait *lib.2. cap.77. A luce ad tenebras*, quod etiam dictum eſt à Moyſe in *Geneſ.1. Diviſit Deus lucem à tenebris, appellavitque lucem Diem, & tenebras Noctem.* Hic dies in æquinoctiis habet duodecim horas, de quibus ait Chriſtus *Joan.11. Verſ.6. Nonnè duodecim ſunt horæ diei?* ubi Maldonatus explicat, dicens, *De die loquitur, quem uſualem vocant*. Aliis autem temporibus dies vel eſt longior, ut in æſtate; vel brevior, ut in hyeme; & dividi ſolet in ſex partes; quarum prima eſt *Aurora*, ſic dicta quaſi *Avium hora*, dum crepuſcula videntur, & aves linguas in melos ſolvunt; ſecunda appellatur *Mane*, cum jam Sol ſurgit ſuper Orizontem; tertia pars vocatur *Antemeridianum*; quarta *Meridies*, quinta *Pomeridianum*, ſexta, & ultima *Veſper*. Ita Serra *De Synonym. Verb. Dies*. Duplex autem eſt dies Artificialis, Uſualis, & Civilis apud Juriſtas, nempè *Uniformis* incipiens 27
ſemper ab Aurora, & durans uſque ad crepuſculum noctis; & *Difformis*, *ſeu Emergens*, qui poteſt incipere in quacunque hora diei, & terminate in eadem hora diei ſequentis. Scaccia *de Judic. d. lib.2. cap.3. num.313. & ſeqq.* Tiraquell. *d. §.1. Gloſſ.11. nu.6.* ubi dicit, quod ſi quis hac hora, quæcumque ea ſit, promittat aliquid facere intra unum diem, is quidem dies deſinit die ſequenti, eadem illa hora. Antonellus *d. lib.1. de Temp. legal. cap.3. nu.33. & 34.* ubi ſubdit, quod in favorabilibus appellatione diei intelligitur de die naturali; at in odioſis, ac pœnalibus intelligitur de artificiali, uſuali, ac civili; idcircò ſi lex mandet graviùs puniri delinquentem in die feſto, non comprehenditur in lege, ſi delinquat nocte antecedenti, vel ſubſequenti diem fe- 28
ſtum. Scaccia *d. lib.2. cap.3. num.357.* quia factum de nocte, propriè non dicitur factum de die. Gratian. *Diſcept. for. cap.972. num.10. & ſeqq.* Quod ſi delictum commiſſum ſit in Aurora, relinquitur arbitrio Judicis terminare, an die, vel nocte dicatur deliquiſſe ſecundum majorem, vel minorem Auroræ claritatem. Vivius *opin.950. num.17.* Scaccia *de Jud. lib.2. cap 3. nu.349.*

Pro complemento autem denominationum dierum, ſcire oportet, alios quoque dies vocari *Biſſextiles*, *Interca-* 29
lores, *ſeu Inſititios*, qui ſingulis quatuor annis inſeruntur in Menſe Februario, in quo bis legitur *Sexto Calendas Martii*, & duo dies computantur pro uno; ideòque nihil refert, ſi quis naſcatur in primo, vel ſecundo die biſſextili, & intercalari, cum illud biduum habeatur pro uno tantùm die. Bartolus *in l.3. § ſed Utrùm. ff. de Minor.* & Antonellus *d. cap.3. nu.13.* Item alios dies nuncupari *Caniculares*, & ſunt illi Solſtitii æſtivi, quando Sol ingreſſus eſt ſignum Leonis, cui coniungitur canis major, Stella ſcilicet qualitatis ſiccæ, & aridæ, à qua nomen ſumunt; & de qua cecinit Tibull. *lib.2. Eleg.1. Rura ferunt meſſes, calidi cum Sideris æſtu*

Deponit flavas annua terra comas.

Et Horatius *lib.1. Ode 17.*

Incipit & ſicco fervere terra cane.

Hiſce diebus canicularibus moventur Venti Auſtrales. Ariſt. *Problem.64. nu.* 12. & Medici abſtinent à venæ ſectione. Alios autem dies iidem Medici vocant *Criticos*, ſeu *Decretorios*, quia in infirmitatibus indicant bonum, vel malum exitum; & hi præcipui ſunt dies *quartus*, *ſeptimus*, *undecimus*, *decimuſquartus*, *decimus ſeptimus*, *& vigeſimus*, ut legitur apud Tholoſan. *in Syntaxi Artis Mirabil libr.28. cap.31.* ubi reddit rationem, quare dies prædicti ſint critici, ſcilicet quia ſpatio ſeptuaginta duarum horarum, hoc eſt trium dierum, unum ſignum Zodiaci peragit Luna, à qua humores noſtrorum corporum vehementer moventur; & de triduo in triduum, prout de ſigno in ſignum Luna ſcandit, habentur indicia exitus morborum.

Redeuntes autem ad Deciſionem noſtram, à qua aliquantulum digreſſi ſumus, Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium in die, non in nocte eſt litandum;
30 Miſſæque privatæ, juxta Rubricam Miſſalis, ab Aurora uſque ad meridiem ſunt celebrandæ. Auroram filiam Titani, & Terræ dixerunt Poetę, eamque per cælum vehi curru, quem trahit Pegaſus alatus equus, ipſa manu tenente Lampadem, undè à Græcis *Lampadophoros* eſt appellata. Sed relictis fabu-
31 lis, Aurora propriè eſt matutinus ſplendor, quem antè Solis advenientis jubar elevari cernimus, & quo illuſtratur aer in Oriente, indicans vicinum Solem, & de ea cantat Tibullus *lib.1. Eleg.3.*

Nobis Aurora nitentem
Luciferum roſeis candida portet equis.

Ab initio autem Auroræ uſque ad ortum ſolis in menſibus Novembris, Decembris, & Januarii currit ſpatium unius horæ cum dimidia. In menſibus Februarii, Martii, Septembris, & Octobris, ab eodem principio Auroræ uſque ad elevationem Solis ſuper Orizontem, fluit una hora cum tribus horæ quartis circiter. In menſibus Aprilis, & Auguſti fluunt horæ duæ. In menſibus autem Maii, Junii, & Julii ab ortu Auroræ uſque ad ortum Solis interponitur ſpatium duarum horarum cum dimidia. Ratio, cur in menſibus æſtivis longior ſit Aurora, & tardior Solis ortus; in menſibus autem hyemalibus ab ortu Auroræ Sol citiùs oriatur, non eſt incognita callentibus Sphęram; hæc enim quo ad nos cum ſit obliqua; Zodiaci ſigna, quæ Sol ſcandit in hyeme obliqua pariter ſunt, & dum appropiant Orizonti citius aſcendunt mane, & ſero deſcendunt; alia verò ſigna, in quibus Sol reperitur in ęſtate, ſunt ſigna recta; quæ majus tempus requirunt in aſcenſu, & deſcenſu circa Orizontem. Igitur Aurora in hyeme eſt brevior, quia citius aſcendunt horizontem ſigna obliqua Zodiaci, in quibus tunc Sol 32
immoratur; in æſtate autem Aurora eſt longior, quia ſigna recta Zodiaci, in quibus tunc Sol reſidet, requirunt longius tempus ad aſcendendum horizontem; idcircò in hyeme, ut dictum eſt, Aurora durat unam horam, & dimidiam; in æſtate autem horas duas cum dimidia; & ob eamdem rationem in æſtate de ſero, cum Sol occidit, crepuſcula longiora ſunt, & magis durant, quàm in hyeme, ut experientia docet.

His pro Auroræ explicatione dictis, deveniamus ad dubia, quæ à Moraliſtis excitantur, pro celebratione Miſſarum privatarum de mane circa Auroram; & deinde circa Meridiem.

Primum dubium eſt. *An in nocte Nativitatis Domini, poſt celebratam primam* 33
Miſſam, licitum ſit celebrare alias duas, & in eis præbere Sacram Communionem fidelibus illam depoſcentibus? Et negativè ego reſpondi in tractatu de Euchariſtia *Deciſ. 13. num 15.* quamvis quadraginta Doctores, & ultra contrarium doceant; extat enim declaratio Sacræ Rituum Congregationis *dici 20. Aprilis, & 7. Decembris* 1641. quæ reſpondit, prædictas duas Miſſas ante Auroram non eſſe celebrandas, neque Communionem fidelibus de nocte exhibendam; prout ex Decretis ejuſdem S. Congregationis, tranſcriptis *in d. Deciſ. 13. num. 20.* deſumptis ex Lantuſca *in Theatro Regular. Verb. Miſſa.* & ex Pignatello *tom.*

7. con-

7. conſult. 25. ubi ſtudioſus Lector ea legere poterit.

Secundum dubium eſt, *An licitum ſit celebrare ante Auroram ad dandum Viaticum infirmo, alioquin fortaſſe abſque viatico morituro?* Et communiter DD. reſpondent affirmativè, quia præſumitur, quod lex Eccleſiaſtica, quæ prohibet celebrare Miſſam ante Auroram, non comprehendat hunc caſum, in quo agitur de gravi detrimento fidelium. Emin. Card. de Lugo *de Euchariſt. diſput.* 20. *numer.* 26. Quartus *in Rubric. Miſſal. part.* 1. *tit.* 15. *dub.* 4. Collegium Salmanticen. *De Sacramentis in genere tract.* 5. *cap* 4. *num.* 27. ubi alios DD. allegat. Immò Gobat *in Theol. Experim. tract.* 3. *nu.* 200. quia Sacrum Viaticum à Concilio Niceno vocatur neceſſarium. *cap. De his.* 26. *q.* 6. addit, quod mallet ſacrificare ſtatim poſt mediam noctem, quàm permittere obitum infirmi abſque ſacro Viatico; & hoc affirmant alii plures apud Dianam Coordinatum *tom.* 2 *tract.* 1. *reſol.* 103. §. 3. deſumptam ex *part.* 10. *tract.* 12. *&* *Miſc.* 2. *reſolut.* 26.

34

Tertium dubium eſt; *An ratione itineris poſſit quilibet Sacerdos celebrare ante Auroram?* Affirmat Henriquez *lib.* 9. *cap* 24. *num.* 5. Negat Layman *libr.* 5. *tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 3. ea ratione quia privata devotio, ſeu commoditas non debet infringere Legem Eccleſiæ; quod ſi cauſa publica intercederet, puta ne multitudo populi iter acturi perderet Miſſam, poſſet licitè ante Auroram fieri Sacrum. Sotus *in* 4. *diſt.* 13. *qu.* 2. *art* 2. Quartus *d part.* 1 *tit.* 15 *dub.* 4. *Verſ. Secundus caſus*. Et ex hoc deducitur, non eſſe reprehenſibiles Parochos Rurales, qui hyemali tempore, ob devotionem ſuorum populorum aliquam Novennam celebrantium, litant ante Auroram, ut ipſi populi, audito Sacro, ad ſuos rurales labores, per aliquod temporis ſpatium ante Auroram ſe convertant. Quartus *d dub.* 4. *Verſ. Tertius caſus*. Tamburinus *de Sacrificio Miſſæ lib.* 1. *cap* 6. §. 4. *num.* 4. ubi cumulat DD. aſſerentes, talem praxim vigere Belgii, Galliæ, & Germaniæ; ubi tribus, vel quatuor horis ante Solis ortum Miſſa celebratur, ut operarii eam audiant antequam eant ad opera; Sol enim ibi ſerò nimis oritur.

35

Quartum dubium eſt, *An Epiſcopus iter agens poſſit ante Auroram celebrare; vel concedere, ut coram ſe celebretur?* Reſpondent affirmativè Doctores, inter quos Emin. Card. de Lugo *d. diſp.* 20. *n.* 17. per Gloſſam *in cap. fin. Verb. Indulgemus. De Privileg. in 6.* & Tamburinus *d.* §. 4. *num.* 6. Qui eamdem facultatem diſpenſativam erga ſuos ſubditos extendit ad Prælatos Regulares, honeſta interveniente cauſa. 36

Quintum dubium. *An Aurora attendenda ſit phyſicè, ſeu mathematicè ad licitam celebrationem; itaut Miſſa non ſit incipienda, niſi cum cœperint crepuſcula ejus videri?* Reſpondetur ex mente omnium Theologorum noſtri temporis, ſumendum eſſe Auroræ tempus moraliter; adeòut Miſſam incipere liceat aliquantulum ante ortum Auroræ, dummodo Sacrificium finem ſequatur naſcente Aurora. Tamburinus *d lib.* 1. *cap* 6. §. 4. *num.* 2. Emin. Card. de Lugo *De Euchar. d. diſp* 20 *num.* 32. *&* 33. Bonacina *de Euchariſtia diſp.* 4. *quæſt. ult. punct.* 9. *num.* 4. Collegium Salmantic. *tom.* 11. *De Sacramentis in genere d. tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 33. ubi plures cumulat. Et noviſſimè Emin. Cardinalis Brancatius *in Diſſertatione de Privileg. Cappell. Cardin. pag.* 10. *Verſ. Aſſerendum igitur*. Quæ Diſſertatio impreſſa eſt etiam in Diana Coordinato *tom.* 9 *tract.* 7. *reſ.* 49. & in veteri *part.* 6. *tract.* 8. *reſolut.* 40. 37

Sextum dubium. *An ſubſiſtant Privilegia pluribus Religionibus per Pontifices Romanos antiquitùs conceſſa celebrandi Miſſam vel ſtatim poſt mediam noctem, vel per aliquas horas ante Auroram?* Pro intelligentia ſciendum, quod *Martinus V. anno* 1424. conceſſit Fratribus S. Hieronymi Hiſpaniæ, ut poſſint dici Miſſę quotidie in eorum Monaſterio ſaltem per unam horam ante Albam, ſeu Auroram. *Eugenius IV. anno* 1426. indulſit Monachis S. Juſtinæ de Padua; ut in itinere, vel alia honeſta de cauſa celebrare poſſint ante diem, & uſque ad nonam incluſivè. *Sixtus IV.* facultatem 38

tem dedit Minoritis celebrandi, cauſa neceſſitatis ante, & poſt horam ſtatutam ab Eccleſia. *Innocentius VIII. anno* 1486. conceſſit Eremitis S. Auguſtini, ut expleto matutinali officio etiam ante lucis Auroram Litare valeant. *Alexander VI. anno* 1499. idem elargitus eſt Benedictinis Valliſoleti. *Julius II. anno* 1507. hoc idem impertivit Olivetanis; nec non *Anno* 1512. Canonicis Regularibus S. Auguſtini Congregationis S. Salvatoris. *Leo X. anno* 1513. eamdem licentiam dedit Monachis Camaldulenſibus celebrandi ante diem, & uſque ad horam nonam. Minoritis autem illicò poſt Matutinum, vel etiam ante, & poſt Meridiem; quæ omnia tùm Privilegia, tùm vivæ vocis oracula refert P. Auguſtinus à Virgine Maria Carmelita Strictioris obſervantiæ *in Compendio noviſſimo Privilegiorum omnium Religioſorum Verb. Miſſa à num. 2. & plurib. ſeqq.* Hæc autem omnia Privilegia ſubſiſtere, & eorum vigore poſſe Regulares omnes vel jure proprio, vel ob communicationem cum aliis celebrare ante Auroram, & poſt meridiem ad eorum libitum tenet Diana Coordinatus *d. tom. 2. tract. 1. reſol.* 102. *num.* 3. deſumpta *ex part. 10. tract. 12. & Miſc. 2. reſol.* 15. in qua alii ita ſentientes allegantur.

Porrò ſupradicta omnia Privilegia non ſubſiſtere eſt omninò aſſeverandum cum Doctoribus infra allegandis ex ra-
39 tionibus infraſcriptis. Primò, quia Concil. Tridentinum *ſeſſ. 22. in Decreto de obſervandis, & evitandis in Celebrat. Miſſæ* præcipit, *ne Sacerdotes aliis, quàm horis debitis celebrent; non obſtantibus privilegiis, exemptionibus, appellationibus, ac conſuetudinibus quibuſcumque.* Et hoc præceptum afficere etiam Regulares docet Barboſa *in Collect. DD. ibid. nu.* 32. Hieronymus Garzias *in Summa Morali tract. 3. diffic. 4. dub. 1. punct. 2. num.* 14. qui plures allegat; Aſcanius Tamburinus *de Jure Abbat. tom. 2. diſp. 5. quæſt. 7. num.* 5. & Perſicus *De Offic. Sacerdot. lib. 1. cap. 5. dub. 18. num.* 149. & per hoc Decretum Concilii eſſe revocata quæcunque Privilegia Regularibus jam conceſſa circa celebrationem Miſſę, latè probat Pignatellus *tom. 6. conſult. 12. per totam*. Secundò, quia B. Pius V. per Bullam IV. *Incipien. Sanctiſſimus. Anno* 1566. abrogavit Miſſas Veſpertinas, & eò magis nocturnas. Et Gregorius XIII. *Anno* 1573. per Bullam IX. *Incipien. In tanta*. revocavit omnia Privilegia Regularibus conceſſa in his, quæ ſunt contraria Decretis Concilii Tridentini, ut diximus ſupra *numer.* 16. quod fatetur etiam Pellizzarius *in Man. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 1. num.* 81. Tertiò, quia Sacra Rituum Congregatio declaravit, *Ante diem, & horis indebitis celebrare non licere, etiam vigore Privilegiorum ante Concilium Tridentinum conceſſorum*, de qua teſtantur Lezana *in Summa tom. 1. cap. 21. num.* 2. Et Barboſa *Deciſ. Apoſtolic. collect.* 476 *num.* 5. Et quartò quia ſic ſentiendum, & tenendum eſſe, ſcribit Emin. Card. Brancatius *in d. Opuſc. de Privileg. Capell. Cardin. pag. 15. & ſeqq. Verſ. Sed magna quidem mea ammiratione*. Ubi fundamentis contrariis doctiſſimè reſpondet.

Verùm quia Gregorius XIII. poſt Concilium Tridentinum, conceſſit Congregationi S. Juſtinæ de Padua, ut 40
ejus Monachi, *dum in itinere fuerint conſtituti, poſſint Miſſam celebrare ante Auroram, & poſt mediam noctem*, ut legitur apud Aſcanium Tamburin. *d. tom. 2. diſp. 5. quæſt. 7. num.* 5. Et idem elargitus eſt ipſe Gregorius XIII. *anno* 1578. Presbyteris Societatis Jeſu, de licentia tamen ſui Præpoſiti Generalis, teſte eodem P. Auguſtino à Virgine Maria *d. Verb. Miſſa num.* 25. Quia omnes Ordines Regulares communicant inter ſe quæcunque Privilegia ſibi ſpecialiter conceſſa, ut latiſſimè probat prædictus P. Auguſtinus à Virgine Maria *Verb. Communicatio Privilegiorum Mendicantium ſimul, & non Mendicantium*; ideò concludendum venit, poſſe omnes Regulares uti privilegiis Gregorianæ antedictæ, & aliis, ſi quæ ſunt, à Sede Apo- 41
ſtolica elargita poſt Tridentinum Concilium; quorum vigore ſaltem integra hora ante Auroram; & alia integra hora poſt meridiem poterunt abſque ſcrupulo celebrare; ut advertit d. Aſcanius Tamburinus *d. diſp. q. 7. nu. 6.* & Emin. Bran-

Brancatius *d. Opuſc. de Capell. Cardin. Privileg. pag.* 19. ubi obſervat, Privilegia Apoſtolica, poſt Concilium Tridentinum, ejuſdem decretis derogare, etſi Papa de Concilio mentionem non faciat, juxta doctrinam Barboſæ in *Collect. DD. ad ipſum Concil. ſeſſ.* 1. *numero ſecundo in Decreto de inchoando Concilio*.

42 Septimum dubium eſt. *An Eminentiſſimi S. R. E. Cardinales gaudeant eodem Privilegio celebrandi, vel celebrare faciendi ante Auroram, ac ipſum ſe extendat etiam ad eorum Capellanos, & familiares?* Et reſpondendum eſt affirmativè, tùm circa Eminentias ſuas, tùm circa eorum familiares, & Capellanos; quia ſicut participant de Privilegio quo ad locum, ut ubique cum Altare portatili poſſint Sacrum facere, vel audire, ut probavimus in tractatu de Euchariſtia *Deciſ.* 8. *num.* 16. ita fruuntur eodem quo ad tempus, itaut ſaltem per duas horas ante Auroram, & duas poſt meridiem, honeſta cauſa interveniente, tàm ipſi Eminentiſſimi ratione ſublimis Dignitatis, quàm eorum familiares litare valeant, ad tradita per Filliucium *tom.* 2. *tract.* 5. *cap.* 4. *numer.* 113. Alzedum *de Præſtantia Epiſc. part.* 1. *cap.* 13. *num.* 12. & per Emin. Brancatium *d. Opuſc. de Privil. Capell. Cardin. par.* 19. & 20. quod legitur impreſſum etiam in Diana Coordinato *tom.* 9. *tract.* 8. *reſolut.* 40. ut dictum eſt ſupra *numer.* 37.

43 Hinc anno 1670. Calendis Januarii, ego diſceſſurus Utriculo, ubi pernoctaveram, Romam verſus, cum Familia venerandæ memoriæ Eminentiſſimi Domini mei Cardinalis Gregorii Barbadici Epiſcopi Patavini, (qui properaverat ad Conclave, vacante Apoſtolica Sede per obitum Sanctiſſimi Clementis Noni,) volebam Sacrum facere per horam circiter ante Auroram; ſed cum diſtaret Eccleſia ab hoſpitio, & via ob glaciem eſſet difficilis, me Veterinarii rogarunt, ut ſtatim iter cum aliis arriperem, litaturus in Civitate Caſtellana, donec equi emeriti mutarentur. Annui: ſed cum ibi Eccleſia eſſet procul à via, iidem vectores petierunt, ut progrederemur iter uſque ad Burghettum, ubi non longè à caupona erat Oratorium publicum, in quo commodè celebraretur Miſſa. Ivimus: at reperimus Eccleſiam ſine hoſtiis, adeòut neceſſe fuerit, accelerare iter, & pervenire Arinianum, duabus circiter horis poſt meridiem. Uſurus privilegio, Familiaribus Cardinalium competente, petiit à Parocho facultatem celebrandi, ne tota familia Cardinalitia eo die ſacro ſine Miſſæ auditione maneret. Agreſtis, & ruſticus homo ille me repulit, dicens, ſe velle Veſperas cantare: ſed ſuperveniens ejus Capellanus, qui aſſeruit, ſe aliàs à me Patavii examinatum, & ad Confeſſiones audiendas comiter admiſſum, ſumma humanitate ſtatim, & veſtes ſacras, & alia neceſſaria mihi exhibuit ad celebrandum; quod lætus feci, nimis enim cruciabar, prima die anni feſtiva Sacroſanctæ Miſſæ Sacrificio carere. Itaque capellano prædicto gratias egi, admiratus ejus memoriam erga me, atque gratitudinem; & ſuſcepto itinere cum eadem familia Cardinalitia ad Caſtrum novum in occaſu Solis pervenimus, & ſequenti die Romam ingreſſi, poſt quadrimeſtre audivimus creatum Pontificem Cardinalem Alterium, qui Clementis Decimi nomen aſſumpſit.

Octavum dubium requirit, *Quæ regula ſit ſervanda pro tempore celebrandæ Miſſæ in partibus Septentrionalibus, ſubjectis altitudini Poli ultra gradus* 63. qualia ſunt multa loca Islandiæ, & Nova Zembla; in quibus in æſtate dies longus eſt per ſex menſes; & in hyeme nox per alios ſex menſes; ut obſervat Ricciolius *in ſua Geographia lib.* 7. *cap.* 9. §. 5. & *ſeqq.* Pro intelligentia referenda ſunt verba doctiſſimi Ludovici Paſſeronii *in ſuo Opuſc. de Sphera lib.* 1. *cap.* 15. ubi agens de Zonis frigidis, ita ſcribit. *La Zona fredda Settentrionale, che è da noi la maggior parte conoſciuta, trovaſi habitata ſino à gradi* 82. *in certe Iſole lontane dal Polo otto gradi ſolamente.* Et paulò infra: *Sotto li circoli Polari, che è dove cominciano le Zone fredde, li lunghi giorni dell'eſtate ſono di* 24. *hore; il Sole à pena arriva ſotto l'Orizonte, che di nuovo torna* 44

na alzarſi. L' Inverno al contrario à pena arriva à farſeli vedere, che ſubito deſcende; ſenza ſortire intieramente; entrando poi avanti verſo i Poli, ſi trovano li giorni lunghi di ſettimane, e poi di meſi, ſino à ſei; di modo che, vi è chi non conta che un giorno, & una notte all'anno. Cum igitur dies ſit adeò prolixus, ut duret per ſex menſes in æſtate; forſan ſemel tantùm in ſemeſtre, Catholici ibi degentes litabunt? Et cum nox aſſequatur eamdem prolixitatem in hyeme, abſtinebunt à celebratione Miſſæ per integros ſex Menſes? Itaque ad hoc dubium, quomodo reſpondendum?

Duplex eſt reſponſio, quia duplex datur Regula pro tempore Sacrificii pe-
45 ragendi in regionibus illis borealibus. Una eſt, quàm firmarunt Doctores Romæ in Congregatione particulari, teſte Gavanto *in Rubric. Miſſal. part 1. tit. 15. num. 1.* & Magr. in *Hierolexico Verbo Miſſa*; quod ſcilicet, ubi non habetur aurora viſiva, & quæ conſpici oculis poſſit, attendatur Aurora moralis, illud nempè tempus, quo illi habitantes ſurgunt ad labores. Ecce Verba Gavanti. *Ubi non eſt Aurora phyſicè, attendatur ea moraliter, & politicè; quando ſcilicet ibi terminari ſolet hominum quies, & inchoari labor, juxta probatam regionum conſuetudinem. Qua de re opportunam movente quæſtionem Theodoſio Rubeo, in mathematicis peritiſſimo, juſſu S. D. N. Urbani VIII. in pleniore Congregatione coram Emin. Card. Oregio, ea benè diſcuſſa, ivimus omnes in hanc eamdem ſententiam 18. Septembris 1624.*

Altera Regula, & reſponſio eſt, quæ deſumitur ex Voto eruditiſſimi Viri P. Honorati Fabri Societatis Jeſu ſuper
46 hoc dubio dato, quod in ejus obſequium tranſcribere voluit antedictus Eminen. Card. Brancatius *in d. ſua Diſſer. de Privileg Capell. Cardin. pag. 22. & ſeqq.* quod ſcilicet, opera magneticæ acus reperiendus eſt meridies, atque medietas noctis; quæ quidem medietas tùm diei, tùm noctis cognoſcitur etiam ex umbra; quãdo Sol attingit lineam meridianam, vel in Zenith habitantium in illis regionibus, vel in oppoſito eidem in hyeme ſubtus terram. Idcircò à puncto meridiani deſumenda eſt Regula, ut antequam Sol ad ipſum perveniat, licitum ſit Miſſam celebrare; ſecus autem cum illud tranſiverit; prout etiam cum oppoſitam lineam meridianam intraverit, quæ indicat medietatem noctis, ea tranſacta, tempus certum determinari poterit pro licita celebratione, ut latiùs demonſtrat idem P. Fabri in concluſionibus ſeptem in eodem ſuo Voto firmatis; quibus ego addo ſequentia verba Paſſeronii *d. lib. 1. cap 15.* eumdem ſenſum breviter firmantia. *In queſto giorno coſi lungo l'ombra Meridiana, che ogni ventiquattro hore torna nel ſuo luogo, ſerve loro per determinare il tempo, diſtinguendolo in tal modo, che ponno regolarſi con la Chieſa, per ſapere quando arrivano le feſte, e coſi ancora le Vigilie, acciò non ſia chi li creda eſenti dal digiuno.*

Nonum dubium eſt: *An in celebrantibus Miſſam ante Auroram dari poſſit parvitas materiæ reſpectu temporis, quæ ex- 47
cuſet celebrantem à peccato mortali?* Et videbatur dicendum, non dari parvitatem temporis excuſantem à mortali, ad exemplum eorum, qui comedunt carnes parùm ante dimidiam noctem, quæ ſuccedit Vigiliæ de præcepto; vel eorum, qui parùm poſt mediam noctem recitant officium diei antecedentis. Nihilominus communis Doctorum opinio eſt, dari parvitatem materię ratione temporis excuſantem illum, qui celebrat, ut compleat Miſſam ante Auroram à peccato mortali; adeòut ſi quis conficeret Sacrum per ſemiquadrantem horæ ante Auroram, nihil peccaret; ea ratione quia in hac materia tempus Auroræ non ſumitur phyſicè, & mathematicè (quemadmodum accipitur medietas noctis reſpectu uſus carnium, vel recitationis officii) ſed moraliter, & ad eſſe moraliter ejuſdem Auroræ; ideòque qui parùm per ante Auroram finiret Sacrificium, diceretur moraliter ſacrificaſſe in Aurora; qui autem ante Auroram notabiliter, puta per dimidium horæ (cauſa legitima ceſſante) litaſſet, in hoc caſu reus eſſet mortalis peccati, ut tradit Emin Card. de Lugo *De Euchariſtia diſp. 20. num. 36.* Et Quartus *in Rubr. Miſſal. d. part. 1. tit. 15. num.*

5. dub.

5. *dub.* 2. *Verſ. Secunda difficultas.*

Meridies tandem eſt alius terminus, ultra quem non licet Sacrum facere. Verùm ex communi praxi omnium
48 Civitatum, etiam meridies ſumitur morali modo, itaut non peccet, qui Miſſam incipit intra horam poſt meridiem, ut teſtantur Doctores plurimi, quos cumulat Diana Coordinatus *d. to.* 2. *tract.* 1. *reſol.* 104. *reſol.* 105. *reſol.* 106. *reſol.* 107. *&* *reſol.* 108. ubi abundantiſſimè de hoc puncto. Immò etiam ultra
49 unam horam poſt meridiem, poſſe abſque peccato initiari Sacrificium permittunt Theologi in ſequentibus caſibus. Primò in privilegiatis, in Epiſcopis, in Cardinalibus, & eorum familiaribus Capellanis, aliqua honeſta cauſa interveniente, præcipue itineris. 2. In collatione ordinum. 3. In funere Regum, vel Principum. 4. Ratione feſtivitatis, & concurſus populi, ne qui tardiùs accedunt ad Eccleſiam, diſcedant non audita Miſſa. 5. Si Miſſa ſolemnis cantetur, & in ea concio ſit habenda, ut ſæpè evenit Patavii in feſto Divi Antonii Confeſſoris, & Patroni; & quando Antiſtes prædicat in Cathedrali in ſolemnioribus feſtis; aut etiã in Quadrageſima, dum concio incipitur penes meridiem, & durat ultra horam, poſt quam reſervantur duæ, vel tres Miſſæ privatæ pro commoditate populi. 6 Ubi conſuetudo viget protrahendi initium Miſſæ etiam poſt unam, vel duas horas poſt meridiem ex urgenti cauſa, de qua ita ſcribit Gobat *in Theol. experiment. tract.* 3. *num.* 202. *Friburgi Helvetiorum eſt more receptum, ut quot annis Dominica præcedente feſtum S. Joannis Baptiſtæ, publicè in Templo Collegiato, quod illic magnificum viſitur, pro Dominis Secretis, ut vocant, aliiſque inferioris ordinis, toto antemeridiano tempore in Curia occupatis, Sacrum fiat duabus, tribuſvè horis poſt meridiem.* 7. Ubi neceſſe foret conſecrare, pro dando Viatico alicui in extremis exiſtenti; ut plenè Diana Coordinatus *in reſol. ſupra cit.* & præter DD. in eis allegatos tradunt Layman *d. lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 4. Tamburinus de Sacrificio *Miſſæ d. lib.* 1. *cap.* 6. §. 4. *à num.* 19. *& ſeqq.* & Quartus *d. par.* 1. *tit.* 15. *num.* 5. *dub.* 4. ubi concludit, quod *minor cauſa requiritur ad celebrandum poſt meridiem, quod olim erat licitum, quàm ante Auroram, quod numquam fuit licitum ſine diſpenſatione.*

Quod ſi quis petat, qua hora ſit meridies? Huic reſpondebimus, quod obſervet tabulam poſitam in fine Calendarii Patavini; in qua conſpiciet, menſibus Januarii, & Decembris meridiem 50
eſſe hora decimanona cum dimidia. Menſibus Februarii, & Novembris hora decimanona circiter. Menſibus Martii, Septembris, & Octobris hora decimaoctava circiter. Menſibus Aprilis, & Auguſti, hora decimaſeptima circiter. Menſibus Maii, Junii, & Julii hora decimaſexta, cum aliquibus minutis; advertendo, quod incipimus numerare horas ab occaſu ſolis diei antecedentis, ut ſolitos fuiſſe facere Athenienſes diximus *ſupra num.* 22.

DECISIO XL.

ARGUMENTUM.

Quia Sacrificium Miſſæ in Eccleſia eſt offerendum, agitur de Eccleſiarum ædificatione; & de quatuor generibus cauſarum in ea per Epiſcopos attendendis. Eccleſia debet reſpicere ad Orientem, & habere locum ſeparatum mulierum à viris. Eccleſia non eſt ædificanda ſine Dote; (idem de Altaribus) aliàs Epiſcopi, & eorum hæredes tenentur ſupplere in propriis bonis. Licentia Ordinarii eſt omninò neceſſaria pro fabricandis Eccleſiis. Quibus de cauſis poſſit erigi nova Parochialis? Regulares ſine licentia Papæ novas Eccleſias, & Conventus facere non poſſunt. Finis ædificandi Eccleſias Divinus cultus; non lucrum temporale.

SUMMARIUM.

1 *Locus Sacer neceſſarius pro Sacrificio Miſſæ offerendo.*
2 *Papa ſolus dat licentiam celebrandi Miſſam extra locum Sacrum.*
3 *Eccleſia benedicta, vel conſecrata requiritur pro celebratione Miſſæ.*
4 *Ædificatio Eccleſiæ requirit quatuor genera cauſarum.*
5 *Eccleſia ædificanda reſpiciat ortum ſolis æquinoctialem. Et cur?*
6 *Eccleſia S. Sophiæ de Padua conſecrata à S. Proſdocimo.*
7 *S. Antonii Confeſſoris Eccleſia, quo anno Paduæ ædificata?*
8 *Monialium S. Petri de Padua Eccleſia, & Monaſterium erectum Anno* 1026.
9 *Eccleſia S. Nicolai de Padua donata Monialibus S. Petri à Milone Epiſcopo Anno* 1090.
10 *Fontes aquarum antiquitus fiebant ante januas Eccleſiarum. Et cur?*
11 *Euchariſtia antiquitùs non in ore, ſed in manibus fidelium ponebatur.*
12 *Aquæ benedictæ uſus ab Apoſtolis introductus.*
13 *Sal poſitum in aqua benedicta quid ſignificet?*
14 *Mulieres in Templis ſtabant in loco ſeparato à Viris.*
15 *Pueri in lege Moſayca ſtabant in Templo tàm in loco Virorum, quàm in loco Mulierum.*
16 *Decreta SS. Patrum, ut mulieres in Eccleſiis ſteat ſeparatæ à Viris.*
17 *Mulierum ſeparatio à Viris in Eccleſiis Civitatum rara: Villarum jugis.*
18 *Paulus Vallareſſius Epiſcopus Concordien. laudatus, ejuſque Synodus.*
19 *Gregorius S.R.E. Card. Barbadicus Epiſc. Patav. commendatus.*
20 *Dos eſt aſſignanda ab ædificante Eccleſiam pro ejus manutentione.*
21 *Oleum effuſum à Iacob ſuper Lapide quid ſignificet?*
22 *Donatio Urbis Romæ, & Provinciarum facta à Conſtantino Magno Apoſtolicæ Sedi.*
23 *Conſtantinus Magnus Imperator potuit donare Urbem Romam Vicario Chriſti.*
24 *Dotis quantitas pro Eccleſia ædificanda pendet ab arbitrio Epiſcopi.*
25 *Cathedralium, Collegiatarum, Regularium, ac Parochialium Eccleſiarum Dos quanta requiratur?*
26 *Eccleſia S. Cajetani Terræ nigræ Diæceſis Paduan. quo anno, & qua occaſione fuerit ædificata, & quibus bonis dotata?*
27 *Dos pro Oratoriis publicis quomodo arbitranda?*
28 *Altaris in erectione an Dos aſſignanda?*
29 *Epiſcopi omittentes aſſignationem Dotis pro Eccleſiis, & Altaribus ædificandis peccant, & tenentur ſupplere de ſuis bonis.*
30 *Moniales redactæ in clauſuram abſque ſufficienti dote Monaſterii habent actionem contra Epiſcopum pro alimentis.*
31 *Heredes Prælati tenentur de ejus lata, levi, & leviſſima culpa.*
32 *Licentia Epiſcopi eſt neceſſaria pro ædificandis Eccleſiis.*
33 *Oratoria publica, ut erigantur, quid Epiſcopus attendere debeat?*
34 *Conditiones præſcribendæ ab Epiſcopo pro celebratione in Oratoriis publicis.*
35 *Parochialia Jura quæ ſint?*
36 *Parochialis Eccleſiæ novæ quibus de cauſis erectio concedatur?*
37 *Numeroſitas populi non admittit erectionem novæ Parochiæ; ſed deputationem aliorum Coadiutorum.*
38 *Viarum difficultas; & diſtantia eſt cauſa erigendæ novæ Parochiæ.*
39 *Eccleſiæ Campilongi de Olerio; & S. Caſſiani* della Roccha *cur, & quando factæ ſint Parochiales?*
40 *Oratorio publico exiſtente in loco*

diſtanti

diſtanti à Parochia, si Parochus velit ibi tenere Capellanum, non eſt nova Parochialis erigenda.

41 *Appellatio an detur à diſmembratione Eccleſiæ?*

42 *Eccleſiarum Regularium in ædificatione an ſufficiat licentia Epiſcopi?*

43 *Regulares nunc fundare non poſſunt novos Conventus ſine licentia Sedis Apoſtolicæ.*

44 *Monialium nova Monaſteria nunc Epiſcopi non erigunt ſine licentia Papæ.*

45 *Cultus divinus debet eſſet cauſa finalis ædificandi Eccleſias.*

48 *Eccleſias ædificare opus eſt Deo gratiſſimum, ac Deiparæ, & Sanctis.*

47 *Eccleſia S. Mariæ Majoris Romæ; & Eccleſia S. Mariæ Vicentię fuerunt fabricatæ ſic ipſa Deipara requirente.*

48 *Montis Ortoni Eccleſia, ac Cœnobium quando, & quomodo fabricatum?*

49 *Ludovicus Buzzacarenus Nobil. Patavinus fabricare fecit Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Monte Ortone.*

50 *S. Danielis Martyris Eccleſia Parochialis Paduæ quando, & qua occaſione fabricata?*

51 *Donatio Eccleſię cum omnibus ſuis bonis facta Monaſterio, facit eam de Menſa: & providetur ſine concurſu.*

52 *Lauretana Domus Sancta diſceſſit è colle fratrum, ejus Eleemoſynas inhiantium. Idem fecit aliud Sacellum Deiparæ in Tuſcia, in loco* vulgò il Caggio.

53 *Primus lapis benedicendus, & ponendus ab Epiſcopo in ædificatione Eccleſiæ.*

POſt explicationem temporis, in quo licitum eſt Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium tàm ſolemne, quàm non ſolemne offerre; convenit, ut agamus de loco, ad ejuſdem Sacrificii licitam immolationem neceſſario; videlicet de ædificatione Eccleſiarum; ſiquidem ex Apoſtolica traditione ſemper, & inviolabiliter obſervata, non alibi, quàm 1
in locis Sacris, Eccleſia Catholica per orbem univerſum conſuevit Sacrificare; ad quem effectum Sancti Apoſtoli Templa conſecrare, & Eccleſias conſtituere, in quibus Euchariſticum Sacramentum eſſet litandum uſque ab initio Chriſtianæ Religionis conſueverunt, ut latè oſtendimus ſupra *Deciſ. XII. à num. 47. & ſeqq.* ubi *num. 61.* firmavimus, ex jure Canonico antiquo, medio, novo, & noviſſimo prohibitum eſſe omnibus Sacerdotibus tàm Sæcularibus, quàm Regularibus celebrare Miſſam extra loca Sacra; illa ſcilicet, quę per Epiſcopos ritè, & rectè non ſint Deo dedicata; adeòut ſoli Summo Pontifi- 2
ci competat jus concedendi facultatem, aliqua rationabili cauſa exiſtente, ſacrificandi extra Eccleſias; ſivè in navibus, ſivè ſub dio, ſivè in Oratoriis privatis, de quibus pariter egimus in Deciſionibus *de Venerabili Euchariſtiæ Sacramento Deciſ. 8.* Et de hac loci Sacri neceſſaria conſtitutione plures extant Canones in Decreto Gratiani, videlicet *cap. Sicut non alii. 11. cap. Miſſarum ſolemnia 12. cap. Hic ergo. 14. & cap. Nullus Preſbyter. 15. De Conſecrat. diſt. 1.* ubi Gloſſa, & Doctores, qui adducunt concordantes.

Igitur ad effectum licitè offerendi incruentum Miſſæ Sacrificium; opus eſt, 3
habere Eccleſiam legitimè ædificatam, ritè, ac rectè benedictam, ſeu conſecratam; & idcircò in præſenti agendum eſt de legitima ædificatione Eccleſiarum; in ſequentibus autem Verba faciemus de earum benedictione, ſeu conſecratione.

Quod attinet ad Eccleſiarum legitimam ædificationem quatuor genera 4
cauſarum ſunt conſideranda, quæ in ea debent concurrere; nempe cauſa Materialis, Efficiens, Formalis, & Finalis.

Materialis cauſa, ubi agitur de ædificanda Eccleſia, concernit ſtructuram, & ædificium materiale ejuſdem, quod quidem tale eſſe debet, ut quantum fieri poteſt, imitetur ſtructuras, & ædificia Eccleſiarum primorum Chriſtianorum;

norum; etſi enim incertum ſit, qualia ea fuerint ante Conſtantinum; eò quia juſſu impii Diocletiani omnes Eccleſię fuerunt ęquatæ ſolo, ut obſervat Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic. libr.* 1. *cap.* 20. *num.* 4. nihilominus ex iis, quę fuerunt erectæ ab eodem Conſtantino Imperatore, & aliis piis Viris, atque Pontificibus ſtatim poſt ipſum, conſtat, anti-
5 quas Eccleſias imitatas eſſe Templum Hieroſolymitanum in multis, ſed præcipuè ut reſpicerent ad ortum Solis æquinoctialem, quamvis quod Templum Hieroſolymitanum haberet portam principalem verſus Orientem notet Menochius *in Storeis part.* 5. *Centur.* 10. *cap.* 83. Nihilominus Chriſtianorum Eccleſiæ proſpiciebant Orientem, quemadmodum ex Tertulliano, Euſebio, Iſidoro, & aliis demonſtrat idem Emin. Card. Bona *d. num.* 4. & in opuſculo *De Divina Pſalmodia cap.* 6. *§.* 2. & legitur in libro Apoſtolicarum Conſtitutionum *lib.* 2. *cap.* 61. ubi dicitur: *Eccleſia ſit longa inſtar navis ad Orientem converſa;* ea præcipua ratione, ut ſignificaretur æquanimitas Eccleſiæ inter proſpera, & adverſa; ut ex Durando *de Divinis offic. lib.* 1. *cap.* 1. *numer.* 8. notat Pax Jordanus *tom.* 1. *lib.* 5. *tit.* 8. *num.* 14. & in hoc ſitu, Orientem Solem in æquinoctio reſpiciente, fabricatæ ſunt hìc Patavii plurimæ antiquiſſimæ Eccleſię, inter quas, Eccleſia Præ-
6 poſituralis Sanctæ Sophiæ à Sancto Proſdocimo, diſcipulo Divi Petri Apoſtolorum Principis, primoque Patavino Antiſtite, conſecrara Anno Chriſti XLVI. ut teſtantur Portenarius *in Hiſtor. Patavina lib.* 9. *cap.* 2. Et Eques Sertorius Urſatus *in eadem Hiſtor. Urbis Paduæ part.* 1. *lib.* 1. *ad dd. Annos Chriſti*
7 *XLVI. pag.* 51. Eccleſia inſignis Divi Antonii Confeſſoris, quæ cœpit ædificari Anno Chriſti MCX. ſub nomine Sanctæ Mariæ Majoris, ut oſtendit idem Eques Urſatus *in d. Hiſtor. ad dd.*
8 *Annos pag.* 283. Eccleſia RR. ac Nobilium Monialium S. Petri, conſtructa cum earum Monaſterio Anno Chriſti MXXVI. ab Urſone Epiſcopo Patavino, prout ad dd. annos ſcribit ipſemet Eques Urſatus *pag.* 225. *&* 226. ubi ponit Inſtrumentum erectionis, & donationis ejuſdem Eccleſiæ, ac Monaſterii; nec non Eccleſia S. Nicolai de menſa earumdem RR. & Nobilium Monialium S. Petri, iiſdem dono data cum pluribus redditibus à Milone Epiſcopo Patavino Anno Domini MXC. de qua ad dd. Annos idem Hiſtoricus 9
Urſatus *pag.* 258. Quæ quidem Eccleſiæ fabricatæ ſunt verſus Orientem juxta normam orimitivorum temporum; quamvis non ita exactè id obſervaretur; & ad majorem populi, vel ſitus opportunitatem etiam ad alias Cœl lagas conſtruerentur converſæ Eccleſiæ, ut ſcribit Vualfridus Strabo *cap.* 4. & S. Paulinus Nolanus *epiſt.* 12. cujuſmodi ſunt in hac urbe Antenorea Eccleſia S. Juſtinæ Congregationis Caſinenſis, quæ reſpicit meridiem; & Eccleſia Cathedralis, Ponentem verſus. In atrio autem antes portas Eccleſiæ ſoliti fuere antiqui, fontes aquarum ponere, ne fideles illotis manibus Templum ingrederentur, tùm propter dictum Apoſtoli. 1. *Thim.* 2. 8. *Volo viros orare in omni* 10
loco, levantes puras manus; tùm ob reverentiam Sacroſanctæ Euchariſtiæ, quam Viri in manibus recipiebant, & ori admovebant, ut pluribus auctoritatibus probat Illuſtriſs. Epiſcopus Sarnel- 11
lius *in Baſilicographia cap.* 12. *numero* 3. Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic. libro* 2. *cap.* 17. *num.* 3. & nos diximus *in Deciſione XLIV. De Euchariſtia num.* 3. *&* *num.* 13. Prædictorum autem fontium, & aquarum naturalium uſui ſucceſſit in januis Eccleſiarum fons Aquę benedictæ, qua ſe aſpergunt, & ſignant fideles in ingreſſu, & egreſſu ad delenda peccata venialia, juxta inſtitutionem S. Matthæi Apoſtoli, de qua *in Conſtit.* 12
Apoſtol. lib. 8. *cap.* 20. & traditionem Apoſtolicam, quam confirmavit Decreto ſuo Alexander Papa primus, *Epiſt.* 1. *cap.* 5. relata *in cap. Aquam.* 20. *De Conſecr. diſt.* 3. ubi reddit rationem virtutis, quam habet Aqua benedicta divinis precibus & mixtione Salis; & de ea agunt Emin. Card. Baronius *Anno* 132. *num.* 3. *&* 4. ubi plures SS. Patrum auctoritates adducit. Eminent. Card. de Lauræa *in* 4. *ſent. tom.* 2. *de Sacram.*

*Pœnit. diſp.*15.*art.*12.*num.*331. Caſalius *de Veterib. Sacris Chriſtian. Ritib. cap.*36. & nos diximus in Deciſionibus Anni 1687. *de Sacramentis in genere & de Sacramentalibus in Quæſit. Menſis Decembr.*

13 Porrò per Salem ſignificari amaritudinem culparum, per aquam verò earum confeſſionem, ait Gloſſa *in cit. cap. Aquam*. Seu meliùs per utrumque denotari hypoſtaticam unionem æternę Sapientiæ, quam Sal repreſentat, cum natura humana, cujus ſymbolum eſt Aqua, advertit prælaudatus Illuſtriſſ. Epiſcopus Sarnellius *in d. Opuſc. Baſilicograph. cap.*12. *num.*4.

At inter cęteras obſervationes, quas
14 primitivi Chriſtiani in ædificatione Eccleſiarum adhibebant, & illa principalis erat, quod locus mulierum eſſet ſeparatus ab illo, in quo Viri, Templum ingredientes, morabantur; & hoc ad exemplum ipſius Templi Jeroſolymitani; in quo teſte Joſepho Hebræo *de bello Judaico lib.*5. *cap.*2. *& contra Appionem lib.*2. fęminę in eodem Templo ſtabant à viris ſegregatæ; quod etiam refert Barradas *in Evangel. tom.*2. *libr.*3. *cap.*39. *col.*5. his verbis: *In eo locus erat fęminis mundis ad Orientalem partem deſtinatus, muroque ab atrio virorum ſepa-*
15 *ratus*. Quod etiam confirmat Menochius in Hiſtor. Sacra *lib* 1. *cap.*15. *num.* 15. ubi alia teſtimonia adducit; oſtendens, licitum fuiſſe pueris adhuc in pupillari ætate exiſtentibus ingredi utrumque locum ſivè Virorum, ſivè Mulierum; & hac de cauſa Deiparam perdidiſſe JESUM annorum duodecim, cum aſcendiſſet ad Templum unà cum S. Joſeph, apud quem illum remanſiſſe putavit; prout è contra S. Joſeph opinabatur, Incarnatum Verbum Deiparæ Genitrici ſuæ in eodem Templo adhæſiſſe; & idem refert Durandus *de Divin. Offic. d. libr.*1. *cap.*1. *num.*46.

16 Quod autem in Templis Chriſtianorum eſſet hæc diviſio locorum; ut mulieres ſtarent à viris ſegregatæ, plurima decreta SS. Patrum congerit Illuſtriſſ. Epiſcopus Sarnellius *in d. Baſilicagraph. cap.*15. videlicet S. Clementis Papæ *in Apoſtol. Conſtitutionib. lib.*2. *cap.* 61. S. Ambroſii *in lib. ad Virginem Lapſam cap.*6. S. Joannis Chriſoſtomi *Hom.* 74. *in cap.*13. *Matth.* S. Auguſtini *lib.*3. *de Civit. Dei cap.*28. *& libr.*22. *cap.*8. & aliorum multorum; quorum etiam aliqui, choros ſuperiores conſtituerant pro mulieribus, quæ Divina audirent è feneſtris velo occluſis, prout hiſce temporibus audiunt Moniales; & ideò S. Gregorius Nazianzenus *in Somnis de Templo Anaſtaſiæ* Lyrico verſu ſic ſcripſit:

> *Denique Virginei cętus, Matronæ, & honeſtę,*
> *E tectis aures ad mea verba dabant.*

Demonſtrans, quid eſſet in uſu, dum ipſe Conſtantinopolitanam Eccleſiam regeret; in ea enim mulieres non immixtæ Viris, ſed in choris ſuper Eccleſiæ navibus conſtitutis, & Verbum Dei, & Sacrum Miſſæ Sacrificium audiebant, quod etiam refert Menochius *in Storeis par.*2. *Centur.*3. *cap.*42.

Receſſit ab aula hæc religioſa obſervatio noſtris temporibus; pauca enim 17
in Civitatibus ſunt Templa, in quibus ſeparatus ſit locus mulierum à loco Virorum; etſi in aliquibus conſignatæ ſint tabulæ per medium Eccleſiæ, ut ſegregatæ ſtent mulieres à viris, ſaltem tempore concionis. In Villis, ubi Epiſcopi ſatagunt, ne actibus immodeſtis loca ſacra offendantur; & Parochi zelo fervent, ut plebes debita reverentia ſtent in Eccleſia, ibidem ſeparantur viri à mulieribus per telas ſtragulatas poſitas; vel per ligneos cancellos, prout ſtatutum eſt in Synodo Diœceſana Concordienſi, anno proximè præterito 1697. 18
ab Illuſtriſſimo, & Reverendiſſimo Domino Paulo Vallareſſo Epiſcopo Vigilantiſſimo *cap.*8. *De Sacroſanctis Eccleſiis, & earum cultu nu.*12. his Verbis: *Fiat ſeparatio ſexus, ductis in medio Eccleſiæ aliquibus Cancellis Ligneis, vel lapideis congruo opere elaboratis, pro modo facultatis Eccleſiæ; pars autem Altari majori proximior detur viris; portæ verò majori vicinior mulieribus concedatur.*

Hoc idem inconcuſsè ſervatur in omnibus Eccleſiis ruralibus hujus Diœceſis Patavinæ, quas ferè omnes bis, terquè ego viſitavi cum Eminentiſſi-

mo,

mo, & Reverendiſſimo Sanctæ me-
19 moriæ Domino, ac Hero meo Religioſiſſimo Gregorio Cardinali Patavino; cujus cordi ſemper fuit Eccleſiarum reverentia; de qua caſus prudentiales proponere à me fecit Parochis omnibus, ut eorum ſollicitudo magis, ac magis excitaretur, *annis* 1681. *&* 1685. in quibus requiſitæ, & collectæ fuerunt induſtriæ; ne populi irreverentes ſint in Eccleſia; & ne ſuper eos veniat, quod comminatus eſt olim Deus per Ezechielem *cap.* 5. *Verſ.* 11. *Pro eo quod Sanctum meum violaſti in omnibus offenſionibus tuis*; *& in cunctis abominationibus tuis*; *ego quoque confringam*; *& non parcet oculus meus*, *& non miſerebor*. At de obſervanda reverentia in Templis Sacris legatur Sperellus in *Paræneſi Teleturgica cap.* 14. & ejuſdem *Serm. Paſtoral.* 18. *&* 37. *part.* 3. in quibus erudite differit, jura plurima promit, & exempla utilia adducit.

Efficiens cauſa, quæ concurrere
20 debet in Eccleſiarum ædificatione; eſt Dos, quam, Epiſcopo ſtipulante, aſſignare debet ille, qui Eccleſiam vult conſtruere. *Cap. Nemo Eccleſiam* 9. *de Conſecrat. diſt.* 9. Rota coram Emin. Card. Mantica *Deciſ.* 131. & Barboſa *alleg.* 20. *nu.* 2. Sicut enim Matrimonium carnale concludi non poteſt, niſi de Dote conventum ſit inter partes, & de ea per ſcripturam ſtipulatio fiat; ita ſervandum eſt, quando ædificatur Eccleſia, quæ tanquam Sponſa eſt Chriſto dedicanda. Archidiac. *in d. cap. Nemo num.* 4. Et quemadmodum Pater naturalis tenetur dotare filiam *l. fin. ff. de Dot. promiſſ.* ſic etiam qui conſtruit Eccleſiam; nam ejus pater reputatur, tenetur illi dotem aſſignare. *Abbas in cap. Cum ſicut. num.* 2. *de Conſecrat. Eccleſ.* Jordanus *d. tom.* 1. *libr.* 5. *tit.* 8. *num.* 15. Et hinc eſt, quod Patriarcha Jacob iter agens, cum in via erexiſſet Lapidem in titulum, *Geneſ.* 28. 18. qui erat ſymbolum Eccleſiæ, ſeu Templi Sacri, un-
21 de ait, *Quam terribilis eſt locus iſte? Non eſt hic aliud niſi domus Dei*. ſtatim fudit oleum deſuper, ad innuendam Dotis aſſignationem, quam facere debet, qui Eccleſiam vult conſtruere, juxta celeberrimum exemplum Magni Conſtantini Imperatoris, à quo cum fuiſſent erectæ in Alma Urbe Baſilicæ Lateranenſis, SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli, ac aliæ multæ; ditatæ pariter fuerunt non ſolùm pretioſis vaſibus, & ſuppellectilibus, ſed etiam ampliſſimis poſſeſſionibus; præter donationem ejuſdem Urbis Romæ, Provinciarum, & Civitatum plurimarum, quas ſemper poſſedit, & poſſidet Sedes Apoſtolica, 22
ac Romanus Pontifex; de qua donatione legitur *in tom.* 1. *Concilior. tit. de Munificentia Conſtantini Magni Imperatoris pag. mihi* 473. & habetur in Decreto Gratiani *cap. Conſtantinus*. 14. *diſt.* 96. ubi Barboſa *in Collectanea DD.* magnum cumulat numerũ eorumdem; à quibus veritas dictæ donationis defenſatur; inter quos Card. Turrecremata *de Pot. Eccleſ. libr.* 2. *cap.* 42. Burſatus *conſ.* 124. *lib.* 1. Navarrus *in cap. Novit. de Judic. num.* 77. Cevall. *Comm. contra commun. to.* 1. *q.* 345. Covarruvias *libr.* 4. *Var. Reſolut. cap.* 16. *num.* 8. & Marta *de Juriſdict. part.* 1. *cap.* 30. quibus noviſſimè addendus eſt Menochius *in Storeis part.* 4. *Cent.* 8. *cap.* 89. *&* Theodoſius Rubeus *in addit. ad Rotam Romanam part.* 3. *recent. Deciſ.* 2. Ubi *in ſecunda parte Annotationis à num.* 25. *& ſeqq.* confutat contrarium ſentientes, & reſpondet objectis per eos excogitatis, ac præcipuè, quod Conſtantinus Imperator non potuerit præjudicare Imperio, illius Provincias, Civitates, ac Urbem Romam alienando; 23
cum enim eidem Conſtantino Imperium ipſum fuerit à Deo clementer conceſſum per inſignes Victorias, prævio Signo Crucis, contra Maxentium tyrannum reportatas, dignum, & juſtum fuit, ut ipſe Conſtantinus Vicario JESU CHRISTI Filii Dei cederet aliquam Imperii partem, in qua decenter Sedem Apoſtolicam teneret; idcircò prædicta Conſtantini donatio veriùs, & propriùs fuit reſtitutio ipſi Deo facta; ut ſcribunt Canoniſtæ, & Theologi, longa ſerie citati per eumdem Theodoſium Rubeum *in Annot. ad d. Deciſ.* 2. *num.* 26. ad quem Lectorem remitto.

Quanta autem debeat eſſe Dos aſſignan-

gnan-

24 gnanda in ædificatione Eccleſiæ; pendet ab arbitrio Epiſcopi, habita conſideratione ad qualitatem Eccleſiæ, & ad numerum miniſtrorum, à quibus illi eſt deſerviendum. Gloſſa *in d. cap. Cum ſicut*, ubi etiam Abbas *num. 5. De conſecrat. Eccleſ.* Jordanus *d. lib. 5. tit. 8. num.* 16. adeòut pro Eccleſia Cathedrali conſtituendi ſint Ducati mille ſaltem an-
25 nui pro Epiſcopo; & duo mille pro Canonicis, & aliis Miniſtris; pro Collegiata verò inferiori ad minus Ducati octingenti; & pro Regulari, tot redditus, qui ſufficiant pro alimento ſaltem duodecim Religioſorum, ut advertit Jordanus *d. cap. 8. num. 17. & 18.* quamvis in præmiſſarum Eccleſiarum ædificatione non ſit multum inſudandum Epiſcopis in dotibus conſtituendis; ad ipſos enim non ſpectat concedere licentiam eaſdem Eccleſias ædificandi, ut infra probabimus, ſed ad Sedem Apoſtolicam. Mandoſius *de Signatur. gratiæ Verb. Erectio.* Azor. *part. 2. lib. 6. cap. 30. q. 4.* Vivianus *de Jurepat. lib. 1. cap. 1. num. 212.* & Loterius *libr. 1. q. 14. num 49.* Idcircò ſi Eccleſia ædificanda debeat eſſe Parochialis, curare debet Epiſcopus, ut ei aſſignetur dos centum ducatorum pro alimentis Rectoris ad præſcriptum S. Concilii Trid. *ſeſſ. 24. de Ref. cap. 13. Verſ. Ad hæc.* Aut ſaltem quinquaginta ſecutorum monetæ Romanæ, quæ relevant Ducatos Venetos Septuagintaquinque circiter, & hoc vigore Bullæ B. Pii Quinti, quę incipit: *Ad Exequendum &c.* in qua hanc quantitatem taxavit pro Vicariis perpetuis curam animarum exercentibus. Jordanus *d. tit. 8. num. 21.* Et ad hanc normam, anno
26 1673. ego propoſui Eminentiſſimo Domino meo Cardinali Barbadico Epiſcopo Patavino erectionem Eccleſiæ Parochialis S. Cajetani in Villa Terræ Nigræ, diſtantis per milliare circiter ab hac urbe Antenorea, extra Portam Pontiſcurvi; cum enim antiquitùs homines illius villæ eſſent ſub Parochiali S. Laurentii de Padua; at fabricatis mœniis novis hujus Urbis poſt annum 1509. à Veneta Republica; quorum portæ in Veſpere clauduntur, & non aperiuntur, niſi die ſequenti, orto Sole; cum de nocte non poſſent accedere ad Parochos S. Laurentii, ab iiſdem octo Ducati annui ſolvebantur antedictis hominibus Terræ Nigræ, ut à vicinis Parochis ruralibus ſibi neceſſaria in ſpiritualibus reciperent. Porrò ob tenuitatem ſtipendii; etſi adaucti per eoſdem homines etiam ad alia quinquaginta ſtaria frumenti; nullus reperiebatur, qui eorum curam ſpiritualem diligenter ageret, præcipuè ob difficultatem, & deficientiam viarum; quare in Viſitatione, anno prædicto, adiuvante eximia pietate eiuſdem Eminentiſſimi Antiſtitis fabricare feci nobilem Eccleſiam, ac domum pro Parocho; cui, ultra prædicta 50. ſtaria frumenti, à Communi ſolvenda, univit Eminentia ſua ſimplex beneficium S. Mariæ Callis Pluvigæ, habens in redditibus annuis alios Ducatos quinquaginta circiter; cū quibus ſatis proviſum fuit pro alimentando Parocho, habente etiam incerta; & eleemoſynas manuales quotidie pro Miſſa.

Pro ædificandis autem Eccleſiis non
Parochialibus, & Oratoriis publicis 27
(quarum plurima ſunt in hac Diæceſi Patavina) Dos taxanda eſt ab Epiſcopo, ut ſit congrua pro manutentione ædificii; & Sacrarum ſuppellectilium; nec non pro cereis, atque Miſſis feſtivis in die dedicationis, ſeu ſolemnitatis annuæ ejuſdem Eccleſię, vel Oratorii; & pro miniſtris in ea ſervituris, ut tradunt *DD. in cap. 1. de Cenſib.* & Jordanus *in cit. libr. 5. tit. 8. nu. 23. & 24.* advertens, hanc eamdem obligationem aſſignandi Dotem vigere, ubi etiam ageretur de reſtauranda Eccleſia jam diruta; vel de erigendò Altare; licèt enim qui dota-
vit Eccleſiam non videatur cogendus, 28
ut etiam aſſignet dotem pro Altaribus, ut conſulvit Joannes de Anania *conſ. 23. Incipien. P. Videtur.* Felinus *in cap. Ex parte il 2. n. 4. de Reſcript.* & Adden. ad Abbatem *in cit. cap. Cum ſicut. De Conſec. Eccleſ.* Nihilominus contrarium de Jure eſt verius. Gavantus *in Manual. Verb. Altare nu. 2. & 3.* Fuſchus *de Viſit. libr. 1. cap. 21. nu. 10.* & multò magis, ſi alius à Patrono Eccleſiæ velit Altare erigere; ne curſu temporis, Altaria ip-

ſa

ſa reddantur ſordida, & indecentia ex defectu ornamentorum, & luminum, prout, non abſque magna Religionis offenſa, conſpicimus in variis Eccleſiis. Quapropter S. Carolus in Concil. *Provinc. 7. tit. de Miſſis §. Quoniam obtinentes*. ſancivit: Ne Altaria conſtruantur, niſi cum cenſibus, qui ſatis ſint ad Sacerdotes, & clericos, eorum miniſterio idoneos ſuſtentandos; & jam conſtructa, niſi dotentur, deſtruantur; ut refert etiam Haymon Corius *in Epitome Concilior. Eccleſ. Mediolan. Verb. Altare.*
29 *nu. 25. & 26.* Et in hoc Epiſcopi debent vigilare, ſiquidem ultra culpam, à qua non videntur excuſandi, ſi ſine dote permittant Eccleſias, Oratoria, ſeu Altaria fabricari; tenentur ipſi in propriis bonis providere neceſſaria ad cultum divinum in eis exercendum; ut notat Gloſſa *in d. cap. Nemo Eccleſiam 9. De Conſecr. diſt. 1.* Item Gloſſa unica *in cit. cap. Cum ſicut*. ubi etiam Abbas *nu. 3. De Conſecr. Eccleſ.* Et Sperellus *Deciſ. 68. nu. 13.* exemplo clericorum, quos Epiſcopus ordinavit ſine patrimonio. *cap. 2. & cap. Epiſcopus. De Præbend.* Cum enim hæc proviſio dotis aſſignandæ ſpectet ad Officium Paſtorale; ſi Epiſcopus ſit negligens in ſuo Officio, datur actio contra ipſum, bonaque ſua, ut ſcribit S. Gregorius Magnus *Epiſtolar. libr. 12. cap. 10.* Incipien. *Januarius Subdiaconus*, ac etiam contra heredes ipſius in ſubſidium, ſi alibi non repeṙiantur redditus. Jordanus *d. libr. 5 tit. 8. num. 25.* cujus doctrina fretus ego aliàs
30 dixi, agendum eſſe pro ſuſtentatione Monialium in clauſura redactarum abſque ſufficienti dote Monaſterii, contra hereditatem Epiſcopi, nec non contra bona Vicarii ipſius, qui fuerant negligentes in ſufficientis dotis aſſignatione; præcipuè quia Sacra Congregatio *Epiſc. & Regular.* dando facultatem Epiſcopo erigendi earumdem Monialium Monaſterium, & clauſuram, præſcripſerat ipſi, ut ſe certum redderet, de quantitate reddituum annuorum, quos Fundatrix exhibuerat; & taxaverat numerum Monialium profitendarum; in utroque autem Epiſcopus, & Vicarius defecerant, contenti ſcilicet minori dote pro Monaſterio, & auſi majorem numerum Monialium ad Profeſſionem admittere, quæ paulò poſt nimia egeſtate opprimebantur; quare idem Epiſcopus, eoque defuncto, ipſius heredes; nec non ejus Vicarius in conſcientia tenebantur, & in foro exteriori adigi poterant, ad alendas ipſas Moniales. *cap. Si Epiſcopus §. fin.* & ibi gloſſa & DD. *de Præben. in 6.* Quaranta *Verb. Ordo*. Barboſa *Alleg. 20. num. 3.* ubi concordantes cumulat; & latè Sanchez *in Opuſc. Moral. lib. 7. cap. 1. dub. 34.* Sed hæc obiter ſint dicta; quę forſan me ſeverum conſultorem facient; ſed ſeveritatis notam incurrit, qui pro veritate reſpondet; verum eſt autem, heredem Prælati teneri pro ejus lata, levi, 31
& leviſſima culpa, ut docent DD apud Genuenſem *in Practicabil. Eccleſ. quæſt. 285.*

Formalis cauſa, quę concurrere debet in ędificandis Eccleſiis, eſt licentia, 32
atque conſenſus Epiſcopi; nullus enim poteſt locum Sacrum erigere, in quo Miſſę Sacrificium offeratur, niſi obtineat facultatem ab Epiſcopo Ordinario loci *d. cap. Nemo, & cap. Placuit. De Conſecr. diſt. 1. cap. Ad hæc. De Religioſis domib. cap Cum olim. Verſ. Inſuper. De Privileg.* Rochus *de Jurepatron. Verb. Conſtruxit, nu. 8.* Lambertinus *eod. tract. art. 3. 2. quæſt. princ. part. 1. à nu. 3. cum ſeqq.* Tholoſanus *Syntagm. Jur. libr. 2. cap. 1. à num. 10.* aliique Canoniſtæ, quos cumulat Barboſa *de Offic. & pot. Epiſc. alleg. 26. num. 1.* Porrò circa licentiam prædictam ab Ordinario concedendam, ut ritè, & rectè elargiatur diſtinguere oportet tria genera Eccleſiarum; aliæ enim ſunt Eccleſiæ ſimplices, quæ Oratoria publica vocantur; aliæ ſunt Eccleſiæ Parochiales, & aliæ Eccleſiæ Regulares; quapropter quotieſcunque prædictarum aliquam quis vult erigere, atque ædificare; ſcire debet Epiſcopus, quomodo ſe gerere debeat in elargienda licentia.

Quo ad ſimplices Eccleſias, ſeu publica Oratoria pro ſola Miſſarum cele- 33
bratione erigenda; debet primò Epiſcopus attendere an cauſa ſit honeſta, de qua infra in cauſa finali; non enim ad uniuſ-

uniuſcujuſque placitum eſt ſtatim relaxanda licentia fabricandi Oratoria publica; quæ ut plurimùm in uno capite augent Divinum cultum; in alio illum deſtruunt, quia avertunt populum à Parochialibus Eccleſiis, præcipuè in Villis; & rudes homines Evangelii explicationem non audiunt, vigilias de præcepto ignorant, devotionem erga ſuam Matricem perdunt, eamdemque ſolitis eleemoſynas privant. Secundò debent Epiſcopi obſervare ſitum, in quo Eccleſia, ſeu Oratorium publicum eſt fabricandum; ut ſit in loco decenti, procul à ſqualore, & immunditiis; domibusvè, aut apothecis, in quibus ſtrepitus, aliæque operationes Divino cultui repugnantes exerceantur. Iordan *d. libr.* 5. *tit.* 8. *num.* 14. Tertiò, cautus ſit Epiſcopus in præſcribendis conditionibus ſervandis ab illis, qui celebraturi ſunt Miſſam in eodem publico Oratorio, & ſimplici Eccleſia, ut no-
34 tavimus *in Tractat. de Eucbariſt. Deciſ.* 8. *num.* 11. & præcipuè quod feſtivis diebus nullus celebret ante Miſſam Parochialem, prout ſtatutum eſt in Synodo Barberina *anno* 1685. *part.* 1. *cap.* 10. *num.* 12. & advertit Biſſus *in Hierurgia Sacra tom.* 2 *Verb. Oratoria num.* 109. §. 2. & quod Miſſæ celebratio inibi fiat abſque præjudicio Jurium Parochialium; quæ quidem Jura ſunt exactio decima-
35 rum, oblationum, publicationes Matrimoniorum, benedictiones, funera, & alia ſimilia, quæ ad ſolos Parochos ſpectant, ut ſcribit Guttierez *QQ. Canonic. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 2. Ceccoperius *de Canonicis lib.* 3. *nu.* 70. Et Diana coordinatus *tom.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 29. deſumpta *ex part.* 9. *tract.* 1. *reſol.* 15. ubi alios Commentatores ponit.

Quo ad Eccleſiæ Parochialis ædificationem, & erectionem, Epiſcopus
36 non poteſt dare licentiam; niſi ob magnam neceſſitatem populorum; quæ quidem neceſſitas non conſideratur ad hunc effectum, niſi ob locorum diſtantiam, & difficultatem viarum, juxta *text. in cap. Ad audientiam*, ubi Gloſſa *in Verb. Magna difficultate*, *De Eccleſiis ædifican.* innovatum à Concilio Tridentino *de Reform. ſeſſ.* 21. *cap.* 4. ubi ſtatuit, quod *ſi populus ita numeroſus ſit, ut unus Rector non poſſit ſufficere Sacramentis adminiſtrandis, & cultui Divino peragendo, Epiſcopi cogant Rectores, vel alios, ad quos pertinet, ſibi tot Sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cultum divinum celebrandum. In iis verò* (Eccleſiis) *in quibus ob locorum diſtantiam, ſivè difficultatem Parochiani ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & divina Officia audienda accedere non poſſunt, novas Parochias, etiam invitis Rectoribus, juxta formam conſtitutionis Alexandri III. quæ incipit*: Ad Audientiam *conſtituere poſſint*. Idcircò duos caſus debet Epiſcopus diſtinguere. Unum, 37
ſi petatur erectio novæ Eccleſiæ Parochialis ob numeroſitatem populi? & in hoc caſu licentia eſt deneganda; quia providendum eſt ipſi populo excreto, per deputationem unius, vel plurium Sacerdotum, qui coadiuvent Parochum principalem in exercitio curæ animarum. *Rota Deciſ.* 484. *part.* 1. *recent.* & ita ab Epiſcopis Patavinis olim practicatum fuit cum Archipresbytero Conſyluarum; & cum Vicario perpetuo S. Fidentii de Meliadino; in quibus Eccleſiis retenta, ac ſervata unitate populorum, dati fuerunt Sacerdotes coadiutores in cura animarum; quod noviſſimè commendat Emin. Card. de Luca *in tract. de Parochis diſc.* 34 & 35. & *in Annotationib. de Concil. Trid. diſc.* 16 Alterum caſum, ſi agatur
de nova Parochiali erigenda ob nimiam 38
diſtantiam, & difficultatem viarum, ob quas vel ob excreſcentiam fluminum, vel hyberno tempore ob nives, vel glacies, vel lutum, difficillimum ſit iter ad matricem pro Sacramentis recipiendis, doctrinaque chriſtiana ediſcenda? & tunc deveniendum eſt ad erectionem novę Eccleſię Parochialis, compilato prius proceſſu; & receptis probationibus ſuper dicta diſtantia, atque viarum difficultate, ut tradit Antonellus *de Regimine Militan. Eccl. libr.* 1. *cap.* 2. §. 2. Rota *Deciſ.* 288. *part.* 2. *recent.* Barboſa *in Collect. DD. ad Concil. Trid. ſeſſ.* 21. *de ref. cap.* 4. *num* 7. & 8. & juxta hanc Conciliarem diſpoſitionem

Xx pre-

prelaudatus Eminentiſſimus, & Reverendiſſimus Dom. meus Cardinalis Barbadicus, me conſulente, erexit novam Parochialem in communi Campilongi, diſmembrando populum illius loci ab Eccleſia Parochiali Olerii, ad quam accedere non poterat in hyeme, niſi cum magna difficultate ob nives, & glacies: & eadem de cauſa pariter Parochialem conſtituit Eccleſiã *S. Caſſiani della Rocca*, cujus habitatores erant ſub Parochia *S. Mariæ de Arſie*; conſtiterat enim ex proceſſibus per me formatis, tùm in examine teſtium, tùm in oculari inſpexione viarum, locum habere debere Concilium Tridentinum antedictum; quod tamen non intrat, quando in partibus diſtantibus à Matrice, ſeu principali Eccleſia, adeſſet aliquod publicum Oratorium, in quo Parochus ſe paratum offerret manutenere unum

39

40 Sacerdotem, & Capellanum, qui Sacramenta adminiſtraret populis ibi degentibus; ut factum eſt ſub Parochia Archypresbyteralis Eccleſiæ Bregantiarum hujus Patavinæ Diœceſis; tunc enim Epiſcopus abſtinendo à diſmembratione approbat deputationem capellani, qui reſideat apud dictum Oratorium, & ibi Sacrum faciat, & curam animarum exerceat. Riccius *in praxi part.*1 *reſol.*486. Menochius *conſil.*477. *num.*9. Barboſa *ad d. Concil. Trid. ſeſſ.*21. *cap.*4. *num.*10. & Emin. Card. de Luca *ibid. dd. diſcurſ.*16. *& de Parochis diſcurſ.* 34. & 35. ubi arbitrium Epiſcopi habere magnam vim in his caſibus affirmat; prout etiam in detrahendis fructibus à Parochia veteri, iiſque applicandis novæ Parochiæ; punctum tamen laborioſum, & quod requirit magnam dexteritatem in Epiſcopo; ne lites ſeminet in Clero, & in populo; datur enim de

41 jure appellatio in hac materia; ad effectum tamen devolutivum, non ſuſpenſivum, ſi diſmembratio facta ſit in Viſitatione; ex Conc. Trid. *ſeſſ.*13. *de ref. cap.*1. *& ſeſſ.*24. *cap.*10. ut advertit Antonell. *d. lib.*1. *cap.*2. *nu.*12.

Quo verò ad Regulares Eccleſias, unâ cum Monaſteriis, ſeu Conventibus erigendas, & fabricandas, ſe involvunt Doctores, & obſcurè loquuntur; in docendo, an ſufficiat licentia Epiſcopi, vel etiam deſideretur facultas obtenta à Sede Apoſtolica; ut videri poteſt apud Barboſam *d. allegat.*26. *num.*4.

Cęterùm pro clara intelligentia hujus caſus quatuor tempora ſunt diſtinguenda iuxta doctrinam Fagnani *in cap. Non amplius num.* 56. *de Inſtitutionib. tom.*4. *pag. mihi* 219. Primum tempus eſt Juris antiqui *in cap. Quidam. cap. De Monachis, & cap. Cellulas* 18. *q.* 2. in quibus ſtatuitur, ſolam licentiam Epiſcoporum ſufficere ad erectionem fabricationem, & fundationem Eccleſiarum, ac Conventuum pro Monachis, & Regularibus. Secundum tempus eſt Conſtitutionis Bonifacii VIII. *in cap. Unico de Exceſſibus Prælator. in* 6. innovatæ poſtea cum adjectione pęnarum, in *Clement. Cupientes, in princ. De Pęnis*, in quibus prohibitum fuit Fratribus Mendicantibus nova loca, aut Monaſteria alicubi ad habitandum ſuſcipere, ſeu olim ſuſcepta mutare, vel in alios transferre abſque ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia. Undè hoc tempore inſpecto adempta erat Epiſcopis facultas, quam habebant ex diſpoſitione Sacrorum Canonum antiquorum, quo ad Eccleſias, & domus Mendicantium dumtaxat; ſalva tamen ea remanebat quoad Eremitas, & Monachos non mendicantes. Tertium tempus eſt Concilii Tridentini, quod in *ſeſſ.*25. *de Regular. cap.*3. *in fine*, decrevit, ne Eccleſię, & loca quorumcunque Regularium erigantur ſine licentia Epiſcopi Dięceſani; cujus decreti tenore reſtituta cenſetur antiqua facultas, Epiſcopis competens, dandi licentiam, de qua agimus, pro ædificandis Eccleſiis, & Conventibus quorumcunque Regularium; ut benè probat Fagnanus *in d. cap. Non amplius num.*60. *& ſeqq.* ubi *nu.*65. hoc confirmat ex conſtitutione Clementis VIII. *Incipien. Quoniam ad inſtitutum* (quæ eſt la 99.) edita *die* 23. *Julii*. 1603. in qua mandat Epiſcopis, ut in impertienda dicta licentia debeant prius vocare, & audire alios Regulares habentes Eccleſias, & Conventus in eadem Civitate, ſeu loco; & ſcrutari, an ſine aliorum detrimento commodè poſſint ſuſtentari. Quam

42

Con-

Conſtitutionem innovavit Urbanus VIII. per Bullam 25. *Incipien. Romanus Pontifex editam* 21. *Septembris* 1624. ex quibus claré patet, hoc tertio tempore attento, non fuiſſe neceſſariam licentiam Sedis Apoſtolicæ pro Eccleſiis, & domibus Regularibus erigendis, ſed ſatis eſſe conceſſionem Epiſcopi, ut in contradictorio judicio deciſum fuit à Rota *Deciſ.* 745. *part.* 2. *recent.* Quartum denique tempus eſt Bullæ Innocentii X. quę incipit *Inſtaurandæ*, publicatæ *die*
43 22. *Octobris*. 1652. In qua ex cauſis in procœmio expreſſis, facta extinctione, & ſuppreſſione Conventuum Virorum Regularium tàm mendicantium, quàm non mendicantium; in quibus ob parvum numerum Religioſorum Regularis diſciplina ſervari non poterat; prohibetur, ne deinceps quovis in loco fundentur Monaſteria, vel domus Virorum Regularium cujuſvis ordinis, nullo excepto, abſque Sedis Apoſtolicæ ſpeciali licentia; idcircò nunc nullam facultatem habent Epiſcopi pro ædificandis Eccleſiis, & Conventibus ad uſum Virorum Regularium, ut fuſiùs demonſtrat idem Fagnanus *in cit. cap. Non amplius ſub num.* 71. *de Inſtitut.*

Quod ſi quis petat, an prædicta Innocentiana Conſtitutio auferat Epiſco-
44 pis etiam poteſtatem dandi licentiam pro ædificanda Eccleſia, ac Monaſterio pro Monialibus? Reſpondet Fagnanus *d. num.* 71. negativè, quia ipſa loquitur tantùm de Religioſis viris; & ideò circa Moniales ſervandam eſſe de Jure antedictam temporum diſtinctionem, nam quod non mutatur, ſtare non prohibetur. *l. Sancimus. C. de Teſtam.* Nihilominus ipſemet Auctor *in cap. Grave. De Offic. Ordinar. num.* 53. *Verſ. Conſuevit*, circa tale dubium reſpondet, quod practica eſt, ut erectiones Monaſteriorum pro Monialibus fiant à Sede Apoſtolica, tùm propter gratias; indulgentias, privilegia, & exemptiones, quæ ab illa impetrantur; tum propter facultatem educendi Abbatiſſam ex aliis Monaſteriis pro novi Monaſterii inſtitutione; quę à B. Pio Quinto adempta eſt Epiſcopis; & ideò recurſus eſt habendus ad Sacram Congregationem Epiſcoporum, & Regularium, quę receptis informationibus, committit Epiſcopo, ut deveniat tanquam Sedis Apoſtolicę Delegatus ad fundationem petitam, & introducat clauſuram ad præſcriptum ejuſdem Sacrę Congregationis circa quantitatem introituum, & numerum Monialium; & ita practicatum fuit hic Patavii, anno 1686. in danda clauſura Monialibus S. Tereſię in Eccleſia, & Conventu S. Pauli, in Strata majori, penes pontem Molendinorum; agunt etiam de Requiſitis pro erectione Monaſteriorum Monialium Lezana *in Summa tom.* 1. *cap.* 25. *num.* 43. Gavantus *in Manuali Epiſc. Verb. Monialium Monaſteria*; & Barboſa *d. alleg.* 26. *num.* 7. *Verſ. Circa erectionem*, quos adire poterit pro ſui ipſius informatione quiſquis tàm egregium opus facere deſideraret.

Finalis tandem cauſa, quæ ab Epiſcopo eſt attendenda in elargienda licen- 45
tia fabricandi novas Eccleſias, illa eſt, quę concernit Divinum cultum; & honorem Sanctorum; adeòut ubi quis intenderet fabricare Eccleſiam ob temporalem quęſtum, ad eleemoſynas, ſeu oblationes colligendas, neganda eſſet omninò petita facultas juxta *tex. in cap. Si quis Baſilicam.* 10. *de Conſecr. diſt.* 1. *& cap. Eleutherius. ubi Gloſſ.* 18. *qu.* 2. Porrò eximium pietatis opus, Deo, Deiparę, ac Sanctis gratiſſimum eſſe fabricationem Eccleſiarum, & Templorum erectionem conſtat ex innumeris exemplis relatis per Bagattam *in Admirand. Orbis Chriſtiani tom.* 1. *libr.* 6. *cap.* 4. §. 4. *& tom.* 2. *libr.* 5. *cap.* 3. §. 1. ubi duo illa pręcipua; videlicet, Unum, quod legi- 46
mus in Breviario *die* 5. *Auguſti*, de Joanne Patritio Romano, & Uxore ejus, prole deſtitutis, & rogantibus Deiparam, ut cui relinquerent hereditatem, indicaret; nam *Nonis Auguſti, quo tempore in Urbe maximi calores eſſe ſolent, noctu Nix partem collis Exquilini contexit. Qua nocte Dei Mater ſeparatim Joannem, & Conjugem in ſomnis admonuit, ut quem* 47
locum nive conſperſum viderent, in eo Eccleſiam ædificarent, quæ Mariæ Virginis nomine dedicaretur; ſe enim ita vel e ab ipſis heredem inſtitui. Quod Joannes ad Liberium Pontificem detulit; qui idem per

ſomnium ſibi contigiſſe affirmavit. Alterum eſt, cuique noſtrum notiſſimum, quod narrat Franc. Barbaranus *in Hiſt. Eccleſiæ Vicentinæ lib.1. cap.89.* de Templo eidem Deiparæ ædificato, & dicato in monte Berico propè Vicentiam juxta commiſſionem cuidam Vetulæ à Genitrice Dei Maria datam; poſt cujus Baſilicę erectionem Cives illi à peſtilentia fuerunt liberati, anno 1426. à Chriſto nato.

His addatur ædificatio alterius ma-
48 gnifici Templi, ac Monaſterii Fratrum Eremitarum Ordinis S. Auguſtini de Monte Ortone, in hac Patavina Diœceſi paulò poſt facta, anno ſcilicet 1428. cuidam enim Petro Falconi infirmo, qui ad fontem aquæ Medicinalis ibi ſcaturiẽtis MARIA DEI GENITRIX apparuit; juſſitque ut in fontem deſcenderet, & ex eo tabellam, in qua Ejus, ac JESU CHRISTI filii ſui imago depicta erat, in imo aquę jacentem extraheret, populo oſtenderet, & annunciaret, ſe Protetricem futuram illius loci, in quo honorari volebat; & in teſtimonium veritatis ſanitatem reportaret. Ita factum à Petro ſtatim ſanitatem aſſecuto; ad cujus pręconia gentes ad ipſam ſacram Imaginem accurrentes, petitas gratias reportabant; ideòque Nobilis, ac pius Vir Ludovicus Buzzaccarenus, annuen-
49 te Petro Donàto Epiſcopo Patavino, fabricare cępit Eccleſiam prædictam, quæ hodie inſignis eſt Baſilica, ipſi Deiparæ dicata, miraculorum frequentia, atque continuatione inſignis; de qua pleniùs ſcribunt Scardeonius *Hiſtor. Patav. libr.3. Claſſ.15. fol.373* & Portenarius *de Felicitate Paduæ libr.2. cap.11. pag.76. & 77.*

Nec tacenda erectio Parochialis Eccleſiæ S. Danielis Martyris in hac Urbe Antenorea propè pratum Vallis, fa-
50 cta anno 1076. ex voto Epiſcopi Patavini Ulderici, ac totius Civitatis in die translationis Corporis ejuſdem Sancti Martyris ab Eccleſia S. Juſtinæ ad Cathedralem, ob inſolitum prodigium, quod evenit, & deſcribitur in lectione ſexta ipſiuſmet Divi, his verbis: *Sed cum portitores beatam Sarcinam extollentes extra Vallum deferre anniterentur, ſubitanei ponderis incremento, illam ita gravem ſenſere, ut neque progredi poſſent; neque ullo modo regredi. Ad hæc repens ſereni perturbatio aeris, fulgura Cęlo tonante ſparſa, præter temporis hyemalis morem; grandinis vehemens imber; larguſque pluviarum incurſus, ingentem toti Civitati metum incuſſere. Hinc trepidare omnes, grandia ſibi mala ominari, contumelioſè reprehendere eos, qui Cœnobium ſuo Martyre eſſe ſpoliandum conſuluerunt. Pius tamen Antiſtes in preces converſus jejunium ut indixit, vovitque DANIELI TEMPLUM eo loci, à quo dimoveri non patiebatur, ſtatim clarior diſcuſſis tenebris, ſedatiſque procellis, illuxit dies; & adeò leve beatiſſimum pondus evaſit, ut portatu agillimum geſtatoribus fuerit redditum.* Fuit igitur in adimplemento voti conſtructa ibidem Eccleſia, quæ nunc Parochialis eſt, S. Danielis, & ab eodem Antiſtite donata Monachis Caſſinenſibus S. Juſtinæ cum omnibus bonis, quibus tunc fuerat dotata, atque ditata; hujuſque donationis vigore effecta de eorum menſa juxta Rotam *part.7. recent. Deciſ.50. num. 11. & part.* 51
9. Deciſ.88. num.7. nunc Parochus inſtituitur in ea ad ſolam nominationem Monachorum abſque concurſu; & ex his ſatis apparet gratiſſimam eſſe Deo, Deiparæ, ac Sanctis erectionem Eccleſiarum ob finem Divini cultus.

E contra verò (ut dictum eſt) diſplicent Cœlo hi, qui ob terrena lucra Eccleſias ædificare, aut habere præſumunt. Notiſſima eſt translatio facta per Angelos Sanctæ Domus Lauretanę de colle propè Recinetum, in quo è 52
vicina Sylva deductum Sacrum illud pignus collocaverant, ob duorum fratrum, in quorum dominio prædictus collis erat, avaritiam; cujus cauſa indigni reputati ipſum amiſerunt; dum tertiò eadem Lauretana Domus ab illo colle deportata à Sanctis Angelis, alio in loco, ubi nunc requieſcit, poſita fuit, ut referunt Joannes Villanus *in ſua Hiſt. lib.7. &* Turſellinus *in eadem Hiſtoria S. Domus Lauret. lib.1. cap.8.* Conſimilem eventum narrat Bagatta *de Admirandis Orbis Chriſt. tom.1. lib.5. cap.5. §.8. nu.2.*

Sacel-

Sacellum, ſcilicet, Deiparæ dicatum, conſtructum in Territorio Aſciani propè Senam, in loco, *vulgò il Caggio*, in agro cujuſdam devoti Viri, poſt cujus mortem duo filii heredes, cum nimis altercarentur inter ſe pro dominio illius agri, & Sacelli, inhiantes eleemoſynis, quas ibi fideles faciebant, antedictum Sacellum à fundamentis evulſum, per aerem, Angelorum miniſterio, ad collem, *vulgò di Verſighe*, propè pagum Montis Sancti Savini in Tuſcia mirabiliter translatum fuit; ubi uſque adhuc in Eccleſia circa ipſum ędificata conſpicitur, interceſſioneque ejuſdem Virginis continua ibidem habentur miracula. Quapropter in ædificandis Eccleſiis finalis cauſa debet eſſe Divinus cultus, & animarum ſalus; non autem avaritia, vel temporale lucrum.

Corollarii loco ſciendum, quod licèt in ædificatione ſimplicium Eccleſiarum in Villis, ut plurimùm, omittatur be-
53 nedictio primi Lapidis; hæc tamen eſt per Epiſcopum ſolemni ritu facienda juxta præſcriptum Pontificalis Romani *part. 2. Rubr. de Bened. & impoſit. primi Lapid.* de cujus functionis praxi videatur Caſtaldus *lib. 2. ſect. 13. cap. 1.* & Barboſa *de Jure* *Eccleſiaſtico Univerſ. lib. 2. cap. 2. num.* 17.

DECISIO XLI.

ARGUMENTUM.

Conſecrationis Eccleſiarum materia, ad quatuor capita redacta, pleniſſimè explicatur. Et quia Conſecratio Eccleſiæ dicitur Encænia, Dedicatio, Inauguratio, & Sacramentum, plures de his vocibus dantur eruditiones, & præcipuè de Encæniis Iudæorum, ac de auguriis Romanorum. Eſſentialia Conſecrationis Eccleſiæ declarantur: Perſona conſecrans, ejus jejunium, Vigiliæ ante SS. Reliquias; ablatio oſſium hæreticorum, & infidelium; atque hos inter an ſit fœtus mortuus in ventre Matris? Vtrumvè Materni uteri Sectio ſit licita pro ſalute fœtus? Ablutionis parietum, Alphabeti Græci, & in cineribus impreſſi, Litaniarum, Altaris conſecrationis, Crucium unctionis, myſticæ cauſæ, & rationes redduntur; eruditioneſque dantur circa litanias Iudæorum, & Paganorum, Alphabeta, & eorum litteras numerales, cum pluribus curioſis quæſitis. Tandem exempla Eccleſiarum à cœlitibus miraculosè conſecratarum indigitantur.

SVMMARIVM.

1 *Celebrare Miſſam non licet extra locum ritè Deo dicatum.*
2 *Licentia Epiſcopi pro fabricanda Eccleſia non ſufficit, ut in ea Miſſa celebretur.*
3 *Sacerdos eſt puniendus, ſi celebret in Eccleſia non benedicta.*
4 *Conſecrationis Eccleſiæ quatuor nomina.*
5 *Encænia quid ſit?*
6 *Dedicatio undè dicatur? Et quid ſit dedicare? Et delicare?*
7 *Delubra cur nominarentur Templa?*
8 *Dedicare, & Conſecrare ſunt Synonyma.*
9 *Inauguratio, & Exauguratio quid ſint?*
10 *Titus Livius, & Florus de inauguratione Templorum.*
11 *Augurandi ars antiquiſſima; & quis auctores ejus?*
12 *Jo: Baptiſta Ceſſis Juriſconſultus laudatus.*
13 *Augures Romani quot fuerint? Et quando deſierint?* num. 16.
14 *Auguria è quibus rebus deſumerentur?*

15 *Au*

15 *Auguria etiam nunc licita quæ ſint?*
16 *Vrim, & Tummim in Rationali Aaronico, quid eſſent? Et de eorum virtute.*
17 *Auguria, & divinationes quo jure prohibita.*
18 *Sacramentum vocatur Conſecratio Eccleſiæ. Et quare?*
10 *Conſecrationis Eccleſiæ definitio, & ejus explicatio.*
20 *Conſecratio Eccleſiæ quo die facienda?*
21 *Jejunium præmittendum diei conſecrationis Eccleſiæ.*
22 *S. Caroli Borromæi jejunia, & Vigiliæ pro conſecratione Eccleſiarum.*
23 *Vrſinus Card. Archiep. Beneuent. laudatus.*
24 *Conſecratio Eccleſiæ à quo facienda?*
25 *Epiſcopus ſi decederet in conſecratione Eccleſiæ, quid agendum?*
26 *Eſſentia Conſecrationis Eccleſię in quibus conſiſtat?*
27 *Regulares, invito Diœceſano, non poſſunt uti alieno Epiſcopo pro conſecratione Ecclesiarum.*
28 *Privilegia antiqua Regularium contraria Concilio Tridentino nihil valent.*
29 *Suſpenſa eſt Eccleſia conſecrata ſine licentia Ordinarii.*
30 *Dos Ecclesiæ ſtipulanda ante ejus conſecrationem.*
31 *Reſtaurata Ecclesia quando sit denuò conſecranda?*
31 *Cadavera Infideli m, Hæreticorum, ſchiſmaticorum, & excommunicatorum exhumanda, & projicienda de Ecclesia ante ejus conſecrationem. Et an etiam Vſurariorum?*
33 *Infans mortuus abſque baptiſmo ubi ſepeliendus?*
34 *Mater ſi non poſſit parere infantem, an teneatur pati inciſionem ventris?*
35 *Fœtus ut extrahatur per ſectionem Ventris Materni tria obſervanda.*
37 *Cæſares cur vocentur Imperatores?*
37 *Conſecratio Eccleſiæ an ſit reiterabilis?*
38 *Dubium an Eccleſia fuerit conſecrata, quomodo reſolvendum?*
39 *Ritus præſcripti in Pontificali Romano ſervandi in conſecratione Eccleſiæ.*
40 *Reliquiæ Sanctorum neceſſariæ in Eccleſia conſecranda.*
41 *Miſſa celebranda eſt in conſecratione Eccleſiæ.*
42 *Miſſa Epiſcopi dicitur Solemnis, ſi in ea utatur Mitra, & baculo.*
43 *Patavinus Epiſcopus quomodo celebret Miſſam in feſto Corporis Chriſti?*
44 *Simonia eſt recipere pretium pro conſecratione Eccleſiæ. Et ejus pœnæ.*
45 *Procuratio an exigenda ab Epiſcopo pro conſecranda Ecclesia? Et an pro Ecclesia polluta reconciliandа?*
46 *Altare majus, vel aliud conſecrandum, dum conſecratur Ecclesia*
47 *Dedicatio Ecclesiarum inſtituta ab Apoſtolis; aucta à S. Silveſtro Papa.*
48 *Domus Dei cur vocetur Ecclesia conſecrata?*
49 Deus non in manifactis Templis habitat. Act. 17. 24. *quomodo intelligendum?*
58 *Octava Dedicationis* Ecclesiæ *annuatim celebranda eſt in præcepto.*
51 E*ncænia Hebræorum, de quibus* Jo. 10. 22. *de qua Dedicatione eſſent?*
52 *Indulgentiæ, quæ conceduntur ab* Epiſcopo *in conſecratione* Eccleſiæ.
53 *Translatio Anniverſariæ diei dedicationis* Ecclesiæ *in aliam diem quando, & quomodo facienda?*
54 *Ceremoniæ quæ, & quot ſervandę in conſecratione* Ecclesiæ?
55 *Myſticæ significationes Cæremoniarum in conſecratione* Ecclesiæ.
56 *Jejunium quare præmittatur in conſecratione* Ecclesiæ?
57 *Jejunium in primitiva* Ecclesia *quo-*

quomodo fiebat?
58 *Locuſtæ, quibus veſcebatur S. Joannes Baptiſta quid eſſent?*
59 *Reliquiæ Sanctorum quare adorentur tota nocte ante conſecrationem* Eccleſiæ?
60 *Circuitus triplex extra* Eccleſiam, *dum conſecratur ab* Epiſcopo, *quid ſignificet?*
61 *Litaniarum origo? inceſſio nudis pedibus.*
62 *Litanias an Hebræi habuerint?* Et *an* Ethnici *Romani? & numero ſeq.*
63 *Hoſanna quid ſignificet?*
64 *Litaniis addere aliquid eſt prohibitum.*
65 *Proceſſio in diebus Rogationum ad quot* Eccleſias *Paduæ olim iret?*
66 *Alphabeta Græcum, & Latinum in cinere, dum conſecratur* Eccleſia, *quid ſignificent?*
67 *Alpha, & Omega cur vocetur Chriſtus? Non autem Aleph, & Thau?*
68 *Alphabetum Hebraicum cur non fiat in conſecratione* Eccleſiæ?
69 *Alphabetum Hebraicum, & Græcum deſeruit pro numeris.*
70 *Alphabeti Latini quæ litteræ ſint numerales?*
71 *Cruces duodecim in parietibus* Eccleſiæ *conſecratæ quid innuant?*
72 *Cruces prædictæ cur inungantur, & illuminentur.*
73 Eccleſiæ *à cœlitibus conſecratę, & inauguratę.*
74 *Avenionenſis Cathedralis* Eccleſia *conſecrata à Chriſto Domino.*

POſt ædificationem Eccleſiæ, ad hoc ut in ea Sacroſanctum MiſſęSacrificium poſſit offerri, opus eſt, eamdem conſecrari, vel benedici; non enim licet extra locum ſacrum, vel benedi-
1 ctum, atque Deo ritè, & rectè dedicatum Sacrificare. *cap.* 1. & 2. *cap. Sicut.* 11. *cap. Miſſarum.* 12. *cap. Hic ergo* 14. *cum cap. ſeq. De conſecrat. diſt.* 1. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 22. *in Decreto de Obſerv. & evitan. in celebrat. Miſſæ.* Niſi ex urgenti, atque honeſta cauſa habeatur diſpenſatio ab Apoſtolica Sede, ut docuimus ſupra *Deciſ. XII. à num.* 54. & *ſeqq.* Et in Deciſionibus *De Ven. Euchariſtiæ Sacramento Deciſ.* 8. ubi materiam Oratoriorum privatorum ad effectum celebrandi in ipſis examinavimus; adeò ut non ſufficiat, Eccleſiam fuiſſe fabricatam de licentia Epiſcopi, 2
adhoc ut completa fabricatione ſtatim in illa liceat litare; ut opinatum fuiſſe Abbatem Panormitanum *in cap. ultimo num.* 3. *de Conſecr. Eccl.* ſcribit Pax Jordanus *tom.* 1. *lib.* 5. *tit.* 9. *num.* 82. quia ut ibi obſervat ipſe Jordanus, talis opinio ſubſiſtere non poteſt, repugnantibus ſupracitatis Canonibus Sacris, atque Rituali Romano, ſub Rubrica, *Ritus benedicendi novam Eccleſiam, ſeu Oratorium publicum, ut ibi Sanctiſſimum Miſſæ Sacrificium celebrari poſſit*; & ſi quis auſus eſſet celebrare in Eccleſia nondum benedicta, aut conſecrata, quamvis conſtructa de licentia Epiſcopi, eſſet graviter puniendus, ut notat ibidem prædictus Auctor; præterquamquod manifeſtè colligi poteſt ex Verbis 3
Abbatis Panormitani *in cit. cap. fin. num.* 3. eum non intellexiſſe de Eccleſia nondum benedicta, & multò minùs, hunc fuiſſe intellectum ejuſdem textus; utrobique enim ſupponitur, quod licèt Eccleſia non ſit conſecrata; fuerit tamen prius ad divinas Laudes deputata; quæ quidem deputatio fieri non potuit, niſi vel per conſecrationem, vel per benedictionem. *cap. Eccleſias* 26. *q.* 7. Quartus *in opuſc. De benedictionibus tit.* 2. *ſeſſ.* 10.

In præſenti igitur agendum eſt de Conſecratione Eccleſiæ; in ſequenti autem de Benedictione; & pro majori intelligentia ipſius Conſecrationis, quatuor ſunt exponenda, & examinanda.

1. *Quot nominibus nuncupetur Conſecratio Eccleſiæ?*
2. *Quid ſit Eccleſiæ Conſecratio?*
3. *Quot, & quibus cęremoniis fiat?*
4. *Quibus de cauſis, & Myſteriis?*

Quo ad Primum. Conſecratio Eccleſiæ quatuor nominibus ſolet nuncupari; dicitur enim *Encœnia*, *Dedicatio*, 4
Inauguratio, & *Sacramentum*. Appellatur *Encænia*, à verbo καινὸς, quod græcè

cè novum ſignificat; quia per conſecra-
5 tionem nova Domus Deo dedicatur, & novus locus ad ejus cultum exercendum conſtituitur; hinc conſecratio Templi Jeroſolymitani, & ejus anniverſaria Solemnitas, quam celebrabant Hebræi, vocata fuit ab Evangeliſta *Encœnia*, dum dixit: *Facta ſunt autem Encœnia in Hieroſolymis; & hyems erat, & ambulabat JESUS in Templo, in porticu Salomonis. Joan.* 10. 22. Super quibus verbis S. Auguſtinus *tract.* 48. *in Joan. circa init.* & legitur *in Homil. fer.* 4. *infra hebdom. Paſſ.* ita ſcripſit: *Encœnia feſtivitas erat Dedicationis Templi, Græcè enim Cenon dicitur novum. Quandocunque novum aliquid fuerit dedicatum, encœnia vocantur. Jam & uſus habet hoc verbum. Si quis nova tunica induatur, encæniare dicitur.* Et quotieſcunque in Scriptura Sacra, referuntur dedicationes Altaris, aut Templi, aut murorum Jeruſalem, textus Græcus utitur encæniorum vocabulis, ut pluribus exemplis demonſtrat Barradas, *Commentar. in Evangel. tom.* 3, *lib.* 4. *cap.* 16. *Verb. Facta autem ſunt Encænia.* Et idem docet Laurentius *in Amalthea Onomaſtica. Verb. Encænia.*

Dedicatio ulteriùs appellatur conſecratio Eccleſiæ à Verbo *Dico, dicas,*
6 quod ſignificat offerre, attribuere, & conſecrare; ut notat Voſſius *in Etymolog. Linguæ Latinæ Verb. Dico.* obſervans, quòd antiqui non *dedico* dicebant, ſed *delico*, à quo verbo proveniebat participium *delicatus* ideſt dedicatus; dicente Feſto: *Delicata dicebant Diis conſecrata, quæ nunc dedicata.* Idcirò hodie *delicatus* dicitur, qui vitam mollem ducit, & deſumitur à *deliciis*, quaſi à *laciendo* dictæ; teſte eodem Voſſio *Verb. Delicatus*; ſubdens, quod ab ipſomet verbo *Delicatus*, quatenus ſignificabat *dedicatum*, & rem Deo conſecratam, Veteres deduxere *Delubrum*; ideſt Templum ad Divinum cultum deputatum, quamvis Iſidorus *lib.* 15. *cap.* 4. velit, *De-*
7 *lubra* eſſe dicta à fontibus poſitis ante Templa, antequam enim in ipſa populi ingredentur, in ipſis fontibus diluebantur, ut faciunt Turcæ priuſquam intrent Meſchitas ſuas; & ſic *Delubrum* verè, & propriè dicebatur à *diluendo*; quapropter etiam hoc nomen adaptari poteſt noſtris Eccleſiis, in quarum januis habentur vaſa cum aqua benedicta, cujus ablutione fideles à peccatis venialibus diluuntur, ut innuimus ſupra *Deciſ.* 40. *num.* 12. & facit *text. in cap. Aquam.* 20. *De Conſecr. diſt.* 3. Quidquid ſit de etymologia, ſeu derivatione *Dedicationis*, certum eſt in Jure Canonico, ejus appellatione intelligi conſecrationem; & idem eſt dicere Eccleſiam dedicatam, ac Eccleſiam Deo conſecratam. *cap.* 1. & ibi Gloſſa *in Verb. Dedicanda. De Religioſis Domibus.* & eſt ſimile de Monachis, atque Monialibus, quæ conſecrantur Deo per religio- 8
ſam profeſſionem; dicuntur enim Deo dicati, ſeu dicatæ. *cap. Virginibus, & cap. Si quis Sacro.* 17. *q.* 1. & in ſpecie quod dedicare Eccleſiam ſit ipſam Deo conſecrare, habetur *in cap. Statuimus.* 1. *q.* 1. *cap. Placuit.* 1. *qu.* 2. *cap. Quæ ſemel* 19. *q.* 3. *& cap. Solemnitates. De conſecr. diſt.* 1.

Inauguratio etiam ſignificat conſecrationem; ob auctoritatem antiquorum, qui hac voce utebantur ad deno- 9
tandum rem aliquam eſſe Deo dicatam, & ſacratam, prout è contra, ſi quid Deo dicatum profanari contingebat, dicebant *exaugurari*, unde Titus Livius ſcribens de Tarquinio Superbo Romanorum Rege *lib.* 1. *Decad.* 1. ait: quod Tarquinius animum converterat; *Ut Jovis Templum in monte Tarpeio monumentum regni ſui, nominiſque relinqueret. Et ut libera à ceteris Religionibus area eſſet* 10
tota Jovis, Templique ejus, quod inædificaretur, exaugurare fana, ſacellaque ſtatuit; quæ aliquot ibi à Tatio Rege primùm in ipſo diſcrimine adverſus Romulum pugnę vota conſecrata, inaugurataque poſtea fuerant. Et Florus *Rer. Romanarum lib.* 1. *cap.* 7. de eodem Tarquinio ita ſcribit: *Tamen de manubiis captarum Urbium Templum erexit, quod quum inauguraretur, cedentibus ceteris Deis (mira res dictu) reſtituere Juventas, & Terminus.* Eadem Phraſis erat apud veteres, cum perſonarum conſecrationem enunciarent, idcircò idem Livius *lib.* 10. *Decad.* 5. narrat, quod *contentio inter C. Ser-*

vilium

vilium Pontificem Maximum fuit, & L. Cornelium Dolabellam duumvirum navalem, quem ut inauguraret Pontifex, Magiſtratu ſe ſe abdicare jubebat. & paulò poſt: *Religio indè fuit Pontificibus inaugurandi Dolabellæ, P. Cœlium Siculum inaugurarunt, qui ſecundo loco inauguratus erat.* Adhibebant autem hanc vocem *inaugurandi* priſci homines, de perſonis, vel rebus conſecrandis loquentes, quia ad actum conſecrationis non progrediebantur, niſi prius Augures conſuluiſſent, quibus annuentibus res, vel perſonas Diis conſecrabant; nam, ut ait Calepinus *in Verb. Inauguro. Apud veteres nefas erat, quempiam in dignitatem aliquam, aut Sacerdotium aſſumi, aut etiam ædem alicui Deorum conſecrari, niſi auguratò, hoc eſt addicentibus avibus.*

Augurandi ars antiquiſſima fuit, à Chaldæis ad Græcos, à Græcis ad Hetruſcos, & ab Hetruſcis ad Romanos
11 devenit. Hinc Romulus Summus *Augur* fuit; ideòque inſtituit Magiſtratus cum Auguris creari; & poſteri deindè niſi auguratò res gerebant; ut doctè ſcribit Jo. Baptiſta Ceſſis, Juris Civilis in
12 hoc publico Lycæo Patavino in prima Cathedra Profeſſor, ſtudentium forte præſidium, & ſtudii eximium decus, *in Opuſc. De Urbe Roma lib. 2. cap. 2. §. 15. De Augure.* Franciſcus Serra *in Synonymor. Apparatu Verb. Augur.* & noviſſimè Antonius Foreſtus *in Mappamundo Hiſtor. tom. 2. lib. 15. cap. 9. §. 4.* ubi oſtendunt, tres ab initio fuiſſe Augures Ro-
13 manos, deindè novem, poſtea quindecim, ſummæ quidem auctoritatis, & venerationis, de quorum habitu hęc ait Papinius 3. *Theb.*

Huc gemini Vates ſanctam canentis olivæ
Fronde comam, & niveis ornati tempora vittis
Evadunt pariter &c.

Captabant autem auguria, vel à cæde victimarum, vel à volatu avium, vel
14 ex extis ſpirantibus, ſeu à tripode, numeris, fumo, & hujuſmodi, undè Statius 3. *Theb.* dum Tireſiam Vatem Thebanum, (quem à Jove divinandi peritia ditatum Poetæ finxerunt) inducit vaticinantem, ſic inquit:

—— *Ille Deos non larga cæde juvencum,*
Non alacri penna, aut verum ſpirantibus extis,
Non Tripode implicito, numeriſque ſequentibus aſtra,
Turea nec ſupra volitante Altaria fumo, &c.

Sed ab avium volatu, & garritu pręcipua erant auguria, ſic dicta, quaſi *aviguria*, quamvis etiam à pullis, & à quadrupedibus ea deducebantur, approbata etiam ab Ariſtotele *lib. 9. de Hiſtor. animal. cap. 21.* Etſi à Cicerone proſcripta *lib. 2. de Divinit.* ut benè obſervant 15
Foreſti *d. lib. 15. cap. 9. §. 4.* Et Martinus Delrius *Diſquiſit. Magicar. lib. 4. cap. 2. q. 7. ſect. 2.* advertens, licita eſſe tantummodò auguria ex cantu, volatu, garritu, vel motu animalium circa futuram pluviam, ſerenitatem, vel tempeſtates, eò quia naturali inſtinctu illas præſentiunt, quod doctè probat Baldellus *in Theolog. Moral. tom. 1. lib. 4. diſp. 11.* ex doctrina S. Thom. 2.2. *q. 95. artic. 7.* Leſſii *lib. 2. cap. 43. num. 45. & ſeq.* Azorii *part. 1. lib. 9. cap. 15. in fine*; & Sanchezii *in Decal. lib. 2. cap. 38. num. 38.* quod etiam à nobis dictum fuit in *Opuſc. de prima Mundi ætate diſcurſ. 6. pag. 52.*

Augures prædicti durarunt Romæ uſque ad annum Chriſti CCCXC. ut obſervat prælaudatus Jo. Baptiſta Ceſſis *d. cap. 2. §. 15.* adeò profundas in opinione hominum radices tenebant, quæ ad huc pullulant apud aliquos, ut oſten- 16
di *in Erotemat. Eccleſ. cap. 23. & cap. 24.* Sed id mirum eſſe non debet; nam etiam apud Hebræos ab initio Sacerdotii Aaronici hoc jus augurandi in rebus dubiis reſervatum videbatur Summo Pontifici; dum Deus juſſerat Moyſi inter alia Veſtimenta, & Ornamenta Aaronis, quod poneret *in Rationali judicii Doctrinam, & Veritatem.* Hebraicè *Urim, & Tummim. Exod. 28. 30.* ex quorum vel inſolito ſplendore, vel alia notabili mutatione Deus oracula reddebat conſulentibus. Quapropter David dubitans de modo aggrediendi Philiſthæos, conſulvit Dominum, mediante ſcilicet Summo Sacerdote, qui in-

tellexit utique *in Urim, & Tummim* quomodo David ſe gerere deberet, ut vinceret; prout legitur. 2. *Reg.* 5. 23. *nec non* 1. *Paralip.* 14. 10. Quid autem eſſent *Urim, & Tummim*, an Lapides pretioſi poſiti in Rationali Aaronico? an aliquid aliud? diſputant Scripturiſtæ, quos cumulat Tirinus *ad Exod. d. cap.* 28. *verſ.* 30. quos Lector curioſus poterit indagare; illud unum hic adnotando; prædictum Oraculum, ſeu Reſponſa per *Urim, & Tummim* ceſſaſſe in captivitate Babylonica, nec amplius revixiſſe, ut ex Serario demonſtrat ibidem Tirinus, reſpondiſſe Jaddum Summum Pontificem Hebræorum Alexandro Magno ſciſcitanti eventum de Bello Perſico. Et de his plura Menochius in *Storeis p.* 2. *Cent.* 3. *cap* 9.

Porrò omnes divinationes humanas, & auguria prohibet tùm Jus Divinum.
17 *Levitic.* 18. *Non augurabimini. Deuter.* 18. *Non inveniatur in te, qui obſervet auguria. & Jerem.* 27. *Nolite audire divinos, & ſomniatores, & augures.* Ea ratione quia, *Divinatio erroris, & auguria mendacia, vanitas eſt. Eccleſiaſt.* 34. 5. tùm jus antiquum Canonicum *cap. Illud. & cap. Sed & illud* 26. *qu.* 2. *cap. Si quis ariolus. cap. Si quis Epiſcopus. cap. Aliquanti. cap. Si quis clericus. & cap. Auguriis.* 26. *q.* 5. tùm etiam Jus Pontificium noviſſimum per Conſtitutionem XVII. Sixti Papæ V. Incipien. *Cœli, & Terræ Creator Deus. die* 5. *Januarii* 1586. & per aliam Conſtit. Quæ incipit: *Inſcrutabilis &c. CXIII.* Urbani Papæ VIII. *diei* 31. *Martii* 1631. Quas commentatur Novarius *in Summa Bull. part.* 1. *Commentar.* 14. adeòut in præſenti ablatis augurirorum antiquis erroribus, remanſerit tantummodò nomen *inaugurationis*, quo appellatur conſecratio rerum, & perſonarum; earumque dedicatio ad Divinum cultum, prout de Templis, & Eccleſiis ſcribit Bagatta *de Admiran. Orbis Chriſt. tom.* 2. *lib.* 5. §. 2. *tit. Eccleſiæ Cœlitùs inauguratæ.*

Sacramenti tandem nomine condecoratur dedicatio, & conſecratio Ec-
18 cleſiæ, lato tamen ſenſu ſumpto, quatenus eſt ſignum myſticum tùm cæleſtis Templi, tùm animæ ſpiritualis, quæ Dei habitatio eſt, continens ſignificationem, ut infra in quarto puncto demonſtrabimus; quapropter conſecratio Eccleſiæ ſæpè in jure vocatur Sacramentum. *cap. ult.* 1 *q.* 3. Gloſſa *in capit. De fabrica. Verb. innovata. De Conſecr. diſt.* 2. Undè fit, ut ſi Epiſcopus recipiat pecuniam ob Eccleſiæ conſecrationem, dicatur committere Simoniam. Jo. Andr. Innocentius, Abbas, & alii Canoniſtæ *in cap. Cum ſit. De Simonia*; ut dicemus infra in definitione.

Quoad ſecundum. Conſecratio Eccleſiæ *eſt actio ſacra, per quam Pontifex Templum legitimè erectum, vel pro majori* 19
parte reſtauratum, expurgatum ab omni immunditia, non amplius conſecratum, vel de cujus conſecratione nullum eſt indicium, ſolemni forma, ac ritu; cum Reliquiis Sanctorum, & celebratione Miſſæ, gratis, unà cum Altari, Deo dedicat; & ut ſit Domus Dei, & locus ſacer, in quo preces & ſacrificia Deo offerantur: & annuatim Feſtum dedicationis celebretur. Hęc verba definitionis continent in ſe eſſentialiter quidquid ſpectat ad Eccleſiæ conſecrationem, ut facilè deprehendet ſtudioſus Lector ex eorumdem verborum ponderatione. Itaque primùm dicitur, quod conſecratio eſt *actio Sacra*; quæ verba ſtant loco generis, plures ſunt enim actiones Sacrę, quę fiunt ab Epiſcopis, & præcipuè in adminiſtratione Sacramentorum, conſecratione Oleorum, Sacerdotum, Virginum; Alta- 20
rium portatilium, & aliæ hujuſmodi. Hinc eſt, quod ob reverentiam hujus actionis Sacræ, & ſi omni die fieri poſſit; decet tamen, ut fiat die Dominico, vel alio feſtivo. *DD. in cap. Tua. De Conſecrat. Eccl. vel Alt.* Barboſa *de Jure Eccleſ. Univerſ. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 39. Jordanus *tit.* 5. *tit.* 9. *num.* 11. Ulterius jejunium eſt ſervandum die, quæ præcedit huic actioni Sacræ, tùm à populo, 21
qui petit ſibi Eccleſiam conſecrari, tùm ab ipſo Epiſcopo, qui facturus eſt eamdem conſecrationem; præter orationem, & vigilias nocturnas, ut diſponit Pontificale Romanum *ſub Rubric. de Conſecr. & Dedicat. Eccleſ.* Idcircò legitur in vita S. Caroli Borromei *lib.* 8. *cap.* 10; quod ipſe Sanctus Archiepiſcopus

Con-

Conſacrò più di trecento Chieſe, & Altari;
22 *e fù notato come in dieciotto giorni ne conſacrò quatordeci; ſpendendo otto hore continue in cadauna di quelle funzioni; oltra le vigilie della notte precedente; & il digiuno di pane, & acqua del giorno avanti.* Quod etiam refert Criſpinus *de Viſit. Paſtorali part.* 2. §. 15. *num.* 4. Et prælaudatus Epiſcopus Sarnellius *in ſua Baſilico-*
23 *graphia cap.* 48. *num.* 17. ubi de Eminentiſſimo Cardinali Urſino, nunc Archiepiſcopo Beneventano, (cujus nomen Purpuræ ſplendore, ac radiis virtutum ubique refulget) hæc ſubdit: *Ed il mio Eminentiſſimo Signore, il Cardinale Orſini, hoggi Arciveſcovo Beneventano, che tutto di preme le adorate veſtigie del mentovato Santo, in dodeci anni della ſua Pontificale ordinatione, hà ſolennemente dedicato trentaſei Chieſe, e quarantaſette Altari fiſſi, oltre à quelli delle accenate Chieſe conſecrate, con altretanto diſpendio di tempo, & applicatione, e con lo ſteſſo Rito, come hò havuto io la ſorte di vedere; e mettere in nota.*

Dicitur in definitione *Per quam* (ſcilicet actionem Sacram) *Pontifex*; videlicet Epiſcopus Diæceſanus; quamvis
24 enim antiquitùs eſſet neceſſaria licentia Sedis Apoſtolicæ pro conſecrandis Eccleſiis. *cap. De locorum. cap. Præcepta Synodalia. cap. Baſilicas. & cap. Certum eſt. De Conſec.* 1. hodie tamen dictis canonibus derogatum eſt; & ſolius Epiſcopi Diæceſani auctoritas ſufficit, ad hoc ut vel ipſe, vel alius Antiſtes de ejus licentia hanc dedicationem faciat. *cap.* 2. *de Conſecrat. Eccleſ.* Jordanus *d. lib.* 5. *tit.* 9. *num.* 6. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. allegat.* 27. *num.* 1. *& de Jure Eccleſiaſt. Univerſ. d. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 30. & 31. itaut ſimplici Sacerdoti hæc functio demandari non poſſit. *cap. Aqua de conſecrat Eccl.* Ugolin. *de officio Epiſc cap.* 28. *num.* 1. Niſi ei demandetur à Papa. Jordanus *d. tit.* 9. *num.* 5. qui advertit *num.* 7. & 8. quod plures Epiſcopi poſſunt ſimul convenire in unius Eccleſiæ dedicatione, ſicut factum fuit tempore Conſtantini Magni pro majori pompa, & ſolemnitate; ſed unus tantùm Epiſcopus debet eſſe Conſecrator; ille ſcilicet, qui linit oleo Sacro duodecim Cruces inſculptas in parietibus, debitam formam proferendo: undè fit, quod ſi Epiſcopus in conſecratione deficeret ob improviſam infirmitatem ante unctionem ipſarum Crucium, repeten- 25
da eſſet tota functio Sacra ab alio Epiſcopo; at decedente Epiſcopo poſt linitas Cruces; ſatis foret continuare functionem, & ſupplere ea, quæ deſunt per alterum Antiſtitem, ut reſpondit Sacra Rituum Congregatio *in Una Ulixbonen. die* 12. *Aprilis* 1614. ubi accidit hic caſus, quem refert Barboſa *d. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 52. ea ratione, quia 26
Conſecrationis Eccleſię eſſentia conſiſtit in ungendis Sacro Chriſmate ipſis duodecim Crucibus; & in proferendis illis verbis: *Sanctificetur, & conſecretur hoc Templum, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Quod ſi Eccleſia conſecranda eſſet Regularium; à quibus rogatus Epiſcopus Diæceſanus recuſet, vel tardet per quadrimeſtre illam conſecrare; credit Miranda *in Manuale Prælator. Regular. tom.* 2. *q.* 39. *art.* 1. *concl.* 3. quod quilibet alius Epiſcopus poſſit illam conſecrare virtute antiquorum Privilegiorum iiſdem Regularibus conceſſorum, quę ibidem à Miranda referuntur, & noviſſimè à P. Auguſtino à Virgine Maria Carmelita ſtrictioris obſervantiæ *in Compend. Privileg. Regular. Verb. Conſecratio.* Sed ego credo, quod nullus alius Epiſcopus poſſit 27
dictam conſecrationem facere abſque Diæceſani licentia, etiam eo negligente, vel recuſante; attento Decreto Concilii Tridentini *ſeſſ.* 6. *de ref. cap.* 5. in quo decernitur, quod *Nulli Epiſcopo liceat cujuſvis Privilegii prætextu, Pontificalia in alterius Diæceſi exercere, niſi de Ordinarii loci expreſſa licentia.* Certum eſt autem, quod per hoc Decretum derogatum eſt quibuſcumque Privilegiis contrariis, ut probant Fagnanus *in cap. Nonnulli. num.* 42 *& ſeqq. De Reſcript.* 28
Et in cap. Cum Capella. num. 9. *De Privileg.* nec non *Pignatellus tom.* 6. *conſul.* 12. *à num.* 9. *& ſeqq.* tantò magis quia per Bullam IX. Gregorii Papæ XIII. omnia Privilegia Regularium redacta ſunt ad normam Decretorum S. Concilii Tridentini, ut innuimus ſupra *De-*

ciſ. XXXIX. nu. 39. Quapropter ſi Epiſcopus Diæceſanus negligeret, aut detrectaret conſecrare Eccleſiam Regularium, ab iiſdem recurrendum eſſet ad Apoſtolicam Sedem, à qua obtinerent remedium opportunum. *cap. Omnis oppreſſus.* 2. *q.* 6. *cap. Vt debitus. De Appellat.* Scaccia *eod. tract. quæſt.* 1. *num.* 1.
29 Si tamen de facto alienus Epiſcopus Eccleſiam conſecraret ſine Diæceſani licentia, conſecrationem eſſe validam; conſecratorem verò incurrere ſuſpenſionem à Pontificalibus advertit Jordanus *d. lib.* 5. *tit.* 9. *num.* 10. Sed Eccleſiam ipſam remanere ſuſpenſam quamdiù ipſi Ordinario videbitur, puto aſſerendum; ad exemplum Clerici, qui abſque ejus licentia recipit ordines ab alio Epiſcopo. Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *de Ref. cap.* 8.

Sequitur in definitione: *Templum legitimè erectum*, videlicet de licentia ejuſ-
30 dem Epiſcopi, cum benedictione, & impoſitione primarii lapidis, & præcipuè cum conſtitutione Dotis, ut ſcripſimus ſupra *Deciſ. XL. à num.* 20. *& ſeqq.* juxat *tex. in cap. Placuit* 1. *q.* 2. *cap. Piæ mentes* 16. *q. ult. cap. Nemo. De Conſecr. diſt.* 1. *& cap. Cum ſicut ubi Gloſſa & DD. de Conſecr. Eccl. vel Altaris.* Et caſu quo facta fuiſſet ædificatio abſque requiſitis prædictis, ut ſæpè contingit, in facto vel ex nimio fervore Laicorum, vel ex negligentia, & incuria eorum, ad quos ſpectat, non eſt Eccleſia conſecranda, neque benedicenda, niſi dos aſſignetur pro ejus manutentione. Barboſa *de Epiſc. allegat.* 26. *num.* 3. & Jardanus *d. libro* 5. *cap.* 9. *num.* 14.

Additur in definitione: *Vel pro majori parte reſtauratum;* Siquidem ſi tectum Eccleſiæ ſolummodo extollatur, vel mi-
31 nor pars Eccleſiæ circa parietes mutetur, non perditur antecedens Conſecratio: at ſi major pars reſtaurari contingat; aut parietes decruſtentur, tunc eſt Eccleſia iterum conſecranda. *capit. Eccleſiis.* ubi Gloſſa. *de Conſecrat. diſt.* 1 *cap de Fabrica ead. diſt. & cap Ligneis. ubi DD d. tit de Conſecrat Eccl. vel Altar.* Barboſa *de Jure Eccleſiaſt. Univ. d. lib.* 2 *cap.* 2. *à num.* 46. *& ſeqq.* Jordanus *eod. tit.* 9. *à num.* 67. *uſque ad num.* 74. ubi pluribus quæſitis, & caſibus materiam reſtaurationis murorum Eccleſiæ proſequitur ad effectum novæ conſecrationis faciendæ.

Subjungitur in definitione: *Expurgatum ab omni immunditia*, ipſum ſcilicet Templum conſecrandum; quęquidem Verba denotant, quod ſi fortè in ipſo 32
Templo, vel ejus Cæmeterio ſepulta eſſent corpora infidelium; hæreticorum, ſchiſmaticorum, vel excommunicatorum; ſunt priùs exhumanda, & proiicienda; quàm deveniatur ad Eccleſiæ conſecrationem. *cap. Eccleſiam. cum ſeqq & ibi Gloſſ de Conſecrat. diſt* 1. *cap. Conſuluiſti. de Conſecr. Eccleſ. vel Alt.* Azorius *part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 4. *q.* 5. Dummodo tamen diſcerni poſſint ab oſſibus fidelibus; tunc enim ſunt potiùs relinquenda, ne oſſa fidelium proiiciantur. *cap. Sacris. ubi Gloſſ. & DD de Sepultur.* Jordanus *d. lib:* 5. *tit.* 9. *à numer.* 16. *& ſeqq.* ubi *num.* 20. norat, quod licèt aliqui id extendant etiam ad corpora Uſurariorum, aliorumvè in peccato notorio mortuorum, quibus de Jure negatur Eccleſiaſtica Sepultura; prohibitio eſt de ſolis infidelibus, hæreticis, & excommunicatis, quia per horum cadavera tantùm polluitur Eccleſia; Immò ſi excommunicatus ante mortem pœnituerit, non eſt exhumanandus, ſed poſt mortem abſolvendus; & ibi relinquenda ejus oſſa *arg. cap Cui* 15. *De* 33
Sent. excommun. in 6. Quod ſi mater moriatur, habeatque in utero filium, qui pariter occumbat in ventre abſque baptiſmo, nihil prohibet ſic exiſtentem in ventre materno ſepeliri in loco Sacro. Sylveſter. *Verb. Conſecratio.* 2 *quæſt.* 2. *Verſ. Quartus caſus.* Jordanus *d. libr.* 5. *tit.* 9: *num.* 23. ea ratione quia fętus in utero exiſtens eſt portio ventris. *l.* 1. §. 1 ubi Gloſſ. *in Verb. Portio. ff. de Ventre inſpicien.* Zacchias *in QQ. Medicoleg. tom.* 2. *lib.* 9. *tit* 2. *quæſt. Unica de Fœtu exſectu, ſeu de Partu Cæſareo num.* 7. At ſi extractus fuerit infans è materno ventre mortuus, & non potuerit baptizari, tunc non eſt ſepeliendus in loco Sacro, quod ſi fuerit illic ſepultus, eſt exhumandus, alibique ponendus, ut notat Hoſtienſis *in Summa de Conſecr. Eccl.*

num.

*num.*8. Et Jordanus *d. tit.*9. *num.*24.

Utrùm autem Mater, quæ tempore partus illum eniti non poteſt, tenea-
34 tur pati inciſionem ventris, ut indè extrahatur infans vivus, & baptizari poſſit? eſt celebris controverſia tùm apud Canoniſtas, & Theologos; tùm apud Medicos, ut innuit idem Jordanus *d. tit.*9.*num.*23.*verſ. Obiter tamen nota*. Et quia hic non eſt locus eam pertractandi, videant curioſi Lectores Hoſtien. *in ſumma ubi ſupra*. P. Theophilum Raynaudum *in Opuſc. De ortu infantium contra naturam*. P. Caſſianum à S. Elia *in Deciſionib. Theologicolegal. Deciſ. XXXV. De Prægnante ſecanda*, ubi allegat. S. Thom. *in* 4 *ſent. diſt.*6. *q.*1. *art.*1. *ad* 4. S. Antoninum 3. *p. tit.*14. *cap.*13. §.1. Sylveſtrum *Verb. Baptiſmus*. 6. *num.*2 & alios plures Theologos, & Canoniſtas. Ex Medicis verò adeant Franciſcum Rauſſetum *in libello de Partu Cęſareo*. Andræam Laurentium *in Hiſtor. Anatom. libr.*8 *q.*32. Mauritium Cordæum *in libr.*1. *Hippocrat. de Morbis Mulier. Comment.*1. *prope med.* Joan. Baptiſt. Corteſium *Miſcellan. Decade* 10. *q.*10. Mercurium *lib.*2. *della Commare cap.*28. & alios plures, quos cumulat Zacchias *d. libr.*9. *tit.*2. *q. unica de Fœtu exſecto* per totam, in qua diſputat de hac controverſia, & inter cętera tria notatu
35 digna dicit: Unum, quod fœtus ſeptimeſtris, & octimeſtris exſectus è ventre Matris non poteſt vivere; & niſi ſollicitè baptizetur, vix poteſt eſſe capax baptiſmi. Alterum, quod fœtus nonimeſtris, ut plurimum vivit, licèt extractus per ſectionem ventris materni, dummodo tamen ſollicitè fiat ſectio, nam ultra horam à morte matris non poteſt fętus vivere incluſus in ventre ejus, quia deficit reſpiratio, ſeu tranſpiratio, quæ fit per motum arteriarum maternarum. Tertium, quod ſectio ventris materni, & ex eo eductio fœtus vivi non ſolùm fieri poteſt matre præmortua; ſed etiam ea vivente, aliàs parere non valente; idque pluries factum fuiſſe, ſalva vita tùm ipſius fętus, tùm ejuſdem Matris, ut teſtantur Auctores in praxi vidiſſe, quos citat ibidem Zacchias *num.*27. *&* 28. ubi firmat, ſectionem ventris, matre vivente, eſſe licitam; etſi advertat, opus eſſe celeberrimo, & verſato chirurgo; complexione robuſta matris, quę neque ſit minor annorum viginti, neque major quadraginta. An verò mater teneatur in conſcientia ipſam inciſionem pati pro ſalvanda vita ſpirituali, ac etiam temporali ſuæ prolis, cum ſpe, vel ſine ſpe ſuę proprię ſalutis? altercantur Theologi relati *ibid. à num.*30. *& ſeqq.* & à P. Caſſiano à S. Elia *d. Deciſ.*35. ad quos ſtudioſi recurrant; eſt enim articulus difficilis; in quo, ſi fieri poteſt, ſectio ventris differenda eſt poſt mortem matris, quæ ſi ſollicite fiat, fœtus vivus extrahetur, prout factum fuit de Julio Cęſare Imperatore, à quo omnes 36
vocantur Cęſares. Gloſſa *Verb. Cęſar. in Proemio Inſtit.* Et de Sancto Raymundo Nonnato, ut legimus in lectionibus Breviarii *die* 31. *Auguſti*.

Ponitur in definitione: *Nondum conſecratum*: quia cum conſecratio Eccle- 37
ſiæ non ſit reiterabilis ad ſimilitudinem conſecrationis Sacerdotum, Epiſcoporum, ac Virginum, & in hoc comparetur baptiſmo; ſi Eccleſia fuerit ſemel conſecrata, non debet amplius conſecrari. *cap. Eccleſiis De Conſecr diſt.*1. *cap. Repoſuiſti. ubi Gloſſ. & cap Ligneis. De Conſecrat. Eccl. vel. Altar.* Jordanus *d. tit.*9. *num.*62. niſi conſecrator non fuiſſet Epiſcopus; vel non Catholicus, à quo forma conſecrationis non fuiſſet adhibita; ut pluribus demonſtrat Jordanus *ibid. num.*65. *&* 66.

Vel de cujus (Templi) *conſecratione nullum eſt teſtimonium*, ait definitio; quia 38
in caſu dubio, an fuerit, vel ne Templum conſecratum? indaganda ſunt teſtimonia vel ex Crucibus in pariete inſculptis, vel ex libris, & ſcripturis Eccleſiæ, vel ex perſonis habentibus memoriam conſecrationis aliàs factæ; & quamvis unus teſtis tantùm reperiretur, qui affirmaret, fuiſſe Eccleſiam conſecratam, illi ſtandum eſſet, & abſtinendum à nova conſecratione. Gloſſa *in cap. ſolemnitates. verb. Nec certè. De conſecr. diſt.*1. Maſcard. *de Probat. concluſ.*415. *& concluſ.*583. Barboſa *alleg.*27. *à num.*5. *& ſeqq.* Jordanus *d lib.*5. *tit.*

tit.9. à num.44. uſque ad num.61. qui excipit Eccleſiam Cathedralem antiquam, nam præſumitur ab initio fuiſſe conſecratam. Ceſſantibus autem legitimis probationibus, vel indiciis Eccleſia eſt conſecranda, ſaltem ſub conditione *ſi non eſt conſecrata &c.* Barboſa *de Jure Eccl. univ. d. libr.2. cap 2. num.42.* & Jordanus *ubi ſupra num.64.*

Solemni forma, ac ritu inſertum eſt in
39 definitione; quia Antiſtex ritus, ac formam præſcriptos in Pontificali debet adamuſſim ſervare; ſunt enim myſteriis referti, ut probat Card. Turrecremata *in cap. Omnes Baſilicæ. num.4. de conſec. diſt.1.* & Durandus *d. lib.1. cap. 6.* Alii autem ritus concernunt perſonam ipſius Epiſcopi conſecrantis, qui dum induit Paramenta debet recitare Pſalmos Pęnitentiales; alii Eccleſiam ipſam; alii functionem, & ejus plurimas cęremonias; de quibus infra in capite tertio hujus Deciſionis; inter quas circuire eamdem Eccleſiam, ſaltem in aliqua parte, ſi per omnes non poſſit, ut reſpondiſſe S. Congregationem refert Barboſa *in Deciſ. Apoſtol. verb. conſecratio Eccleſiæ.* Et Jordanus *d. tit.9. num.26. 31. & 80.*

Continuat dicere definitio: *Cum Re-*
40 *liquiis Sanctorum*, quia hæ ſunt neceſſariæ in hac ſacra functione; cum enim ſimul conſecrandum ſit cum Eccleſia etiam unum ſaltem Altare, in eo ſunt reponendæ Sanctorum reliquiæ juxta Rubricam Pontificalis; quam diligenter obſervare debet Epiſcopus, ut notat Jordanus *d. tit.9. num.30.* Hinc D. Evodius Romam vadens, ut peteret à Papa licentiam conſecrandi Eccleſiam Virginis Anicienſis, obviam habuit duos Venerabiles Viros, qui ſibi duo ſcriniola SS Reliquiarum dederunt, affirmantes, Eccleſiam prædictam fuiſſe ab Angelis conſecratam; & pro teſtimonio veritatis prodigioſa plura ſigna innuerunt, ut refert Bagatta *in Admirand. orb. Chriſt. tom.2. libr.5. cap.3. §.2. num.1.* inter quæ campanas illius Temoli de per ſe ſonantes; januas, quę benè erant clauſæ, de per ſe apertas, lumina accenſa per totam Eccleſiam, & Altare ſacro Oleo delibutum.

Et cum celebratione Miſſæ ait definitio;
quia in Eccleſiæ conſecratione Miſſa 41
quoque eſt celebranda. *cap. Omnes Baſilicæ*, & ibi Gloſſa. *Et cap De fabrica. De conſecrat. diſt.1.* Sylveſter. *verb. Conſecratio 2. num.1.* Jordanus *d. lib.5. tit.9. num.27.* Hinc Germani conſecrationem Templi nominant *Kirchmeſſ*, à *Kirch*, hoc eſt Templum (quod à κυριακὴ, hoc eſt *Dominica*, quaſi *Domini Domus*) & *Meſſ*, ideſt *Miſſa*, quæ in Templi conſecratione adhiberi ſolet, ut notat Voſſius *in Etymologic. Linguæ Latinæ verb. Encænia.* Quamvis autem Hoſtien. & Goffred. *in Summa De Conſecr. Eccl.* & alii DD. antiqui, quos citat Barboſa *allegat.26. num.10.* docuerint, Miſſam eſſe celebrandam ab ipſo Epiſcopo conſecratore; hodie tamen Rubrica Pontificalis concedit, quod ſi nimio labore ſit fatigatus, poſſit eam per alium celebrare facere; ut advertit etiam Jor-
danus *eod. num.27.* ſubdens, quod Miſ- 42
ſa dicitur ſolemniter celebrata, etſi ſine cantu, & plana; dummodo Epiſcopus ſumat Pontificalia indumenta; mitram ſcilicet, & baculum; ut annuatim fieri ſolet hic Patavii in ſolemnitate Corporis Chriſti, dum Epiſcopus Patavinus celebrat; & conſecrat Sanctiſſi-
mam Hoſtiam deferendam in Proceſ- 43
ſione illius diei; cui Miſſæ inſerviunt duo Canonici, aſtantibus Excellentiſſimis Rectoribus Urbis, cum togis Ducalibus rubeis, repręſentantibus Sereniſſimum Venetum Dominium: nec non Magnificis Deputatis hujus Civitatis, qui dant aquam ad lavandas manus, & manutergium ad illas tergendas eidem Epiſcopo celebranti.

Adjungitur in definitione hoc Verbũ *Gratis*; ſiquidem ſi Epiſcopus exigeret pecuniam, vel aliquid aliud temporale, pro conſecratione Eccleſiæ facien-
da, committeret Simoniam. *cap. ult.* 44
1. q.3. cap. Cum ſit, & ibi Innocen. Abb. & Joan. Andr. *de Simonia.* Et conſecratio eſſet irrita; non quo ad validitatem, ſed quo ad executionem; itaut in eadem Eccleſia non eſſet celebrandum, niſi prævia reconciliatione per alium Epiſcopum facienda. Jordanus *d. tit.9. num.34. & ſeqq.* Declarans, quod in Eccleſiis

cleſiis poſitis extra civitatem, pro iis conſecrandis licitè ab Epiſcopo exigitur procuratio, prout facit in Viſitatio-
45 ne. *cap. Cum ſit Romana.* (ubi Gloſſa,& Canoniſtæ ſcribunt) *De Simonia*; & hi duo caſus tantùm expreſſi ſunt in jure, in quibus Epiſcopus habere poteſt procurationem, expenſas ſcilicet itineris, & cibaria. Jordanus *ibidem num.39.* adeòut in aliis functionibus Epiſcopus debeat abſtinere à procuratione, quia habet redditus Epiſcopales, quibus utitur, ut officium ſuum exerceat; & hinc eſt, quod neque pro reconcilianda Eccleſia polluta poteſt conſtringere Parochum, vel populum inſontem ad præſtandam procurationem, quamvis aliqui DD. pro illa concedant, actionem competere Epiſcopo contra delinquentes, qui polluerunt Eccleſiam; ut diſſerit idem Jordanus *d. lib.5. tit.9. num.40. & 41.* cum duobus ſeqq.

Sequitur in definitione *Unà cum Alta-*
46 *ri Deo dedicat*; quia juxta Rubricam Pontificalis unâ cum Templo conſecrandum eſt etiam Altare majus; quod ſi antea fuiſſet conſecratum; in hoc caſu poterit conſecrari unum, vel plura ex aliis Altaribus; ut ex Durando *d. lib. 1. cap.6. num 32.* & Gloſſa *in cap. Si motum. verb. Altare de conſecr. diſt.1* & ex Barboſa *allegat. 27. num.27.* docet Jordanus *d lib.5. tit.9. num 75. & 76.* ſubdens, id non eſſe de præcepto, ſed de conſilio.

Deo autem *dedicat* Epiſcopus hoc ritu, & cęremoniis Templum, & Ec-
47 cleſiam, *Ut ſit domus Dei, & locus ſacer, in quo preces, & ſacrificia Deo offerantur.* Siquidem hęc dedicatio, & conſecratio inſtituta fuit ab Apoſtolis, etſi ad ſolemnem ritum elevata fuerit per S. Silveſtrum Papam, reddita pace Eccleſiæ, ut legitur in Breviario Romano in feſto Dedicationis Baſilicæ Salvatoris *die 9. Novembris* in illis verbis: *Ritus, quos in conſecrandis Eccleſiis, & Altaribus Romana ſervat Eccleſia, B. Silveſter Papa primus inſtituit; nam etſi jam ab Apoſtolorum tempore loca fuerunt Deo dedicata, non tamen illa adeò ſolemni ritu conſecrabantur* quod teſtatur etiam S. Clemens Papa *Epiſt.2. ad Jacob. fratr. Domini.* & habetur *in cap. Eccleſias 16. q.7.* Hinc S. Urbanus II. domum S. Cęciliæ in Eccleſiam conſecravit, & S. Marcellus domum Lucinæ, ut diſſerit Durandus *d. lib.1. cap.24.* & Quartus *in tract. de Benedictionibus tit.2. ſect.10. Prælud. primo.*

Vocatur autem Eccleſia conſecrata
Domus Dei, quia eſt antiquiſſimum hoc 48
nomen, & uſitatum in Scriptura Sacra; Jacob namque ita ait. *Geneſ.28. 17. Non eſt hìc aliud, niſi domus Dei.* Et ipſe Deus dixit Salomoni, dum ei conſecraret Templum in Jeruſalem. *Elegi locum iſtum mihi in domum Sacrificii. 2. Paral.7. 12.* Et ipſe Salvator eiiciens profanatores de templo ajebat: *Scriptum eſt. Domus mea Domus Orationis vocabitur. Matth. 21.13.* in qua ſcilicet *preces, & Sacrificia Deo offerantur*, ut dicitur in definitione; Deus enim adſtat in loco ſacro, ut audiat,& exaudiat preces orantium, & eorum ſacrificia ſuſcipiat, ut prędixerat per Iſajam prophetam in illis verbis: *Lætificabo eos in domo Orationis meę; holocauſta earum, & victimæ eorum placebunt mihi ſuper Altari meo; quia domus mea domus Orationis vocabitur cunctis gentibus. Iſa. 56. 7.* quod latiùs declarant S. Thomas *3. p. q.83. art.3.* & Suarez in eamdem *tom.3. diſp.15. ſect.4. §. Addo ergo tertiò. & diſp.81. ſect.1. & 2.*

Sed obiiciet aliquis verba Apoſtoli
Pauli, quibus ad Athenienſes dixit, 49
quod *Deus non in manufactis templis habitat. Act 17.24.* Quo loci ſic commentatur Tirinus: *Quaſi in Palatiis ſibi neceſſariis, quorum ambitu concludatur, ut ſolent Reges. Deus enim nulli loco alligatur, multò minus terminatur; ſed per univerſum orbem, & ſuper omnes cęlos per immenſa etiam vacui ſpatia ſe extendit.* Ergo non benè pronunciamus, aſſerendo, Eccleſiam conſecratam eſſe domum Dei, in qua ipſe habitet. Reſpondetur; ita locutum fuiſſe Apoſtolum ad Gentiles, quia ipſi exiſtimabant, Deum corporaliter habitare in Templis manufactis, & in eis circumſcriptivè claudi, atque immorari; quod falſum eſt; Deum enim immenſum nullo loco circumſcribi conſtat. Verùm Deus ſpecialiter inhabitare dicitur in Eccleſia tanquam

in

in ſua domo, quia in ea cultus Divinus ſibi prǽſtatur, & ſua beneficia orantibus in ipſa liberaliùs impertitur, ut docet S. Ambroſius *in Orat. Dedic.* Eccl. *SS. Vitalis, & Agricolæ.* Uvalfridus Strabo *De Ritib. Eccleſ. cap.9.* & Durandus *libr.7. cap.48. in ration. divin. Offic.* & faciunt *texx. in cap.2. cap. His ergo. cap. Nullus. De Conſecr. diſt.1.* ut notat Jordanus *d. lib 5. tit 9. num.3.*

50 Tandem dicitur in definitione: E*t annuatim Feſtum dedicationis celebretur*; ita enim Jus canonicum facere prǽcipit. *cap. Solemnitates 1. & 2. ubi Gloſſ. de Conſecr. diſt.1.* prout faciebant Hebræi, qui annuatim colebant memoriam Dedicationis Templi Jeroſolymitani; ut habetur *Jo.10. 22. Facta ſunt* Encǽnia *in Jeroſolymis, & hyems erat.* Quæ *Encǽnia* erant anniverſaria ſolemnitas dedicationis Templi, ut explicuimus ſupra *num.5.* Porrò, quia Templum Hebrǽorum ter dedicatum fuerat. Primùm à Salomone *3. Reg.8.* Secundò poſt reditum à captivitate Babylonica. *1. Eſdr. 6. & 8.* & Tertiò à Juda Machabǽo, ut

51 legitur *1. Machab.4. & 2. Machab.10.* diſputant Interpretes ſacri; in cujus dedicationis memoriam eſſent *Encǽnia* ſupradicta? Et communior eſt opinio, quod eſſent de ultima dedicatione, tùm quia de primis duabus non legitur, factum fuiſſe prǽceptum; ſed de hac tertia tantùm, *ut in d. libr.1. Machab. cap. 4. & lib.2. Machab: cap.10.* tùm etiam quia Encǽnia ſupradicta dum celebrarentur, *hyems erat*; dedicatio autem facta à Salomone primùm fuit Menſe ſeptimo, hebraieè dicto *Thiſri*, nempè *Septembri*; in quo frigus præcipuè in regione illa calida Judǽǽ eſſe non poterat; neque in ſecunda dedicatione facta à Zorobabele, Menſe *Adar die* 23. qui eſt finis noſtri februarii, ubi illic frigus ceſſare ſolet; ideò *Encǽnia* erant de tertia dedicatione peracta à Machabæis, qui eam fecerunt die 25 Menſis *Casleu*, qui correſpondet partim noſtro Novembri, & Decembri, ut pluribus SS. Patribus allegatis firmat Barradas *in Evang. tom. 3. libr.4. cap.16.* tunc enim etiam in Judǽa frigus erat.

52 Illud autem non omittendum, quod Epiſcopus in die conſecrationis Eccleſiæ concedit illam viſitantibus integrum annum Indulgentiæ; pro die verò anniverſaria in perpetuum dies quadraginta. *cap. Cum ex eo §. Ad hæc. De Pœnit. & Remiſſ. cap. ult. eod. tit. in 6.* Et juſta de cauſa in ipſo actu conſecrationis poteſt Epiſcopus ipſam anniverſariam 53 diem dedicationis in aliam commodiorem diem transferre, exempli gratia, ſi conſecratio facta fuiſſet in die Pentecoſtes, vel ejuſdem celebritatis feria ſecunda, aut tertia, ſivè in feſtis Natalis Domini, S. Stephani, S. Joannis, aut SS. Innocentium, vel in feſto Epiphaniǽ, ne quotannis implicentur ſimul octavǽ harum feſtivitatum cum illa dedicationis Eccleſiæ, huic altera dies, extra prǽdictas octavas, erit aſſignanda, ut reſpondiſſe *Sacram Rit. Congregationem die 19. Februarii* 1585. teſtantur Piaſecius *in praxi part.1. cap.5. num.8. §. diem:* & Gavantus *tom.2. in Rubric. Breviar. ſect.8. cap.5. num.4.* ſubdens, quod extra actum conſecrationis dies amplius mutari non poteſt inconſulta Apoſtolica Sede; ex reſponſo *ejuſdem S. Congr. anno* 1604. quod refert etiam Jordanus *d. libr.5. tit.9. num.78.* & noviſſimè Biſſus *in Hierurgia verb. Dedicatio Eccleſiæ num.51.* ubi plura dubia reſolvit concernentia Officium Dedicationis Eccleſiæ, prǽcipuè ſi concurrat cum alio feſto ſolemni primǽ claſſis, quǽ ibi ſtudioſus videre poterit.

Quoad Tertium. Si quærimus quot, & quibus cǽremoniis fiat Eccleſiæ con- 54 ſecratio? Reſpondetur, plures eſſe Sacras cǽremonias, in Pontificali Romano prǽſcriptas, & ab Epiſcopis obſervandas in Eccleſiarum conſecratione, quas quilibet ibi legere poteſt *tom.2. ſub Rubrica De Eccleſ. dedic. ſeu conſecr. pag.* 497. & quas adamuſſim explicat Caſtaldus *in Praxi Cǽremoniarum libr.2 ſect. 13. cap.4. & ſeqq.* docens, qua methodo, & facilitate ſint practicandǽ, ne cæremoniarum Magiſtri in functione tàm ſolemni muneri ſuo deficiant; ſunt autem decem principales, quǽ ſequuntur. *Prima*, eſt illa, quǽ adimplenda venit pridie illius diei, quo Eccleſia eſt conſecranda, nempè jejunium ſervandum

ab

ab Epiſcopo, à Clero ejuſdem Eccleſię conſecrandæ, & ab iis, qui ipſam conſecrationem petunt; nec non delatio, cum proceſſione Cleri, & Magiſtratus, Sacrarum Reliquiarum in Altari, pariter die ſequenti, unâ cum Eccleſia conſecrando, recondendarum; & earum repoſitio in loco apto præparato ante, vel propè ipſam Eccleſiam, coram quibus Sanctorum Reliquiis Clerus Eccleſiæ vigilias agere debet tota nocte, illam in orationibus conſumendo; cantando Nocturnum, & laudes Matutinas in honorem eorumdem Sanctorum, quorum ſunt ipſæ Reliquiæ. *Secunda* principalis cęremonia eſt benedictio aquæ, quam facit Epiſcopus in principio conſecrationis Eccleſiæ, Pontificalibus indutus, & triplex aſperſio parietum ejuſdem Eccleſiæ in parte exteriori, eamdem Eccleſiam ad hunc effectum ter circumeundo, præcedentibus Acolythis cum intorticiis accenſis. *Tertia* eſt triplex percuſſio ad januam Eccleſiæ, quam cum inferiori parte baculi Paſtoralis facit Epiſcopus, dicendo, *Attollite portas &c.* quas tertia vice Diaconus intùs exiſtens ſtatim aperit. *Quarta* eſt recitatio Litaniarum, quæ fit poſtquam Epiſcopus ingreſſus eſt Eccleſiam; ipſo procumbente cum Mitra ſupra faldiſtorio. *Quinta* eſt Alphabetum Græcum, & Latinum, quod ab Antiſtite conſecratore formatur extremitate baculi Paſtoralis, diſtinctis litteris ſuper cineres ſparſos in pavimento Eccleſiæ, duabus lineis in modum Crucis, latitudinis unius palmi; & longitudinis pertingentibus una ab angulo Eccleſiæ è ſiniſtra manu per portam principalem intrantis, ad angulum tranſverſum illius, ideſt ad caput Eccleſiæ à latere Epiſtolæ; quod eſt ad dexteram manum intrantis; & altera linea ab angulo Eccleſiæ à dextera manu intrantis ad caput Eccleſiæ à latere Evangelii, prout in libro Pontificali Romano *pag.*314. ſuper quarum litterarum Græcarum, & Latinarum facili efformatione legenda eſt norma, quam tradit Caſtaldus *d. libr.*2. *ſect.*13. *cap.*4.*num.*7. ne in ipſa actione ſacra confuſio oriatur. *Sexta* eſt nova benedictio aquæ cum mixtione Salis, Cinerum, & Vini. *Septima* eſt conſectatio unius, vel plurium Altarium in eadem Eccleſia; quam facit Pontifex formando Crucem cum pollice manus dexteræ, intincto in ipſa aqua benedicta, in medio menſæ Altaris, & in quatuor ejus cornibus; & aſpergendo illud cum aſperſorio de herba hyſſopo, circumeundo ſepties; nec non ſignando ipſum Altare pollice, Sancto Chriſmate intincto, in loco, ubi ſunt reponendæ Sacræ Reliquiæ, & in quatuor angulis, reponendo, & cemento ipſas Sacras Reliquias repoſitas in ſepulchro Altaris, & tabula clauſas firmando; aliasque Cruces, thurificationes, atque unctiones addendo, cum pręſcriptis precibus, pſalmis, & orationibus, prout in eodem Pontificali; cruciculaſque ex incenſi granis, & candelulis quinque, in quinque locis jam ejuſdem Altaris perunctis, poſitas accendendo, & comburendo. *Octava* eſt alia trina aſperſio Eccleſię interioris in parietibus, ſcilicet primò ad parietum pedes cum aqua ex Cinere, Sale, & Vino benedicta; Secundò ad altitudinem ſtaturæ hominis, tertiò ad huc altius; & in hac aſperſione ter circuit ipſam Eccleſiam. *Nona* eſt unctio duodecim crucium depictarum, ſeu ſculptarum in parietibus Eccleſiæ, cum Chriſmate Sacro. *Decima* eſt accenſio candelarum coram ipſis Crucibus, & earum thurificatio, ut latiùs in eodem libro Pontificali; & apud Durandum *de Divin. Offic. libr.*1. *cap.*6 atque Caſtaldum *d. libr.*2. *ſect.*13. *cap.*8. & Quartum *in Opuſc. de Benedictionib. tit.*2. *ſect.*10.

Quo ad Quartum. Si petamus quibus de cauſis, ac Myſteriis tot cęremoniæ Sacræ, atque preces, orationes, ablutiones, & unctiones adhibeantur in Dedicatione, ac Conſecratione Eccleſiæ; hæc, quæ ſequuntur myſteria, ex SS. Patribus collecta notanda, & referenda duxi. *Prima* eſt, ut ex his cæ- 55
remoniis, quibus conſecratur Eccleſia materialis, diſcamus Sanctitatem Eccleſiæ Myſticæ, quæ eſt omnium congregatio fidelium, quam Chriſtus ſibi deſponſavit, ſuo pretioſo Sanguine puriſi-

rificavit, & virtutibus decoravit, ut ait S. Thomas *3. p. q. 83. art. 3.* *Secunda* eſt, quia cum anima cujuslibet juſti ſit Templum Dei vivi, & habitatio Spiritus Sancti ex *Apoſt. 1. Cor. 3. 6.* deducere poſſimus ex ritibus conſecrationis materialis Templi, quid in anima juſti operetur Deus multiformi ſua gratia, & qualiter nos debeamus animam noſtram diſponere, & aptare, ut ſit digna Dei habitatio, ut differit Divus Bernardus *Serm. 1. de Dedicat. Eccleſ.* *Tertia* cauſa myſtica eſt, quia ubi pax, & concordia firmanda eſt inter inimicos, deputandus eſt locus, in quo conditiones pacis concretentur. Igitur pro ineunda pace inter Deum, & peccatores, domus congrua erat eligenda, homo enim non poterat aſcendere ad domum cęleſtem, quia eſt nimis alta; neque decebat Deum deſcendere ad domum hominis, quia eſt nimis immunda; ideò conveniens fuit conſecrare Eccleſiam materialem, quæ ſi non eſſet corporea, non eſſet apta pro hominibus; & ſi conſecrata, aut benedicta non foret, non eſſet apta pro Deo; & quia peccatores ſunt in quacunque parte mundi: idcircò ubique oportuit, Eccleſias erigere, juxta illud *Malach. cap. 1. verſ. 11. In omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda.* Igitur Eccleſia conſecratur, ut ſit domus diſpoſita ad reconciliandos Deo peccatores, & hoc eſt, quod dixerat olim Dominus Salomoni: *Elegi enim, & ſanctificavi locum iſtum, ut ſit nomen meum ibi in ſempiternum; & permaneant oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus. 2. Paralip. 7.*

56 *Verſ. 16.* *Quarta* cauſa myſtica eſt jejunium, quod pręcedit diem conſecrationis, ut dictum eſt ſupra *num. 21.* quia ad placandum Deum, & ad ejus gratiam obtinendam, & amplificandam primum requiſitum eſt jejunium; ut exemplificat de pęnitentibus in veteri teſtamento S. Baſilius Magnus in Homilia, quæ legitur in Breviario *Dom. 4. Quadrag.* quæ eſt *Hom. 1. de Jejunio.* In Eccleſia autem Catholica jejunium ſemper fuit in magna veneratione, & obſervantia; ſiquidem præter jejunium

57 Quadrageſimale à SS. Apoſtolis inſtitutum, olim fideles ter in hebdomada jejunabant feria quarta, ſexta, & Sabbato, ut demonſtrat Eminen. Card. Baronius *Anno 388. num. 81.* & in die jejunii ſemel tantùm manducabant in occaſu Solis. *cap. Solent plures. De Conſecr. diſt. 1.* Magrius *in Hierolexic. verb. Ieiunium*, ubi affirmat, apud Chriſtianos Orientales vigere hanc laudabilem conſuetudinem unicæ comeſtionis Veſpertinæ in diebus jejuniorum. De Sancto Nicolao Myrenſi Epiſcopo legitur, quod adhuc infans quarta, & ſexta feria ſemel dumtaxat lac in Veſpere ſugebat, quem jejunii uſum adultus ſemper coluit; & idem de S. Rocco confeſſore, atque de S. Stephano Carthuſiano Epiſcopo Dienſi refert Bagatta *in admiran. Orbis Chriſt. tom. 2. libr. 5. cap. 4. §. 8. num. 3. & 4.* Immò de Sancto Joanne Baptiſta præcurſore Domini teſtatur Evangeliſta Matthæus *cap. 3. verſ. 4.*

quod Eſca ejus erat locuſtæ, & mel Sylveſtre; quæ quidem ſecundum S. Athanaſium *in Scholiis novi teſtamenti* erant herbæ amaræ ſic dictæ; quod confirmat B. Iſidorus Peluſiota *libr. 1. Epiſt. 132.* dicens: *Non ſunt locuſtæ animalia, ut nonnulli putant imperiti, ſimilia Scarabæis, ſed ἀκρέμονες (acremones) ideſt germina herbarum.* Etſi plures alii Sancti Patres opinentur, locuſtas fuiſſe beſtiolas ſimiles cicadis, quarum copia eſt in deſertis Paleſtinæ; quibus ad ſolem aſſis veſcebatur Sanctus Præcurſor cum mele ſylveſtri, quod eſt guſtui amariſſimum; ut demonſtrat Menochius *in Hiſtor. Sacra tom. 1. libr. 2. cap. 1. num. 6. & 7.* 58

Quinta ex Myſticis cauſis cęremoniarum dedicationis Eccleſię prodiit ex ſolemni delatione, thurificatione, & adoratione SS. Reliquiarum in Altari reponendarum; ut ſcilicet ſtudeant fideles recondere in cordibus ſuis exempla virtutum, quas Sancti in hac vita exercuerunt, dicente Apoſtolo: *Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti. 2. Cor. 11. 1.* & meminerint eaſdem Reliquias eſſe glorificandas in cęlis, quibus in pręſenti Deus, in remunerationem earumdem virtutum, quas Sancti viventes coluerunt, honorem elargitur, & gratiam miraculorum; ideoque beneficia plurima 59

rima reportant fideles ex veneratione SS. Reliquiarum, & Corporum Sanctorum, ut latè probat Ricciullus *Lucubration. Eccleſiaſticar. libr.*1. *cap.*28. ubi jucunda refert exempla.

Sexta cauſa Myſtica eſt triplex cir-
50 cuitus, quem facit Epiſcopus aſpergendo aqua benedicta Eccleſiam exterius, qui quidem triplex circuitus ſignificat, Templum dedicari in honorem Sanctiſſimæ Trinitatis; vel tria tempora, in quibus Deus non ceſſavit circuire, ut homines purificaret, ſcilicet in lege naturæ, Moſayca, & Evangelica; mittendo ſervos ſuos, Doctores, ac Prophetas. Sivè triplicem Chriſti circuitum pro conſecratione militantis Eccleſiæ; videlicet de celo in Mundum. De Mundo ad limbum. De limbo ad cęlum.

Septima eſt, quod Epiſcopus baculo Paſtorali ter percutit januam Eccleſiæ ad denotandum triplex Chriſti Dominium merito Paſſionis ſuæ acquiſitum in cęlo, in mundo, & in inferno; undè ait Apoſtolus *ad Philip. cap.*2. *verſ.*10. *In nomine Jeſu omne genu flectatur, cęleſtium, terreſtrium, & infernorum.*

Octava eſt in recitatione Litaniarum; in qua invocantur Cęlites, ut pro nobis apud Deum intercedant, cum enim orationes noſtræ ad Deum ſint valdè imperfectæ; ipſi ſupplent pro nobis, ut *quod fragilitas noſtra non obtinet, eorum nobis interceſſione donetur*; & ut deſideratam nobis Divinæ propitiationis abundantiam, multiplicatis inter-
61 ceſſoribus Deus nobis largiatur. Sunt autem Litaniæ antiquiſſimæ in Eccleſia, & ab Apoſtolis originem ducunt; ut probat Baronius *in notis ad Martyrol. Roman. die* 25. *Aprilis*. Suarez *de Relig. tom.*2. *libr.*3. *de Orat. cap.*9 *in fin* Juſtinianus *in Templo Lauretano lect.* 1. & Quartus *De Litaniis Sanctor. ſect.*1 *punct.* 4. ubi advertit, eas fuiſſe adauctas à S. Gregorio Magno, ideò plures aſſerunt, eum fuiſſe auctorem Litaniarum, quamvis multò ante eſſent in uſu, & quia graſſante peſte ipſe Sanctus Pontifex inſtituit Proceſſiones cum Litaniis per urbem Romam, ubi ſuper mole Adriani viſus eſt Angelus mittere gladium in vaginam; ut narrat idem Emin. Card. Baronius *Anno* 590. *num.*13. Et Emin. Card. *de Lauræa in Epitome Canonum. Verb. Litaniæ*; ubi notat, quod deinde ordinatum eſt, ubique eas recitari publicè tàm in tribus diebus ante Aſcenſionem Domini; quàm in feſto S. Marci, & quod olim fideles, ad dictas Litanias procedebant nudis pedibus; prout feciſſe S. Carolum Borromeum in Proceſſione Mediolani tempore peſtis legimus in ejus vita *libr.*4. *cap.*4. *& in Breviar. Roman. Lect.*5. *die* 4. *Novembr.*

Cęterum etiam hebręos habuiſſe certas annuas Proceſſiones cum Litaniis 62
obſervat Emin. Card. Bellarminus *in Comment. ſuper Pſal.*118. quando ſcilicet ter in anno ibant Jeruſalem ad viſitandum Templum; procedebant enim proceſſionaliter viri cum viris; & mulieres cum mulieribus, (ut innuimus ſupra *Deciſ.*40. *n.*14.) & in via alii intonabant verſiculos pſalmi, puta Sacerdotes, vel Levitæ; & totus populus reſpondebat, prout hiſce temporibus faciunt communitates, quæ veniunt cum Parocho in Proceſſione ad Eccleſiam Divi Antonii in hac civitate Patavina. Inter alios autem Pſalmos quibus pro Litaniis utebantur Hebræi, videtur fuiſſe *Pſalmus* 135. Incipien. *Confitemini Domino, quoniam bonus*, cujus verſus ſunt ſeptem ſupra viginti, & finis uniuſcujuſque verſiculi eſt. *Quoniam in æternum miſericordia ejus*. adeòut ſicut nos in Litaniis reſpondemus, & ſemper replicamus: *Ora pro nobis*; ſic ipſi repetebant, *Quoniam in æternum miſericordia ejus*; & idem reſpondebat populus Levitis, dum cantarent in dedicatione Templi Salamonici 2. *Paralip. cap.*7. *verſ.* 3. *&* 7 ut ſcribit Menochius *in Storeis part* 2. *Centur.*3. *cap.*76. ſubdens in præſenti remanſiſſe apud Judęos Litanias, ideſt ſupplicationes, quas cantant in feſto Scenopegię, ſeu Tabernaculorum, turba reſpondente ad omnes *Hoſanna, Hoſanna*; ideſt *Salvos* 63
fac nos, ut explicat Magrius *in Hierolexic. d. verb. Hoſanna*; quod dixerunt turbæ, quæ obviaverunt Redemptori cum palmarum ramis, intranti Jeruſalem,

lem, dum ei clamarent *Hoſanna*, ut legitur *in Evangel. S. Joan. cap.* 12. *Verſ.* 12. Plura de Litaniis collegit Quartus *in Appendic. ad Opuſc. de Proceſſionib. ſect.* 1. & Biſſus *in Hierurgia Verb. Litanię*; quos Lector percurrat & pręcipuè eruditiſſimum Pignatellum *tom.* 5. *Conſult.* 54. ubi *à num.* 9. *& ſeqq.* probat, etiam Ethnicos Romanos habuiſſe in uſu ſuas Litanias. Sed illud unum hìc eſt adnotandum, quod eſt prohibitum addere
64 Litaniis alia nomina Sanctorum; vel alias precationes, abſque licentia Sedis Apoſtolicę, ut ſtatuit Clemens VIII. *in Bulla* 122. Incipit *Sanctiſſimus*, & declaravit S. Rituum Congregatio 22. *Martii* 1631. referentibus Gavanto *tom.* 2. *ſect.* 9. *cap.* 4. *num* 10. Barboſa *in Deciſ. Apoſtol. verb. Litaniæ Collectan.* 454. & Biſſus *eod. verb.* §. 6.

Sed & occaſione Litaniarum poſte-
65 rorum memoriæ tradendum, quod ſęculis anteactis hìc Patavii Clerus noſter in tribus diebus Rogationum ducebat Proceſſionem, Litanias cantando, non ad unam ſolam Eccleſiam Regularem ex vicinioribus, ut fit in pręſenti, ſed ad plures, & eas quidem valdè diſtanter; ſiquidem in antenominato antiquiſſimo libro Illuſtriſſimi, & Reverendiſſimi Capituli Eccleſiæ hujus Cattedralis, cujus titulus eſt: *Ordo totius Officii Eccleſiæ Paduanæ per totum circulum anni &c.* Sub Rubrica de Litaniis pro Rogationibus, ita legitur *pag.* 109. *tergo*; *& pag.* 110.

Prima die Rogationum Proceſſio vadit ad iſtas Eccleſias, videlicet S. Proſdocimi, S. Benedicti, S. Petri, S. Nicolai, S. Agnetis, S. Pauli, S. Jacobi, S. Mariæ de Cruciferis, S. Ioannis de Viridario, Sanctæ Trinitatis; (quæ tunc erat Eccleſia Prępoſituræ, quam ego etſi indignus poſſideo, ſita extra portam Caudęlungæ; ubi erecta eſt illa alta columna) *S. Bernardi*; (& hęc erat Eccleſia RR. PP. Carthuſianorum, ubi, nunc videtur parva columna extra eamdem portam Civitatis) *S. Firmi*; *S. Matthæi: S. Andreæ, & S. Martini, deindè redeunt ad Eccleſiam Majorem; & ibi cantatur alta voce Antiphona* Regina Cœli &c. *& deindè cantatur Miſſa. In omni Eccleſia Epiſcopus recipitur honorificè ad portam cum incenſo, & pulſatione Campanarum; & Epiſcopus dat Aquam Sanctam Viris, & Mulieribus.*

Feria 3. *Rogationum vadit Proceſſio ad Eccleſias S. Clementis; S. Luciæ; S. Thomæ de Arena; S. Mariæ de Porcilia; S. Marci parvi; S. Bartholomæi, S. Blaſii; S. Marię domus Dei; S. Sophię; S.* Euphe*mię; Sancti Spiritus; S. Marię de Conio; Omnium Sanctorum;* S. *Maximi; S. Matthię;* S. *Catharinę; S. Margaritę;* S. *Laurentii;* S. *Stephani;* S. *Georgii;* S. *Marię de Vantio;* S. *Lucę; & S. Cęcilię; deindè revertuntur ad* Eccleſiam *Majorem; & cantatur Miſſa.*

Feria 4. *Rogationum Proceſſio vadit ad has* Eccleſias: S. *Urbani; S. Cantiani;* S. *Iulianę; S. Ægidii;* S. *Danielis; B. Marię Matris Domini, & B. Antonii;* (hoc duplici nomine tunc vocabatur Templum, nunc communiter dictum il SANTO) S. *Marię de Bethelem.* S. *Iuſtinę; &* S. *Proſdocimi* (quia in Templo Divæ Juſtinæ jacet corpus ejuſdem Sancti) *S. Marię de Miſericordia; S. Crucis;* S. *Agathę;* S. *Michaelis;* S. *Thomę Martyris;* S. *Auguſtini;* S. *Ioannis de Hoſpitali* (nunc à navibus) *deindè revertuntur ad* Eccleſiam *Majorem; ubi cantatur Miſſa.* Notet Lector magnitudinem laboris, & fervoris noſtrórum Majorum in his publicis Litaniis, & Rogationibus. Nunc nos pauci, & tepidi ad unam Eccleſiam tantùm Litanias cantando, accedimus; eamque Cathedrali viciniorem.

Nona ex Myſticis cauſis, in conſecranda Eccleſia, eſt Alphabetum Grę-cum, & Latinum, quod baculo Paſtorali ſcribitur ab Epiſcopo in cineribus per modum Crucis ſparſiis in pavimen- 66
to Eccleſiæ, ut dictum eſt ſupra *num.* 54. *verſ. Quinta eſt*. Significat autem prædictum duplex Alphabetum coniunctionem utriuſque populi, Judaici ſcilicet, & Gentilis in fide vera per Crucem Chriſti, tali modo factam, quod ille, qui erat dexter, (ſcilicet populus Judaicus) factus ſit ſiniſter; quique erat in capite, factus ſit in cauda; & è converſo populus gentilis; qui erat ſiniſter, atque in cauda, factus ſit dexter,

ter, & in capite; juxta id quod prædictum fuit *in Deuteron. cap. 28. Verſ. 43. Advena, qui tecum verſatur in terra, aſcendet ſuper te; eritque ſublimior. Tu autem deſcendens, & eris inferior. Ipſe erit in caput, & tu eris in caudam.* Vel illa Scriptura, duplici Alphabeto formata, ſignificat Dei prçcepta in duabus tabulis ſcripta; & ideò fit in cineribus ſparſis in modum Crucis; nam ad Divina præcepta ſervanda, oportet çqualiter recordari tùm mortem venturam, tùm paſſionem Domini; teſtante S. Gregorio Magno; quod *Si paſſio Chriſti ad memoriam reducitur, nihil eſt, quod non æquo animo toleretur. Et valdè ſe ſollicitat in bono opere, qui ſemper recogitat de extremo fine.* Sivè impreſſio duplicis Alphabeti ſignificat duas Eccleſias, Latinam, & Grçcam, ſimul unitas, & concordes in fide; ita tamen, ut locus ſuperior, qui eſt in parte dextera intrantis Eccleſiam conſecrandam, detur Eccleſiç Latinç; prout in cineribus extenſis à parte dextera imprimitur Alphabetum Latinum; quod aſcendit uſque ad Cornu Evangelii Altaris majoris, quia ſpectat ad Romanam Eccleſiam, & Apoſtolicam Sedem decidere, declarare, & terminare quaſcunque difficultates, & dubia in materia fidei. *cap. Quoties fidei. 24. queſt. 1. cap. Nec licuit. cap. Nec multis. diſt. 12.* nec non in materia morum, & Eccleſiaſticç diſciplinç. *cap. Si quis dogmata. 25. qu. 2. Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Reform. in Decret. De delectu ciborum &c.* Ut probat Pignatellus *tom. 1. conſult. 151. numero 27. & tom. 8. conſult. 77. num. 13.*

Tandem prçdicta Alphabeta innuunt ipſum Templum, quod conſecratur, dedicari Chriſto Domino, qui myſticè
67 demonſtratur in Alphabeto, cujus caput, & finem ſe nominavit, dum dixit, *Ego ſum Alpha, & Omega, Principium, & finis: Ego JESUS, ego radix David. Apoc. cap. 22. verſ. 2.* quorum verborum ſenſus eſt, quod Chriſtus Dominus res inter ſe valdè diſtantes, quales ſunt Litteræ *Alpha*, & *Omega*, unitas facit; & ideò Eccleſiam terrenam unit cçleſti; quemadmodum militantem cum triumphante; ut explicat S. Hieronymus *lib. 1. adverſ. Jovinian.* Sivè etiam, quod ſicut *Alpha* denotat perſonam habentem principatum, & ſupremam poteſtatem, à qua reliqui recipiunt facultatem & energiam operandi, ita ipſe Chriſtus in tali conſecratione eſt prima, & efficiens cauſa; prout in quocunque genere ſanctificationis; ut diſſerit Menochius *in Storeis part. 2. Centur. 3. cap. 55.* ubi in fine ex Ambroſio Morales *lib. 11. Hiſt. cap. 41.* notat, quod tempore Arrianorum fideles ſuper ſuis ſepulcris ſculpebant *Alpha*, & *Omega*; ut oſtendererent, ſe credere, & profiteri, Chriſtum eſſe verum Deum cum Patre, & Spiritu Sancto; & ſubinde *Principium*, & *Finis*, per quem omnia facta ſunt.

Sed dicet aliquis, quare Chriſtus in Apocalypſi non ſe appellavit *Aleph*, & *Thau*; nempè prima, & ultima littera Alphabeti Hebraici? Et quare Eccleſia in hac ſacra functione utitur Alphabeto Græco, non autem Hebraico? Reſpondetur ad primum dubium; non appellari Chriſtum *Aleph*, & *Thau*; ſed *Alpha*. & *Omega* in Apocalypſi, quia eam S. Joannes Evangeliſta ſcripſit grçco ſermone, ut notat Menochius *d. Centur. 3. cap. 55. in princ.* Ad ſecundum autem reſponderi poteſt, quod Eccleſia 68
Romana in dedicatione Templorum noluerit uti Alphabeto Hebraico, attenta repudiatione Synagogæ, & abolitione rituum legalium, & cæremonialium ejuſdem, qui in ipſo Alphabeto Hebraico præcipuè continebantur, ſeu demonſtrabantur. Præterquamquod tanta eſt adhuc perfidia Hebræorum in Catholicam Religionem, & populos Chriſtianos; ipſique Judæi ſunt adeò odioſi, & infames. *cap. Cum ſit. De Judæis.* Et inimici Crucis Chriſti. *cap. Licet univerſis extr. de Teſtib.* ut non decuerit; eorum Alphabetum deſignari in ipſa Cruce; & uniri cum Alphabeto Latinæ Eccleſiæ, quam ſummo odio proſequuntur, ut exemplis, & hiſtoriis pluribus eruditè comprobat idem Pignatellus *tom. 4. conſult. 14. à num. 3. & ſeqq.*

Alphabetorum myſteria concludamus, advertentes, quod Litteræ ut- 69
riuſque

riuſque Alphabeti Hebraici, & Græci ſunt etiam numerales, & ſerviunt pro numeris; idcircò *Aleph* valet 1. *Beth* 2. *Gimel* 3. *Daleth* 4. *He* 5. *Vau* 6 *Zain* 7. *Cheth* 8. *Teth* 9. *Jod* 10. Quæ verò verò ſequuntur Litteræ multiplicant numeros de decem in decem, itaut *Caph* valeat 20. *Lamed* 30. & ſic de ceteris. Idem venit dicendum de Litteris Alphabeti Græci. At apud nos Latinos, etſi Valerius Probus, quem allegat Calvus *in Proprinomio Euangelico reſol.* 56. aſſerat omnes Litteras eſſe numerales, ſeptem tantum faciunt numerum, nempè, C. 100. D. 500. I. 1. L. 50. M. 1000. V. 5. X. 10. Eſt tamen verum, quod ſimul unitæ; & diverſimodè poſitæ 70
multiplicant numeros uſque ad millionem unum; ut ex ſequenti formula.

I	indicat	1	ideſt	Unus.
V		5		Quinque.
X		10		Decem.
L		50		Quinquaginta.
C		100		Centum.
IC		500		Quingenta.
CIↃ		1000		Mille.
ICC		5000		Quinque millia.
CCIↃↃ		10000		Decem millia.
IↃↃↃ		50000		Quinquaginta millia.
CCCIↃↃↃ		100000		Centum milia.
IↃↃↃↃ		500000		Quingenta millia.
CCCCIↃↃↃↃ		1000000		Decies centena millia.

Eſt tamen verum, quod I. & X. ſicut antepoſitæ L. C. & M. augent numerum; ita ſi ſint poſtpoſitæ, eumdem diminuunt. E.g. IV. dicit 4. IX. dicit 9. XL. dicit 40. XC. dicit nonaginta.

Decima cauſa Myſtica in cæremoniis hujus Sacræ functionis, ſunt Cruces duodecim. quæ pinguntur, vel in
71 marmoreo Lapide inſculpuntur per parietes; denotant enim dominium acquiſitum illius Templi Chriſto Domino; conſuetum eſt enim apud Principes figere inſignia ſua in Civitatibus, quas ſibi ſubditas faciunt; Crux autem eſt inſigne, & Vexillum Chriſti, & de ea cantat Eccleſia *Vexilla Regis prodeunt*. Fiuntque Cruces duodecim; quia totidem fuerunt Apoſtoli, qui ipſum Vexillum Crucis pertulerunt per univerſum orbem, & illum Chriſto ſubjugarunt.

Undecima, & ultima cauſa myſtica eſt lumen, quod accenditur ante ipſas
72 Cruces, & earum unctio cum Sacro Chriſmate, & oleo cathecumenorum; ad denotandas obligationes Eccleſiaſticorum, qui inſerviunt Eccleſiæ, & in ea, atque de ea vivunt. Debent enim habere lumen Sapientiæ. *Vos eſtis Lux Mundi*. *Matth.* 5. Odorem bonæ famæ. *Chriſti bonus odor ſumus Deo in omni loco*. 1. *Cor.* 1. Et oleum devotionis internæ, & externæ, dum horas Canonicas recitant; dum ſacrificant; Sacramentavè adminiſtrant; aliaſque functiones faciunt; juxta illud *Pſal.* 22. *verſ.* 5. *Impinguaſti in oleo caput meum.* & illud *Pſal.* 44. *verſ.* 8 *Dilexiſti juſtitiam, & odiſti iniquitatem; propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis*.

Corollarium addamus huic ponderoſæ Deriſioni, & ſit; adeò eſſe Deo charas dedicationes, & conſecrationes Eccleſiarum, ut hæ ſæpè factæ fuerint mi-
raculosè à cœlitibus; quarum exempla 73
XVII. doctiſſimus Bagatta refert, *in Admirand. orbis Chriſtiani tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 3. §. 2. inter quæ eſt Conſecratio Templi S. Petri Londini in Anglia, facta ab Apoſtolorum Principe, Anno Chriſti DCX. quam narrat etiam Emin. Card. Baronius *ad dictum annum* 610. *num* 10. *& ibid.* Odoricus Rinaldi *in ep tome vulgari*, quos legiſſe Lectorem juvabit, & delectabit. His addatur conſecratio Cathedralis Eccleſiæ Avenionis facta à Chriſto Domino, quam S Martha ere- 74
xerat in honorem Deiparæ adhuc viventis,

tìs, ut probat P. Fantonus Carmelita *in Hiſtoria Civit. Avenion. lib. 3. cap. 1. num. 10.*

DECISIO XLII

ARGUMENTUM.

Quia non omnes Eccleſiæ poſſunt de facili conſecrari, ſed ſolent tantùm benedici; ideò hìc agitur de earum benedictione. Hujus vocis *Benedictionis* variæ ſignificationes, & diviſiones. Definitio Benedictionis Eccleſiaſticæ, & explicatio Rituum ejus quorum præcipuum ſignum *Crucis*, de quo plures Theologicæ, & Hiſtoricę eruditiones. De exorciſmis in res inanimes, & animalia nociva. De Enſalmis. De fructu Benedictionum SS. Virorum. De benedictionibus Roſæ aureæ, & Agnorum Dei cereorum, quas facit Papa. De aliis ſpectantibus ad Cardinales, ad Epiſcopos, ad Parochos, ad Abbates, & ad Prælatos Regulares. De Parentum in filios benedictione, & maledictione. Tandem de neceſſariis ad benedicendas Eccleſias, Oratoria, & Cæmeteria; de quibus omnibus quæſtiones plures Canonicæ, & Legales, utiles, & curioſæ.

SUMMARIUM.

1 *Eccleſiæ cur non omnes conſecrentur?*
2 *Benedictio, hæc vox habet quinque ſignificationes.*
3 *Benedictio non eſt danda populo in Hymn.* Pange lingua &c. *ad illa verba* Sit & benedictio.
4 *Axa filia Caleb quo nomine petierit dotem à Patre?*
5 *Agri dabantur in dotem filiabus Hebræis nubentibus in ſua Tribu.*
6 *Abigail quam benedictionem exhibuerit Davidi?*
7 *Antiphraſis quid ſit?*
8 *Maledictio, & blaſphemia exprimebatur nomine benedictionis.*
9 *Benedicere idem eſt ac conſecrare, & ſanctificare.*
10 *Oleum pro conſecrando Tabernaculo Moſayco quot, & quibus aromatibus erat compoſitum?*
11 *Myrrha electa quę nam ſit?*
12 *Cinnamomum Hebræorum quid eſſet?*
13 *Denarii valor apud Hebræos quantus erat?*
14 *Calamus aromaticus quid eſſet?*
15 *Caſia, ſeu Caſſia odorifera quæ?*
16 *Aqua luſtralis apud Hebræos ex quibus compoſita?*
17 *Cineres Vaccæ Rufæ exuſtę diſtribuebantur ſingulis civitatibus Hebræorum.*
18 *Benedictionis Eccleſiaſticæ definitio.*
19 *Actionis nomen plura complectitur.*
20 *Chriſtus fons, & auctor omnium benedictionum.*
21 *Chriſtus conceſſit Eccleſiæ facultatem inſtituendi Sacramentalia.*
22 *Ritus in benedictionibus Eccleſiaſticis tres. Et qui?*
23 *Crucis ſignum adhibendum in omni benedictione.*
24 *Chriſtus quas res benedixerit ſigno Crucis?*
25 *Crux à cruciatibus dicta; in primitiva Eccleſia maximè honorata.*
26 *Tiberius Imperator II. Crucis venerator reperit duos theſauros.*
27 *Crucis ſignum in terra non eſt ſculpendum.*
28 *Benedictiones invalidæ, ſi ſine Crucis ſigno fiant.*
29 *Æthyopum, & Moſcorum magna devotio erga Sanctam Crucem.*
30 *Signo Crucis aliter ſe ſignant Latini, aliter Græci.*
31 *Myſteria contenta in ſigno Crucis plura.*

plura, & quæ?
32 *Aquæ benedictæ, ſeu luſtralis origo, & myſteria.*
33 *Aqua benedicta quomodo deleat Venialia?*
34 *Aqua benedicta reſuſcitat mulierem mortuam.*
35 *Aſperſio cum aqua benedicta ſi omittatur, irrita eſt benedictio.*
36 *Exorciſmus quid ſit?*
37 *Adiuratio quid, & quotuplex ſit?*
38 *Locuſtæ, & animalia nociva quomodo exorcizentur?*
39 *Excommunicatio qualis in locuſtas?*
40 *Locuſtæ anno 1650. in agris Romanis.*
41 *Mures anno 1690. in iiſdem agris.*
42 *Laici non poſſunt exorcizare energumenos.*
43 *Exorcizare nemo poteſt ſine licentia Epiſcopi.*
44 *Barberina Synodus Abbatię Farfenſis laudata.*
45 *Epiſcopi debent examinare exorciſmos compoſitos à perſonis particularibus.*
46 *Enſalmi, & aliæ preces contra peſtem, aut morbos ſuperſtitioſi.*
47 *Benedictiones aliæ Eccleſiaſticæ, aliæ Laicæ. Et quis Miniſter ipſarum?*
48 *Abbatiſſæ an poſſint benedicere Moniales?*
49 *Benedictio an requirat præſentiam rei, vel perſonæ benedicendæ?*
50 *Præſentia rei benedicendæ quomodo intelligatur?*
51 *Benedictionum Eccleſiaſticarum cauſa finalis duplex; & quæ?*
52 *Laica benedictio datur etiam ab. ſentibus.*
53 *Benedictionis fructus quis?*
54 *Piſcis benedictus à S. Bernardo cauſat converſionem Canonici de illo edentis.*
55 *Cerviſia benedicta à S. Bernardo bibita à Juvenibus, eos ad religionem convertit.*
56 *Ven. Vincentii Caraffæ colobii virtus.*
57 *S. Franciſci Xaverii benedictio favet alearum luſori.*
58 *Benedictionum diviſiones plures.*
59 *Benedictiones aliæ Conſtitutivæ, aliæ Invocativæ.*
60 *Benedictiones aliæ ſunt propriæ Summi Pontificis, aliæ Cardinalium, aliæ Epiſcoporum, aliæ Sacerdotum, aliæ Abbatum, & alię Prælatorum Regularium.*
61 *Roſæ aureæ, & Agnorum Dei cereorum ſunt Papales benedictiones.*
62 *Roſæ aureæ benedictiones myſterium, & origo.*
63 *Roſa aurea benedicta Venetiis anno 1177. ab Alex. Tertio.*
64 *Roſa aurea Duci Venetiarum donata anno 1690. ab Alex. Octavo.*
65 *Agnorum Dei cereorum benedictionis origo antiquiſſima.*
66 *Agnorum Dei à Papa benedictorum virtutes plurimæ.*
67 *Agni Dei tangi non poſſunt à laicis; non pingendi, non vendendi; ſed ſumma reverentia tenendi.*
68 *Epiſcopi an poſſint benedicere Roſas aureas, & Agnos Dei cereos?*
69 *Cardinales quas benedictiones facere poſſint?*
70 *Cardinales Sacerdotes, vel tantùm Diaconi quas benedictiones faciant?*
71 *Epiſcopalium benedictionum quatuor genera.*
72 *Benedictio Solemnis per verba* Sit nomen Domini benedictum &c. *an dari poſſit à ſimplici Sacerdote?*
73 *Benedicere populum per vias ſpectat ad ſolum Epiſcopum.*
74 *Sacerdotales benedictiones ſunt in triplici differentia. Et quæ?*
75 *Parochorum propriæ benedictiones quæ ſint?*
76 *Mulierum poſt partum benedictiones à quo dandę? Num à Regularibus?*
77 *Roma Sacrorum Rituum Magiſtra.*
78 *Abbates quas benedictiones facere poſſint? Num etiam pro rebus Eccleſiarum non ſuarum?*
78 *Regulares Pręlati benedicunt ſacram ſuppellectilem pro ſuis Eccleſiis, non pro alienis.*

80 *Lai-*

80 *Laicarum benedictionum origo, & Virtus.*
81 *Maledictio parentum nociva filiis. Exempla.*
82 *Benedictio Eccleſię, Oratorii, & Cęmeterii quomodo fiat?*
83 *Oratoria privata an benedicenda?*

ECcleſiaſtica conſuetudo fecit, ut Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium non ſolùm in Templis ſolemniter Deo conſecratis celebraretur: ſed etiam in Eccleſiis, & publicis Oratoriis ſimpliciter benedictis; ea ratione, quia, ut ait Riccius *in addit. ad Lancellot. lib. 2.*
1 *tit. 18. §. 1.* ex Paludano, & Soto ibi citatis, Eccleſiæ conſecratæ propter plures caſus occurrentes ſæpè polluuntur, & difficilè poſſunt per Epiſcopos reconciliari; ideò, ne divinorum celebratio retardetur, introductum eſt, ut ſimpliciter benedicantur, & ſic in caſu pollutionis. à ſimplici Sacerdote de licentia Epiſcopi reconcilientur. Igitur cum ſupra egerimus de Conſecratione Eccleſiæ; nùnc de ejus benedictione eſt diſſerendum; & pro majori intelligentia dicendorum, examinabimus.

1. *Quot ſignificationes habeat hæc vox Benedictio?*
2. *Quid ſit Benedictio?*
3. *Quot ſint ſpecies Benedictionis?*
4. *Quę requirãtur ad Benedictionem Eccleſiæ? & Cęmeterii?*

Quo ad Primum. Hæc Vox *Benedictio* vel ſumitur tanquam duo verba, atque duæ dictiones; & ſignificat loqui
2 ſcienter, peritè, ornatè, & appoſitè, juxta illud Ciceronis *De claris oratoribus*, *Philoſophia mater eſt omnium bene dictorũ, benèque factorum.* Vel ſumitur tanquam una dictio, & unica Vox: & habet quinque præcipuas ſignificationes. Primò enim ſignificat aliquem laudare, vel commendare; ideò cum profitemur, Deum benedicere, intendimus ejus laudes, & prærogativas recitare: *Benedicam Dominum in omni tempore: ſemper laus ejus in ore meo.* dicebat Regius Pſaltes. *Pſal. 33. verſ. 1.* Et pueri in fornace ignis ardentis: *Benedicite omnia opera Domini Domino; laudate, & ſuperexaltate eum in ſæcula. Dan. 3. 57.* Similiter Eccleſia in Hymno *Pange lingua glorioſi*, quando canit in ultimo Strophe: *Genitori, Genitoque, laus, & jubilatio; Salus, honor, Virtus quoque ſit & Benedictio.* &c. intendit Sanctiſſimam Trinitatem laudare. Unde Magrius *in Hierolexic. Verb. Benedictio. col. 3.* acriter reprehendit clericos illos, qui in Proceſſione cum SS. Euchariſtia ad illa verba benedicunt populum; non intelligentes, quod ipſa referuntur ad laudandam SS. Trinitatem, non ad populi benedictionem; & ſic ridiculè pro SS. Trinitate populus benedicitur ſub illis verbis. Secundò benedicere ſignificat, bona, & proſpera alicui precari, & fauſta ominari. 3
Hinc ſeneſcente Iſaaco, vocatoque Eſau filio ſuo majori, ei ita locutum teſtatur Scriptura Sacra: *Sume arma tua, pharetram, & arcum, & egredere foras; cumque venatu aliquid apprenderis, fac mihi inde pulmentum, ſicut velle me noſti, & affer, ut comedam, & benedicat tibi anima mea, antequam moriar. Geneſ. 27.*
3 Tertiò benedictionem dare, ſignificat dotem conſtituere; vel munera elargiri. De dote habemus exemplum Axæ filiæ Caleb, nuptæ Orthonielo, quæ ita dixit Patri ſuo: *Da mihi benedictionem. Terram auſtralem, & arentem dediſti mihi; junge, & irriguam; quod* 4
Caleb fecit. ut legitur *Joſ. cap. 15. verſ. 19.* ubi Tirinus notat, quod filiabus Hebræorum, nubentibus Viris de Tribu ſua dabantur agri in dotem: ſecus ſi 5
extra Tribum nubebant; ut *Num. cap. ult.* De largitione munerum eſt exemplum Jacobi revertentis de domo Labani, & in itinere obviam habentis Eſau fratrem ſuum, cui munera exhibuit, & ait: *Suſcipe benedictionem, quam attuli tibi. Geneſ. 33. 11.* Et de Abigaile, 6
quæ iraſcenti David ob denegata alimenta exercitui ſuo, obtulit comeſtibilia, vinum, & alia, & dixit: *Suſcipe benedictionem hanc, quam attulit ancilla tua tibi Domino meo. 1. Reg. 25. 27.* Hinc quia benedictiones Dei in nos ſunt munera gratiæ ſuæ vel ſpiritualia, vel temporalia; Deus dicitur nos benedicere, cum nobis bona concedit, ideòque ait Abrahamo: *Egredere de terra tua*

&c. Faciamque te in gentem magnam, & benedicam tibi. Geneſ. 22. 2. ideſt ditabo te multis divitiis. Et de homine juſto, Divina præcepta ſervanti, ait Pſalmiſta: *Hic accipiet benedictionem à Domino, & miſericordiam à Deo ſalutari ſuo. Pſal. 23. 5. Et Pſal. 24. 4. Domine prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis;* ideſt in gratiis ſpiritualibus, & temporalibus, ut Tirinus *ibid.* commentatur. Quar-
7 tò, benedicere per antiphraſim (Antiphraſis eſt figura, quæ continet locutionem contrariam, faciens, ut ſermo per contraria intelligatur. Laurentius *in Amalthea Onomaſtica Verb. Antiphraſis*) aliquando ſignificat maledicere, & blaſphemare. Ita Tirinus *in Idiotiſm. Hebræor. num.* 31. Exemplum unum eſt illud patientiſſimi Jobi, cui graviter
8 afflicto, *dixit Uxor ſua; adhuc permanes in ſimplicitate tua? Benedic Deo, & morere. Job 2. 9.* Verbum enim illud *Benedic* vult dicere *Maledic*; ut obſervant ibi omnes Interpretes. Aliud eſt exemplum Nabothi, quem ob denegatam vineæ relaxationem Jezabel calumniata de blaſphemia in Deum, & Regem, juſſit lapidari his verbis: *Quia Naboth benedixit Deum, & Regem; educite eum, & lapidate; ſicque moriatur*; prout ita mortuus fuit, ut legitur 3. *Reg.* 21. 10. ibi enim *Benedicere* ponitur antiphraſticè pro *Maledicere*. Quintò
9 tandem benedicere ſignificet conſecrare, & ſanctificare, ſeu conferre aliquod eſſe Sacrum perſonæ, aut rei, quæ benedicuntur; ut fiant convenientes, & aptæ vel Sacramentis adminiſtrandis, vel Sacrificiis offerendis, aliiſvè actibus ad cultum Divinum, ſalutemque animarum ſpectantibus aſſociandis, juxta illud Divi Pauli *in Epiſt. 1. ad Thimot. cap. 4. verſ. 5. Omnis creatura ſanctificatur Verbo Dei, & Oratione*: quem locum ita explicat ex doctrina S. Chryſoſtomi, Auguſtini, & aliorum Tirinus his verbis: *Per verbum Dei, & orationem, ideſt per benedictionem.*

Ad hunc effectum benedicendi, ideſt Sanctificandi Tabernaculum, Altare,
10 & alia Moyſi ordinata pro cultu Religionis, mandavit eidem Dominus compoſitionem olei Sacri, de quo in *Exod.* 30. 23. in quo quatuor genera aromatum miſcebantur, videlicet *Myrrha electa, Cinnamomum, Calamus, & Caſia.* de quorum aromatum veris ſpeciebus non levis eſt diſputatio apud Interpretes, ut differit Menochius *in Storeis part. 6. Centur. 12. cap. 94.* ubi demonſtrat *Myrrham electam* illam fuiſſe; quam 11
ſponte planta diſtillat abſque corticis inciſione, quæ à Græcis vocatur *Stacte*, ideſt *Stillatitia*, & de ea agit Plinius *lib. 12. cap. 16.* Quod autem ad *Cinnamomum* 12
non eſt illud, quo nos utimur, vulgò dictum *Cannella*, ſed erat quid pretioſum, & rarum, ut ſcribit Galenus *lib. 7. de Antidot.* Dioſcorides *lib. 1. capit. 13.* Theophraſtus *lib. 9. Hiſtor. Plantar. cap. 5.* & Plinius *lib. 12. cap. 19.* ubi aſſerit, quod libra cinnamomi valebat mille denarios; denarius autem erat valoris 13
unius Julii Romani, ſeu unius libræ Venetæ; adeout, pretium unius libræ Cinnamomi erant mille libræ denariorum Venetorum, quæ faciunt ſummam Scutorum Romanorum centum. *Calamus* ſecundum veriorem opinio- 14
nem erat arundo odorifera, quam Matthæolus *in Comment. ad Dioſcorid. libr. 1. cap. 17.* vocat *Squinantum*; & reperitur penes montem Libanum, de eaque ſcribunt Theophraſtus *d. lib. 9. cap. 7.* & Plinius *d. lib. 12. cap. 22. Caſia* autem, 15
ſeu *Caſſia* non eſt illa medicinalis, qua quotidie utimur, ſed quædam exigua odorifera planta, de qua præcitati Auctores Plinius *lib. 12. cap. 29.* Iſidorus *lib. 17. cap. 8.* Theophraſtus *lib. 9. cap. 5.* Dioſcorides *lib. 1. cap. 12.* & alii apud Menochium *d. Centur. 12. cap. 94.* ubi opinatur, eam eſſe noſtrum cinnamomum, videlicet *Cannella*. Igitur prædicta aromata juſſit Deus cum oleo puriſſimo immiſceri; ad benedicendum, & ſanctificandum Tabernaculum, Arcam Teſtamenti, Menſam, in qua ponebantur panes propoſitionis, Candelabrum ſeptem Lucernarum, & alia vaſa, & utenſilia cultui ſuo dedicata.

Eadem de cauſa docuit Dominus Moyſen, & Aaronem ritum aquæ luſtralis, faciendæ cum cineribus vitulæ, 16
ſeu Vaccæ rufæ immolatæ, ac combuſtæ

extra

extra caſtra; ad mundandos, & ſanctificandos illos, qui quibuſdam immunditiis legalibus erant inquinati; ut legitur *in lib. Num. cap.* 19. & de qua meminit Apoſtolus *ad Hebr. cap.* 8. *verſ.* 13. his verbis: *Si enim Sanguis hircorum, & taurorum, & cinis vitulæ aſperſus inquinatos ſanctificat ad emundationem carnis; quantò magis &c.* Obſervat autem Tirinus *Comment. in lib. Num d. cap.* 19. *verſ.* 12. Quod Vaccæ hujus, ſeu Vitulę ruſæ extra Caſtra; ſeu Urbem exuſtæ cineres diſtribuebantur quotannis per ſingulas Paleſtinæ urbes; & in loco, ad id deſignato ſervabantur, cumque contingeret, aliquem ex contactu cadaveris, vel morticinii, vel alterius rei immundæ contaminari, pauxillo hujus cineris in aquam vivam immiſſo, ſtatis diebus aſpergebatur, & ſic mundabatur. Myſticum autem ſenſum illius Vitulæ, & aquæ luſtralis exponit S. Thomas 1. 2. *q.* 102. *art.* 5. *ad* 5. quem ſtudioſus legere non detrectet. Itaque benedictio verè, & propriè ſignificat ſanctificare res, vel perſonas, ſuper quibus profertur, ſeu immittitur benedictio, & in eis quamdam qualitatem ſpiritualem inſerere; & in hoc ſenſu intelligimus benedictionem, de qua hìc agimus. circa novas Eccleſias, & Oratoria.

17

Quo ad Secundum. Benedictio, prout in hac quinta ſignificatione ſumitur,
18 ſic definitur: *Eſt actio Religioſa, per quam ritibus, & precibus ab Eccleſia ordinatis, ſeu permiſſis, à Miniſtro ad id deputato, res ſeu perſonæ præſentes ſanctificantur, ut divino cultui inſerviant; vel à quocùnque fideli rebus, aut perſonis etiam abſentibus cœleſtis opis invocatur, ut ſaluti tàm corpori, quàm animæ proficiant.* Percurrenda ſunt breviter omnia hæc verba definitionis, à quorum explicatione tota natura, & eſſentia Benedictionum elucebit.

Dicitur, quod Benedictio ſit *Actio* loco generis; comprehendit enim tàm operationes ſpirituales, quàm corporales,
19 juxta vulgatam illam orationem *Actiones noſtras quæſumus Domine &c* & amplectitur tàm actiones hominum, quàm brutorum, & tàm communes hominibus tantùm, quatenus ſunt creaturæ rationales, & ab intellectu, actiones prodeunt, quàm etiam hominibus, & brutis, de quibus actionibus eruditè diſſerit M. Aurelius Galvanus Ferrarienſis, olim Præceptor meus, & in prima Sede Juris Civilis Profeſſor in hac Univerſitate Patavina, in ſuo tractatu *de Uſufructu cap.* 5. *à num.* 3. *& ſeqq.*

Dicitur Actio *Religioſa*; primò, quia omnis benedictio procedit à Chriſto Domino, qui eſt fons, auctor, & ſubjectum omnis benedictionis, juxta Divi 20
Petri Apoſtolorum Principis verba ad fideles primitivæ Eccleſiæ, *Act.* 3. 26. *Vobis primùm Deus ſuſcitans Filium ſuum, miſit eum benedicentem vobis:* à quo innumeras benedictiones provenire in totam Eccleſiam Sponſam ejuſdem Chriſti demonſtrat Carolus Bouquin *in Solis Aquinatis Splendorib.* ſeu in explicatione *Sequentiæ Lauda Sion Salvatorem lib.* 4. *text.* 21. *num.* 232. *& ſeq.* Secundò, quia benedictio quatenus ſanctificat res, vel perſonas, ut ſint aptæ Dino cultui, (prout eam ſumimus in præſenti) ſpectat ad virtutem Religionis, ut plenè probat Emin. Card. de Laurea *in* 3. *Sent. tom.* 2. *De Virtutibus in genere*; *diſp.* 25. *art.* 2. *num.* 17. *& num.* 25. ubi in ſpecie agit de Eccleſiarum, & Altarium ædificatione, & benedictione pro cultu Divino exercendo.

Dicitur in definitione; *Per quam Ritibus, & precibus ab Eccleſia ordinatis*; quia cum Chriſtus Dominus conceſſerit Eccleſiæ Sponſæ ſuæ ob nimium amorem, quo eam proſequitur, ut ad quamdam ſimilitudinem Sacramentorum ab eodem Chriſto inſtitutorum, poſſit & ipſa inſtituere Sacramentalia, quibus fideles ſpiritualibus, & temporalibus beneficiis juventur; ut ex doctrina Caramuelis *in Theolog. Fundament. n.* 2047. 21
oſtendimus in noſtris Deciſionibus *anni* 1687. *de Sacramentis in genere, & de Sacramentalib. ad ſecund. Quæſit Menſis Decembr.* propterea ipſamet Eccleſia ad imitationem Divini Sponſi deſtinavit rem benedicendam diverſarum ſpecierum tanquam materiam, nempè aquam, cineres, candelas, palmas,

comeſtibilia, aliaque hujuſmodi; ac ſimiliter Ritus, & preces tanquam formam; ut doctè diſſerit Quartus *de Benedictionibus in genere tit. 1. ſect. 3. dub. primo.*

Porrò Ritus præcipui ab Eccleſia in
22 benedictionibus ordinati ſunt tres: Signum Sanctæ Crucis; Aſperſio aquæ benedictæ, & Exorciſmi.

Quoad Signum Sanctæ Crucis, hoc in quacunque benedictione adhibetur,
23 quia ut ait S. Leo Papa, *ſerm. 8. de Paſſione*, *Crux eſt omnium fons benedictionum; omnium cauſa gratiarum.* Et omnia Sacramenta Crucis ſigno perficiuntur. *cap. Numquid. 10. de Conſecr. diſt. 5.* Atque hic Ritus, & Mos benedicendi per ſignum Crucis ab ipſo Chriſto introductus creditur; præſertim quando aſcenſurus in cœlum, elevatis manibus benedixit ſuis diſcipulis; quem poſtea imitati ſunt Apoſtoli, docentes hunc ritum in benedictionibus ſervari, ideòque ex Apoſtolica traditione in univerſa Eccleſia eſt receptus, ut teſtatur S. Baſi-
24 lius *in lib. de Spiritu Sancto cap. 27.* Immò ſigno Crucis fuiſſe à Chriſto benedictum panem, & vinum ante conſecrationem in ultima cęna ſcribit Salmeron *tom. 9. tract. 12.* quem refert Barradas *in Evangel. tom. 4 lib. 2. cap. 2. col. 6.* his verbis: *Ex uſu Eccleſiæ habetur Crucis ſignatio ſuper Hoſtiam, quàm ex traditione Apoſtolica proveniſſe credimus: quam viderunt Apoſtoli primùm à Chriſto obſervatam, & in lege veteri indicatam; nam Sacrificium dictum* Tenupha, *ad quatuor orbis partes motum, ſignum Crucis edebat; hoc ergo Signo Crucis, quo cætera omnia Sacramenta perficiuntur, benedixit Sacrificium ſuum Dominus.* De prædicto autem quadruplici motu, per quem in Sacrificio *Tenuphà* legis antiquæ formabatur Signum Crucis, ſcripſimus ſupra *Deciſ. XXVII num. 38. Ritu V.* & de eodem Sacro Signo Crucis à Chriſto in Apoſtolos, & ab Apoſtolis in Eccleſiam invecto concors eſt SS. Patrum doctrina, quos allegant Suarez *in 3. p tom. 2. diſput. 51. ſect. 2.* Lorinus, & Cornelius à Lapide *in Act. Apoſt cap. 1. verſ. 9.* S. Hieronymus, Cartuſianus, & alii apud Menochium *in Hiſtoria Sacra Act. Apoſtolorum lib. 1. cap. 1. num. 6.* Eminent. Card. Baronius *Ann. 34. num. 22.* Et noviſſimè Quartus *d. tract. de Benedictionib. tit. 1. ſect. 3. dub. 1.* atque Magrius *in Hierolex. Verb. Benedictio.*

Hinc eſt, quod Crux (quæ à cruciatibus dicitur. *cap. Nulli 3. q. 1.*) inæſtimabile noſtrę Redemptionis inſtrumen- 25
tum apud omnes nationes fuit ſemper in Summa veneratione; & quamvis in primitiva Eccleſia non ubique exponeretur Chriſti Crucifixi imago pendens in Cruce; ne gentiles à converſione retraherentur, apud quos tunc reorum crucifixio ignominioſa erat; nihilominus ipſum Crucis ſignum pingebatur, & ex auro, & argento confectum, gemmiſvè ornatum adorabatur; ut probat Emin. Card. Baronius *ad Annum 395. num. 9.* & ad pedem Crucis manſuetus Agnus, Chriſti typus figurabatur, de quo cecinit S. Paulinus:

Sub Cruce Sanguinea niveo ſtat
Chriſtus in Agno.

Tantaque erat veneratio erga hoc Sacroſanctum Signum, ut illud ſculpi in terra non ſolùm Sacri Canones, ſed etiam leges Imperatorum non permitterent; in cujus obſervantię præmium Tiberius Secundus Imperator duos theſauros meruit reperire, dum juſſiſſet tres Cruces ſculptas in terra auferri, ne 26
tranſeuntium pedibus calcarentur, teſte Emin. Card. Baronio *ad Annum 582. num. 7.* quam piam prohibitionem non ſculpendi in ſolo venerabile Crucis Signum à S. Ludovico Galliarum Rege, & à Pio Papa Quarto renovatam, notat idem Magrius *in Verb. Crux*; atque à S. Carolo Borromæo *in Concil. Provinc. 3.* 27
& Provinc. 4. ſubdit Corius in eorum Epitome *Verb. Cruces num. 2. & 3.* Ipſaque Summa Crucis veneratio, quam profecti ſemper ſunt fideles, comprobatur ex his, quæ Tertullianus *cap. 3. De Corona Militis* ſcripta reliquit, videlicet, quod ipſi *ad omnem aditum; atque exitum; ad veſtitum, ad calceatum, ad menſas, ad lavacra, ad lumina, ad cubilia, ad ſedilia frontem tererent Crucis ſignaculo.* Quod confirmat S. Auguſtinus *tractat. 118. in Joan.* his verbis: *Quid eſt ſignum Chriſti, niſi Crux Chriſti? Quod ſignum niſi adhi-*

beatur, ſivè frontibus credentium; ſivè ipſi Aquæ, ex qua regenerantur, ſivè Oleo, quo Chriſmate unguntur, ſivè Sacrificio, quo aluntur: nihil horum ritè perficitur. Quæ quidē verba ultima clarè demōſtrant invalidas, & nullas eſſe benedictiones illas
28 quæ fierent omiſſo Crucis ſigno, quod tanquam pars formæ eſſentialis in quacunque benedictione debet intervenire; & eſt ejuſdem neceſſitatis cum precibus ab Eccleſia præſcriptis; quarum mutilatio, ſeu mutatio irritat benedictionem, ut docet Quartur *in eod. tract. de Benedictionib. tit.1. ſect.3. dub.1. & ſeqq.* Et Caſtaldus *in Praxi Cęrem. lib.2. ſect.11. cap.1. num.4.* undè eò magis benedictionem irritat omiſſio hujus Sacri Ritus, conſiſtentis in formando ſigno Crucis ſuper Re benedicenda; quod quidem in quibuſcumque benedictionibus Pontificalis, Miſſalis, ac Ritualis Romani indicitur, præſcribitur, & ordinatur.

Tandem in veneratione ſigni Sanctę
29 Crucis inter alias nationes orbis Chriſtiani, ſingulares ſunt Æthiopes; nam eam laici in collo appenſam ſemper ferunt; Monachi verò, & alii Eccleſiaſtici illam in manu ſemper portant, prout etiam eorum Imperator; ut diſſerit Magrius *in Hierolexic. d. verb. Crux*; ſubdens maximam etiam eſſe erga ſanctam Crucem Moſcorum reverentiam; qui eam jugiter è collo habent pendentem; neque ſinunt illam ad ſolum ſculpi, aut depingi. Non eſt tamen ignoranda differentia in munitione ſigni
30 ſanctę Crucis, quam facit utraque Eccleſia, Latina, & Gręca; nos enim Latini, dum noſmetipſos Signo Crucis ſignamus, ſignum manu dextera aperta à fronte ad pectus, deindè ab humero ſiniſtro ad dexterum ducimus, denotantes tranſitum à miſeriis ad felicitatem. Gręci autem tribus digitis unitis, pollice, indice, & medio (in ſymbolum Sanctiſſimę Trinitatis) reliquis duobus digitis contractis ſe ſignant, à fronte quidem ad pectus; ſed deinde à dextero humero ad ſiniſtrum, dicendo *In nomine Patris, & Filii, & Sancti Spiritus*; videlicet *Sancti* in humero dextero, & *Spiritus* in ſiniſtro; ad ſignificandum, prędicationem Salvatoris tranſitum feciſſe ab hebręis ad gentiles, ut proſequitur Magrius *d. verb. Crux in fine*.

Sacroſancta Myſteria tùm Sanctiſſimæ Trinitatis, & ejus individuæ Unitatis, tùm Dominicæ Incarnationis repræſentari in his verbis, quæ proferimus, dum noſmet ſigno Crucis munimur, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. edocentur etiam pueri noſtri à libello Doctrinæ Chriſtianæ: cęterùm non pigeat ſtudioſum Lectorem audire Alphonſum Mendeſium Luſitanum Soc. Jeſu, Patriarcham Æthiopię, eadem ſacroſancta myſteria in ſigno Crucis declarantem *in ſua Theologia Catechetica libr.1. cap.7. num.5.* his elegantiſſimis verbis: *Cum dicentes*, In nomine Patris, *frontem tangimus, Patrem Filii, & Spiritus Sancti principium eſſe innuimus. Cum pectus ad ſummum ventrem leviter premimus, addentes*, & Filii; *æternam Verbi à Patre ex utero ante luciferum generationem connotamus. Cum dextram utrique humero applicamus; eoſque velut in amicitiam contrahimus, dicentes*: & Spiritus Sancti; *tertiæ Perſonæ, quæ eſſentialiter amor eſt, à Patre, & Filio proceſſionem indicamus; eamque cum duæ alię Perſonæ ſimplex nomen habeant, compoſito vocabulo Spiritum Sanctum appellamus, quod in ſeipſo ambarum concurſum, inſpirationemque collegerit.* Hæc de Ritu Signi ſanctæ Crucis in benedictionibus adhibendo. De ejus autem fructu, virtute, & potentia inferiùs loquemur. 31

Quo ad aſperſionem rei, quæ benedicitur, cum Aqua luſtrali, juxta Ritum Eccleſiæ antea benedicta; ſciendum eſt, hunc Ritum eſſe antiquiſſimum; ſiquidem à D. Matthæo Apoſtolo inſtitutum fuiſſe legitur *in Conſtit. Apoſtol. libr.8. cap.29.* Et illud confirmavit Alexander Papa Primus *Anno Chriſti* 132. ut notat *ibidem* Emin. Card. Baronius *nu.3.* & legitur *in cap. Aquam Sale. De Conſecr. diſt.3.* ubi ait: *Aquam Sale conſperſam populis benedicimus, ut ea cuncti aſperſi ſanctificentur, & purificentur.* Quod refertur etiam à Biſſo *in Hierurgia verb. Aqua. num.431. §.3.* Aqua enim benedicta cum mixtione Salis ſignificat hypoſtaticam Chriſti unionem, quia Sal infuſum eſt myſterium increa- 32

tæ

tæ Sapientiæ; Aqua verò humanæ naturæ ſymbolum, quæ ut habetur 2. *Reg.* 14.14. *Ut aqua dilabitur*. Idcircò utimur Aqua benedicta, dum ſignamus noſmetipſos, & alias res benedicimus, quia ejus plures ſunt virtutes, & valet ad fugandos dęmones, & ad morbos pellendos; ut pluribus exemplis demonſtrat Emin. Card. Baronius *Anno* 44. *num.* 60. & 88. *Anno* 57. *num.* 110. *Anno* 63. *num.* 164. *Anno* 132. *num.* 13. & 14. *Anno* 389. *num.* 108. *Anno* 537. *num.* 11. & *ſeqq.* & *Anno* 855. *num.* 24. & *ſeqq.* Quos omnes annos ita collectos refert Magr. *in Hierolexic. verb. Aqua benedicta. col.* 2. ubi movet quæſtionem, An Aqua benedicta deleat peccata Venialia *ex opere*
33 *re operantis*, vel etiam *ex opere operato?* Quam nos examinavimus, rationes, & Doctores pro utraque parte allegando *in Deciſionib. Anni* 1687. *De Sacramentis in genere*, & *Sacramentalibus Menſe Decembri caſu primo*, ubi ſtudioſus recurrat. Plura autem ſanitatum exempla, virtute Aquæ benedictæ obtenta refert Henriquez *in Summa lib.* 3. *cap.* 13. & *ibi Gloſſa in fine*. & Magrius *ubi ſupra*, nec non locuſtarum ſegetes devaſtantium expulſionem; quibus ſimilia plurima narrat Daniel Bartolus *in Aſię Hiſtoria lib.* 4. *pag.* 874. 875. *lib* 6. *pag.* 379. & 410. & *lib.* 7. *pag.* 470. Immò S. Rioc-
34 cum diſcipulum S. Vinualoci Abbatis in Britania minori, aſperſione Aquæ, per eumdem S. Abbatem benedictæ, ſuſcitaſſe à mortuis ſuam genitricem, ſumma adſtantium cum admiratione ſcribit Hieronymus à Baſilica Petri *in ſuis Ephemerid. ſacris die* 12. *Februarii. pag.* 264. In vita quoque Sanctæ Tereſiæ, ab eadem Sancta conſcripta, *cap.* 31. oſtenditur virtus Aquæ benedictæ in expellendis dęmonibus, qui ipſam Sanctam aliquando inſultabant. Quapropter jure optimo aſperſione ejuſdem Aquæ benedictæ jubet Eccleſia, ut res, quæ benedicendæ ſunt, benedicantur;
35 quæ aſperſio, ſi omitteretur, inanem eſſe benedictionem aſſeverandum venit ex doctrina Suarezii *in* 3. *p. d. Thom. tom.* 3. *diſp.* 15. *ſect.* 4. Quarti *d. tit.* 1. *de Benedictionib. ſect.* 3. *dub.* 1. & Martii Columnæ *in Hydragiologia ſect* 2. *cap.* 7. *num.* 8. per eumdem Quartum allegati.

Quo ad Exorciſmos; eis etiam utitur Eccleſia in benedictionibus, præcipuè dum benedicit Salem; ac etiam Aquam tàm per annum, quàm in Vigilia Epiphaniæ, & Sabbato Sancto in fonte baptiſmali. Exorciſmus autem idem 36
eſt, ac Adjuratio, ut docet S. Thomas 2.2. *q.* 90. *art.* 1. quem omnes Scholaſtici, & Summiſtæ ſequuntur. Adjuratio 37
verò *inductio eſt alicujus perſonæ ad faciendum, vel omittendum aliquid per invocationem Dei, vel alicujus rei Sacræ*. Duplex pariter eſt Adjuratio, una deprecativa; altera imperativa. Prima fit cum ſubmiſſione, & precibus ad Deum, & Sanctos, orando, & rogando illos, ut aliquod bonum nobis concedant; vel aliquod malum avertant. Secunda fit imperando dęmoniis, vel creaturis irrationabilibus, ut deſerant affligere populum fidelem, vel ei nocere; & ideò ſecundum Iſidorum *De Eccleſ. Offic. cap.* 20. *Exorciſmus eſt ſermo increpationis contra immundum ſpiritum*.

Sed dicet aliquis, quomodo poſſunt exorciſari animalia irrationabilia, quæ 38
non habent intellectum, ad hoc ut fugiant ab agris, ubi dilaniant ſegetes, prout faciunt locuſtæ, vermes, mures, & alia hujuſmodi, quæ etiam dicuntur aliquando excommunicari? Reſpondetur, ex doctrina ejuſdem Angelici Doctoris. 2.2. *q.* 90. *art.* 3. *in corp.* quod Exorciſmi in prędictas beſtias non diriguntur directè ad ipſas, quaſi ipſæ debeant connivere adjurationi, & fugere, avertendo malum; ſed referuntur ad earum motorem; quo ductę malum, & perniciem agunt in aliquo agro; idcircò duplici modo exorcizantur; uno quidem modo per deprecationem ad Deum directè; ut dignetur avertere beſtias illas, & damnum, quod ex eis timetur; Altero modo per compulſionem, & imperium contra Diabolum, à quo animalia, ſivè etiam nubes, & tempeſtates moventur; ut deſerat eadem animalia, ſeu nubes movere, immo eas, & illa fugare debeat, ne damnum populis inferant. Ita Valentia 2.2. *diſp.* 6 *q* 8 *punct.* 2. *ad fin.* Sanchez *in Summa Decal. lib.* 2. *cap.* 42. *num.*

37. Vol-

37. Volpi *Reſolut.86. num.9.* & Quartus *d. tit.1. de Benedict. ſect.3. dub.1.*

Hinc ex his patet, eadem animalia impropriè excommunicari (non ſunt
39 enim capacia cenſuræ Eccleſiaſticæ; ut benè docet Suarez *in 3. p. tom.5. diſp.5. ſect.1 in princ.*) Sed adjurari, ut virtute orationum, exorciſmorum, & benedictionum Agrorum; quæ à Religioſis perſonis fit, tempore alicujus univerſalis devaſtationis, beſtiæ illę tanquam execratæ, & maledictæ in fugam ſe vertant, & ceſſent à damnis inferendis; prout factum fuiſſe in agro Romano Anno 1650. teſtatur Carolus Septala *in Opere de Myſteriis Sacroſancti*
40 *Miſſæ Sacrificii cap.9.* his italicis verbis *pag.58. Eſſendo io Prelato Referendario in Roma l'anno 1650. vennero in quel contorno tante Cavalette, & altre ſorti d'animali, che divorando tutta la campagna, obligorno il Sommo Pontefice Innocentio X. veſtito in Pontificale ſopra la Loggia del Palazzo Quirinale, à benedire l'aria, e maledire dette beſtie. Seguita l'aſperſione dell'Acqua Santa per tutte le quattro parti (coſa mirabile da me viſta) tutti gl'animali della ſopradetta Campagna di Roma per molte miglia ſi vennero ad attuffare, & annegare nel Tevere; à ſegno che per molte hore non ſi vedeva quaſi l'Acqua del fiume; il che reſe confuſione anche alla dura oſtinatione delli heretici*. Conſimilem locuſtarum excidium eveniſſe tempore Stephani Papæ Sexti notat Magris *in Hierolexic. verb. Aqua benedicta*. Et de mu-
41 ribus eamdem Romanam Campaneam devaſtantibus, quos Alexander Papa Octavus exorciſmis fugavit anno 1690. famam retuliſſe recordor. Vanam autem, immò ſuperſtitioſam eam praxim eſſe, qua in conſimilibus caſibus beſtiæ prædictæ citantur in judicium, aſſignato iiſdem procuratore, & advocato; eaſdemque nonnullis judiciariis terminis ſervatis, ſententiando, & banniendo, teſtantur DD. quos cumulant, & ſequuntur Sanchez *d. lib.2. cap.42. num.39.* & Volpi *cit. Reſolut.86. num.11.* Neque illud eſt omittendum circa exorciſmos in Dęmones, à quibus vexantur Energumeni, quod licèt in primitiva Eccleſia licitum eſſet etiam laicis adjurare Dęmones, & exorcizare Energumenos; ut diſſerit Illuſtriſſimus Sarnellius Epiſcopus Vigiliar. *in Speculo* 42
Cleri ſecularis tom.1 lib 4. tit. de Exorciſtis; nihilominus munus hujuſmodi per Cōcilia, & Decreta Pontificum ibidem allegata reſtrictum fuit ad ſolos clericos ordine Exorciſtatus inſignitos. Hodie verò ob abundantiam Sacerdotum, his tantummodò permittitur exercitium talis miniſterii; ita tamen ut prius obtineant expreſſam licentiam, & facultatem ab Epiſcopo; vetant enim Concilia Provincialia, Conſtitutiones Synodales ferè omnium Dięceſum, atque Decreta Sacræ Congregationis, ne quis clericus, vel Sacerdos Sęcularis, aut Regularis audeat exercere Officium 43
Exorciſtę ſine permiſſu Ordinarii; ut legitur apud Nicolium *in Floſculis verb. Exorciſmus num.1.* Gavantum *in Manuali verb. Exorciſta num.1.* Conſtitutiones Juſtinianeas *lib.3. tit.1. cap.139. §.130. num.3.* Et Synodum Dięceſanam Abbatiæ Farfen. ſub Emin. & Reverendiſſ. D. Carolo Cardinali Barberino Abbate, & Ordinario Anno 1686. in qua *Part.1. cap.13. De Sacramento Ordinis ſub num.4. verſ. Exorciſtatus*; ita decernitur: *Exorciſtatus tamen Officium à nemine etiam Regulari, in ulla, etiam propria Eccleſia, abſque noſtra ſpeciali licentia ſub graviſſimis pęnis exerceatur*. Hanc Synodum 44
me allegare delectat, quia nullam aliam vidi Sacris Canonibus ea firmiùs innixam, & Decretis Sacræ Congregationis abundantiùs illa refertam.

Sequitur in definitione Benedictionis; *Precibus ab Eccleſia ordinatis, ſeu permiſſis;* quia multæ preces ſunt ab ipſa Eccleſia ordinatę, extenſæ, & ſtatutæ; quales ſunt in Miſſali Romano pro benedictione Candelarum, Cinerum, Palmarum, & aliæ in ejus fine pro benedicenda Aqua, Suppellectilibus ſacris, comeſtibilibus variarum ſpecierum, domorum, & navium, quę etiam leguntur in Rituali Romano. Verùm alię preces reperiuntur, non quidem ab eadem Eccleſia immediatè ordinatę, ſed tantùm permiſſæ; quę adinventę ſunt à piis perſonis, & impreſſæ in libellis privatis, præcipuè

pro

pro adjuratione nubium, & grandinum; nec non pro exorciſtandis energumenis; & hujus generis ſunt illę impreſſę per R. P. Franciſcum Mariam Guaccium *Ordinis S. Ambroſii ad Nemus Mediolani in ſuo Compendio Maleficarum*; in quo poſt librum Tertium additi ſunt exorciſmi, videlicet preces, orationes, & adjurationes pro exorciſandis energumenis, ac curandis febri-
45 citantibus; & hæ dicuntur permiſſę ab Eccleſia; nam Epiſcopi tenentur de eis ſe informare; & eoſdem exorciſmos approbare; ut ſtatutum eſſe in Conciliis Mediolanenſibus referunt Emin. Card. de Lauræa *in Epitome Canonum verb. Exorciſta.* Et Corius *in Concil. Mediolanen. Epitome eod verb. num.* 18.

Cautè igitur eſt procedendum in his precibus per privatas perſonas compoſitis; in multis enim etſi verbis piis, & devotis, latere ſolent ſuperſtitiones, vanæ obſervantię, atque etiam pacta tacita cum Dęmone, ut plenè differit Delrius *Magicar. Diſquiſit. lib.*3. *part. poſter. quæſt* 4. *ſect.*7. *&* 8. ubi confutat ſcripta Malleoli Canonici Tigurini, qui tutabatur plures formulas exorciſmorum, & precum, etſi evidenter Superſtitione ſcatentium; ideòque ibidem Delrius retorquet, & reſolvit decem, & ſeptem argumenta, quibus præfatus damnatus Auctor exorciſmos ſuos licitos eſſe conabatur demonſtrare; & iiſdem non diſſimiles ſunt Enſalmi recitandi contra peſtem; (qualis eſt ille in-
46 cipiens *Crux Chriſti ſalva me. &c.*) vel ad alios morbos ſanandos, quibus nefas eſt uti, juxta doctrinam Mouræ *in Opuſcul. de Incantat. ſect.*2. *cap* 16. Et Marchini *in tract. de Peſte Problem.*33. quos citat, & ſequitur Diana Coordinatus *tom.*8. *tract.*2. *reſol.*6. *& reſol* 7. Quæ ſunt excerptæ ex antiquo *part.*4. *tract.*3. *reſol.*43. *& reſol.* 62.

Verba in definitione ſequentia ſunt; *A miniſtro ad id deputato.* Benedictiones enim non niſi à proprio Miniſtro ſunt faciendæ. Ut autem cognoſcat ſtudioſus Lector, quis earum ſit legitimus Miniſter? ſciat principalem diviſionem
47 benedictionum, in Eccleſiaſticas, & laicas. Eccleſiaſticarum benedictionum Miniſtri ſunt vel Papa, vel Epiſcopus, vel Sacerdos, ut infra mox demonſtrabimus; & in his attendenda eſt Eccleſię ordinatio, & conſtitutio; ſicut enim ad ipſam ſpectat ordinare Eccleſiaſticas benedictiones, pari modo ejuſdem auctoritatis eſt determinare Miniſtrum, à quo perficiantur; adeòut ſi alius ab illo præſumat illam benedictionem facere, peccet mortaliter, incurrat irregularitatem, & benedictio ſit invalida. Suarez *in* 3. *p. tom.*3. *diſp.*15. *ſect.*3. & Quartus *de Benedictionibus d. tit.*1. *ſect.*4. *dubit.*2. Laicas verò benedictiones diſpenſare poſſunt omnes fideles, qui prgeminent aliis vel gradu, ut Pater, Mater, & alii majores; vel ſanctitate, quales ſunt ſervi Dei, etſi laici, & in ſtatu laicali viventes: hi enim omnes eſſe poſſunt miniſtri benedictionum; ut demonſtrant acta Sanctorum, in quibus frequentia habentur exempla benedictionum ab ipſis diſpenſatarum, prout de S. Hilarione, de S. Simone Stilita; de S. Birgitta de S. Hildegarde, & aliis laicis viris, & fœminis, quos recenſet Gretſerus *de Benedictionib. lib.*1. *cap.*8. & Quartus *d. tit.*1 *ſect.*4 *dub.*8. ubi addit 48
etiam Abbatiſſas eſſe legitimas miniſtras benedictionum in ſuas Moniales; nec non *Dubit.*9. *&* 10. in quibus advertit, in Miniſtro benedicente requiri attentionem, intentionem, conſcientiæ puritatem, integram precum recitationem, & rituum ab Eccleſia ordinatorum obſervationem, ad ritè, & rectè miniſterium illud explendum.

Res, & perſonæ præſentes ait defini- 49
tio; quia etſi laica benedictio impertiri poſſit etiam abſentibus, quibus à Deo bona augurantur; Eccleſiaſtica tamen benedictio regulariter dari non poteſt, niſi rebus, vel perſonis præſentibus; ut patet ex ſenſu orationum, & precum in Miſſali, vel Rituali Romano præſcriptarum, quæ ſupponun res, aut perſonas benedicendas eſſe præſentes; ſuper quibus etiam cadunt ritus ordinati in ipſo actu benedictionis, nempè vel unctio ut in calicibus, vel aſperſio Aquæ benedictæ, vel inſufflationes in aliis rebus, vel perſonis, quæ ſi abſentes forent,

rent, invalidè benedicerentur; ut benè
50 ratiocinatur ipſe Quartus *cit. tit.*1. *De
benedict. omb. ſect.*2. *dub.*4. ubi tamen
advertit, præſentiam hanc eſſe intelli-
gendam moraliter, & morali modo,
quæ in rebus inanimis verificatur, ſi ad-
ſint intra viginti paſſus, itaut aſperſa
Aqua benedicta ſuper eis cadere poſſit;
perſonę verò benedicendę ſi ſint in loco,
in quo Pontifex, vel Sacerdos ſtat, dum
benedicit; vel penes dictum locum mo-
raliter, ut qui non poſſunt ingredi Ec-
cleſiam, ſtant in cęmeterio, vel in fe-
neſtris è regione poſitis, in quibus ſtan-
tes dicerentur ſatisfacere præcepto de
audienda Miſſa juxta opinionem Vete-
ris Dianę *part.*10.*tract.*14.*reſol.*49. trans-
lata in Coordinatum, & repoſita *tom.*
2.*tract.*3. *reſol.*18. Excipienda eſt tamen
benedictio cum Indulgentia, quę in arti-
culo mortis, ut plurimùm, mittitur à
Summo Pontifice per nuncium, vel per
epiſtolam; illa enim ex ſpeciali privi-
legio, vel ob expreſſam Pontificis vo-
luntatem confertur etiam in abſen-
tem.

*Sanctificentur, ut divino cultui inſer-
viant* dictum eſt in definitione; quia
51 benedictiones inſtitutæ ſunt ab Eccleſia
ob duplicem finem. Unus eſt Divinus
Cultus, ad quem ſpectat major decen-
tia, & ornatus in adminiſtrandis Sa-
cramentis, & Sacrificio offerendo. Al-
ter eſt utilitas fidelium. Igitur Sancti-
ficantur, ut inſerviant Divino Cultui,
Templa, Calices, Cruces, Suppelle-
ctilia, & alia Eccleſiaſtica ornamenta;
pro quibus omnibus inſtitutæ ſunt ab
Eccleſia ſuæ propriæ benedictiones.
Bonacina *de Sacrament. diſp.*1.*q.*7.*punct.
Unico*; *& Quartus d. tit.*1.*ſect.*5.*dub.*1.

Tandem ſubditur in definitione: *Vel
à quocunque fideli rebus, aut perſonis etiam
abſentibus cęleſtis opis invocatur, ut ſaluti
tàm corpori, quàm animæ proficiant*: in
quibus verbis tria ſcitu digna continen-
tur. Primum eſt benedictio laica, quæ
etiam à perſonis nullo clericali chara-
ctere inſignitis, ſi in eis vel titulus San-
ctitatis, vel gradus majoritatis efful-
geat, poteſt elargiri, ut dictum eſt ſupra.
52 Secundum eſt, quod hæc laica benedi-
ctio etiam abſentibus dari poteſt, tùm
per litteras, tùm per nuncios; tùm ore,
tùm corde. Tertium eſt, quod utraque
benedictio eſt proficua tàm animabus,
quàm corporibus fidelium; ſiquidem 53
quoad animam, delentur venialia; re-
mittuntur pęnę, dantur gratiæ exci-
tantes, ſeu prævenientes; & compe-
ſcitur dęmonum audacia, & vis in
tentando; ut fuſiùs docent S. Thomas
3.*p.q.*87. *art.*3. Suarez *in eamdem* 3.*p.
tom.*3.*diſp.*25.*ſect.*4. Delrius *Diſquiſ. Ma-
gicar. libr.*6.*tit.*3. Marſilius Columna
*in Hydragiolia ſect.*3. *cap.*2. & Quartus
*d. tit.*1.*ſect.*5.*dubit.*2. *& ſeqq.* ubi diſpu-
tat de prædictis omnibus effectibus;
concludens, eos ex opere operantis ex
communiori opinione obtineri; & non
ſemper omnes, & infallibiliter; ſed per
modum impetrationis, ex meritis ipſius
Eccleſiæ.

Quo verò ad corpora proficiunt bene-
dictiones, & res benedictæ, quia obti-
nent ſanitatem, ut precatur Eccleſia
in benedicendis rebus comeſtibilibus; ac
etiam bona temporalia, quando ſaluti
æternæ non ſunt nocitura, & ipſi fide-
les utuntur rebus benedictis debita
cum veneratione, fide, ac ſpe in
Deum; ut notat Suarez *d. tom.*3. *diſp.*
16.*ſect.*4. Et Quartus *d. ſect.*5.*dub.*7. Qui
quidem effectus ſequentibus exemplis
ex vitis Sanctorum depromptis confir-
mantur.

Apud Coloniam Agrippinam, quæ
eſt inſignis Metropolis Germaniæ, fuit 54
Magiſter quidam Alexander nomine,
Canonicus, Doctorque famoſiſſimus
in eadem Urbe; quo tempore Sanctus
Bernardus Abbas Clarevallis, juſſu Eu-
genii Papæ Tertii, ſignis, & virtuti-
bus innumeris coruſcans ibidem Prin-
cipes, & populum hortabatur ad bel-
lum ſacrum pro recuperatione Terræ
Sanctæ. Cumque multi nobiles, &
ſapientes viri, hortationibus ejuſdem
Sancti Abbatis, Religionem Monaſti-
cam eſſent amplexi; ad illam excita-
tus fuit etiam prædictus Canonicus
Alexander; ſed ipſe Juvenis, & ſęcu-
laris ſcientię typo turgens; divitiarum
quoque, & tranſitorii honoris infulis
adornatus, converſionem ſuam abhor-
rebat, & viſionem in ſomnis habitam

de habitu Monaſtico, & Abbatiali baculo, ſibi à S. Bernardo in manibus poſito, indignatus conſiderabat. Sequenti die beatiſſimus Abbas eximium Piſcem ſibi oblatum, *Parcàm* appellatum, oculis in cœlum elevatis benedixit; & eidem Canonico Alexandro miſit in donum, quo accepto cum veſceretur, Alexander ipſe tanta interiori devotione motus fuit, & deſiderio Religionis, ut ſtatim ad Sanctum Abbatem accedens, voluerit Monaſticum habitum ſuſcipere, & vitam clauſtralem profiteri; in qua egregiè, & ſanctè vivens meruit Abbas fieri, & poſt mortem titulo Beati potiri. Ecce vis, & energia benedictionis ſervorum Dei. Ita *in Speculo exempl. diſt.3. exempl.14.*

55 Conſimilis eſt converſio plurium nobilium Juvenum, qui mundanis delectationibus dediti acceſſerunt joci cauſa ad Sanctum Abbatem Bernardum. Is enim, eis benignè exceptis, ad bibendum juſſit cerviſiam, quam prius benedixerat, propinari. Biberunt, & ſtatim cęperunt ſeſe mutuis inflammare ſermonibus, quia cor eorum ardens factum erat in Deum; quo inſpirante; & benedictione ſervi Dei operante, converſi à viis malis ſpirituali militiæ illicò dexteras dederunt, ut legitur *in eod. Speculo diſt.8. exempl.26.*

56 In vita Ven. Vincentii Caraffæ Societatis Jeſu per Danielem Bartoli conſcripta (*lib.1. cap.3. §. ultimo.*) legitur, à Duciſſa ejus Matre dono datum fuiſſe ejuſdem filii colobium ſericum cuidam domus ſuæ famulo, qui tres gnatos habebat. Unus poſt alium ex gnatis ipſis cœpit induere colobium illud; & tanto deſiderio Religionis accenſus quilibet fuit, ut Patre etiam reluctante, domum, ac mundum deſerentes ſinguli Religioſi facti ſint.

57 Jucundum omninò eſt exemplum benedictionis S. Franciſci Xaverii, quod narrat idem Bartolus *in Aſiæ Hiſtor. part. 1. lib.2.* dum enim Sanctus ille navigaret ad Indias, & unus ex vectoribus aleis ludens, totam pecuniam amiſiſſet, itaut in deſperationem traheretur, S. Xaverius miſerens ejus, benedixit illi aleas, hortatus, ut iterum luderet; quod cum feciſſet, omnem amiſſam pecuniam recuperavit; hanc proſperitatem ex benedictione ſervi Dei conſecutus. Habentur etiam prædicta exempla apud Hieronymum à Baſilica Petri *in ejus Sacris Metamorphoſ. Centur.1. converſ. 96. 97. 98. 99. & 100.* & alia plura in Sacris Ephemeridibus, ubi vitæ Sanctorum ab eodem Auctore deſcriptæ ſunt facili, ſed devoto ſtylo.

Quoad Tertium: Si quærimus, quot ſint Benedictionum ſpecies? Repetenda eſt antedicta diviſio, quod alię ſunt benedictiones Eccleſiaſticæ; & aliæ Laicales. Hæ ſunt, quæ dantur etiam à perſonis laicis; illæ, quæ ab Eccleſia ſunt ordinatæ, & inſtitutæ; & à ſolis Miniſtris Eccleſiaſticis conferuntur. Quartus *de Benedictionib. d. tit.1. ſect.1. dub.2.* Paſſerinus *de Pollut. Eccleſię diſp.9. cap.38. num.2.* ubi laicales benedictiones appellat privatas; Eccleſiaſticas verò nominat publicas, & eas reponendas ait inter Sacramentalia. 58

Rurſus benedictiones dividuntur in conſtitntivas, & invocativas, juxta celebrem diſtinctionem Cardinalis Cajetani, quem omnes DD. ſequuntur *in D. Thom. 2.2. q.88. art.11.* Conſtitutivæ benedictiones faciunt rem ſacram; & ita eam mancipant Divino cultui, ut amplius abſque peccato applicari non poſſit ad profanos uſus; & tales ſunt benedictiones Eccleſiarum, ſacrarum Suppellectilium, Calicum, Corporalium, & ſimilium. Invocativæ ſunt, quæ tàm per Miniſtros Eccleſiæ, quàm per laicas perſonas fiunt ſuper rebus, vel perſonis, illis implorando Divinam opem; quamvis remaneant in ſuo ſtatu laicali, & deſervire poſſint profanis uſibus; & tales ſunt benedictiones domorum, navium, rerum comeſtibilium; ac filiorum. Quartus *d. dubit. 2. Verſ. Quarto.* Navarrus *in Commentar. de Spoliis Clericor. §. 18. num 9.* Layman *lib.5. tract.9. cap.13.* & Paſſerinus *d. diſp. 9. cap.38. num.3.* 59

Ulterius Benedictionum Conſtitutivarum aliæ ſunt propriæ Summi Pontificis, alię Cardinalium, alię Epiſcoporum, aliæ Sacerdotum, alię Abbatum, & Prælatorum Regularium; de quibus brevi- 60

breviter quæ eſſentialia ſunt, explicabimus.

Ad Summum Pontificem omnes benedictiones ſpectant, in eo enim plenitudo Sanctitatis, & ſpiritualis Juriſdictionis reſidet; ſpecialiter tamen duæ benedictiones dicuntur eſſe propriæ ipſius Papę; nempè *Benedictio Roſæ, aureę*; *nec non Agnorum Dei ex cera alba*. Aurea Roſa benedicitur annuatim à Papa Dominica Quarta Quadrageſimę, quę appellatur *Dominica Lætare*, & in qua DD. Cardinales induuntur veſtibus roſaceis; quę quidem Roſę aureę benedictio fit in ſignum Lętitię, & ad erigendam ſpem fidelium ad gaudia cęleſtis Jeruſalem, de qua eo die commemoratio habetur in Miſſa; ad hoc ut fatigati quadrageſimali jejunio non deficiant; ſed expectatione ęternę vitę vires ſumant; ut differit Quartus *de Benedict. tit. 2. ſect. 2. Prælud* 1. & 2. ubi ex pluribus demonſtrat, Roſam eſſe Symbolum Paradiſi, & allegat Ven. Bedam *ſerm.* 18. *de Sanctis*, aſſerentem, quod in Cęlo Empireo *neque Roſæ neque Lilia deſunt*; de qua quæſtione videantur argumenta hinc indè per me deducta *in Opuſcul. de Prima Mundi Ætate ſerm.* 2. Hæc ſolemnitas benedicendi Roſam auream à Papa, antiquiſſima eſt; erat enim in uſu ante tempora Leonis Papæ Noni, qui regnavit Anno ML. de quo Cencius ejus Camerarius ſcripſit, quod penſionem annuam impoſuerat ſuper reditus Monaſterii S. Crucis Lotaringię pro expenſa hujus Roſæ, ut notat Magrius *in Hierolexic. verb. Dominica Lętare*. Et de eadem ſolemnitate extat Sermo Innocentii Papę Tertii, & Pii Papę ſecundi *in eadem Dominica Lętare* juxta antiquũ morem Romanorum Pontificum loquendi intra Miſſarum Solemnia ad Populum, qui Pontifices, completa Miſſa, & benedictione ejuſdem Roſæ aureæ; quę fieri ſolebat in Eccleſia Sanctæ Crucis in Jeruſalem, tanquam cęleſtis Jeruſalem figura; eamdem auream Roſam alicui Regi, ſeu Magnati mittebant. Hinc Alexander Papa Tertius Anno MCLXXVII. celebravit hanc cęremoniam Venetiis in Eccleſia Sancti Marci, & ipſam Roſam auream dono dedit Sereniſſimo Benedicto Zani Venetæ Reipublicæ tunc Duci; teſte Petro Bleſenſi *in ſerm.* 15. Emin. Card. Baronio *ad d. Annum num.* 18. & Flavio Blondo *Decad.* 2. *lib.* 6. cujus exemplum imitatus Alexander Papa VIII. anno 1690. eadem Roſa aurea à ſe benedicta Sereniſſimum Venetiarum Ducem Franciſcum Mauroce-num donatum eſſe voluit.

61 62 63 64 (margin numbers: 61 at "ſius Papę; nempè Benedictio Roſæ"; 62 at "ctio fit in ſignum Lętitię"; 63 at "Tertius Anno MCLXXVII."; 64 at "VIII. anno 1690.")

Agnorum Dei ex cera alba puriſſima confectorum eſt altera benedictio propria ſolius Summi Pontificis, quam facit anno primo ſui Pontificatus in diebus octavę Paſchę Reſurrectionis Domini, & deindè anno quoque ſeptimo, dum vivit; & hic Ritus eſt antiquiſſimus; adeò ut multi velint ſuam originem eſſe coęvam Cerei Paſchalis benedictioni; cum enim gentiles haberent in uſu appendendi collo infantium bullas cereas cum ſuperſtitioſis ſignis, ad evitandas faſcinationes, teſte Varrone *lib.* 6. *de Lingua Latina*; & Caſalio *de Veterib. Sacr. Chriſt. ritiq. cap.* 48. à Chriſti fidelibus in primitiva Eccleſia mutata fuit ſuperſtitio in Religionem, & ex Cera Paſchalis Cerei benedicti cœperunt bullas, ſeu formulas orbiculares cum imagine Agni, ſignificantis Chriſtum conficere; ad reparandos Dęmonum inſultus tùm in infantibus, tùm in propriis domibus; & adaucta Eccleſię majeſtate, & religionis pompa; per miniſtros Papę ipſę formulę cereę formatæ, & Agnorum Dei nomine inſignitę ab eodem Papa tantummodò, ut conſecrarentur; & benedicerentur, conſuetudo firmavit; de qua Alcuinus *de Divinis offic. tit. de Sabbato Sancto*. Amalarius Fortunatus *De Eccleſiaſtic. offic. lib.* 1. *cap.* 17. Onuphrius Panvinius *in Libello de Agnis Dei*; quem commentatus eſt, & eruditione plurima exornavit Joſeph Maria Suareſius Epiſcopus Vaſionenſis anno 1656. qui Corollario primo Auctores plurimos refert, de antiquitate Agnorum Dei, & eorumdem ſolemnis Pontificię benedictionis; circa quam videndus etiam Caſtaldus *in Praxi Cęremon. lib.* 3. *ſect.* 9. *cap.* 3. ubi methodum, & formam, quibus ipſi Agni Cerei benedicuntur exarat; nec non Magrius 65

in Verb. Agnus Dei; ubi *col.3.* notat, S. Gregorium Magnum binos Dei Agnos à ſe benedictos, auro alligatos miſiſſe Theodolindę Uxori Regis Agiulphi, qui adhuc in Civitate Moguntiæ conſervantur. Et Quartus *de Benedictionibus tit 2. ſect.8. per totam*; ubi plenè diſſerit de hac benedictione.

66 Virtutes horum Agnorum Dei per Papam conſecratorum plures ſunt; & valent pręcipuè contra fulgura, & grandines: contra incendia ad extinguendum ignem; in naufragiis, in periculis parturientium mulierum; & ad repellendos alios Dęmonis, vel Dęmoniacorum aſtus, & inſultus; juxta ſequentes verſus, quos Urbanus Papa V. fertur miſiſſe ad Imperatorem Gręcum unâ cum tribus Agnis Dei prędictis, ut notant Quartus *d. ſect.8. Prælud. 3.* Magr. *eod. verb. Agnus Dei col.4.* & Stephanus Quaranta *in Summa Bullarii eod. verb.*

Balſamus, & munda cera, cum Chriſmatis unda
Conficiunt Agnum: quod munus do t bi magnum.
Fonte velunt natum, per Myſtica Sanctificatum.
Fulgura ne urant Tignum, arcet, & omne malignum;
Peccatum frangit; ut Chriſti Sanguis, & angit.
Pręgnans ſervatur; ſimul & partus liberatur.
Munera fert dignis: virtutem deſtruit ignis.
Portatus mundè de fluctibus eripit undæ.
Morte repentina ſervat, Sathanęque ruina.
Si quis honoret eum, retinet ſuper hoſte trpôheum.
Parſque minor tantum, tota valet integra quantum.
Agnus Dei miſerere mei;
Qui crimina tollis, miſerere nobis.

67 De his Agnis Dei hæc veniunt notanda ex Moraliſtis pro caſibus conſcientiæ. Primò, quod tangi non poſſunt, niſi ab illis, qui conſtituti ſunt in ordine Sacro, quia Sacro Chriſmate ſunt delibuti, juxta *text. in cap. Sacratas. diſt. 23.* Et ideò neque clerici, neque Moniales, neque laici poſſunt eos ſine culpa attrectare. Axorius *tom.1. lib.9. cap.9. quæſt.3.* Bonacina *in primum Decalogi Præceptum diſp.3. quæſt.1. punct.4. num.13.* Secundò prohibitum eſſe eoſdem Agnos Dei Cereos à Papa benedictos minio pingere, vel alio colore notare ſub pęna excommunicationis ex Conſtit.2. Gregorii XIII. *incipien. Omni certè ſtadio.* Bonacina *d. punct.4. num 12.* Lezana *in ſum. tom 3. verb. Agnus Dei n. 4. & 5.* ubi advertunt, prædictam cenſuram nulli eſſe reſervatam; & non eſſe peccatum, eoſdem Agnos ab aliis forſan miniatos, vel depictos retinere. Tertiò, ipſos Agnos Cereos benedictos vendi non poſſe ſub pęna Simonię; *DD. ubi ſupra*; & Giballinus *de Simonia quæſt.12. Conſectar.4.* qui etſi licitam faciant venditionem ratione materiæ, vel expenſarum itineris; tament ex decreto Cardinalis Vicarii Papæ ſub nullo prætextu vendi poſſe teſtantur Ricciullus *Lucubrat. Eccleſiaſt lib.1. cap. 9. num.8.* Magrius *d. verbo Agnus Dei in fine.* Quartò non eſſe ſacrilegium fornicari ab habente Agnum Dei benedictum; etſi committatur in eum aliqua irreverentia; prout etiam ſi donaretur Amaſiæ, ex doctrina Dianæ *par. 1. tract. 7. reſol.18. & part.3. tract.4. reſol.67.* Quę in coordinato ſunt impreſſæ *tom.1. tract. 7. reſol.80. reſol 81. & reſol.165. §.9.* & ex Quarti *d. tit 2. de benedict. ſect.8. dub. 7.* Quintò ipſi Agni Cerei non ſunt geſtandi in anulo, neque proiiciendi in agros, neque arboribus affigendi, ramiſuè ſuſpendendi: ſed tantummodò in caſu incendii poſſunt in ignem proiici; atque tempore tempeſtatum eorum cera adoleri ad ſuffumigationem in agris, areis, & vineis ad depellendas diabolicas tempeſtates; ut ex Decretis S. Caroli colligit Corius *in Epitome Concil. Mediol. verb. Agnus Dei.* & Quartus *d. ſect.8. dub.6.*

Quod ſi quis curioſus peteret, an Epiſcopi in ſuis Diæceſibus poſſint benedicere Roſas aureas, nec non Agnos Cereos, illoſque conſecrare, prout facit Romæ Summus Pontifex? Reſpondendum eſſet negativè; licèt enim non defuerint Canoniſtæ, & Moraliſtæ, qui 68

ſcri-

ſcripſerint, Epiſcopum poſſe facere in ſua Diœceſi quidquid poteſt ſacere Papa in tota univerſali Eccleſia, niſi expreſsè prohibeatur; quos cumulat Diana *p. 3. tr.6.reſol.82. §.3. & part.7. tr.10. reſol.36.* quę leguuntur in Coordinato *tom. 3. tr. 2. reſol. 22. & reſolut. 27.* & Barboſa *de Offic. & Pot. Epiſc.allegat.33.num.* 17. ex quorum doctrina videretur dicendum, has benedictiones Roſę aureę, & Agnorum Cereorum nullibi eſſe prohibitas, & per conſequens licitè fieri poſſe ab Epiſcopo; nihilominus contrarium eſt omninò tenendum; quia aſſerta doctrina eſt falſa; ut probat Fagnanus *in cap. Perniciosam à num. 29. & ſeqq. De Offic. ordin* à quo non diſſentiunt Barboſa, & Diana locis citatis, ubi alios allegant, talem facultatem in Epiſcopo non recognoſcentes; ea ratione, quia Epiſcopi vocati ſunt ab Eccleſia Romana in partem ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. *cap. Qui ſe ſcit. & cap. Decreto. 2. q.6.* Et ſatis eſt, ex ſolo uſu, vel conſuetudine cognoſcere eſſe alipuid reſervatum ſoli Papę, etiam ex tacita ejus voluntate, ne inferiores audeant, in eo ſe ingerere; inferioribus enim non licet ſibi arrogare ea, quę Papa vult, & intendit, ex ſolo voluntatis ſuę placito ſibi retinere: aliàs non eſſet inferior, ſed par, & ęqualis, ut diſſerit Diana coordinatus *d. reſol. 27. num. 4.* Idcircò cum antedictę benedictiones Roſę aureę, & Agnorum Dei cereorum reperiantur poſitę in ſolo cęremoniali Papę, ſatis conſtat, ejus voluntatem eſſe, ut à nullo pręter eum exerceantur; prout numquam ab aliquo Epiſcopo in tot ſęculis factę fuerunt; & ita concludendum, ab aliis Epiſcopis eas fieri non poſſe, tanquam proprias ſolius Papę; & ipſi reſervatas, ut docet in puncto Quartus *d.tract.de Benedictionib. tit.2.ſect.2. dub.1.*

Ad Eminentiſſimos S. R. E. Cardinales, ſi quærimus, quæ benedictiones ſpectent, & quas ipſi dare, vel facere
69 poſſint? Diſtinguere oportet, an Cardinales ſint Epiſcopi? Vel tantùm Sacerdotes? vel ſolummodò Diaconi? In primo membro Cardinales Epiſcopi, abſque dubio poſſunt facere omnes benedictiones, quæ propriè ſunt Epiſcoporum; conſtitutivas, & invocativas, etiam cum unctione Sacra; quæ pendent ab ordine Epiſcopali; in cujus collatione, manus Epiſcopi inunguntur (ut ait Innocen. III. *in cap. Unico. De Sacra Unct.*) *ut oſtendatur, accipere poteſtatem benedicendi, & conſecrandi.* Ideòque omnes benedictiones, quę cum Sacra Unctione fiunt, ſpectant ad Epiſcopum; & per conſequens ad Eminentiſſimos Cardinales ordine Epiſcopali inſignitos in eorum Titulis, & Eccleſiis. In ſecundo membro, ſi Cardinales ſint tantum Sacerdotes, poterunt ex privilegio Apoſtolico annexo excelſiſſimæ ſuæ dignitati eas benedictiones facere etiam cum unctione Sacra, quæ ex Privilegio Apoſtolico conceſſæ ſunt Abbatibus Sacerdotibus, habentibus jus exercendi Pontificalia, & deferendi Mitram, & baculum, de quibus Barboſa *de Offic. Epiſc. allegat. 3. num. 6.* & Gratian. *Diſcept. forenſ. cap.* 845. Ipſi enim Cardinales vallati ſunt tribus illis requiſitis; ideòque non debent eſſe deterioris conditionis, quàm Abbates, & ſic poterunt in ſuis Eccleſiis Titularibus, & commendatis campanas benedice; calices, & patenas conſecrare; præter alias benedictiones Sacrarum ſuppellectilium; & collationem primæ Tonſuræ, & ordinum minorum; quos ſuis familiaribus, ex inveterata conſuetudine conferunt. Barboſa *d. allegat. 3. num.* 15. ubi DD. cumulat. *Et de Jure Eccleſiaſt. Univerſ. lib. 1. cap. 4. num.* 40. Principaliter autem Cardinales in Sacerdotio conſtituti poſſunt Solemnem benedictionem more Epiſcoporum populo impartiri, cum verbis illis *Sit nomen Domini benedictum, &c.* ut docent Hoſtien. & Joan. Andr. *in cap 1. de Supplen. neglig. Prælat.* Fagnanus *in cap. Ne pro dilatione. num.* 42. ubi allegat Extravagantem Clementis VII. quæ incipit: *Sanctiſſimus in Chriſto Pater. &c. De Pœnitent. & Remiſſion.* In tertio autem membro, ſi Cardinales ſint tantummodò Diaconi; res videtur pati aliquam difficultatem, quia ad officium Diaconi non ſpectant benedictiones, attenta eorum origine, ſed Sacerdoti ſacriſi-

crificanti aſſiſtere, Evangelium legere, Euchariſtiam populo miniſtrare, & alia hujuſmodi facere; non autem benedicere; ut expreſsè legitur *in Conſtitution. Apoſtol. lib. 8. cap 28.* & notat Gloſſa *in cap. Ecce. Verb. Benedicere. diſt. 95.* ubi in ſpecie de benedictione Solemni, quam dat Epiſcopus; non autem eo inferiores. Gloſſa *in cap. Abbates. Verb. Si Abbas. De Privileg. in 6.* Porrò dicendum eſt, quod Cardinales Diaconi omnes benedictiones dare, & facere poſſunt, quas faciunt Abbates privilegiati, iis exceptis, in quibus neceſſaria eſt Unctio Sacra; idcircò ſacra ſuppellectilia benedicere; & ſolemnem benedictionem dare populo poſſunt, per verba *Sit nomen Domini benedictum*. Ea ratione, quia hanc benedictionem poteſt impartiri, qui habet jura Epiſcopalia, vel quaſi, *ex d. cap. Abbates, ubi DD. de Privileg. in 6.* prout & habent Diaconi Cardinales; & ita docent S. Antoninus *in Summa 3. p. tit. 14. cap. 16. §. 9.* & pluribus citatis noviſſimè Jacobus Pignatellus *tom. 10. conſult. 117. numer. 53. & ſeqq* ubi reſolvit argumenta contraria; *& num. 59 & 60.* conſiderat, quod Jus benedicendi ſpectat etiam ad officium Diaconi; qui benedicit Cereum Paſchale; & ad Evangelium, & in horis Canonicis dicit *Dominus Vobiſcum*, quæ verba habent rationem ſalutionis, & benedictionis populi. Quà ſtante Pignatelli, & DD. quos allegat, opinione, non eſt attendendus Gavantus *in Manuali Verb. Cardinalis numer. 19.* ubi ſcripſerat, quòd ſi Cardinalis eſt tantùm Diaconus *non poteſt benedicere populum, neque rem aliquam, nec ſimpliciter, nec ſolemniter; niſi ſpecialem habeat à Papa facultatem;* quia contrarium eſt omninò verum.

Ad Epiſcopos autem pertinent omnes benedictiones. Circa quos ſciendum;
71 illas eſſe in quadruplici differentia. Primæ ſunt benedictiones rerum, quæ debent eſſe materia Sacramentorum, ut benedictio Chriſmatis, & Olei infirmorum; & hæ fieri non poſſunt, niſi ab Epiſcopis. Quartus *d. tit. 1. de Benedictionibus ſect. 4. dub. 5. in princ.* Barboſa *alleg. 30. num. 6. & Jordanus tom. 1. lib. 3. tit. 2. num. 10.* quidquid dicat in contrarium Cajetanus *ibi allegatus*. Secundæ ſunt illæ, in quibus intervenit Sacra Unctio, videlicet benedictiones Altarium, Campanarum, & Calicum; & hæ, licèt ſint propriæ Epiſcoporum, poſſunt ex Apoſtolico Privilegio fieri etiam ab inferioribus, quales ſunt Abbates. Tamburin. *de Jure Abbatum tom. 1. diſp. 23. per totam*. Tertiæ ſunt, in quibus Unctio Sacra non adhibetur, ſed verbales vocantur: & ex his illæ, quæ concernunt res neceſſarias Sacrificio Miſſæ, ut benedictiones Corporalium, & Sacerdotalium indumentorum, pertinent ad Epiſcopum; etſi ad ejus inſtantiam Sacra Rituum Congregatio eas deleget Sacerdotibus in aliqua Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, ut ſervatur in hac Diæceſi Patavina, non tamen indefinitè, ſed ad triennium, vel quinquennium. Quarto loco eſt benedictio Solemnis in Miſſa per verba ſupra 72
repetita, *Sit nomen Domini benedictum &c.* & hæc eſt quidem ſic propria Epiſcopi, ut ſi ſimplex Sacerdos ea uteretur, incurreret in Irregularitatem. Gloſſa *in cap. Miniſtrare. 26. qu. 6.* Majolus *de Irregularit. lib. 4. cap. 13. num. 4.* Nihilominùs ex Privilegio Papæ eſt delegabilis etiam inferioribus Epiſcopo, ut diximus ſupra de Cardinali Diacono; immò ex conſuetudine eſt præſcriptibilis per ſimplices Sacerdotes. Pignatellus *d. to. 10. conſult. 117. num. 62.* ubi notat in Eccleſia Pariſienſi Parochos uti ea Solemni benedictione; prout fit in Eccleſia Græca, in qua nullum eſt diſcrimen inter Solemnem benedictionem Epiſcoporum, & ſimplicium Sacerdotum ex traditis per Iſaacum Hambertum *in Pont. Eccl Græcæ part. 11. Liturg. Ord. de Ritu Benedictionis*.

Demùm Alia eſt benedictio propria
Epiſcopi; illa ſcilicet, quàm manu 73
aperta dat populis genuflectentibus, dum ipſe Epiſcopus ambulat, vel equitat per ſuam Civitatem, vel Diœceſim, ut in *Cæremoniali Epiſc. lib. 2. cap. 5. in princ.* de qua ſcribunt Barboſa *alleg. 27. à num. 63. & ſeqq.* & Jordanus *d. tomo 1. lib. 5. tit. 15. à num. 39. & ſeqq.* ubi notat, hanc benedictionem eſſe ita propriam Epiſ-

Epiſcopi, ut ſi quis abſque ejus licentia eam daret, eſſet puniendus; ac tantæ virtutis pariter eſſe; ut per eam deleantur peccata venialia, ex doctrina S. Thomæ 3. *p. qu.* 87. *art.* 3. Card Toleti *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 9. de qua ſcripſimus *in Deciſionib. Anni* 1687. *in Quæſit. Menſis Decembris.*

Ad Sacerdotes ſpectant aliæ benedictiones, in quibus Sacra unctio non adhibetur, de quibus in Miſſali Romano, & Rituali; ſed cum triplici diſtin-
74 ctione. Aliæ enim fieri non poſſunt, niſi ab habentibus delegatam facultatem à Sede Apoſtolica, & ejus nomine, à Sacra Rituum Congregatione, quæ illam concedit ad tempus limitatum Sacerdotibus in aliqua dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, quales ſunt Præpoſiti, Archipresbyteri, Vicarii foranei, & hìc Patavii Primicerius, & Maſſarius Congregationis Parochorum; & hæc facultas datur pro benedicendis Sacerdotalibus indumentis, Mappis Altarium, Corporalibus, Tabernaculis, Pixide pro aſſervanda SS. Eucdariſtia, Cruce, atque Imaginibus Chriſti, Deiparæ, & Sanctorum. Gavantus in *Rubric. Miſſal. part.* 4. *tit.* 19. *num.* 23. Vel cum facultate delegata ſimplici Sacerdoti per ipſum Epiſcopum; & ſunt benedictiones primarii Lapidis pro ædificanda Eccleſia; pro benedicenda ipſa, pariter Eccleſia jam ędificata; nec non Cęmeterio; ac etiam pro reconciliandis Eccleſia (quæ prius non fuiſſet conſecrata) & cæmeterio in pollutionis; caſibus, de quibus Rituale Romanum *ſub tit. de Benediction.*

Secundi generis benedictiones ad Sacerdotes ſpectantes ſunt illæ, quæ ſunt propriæ Parochorum, & fieri non poſ-
75 ſunt, niſi ab exercentibus Curam animarum. Hujuſmodi eſſe cenſentur benedictiones Sponſorum, Fontis baptiſmalis in Sabbato Sancto, atque domorum in eadem die. Reliquæ omnes, candelarum, cinerum, palmarum, ovorum, aliorumque comeſtibilium etiam à Sacerdotibus non Parochis fieri poſſunt, ad quem effectum earum formulæ, & preces poſitæ ſunt in Miſſali Romano; & hinc proceſſit illa Regula; quam approbant Gavantus *in Rubric. Miſſal. d. part.* 4. *tit.* 19. *num.* 1. *& num.* 20. & Pignatellus *tom.* 6. *conſult.* 76. *num.* 11. quod Benedictiones notatæ in Miſſali ſunt communes cuicunque Sacerdoti, etiam Regularibus in ſuis Eccleſiis; illæ verò, quæ ponuntur in Rituali Romano cenſentur reſervatæ Curatis animarum.

Hinc non levis eſt diſputatio inter Doctores; an benedictio Mulierum poſt partum fieri poſſit à ſolo Parocho,
vel etiam à Regularibus? Et ad horum 76
favorem reſpondiſſe Sacram Congregationem *die* 2. *Julii* 1620. aſſerit Novarius in *Summa Bullarum part.* 2. *Commentar.* 51. *num.* 17. ea ratione, quia, etſi collocata exiſtat talis benedictio in Rituali Romano, ſtatim poſt Ritum celebrandi Matrimonium; nihilominùs Rituale in rubrica hujus benedictionis non nominat Parochum, prout paulò ante fecit in Rubrica benedictionis nuptiarum; ſed nominat ſimpliciter Sacerdotem; dicens, *Si qua puerpera. &c. petierit à Sacerdote benedictionem.* Cæterùm contra Regulares ſcripſit Genuenſis *in Praxi Curiæ Archiepiſcop. Neapol. cap.* 72. *num.* 13. cum enim puerpera pro receptione illius benedictionis ſolita ſit offerre candelam, ad imitationem Deiparæ, quę obtulit par turturum, aut duos pullos columbarum, & omnis oblatio Parochianorum de Jure ſpectet ad Parochum; ad ipſum pariter debet pertinere benedictio puerperæ privativè quoad alios quoſcunque, etiam Regulares; ut etiam docet Pignatellus *tom.* 5. *conſult.* 77. *per totam*, addens ſequentes rationes; quia hęc benedictio eſt acceſſoria benedictionis ſponſorum; fit cum cotta, & ſtola, quæ eſt ſignum juriſdictionis, quam Regulares exercere non poſſunt, cum eam non habeant, in exteras mulieres; à quarum immò conſortio, & colloquio eos alienos eſſe convenit, ut pluribus Sanctorum exemplis ibidem Pignatellus demonſtrat. Ulteriùs, quia ſic ſervatur Romæ, quę eſt Sacrorum Rituum Magiſtra. Rota
coram Merlino Deciſ. 657. *num.* 21. *& De-* 77
ciſ. 745. *num.* 12. Quibus, aliiſque pluribus congruentiis per eumdem Pignatellum

tellum allegatis, tandem concludit, Sacram Concilii Congregationem re ſemel, ac iterum maturè diſcuſſa in *Una Antuerpienſi die* 18. *Novemb.* 1662. cenſuiſſe, ac declaraſſe, *Non licere Regularibus in propriis Eccleſiis mulieres poſt partum ad Purificationem admittere.* Neque obſtat contraria declaratio ejuſdem Sacræ Congregationis *de anno* 1620. 2. *Julii*, apud Novarium; quia proceſſit ad favorem Regularium Civitatis Bononiæ; qui habebant pro ſe conſuetudinem, & legitiman præſcriptionem benedicendi mulieres poſt partum, qua ceſſante, talis benedictio à proprio Parocho eſt facienda; ut diximus etiam ſupra *Deciſ.* 27. *num.* 80.

Ad Abbates autem, conſecrationis munere inſignitos, vel Privilegio Apoſtolico vallatos, ſpectant omnes benedi-
78 ctiones, tàm cum Sacra unctione, quàm ſine ipſa; & ideò poſſunt calices, patenas, & campanas benedicere, nec non Sacerdotalia Indumenta; ſed pro uſu, & ſervitio Eccleſiarum ſibi ſubditarum; non autem ad petitionem alienorum, ut ſupra plenè probavimus circa conſecrationem Altarium *Deciſ. XIII. à num.* 21. *& ſeqq.* ubi plures rationes adduximus, Decreta Sacræ Congregationis, & Doctores ita tenentes, quibus addendi ſunt Lezana *in Sum. tom.* 3. *Verb. Benedictio num.* 7. Gavantus *in Rubr. Miſſalis part.* 4. *tit.* 19. *num.* 22. Et in Manuale Epiſcoporum *Verb. Abbas num.* 29. *&* 30. Nicolius in Floſculis *eod. Verb. Abbas. num.* 5. & Lantuſca *in Theatro Regul. Verb. Benedictio. nu.* 2. ubi addit, cautè eſſe legendos Auctores, qui extendunt hanc facultatem ad paramenta, & res aliarum Eccleſiarum; quales ſunt Aſcanius Tamburinus *de Jure Abbat. diſp.* 23. *quæſit.* 13. *tom.* 1. & Quartus *de Benedictionib. d. tit.* 1. *ſect.* 4. *dubit.* 6. qui manifeſtè falluntur.

Ad Prælatos tandem Religionum mendicantium ſpectant ex Apoſtolicis Privilegiis benedictiones omnes, in
79 quibus Sacrum Chriſma non adhibetur; & idcircò poſſunt benedicere Corporalia, Veſtes, Sacerdotales, & Eccleſiaſtica paramenta, ut docent communiter omnes Moraliſtæ; Quartus *d. ſect.* 4. *dub.* 7. Diana Coordinatus *tom.* 7. *tract.* 1. *reſol.* 24. quę deſumpta eſt ex veteri, in quo jacebat, *part.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 40. & Lezana *d. tom.* 3. *Verb. Benedictio nu.* 8. ubi ita ſcribit: *Hæc porrò facultas Prælatorum Regularium benedicendi ornamenta Eccleſiaſtica, ſeu alia, in quibus Chriſma non intervenit, intelligi debet ad proprios uſus, & pro ipſorum Eccleſiis, non pro aliis.* Et refert declarationem Sacræ Congregationis *diei* 13. *Menſis Martii* 1632. de qua etiam Barboſa *in Deciſ. Apoſtol. Verb. Abbas num.* 1. & Novarius *in Lucerna Regular. V. Benedicere num.* 3. Quæ omnia hucuſque dicta deſerviunt pro intelligentia benedictionum Eccleſiaſticarum, ſivè ſint conſtitutivæ, ſivè invocativæ tantùm, quæ fiunt à ſupradictis Eccleſiaſticis perſonis.

Laicales autem benedictiones, quæ ſolummodo invocativæ ſunt, fiunt, ut 80
plurimùm, à Parentibus ſuper filios ſuos, ſivè naturales, ſivè ſpirituales; & harum origo licèt in Scriptura Sacra videatur incipere à Noe poſt diluvium, quando data maledictione Chamo filio irreverenti, benedixit Semo, & Jepheto; nihilominus credendum eſt, ipſum primum Parentem Adam ſolitum fuiſſe benedicere filios, & nepotes ſuos, ut diſſerit Quartus *de Benedictionibus tit.* 3. *ſect.* 17. *Prælud.* 1. quem poſtea ſequuti Patriarchæ conſueverunt benedicere ſuos filios, cum eſſent morituri, ut legitur de Iſaac *Geneſ.* 17. & de Jacob *Geneſ.* 48. *&* 49. & ſic de cœteris, forma autem benedicendi filios non eſt certis verbis pręſcripta; ſed pendet à pietate Parentum; qui in lege Evangelica, unà cum verbis invocantibus bona ſpiritualia, & temporalia filiis ſuis, debent adhibere ſignum Crucis, & illam formare manu ſuper illos, ut advertit Quartus *d. Pręlud.* 1. quia Crucis ſignum eſt inſtrumentum cujuſcumque boni, teſte Tertulliano *de Baptiſmo cap.* 8. Fructuoſam autem eſſe filiis Parentum benedictionem affirmat *Eccleſiaſt. cap.* 3. *verſ.* 11. dicens: *Benedictio Patris firmat domos:* ideſt ſtabilit familias, ut Tirinus commentatur; & è contra *Maledictio Matris eradicat fundamenta*, cujus 81
horrendum exemplum narrat S. Auguſtinus

ſtinus *lib.* 22. *de Civit. Dei cap.* 8. quod refert Menochius *in ſua Oeconomica Chriſtiana lib.* 7. *cap.* 14. *num.* 5. ubi addit alios duos caſus, unum Matris maledicentis filium ingratum; & obſecrantis, ut occiſus ſibi domum poſſet deferri; alterum Patris à filio percuſſi, & dicentis; utinam manus illa tibi abſcindatur, & tu in furca ſuſpendaris; utrumque autem ſucceſſit intra tres dies; ſiquidem duo filij prædicti bibendo, & ludendo ſimul in caupona, ad rixam provocati maledictus à Patre occidit maledictum à Matre, quẽ ita vulneribus confoſſum gens ad ipſam portavit; homicidæ autem capto à ſatellitibus manus fuit obtruncata, & deinde ob homicidium ipſemet in furca ſuſpenſus. Hinc S. Caterina Senenſis adhuc puerula Matri ſuæ quodam die maledicenti, ſapienter dixit: Mater mea noli maledicere; quod ſi ego tibi inobediens ſum, verberare meipſam non deſinas. Ita Frigerius in Vita eiuſdem Sanctæ. *libr.* 1. *cap.* 4. *num.* 3.

Quo ad Vltimum. Si quærimus, quæ neceſſaria ſint ad benedictionem novæ
82 Eccleſiæ, vel Cæmeterii? Reſpondetur; delegandam eſſe licentiam ab Epiſcopo ſimplici Sacerdoti eam benedicturo: deinde ſervandas eſſe formulas, & preces præſcriptas in Rituali Romano, quę conſiſtunt, in ablutione parietum exteriùs, & interiùs cum aqua benedicta, & aſpergillo ex hyſſopo; recitatione Litaniarum, & Pſalmorum, ac Orationum prout in eodem Rituali; de quibus Cęremoniis agit Caſtaldus *in Praxi libr.* 2. *ſect.* 11. *cap.* 6. *ubi num.* 4.
83 advertit unum, quod non vidi obſervari; videlicet, etiam Oratoria priuata eſſe benedicenda iuxta eamdem formam pręſcriptam in Rituali Romano, etſi cum minori ſolemnitate exequendam; quod notent Epiſcopi; qui viſo Indulto Apoſtolico, concedente alicui nobili perſonę uſum oratorii privati pro Sacrificio Miſſæ; & viſitato ipſo Oratorio quo ad decentiam loci, & ornamenta, ſtatim relaxant mandatum de celebranda Miſſa, nihil dicentes de neceſſaria pręcedenti benedictione.

DECISIO XLIII.

ARGUMENTUM.

Agitur de Ornamentis Eccleſiarum, & Altarium, quæ ſunt Eccleſiaſtica, Regalia, Moralia, & Legalia. Prima nempè Eccleſiaſtica ſunt Mappæ, Pallia, Crux, Candelabra, Lucernæ, & alia prout in Rubrica Miſſalis, circa quæ variæ difficultates ſolvuntur, & eruditiones dantur, præcipuè circà Lucernas perpetuas, & inextinguibiles antiquorum. Regalia ornamenta ſunt donationes Principum. De his hiſtoriæ plures, illaque donationis Conſtantini Imperatoris. Moralia ſunt devotio, & reverentia plebis in Eccleſia. De his multa ſcitu digna; & de Diaconiſſarum officio. Legalia tandem ornamenta Immunitas loci Sacri. Agitur de Iure Aſyli pro confugientibus ad Eccleſiam juxta Bullam Gregorii XIV.

SUMMARIUM.

1 *Ornamenta Eccleſiæ, & Altaris neceſſaria ad Sacrificium.*
2 *Hæretici Illuminati impugnabant ornamenta Eccleſiæ, & Altarium.*
3 *Ornamenta Eccleſiaſtica pro Eccleſiis, & Altaribus quæ?*
4 *Tobaleę tres lineæ ſuper Altare, & an ex Canape? & benedictæ?*
5 *Pallium ad Altare coloris officio diei convenientis; & ſine lignea coronide.*
6 *Crux in medio Altaris poni debet pro Miſſa. An cum imagine Crucifixi, vel ſine? Et an ſi in Icone ſit dicta Imago? Vel ſit Altare majus, & in eo recondita Eucbariſtia?*

7 *Candelabra cum candelis cereis accenſis.*

8 *Candelæ accenſæ in Miſsa quid ſignificent? Earum numerus? Materia?*

9 *Candelabrorum myſticus ſenſus.*

10 *Tabella orationum ſecretarum ad pedem Crucis.*

11 *Cuſſinus in Altari, & ejus ſignificatio.*

12 *Lectorile pro Miſſali, loco cuſſini. Ejus nomina, & Myſterium.*

13 *Ampullarum cum vino, & aqua pro Sacrificio locus.*

14 *Intorticia pro elevatione Euchariſtiæ.*

15 *Campanula, ſeu Tintinnabulum.*

16 *Tabula lignea an pulſanda fer. 6. Paraſceve in elevatione Euchariſtiæ?*

17 *Ornamenta Eccleſiaſtica non ſimpliciter, ſed ſecundum quid neceſſaria pro Sacrificio.*

18 *Ciboria ad Altaria quid ſint?*

19 *Altaria marmorea moderna deſcripta.*

20 *Picturis ornandæ Eccleſiæ, & Altaria. Teſtimonia antiquorum.*

21 *Iconoclaſtæ contra ſacras Imagines.*

22 *Pictorum eximiorum Catalogus apud Maſinum.*

23 *Vela, & Tapetes pro ornatu Eccleſiarum.*

24 *Velatum Altare tempore Miſsæ. Cur, & quomodo?*

25 *Velum Altaris retrahebatur ab Offertorio uſque ad Communionem.*

26 *Dictio verbi antecedentis, non replicata, ſed omiſſa in ſeqaenti.*

27 *Lucernis, ac Lampadibus ornandæ ſunt Eccleſiæ.*

28 *Lampadarnm formæ diverſæ; & varia nomina.*

29 *Cicindelia, unde dicta?*

30 *Legata pia pro oleo Lampadarum Eccleſiæ.*

31 *Lucernæ antiquorum æternæ, & inextinguibiles.*

32 *Lucernæ æternæ quomodo fierent ab antiquis?*

33 *Floribus ornanda Altaria:*

34 *Frondes feſtive ad Oſtia Eccleſiarum cur? & quando cœperint?*

35 *Ornamenta Regalia quæ nam ſint in Eccleſiis?*

36 *Roma cum aliis Civitatibus donata Summo Pontifici per Conſtantinum.*

37 *Mathildis Comitiſſæ donatio Eccleſiæ Romanæ.*

38 *S. Inæ Regis Britannici liberalitas erga Eccleſiam Romanam.*

39 *Ementrudis piæ Matronæ teſtamentum, & legata pia.*

40 *Pontificum Romanorum donationes Eccleſiiis Romæ.*

41 *Rugæ in Eccleſiis quid eſsent antiquitùs?*

42 *Patavini Cleri divitiæ, & opulentia.*

43 *Legatum pium eſt quod relinquitur Ecclesiæ.*

44 *Donatio facta Ecclesiæ non requirit ſolemnitatem.*

45 *Dagobertus Rex Francorum liberatus à pœnis Purgatorii ob ejus liberalitatem erga Ecclesias.*

46 *Ornamenta Moralia in Ecclesiis devotio populorum. Devotionis regulæ.*

47 *Mulieres in Ecclesis ſegregatæ à Viris; earumque introitus per diverſam januam.*

48 *Diaconiſsę olim quænam eſſent? Et qualia earum officia?*

49 *Diaconiſsarum officium Mediolani adhuc durat.*

50 *Egeni prohibiti quærere eleemoſynam per Ecclesias.*

51 *Venetorum pietas, & devotio in audienda Miſsa.*

52 *Ludi theatrales, Comędiæve prohibitæ in Ecclesiis.*

53 *Altari vicinus populus ſtare non debet in Miſsa.*

54 *Mulier à Dæmone ditata, ut irreverentias cauſaret in Eccleſiis.*

55 *Diabolus ſcribit peccata irreverentiæ commiſsa in Eccleſiis.*

56 *Ornamenta Legalia Ecclesiarum quæ?*

57 *Immunitas loci Sacri quo ad res, & perſonas ad ipſum confugientes.*

58 *Aſylum apud Hebræos Templum, & ſex civitates refugii.*

59 *Aſyla apud Gentiles.*
60 *Immunitas loci Sacri quo Jure introducta?*
61 *Delicta, quæ non gaudent Immunitate loci Sacri.*
62 *Immunitatis violatæ loci Sacri punitio cœleſtis.*

QUia ſatis non eſt, ad Sacroſanctum Miſſę Sacrificium dignè celebrandum, conſecratio, ſeu bene-
1 dictio Eccleſiæ, vel Altaris; nam prę-
ter illam requiruntur etiam convenientia ejuſdem Eccleſiæ, Altariſque ornamenta; quæ impii hæretici, Illuminati nuncupati, in principio hujus ſæculi execrabantur; aſſerentes, inter cęteros errores, quos profitebantur, *Virtuti, ſalutique adverſari elegantem ornatum in Eccleſiis, ac propterea ab eo eſſe abſtinen-*
2 *dum*; ut notat Gualter. *cap.* 28. *ſæculo*
17. & Salelles *de S. Inquiſit. lib.* 3. *Regula* 325. *num.* 488. idcircò in præſenti agendum eſt de ipſis ornamentis tùm Eccleſiæ, tùm Altaris, quæ quidem ad quatuor capita rediguntur, alia enim ſunt ornamenta *Eccleſiaſtica*; alia *Regalia*, alia *Moralia*, & alia *Legalia*; de quibus breviter quæ potiora ſunt, referemus.

Ornamenta Eccleſiaſtica ſunt, quæ à Rubricis Miſſalis præparari jubentur in Eccleſia, & in Altari pro Divini Sa-
3 crificii celebratione; videlicet Mappę,
ſivè Tobaleæ; Pallia, Crux, Candelabra, Candelæ cereæ accenſæ, Tabella Secretarum, Cuſſinus pro Miſſali; locus pro collocandis ampullis vitreis cum vino, & aqua, peluicula, & manutergio; Intorticium accendendum ad elevationem Sacramenti; & Campanula eodem tempore pulſanda, prout in Rubrica Miſſalis *tit.* XX. de quibus ſcribens S. Optatus Milevitanus, qui vivebat anno Chriſti 365. ita ait *lib.* 6. *Quis fidelium neſcit in peragendis Myſteriis ipſa ligna* (Altaria ſcilicet, quæ in Africa lignea erant) *Linteamine cooperiri?* Victor quoque Epiſcopus Africanus Anno 530. *lib.* 1. *de Perſecutione Africana* narrat; Proculum quemdam ab impio Genſerico in Provinciam Zeugitanam adverſus Catholicos miſſum, manu rapaci cuncta devaſtaſſe, & de *Pallis Altaris camiſias ſibi, & fęmoralia feciſſe*. Subdit autem Ivo Carnotenſis Epiſcopus, qui ſcribebat anno 1088. *part.* 2. *Decret. cap.* 132. *Obſervandum eſt, ut Menſa Chriſti, ideſt Altare, ubi Corpus Dominicum conſecratur, ubi Sanguis ejus hauritur, ubi Sanctorum Reliquiæ reconduntur, ubi preces, & vota populi in conſpectu Dei à Sacerdote offeruntur, cum omni veneratione honoretur; & mundiſſimis linteis, & palliis diligentiſſimè cooperiatur; nihilque ſuper eo ponatur, niſi capſæ cum Sanctorum Reliquiis, & quatuor Evangelia.*

In primis igitur Altare debet cooperiri tribus mappis, ſeu tobaleis, ex lino confectis. *cap. Si per negligentiam.* 27. *De conſecrat. diſt.* 1. quamvis etiam 4
ex canape fieri poſſint ex Gavant. *tom.* 1. *part.* 5. *de Menſur. Sacr. Suppellectil.* §. *Mappæ ex Lino.* Quartus *in Rubr. Miſſal. part.* 1. *tit.* 20. *dub.* 8. *Verſ. Dico Secundò.* ubi alios DD. citat. Tamburin. *de Sacrific. Miſſæ lib.* 1. *cap.* 5 §. 3. *num.* 3. Qui id affirmat etiam de Corporali. Biſſus *in Hierurgia Sacra Verb. Altaris paramenta num.* 283. Quarum quidem tobalearum prima, & ſuperior debet eſſe oblonga, itaut à lateribus pertingat uſque ad terram; aliæ duæ poſſunt eſſe breviores, aut una duplicata, tantæ magnitudinis, ut totum Lapidem Sacrum cooperiant; & debent eſſe omnes benedictæ ab Epiſcopo, vel ab alio poteſtatem habente; excepto caſu neceſſitatis, in quo non eſſet peccatum uti mappis non benedictis. Biſſus *d. nu.* 283. *& in Verb. Linteum num.* 107. addens, quod in hoc caſu, non eſſet amplius eis utendum ad profanos, vel domeſticos uſus. Secundò Altare ornandum eſt pallio coloris convenientis officio illius diei. *Miſſal. in Rubric. gener. tit.* 20. *num* 1. & poteſt fieri de quacun- 5
que materia linea, lanea, ſerica; etiam ex auro, & argento ſolido; & in ejus medio Crux depingi, vel ſculpi poteſt; ſeu imago alicujus Sancti, ejus præcipuè, cui dedicatum eſt Altare; & quamvis poſſit benedici unà cum tobaleis, ejus tamen ſpecialis benedictio non

non eſt neceſſaria, & ideò ſpecifica pro pallis non habetur. Biſſus *d. Verb. Altaris Paramenta num.* 283. Immò ſine pallio poteſt eſſe Altare, ſi conſtructum ſit Lapidibus marmoreis, ornatis varietate, & pretioſitate materiæ; ut hiſce temporibus frequentatur in Eccleſiis qualificatis; adeòut ſit pallium ponendum, ubi Altare compoſitum foret ex materia rudi; & redderet indecentiam. Quartus *d. part.* 1. *tit.* 20. *dub.* 9. Pallia autem carere debent lignea coronide; quæ quidem olim erat in uſu, ut vidi in adoleſcentia mea; ſed ex reiteratis Epiſcoporum præceptis, in viſitatione factis, deſuevit, & ejus loco apponuntur faſciæ acu mirè elaboratæ, vel ſerico, & auro contextæ. Biſſus *ubi ſupra num.* 282. §. 2. & hoc ne Sacerdos celebrans, dum junctis manibus jubetur in medio Altari illud digitis tangere, impediatur à coronide lignea Pallii, quæ ſatis ampla fieri ſolebat. *Cæremon. Epiſc. lib.* 1. *cap.* 12. Tertiò requiritur Crux in medio Alta-
6 ris, ad celebrandum, tanquam ſignum Regis in Regia, cujus exempla ſequamur. Biſſus *d. Verb. Altaris paramenta nu.* 284. vel quia ex judicio meo, Chriſtus Dominus uſus eſt Cruce tanquam Altare pro Sacroſancto cruento Sacrificio à ſe offerendo in Calvario, ut dictum eſt ſupra *Deciſ.* 13. *numero* 41. Sed utrùm in Cruce debeat eſſe imago Crucifixi? Aſſerendum eſt ex communi uſu Eccleſiæ; negandum verò ex præciſa neceſſitate; quia Rubrica Miſſalis *d. titul.* 20. loquitur de Cruce, non autem de ipſius Crucifixi imagine; & quotieſcunque mandat, Sacerdotem ſe inclinare Cruci, non exprimit imaginem Crucifixi; adeò ut ſit ſatis, in medio Altaris ponere Crucem, etſi non haberet eamdem Crucifixi imaginem. Quartus *d. part.* 1. *tit.* 20. *dub.* 10. Biſſus *ubi ante num.* 284. §. 3. addens, aſſerere Gavantum, ponendam eſſe Crucem in medio Altaris, etſi in Icone ejuſdem ſit inſculpta, vel depicta imago Crucifixi; negare verò Tamburinum *de Sacrific. Miſſę lib.* 1. *cap.* 5. §. 6. *num.* 2. Sed Tamburini opinio non eſt amplectenda, quia eſt contra verba Rubricæ; neque illa, quæ aſſerit, Crucem non eſſe neceſſariam in Altari, ſi in eo ſit Tabernaculum cum Sanctiſſimo Sacramento, ne ponatur figura, ubi adeſt figuratus; nam etiam in illo Altari Crux eſt ponenda ad Sacrificium celebrandum, ut manifeſtè deducitur ex Rubrica Miſſalis, *De Ritu ſervan. tit.* 4. *num.* 4. *&* 6. ubi mandat ſi Miſſa ſolemniter celebretur in antedicto Altari, prius eſſe genuflectendum Sacramento ibi incluſo manente; deinde ter eſſe Crucem incenſandam; & idem in Veſperis faciendum fore. Ergo ex præcepto Rubricarum Crux eſt apponenda etiam in Altari majori, in quo eſt Tabernaculum cum Sanctiſſima Euchariſtia. Biſſus *Verb. Crux Altaris num.* 586. ubi id limitat, ſi Sanctiſſimum Sacramentum ſit ſolemniter expoſitum in eodem Altari, ex Gavanto *part.* 2. *tit.* 14. *num.* 6. & ex Bauldry *in Manual. Sacr. Cęrem. part.* 2. *cap.* 9. *artic.* 3. *num.* 3. *& part.* 3. *tit.* 15. *num.* 4. *& cap.* 17. *num.* 6. advertentes tamen dictis locis, non eſſe abſque magna neceſſitate celebrandam Miſſam in illo Altari, in quo eſt expoſitum Sanctiſſimum Sacramentum. Quartò ab utroque latere Crucis debent eſſe Candelabra cum candelis cereis
accenſis; ſaltem duabus; quia numquam 7
licet celebrare abſque lumine; *cap. fin. de Celebrat. Miſſar.* quia lumen ſignificat vel expectationem æternæ lætitiæ nobis
promiſſæ in hoc Sacrificio. Gemma 8
Anim. lib. 1. *cap.* 118. vel quia Sponſus, qui Chriſtus eſt, expectari debet cum lumine. S. Hieronym. *Epiſt.* 20. Vel quia innuit claritatem Chriſti in Sacrificio; vel purgationem rubiginis noſtrarum culparum, ut ex SS. Patribus diſſerit Gavantus *part.* 1. *tit.* 20. *Rubr. Miſſal. Litt. Y.* In neceſſitate poſſe celebrari cum unico lumine concedit Azorius *lib.* 10. *cap.* 28. *q.* 5. & Quartus *d. part.* 1. *tit.* 20. *dub.* 11. Cum pluribus autem luminibus, ceſſante ſuperſtitione, vel ambitione, nil prohibet litare, puta ob diem feſtum, vel Altaris Solemnitatem, aut aſſiſtentiam perſonæ in dignitate conſtitutæ. Biſſus *d. Verb. Altaris Paramenta num.* 284. §. 7. Cereæ tamen debent eſſe Candelæ; non ex ſevo, vel

vel ſimplici oleo, neque in caſu neceſſitatis, juxta opinionem Suarezii *in* 3. *p. D. Thom. tom.*3. *diſp.*81. *ſect.*3. *verſ. Tertiò*. eſſet enim magna indecentia; etſi id concedant DD. quos allegat Diana Coordinatus *tom.*2. *tract.*1. *reſol.*156. deſumpta ex veteri *part.*2. *tract.*14. *re-*
9 *ſol.*67. Denotant autem duo candelabra duos populos Judaicum, & Gentilem; inter quos ſtat Crux, ſignum lapidis angularis Chriſti, qui facit utraque unum; & ideò Crux debet eſſe altior candelabris; ea ratione quia, Chriſtus Dominus *factus obediens uſque ad mortem, mortem autem Crucis*; *propter hoc Deus exaltavit* illum; *Ac Philip.* 2. 9. ideſt ſuper omnes populos. Gavantus *d. part.*1. *tit.*20. *litt.V.* ubi docet, Crucem in Altaris medio eſſe debere ita prealtam, ut pes Crucis equet altitudinem candelabrorum; & Crux ipſa tota candelabris ſuperemineat; quod nimium videtur; neque eſt in praxi receptum; nimis enim eſſet extollenda Crux, quando candelabra ſunt magna; ideò ſatis puto, ſi medietas ſuperior Crucis ſuperet medietatem ſuperiorem cande-
10 labrorum. Quintò ad pedem Crucis collocanda eſt Tabella orationum ſecretarum; Hymni Angelici, & Symboli Apoſtolorum, & juxta communem uſum in cornu Evangelii tenenda eſt alia Tabella cum *In principio &c.* & in cornu Epiſtolæ alia cum *Lavabo &c.* ad commodiorem uſum
11 Myſtarum. Sextò opus eſt pulvinari, ſeu Cuſſino, ſuper quo requieſcat Miſſale, per quod ſignificari, ait Innocentius III. *lib.*2. *cap.*41. miniſtranda eſſe temporalia prædicanti Verbum Dei, ut abſque incommodo victum habeat. Vel ex Hugone *lib.*2. *cap.*20. cor ſuſcipientis Verbum Dei, debere eſſe tenerum, non lapideum, ut cor Judeorum. De eo ita ſcribit Biſſus *Verb. Cuſſinus num.*612. *Fieri poteſt ex quacunque materia, ſed decentius eſt, quod ſit ſimilis planete, cum quatuor floccis in quatuor an-*
12 *gulis*. Hiſce temporibus invaluit uſus Lectorilis lignei, auro, vel argento contexti, loco cuſſini, ſuper quo reponitur Miſſale, ut commodiùs Sacerdos legere Miſſam poſſit, ob ejus Lectorilis altitudinem; quod etiam vocatur *Analogium*, *Pluteus*, *Lectorium*, *Dicterium*, *& Lectricium*, de quibus vocibus agunt Ferrarius *de Orig. Linguæ Italicæ verb. Lectorino*. Et Magrius *in Hierolexic. verb. Ambo*. Silentibus circa illum Gavanto, Bauldry, Biſſo, & aliis ceremoniſtis. Commoditas legendi illud gratum reddit, precipuè Sacerdotibus linceos oculos non habentibus; & retinet in ſe myſterium pulvinaris, ſeu cuſſini, ſuppeditat enim requiem libro; & innuit, Evangelizanti Verbum Dei, & Altari inſervienti, quæ neceſſaria ſunt ad victum, eſſe ſubminiſtranda, ne in temporalibus laboret. Septimò locus debet eſſe paratus propè Altare ad col- 13
locandas in eo Ampullas vitreas cum vino, & aqua pro Sacrificio, pelviculam, & manutergium: videlicet vel parva menſa, vel feneſtella in muro Eccleſie; non autem Altaris. Biſſus *d. verb. Altaris paramenta num.*285. Octavò requi- 14
ritur Intorticium, vel cereus accendendus in elevatione Sacramenti; etſi in diebus feſtivis duo magis conveniant; quod ſi unicum intorticium adhibeatur, debet eſſe in cornu Epiſtolæ, non ſolùm quia eſt vicinius miniſtro, illud accenſuro; ſed etiam ne miniſter ipſe ipſum accendens in cornu Evangelii cauſet diſtractionem Sacerdoti, faciem in eam partem habenti converſam, & canonem legenti. Biſſus *ubi prox. d. num.* 285. §.1. Tandem campanula habenda 15
eſt, vel in menſa apud ampullas vitreas, vel in muro appenſam cum cordula ita longa, ut miniſter genuflexus in cornu Epiſtolæ poſſit illam pulſare *ad Sanctus Sanctus. &c.* ut excitet devotionem circumſtantium: & ad elevationem Sacramenti, ob ejus reverentiam; introductumque ejus uſum ait Biſſus *verb. Campanula num.*44. §.1. vel ab Honorio Papa III. vel à Vidone Cardinali; ſubdens §.2. aliquando laudabilius eſſe, eam non pulſare in Miſſis privatis, quando Miſſa alia ſolemnis celebratur, vel dicitur Officium Divinum in Eccleſia; vel populus adorat SS. Euchariſtiam ibidem expoſitam; eſt enim tunc in actuali devotione, & adoratione, à qua ſono campanule diſtrahe-

ſtraheretur. Quod autem ſcribit Bauldry *part.*4 *cap.*10. *art.*4. *num.*18. non eſſe pulſandam tabulam ligneam, dum elevatur Sacramentum feria ſexta in Paraſceve, eo quia populus illud adorat attentè, tanquam mox de ſepulchro eductum, mihi non arridet; facilè enim mentes hominum evagant; & ad ſonum tabulæ ligneę, colliguntur, atque elevationem Sanctiſſimæ Hoſtiæ majori cum obſequio mirantur, & venerantur. Sonus autem campanulæ, dum Sacerdos ſumpturus eſt Sanguinem Domini, non laudatur à Gavanto *part.*2. *tit.*10. *num.*6. neque à Biſſo *d. num.*44. §.3. dicentes gratis fieri: ſed ubi talis eſt uſus, ut Venetiis, non eſt impugnandus, excitat enim in illo actu iterum populi devotionem, & attentionem.

Hęc ſunt ornamenta Altaris Eccle-
17 ſiaſtica, quæ ſunt ſimpliciter neceſſaria ad Sacrificium Miſſæ ritè perficiendum, tanquam à Rubricis Miſſalis, & ab univerſali uſu Eccleſię commendata. Alia tamen ſunt ornamenta Altaris neceſſaria ſecundum quid, juxta majorem, vel minorem miniſtrorum Eccleſiæ devotionem, aut dierum ſolemnitatem; videlicet ciboria cum columnis, picturæ, vela, tapetia, lucernæ & flores. De Ciboriis, & columnis ita ſcribit Anaſtaſius in Gregorio Primo. *Hic fecit beato Petro Apoſtolo ciborium cum columnis ſuis quatuor ex argento puro.* Et in Leone Tertio: *Fecit in Baſilica beati Petri Apoſtoli, ſuper Altare majus, ciborium cum columnis ſuis quatuor ex argento puriſſimo deaurato, cum diver-*
18 *ſis Hiſtoriis miræ magnitudinis.* Erant autem ciboria turritæ ædiculę, quatuor minimùm columnis innixæ, quę tegebant Altare more Gręcorum, ut ex Paulo Silentiario apud eruditiſſimum Cangium demonſtrat Joan. Mabillon *de Liturgia Gallicana lib.*1. *cap.*8. *num.*8. Hac tempeſtate ornantur Altaria ere-
19 ctione columnarum ex politiſſimo marmore; quarum ſpiræ, & ſtylobata faciebus Angelicis, ſeu inſcriptionibus eruditis condecorantur. Epiſtylia verò ſcapis ſuperimpoſita, aſtragalis, ſeu faſciis ornata, aut Angelos ſuſtinent, aut triglyphos floribus, & frondibus, tanquam coronis tumentes.

Picturis quoque, ſacris ſcilicèt imaginibus, Eccleſię, & Altaria ornanda 20
ſunt juxta Apoſtolicam traditionem, quam latè comprobat Emin. Card. Baronius ad Annum Chriſti LVII. ubi *num.*34. *& ſeqq.* cum probaſſet in primis Vexillum Crucis potiorem locum inter picturas, in Eccleſiis fieri ſolitas, obtinuiſſe, ſubdit: *At non his tantùm picturis Eccleſiarum abſides; ſed & ipſos Eccleſiarum parietes dextra, & ſiniſtra diſpoſitos, diverſis hiſtoriis veteris, vel novi teſtamenti ad pietatem aſpicientes inſtituentibus, fuiſſe egregiè exornatos, idem Auctor,* (S. Paulinus Epiſcopus Nolanus, qui eodem ſęculo vixit, quo Conſtantinus Magnus Imperator) *in nono, & decimo Natali Sancti Felicis, quem præclaro poemate illuſtravit, copiosè deſcribit.* Subindè de iiſdem picturis ad ornatum Eccleſiarum, in iiſdem fieri ſolitis, teſtes allegat S. Auguſtinum *de conſenſu Evangel. libr.*1. *cap.*10. *& contra Fauſtum lib.*22. *cap.*73. S. Baſilium *Orat. in S. Barlaham.* & S. Gregorium Nyſſenum *Orat. in Theodoret.* Ac paulò poſt, confutato *canone* 36. *Concilii Eliberini*, tanquam commentitio in illis verbis: *Placuit picturas in Eccleſia eſſe non debere.* Quæ addita ab hęreticis fuiſſe demonſtrat; ſubdit Prudentii Poetę Chriſtiani, in quarto ſęculo ſequentia carmina promentis circa Divi Caſſiani martyrium, videlicet:

Erexi ad Cęlum faciem, ſtetit obvia contra
Fucis colorum picta Imago Martyris;
Plagas mille gerens, totos lacerata per artus,
Ruptam minutis præferens punctis cutem.
Innumeri circum pueri (miſerabile viſu)
Confoſſa parvis membra figebant ſtylis.

Et de S. Hippolito ita pariter canentis:

Exemplar ſceleris paries habet illitus; in quo
Multicolor fucus digerit omne nefas.

Picta

Picta ſuper tumulum ſpecies liquidis viget umbris,
Effigians tracti membra cruenta Viri.

Quod proſequitur Spondanus eodem anno Chriſti LVII. *num.*34. & ad Annum LXIX. *num.6.* eamdem veritatem aliis teſtimoniis comprobans; quam corroborat etiam S. Gregorius Turonicus Antiſtes, qui in humanis erat ſæculo ſexto; ſcribens enim in *libr.*1. *De Gloria Martyrum cap* 65. de Templo S. Antoliani Martyris apud Aruernos, quod duæ mulieres periIluſtres conſtruxerant, *Erectis*, inquit, *parietibus ſuper Altare ędis illius, turrem à columnis, pharis, heracliiſque, transvolutis arcubus erexerunt, miram camerę fucorum diverſitatibus imaginatam adhibentes picturam.* Idemque Auctor *in Hiſtor. libr.*7. *cap.*36. introducit milites Gundobaldo Chlotharii filio inſultantes his verbis: *Tunè es Pictor ille, qui tempore Chlotharii Regis per Oratoria parietes, atque cameras caraxabas?* ideſt *pingebas*. Et antea in *cap.*22. agit de puellis, & pueris Eberulfi, qui *ſuſpiciebant picturas parietum; rimabanturque ornamenta Sepulcri beati Martini.*

Præclari pariter ſunt verſus Ennodii (in initio ejuſdem VI. ſęculi viventis) quibus deſcribit picturas SS. Martyrum, quorum Reliquiæ erant in Baptiſterio agello videlicet:

Rapta Sepulturis animavit corpora Pictor.
Funera viva videns mors eat in tumulos.
Illorum tamen iſte locus complectitur artus,
Quos paries facie, mens tenet alma fide.

21 Eumdem ornatum Eccleſiarum è celeberrimis picturis teſtatur Venerabilis Beda, qui vivebat octavo ſæculo *in lib.* 1. *de Hiſtor. Monaſterii ſui num.6.* Et quamvis eodem ſæculo Iconomachi, & Iconoclaſtæ hæretici omnem impetum fecerint, ſuffragantibus Leone Iſaurio, Copronymo ejus filio Imperatoribus Orientalibus, aliiſque eorum ſucceſſoribus, ut Sacras Imagines ab Eccleſiis tollerent, duraveritque perſecutio contra ipſarum veneratores annos CXX, ut latè Emin. Card. Baronius, & Spondanus *ab Anno Chriſti* 726. *uſque ad annum* 842. conſtans fuit Catholica Eccleſia in earum Sacrarum Imaginum tutamine, & adoratione; adeòut multò magis ſequentibus ſæculis uſque ad noſtra tempora ſollicita fuerit Chriſtianorum pietas in Eccleſiis ornandis, præcipue Sacras Imagines, & Sanctorum hiſtorias pingendo per manus eximiorum Pictorum; quorum catalogum poſuit Antonius Maſinus *in ſua Bononia Perluſtrata in fine*, ubi quadringentos circiter Pictores, atque Sculptores recenſet, qui his quatuor ultimis ſæculis floruerunt; & eorum celebres picturas potiſſimum in ornamentum Eccleſiarum factas narrat; quas legiſſe curioſum, piumque Lectorem non pigebit; niſi potius eumdem legere delectet Plinium, de excellentia picturæ differentem *lib.*35. *cap.*8. 9. 10. & 11. Nec non Chaſſanæum *in Catalog. glor. Mund. part.* 11. *conſider.*44. ubi in laudem picturæ hæc habet: *Certè magni ingenii eſt, & divinam propè cognitionem attingit, varias animalium, rerumque ſpecies ſic mente concipere, ut pennicillo, & variis coloribus adeò exprimantur, quaſi in illis nihil præter Spiritus deſit.* 22

Velis quoque, & tapetibus etiam antiqui ornabant Eccleſias; de quibus ita ſcribit Emin. Card. Bona *Rer. Liturg. lib.* 1. *cap.*25. propè finem. *Notandum eſt autem Veli nomine ſæpè Aulæa, ſeu Periſtromata intelligi, quibus Eccleſiæ parietes ornantur. Itemque Siparium, ſivè cortina, quæ ante portas Sanctuarii à Græcis appendi ſolet. Et ad hoc Velum referendas puto orationes Veli, ſeu velaminis, quæ in Liturgia Jacobi Apoſtoli; & in Baſilii Magni Anaphora leguntur; non autem ad Velum Calicis, ut quidam exiſtimavit. Erat olim apud Latinos aliud Velum, ſivè Cortina, quæ inter Chorum, & Presbyterium, ubi Chorus in medio Eccleſiæ ante Altare, & Presbyterium ſitus eſt, quadrageſimali tempore expãdi ſolebat, de qua agunt Uſus antiqui Ciſtercienſes cap.*15. *Et vetus cęremoniale Benedictinum cap.*31. *Ejus uſum adhuc vigere in quibuſdã Eccleſiis Gallicanis à viris doctis, & fide dignis intellexi.* 23

Ex

24 Ex his diſcere licet, per multa ſæcula non ſolùm in Eccleſia Græca, ſed etiam in Latina fuiſſe uſitata Vela, quæ Sanctuarium, ideſt Altare majus intra Chorum, in quo divinum Miſſæ Sacrificium peragebatur, cooperirent. De his loquebatur S. Dionyſius Areopagita *in Epiſt. ad Demophilum* in illis verbis: *Procedenteſque benevolè ad ea loca, quæ ſunt extra Vela divina*. Et S. Gregorius Nazianzenus *orat.20.* loquẽs de Valente Imperatore, *Cum quidem ille*, ait, *neſcio quomodo, rurſus nobiſcum in Eccleſiam ſe contuliſſet, & intra Velum extitiſſet*. Sed de eodem Velo, quod erat in uſu etiam in Eccleſia Latina diſſerit S. Gregorius Papa *Epiſt.30. ad Conſtantiam lib.3.* & in libro *Sacrament.* in illis Verbis: *Deinde pergunt ad Altare, & extenſo Velo inter eos, & populum &c.* Atque de illo loquitur Anaſtaſius in Leone III. dicens: *Fecit & in circuitu Altaris alia vela alba, holoſerica roſata, quæ pendent in arcu de Ciborio, numero quatuor*. Ciborium enim, ut ſupra dictum eſt, ſuper quatuor arcubus erectum ſuſtentabatur à quatuor columnis; in medio quarum erat Altare, quod Sanctuarium vocabatur, & tempore Sacrificii tegebatur velis appenſis ad eaſdem columnas. Hinc S. Gregorius Turonenſis *lib.4. Hiſt.cap.31.* notat, *quod avis quædam in Sacrarium ſub Velo ingreſſa, cicindelem extinguere voluiſſet, niſi ab oſtiariis probibita fuiſſet*.

Sed dicet aliquis, ſi Sacerdote litante, Sanctuarium, hoc eſt Altare, in quo Miſſa celebrabatur, tectum erat Velis, quomodo populus adſtabat Miſſæ, neque Sacerdotem, neque Sacramentum videns?

Reſpondet eruditiſſimus Sarnellius
25 Epiſcopus Vigiliarum *in ſua Baſilicographia cap.32. num.2.* quod ſtabat coopertum prædictis velis Altare uſque ad offertorium, quia uſque ad illud permittebantur ſtare in Eccleſia Cathecumeni, Pœnitentes, & Gentiles, ut audirent preces, divinas laudes, ac præcipuè explicationem Evangelii, ſivè concionem; qua completa, ab oſtiariis dimittebantur ex Eccleſia; & facto offertorio, tollebantur Vela, de quibus ſupra, ut fidelis populus poſſet videre, & adorare Sacramentum in Miſſa oblatum; juxta verba D. Chryſoſtomi *Serm. 3. in Epiſt. ad Epheſ. Cum audieris Oremus, communiter & Vela trahi videris*. Et illa *in Hom. 61. ad Popul. Cum vela videris retrahi, tunc ſupernum Cœlum aperiri cogita, & Angelos deſcendere*. Retrahebantur enim Vela parùm ante conſecrationem.

Neque obſtat textus *in cap.1. De Vita, & honeſt. cler.* ubi in fine dicitur: *Ad orandum verò, & communicandum laicis, & fęminis (ſicut mos eſt) pateant Sancta Sanctorum*. Quibus verbis innui videtur, vela eſſe retrahenda toto Miſſæ curriculo, ut fidelis populus poſſit orare. Nam reſpondet ſupradictus Vigiliarum Epiſcopus, legendum eſſe cum Ivone Carnotenſi, & cum Burcardo *Ad Adorandum verò, & communicandum*; 26
ea ratione quia antiqui non replicabant in verbo ſequenti dictionem, quæ erat in verbo antecedenti; & ideò dicebant *Arcam eratam*, ideſt *Arcam cameratam*. Item *Quomodo volent*, videlicet *Quoquomodo volent*. Pariter *Dactiliotheca meam* pro *Dactiliothecam meam*. Quod legitur etiam apud Virgilium *Æneid.11. Męni Abellæ*. pro *Męnia Abellæ*. Ad Adorandum itaque, & ad Communicandum patebant Sancta Sanctorum, quia aperiebantur Vela in Miſſa tempore conſecrationis, ut Sacram Hoſtiam fideles poſſent adorare; & ſubindè eam recipientes communicare. Porrò Vela ſignificabant etiam, ut notavit ſupra Emin. Card. Bona, aulæa, periſtromata, ſeu tapetia, quibus ornabantur parietes Eccleſiæ, ac pavimenta, præcipuè gradus Altarium, de quibus infra, dum de Regalibus ornamentis; donationibus ſcilicet Regum, Principum, ac Pontificum factis, quibus omni tempore ditatæ ſunt Eccleſiæ loquemur.

Lucernis quoque, & Lampadibus accenſis ornandæ ſunt Eccleſiæ, juxta 27
primitivorum Chriſtianorum uſum, qui Apoſtolorum exemplo edocti plurimas Lucernas in Eccleſiis accendebant in ſignum ſpiritualis lætiæ, ut latè probant Emin. Card. Baronius *ad Annum Chri-*

Chriſti LVIII. num 26. & ſeqq. nec non ibidem Spondanus, qui SS. Patrum teſtimonia cumulant) & referuntur ſequentia carmina Divi Paulini *in Natali 3. & 6.* S. Felicis Martyris.

Clara coronantur denſis Altaria lychnis,
Limina ceratis adolentur odora papyris;
Nocte, dieque micant. Sic nox, ſplendorque diei
Fulget; & ipſa dies cæleſti illuſtris honore,
Plus micat innumeris lucem geminata lucernis.
Aſt aliis pictis accendant Lumina ceris.
Multiforeſque cavis lychnos laquearibus aptent,
Ut vibrent tremulas funalia pendula flammas.

Quis non miretur S. Paulini mirabile ingenium; & elegantiam metri in deſcribendis Lampadibus, quas *multifores lychnos, & pendula funalia* appellat, è quibus vibrabant tremulæ flam-
28 mæ, ideſt accenſæ ardebant. Variæ erant formæ antiquarum lucernarum in Eccleſiis, quas impreſſas ponit Magrius *in Hierolexic. verb. Butto.* prout etiam varia earum nomina; nempè *Butto* vox Græca Βούτης, quæ ſignificat Scyphum, ſeu vas concavum; & ea uſus eſt Anaſtaſius in Leone III. dicens: *In venerabili Monaſterio S. Sabæ fecit buttonem argenteum.* Et in Leone IV. *Obtulit in Baſilica S. Petri buttonem de argento puriſſimo.* Item *Enofotius*, ideſt Lampas unius luminis ex Græca dictione ἑνὸς φωτός. Item *Enneafotius*, ideſt novem luminum ab ἐννέω, ut ſcripſit ſupracitatus Anaſtaſius Bibliothecarius in vita Benedicti III. *Obtulit caniſtra enofotia ex argento puriſſimo.* Item *Exafotia* videlicet ſex luminum; nam ἕξ ſignificat ſex; & φῶτα lumina, ſeu ſplendores. Tandem vocantur etiam
29 *Cicindelia* vel à *Cicindela*, quæ eſt muſca nocturna lucens, vulgò *Lucciola*, ſeu *Batticeſola*. vel à *Candeo*, quia candet, & lucet, ut doctè Ferrarius noſter *De Origine linguæ Italicæ verb. Ceſendelo.* Quare S. Auguſtinus *ſerm. 215. de Temp.* ait ad populum. *Qui poſſunt, aut cereolos, aut oleum, quod in Cicendelibus mittatur, exhibeant.*

Plura de Lucernis, & Lampadibus Chriſtianorum congerit etiam prælaudatus Sarnellius Epiſcopus Vigiliarum *in Baſilicograph. cap. 45. ubi n. 5.* ſubdit, quod vocabantur etiam *Canthara* ab earum magnitudine; nec non *Delphini*, à forma piſcis illius; dicente eodem Anaſtaſio: *Fecit coronam cum Delphinis quatuor oleo ardentibus.* Tantaque erat ſollicitudo Chriſtianorum, ut lucernis ardentibus ornarentur Eccleſiæ; quod le-
gata pia facere conſueviſſent, pro ha- 30
bendo oleo ad accenſionem lucernarum; & hinc eſt, quod de ſe ſcripſit S. Gregorius Papa *lib. 12. Epiſt. 9. Indict. 7.* Anno ſcilicet DCIV. donaſſe Baſilicæ S. Pauli amplam poſſeſſionem ad aquas Salvias, cum aliis campis pro uſu Lucernarum, & Lampadum; pariterque Baſilicæ S. Petri ad eumdem effectum trigintaquinque poſſeſſiones dediſſe, cum olivetis.

Verùm circa lucernas antiquorum
mirabilius eſt quod tot, & tanti Aucto- 31
res referunt, earum plurimas inextinguibiles fuiſſe, ideòque perpetuas appellatas non ſolùm in fanis, ſed etiam, ac potiſſimùm in ſepulchris. S. Auguſtinus *lib. 21. de Civit. Dei cap. 6.* ita ſcribit: *Si talia credenda ſunt, credite & vos quod in eaſdem litteras eſt relatum; fuiſſe, vel eſſe quoddam Veneris fanum, atque ibi candelabrum, & in eo lucernam ſub diò ardentem, ut eam nulla tempeſtas, nullus imber extingueret.* Narrat quoque Cedrenus, quem refert Areſius *lib. 5. Impr. 133. num. 33.* Edeſſæ poſitam fuiſſe Lampadem ardentem coram imagine Redemptoris noſtri, quæ annos quingentos abſque Olei additione colluxit. In ſepulchris autem tùm Gentilium, tùm Chriſtianorum repertas fuiſſe lucernas ardentes teſtantur Joan. Baptiſta Porta *lib. 12. Magiæ naturalis cap. ult.* Bocaccius *de Deor. genealog. lib. 12. cap. 67.* & alii, quos refert Licetus, (in hac Patavina Academia Publicus Philoſophiæ Profeſſor) *in libro De reconditis antiquiorum lucernis;* quibus addendus Scardeonius Canonicus

Patavinus in *ſua Hiſtoria Vrbis Antenor. libr.1. Claſſ.3. cap. ult.* ubi narrat, propè terram Attheſtis territorii Patavini, in ſubterraneo ſarcophago adinventam Lucernam ardentem, quæ ibi recondita fuerat annos ſupra mille & quingentos. Conſimilem teſtatur Pancirolus *in lib. de Rebus memorabil. deperditis*, repertam fuiſſe Romæ tempore Pauli Papæ III. in Sepulchro Tulliolæ filiæ Ciceronis.

Sudant Philoſophi perquirentes cau-
32 ſam harum perpetuarum Lampadum? Collegium Compluten. *diſp.3. quæſt.5. num.50. ita* ait: *Deſcribere autem modum, quo ipſæ Lucernæ excitantur, noſtra non intereſt: ſed remittimus Lectorem ad Prædictum Portam libr.12. Magiæ natur. cap. ult. ubi illum tandem reducit ad principium Philoſophicum receptiſſimum; quia videlicèt natura refugit vacuum: undè flamma vitro clauſa, & omnibus occluſis ſpiramentis, ſi momento ardet, perdurabit in æternum; nè ſcilicet ſemel extincta vas vacuum relinquat.* At quis ſciverit flammam vitro includere accenſam; & eam ſic reſerare, ut nullibi aer ſpirare poſſit?

Maſinus *in Schola Chriſtiani cap.12. in fine* hęc habet: *la Pietra Amianto, ò Asbeſte ſi liſcia, ſi pettina, ſi fila, e ſi teſſe in tele, delle quali gl' antichi facevano i veſtimenti funebri; di cui gl' Indiani veſtivauo i corpi de i loro Rè morti, che abbrucciandoli dentro di dette tele incombuſtibili, le ceneri vi ſi conſervavano; perche queſte tele non ſi abbrucciano; ma ſi fanno p ù nette, e riſplendenti nel fuoco: e fattone un Lucignolo* (notet Lector) *ad una lucerna, mai non ſi conſuma; naſce nell' Arcadia, e chiamaſi ancora Piuma di Salamandra.*

Donatus Calvi *in Ephemerid. Bergomen. tom.2. Append. Menſis Maii num.19.* narrat in Veneto Dominio inventam fuiſſe fodinam bituminis, reſiſtentis ignis voracitati, cujus materiæ ellychnia confecta ſemper ardent, & non conſumuntur.

Maſtrius *in tom.3. Philoſophiæ in libro de Cęlo, & Meteoris diſp.4. num.64.* ita differit: *Sed longè difficilius eſt aſſignare cauſam diuturnitatis quarumdam lucernarum ardentium, quæ in vetuſtiſſimis quibuſdam ſepulchris ſubtus terram ſępius inventæ ſunt. Sanè mirandum eſt quo modo, quavè ratione potuerit per tot annorum centurias flamma in illis ſemel accenſa conſervari?* Et infra: *Varię, ac minùs idoneę reſponſiones ad hoc excogitatæ ſunt, quas omnes refert, & copiosè refellit Licetus libr.2. Communior, & veriſimilior reſponſio, quam recipit Averſa quæſt.42. ſect.2. & ipſe Licetus eſt, paratum fuiſſe in illis lucernis tale oleum, & talem lychnum, ut tamdiu ardere poſſet. Ratio eſt, quia quædam terreſtria corpora inveniuntur, quæ ſemel inflammata diutiſſimè flammam retinent ob materiæ pinguedinem, ac viſcoſitatem; ut jam de bitumine diximus. Sed & adhuc extant alii Lapides tenacioris naturæ, ut de Amianto præſertim referunt, & Arbeſto; qui flammam ſemel conceptam adeò conſtanter retinent, ut nec aqua extingui valeant; & Petrus Meſſias in Sylv. part.5. cap.26. tradit, juxta Vrubam in novo Orbe eſſe lignum quoddam, quod ſemel igne accenſum ad longiſſima tempora accenſum viget. Poterit ergo arte Chymica tale oleum ex his lapidibus, & mixtis diſtillari, ut igne invictum ſemper ardeat. Simile quoddam oleum commemorat Ælianus de Hiſt. Anim. lib 5. cap.3. Et Vives ad lib.21. D. Auguſt. De Civit. Dei cap.6. teſtatur, ſe vidiſſe Pariſiis lychnos quoſdam, qui incenſi numquam abſumebantur. Ex tali ergo oleo lucernæ illæ antiquorum parari potuerunt; & ita ſignificant Solin. loc. cit. & Albertus Magnus libr.2. Mineral. tract.2. cap.1.* Hucuſque Maſtrius Theologus magnus, nec minor Philoſophus.

Areſius *d. libr.5. Impreſ.33. à num.31. & ſeqq.* examinans hanc difficultatem, refert opinionem Liceti, qui opinatus eſt, perpetuitatem lucernarum ardentium conſtitiſſe in materia, in qua ignis accendatur, adeò unctuoſa, & viſcida, ut ab ea ignis, qui jugiter aſpirat ad ſuam evolare ſphæram; ſe liberare non poſſit, & cogatur in ea ardens rema-

remanere: ſiquidem, (ait Licetus) ignis non eget pabulo, ſed tanquam avis in compedibus, ſtudet abire; & tunc extinguitur lucerna, quando ignis deſtructa unctuoſitate, & tenacitate materiæ, cui erat alligatus, quaſi confractis uinculis aufugit, & avolat.

Porrò Areſius *ubi antè num.*38. & Maſtrius *num.*65. irrident, & confutant opinionem Liceti; falſum eſt enim quod ignis non egeat pabulo; docet enim experientia, ipſum extingui deficientibus lignis, aliavè materia combuſtibili. Neque verum eſt, quod viſcoſitas, & pinguedo materiæ teneat ignem alligatum, ne ſurſum evolet; ſemper enim in altum evolat flamma ſuo motu naturali; & flatu, vento, aut alia concuſſione extinguitur, etſi inhæreat prędictæ viſcoſitati. Quare Maſtrius *d. diſp.*4. *num.*65. *in fine*. adhæret opinioni ejuſdem Areſii, concludens quęſtionem his verbis: *Vel dicendum hiſtorias illas de lucernis Antiquorum eſſe fabuloſas, ut demonſtrant Areſius Impr.*7. *lib.*2. *Flavius Querengus in libr. Italico delle lucerne de Sepolcri antichi, & alii. Vel ſi verè Lucernæ illæ ardentes inventæ ſunt, & non extinctæ, dicendum cum Jacobo Guthero lib.*2. *De Jure Manium, non ſemper illas arſiſſe; ſed tunc primùm, cum effoſa terra apertus eſt locus, accenſum fuiſſe ignem in lucetna externi aeris afflatu, aut alio modo. Vel tamdem ſi verum eſt, ab initio accenſas fuiſſe, & deinceps arſiſſe ſemper, hoc referendum eſſe ad operam Dęmonis in Antiquorum ſepulchris, & Templis, ut innuit D. Auguſtinus cit. lib.*21. *De Civit. cap.*6. *Vel ad divinum miraculum; ut piè credi poteſt de lucerna quadam ante Imaginem Chriſti, quam commemorat Majolus Colloq.* 23. *poſt quingentos annos inventam fuiſſe accenſam intra quemdam parietem*. Hęc ſatis de Lucernis antiquorum. Qui plura deſiderat, legat auctores, quos allegat Menochius *in Storeis Cent.* 9. *cap* 41. *Et Centur.*11. *cap.*19.

Flores etiam conſiderantur inter or-
33 namenta Eccleſiaſtica, & ponendi ſunt ad ornatum Eccleſiæ, ſeu Altarium, ut ait Gavantus *in Rubric. Miſſal. part.*1. *tit.*20. *in fin.* his verbis: *Floribus item, & exquiſitis quibuſdam ramulis aptè, & concinnè diſpoſitis, ſeu veris, ſeu fictis, pro temporum varietate; ſivè in vaſculis elegantibus, ſivè alia ratione ornari poterunt Altaria; exemplo Nepotiani, quem hac de re perhonorificè S. Hieronymus commendat.* Ratio eſt, quia apud antiquos florum, & frondium appoſitio, & effuſio erat ſignum obſequii, devotionis, ac reverentiæ. Hinc ſcriptum eſt de Machabæis *lib.*1. *cap.*4. Quod *ornaverunt faciem Templi coronis aureis, & ſcutulis*, quæ interpretantur à Lyrano ibidem *Flores, & frondes arborum*; & idem ſignificavit Regius Pſaltes *in Pſal.*117. *verſ.*27. dum dixit: *Conſtituite diem ſolemnem in condenſis uſque ad cornu Altaris*. Quæ verba vertuntur à S. Hieronymo: *Frequentate ſolemnitatem in frondoſis*. & à Lorino: *Ligate Feſtum frondibus*. In cujus Judaici obſequii confirmationem legimus apud Emin. Card. Baronium *ad Annum Chriſti* 42. *num.*18. quod diſcedente Marco Agrippa Jeroſolymis; plebs, à qua magnopere amabatur, ſuper ipſum frondes, & flores proiiciebat. Igitur primitivi Chriſtiani ſic à SS. Patribus edocti Eccleſias, & Altaria ornare ſolliciti erant floribus, & frondibus, ut demonſtrat Sarnellius Epiſcopus in ſua *Baſilicograph. cap.*11. allegans teſtimonia S. Hieronymi, & S. Auguſtini; idemque facit Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic. lib.*1. *cap.*25. ubi addit S. Gregorium Turonenſem *lib. de Glor. Confeſſor. cap.*50. ſic de S. Severo ſcribentem: *Solitus erat flores liliorum, tempore quo naſcuntur, colligere; ac per parietes hujus ædis appendere*. Ulteriùs habentur carmina S. Paulini Epiſcopi *in Natali* 3. *S. Felicis* ſic canentis, & Fideles invitantis.

Ferte Deo pueri laudem; pia ſolvite vota;
Spargite flore ſolum; prætexite limina ſertis.
Purpureum ver ſpiret hiems, ſit Floreus annus,
Ante diem; ſancto cedat natura diei.

Quibus concordat Poema Venantii Fortunati *lib.*8. *carm.*9. *ad Radegundem*: quod carmen de floribus ſuper Altare inſcribitur; in quo præmiſſo Veris redeuntis elogio ſubdit:

Indè Viri poſtes, & pulpita floribus ornant,
Hinc mulier roſeo complet odore ſinum.
At vos non vobis, ſed Chriſto fertis odores:
Has quoque primitias ad pia Templa datis.
Texiſtis variis Altaria feſta coronis,
Pingitur ut filis Floribus Ara novis.

Et ex his invaluit uſus apud Chri-
34 ſtianos ornandi fores Eccleſiarum, diebus feſtivis, poſitione frondium ex hedera, & lauris, aliiſque virentibus arboribus decerptarum; immixtis foleis aureis, coloribuſque compoſitis, quamvis enim in principio Eccleſiæ fideles hiſce frondibus januas ejus non ornarent, immò abhorrerent ab hujuſmodi ornatu, quo utebantur Gentiles in eorum ſuperſtitioſis, nec non inhoneſtis ritibus, de quibus Juvenalis *Satyr.12.*

Et matutinis operantur feſta lucernis.

Et Tertullianus *lib.2. ad Uxor. cap.6. Procedit de janua laureata, & lucernata, ut de novo conſiſtorio publicarum libidinum.* Et alibi, videlicet *in lib. de Idol. cap.15. Et de Coron. Milit. cap.13. in fine* ſubdit. *Chriſtianus nec domum ſuam laureis infamabit.* Nihilominùs tractu temporis cum ornatus prædicti ſanctificati eſſent in ſolum uſum Divini cultus, & honorem Dei, cęperunt frequentari à fidelibus, ut eruditè demonſtrat Sarnellius *tom.1. Epiſtolar. Eccleſiaſtic. Epiſt.20.* ubi plura adducit exempla rerum, & conſuetudinum, quas adhibebant Gentiles, fueruntque à SS. Patribus, & Sacris Conciliis permiſſæ fidelibus ad honorem Dei, & ejus cultum prætexendum; quod latiùs oſtendit etiam Emin. Card. Baronius ad Annum Chriſti 200. *num.5.* & extat Elogium S. Hieronymi laudantis Nepotianum *in Epiſt. ad Heliod. de obitu Nepotiani* his verbis: *Baſilicas Eccleſiæ, & Martyrum conciliabula diverſis floribus, & arborum comis, vitiumque pampinis obumbrabat.* Et hęc de ornamentis Eccleſiaſticis.

35 Regalia verò Ornamenta, quibus decorandæ Eccleſiæ, Altariaque veniunt, ſunt illa, quę à Regibus, Principibus, Marchionibus, aliiſvè in dignitate, ſivè mundana, ſivè Eccleſiaſtica, Cor Regium, munificum, & generoſum habentibus donantur; & de his piiſſimis, ac ſplendidiſſimis donationibus plenæ ſunt hiſtoriæ, quarum aliquas, breviter tamen, hic duximus referendas. Prima eſt illa Conſtantini Imperatoris, qui Romanæ Eccleſiæ, præter infinita propè munera collata in baſilicas ab eo ædificatas, donavit Urbem
Romam, Palatium Lateranenſe, 36
aliaſque Provincias, & Civitates; de quibus *in cap. Conſtantinus. diſt.96.* Et quamvis contra illam inſurgant tùm heterodoxi, tùm aliqui ex Catholicis relati per Barboſam in *d. cap. Conſtantinus num.4.* ea ratione, quia Imperator videtur non potuiſſe tàm amplas facere donationes in damnum Imperii, attento juramento, quod in ſua coronatione facit de juribus Imperii illæſis ſervandis; benè reſpondet ibi Barboſa, Conſtansinum totius Senatus, & populi accedente conſenſu potuiſſe donationes illas facere, cum ipſi Deo in Eccleſia ſua factæ fuerint: *Dei* autem *eſt terra, & plenitudo ejus*, & centuplum reddit illis, à quibus ſibi aliquid datur; præterquamquod Provinciæ, Civitates, & bona Romanæ Eccleſiæ donata per Conſtantinum, ab Imperatoribus anteceſſoribus tyrannicè fuerant occupata; & de jure erant Eccleſiæ reſtituenda; attentis etiam beneficiis à Deo receptis per ipſum Conſtantinum in Victoria contra Maxentium, & in ſanatione à Lepra; ut ex Canoniſtis diſſerunt Abbas *conſ.82. part.1.* Hoſtienſ. *in Summa tit. de Immunit. Eccl. num.12.* Ex Theologis Emin. Card. Bellarminus *tom.1. Controv.4. De Eccleſ. Militan. lib 4. cap.18.* Melchior Canus *lib.11. cap.5.* Molina *de Juſtit. & Jure tract.2. diſp.25.* ex Juriſtis verò Marta *de Juriſdict. part. 1. cap.30.* Burſatus *lib.1. conſ.124.* Menochius *conſ.149. num.39.* Cevallus *commun. contra com. q.345.* noviſſimè Nicolius *tom.1. Lucubrat. Civil. in Rubric. Inſtit. num.17. pag.6.* Et Paulus Rubeus in addition. ad Rotam *part.3. rec. Deciſ.2. à*

num.

num. 25. *uſque ad num* 56. ubi pleniſſimè de hac donatione. Ac ulteriùs ex Hiſtoricis, & Annaliſtis Emin Card. Baronius *ad Annum Chriſti* 324. ubi de ejus munificentia erga omnes Eccleſias; & Spondanus *ibid.* ubi de Edicto Conſtantini circa eamdem donationem Urbis Romæ, Provinciarum, & aliarum Civitatum, ad quos curioſum Lectorem remittimus. Secunda Regia qui-
37 dem donatio eſt illa Mathildis Comitiſſæ, quæ anno 1077. ut ſcribit Leo Oſtienſis Epiſcopus *lib.* 3. *cap.* 48. Liguriam, & Tuſciam provincias Gregorio Papæ VII. & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ devotiſſimè obtulit. Rota *dec.* 69. *n.* 71. *par.* 7. *rec* Hiſtorici, & Annaliſtę ejuſdem temporis; inter quos Emin. Card. Baronius, Spondanus, & Ricciolus in Chronico Magno, & Selecto *d. Ann. MLXXVII.* Tertia eſt S. Inæ Regis Bri-
38 tannici, de quo ita ſcribit Spondanus *Anno* 740. *num.* 3. *Hoc pariter anno Occidentalium Saxonum in* Britannia *Rex Ina Sanctorum Regum deceſſorum ſuorum inſignis devotionis æmulus, antequam Regno ſuo ſe abdicaret (cujus & Uxor Edilburga, non minoris fortitudinis fœmina Monaſticam vitam amplexa eſt) perpetuo pietatis monumento fidem ſuam erga Romanam Eccleſiam voluit reliquiſſe teſtatam, dum Regni ſui domos ſingulas, ſingulos denarios argenteos annuatim S. Petro pendere ſtatuit: ſic devincire populum ſuum ſtudens, ut annui cenſus penſitatione Dominum ſuum agnoſceret S. Petrum, cujus & fidem firmam, illibatamque jugiter conſervaret, & auxilium in neceſſitatibus invocaret.* Faxit Deus, ut hujus, ac aliorum SS. Regum Britannorum in illis nobiliſſimis populis extincta pietas excitetur, itaut majorum ſuorum Religionem ne detrectent imitari. Legatur Vita ejuſdem S. Inæ filii Henredi Regis Angliæ, quam Italico Idiomate ex Bollando traduxit Hieronym. à Baſilica Petri *in ſuis Ephemerid. Sacris die* 6. *Februarii*; & mirabiles virtutes ſuſpiciet tanti Principis, ejus præcipuè liberalitatem in muneribus Eccleſiis addictis, præter ſupradictum annuum cenſum Baſilicæ Divi Petri; quem Angli, eorum Lingua *Romeſcot* vocabant. Quarta eſt illa, quę legitur facta in fine ſæculi VI. in teſtamento Illuſtris Matronæ Ermentrudis; quod tranſcribit Joan. Mabillon *in Li-* 39
turgia Gallicana in Appendice Probat. num. 5. *pag.* 463. in quo plura legata ſunt Eccleſiis Gallicanis ad pium cultum; & præſertim ſequenria, quę non me piget referre de verbo ad verbum; ut ſciat Lector defectus Linguæ Latinę illius ſæculi; ait enim: *Baſellicis conſtitutis Pariſius, ideſt Baſelicæ S. Petri urcio argenteo, valente ſoledus duodece; & fibla aurea gemmata ad mento dari conſtituo. Baſelice Domnæ Mariæ gavata argentea valente ſol. duodece; & Cruce aurea valente ſol. ſepte dari jubeo. Baſelicæ Domni Stefani anolo aureo nigellato valente ſol. quatuor dari volo. Baſelicæ Domni Gervaſi anolo aureo nomen meum in ſe habentem ſcriptum, dari præcipio. Baſelicę Sancti Sinſuriani, in qua bon. record. filius meus Deorovaldus requieſcit, freno valente ſol. duodece; & caballo ſtrato, & carruca, in qua ſedere conſaevi cum boves; & lectaria cum omni ſtatura ſua, pro devotione mea, & requiem Deorovaldi dari præcipio.* Et factis aliis conſimilibus piis legatis aliis Eccleſiis, ſubdit: *Item pro remedium animæ meæ, vel ex demandatione b. r. filii mei Deorovaldi Villam, cui vocabulum eſt Latiniaco, ſita in Territurio Meldinſe, cum campis, colonecis ad eadem pertinentes, cum pratis, paſcuis, ſilvis, vel in omni jure, & termino ſua, quia in portione ſupra memorati filii mei Deorovaldi obvenit, cum omni integritate Baſelicæ S. Sinſuriani, ubi ſepultura habere dinuſcitur, pro requiem ejus dari præcipio.* Ita latinizabant Notarii illius ſexti ſæculi, niſi aſſeramus, errores prodiiſſe ex ignorantia amanuenſium in faciendo tranſumpta illius teſtamenti. Quinto loco reflectendum ampliſſimis donationibus per Romanos Pontifices factis 40
Baſilicis, & Eccleſiis Almæ Urbis, quas recenſet Anaſtaſius Bibliothecarius in vitis eorumdem Pontificum; & quarum aliquas tranſcribit Emin. Cardin. Bona *Rer Liturgic. d. lib.* 7. *cap.* 25. *num.* 13. & Ciampinus *in tract. de Azymo cap.* 14. Et ſunt ſequentes. In Vita Stephani IV. §. *erat. Fecit tres Regulares argenteos ſuper Rugas, per quas ingrediuntur*

tur ad Altare. In Vita Hadriani I. §. *Cimiterium: Fecit Laudunas duas ex argento peaſantes libras octo, quas poſuit ſuper Rugas de Presbytero, ubi arcus de argento exiſtit*. Et in §. *At vero. Fecit etiam ter Beatitudo ejus Imagines ſex ex laminis argenteis, inveſtitas, ex quibus tres poſuit ſuper Rugas, quæ ſunt in introitu Eccleſiæ Presbyterii*. Et proſequitur Ciampinus alias conſimiles donationes ex eodem Anaſtaſio traducere in Vita Leonis III. Paſchalis I. Gregorii IV. Sergii II. Leonis IV. Nicolai I. & aliorum; & quoniam in ſingulis earum
41 extat verbum illud *Ruga*; inquirit ipſe, quid eſſent Rugæ in Eccleſiis, laminibus argenteis à Pontificibus ornatę? Et ait, Bulengerum *de Donariis Pontific. lib. 2. cap.* 43. opinatum eas fuiſſe ſtrias, ſeu canaliculos, vel ſulcos in columnis Altarium. Torrigium *in ſuis Cryptis Vaticanis part. 2. pag.* 442. *&* 471. dixiſſe, Rugas fuiſſe januas vel Eccleſiæ, vel Presbyterii. Magrum *in Hierolexic.* notaſſe, eas plura ſignificaſſe, nempe tùm ſulcos, & cananiculos columnarum, tùm ſiphunculos, in quibus ponebantur aliquæ Virgę pro ornamentis Altarium, laudanæ appellatæ; tùm etiam argenteas laminas ad undarum figuras ornatas, quibus facies Altaris decorabatur. Octavium Ferrarium *de Origine Linguæ Italicæ Verb. Ruga*, plures pariter ſenſus indicaſſe hujus vocis, ſed præcipuè, eam ſignificare *Viam*, *Corrivium*, *Carrobium*, *ſeu Compoſitum*, vel *tranſitum*, & idem opinatum eſſe Du Cangè *in ſuo Magno Gloſſario eodem Verb. Ruga*; qui ſubindè credit, *Rugam* fuiſſe viam illam, ſeu limen, per quod Pontifex ingrediebatur cancellos, aſcendens ad Altare, quod placet Ciampino, qui *ex Ordine Romano* Hittorpii opera impreſſo, refert ordinem Proceſſionis finita Miſſa faciendæ, ubi hæc verba: *Poſt Epiſcopos Presbyteri, deindè Monachi, deindè Schola, deindè Milites Draconarii, ideſt qui ſigna portant, poſt ejus Bajuli, poſt eos Ceroſtatarii, poſt quos Acolythi, qui RUGAM conſervant*; videlicet retinent populum in limine viæ, ne impediat Proceſſionem deambulantem è Sacrario ad januam Eccleſię per *Rugam*, ideſt per viam apertam, & tranſitum liberum, quem Acolythi cuſtodiebant. Quare Ciampinus, pluribus dictis de hac voce *Ruga*, concludit, veriùs eſſe, quod ſignificet viam, & aditum ad Sacrarium, & Altare, & allegat Bocaccium *in Novell.* 15. *&* 26. ubi ait: *Sù per una via chiamata la Ruga Catalana.* & Joan. Villanum *in Chron. lib. 3. cap. 2. Come tiene hoggi la grande Ruga, che và da S. Giovanni ſino al Veſcovado*. Quibus nos addere poſſumus conſuetudinem Venetorum, qui Venetiis apud pontem Rivialti viam aurificum appellant *La Ruga degl' Orefici*. Hæc de voce *Ruga*.

Revertentes ad Regalia Ornamenta, quibus Eccleſiæ decorantur, ideſt ad pias donationes fidelium, has in toto orbe Chriſtiano ampliſſimas ſemper fuiſſe nemo ignorat; ubique enim ditiſſimi ſunt Epiſcopatus, Capitula, Monaſteria, Abbatiæ, beneficia, & alii tituli Eccleſiarum; nobiſque ſatis eſt conſiderare opulentiam Cleri Patavini, provenientem ex Regia liberalitate fidelium; ipſe enim ſimul, (Sæ- 42
cularis ſcilicet & Regularis) habet in annuis redditibus quadringenta quadraginta millia Ducatorum; & ex his ſolus Epiſcopatus triginta millia circiter; Cœnobium Monachorum S. Iuſtinæ ordinis Caſinenſis quinquaginta millia; Eccleſia Cathedralis quadraginta ſeptem millia. Moniales quinquaginta ſeptem millia. Reliquos retinent alii Clauſtrales, Parochi, & ſimplices beneficiati. Quod ſi bona mobilia, Candelabra, Lampades, Vaſa aurea, & argentea; pallia, tabellas, & alia ex auro, ac holoſerico voluerimus conſiderare, & appendere in ſtatera; quaſi arena maris reperientur abſque numero; nulla enim eſt Ecleſia, nullum Oratorium, Capellavè, quibus non ſint plura ex præfatis pretioſis ornamentis; ulrra inſignium Baſilicarum theſauros, in toto orbe celebres, veluti Sanctæ Domus Lauretanæ; Ducalis Templi Sancti Marci Venetiarum; Arcæ Divi Antonii Patavini, & ſimilium.

Motivum verò fidelium in ditandis, & ornandis Eccleſiis fuit, & eſt meritum

tum, atque remuneratio. Illud conſi-
ſtit reſpectu religionis, ac pietatis,
quam exercent; datum enim, vel reli-
43 ctum Eccleſiæ dicitur opus, & legatum
pium. *cap. Requiſiſti. Verſ. Secus autem.*
Et cap. fin. de Teſtam. l. Illud. C. de Sacro-
ſanct. Eccleſiis, Roman. conſ. 235. *colum.* 2.
Moneta. *De Commut. Ult. Volunt. cap.* 4.
num. 29 Et qui donat Eccleſiæ, abſ-
que dubio donat ipſi Deo; ſiquidem Res
Eccleſię dicuntur res ipſius Dei. Conc.
Trid. *ſeſſ.* 25. *de ref. cap.* 1. ibi: *Ne res*
Eccleſiaſticas, quæ Dei ſunt &c. Leſſius
de Juſt. & Jur. lib. 2. *cap.* 4. *num.* 47. Et
non minus meritum eſt legare Eccleſiæ,
quàm pauperibus, nomine enim pau-
perum comprehenduntur etiam Eccle-
ſiæ. Bordon. *de Legatis cap.* 4. *num.* 20.
Ideòque in donatione, quæ fit Eccleſię,
nulla ſolemnitas requiritur, ſed ſuffi-
44 cit ſola voluntas donantis. Sperell. *Dec.*
100. *num.* 14. Pignatellus *tom.* 9. *conſult.*
147. *numero* 11. Remuneratio verò re-
ſultat in remiſſione peccatorum, &
condonatione pęnarum Purgatorii, à
quibus citò liberantur, qui fuerunt
munifici, & liberales erga Eccleſias,
prout conſtat exemplo Dagoberti Fran-
corum Regis, narrato per Emin. Card.
Baronium *ad Annum Chriſti* 647. *num.* 4.
deſumpto ex Amoino *de Geſtis Francor.*
cap. 34. quod refert etiam Spondanus
ad eumdem Ann. 647. *num.* 2. his verbis.

Hoc item Anno, quo abſolvitur Dagober-
ti Francorum Regis XVI. idem Rex XIX.
Januarii defunctus eſt; cujus erga Eccleſias
45 *munificentia ex ipſius teſtamento ſuperius*
eſt demonſtrata. Ejus corpus (inquit Amoi-
nus) conditum aromatibus ſepultum eſt in
Eccleſia S. Dionyſii, quam ipſe univerſis,
quæ in Galliis tunc temporis erant; excel-
lentiorem condiderat; aureiſque, atque ho-
loſericis pretioſiſſimis ornamentis decora-
verat, & ampliſſimis reditibus dotaverat.
Et infra: *Quod autem ad ſalutem animæ*
ejuſdem pertinet, ſcribit idem Auctor; ea
ipſa hora, qua is expiravit, viſionem di-
vinitùs oſtenſã eſſe Joanni cuidam viro San-
ctiſſimo, in parva aliqua Inſula propè Sici-
liam eremiticam vitam excolenti, qua ap-
paruerant ei haud procul in pelago Dæmo-
nes vinctum Dagobertum per ſpatia maris
agitantes, inflictiſque verberibus ad Vul-
cania loca trahentes; qui diſtenſus crucia-
tibus, quorumdam Sanctorum audiebatur
poſtulare ſuffragia: cum repentè aperto
Cœlo, inter fulmina in fluctus cum fragore
ruentia, viſi ſunt deſcendiſſe Sancti illi,
quos Dagobertus in auxilium evocaverat;
nempè Dionyſius, atque Mauritius Marty-
res, & Martinus Confeſſor (quorum Eccle-
ſias plus ceteris idem Rex ditaverat) qui
arreptam à dæmonibus ipſius animam ſecum
ad æthera levarunt, Deo hymnos concin-
nentes. Alios Auctores graviſſimos al-
legat ibidem Spondanus pro veritate
hujus viſionis; eamque in marmore
antiquitùs ſculptam in Eccleſia S. Dio-
nyſii ad monumentum ejuſdem Regis
Dagoberti usque in præſentem diem vi-
deri affirmat. En igitur juvamen, &
levamen in Purgatorii pęnis, quod pro-
venit donantibus Eccleſias bonis pro
earum ornatu, & Divini cultus ſplen-
dore.

Moralia Ornamenta Eccleſiarum de-
votionem fidelium reſpiciunt, qui illas
ingreſſi magna reverentia, & timore
orant, & Sacrificio adſiſtunt, juxta il-
lud *Pſalm.* 5. *verſ* 8. *Introibo in domum*
tuam, adorabo ad templum ſanctum tuum in 46
timore tuo. Sollicitudo autem primiti-
vorum Chriſtianorum in cuſtodienda
reverentia, atque devotione populi in
Eccleſiis conſiſtebat in ſequentibus re-
gulis. Primò. Mulieres ſtabant ſeparatæ
à viris, ut teſtimonio SS. Patrum de-
monſtrat Emin. Card. Baronius *ad An-* 47
num Chriſti 57. *num.* 123. & 124. nec non
Spondanus *eod. anno num.* 37. ubi ſub-
dit: *Eumdem diſtinctionis uſum fuiſſe in Ec-*
cleſia Romana, ut declarant Vitæ Pontifi-
cum Symmachi, Gregorii III., atque Sergii,
nec non antiquiora Eccleſiæ Vaticanæ mo-
numenta; quibus etiam conſtat, dexteram
Baſilicæ partem deſtinatam fuiſſe mulieri-
bus, viris autem ſiniſtram. Secundò alia
erat janua, per quam ingrediebantur
viri, & alia per quam mulieres in Ec-
cleſiam; & ſicut januæ virorum præſi-
debant Oſtiarii, cujus officium erat in-
troducere dignos, expellere indignos;
& curare, ut introducti devotè ſtarent;
ita januę mulierum adſtabant Diaconiſ-
ſæ, quæ erant mulieres annorum ſal- 48
tem quadraginta, promotæ ad hoc offi-
cium

cium per impoſitionem manuum Epiſcoporum; quibus diverſa munia committebantur circa cuſtodiam, & directionem mulierum tùm Cathecumenarum, tùm baptizatarum, extra, & intra Eccleſiam; ſed præcipuè ut ipſę cum ſilentio ſtarent, ut latè demonſtrat Illuſtriſs. Epiſcopus Sarnellius *in ſua Baſilicographia cap.* 17. Eminen. Card. Bona *Rer. Liturgic. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 15. *in fine*, & Magrius *in Hierolexic. Verb. Diaconiſſa*, ubi notat, hoc munere Diaconiſſatus inſignitas fuiſſe S. Martinam Virginem, & Martyrem; S.Reginam, & Theoſebiam uxorem S.Gregorii Niſſeni, poſtquam ipſe in Sacris fuit ordinatus; & in Eccleſia Metropolitana Mediolanenſi adhuc durare hoc Diaconiſſarum officium, notat etiam Tamburinus *de Jure Abbatiſſarum diſp.* 7. *q.*8.
49 deputantur enim Matronæ aliquę, quas *Vetulones* vocant, quæ in Miſſa cantata juxta Ambroſianum ritum, ad Offertorium ferunt panem, & vinum pro Sacrificio; alibi etiam ſimiles vidiſſe ait Magr. *ubi ſupra*. Tertiò nefas erat pauperibus ingredi Eccleſiam, ad ſtipem captandam; ſed cogebantur manere ad oſtia, & in porticu, ut plurium SS. Patrum
50 teſtimonio oſtendit idem Emin. Cardin. Baronius *d. Anno* 57. *num.* 126. & Illuſtriſſimus Sarnellius *in eod. tract. Baſilicograph. cap.* 8. *num.* 3. ubi obſervandam proponit Bullam B. Pii V. *Incipien. Cum primum &c.* editam *Cal. Aprilis* 1566. (& eſt in ordine Bullarii *La V.*) in qua indicit pęnas pecuniarias contra irreverenter ſtantes in Eccleſiis; nec non contra pauperes per eas deambulantes, tempore Sacrificii, vel Prædicationis ad eleemoſynam petendam; & contra Capitula, Rectoreſque Eccleſiarum negligentes in eis expellendis, & coercendis, ut ad valvas Eccleſiarum immorentur. Quartò Exercentes Magiſtratus, & Præfecturas, quando ingrediebantur Eccleſiam, inter privatos ſe collocabant, & genuflectebant, ob Sacri loci reverentiam, quam uſque in pręſentem diem ſervant exemplari pietate Nobiles Veneti; hi enim etſi Procura-
51 toria, vel Conſulari veſte induti, Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium ita devotè audiunt, ut genuflectere apud pauperes perſonas, non detrectent; hævè ſi apud ipſos ſe collocent, nihil curant, imitantes eximiam devotionem Conſtantini Magni, Theodoſii, & aliorum Impetatorum, de quibus *in l.*3. *&* 4. *C. De his, qui ad Eccl. Confug.* Emin. Card. Baronius *Anno* 431. *num.*4. & Sperellus *in Paręneſi Theleturg. cap.* 21. *num.* 3. ubi ex Euſebio in Vita Conſtantini *lib.*4. *cap.*33. notat, eumdem Imperatorem ſolitum fuiſſe ſtare, & non ſedere ad concionem, ob reverentiam loci
Sacri. Quinto ejuſdem reverentiæ gra- 52
tia prohibitum eſt in jure ludos theatrales, ideſt comędias, ſcenicaſvè repræſentationes facere in Eccleſiis. *cap. Cum decorem. & cap. Clerici officia. De vita, & honeſt. Cleric.* quibus vel cooperantes, vel intereſſentes mortaliter peccare, niſi res devotæ omninò agantur, docet Baldellus *in Theol. mor. tom.* 1. *lib.* 3. *diſp.* 33. *num.* 7. *&* 8. circa quas non ſunt laxandæ habenæ; quantumvis enim actio, ſeu repręſentatio ſit devota, vix fiet, ne aliquis contemptus ab auditoribus committatur in locum Sacrum clamoribus, tergiverſationibus, confabulationibuſvè; nec multi ſunt anni, quod Brixiæ erecto theatro pro ſpirituali comędia in Eccleſia recitanda; ignis caſualiter accenſus & theatrum, & Eccleſiam conſumpſit, non ſine manifeſto ſigno Divini Numinis irati. Tandē inter moralia ornamenta Eccleſię reputabatur diſtantia illa populi ab Alta-
ri; quæ legitur præſcripta *in cap. Sacer-* 53
dotum. De conſecrat. diſt. 2. his verbis: *Nulli Laicorum liceat in eo loco, ubi Sacerdotes, & reliqui clerici conſiſtunt, (quod Preſbyterium nuncupatur) quando Miſſa celebratur, conſiſtere; ut liberè, ac honorificè poſſint ſacra officia exercere.* Et *in cap.* 1. *De Vita, & honeſt. Cleric.* ubi hęc ſunt verba: *Ut laici ſecus Altare, quando Sacra Myſteria celebrantur, ſtare, vel ſedere inter clericos non præſumant.* Utinam hiſcè temporibus hæc Ornamenta haberentur; neque eorum defectu deturparentur Eccleſiæ. Sed non eſt dolendum de populis, quorum major pars ob ignorantiam peccat; ſed invehendum eſt contra inſcitiam, negligentiam,

tiam, & animi vilitatem Parochorum, aliorumque miniſtrorum Eccleſiæ, qui neſciunt, vel non audent reprehendere, monere; & inſtruere laicos circa antedictos actus reverentiæ per eos in Eccleſia præſtandos. Paucis ab hinc diebus, me celebrante, acceſſit nobilis fœmina, meam Miſſam auditura, & ſe poſuit penès Altare in cornu Epiſtolæ, adeò ut facies ejus tangebat Miſſale, dum ego confeſſionem ad gradus recitarem. Aſcendi ad Altare; & dixi: diſcede, eſt locus ille Angelorum, non mulierum. Diſceſſit illa ſtatim; licèt enim nobilis, ignorantia laborabat. Cur ita? Quia Eccleſiarum Rectores ſunt *canes muti, non valentes latrare. Iſaias cap. 56. verſ.* 10.

Non fuerunt tales Eccleſiaſtici illi, quorum ſapientiam narrant populi, & laudes eorum enunciat Eccleſia, & nomina eorum vivent in ſæculum ſæculi; inter quos Emin. Card. Cęſar Baronius, de illo enim *in Memoriis Hiſtoric. Congr. Oratorii lib. 3. cap. 15. ad fin.* Joannes Marcianus ita ſcribit: *Fù inoltre zelantiſſimo del riſpetto dovuto à Sacri Tempii, ne temè di porſi ad evidenti pericoli, purche allontanaſſe da quelli ogni ſcandaloſa azione.* Et ſubindè narrat ab eo acriter reprehenſum fuiſſe virum nobilem, qui in Eccleſia inſidiabatur honeſtati certæ mulieris; & illum expulit è domo Dei; à quo ſe protegendum ait, dum audivit eumdem ſuæ vitæ necem minantem; prout evenit; nam paulò poſt dictus Vir nobilis præcipitatus ab equo in terram crus ſibi fregit, & à dolore, atque punitione illa illuminatus Cęſarem Baronium accerſere fecit, veniam ei petiit, confeſſionem generalem ſecum habuit; & ab ejus directione de cetero in moralibus voluit pendere.

Subindè de Petro Conſolino, ſpirituali filio S. Philippi Nerii, & Sacerdote Congregationis Oratorii Romæ ſubdit idem Auctor *lib. 6. cap. 7. pag. 568. Con non minore intrepidezza zelava, che ſi rendeſſe à Chriſto, & alla Chieſa il riſpetto, & honore, che ſe gli deve; onde con libertà Chriſtiana, e con auttorità di miniſtro di Dio correggeva coloro, che non eſibivano la dovuta riverenza alla ſua Caſa.* Et refert contentionem, quam habuit cum Juvene nobili, qui inhoneſti amoris cauſa morabatur in Eccleſia, de qua Conſolinus illum ejecit, minas ejus ſpernendo. Et *eodem lib. 6. cap. 12. pag. 617.* De Juliano Maccalupho, viro laico ejuſdem Congregationis, notat: quod *Hebbe queſto buon fratello, che zelantiſſimo era del riſpetto dovuto alla Caſa di Dio, una particolare vigilanza, acciò in eſſa ogn' uno ſtaſſe con la riverenza dovuta. Armato di ſanto zelo ſenza mirare di che ſorte foſſero le perſone; ò di minore, ò di maggiore conditione, facea loro la correzione, ſe non oſſervavano le Leggi del riſpetto, che ſi conviene alla caſa di Dio.* Eadem ſcribit de P. Antonio de Graſſis *tom. 2. lib. 5. cap. 16. pag. 371.* Fundabatur horum Eccleſiaſticorum Zelus in cognitione magnæ offenſæ Dei, quam faciunt homines, qui immodeſtè, & indevotè ſtant in Eccleſiis; de quibus Annales Sacri teſtantur ſeveras punitiones; neque diabolum ſollicitiorem eſſe, quàm in procurandis actibus injurioſis Templo Dei; idcircò legitur *in Prato Spirituali* 54
lib. 1. exempl. 33. Dæmonem ditaſſe quamdam mulierem, ad hoc, ut in Eccleſiis colloquia faceret, ne adſtantes ſervarent ſilentium, & reverentiam debitam Loco Sacro; quod cum dicta mulier peregiſſet; ictu fulminis, ſic Deo vindicante, obiit percuſſa in Eccleſia.
Et exempl. 34. S. Martinum Epiſcopum 55
vidiſſe Diabolum apud Altare ſcribentem peccata illorum, qui abſque devotione in Eccleſia ſtabant; quod etiam narrat Sperellus *in Paræneſi Theleturgica cap. 15. num. 11. & cap. 21. §. 1. num. 9.* & ex his Rectores Eccleſiarum argumentum ſumant prædicandi plebibus ſuis modeſtiam, devotionem, ſilentium, ac reverentiam in Eccleſiis.

Ornamenta tandem Legalia Eccleſiarum eſt Immunitas locis Sacris ab
omni jure conceſſa Divino, Naturali, 56
Canonico, & Civili; adhoc ut bona, & perſonæ jus Aſyli in Eccleſiis haberent ob reverentiam Divini Numinis, cui locus ille eſt conſecratus. Hinc eſt, quod Heliodoro tentanti auferre pecuniam, quæ cuſtodiebatur in Templo Hieroſolymitano, ut habetur 2. *Macb.*

3. dixit Onias Summus Sacerdos, *De-*
57 *cipi eos, qui crediſſent Loco, & Templo, quod per Univerſum mundum honoratur, pro ſui veneratione, & ſanctitate, omninò impoſſibile eſſe*. Sic apud Gentiles Phęnicem, ac Ulyſſem res pretioſas è Troja abreptas depoſuiſſe cuſtodiæ cauſa in Templo Junonis cecinit Virgilius *lib. 2. Æneid.* his verſibus:

Et jam porticibus vacuis Junonis aſylo
Cuſtodes Lecti Phænix, & dirus Ulyſſes,
Prædam adſervabant; huc undique Troja gaza
Incenſis erepta ſacris, menſæque Deorum,
Crateresque auro ſolidi, captivaque veſtis
Congeritur. &c.

Apud Hebræos Templum ſupradictum erat Aſylum rebus, & perſonis, ut ex Philone notat Tirinus *in Comment. lib. Num. cap. 35. Verſ. Nota quintò.* ulteriùſque Dei juſſu erant deputatæ ſex
58 Civitates, refugii Urbes appellatæ, de jure Levitarum, quarum tres cis Jordanem, tres ultra illum erant, ad quas Rei confugientes ſalvi eſſent, homicidis voluntariis exceptis, ut Hebræi ab effuſione humani ſanguinis abhorrerent, ut legitur *d. cap. 35. lib. Num. & Deuteron. cap. 4. & cap. 19.* Idemque ſervatum legimus à Gentilibus, ait enim
59 Statius *lib. 12. Thebaid.*

Sic ſacraſſe loco commune animantibus ægris
Perfugium.

Et Florus *lib. 2. cap. 12.* loquens de Xerſe, ita ſcribit: *Abſens victus fugit in maria, inſulamque Samothracem, fretus celebri religione; quaſi Templa, & aræ poſſent defendere, quem nec ſuorum mentes, nec arma potuiſſent*. Romanos quoque in Templis Deorum jus Aſyli conſtituiſſe notant Tacitus *Annal. lib. 3.* Appianus *lib. 1. de Bello Civ.* & Suetonius *in Tiber. Cæſar.* Immò à natura data fuiſſe loca, quæ tanquam Aſyla ipſis brutis ſervirent; & ea perſequentes Leones, & Urſi ingredi non poſſent, referunt Giraldus *de Diis gentium Syntagm. 15.* Ælianus *de Animalib. lib. 11. cap. 6.* quos refert Menochius *in Storeis part. 6. Centur. 12. cap. 75.*

Porrò apud Chriſtianos ſtatim invecta inter ipſos religione Catholica; hoc legale ornamentum, jus ſcilicet Aſyli conceſſum fuit Eccleſiis, tùm à Summis Pontificibus, & Sacris Conciliis, tùm ab iiſdem Imperatoribus, ut habetur *in cap. Reum. & cap. Definivit. 17. q. 4. &* 60
cap. Inter alia. De Immunit. Eccleſ. l. 2. C. de his, qui ad Eccleſ. confug. ut fusè probat Marius Italia *de Immunit. Eccleſiar. lib. 1. cap. 5. §. Unic.* Et ego docui *in Deciſionib. Anni 1682. & in lib. Erotematum Eccleſiaſtic. cap. 32.* ubi plenè exponuntur omnes caſus circa delinquentes, qui confugiunt ad Eccleſias, à quibus ob earum venerationem extrahi non poſſunt ſub pęna excommunicationis Papalis latæ ſententiæ, exceptis criminibus, & caſibus, in quibus Gregorius Papa XIV. in ſua Conſtitutione Incipien. *Cum aliàs nonnulli &c. diei 23. Maii Ann. 1591.* (quæ in Bullario eſt *La VII.*) noluit, poſſe Reos gaudere immunitate loci Sacri; qui quidem caſus excepti 61
ſunt ſeptem; videlicet. 1. In publicis latronibus, & graſſatoribus viarum. 2. In depopulatoribus Agrorum. 3. In committentibus homicida, vel mutilationes in Eccleſiis, ſeu Cæmeteriis ſponte, non caſualiter. 4. In homicidis proditoriis. 5. In Reis aſſaſſinii. 6. In crimine Hæreſi. 7. In crimine læſæ Majeſtatis tentato contra Principis perſonam; de quorum caſuum explicatione agunt idem Marius Italia, Farinacius, Del-Bene, Ambroſinus, Gambacurta, & Cuſelius, qui tractatus integros de Immunitate Eccleſiæ ſcripſerunt, præter alios Summiſtas, & Moraliſtas, quos noviſſimè congerit Pignatellus *tom. 9. conſult. 2.* ubi plures curioſas quæſtiones decidit de hac Immunitate.

Ad ornatum hujus quarti Legalis ornamenti, ſcilicet Aſyli in locis Sacris, liceat hìc referre exemplum, quod ponit Ant. Maſinus *in Schola Chriſtian.* his verbis: *Il Rè di Caſtiglia D. Sanzio andando à caccia, e ſeguitando un Cinghiale, lo* 62
giunſe, e quello ſi ſalvò nella muraglia della Chieſa; mà il Rè alzò il braccio per tirarli un colpo di Lancia; e Dio lo caſtigò ſubito

per

per il ſuo ardire, che non riſpettava la Chieſa, poiche gli reſtò ſecco, & inſenſibile il braccio; e li caſcò la lancia della mano. Smontato il Rè da cavallo fece oratione à Dio; chiedendogli perdono del fallo; il che fatto riſanò; e laſciò libero il Cinghiale; e poi ſubito fece una legge, che niuno de ſuoi Miniſtri ardiſſe di far prigioniero alcuno nelle Chieſe de' Chriſtiani; ordinando, che ſi riveriſſero, & foſſero immuni da ogni violenza. Qui plura deſiderat de antiquorum eruditionibus circa Templorum Aſyla, adeat Tholoſan. *Syntagm. Juris part. 3. lib. 33. cap.* 21. De caſibus verò decidendis circa delinquentes, qui ad Eccleſias confugiunt, præter Summiſtas *in Verb. Immunitas*. legatur Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 48. & 49. *Nec non ſonſult.* 93. *conſult.* 96. & 99. noviſſimè Anton. Conciolus *in ſuis Reſolutionib. Criminal. Verb. Immunitas Eccleſiaſtica Reſol.* 1. ubi probat, hoc ornamentum Immunitatis deberi Eccleſiis etiam nondum conſecratis, vel benedictis, aut perfectè non conſtructis, ſi de licentia Epiſcopi conſtrui cœperunt; item Eccleſiis pollutis, ſeu interdictis; ac etiam dirutis; ſi adſit Spes reædificationis; & Eccleſiarum appellatione in hac materia veniunt oſtia, & muri ejus exteriores, Sacriſtia, Campanile, Domus Parochi, ſeu Canonica, Cæmeterium, Hoſpitale, Oratorium, & Palatia Epiſcoporum.

DECISIO XLIV.

ARGUMENTUM.

Declaratur, ad quos ſpectet proviſio ornamentorum Eccleſiæ, vel Altaris? An ad Rectorem, vel Capellanum? Sivè ad Patronum? aut ad populum? Regulæ octo, juxta quas decidendæ difficultates circa reparationem Eccleſiarum, & Altarium, Cæmeterii, Campanarum, Domus Parochialis, nec non quorumcunque Ornamentorum Eccleſiaſticorum?

SUMMARIUM.

1 *Ornamenta Eccleſiæ à quo de jure ſint providenda?*
2 *Fabrica reditus annorum præteritorum expendendi pro ornamentis.*
3 *Fabricæ reditus venturi ſatisfaciunt expenſas jam factas in Eccleſiis.*
4 *Conſtitutio Synodalis, ſi extet, circa expenſas Ornamentorum Eccleſiæ, eſt ſervanda.*
5 *Conſuetudo eſt attendenda in proviſione Ornamentorum Eccleſiæ.*
6 *Conſuetudinis tria requiſita neceſſaria. Et quæ?*
7 *Beneficiatus habens pingue beneficium tenetur ad ornamenta.*
8 *Expenſæ pro Ornamentis Eccleſiæ quando præferendæ alimentis beneficiati? Vel è contra.*
9 *Populus quando cogendus ad expenſas pro Ornamentis Eccleſiæ?*
10 *Patronus Eccleſiæ an debeat providere de novis Ornamentis?*
11 *Patronus ſi non provideat Altare de neceſſariis privatur Jurepatronatus.*
12 *Epiſcopus quando ſuis expenſis teneatur providere Eccleſias de Ornamentis?*
13 *Capellanus an ceſſare poſſit à celebratione, ut emat ornamenta Altaris?*
14 *Ornamentorum Eccleſiæ nomine veniunt reparatio ejus, domus Capellani, reconciliatio, oleum pro Lampade, & aliæ expenſę neceſſariæ.*
15 *Cœmeterii expenſæ ſpectant ſemper ad Parochianos.*
16 *Conſuetudo in Diœceſi Patavina pro expenſis Eccleſiarum varia.*
17 *Parochus de jure eſt obligatus ad expenſas Altaris majoris, & unius Campanę.*

Ex firmatis in præcedenti deciſione, litare non licet in Eccleſia, vel Altari, quæ non habeant ſufficientia ornamenta; vel à fundatoribus, vel aliis piis perſonis donata. Verùm quia curſu temporis ſuppellectilia Eccleſiaſtica uſu conſumuntur, & ad novas donationes

faciendas charitas refrigeſcit; ideò ſæpè dubitare, & litigare contingit, ad quem de Jure ſpectet providere de neceſſariis ornamentis Eccleſiæ, vel Altaris pro Sacrificio? An ad Rectorem Eccleſiæ; ſivè Capellanum? An ad Patronum? An ad Populum? An ad alios? Quapropter hanc quæſtionem hìc examinare decrevi, & materiam expenſarum pro ornamentis Eccleſiæ, ac Altaris dilucidare, quæ etiam deſervire poterit pro reparatione Eccleſię, Cœmeterii, Campanilis, & Domus Parochialis, frequentia enim ſunt jurgia inter populos, & Parochos, pręcipuè rurales, pro his rebus Eccleſiaſticis reſtaurandis, renovandis, & amplificandis.

Pro intelligentia dicendorum prĕmittendæ, & notandæ ſunt octo Regulę in jure certiſſimæ.

Prima eſt, quod ubi agitur de expenſis faciendis in ornamentis prædictis, inſpicere oportet, an Eccleſia, vel Alta-
1 re habeat redditus annuos pro fabrica; ſeu dote ab initio aſſignatos; ut docuimus ſupra *Deciſ. XL. à num.* 27. *& ſeqq.* quibus ſtantibus nullus eſt moleſtandus ſed de ipſa dote, ſeu fabrica faciendæ ſunt expenſæ neceſſariæ, juxta Gloſſam
2 *in cap.* 1. *& ibi DD. De Eccleſ. ædificand.* Capellam Tholoſan. *Deciſ.* 500. *aliàs* 499. *& ibi* Aufrer. *in addition.* Paulum de Cittadinis *de Jurepatron. p.* 6. *art.* 5. *q.* 5. *num.* 3. Lambertinum *eod. tract. lib.* 3. *q.* 7. *per totam.* ac Sperellum, alios cumulantem *Deciſ.* 67. *num.* 1. Et caſu quo pecuniæ ex ipſa fabrica, ſeu dote annis præteritis exactæ non ſufficiant ad ornamenta prædicta renovanda; ſi Rector Eccleſiæ, vel Capellanus Altaris voluerit expendere de ſuo, & ſupplere
3 numerum deficientem, poterit ſe reimburſare de redditibus ejuſdem dotis, ſeu fabricæ annis futuris exigendis, juxta reſponſum Rebuffi *reſp.* 123. *per tot.* ac doctrinam Navarri *de Spoliis Cleric.* §. 10. *in fine;* necnon Cenedi *in Collect. Decretal. collect.* 153. *ſub num.* 3. quam approbat idem Sperellus *Deciſ. LXVIII. num.* 23.

Secunda Regula eſt: quod ceſſante dote, vel redditibus fabricæ inſpiciatur, an extet Conſtitutio Synodalis, ſeu ſtatutum, aut lex particularis illius Eccle- 4
ſiæ, vel Diæceſis circa proviſionem ornamentorum Eccleſię, aut Altaris? ea enim eſſet ſervanda; & juxta illius diſpoſitionem providendum: ut ſcribit Abbas *in cap.* 1. *num.* 3. *De Eccleſ. ædifican.* & Berous *conſ.* 13. *num.* 3. *&* 4. *vol.* 1.

Tertia Regula. Deficiente lege ſcripta recurrendum eſt ad conſuetudinem; quæ omninò eſt ſervanda; ut nempè ii, 5
qui ad expenſas prædictas ornamentorum concurrere ſolent, compellendi ſint, nemine excepto. Capell. Tholoſan. *& ibi* Aufrerius *d. Deciſ.* 500. Belletus *de Cleric. debitore cap.* 13. *num.* 3. *&* 4. Genuenſ. *in praxi Curię Neapolit. cap.* 109. *in fin.* Rota *p.* 1. *recent. Deciſ.* 627. *num.* 1. & Sperell. *d. Deciſ.* 67. *num.* 3. Conſuetudo autem eſt probanda cum illis tribus neceſſariis requiſitis, quæ 6
ſunt, actuum frequentia, temporis diuturnitas, & voluntarius populi conſenſus. Azo. *in Summ. Cod. Quę ſit longa conſuetudo.* Abb. & alii *in cap. fin. de Conſuetud.* Rota *p.* 1. *rec. Deciſ.* 255. *num.* 4. *& p.* 2. *Deciſ.* 407. *num.* 2.

Quarta Regula. Quod ſi de conſuetudine aliqua non conſtet; obſervandum eſt, an Eccleſia, ſeu Altare habeat pingues redditus pro alimentis Rectoris, ſeu Capellani; tunc enim reſervatis neceſſariis ad eorumdem con- 7
gruam ſuſtentatiouem, quod ſupereſt debet expendi in proviſione ornamentorum, quibus indiget Eccleſia, vel Altare, *cap. fin.* 12. *q.* 1. *cap.* 1. *& capit.* 4. *& cap. De his. De Eccleſ. Ædific.* Surdus *conſ.* 62. *per totum vol.* 1. Sperellus plurimos allegans *d. deciſ.* 67. *num.* 4. *&* 5. ubi *num.* 6. advertit, detrahendos eſſe fructus pro ſuſtentatione Rectoris Eccleſię, vel Capellani, dummodò actualiter reſideant, & inſerviant Eccleſiæ, vel Altari; quia ſi eorum tituli eſſent ſimpli- 8
cia beneficia abſque alio onere, vel cum modica obligatione; alimenta non ſunt ipſis beneficiatis reſervanda; ſed proviſio ornamentorum eſt præferenda; uno excepto caſu; ſi ad illum titulum eſſent ad Sacros Ordines promoti; tunc enim, ne cum dedecore clericalis ſtatus cogan-

tur

tur mendicare, fructus pro congrua ſuſtentatione deberent habere. Surdus *d. conſ.62. num.11. & ſeqq.* Ripa *reſp.1. de Conſuetud. num.6.*

9 Quinta Regula. Si autem fructus beneficii non ſint pingues; ſed ita tenues, ut ſufficere non poſſint ad ſuſtentationem Rectoris Eccleſiæ, ſeu Capellani Altaris, & ad proviſionem pro ornamentis; in hoc caſu ſi Eccleſia eſt Parochialis, & liberæ collationis, compellendus eſt populus ad expendendum pro rata in ornamentis; quod ſi ſit Jurispatronatus, debet Patronus ad expenſas

10 hujuſmodi concurrere, juxta decretum Concilii Tridentini *ſeſſ.21. de Ref. cap.7.* etiamſi aliàs dediſſet dotem, ſed fuiſſet deperdita, ut ex doctrina Lambertini *de Jurepatron. lib.3. q.7. art.5.* docent Genuenſis *in Manuali Paſtor. cap.36. num.1. in fine.* Loterius *lib.1. q.31. num.19.* & Sperellus *d. Deciſ. 67. num.10. 11. & 12.* nec non *Deciſ.68. num.11. & 12.* & ibi Leo *in Theſaur. fori Eccleſ. par.2. cap.16. num.18.* ac etiam Barboſa *alleg.64. num.16.*

Sexta Regula. Quod ſi Patronus

11 coerceri non poſſit ad has expenſas faciendas, & potius permittat, ſe privari Jurepatronatus; ut ſæpè accidit in Capellaniis, & Altaribus cum obligatione Miſſarum, quarum adimplementum parùm curant heredes, etſi cum injuria, & detrimento animarum ſuorum majorum, & teſtatorum; in hoc caſu, ſi ſit aliqua pia perſona, quæ velit iterum dotare illud Altare, ſeu Eccleſiam; & acquirere Jus patronatus illius; eſt ei Juſpatronatus concedendum, & ex nova dote, ſivè ex pecunia hujus novi Patroni ſunt ornamenta, aliaque neceſſaria emenda, ut latiùs differit Loterius *d. lib.1. q.31. à num.20. & ſeqq.* & ibi Lambertin. *de Jurepatron. lib.1. q.6. art.4. num.5. & 6.*

Septima Regula. Quod ſi nullus reperiatur, qui velit dotare, & juſpatronatus acquirere; & conſtet de negligentia Epiſcopi in erectione jam facta Ca-

12 pellaniæ, Altaris, ſeu Eccleſiæ abſque ſufficienti Dote pro manutentione ejus, & ornamentorum; tunc adſtringendus eſt ipſe Epiſcopus, ad faciendas neceſſarias expenſas, ut docuimus ſupra *Deciſ.40. num.29.* & tenet Gloſſa *in cap. Nemo. De Conſecr. diſt.1.* nec non Sperellus *d. Deciſ.68. num.13.*

Octava, & Ultima Regula. Quod ſi Epiſcopus detrectet, hanc ſatisfactionem facere; & potius velit in alia vita culpabilis negligentiæ ſuæ pęnas luere; (ut facile eſt in praxi apud Pręlatos, qui temporalia magis curant, quàm ęterna;) in hoc caſu poterit Capellanus, ſeu Rector Eccleſiæ abſtinere à celebratione Miſſarum; & interim aliundè celebrando pro ſui ipſius ſuſtentatione, proventus Altaris, ſeu Capellanię, vel Eccleſię applicare ad proviſionem ornamentorum, & aliarum expenſarum, quæ ſunt neceſſarię pro Sacrificio, vel de licentia Ordinarii, vel ex conſilio prudentis viri; ut in his terminis ſcribit Fraxinellus *de Oblig. Sacerd. ſect.4. concluſ.5. §.5.* quem laudat Tamburinus *de Sacrificio Miſſæ lib.3. cap.1. §.3. num.100. & 101.* qui loquuntur de ornamentis omninò neceſſariis; ſecùs de aliis ad pompam, niſi bona fide fuiſſent proviſa pro aliqua vice tantùm. Et idem docet Bordonus *in tract. de Legatis. cap.10. à num.88. & ſeqq.* ſuppoſito, quod reditus annui pro celebratione Miſſæ ſufficiant tantùm pro ſolito ſtipendio celeqrantis; & quod iſte annis præteritis non habuerit ampliores reditus; tunc enim eſſet obligatus ornamenta emere abſque intermiſſione celebrationis Miſſarum; ut ex Sperell. *d. Deciſ.67.* 13

Porrò ſupradictæ Regulæ ſervandæ ſunt non ſolùm in proviſione ornamentorum, quibus Eccleſia, vel Altare indigeat, ſed etiam in ſequentibus neceſſitatibus ejuſdem Eccleſiæ, vel Altaris; videlicet ſi egeat reſtauratione, imminente ruinæ periculo ob vetuſtatem; ſi agatur de reficienda domo Rectoris, ſeu Capellani; ſi de emendo oleo pro lampade, ut colluceat in Eccleſia, præcipuè ſi ibi ſervetur Sanctiſſima Euchariſtia; aut reconcilianda ſit Eccleſia ob pollutionem effuſo in eam humano ſanguine, vel ſemine injurioſè; & faciendæ ſint expenſæ in conducendo Epiſcopo; prout de prædictis ſimul omnibus caſibus differit, & 14

DD.

DD. allegat Sperellus *d. Deciſ.68.* ubi
15 *num.8.* advertit, expenſas pro reſtaurando, ampliando, reconciliandovè Cęmeterio ſemper ſpectare ad Parochianos. Quamvis in quocunque genere expenſarum circa Eccleſias Parochiales attendenda ſit conſuetudo, quę varia eſſe ſolet in Diæceſibus; prout in hac Dięceſi Patavina in aliquo loco medietas expenſarum fit per Parochum, alia medietas per populum, in aliis verò
16 locis Parochus concurrit in expenſis pro tertia parte, populus verò in aliis duabus tertiis; alicubi etiam tertia pars expenditur à Confraternitatibus ſpiritualibus in illa Eccleſia inſtitutis. Cęterùm de Jure Rector Eccleſiæ videtur obligatus ad quaſcunque expenſas
17 pro Capella majori, & Altare Sanctiſſimi Sacramenti, nec non pro manutentione unius campanæ; nam hæc ſunt neceſſaria ſimpliciter pro ſuo Officio Parochiali exercendo: populus verò debet facere expenſas pro reſtauranda navi Eccleſiæ, cęteris Altaribus, & pluribus Campanis; quia hæc omnia deſerviunt ad meram ipſius populi utilitatem, ut benè advertit Tondut *Reſolut. benefic. part.1. cap.38. & cap.39.* ubi de materia plenè agit. Barboſa *de Parocho cap.13. Et de Epiſcopo allegat. 64. à num.4. & ſeqq.* Antonellus *de Regimine militantis Eccl. lib.1. cap.2.* §.4. *num.21. & ſeqq.* Quibus ego addo Bartholomæum Silvaticum *conſ.45. per totum*; M. Anton. Thomatum *in Deciſionib. Rotæ Maceraten. Deciſ.5.* & Bellettum *Diſquiſit. Clerical. part.1. De Clerico Debitore §.14. & §.15.* & Ventrigliam *tom. 2. Annot.18.§. Unico*. ibique Adden. Carolum Anton. de Luca *in Obſervat.* apud quos reperiet Lector, quomodo decidendę ſint difficultates in praxi occurrentes rirca expenſas pro ornamentis Eccleſiarum; earumque reſtauratione.

DECISIO XLV.

ARGUMENTUM.

Quia ad convocandum populum ad Sacrificium opus eſt Campanili, & Campanis, de his agitur hiſtoricè, myſticè, legaliter, & ſupernaturaliter. De Turri Babel, & David; de Pyramidibus, & Campanilibus famoſis. Diſſeritur de origine Campanarum tùm apud Gentiles, tùm apud Chriſtianos. Turcę Campanas abhorrent. Exponuntur myſticæ ſignificationes Campanarum. Tractatur de Horologiis ſolaribus, aqueis, & cum rotis. De eorum initio, uſu, & commodo. De trina pulſatione ad ſalutationem Angelicam, & de ejus Indulgentia plenaria. Campanarum pulſandarum finis, tempus, numerus, & miniſtri. Quis teneatur ad expenſas, & ſalarium pro Campanis? Vtilitates ex ſonitu Campanarum. Aliquæ miraculosè Campanæ. Duæ maximæ molis; *Erfordienſis & Pekinenſis.*

SUMMARIUM.

1 *Campanile, & Campanæ neceſſariæ ad Sacrificium Miſſæ.*
2 *Campanilis, & Campanarum varia nomina.*
3 *Diacodion medicamentum undè dictum?*
4 *Turris Babel omnium prima. Ejus Auctor, Materia, Forma, & Altitudo.*
5 *Montium majorum altitudo quanta?*
6 *Pyramides undè dictę?*
7 *Pyramidum genera duo.*
8 *Pyramidis plateæ Vaticanæ laudes.*

9. *Pyra-*

9 *Pyramidum latitudo, & altitudo.*
10 *Turris David in monte Sion altitudo.*
11 *Pinnaculum Templi Salomonis quid eſſet?*
12 *Campanilis Hedunen. laudes.*
13 *Campanilis S. Marci Venetiarum origo, altitudo, & laudes.*
14 *Campanilium S. Juſtinæ Paduæ, & Palatii Communis origo, & altitudo.*
15 *Campanæ quando adinventæ?*
16 *Campanarum parvarum uſus in lege Moyſis.*
17 *Campanæ an eſsent apud Gentiles?*
18 *Campanæ apud Chriſtianos quando cœperint adhiberi?*
19 *Scuporum Archiepiſcopus quomodo convocet fideles ad divina officia?*
20 *Sabiniani Papę tempore an inventæ Campanæ?*
21 *S. Paulinus Nolæ Epiſcopus primus auctor Campanarum.*
22 *Campana dicta ab ære campano.*
23 *Campanile S. Petri Romæ quando primùm fabricatum?*
24 *Fur æris Campani occiſus à malleo Campanę.*
25 *Græci anno 865. cœperunt uti Campanis;*
Vrſus Partecipatius Dux Venetiarum donat Campanas Imperatori Græco. ibid.
26 *Turcæ non adhibent, neque permittunt Campanas.*
27 *Baptiſmus Campanarum qualis ſit, & quis ejus Auctor?*
28 *Campanarum myſtica ſignificatio.*
29 *Campanæ cur non pulſentur in triduo Paſſionis Chriſti?*
30 *Gallus cur ponatur in culmine Campanilium?*
31 *Campanarum uſus ob ſex cauſas. Et quæ?*
32 *Campanilis Sipuntini carmina.*
33 *Campana non vocatur populus ad arma, niſi contra infideles.*
34 *Horologia Solaria quando, & à quo inventa?*
35 *Horologium Ezechiæ monſtrabat ſemihoras.*
36 *Horæ undè dictæ?*
37 *Horologii uſus quando receptus à Romanis?*
38 *Clepsydræ apud Romanos Horologia aquea.*
39 *Horologia ex Rotis quàm commoda?*
40 *Campanis indicantur dies feſti, lætitia publica, & mors privatorum, ac Principum.*
41 *Campanæ trina pulſatio ad Angelicam Salutationem Deiparę. Ejus Auctor quis? An recitantes eam lucrentur Indulgentiam plenariam?*
42 *S. Carolus Borromeus, ad ſonitum Angelicæ Salutationis, eam ſemper genibus flexis recitabat. Idem faciebat Ven. Card. Barbadicus.*
43 *Salutatio ad Deiparam cum Indulgentia.*
44 *Vicinus quando cogi poſſit ad vendendam domum pro fabrica Campanilis; & quando non?*
45 *Campanæ benedicendæ antequam ponantnr in Campanili.*
46 *Campanarum pulſandarum tempora.*
47 *Abbates non poſsunt benedicere Campanas non ſuas.*
48 *Campanarum numerus pro Regularibus, An augendus?*
49 *Campanarum indiſcretus ſonitus prohibendus.*
50 *Stimulus Carnis, de quo 2. Cor. 12. quid eſset?*
51 *Campanas pulſare ad quos de jure ſpectet?*
52 *Oſtiarii Cottam induant pulſaturi Campanas.*
53 *Ordinum materiam an Eccleſia poſſit mutare?*
54 *Campanarum pulſatio quibus temporibus ſit prohibita?*
55 *Sabbato Sancto Campanæ non pulſantur ante illas Cathedralis, vel Eccleſiæ Matricis. Niſi contraria ſit immemorabilis conſuetudo.*
56 *Cęremoniale Epiſcoporum habet vim legis: ſed non tollit conſuetudinem immemorabilem contrariam.*
57 *Humiliatorum Fratrum lis ſuper præ-*

præcedentia ſonandi Campanas.

58 *Campanis pro reficiendis ad quem pertinent expenſæ? Et Salarium pro eis pulſandis?*

59 *Campanilia, neque Campanæ fieri poſſunt in Oratoriis privatis; nec de licentia Epiſcopi.*

60 *Campanæ benedictæ terrent Dęmones. Exempla.*

61 *Tempeſtates fugantur ſono Camnarum. Exempla.*

62 *Campanarum de per ſe ſonantium obvarias cauſas, Exempla.*

63 *Durlindana Enſis Orlandi ubi ſervetur?*

64 *Campanæ duæ inuſitate magnitudinis*, Erfordienſis *una*, Pekinenſis *altera. Pondus, & menſuræ utriuſque.*

QUoniam inter ornamenta Eccleſiaſtica tùm ad ornatum Eccleſiarum, tùm ad convocandum populum fidelem ad Divina Officia, adhibentur Campanæ, & pro iis reponendis, & pulſandis neceſſarium eſt
1 Campanile; ideò oportet agere de utrìſque, Campanili ſcilicet, & Campanis; de quibus quia ſparſim multa reperiuntur apud Scriptores non ſolùm modernos, ſed etiam antiquos; ut ordinatim, & breviter, quantum fieri poteſt, omnia collecta benevolis Lectoribus exhibeantur, ad quatuor capita redigam hanc deciſionem de Campanis, & Campanili, ſiquidem de ipſis agam

1. Hiſtoricè.
2. Myſticè.
3. Legaliter.
4. Supernaturaliter.

Quo ad Hiſtoriam videndum eſt de nominibus Campanilis, & Campanarum; nec non de earum origine, & quando cęperint adhiberi, & pulſari. Plura ſunt nomina Campanilis, & Campanarum. Nam Campanile vocatur *Turris Sacra*, *Turris Campanaria*;
2 ac etiam *Nolarium*, ut notat Magrius *in Hierolexic. Verb. Nolarium;* ubi dat auctoritatem Romani Canonici Vaticanæ Baſilicæ, qui ſcripſit de ejus prærogativis tempore Calixti III. & adfert inſcriptionem factam anno 1270. Romę in Eccleſia S. Mariæ ad Martyres, dicentem: *Factæ fuerunt Nolæ, & Nolarium;* de qua Torrigius *de Cryptis Vatican. pag.* 561. Campanę verò adhuc pluribus nominibus gaudent; vocantur enim *Crotalum*, & *Crepitaculum* à verbo κρόταλον, & à verbo κροτέω quæ *ſtrepitare*, & *pulſare* ſignificant. Dicuntur etiam *Cloccha*, à gallica voce, de qua Bonifacius in *Epiſt.* 9. *En ſi vobis laborioſum noo ſit, ut Cloccam unam tranſmittatis.* Item *Cymbala* à ſonitu, ſivè à forma rotunda, & concava; pariterque appellantur *Codion* à verbo Gręco κώδιον, quod innuit *Papaverem*, eò quia Campana ſit ad ſimilitudem calicis, cujus formam habet papaver dilatans ſuam extremitatem, ex Ruellio *lib.* 2. *cap.* 100. undè
Medici vocant *Diacodium* medicamen- 3
tum ex papavere. Plinius *lib.* 20. *cap.* 18. Ulteriùs Campana appellatur *Nola* à communi opinione, de qua infra, quod in civitate Nolę à Divo Paulino ejus Epiſcopo inventa fuerit; quæ civitas cum ſit in Provincia Campanię, diſtans XIV. milliaria ab Urbe Neapoli, dedit etiam huic inſtrumento nomen Campanæ. Walfridus Strabo *de Reb. Eccl. cap.* 5. Sarnellius *in Baſilicograph. cap. ult.* & Magrius *d. Verb. Campana col.* 1. Hæc de nomine.

Quod attinet ad originem dicendum eſt primò de Campanilibus, ſeu Tur-
ribus Sacris; deindè de Campanis. 4
Quoad Turres prior omnium antiquitate, & fama notiſſima fuit Turris Babel; de qua in Geneſi *cap.* 11. *Verſ.* 4. *Venite faciamus nobis civitatem, & Turrim, cujus culmen pertingat ad cœlum; & celebremus nomen noſtrum antequam dividamur in univerſas terras.* Quæ quidem Turris, cum adhuc nullum aliud Templum eſſet, quàm ipſum cœlum, videbatur fore ejus Campanile. Efficiens cauſa hujus Turris fuit Nembrod pronepos Noè, natus enim erat de Chus primogenito Chami, filii Noè; ut notant Torniellus *ad Annum Mundi* 1931. *num.* 4. & Tirinus *in Chronico Sacro cap.* 12. ubi addit, eumdem Nembrod vocatum fuiſſe etiam Bellum, atque Jovem, & ab eo inchoaſſe Monarchiam Aſſyriorum anno 276. poſt diluvium

vium; & 43. ante ortum Abrahæ. Materialis cauſa fuit terra ſatis argilloſa, ac tenax, lateribuſque conficiendis apta, quam invenerunt deſcendentes Chami profecti in illam planitiem Babylonis, cum multo bitumine, vim cęmenti habente. Formalis cauſa prędictæ Turris habetur ex Herodoto *lib. 1. Hiſtor.* quod fuerit quadratæ figuræ, craſtitudinis, ſeu groſſitiei unius ſtadii per omne quadrum; altitudinis verò (ex S. Hieronymo *cap. 14.) in Iſa.* quatuor milliarium; ſiquidem finalis cauſa, præter ambitionem, & vanagloriam illam ædificantium, fuit, ut ſe tuerentur à periculo novi diluvii; etenim, cum aquis diluvii *operti fuerint omnes montes excelſi ſub univerſo cœlo. Geneſ. 7.*
5 19. & altiores montes ſint perpendiculariter alti quatuor milliaria, ut ait Plinius *lib. 5. cap. 22.* cogitavit Nembrod, & qui cum eo conſuluerunt ędificare Turrim, eam extollere uſque ad quinque milliaria; ne poſſet ab aquis cooperiri; in eaque ædificanda conſumpſerunt annos tres, & quadraginta, ut ex Cedreno ſcribit Tirinus *d. Chronic. Sacro cap. 12.* Hęc igitur fuit prima Turris, cujus perfectionem impedivit diverſitas linguarum, quam Deus immiſit in operarios, itaut unuſquiſque non intelligeret vocem alterius, ut habetur *in Geneſ. cit. cap. 11. Verſ. 8.*

Poſt Turrim Babel ſecundum Hiſto-
5 ricos obſervatione dignæ ſunt Pyramides Ægypti, ſic dictę à verbo πῦρ quod ignem ſignificat, ea ratione quia *ad ignis ſpeciem extenuantur in conum*, ut ſcribit Ammianus Marcellinus *Hiſt. lib. 22.* etſi alii opinati ſint, ita fuiſſe denominatas ἀπὸ τȣ̃ πυρȣ̃ quod frumentum innuit; quia conditę fuerint à Joſepho Hebræo Vice Rege Ægypti, ut in illis reconditum ſervaret frumentum annis ſeptem penurioſis; ut differit Menochius in floreis *centur. 4. cap. 4.* Quidquid ſit, Pyramides erant in duplici differentia, aliæ factæ ex unico marmore; quarum una eſt illa, quam Sixtus Pa-
7 pa V. erigere fecit in Platea Vaticana Romæ, longitudinis pedum centum, & ſeptem, latitudinis in inferiori parte duodecim pedum; ſex verò in ſuperiori; dedicataque fuerat Soli ab Ægyptiis, translataque Romam Auguſto, & Tiberio Imperatoribus; deindè purgata ſolemni benedictione fuit impoſita in ejus ſummitate Crux, ipſi, & Chriſto conſecrata; undè cecinit quidam Poeta: 8

Ægyptus Soli, binis me Roma dicavit
Auguſtis: Sacras tu pie Sixte Cruci.

Quod fuſiùs proſequitur Michael Mercatus *in lib. de Obeliſc. cap. 39.* & Menochius *centur. 5. cap. 71.* Aliæ autem Pyramides fabricatæ erant ex Lapidibus marmoreis, latitudinis ad pedem tercentum cubitorum; & ejuſdem altitu- 9
dinis, ad cujus ſummitatem patebat aſcenſus, per gradus, quibus ipſa Pyramis erat efformata, ſe reſtringens de gradu in gradum, quorum ultimus erat latitudinis quadratę decem cubitorum; ut ſcribit idem Menochius *centur. 7. cap. 98.* & illas ſcriptores antiqui vocabant Turres, & montes quadratos, ut notat Serra *de Synonimis in verb. Obeliſcus.* ubi hæc addit. *Quanti autem ſumptus, & impenſę fierent in Pyramidibus fabricandis docet Plinius libr. 36. cap. 12. qui ſcribit unam Pyramidem à 360. millibus operariorum viginti annis fuiſſe conſtructam.* Et eis utebantur Reges Ægypti tùm ad reponendum triticum, tùm pro ſepulchris, in quibus ſua corpora condiebantur, ut teſtatur Pierius Valerianus *Hieroglipbic. libr. 39.* ad quem curioſum Lectorem remittimus; & ad Plinium *cit. lib. 36. cap. 12.* At P. Athanas. Kirchęricus *in ſua China illuſtrata part. 3. cap. 1. pag. 136.* ponit effigiem Pyramidis Sinenſis, altitudinis nongentorum cubitorum.

Hinc etiam Hebręi fabricabant Turres ad grana cuſtodienda; de quibus ait Pſalmiſta: *Fiat pax in virtute tua, & abundantia in Turribus tuis. Pſal. 21. 7.* Sed ad inſtar Campanilis fuit illa, quam erexit Rex David in monte Sion, penes 10
quam poſtea Salomon ejus filius conſtruxit Templum; & de qua ſcripſit *in lib. Cantic. cap. 4. Verſ. 4. Sicut Turris David Collum tuum, quæ ædificata eſt cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea,*

Fff *omnis*

omnis armatura fortium. Cujus altitudo tanta erat, ut nubes videretur tangere; ideòque à Michea *cap.*4. *Verſ.*8. vocatur *Turris gregis nebuloſa*; ad quem locum ſic ait Tirinus *in Commentar. Erat hæc arx munitiſſima, inacceſſa, & inexpugnabilis in monte Sion juxta atrium exterius Templi.* Sed dicet aliquis, ſi hæc Turris David erat tanquam Campanile Templi Judęorum; quid erat Pinnaculum Templi, de quo ait S. Mat-
11 thæus *cap.*4. *Verſ.*5. *Tunc aſſumpſit eum diabolus in ſanctam civitatem, & ſtatuit eum ſuper pinnaculum Templi, & dixit ei; Si Filius Dei es, mitte te deorſum?* Reſpondetur, quod multi multa dicunt. Tirinus *ibid.* ait, Pinnaculum fuiſſe Turrim veſtibulo Templi, ideſt ſupra porticum anteriorem, inædificatam. Menochius *Centur.* 2. *in Storeis cap.*43. refert, plures dixiſſe, quod tectum Templi erigebatur, & finiebat inſtar Pyramidum in acutum, ubi erat pinna, adinſtar alę volucrum, volubilis quam Itali vocant *bandierola*, circumvoluenda juxta ventorum mutationem; & ab ipſa pinna ſummitas Templi vocabatur *Pinnaculum*; eratque tantæ latitudinis, ut in eo ſtare homo commodè poſſet. At Barradas *in d.cap.*4.*Matth. Verſ.*5.*tom.*2. *lib.*2. putat, tectum Templi Salomonis fuiſſe planum, & ad deambulandum aptiſſimum, prout & ſcripſimus ſupra *Deciſ.XII.n.*32. verùm quia circumcirca per quatuor latus habebat podiolos, & turriculas ad ornamentum, adinſtar alarum volatilium; ab his ipſum tectum dicebatur *Pinnaculum*; à quo Diabolus tentando Salvatorem proponebat, ut ſe proiiceret. Hęc de Turrribus Judęorum.

Quod ſi de Nolariis, ſeu Campanilibus, Turribuſuè Sacris loquamur Chriſtianorum; brevitati ſtudentes ſatis erit
12 referre verba Chaſſanęi *in Catalog.glor. Mundi part.*12. *conſid.*64. *De Pinnaculis Templorum*; & ſunt iſta: *Ex relatu non accepi* (Campanile) *excellentius fore in Europa Campanili Eccleſiæ Sancti Lazari Heduni. Quippè eſt valdè ſumptuoſum, & ultrà alia extollendum ex ejus fundamentis, præcipuè verò altitudine. Fundatur enim ſuper quatuor columnis, ſeu pilis, aut pilearibus lapideis in medio Chori dictæ Eccleſiæ exiſtentibus, quæ groſſitudinis ſunt tantum in omni quadratura octo pedum; altitudinis verò ſex & triginta, vel ultra cubitorum fornice diſtincta. In ſummitate verò dictarum quatuor pilarum, & ſuper illis conſtabilita eſt Turris quadrata, altitudinis viginti cubitorum, habens deambulatoria ampla, miro artificio conſtructa: deindè in acutiem, & faſtigium ducitur, habens formam Pyramidis quadratam octo quadraturis admirabilis ſtructuræ, ultra omnem excelſitatem, quæ manu fieri poſſet; & quæque quadratura compacta eſt Lapidibus quadratis; artificio ſumptuoſo in modum criſtarum factis per quas poſſet aſcendi ad ſummitatem uſque, & dicta Pyramis eſt ferè altitudinis tercentum cubitorum. In eo ſunt viginti Campanæ, & ultra; quarum duæ ſunt magnę molis; una ponderis eſt XVIII. millium; altera verò XVI. Sonus autem dum pulſantur, eſt conſonantiæ, & concordiæ tantæ, ut Muſicam ipſam retollere videatur.* Hucuſque Chaſſaneus, qui ſubjungit extare aliud egregium Campanile in eadem civitate, ſed ligneum, miræ altitudinis; utrumque tamen reputandum eſt inferius ſublimi Campanili Sancti Marci Venetiarum, erectum Anno MCXLVIII. ſub Dominico Mauroceno Duce, de quo ita eruditiſ- 13
ſimus Joannes Palatius in ejus faſtis. *Turrim tàm altè erexit, ut Gigantum dicerem, ni ut eam prodigioſo miraculo dirutam; hanc ex æquo tàm ſupra, quàm infra terram ſtare ſcirem. Alta ſuperat cacumina montium; & tanquam Sydus ſalutiferum longè, latèque venientibus occurrit ab ortu, & occaſu. Novus Nemrod fulmina pietate fulminaturus cogitavit, gladio in terram projecto Deum propiùs venerari. In hac ſola Ægyptus, Babylon confuſa receſſit.* Alludit Orator iſte magnis fundamentis hujus Sacræ Turris, quę poſita in aquis dicitur habere fundamenta ita profunda, ut æquent altitudinem ejus ſuper terram. Eſt autem alta pedes tercentum, & ſexdecim uſque ad Angelum in vertice Pyramidis conſtitutum; à quo ait, Deum propiùs venerari

rari gladio in terram projecto, quia gladium non habet, ut Cherubim olim in oſtio Paradiſi conſtitutus; ſed volubilis ad omnem ventum manu expanſa indicat, undè ſpirat. Ejuſdem Angeli diadema, quo ejus caput tegitur, tantæ eſt latitudinis; ut in illud ego viderim, hominem aſcendere, ſtare, ſedere, & vexillarium agere.

Huic, etſi valdè inferiores, adden-
14 dæ ſunt Turres duæ, principales tamen in hac urbe Patavina; ſcilicet Campanile venerandi Monaſterii S. Juſtinæ Congregationis Caſinenſis, & aliud Communis Paduæ, ſeu Palatii Pretorii. De hoc ſcribit Portenarius *lib. 3. Hiſt. Patav. cap. 7. pag. 103. Appreſſo queſta Cancellaria* (della Città) *è la Torre del Commune, la quale fù cominciata l'anno 1214. e finita l'anno 1296. & alli noſtri tempi è ſtata alzata; & adornata ſopra le Campane con veroni intorno, e con la Cupola.* De illo hæc habet Gavatius *Hiſtor. Cęnobii D. Juſtinæ Patav. lib. 6. ſub anno 1597. Quia Turris antiqua ſub eminente novo Templo ferè latebat, nec ſonus ex ea ad Urbem pertingebat, Joannes* (Abbas Patavinus) *eandem extulit, ac marmore exornavit, ut duplo elatior ſit, & alia prorſus videatur.* Et hæc ſufficiant de Turribus ſacris; de aliis autem profanis, tùm ſtabilibus, tùm ambulatoriis, ex ligno confectis, quibus utebantur antiqui in bello ad quatiendos muros baliſtis, ſcorpionibus, arietibus, & catapultis, legatur Vitruvius *lib. 10. cap. 1.* & Salianus *ad Annum Mundi* 1909. *à num. 21. & ſeqq.*

De Campanis autem inextricabilis eſt controverſia apud Scriptores Eccle-
15 ſiaſticos de loco, & tempore, quibus adinventæ ſunt, ut notant Barboſa *in Votis Deciſivis lib. 3. Vot. 102. num. 4.* Caſalius *de Veter. Sacris Chriſt. Ritib. cap. 43.* Magrius *in Verb. Campana.* Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 22.* & Illuſtriſſ. Sarnellius *in Baſilicograph. cap. ult.* Pro reſolutione diſtinguere oportet tempora vel ante, vel poſt adventum Redemptoris. Ante Dominicam Incarnationem erat uſus tintinnabulorum, quæ erant parvę Campanę, tùm apud Gentiles, tùm apud Hebręos. His
pręcepit Deus per Moyſem, ut in infi- 16
ma Pontificię Veſtis parte apponerent mala punica, & tintinnabula, ut habetur *Exod. 28. 33.* ibi: *Mixtis in medio tintinnabulis, ita ut tintinnabulum ſit aureum, & malum punicum.* Sicut igitur arte fuſoria faciebant Hebręi tintinnabula, potuerunt facere Campanas; quamvis de illis nulla habeatur mentio in ſcriptura ſacra; convocabant enim populum ſonitu tubarum juxta aliud Domini pręceptum datum Moyſi *Numer. 10. 1. Fac tibi duas tubas argenteas ductiles, quibus convocare poſſis multitudinem, quando movenda ſunt caſtra.*

Apud Gentiles autem fuiſſe uſum
tintinnabulorum, & ſic parvarum 17
Campanarum, affixarum in Campanilibus, deſumitur ex Plinio *lib. 36. cap. 13.* ubi ait: *Pyramides ita faſtigiatæ, ut in ſummo orbis Æneus, & petaſus unus omnibus ſit poſitus, ex quo pendeant excepta catenis tintinnabula; quæ longè ſonitum referrent.* Plautus in Trinummo *Act. 4. Scena 2.* agit de Tintinnabulo his verſibus:

Nunquam ędepol temere tinniit Tintinnabulum,
Niſi quis illud tractat, aut movet, mutum eſt, tacet.

Plutarchus pariter *libr. 4. Sympoſiacon quæſ. 5.* Helluones, & obſonatores eos dici notat, qui in foro piſcatorio verſantur, & tintinnabulū celeriter exaudiunt; ad cujus ſonitum piſces vendebantur. Strabo Greographus *lib. 14.* narrat hiſtoriam cujuſdam Cytharędi, quem omnes auditores dereliquerunt, audito tintinnabulo pro venditione piſcium. Porphyrius *lib. 4. de abſtinent. animal.* Scribit, Samnęos, genus quoddam Philoſophorum in India, ſolitos congregari ad preces, & ad cibum ad tintinnabuli ſonum. Apollodorus *lib. de Diis* refert, Sacerdotes Proſerpinę uſos tintinnabulis; idemque teſtatur de Sacerdotibus Deæ Syriæ Lucianus *in Dialogo de eadem;* ſubdens, conſuetum fuiſſe in ditiorum ædibus, familiam, & mercenarios ad opera excitare tintinnabulis, quorum ingens ſonus eſſet, ut ab omnibus poſſet audiri. Ab Auguſto

poſita tintinnabula in faſtigio ædis Jovis Capitolini memorat. Svetonius; & Juvenalis *Satyr.6.* invehit contra mulierem verboſam, comparans illam tintinnabulis, ſic dicens:

Verborum tanta cadit vis,
Tot pariter pelves, & tintinnabula dicas
Pulſari: jam nemo tubas, atque ęra fatiget.

Notum eſt etiam Martialis diſtichon, quo indicat, Romanos adhibuiſſe Campanas in Thermis, ſeu balneis, dum *lib.14. Epigram.* ſcripſit:

Redde pilam, ſonat æs thermarum: ludere pergis.
Virgine vis ſola lotus abire domum?

Intelligebat autem Martialis ly *Virgine* aquam virginem, qua ſe lavabant, cujus fontes adhuc Romæ copioſè emanant. Tandem Zonaras deſcribens triumphum M. Furii Camilli Dictatoris notat, quod è curru triumphantis pendebat tintinnabulum; ut forſan populus de illius adventu admoneretur. Alia Gentilium teſtimonia cumulat Emin. Card. Baronius ad Annum Chriſti *LVIII. num.*104. & ibid. Spondanus *num.*41. quibus evidenter conſtat, uſum Campanarum fuiſſe apud Gentiles, quamvis hoc nomine eas non appellarent, ſolo Tintinnabuli vocabulo contenti.

Porrò apud Chriſtianos quando ha-
18 buerint initium Campanæ difficiliùs eſt demonſtrare. A principio Eccleſiæ uſque ad converſionem, & baptiſmum Conſtantini Magni Imperatoris, ratio dictat, nullas fuiſſe Campanas apud fideles; quos, ad evitandas inceſſantes paganorum perſecutiones, latitare oportebat; & è contra ſe prodiiſſent, ſi tintinnabulis, aut Campanis ad divina Officia, ad Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium; & ad divinam Synaxim ſeipſos convocaſſent. Credendum eſt, inſtitutum fuiſſe aliquod ſignum ad hanc convocationem; ſed quale fuerit, eſt incertum. Strabo *cap.5. de Reb. Eccleſ.* conjecturat, ſolam devotionem excitaſſe fideles ad loca, in quibus divina peragebantur. Alii opinantur in fine unius Miſſæ, & conventus, à Sacerdotibus indicatum locum pro futura celebratione. Ita practicare Archiepiſcopum Scuporum ſub Turcarum tyran- 19
nide, hiſce noſtris temporibus, mihi teſtatus eſt idem Antiſtes, paucis ab hinc annis hoſpitatus in hoc Palatio Epiſcopali Patavino. Alii per deſignatos Curſores monitum fuiſſe populum fidelem autumant, de loco, & tempore Sacrificii, ut ex Epiſtola Divi Ignatii ad Polycarpum in illis verbis: *Crebrius celebrentur conventus, nominatim omnes inquire, ſervos, & ancillas ne faſtidias;* ut obſervat Emin. Card. Bona *d. lib.1. cap.22. num.1.* ubi in fine ſubdit, *aliquam ſanè teſſeram, ſivè ſignum fuiſſe, quo Chriſtiani, & ſe mutuò agnoſcerent, & loca ſcirent, ac tempora ſynaxeos peragendæ; ſed quale hoc ſignum fuerit, ignoramus;* & dat exemplum S. Valeriani, qui latitantem reperit S. Urbanum Pontificem *ſigno, quod acceperat* à S. Cecilia Sponſa ſua.

Porrò, reddita pace Eccleſię, baptizato Imperatore Conſtantino, & permiſſa Eccleſiarum ædificatione, & publico Chriſtianæ Religionis exercitio, credendum eſt; inventa fuiſſe ſigna ad convocandum populum tempore Divinorum Officiorum, & Sacrificii Miſſæ; ſed adhuc ſub lite, quando adhibitæ ſint campanæ. Vulgaris opinio eſt, eas fuiſſe inventas in principio ſex- 20
ti ſæculi à Sabiniano Papa, de quo ſic ſcribit Onuphrius Panvinius *in Epitome Summor. Pontific. Hic Papa Campanarum uſum invenit, juſſitque, ut ad horas Canonicas, & Miſſarum Sacrificia pulſarentur in Eccleſia.* Idem affirmat Polydorus Virgilius *lib. de Inventorib. rer.* Confirmaturque ex notatis ab Auctore Ordinis Romani (qui vivebat in principio ſexti ſæculi, ut aſſerit Caſalius *d. cap.* 43. *Verſ. Æris campani.*) in titulo de Sabbato Sancto, ubi ait: *Juſſi incipiunt in Eccleſia Litaniam, Tertiam, & Campanæ tanguntur, & ingrediuntur ad Miſſam.* Verùm errare Onuphrium, & Polydorum ſupracitatos aſſerunt Magrius *in Hierolexic. d. verb. Campana col.* 1. & Angelus Roccha *in Commentar. de Campanis cap.*1. allegantes verba S. Hieronymi (qui per bina ſęcula ante Sabinia-

binianum Pontificem floruerat) mentionem facientia ſatis expreſſam de campanis, dicendo in *cap. 33. de Regula Monach. Ad Matutinas excubias media nox Vos præparet. Nullum ex vobis dormien-*
21 *tem reperiat Campanilis ſonitus.* Quapropter ab omnibus in hanc itum eſt ſententiam; Campanas primùm adinventas à S. Paulino Nolæ Epiſcopo, contemporaneo S. Hieronymi; & quia Urbs Nolæ eſt in Campania, ipſa ærea tintinnabula vocata eſſe Campanas, nec non Nolas à civitate Nolæ. Ita Strabo *Rer. Eccleſ. cap.* 5. cujus hæc ſunt verba: *De Vaſis fuſilibus, vel etiam productilibus, quæ ſimpliciter ſigna vocantur, quia eorum ſonoritate quibuſdam pulſibus excitata, ſignificantur horæ, quibus in domo Dei ſtatuta celebrantur officia, de his, inquam, hìc dicendum videtur, quòd eorum uſus non adeò apud antiquos habitus proditur. Eorum uſum primò apud Italos affirmant inventum. Undè & à Campania, quæ eſt Italiæ Provincia, eadem vaſa majora quidem CAMPANÆ dicuntur. Minora verò, quæ & à ſono tintinnabula vocantur, nolas appellant à Nola ejuſdem civitate Campaniæ, ubi eadem vaſa primò ſunt commentata.* His tamen non acquieſcit Emin. Card. Bona *d. lib. 1. cap. 22. ſub*
22 *num.* 5. & potius credit, Vaſa hæc ſonora ſortita eſſe nomen Campanarum ex ære Campano, quod omnium præſtantiſſimum eſſe aſſerit Plinius *lib.* 34. *cap.* 4. atque earum uſum in Eccleſia eſſe intsoductum, à temporibus Conſtantini Magni, ſtatim ac reddita fuit pax Chriſtianis; & adducit verba S. Gregorii *lib. 2. Dial. cap.* 1. qui loquens de S. Benedicto circa annum 495. in ſpecu Sublacenſi pęnitentem, & ſolitariam vitam faciente, cui Romanus Monachus certis diebus panem portabat, ait: *Reſti autem parvum tintinnabulum inſeruit, ut ad ejus Sonum Vir Dei, cognoſceret, quando ſibi Romanus panem præberet.* Et idem S. Abbas *in Regula cap.* 43. jubet: ut *Ad horam Diuini Officii, mox ut auditum fuerit Signum, relictis omnibus ſumma cum feſtinatione curratur.* Quamvis enim ly *Signum*, quo ad inſtrumentum, ſit vox æquivoca; cum alii uterentur tuba, alii malleo, alii voce ad dandum ſignum pro Divinis officiis decantandis, ut latè, & doctè probat ipſe Emin. Bona *eodem cap.* 22. *num.* 2. nihilominùs antiqui Patres, ſigni nomine, metonymicè Campanam intelligebant, ut pluribus auctoritatibus demonſtrat ipſe Eminen. Bona *ibid. num.* 2. inter quas illa S. Eulogii Martyris in Apologetico dicentis: *Per idem tempus grauiter in nos præſidialis graſſabatur inſania, itaut excelſa pinnaculorum proſternere, quæ ſignorum geſtamina erant ad Conuentum Canonicum quotidiæ Chriſticoli innuendum.*

Ex his omnibus colligat Lector, uſum Campanarum (ſaltem inferiorum)
fuiſſe in Eccleſia introductum ſtatim 23
poſt baptiſmum Conſtantini, etſi hoc nomen Campanæ reperiatur incognitum uſque ad principium ſexti ſæculi, in quo fabricatum fuit Campanile in Baſilica S. Petri Romæ, teſte Torrigio De Cryptis Vaticanis, affirmante, quod anno 1610. demolito veteri Campanile ejuſdem Baſilicæ, in ejus fundamentis repertum eſt numiſma Heraclii Imperatoris, qui cœpit imperare Anno DCX; & per quinque annos antea mortuus erat Sabinianus Papa, à quo, fertur, præceptum fuiſſe uſum Campanarum in Eccleſiis, pro recitatione horarum Canonicarum, & celebratione Sacrificii; à quo tempore citra nomen Campanarum uſurpatum frequenter legitur apud Eccleſiaſticos Scriptores; quos congerit Emin. Card. Bona *d. lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 5. & 6. referens hiſtorias, & narrationes de Campanis; inter quas illa eſt notatu digna, quam ſcripſit Monachus Sangallenſis *in lib. de Eccleſiaſtica*
cura Caroli Magni cap. 31. de quodam 24
opifice Campnnarum, qui cum conflaſſet Campanam ad petitionem Caroli Magni, reddentem gratiſſimum ſonum, obtulit ſe conflaturum perfectiorem, ſi Imperator pro ſtanno centum libras argenti illi daret. Sed argento accepto vir nequam illud abſcondit, & pro eo ſtannum conflavit; factaque Campana, & poſita in Campanili, quamvis à ferro pulſatorio percuſſa, nullum reddebat ſonum; idcircò indignatus auctor operis apprehenſo fune pertraxit æramentum; & ecce ferrum elapſum

in

in verticem ipſius decidit, & occidit eum.

Quæ autem dicta ſunt de uſu Campanarum poſt Conſtantini Magni converſionem, admittenda veniunt in Ec-
25 cleſia Latina; ſecus in Orientali, tardiùs enim Græci adhibuerunt Campanas, anno ſcilicet 865., quo earum uſu, & dono Græci edocti fuerunt ab Urſo Participatio Duce Venetiarum, per quem aliquæ Campanæ tranſmiſſæ fuerunt Conſtantinopolim Baſilio Imperatori, ut legitur apud Blondum *lib.2. Decad.* 2. Emin. Card. Baronium *d. Ann.* 866. *num.* 101. & notat Magrius *d. Verb. Campana col.* 3. atque Sarnellius *in Baſilicographia d. cap. ult. num.* 9. advertentes, quod in Orientali Eccleſia ad convocandos fideles adhibebantur lignea inſtrumenta; quæ *Symandra*, & *Agioſymandra*, voce graja nuncupantur: atque hoc idem ſervant in præſentem diē Chriſtiani viventes ſub tyrannide Turcarum; qui odio habentes Campanas, eas non permittunt tanquam ſigna Sacra
26 Chriſtianorum, à quibus abhorrent; & quia timent, iiſdem Campanis excitari populum ad rebellionem, ac etiam quia ſuperſtitiosè credunt, Campanarum ſonitu inquietari animas Defunctorum, ut referunt Magrius *in Hierolexic. Verb. Campana. & in Verb. Nolarium.* Caſalius *d. cap.* 43. *Verſ. Turcæ diſſidentes*, & differit Gloſſa *in Clem.* 1. *De Judæis, & Saracenis in Verb. Zabazala*, ita dicens de Turcis *Qualibet Meſquita habet unum Sacerdotem de primis, & unum Miniſtrum, qui vocatur Muerdem, quod ſonat præco, qui ſupplet defectum Campanarum; aſcendit Turrim Meſquitæ quadratam, in qualibet parte ſui feneſtram magnam habentem, & ad illarum quamlibet clamat alta voce, obturatis auribus cum digitis, ut vox fortius reſonet, in ſua lingua, verba hæc ſonantia: Nil aliud poſſe, niſi Deus. & Mahumetus ejus nuncius Venite ad orationem, &c. Legalip, Hallà, Hallà.* Verba Arabica indicantia, *Non eſt alius Victor, niſi Deus ſolus*; ut explicat Magrius *in d. Verb. Nolarium*: addens, hanc Muſicam fieri à Turcis quinquies in die; videlicet in Aurora, quam vocant *Zalaraxopbi*. Hora Tertia, in Veſperis, in Completorio, & in Crepuſculo noctis; & qualibet iſtarum Horarum Turcæ faciunt certas genuflexiones; ſicut de ſero nos facimus ad laudem Deiparæ, ut ſcribit etiam Feburè *in Theatro Turchiæ cap.* 25. *artic.* 7. & Maſinus *cap.* 42. *pag.* 390.

Tandem pro complemento Hiſtoriæ Campanarum non eſt omittendum; iiſ- 27
dem ſtatutam eſſe Eccleſiaſticam benedictionem, quam vulgus appellat Baptiſmum, & de qua ego egi in Deciſionibus meis *Anni* 1688. *Menſe Februario*. Hujus benedictionis Auctorem Joannem Papam XIII. ſcribit Emin. Card. Baronius *anno* 968. *num.* 93. quo tempore prædictus Papa Campanam Lateranenſem miræ magnitudinis, antequam ea ſuper Campanile elevaretur, ſacris ritibus Deo conſecravit, atque Joannis nomine inſignivit. Nihilominus Campanarum benedictionem multò antiquiorem eſſe teſtatur Menardus *in notis ad lib. Sacramentor. pag.* 207. & docet Alcuinus, Caroli Magni Præceptor, qui in octavo ſæculo floruerat, & in ſuis operibus de eadem benedictione Campanarum mentionem fecit; quod benè obſervant Magr. *in cit. Verb. Campana col.* 3. *in fine*. Et Emin. Card. Bona *d. lib.* 1. *cap.* 22. *ſub num.* 7. & hæc ſatis dicta ſint de primo capite, & de hiſtoria Campanilium, & Campanarum.

Quo ad ſecundum caput, in quo de Myſterio, & myſticè agendum eſt de Campanili, & de Campanis; omnes 28
Doctores in hoc conveniunt, ab eis denotari Prædicatores. Ita Albinus *de Divin. offic. cap.* 100. cujus verba refert Caſalius *de Veter. Sacris Chriſt. Ritib. d. cap.* 43. *pag.* 194. ita ſcribens: *Prædictor perfectus hujuſcè ſigni quadam ſimilitudine formatur; ſiquidem duritiam metalli fortitudine mentis; plerumque ferreum, quo ſonus eliditur, conſtantia ſermonis imitatur. ac etiam ut Campana pendet de Turri; ita & Concionator ſurſum cor ſuſpendit, cujus converſatio in cœlis eſt. Campana ligno alligata, & fune agitata nunquam deſiſtit perſonare, ita & Concionator ligno Crucis inhærendo, & charitate colligatus, non de-*

deſiſtat die, ac nocte, os ſuum dilatare, inſtans opportunè, importunè arguendo, increpando, obſecrando.

Hebræis in teſtamento veteri datæ fuerunt tubæ ad convocandum populum, in novo autem conſtituti ſunt Prædicatores ſignificati per Campanas, quæ altiùs reſonant, quàm Tubæ veteris teſtamenti; ſiquidem eo tempore notus erat Deus tantùm in Judęa; nunc autem in omni terra, ut diſſerit Barboſ. *d. lib.* 3. *Voto* 102. *num.* 12. ex Stephano
29 Durant. *lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 5. Hinc in triduo Paſſionis Chriſti non pulſantur Campanæ, non ſolùm in ſignum mæſtitiæ, ſed etiam ad myſticam ſignificationem; ſcilicet quia Apoſtoli deſtinati Prædicatores in univerſum mundum, illis diebus ob timorem obmutuerunt, ut ait Rupertus Abbas *lib.* 5. *De Divin. offic. cap.* 14. & percutitur lignum, ſeu Tabula, quæ denotat Chriſtum è ligno pendentem; & ad Patrem clamantem: *Dimitte illis, quia neſciunt, quid faciunt*: ut latius idem Caſalius *d. cap.* 43. *pagin.* 192. Qui ſubindè *pag.* 194. *Verſ. Denique hoc addam* ſubdit, quod in tota Germania ſuperiore, & inferiore, nec non in Gallia, & Anglia ipſe vidit in omnibus Campanarum Turribus appoſitum eſſe
30 Gallum ex metallo in ſummitate, ad excitandam, & ſignificandam vigilantiam Prælatorum, quibus principaliter convenit prædicare verbum Dei, quod refert etiam Sarnellius *in Baſilicograph. d. cap. ult. num.* 15. eſt enim Gallus vigilantiæ typus, ut cecinit Alciatus *in Emblem.* his verſibus,

Inſtantis quod ſigna canens det Gallus Eoi,
Et revocet famulas ad nova penſa manus.
Turribus in Sacris effingitur.

Quamvis idem Sarnellius *ibid. num.* 15. intendat, ex ipſa effigie Galli in vertice Campanilis ad pedem Crucis, myſticè demonſtrari, pęnitentiam Divi Petri, factam ad vocem Galli, ut & nos mirantes Crucem, & Gallum diſcamus peccata noſtra flere; & pęnitendo veniam impetrare.

Magis autem explicat myſticam ſignificationem Campanarum Gloſſa in *cap.* 1. *Extravag. de Offic. Cuſtodis* per hæc carmina:

Laudo Deum verum, plebem voco, congrego Clerum?
Defunctos ploro, nimbum fugo, feſtaque honoro. 31

Campanarum namque ſonus adhibetur ad honorandum Deum in elevatione, & delatione Venerabilis Euchariſtię Sacramenti; ad convocandum populum, ipſumque Clerum ad officia Divina; ad funera fidelium, ut pro eis orationes fiant, innuenda; ad fugandas tempeſtates, & ad dies feſtivos indicendos; ut latius idem Caſalius *d. cap.* 43. Magrius *in Hierolexic. d. Verb. Campana col.* 5. & Sarnellius *in Baſilicograph.* 32
d. cap. ult. num. 23 & 24. ubi, eruditionem cum Eccleſiaſtica inſtructione uniens, inſerit ſequentes verſus elegantes, inſcriptos in Campanili nuper à fundamentis erecto in Cathedrali Sipuntina à munificentia Eminentiſſimi, ac Reverendiſſimi Cardinalis Urſini, tunc ejuſdem Eccleſiæ Archiepiſcopi, videlicet.

Convoco, Sacro, noto, depello; concino, ploro,
Arma, dies, horas, nubila, læta, rogos.

Sunt namque ſex munera Campanarum myſticè in hoc diſtico ſignificata; hoc eſt convocare populum ad arma, caſu quo regionem illam Turcæ, vel Pyratæ aggrediantur, ut fecerunt anno 33
1620. quo incenderunt, & conſumarunt ex tribus duas partes illius civitatis; idcircò ad expellendos infideles illos licitum eſt pulſare Campanas ad arma; ſecùs autem in civilibus quæſtionibus, ut pluries declaravit Sacra Congregatio Cardinalium apud Nicolium *in Floſcul. verb. Campana*, & apud eumdem Sarnellium *num.* 26. Sacrant dies, ſcilicet diſtinguunt feſtos à ferialibus. Notant horas, tùm per horologia ſolaria, quæ depicta videntur in Turribus Sacris; quorum primum Auctorem fuiſſe L. Papirium Cenſorem, qui illud appoſuit Romæ ad ædem Quirini, aſſerit Chaſſanæus *in Catalog. Glor. Mundi part.* 12. *conſiderat.* 43. tùm per horologia rotis ferreis compoſita, & pulſantia

de

de hora in horam ſuper campana; de quibus idem Chaſſanæus hæc habet: *Nihil jucundius, aut admiratione dignius reperiri poteſt (Horologio) quo nobis, etſi occultato ſole, per tintinnabulum, ſeu Campanam, ſua, ut videtur, ſponte ſonans, horæ nobis nunciantur.*

Cęterum circa horologia ſolaria quo ad eorum inventorem diſcordat Plinius *in Natur. Hiſt. lib. 2. capit. 76.* aſſerens,
34 quod *Umbrarum rationem, quam vocant Gnomonicen, invenit Anaximenes Mileſius, Anaximandri diſcipulus, primuſque horologium, quod appellant Scioterícum, Lacedemone oſtendit.* Sed uterque fallitur, Plinius ſcilicet, & Chaſſanæus, nam in Scriptura Sacra habemus *lib. 4. Reg. cap. 20. verſ. 11.*, quod, ad certificandum Ezechiam Regem ægrotantem de ſanitate, & de prorogatione vitæ, Dominus *reduxit umbram per lineas, quibus iam deſcenderat in horologio Achaz retrorſum decem gradibus.* Ergo Achaz Rex Judeæ Solarium Horologium habebat; vixit autem Rex iſte per annos ducentos circiter ante Anaximenem, ut probat Menochius *in Storeis Centur.*
35 10. *cap.* 31. Hic autem notet Lector, quod juxta magis communem Doctorum ſententiam Lineæ horologii Regis Ezechiæ monſtrabant ſemihoras, non integras horas; quia erant lineæ viginti, nullus autem dies tàm longus in Judęa eſſe poterat, qui haberet ab ortu Solis uſque ad occaſum horas viginti; ſed horas decem, ut diſſerit Tirinus *d. lib. 4. Reg. cap. 20.* Horæ autem ſic di-
36 cuntur ab *Horo*, ideſt Apolline, & Sole, qui *Horus* Linguâ Ægyptiaca appellatur. ut ex Macrobio notat Polidorus Virgil. *de Inventorib. Rer. lib. 2. cap. 5.* addens, ab Hermete Triſmegiſto diviſum fuiſſe diem in duodecim horas apud Græcos At apud Romanos ex eod. Plinio *lib. 8. cap. 60.* tardiùs introductus fuit uſus horologii, & uſque ad primum Punicum bellum apud illos vir unus deputatus erat, qui meridiem alta voce denunciaret, cum videret ex umbra Solem attigiſſe lineam meridianam. Verùm quia, ſi dies ſerenus non erat, ſcire non poterat, neque cognoſcere meridiem, ſubdit Plinius *ibid. Tunc Scipio Naſica, Collega Lenatis, primus aqua diviſit horas æquè noctium, ac dierum, idque horologium ſub tecto dicavit, anno Urbis quingenteſimo, nonageſimo quinto.* Igitur Romani per annos ſexcentos circiter abſque horologiis vixerunt; deindè horologia aquea compoſuerunt, clepſy- 38
dras appellata, quibus etiam in judiciis utebantur, ne oratores verba facerent præter horam, ut nos facimus horologiis pulverariis. Hinc Plinius junior *in Epiſt. ad Pompeum Falcon.* ait de ſeipſo: *Abſtinui cauſis agendis, quòd deforme arbitrabar, ei qui iubere poſſet tacere quemcunque, ſilentium clepſydra indici.* Et iterum *lib. 2. in epiſt. ad Arrianum. Quia paucioribus clepſydris præcipitamus cauſas.* Confert ad hæc gratioſum Martialis Epigramma *lib. 6. Epig. 39.* de quodam Advocato Cæciliano, qui cum non haberet argumenta ad loquendum coram Judicibus uſque ad finem clepſydrę, petebat aquam ad bibendum, ut vocem refocillaret, prout tunc erat in uſu; ad hoc ut interim aqua clepſydræ fluens horam finiret, & judices eum dimitterent. Sic enim ait Martialis.

Septem clepſydras magna tibi voce petenti,
Arbiter invitus Cæciliane dedit.
At tu multa diu dicis, vitreiſque tepentem
Ampullis potas ſemiſupinus aquam.
Ut tandem ſaties vocemque, ſitimque rogamus,
Jam de Clepſydra Cæciliane bibas.

His clepſydris; & aqueis horologiis ſuffecta ſunt Horologia ex rotis, quorum uſum habuerunt etiam Romani; 39
nam de horologio æreo portatili loquitur Ulpianus ex ſententia Papiniani *in l. Quæſitum 12. §. Papinianus. ff. de Fund. Inſtruct.* Obiit autem Papinianus Anno Chriſti 214. Spondanus *ad eumdem Anno n. 1.* ſunt autem commodiora cum rotis, in quibus die, ac nocte habemus certam notitiam horarum tùm ex pulſatione malleoli ſuper Campana; tùm ex indice in ſignis, numeriſque appoſitis, horas demonſtrante, non ſolùm in privatis domibus; ſed etiam ſuper campanilibus, & Turribus; à quibus quamvis

vis dies nebuloſi ſint, monemur de ſolis curſu, & de quantitate horarum; quas Itali dividunt in vigintiquatuor, initiumque earum ſumunt ab occaſu ſolis; Germani verò, Hiſpani, & Galli in duodecim ſecant; quod faciunt etiam Sinenſes. Martinius *lib.* 1. *pag.* 7. reaſſumentes principium illarum à meridie, & à media nocte. Uter autem uſus melior ſit, & ſecurior ex hac horarum ſectione? docti homines olim diſputabant; inter quos cum adeſſet Emin. Cardinalis Bellarminus, interpellatus de ſua opinione, lepidè reſpondit, videtur aſſerendum, minùs ſecurum eſſe horologium Italum; dum in alio concordant nationes illæ, quæ in quocunque negotio ſunt inter ſe diſcordes. Et hæc obiter de commodo horarum, quod nobis reſultat ex Campanis juxta illa diſtici Sarnelliani verba: *Noto horas*. Qui plura de horologiis deſiderant, legant Angelum Roccha *de Campanis cap.* 3. *& cap.* 12. Hieron. Magium *de Tintinnabulis cap.* 6. atque Panvinum *Rer. Memor. tom.* 2. *tit.* 10.

Reliqua verba ejuſdem diſtici, *debello nubila*, indicant virtutem, & energiam Campanarum contra tempeſtates, &
40 fulmina, de quibus infra in quarto capite. *Concino læta*, ſignificant communem lætitiam populorum, quę demonſtratur in rebus proſperis, in victoriis, in electione Summi Pontificis; Antiſtitum urbium, in nativitate Principum; & conſimilibus lætis eventibus, in quibus ſolitum eſt, plauſus facere ſonitu, & tinnitu Campanarum. *Ploro rogos*, ultimo loco dicit, ad denotandum fidelium populorum laudabilem uſum pulſandi Campanas, dum aliquis moritur, ſivè de Principibus, & Eccleſiaſticis; ſivè etiam de Laicis; atque pauperibus, tùm ad renovandam, in omnibus perſonis, memoriam mortis; tùm ad excitandam uniuſcujuſque pietatem, & devotionem ad orandum pro defunctis; quod etiam hodie ſervari in Anglia, & Hollandia teſtantur Caſalius *d. cap.* 43. *pag.* 191. Præterquamquod plorare rogos dici poteſt Campana, quãdo accenſo igne in aliqua domo, iugiter pulſatur, ad convocandam gentem, quæ ignem extinguat, ut ait Jo. Andr. *in cap.* 1. *n.* 13. *de Offic. Cuſtod.*

Tandem ad myſticam ſignificationem Campanarum ſpectat etiam ſonitus in crepuſculo diei, in meridie, & in 41
ſero ad Angelicam Salutationem recitandam, in honorem Auguſtiſſimæ Virginis MARIÆ Matris Dei, de quo triplici ſonitu agit Petrus Antonius Spinellus *in Throno Deiparę cap.* 20. *num.* 37. & Gobat *in Quinario tract.* 4. *num.* 598. ubi notat, pulſus matutini Auctorem fuiſſe Joannem XXII. ſivè etiam Urbanum II. Meridiani Calixtum III. & Gregorium IX. Veſpertini autem Adrianum VI. qui recitantibus orationem *Angelus Domini &c.* cum triplici Ave Maria, dum pulſatur ſignum Campanæ, conceſſit Indulgentiam plenariam; ut ſcribunt ex Theologis Rodriquez *QQ. Regul. tom.* 1. *q.* 89. *artic.* 12. Diana *part.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 24. Quæ in Coordinato opere ejus eſt *tom.* 4. *tract.* 5. *reſol.* 19. ubi docet, prædictam Indulgentiam acquiri etiam ab illam ignorantibus, ſi exiſtentes in gratia Salutationem Angelicam prædictam ter devotè recitent. *Lezana Verb. Indulgentia. num.* 30. *tom.* 4. & Eſcobar *in Summa tr.* 7. *Exam.* 5. *num.* 54. Quos allegat, & eorum aſſertionem credibilem aſſerit Gobat *d. tract.* 4. *à num.* 500. uſque *ad num.* 582. Quibus ego addo ex Canoniſtis Fagnanum *in cap. Cuſtos Eccleſiæ. num.* 4. *De officio Cuſtodis*. Certum eſt, 42
quod S. Carolus Borromeus, ut ſcribit Jo. Petrus Juſſanus *in ejus vita lib.* 8. *cap.* 2. *pag.* 358. *Quando ſentiva dare il ſegno dell' Ave Maria, s' inginocchiava ſubito à dirla nel luogo dove ſi ritrovava, benche foſſe ſtato in mezo del fango, come io ſteſſo hò oſſervato; e quando era à cavallo, ſmontava per dirla inginocchio*. Quod etiam practicatum fuiſſe ab Eminentiſſimo, & Religioſiſſimo Domino meo Cardinali Gregorio Barbadico Epiſcopo Patavino, teſtis oculatus ſum ego per annos triginta, & ultra. Ac jure quidem; nam, ut ſcribit S. Antoninus 3. *part. tit.* 15. *cap.* 25. §. 2. *Statuit Eccleſia ſingulis diebus pulſari ter Campanas Eccleſiarum de ſero, & iterum de mane, & in meridie, ad quid? niſi ut honoretur Beatiſſima Virgo, & lau-*

detur ex Salutatione Angelica. Immò Gobat *d. tract.* 4. *Quinarii num.* 593. allegat Theologos aſſerentes, ad inſtantiam Eliſabeth Reginæ Hiſpaniarum conceſſam eſſe Indulgentiam plenariam toties, quoties quis recitat ſequentem oratiunculam:

43 *Ave Virgo glorioſa, Stella Sole clarior,*
Mater Dei gratioſa, favo mellis dulcior:
Rubicunda pluſquam Roſa; Lilio candidior;
Omnis virtus te decorat: omnis Sanctus Te honorat
In Cœlo ſublimior. Amen.

Quo ad Tertium. Legaliter diſſerendo de Campanis, & Campanilibus notandæ ſunt ſequentes concluſiones.

Prima concluſio. Campanarum, & Campanilium ædificatio adeò ſpectat
44 ad divinum cultum, & ad publicam utilitatem, ut ſi opus ſit aliqua vicina domo ad Campanile ædificandum, poſſit cogi dominus illius ad illam vendendam; cauſa enim Religionis ſpectat ad publicam utilitatem. Gaſpar. Theſaur. *Quæſt. Forenſ. lib.* 1. *q.* 64. *nu.* 6. Vincent. de Franchis *deciſ.* 223. *n.* 5. *&* 6. Maceraten. *lib.* 1. *reſol.* 112. *caſ.* 29. Genuenſis *in Practicabil Eccl. quæſt.* 241. Joan. Mar. Novarius *QQ. Forenſium part.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 6. *&* 11. Maranta *Controv. Jur. part.* 2. *Reſp.* 22. *num.* 17. & Barboſa alios auctores, & rationes cumulans *d. lib.* 3. *Voto CII. dub.* 1. *à num.* 40. *& ſeqq.* ubi tamen *num.* 46. concluſionem limitat, ſi vicinus eſſet paſſurus magnum incommodum; puta quia ad fabricandum Campanile, opus eſſet ſcindere unam partem alicujus Palatii, vel domus amplæ, & formoſæ; prout etiam ſi feneſtræ illius Campanilis proſpicerent interiora vicinæ domus, agi enim poſſet ad eas claudendas; vel ſi nimius ſonus campanarum ex illis feneſtris egrediens moleſtiam nimiam degentibus in vicina domo cauſaret; ſiquidem etiam in hoc caſu eſſent claudendæ; ut ex Melchior. Phęb. Luſitano *Deciſ.* 73. *par.* 1. demonſtrat idem Barboſa *d. Vot.* 102. *numero* 53.

Secunda Concluſio. Campanæ autem non ſunt collocandæ in Campanili, niſi prius ab Epiſcopo ſint benedictæ, 45
ut declaraſſe S. Rituum Congregationem *die* 5. *Julii* 1614. referunt Gavantus *in Manuali Verb. Campanæ in addit. num.* 1. & Barboſ. *Deciſ. Apoſtol. collectan.* 82. *n.* 2. *& d. lib.* 3. *Voto* 102. *num.* 36. *&* 37. ubi ſic ſtatuiſſe advertit S. Carolum Borromęum *in Conc. Prov.* 4. *tit. de Campanis*; quod ſcribit etiam Haymon Corius *in Epitome Concilior. ejuſdem Sancti eod. verb. Campanæ*; ſubdens in iiſdem Conciliis Mediolanenſibus decre- 46
tum eſſe, quod Campanæ pulſentur pro Divinis Officiis, ad elevationem Corporis Chriſti in Miſſa; in Proceſſionum initio, donec totus Clerus egreſsus fuerit, & cum redire cęperit, nec non cum pertranſierit antè aliam Eccleſiam. Pridie Veſperi pro concione ſequentis diei, & poſtridie mane. Ad Salutationam Angelicam in alba, in meridie, & in Veſpere; ac prima hora noctis pro defunctis. Pro doctrina Chriſtiana diebus feſtivis; & dum defertur Euchariſtia ad ægrotos. Pro Antiphona, ſeu Litaniis B. M. Virginis recitandis in Sabbato ſub Veſperum ante crepuſculum. Imminentibus procellis. In feſto Sancti, cujus Reliquia habetur. In viſitatione Epiſcopi; & in morte tàm Prælatorum, quàm privatarum perſonarum juxta uſum laudabilem Parochię, qui quidem ſonitus Campanarum æquè ſervantur etiam in hac Civitate, & Diæceſi Patavina; etſi de eis non habeantur pręciſa Decreta. Campanas autem benedicere
non poſſunt Abbates niſi pro uſu ſua- 47
rum Eccleſiarum; ut in puncto docet Maceraten. *Var. reſol.* 112. *caſ.* 3. Barboſa *d. Voto* 102. *num.* 22. & Pignatellus *to.* 3. *conſult.* 68. *num.* 8. quod ego quoque demonſtravi ſupra *Deciſ. XIII. à num.* 21. *& ſeqq. & Deciſ. XLII. num.* 78. ubi Doctores hanc quæſtionem tractantes, & ita tenentes adduxi; ſpectat enim hoc munus benedicendi Campanas ad Epiſcopum, à quo ſunt ſervandi Ritus Sacri in Pontificali præſcripti, quos examinat Caſtaldus *in Traxi Cæremon. lib.* 2. *ſect.* 12. *cap.* 5.

Tertia Concluſio: Etſi olim magna fuerit altercatio inter Religioſos mendicantes

dicantes

dicantes ex una; & Eccleſias ſæculares
48 ex altera, circa numerum Campanarum, quas habere, & adhibere poſſent ipſi Regulares in ſuis Campanilibus; de qua ſcripſerunt Oldradus *conſ.* 228. & Albericus *in ſuo Dictionario Verb. Campana*: & quamvis ad pacificandos eoſdem Eccleſiaſticos de hac re diſſidentes Joannes Papa XXII. ſanciverit, Regulares Mendicantes una tantùm Campana contentos eſſe debere, ut legitur in *Extravag. Unica. De Officio Cuſtod.* Nihilominùs conſuetudo univerſalis derogavit eidem Extravaganti, quia ferè omnes Religioſi Mendicantes, quamvis ſtrictioris vitæ (exceptis PP. Capuccinis) plures habent Campanas, ut ubique videmus; quam conſuetudinem non eſſe improbandam, dicunt Angelus Roccha *de Campanis tract.* 26. Durantes, & alii allegati à Barboſa *d. Voto* 102. *num* 62. *& num.* 74. *ac* 75. ubi advertit, quod ſi de præſenti Regulares vellent augere numerum Campanarum in ſuis Campanilibus, poſſent à vicinis, & ab aliis moleſtiam timentibus prohiberi; non obſtante prædicta conſuetudine, quæ licèt valeat in Campanis pluribus juxta ſolitum; non eſt extendenda ad majorem numerum; quia conſuetudo tantùm habet in potentia, ut eſt axioma apud Juriſtas, quantum habet in actu *l.* 1. *§. Julianus. ff. De itinere, actuque priv.* Menochius *de retinenda poſſ. remed.* 5. *num.* 57. Et quod Sacra Congregatio *de Epiſc. & Regular.* ſæpè prohibuerit Regularibus imponere in Turri Campanaria novam, & majorem Campanam, & jam impoſitam amoveri, ne turbaret Moniales vicinas, teſtatur Pignatellus *tom.* 5. *conſult.* 54. *num.* 7. videlicet *in una Auguſtinianor.* 21. *Januarii* 1642. & aliis vicibus; ea ratione quia immodi-
49 cus Campanarum ſonitus prohiberi poteſt, Alciatus *libr.* 8. *Parerg. capit.* 11. Gratian. *Diſcept. forenſ. cap.* 186. *num.* 16. *&* 18. Barboſa *d. lib.* 3. *Voto* 102. *num.* 85. quemadmodum expelli poteſt faber, & malleator, qui obſtrepens impedit, ne ſtudeat Doctor, vel Scholaris vicinus, Menochius *de Arbitrar. caſu* 237. Barboſa *d. Voto* 102 *num.* 82. 83. 84. ubi notat, de hac fabri ærarii importunitate intellexiſſe Apoſtolum, in illis verbis 1. *Cor.* 12. 7. *Datus eſt mihi ſtimulus carnis meę, Angelus Satanæ, ut me colaphizet.* Quæ verba explicat S. Io. Chry-
ſoſt. Homil. 26. in d. cap. 12. ſcribens. 50
Per Angelum Satanæ Alexandrum ærarium, Hymenęum, Philetum, ac denique omnes, qui fidei doctrinæ adverſabantur, &c. innuebat. Quamvis communiter Scripturiſtæ declarent vel de infirmitatibus corporis, vel de tentationibus impudicis, quas Satana ei ſuggerebat, ut videre eſt *in d.* 2. *Cor.* 12. 7. apud Tirinum, Cornelium à Lapide, & alios.

Quarta Concluſio. Pulſare Campa-
nas, inſpecto jure antiquo, ſpectabat ad 51
Sacerdotes, quia ſicut in veteri Teſtamento Deus præceperat, ut Sacerdotes filii Aaron tubis clangerent ad convocandam multitudinem; ita hic ritus ad Sacerdotes novi teſtamenti tranſivit, & apud illos diù in Eccleſia permanſit, deinde fuit oſtiariis injunctus; ut ſcribit Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic. d. lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 7. adducens exemplum S. Benedicti, qui *in Regula cap.* 47. hoc munus nuntiandi horam laudandi Deum Abbatibus imponit; & de eo ait Amalarius *lib.* 3. *cap.* 1. quod Sacerdotes hoc officium non debent fugere; & in Capitulari Caroli Magni *lib.* 6. *cap.* 168. ſtatuitur, ut Sacerdotes ſigna tangant horis Canonicis. Idcircò Ordo Romanus, & antiqua Ritualia, itemque *Concilium* 4. *Carthaginenſe* materiam Oſtiariatus in ſola clavium traditione conſtituunt, nulla habita mentione pulſationis Campanæ; quæ nunc adhi-
betur, dum oſtiarii ordinantur; quia 52
officium pulſandi Campanas juſtis motivis eſt translatum in oſtiarios, quos decet cotta indutos illud exercere, tanquam rem Sacram, & pertinentem ad munus ſui ordinis; prout decretum fuit *in Concilio Colonien. part.* 3. *cap.* 31. & *in Concil. Mediolanen.* S. Caroli, teſte Sarnellio *in Baſilicograph. d. cap.* 50. *num.* 27. & Magrio *in Hierolexic. d. Verb. Campana col.* 4. *in fin.* Sicut enim Oſtiarius aperiendo januas Eccleſiæ introducit fideles in illam, idem facit convocando ad divina officia populum pulſatione

Campanarum. Quod ſi quis petat, quomodo Eccleſia, quæ uſque ad Concilium IV. Carthaginenſe, & aliquibus ſæculis ſubſequentibus pro materia oſtiariatus adhibebat ſolam traditionem clavium, potuerit hanc mutationem
53 poſtea facere, addendo traditionem tintinnabuli, vel funis Campanarum? Reſpondetur, Chriſtum Dominum in hoc Ordinis Sacramento non ad omnes Ordines deſignaſſe ſpecificam materiã ſed eam tantùm in genere, quæ haberet poteſtatis illius ordinis ſignificationem; undè non eſt incongruum, quod Eccleſia poſſit vel aliam materiam priori addere, ut in oſtiariatu; vel etiam primam mutare, & aliam magis expreſſivam ſubſtituere, ut differit Emin. Card. de Lauræa *de Sacramento Ordinis;* nempè *in 4. ſent. tom. 4. diſp. 5. art. 2. num.* 48. *&* 49.

Quo verò ad modum, & tempus pulſandi Campanas, uſus uniuſcujuſque Eccleſiæ eſt ſervandus; non enim in
54 jure habetur prohibitio, ſeu limitatio, niſi in duobus caſibus; primus eſt tempore Interdicti, in quo prohibitum eſt ſonare Campanas. Covaruvias *in cap. Alma Mater part.* 2. §. 4. *num.* 5. *Verſ.* 13. *Sayrus de Centuris lib.* 5. *cap.* 5. & Suarez *eod. tractatu tom.* 5. *diſp.* 34. *ſect.* 1. *à num.* 15. niſi ad ſalutationem Angelicam in mane, meridie, & ſero, ut notat Angelus Roccha *de Campanis cap.* 25. *pag.* 151. & Barboſa *d. lib.* 3. *Voto* 102. *num.* 34. *&* 35. ex doctrina ejuſdem Suarezii, qui *d. ſect.* 1. tenet, pulſationem Campanarum vetitam eſſe in ſignis inſtitutis ad convocandum populum ad divina officia; non etiam in aliis, qualia ſunt pulſatio horarum; monitio ad la-
55 boreria, ad judicia, & his ſimilia. Alter caſus eſt in Sabbato Sancto; in quo nulli licet pulſare Campanas ante illas Eccleſiæ Cathedralis in Civitate; vel Matricis in pagis, & Villis, ex *Concilio Lateranenſi* (ſub Leone X. celebrato anno 1513.) *ſeſſ.* 11. in quo fuit ſtatutum: Quod *tàm ipſi Fratres* (Regulares) *quàm ipſi Clerici Seculares, etiam ſuper hoc Apoſtolicæ Sedis privilegio muniti, die Sabbati Sancti majoris hebdomadæ, antequam Campana Cathedralis, ſeu Matricis Eccleſiæ pulſaverit, Campanas in Eccleſiis ſuis pulſare minimè poſſint. Contrafacientes pœnam centum ducatorum incurrant.* Et juxta hoc decretum pluries reſpondit Sacra Rituum Congregatio, referente Barboſa *in Deciſ. Apoſtol collect.* 82. *num.* 3. & de eo tractant Frances *de Eccl. Cathedr. cap.* 24. *num.* 181. & Pignatellus *tom.* 9. *conſult.* 108. *num.* 8. & concordat Rubrica Cæremonialis Epiſcopor. ſub Clemente VIII. publicati, ubi *lib.* 2. *cap.* 27. dicitur de Sabbato Sancto: *Cantatur Gloria in excelſis, pulſanturque Campanæ, & Organum: debentque moneri Eccleſiæ Civitatis, ne pulſent Campanas, niſi audito Signo Campanarum Eccleſiæ Cathedralis.* Quæ quidem Verba habent vim 56
legis, ut ait Rota *in Calaguritana Juris pulſandi Campanas* 11. *Martii* 1619. coram Dunozetto, quam ponit Tamburinus *de Jure Abbatum tom.* 3. *Deciſ.* 37. in qua advertitur; per illam non tolli conſuetudinem immemorabilem contrariam; qua ſtante poſſent aliæ Eccleſiæ inferiores pulſare ſuas Campanas in Sabbato Sancto ante illas Eccleſiæ Cathedralis, vel Matricis. Sed tota difficultas conſiſtit in probanda conſuetudine immemorabili, quæ debet fieri cum omnibus requiſitis poſitis in Gloſſa *in cap.* 1. *De Præſcript. in* 6. quibus concurrentibus, juſtificataque conſuetudine immemorabili, liberum erit pulſare Campanas in Sabbato Sancto; ut decidit Rota coram Merlino *in eadem cauſa die* 29. *Aprilis* 1624. quæ apud Tamburinum *d. tom.* 3. *eſt Deciſ.* 38.

His caſibus exceptis quælibet Eccleſia poteſt pro libito Campanas pulſare; neque ab alia poteſt impediri; nam ridicula æſtimata fuit lis illa olim mota
in Curia Romana, quæ diu viguit in- 57
ter Fratres Humiliatos, ac alios Monachos cum multis expenſis; ſcilicet quis primò deberet pulſare Campanas ad matutinum? In qua finaliter terminatum fuit, quod qui primò ſurgeret, primò pulſaret; ut referunt Albericus in *Dictionar. Verb Campana.* Et Barboſa *d. lib.* 3. *Vot.* 102. *num.* 60.

Tandem ne aliquid, quod legaliter
dici poteſt de Campanis, omittamus: 58
Quinta ſit concluſio, expenſas pro emẽdis,

dis, & reficiendis Campanis, ubi non ſint reditus annui pro fabrica, eſſe faciendas juxta ſolitum; & ad præſcriptam conſuetudinem; qua non extante dicendum eſt in puncto Juris, Parochum teneri ad emptionem, & refectionem unius tantùm Campanę. Surdus *conſ.62.num.5.* Genuenſis *in Practicabil. Eccleſ. quæſt.249.num.6.* & Tondut *Reſol. benefic. part.3. cap.133. num.4. & 5.* ea ratione, quia unica Campana ſufficit Parochis, & Clericis, ut munus ſuum adimpleant in convocando populo ad divina; immò teſtatur Caſalius *de Veter. Sacr. Chriſt. Ritib. d. cap.43. verſ. Et Ven. Beda pag.191.* ſe vidiſſe, & obſervaſſe, quod in Regno Angliæ, & in Hollandia una tantùm Campana habetur in qualibet Parochia, & non plures. Idcircò, quia pluralitas Campanarum principaliter concernit utilitatem Parochianorum; quarum ſonitu fugantur tempeſtates, & terrentur dęmones, illas excitantes, refectio ipſarum Campanarum, unâ exceptâ, de Jure ſpectat ad populum; prout etiam ſolutio Salarii, quod datur viro deputato ad pulſandas Campanas; ut doctè advertit idem Tondut *d.part.3.cap.133. num 1.*

Ultima concluſio legalis eſt; quod
59 in Oratoriis privatis, exiſtentibus vel in domibus laicorum, vel in Granciis, aut Conventibus Regularium, non poſſunt erigi Campanilia cum Campanis; quia hoc eſt per expreſſum in Jure canonico prohibitum per textum *in cap. Patentibus* 10. & ibi Barboſa & alii *de Privileg.* Lezana *in Summa tom.6. Ad Privileg. Carmelitarum. num.185.* Diana *part. 6. tract.1. reſol.1.* Quæ in coordinato eſt *tom.9. tract.1. reſol.6.* Nicolius *in Lucubrationib. Canon. lib.5. tit.33. ſub num.7. ampl. 3.* Biſſus *in Hierurgia com.1. verb. Campana* §.5. & Tondut *Reſol. beneſ. part.1. cap.25. num.14.* Et hujus prohibitionis evidens eſt ratio; ſiquidem inventę ſunt Turres ſacrę, & in eis ſunt poſitę Campanę ad effectum convocandi populum ad divina officia, & ad Sacroſanctum Miſſę Sacrificium audiendum. Sed hęc convocatio ad oratoria privata non eſt licita; quia in illis neque divina Officia, neque Sacroſanctum Sacrificium Miſſæ celebratur, niſi aliquando ex Privilegio Apoſtolico pro perſonis nobilibus tantum, aut Religioſis commorantibus in iiſdem domibus, ſeu granciis, in quibus ſunt ipſa Oratoria privata. Igitur Campanę non ſunt in eis ponendæ, ſeu erigendæ; quod adeò prohibitum cenſeri debet, ut neque Epiſcopus poſſit dare licentiam pro ipſis Campanis in Oratorio privato ad publicam pulſationem erigendis; cum Epiſcopus non valeat agere contra Sacros Canones, ut docent Barboſa *de Epiſc. allegat.33. num.16. & ſeqq.* Jordanus *tom. 2. lib.9. tit.1. num.68.* Et Fagnanus *in cap. Canonum ſtatuta num.121. De Conſtitut.* nec non *in cap. Dilectus. à num.2. uſque ad num.22. De Temporib. Ordinat.*

Quo ad Quartum caput Deciſionis hujus, in quo de Campanis ſupernaturaliter eſt agendum; lubet referre plura exempla virtutum ſupernaturalium, quæ prodiere, & in diem prodeunt ex Campanarum benedictarum ſonitu.
Primò pulſatio Campanarum terret 60
dęmones, & eos in fugam convertit. Lepida eſt hiſtoria, quam ex Petro Abbate Cluniacenſe refert Delrius *Diſquiſit. Magic. lib.6. cap.2. ſect.3. in fine.* nec non Guaccius *in Compendio Maleficar. lib.3. tit. De Sonitu Campanar.* diabolum tentaſſe, novitium, ut diſcederet à Monaſterio, & ſecum abiret; cumque multis blanditiis ad fugam hortaretur, Superior Monaſterii Campanulam pulſavit; cujus ſono perterritus diabolus cucurrit, ut ſe abſconderet, & in latrinas proximas ſe conjecit. Subdit autem Delrius ubi ſupra: *Quotidiè fatentur maleficę; ſi, quando à dęmone ad conventus feruntur, ſignum campanę audiatur; confeſtim dęmones ipſarum bajulos ſpurcum onus in ſolum deiicere, & fuga trepidos dilabi.* In hujus rei confirmationem narrat *lib.2. quæſt.16. Verſ. Probatur etiam pag.130.* ex Paulo Grillando *lib.2. de Sortileg. q.7.* Anno 1524. mulierem maleficam, nomine Lucretiam, dum ex congregatione ludorum à dęmone deportaretur domum, audito Campanę pulſu, ſtatim à prædicto vectore projectam, & relictam fuiſſe propè fluvium

vium in agro ſpinis obſito; ubi facto mane reperta fuit nuda à juvene indè
61 transeunte. Secundò pulſatio Campanarum impedit ingruentes tempeſtates, fugatque & aliò depellit. Teſtimonia plura habentur de hoc ſupernaturali virtute Campanarum relata à Scriptoribus Eccleſiaſticis, & cumulata per Bagattam *de Admirandis Orbis Chriſtian. tom.1. lib.3. cap.2. Append.1.* inter quæ notantur Campanæ B. Raymundi Abbatis Titerii; S. Dominici Abbatis juxta Soram; S. Genoveſæ Pariſiis; S. Petri Cęleſtini Aquilę in Aprutio, B. Bennonis Miſnenſis Epiſcopi; S. Franciſci de Paula in Cęnobio Myſę transfretum Siciliæ; S. Turibii Limenſis Archiepiſcopi; & inter cęteras mirabiles ſunt Nolulæ duæ ſanctæ domus Lauretanæ, quæ in ea erant appenſæ, quando à Cęleſtibus Spiritibus illa Sacra Nazarethana ædicula fuit Lauretum portata, quoties enim oboritur tempeſtas; aut turbo cęlum miſcet horriſonis fragoribus, ſtatim ac ab æditituis pulſarentur, illicò nimbos compeſcunt; & undique ſerenat aer. Tertiò Campanæ de
62 per ſe ſæpè ſonuerunt, nullo hominum eas trahente, ut ſervi Dei honorarentur; quod conſtat exemplis relatis ab eodem Bagatta *d. tom.1. lib.5. cap.4.* § 2. inter quæ illud ex Ughellio *in Italia Sacra tom.4.* quod ingrediente Romam, ad ſacrorum liminum viſitationem, S. Columbano Abbate, tempore S. Gregorii Magni, omnes Campanæ Eccleſiarum Romæ, nemine tangente ſonaverunt. Idem prodigium ex Torello *in Hiſt. Auguſtin. anno* 706. dum Sancta Pega Romam devotionis cauſa intraret. Quotieſcumque B. Gundiſalvus Abbas Monaſterium ſuum intrabat, ultrò pulſabant Campanæ; prout etiam quandocunque S. Bernardus Epiſcopus Viquenſis revertebatur in ſuum Epiſcopium; & de his plura apud Bagattam *d.* §.2. Quartò non ſolum Servis Dei viventibus honorem hunc Campanę, de ſe ſonantes impenderunt; ſed frequenter iiſdem defunctis: hinc in translatione corporum S. Martini Turonenſis Epiſcopi; S. Iſidori Agricolæ, S. Romualdi Abbatis, & plurium aliorum ſupernaturaliter viſæ ſunt Campanæ de per ſe ſonare, ut *d.* §.2. *à num.*3.9.10. *& ſeqq.* ex Hiſtoriis Eccleſiaſticis ipſe Bagatta demonſtrat. Quintò, ſed non minoris prodigii ſunt, quæ narrantur de Campana in conventu PP. Prædicatorum Salerni in Sicilia, quæ de ſe ſonat, cum brevi aliquis religioſus ibi eſt moriturus, ut narrat Maſinus *in Schola Chriſt. cap.*43. *pag.*396. & confirmat Antiſtes Sarnellius *in Baſilicograph. d. cap.*50. *num.*29. ſubdens, prædictam Campanam vocari Campanam S. Thomæ de Aquino. Similes ſonitus ſupernaturales, denunciantes proximum obitum Monialium, vel Abbatiſſæ haberi in Monaſterio Bodkenſi; & in alio Iſtrię, teſtatur idem Maſinus *ibidem*; atque Menochius in Storeis *part.*2. *centur.*6. *cap.*42. His ſimilia cumulat Bagatta *d. lib.*5. *cap.*4. *in Appendice*. *Et tom.*2. *lib.*6. *cap.*1. *Append.*1. *num.*15. *&* 16. Sextò ad implorandam opem orationum pro periclitantibus in mare, imminente naufragio, ſonat de per ſe Campana Collegialis Eccleſiæ S. Amatoris Chriſti diſcipuli, in Arce dicta S. Amatoris in Gallia; referente eodem Sarnellio *in Baſilicograph. d. cap.*50. *num.*30. & Ma- 63
grio *in Hierolex. verb. Campana. col.*5. *in fine*; ubi ſubdit, quod in dicta Arce cuſtoditur, & conſervatur famoſus enſis Orlandi, appellatus *Durlindana*. Scribit quoque Leonardus Vairus *lib.*2. *de Faſcino*, *cap.*14. quem refert Menochius *in Stor. centur.*6. *cap.*42. quod in Hiſpania *in Celtiberiæ oppido vililla Campana eſt, quam vocant incolæ Campanam miraculorum, hæc per aliquot menſes priuſquam Reſpublica Chriſtiana aliquid adverſi patiatur, ex ſe ipſa, nemine pulſante, ſonare ſolet.* quod ex aliis auctoribus indicat etiam Magrius *d. verb. Campana col.*5. & Barboſa *d. lib.*3. *Voto* 102. *num.* 27. nec non Bagatta *d. tom* 1 *lib.*5. *cap.*4. *in Appendice num.*7. ubi de eadem Campana ſubdit, quod de ſe ſola *inſonuit anno* 1527. *cum acciderit direptio, ſeu depopulatio Romæ tempore Clementis VII. Sic antequam in eodem Regno Cæſarauguſtano anno* 1564. *ſuboriretur vebementiſſima peſtilentia. Itidem ea inſonante anno* 1601. 13. *Junii uſque ad* 30. *diem ejuſdem menſis, inter-*

interpolatis temporibus, varii eventus in diverſis mundi partibus evenere. Item ſonum ſpontè edidit pridiè, quàm capti eſſent Aragoniæ Reges; & iterum ſonavit quo tempore compoſito Mediolani fœdere, Aragonius in libertatem eſt reſtitutus. Diciturque tandem inſonuiſſe hæc campana proprio motu, dum Carolus V. Imperator, & Regina Anna uxor filii ejus Philippi mortem objerunt. Plura de his apud eumdem Auctorem.

Corollarii loco non eſt omittenda
64 notitia duarum Campanarum immenſæ, ut ita dicam, molis, ac magnitudinis. Una eſt, quæ à P. Athanaſio Kirchero *in ſua Muſurgia fol. 522.* vocatur *omnium Campanarum Regina*, ſcilicet Campana *Erfordienſis*, quam etiam dicit, *non ſolum Germaniæ, ſed totius mundi maximam*. (Eſt autem *Erfordia*, vulgò *Erfurd* urbs ampla, & munita Germaniæ ad fluvium Seram, olim ſui penè juris, ſed ab Electore Moguntino vindicata, ipſi ſubeſt ab anno 1664.) In hac itaque urbe eſt prędicta maxima Campana ærea, cujus altitudo eſt octo cubitorum; Diameter ſeptem; Peripheria cubitorum viginti ſex. Craſſities digitorum ſex cum dimidio; pondus autem librarum vigintiquinque millium quadringentarum.

Altera eſt Campana plus quàm maxima *Pekinenſis*. (*Peking*, ſeu *Pechinum*, aut *Pequinum*, eſt urbs ampliſſima, Imperii Sinarum caput, innumeris referta incolis, quæ nunc ſubeſt dominio Tartarorum) De hac Campana extat Epiſtola *P. Ferdinandi Verbiſt ex Pequino ad P. Gruberum* data *in Siganfù anno 1663.* & impreſſa *in China illuſtrata* (erudito ſcilicet libro ejuſdem P. Athanaſii Kircherii, typis publicato Amſtelodami anno 1667. cum figuris plurimis hominum, litterarum, veſtium, & aliarum, multiplicium rerum Sinenſium) in quo *part. 5. in fine pagina 224.* ponuntur effigies utriuſque Campanæ *Erfordienſis*, & *Pekinenſis*. Hęc autem ſuperat in magnitudine *Erfordienſem*, quamvis ab illa ſuperetur in pulchritudine. Itaque Campanæ *Pekinenſis* pondus eſt librarum centum vigintimillium. Ejus altitudo eſt duodecim cubitorum. Diameter orificii, ſivè baſis decem cubitorum. Groſſities corporis campanæ novem digitorum. Peripheria exterior trigintanovem cubitorum. Cubitus autem Sinicus dividitur in decem digitos, quorum novem æquivalent pedi noſtro geometrico; adeòut prædicta Campana in altitudine ſit ultra treſdecim pedes noſtrates cum dimidio. Quàm utilis, & delectabilis eſt Lectio Hiſtoriarum! Et hęc ſufficiant de Campanis, & Campanilibus pro ornatu Eccleſiarum, & pro convocandis fidelibus ad Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium.

DECISIO XLVI.

ARGUMENTUM.

Quia non licet Sacrificium Miſſæ peragere in Eccleſia profanata, violata, ſeu polluta; agitur de Eccleſiarum profanatione, violatione, & pollutione. Docetur, quid ſit Pollutio Eccleſiæ? Quæ loca ſint pollutionis capacia? Quæ actiones Eccleſiam polluant? Et latè diſſeritur de homicidio facto in Eccleſia, de effuſione ſanguinis, & ſeminis humani, & de ſepultura infidelium, atque excommunicatorum. Declarantur effectus pollutionis, & quæ functiones ſint prohibitæ in Eccleſia polluta? Reconciliare Eccleſias pollutas quis poſſit? Quidquid diſputant DD. de Eccleſiis pollutis, hìc precenſetur; additis hiſtoriis, & eruditionibus multis.

SUMMARIUM.

1 *Miſſæ Sacrificium non offerendum in Eccleſia violata.*
2 *Eccleſia quot modis violetur?*
3 *Profanatio Eccleſiæ quæ, & quotuplex ſit?*
4 *Excommunicatio Papæ reſervata con-*

contra fractores Eccleſiarum.
5 Sententiæ in Eccleſia dari non poſſunt.
6 Actiones quæ licitè fiant in Eccleſia, & quæ non?
7 Congregationes, & Capitula artificum non ſunt faciendæ in Eccleſia.
8 Ludi theatrales, & ſaltationes in Eccleſia prohibitæ.
9 Profanare Eccleſias quando liceat?
10 Præpoſituræ SS. Trinitatis de Padua quando diruta Eccleſia.
11 Villæ Turris, & Alticherii Rectores cur exigant annuam Penſionem Duc.24. à Præpoſitura SS.Trinitatis?
12 Moniales Eremitæ de Padua translatæ de Pontecurvo ad locum in Vantio.
13 Eccleſiæ profanatæ ligna, & lapides cui applicandi?
14 Execratio Eccleſiæ quid ſit? & quomodo fiat?
15 Benedictionis Eccleſiæ, & Conſecrationis differentia.
16 Pollutione quomodo profanetur Eccleſia?
17 Pollutio Eccleſiæ quid ſit?
18 Macula moralis cur appelletur Pollutio Eccleſiæ?
19 Oratoria privata num pollui poſſint? & num.34.
20 Publica injurioſa actio polluit Eccleſiam, non occulta.
21 Publicum quid dicitur ſex modis.
22 Publicum fit tripliciter.
23 Notorium quid ſit? & Quotuplex?
24 Notorium quot perſonarum notitiam requirat?
25 Manifeſtum quid ſit?
26 Famoſum quid ſit?
27 Occulta quando dicatur pollutio Eccleſiæ?
28 Pollutio Eccleſiæ à quo Jure ſit introducta?
29 Tabernaculum, & Templum Hebræorum quoties pollutum?
30 Effectus pollutionis loci Sacri qui ſint?
31 Differentia inter Cenſuras, & Pollutionem Eccleſiæ.
32 Loca Sacra capacia pollutionis quæ, & quot ſint?
33 Cemeterium quando polluatur ex pollutione Eccleſiæ?
34 Oratoria etſi privata, in quibus litatur, ſunt capacia pollutionis.
35 Pollutio Eccleſiæ an ſit, ſi fiat in capellis, aliiſvè locis contiguis, & unitis Eccleſiæ?
36 Sacriſtia polluta, an polluatur Eccleſia?
37 Pollutionis lex an ſit odioſa, vel favorabilis?
38 Lex pœnalis quando latè interpretetur? Et dicatur favorabilis?
39 Euchariſtia olim ſervabatur in Sacriſtia.
40 Paſtophorium quid ſit?
41 Sacriſtia eſt locus Sacer, & pars integralis Eccleſiæ; capax pollutionis Eccleſiaſticæ.
42 Pollutio Eccleſiæ ex quibus actionibus fiat?
43 Publicitas requiritur actionum pollutivarum loci Sacri.
44 Homicidium quoquomodo commiſſum in Eccleſia eam polluit.
45 Gloſſę opinio pręfertur opinioni aliorum Doctorum.
46 Vulnus illatum extra Eccleſiam vel in oſtio Eccleſiæ an polluat illam?
47 Homicidium inculpabile non polluit Eccleſiam.
48 Dubius pollutionis Eccleſiæ caſus decidendus arbitrio Epiſcopi.
49 Homicidium cum moderamine inculpatæ tutelæ in Eccleſia an eam polluat?
50 Homicidium in Eccleſia ex ſententia Iudicis illam violat.
51 Homicidium in Eccleſia ad defenſum bonorum, vel honoris utrùm illam pollunt.
52 Occiſio Martyris in Ecleſia eam polluit.
53 Sanguinis modica effuſio in Eccleſia an cauſet pollutionem?
54 Sanguis è naſo percuſſo an polluat Eccleſiam?
55 Semen humanum effuſum in Eccleſia quando eam polluat?
56 Copula carnalis prohibita in Templis etiam ab infidelibus.

57 *Coitum exercentium in Eccleſia punitorum à Deo exempla.*
58 *Sepultura infidelis, aut excommunicati in Eccleſia eam polluit;*
59 *Puer non baptizatus è parentibus Chriſtianis ſepultus in Eccleſia an illam polluat?*
60 *Excommunicatorum cadavera divinitùs ejecta è ſepulturis.*
61 *Eccleſia conſecrata ab Epiſcopo hæretico an ſit polluta?*
62 *Miſſa non poteſt celebrari in Eccleſia polluta.*
63 *Horæ Canonicę non recitantur in Eccleſia violata; neque Sacramenta adminiſtrantur, excepto baptiſmo, Pęnitentia, & Viatico.*
64 *Proceſſiones, benedictiones, aliævè publicę functiones an in Eccleſia polluta ſint faciendæ?*
65 *Sepeliendi non ſunt fideles in Eccleſia, pollutione ejus durante. Et nùm clerici, & religioſi?*
66 *Pollutionem Eccleſiæ non ſervantes quas pęnas incurrant?*
67 *Reconciliatio Eccleſiæ tollit pollutionem ejus. Et à quo facienda?*
68 *Regulares an reconciliare poſſint ſuas Eccleſias pollutas?*
69 *Reconciliatio Eccleſiæ pollutæ an omitti poſſit juſſu Epiſcopi?*
70 *Reconciliata an ſit Eccleſia polluta, ſi in ea quis celebraverit Miſſam?*
71 *Cęmeterii reconciliatio ſemper committi poteſt ſimplici Sacerdoti.*
72 *Procuratio an debeatur Epiſcopo reconcilianti Eccleſiam pollutam?*

1 QUoniam prohibitum eſt à Sacris Canonibus, ſi violetur Eccleſia, in ea Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium celebrare. *cap. Eccleſiam. 1. & 2. de conſecrat. diſt. 1. cap. Is, qui. De ſentent. excommunic. in 6.* Violatione enim ſequuta, organa divinæ laudis ſuſpenduntur, ut dicitur *in cap. fin. De conſecrat. Eccl. vel Alt.* Et officia Divina ante reconciliationem non ſunt in ipſa perſolvenda. *cap. Tuarum. De Privilegiis.* Neque corpora fidelium ibidem ſepelienda. *Cap. Unic. De conſecrat. Eccl. vel Altar.* Idcircò antequam ad ulteriora procedamus, agendum eſt de Eccleſiæ violatione; & ſex circa illam ſunt examinanda.

1. Quibus modis violetur Eccleſia?
2. Quid ſit Pollutio Eccleſiæ?
3. Quæ loca ſacra ſint capacia pollutionis?
4. Quibus actionibus polluatur Eccleſia.
5. Qui ſint effectus hujus pollutionis?
6. Quibus remediis pollutio Eccleſię tollatur?

Quoad Primum. Pluribus modis Eccleſia poteſt violari, ſed potiſſimùm 2
tribus, Profanatione, Execratione, & Pollutione. Profanatio eſt duplex, una à Jure prohibita; altera permiſſa.
Prohibita Eccleſiæ profanatio eſt, quæ 3
fit per quamcunque actionem loco Sacro injurioſam; & ipſius Dei, qui in eo loco, tanquam in propria domo, dicitur habitare, offenſivam. Hujuſmodi ſunt furta cum fractura murorum, vel januæ, & incendia; contra quorum auctores lata eſt excommunicatio Summo Pontifici reſervata. *cap. Tua nos.* 4
ubi Gloſſa. *Verb. Publicati. De Sentent. excommunic.* nec non actus irreverentiales, quales ſunt indecentes, vel mundanæ confabulationes, negotiationes, actus forenſes; & conſimiles; qui omnes prohibiti ſunt fieri in Eccleſia. *cap. 1. & cap. Cum Eccleſia. De Immunitate Eccl.* Sperellus *Deciſ. 51. per totam.* adeòut ſententia Judicis laici prolata in Eccleſia ſit ipſo Jure nulla. *cap. Decet. § fin. De Immunit. Eccl.* Quod ſi eſſet 5
criminalis, & in cauſa ſanguinis, Judex incurreret in excommunicationem. *d. cap. Cum Eccleſia. eod. tit.* Barboſa *de Jure Eccl. Univerſ. lib. 2. cap. 3. num. 10.* ubi advertit, quod è contra actus volontariæ juriſdictionis, & alii, 6
qui ſunt de re ſpirituali, vel Eccleſiaſtica, poſſunt haberi in Eccleſia, ut diſputationes Theologicæ, & Litterariæ, Doctoratus, & ſimiles. Sylveſt. *Verb. Immunitas. 1. num. 3.* At qui concernunt res profanas, vel laicales, non ſunt liciti, quales ſunt conſilia, ſeu capitula confratrum, vel artificum laicorum, qui in Eccleſiis ſe congregant, pro electione officialium, aut compu- 7

tis faciendis. Abb. *in d. cap. Cum Eccle-*
7 *ſia num.*10. Sperell. *d. Deciſ.*51. *num.*20. *&* 21. Quod malè ſervatur hìc Patazaii, prçcipuè in Eccleſia S. Rocchi, ad quam tanquàm vicinam plateis ſolent ſe reducere confratriæ artificum pro terminatione ſuorum negotiorum, non ſine gravi irreverentia loci ſacri, ob ſtrepitus, & contentiones, quas inter ſe habent, contra textum *in cap. Decet. De Immunit. Eccl. in 6.* ubi Gloſſa notat, actus prædictos in Eccleſia habentes mortaliter peccare; quod eò magis procedit, attenta Bulla B. Pii Quinti Incipien. *Cum primum. &c. Calendis Aprilis* 1566. circa reverentiam Eccleſiis prçſtandam; cujus tenorem exſcribit Barboſa *d. lib.*2. *cap.*3. *num.*36. Idcircò etiam ludi theatrales, monſtra larvarum, ludricæ feſtivitates, chori ſæcularium, muſicæ cantiones profanę, & ſaltationes omninò vetitæ cenſentur in locis
8 ſacris. *cap. Cantantes*, 92. *diſt. cap. Cum decorum. De Vit. & honeſt. cleric.* S. Thomas 2.2. *q.*91. *art.*2. Barboſa *d. cap.*3. *num.*16. referens ex approbatis auctoribus, quod olim accidit in Saxonia nonnullis ſaltatoribus in Eccleſia S. Magni; qui in pęnam ſuæ irreverentię non potuerunt abſtinere in Saltatione per integrum annum, & coacti fuerunt abſque cibo, & ſomno jugiter per annum ſaltare. His igitur actibus in Eccleſia commiſſis, ipſa dicitur profanari, & violari; non ita tamen, ut iis remotis, & ablegatis, non liceat, celebrare Miſſam, vel officia Divina; ut benè notat Paſſerinus *de Pollutione Eccleſię diſp.*1. *cap.*3.

Profanatio Eccleſiarum permiſſa eſt,
9 quando dirutę ſunt; & ob nimiam egeſtatem nullus eſt, qui velit, aut poſſit, illas reſtaurare; in hoc enim caſu conceſſum eſt Epiſcopis à Concilio Tridentino *ſeſſ.*21. *de ref. cap.*7. eas deſtruere, locum ſacrum profanare, & ad uſus profanos, non ſordidos, erecta tamen ibi Cruce, convertere. Et quod ſtatutum eſt ob egeſtatem, locum habet ob aliam publicam cauſam; qualis fuit anno 1509. in quo obſidente Maximiliano Primo Imperatore hanc Patavinam urbem octoginta millibus militum, Venetus Senatus pro tantæ Urbis defenſione juſſit omnia ædificia extra męnia demoliri ad unius milliarii latitudinem, cumque extra portam Caudę longæ eſſet Eccleſia Purochialis
meę Præpoſituræ, tituli Sanctiſſimę 10
Trinitatis, diruta remanſit, & fundus ejus nunc aratorius eſt penes columnam cum Cruce ibi erectam; tituluſque, & jura ejuſdem Prępoſituræ translatus fuit in Eccleſiam S. Jacobi;
aſſignata per Summum Pontificem 11
perpetua annua Penſione Ducatorum Venetorum vigintiquatuor ex reditibus Præpoſituræ tum Archipresbytero Villæ Turris, tùm Parocho Alticherii, pro regimine animarum degentium extra guaſtum Civitatis, & eorum Eccleſiis Parochialibus reſpectivè ſuppoſitarum, & annexarum; ut conſtat ex hiſtoria Portenarii *De felicitate Paduæ lib.*3. 3. *cap.*4. *& lib.*9. *cap.*22. *pag.*438. & aliis publicis ſcripturis. Porrò etiam publica cauſa ceſſante, & extra caſum vetuſtatis permiſſum eſt Epiſcopis ob aliquod juſtum motivum locum Sacrum profanare, & Eccleſiam demoliri, ut differit Emin. Card. de Luca *in Annotat. ad Concil. Trid. diſcurſ.* 17. *num.*3.
quod practicatum fuit hìc Patavii pau- 12
cis ab hinc annis in translatione Monialium Eremitarum ad novum Monaſterium in Vantio de anguſta, & infelici domn, quam habitabant in contracta Pontis Curvi; ubi Eccleſia, quam officiabant, diruta, & deſtructa fuit, ipſaque domus cum loco, ubi erat Eccleſia, ſæcularibus perſonis vendita. Sed utrùm in caſu demolitionis Eccleſię, cęmenta, & lapides ejus adhiberi poſ-
ſint pro profanis ædificiis? De Jure eſt 13
negativè reſpondendum per *tex. in cap. Ligna. De Conſecr. diſt.*1. *& cap. Ad hęc. De Religioſ. domib.* Navarrus *De Spoliis Cleric.* §.18. *in fin.* quamvis & hoc malè in praxi ſervari affirmet. Facta autem hac profanatione Eccleſiæ per ejus deſtructionem, extra dubium remanet, quod in eodem loco Miſſæ Sacrificium celebrari non poſſit; neque locus ille gaudeat immunitate. Barboſa *d. lib.*2. *cap.*3. *num.*62. Diana Coordinatus *tom.* 9 *tract.*1. *reſol.*6. *numero* 8. quæ in veteri

teri eſt *part.6. tract.1. reſol. 1.*

Execratione profanatur Eccleſia;
14 quando ipſa prius fuerat conſecrata, deindè ejus muri vel caſu, vel violentia hominum deſtruuntur; aut vetuſtate decruſtantur; cum enim conſecratio Eccleſiæ inhęreat parietum cruſtæ interiori; in qua fiunt unctiones, & Cruces, ut docuimus ſupra *Deciſ.XLI. num.26.* ſi hæc cruſta parietalis pereat, etiam conſecratio tollitur, & Eccleſia ipſa execrata dicitur, & profanata. Azor. *tom. 2. lib. 9. cap. 7. q. 3.* Paſſerin. *de Pollut. Eccl. d. diſp.1. cap.4.* ubi *num.4.* benè advertit, quod licèt execratio hujuſmodi auferat conſecrationem Eccleſiæ; ita ut opus ſit, iterum illam conſecrare, nihilominus non eſt prohibitum in execrata Eccleſia celebrare, ſi Altaria intacta, & firma conſiſtant; ſiquidem Eccleſię execratio non profanat Altaria, ut etiam docuit Abbas *in cap. Propoſuiſti num. ult. De Conſecrat. Eccl. vel Altaris.* Layman. *lib.5. tract.5. cap.5. num.17.* & Jordanus *tom.1. lib.5. tit.12. num.1. & 2.* Quod ſi Eccleſia à principio conſecrata non fuerit, ſed ſolummodò benedicta, per dejectionem parietum, aut eorum decruſtationem, non tollitur benedictio; & ratio eſt,
15 quia benedictio inhæret ſolo. Suarez. *in 3.p. tom.3. diſp 81. ſect.4. caſu 6.* Paſſerinus alios allegans *d. diſp.1. cap.4. num. 2.* & ideò benedictio ſemper durat; & quamvis Eccleſia per violentiam, aut injuriam hominum circa parietes, ſolumvè profanetur, aut deturpetur; (ut factum fuit à Maxentio Imperatore, qui in Eccleſiam, quam S. Marcellus in beatæ Lucinæ ædibus dedicaverat, catabuli beſtias transferri juſſit, & ibi ab eodem S. Marcello cuſtodiri, ut *in Brev. Rom. die 16. Januar.*) litare tamen, & Divina perſolvere non eſt prohibitum.

Pollutione autem profanatur Eccle-
16 ſia, quando in ea injurioſè effunditur aut ſanguis, aut ſemen humanum; vel inferuntur cadavera infidelium, ut infra explicabimus; quia cum hæ actiones materialiter ſumptæ deturpent, & maculent locum, ſuper quo cadunt; ita moraliter conſideratæ dicuntur habere vim polluendi, maculandi, & deturpandi ſanctitatem loci ſacri; quamvis enim Eccleſia, quæ benedicta, & ſanctificata eſt, coinquinari verè, & propriè non poſſit. *cnp. fin. 15. q. ult. cap. Quod quidam 1. q.1. & cap. Veſtra. De Cohabit. Cleric. & mul.* nihilominus per quamdam metaphoram dicitur pollui, coinquinari, & deturpari; propter abominationem, ac horrorem reſultantem ex illa turpi, & injurioſa actione, commiſſa in loco Sacro; quæ cauſat terrorem in humanis mentibus, ut differit Gloſſa *in cap. Unico verb. Pollui. De Conſecr. Eccl. vel Altar. in 6.* Barboſa *de Epiſc. allegat.28. num.20.* & Paſſerinus *d. diſp.1. cap.7. per totum.*

Quo ad Secundum. Pollutio Eccle- 17
ſiæ eſt *Macula moralis, qua locus Sacer ex publicis actionibus ibi Eccleſiaſtico jure peculiariter vetitis, ita quodammodo afficitur, ut ibidem jure ipſo Divinorum celebratio, & fidelium ſepultura, ante reconciliationem, interdicantur; nulla tamen eodem jure lata pœna in tranſgreſſores.* Petr. Franc. Paſſerinus *de Pollut. Eccl. diſp. 1. cap.2. num.4.* Singula definitionis verba ſunt breviter explicanda. Dicitur *Macula* tanquam genus; nam maculæ appellatione comprehenditur omnis deturpatio, & coinquinatio, potiſſimùm quæ fit in anima per peccatum, quod ab effectu *macula* à Theologis nuncupa- 18
tur. Beccanus *de Peccatis q.1. cap.7. n. 1.* nam peccatum maculam facit in anima, deturpando ejus pulchritudinem, quæ conſiſtit in juſtitia, & ſanctitate. Verùm quia Eccleſiæ ſanctitas, & pulchritudo intrinſeca, & eſſentialis non eſt capax maculæ, à qua inquinetur phyſicè, & realiter; ideò additur in definitione ly *Moralis*, ad denotandum, quod per pollutionem maculatur, & coinquinatur Eccleſia, & locus Sacer moraliter tantùm, vel per relationem ad maculam, & coinquinationem, quam contrahit ille, qui actionibus peccaminoſis, & turpibus polluit Eccleſiam, vel per opinionem hominum, quibus videtur, maculam ejuſdem peccatoris infixam remanere in loco Sacro; vel melius, quia deturpatur pulchritudo loci Sacri poſita in ſummo reſpe-

ctu, & reverentia ob exercitium Sacramentorum, Sacrificii, & divinarum laudum, quod habetur in ipſo; undè factum eſt, quod ſicut macula peccati dicitur tolli ab anima per aquã vel baptiſmi, vel lacrymarum in pœnitentia, juxta illud; *Aſperges me Domine hyſſopo, & mundabor. Pſal. 50. 9.* ita macula pollutionis Eccleſiæ auferatur per ablutionem cum aqua benedicta, ut infra demonſtrabimus. Dicitur
19 in definitione *Quæ locus Sacer*, ut ſciamus; Oratoria privata, exiſtentia in domibus laicorum, vel ædificata in viis publicis non eſſe pollutionis capacia, quia loca ſacra non ſunt. Gavantus *in Manual. Verb. Eccleſię reconciliatio*. *n.16.* Paſſerin. *diſp.2. cap.5. num.3. 4. ac 5.* qui loquitur etiam de Oratoriis privatis, in quibus ex Indulto Apoſtolico Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium celebratur; ait, enim, quia ipſa Oratoria ab Epiſcopo viſitantur, ſed non benedicuntur, ideò ceſſante benedictione non cenſentur loca Sacra; & non ſunt capacia pollutionis. Porrò huic doctrinæ ego non acquieſco; licèt enim ab ab Epiſcopis talia Oratoria non benedicantur; ſunt tamen benedicenda, ut notavimus ſupra *Deciſ. XLII. num.83.* ex Caſtaldo *lib.2. ſect.11. cap.6. num.4.* & eſto quod dicta benedictio deficiat, ſufficit, immò prævalet, Divini oblatio Sacrificii, quæ ſanctificat locum ipſum; ſaltem donec, & uſquequò ibi ſervetur Altare, & duret Privilegium Pontificium in eo celebrandi Miſſam; quare mihi videtur magnum eſſe abſurdum aſſerere, quod ſi quis paulò poſt auditam Miſſam in eodem loco ſe carnaliter polluat; vel alium iniurioſè percutiat, & humanum Sanguinem effundat, non committat Sacrilegium; & licitum ſit ſtatim ibidem Hoſtiam litare, & Sacrificium offerre abſque loci reconciliatione; nulla enim differentia eſt quò ad horrorem in mentibus hominum, & quò ad irreverentiam loci ad Divina peragenda deſtinati, inter hunc locum, quem Oratorium privatum appellamus, & Eccleſiam publicam; & ideò quotieſcunque publicaretur actio immunda, vel violentia commiſſa in Oratorio privato, in quo ex Apoſtolico Privilegio celebratur Miſſa, cenſeo, opus eſſe reconciliatione ob rationis paritatem; ubi enim eſt eadem ratio, ibi debet eſſe eadem Juris diſpoſitio. *l. Illud. ff. Ad leg. Aquil. cap.1.* ubi Gloſſa *in Verb. Italia. de Temporib. Ordin. in 6.* Sicut enim genus continet omnem ſpeciem, ita generalis ratio continet omnem caſum. Gravet. *conſ.183. num.3.* Et ubicumque ratio habet locum, debet habere locum Lex. Thomaſetus *regul. 299.* Siquidem lex non extenſivè, ſed comprehenſivè exiſtit, ubi eſt eadem ratio. *l. Illud. C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Gratian. *diſcept. for. cap.818. num.66.*

Sequitur in definitione *ex publicis*
actionibus &c. quia ut locus Sacer pollu- 20
tus dicatur, oportet publicam eſſe iniuriam ei factam per effuſionem ſanguinis, vel ſeminis humani; aut illationem cadaveris infidelium; ſi enim ſit occulta; non cenſetur pollutus. DD. quos cumulat, & ſequitur Paſſerinus *de Pollut. Eccleſ. diſp.4. cap.1.* ubi notat, ſex potiſſimum modis aliquid publicum
dici, ac denominari. Primò à cauſa ef- 21
ficiente, eò quod aliquid à perſona publica factum ſit; & hoc modo Inſtrumentum dicitur publicum, quando factum eſt à Notario, qui eſt perſona publica. *l. Comparationes. & ibi Gloſſ. 3. C. de Fide Inſtrum. cap. Scripta. eod. tit.* Secundò à cauſa finali, & tales ſunt leges, quæ publicę appellantur, tanquam ad bonum publicum directæ. *l.1. ff de Judic. public. l.2. ff. Ne quid in loco publ.* Tertiò ab adminiſtratione rerum ſpectantium ad Principem; undè earum miniſtri dicuntur agere publica ratiocinia. *l. Officiales. C. de Epiſc. & Cleric.* Quartò à locis publicis, qualia ſunt vię, plateę, & forum. *l.1. ff de Loc. & itiner. publ.* Quintò ab uſu omnibus communi, ut in paſcuis, ripis fluminum, piſcationibus. *l. Inter publica. ff. de verb. ſignific.* Et Sextò à notitia alicujus rei, diffuſa ad multitutidem hominum; quę propterea publica appellatur; & fit tripliciter, vel per Notorietatem Juris,
aut facti; vel per manifeſtationem tran- 22
ſeuntem de una perſona in aliam; vel per delationem famæ, ſeu à fama; adeò

adeò ut illud dicatur eſſe publicum ,
quod vel eſt Notorium , vel Manife-
ſtum, vel Famoſum . Gloſſa *in capit.*
Manifeſta 2. *cap.* 1. Abbas *in cap. Veſtra*
num. 11. *& cap. Tua num.* 2. *De Cohabit.*
Cleric. & Mulier. & Paſſerin. *d. diſp.* 4.
cap. 1. *num.* 3. Materia Notorii eſt ſatis
difficilis, & involuta, quia, ut ait Gloſ-
ſa *in cap. Manifeſta* 2. *qu* 1. quotidiè de
23 Notorio loquimur, & quid ſit notorium
ignoramus. Et in rei veritate legantur
Fagnanus *ubi infra*, nec non Pignatellus
tom. 10. *conſult.* 115. conantes explicare
materiam Notorii, qui poſt impletas
multas paginas, confundunt, & non
inſtruunt Lectorem. Notorium *eſt jus*,
vel factum tranſiens in notitiam omnium,
vel majoris partis eorum. Ita Fagnanus
in cap. Veſtra num. 68. *De Cohabit. Cleric.*
& Mul. qui *num.* 69. ſubdit triplex eſſe
Notorium , nempè Juris , Facti, &
Præſumptionis. Notorium Juris *eſt evi-*
dentia proveniens vel ex judiciali confeſſio-
ne, *vel legali probatione*, *aut ex legitima*
ſententia . Notorium facti *eſt publica vox*
proveniens ex evidentia rei, *quæ nulla ter-*
giverſatione poteſt celari. Triplex eſt au-
tem Factum, nempè permanens, defi-
ciens, & rediens. Notorium ex facto
permanente, ut in concubina cum filiis
publicè domi retenta. Ex facto deficien-
te, ut in homicidio, blaſphemia , fur-
to. Ex facto redeunte , ut in Uſurario,
qui hodie , deindè cras. & ſucceſſivè
mutuat pecuniam. Ita Fagnanus cita-
tis DD. antiquis à *num.* 79. *uſque ad num.*
83. Notorium Præſumptionis *eſt verita-*
te acceptum. Ut quod filius natus, &
educatus in domo alicujus ſit verus fi-
lius ejus. Vel tenentem menſam aper-
tam cum pecunia ad mutuandum eſſe
uſurarium. Fagnanus *ibid. num.* 84. *&*
ſeqq. ſubdens poſt *num.* 78. diſcordes eſſe
Doctores circa numerum perſonarum ,
quæ notitiam rei habeant, ut ſit noto-
24 rium ; alii enim requirunt majorem
partem vicinię, alii quod ſaltem ſint
decem perſonæ, quæ factum viderint;
alii etiam tres , vel quatuor tantùm; ſed
verior opinio eſt, remitti ad arbitrium
Judicis ipſum numerum perſonarum ,
majorem, vel minorem juxta circum-
ſtantias facti, loci, aut temporis. Ma-
nifeſtum dicitur, quód notum eſt mi-
nori parti viciniæ, dummodo hæc mi- 25
nor pars conſtet ſaltem ex decem perſo-
nis. Butrius *in d. cap Veſtra num.* 33. &
Fagnanus *num.* 62. ubi quod talis nu-
merus relinquitur arbitrio Judicis. Fa-
moſum eſt, quod proclamatur à multi-
tudine populi , & habetur pro veritate 26
ob ſolam ſuſpicionem. *cap. Sicut non-*
nulli. 46. *diſt. cap. Sanctum in fine. de*
Conſecr. diſt. 4. *cap. Cum inſinuante. De*
Purgat. Canon. DD. quos cumulat Fa-
gnanus *in d. cap. Veſtra à num.* 38. *De Co-*
habit. Cleric. & Mulier. Ex quibus omni-
bus colligere licet , pollutam cenſeri
Eccleſiam , quando effuſio ſanguinis ,
vel ſeminis humani in ea vel eſt noto-
ria , vel manifeſta , vel famoſa, cum
ſupranotatis circumſtantiis; ſecus ſi ſit
occulta ; tunc autem occulta reputan-
da eſt, quando probari non poſſit ; ut, 27
(dimiſſis tot, & tantis ſubdiviſionibus)
concludit Fagnanus *in cap. Dilectus num.*
38. *De Temporib. Ordinat.* & Rota *coram*
Ludoviſio Deciſ. 395. *num.* 15.

Alia definitionis verba ſequentia hęc
ſunt: *Eccleſiaſtico jure peculiariter veti-*
tis. ex quibus deprehendimus, pollu- 28
tionem loci Sacri , & ejus reconciliatio-
nem indictam eſſe à jure Canonico; licèt
enim velit Paſſerinus eam incæpiſſe in
lege naturæ à Caino, qui polluit ter-
ram , & forſan Altare, per effuſionem
Sanguinis fratris ſui Abelis; & in Lege
Moſayca , quando in *Levitic. cap.* 15.
moniti ſunt Hebręi , ut caverent ab im-
munditiis Legalibus, ne cum ipſis in-
trantes Tabernaculum illud polluerint,
nihilominùs gratis id aſſerit ; nam Sacri
Canones decreverunt, ſervandam eſſe
pollutionem; & tollendam reconcilia-
tione , ut habetur *in cap. Si motum. &*
in cap. Eccleſiis . De Conſecr. diſt. 1. *in cap.*
Propoſuiſti. cap. Conſulviſti. cap. Aqua.
cap. Si Eccleſia. De conſecrat. Eccl vel
Alt. & in cap. Unico eod. tit. in 6. Undè
fit, quod licèt Joab occiſus fuerit apud 29
Altare Tabernaculi, ad quod recurre-
rat. 3. *Reg.* 2. 29. nulla mentio fit in Sa-
cro textu de Tabernaculi reconciliatio-
ne; & eò minùs quando in Templo Sa-
lomonis occiſus fuit Zaccharias Sum-
mus Sacerdos, de quo 2. *Paralipom.* 24.

22.

22. neque poſt commiſſum fratricidium à Joanne, affectante Pontificiam dignitatem, effundendo Sanguinem fratris ſui in eodem Templo, ut ſcribit Joſeph *Judaicar. Antiq. lib.* 11. *capit.* 7. & Torniellus *ad Annum Mundi* 3690. *num.* 3. quamvis Machabæi ob nimiam profanationem Templi per indignas actiones in eo commiſſas à miniſtris Regis Antiochi, (de quibus *in lib.* 2. *Machab. cap.* 6. *num.* 4. & apud eumdem Torniellum *Anno* 3887. *num.* 5. *&* *Anno* 1890. *num.* 2.) voluerint prius illud purificare, & reconciliare; & de hujuſmodi purificatione futuris temporibus memoriam annuam recolere, ut ſcripſimus ſupra *Deciſ. XXVII. num.* 46. *&* *num.* 63.

30 Additum eſt in definitione: *Ut ibidem jure ipſo Divinorum celebratio, & fidelium ſepultura ante reconciliationem interdicantur.* Hi enim ſunt effectus pollutionis loci Sacri, de quibus infra *in cap.* 5. quod ſcilicèt ſtatim ejus pollutione ſequuta per unam ex actionibus injurioſis pariter *cap.* 4. infra explicandis, ſtatim vetitum ſit Sacerdotibus Divina officia celebrare, Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium offerre; & alia Sacramenta diſtribuere, ut infra latiùs demonſtrabitur.

31 Tandem dicitur: *Nulla tamen eodem jure lata pœna in tranſgreſſores*; ad differentiam Eccleſticæ cenſuræ, per quam Eccleſia, aut locus Sacer Interdicto ſupponitur; tunc enim qui tranſgreditur Interdictum, ultra peccatum incurrit Irregularitatem. *cap. Is, qui de Sent. Excom. in* 6. at qui non obſervat pollutionem; & in Eccleſia polluta celebrat ante reconciliationem; peccat quidem mortaliter, (niſi legitima excuſatio eum tueatur, ut mox dicam) ſed nullam incurrit cenſuram, aut irregularitatem. Paſſerinus *d. tract. diſp.* 9. *cap.* 3. *num.* 3. *&* 4.

32 Quo ad Tertium; in quo quæritur *Quæ loca Sacra ſint capacia pollutionis?* Reſpondetur, loca Sacra, quæ ſunt capacia pollutione, ſique polluuntur, egent reconciliatione, duo eſſe, Eccleſiam conſecratam, ſaltemvè benedictam de mandato Epiſcopi; & Cœmeteria, pariter benedicta, & ad corpora fidelium ſepelienda deſtinata. *cap. Unic. de Conſecrat. Eccl. in* 6. Pax Jordanus *tom.* 1. *lib.* 5. *tit.* 11. & Paſſerinus *de Pollut. Eccleſ. diſp.* 2. *cap.* 2. *num.* 4. nec non *cap.* 46. *nu.* 5. ubi benè advertit, quod ſi Cæmeterium ſit immediatè contiguum Eccleſiæ, ſi Eccleſia polluatur, remanet pollutum etiam Cæmeterium; ſecus è contra; quia ſi pollutio accidat in Cœmeterio unito Eccleſiæ, nequaquam Eccleſia cenſetur polluta; & multò minùs ſi cœmeterium ſit ab ipſa Eccleſia diſiunctum, & ſeparatum. Nicolius *Lucubration. Canonicar. lib.* 5. *tit.* 39. *num.* 255. ea ratione, quia magis dignum trahit ad ſe minus dignum; ſed non vice verſa majus dignum trahi poteſt à minùs digniore. *cap. Quod in dubiis. De Conſecrat. Eccleſ. cap.* 1. *eod. tit. in* 6. Quod ſi duo cœmeteria eſſent ad invicem conjuncta; ſed realiter muro, aut ſepe ſeparata, polluto uno, non polluitur aliud; licèt per unum ingreſſus pateat in alterum; quia unum ab altero non trahitur, neque dependet. Nicolius *d. num.* 255. *Verſ. Item ſi ſunt duo.* 33

Eccleſiæ autem appellatione venit etiam Oratorium publicum, de licentia Ordinarii benedictum, & approbatum pro Miſſæ celebratione. Oratoria verò privata non comprehenduntur ſub nomine Eccleſiæ, illa ſcilicèt privata, quæ deputata ſunt tantummodò ad orationes privatorum; ſecùs autem de illis Oratoriis privatis, in quibus ex Apoſtolico Indulto Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium peragitur; hæc enim capacia ſunt pollutione; ut dictum eſt ſupra *num.* 19. & multò magis Oratoria illa, in quibus ex conſuetudine immemorabili litatur, poſita in Palatiis Principum, & Proconſulum, ſeu Rectorum Civitatum, & Arcium; prout in hoc Dominio Veneto Sereniſſimo; nec non in aliis Oratoriis conceſſis, ut carcerati, & præſentati in fortiis juſtitiæ Miſſam audiant, prout hic Patavii in utroque Foro, Prætorio, & Præfectitio; in iis enim omnibus cenſeo, ſi pollutio contingat per injurioſam humani ſanguinis, vel ſeminis effuſionem, opus eſſe reconciliatione, tanquam ſtatuta, & à Sacris Canonibus requiſita ob reveren- 34

tiam

tiam Sacrificii, & ad favorem loci Sacri, tanquam in ſatis factionem injuriç ipſi illatæ; undè diſcedendum eſſe omninò dico à doctrina Paſſerini, aſſerentis in prædictis omnibus Oratoriis non dari pollutionem, nec requiri reconciliationem, ut ipſe ſcribit *d. tract. de Pollut. Eccl. diſp. 2. à cap. 5. uſque ad cap. 12.* non obſtante Doctorum multitudine per eum allegatorum, qui videntur loquuti de Oratoriis privatis, in quibus Miſſa non celebratur.

Porrò nomine Eccleſiæ, ubi agitur de pollutione, veniunt etiam capellæ,
35 quæ ſunt Eccleſiæ unitæ, in quas per Eccleſiam ingreditur, Baptiſterium, Solarium ſupetius ejuſdem Eccleſiæ, in quo ſunt Altaria, & ubi ſolitum eſt, Miſſam celebrari, ut in Eccleſia S. Joſeph, S. Rochi, & aliarum hìc Patavii; Confeſſiones, ſeu Sacella ſubtus Chorum; ut in hac Eccleſia Cathedrali Patavina, Campanilia habentia ſitum intra Eccleſiam; feneſtræ Eccleſiç, & ſcalæ interiores; Meſaula, Andronesvè, ſcilicet remotæ viæ, per quas de Sacriſtia fit tranſitus ad Capellas, & Altaria, ut in pluribus Regularium Eccleſiis conſpicimus; Confeſſionaria exiſtentia in Eccleſiis, etſi muro inſita; Podiola ad ornamentum Eccleſiç à parte interiori poſita, ut in Eccleſia S. Thomæ Martyris hujus Civitatis; Cellulæ ad audiendam Miſſam, ſi intra muros principales Eccleſiæ exiſtant; Chorus, Organorum locus, Pulpita, ſeu Suggeſta ſtabilia ad prædicandum in Eccleſiis poſita, Rotæ in Eccleſiis Monialium; per quas dant, & recipiunt calices, & paramenta; Armaria ad hæc condenda, ſivè mobilia, ſivè in parietis concavitate conſtructa, aperibilia in interius Eccleſiç ambitum; ac tandem foveæ ſepulchrales in ipſa Eccleſia; ſiquidem ſi contingat effuſio injurioſa humani ſeminis, vel ſanguis in aliquo ex prædictis locis, ſemper intelligitur Eccleſia polluta; & opus eſt reconciliatione; ut docent Jordanus *d. tom. 1. lib. 5. tit. 11.* Nicolius *d. tom. 2. lib. 5. tit. 39. à num. 249. & ſeqq.* & Paſſerinus *d. diſp. 2. à cap. 24. uſque ad cap. 45.* à quo excipitur Sacriſtia, ſi in ea non ſint ſepulturæ; aſſerendo, quod ſi in ipſa committatur delictum pollutivum; Eccleſia 36
non dicatur polluta ex auctoritate Doctorum, quos allegat *d. diſp. 2. à cap. 28. num. 4.* quamvis aſſerat *num. 3.* antecedenti, non deeſſe Doctores docentes, delicto in Sacriſtia commiſſo, pollui totam Eccleſiam.

Et equidem his in ſenſu veritatis cogor adhærere, atque ejuſdem Paſſerini, & aliorum contrariam opinionem impugnare; cum ipſi innitantur falſo fundamento, nempè legem pollutionis, & reconciliationis Eccleſiæ pollutæ eſſe legem pœnalem, odioſam, & onero-
ſam; utpotè prohibitivam Divinorum 37
Officiorum; derogativam libertatis Sacerdotum in ea celebrandi Miſſam; & quæ privat Chriſti fideles multis Spiritualibus commodis, ac etiam uſu Eccleſiaſticæ ſepulturæ; ut differit idem Paſſerinus *diſp. 1. cap. 19.* deducens ex hoc principio; ſupradictam legem non eſſe extendendam, ſed ſtrictè interpretandam juxta regulam juris *in cap. Odia. De Regul. Jur. in 6.* dicentem, *Odia eſſe reſtringenda, favores ampliandos*, quod proſequitur Suarez *de Legibus libr. 5. cap. ſecundo*.

Cæterùm à veritate multùm aberrant, qui ſic ratiocinantur; falſum eſt enim, quod ſit lex odioſa illa, quæ promulgata eſt in obſequium, & reverentiam Divinorum Myſteriorum, qualis eſt iſta circa pollutionem, & reconciliationem Eccleſiæ. Hæc ſi odioſa dicenda eſſet, tanquàm reſtrictiva libertatis Myſtarum; vel ſpiritualium conſolationum Chriſtianorum; eò magis odioſæ appellandæ forent leges de jejunio naturali ſervando à celebraturis, & communicaturis, de veſtibus Sacris induendis, de lumine adhibendo, de non celebrando, ſeu communicando feria ſexta in Paraſceve, & his ſimiles; quas tamen nullus fidelium nuncupabit odioſas, ſed favorabiles; tanquam directas ad reverentiam, pietatem, religionem, & Divinum cultum in rebus Sacris. Eritne odioſum, oneroſum, & pœnale præceptum Maternum, quod jubeat filio abſtinere per aliquot dies ab uſu pallii, ſeu veſtimenti oleo, luto,
alia-

aliavè ſpurcitia ab inſipiente, vel temerario ſervo maculati, ut interim lavari, expurgari, & à ſorde mundari poſſit? Nonnè Mater ita præcipiens filio, facit ei præceptum favorabile, tendens in ejus decus, & honorem; ſi enim ſordidam veſtem indueret, irrideretur ab amicis? Ita quidem: & idem affirmandum eſt de præcepto Eccleſiaſtico non celebrandi in loco Sacro polluto, & non ſepeliendi fideles in eo; donec à ſorde ſanguinis, vel ſeminis humani, indecenter in eo effuſi, lavetur, & per reconciliationem mundetur; tanquam emanato ad ejus cultum, & reverentiam cuſtodiendam, & ignominioſam injuriam reparandam, nè verificetur de ipſa Eccleſia Catholica: *viderunt eam hoſtes* (infideles ſcilicèt, & hæretici) *& deriſerunt Sabbatha ejus*. *Thren.* 1. 7. Eſt igitur lex hæc favorabilis, & non odioſa; utilis, neceſſaria, & expediens pro Divinorum Myſteriorum cultu tecto, ſartoque ſervando; & per conſequens amplianda, & extendenda etiam ad Sacriſtiam; prout illam jus ipſum ampliavit, & extendit ad cœmeterium contiguum Eccleſiæ, ut legitur in *d. cap. Unic. De Conſecr. Eccl. vel Altaris in 6.*

38 Sed eſto, quod ſit lex pęnalis tanquàm reſtrictiva libertatis Sacerdotum circa celebrationem, & Laicorum circa participationem rerum ſpiritualium; nonnè eſt regula certa, & principium Legale apud Canoniſtas, & Juriſtas; quod lex pęnalis eſt extendenda, & largo modo interpretanda, quando emanavit in honorem Dei; ad impedienda peccata; & animarum pericula avertenda? Ita in puncto docent Joannes Andræas *in cap. Ex tenore num. 6. Qui filii ſint legitimi*. Abbas Panormitanus *ibid. num.* 5. dicens, hanc Jo. Aadreæ doctrinam eſſe ſingularem, & numquam tradendam oblivioni. Comitolus, utroſque commendans, *in Reſponſ. Moralib. lib. 6. q.* 11. *num.* 7. ubi alios concordantes adducit; quibus ego addo Fagnanum *in cap. Ne innitaris. num.* 223. *De Conſtitut.* ubi tenet, quod lex quamvis pęnalis dicitur favorabilis, & extendenda, ubi agitur de ſecuritate animæ. *Et in cap. Statutum. num.* 51. *de Regularib.* ſcribentem; quod lex etiam exorbitans, & pęnalis extenditur ad caſum ſimilem, ad quem ſi non extenderetur, eſſet fruſtratoria. *Et in cap. Quanto num.* 24. *de Privilegiis* demonſtrantem, quod lex pęnalis eſt latè interpretanda, quatenus patitur verborum proprietas.

Modò Antiqui Canones per verbum Eccleſiæ intelligunt locum Sacrum, & dicatum Deo, ubi loquuntur de reconciliatione facienda ex cauſa pollutionis. 39
cap. Eccleſiis. 20. *de Conſecrat. diſt.* 1. ibi: *ita nec locus Deo dicatus*. Hinc Sacriſtiam eſſe locum Sacrum aſſeverat Decianus *tom. 2. tract. criminal. lib. 6. cap. 24. num.* 33. nec abſque fundamentali ratione, nam antiquitùs in Sacriſtia conſervabatur Auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, ut legitur in Apoſtolicis Conſtitutionibus S. Clementis, in quibus *lib.* 8. *cap.* 21. hæc ſunt verba: *Poſtquam omnes ſumpſerunt, accipiant Diaconi reliquias, & portent in Paſtophoria*. Erant autem *Paſtophoria* Sacriſtiæ; quia *Paſtophorium* eſt verbum græcum 40
παςοφόριον, quod interpretatur à S. Hieroymo *in Ezechiel. cap.* 42. *thalamus, & interius cubiculum*, ut advertit Sarnellius *in Baſilicograph. cap.* 41. *num.* 2. *&* 3. ſubdens, vocari etiam *Secretarium, Cimelia, Veſtiarium, Penus veneranda, Scevophylaicum*; & de eodem verbo *Paſtophorio* ita legimus in iiſdem Conſtitutionibus Apoſtolicis, *cap.* 57. *lib.* 2. Sit ædes oblonga (ideſt Eccleſia) *ad Orientem verſa, navi ſimilis. Utrinque Paſtophoria in Orientem*; quorum unum continebat Sacros libros, aliud Supellectilia Sacra; ideòque dictum Secretarium. *cap. Non liceat il* 2. *ubi Gloſſa in Verb. Secretario diſt.* 24. & hoc erat Sacriſtia, quæ ſemper tanquàm pars neceſſaria & integralis Eccleſiæ reputata 41
fuit locus Sacer, & comprehenſa ſub nomine Eccleſiæ ad inſtar capellarum, & aliorum locorum, unum corpus conſtituentium cum ipſa Eccleſia; tùm materialiter ob intimam adhæſionem, & ingreſſum per Eccleſiam; tùm miniſterialiter, ob conſervationem Sacrarum Supellectilium, & Vaſorum; ſine quibus ſacrificare non licet; undè S. Paulinus

Unus in oſtio Sacriſtiæ hæc carmina ap-
poſuit:

Hic locus eſt veneranda Penus, qua
conditur, & qua
Promitur Alma Sacri Pompa Mi-
niſterii.

Igitur cum ſit manifeſtum, Sacriſtiam
eſſe locum ſacrum, & Deo dicatum;
ipſamque, cum ſit contigua Eccleſiæ,
facere partem integralem ejus, ſicut
brachium cum corpore humano, & pro-
ram, ſeu puppem cum navi, conclu-
dendum venit, eſſe capacem pollutio-
nis Eccleſiaſticæ; itaut ſi in ea fiat inju-
rioſa, & publica effuſio ſanguinis, vel
ſeminis humani, de qua infra, totam
Eccleſiam cenſeri pollutam, & opus
eſſe reconciliatione; prout tenent, &
docent Zerola *in Praxi Pæniten. cap.* 12.
q. 27. & Selva apod Dianam, quos no-
minat idem Paſſerinus *d. diſp.* 2. *cap.* 28.
num. 3. Et hæc pro intelligentia loco-
rum, in quibus cadere poteſt Pollu-
tio.

Quo ad Quartum. Si quęrimus,
quibus actionibus polluatur Eccleſia?
Reſpondendum eſt, verè, & propriè
eſſe quatuor actiones illas, quibus pol
42 luitur Eccleſia, videlicet. I. Homici-
dium. *cap. Propoſuiſti. De conſecratione*
Eccl cap. Si motum. De conſecrat. diſt. 1.
II. Vulnus, cum humani ſanguinis effu-
ſione *d. cap. Propoſuiſti. cap. Si Eccleſia.*
De conſecrat. Eccl. cap. Eccleſiis. De con-
ſecrat. diſt. 1. *& cap. Unico. De conſe-*
crat. Eccl. in 6. III. Seminis pariter hu-
mani effuſio. *Eo d. cap. Unica cap. Ec-*
cleſiis. De conſecrat. diſt. 1. *d. Si Eccleſia*
cap. Significaſti. De Adulter. Et d. cap.
Si motum. Et IV. Sepultura excom-
municati, vel non baptizati. *cap. Con-*
ſulviſti. De Conſecrat. Eccl. & cap. Eccle-
ſiam 1. *&* 2. *de Conſecrat. diſt.* 1. Non
deſunt tamen Auctores; qui prædictas
quatuor actiones reſtringunt ad tria ca-
pita, ut facit Jordanus *tom* 1. *lib.* 5. *tit.*
12. *num.* 4. & alii, qui illas extendunt
ad majorem numerum, ut Lezana *in*
Summa tom. 3. *Verb Eccleſia num* 12. Sed
verè, & propriè ſunt ſupradictæ qua-
tuor, ut benè notat Paſſerinus *d. tract.*
De Pollut Eccl. diſp. 3. *cap* 2. *num.* 4. Ve-
rùm, quia valdè conferunt circumſtan-
tiæ ſupradictarum actionum ad indu-
cendam, vel excludendam pollutio-
nem; quæ potiora, & magis ſcitu ne-
ceſſaria ſunt, breviter hìc adnotabimus,
per ſequentes concluſiones.

Concluſio prima. Prædictæ actiones,
ut Eccleſiam pollutam reddant, debent
eſſe publicæ; ſi enim ſecretæ, & oc- 43
cultæ ſint, non cauſant pollutionem,
ut dictum eſt ſupra *num.* 24. *& ſeqq.* &
diffuſè tractat Paſſerinus *tota diſp.* 4. per
capita ſexdecim, in quibus firmat, pu-
blicitatem prædictam ſufficere ad pollu-
tionem inducendam, ſive ſit famoſa,
ſivè manifeſta, ſivè notoria de Jure, aut
de facto; dummodo ſit cum animad-
vertentia populi, & cognitione earum-
dem actionum; numerus autem popu-
li, & perſonarum pendet ab arbitrio
Judicis, ut concludit idem Paſſerinus
d. diſp. 4. *cap.* 5. *num.* 8. *& DD.* ibi alle-
gati; proſequendo plura alia quæſita
circa publicitatem, ibi à curioſis Lecto-
ribus videnda; ſunt enim vel obſoleta,
vel ferè inutilia; uno excepto, de quo
in d. diſp. 4. *cap.* 16. ſcilicet, ſi Superior
Eccleſiaſticus parvipendat pollutionem
verè publicam; nihilominus Eccleſiam
remanere pollutam, & opus eſſe recon-
ciliatione; ſuper cujus reconciliationis
omiſſione nullus diſpenſare poteſt, niſi
Papa.

Concluſio ſecunda. Homicidium
pollutivum Eccleſiæ debet eſſe pro-
prium, & corporale, commiſſum in Ec-
cleſia, quamvis non intervenerit effu- 44
ſio Sanguinis; ut ſi homo fuerit ſuffo-
catus, aut baculo, vel lapide in pecto-
re percuſſus; vel ſimili violentia è vi-
vis ſublatus. Paſſerinus *diſp.* 5. *cap.* 1. *&*
cap. 7. *num.* 4. Quod ſi mors non ſequa-
tur in Eccleſia, licèt percuſſio facta ſit
in ea, non videtur polluta, deficiente
effuſione ſanguinis, ut pluribus DD.
citatis docet Paſſerinus *ibid. cap.* 2. *num.*
4. & Diana Coordinatus *tom.* 9. *tract.* 1.
reſol. 136. quæ in veteri eſt *part.* 6. *tract.*
6. *reſol.* 26. ubi ſcribit; quod cum olim
quidam ita acriter contuſus fuiſſet in
Eccleſia ſacculis arenæ, ut poſt tres dies
extra Eccleſiam mortuus ſit; & alius
ſumpto vino in Eccleſia mixto veneno,
rediens domum expiraverit, Eccleſias

non fuiſſe pollutas ex doctrina Abb. *in d. cap. Propoſuiſti num.* 14. *De Conſecrat. Eccl.* Suarezii *in* 3. *p. tom.* 3. *diſp.* 81. *ſect.* 4. *caſ.* 1. & aliorum; quia neceſſe eſt, inquit, ut mors ſequatur in Eccleſia; etſi contrarium teneant Marchinus *de Ord. tract.* 3. *cap.* 10. *num.* 7. & Layman *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 8. Jordanus *tom.* 2. *lib.* 11. *tit.* 3. *num.* 330. Antonellus *de Regimine Eccl. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 6. cum quatuordecim aliis, quos cumulat, & ſequitur ipſe Paſſerinus *d. diſp.* 5. *cap.* 4. *num.* 3. *&* 4. noviſſimè Perſicus *de officio Sacerd. lib.* 1. *cap.* 6. *dubio primo.* ubi loquitur de veneno: & Emanuel Gonzalez *in Commentar. cap.* 7. *de Conſecrat. Eccl.* Quibus cogor adhærere ob auctoritatem Gloſſæ tenentis in his caſibus, licèt mors ſequatur extra Eccleſiam, eam remanere pollutam, ut legitur *in cap. Unico. Verb. Sanguinis. De Conſecrat. Eccl. in* 6. Siquidem in conflictu Doctorum regula eſt, quod prevaleat opinio Gloſſæ. Calcaneus *conſ.* 6. *num.* 5. *&* 6. latè Fagnanus *in cap. Cum*
45 *vos. in fin. De offic. ordin. tom.* 2. & ratio eſt manifeſta, quia percuſſio, & contuſio homini illata in Eccleſia eſt cum horrore omnium, & cum maxima injuria loci Sacri.

Concluſio Tertia. Inflicto vulnere extra Eccleſiam, ſi mors ſequatur intra
46 Eccleſiam, hec non remanet polluta; quia non cenſetur injuria affectus locus Sacer. Ita eadem Gloſſa, *in cit. cap. unico*, & DD. plurimi congeſti ab ipſo Paſſerino *d. diſp.* 5. *cap.* 5. *num.* 4. *& ſeqq.* ubi duo colligit notanda. Unum, quod ſi quis exiſtens extra Eccleſiam, exoneret ſclopum contra hominem exiſtentem in Eccleſia, & illum occidat, Eccleſia eſt polluta. Alterum, quod ſi exiſtens in Eccleſia pilas plumbeas ignitas immittat in hoſtem morantem extra Eccleſiam; hæc non remanet polluta; quia homicidium dicitur factum in loco, in quo erat homo occiſus. Jordanus
47 *d. lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 15. *&* 16. quamvis vulneratus confugeret in Eccleſiam, ac in ea effunderet ſanguinem, & moreretur. Barboſa *allegat.* 28. *num.* 26. *&* 27. Quod ſi vulnerario fieret in oſtio Eccleſiæ, hæc non eſſet polluta, quia totum concavum muri factum pro oſtio, dicitur eſſe extra Eccleſiam, ut probat Paſſerinus *d. diſp.* 2. *cap.* 31.

Concluſio Quarta. Homicidium abſque culpa, ſed ex accidenti commiſſum in Eccleſia, illam non polluit; debet enim eſſe factum cum culpa mortali; ut demonſtrant DD. apud Paſſeri- 48
num *d. diſp.* 5. *cap.* 8. *num.* 4. *&* 5. *cap.* 10. *& cap.* 11. *itidem num.* 4. Ideò homicidium Eccleſiam polluit, factum cum culpa, etiamſi factum ſit per errorem, ut ſi quis voluiſſet occidere Petrum, & occidiſſet Paulum; ut benè ſuſtinet Bardi *Diſcept.* 6. *De Conſcientia cap.* 8. §. 2. *num.* 3. confutatis contrarium ſentientibus, quos allegat, & malè ſequitur Paſſerinus *d. diſp.* 5. *cap.* 3. *num.* 4. Eſt enim homicidium injuſtum, culpabile, & Eccleſię injurioſum; immò ſi ſit homicidium factum in Eccleſia ex joco, vel ludo eam polluit, ſi culpa non careat. Idem Paſſerinus *d. diſp.* 5. *cap.* 14. *num.* 5. & multò magis ſi patratum ſit animo deliberato. Culpa verò ceſsante, non intrat Eccleſiæ pollutio, ut ſi homicidium fiat à puero, ab amente, à furioſo, ſeu ex inculpabili inadvertentia. Barboſa *alleg.* 28. *num.* 6. & Jordanus *d. lib.* 5. *tit.* 11. *num.* 14. Quod ſi in prædictis omnibus caſibus verſaremur in dubio, num culpa interceſserit, nec ne? Alii DD. tenent, pronunciandum eſse pro pollutione, alii pro non pollutione, ut refert idem Paſserinus *d. diſp.* 5. *cap.* 9. Tutior opinio eſt, arbitrandum eſse ab Epiſcopo inſpectis facti circumſtantiis; & præcipuè ſi ageretur de abortu procurato in Eccleſia; & dubitaretur, an fętus eſset, vel non eſset animatus? medicamenta, ſeu potiones habuiſſent energiam necandi infantem, nec nè? ut diſputant Paſserinus *d. diſp.* 5. *cap.* 25. *& DD.* ibi per eum citati. De abortu videat Lector mea *Erotemata Eccleſ. cap.* 59.

Concluſio Quinta. Non polluit Eccleſiam homicidium patratum in ea cum moderamine inculpatæ tutelæ, id eſt ad neceſsariam defenſionem ipſius occidentis. Gloſsa *d. c. Unico. in princ.* 49
De Conſecrat. Eccleſ. in 6. Abbas *in cap. Propoſuiſti. eod. tit. num.* 2. Paſserinus, qui

qui innumeros DD. numerat *d. diſp.* 5. *cap.* 29. In quibus autem conſiſtat moderamen inculpatæ tutelæ, ideſt licita aggreſsoris occiſio? videnda mea Erotemata prædicta *cap.* 131. *num.* 38. ubi docui tria requiri; I, Æqualitas armoram, quia non licet pugione ferire illum, qui percutit pugno. 2 Ut incontinenti fiat repercuſſio, nam ſi poſt moram dicitur vindicta. 3. Ut aliter aggreſsus non poſſit ſalvare vitam ſuam; aut, ſi nobilis laicus ſit, etiam ſuum honorem. Bordon *Deciſ.* 81. Si tamen homicidium fieret in Eccleſia juſsu Judicis, etſi cum ſententia juſta, nihilominùs Eccleſia remaneret polluta. Gon-
50 zalez *in Comment. d. cap.* 7. *De Conſecrat. Eccl. num.* 6. Quia ſententiæ executio eſt Eccleſiæ injurioſa ob irreverentiam loci Sacri.

Porrò homicidium commiſsum in
51 Eccleſia cum moderamine inculpatę tutelę non ſolùm ob defenſionem proprię vitę, propriorum bonorum, & honoris; ſed etiam ad tuendam vitam, bona, & honorem proximi non polluere Eccleſiam concludit idem Paſſerinus, plures cumulans Doctores ita ſentientes *d. diſp.* 5. *cap.* 31. *cap.* 32. *cap.* 33. *& cap.* 34. etiam ſi fiat per duellum, ſeu diſſidam; ſed circa hoc cautè eſt procedendum in caſu practico; & diligenter diſcutienda materia cum ſuis circumſtantiis, tàm circa qualitatem perſonæ occidentis; quàm circa quantitatem bonorum defenſorum. Certum eſt autem, quod ubi ſit exceſſus moderaminis inculpatæ tutelæ, Eccleſia remanet polluta. Sylveſter *Verb. Conſecratio Eccleſiæ.* 2. *num.* 5. Barboſa *allegat.* 28. *num.* 19. & Jordanus *d. lib.* 5. *tit.* 12. *nu.* 30. Idem Paſſerinus *d. diſp.* 5 *cap.* 36. *& ſeqq.* in quibus alios conſimiles caſus examinat, Eccleſiæ pollutivos; inter quos ſi ibi occidatur à marito mulier deprehenſa in adulterio; vel bannitus, aut delinquens non gaudens immunitate loci Sacri? hi etenim ſunt ab Eccleſia extrahendi; ſed non in ea occidendi; item ſi quis ſeipſum occideret in Eccleſia, eam pollueret. Paſſerin. *cap.* 45. *ibid.*

Concluſio Sexta. Occiſio Martyris,
52 in Eccleſia, illam polluit; quia quo mors eſt iniuſtior, eò magis eſt iniurioſa; ut de S. Thoma Cantuarienſi, & de S. Stanislao. Jordanus *d. lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 8. Paſſerinus *d. diſp.* 5. *cap.* 50. ubi notant, in tali ſacrilego caſu, Sanguinem martyris eſſe devotè colligendum, ac ſervandum; locum verò in quo Sanguis cecidit, minimè lavandum eſſe, quamvis contrarium pręcipiatur in homicidiis, vel vulneribus aliorum hominum. At ſi quis feriret Sacratiſſimam Hoſtiam, & ex ea Sanguis miraculoſus flueret, non pollueret Eccleſiam. Paſſerin. *d.* 6. *cap.* 12.

Concluſio Septima. Quod ſi modica
eſſet effuſio ſanguinis ob leve vulnus 53
inflictum in Eccleſia, non induceret pollutionem. Layman. *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 7. Paſſerinus *diſp.* 6. *cap.* 2. *n.* 4. In dubio autem an vulnus ſit leve, vel mediocre, aut grave? ſtandum eſt arbitrio Epiſcopi. Paſſerin. *ibid. cap.* 8. *num.* 4. ubi Doctores. Neque pollueretur, ſi vulnera etſi gravia infligerentur cadaveri exiſtenti in Eccleſia, ut contra plures contrarium docentes firmat Paſſerinus *d. diſp.* 6. *cap.* 7. *num.* 4. Barboſa *allegat.* 28. *num.* 32. & Jordanus *d. lib.* 5. 54
tit. 12. *num.* 53. Utrùm autem magna ſanguinis effuſio è naribus percuſſis in Eccleſia, eam polluat? non modica eſt Caſiſtarum diſputatio apud eundem Paſſerinus *d diſp.* 6. *cap* 9. *num.* 3. *& ſeqq.* ubi utraque opinione relata adhęret affirmativæ, ſi percuſſio eſſet violenta, & iniurioſa nimis, attenta pręcipuè qualitate perſonarum; ſecùs ſi inter pueros, vel alio modo modicùm iniurioſo. Et affirmativam amplexus fuit Maceraten. *Var. Reſol. lib.* 1. *Reſol.* 112. *caſu* 6. omninò videndus.

Concluſio Octava. Circa effuſionem 55
ſeminis humani; omnis humani ſeminis peccaminoſa, & publica effuſio polluit Eccleſiam. *d. cap. Si motum. cap. Eccleſiis. de Conſecr. diſt.* 1. *cap. fin. De Conſecrat. Eccl. cap. unico eod. tit. in* 6. *cap. Significaſti.* 5. *De Adulter.* Gonzalez *in Comment. cap. Cœmeteria. num.* 7. *De Conſecr. Eccl.* Paſſerinus *De Pollut. Eccl. diſp.* 7. *cap.* 1. Per humani ſeminis effuſionem, excluditur ſemen brutorum; ac mulierum menſtrua; ſed includitur ſemen

ſemen tàm virile, quàm fęmineum, quocunque modo effuſum, ſivè per carnalem copulam, ſivè per voluntariam pollutionem, aut peccando contra naturam, etſi non cadat in terram; dummodò ſit voluntaria, & peccaminoſa effuſio cum publicitate. Paſſerinus, qui DD. cumulat *d. diſp.7. à cap. 2. & ſeqq.* præcipuè *cap.11. & cap.12.* ubi ajunt ſufficere quantulancumque ſeminis effuſionem; non etiam ſolam aliquam humectationem, vel diſtillationem penis. Idem Paſſerinus *ibid. cap. 13. num.4.* Bonacina *de Matrim. q.4. punct. ult. num.19.* qualis eſt illa Spadonum, & Eunuchorum utroque teſte carentium. Sanchez *de Matrimonio lib. 7. diſp.92. num.17.* Paſſerin. *cap.16. num. 4.* Et quamvis de copula conjugali habita in Eccleſia, an per eam polluatur locus ſacer diſputent Doctores? Concludunt omnes, Eccleſiam pollui ob irreverentiam loci Sacri, niſi coniuges ibi copulentur ex nimia neceſſitate ad incontinentiæ periculum effugiendum. Gonzalez *ad d. cap. Cœmeteria num.7. De Conſecrat. Eccleſ.* Paſſerinus plurimos DD. numerans *d. diſp.7. cap.17. num.4. & cap.18. n.4.* Et jure quidem; nam luxurioſos actus maximè Deus odit; & patrati in loco ſacro graviſſimè Majeſtatem Divinam offendunt. Hinc etiam gentiles carnalem copulam fieri in
56 Templis Deorum non permittebant, ut pluribus exemplis oſtendit Tiraquellus *in leg. Connubial. XV. à num.107. & ſeqq.* ſubdens *num.109.* etiam Mahometem, alioqui infandiſſimum legislatorem, in ſuo Alchorano hanc legem tuliſſe: *In Templis nullus ſit cum fœminis coitus.* Et tarda non fuit Divina juſtitia vindicare tantam iniuriam luxuriæ tentatæ in loco ſacro; ut ex Spondano *ad Annum* 874.
57 *num.2.* ſic ſcribente: *Eodem anno cum Abdila Saracenorum Princeps ex Africa cum magno exercitu in Italiam veniens, Salernum obſidione cinxiſſet, Eccleſiamque SS. Martyrum Fortunati, Caii, & Anthes, ſibi in habitaculum deligens ſuper ipſum Altare ſtratum paraſſet: dum illic reluctantem Virginem comprimere conaretur, trabs è tecto delapſa, licèt procul ab Altaris perpendiculo diſtans, impuriſſimum Arabem extinxit, illęſa penitus Virgine.* Juvenem libidinoſa furentem inſania, coiturum in loco Sacro cum cadavere puellæ, quam ardenter adamaverat, ingens ſerpens momordit, & necavit, teſte Abdia *in Hiſtor. Apoſtol. lib.5.* Sanctam Mariam Ægyptiacam, adhuc libidini vacantem, ne Templum ingrederetur, Divina Virtus impedivit, ut *ex Vitis PP.* refert Bagatta *in Admirand. tom.2. lib.5. cap.3. §.3. num.2.* addens *ibidem §.4. num.9.* quod anno 1630. operarius quidam in Templo Divi Petri in Vaticano impuras cantiunculas recitans, ex altiſſima machina lapſus, miſerabiliter eliſus, & comminutus occubuit.

Concluſio Nona. Polluitur Eccleſia, ſi in ea ſepeliatur infidelis, ſeu excommunicatus excommunicatione majori, & publicè denunciatus. *cap. In conſilium. De conſecrat. Eccleſ. cap. Eccleſiam. De Conſecrat. diſt.1.* Gonzalez *in d. cap. Cęmeteria. num.8. eod. tit.* Diana *part.11. tract.8. reſol.22.* Quæ in Coordinato reſidet *tom.9. tract.1. reſol.131.* Murga *Diſquiſition. moral. tom.1. tract.2. diſquiſit.4.* Paſſerinus *d. tract. de Pollut. Eccl. diſp.8. cap.1. 2. & ſeqq.* qui *cap.3. num.4.* putat, per ſolum depoſitum factum de cadavere hæretici, vel infidelis in Eccleſia eam non pollui; ſed malè, quia talia depoſita ſunt veræ ſepulturę, etſi temporales; & per ea infertur injuria loco Sacro; & ideò violatur, & polluitur; & quod dicitur de cadavere, procedit etiam de cineribus, vel de oſſibus; omnia enim tanquam execranda ſunt indè auferenda; & Eccleſia reconcilianda. Oportet autem excommunicatum eſſe publicè denunciatum, vel publicum clerici percuſſorem ad polluendam Eccleſiam; ſecus ſi ſit occultus, vel minori excommunicatione ligatus. Paſſerin. *d. diſp.8. cap.7. & 8.* vel ſi fuiſſet quis tantummodo ab Eccleſia interdictus, hæc enim cenſura non cauſat pollutionem, quia Canones de ea non loquuntur. Paſſerin *cap. 10. num.4.* Jordanus *d. lib.5. tit.12. num. 131.* etſi illum ſepelientes in loco Sacro peccent mortaliter ob prohibitionem, de qua *in cap. Is, cui. De ſent. Excom. in 6.* 58

Quod

Quod ſi Excommunicatus publicè denunciatus ante mortem ſigna contritionis dederit, eſt abſolvendus ſtatim, ſi reperiatur Sacerdos, vel ſaltem poſt mortem, & deindè in loco ſacro ſepeliendus; ſecus ſi non habita abſolutione; ea enim non data, polluitur Eccleſia. *cap. A nobis il 2. & ibi Gloſſa De Sent. Excom. cap. Sacris. De Sepult.* Samuellius *de Sepult. tract.2. Controverſ.9.*
59 *num.21. & 22.* Paſſerinus *d. diſp.8. cap. 18. num.4.* qui *cap.21.* opinatur, non pollui Eccleſiam, ſi in ea ſepeliatur puer non baptizatus, filius parentis Chriſtiani; at contrarium tenet Suarez *tom.3. in 3. p. D. Thom. diſp.81. ſect.4. Caſu quinto.* niſi fętus ante ſepulturam matris eſſet mortuus in ejus utero, quia tunc reputaretur pars matris; & non pollueret Eccleſiam; prout neque eam polluunt Cathecumeni, vel alii baptizati ſolo baptiſmo flaminis, vel ſanguinis, ſi in Eccleſia ſepeliantur. Paſſerinus *d. diſp.8. cap.23. & cap.24. & cap.25.* Qui tandem notat *cap.26.* cenſeri pollutam Eccleſiam, & egere reconciliatione, prævia avulſione, & ejectione oſſium infidelium, hæreticorum, & excommunicatorum, quamvis eſſent ſepulti in illo ſolo, vel ſitu, in quo fabricatur Eccleſia, ante fabricationem; & jure quidem, nam cum talia oſſa, & cadavera ſint abominabilia, retineri in
60 Eccleſia non poſſunt; ut pluribus miraculis comprobant Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ; de quibus Bagatta *d. tom.2. lib.7. cap 1. §.9. num.8.* ubi de quodam milite excommunicato in Dięceſi Caturcenſi, quinquies ſepulto in loco ſacro, & toties divina virtute ejecto in publicam viam; donec in profana terra fuit reconditus. *& num.10.* De quodam Monacho Apoſtata, anathematis vinculo conſtricto, qui, cum incognitus navigans ad Indias obiiſſet in navi, projectus in mare, ab aquis rejectus, & à nautis ſepultus in littore, poſtridiè ſuper ipſum ſepulchrum inhumatus apparuit; cui impenſa abſolutione à cenſuris, oſſa tandem in tumulo quievere.

Concluſio Decima. Altercantur Do-
61 ctores, an cenſenda ſit polluta Eccleſia, quam conſecravit, ſeu benedixit publicus excommunicatus, ſivè clerici percuſſor? Negat Suarez *d. tom.3. diſp.81. ſect.4. caſu quarto.* Gibalinus *de Cenſuris Diſquiſit.5. quæſt.5. Propoſit.1. conſect.4.* Henaus *tom.2. De Sacrific. Miſſæ. diſp.23. ſect.4.* & Gonzalez *in d. cap. Cœmeteria num.8.* ea ratione, quia talis pollutio non eſt expreſſa in jure; ergo non admittenda. Affirmant apud Barboſam *de Jure Eccl. Univ. lib.2. cap.4. num.25.* Abbas, Jo. Andręas, & Hoſtienſis *in cap. Conſulviſti. De Conſecrat. Eccleſ.* & alii Caſiſtę relati *d. num.25.* & per Jordanum illis adhęrentem *d. lib. 5. tit.12. num.132.* & opinantem opus eſſe reconciliatione; de quo caſu, qui rarus eſt, judicabunt Epiſcopi; vel à S. Congregatione Concilii petent reſolutionem, expoſitis circumſtantiis, & præcipuè, an conſecrator fuerit hæreticus, ſervaveritvè formam, & ritus ab Eccleſia Catholica præſcriptos, ut aliàs petitum fuiſſe, teſtatur Nicolius *Canon. Lucubrat. lib.5. tit.39. num.254. verſ. Quintus caſus.*

Quo ad Quintum. Plures ſunt effectus Pollutionis Eccleſiæ. Primus eſt, 62
quod durante pollutione, & nondum facta reconciliatione, non poſſit in ea celebrari ſacroſanctum Miſſæ Sacrificium ſub pęna peccati mortalis. *cap. Is, qui* ubi Gloſſa. *De Sent. excommunicat. in 6.* immò ſi Eccleſia polluatur, dum Sacerdos celebrat; ſi nondum cęperat Canonem, debet diſcedere ab Altari; ſi verò peracta conſecratione, debet Miſſam proſequi ob integritatem Sacrificii; ſed ea completa, non eſt amplius celebrandum; niſi Eccleſia reconcilietur. Jordanus *d. lib.5. tit.12. num. 153.* Secundus eſt, quod in eadem Eccleſia polluta horæ Canonicæ non ſunt recitandę. *cap fin. de Conſecrat. Eccl. cap.* 63
Tuarum. & ibi Abbas *num.4. De Privileg.* Tertius eſt prohibitio adminiſtrationis Sacramentorum. *d. cap. Tuarum.* Paſſerinus *de Pollut. Eccl. diſp.9. cap.7. num.4.* Excepto tamen Sacramento baptiſmi tàm parvulis, quàm adultis infirmis, & ſanis. *cap. Quoniam. De ſent. Excom. in 6.* Paſſerin. *ibid. cap. 12. & cap.13.* & excepto Sacramento Pęnitentiæ. Idem Paſſerinus alios cumulans

mulans *cap.19. num.4.* Quartus eſt, quod non liceat ſanis adminiſtrare Euchariſtiam in Eccleſia polluta; ſed ſolummodo infirmis per Viaticum dari; quandocunque enim conceſſa eſt Pęnitentia, conceſſum cenſetur etiam Sacrum Viaticum. *cap. Quod in te. De Pœnitent. & Remiſſion. Clem. Cum ſecundum eod. tit.* Paſſerinus *d. diſp.9. cap.20.* Sed utrùm deficientibus particulis, liceat celebrare in Eccleſia polluta, & conſecrare pro Viatico adminiſtrando? Affirmat Paſſerinus *cap.24. num.4.* qui citat Jordanum hoc idem aſſerentem *d. lib.5. tit.12. num.147.* Sed ibi non ita largè loquitur, ſed conditionatè, niſi alia eſſet Eccleſia, in qua poſſet celebrari; ſubdit enim: *ubi alia reperiretur Eccleſia non violata, celebrandum eſſe in ea.* Quintus pollutionis Eccleſiæ effectus eſt, ut in ea non liceat adminiſtrare Sacramenta extremæ Unctionis, Ordinis, & Matrimonii; quia de facili extra illam dantur vel differri poſſunt; quidquid dicat Paſſerinus in contrarium *cap.21. cap.22 & cap.23.* ſiquidem cum in jure concedatur adminiſtratio Baptiſmi, Pęnitentiæ, & Viatici; cætera cenſentur prohibita; juxta Regulam, quod de uno conceditur, de alio
64 denegatur. Gloſſa *in cap. Nonnè. Verb. Tacendo. de Præſumpt.* Barboſa *Axioma 196. num.20.* Sextus effectus eſt, non eſſe licitum, in Eccleſias pollutas ducere proceſſiones publicas, exercere actus ordinum. Paſſerinus *d. diſp.9. cap.32. & ſeqq.* Qui minùs benè permittit *cap. 36. 37. & 38.* in Eccleſia polluta concionari, cantare publicè Te Deum, & Eccleſiaſticas benedictiones facere; nam deſtruit horrorem illum, ac męſtitiam, quam ſacri Canones intendunt incutere in cordibus hominum ob irreverentiam commiſſam, & tàm gravem iniuriam illatam loco Sacro per actiones pollutivas Eccleſiarum; quapropter prohibita ſpirituali lætitia, quę habetur in Eccleſiis per decantationem Divinorum Officiorum, & celebrationem Miſſæ, cenſendæ ſunt prohibitæ quæcunque aliæ Eccleſiaſticæ functiones, tendentes ad eamdem ſpiritualem lętitiam; nam prohibito uno, ſunt etiam prohibita omnia, per quæ pervenitur ad illud unum. *cap. Cum quid prohibetur. 39. de Regul. Jur. in 6.* Maſcardus *de Probat. concl.102.* aliàs fieret per indirectum, quod directè fieri non poteſt, contra juris regulam *in l. Sejus, & Augerius*; ubi Bart. *ff. ad leg. falcid.* & docet Barboſa *Axiom.193. num.5.* Decet igitur in caſu violatæ Eccleſiæ per pollutionem, eam clauſam tenere, à ſono Campanarum, & à quacunque celebritate vacare, præter ſupradictas omninò neceſſarias; ut in praxi ſervari vidi in hac Civitate, Patavinaque Diæceſi à Religioſis Rectoribus Eccleſiarum. Septimus effectus pollutionis eſt, ut ea durante fideles defuncti non
ſint ſepeliendi in cœmeterio, vel Ec- 65
cleſia polluta. *cap. Unico. De Conſecrat. Eccl. vel Altar. in 6.* Paſſerinus *d. diſp.9. cap.1. num.2.* & Barboſa *alleg. 28. num. 54.* idem Paſſerinus *d. diſp.9. cap.47.* ubi diſputat, an ſaltem clerici, & alię perſonæ religioſæ poſſint ſepeliri in Eccleſia polluta? & relatis quatuor diverſis opinionibus Doctorum, tenet affirmativam opinionem, dummodo non ſit alia Eccleſia; in qua tales perſonę privilegiatæ poſſint ſepeliri; & nititur *text. in cap. Quod in te. De Pęniten. & Remiſſ.* in quo conceditur tempore interdicti localis, clericos ſepeliri in loco ſacro; ſine tamen campanarum pulſatione, recitationevè divini officii; & ſub ſilentio. Quod ſi de facto laicorum corpora ſepelirentur in Eccleſia polluta; peccarent quidem illa ibi ſepelientes; ſed non eſſent exhumanda; niſi eſſent excommunicati. Theſaurus *de Pę-
nis Eccl. part.2. verb. Sacrilegium V. verſ.* 66
Illud adverte. & Paſſerinus *d. diſp.9 cap. ult. num.4.* Octavus, & ultimus effectus eſt, ut non ſervantes Præceptum, & exercentes, quæ prohibita ſunt in Eccleſia polluta; peccent mortaliter, & ſint graviter puniendi ab Epiſcopo; quamvis nullam incurrant ſuſpenſionem, vel irregularitatem. Abbas *in cap. Si Eccleſia num.4. de Conſecr. Eccleſ.* Comitolus *Reſp. Moral. libr.6. quæſt.50. num.4.* Bellochius *in praxi Moral. Theol. part.2. q.4. num.211.* & Paſſerinus, plures cumulans *diſp 10. cap.1. & ſeqq.* ubi exa-

examinat, an dari poſſit levitas materiæ excuſans à peccato mortali illos, qui pollutionem Eccleſiæ contemnunt? ad quem Lectores remitto.

Quo ad Ultimum. Si quærimus, quibus remediis pollutio Eccleſiæ tolla-
67 tur? Reſpondetur, unico remedio tolli, ſcilicet reconciliatione. *cap. Aqua. De conſecrat. Eccl.* aliiſque *texx.* de quibus ſupra *num.*28. quæ quidem reconciliatio, ſi Eccleſia erat priùs conſecrata, à ſolo Epiſcopo eſt facienda. *cap. Propoſuiſti. eod. tit.* Niſi ipſe Papa hanc facultatem ſimplici Sacerdoti committeret. Rituale Rom. *ſub Rubric. de Reconciliat. Eccl. in fine pag. mihi* 187. vel à Sacra Congregatione Epiſcoporum alicui Sacerdoti in Dignitate conſtituto eam delegaret, uſuro tamen aqua, vino, & cinere ab aliquo Epiſcopo benedicta. Nicolius *Lucubrat. Can. d. lib.*5. *tit.*39. *ſub num.*257. Quod ſi Eccleſia fuiſſet non conſecrata, ſed benedicta, ejus reconciliatio de mandato Epiſcopi à ſimplici Sacerdote, aqua ſimpliciter benedicta, fieri poteſt. *cap. Si Eccleſia. & ibi Gloſſa. De Conſecrat. Eccleſ.* Barboſa *allegat.*28. *num.*57. *ubi DD.* congerit; & Jordanus *d. lib.*5. *tit.*12. *num.* 160.

Cęterùm hic tria dubia occurrunt. Primum eſt, an Superiores Regulares
68 poſſint ſuas Eccleſias pollutas reconciliare, ſi fuerint conſecratæ? Et reſponſio eſt affirmativa; ſi Epiſcopus diſtet per duas diętas, (ideſt per duorum dierum iter, quadraginta ſcilicet ſaltem milliaria) vel ſit mortuus, aut infirmus, vel impeditus; & hoc vigore Privilegiorum Apoſtolicorum ipſis Regularibus conceſſorum, de quibus teſtantur Marchinus *de Sacram. Ordin. tract.*3. *p.*3. *cap.*11. *num.*14. Diana Coordinatus *tom.*9. *tract.*1. *reſol.*143. deſumpta ex veteri *part.*6. *tract.*6. *reſ.*22. Barboſa *d. allegat.*28. *num.*64. Jo. Ant. Novarius *in Summa Bullar. part.*1. *Commentar* 101. Nicolius *d. lib.*5. *tit.*39. *num.*257. & noviſſimè Auguſtinus à Virgine Maria *De Privilegiis Regularium. Verb. Benedicere. num.*13. *& num* 16. qui omnes addunt, ſufficere in prædicto caſu abſentię Epiſcopi, aquam luſtralem ab ipſis Superioribus Regularibus benedictam adhiberi; ſed ab ipſis hanc facultatem non poſſe alteri delegari, notat idem Novarius *ubi ſupra num.*8.

Alterum dubium eſt, utrum Epi- 69
ſcopus concedere poſſit, omiſſa reconciliatione, ut in Eccleſia polluta celebretur? & affirmativè reſpondent Moraliſtæ, quos longa manu recenſet Paſſerinus *de Pollut. Eccl. diſp.*9. *cap.*26. *num.*1. urgente aliqua neceſſitate; veluti, ſi nulla alia eſſet Eccleſia, in qua populus, vel Moniales diebus feſtivis poſſent Miſſam audire; ſivè eſſet conſecrandum pro communione infirmi. Contrarium tamen mihi videtur dicendum, & omninò negandum id licere Epiſcopo; ſiquidem certum eſt, eum non poſſe operari contra diſpoſitionem Sacrorum Canonum. Fagnanus *in cap. Dilectus à num.*1. *& ſeqq. de Tempor. Ordin.* At in præſenti caſu pollutionis Eccleſiæ ſacri Canones præcipiunt, eam eſſe reconciliandam per lavacrum cum Aqua benedicta. *cap. Propoſuiſti. cap. Cęmeteria. & cap. fin. De Conſecrat. Eccl.* Item *cap. Unico eod. tit. in* 6. Et præces ſunt adhibendæ, quæ ſtatutæ ſunt tùm in Pontificali, tùm in Rituali Romano. Idcircò, ſi ſolo verbo, aut nutu Epiſcopo liceret mandare, ut in Eccleſia polluta celebraretur; in ejus facultate eſſet evertere, ac deſtruere Sacros Canones, & independenter operari à ſanctionibus Pontificiis, & à decretis Conciliorum generalium; quod nullus Catholicorum aſſeverabit. Dicendum eſt itaque, quod Epiſcopus celebrationem in Eccleſia polluta præcipere non poſſit; quod ſi urgeat gravis aliqua neceſſitas, vel ipſe ſatagat per ſe, vel per alium Eccleſiam reconciliari; vel potiùs concedat, ut celebretur in loco aliquo honeſto, licèt non ſacro; quod ei permiſſum eſt à jure; ut melius reflectentes ſuggerunt Barboſa *d. allegat.* 28. *num.*62. Gavantus *in Manuali verb. Eccleſiæ reconciliatio num.*9. Jordanus *d. lib.*5. *tit.*12. *num.*152. Et Paſſerinus *d. diſp.*9. *cap.*26. *num.*4.

Tertium dubium eſt, numquid Ec- 70
cleſia polluta cenſeatur reconciliata; ſi quis Sacerdos de facto in ea Miſſam celebra-

lebraverit? Cui dubio reſpondet affirmativè Diana coordinatus *d. tom.9. tract.1. reſol.140.* quæ reſidet in veteri *part.11. tract.2. reſol.59.* ubi hujuſcè nimis laxæ opinionis aſſeclas citat. Sed contrarium docent Layman. *lib.5. tract. 5. de Sacrific. Miſſæ cap.5. num.13.* Theſaurus *de Pœnis part.2. d. verb. Sacrilegium 5. verſ. Adverte etiam*; Emin. Card. de Lugo *De Sacram. Euchar. diſp. 20. num.91.* Et noviſſimè Nicolius *d. Lucubrat. Can. lib.5. tit.39. num.258.* ſubdens ex Sayro *lib.5. cap.16. num.11.* opinionem Dianæ eſſe omninò falſam, & erroneam; ideòque ſivè bona, ſivè mala fide quis celebraſſet in Eccleſia polluta, opus eſſet ſubindè reconciliatione, juxta ritum præſcriptum in Pontificali, & in Rituali Romano.

Corollarii loco duo ſunt notanda.

71 *Unum*, quod Cœmeterii reconciliatio poteſt ſemper delegari ſimplici Sacerdoti; quia Cœmeteria numquam conſecrantur, ſed tantummodò benedicuntur. Nicolius *d. lib.39 num.258.* dummodò ipſum ſolùm fuerit pollutum, non autem Eccleſia; tunc enim per reconciliationem Eccleſiæ cenſetur re-

72 conciliatum etiam Cœmeterium. *Alterum* eſt, quod Epiſcopus vadens extra Civitatem pro reconcilianda Eccleſia, poteſt recipere procurationem; prout eam recipit, dum vadit, ad eam conſecrandam. *cap. Cum ſit Romana 10. De Simonia*; niſi Eccleſia ipſa, & populus nimia paupertate laboraret; tunc enim propriis expenſis ire debet ad eam reconciliandam, ut ex reſponſis Sacr. Congregationis firmat idem Nicolius *d. lib.39. num.259.* Vel niſi auctor pollutionis eſſet dives, quia ipſe eſſet condemnandus ad dictas expenſas. Maceraten. *Var. reſol. d. lib.1. reſol.112. caſ.12.*

DECISIO XLVII.

ARGUMENTUM.

Poſt ornatum Altarium, & Eccleſiarum agitur de Sacerdotum ornamentis, quæ triplicia ſunt, Interiora, Exteriora, & Miſtyca. Ornatus interior Sacerdotis ſtat in conſcientia pura; ſobrietate, & caſtitate. Cur, & quando Vxores prohibitæ miniſtris Sacris? Milites in caſtris an expediat, ut habeant uxores ſecum? Rationes tàm contra, quàm ad favorem cœlibatus Sacerdotum. Quare Græci habeant uxores, & ex quo tempore? Exempla miniſtrorum Altaris incontinentium punitorum. Cautelæ tres pro ſervanda caſtitate. Lapſus Virorum Sanctorum ob familiaritatem cum mulieribus. Eruditiones, & monitiones plurimæ pro hoc interiori ornatu Sacerdotum.

SUMMARIUM.

1 *Ornamenta Sacerdotum quænam ſint?*
2 *Conſcientia pura primus ornatus Sacerdotalis.*
3 *Sobrietas, & pudicitia ſunt Sacerdotis ornamenta.*
4 *Matrimonia vetita Miniſtris ſacris. Et quo Jure? n.5.*
6 *Apoſtoli cælibes fuere.*
7 *Milites Romani ſine uxoribus uſque ad tēpora Severi Imperatoris.*
8 *P. F. Marcus de Amiano Capuccinus laudatus.*
9 *Uxores militum in obſidione Budæ, & Tauruni commendabiles.*
10 *Sacerdotes Aaronici quo tempore ſacrificabant, ab uxoribus abſtinebant.*
11 *Sacerdotes Gentilium caſtitatem ſervabant.*

12 Sa-

12. *Sacerdotibus in lege naturæ, & Moſayca conceſſæ uxores.*
13. *Cælibatus Sacerdotum quibus rationibus impugnetur?*
14. *Paphnutius in Nicæna Synodo an impugnaverit cęlibatum clericorum?*
15. *Gręci etſi ordinati in ſacris habent ſuas Uxores.*
16. *Subdiaconi olim tenebant Uxores.*
17. *Uxores ſemper prohibitæ Miniſtris Sacris in Eccleſia Latina.*
18. *Cęlibatus clericorum quibus rationibus defendatur, & laudetur?*
19. *Caſtitas ſervata à Miniſtris ſacris per tria prima ſecula.*
20. *Concilium Quiniſextum anno 692. conceſſit Uxores Miniſtris Sacris Eccleſiæ Orientalis.*
21 *Quiniſextum Concilium cur ſic dictum?*
22 *Subdiaconi, & Diaconi aliquando uxores ducebant prætextu non promiſſæ caſtitatis.*
23 *Votum ſolemne caſtitatis ubi, & quando adiunctum Ordinibus ſacris?*
24 *Melchiſedech fuit cęlebs, & continens.*
25 *Exempla Sacerdotum incontinentium punitorum à Deo.*
26 *Cautelę tres pro caſtitate ſervanda à Miniſtris Sacris. Et quæ?*
27 *Jejunium neceſſarium pro caſtitate, & maceratio carnis.*
28 *Otium nocivum eſt caſtitati.*
29 *Ludi, & Venationes clericis prohibitæ.*
30 *Mulierum converſatio fugienda.*
31 *Sancti, qui ſoli neque cum ſororibus loqui volebant, aut habitabant.*
32 *Lapſus in Luxuriam Virorum Sanctorum.*
33 *Mulierum cohabitatio cum clericis prohibita*
34 *Gemellorum fratrum in utero Matris, ſi unus ſit maſculus, alius fæmina, medicorum obſervatio.*

EGimus in præcedentibus Deciſionibus de ornatu Eccleſiarum, & Altarium; demonſtravimuſque horum, & illarum ornamenta alia eſſe Eccleſiaſtica, quæ proveniunt ex præcepto Rubricarum; alia Regalia ex liberalitate fidelium; alia Moralia ex eorumdem devotione, & obſequio: & alia Legalia ex reverentia erga loca ſacra; verùm quia etiam miniſtri Eccleſię, & Altaris, nempe Sacerdotes, egent ornamentis, ut ritè, ac rectè poſſint hoſtias offerre, ac ſacrificare pro populo; ideò in pręſenti breviter diſſerendum eſt de Sacerdotum ornatu; qui quidem triplex eſt; videlicet.

1. *Ornatus interior.*
2. *Ornatus exterior.*
3. *Ornatus mixtus.*

Et de ſingulis, quæ potiora ſunt ad Cleri inſtructionem, hæc quæ ſequuntur, ſunt agnoſcenda.

Quo ad Primum. Ornatus interior 2
Sacerdotis conſiſtit in conſcientia pura, non habente remorſum culpæ mortalis; ſi enim Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 13. *cap.*7. de quocunque communicaturo ait: *Nullus ſibi conſcius peccati mortalis, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa ſacramentali confeſſione ad Sacram Eucbariſtiam accedere audeat*: multò magis ornatus eſſe debet gratia Dei Sacerdos, non tàm communicaturus, ſed Sacrificium facturus, attento ejuſdem Sacri Concilii præcepto *ſeſſ.*22. *de obſerv & evitand. in celebrat. Miſſæ.* Scilicet in hoc ſacroſancto Sacrificio peragendo; *Omnem operam, ac diligentiam in eo ponendam eſſe, ut quanta maxima fieri poteſt interiori cordis munditia, & puritate; atque exteriori devotionis, ac pietatis ſpecie peragatur.* Et de hoc neceſſario ornatu gratiæ duplex eſt ratio; una, quia etiam in Lege Moſayca impoſita erat pœna mortis contra Sacerdotes agentes Sacra, ſi mundi non eſſent; ut legitur in *Levit.* 22. 3. ibi: *Omnis homo, qui acceſſerit de ſtirpe veſtra ad ea, quæ conſecrata ſunt, in quo eſt immunditia, peribit coram Domino.* Altera, quia Sacerdos ad Altare eſt mediator inter Deum, & populum; prout de ſe dixerat Moyſes *Deut.* 5. *Ego ſequeſter, & medius fui inter Dominum, & vos, in tempore illo*; ad placabilem nempè

reddendum Deum erga populum: at ſi mediator ſit odibilis Principi; illum non placat, ſed ad iracundiam magis provocat: *cap. Ingravibus. 3. q.7.* ubi hæc ſunt verba: *Cum is, qui diſplicet, ad intercedendum mittitur, irati ad deteriora animus provocatur.*

3 Suppoſita autem in Sacerdote litaturo exiſtentia actualis gratiæ Dei; ornatus interior præcipuè conſiſtere debet in ſobrietate, & in pudicitia, juxta monitionem S. Syricii Papæ, *Epiſt.1.* ita ſcribentis: *Nos Sacerdotes omnes, atque Levitæ inſolubili lege conſtringimur, ut à die ordinationis noſtræ Sobrietati, ac Pudicitiæ & corda noſtra mancipemus, & corpora; dummodo per omnia Deo noſtro in his, quæ quotidie offerimus Sacrificia, placeamus.* Itaque per ſobrietatem manifeſtum eſt, denotari jejunium, quod eſt omninò neceſſarium Sacerdoti Miſſam celebraturo; ſi quis enim auſus eſſet non jejunus celebrare, deponendus foret ab officio. *Concil. Bracharen. 2. can.10. cap. A crapula. De Vita, & honeſt. Cleric.* Sarnellius *tom.1. Epiſt.19.* caſus autem celebrandi ſine jejunio docuimus in Deciſionibus *de Ven. Euchariſtiæ Sacramento Deciſ.3. & Deciſ.52.* Porrò per pudicitiam ſignificatur continentia & caſtitas, qua prorſus fulgere debet Sacerdos, cui poſt ſuſceptos ordines Sacros non ſolum vetitum eſt fornicariam copulam habere; ſed ulteriùs neque
4 Matrimonium inire; aut, ſi ante forſan iniiſſet, eo uti. *cap. Diaconi. cap. Presbyter. diſt.28. cap. Qui clerici. cap. Si qui. De Cleric. Coniugat. cap. Unico. De Voto, & Voti redempt. in 6. Extravag. Antiquæ. eod. tit. & Concil. Trid. ſeſſ.24. can.9.* Et quamvis hæc prohibitio Levi-
5 tis, & Sacerdotibus facta de non contrahendis nuptiis poſt ſuſceptos ordines ſacros; vel de eis non exercendis, ſi ante ordines uxores duxiſſent, non ſit de Jure Divino, ſed tantùm de Jure Eccleſiaſtico; (ut benè probat Emin. Card. de Lauræa *in 4. ſent. tom 3. De Sacram. Ordinis diſp.9. §.5 & §.6.* Barboſa *de Jure Eccleſ. lib.1. cap.37. num.27. & 28.* ubi DD. cumulat. Noviſſimè Gonzalez *in Commentar. ad d. cap. Si qui clericorum num.3. De Cleric. Coniug.* adeòut Papa poſſit diſpenſare cum habente ordines Sacros, ut matrimonium contrahat; (prout pluries diſpenſaſſe refert idem Emin. Card. de Lauræa, octo caſus, ſeu diſpenſationes in hoc præſenti ſeculos conceſſas referens *d. diſp.9. art.9. §.5. num.204.*) nihilominus hæc ipſa prohibitio fundata eſt in ſequentibus validiſſimis cauſis, rationibus, & auctoritatibus. Primò in exemplo Apoſtolorum; quos omnes vel abſque uxoribus fuiſſe, excepto Petro; vel, ſi quis priùs 6
uxorem duxiſſet ante Apoſtolatum, deindè ab uſu coniugii abſtinuiſſe demonſtrat Emin. Cardin. Baronius *Ann. 57. num.59.* Barboſa *de Jure Eccl. lib.1. cap.38. num.21.* Gonzalez *ad d. cap.1. ſub num.3. ubi DD. De Cleric. Coniug.* unde *in lib.6. conſtit. Apoſtol. cap.17.* ſic eſt ſtatutum: *Epiſcopum, & Presbyterum, ac Diaconum ordinari præcipimus, qui ſint monogami &c. Poſt ordinationem tamen, ſi uxores non habent, præcipimus, ut non liceat amplius ducere;* & Sanctus Clemens Papa I. in Epiſtola prima, in qua proteſtatur, quod omnia, quæ ibi refert, acceperit à Sancto Petro, inter alia hęc habet: *Ad Domini autem miniſteria tales eligantur, qui ante ordinationem ſuam coniuges ſuas noverint: quod ſi poſt ordinationem ſuam miniſtro Altaris contigerit proprium invadere cubile uxoris, ſacrarii non intret limina; nec Sacrificii portitor fiat.* Secundò, cęlibatus clericorum fundatur in doctrina Divi Pauli, qui ſcribens *ad Thimot. Epiſt.2. cap.2. Verſ.3.* ait. *Labora ſicut bonus miles Chriſti Jeſu. Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus, ut ei placeat, cui ſe probavit.* Ex quibus verbis deſumunt Interpretes, Sanctum Apoſtolum loquutum fuiſſe de matrimonio; à quo milites abſtinebant, ut teſtantur Tacitus *Annal. lib.14.* ubi plura Lipſius, & Dio *lib.6.* 7
nec non Tertullianus *in exhortatione ad caſtitatem*, demonſtrans, omnes milites fuiſſe cœlibes, quod etiam docuit Cornelius à Lapide *in 2. Thim. d. cap.2. verſ.4.* & noviſſimè Gonzalez *ad d. cap. Si qui clericorum. 1. De clericis coniugatis num 8.* ubi pluribus eruditionibus hanc aſſertionem illuſtrat; ſubdens, quod hanc laudabilem caſtrorum diſciplinam

Seve-

Severus Imperator lata lege ex aſſe ſuſtulit ex Herodiano *lib.6. Hiſt.* & ideò Papinianus, (qui floruit temporibus Severi) aſſerit, poſſe milites matrimonia contrahere in *l. Filius* 35. *ff. de Ritu nuptiar.* Et eſſe problema diſputabile habens hinc indè rationes, utrùm expediat, milites in caſtris habere uxores ſuas? oſtendit mihi religioſiſſimus Pa-
8 ter Marcus de Aviano Capuccinus, qui Cæſareis exercitus tanquam Miſſionarius Apoſtolicus comitatus fuit decem ab hinc annis in obſidione Budæ, atque Tauruni; ajebat enim, quod revertentibus militibus à pugna uxores ci-
9 bum præparatum miniſtrabant, undè vires colligebant; & ſanitatem tuebantur magno cum Imperatoris, ac totius Reipublicæ Chriſtianæ emolumento. Et ubi iidem milites de Turcis reportarent victoriam in campis, uxores chriſtianorum militum ſollicitæ erant in ſpoliis carpiendis ad maritorum utilitatem. Sed hęc obiter ſint dicta. Tertiò continentia Cleri in lege gratiæ adhęret præcepto, quod Deus fecerat in lege ſcripta, juſſerat enim *Exod.*19.22. quod
10 *Sacerdotes, qui accederent ad Dominum Sanctificarentur*, ideſt abſtinerent ab uxoribus; ut declarant expoſitores, & Tirinus *d. cap.*19. *Verſ.*10. Quare Abimelech, ut daret David, & militibus ejus manducare Sanctificatum Panem, requiſivit, si mundi eſſent à mulieribus? 1. *Reg.*21. hinc ſcripsit S. Hieronymus *lib.*1. *contra Jovinian. longè poſt med.* hæc verba. *Nam & in veteri lege, qui pro populo Hoſtias offerebant, non ſolùm in domibus ſuis non erant, ſed purificabantur ad tempus ab uxoribus ſeparati; & vinum, & ſiceram non bibebant, quæ ſolent libidinem provocare* Et de Matthia Summo Pontifice refert Joſephus *lib.*17. *Antiquit. Judaic. cap.*8. quod ei non licuit Sacrificare, ſed illi una die ſubſtitutus datus fuit ad Sacrificandum, quia nocte ſomniaſſet, ſe rem cum uxore ſua habere; & de hac munditia, & continentia Aaronicorum Sacerdotum dictum eſt ſupra *Deciſ.*23. *num.*34. & antea quid agendum eſſet, si Summus Pontifex ante feſtum Hippurim paſſus eſſet pollutionem? *Deciſ.*22. *num.*28. Quartò fulcimen præſtat continentiæ noſtrorum Sacerdotum exemplum Gentilium, apud
quos lege XII. Tabularum ita cavebatur: 11
Divos caſtè adeunto; immò & coniugio uſos arcebant à ſuis Sacrificiis, teſte Tibullo *lib.*2. *Elegia prima*:

Vos quoque abeſſe procul jubeo, diſcedat ab aris,
Queis tulit heſterna gaudia nocte Venus.

Et de paganorum Sacerdotum requisita caſtitate diſſerunt S. Clemens *lib.*1. *Stromat.* S. Hieronym *lib.*2. *in Jovinian.* S. Auguſtinus *ſerm.*37. *ad fratres in Eremo*. Et plura tradunt Alex. *lib.*4. *genial. cap.*17. Tiraquellus *in leg.*5. *Connubial. ex num.*76. Pamelius *ad Tertullianum de exhort. caſt.* & Gonzalez *ad d. cap.*1. *De clericis coniug. num.*8. concludens; *Si hęc obſervabantur in Sacerdotibus tam Judaicę, quàm Gentilitiæ religionis, quanto magis Sacerdotes legis gratiæ, qui quotidie vero, & omnipotenti Deo Sacrificium offerunt, debent continenter vivere, à coniugioque arceri?* Quod adeò verum eſt, ut pluribus Sanctis Patribus viſum fuerit, ex ſola nocturna illusione abſque culpa eveniente, non eſſe licitum die ſequenti celebrare, ut ex S. Auguſtino *ſerm.*244. *de Temp.* & ex Caſſiano *collat.* 22. probat Emin. Card. Bona *Rer. Liturgicar. lib.*2. *cap.*1. *ſub num.*4.

Verùm huic continentiæ, & caſtitatis legi, qua nos adſtringimur, ſe- 12
quentia videntur obſtare. Primò, quod in lege naturæ Sacerdotes habebant uxores, ut vidimus *Deciſ.*7. *& ſeqq.* De Adamo, Noe, Abrahamo, ejuſque poſteris, qui Deo litabant, & eorum Sacrificia grata erant. Secundò, quia coniugium etiam in lege Moſayca Levitis, Sacerdotibus, & Pontificibus concedebatur; immò ipſe Deus præſcripſerat qualitates uxorum ducendarum ab eis, ut *in Levit. cap.*21. non igitur interdicendum Sacerdotibus Evangelicis, ne ponderosior sit lex gratiæ, quàm lex Moysis. Tertiò, quia Matrimonium 13
eſt Sacramentum, conferens gratiam. Concil. Trid. *ſeſſ.*24. *can.*1 Ergo nulli denegandum; non enim cauſat dedecus, ſed honorem; & ab omnibus videtur ſuſcipiendum, dicente Apoſtolo

*ad Hebr. cap.*13. *Verſ.*4. *Honorabile connubium in omnibus*; *& thorus immaculatus*. Quartò, quia ab eodem Apoſtolo cenſetur conceſſa uxor non tàm clericis in ſacris conſtitutis, atque Presbyteris; ſed etiam Epiſcopis; ait enim in *Epiſt.* 1. *ad Thimot. cap.*3. *verſ.*2. *Oportet ergo Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, unius uxoris virum, filios habentem ſubditos cum omni caſtitate*. Et in Epiſtola prima ad Corinthios *cap.*7. *Verſ.*2. ſubdit: *Propter fornicationem autem unuſquiſque propriam uxorem habeat*. Quintò, quia in Canone ſexto Apoſtolorum ordinatum eſt, ut *Epiſcopus, aut Presbyter uxorem propriam nequaquam ſub obtentu Religionis abiiciat*. Quod repetitum legitur in Decreto Gratiani. *cap. Si quis docuerit. diſt.*28. Sextò, quia in tribus primis ſęculis ordinati in ſacris utebantur coniugio; ſiquidem cum illud prohibere vellet Nicęna Synodus prima, Paphnu-
14 tius Confeſſor contradixit, ſuaſitque Concilio, ne talem ferret legem, quæ occaſio exiſteret fornicationum: ut letur *in cap. Nicęna. diſt.*31. & refert ex Theologis Emin. Card. de Lauræa *De Sacram. Ord. d. diſp.*9. *num.*210. Gaſp. Ivenin. *in Commentar. Hiſtor. & Dogmat. de Sacramentis. Diſſertat. X. de Matrimon. quæſt.*7. *cap.*8. *art.*2. Septimò, quia
15 Græci Subdiaconi, Diaconi, Presbyteri, & Epiſcopi ſuas habent uxores, & cum eis copulantur. *cap. Diaconi. diſt.* 28. *cap. Alter. diſt.*31. *& cap. Cum olim. De Clericis coniugat.* Idcircò in correctione, & reformatione abuſuum Orientalis Eccleſiæ facta ab Innocentio IV. *in ſua conſtit.*14. Incipit: *Sub catholicæ*: nulla extat prohibitio circa uſum mulierum Sacerdotum, neque in Concilio Florentino *in Decreto Unionis Græcor.* Imò Clemens VIII. *in ſua Conſtit.*34. ſcribens, quæ licita ſunt Græcis Sacerdotibus, *in* § 4. tantùm præcipit, ut Sacerdos Grecus, antequam celebret, ab uxore abſtineat per hebdomadam, vel ſaltem per triduum. Igitur ſicut licitus eſt uſus uxorum in Eccleſia Greca clericis, ſacros ordines habentibus, & exercentibus, non deberet eſſe prohibitus iiſdem in Eccleſia Latina. Octavò, tantò minùs, quia primis ſex ſæculis, & ultra etiam clerici Latini in ſacris conſtituti uxoribus ſuis utebantur, videlicet uſque ad tempora S. Gregorii Magni; qui moderatus fuit prohibitionem factam à Pelagio Papa 16
ejus Prædeceſſore, ne Subdiaconi copulam haberent cum ſuis uxoribus; *cap. Ante triennium. diſt.*31. *& cap. Multorum. 27. q.*2 Regebat autem Eccleſiam S. Gregorius Papa in fine quinti ſæculi, & in principio ſexti; ergo per annos ſexcentos circiter etiam in Eccleſia Latina Subdiaconi ab uxoribus non abſtinebãt.

His tamen minimè obſtantibus certiſſima eſt Juris concluſio, & irrefragabilis; quod in Eccleſia Latina miniſtri 17
ſacri ſemper, & pro ſemper prohibiti fuerunt matrimonium contrahere, vel contracto ante ordines ſacros uti; adſtrictique fuerunt à die ſuſcepti ſacri gradus à propriis uxoribus abſtinere, & continentiam, atque caſtitatem ſervare. *cap.*2. *cum pluribus ſeqq. diſt.*31. *cap.*1. *cap. Si quis verò. cap. Si quis eorum. & cap. Erubeſcant. cum aliis ſeqq. diſt.*32. Et legitur *lib.*6. *Conſtit. Apoſtol. cap.*17. & in Decretalibus *tot. tit. De Vita, & Honeſt. clericor.* nec non *tit. De Clericis coniug. & tit. Qui clerici, vel vovent*. Et omni tempore id ſancitum fuit in Conciliis, quæ longa manu referuntur ab Emin. Card. de Lauræa *de Sacramento Ord. d. diſp.*9. *art.*9. per plures §§. & in Epitome Canonum. *Verb. Clericus habens Uxorem.* Et *Verb. Clerici quoad habitationem cum mulierib. pag.*154. Noviſſimè Gonzalez *ad d. cap.*1. *num.*6. *De Clericis coniugat.* Qui ibidem *num.*3. obſervat, contrariam doctrinam proceſſiſſe antiquitùs à Vigilantio, contra quem ſcripſit S. Hieronymus; & in præterito ſæculo à Uviclefo, à Luthero, à Calvino, & aliis Novatoribus, caſtitatem in Clero proſcribentibus, quos confutat Emin. Card. Bellarminus *tom.*1. *controverſ. lib.*1. *De Clericis cap.*28. itaut in Concilio Tridentino, damnata ſit, ut hæretica prædicta doctrina, & lata excommunicatio contra aſſerentes, poſſe Clericos in Sacris Ordinibus conſtitutos matrimonium contrahere, ut *in ſeſſ.* 24. *can.*9. Neque ſubſiſtunt objectiones ſuprafcriptæ.

Non

Non prima de Sacerdotibus in lege naturæ; ipſi enim ex vi primogenituræ
18 ſortiebantur illam dignitatem, & non erant obligati ad continentiam perpetuam eo tempore, quo opus erat, ut creſcerent, multiplicarent, & replerent terram, juxta Divinam ordinationem, de qua *Geneſ. cap. 1. verſ. 28.*

Non ſecunda de conjugio Sacerdotum legis Moſaycæ; magnum eſt enim diſcrimen inter illos, & Sacerdotes Legis gratiæ. Illi alligati ad Tribum Leviticam debebant initis Matrimoniis ſucceſſores progignere; & ideò eorum Sacerdotium tranſmittebatur in poſteros carnali propagatione; noſtrum verò conſecratione divina. Illi offerebant belluinas carnes; nos Corpus, & Sanguinem unigeniti Filii Dei. Illi rariùs accedebant ad Sacrificandum, ut diximus ſupra *Deciſ. 23. num. 25. & ſeqq.* nempè tempore vicis ſuæ; nos verò quotidie; & lex illa erat rudior, lex verò gratiæ tota ſpiritualis, quam præcipuè continentia, & caſtitas decet, ut demonſtrat idem Gonzalez *d. cap. 1. nu. 5 de Clericis conjugat*; & legitur *in cap. Plurimos. diſt. 82.*

Non tertia; quia Sacerdotes, & miniſtri Sacri Latini non abſtinent à Matrimonio nunquam à Sacramento; ſed quoniam continentia, & caſtitas in rebus Sacris, & in Sacrificio magis arridet, ut ait S. Leo Papa *in cap. 1. diſt. 32.* Quod autem dixit Apoſtolus, *Honorabile connubium in omnibus*, non eſt trahendum ad omnes perſonas, etiam ad Sacerdotes, & Monachos, atque Moniales, ut fecere Lutherus, Beza, & alii Novatores; ſiquidem poſſet ſecundum hanc interpretationem trahi etiam ad fratres, & ſorores; nec non ad Matres, & filios; ad Patres, & filias; quæ inter eoſdem honorabile eſſet connubium, quod horrendum eſt etiam ipſis hæreticis; ſed Apoſtoli mens fuit, dicendo *Connubium honorabile in omnibus*, ſcilicet quod in omnibus ad illud ſpectantibus ſit honorabile; in fide mutua ſervanda, in pace, & charitate cuſtodienda; & in ipſius matrimonii uſu, ſanctè, & omni cum modeſtia habendo; ut diſſerit Cornelius à Lapide *in Comm. ad d. Epiſt. D. Pauli ad Hebræos cap. 13. verſ. 4.* ubi probat Apoſtolum loquutum non dogmaticè, ſed moraliter, ut omnes fideles ſervarent thorum ſuum immaculatum in uſu Matrimonii.

Non quarta, ob Verba illa Apoſtoli, Epiſcopum oportere eſſe *unius uxoris virum*; nam ſignificabat per illa, non poſſe ordinari bigamos; ſed eos, qui unicam uxorem habuiſſent, à cujus conſortio, ſi viveret, abſtinerent; ideò S. Ambroſius *libr. 2. epiſt. 25. ad Vercellen. Epiſcop.* ſubdit de prædictis verbis: *Neque iterum ut filios in Sacerdotio creare Apoſtolica invitetur auctoritate, habentem dixit filios, non facientem.* Reliqua verba *2. ad Cor. 7. 2. Propter fornicationem unuſquiſque propriam uxorem habeat:* dicta ſunt ad Laicos, legitimè conjugatos, & præcipuè ad fideles noviter converſos, qui dubitabant, an cum ſuis uxoribus poſſent habitare, ut ex Theophilacto, & S. Hieronymo notat Caſalius *de S. Ritibus cap. 54. in fine.*

Non quinta; ſiquidem ut legitur *in cap. Omninò. diſt. 31.* non licebat Miniſtris Sacris uxorem, quam ante ordines habuerant, prætextu religionis abiicere, *ſcilicet à cura ſua, ut ei victum, & veſtitum largiantur; non ut cum illa ex more carnaliter jaceant*; quod notat etiam Emin. Card. de Lauræa *d. diſp. 9. num. 268 & Caſalius d. cap. 54. in fin.*

Non ſexta; quia, quidquid ſit de reſiſtentia Paphnutii in Synodo Nicæna: (illam enim potius fabellam reputant Emin. Card. Baronius *ad Annum Chriſti 58. num. 20.* Sotus *lib. 7. de Juſt. & Jur. q. 6. art. 2.* Canus *de Locis Theolog. lib. 5. cap. ult. ad 6.* & alii apud Barboſam *in collect. DD. ad d. cap. Nicæna Synodus diſt. 31.*) certum eſt, in primis tri- 19
bus ſæculis, à tempore ſcilicet Apoſtolorum uſque ad eamdem primam Nicænam Synodum, fuiſſe in præcepto caſtitatem Miniſtris Sacris. Ut eruditè demonſtrat Pignatellus *tom. 8. conſult. 81. nu. 17.* In canone enim Apoſtolorum 27. habetur: *Innuptiis autem, qui ad Clerum provecti ſunt, præcipimus, ut ſi voluerint uxores accipiant, ſed Lectores, cantoreſque tantummodò.* Faciunt verba epiſtolæ primæ S. Clementis Papæ, &

diſci-

diſcipuli S. Petri, relata ſupra *num. 6.*
Et pluribus auctoritatibus probat Spon-
danus *ad Annum Chriſti* 58. *à num.* 7. *&*
ſeqq. Et faciunt Verba S. Calixti Papę,
& Martyris anno 221. relata in *cap.*
Presbyter diſt. 28. In ipſa verò prima
Nicena Synodo ſic fuit ſtatutum in *can.*
3. *Interdicit per omnia magna Synodus, non*
Epiſcopo, non Presbytero, non Diacono,
nec alicui omninò, qui in Clero eſt, licere
ſubintroductam habere mulierem: niſi fortè
aut Matrem, aut Sororem, aut Amitam,
vel eas tantùm perſonas, quæ ſuſpicionem
effugiunt. Ergo multò magis uxores, ut
deducit Gaſpar Ivenin *d. diſſertat. X. de*
Matrim. quæſt. 7. *cap.* 8. *art.* 2. ubi oſten-
dit, nullum reperiri Canonem, qui ne-
que in Eccleſia Orientali concedat, Sa-
cris ordinibus inſignitis copulam habere
cum uxoribus. Sed neque tribus ſequen-
tibus ſæculis hoc idem conceſſum fuiſ-
ſe, demonſtrari poteſt, niſi *in Concilio*
20 *Quinniſexto*, celebrato *Anno* 692. in
quo Patres Græci, relato uſu contrario
Eccleſiæ Romanæ, cœlibatum in Cle-
ro proſcripſerunt *can.* 13. tranſcripto *in*
cap. Quoniam d. diſt. 31. & quamvis ca-
non iſte cum aliis hujus Concilii Qui-
niſexti, (ſic appellati, quia cum in
21 Concilio Generali Quinto facti non
fuiſſent Canones, in ſexto editi fue-
runt, habita relatione ad Quintum, &
ad ſextum Concilium, ut doctè memo-
rat Emin. Card. de Lauræa *cit. diſp.* 9.
De Sacram. Ord. num. 193.) non fuerit
expreſsè confirmatus ab Eccleſia Ro-
mana; nihilominùs fuit toleratus; &
indè factum eſt, ut Græci ad ordines
Sacros ptomoti, ſi uxorati ſint, utan-
tur uxoribus, idque à Romanis Ponti-
ficibus per tolerantiam concedatur, ut
dictum eſt ſupra *num.* 15. *ex Conſtitut.* 14.
Innocentii XV. *& Conſt.* 34. Clementis
VIII. & ex his tollitur

Septima objectio; atque Octava;
nam quoad Græcos, hi utuntur conju-
gio, contracto ante ſuſceptos ordines
Sacros, ſed eis non licet poſt ordinatio-
nem Uxores ducere, quod ſi de facto
22 eas ducant, matrimonium eſt nullum.
Pignatell. *d. tom.* 8. *conſult.* 81. *num.* 2. *&*
ſeqq. ſic Eccleſia tolerant ad ſervandam
charitatem, & ſchiſmata impedienda;
quo verò ad Latinos, etſi uſque ad tem-
pora S. Gregorii Magni in aliquibus lo-
cis Subdiaconi, & Diaconi retinuerint
Uxores ſub prætextu, quod in ſua or-
dinatione non voviſſent continentiam,
ut advertit Emin. Card. de Lauræa *d.*
diſp. 9. *§.* 4. *num.* 188. *& ſeqq.* ab illo
tempore citra nullus admittitur ad or-
dines Sacros; qui ſolemni voto non ſe
adſtringat ad caſtitatem; ita ut uxorem
ducere non valeat; aut ſi antea habuiſ-
ſet, ea ampliùs uti non poſſit. *cap.* 1.
cum plurib. ſeqq. diſt. 32. *cap. Propoſuiſti* 23
diſtint. 82. *capitulo primo, & toto tit. De*
Clericis conjugat. capitulo primo & ſe-
cundo. Qui Clerici, vel voventes. cap.
Unico. De Voto, & Vot. redempt. in
6. Clement. Unica. De Conſanguin. Ex-
travag. Antiquæ. de Voto, & Concilium
Trid. d. ſeſſ. 24. *canon.* 9. *De Matrimon.*
quod inter Scholaſticos latiſſimè probat
Emin. Card. de Lauræa *d. diſp.* 9. *de Or-*
dine, toto art. 9. Inter Annaliſtas Emin.
Card. Baronius *ad Annum Chriſti* 58. *&*
Ann. 591. Inter Dogmaticos Gaſp. Ive-
ninus *d. diſſert.* 10. *q.* 7. *cap.* 8. *art.* 2. In-
ter Canoniſtas Gonzalez *in Commentar*
ad d. cap. 1. *De Cleric. conjug.* Inter Mo-
raliſtas Thomas Tamburinus *de Triplici*
Jure lib. 7. *de Ordine cap.* 3. *§.* 3. inter Fo-
renſes Jacobus Pignatellus *d. t.n.* 8. *con-*
ſult. 83. ubi ex Patribus, & ex Hiſtoriis
eruditiones plurimæ circ. inviolabilis
caſtitatis ornamentur Sacerdotibus
neceſſarium. Et inter Cathechiſtas Al-
phonſus Mendezius Æthyopię Patriar-
cha, è Soc. Jeſu in *ſuo Bran Haymanot*,
ſeu *Luce fidei lib.* 12. *cap.* 16. ubi *num.* 1.
redarguit Æthiopicos, & Alexandri-
nos in Sacr. ordinibus conſtitutos, hæ-
rentes la. ri mulierculas, ceu peregri-
nos ba..lis, aut Zonis cucurbitas cir-
cumſtantes; & *nu.* 2. infert, Sacerdo- 24
tium Evangelicum eſſe ſecundum ordi-
nem Melchiſedech, qui fuit ſine genea-
logia, non ſolùm paſſiva, de qua Scri-
ptura non meminit, ſed neque activa;
nam cęlebs fuit, ut ſcribit Cedrenus *in*
Comment. Hiſtor. Et tandem *ſeqq. numer.*
uſque in fine colligit dicta SS. Patrum,
& Conciliorum primi, ſecundi, tertii,
ſequentium ſæculorum, in quibus Ca-
ſtitas, & continentia in Miniſtris Sacris
aſtrui-

aſtruitur, & ipſi ab uxorum complexu interdicuntur.

Cum igitur pudicitia, caſtitas, & continentia ſit præcipuus, immò neceſſarius ornatus Sacerdotum; ſolliciti eſſe debent in hujus Angelicæ virtutis cuſtodia; *ne fiat menſa eorum coram ipſis in laqueum, & in retributiones, & in ſcandalum. Pſal.* 68. 23. memoria recolentes, quod *Qui manducat, & bibit indignè* Sacramentum Euchariſticum, *judicium ſibi manducat, & bibit. 1. Cor.* 11. 27. juxta comminationem Divinam, de qua *Levit.* 6. 20. *Anima polluta, quæ ederit de carnibus Hoſtiæ pacificorum, quæ oblata eſt Domino, peribit de populis ſuis.*

Et equidem tremendi ſunt caſus, qui in Eccleſiaſticis Hiſtoriis, & in Sanctorum vitis leguntur, de punitione Sacer-
25 dotum incontinentium, & in cęno luxuriæ involutorum. Inhoneſtum Myſtam à Divinis per ſuum Epiſcopum ſuſpenſum, temerè ad Altare progreſſum, apopletico accidenti percuſſum, ſubitanea morte obſtrictum ex approbatis auctoribus refert Sperellus *in Parænesi Theleturgica cap.* 27. *num.* 6. Presbyterum Concubinarium Romæ, de Eccleſia S. Ceciliæ Tranſtyberim, monitum à Stephano Papa X. ſed monita ſpernentem, improviſa morte obiiſſe in lecto ex Card. Baronio *Anno* 1057. *num.* 16. & 17. narrat Matthæol. *in Sylva Hiſtor. tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 2. *tit.* 29. *exempl.* 10. *in fine*. Hovæ, (quæ eſt urbs Germaniæ, in Vveſtphalia, ad Viſurgim fluvium, ſub Ducatu Brunſvicenſi) Sacerdos Sacriſta Eccleſiæ Matris Dei carnalem copulam cępit habere cum quadam muliere. B. Ivetta tunc vivens incluſa ex divina revelatione ſacrilegum facinus intellexit, fęminam corripuit, & ad pęnitentiam induxit. Mox ipſum Sacriſtam monuit, reprehendit, rogavit, ut pęniteret; ille flocci hæc monita fecit: paulò poſt maligna febris eum aggreſſa, abſque Sacramentis impęnitentem ad orcum tranſmiſit, ut latiùs diſſerit Bolland. *in Vita B. Ivettæ die* 13. *Januarii cap.* 26. Scribit Joan. Diaconus *in Vita S. Gregorii Papæ cap.* 17. *num.* 97. Superiorem Monaſterii ejuſdem Sancti raptam Virginem Deo ſacram, nomine Euphraſiam, in privata domuncula detentam ſibi concubinam feciſſe: non multò poſt vidiſſe in ſomnis Sanctum Pontificem miniſtris ſuis dicentem; *Extendite eum in terris, & quadragintis rubricis*, (ſcilicet percuſſionibus rubra ſigna in carne relinquentibus) *ventrem, totidemque dorſum fornicatoris, atque ſacrilegi Presbyteri verberate*. Ita actum; & experrectus à ſomno, vi doloris, ac vehementi febre oppreſſus, abſque pęnitentia occubuit. Plura hujus generis habentur exempla tùm apud ipſum Sperellum *d. cap.* 27. apud Matthæol. *d. tit.* 29. & Nicol. Laghium *de Ven. Euchar. Sacram. tract.* 4. *diſt.* 1. ubi de punitione Diaconorum incóntinentium. *& diſt.* 6. de Sacerdotibus carnalibus immunditiis maculatis, ſeverè punitis.

Cæterùm ad effugienda hęc pericula; & ad ſartum, tectum ſervandum Caſtitatis ornatum tres ſunt cautelæ adhibendæ à Sacerdotibus, Miniſtriſque
Sacris. Una eſt, caſtigare corpus ſuum 26
jejuniis, pęnitentiis, & diſciplinis. Caſtitas enim, ſecundùm Divum Thomam Aquinatem, dicitur à caſtigando; ideò teſtabatur Apoſtolus ita: *Caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo; nè fortè cum aliis prædicaverim, ego reprobus efficiar.* 1. *Cor.* 9. 27. Et S. Ambroſ. faciendum ajebat, quod docet *Pſal.* 68. 11.
Operui in jejunio animam meam; & poſui 27
veſtimentum meum cilicium. Legitur in Chronicis S. Franciſci *part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 7. B. Egidium cuidem religioſo de re venerea tentato, & remedium poſcenti dixiſſe: quid ageres, ſi canis mordere te vellet? Reſpondit, baculo eum percuterem. Secunda cautela attendenda eſt, fugere otium. Notum eſt proverbium: *Otia ſi tollas, periere cupidinis arcus.* Myſtis igitur vel eſt orandum, vel
ſtudendum, vel laborandum, juxta 28
præceptum S. Hieronymi *ad Ruſticum de vivendi forma: Ama ſcripturarum ſtudia; & carnis vitia non amabis*: ſcriptum eſt enim: *Vigilia honeſtatis tabefacit carnes.* Cavendum eſt tamen, ne ad fu-
giendum otium, aſſumantur exercitia 29
à Sacris Canonibus vetita, quales ſunt alearum ludi. *cap. Epiſcopus diſt.* 35 & ſtre-

ſtrepitoſæ venationes. *cap. Quorumdam diſt.* 34. *cap. Qui venatoribus. cap. Eſau. cap. Epiſcopum. De Clerico Venatore.* Tertia cautela eſt, abſtinere à converſatio-
30 ne mulierum, quamvis honeſtarum, quamvis ſpiritualium, quamvis ſanctarum; ſcriptum eſt enim, *In medio mulierum noli commorari. Eccleſ.* 42. *verſ.* 2. Siquidem earum familiaritas ſemper eſt nociva viris, præcipuè religiosis; juxta illud *d. cap.* 42. *Eccl. verſ.* 14. *Melior eſt iniquitas Viri, quàm mulier benefaciens.* Quæ verba ita commentatur Tirinus: *Ideſt, tibi magis proderit, minuſque nocebit injuſta vexatio per virum illata, quàm blanditiæ mulieris tibi benefacientis. Vir enim vexando te, tuam exercebit patientiam, & multarum virtutum materiam obiiciet; ſed periculo caſtitatis amittendæ, vel famæ lædendæ non te exponet. Mulier verò munuſculis ſuis, & oſculis tibi blandiendo, venenum libidinis, & ignem concupiſcentiæ te ſuccendet, atque ita confundet in opprobrium, ideſt præcipitabit in pudendam infamiam fornicationis, vel adulterii.* Quapropter Sacri Canones monitos faciunt Clericos, ut *Fœminam, quam viderint benè converſantem, mente diligant, non corporali frequentia. cap. Hoſpitiolum. diſt* 32. ſubdendo, quod *ſolum ad ſolam accedere nulla Religionis ratio permittit. cap. In omnibus. diſt.* 81. Hinc
31 S. Carolus Borromæus neque cum ſorore ſua ſolus volebat alloqui; idemque faciebat S. Franciſcus Saleſius; & Magiſter Joannes de Avila, ut legitur in ejus vita *lib.* 3. *cap.* 10. Ita S. Thomas de Aquino, ita S. Philippus Nerius, & omnes Sancti, inter quos S. Auguſtinus, teſte S Gregorio Papa *lib.* 7. *epiſt.* 39. relatus in *cap. Legitur. diſt.* 81. interrogatus, quare nollet cum ſorore ſua habitare, reſpondit, quia *Quæ cum ſorore mea ſunt, ſorores meæ non ſunt.* ſubdens ibidem S. Gregorius: *Docti ergo viri cautela, magna nobis debet eſſe inſtructio.*

Non me piget hìc notare lapſus aliquos Sanctorum Virorum, quorum
32 conſideratio timorem, & tremorem gignit in cujuslibet ſenſati hominis corde. Primus ſit illius, cujus meminit Martyrologium Romanum *die* 28. *Januarii*, his verbis: *In Paleſtina S. Jacobi Eremitæ, qui poſt lapſum diù in ſepulchro pœnitentiæ cauſa latuit, & clarus miraculis migravit ad Dominum.* Lapſus ejus fuit in peccatum ſtupri, poſtquam in deſerto annis ſexaginta Deo ſervivisset in ſumma auſteritate, atque miraculis; & dum eſſet juvenis, quadam nocte tentatus à meretrice, quæ ſub ſpecie pietatis hoſpitium petierat ab ipſo; tentationem ſuperaverat, manum in igne tenendo, & comburendo, ne ureretur à ſpiritu fornicationis. At factus ſenex, puellam vexatam à diabolo, & ejus orationibus liberatam, quæ apud ejus eremum remanſerat, carnaliter cognovit; deinde quasi in deſperationem adactus, dum ad pejora rueret, confortatus à quodam Monacho, ut pęnitentiam ageret, & in Dei miſericordia confideret, ingreſſus ſepulchrum, in eo per decennium degit, lacrymis, inedia, afflictationibus corporis veniam à Deo flagitans; meruitque non ſolùm petitam peccati ſui obtinere remiſſionem; ſed iterum miraculis illuſtrari, ut fusiùs narrant ex Metaphraſte Lippomanus, *tom* 7. Surius *tom.* 1. *in ejus Vita*; quam Italicè exſcripsit P Segala *in Catena aurea die ſexto Menſis pag.* 199.

Conſimilis lapſus habetur in Hiſtoria Joannis Guarini Eremitæ de Monſerato, quam narrant P. Stephanus Bertal Soc. Jeſu; & ex eodem P. Rosignolius in ſuis Opuſcul. Italico ſermone conſcriptis, quorum titulus *Le Meraviglie di Dio ne' i ſuoi Santi, part.* 1. *Meravigl.* 50. cum enim prædictus Guarrinus in Eremo orationi, ac pęnitenti vitæ vacaret; ad eam ducta fuit Richildis pulcherrima Juvenis energumenta, ut liberaretur à diabolo; prout eam liberavit, ſed ipſam apud eum relictam per aliquot dies, ne iterum eam Diabolus obſideret, eodem tentante, Guarinus ſtupravit; deindè nimia confuſione perfuſus; prolapſurus in barathrum deſperationis ad interceſſionem Deiparæ ſe vertit, & eius ope benigna, ac auxilio in ſpeluncam redactus pęnitere cępit, & tanquam bellua manibus, & pedibus innixus quadrupedum more incedere benè cogitans, quod *cum in honore eſſet, non*

non intellexit, *comparatus eſſet jumentis inſipientibus*, *& ſimilis factus illis*. *Pſal.* 48. 21. Hanc per multos annos agens vitam, adeò piloſus, hiſpidus, hirſutus, ſetoſus, & horridus evaſit, ut à venatoribus tanquam urſus comprehenſus, in domo Comitis Barcellonenſis ligatus ſervaretur; patienter ferens ipſe Guarinus inediam, vigilias, & injurias; donec, Deo miſerante, infans quidem miraculosè loquens dixit: *Surge Guarine, tibi Deus peccatum pepercit*. Quibus verbis cognita ejus perſona, libertate donatus ad eremum iterum conſolatus refugit. En quantam pœnitentiam pro lapſu in luxuriam?

Joſeph Manſius in Opuſculo *Il vero Eccleſiaſtico part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 7. refert ex Volater. *in Antr. lib.* 21. *ad min.* Robertum de Licio inſignem Concionatorem; cujus monitis trecenti, & ultra viri ad Religionem Seraphicam Divi Franciſci convolarunt; jam ſeneſcentem in lutum carnalitatis ruiſſe, magno cum ſtupore, & dolore fidelium; dolentes tàm præclarum hominem factum eſſe unum de illis, contra quos exclamabat Apoſtolus: *Sic ſtulti eſtis, ut cum ſpiritu cœperitis, nunc carne conſummemini? ad Galat.* 3. *verſ.* 3.

Scribit idem Manſius, ubi ſupra, ex Cantipraten. *lib.* 2. *Apum cap.* 30. *nu.* 46. Parochum quemdam uſque ad ſexaginta annos piè, ac caſtè vixiſſe, ſed ex converſatione devotæ mulieris, utrumque caſtitatis lilium conſpurcaſſe; verum eſt enim Divinum Oraculum aſſeverans, quod *Mulieres apoſtatare faciunt. Eccl.* 19. 2. Idcircò, ſi Sacerdotes voluerint ornatum hunc pudicitiæ, & caſtitatis illibatum ſervare, opus eſt, ut hac tertia cautela jugiter utantur; abſtinendo ſcilicet à mulierum familiaritate, & converſatione; & ſemper meminerint, atque crediderint, ſibi ipſis dictum eſſe, quod legitur in *cap. penult.*
33 *De Cohabit. Cleric. & mulier.* hoc eſt: *Cum Clericis non permittas mulierculas habitare*: & quod præcipitur *in cap. Clericus* 20. *diſt.* 81. his verbis: *Clericus ſolus ad fœminæ tabernaculum non accedat*: *nec ſolus Presbyter cum ſola fęmina fabulas miſceat*. Elegans eſt obſervatio, quam ex Fernell. *lib.* 7. *cap.* 12. colligit Segnerius *in Chriſtiano inſtruct. part.* 3. *ſerm.* 28. *num.* 12. ſcribens vulgari idiomate non vulgarem eruditionem, his verbis: *che oſſervano i Medici, che quando una Madre porta due gemelli ad un' hora dentro il ſuo* 34
ventre; ſe ambidue ſono maſchi, non v' è trà loro verun riparo di mezzo: mà ſe l' uno è maſchio; e l'altra è femina, v' è una membrana, che quaſi muro diviſorio diſtingue l' uno dall' altra; e non permette loro toccarſi inſieme; come ſe la natura voleſſe darci ad intendere; che la compagnia dell' huomo, e della donna, è coſa tanto pericoloſa, che non è ſicura ne pure trà fratelli, e ſorelle; non ſolo quando ſon' grandi, mà infin quando ſono nell' utero della Madre, non anche nati. Utinam Eccleſiaſtici frequenter legerent, quæ de hoc ornatu tradunt ipſe P. Joſeph Manſius *d. part.* 1. *cap.* 7. *& ſeqq.* P. Segnerius *in Parocho inſtructo cap.* 17. *cap.* 18. *& cap.* 19. nec non Illuſtriſſimus Epiſcopus Sarnellius *Epiſt. Eccleſ. tom.* 1. *epiſt.* 18.

DECISIO XLVIII.

ARGUMENTUM.

De Tonſura Clericali, quæ eſt ornamentum exterius Sacerdotum, agitur in hac Deciſione. Oſtenditur in quibus conſiſtat, quibuſvè de cauſis ſit introducta? Ejus antiquitas, & Privilegia. Sacerdotes intonſi mortaliter peccant. De uſu tonſuræ apud Hebræos, Græcos, Romanos, & Eccleſiaſticos Latinos, ac Græcos. Quid de Barba antiquarum nationum; & miniſtrorum utriuſque Eccleſiæ Græcæ, & Latinæ? Plures eruditiones de Barba; & exempla non injucunda de mulieribus barbatis.

SUMMARIUM.

1 *Tonſuræ Clericalis appellatione duo veniunt, Clerica, & reſciſsio capillorum ſaltem uſque ad aures.*
2 *Tonſuræ Clericalis cauſæ quinque.*
3 *Adoptio filiorum fiebat per reſciſſionem capillorum.*
4 *Tonſuræ Clericalis antiquitas.*
5 *Tonſuræ Eccleſiaſticæ Privilegia.*
6 *Tonſuram Clerici non deferentes peccant mortaliter.*
7 *Chriſti omnis actio debet eſſe inſtructio noſtra.*
8 *Chriſtus capillos longos portavit. Et cur?* num. 16.
9 *S. Jacobus Apoſtolus habuit cæſariem.*
10 *Sacerdotes Hebræi non tondebant ſibi capillos. Et cur?* num. 17.
11 *Coma ſignum auctoritatis, & excellentiæ.*
12 *Comam radere ſignum ſervitutis, & ignominiæ.*
13 *Criminoſis raduntur capilli.*
14 *Comæ depoſitio ſignum mœroris.*
15 *Tonſura Eccleſiaſtica inſtituta eſt Apoſtolica traditione.*
16 *Chriſtus Dominus uſus eſt coma, ne à Judeis illa utentibus abhorreretur.*
17 *Siſoen, ideſt capillitium calamiſtratum.*
18 *Tonſura capitis apud Clericos eſt ſignum honoris.*
19 *Duces Veneti cur olim abſque coma?*
20 *Tonſura Laicorum in capite varias habet ſignificationes.*
21 *Tonſura Clericalis ubi neglecta?*
22 *Conſuetudo contraria Tonſuræ Clericali nihil valet.*
23 *Tolerantia ſuperioris in rebus prohibitis nullum jus tribuit.*
24 *Sacerdos comatus punitus ab Epiſcopo Patavino anno 1656.*
25 *Edicta Rom. Pontific. contra comas Clericorum.*
26 *Hæretici odio habent tonſuram clericalem.*
27 *Græci Clerici intonſi nunc, non etiam olim.*
28 *Barbæ uſus varius apud homines.*
29 *Barbam Sacerdotes Hebraici ferebant.*
30 *Barbam habebant Philoſophi.*
31 *Romani ab initio intonſi.*
32 *Abbas Papadopoli laudatus.*
33 *Duces Veneti alii barbati, alii non. Et cur?*
34 *Barba an delata, vel reſciſſa in Eccleſia Latina?*
35 *Barbam in ſe S. Carolus depoſuit, & in aliis Clericis proſcripſit.*
36 *Barba ut deferatur à Clericis Epiſcopus præcipere non poteſt.*
37 *Barbatarum mulierum exempla.*
38 *S. Vvilgefortis Virgo, & Martyr barbam emiſit.*
39 *S. Paulæ barbatæ prodigium.*

POſt ornatum interiorem, de quo ſupra, ſequitur exterior Sacerdotum ornatus; quem innuit textus *in cap. penultim. diſt. 23.* his verbis; *Nec oportet Clericos comam nutrire, & miniſtrare: ſed attonſo capite, patentibus auribus, & ſecundum Aaron talarem veſtem induere, ut ſint in habitu ornato.* Undè fit, conſiſtere exteriorem ornatum Sacrorum miniſtrorum in Clericali tonſura; in Veſte Talari; & in rejectione vanitatum circa ordinaria eorum indumenta.

De Clericali Tonſura egi in Deciſionibus hujus Cleri Patavini *Anno 1683.* 1
ad caſum prudentialem Menſis Januarii, ubi in primis probatum fuit; appellatione Clericalis tonſuræ duo venire; Clericam ſcilicet rotundam in ſummitate capitis, & reſciſſionem capillorum, ſaltem uſque ad aures; ita ut hęc duo ſimul concurrere debeant ad implendum præceptum tonſuræ, & unum ſine altero non ſufficiat; ut malè credunt Eccleſiaſtici illi, qui portant clericam, ſed non reſcindunt capillos longos; utrumque enim exigitur à Sacris Canonibus, ut *in cap. Clerici 15.* ibi: *Coronam, & Tonſuram habeant congruentem. De Vita, & honeſtat. Cleric.* & *in cap. ult. De Cleric. coniug.* ibi: *Tonſuram tantùm, & coronam Clericalem aſſumpſit.* Ita-

Itaque ad Tonſuram ferendam, ultra
clericam in vertice, oportet crines au-
ferre, & comam non nutrire; ut infi-
niti propemodum Canones, & Concilia
præcipiunt. *cap. Prohibete. cap. Cleri-
ci. cap. Non liceat.* 23. *diſt.* Gloſſa *in cap.
Unico. De Clericis conjugat. in* 6. quæ ſic
ait: *Propriè Tonſura eſt illa abſciſſio ca-
pillorum, quæ eſt in parte inferiori, ut au-
res pateant: ſed Clerica eſt abſciſſio capil-
lorum in parte ſuperiori.* Gonzalez *in
Commentar. ad cap. Si quis ex Clericis* 4.
num. 2. ubi Decreta Conciliorum de co-
ma abſcindenda cumulat, *de Vita, &
honeſtat. Clericor.* Et facit Pontificale
Romanum *part.* 1. *tit.* 3. *De Clerico fa-
ciendo;* ubi Epiſcopus daturus primam
Tonſuram Clericis excitat ſe, & ad-
ſtantes ad Deum orandum his verbis:
*Oremus Fratres Chariſſimi Dominum No-
ſtrum JESUM CHRISTUM pro his fa-
mulis ſuis, qui ad deponendum comas capi-
tum ſuorum pro amore ejus feſtinant.* Et
adſtipulantur auctoritates SS Patrum,
& exempla congeſta à Gaſtone Chamil-
lard *in lib. de Corona, Tonſura, & Habi-
tu Clericor. cap.* 5. Et ab Illuſtriſſimo
Epiſcopo Sarnellio *Epiſtolar. Eccleſiaſt.
tom.* 1. *epiſt.* 10. *pag.* 65. *& ſeqq.* Barbo-
ſa *de Jure Eccl. lib.* 1. *cap.* 40. *num.* 13. Et
de Poteſt. Epiſc. *alleg.* 9. *num.* 10. Caſa-
lio *de Sacris Ritibus cap.* 49. & Gonza-
zalez *ubi ſupra & ibi DD.*

Porrò Tonſura eſt à Clericis deferen-
da tanquam pretioſus ornatus; & ab eis
non ſunt crines longiores auribus feren-
2 di; ſed omninò tondendi ob quinque
cauſas. Prima eſt ob moralitatem; nam
Tonſura Eccleſiaſtica ſignificat excel-
lentiam vitę Clericalis juxta illud Apo-
ſtoli 1. *Petr.* 2. *Vos eſtis genus electum, Re-
gale Sacerdotium.* Et ſicut olim filiis, qui
adoptabantur, capillos Pater reſcinde-
bat, juxta quod ſcribit Paulus Diaco-
nus *lib.* 6. *de Geſt. Longobard. cap.* 53. Pi-
3 pinum filium Caroli Regis Francorum
fuiſſe adoptatum à Luitprando Longo-
bardorum Rege prævia capillorum ab-
ſciſſione; quod etiam teſtatur Aimo-
nius *de Geſt. Francor. lib.* 4. *cap.* 57. &
Serlogus *in Cantic. tom.* 3. *cap.* 5. *Veſtig.*
52. *pag.* 286. Ita tonſura Clericalis, &
abſciſſio capillorum ſignificat adoptio-
nem in Chriſti familiam, cum ſpe, &
vocatione ad hereditatem ejus gloriæ;
facit *text. in cap.* 1. *diſt.* 21. Secunda eſt
ob conformitatem tùm Redemptori no-
ſtro, qui in capite ſuo portavit ſpineam
coronam. Beda *lib.* 5. *Hiſt. cap.* 22. Petr.
Bleſenſis *in cap.* 1. *Job.* tùm Apoſtolo-
rum Principi, qui cum detonſus fuiſſet
à paganis ad ignominiam, deinceps ton-
ſuram ſervare voluit ad gloriam; Beda
ubi ſupra; & Germanus Patriarcha
Conſtantinopolit. *in Theoria Rer. Eccleſ.*
Tertia eſt ob Antiquitatem; nam Ton- 4
ſura cum capillorum reſciſſione habuit
originem à Sanctis Apoſtolis. Caſâl. *d.
cap.* 49. Emin. Card. de Lauræa *in epi-
tome Canonum Verb. Tonſura.* & ſingulis
ſæculis, jugiter præceptum de reſcin-
dendis capillis in utraque Eccleſia
Latina, & Græca eſt renovatum. Illu-
ſtriſs. Sarnellius *d. epiſt.* 10. *pag.* 64. ubi
hoc memorabile dictum, quod nulla
Provincia reperitur ſuſcepiſſe Catholi-
cam fidem, quę etiam non ſit amplexa
Tonſuram Clericorum. Gonzalez *ad
d. cap. Si quis ex clericis. De Vita, & Ho-
neſt. Clericor. num.* 5. ubi exempla plura;
& diſticum Aratoris Subdiaconi Eccle-
ſiæ Romanæ, ordinati *anno* 545. de ſe
dicentis in *epiſt. ad Parthenium:*

*Namque ego Romanæ caulis permix-
tus amœnis
Eccleſiæ; tonſo vertice factus
ovis.*

Quarta cauſa eſt ob utilitatem; nam
ex hoc ornatu Sacerdotali, conſiſtente in
Clericali tonſura, Clericis ipſis prove-
niunt quatuor privilegia, ſcilicèt Cano-
nis, Fori, Immunitatis, & habilitatis 5
ad beneficia; atque penſiones; *toto tit.
De Vit. & Honeſt. Cleric.* tàm *in Decretali-
bus*, quàm *in lib.* 6. *ac Clement.* Quæ om-
nia Privilegia amittunt Clerici, ſi co-
mam deferant, & tonſuram ſpernant,
ut ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *de ref. cap.* 5.
& ſeſſ. 15. *cap.* 20. Hinc reſponſum fuit
ab Alexandro III. in *cap. Si verò* 4. *De
Sent. Excomm.* non incidiſſe in excom-
municationem illum, qui percuſſerat
Clericum nutrientem comam; quod
docuerunt Covaruv. *in cap. Alma mater.
part.* 1. §. 10. *num.* 15. & Azorius *libr.* 5.
cap. 20 *in fine;* & habetur Conſtitutio

XCII. Sixti Quinti auferentis privilegia prædicta Clericis relaxantibus crines. Quinta verò cauſa eſt ob neceſſitatem; attento quod Clericalis Tonſura,
6 & reſciſſio capillorum in Clericis eſt de præcepto, eamque non obſervantes non excuſantur à culpa mortali; ut deſumitur, tùm à prohibitione comæ, quam faciunt Sacri Canones ſub pœna excommunicationis *cap. Si quis. diſt. 23. & cap. Si quis. De Vit. & honeſtat. Cleric.* Eſt enim regula certa in jure, quod excommunicatio non infligitur, ubi culpa non eſt mortalis. Emin. Card. Toletus *in Summa lib. 1. cap. 8.* tùm quia ſic aſſeverant graviſſimi Doctores. Abbas *in d. cap. Si quis. De Vita, & Honeſt. Cleric.* Diaz *in praxi criminali cap. 79. num. 1.* & ibi Lopez *in addit.* Bonacina *de Sacrament. Ord. Quæſt. Unic. punct. ult. num. 3.* Navarrus *in Manual. cap. 25. num. 110.* Layman *libr. 5. tract. 9. cap. 12. numer. 3.* Et Bauny *diſp. 12. De his, ad quæ beneficiarii obligantur*, ubi ita ſcribit: *Lethalis eſt ergo culpa comæ ad cervices relaxatio, cum anathema nulli dicatur, niſi reo mortalis peccati.* Concordant alii plures relati à Gaſtone Chamillard *de Tonſura d. cap. 7.*

Cæterùm contra prædicta fieri poſſe videntur ſequentes objectiones.

Primò. Quia quælibet Christi actio
7 debet eſſe vitæ noſtræ inſtructio. *Clement. 1. De Magiſtris.* Sed Chriſtus Dominus comam portabat, & capillos longos deferrebat; ſic enim ejus Divinus aſpectus deſcribitur à Lentulo Judaici populi Præſide apud Malonum *in notis ad cap. 3. Archiep. Palæotti: Capillos habens colore nucis avellanæ præmaturæ, & flauos ferè uſque ad aures; ab auribus verò concinnos, criſpos, aliquantulum*
8 *cæruleos, & fulgentiores ob oculos ventilantes; diſcrimen habens in medium capitis juxta morem Nazaræorum; frontem planam, & sereniſſimam, cum facie ſine ruga.* Concordat Nicephorus Calixtus *libr. 1. cap. 40.* ita dicens: *Capitis capillos tulit prolixiores; novacula enim in caput ejus non aſcendit.* Ergo non debet eſſe prohibitum Miniſtris Sacris imitari Redemptorem, & ad ejus exemplum longos capillos portare.

Secundò. Quia etiam S. Jacobus Apoſtolus, Jeroſolymorum Epiſcopus, Cæſariem habebat; ſic enim legimus 9
de illo in Breviario Romano *Calend. Maii lect. 5. Jacobus frater Domini, cognomento juſtus, ab ineunte ætate vinum, & ſiceram non bibit, carne abſtinuit, numquam tonſus eſt, nec unguento, nec balneo uſus.* Ergo neque Clerici ſunt tondendi.

Tertiò. Quia prohibitum eſt à Deo in Scriptura Sacra Sacerdotibus capillos ſcindere, & capitis, comam tondere; ut 10
in Levitic. cap. 19. Verſ. 27. Non attondebitis in rotundum comam, nec radetis barbam. & idem *cap. 21. verſ. 5. & num. cap. 6. verſ. 5.* Ergo.

Quartò, quia comam nutrire auctoritatis, & gloriæ eſt, ut ait S. Ambroſ.
lib. 6. Hexamer. ubi eam erudito ſtylo 11
commendat; ſubdens: *Tolle arboris comam, arbor ingrata eſt: tolle hominis capillum, tota pulchritudo flacceſcit.* Hinc etiam Ovidius cecinit:

> *Turpe pecus mutilum, turpis ſine gramine campus:*
> *Et ſine fronde frutex; & ſine crine caput.*

valdè autem decere videtur: quod Sacerdotes habeant *coronam decoris in capitibus ſuis*; ut ait *Exech. 16. 12.*

Quintò, quia comam radere eſt ſignum captivitatis, ſervitutis, & igno- 12
miniæ; ut idem Ezechiel deplorat de ſervitute populi Judaici apud Nabuchodonoſorem *cap. 29. verſ. 18.* dicens: *Omne caput decalvatum, & omnis humerus depilatus eſt;* undè & Ariſtoteles dixit, comam eſſe libertatis argumentum.

Sextò, quia abſciſſio comæ, & capillorum eſt pena ſtatuta in criminoſos, 13
& damnatos ad metallum. *l. Veſtem. ff. de Injuriis.* Et Tacitus de Moribus Germanorum ait, hanc eſſe penam Uxorum adulterium committentium, *ut ſciſſis crinibus nudatam coram propinquis maritus expellat è domo uxorem ipſam.*

Septimò; quia comam dimittere fuit ſignum apud antiquos magni meroris, 14
& luctus, ut demonſtrat Seneca *de Conſolat. capit. 36.* Herodotus *in Euterpe.* ibi:

Aſpi-

Aſpice demiſſos lugentis more capillos.

Et de hoc effectu plurima ſunt exempla in ſacro textu, ait enim Jeremias *cap. 7. Tonde capillum tuum, & proiice, & ſume directum planctum*, Job, cum audiſſet funeſtos nuncios deperditorum gregum, & filiorum, *Scidit veſtimenta ſua, & tonſo capite corruens in terram adoravit. Job.*1.20. Et Micheas *cap.*1. *Verſ.* 16. ait: *Decalvare, & detondere ſuper filios delitiarum tuarum; dilata calvitium, tuum, ſicut Aquila; quoniam captivi ducti ſunt ex te.* Idem ſervabant gentiles; nam Svetonius *in Caligula de morte Germanici cap.*4. ſcribit: *Regulos quoſdam barbam poſuiſſe, & uxorum capita raſiſſe ad indicium maximi luctus.* Quare Clerici, & Miniſtri Sacri, qui debent ſervire Domino in lętitia, non videntur adſtringendi ad depoſitionem Comæ; & ad capillos reſcindendos: ut pluribus cumulatis diſputando diſſerit Gonzalez *ad d. cap. Si quis ex Clericis.* 4. *De Vita, & honeſt. Cleric. num.*3.

His tamen minimè obſtantibus veriſſima eſt doctrina de Clericali Tonſura, tanquam ornamento neceſſario Miniſtrorum Dei ſupra relata; quam totis viribus ſuſtinere, venerari, & obſequio proſequi quilibet Catholicus Eccleſiaſticus debet, tanquam inſtitutam ex Apoſtolica traditione ab initio Eccleſiæ; à qua omnes Clerici exordiebantur

15 vitam Clericalem; ut exemplis pluribus comprobat d. Gonzalez *ubi proximè num.*5. addens quod per antonomaſiam Clerici vocabantur coronati; quod etiam proſequitur Emin. Card. Baronius *Anno* 50. *num.*27. & *num* 141. Emin. Card. Bellarminus *lib.*2. *de Monachis cap.*40. Sauſay *in Panoplia Clericor. lib.* 2. *per totum*, & Chamillard *de Tonſura à cap.*1. *cum plurib. ſeqq.*

Ad Primam verò, & Secundam ex

16 propoſitis objectionibus reſpondetur, Hebræos longam comam deferre uſos fuiſſe, ut probat Pineda *lib.*1. *in Job. cap.* 1. *verſ.*20. *num.*11. Serlogus *in Cantica tom.*3. *cap.*5. *Veſtig.*32. Unde Chriſtus Dominus longis capillis utebatur, ut ſe conformaret aliis nationalibus ſuis, ſic enim expediebat, ne Redemptorem ipſi abhorrerent, ut infert Serlogus *ubi ſupra*; & ex eadem ratione S. Jacobum ejus diſcipulum idem feciſſe eſt credendum.

Ad Tertiam plures ſunt reſponſiones. Alii dicunt in Levitici, & Nu- 17
merorum libro prohiberi tonſionem capillorum, quam ab Ægyptiis, in honorem Idolorum illam facientibus, Hebræi didicerant. Alii, quod prohibitio illa fuit pręceptum cęremoniale, & ceſſaſſe in lege gratiæ adinſtar circumciſionis, & aliorum. Alii, inter quos Heſychius Epiſcopus Jeroſolymitanus *in Comment. ſuper Levit.* quod non prohibetur ibi comam reſcindere, ſed in rotundum non tondere, ideſt ornare, nam LXX. Interpretes verterunt. *Non facietis Siſoen ex coma veſtra*, ideſt *ornatum cincinnum*: Suidas enim ait *Siſoen* ſignificare capillum plicatum; quem Latini vocant capillitium calamiſtratum; ſivè calamiſtris in cincinnos reflexum; quos Apoſtolus inhibuit mulieribus Chriſtianis 1. *Thim.* 2.9. dicens: *Mulieres in habitu ornato; cum verecundia, & ſobrietate ornantes ſe, non in tortis crinibus.* & Divus Petrus 1. *Epiſt.*2.3. *Quarum non ſit extrinſecus capillatura.* Ideò etiam Hebræi vertunt, *non cincinnabitis extremitatem capitis veſtri*; quia capilli cincinnati, & calamiſtrati ſignificant animum mollem, & effœminatum. In *cap.*21. *Levit.* prohibet Dominus Levitis *ne radant caput, aut barbam*, ſcilicet in mortem parentum, aut amicorum; ut faciebant Hebræi; conveniebat enim Sacerdotibus eſſe conformes Divinæ voluntati etiam in obitu charorum, ut fuſiùs demonſtrat Gonzalez *ad d. cap. Si quis ex Clericis. num.*7. *de Vita, & honeſt. Cleric.* Tandem S. Hieronymus *in Ezechiel lib.*13. *cap.*42. advertit, prohibitos fuiſſe Levitas radere caput, & barbam, ne imitarentur Sacerdotes Iſidis, aut Serapidis, qui talem uſum habebant.

Ad Quartam reſpondetur, eſto quod apud Laicos coma fuerit ſignum hono- 18
ris, nobilitatis, & auctoritatis; Clerici tamen debent eſſe contemptores humani faſtus; & tanquam Deo dicati deponere comas, quod fuit ſemper ſignum

gnum apud omnes nationes militiæ ſacræ, & obſequii Divini; ut latè probat Serlogus in *Cantic. d. tom. 3. Veſtig. 32.* Magrius *in Hierolex. Verb. Tonſura*. Et hinc factum eſſe arbitror, quod Sereniſſimi Duces Venetiarum per omnia præterita ſæcula abſque coma incederent, ut conſtat ex Iconibus eorumdem
19 *in Faſt. Ducalib. ab Anafeſto I. ad Silveſtrum Valerium,* ſtudio Joannis Palatii impreſſis; ſiquidem ipſi Duces, prout omnes Senatores, ac Nobiles religioſiſſimi ſunt; & nativam pietatem, ac obſequium in Deum tùm toga nigra talari, tùm capillorum contemptu innuere voluerunt.

Ad Quintam demùm, & Sextam
20 objectionem reſpondetur, ſecundum varietatem temporum, & regionum, depoſitionem comæ, & reſciſſionem capillorum ſignificaſſe captivitatem, ignominiam, & reitatem: at per hoc non ſequitur; non potuiſſe adhiberi etiam in ſignum ſanctitatis, honoris, & lætitiæ, ex traditis per Alexandr. ab Alex. *lib. 1. Dier. genial. cap. 16. & lib. 3. cap. 27.* & per Lælium Biſciolam *lib. 7. Horar. Succeſſivar. cap. 5.* Et vice verſa aliquando permiſſio prolixæ comæ, & longioris capillaturæ facta fuit in pœnam impœnitentiæ, & ob punitionem præcedentium culparum; ut legitur *in can. 21. Synod 6.* & explicat Gonzalez *ad d. cap. ſi quis ex Clericis. in fin.*

Major omnium prædictarum objectio
21 Clericorum tonſuram negligentium eſt contraria conſuetudo. Hanc certè inficiari non poſſumus, cum ubique in præſenti ſæculo invaluerit, non abſque religionis detrimento; & hæreticorum gaudio: & præcipuè Romæ, quam Emin. Card. de Luca *in Annotat. ad Concil. Trid. diſc. 24. num. 25. & 26.* conatur excuſare, quod ob univerſalitatem crinitorum non ſit ibi ſcandaloſa. Porrò dicere non poſſumus, eam peccaminoſam non eſſe, attenta prohibitione ejus, quam indeſinenter fecit, & facit Eccleſia in tot, & tantis Conciliis Generalibus, Provincialibus, & Diæceſanis, & eam damnaverit Concilium Tridentinum *ſeſſ. 22. de refor. cap. 1.* ita ſtatuendo: *Statuit S. Synodus, ut quæ aliàs à Summis Pontificibus, & à Sacris Conciliis de Clericorum vita, honeſtate, cultu &c. copioſè, ac ſalubriter ſancita fuerunt; eadem in poſterum iiſdem pœnis, vel majoribus, arbitrio Ordinarii imponendis, obſerventur. &c. Si qua verò ex his in deſuetudinem abiiſſe compererint, & quamprimùm in uſum revocari, & ab omnibus accuratè cuſtodiri ſtudeant, non obſtantibus conſuetudinibus quibuſcunque.* Igitur 22
non ſubſiſtit fundamentum conſuetudinis, cui derogavit Concilium; tanto minùs, quia conſuetudo Comæ, & capillaturæ in Clericis eſt contra Eccleſiaſticam diſciplinam, & honeſtatem Clericalem; comati enim, & capillati Clerici, depoſita veſte talari, abſque rubore miſcent ſe inter fœminas in choræis, in ludibus, in bacchanalibus, ut experientia docet; & ideò talis conſuetudo, quamvis foret immemorabilis, nihil valet. Sperellus *Deciſ. 179. num. 61.* eſt enim abuſus, & corruptela, quæ nullo tractu temporis, etſi longiſſimi, vires capit. Idem Sperellus *Deciſ. 182. num. 33. 57. & 60.* Gonzalez *ad Reg. 9. Cancellar. gloſſ. 33. num. 10. & 11.*

Nec dicant delatores capillaturæ,
quod Epiſcopi vident, ſciunt, & to- 23
lerant; quod etiam videtur facere Romæ Summus Pontifex. Nam reſpondetur primò, tolerantiam Superiorum in rebus prohibitis nullum jus tribuere utentibus illis. *cap. fin.* ubi Gloſſa *in verb. approbare. De Senten. Excomm.* Ludoviſius *Deciſ. 162. num. 10.* & ibi Adden. *litt. C.* Pignatellus *tom. 10. conſult. 95. num. 15.* Reſpondetur Secundò, non eſſe tolerantiam in Epiſcopis, qui per ſua Edicta, & Synodales Conſtitutiones deteſtantur comas, & crines auribus longiores in Clericis, quos etiam caſtigant; ut fecit hìc Patavii anno 1656. vigilantiſſimus Epiſcopus Georgius
Cornelius, qui Presbyterum ſatis di- 24
vitem, ſed vanum, comam degentem carcere mancipavit, mulctavit, & tondere fecit, ipſamque comam appendere juſſit in Cancellaria ad aliorum terrorem. Romæ Summi Pontifices frequenter renovant prohibitiones capillaturæ in Clericis. Ita feciſſe Urbanum VIII. anno 1624. teſtatur Chamillard.

de

de Tonſura cap. 3. in fine. Eamdam fecit
25 Clemens Nonus anno 1667. & anno 1681. Innocentius XI. & de præſenti prohibuiſſe comas, & capillos longos in Clericis Romanis Sanctiſſimum Innocentium XII. feliciter regnantem fama ubique facit fidem; adeò ut frivolę ſint excuſationes eorum, qui volunt quidem vitam Clericalem pro habendis redditibus Eccleſiaſticis; ſed non eam aſſumunt, ut ſerviant Deo abſtracti à mundi vanitatibus, & depoſitis capillis; ignorantes, excellentiam Miniſtrorum Dei conſiſtere in hoc ornatu detonſi capitis, quem tanti SS. Patres, & majores noſtri æſtimabant, ut ſi quid premuroſè petituri eſſent ab aliquo Eccleſiaſtico, eum per *Coronam ſuam*, ideſt *Tonſuram Clericalem* rogarent: ut legitur *in Epiſt. 26.* S. Hieronymi ad Auguſtinum; ibi: *Dominum meum Alipium, & Dominum meum Evodium, ut nomine meo ſalutes, precor Coronam tuam*: Nec non in *Epiſt. 147.* Divi Auguſtini ad Epiſcopum Proculianum: ibi: *Per Coronam noſtram nos adjurant veſtri, & per Coro-*
26 *nam veſtram vos adjurant noſtri*. Et ex hac inobſervantia ſequitur magna delectatio hæreticorum, qui odio habentes Eccleſiaſticam diſciplinam, valdè deſiderant contemptum Sacrorum Canonum; & ſpecificè Tonſuræ Clericalis, prout ſuis temporibus retulit Innocentius III. *lib. 2. contra hæretic. ſui temp. cap. 2.* ita ſcribens: *De hac forma Regali, de hoc ſigno Jeſu Chriſti hæretici quæſtionem faciunt; maximè illi, qui à Clero deciderunt, & ad hęreſim tranſierunt. Undè, inquiunt, corona hæc accepit initium? Quid nobis, & coronę huic?* Utinam criniti Clerici, & eorum Confeſſarii ſeriò conſiderarent, delationem comæ in Miniſtris ſacris eſſe peccatum mortale, ut probat Navarrus *in Manuali cap. 25. num. 110.* & Illuſtriſſim. Sperellus *in Parœneſi Teleturg. cap. 39. num. 6.* hi enim non impenderent ipſis Sacramentalem abſolutionem; & illi melius conſulerent animabus ſuis; abjectio namque Tonſuræ per relaxationem capillorum eſt quædam ſpecies Apoſtaſiæ à vita Clericali; ut deducitur ex verbis S. Auguſtini *De Contempt. Mundi tom. 9.* ita ſcribentis: *Quiſquis Clericus ad ſortem Domini vocatus, qui comam nutrit; & capillos radere, vel tondere erubeſcit, profectò ſe non de Dei; ſed de mundi ſorte eſſe teſtatur*. Et noviſſimè hunc abuſum in Clericis deplorat, & eis timendum eſſe de æterna ſalute probat Magrius *d. verb. Tonſura*, omninò legendus.

Nec dicant in Eccleſia Gręca comam eſſe permiſſam miniſtris Sacris. Reſpon- 27
det enim Chamillard *de Tonſura cap. 10. Oppoſit. 4. pag. 584.* ad cauſam noſtram non pertinere Gręcorum exemplum; quippè in pluribus ritibus ipſi à nobis ſunt ſegregati; ab initio tamen Eccleſiæ, & per plura ſæcula etiam Græci comam deponebant, & tonſuram Clericalem profitebantur, teſte S. Gregorio Nazianzeno *Orat. 28. adverſ. Maximum*, quem cum malis artibus Epiſcopi Provinciales ad Eccleſiam Conſtantinopolitanam promoviſſent, quia comam habebat, eumdem totonderunt, quod refert etiam Magrius *d. verb. Tonſura*. In ſexto ſęculo Eutychii Antiſtitis Conſtantinopolitani tonſionem ex Metaphraſte narrat Surius *6. April. num. 11.* & Taraſii in eadem Sede ſucceſſoris, intrepidi adverſus Iconomachos confeſſoris, capillorum tonſuram ſcribit idem Surius *die 25. Februarii num. 12. 13. & 14.* ac aliorum conſimilem comæ depoſitionem in ſacrorum ordinum ſuſceptione in Eccleſia Gręca refert Chamillard *ubi ſupra pag. 589.* proſequendo relationem Hiſtoriarum, è quibus conſtat, etiam Sacerdotes Gręcos à relaxatione capillorum abſtinuiſſe uſque ad ſęculum nonum; quo inclinante, Gręci, ſub Photio Patriarcha Conſtantinopolitano intruſo, orto magno ſchiſmate, ſe ab Eccleſia Romana ſubtraxerunt; cęperunt comas admittere; etſi ſubtus illas in rotundum crines radant; de qua methodo ſe tonſurandi ſubtus, relaxandi autem deſuper capillos uſque ad humeros, ita concludit Chamillard *d. cap. 10. Oppoſit. 4. in fine, pag. 599.* *Ut dicam igitur quod ſentio, Græcorum comam in latinos dumtaxat odium laxavit, & nutrivit; nec illa dimidiata capitis detonſio, niſi Schiſmatici ingenii portio jure nuncupari poteſt*. Et ex his omnibus apparent,

Orna-

Ornatum hunc eximiū Clericalis Tonſuræ, conſiſtentis in reſciſſione capillorum, ne ſint auribus longiores; & in Clerica rotunda in ſummitate capitis, eſſe à Sacerdotibus Latinis avidè cuſtodiendum, & devotè portandum juxta Sacrorum Canonum pręſcriptum, quod efficaciter inculcant Sperellus *in Paræneſi d. cap. 39. à num. 4. & ſeqq.* Chamillard. *toto tract. de Tonſura*: in quo *cap. 1. 2. & 3.* colligit Concilia, Pontificum Conſtitutiones; & Synodos Nationales illam pręcipientes; in ſequentibus autem capitulis cumulat Synodalia Decreta Diçceſana, SS. Patrum teſtimonia, Antiquitatis exempla, Doctorum ſententias, Principum edicta; & plures hujus Ornamenti non negligendi rationes; & demum decem oppoſitiones à profanis, ſeu à Novatoribus factas reſolvit. Inter canoniſtas autem de ipſius Tonſuræ neceſſitate, & præcepto agunt Carolus de Graſſis *de Effectibus Cleric. Prelud. num. 280. & ſeqq.* & Bellettus *Diſquiſit. Clerical. part. 1. de Diſcip. in. Cleric. §. 17.* quos Auctores ſi Eccleſiaſtici intonsi legerent, eos puderet, à proprio debito tàm animosè diſtare.

Tandem quia *in cap. Clericus 5. De*
28 *Vita, & honeſtate Clericor.* ita diſpoſitum legitur. *Clericus nec comam nutriat, nec barbam*, ſciendum eſt, quo ad culturam barbæ varios fuiſſe uſus tàm in antiquiſſimis temporibus, quàm in mediis, & ſucceſſivis uſque ad Evangelicam legem; ut doctè demonſtrat Gonzalez *in Commentar. ad d. cap Clericus*.
29 Hebræi longam barbam nutriebant, juxta illud *Pſal. 132. Verſ. 2. Sicut unguentum, quod deſcendit in barbam, barbam Aaron.* Apud Græcos tempore Alexandri Magni barbæ tondebantur, ut ex Athænæo *lib. 13. cap. 6.* etsi Philoſophi barbam nutrirent, de quibus ludens Poeta græcus cecinit.

30 *Si promiſſa facit ſapientem barba, quid obſtat,*
Barbatus poſſit quin caper eſſe Plato?

Quæ carmina ſic traduxit Marinus:

Se la barba, che hirſuta al petto pende,
Filoſofo altrui rende:
Chi dirà, che un Caſtrone.
Non poſſa eſſer Platone?

Romani ab initio nec capillos, nec barbam reſcindebant; ſed deinceps cœperunt eam tondere anno CCCCLIV. ab Urbe condita, ut ex Varrone *de Re Ruſtica lib. 11.* & ex Plinio *lib. 7. cap. 39.* demonſtrant Gonzalez *ad d. cap. Clericus. num. 2.* & eruditiſſimus, noſtrique Gymnaſii Publici Sacrorum Canonum Profeſſor Abbas Nicolaus Papadopoli *in Prænotion. Myſtagogic. Reſponſ. 4. ſect. 1. §. 3.* ubi doctè advertit, quod is mos, iſque barbę contemptus, neque Romæ perpetuus, neque planè communis; nam graviſſimos quoſque, & ſapientiam profeſſos pilis peperciſſe notum eſt ex illis verſibus Juvenalis *Satyr. 2.* 31 32

Horrida membra quidem, & duræ pro brachia Setæ
Promittunt atrocem animum.

Et idem dicendum venit de Venetis Senatoribus, quorum plurimi ad Ducale faſtigium evecti raſo mento, & abſque barba ante, & poſt millesimum ſęculum conſpiciuntur; non pauci verò 33
barbati, ut ex eorum Iconibus apud Joan. Palatium *in faſt. Ducal* ipſoſque Duces cultores barbæ fuiſſe credo ex pręcedenti eorum navigatione, & expeditione in Græciam; ubi ſapientibus barba ſemper placuit; cum dicat de Socrate *Perſ. Sat. 4.*

——*Barbatum hoc crede magiſtrum*
Dicere, &c.

Quod verò attinet ad Miniſtros Sacros legis Evangelicæ; ſicut Chriſtus Dominus, & Sancti Apoſtoli barbam portabant, ut ex Nicephoro oſtendit Gonzalez *ubi ſupr. num. 3.* ita Pontifices Ro- 34
mani eam retinuerunt uſque ad Anicetum; id etiam atteſtantibus eorum imaginibus in Bullario Cherubini, & apud Ciaconium; ab Aniceto tamen, & deinceps cœperunt Pontifices, & Eccleſiæ Latinæ Epiſcopi, ac Clerici non ſolùm tondere barbam, verùm & radere; & ita apud eoſdem Cherubinum, & Ciaconium cernuntur Icones Pontificum abſque barba; & hic mos radendi barbam in Clericis occidentalis Eccleſiæ commendatus fuit, deinde præcepto firma-

firmatus Epiſtolis Pontificiis, & Conciliaribus Decretis; uſu barbæ firmo remanente in Eccleſia Orientali; ut fuſiùs diſſerunt idem Gonzalez *loco supracit. num.* 3. *&* 4. & Abbas Papadopoli *d. reſp.* 4. *ſect.* 1. §. 3. concludens, quod cum abrasio, aut nutritio barbæ ſit adiaphorum quid; & indifferens, tàm Græci, quàm Latini peculiaribus rationibus moti potuerunt barbam dimittere, aut radere.

Igitur quo ad hunc barbæ ornatum in Eccleſia Latina, ſi uſum conſideramus, fuit varius in præterito, & in præſenti ſæculo juxta varietatem regionum, ac morum hominum. Si ſacros Canones attendamus, non eſt à Clericis Latinis ipſa barba nutrienda; quorum Sacro-
35 rum Canonum vi motus S. Carolus Archiepiſcopus Mediolanenſis hortatus fuit primùm univerſos de Clero ſuo ad deponendam barbam; deindè ipſe mento raſo in publicum venit; ac exemplo ſuo nonnullos, quos pulchra, & decora barba delectabat, ita ſuaſit; ut, depoſita mentis duritie, eam reſciderint; quod latè narrat Giuſſianus *in ejus vita lib.* 4. *cap.* 10. & refert Illuſtriſſ. Sarnellius *d. tom.* 1. *Epiſt.* 12. *pag.* 93. *&* 94. addens, à Sacra Congregatione
36 *Epiſc. & Regular.* reſponſum fuiſſe; *che ſe il Prete vuole, ſi può radere tutta la barba; ne il Veſcovo glielo può prohibire.* 1580. *Matera* 3. *Maii*. apud Nicolium in M. SS. Ea ratione quia prohiberet obſervantiam ſupracitati *cap. Clericus*. 5. *De Vita, & Honeſt. Cleric.* deſumptum ex *Concil.* 4. *Carthaginen. can.* 44 In præſentiarum aliqui Clerici, & Sacerdotes Regulares barbam deferunt, quibus ipſa conciliat gravitatem. Monachi, ac Sacerdotes Societatis Jeſu, & plures ex mendicantibus eam radunt, & ſunt venerabiles; idcircò nullus reprehendendus, omnes commendandi; illi tantùm cenſurandi, qui promiſſæ barbæ adeò ſtudioſi eſſent, ut pectine, & odoribus eam nimis colerent ad pompam, ac vanitatem; hoc enim eſſet barbam nutrire, quod vetant Sacri Canones, non illam mediocrem habere; vel abſque cultura, prout faciunt PP. Capuccini, portare.

Corollarii loco non me piget hìc referre, quæ leguntur de mulieribus bar- 37
batis apud Hiſtoricos. Schottus in Phyſica Curioſa *lib.* 3. *cap.* 32. §. 2. ita ſcribit: *Variis temporibus, ac locis viſæ fuerunt mulieres barbatæ: nam teſte Uvolfio apud Aldrovandum* cap. 1. de Monſtris *in Gynæceo Alberti Ducis* Bavariæ *mulier barba nigra, & promiſſa, inſignis verſabatur. Et in Muſæo Illuſtriſſimi Senatus Bononienſis conſpicitur Icon mulieris Germanæ, quæ olim Bononia tranſiens barbam duos palmos longam geſtabat. Ipſe ego in Sicilia mulierem vidi, quæ barbam ſat longam, ac denſam oſtentabat, niſi identidem eam præſcinderet* (Ego quoque hìc Patavii, cum adoleſcens eſſem, vidi conſimilem mulierem barbatam.) *Viſa Lutetiæ fœmina, myſtace nigro* (vulgò con moſtacchi negri) *& incano juſtæ magnitudinis, mento etiam piloſo mediocriter, teſte Jonſtono in Thaumatol. Claſſ.* 10. *cap.* 7. hucuſque Schottus.

De Galla vidua, amore caſtitatis barbata, diſſerit S. Gregorius Magnus *lib.* 4. *Dialog. cap.* 13. Et Antonius Maſinus Bononien. *in Schola Chriſtiani cap.* 47. §. 110. *pag.* 494. notat ex Donato Calvo *in Ephemerid. fol.* 508. *part.* 3. Bergomi repertas fuiſſe anno 1596. duas mulieres barbatas, habentes barbam longam, adinſtar Patrum Capuccinorum. Sed hæc ſunt opera ſolius naturæ. Exempla, quæ ſequuntur, ſunt ſupernaturalia.

In Martyrologio Romano *die* 20. *Ju-
lii* ita legitur. *In Luſitania S. Uvilgefortis* 38
Virginis, & Martyris, quæ pro Chriſtiana fide, ac pudicitia decertans, in Cruce meruit glorioſum obtinere triumphum Hæc Regis Portugalliæ filia formoſiſſima, clàm Chriſtiana, neſcio parente ethnico, ab eodem poſt primæ uxoris obitum, ad inceſtuoſas nuptias ſecum ineundas electa, & coacta fuit. Ad orationem pia Virgo confugit, & una nocte ita eam Deus deformavit, ut die altero non fœminæ, ſed viri ſpeciem præſeferret; barba enim hiſpida, & prolixa mentum illius, genaſque undique contexit. Iratus Pater illam in Crucem clavis affixam crudeliſſimè interemit, ut ex Molano ad *Uſuardum*, ex Ab-

bate Anhuſano *in Stemm. Chriſti* 20. *Julii*, & ex Bartholomęo Riccio *in Triumpho Chriſti Crucif.* narrat P. Schottus *in Phyſic. curioſa d. lib.* 3. *cap.* 32. §. 2.

S. Paula cognomento Barbata, Virgo Abulenſis in Hiſpania, ob egregiam pulchritudinem ab inſolenti juvene ſępius tentata; cum eam ſolam repertam in agro eſſet violaturus, fugit in proximam ædiculam Divo Laurentio dicatam, ubi orans ſtatim ejus facies deturpata eſt, & agreſtis barba ita in ea enata, ut Amaſius introgreſſus ipſam non agnoverit. Ita Ex Bollando *tom.* 3. *in Actis SS. Februarii* refert Bagatta *de Admirand. orbis Chriſtiani tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 3. §. 2. *num.* 5. addens *num.* 6. Ex Ughello *in Italia Sacra tom.* 7. *Amalphen. Archiepiſc.* Ioannem ephebum, nepotem Ven. Petri Eremitæ annorum undecim, ab iniquo homine ad turpia expetitum, Deo auxiliante, in facie ejus ſtatim tam longam barbam emiſiſſe, ut apud procacem prædictum incognitus remaneret.

D E C I S I O XLIX.

A R G U M E N T U M.

Agitur de alia parte Eccleſiaſticæ Tonſuræ, conſiſtentis in Habitu ad formam Sacrorum Canonum. Tres conditiones Veſtis Clericalis, ut ſit Talaris, Nigri coloris, & Lanea. Plura de Origine, & uſu Veſtis Talaris. De colore albo, ac violaceo ejuſdem; atque de prohibitione veſtium Sericarum. Sex acceſſoria habitus Clericalis, Zona, Collaria, Manicæ, Calcei, Pileus, & Annulus; quæ omnia quomodo Clerici deferre poſſint? Annulorum plures uſus, & myſteria, præcipuè in coniugiis, & Sigillis. Papæ Sigilla tria; Annulus Piſcatorius, Plumbeum, & ſubſcriptio cum aliquo verſu Sacræ Scripturæ. Digitorum nomina, & cur in quarto digito Annulus ponatur? De Annulis ſponſalitiis S. Annæ, ac Deiparæ. Quibus Eccleſiaſticis licitus ſit Annulus aureus, & quibus prohibitus? Quid ſit Veſtis dicta Birrus? Qui infantuli olim Lectores? Et cur Regularibus detur habitus ſolemni ritu, non etiam Clericis ſæcularibus? Et laici ſepeliantur induti Habitu Regulari S. Franciſci?

S U M M A R I U M.

1 *Veſtis talaris, ultra Tonſuram, eſt Clericis neceſſaria.*
2 *Marcus Cornelius Epiſcopus Patavinus in Concil. Aquilejenſi Provinciali fuit anno* 1596.
3 *Veſtis Clericalis tres conditiones requirit. Et quæ?*
4 *Talus quid ſit?*
5 *Veſtis talaris ex præcepto Apoſtolorum.*
6 *Antoninus Caracalla Imperator auctor veſtis talaris apud Romanos.*
7 *Veſtes talares Clauſæ ante, & retrò.*
8 *Pallium, ſeu Mantellum Clericorum ſit talare.*
9 *Veſtes Clericorum non talares in Villis, & itinere; at numquam in Miſſa.*
10 *Veſtis Clericalis ſit nigri coloris.*
11 *Veſtes Clericorum albæ in primitiva Eccleſia.*
12 *Novatiani hæretici cur veſtes albas portabant?*
13 *Violacei coloris olim veſtes Clericales.*
14 *Color viridis, & rubeus prohibitus Clericis in veſtibus.*
15 *Veſtis talaris, & nigra induenda à Clericis etiam domi.*
16 *Veſtes è Serico prohibent Clericis Synodi Patavinæ.*
17 *Veſtibus ſericis induuntur Nobiles.*

18 *Epi-*

18 *Epiſcopi debent induere veſtes laneas, non ſericas.*
19 *Acceſſoria Veſtis Clericalis ſex. Et quæ?*
20 *Cincturam habeant Clerici ſupra veſtem.*
21 *Collaria Clericorum alba, ſimplicia, non diffuſa; nec manicę.*
22 *Subucula reflexa ad manus ſit parva.*
23 *Calcei Clericorum nigri, non ad formam mundanam.*
24 *Pileus Clericorum nec ſericus, nec faſtigiatus.*
25 *Annulus undè dictus?*
26 *Annulus erat fibula pallii, & pluvialis.*
27 *Annulus pro ſigillo.*
28 *Papæ ſigilla tria; Annulus piſcatoris; Plumbeam, & ſignum cum verſu aliquo ſcripturæ Sacræ.*
29 *Chorda ſerica quando in Bullis Papæ? & quando è canape?*
30 *Plumbeum ſigillum Veneti Ducis.*
31 *Chriſti nomen in Annulis primitivorum Chriſtianorum.*
32 *Annulus in digitis ſignum honoris.*
33 *Romanorum uſus circa Annulos aureos, argenteos, ferreos.*
34 *Scholaribus, dum doctorantur, cur Annulus aureus detur?*
35 *Annulus cur in Sponſalibus, & in Matrimonio?*
36 *Annulus cur in quarto digito Sponſe manus ſiniſtræ?*
37 *Digitorum manus hominum nomina.*
38 *Digiti groſſiores ante cibum, quàm poſt.*
39 *Annulus S. Annæ Matris Deiparę qualis, & ubi ſit?*
40 *Annuli Sponſalitii Deiparæ duo; & ubi ſint?*
41 *Annulus Sponſalitius ſoluto Matrimonio an ſit Uxoris?*
42 *Annulus cur Epiſcopis datur in conſecratione? Ejus myſteria.*
43 *Græci Antiſtites abſtinentes ab uſu Annuli aurei.*
44 *Annulum aureum Abbates ferunt ex Privilegio. Item Abbatiſſæ.*
45 *Annulum Moniales habent ut Sponſæ Chriſti.*
46 *Annuli aurei prohibiti Clericis, exceptis Prælatis, & Doctoribus.*
47 *Doctores, neque alii in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti tenēt Annulum in Miſſa.*
48 *Protonotarii non partecipantes an teneant Annulum in Miſſa?*
49 *Habitus domeſticus Clericorum, & Sacerdotum qualis? Et quando peccent mortaliter ob veſtes vanas?*
50 *Clericalis dignitas ſervanda.*
51 *Clericorum puritas interna.*
52 *S. Baſilii, & S. Ephrem viſio.*
53 *Clerici ne ſint contemptibiles.*
54 *Lectores an habitum mundanum poſſint deferre?*
55 *Birrus quid ſit?* Et num. 62.
56 *Modeſtia in veſtitu Clericorum.*
57 *Veſtales Virgines damnatæ ob vanitatem indumentorum.*
58 *Veſtes Sacerdotum in Sacrificio debent eſſe ſplendidæ.*
59 *S. Sabbas honoratus ab Anaſtaſio Imp. ob veſtem humilem.*
60 *Muſici laici in Eccleſiis S. Marci Venetiar. & S. Antonii de Padua.*
61 *Lectores infantuli Martyrio coronati die 13. Julii, qui ſint?*
63 *Sordes in veſtibus Clericorum cavendæ.*
64 *Veſtis Clericalis cur non detur ſolemniter, ſicut habitus Regularium, & Monialium?*
65 *Laici cur ſæpè ſepeliantur induti habitu Regulari S. Franciſci?*

PRo adimplendo præcepto Clericalis Tonſuræ, ſatis non eſt Eccleſiaſticis miniſtris capillos, & barbam reſcindere, tondereque, ut probatum eſt ſupra; ſed oportet, ut etiam veſtem Clericalem, ad normam Sacrorum Canonum deferant; utrumque enim requiritur, ut quis dicatur Tonſuram ſervare; ut definitum fuit in Concilio Aquilejenſi diæceſano anno 1595. *de Vita, & honeſt. Cleric.* in illis Verbis: *Habitum Clericalem declaramus eum eſſe, qui veſte talari, & tonſura conſtat. Si ex duobus alterum deſit, dicimus Clericalem* 1

habitum integrum non eſſe. Et in eodem Concilio Provinciali Aquilejenſi celebrato Utini *anno* 1596. (in quo, inter alios Epiſcopos ſuffraganeos illius ampliſſimi Patriarchatus, intervenit, & ſubſcripſit etiam Illuſtriſſimus, & Re-
2 verendiſſimus Marcus Cornelius Epiſcopus Patavinus) ſub *eod. tit. de Vit. & Honeſt. Cleric.* reiteratò dicitur; *Habitum verò Clericalem declaramus eum eſſe qui veſte vel talari, vel breviore in itinere, ut paulò ante diſpoſitum eſt, ac tonſura conſtat. Si ex duobus alterum deſit, habitum Clericalem dimidiatum declaramus, ac dicimus, ut Conſtitutionibus de habitu Clericali deferendo diſponentibus ſatisfactum non ſit*. Quibus decretis conformis eſt declaratio S. Congregat. *Concil. Trid. ad ſeſſ.*23. *cap.*6. quam refert Illuſtriſſim. Epiſcopus Sarnellius *d. tom.*1. *Epiſtolar. Ecclеſ. Epiſt.*16. *pag.*120. hiſce Verbis: *Non ſufficit Corona, ſeu Tonſura ſine habitu; ſed computativè requiritur utrumque*.

Ut igitur Sacerdos in exteriori, debito ornatu indutus compareat, opus eſt, eum veſtiri Veſte à Sacris canonibus præſcripta; & quia Veſtis Clericalis dupliciter conſiderari poteſt, vel in ſe, vel in acceſſoriis; primùm de conditionibus ipſius Veſtis in ſe conſideratę loquemur; deindè de acceſſoriis eamdem veſtem concomitantibus.

Veſtis Clericalis conſiderata propriè,
3 principaliter, & in ſe; ut juri canonico ſit conformis, debet tres conditiones habere, unam in forma, alteram in colore; tertiam in materia.

Forma Clericalis veſtis eſt, ut ſit oblonga, & demiſſa à collo uſque ad
4 talos (Talus antem eſt pars pedis; ideſt illud os, quod extuberat penes calcaneum. *Laurent. in Amalthæa Onomaſtica Verb. Talus.*) & à contactu prædicti oſſis Tali, quem veſtis oblonga facit, dicitur Talaris; eſtque hæc forma anti-
5 quiſſima; ordinata à SS. Apoſtolis, ut notat Sarnellius *d. Epiſt.*16. *pag.*111. qua utebantur etiam hebræi ad exemplum ſuorum Patrum, & Patriarcharum; ſiquidem Jacob veſtiverat filium ſuum dilectum Joſeph veſte Polymita. *Geneſ.*37. 3. quæ quidem veſtis erat talaris, ut ſubdit ibidem Scriptura ſacra *Verſ.*23. in illis verbis: *Confeſtim igitur, ut*) Joſeph) *pervenit ad fratres ſuos, nudaverunt eum tunica talari, & polymita; miſeruntque eum in ciſternam veterem, quæ non habebat aquam*. Et ideò uſus veſtis talaris magni æſtimatus ſemper fuit apud viros ſapientes; conciliat enim ejus forma non mediocrem decorem, & gravitatem, & eadem utebantur Romani; præcipuè ſub Antonino Cara- 6
calla Imperatore; qui hanc formam, & longitudinem veſtium uſque ad talos præſcripſit Romanis; & ab ipſo Imperatore veſtes talares vocari cæperunt *Caracallæ*, ut tradit Ferrarius *de Re Veſtiaria part.*2. *cap.*28. Et Magrius *in Hierolbxic. verb. Caracalla*. ubi refert verba Eucherii *de Veſte* ſic dicentis: *Eſt veluti in Caracallæ modum, ſed ſine cucullo; quam in primitivo Eccleſiæ ſtatu Clerici cęperunt in ſignum decoris uti*. Quare omnia Concilia, & omnes Canones Eccleſiæ, ac Sanctorum Patrum monita inculcant Clericis, & miniſtris Sacris, ut veſtem talarem deferant; atque à brevibus tunicis abſtineant; ut habetur in cap. *penult.*23. *diſt. cap. Clerici officia*. ubi Gonzalez *num.*15. & 16. *De Vita, & honeſt. Cleric.* Gloſſa *in Clem.*2. *Can. Videatur. eod. tit.* Cœpola *conſ.*11. *num.*31 Bellettus *Diſquiſit. Clerical. part.* 1. §. 16. *num.*12. Barboſa *de Epiſc. alleg.* 9. & *de Jure Univerſ. lib.*1. *cap.*40. *num.* 19 Emin. Card. de Laurea *in Epitome verb. Verb. Clericus quo ad habitum. pag.* 151. & Sarnellius *d. tom.*1. *Epiſt.*16. *pag.* 126. & 127. ubi Synodales conſtitutiones multorum Epiſcopatuum refert, quæ ulteriùs advertunt, eaſdem veſtes talares clauſas eſſe oportere, non 7
autem apertas antè, vel retrò; & (ut ajunt plures Canones) non expectoratas; itaut neque caligæ, neque femoralia videri poſſint; & ejuſdem longitudinis, atque talaris formæ debet eſſe pallium; (quod etiam in Conciliis vocatur cappa, tabardum, mantellum, toga, & ferrajolum,) quo utuntur Clerici ſupra veſtem; ut differit idem 8
Gonzalez *in Comment. ad. d. cap. Clerici officia num.*15. *De vita, & honeſt. Cleric.* & Sarnellius *d. Epiſt.*16. *pag.*121. ubi

ubi refert S. Epiphanium, qui *Hæreſ.69.* deſcribit phyſonomiam hæreſiarchæ Arrii, & de eo dicit, *dimidium pallium ſemper indutus, & ſtolam*; videlicet quod Arrii uſus erat procedere veſtitus veſte, & pallio brevibus uſque ad genua, non autem talaribus, ut ſacri Canones etiam eo tempore decreverant; non ſolùm in civitatibus, ſed etiam per itinera; quamvis poſt decimum ſæculum indulſerint Eccleſiarum Prelati,
9 ut in Villis, ob vias lutuoſas, Presbyteris ſatis eſſet deferre veſtes, medietatem crurium attingentes; itinerantibus verò, ſi genua cooperirent; ut ibidem ex Conciliis firmat idem Sarnellius; ita tamen ut pro celebratione Miſſæ, & in Divinis officiis Sacerdotes induti eſſe debeant ſemper Veſte talari, & longa uſque ad talos; quod eſt ex Lege Diœceſana ſemper ſervatum in hac exemplariſſima Diæceſi Patavina. Et hæc de prima conditione veſtis Clericalis.

Altera ejus conditio reſpicit colorem; videlicèt, quod ſit nigra. Talis enim
10 eſt univerſalis conſuetudo Eccleſię conformis Canonibus ſacris, per quos prohibiti ſunt omnes colores in veſtibus Miniſtrorum Dei. *cap. ult. in fin. 20. qu. 1. cap. 1. 21. q. 4. Clement ult. & ibi* Gloſſa *in Verb. partita. De Vita, & honeſtat. Cleric. d. cap. Clerici officia. & ibi* Gonzalez *num. 6. & 6. eod. tit.* Sarnellius *d. Epiſt. 16. pag. 112. & pag. 128.* ubi adducit Simeonem Teſſalonicenſem ita de veſte talari Clericorum ſui temporis allocutum: *Epiſcopus veſtem nigram, quæ humilitatis, & religioſi timoris ſymbolum eſt, benedicit, & conſecrandum jubet eam induere.* Et Edictum Urbani Papæ Octavi, in quo ſic legitur: *Non veſtano* (i Preti) *da Prelati, ne portino veſte d' altro colore, che nero.*

Porrò ignorandum non eſt in primitiva Eccleſia non fuiſſe in præcepto hunc nigrum colorem, & licuiſſe Clericis,
11 uti quocumque colore voluiſſent in veſtibus; liberum enim habebant veſtitum, ut ait Decianus *lib. 4. conſ. 50. num. 18.* & Zerola *part. 1. Verb. Clericos. §.14.* ſed præcipuè utebantur colore albo; vel quia eumdem adhibebant Sacerdotes Aaronici, ut probavimus *ſupra Deciſ. 23. num. 12.* vel quia apud antiquos color albus in veſtibus gratiſſimus erat, ut demonſtrat Ferrarius *d. part 1. de Re Veſtiar. lib. 1. cap. 35. & lib. 3. cap. 10.* & ad veſtem albam, qua ſuo tempore religioſi viri utebantur, videtur alluſiſſe S. Hieronymus *lib. 1. contra Pelagianos* in illis verbis: *Quia ſerica veſte non utimur, Monachi indicamur: ſi tunica non canduerit, ſtatim illud è trivio, impoſtor, & grecus eſt.* Confirmatur uſus coloris albi in veſtibus apud primitivos Chriſtianos etiam ex cohortationibus Clementis Alexandrini ad Ægyptios *Pedagog. lib. 2.* & ex S. Athanaſio *in vita S. Antonii Abbatis*, de quo narrat, adeò deſideraſſe martyrium, ut veſtibus albis procederet indutus; ad hoc ut à perſecutoribus cognoſceretur eſſe Chriſtianus. Porrò tàm Eccleſiaſtici, quàm alii fideles tempore S. Auguſtini coacti fuerunt dimittere veſtes albas; ne viderentur ſectatores Hæreticorum Novatianorum; qui illas adhibebant ad oſtendendam, ſeu defendendam hæreſim, quam prædicabant, eſſe ſcilicet mun- 12
dos à quacunque labe peccati; prout referunt Eminent. Cardinal Baronius *anno 254. num. 100. & 127.* & Salelles *de S. Inquiſit. lib. 3. cap. 7. regul. 231. numer. 142.* ita ſcribens: *Novatiani voluerunt nominari Cathari, ideſt mundi, ſeu puri, & ſuam munditiam, ſeu prætenſam puritatem ea majorem affirmabant, quam habuerunt Apoſtoli: hinc illi candidis ſeſe veſtibus induebant, ut quales ſe predicabant, tales exteriùs apparerent.* undè de illis acutè dixit S. Auguſtinus *libro de Agon. Chriſt. cap. 31. Nomen ſuum ſi vellent agnoſcere, mundanos ſe potiùs, quàm mundos vocarent.*

Igitur color albus in veſtibus ceſſare cępit; & violaceus adhiberi, ut dedu- 13
cit Sarnellius *d. Epiſt. 16. pag. 113.* allegans illa verba S. Hieronymi *Epiſt. 3. ad Nepotianum: Veſtes pullas æquè devita, ut candidas*; & prædicto colore violaceo Clerici ſeculares uſi ſunt uſque ad quintum circiter ſæculum, in quo Monachi ceperunt Sacros Ordines ſuſcipere, & functiones Eccleſiaſticas facere ſacrificando, populum docendo, & Sacramenta adminiſtrando, & quoniam ipſi

Mo-

Monachi nigras veſtes conſueverant induere, ut colligitur ex S. Hieronymo *in Epitaph. S. Marcellæ;* etiam Clerus ſæcularis ex converſatione cum Clero Regulari; & Monachis prædictis amplexus eſt colorem nigrum in veſtibus ſuis quotidianis; & retentus fuit color violaceus in veſtibus à Prælatis, & Epiſcopis, à Familiaribus Summi Pontificis ad diſtinctionem inferiorum Clericorum; & ab Alumnis Seminariorum Eccleſiaſticorum, quibus permittitur veſtis coloris violacei in memeriam antiquiſſimi uſus, qui viguit in toto Clero ſæculari circa eumdem colorem.

Igitur hiſce temporibus ornamentum Sacerdotum, & Clericorum proprium
14 eſt Veſtis talaris nigri coloris; & per conſequens iiſdem prohibitus eſſe cenſetur alius quicunque color in veſtibus, & præcipuè viridis, & rubeus juxta plura Conciliaria decreta, quæ hujuſmodi colores in veſtibus Clericorum damnant, & quæ referuntur ab Eminent. Card. de Lauræa *in Epitome Canonum. d. Verb. Clericus quo ad habitum. pag.* 151. ex quibus colligitur, abſtinendum eſſe Clericis à prædictis coloribus in veſtimentis; & eis utendum fore veſtibus nigris, modeſtis, non fulgidis, aut odoriferis; quod etiam præcipitur in *cap. Omnis jactantia. cap. Nullus eorum. cap. Epiſcopi. & cap. Sine ornatu.* 21. *q.* 4. Quæ autem hucuſque dicta ſunt de Veſte talari, & nigri coloris induenda à Clericis, & miniſtris Sacris, locum debent habere, non ſolùm quando egrediuntur domo, & per vias incedunt;
15 ſed etiam quando domi ſunt, & inter domedicos parietes morantur, ut benè probat Conciliorum auctoritate idem Sarnellius *d. Epiſt.* 16. *pag.* 128. *&* 129. ubi meritò reprehendit Eccleſiaſticos illos, qui domum ingreſſi, ſtatim talarem, nigramque veſtem deponunt; & ornatas mores laico, coloratasque induunt; vel tanquam mundani in femoralibus remanent, magno cum dedecore Clericalis dignitatis; & quod pejus eſt; eorum multi æſtivo tempore, in habitu laicali ſtant, & ſedent in oſtio domus, vel deambulant in porticu, ac via publica ſine rubore; non abſque ſcandalo gentis tranſeuntis; quæ miniſtros Chriſti intuetur tanquàm illos de populo, ſola camiſia, & bracchis, ad inſtar bajulorum veſtitos.

Tertia conditio Clericalis habitus verſatur circa materiam, de qua conficitur; videlicèt, ut ſit lanea, non ſe- 16
rica; ut latè probat prelaudatus Epiſc. Sarnellius *d. Epiſt.* 16. *pag.* 124. ubi duodecim Concilia veſtes è ſerico compactas prohibentia adducit, quibus ego addo Diæceſanam Synodum Patavinam, *Anni* 1580, ſub Eminentiſſimo & Reverendiſſimo Federico Cardinali Cornelio Epiſcopo, *ſub tit. de Veſtitu Clericorum pag.* 4. ita loquentem: *Sit Clericorum veſtis interna ſimiliter, atque externa ſimplex, & talaris; non ſerica; non pretioſis pellibus aſſociata &c.* Et aliam habitam *Anno* 1624. ab Illuſtriſſimo, & Reverendiſſimo Marco Cornelio Antiſtite pariter Patavino; confirmatam ab ejus ſucceſſoribus in Epiſcopatu, Illuſtriſſimo, & Reverendiſſimo Georgio Cornelio *Anno* 1647. ac ab Eminentiſſimo, & Reverendiſſimo Gregorio Cardinali Barbadico *Anno* 1681., quæ *par.* 2. *tit.* 1. *De Vita, & honeſtate Clericorum. §. Veſtes*, ita jubet: *Veſtes, ut diximus, externæ ſint talares, atri coloris, ſimplices, non ſericæ. &c.* Igitur debent Clerici adhibere Veſtes talares, nigras, laneas; non autem holoſericas, ſeu ex ſerico, juxta præfatas Conſtitutiones; & univerſalem ſenſum Eccleſiæ; de quo teſtantur Doctores à Barboſa *in Collect. ad d. cap. Parſimoniam num.* 3. *diſt.* 41. Et *de Jure Eccleſ. Univ. lib.* 1. *cap.* 40. *num.* 18. ubi refert à B. Pio V. fuiſſe prohibitas Clericis veſtes ex holoſerico; & idem docent Pacian. *in tract. Cui incumbat onus probandi negativam. lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 38. Menochius *tom.* 10. *conſil.* 912. *num.* 23. Novarius *in Summa Bullar. p.* 2. *Comment.* 72. *num.* 2. & Carolus de Graſſis *de Effectibus Clericat. num.* 156. *in Prælud.* Et quamvis de jure perſonæ nobiles poſſint pretioſioribus veſtibus indui, prout
ſcribit Tiraquellus *de Nobilit. cap.* 20. 17
num. 188. Et hac ratione Clerici gaudentes hac prærogativa, vel quia nati ex nobili familia, vel quia Eccleſiaſticam

cam

cam dignitatem ſunt conſequuti, præſumant ſe veſtibus ſericis veſtire; puto, eos hoc non poſſe licitè facere; ſiquidem inter nobiles Eccleſiaſticos nobilior eſt ipſe Epiſcopus, cui interdicuntur à Cæ-
18 remoniali Romano *lib. 1. cap. 1.* ibi: *Veſtes autem* (Epiſcopi) *hujuſmodi erunt, vel ex lana, vel ex Cameloto coloris violacei; nullo autem modo ſericeæ.* Quapropter laneas debent omnes Clerici ſibi veſtes conficere; ſaltem ex tenuiſſimis filis compoſitas, ſeu ſubtiliſſimas, quales ſunt illæ, quæ ex ſtamine Mediolani, ac etiam Bergomi fiunt; & apud nos ſunt in uſu; quibus veſtiuntur Clerici nobiles, modeſtiæ Clericalis amantiſſimi. Hæ ſunt conditiones veſtis Clericalis in ſe, ac propriè conſideratæ.

Acceſſoria verò ejuſdem Veſtis debent & ipſa regulis Eccleſiaſticis conformari; ut pro ornatu Clericorum deſerviant, non autem pro ignominia. Sex ſunt, quæ accedunt Veſti clericali, nem-
19 pe Zona, Collaris, Manicæ, Calcei, Pileus, & Annulus. Debent Clerici, ſe ad lumbos *Zona* præcingere; ut habetur in Evangelio *Luc. 12. 35. Sint lumbi veſtri præcincti*; & non mediocris defectus eſt illorum, qui abſque zona, ,
20 cinturavè incedunt; extat enim Proverbium: *Diſcincta veſtis, diſcinctus animus*; & ſecundum Juvenalem deridendi ſunt, qui diſcincti ſunt. *Satyr. 3.*

Non pudet ad morem diſcincti vivere Nattæ?

Idcircò frequentes ſunt Synodales Conſtitutiones, quæ Clericis præcipiunt zonas, & cincturas ſupra veſtem habere, ut oſtendit Sarnellius *d. Epiſt. 16. pag. 130.* ubi memorat Decretum magni Taraſii Patriarchę Conſtantinopolitani *Anno* 784; de quo Surius in ejus vita 25. *Februar.* jubentis Clero ſuo, ut quiſque uteretur *cingulis contextis ex pilis caprarum.* Cęterùm quo ad materiam cincturæ, ſervandum foret ab omnibus Decretum Synodi Mediolanenſis anni 1514. prohibentis, *Ne cingula ſerico, retiſvè inſtar contexta, aut confecta è corio.* ac proindè adhibenda eſſent ex ſtamine nigri coloris; juxta laudabilem conſuetudinem Sacerdotum hujus Seminarii Patavini. *Collaria* debent eſſe ſimplicia, alba, non lata, ſeu diffuſa 21
more Laicali; de quibus ita præcipit Concilium noſtrum Provinciale Aquilejenſe anni 1596. *Collaria Camiſiarum, quocunque modo criſpata, ſeu laticinata damnamus, reiicimus, & perſonis Clericalibus minimè convenire pronunciamus.* Manicæ ejuſdem Veſtis, *itidem ſint atri coloris, non ad ornatum inciſæ, vel acu pictæ*, ait Synodus ultima Patavina *part. 2. cap. 1. Verſ. Veſtes.* Et cavendum eſt à nimia longitudine, vel latitudine manicarum ad laicorum imitationem. Subuculæ verò albæ, quę re- 22
flexæ ſupra nigram veſtem ponuntur, debent eſſe non lactucatæ, non pinnatæ, nimiævè latitudinis; ſed parùm inverſæ, ac ſimplices, ut legitur in Synodo Florentina *anni 1619.* Calcei ſint 23
nigri coloris non ad formam mundanam; ſed juxta modeſtiam Clericalem; nam Summus Pontifex in *cap. Clerici officia. De Vita, & honeſt. Cleric.* decernit, quod Clerici, *Sotularibus conſutitiis, aut roſtratis non utantur.* Et Synodus Senonenſis *can. 24.* vetat: *Ne Clerici lunatis, ſeu cornutis, aut nimis feneſtratis calceis utantur.* uno verbo, ut legitur *in cap. Clericus. diſt. 42. Clericus profeſſionem ſuam & habitu, & inceſſu probet; & nec in veſtimentis, nec in calceamentis decorem quærat.* Pileus ſit ex lana ſimplici, non ex ſerico; *non aculeatus, non turbinatus, non faſtigiatus, non nimis latus, vel reſtrictus*; ut loquuntur Concilia, quæ cumulat idem Sarnellius *in d. Epiſt. 16. pag. 132.* Et quoniam ſæculares inſtabiles ſunt circa pileorum formam; eamque de die in diem immutant; cordi Clericorum eſſe debet monitio S. Caroli *in Concil. Mediolan. ann. 1565. Omnem habitus, & ornamenti novitatem Clerici fugiant.* 24

Quò verò ad Annulum, ultimum ex ornamẽtis exterioribus Clericorum, plura veniunt notanda. Primò, quod Annulus ita dicitur a rotunditate, quaſi 25
diminutivum à Verbo *Annus*, compoſito ex *Am* ideſt *circum* & ex *No*; nempè *fluo*; videtur enim annus circumfluere; & circulariter redire in ſeipſum; juxta illud Poetæ

At-

Atque in ſe ſua per veſtigia volvitur Annus.

undè Ægyptii ad illum ſignificandum formabant Draconem, caudæ ſuæ extremitatem mordentem, & ſic figuram rotundam formantem. Secundò: An-
26 nulus aliquando ſignificat fibulam, quā ponebant antiqui ad pallium conglutinandum ante pectus, prout nunc in uſu eſt in Eccleſiaſticis pluvialibus; & ita videtur intellexiſſe Apoſtolus Jacob *in ſua Epiſt. cap. 2. verſ. 2.* ubi dixit: *Si introierit in conventum veſtrum Vir, aureum annulum habens in veſte candida:* ideſt anſulam, qua infibulabatur candida veſtis, ut ex Joſepho Hebræo *lib. 13. Antiquit. cap. 9.* autumat Emin. Card. Baronius *ad Annum* 34. *num.* 80. Et ex libro Exodi *cap. 28. verſ.* 28. in illis verbis: *Stringatur Rationale annulis ſuis*, confirmat Magrius *in Hierolexic. Verb. Annulus*; ubi addit Virgilii verſum *Æneid. 1.*

Aurea purpuream ſubnectit fibula veſtem.

Tertiò. Apud antiquos Annulus idem erat ac Sigillum; vel quia ſigilla voca-
27 bantur hoc nomine; vel quia in Annulis inſculptum erat ſignum, quo eos deferentes Litteras ſigillabant; & ideò Rex Aſſuerus ad inſtantiam Eſther Reginæ ſic pronunciaſſe fertur: *Eſther capit. 8. verſ. 8. Scribite ſicut vobis placet, Regis nomine, ſignantes Litteras Annulo meo.* & in libro *Daniel. cap. 6. & cap. 14.* habetur: *Rex claude oſtium, & ſigna Annulo tuo.* Hinc Sigillum Romani Pontificis vocatur *Annulus Piſcatoris*, ut advertit Magrius *d. verb. Annulus colum. 2.*
28 quo loci eruditè docet, Papam adhibere tria ſigilla, unum eſt *Annulus Piſcatoris*, quo ſignantur Brevia in cera Rubra, ut videmus in Brevibus pro Indulgentiis, pro Oratoriis privatis, pro diſpenſatione ad ordines, & ſimilibus; & ſic vocatur à figura Divi Petri in actu piſcationis. Aliud Papæ ſigillum dicitur *Plumbum*, quo in Cancellaria Apoſtolica ſignantur Bullæ; in una parte cujus plumbi extant capita amborum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & in altera nomen regnantis Pontificis, ut quotidiè videmus in Bullis Apoſtolicis in materia beneficiorum; quæquidem Bullæ beneficiorum ſi ſunt in forma gratioſa; plumbum, ſeu ſigillum ſupradictum eſt in eis appenſum chordâ 29
ſericâ rubei, croceique coloris; quando verò ſunt in forma *Dignum*, appenditur ſigillum plumbeum cum chordâ canapis. Tondut *de Benefic. part. 2. cap. 4. num. 1. & 2.* Thomas de Roſa *de Exequutorib. Litt. Apoſt. p. 1. cap. 2. num.* 71. & per appoſitionem plumbi Litteræ cenſentur expeditæ. Rota *coram Ludovis. Deciſ* 440. *num.* 5. & hoc ſigillum plumbeum frangitur ſtatim ſequuta morte Pontificis; & illicò poſt novi Pontificis creationem formatur novum plumbum cum ſuo nomine. Pyrrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſtol. lib. 2. cap. 4. nu.* 11. Hic autem uſus ſignandi Litteras Apoſtolicas cum plumbo eſt antiquiſſimus, ſiquidem viguiſſe etiam tempore S. Sylveſtri Papæ, S. Leonis primi, & Sancti 30
Gregorii Magni probat Magrius *in Hierolexic. Verb. Bulla col. 2. in fin.* Sereniſſimum quoque Dominium Venetum, Litteras ſuas plumbo obſignat ex Indulto Alexandri Papæ III. ut teſtantur Hiſtoriæ, & Palatius *in Faſtis Ducalib. ad Vitam Sebaſt. Ciani Ducis.* Sed etiam alios Principes tùm Eccleſiaſticos, tùm Laicos conſueviſſe ſignare Litteras plumbo demonſtrat Sarnellius *tom. 2. Epiſt.* 33. per totam. Tertium ſigillum Papale eſt illud, quod ponitur in Bullis Pontificis Conciſtorialibus, quæ manu ipſius Papæ, & à cunctis Cardinalibus, ſeu à majori eorum parte firmantur; & conſiſtit in formatione ſigni Crucis cum aliquo præclaro dicto, ſeu aliqua Sacræ Scripturæ ſententia, ad libitum ipſius Pontificis ſubſcribentis; ut ſubdit ibidem Magrius *d. verb. Bulla col. 4. & 5:* adducens ipſa dicta, & motus Scripturales diverſorum Pōtificum, à curioſis videndos. Primitivi Chriſtia- 31
ni ſculpebant in Annullis, pro ſignandis Epiſtolis, nomen Chriſti abbreviatum; (quod etiam hiſce temporibus apud aliquos ſervatur, cum his Litteris IHS.) vel ſolam Crucem, ut de Annulo S. Macrinæ agit *in ejus vita S.* Gregorius Nyſſenus, vel imaginem alicujus Sancti, ut S. Jo. Chryſoſtom.

ait

ait in *Oratione de Laud. S. Meletii.*

Quartò Annulus apud antiquos in digitis portabatur in ſignum honoris, &
32 ingenuitatis. *l. Etiam. & per tot. ff. de Jure aureor. annullor.* qua de cauſa, ut plenè honoraretur filius prodigus reverſus ad patrem, is *Dixit ad ſervos ſuos: Citò proferte ſtolam primam, & induite illum; & date Annulum in manu ejus. Luc.* 15. 22. Et de Annulo aureo agit Tiraquell. *de Nobilit. cap.* 37. *ſub num.* 160. atque inter antiquos *Plinius lib.* 33. *cap.* 1. quem refert Sarnellius *d. Epiſtol.* 16. *pag.* 136. & 137. advertens, quod apud Perſas nulli licebat Annullum deferre, niſi à Rege ſibi dono datum, ut ſcribit Cœlius Rodigin. *lib.* 18. *cap.* 18. quod fuiſſe in uſu etiam apud Ægyptios eſt credendum; nam *Geneſ.* 41. *verſ.* 42. ob interpretatum Somnium Pharao *tulit Annulum de manu ſua, & dedit eum in manu Joſeph.* Apud Romanos autem Annulus aureus portabatur à nobilibus,
33 & ingenuis; argenteus à libertinis; at ferreus à ſervis; inſculpebant autem in iiſdem annulis varia ſtemmata, ut refert Menochius *in Storeis cent.* 2. *cap.* 25. ubi ex Gregor. Tholoſan. *lib.* 2. *de Republ. cap.* 16. quod in annulo Regis David inſculpata erat effigies Leonis, quia ipſe Rex deſcendebat è tribu Juda, de qua ſcriptum eſt *Vicit Leo de Tribu Juda. Apoc.* 5. 5. vel quia cum Paſtor eſſet, Leonem occiderat. Item Annuli continebant amicorum imaginem, unde Ovidius *de Triſtibus lib.* 1. *Elegia* 6. cecinit:

Hæc tibi diſſimula, ſentis tamen omnia dici,
In digito qui me ferſque, referſque tuo.
Effigiemque meam fulvo complexus in auro,
Cara relegati, quæ potes, ora vides.

Concordat S. Ambroſius *lib.* 1. *de Offic. cap.* 49. ſcribens quod plures è Romanis habebant in annualis imagines Bruti, & Caſſii interfectorum à Cæſare; qua de cauſa fuerunt ſupplicio damnati, Ex his ſequitur, ideò dum Scholares do-
34 ctorantur, inter inſignia in eorum digito Annulum aureum imponi; quia ſcilicet Doctor dicitur nobilis. Bart. *in l. Judices. C. de Dignit.* Et in dignitate conſtitutus. Abbas *in cap. Quanto. num.* 1. *de Magiſtris.* Menochius *lib.* 2. *conſil.* 126. *num.* 7. Et cenſetur contrahere Matrimonium cum ſcientia. Jordanus *lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 309.

Quintò Antiqui dabant Annulos pro arrha in contractibus, & promiſſionibus ſuis; exemplumque extat *in Geneſi cap.* 38. *num.* 18. ubi Judas ait nurvi ſuę Thamar: *Quid tibi vis pro arrhabone dari?* quæ *reſpondit, Annulum tuum.* Et hinc factum eſt, quod in contrahendis ſponſalibus, in quibus fit promiſſio de futu- 35
ro Matrimonio Sponſus det Sponſæ annulum aureum. Plinius *d. lib.* 33. *cap.* 1. ſcilicet in ſignum fidei, & in arrham promiſſionis. *cap. Noſtrates.* 30. *q.* 5. atque in ſuſcipiendo Sacramento Matrimonii, annulum à Sacerdote benedictum Sponſus imponit in digito annulari ſiniſtræ manus Sponſæ; ut præcipit Rubrica Ritualis Romani *de Ritu celebrandi Matrim. Sacrament.* nempè in digito quarto, ut erga Sponſum admonea- 36
tur Sponſa affectum cordis præſtare; ſiquidem in eo annulari digito venula quædam extat, ſeu nervulus, cordi conterminans, ut ait *text. in cap. Fœminæ.* 30. *q.* 5. Magrius *in Hierolexicon. d. Verb. Annulus col.* 1. *in fin.* & Serra *in Synonim. Appar. d. Verb. Annulus. Verſ. Fidei ſymbolum.* Nomina digitorum manus hominum ſunt, primi *Pollex*, à 37
pollendo, quia in eo conſiſtit tota vis manus humanæ. Secundi *Index*, quia cum eo indicantur res, & demonſtrantur. Tertii *Medius*, quia in medio aliorum conſiſtit. Quarti *Annullaris* à ſupradicta annuli impoſitione, & delatione; & Quinti *Auricularis*, quia cum ipſo aurem prurientem homines, ſcalpere ſolent. Joann. à S. Geminiano in *Summa de Exempl. & rerum Similitud lib.* 6. *cap.* 48. ubi notat, quod annulus in digito eſt fortitudo in opere, quæ neceſſaria eſt in perſeverando; eſt enim annulus ſicut corona digiti, quia ſola perſeverantia coronatur. Ulterius advertit, digitos eſſe groſſiores ante cibum, quàm poſt; undè annulus, qui vix ante ci- 38
bum de digito trahitur, facilè poſt ci-

bum egreditur: ex quo diſcimus, quod
ſicut digitus jejunus fortiùs tenet annu-
39 lum, quàm refectus; ita homo abſti-
nens, & ſobrius fortior eſt ad perſeve-
randum in bono, quam guloſus, & de-
litioſus. Annulus Sponſalibus S. Annę
Matris Beatiſſimæ Virginis Mariæ Ma-
tris Dei fuit argenteus cum gemma è
Chryſtallo, & ſervatur à Monialibus S.
Sylveſtri Romæ, teſte Maſino *in Scho-
la Chriſtiani cap.* 1. *pag.* 4. A quo ulte-
riùs narratur *cap.* 4. *pag.* 29. ipſam Dei-
40 param duplici Annulo fuiſſe deſponſa-
tam, uno à Sancto ſuo Sponſo Joſeph
ſibi exhibito, qui ſervatur in civitate
Semurii, vulgò *Semur*, in Burgundia;
altero à Sacerdotibus Templi, in quo
fuerat educata; & cuſtoditur Peruſii in
Eccleſia Cathedrali S. Laurentii; &
de his plures auctores cumulat. Sed
41 utrùm Annulus ſponſalitius, ſoluto
Matrimonio, ſit ipſius Sponſæ, vel he-
redum mariti? Ad favorem Sponſæ reſ-
pondent Addentes ad Bart. *in l.* 1. §. *Nec
Caſtrenſe. ſub num.* 10. *Litt. C. ff. de Col-
lat. bonor.* per textum *in l. Cum te.* cum
duab. ſeqq. *C. De Donatione ante Nu-
ptias.*

Sextò in Eccleſia Latina Annuli aurei
uſus conceſſus eſt Epiſcopis, in ſignum
ſpiritualis conjugii cum Eccleſia, ad
quam aſſumuntur; & ideò in eorum
42 conſecratione, dum Epiſcopus conſe-
crator dat eis annulum benedictum, di-
cit: *Accipe Annulum, fidei ſcilicèt ſigna-
culum; quatenus Sponſam Dei, Sanctam
videlicèt Eccleſiam, intemerata fide orna-
tus, illibatè cuſtodias.* Et de Annulo
Epiſcoporum agit S. Optatus Milevita-
nus, (qui floruit Anno Chriſti 365.)
in libro 1. *contra Parmen.* Et S. Auguſti-
nus *Epiſt.* 162. & multa ſunt Annuli
Epiſcopalis myſteria præter Symbolum
prædicti ſpiritualis Matrimonii, nam
ſignificat Dignitatem Epiſcopalem, ideò
Annulus debet eſſe aureus; gemma-
que pretioſa ornatus; ferebatur olim in
digito indice; quia Epiſcopus doctrinis
cœleſtibus debet indicare populo viam
ſalutis; & attento veterum uſu ſignan-
di res cum Annulo; hic denotat in Epiſ-
copo, quod debet obſignare fideles ima-
gine Chriſti, & ex ejus rotunditate in
rerum æternarum contemplatione inſi-
ſtere; ut ex doctrinis SS. Patrum colli-
git Magrius *in Hierolexic. d. Verb. Annu-
lus. col.* 1. Biſſus in Hierurgia *eod. verb.
num.* 372. Gavantus *ad Rubric. Miſſal.
part.* 2. *tit.* 1. *num.* 6. ubi advertit, Epiſ-
copum in Miſſa tenere Annulum in di-
gito annulari, non autem in Indice; ne
eo coronato tangat ſacrum Corpus Chri-
ſti, quum ſit tangendum ab humilibus;
Et Sarnellius *d. Epiſt.* 16. *pag.* 137. *tom.* 1.
ubi notat, Epiſcopos Græcos olim abſti-
nuiſſe ab uſu Annuli; quandoquidem 43
Latini de eodem uſu irridentur à Petro
Patriarcha Antiocheno *in Epiſt. ad Mi-
chaelem Patriarcham Conſtantinopol.* ita
dicens: *Quid enim noſtra intereſt, quod
illorum Sacerdotes barbam radant? Quid
etiam, quod Annulos geſtent, in ſymbolum
contracti cum Sancta Eccleſia Connubii?*
Abbates etiam, & alii inferiores Præ-
lati habentes uſum Pontificalium, de- 44
ferunt Annulum ex Privilegio Apoſto-
lico ad ornatum ſuæ Dignitatis. *cap. In-
demnitatibus. De Elect. in* 6 *cap. Ut Apo-
ſtolicæ de Privileg. eod. lib.* ut fusè diſpu-
tat Tamburin. *de Jure Abbat. tom.* 1.
diſp. 20. *Quæſ.* 1. *à num.* 5. *& ſeqq.* Et
per participationem ejuſdem Privilegii
Abbatiſſæ quoque habent jus deferendi
Annulum aureum. DD. apud Leza-
nam *tom.* 6. *in Mare Magno Carmelit. num.*
385. *&* 386. ipſæ verò Moniales illum
portant tanquam Sponſæ Chriſti; de 45
quibus verificatur id, quod de ſe profi-
tebatur S. Agnes: *Annulo ſuo ſubarrha-
vit me Dominus meus Jeſus Chriſtus.* Notat
id de Virginibus Magrius *d. Verb. Annu-
lus col.* 1.

His delibatis ad eruditionem circa
uſum Annulorum aureorum; perſtrin-
gendo ea, quę ſpectant ad ornatum,
& modeſtiam Sacerdotum; ſciendum
eſt, clericis, Sacerdotibus, ac aliis Mi- 46
niſtris Eccleſiaſticis non eſſe licitum An-
nulos aureos in digitis deferre; niſi ſint
Epiſcopi, vel Prælati, vel in dignitate
Eccleſiaſtica conſtituti, vel Doctores.
*d. cap. Clerici officia. De Vita, & Honeſt.
Cleric.* Joan. Andræas *in d. cap. Ut Apo-
ſtolicæ. De Privileg. in* 6. ubi dicit: *Cle-
ricus annulatus vel Epiſcopus, vel fatuus.*
Naldus *verb. Clericus num.* 4. Pax Jorda-
nus

nus *tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 309. & Sarnellius *d. Epiſtol.* 16. *pag.* 138. *&* 139. hac utens diſtinctione; quod (exceptis Epiſcopis, & Prælatis uſum Pontificalium habentibus) conſtituti in Eccleſiaſtica dignitate, quales ſunt Præpoſiti, Archidiaconi, Canonici Eccleſiarum Cathedralium, Prothonotarii Apoſtolici, & Doctores in Theologia, in utroque jure, ſeu in Philoſophia, poſſunt
47 deferre in digito Annulum aureum extra Miſſam: at in celebratione Miſſæ nullus eorum annulum tenere poteſt, ut pluries declarando prohibuit; & prohibendo declaravit Sacra Rituum Congregatio; cujus decreta referunt Gavantus *d. part.* 2. *tit.* 1. *num.* 6. & in Manuali Epiſcopor. *verb. Annulus*. Biſſus *d. Verb. num.* 373. Magrius *eod. Verb. col.* 2. Jordanus *d. lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 309. Barboſa *Deciſ. Apoſtolic. verb. Annulus*. ubi firmat, quod Annuli uſus in Miſſa prohibetur omnibus etiam Doctoribus, & Prothonotariis non participantibus, *ex S. Cong. Rit.* 13. *Febru.* 1623. Et etiam Canonicis Eccleſiarum Cathedralium. *ex eadem S. Cong.* 10. *Novemb.* 1628. Eccoperius *de Canonicis. lib.* 3. *num.* 33. Quibus Decretis attentis cavendum eſt ab eodem Barboſa *Deciſ. Apoſt. verb. Prothonotariatus Titularis num.* 6. ubi ex Decreto *S. Congreg. ejuſd.* 21. *Auguſt.* 1601. aſſerit, dictos Prothonotarius poſſe ha-
48 bere annulum, dum celebrant, ſed ſine gemma; quia ſupradicta poſteriora decreta id vetant; & ipſemet Barboſa *de Jure Eccleſ. Univ. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 29. dicit, ex eodem Decreto 21. *Auguſti* 1601. eis non licere in Miſſa Annulum geſtare.

Eſt igitur concluſio, quod Sacerdotes, & Miniſtri Sanctuarii ad eorum exteriorem ornatum debent induere veſtes talares, nigri coloris, laneas, non ſe-
49 ricas; eas zona præcingere; abſtinendo à collaribus, manicis, calceis, pileis ad formam mundi elaboratis; annulos in digitis non deferre, & ab omni jactantia, & vanitate veſtimentorum eſſe alienos; ut præcipiunt Sacri Canones longa manu congeſti à Menochio *de Arbit. Judic. caſu* 392. à Belletto *Diſquiſit. Clerical. p.* 1. *De Diſciplin. Cleric.* §. 16. à Carolo de Graſſis *de Effect. lib. Cleric. in Præludˌ à num.* 270. *& ſeqq.* à Gonzalez *in d. cap. Clerici officia.* 15. *de Vita, & honeſt. Cleric.* & noviſſime ab Illuſtriſſimo Epiſcopo Sarnellio *d. tom.* 1. *Epiſt.* 16. *per totam*. Siquidem Clerici contrarium temere facientes non ſunt immunes à peccato mortali, ut ex Card. Turrecrem. & aliis notat *Carol. de Graſſis de Effectibus Clericat. numer.* 150. *in Prælud.*

Cæterùm contra hucuſque allegata nonnulli Clerici, quos veſtes mundani ritus delectant, ſequentes faciunt objectiones.

Primò: Clerici tenentur ſervare dignitatem ſui ordinis. Sed ad dignitatem
ſervandam valde confert veſtitus nobi- 50
lis, & veſtis pretioſa; ut docet Tertullianus *lib. de Pallio*; & Quintilianus *lib.* 8. *in Proëmio.* Ergo Veſtes ſericę, & cum eleganti forma non ſunt Clericis prohibendę.

Secundò: in Clericis non eſt attendenda Veſtis, ſed puritas cordis; ut ait
S. Hieron. *in Epiſt. Ad Oceanum*. relatus 51
in Concil. Aquiſgran. can. 98. Igitur ſi bonus eſt Clericus, parùm intereſt ſi induat ſplendidas Veſtes.

Tertiò facit exemplum S. Baſilii Magni, quem (ut ſcribit Amphilochius *in*
e us vita,) S. Ephrem vidit ſic ſplendidè 52
veſtitum, ut in corde ſuo hæſitaverit de ejus ſanctitate; ſed Deus fecit faciem S. Baſilii ſplendeſcere tanquam ignis; Ergo non implicat, Sanctum eſſe, & ſplendidas veſtes deferre.

Quartò: Clerici non debent ſe contempſibiles reddere, dicente Apoſtolo
ad Titum cap. 2. *verſ. ult. Nemo te contem-* 53
nat. Sed ſi veſtes laneas, humiles, ac laceratas induant, à laicis contemnentur, prout contemptus fuit S. Martinus à tribus Epiſcopis in ejus electione ad Epiſcopatum ob vilitatem veſtimentorum, ut narrat Sulpitius Severus *in ejus vita*. Ergo.

Quintò in Concil. Bracharen. primo, *in can.* 29. ita eſt ſtatutum: *Pla-*
cuit, ut Lectores in Eccleſia ordinati in 54
habitu ſæculari non pſallant. Ergo extra Eccleſiam habitus ſæcularis non eſt prohibitus Clericis, quales cen-

ſentur fuiſſe prædicti Lectores.

Sextò tandem *in cap. Si quis Virorum.*
diſt. 30. definitur; quod ſi quis repre-
55 hendat, vel judicet alios Clericos, qui
birris utuntur, & alia veſte communi, quę
in uſu eſt, anathema ſit. Sed *Birrus* ſeu
birrum eſt veſtis pretioſa, & rubri colo-
ris, ut demonſtrat Magrius *in Hierole-*
xico Verb. Birrus; ubi allegat S. Augu-
ſtinum *ſerm.* 50. dicentem : *Aliquando*
tamen offeratur mihi birrum pretioſum.
Ergo Clericis licitum erit uti veſtibus
pretioſis, & coloratis.

His tamen minimè obſtantibus, non
eſt recedendum ab obſervantia Sacro-
rum Canonum, & Synodalium Con-
ſtitutionum, prohibentium Clericis,
& Sacerdotibus veſtes ſericas, pompo-
ſas, mundanas, & variegatas; ut
probatum eſt ſupra; reſpondetur e-
nim.

Ad primam objectionem; quod di-
gnitas Sacerdotalis eſt ſervanda per
56 modeſtiam in veſtitu, non per vanita-
tem juxta tex. *in cap. Clericus. diſt.* 32. ubi
dicitur, quod *Clericus profeſſionem ſuam*
& habitu, & inceſſu probet; & nec in
veſtitu, nec in calceamentis decorem quę-
rat; ut dictum eſt ſupra;

Ad ſecundam; puritatem quidem
internam in Miniſtris Sacris requiri;
ſed ad illam tuendam, & demonſtran-
dam opus eſſe abſtinere à vanitate ve-
57 ſtium, quæ indicant malitiam cordis.
Hinc Livius *lib.* 4. *cap.* 44. *& lib.* 8. re-
fert, Poſthumiam, & Minutiam,
Virgines Veſtales damnatas de inceſtu
ob amęniorem cultum veſtimentorum.
Hinc S. Hieronymus *Ad Euſtoch. de cu-*
ſtodia Virginit. deſcribens Clericos vanis
veſtibus indutos, ſubdit: *tales cum*
videris, Sponſos magis exiſtimato, quàm
Clericos.

Ad Tertiam; non officere exemplum
S. Baſilii Magni, cujus veſtes ſplendi-
dæ erant in Sacrificio Miſſæ, & in fun-
ctione Pontificali; non autem in uſu
58 quotidiano, & domeſtico; de quo ip-
ſemet Sanctus *in Regula cap.* 22. ait: *Stu-*
dendum eſt nobis, ut omnium infimi ſumus,
& quod in genere indumentorum infimum
eſt, id ſummoperè nobis eſt amplecten-
dum.

Ad Quartam reſpondetur, tantùm
abeſt, Clericos per veſtes humiles, ac
modeſtas à laicis contemni; quod im-
mò per eaſdem valdè honorari. Sit ex-
emplum S. Sabbæ Abbatis, qui cum 59
Legatus acceſſiſſet cum multis Patribus
ad Imperatorem Anaſtaſium, & à Cu-
bicularis ob paupertatem veſtis reje-
ctus fuiſſet ab ingreſſu Imperialis Aulę;
vocatus poſtea juſſu Imperatoris, ut
vidit illum humili veſte, ac cilicio in-
dutum, è throno deſcendit, & tan-
quam virum Sanctum honore ſummo
recepit, fecitque ſedere, ut ex Cyrillo
Monacho *in Vita S. Sabbæ* notavit Emin.
Card. Baronius *ad Annum Chriſti* 512.
num. 13. Quod ſi S. Martinum contem-
pſerunt tres illi Epiſcopi; erant de illis,
de quibus ait Scriptura: *Nos inſenſati*
vitam illorum æſtimabamus inſaniam, &
finem illorum ſine honore; ecce quomodo
computati ſunt inter filios Dei. Sapient.
5. 5.

Ad Quintam reſpondetur; canonem
Concilii Bracharenſis loqui de Lectori-
bus, qui non erant Clerici; ſed Laici
admiſſi ad cantandum in Eccleſia ob
vocis amænitatem; ut hic Patavii plu-
res Muſici Laici in Eccleſia Divi Anto-
nii Confeſſoris, & Venetiis in Ducali
Baſilica Divi Marci; qui quidem dum
cantant in Eccleſia, non apparent in
habitu ſæculari, ſed induti ſunt ſuper- 60
pelliceo; quamvis extra Eccleſiam ve-
ſtibus laicis induti procedant. Confir-
matur hæc reſponſio ex annotationibus
Emin. Card. Baronii *ad Martyrologium*
Romanum die 13. *Julii*; ubi dicitur, marty-
rio coronatos *plurimos Lectores infantu-*
los; explicat enim Emin. Cardin. Baro-
nius, quod illi Lectores infantuli non
erant Clerici, neque ordine Lectora- 61
tus inſigniti, *ſed pueri ob vocis elegan-*
tiam ad canendas res Eccleſiaſticas mo-
dulis muſicis imbuti; & allegat Ve-
nantium Fortunatum *libro ſecundo in*
Carmine de Cler. Pariſ. ita ſcribentem.

Hinc puer exiguis attemperat organa
cannis,
Inde ſenex largam ructat ab ore tu-
bam.
Cymbalicæ voces calamis miſcentur
acutis,

Diſ-

Diſparibuſque tropis fiſtula dulce ſonat.
Tympana rauca ſenum puerilis fiſtula mulcet,
Atque hominum reparant verba canora Lyram.

Ad ultimam reſpondetur; veſtem, quam antiqui Birrum vocabant, modò
62 pretioſam, modò vilem, & vulgarem fuiſſe; ut benè explicat Octavius Ferrarius *de Re Veſtiar. part.2. lib.1. cap.26.* ita dicens: *Birri igitur Lacernæ fuerunt rufi coloris; & quemadmodum Lacernę materia, & colore aliæ aliis pretioſiores, ita & Birri. Quare falli eos neceſſe eſt, qui veſtem ſemper pretioſam dixerunt; meritoque Zonaram, & Balſamonem reprehendit Salmaſius, quod ad canones* Βήρυς σιρικὰς ἐνσῆτας *expoſuerunt, ſericas veſtes, nam licèt fuerint Lacernæ, & Birri ſerici, non tamen omnes tales fuerunt.* Et paulò poſt, relatis verbis *d. cap. Si quis Virorum. diſt.*30. ſubdit: *Birrus enim, ſivè Lacerna communis veſtis erat.* Concordat Albericus *in Dictionar. Utriuſque Jur. verb. Birrus*; dicens; *eſt veſtis Ruſticorum. C. Nemini licere vel in fręnis lib. 11. ſuper verbo chlamidibus, quaſi veſtis groſſa, & vilis. 30. diſt. Si quis Virorum per Archidiacon.* Idcircò nihil concludit objectio: & quò ad verba S. Auguſtini, dicendum eſt, eum locutum de veſte Pontificali, quam decebat eſſe pretioſam; Birrus namque, ut probat Magrius *d. verb.* erat *Mozzetta*, quam portant Epiſcopi ſupra tunicam, ſeu ſupra Rocchettum.

Corollarii loco non eſt ignorandum, quod ſicut reprobatur in Clericis omnis jactantia, & ornatus vanus corporis,
63 ſuffitus, odores, ac unguenta; ita non laudantur ſordes, ſeu immunditiæ in veſtimentis, ut ſcribit S. Hieronym *Epiſt.21. ad Euſtoch. Et ſerm. de Aſcenſ.* § 1. Et ideò legitur, D. Auguſtini veſtes, calceos, atque omnem lecti apparatum confectum fuiſſe ex honeſta materia; & de Divo Bernardo, cui ſemper placuit paupertas; ſordes illi numquam placuiſſe; quod proſequitur Abb. *in d. cap. Clerici officia n.* 17. *De Vita, & Honeſt. Cler.* & Bellettus *d. part.1. §.16. à num.18. & ſeqq.* Quare de S. Philippo Nerio ſcribit Petr. Jacob. Baccius *in ejus Vita lib.2. cap.14. num.8. Amava la politezza, e gli diſpiaceva sommamente la ſordidezza; & in particolare ne' i veſtimenti: onde ſpeſſo dicea quel detto di San. Bernardo: Paupertas mihi ſemper placuit, ſordes verò nunquam.*

Poſtremò ſi quis petat, qua de cauſa Regulares novitii, atque Moniales 64
cum ſolemnitate veſtiãtur à ſuis Superioribus habitu Regulari; at Clerici ſęculares de per ſe aſſumant, & induant Veſtem Clericalem? Triplex datur reſponſio Una, quod olim, dum minor eſſet numerus Clericorum ſæcularium, hi quoque recipiebant veſtem talarem de manu Epiſcopi cum ſolemni ritu; prout legimus in Vita S. Germani *apud Surium die 3. Julii*; & S. Taraſii *die 25. Februarii*. Altera reſponſio eſt, dari habitum Regularibus, & Monialibus ſolemniter, quia in eo debent Deo ſervire, atque divinas laudes celebrare; non etiam Clericis ſæcularibus, quia hi non exercent ſua miniſteria in Eccleſia ſola veſte talari induti, ſed ſuper ea impoſita cotta, quæ dicitur Superpelliceum; quod quidem ſolemni ritu datur iiſdem Clericis ab Epiſcopo, orante, ut in Pontificali: *Induat te Dominus novum hominem cum actibus ſuis. &c.* Tertia eſt, quod in Curiis Epiſcopalibus benè directis nullus induit veſtem Clericalem, niſi de licentia Epiſcopi, prævio examine de ejus ſtudio, indole, moribus, & aptitudine ad Eccleſiaſticam militiam, ut ſervatur in hac Diæceſi Patavina. Porrò licentia ipſa ſupplet antiquam ſolemnitatem tradendi Veſtem Clericalem; quia licentia eſt gratia, per quam alicui licet, quod priùs non licebat. Cardin. *in Clement. fin. num. 9. de Elect.* & Fagnanus *in cap. Non amplius. num.64. de Inſtitutionib.* Qui plura deſiderat, legat Franciſcum Hallier *De Sacris Ordinationib.* Et Epiſcopum Sarnellium *Epiſtol. Eccleſiaſtic. tom.2. Epiſt.30.* ubi hoc quæſitum examinat.

Sed nec illud tacendum, quod docet idem Sarnellius de Habitu Religioſo 65
tom.1. Epiſt.29. olim ſcilicet fuiſſe in uſu apud fideles laicos, ut inſtante eorum morte, peterent, & obtinerent

veſtiri

veſtiri habitu Regulari in ſignum pœnitentiæ; undè factum eſt, ut noſtris temporibus ſæpè videamus laicos defunctos, habitu pęnitentiali S. Franciſci indutos ſepeliri.

DECISIO L.

ARGUMENTUM.

Myſticum ornatum, quo Sacerdos litaturus indutus eſſe debet, continet præſens Deciſio: & eſt recitare Matutinum cum Laudibus ante celebrationem; ac Sacras Veſtes induere. Mortale eſſe non recitare Matutinum, ac Laudes ante Miſſam, (juſta cauſa ceſſante) juribus, atque rationibus contra Neotericos probatur, ad mentem antiquorum Doctorum. Sacrarum Veſtium numerus, nomina, myſteria, uſuſque neceſſarius in Sacrificio oſtenditur. Pileolus, ac Perucha celebrantibus Miſſam proſcripti. Color in veſtibus Sacris variandus juxta Rubricas. Clerici ſepeliendi cum veſtibus ſacris ſuorum ordinum. Calix ad manùs Sacerdotis mortui non ponendus. Veſtes lugubres, vulgò di *Scorruzzo*, à Clericis in morte parentum non induendæ.

SUMMARIUM.

1 *Matutini, ac laudum recitatio ante Miſſam an de pręcepto?*
2 *Rubrica Miſſalis bis pręcipit recitationem Matutini ante Miſſam.*
3 *Rubricæ Miſſalis habent vim legis.*
4 *Decretum S. Congr. Rituum de ſervandis Rubricis Miſſalis eſt Lex.*
5 *Ritus, & Rubricas Miſſalis aſſerens poſſe ſperni eſt excommunicatus.*
6 *Contemptus Legis eſt peccatum mortale.*
7 *Contemptus Legis eſt eam frangere ex conſuetudine.*
8 *Conſuetudo antiquiſſima recitandi officium ante Miſſam.*
9 *Conſuetudines Eccleſiæ antiquiſſimæ ſunt obligatoriæ.*
10 *Synodales Conſtitutiones pręcipientes recitare Matutinum ante Miſſam.*
11 *Synodales Conſtitutiones obligant Diœcæſanos ſub pęna peccati.*
12 *Doctores XLV. affirmantes eſſe mortale celebrare Miſſam non recitato Matutino cum Laudibus.*
13 *Doctoribus antiquis adhærendum potiùs, quàm modernis.*
14 *Rubricæ Miſſalis num directivę tantùm?*
15 *Rubricæ Miſſalis omnes Pręceptivæ; & ſervandæ ſub mortali.*
16 *Matutinum non recitare ante Miſſam, an ſit res levis?*
17 *Matutini recitatio, ac Miſſæ celebratio an connexæ?*
18 *Miſsæ celebratio eſt renovatio Sacrificii cruenti facti à Chriſto in Cruce.*
19 *Conſuetudo non recitandi Matutinum ante Miſsam an alicujus ſit valoris.*
20 *Conſuetudo damnata ut abuſus ſemper eſt peccaminoſa.*
21 *Celebrare non recitato Matutino ob juſtam aliquam cauſam, non eſt mortale.*
22 *Amictus nomina, & Myſteria.*
23 *Albæ, vulgò* Camiſo, *nomina, uſus, myſteria.*
24 *Alba S.* Bonifacij *Epiſc. & Mart. in Cathedrali Viterbienſi.*
25 *Cinguli nomina, & ſignificationes.*
26 *Subcingulum quid eſſet?*
27 *Manipuli nomina, ac myſteria; & ejus uſus.*
28 *Manipulus non portatur in Proceſſionibus.*
29 *Stolæ Myſticæ ſignificationes; ac uſus diverſus apud plures, ut hìc.*
30 *Planetæ, ſeu Caſulæ nomina, for-*

ma

ma antiqua, moderna, ſignificatio.

31 *Hiſtoricus, Allegoricus, Tropologicus, ac Anagogicus ſenſus, qui ſint?*

32 *Miſsa an celebranda ſine veſtibus ſacris?*

33 *Miſsa veſtibus non benedictis an dicenda?*

34 *Orationes in induendis veſtibus ſacris non dicere, an peccatum?*

35 *Celebrare nudis pedibus, an peccatum?*

36 *Pileolus an licitus in capite Celebrantis?*

37 *Pileolus in choro an licitus Clericis, & Canonicis?*

38 *Peruccham habens, an cum ea Celebrare poſſit?*

39 *Perucchæ prohibitæ Sacerdotibus Romæ.*

40 *Colorum variatio in veſtibus ſacris an ſervanda de præcepto?*

41 *Debent, Verbum eſt præceptivum.*

42 *Colorum in veſtibus ſacris varietas myſterioſa.*

43 *Planeta auro texta valet pro omnibus coloribus, nigro excepto.*

44 *Veſtibus ſacris qui utitur ad profana, mortaliter peccat.*

45 *Veſtibus ſacris vetuſtis, quid de eis agendum?*

46 *Clerici, & Sacerdotes quibus veſtibus ſepeliendi?*

47 *Rituale Romanum habet vim Legis.*

48 *Cerei accenſi ſemper adhibiti in funeribus fidelium.*

49 *Calix, & patena non ponendi in manibus mortui Sacerdotis.*

50 *Veſtibus luctus, vulgò di* Scorruzzo, *non ſunt induendi Clerici in morte propinquorum.*

POſt ornamenta interiora, & exteriora Sacerdotis, quibus indutus eſſe debet, ut dignè accedat ad eximium opus Sacrificandi in celebratione Miſſæ; explicanda remanent ornamenta mixta; ut propoſuimus ſupra *in Deciſ.* 47. *n.* 1. quæ quidem duo ſunt; Videlicet; alia, quæ ab ipſo Sacerdote ſunt ſibi exhibenda, nempè recitatio Horarum Canonicarum; ſaltem Matutinum, & Laudum, antequam celebret; & alia, quæ ab ipſa Eccleſia ipſi Sacrificanti exhibentur, & ſunt Veſtes Sacræ, & de his in præſenti Deciſione eſt agendum.

Quoad recitationem Matutini cum laudibus ante Miſſam; magna eſt quęſtio inter Doctores; an ea ſit de præcepto, ita & taliter, ut ſi à Sacerdote omittatur, & accedat ad celebrandam 1
Miſſam, Matutino, & Laudibus illius diei non recitatis, peccet mortaliter? In qua quidem quæſtione tres ſunt opiniones; Una Doctorum antiquorum, affirmantium eſſe peccatum mortale. Altera modernorum, aſſerentium, nullum eſſe peccatum. Tertia aliorum, dicentium; eſſe tantummodò peccatum Veniale. Ita Quartus *in Rubric. Miſſal. part.* 2. *tit.* 1. *ſect.* 1. *dub.* 1. Caſtropalaus *tom.* 2. *tract.* 7. *diſp.* 2. *punct.* 4. *num.* 6. Tamburin. *de Sacrificio Miſſæ lib.* 1. *cap.* 7. §. 2. ubi aſſeclas dictarum opinionum allegat. Barboſa *de Offic. & pot. Epiſc. allegat.* 24. *num.* 15. Comitolus *in Reſp. Moral. lib.* 1. *quæſt.* 50. *num.* 2. & 3. Pax Jordanus *tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 1. *n.* 66. *cum ſeqq.* Francolinus *De Horis Canonicis cap.* 42. ubi plenè hanc quæſtionem examinat. Cenedus *Canonicar. QQ. quæſt.* 3. *num.* 7. & 30. & Ceccoperius *de Canonicis libr.* 3. *num.* 29. ubi alios DD. cumulat, & rationes earumdem trium opinionum examinat.

In hac quæſtione primam opinionem, affirmantem eſſe culpam lethalem celebrare, non recitato Matutino, & Laudibus illius diei (legitima cauſa ceſſante) amplectendam, & defendendam dico ex ſequentibus fundamentis.

Primò, quia habemus duas Rubricas Miſſalis hanc recitationem ante Miſ- 2
ſam præcipientes. Primam ſub Titulo *De Ritu ſervan. in Celebrat. Miſſæ cap.* 1. ibi: *Sacerdos celebraturus Miſſam, prævia confeſſione Sacramentali, quando opus eſt, & ſaltem Matutino cum Laudibus abſoluto &c.* Alteram, ſub titulo *De Defectibus in Celebrat. Miſſar. occurren. cap.* 10. *num.* 1. ubi relatis nonnullis defecti-

fectibus, qui poſſunt occurrere in miniſterio ipſo, nominat etiam iſtum: *Si Celebrans ſaltem Matutinum cum Laudibus non dixerit*. Porrò Rubricas Miſſalis
3 habere vim Legis, & eſſe ſervandas, ut diximus ſupra *Deciſ.9. num.*43. & tradunt Fagnanus *in cap. Cum creatura nu. 29. de celebrat. Miſſar.* Gavantus *in commentar. ad ipſas Rubric. Miſſal. part.3. tit.* 11. *num.*14. & Pignatellus *tom.3. conſult.*40. quis audebit negare?

Secundò: Tantò magis attento Decreto S. Rituum Congregationis im-
4 preſſo in principio Miſſalis, ita præcipiente: *Demum renovando Decreta aliàs facta, mandat Sacra Congregatio, in omnibus, & per omnia ſervari Rubricas Miſſalis Romani; non obſtante quocunque prætextu, & contraria conſuetudine, quam abuſum eſſe declarat*. Deindè ſubdit relationem factam SS. Urbano VIII. & ejus approbationem; ideòque nefas eſſet, aſſerere, ſupradictum Decretum S. Rituum Congregationis non habere vim Legis, & non obligare omnes miniſtros Sacros ad ſervandas Rubricas Miſſalis in omnibus, & per omnia; ac conſequenter in recitando Matutino, ac Laudibus ante Miſſam; ex traditis per Cotonium *Controverſiar. lib.*3. *cap.*3. *Controv.*8. *num.*50 & Bordonum *Var. Reſolut. part.* 2. *Reſolut.* 73. *num.*2.

Tertiò; Quia aſſerere, quod non obſtante utraque Rubrica Miſſalis, præcipiente antecedentem Matutini, ac Laudum recitationem Miſſæ celebrationi; hanc poſſe ad libitum omitti,
5 & licitam eſſe conſuetudinem, abſque prædicta recitatione Matutini, & Laudum, celebrandi; & ita impunè negligi, ſperni, & mutari poſſe hunc Ritum; ſubjacet excommunicationi latæ *in Concil. Trid. ſeſſ.7. can.*13. his verbis: *Si quis dixerit receptos, & approbatos Eccleſiæ Catholicæ Ritus, in ſolemni Sacramentorum adminiſtratione adhiberi conſuetos, aut contemni, aut ſine peccato à miniſtris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcunque Eccleſiarum Prælatum mutari poſſe, Anathema ſit*. Porrò Rubricas Miſſalis eſſe Ritus receptos, & approbatos ab Eccleſia Catholica, nemo eſt qui dubitet; eoſque concernere Sacramentum Euchariſtiæ, quod conficitur, & conſecratur in Sacrificio Miſſæ. Reginaldus *in Praxi tom.2. lib.26. num.*28.

Quartò; quia non excuſatur à peccato mortali ille, qui operatur contra Legem ex contemptu. S. Thomas 2.2. 6
*q.*86. *art.*9. *ad* 3. Covaruvias *in Regul. Peccatum part.*2. §.7. *num.*6. Baldellus plurimos cumulans *in Theolog. Morali lib.*5. *diſp.*24. *num.*1. Tunc autem quis dicitur ex contemptu Legis operari, quando agit contra diſpoſitionem Legis ex conſuetudine; & per actuum fre- 7
quentiam deſtruit finem Legis. Salas *de Legib. diſp.*10. *ſect.*10. *num.*73. Bonacina itidem *de Legib. quæſt.*1. *punct.*7. §.4. *num.*16. idem Baldellus *d. diſp.*24. *num.*3. Sed finis Rubricarum Miſſalis, requirentium in celebrante Miſſam Matutini, ac Laudum antecedentem recitationem, eſt reverentia erga Sacrificium tanquam Divinum opus; quam quidem deſtruunt illi Sacerdotes, qui de cubili ſurgunt, & neglecta Horarum Canonicarum recitatione ſe portant ad Altare, & litant, quaſi aliquod vile opus exercentes; & ſic agunt, non ſemel, aut bis ob aliquam juſtam cauſam; ſed quotidie ex prava conſuetudine; abſque ulla devotione. Ergo non ſunt immunes à peccato mortali.

Quintò, nam antiquiſſima, & ſemper obſervata conſuetudo in Eccleſia fuit, ut ante celebrationem Sacroſancti Miſ-
ſæ Sacrificii recitarentur preces divinæ, 8
ad quas audiendas etiam populus conveniebat, ut advertit Emin. Card. Bona *Rerum Liturgic. lib.* 2. *cap.*1. *num.*4. ubi adducit Socratem *lib.*2. *Hiſtor. Eccleſ. cap.*8. de fuga S. Athanaſii ſic ſcribentem: *Veſpera quidem erat, populus autem per totam noctem vigilabat, quia Synaxis futura erat*. Et Georgium Pachymerem *lib.*1. *Hiſtor. Michael. Palæologi cap.*11. ita dicentem. *A Veſpera nocturnæ decantatæ ſunt preces, poſtera quippè die ſacrum facere Præſul decreverat*. Unde idem Emin. Bona ſubdit: *Nec aliena fuit ab hoc inſtituto Romana Eccleſia, nuſquam enim legimus vel*

in

in ordine Romano, vel in libris Sacramentorum Miſsarum ſolemnia peracta fuiſse, niſi prius in Eccleſia Vigiliæ nocturnæ cum Laudibus perſolutæ eſsent. Quem Ritum etiam nunc ſervandum eſse docent Regulæ Miſsali Romano præfixæ; quibus horam celebrandi determinant. Et quamvis hæc dicta videantur de celebratione Miſſæ ſolemnis; idem tamen ſervabatur, antequam celebrarentur Miſſæ privatæ; ut teſtatur Divus Antoninus *3.p. tit.13. cap.6. §.4.* qui floruit anno 1400. & allegat teſtes ejuſdem conſuetudinis Guilielmum, & Hoſtienſem celebres Canoniſtas ejus magiſtros, cujus vigore conſuetudinis, quæ erat generalis, & ab Eccleſia approbata, ſcripſit idem Sanctus, quod *qui nondum dictis Matutinis celebrat, mortaliter peccat*; per text. *in cap. In his rebus diſt.11.* Et meritò quidem,
9 nam conſuetudines univerſales antiquiſſimas eſſe obligatorias, & eas proceſſiſſe vel ex traditione, vel ex præceptis Sanctorum Patrum plenè probat doctiſſimus Vir Joannes Cardenas *in Criſi Theologica tract. 3. diſput 23. cap. 5. art.5.*

Sextò, quia ferè in omnibus Epi-
10 ſcopatibus prohibent Synodalia Diæceſana Decreta myſtis rem ſacram facere, niſi ſaltem Matutinum cum Laudibus recitaverint. Ita ſtatutum eſſe in Eccleſia Pariſienſi teſtatur Gonzalez *in cap 1. num.4. De Celebrat. Miſſar.* Synodus Farfen. *anno* 1685. Eminentiſſimi, ac Reverendiſſimi D. Caroli Cardinalis Barberini *De Sacrificio Miſſæ cap.10. num.7.* antequam Sacerdos celebret, eidem iniungit, *juxta Rubricas Matutino, & Laudibus ſaltem recitatis*. In Synodo Diæceſana Concordienſi *Anno* 1697. Illuſtriſſimus, ac Reverendiſſimus Paulus Vallareſſius Epiſcopus egregiæ pietatis, ac ſollicitudinis, *in tit. de Cæremoniis in Miſſa obſervandis pag. 175.* ita mandat: *Sacerdos jejunus rem facturus divinam, ſi criminis alicujus conſcientia poſtulet, peracerbo animi ſenſu, Sacerdoti prius crimina confiteatur; nec non recitet ſaltem Matutinum unà cum Laudibus.* Synodus Spalatenſis ſub Illuſtriſſimo, ac Reverendiſſimo Stephano Coſmo, eruditiſſimo, ac vigilantiſſimo Archiepiſcopo, *Anno* 1688. *tit. 10. De Sacrificio Miſſæ num.6.* ſic ſuis Sacerdotibus præcipit: *Antequam ad celebrandum ſe accingant, Matutino, & Laudibus ſaltem recitatis, ſacras preces in genuflexorio fundant.* Sed aliis omiſſis noſtra Diæceſana Synodus Patavina *anno* 1624. confirmata *annis* 1647. & 1681. *part.1. cap.11. De Cæremoniis in Miſſa obſervandis*; dat in præcepto eamdem præcedentem Sacrificio Matutini, ac Laudum recitationem; dicens inter alia: *Nec non recitet ſaltem Matutinum unà cum Laudibus.* Idemque fuit iniunctum in antecedenti Synodo Patavina Anno 1580. ſub tunc Illuſtriſſimo, ac Reverendiſſimo Federico Cornelio Antiſtite, poſtea S.R.E. Cardinali, *De Miſſæ celebratione pag.20.* ibi: *Sacerdos jejunus, matutinis precibus ſaltem perſolutis, ſemel tantùm in die divinum Sacrificium offerat.* Conſtitutiones autem Synodales Diæceſanas eſſe leges habentes vim obligandi omnes, & quoſcun- 11
que de Diæceſi; & illos teneri ipſis Diæceſanis legibus ſub mortalis culpæ reatu obedire, docent omnes Canoniſtæ *in Rubric. de Conſtitutionib. & in cap. Cum omnes. cap. Cum acceſſiſſent eod. tit.* Et omnes Theologi, quos citat, & ſequitur Baldellus *d. libr.5. de Legibus. diſp. 5. num.13. & ſeqq.*

Septimò tandem, peccatum grave eſſe ex malo habitu, & ex conſuetudine, nulla legitima cauſa interveniente, Miſſam celebrare non perſoluto debito Matutini, & Laudum confirmatur multitudine Doctorum, ſanctitate, ac doctrina illuſtrium; quos hìc alpha- 12
betico ordine referre non me piget; ut qui huic malo habitui ſunt aſſueti, reſipiſcant, & melius conſulant conſcientiæ ſuæ; ſciantque, eſſe magnam irreverentiam accedere ad Altare, & tremendum Sacrificium offerre abſque præparatione iſta in Rubricis Miſſalis, & in Synodalibus Conſtitutionibus preſcripta, & præcepta. Doctores ita affirmantes ſunt ſequentes.

S. Antoninus *3. part. tit.13. cap.6. §.4.*
Angelus *Verb. Miſſa num.42.*
Armilla *eod. verbo num.31.*

Aſtenſis *lib.4. tit.14. num.3.*
Albericus de Ferraria *in tract. de Horis Canonicis ſuper cap.1. De Celebr. Miſſar. num.23.*
Alvarez *in Speculo cap.33. Verſ. Quid de Scholaribus.*
Antonius Bernard. *in Summa cap.27. num.6.*
Azorius *tom.1. lib.10. cap.28. quæſ.17.*
Beja *de Caſib. Conſcien. part.1. caſu* 54.
Bartholomeus ab Angelo *Dialog.5.* §.10.
Bellarminus *lib.1. De bonis operib. cap.28.*
Biel *ſuper Canone lect.13.*
Burchard. *in Ordine Miſſæ in princ.*
Cavalerius *in Statera Sacra tit.2.n.30.*
Cenedes *QQ. Canonicar. quæſt.3.n.30.* 7. *&* 30. mordicùs defendens hanc opinionem.
Durandus *de Ritib. Eccleſ. lib.3. cap.* 24. *num.13.*
Francolinus *de Horis Canonicis cap.* 16. *num.28.* ubi fortiter tuetur hanc ſententiam.
Gavantus *in Rubric. Miſſal. part.2. tit.* 1. *litter. B.*
Graſſius *Deciſ. lib.2. cap.40. num.5.*
Henriquez *in Summa lib.9. cap.24. num.7.*
Hoſtienſis *in Summa De Conſecr. Eccl. diſt.2.* §. *& qualiter. num.14.*
Homobonus *De Exam. Eccleſ. tract.* 4. *cap.16. q.148.*
Jordanus Epiſcopus Tragurien. *tom.* 1. *lib.4. tit.1. num.66.*
Joannes Baptiſta Antonuccius *in Cathecheſi Deapolit. lib.1. cap.47.*
Ledeſma *quæſt.16. art.4. dub.6.*
Laurentius Perez Seco. *In tractatu an liceat celebrare non recitato Matutino.*
Majolus *de Irregular. lib.3. cap.24. num.1.*
Melchior *de Huelem in Epitome Ceremoniar. & Myſter. Miſſæ.*
Michael Thimot. *De Sacrificio Miſſæ tract.1. q.2.*
Manipulus Curatorum *in tract. de Euchar. cap.6. in fin.*
Michael Florentinus Servita *in Dilucidario ſuper Reg. S. Auguſt. cap.22. q.4.*
Navarrus *De Horis Canonicis cap.3. num.70. & cap.21. num.30. & in Manuali cap.25. num.83.*
Petrus Bollo *in Oeconom. Canon. Claſſ.* 1. *cap.5.* §.6.
Pitigianus *diſp.13. q.2. art.10.*
Piſanella. *verb. Miſſa* §.4.
Paludanus *in 4. Sent. diſt.13. q.2. art.* 2. *concl.2.*
S. Raymundus *in Summa lib.3. tit. de Sacram. iteran. in Gloſſ.5. pro defunctis. pag.326.*
Roſella *verb. Miſſa* §.4.
Setala de *Myſteriis Miſſæ cap.6. num.* 37.
Silveſter *verb. Miſſa q.6.* § 4.
Summa Confeſſor. *lib.3. tit.24. quæſt.* 130.
Tabiena *verb. Miſſa num.7.*
Viguerius *Inſtit. Theolog. cap.5.* §.5. *verſ.4.*
Zanardus *in Director. Theol. part.1. De Euchar. cap.9. q.7.*
Zecchius *de Sacram. in tract. de Miſſa cap.16.*

Hi ſunt quadraginta quinque Doctores, ſentientes, gravem culpam eſſe celebrare paſſim, & ex conſuetudine, non recitato Matutino, & Laudibus; & ex ipſis plurimi ſunt antiqui, pii, ac Sancti, videlicet S. Antoninus, S. Raymundus; quapropter ipſis potius adhærendum eſt, quàm modernis ſecundum illud Job. *cap.12. verſ.* 12. *& 13. In Antiquis eſt Sapientia, & in multo tempore prudentia.* Et Eccleſiaſt. *cap.39. verſ.1. & 4. Sapientiam omnium antiquorum exquiret ſapiens.* Et *cap.8. Non te prætereat narratio ſeniorum, ipſi enim didicerunt à Patribus ſuis.* Temporis enim diuturnitas eis auctoritatem attulit. Jo. Andræas *in cap. Unico. nu.* 40. *& 41. De Sacr. Unct.* Silveſter *in verb. opinio num.2. in fine.* Everard. *in Loco ab Auctoritate num.16. verſ. ad unum tantùm adverte.* Fagnanus *in cap. Ne innitaris à num.349. & ſeqq. De Conſtitutionibus.* Maximè quia plures ex modernis, qui excuſant à mortali celebrantem, non recitato Matutinali officio, affirmant contrariam opinionem eſſe communem, & probabiliorem; immò Sententiam Soti *De Juſt. & Jure* 13

lib.

*lib.*10. *q.*5. *art.*4. *concl.*2. qui primus receſſit à communi, non eſſe omninò tutam, & ulteriùs non eſſe ita abſolutè intelligendam de omnibus celebrantibus non ſoluto penſo Matutini ex conſuetudine, & malo habitu, ut in præſenti ſupponimus; ſed aliqua juſta cauſa ſubſiſtente. Riccius *in Traxi Rer. Quotid. Reſolut.*362. *Incipien. Reſpondeo non eſſe*. Card. Toletus *in Summa lib.*2. *cap.*1. *num.*3. Pax Jordanus *d. lib.*4. *tit.*1. *num* 67. Quare non ſunt audiendi moderni Moraliſtæ, qui laxant habenas, & fovent irreverentiam erga Sacroſanctum Sacrificium Euchariſticum; & eſt omninò amplectenda Doctrina antiquorum; quam fatentur plurimi etiam Neoterici tutiorem, & probabiliorem; & ex hoc inferunt, contrariam eſſe reiiciendam. Jo. Andræas *in cap. Litteras col.*2. *in verb. Melius*. & ibi Gloſſa *in eod. verb. De Reſtitut. Spoliator*. Fagnanus *in cit. cap. Ne innitaris. num.*273. *De Conſtitutionib.*

Neque vim habent rationes, ſeu reſolutiones eorumdem modernorum Doctorum contrarium aſſerentium.

Non Prima: Quod Rubricæ Miſſalis, quo ad anteferendam Miſſæ Sa-
14 crificio recitationem Matutini, cum Laudibus, ſint directivæ tantùm, non autem preceptive; & ita non obligent transgreſſores ad culpam. Quartus *d. part.*2. *tit.*1. *ſect.*1. *dub.*1. *verſ. Probatur*. Nam reſpondetur, ſecundum veriorem opinionem, quam validiſſimis rationibus amplexus ſum in Deciſionibus *Anni* 1683. *Menſe Iulio ad Caſum Pruden-*
15 *tialem*; omnes Rubricæ Miſſalis ſunt præceptivæ, & illas tranſgredi non licet abſque culpa vel gravi, vel levi ſecundum materiæ qualitatem, & caſuum circumſtantias relativas ad reverentiam Sacrificii, & ad obedientiam, quam Sacrificantes exhibere debent iiſdem Rubricis; quæ ſunt leges Eccleſiæ, ac Summorum Pontificum, à quibus per Litteras Apoſtolicas in Miſſali impreſſas ſunt confirmate. Idcircò ob Bullam B. Pii Quinti, in eodem Miſſali poſitam, omnes Rubricas ſervandas eſſe ſub mortali, juxta probabiliorem Doctorum opinionem, affirmat Bonacina *tom.*1. *De Sacramento Eucher. diſp.*4. *q.ult. punct.*7. §.3. *num.*3. Et Cotonius *lib* 2. *Controv.*5. *cap.*4. *num.*82. ait: *Si ſemel admittamus Decreta Pontificum directiva, facilè hæc interpretatio ſe extendet ad omnia. Et ſaltem ſi directivum eſt, quod præcipit in virtute obedientiæ, quale erit Præceptivum?* Undè infert eamdem Bullam Pianam facere omnes Rubricas Miſſalis præceptivas, quia mandat, ac diſtrictè omnibus, & ſingulis *In virtute Sanctæ Obedientiæ præcipit*, ut Miſſam celebrent juxta ritus preſcriptos in iiſdem Rubricis, que propterea preceptivæ omnes ſunt tenendæ, ut fuſiùs *in cit. Deciſ. Anni* 1683. *Menſe Julio*.

Non ſecunda adverſariorum ratio ſubſiſtit, quod non recitare Matutinum ante Miſſam ſit res levis, & nullius 16
relevantiæ. Nam reſpondetur cum Quintanadvenas *in Singularib. Theol. Moral. tract.*7. *Singular.* 38. *num.*1. quod *vel minimum Jota, vel ſimplex apex ad Auguſtiſſimum Miſſæ Sacrificium ſpectans magni haberi debet*. Et equidem ſi res nullius momenti eſt omiſſio Matutini, ac Laudum ante Miſſam; erit etiam nullius relevantiæ celebrare in loco non ſacro, & non deputato ab Epiſcopo; vel ſine Altari conſecrato, aut tribus mappis non cooperto; vel ſine lumine è cera, vel de nocte, aut poſt Meridiem; item ſine veſtibus Sacris, aut eis non benedictis, ſine miniſtro, cum Calice ereo, vel vitreo: capite cooperto; hæc enim omnia prohibita ſunt in Rubricis Miſſalis; quæ ſi quis auſus eſſet contra tenorem earumdem Rubricarum adhibere; ſine horrore dici non poteſt, quod mortali culpa non eſſet adſtrictus; omnes enim Doctores teſtantur in ſupradictis caſibus tranſgreſſores graviter delinquere; cumque uno, & eodem textu prohibeantur antedictæ tranſgreſſiones, & omiſſio recitationis Matutini cum Laudibus, ut legitur in Rubrica Miſſalis *de Defectibus &c. cap.*10. *num.*1. ſequitur dicendum, etiam Matutini, & Laudum omiſſionem, nulla ſubſiſtente legitima cauſa, & ex ſolo malo habitu, & conſuetudine, eſſe culpam gravem; juxta juris

Axioma; *Una determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet ea pariformiter determinare. l. Nam hoc jure. & l. Lucius. ff. De vulgari, & pupillar. ſubſtit.* Menoch. *conſ.*88. *num.*19. Gratian. *Diſcept. forenſ. cap.*70. *num.*39. maximè ubi eadem eſt ratio, & non diverſa, prout in caſu noſtro, nempè ſumma reverentia in hoc Divino opere; quod adorant Dominationes, & tremunt Poteſtates.

17 Nec Tertia ratio in contrarium adducta valet; hoc eſt, nullam eſſe convenientiam, connexionem, aut correſpectivitatem inter recitationem Matutini, ac celebrationem Miſſæ; ideò que hanc præmittere, & illam poſtponere nullum ſit peccatum; ut ait Sotus, relatus à Navarro *de Orat. d. cap.* 21. *num.*30. & Suarez *in* 3. *part. tom.*3. *diſp.*82. *ſect.*1. Eſt enim evidenter falſa; ſiquidem cum ab Eccleſia ſtatutum ſit, ut Matutinum, cum Laudibus dicatur de nocte; Miſsa autem in die, clarè demonſtravit, eſse aliquam connexionem inter hæc duo Religionis, & Divini cultus opera eximia; ipſamque præcedentem recitationem officii nocturni valdè conducere ad devotè Sacrificandum. Et equidem cum Miſsa ſit regulanda à ritu officii; ut ſi officium ſit duplex, una tantum Oratio dicatur in Miſsa. Si ſemiduplex, ſecunda oratio dicatur juxta varietatem temporum, ac etiam tertia. Si dictum ſit *Te Deum* in officio, dicenda ſit *Gloria in Excelſis* in Miſsa; & alia ſimilia; quomodo his ritibus ſatisfaciet in Miſsa, qui Matutinum non recitavit? Nonnè errores plures committet? Nonnè irreverentias plurimas patrabit? Sed ulterius clara, & non obſcura ſunt myſteria prę cedentis recitationis Matutini, & Laudum; Chriſtus enim Dominus antequam Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum inſtitueret; & primò Sacrificium hoc Venerabile propriis manibus offerret; plures pſalmos, & orationes recitavit cum Apoſtolis; ut probavimus in Deciſionibus *De Venerabili Euchar. Sacram. Anni* 1689. *Deciſ.* 17. *num.*1. & ubi morem Hebræorum de recitandis Pſalmis antequam Agnum Paſchalem comederent, extendimus; undè fit, ad imitationem Summi Sacerdotis, & Præceptoris noſtri Chriſti, qui pſalmos. & orationes prę miſit conſecrationi Euchariſtiæ, ut deduximus ſupra *Deciſ.*9. *num.*12. nos quoque abſque recitatione ſaltem trium nocturnorum, ac laudum, ad ſacrificandum accedere non debere; ſunt enim ſimul connexa, Deum laudare pſalmis, hymnis, & canticis; & illum honorare Hoſtia, & Sacrificio. Pręterea, etſi Matutinum in Eccleſia cantetur de nocte; quia nocturno tempore Angelicus cantus auditus eſt in Nativitate Domini; undè initium recitandi officium Nocturnum cœpit in Bethelem, ubi natus eſt Dominus, Iſidor. *lib.*1. *De Eccleſ. Offic. cap.*23. quem refert Magrius *in Hierolexic. verb. Matutinum*; principaliter tamen ejuſdem officii nocturni recitatio fit in memoriam orationis Chriſti, quam fecit in horto; & in obſequium ſuæ Sanctiſſimæ Paſſionis incœptę poſt orationem ibi factam; juxta verſum.

Matutina ligat Chriſtum, qui crimina purgat.

Cumque celebratio Miſſæ ſit renovatio Sacrificii, quod de ſe ipſo Chriſtus obtulit in Cruce pro redemptione mundi; 18 ad hoc divinum Sacrificium peragendum non debet Sacerdos accedere; niſi oraverit ad præſcriptum Eccleſiæ; recitando tres Nocturnos, ac Laudes, ad imitationem orationis Chriſti in horto, ut fuſiùs demonſtrat Guilielmus Durandus *in Rationale Divinor. Officior. lib.* 5. *cap.* 3. & 4. Et Jo. Belett. *in explicat. Divinor. Offic. à cap.* 20. & *ſeqq.* ubi plurimos ſenſus myſticos declarat; ac idem Magrius *d. Verb. Nocturnus.*

Nec Quarta ratio pro contraria opinione aliquid ponderis habet; quæ fundatur in conſuetudine ferè univerſali 19 Sacerdotum plurium, qui abſque ſcrupulo litant, non recitato Matutino. Reſpondetur enim; primò negando hanc univerſalem conſuetudinem; major enim eſt numerus Myſtarum tùm ſæcularium, tùm Regularium, qui tanti ęſtimant divinam illam actionem; ut ad illam non accedant, niſi debito Matu-

Matutini, ac laudum ſoluto. Sed eſto, quod plurimi abſque recitatione ſacrificent, eorum conſuetudo nullum jus, nullamvè legitimam excuſationem parere poteſt, quia cum ſit contra expreſſas Rubricas Miſſalis, eſt damnata, & declarata tanquam corruptela, & abuſus à Decreto Sacræ Congregationis in eodem Miſſali impreſſo; certum eſt autem in jure; quod quando conſuetudo aliqua reprobata eſt tanquam abuſus, & corruptela; non poteſt defendi, neque practicari abſque culpa, etſi in ea plurimi continuent etiam per longiſſimum temporis ſpatium; ut docent Canoniſtæ, ac Theologi, quos allegant, & ſequuntur Gonzalez *ad Reg.* 9. *Cancell.. gloſſ.* 33. *num.* 9. *&* 10. & Sperellus *Deciſ.* 37. *num.* 51. *& Deciſ.* 182. *num.* 33. *nec non num.* 57. *&* 60. Eſt igitur concludendum; teneri Sacerdotem celebraturum ex vi Rubricarum Miſſalis, quæ habent vim legis, & præcepti, premittere recitationem Matutini, & Laudum, antequam celebret; & deficientem in hac recitatione præambula Sacrificio ex malo habitu; ex ſola negligentia, & per conſuetudinem, graviter peccare ob inobedientiam erga præceptum Eccleſiæ; ob inobſervantiam Rituum in Miſſa ſervandorum; & ob irreverentiam, qua Divinum illud opus
21 aggreditur. Non inficior, quod ſi aliqua legitima cauſa intercedat celebrandi, non recitato Matutino; excuſari à culpa ipſum celebrantem; exempli gratia; ſi perſona nobilis, vel Superior poſtulet Miſſam, vel populus expectet; aut pro aliquo infirmo communicando opus ſit ſtatim conſecrare; ut conſiderant Valentia *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 2. *punct.* 10. Sanchez *in Conſil. Moral. lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 40. Caſtropalaus *tom.* 2. *tract.* 6. *diſp.* 2. *punct.* 4. & alii apud Quartum *d. part.* 2. *tit.* 1. *ſect.* 1. *dub.* 1. *verſ. Poſita verò juſta cauſa*. At nulla ſubſiſtente cauſa, mortiferum erit, abſque recitatione Matutini celebrare; & Rubricas Miſſalis ſpernere; qui enim tranſgreditur legem paſſim, & ex conſuetudine, dicitur illam tranſgredi per contemptum interpretatum; & mortaliter peccare Angelus *verb. Inobedientia*. eò magis ſi per hanc conſuetudinariam tranſgreſſionem lædatur finis legis, qui in noſtro caſu eſt devotio, & reverentia erga Sacrificium; quod indevotè, & irreverenter tractat, qui de præcedenti recitatione Matutini, ac Laudum non curat. Hæc de prima parte ornatus mixti in celebraturo neceſſarii.

Altera pars ejuſdem mixti ornatus, ab Eccleſia exhibiti, continet Veſtes Sacras, quas induere debet Sacerdos in Sacriſtia; ut ad Litandum procedat; ſunt autem ſex juxta Rubricam Miſſalis, *Amictus*, *Alba*, *Cingulum*, *Manipulus*, *Stola*, *& Planeta*, de quibus aliqua in particulari; nonnulla etiam in univerſali ſunt notanda.

Amictus, qui vocatur etiam *Ambolagium*, & *Anabulagium* à verbo græco ἀναβάλλομαι, ideſt *induor*; nec non *humerale*, antiquitùs ponebatur ſupra caput, eodem modo, quo à Regularibus 22
hodie obſervatur; ad ſignificandum, quod Chriſtus Dominus, qui eſt caput Eccleſiæ; cooperuit Divinitatem ſuam carne, dum venit in hunc mundum, juxta Rupert. Abb. *lib.* 1. *de Divin. Offic. cap.* 10. Sive velum, quo in paſſionis nocte Milites Redemptoris faciem velabant: nec non ſpineam coronam, ejus capiti impoſitam. Gabriel. *lect.* 11. *Canone*. 5. Moraliter verò ſignificat galeam ſpiritualem, ideſt ſpem, qua Sacerdos munitus eſſe debet, ut ſit paratus portare jugum Chriſti; qua de cauſa amictum a capite reclinat ad collum, & ad humeros. Quartus *Ad Rubric. Miſſal. part.* 2. *tit.* 1. *ſub num.* 3. Maronitæ, & Ambroſiani induunt amictum ſuper Albam, teſte Magrio *in Hierolex. verb. Amictus*, ubi ſubdit, quod olim ita ſervabant etiam Greci; ſed hodie amictu non utuntur.

Alba, vocatur etiam *Camiſia*, *Tunica linea*, *Supparum*, *Linea Dalmatica*, quia ex lino albo confici debet; nec non *Po-* 23
deris à græco vocabulo ποδήρης, quia ad pedes uſque extenditur. Græci utuntur Alba ex ſerico vario colore, ferè cœleſti; & præcipuè eorum Epiſcopi. In die Paraſceve antiquitùs Sacerdotes utebantur Alba nigri coloris, ut demonſtrat idem Magrius *verb. Alba*, ſubdens,

dens, quod etiam adſuebantur fruſta textilia in manicis, in pectore, humeris, & fimbriis Albæ; quem uſum adhuc retinent Regularium Eccleſiæ, & capella Pontificia. In Cathedrali Viterbienſi ſervatur *Alba* Sancti Bonifacii
24 Epiſcopi Ferentinatis (de quo Card. Baronius *Anno* 537. *num.* 10.) quæ habet hæc fruſta attalica, etiam in *Amictu*, & in eo Gothicis Litteris, minutiſque margaritis pulchrè *Tetragrammaton* efformatur, ſcilicet Nomen Dei ineffabile, quod Summus Sacerdos Judęorum gerebat in fronte. Alba longa eſt uſque ad terram, quia ſignificat perſeverantiam; & lata ob Spiritum adoptionis filiorum Dei; ad differentiam Poderis Sacerdotii veteris, quæ erat ſtricta, propter ſpiritum ſervitutis in timore. Denotat etiam Veſtem candidam, qua Chriſtus fuit indutus, & illuſus ab Herode; moraliter etiam ſignificat munditiam cordis, & ſanctitatem totius Sacerdotis, ut ex S. Thoma, & Innocentio III. docent Magrius *d. Verb. Alba*; Quartus *d. tit.* 1. *num.* 3. *&* 6. Et Gavantus *in Rubric. Miſſ. part.* 2. *tit.* 1. *in Expoſit. Tropologica*, ubi *Albam* duodecim ſignificare oſtendit, quæ in effectu reſtringuntur ad ſupradicta.

Cingulum, quod vocatur etiam *Cinctorium*, *Zona*, *Baltheus*, *&* *Ligamen Sacrum*, plures habet ſignificationes, nem-
25 pe innuit charitatem Chriſti; funes, quibus fuit ligatus, ac flagellis flagellatus; ejuſdem Chriſti Virginitatem, cuſtodiam cordis, ac continentiam Sacerdotis; fortitudinem, & arcum contra hoſtes. Gavant. *d. tit.* 1. in expoſit. tùm Allegorica, & Anagogica, tùm Tropologica. Quartus *ibid.* Et Magrius *in Verb. Cingulum*. ſubdens quod antiquitùs erat in uſu etiam *Subcingulum*, ſeu
26 *Subcinctorium*, quod hodie ſolus Papa adhibet, cum ſolemniter celebrat; & pendet à parte ſiniſtra ad formam parvi manipuli; quo utuntur etiam Græci, ſed ad modum burſæ calicis, & ſignificat ſtudium dandi eleemoſynam pauperibus; vocantque ipſum *Perizoma* ut idem Magrius *in eod. Verb.*

Manipulus plura habet nomina apud Scriptores antiquos. Gavantus *d. part.* 2. *tit.* 1. *Litt. H.* decem recenſet, Magrius verò *Verb. Manipulus*, duodecim. 27
Alludit ad funem, qua Chriſtus in paſſione ligatus fuit; & ſignificat pęnitentiam, & fletum. Græci, & Maronitæ duos ferunt manipulos, unum ſcilicet pro unoquoque brachio. Diaconi, & Subdiaconi, qui veſtiunt Epiſcopum Sacris paramentis, non debent habere manipulum in eorum brachiis, niſi poſtquam ille indutus fuerit, ut ſint expeditiores. *Cæremonial. Epiſc. lib.* 1. *cap.* 9. 28
In proceſſionibus non portatur manipulus à miniſtris paratis, quia uſus ejus erat pro tergendis lacrymis; ac ſudore in Sacrificio; extra quod hæc abſterſio fieri poteſt ſudariolo ordinario. Quartus *d. part.* 2. *tit.* 1. *nu.* 3. & Magrius *d. Verbo Manipulus*.

Stola, quam Sacerdos ſibi ad collum ponit, & ante pectus plicat in formam Crucis, plures habet ſignificationes; 29
præcipuè tamen ſunt, funis qua ligatus fuit Chriſtus; ac Crux, quam portavit; item jugum Legis Evangelicæ, cui Sacerdos ipſe collum ſubmittit, ut explicant Gavantus, & Quartus *d. part.* 2. *tit.* 2. & Magrius *in Hierolexicon verb. Stola*. Ceterùm Stolam fuiſſe veſtem talarem, eamque variæ formæ apud Hebræos, & Romanos oſtendi in *Deciſionibus de Venerab. Euchariſtiæ Sacram. Deciſ.* 30. ubi plenè ex SS. Patribus, ac ex Hiſtoriis Stolarum materiam enucleavi; Stolæque Eccleſiaſticæ myſterium, ac juriſdictionis ſignum expoſui. Quibus addere licet, quod Epiſcopus, dum celebrat, pendentem è collo Stolam tenet, quia habet Crucem ad pectus cum Reliquiis Sanctorum. Concionatores utuntur Stola; non autem Romæ ob reverentiam Papæ, qui ea utitur continuò etiam in publicis viis. At Cardinales ſi prædicent in Eccleſiis ſuorum titulorum, poſſunt uti Stola ſub Mozzetta ad differentiam Pontificis, qui illam defert ſupra Mozzettam; & idem facere poſſunt ipſi Cardinales, & Epiſcopi extra Urbem in ſuis titulis, ſeu Diæceſibus, quando prædicant. Sacerdos communicaturus extra Miſſam, debet Stolam induere; ſed omittens illam, non peccaret; ut benè probat

bat Magrius *d. verb. Stola*: Non etiam Diaconus, hic enim abſque culpa non poteſt cantare Evangelium ſine Stola. Hæc eſt etiam adhibenda in omnibus benedictionibus ad præſcriptũ Ritualis Romani, & debet eſſe vel violacea, vel coloris currentis diei, ut notat Magrius *verb. Benedictio col.* 2. Plura myſteria Stolæ Sacerdotalis notat Gavantus *d. part.* 2. *tit.* 1. *in Expoſit. Tropologica. verſ. Stola decem ſignificat*. Et Biſsus *in Hierurgia Sacra verb. Stola n.*191. ubi advertit, etiam SS. Apoſtolos fuiſſe uſos Stolis, quarum aliquæ repertæ ſunt Auguſtæ.

Planeta pluribus nominibus apud vetuſtos Patres vocitatur, nempè *Caſula*,
30 *Caſubula*, *Penula*, *Superhumerale*, & *Phelonium*, quæ voces omnes ſunt ſynonimæ, teſte Magrio *in verb. Caſula*; ubi illud obſervatu dignum ſcribit, quod olim *Caſula*, ſeu *Planeta* erat rotunda, & clauſa ex omnibus partibus, prout nunc extant noſtra Superpellicea, ſivè Cottæ ſine manicis; & ideò Sacerdotes celebrantes eam revolvebant ſuper brachia, ſicut de Cottis faciunt Canonici, & Parochi Patavini hiſce temporibus. At Græci adhuc conſervant antiquam formam *Caſularum*, ſeu *Planetarum*; quarum impreſſam figuram ponit Magrius *in d. Verb. Caſula*. & *in Verb. Sellare*; ubi eſt imago Julii Papæ primi, veſtiti cum planeta plicata, ac revoluta ſuper brachiis, & ſignificabat charitatem; ac veſtem Chriſti inconſutilem; nec non veſtem purpuream, qua in paſſione fuit Chriſtus indutus coram Pilato. Quartus, & Gavantus *d. part.* 2. *tit.* 1. *num.* 5. ſubdens, quod Planetę S. Petri Apoſtoli meminis Hugo Cluniacenſis *in Vita S. Hugonis Abbatis*, quæ aſſervatur Pariſiis. Verùm quia revolutio Planetę ſuper brachiis erat ſatis incommoda ad celebrandum, reciſa fuit lateraliter, & aperta, prout nunc eſt in uſu ad formam ſcapularis Monachalis. Magrius *d. Verb. Caſula*. Sarnellius *Litterar. Eccleſiaſticar.* *tom.* 2. *Epiſt.* 28. Et Biſſus *in verb. Planeta num.* 146. ubi §. 4. differit de variis myſteriis, ac ſignificatu multiplici Planetæ in quadrupli ſenſu Hiſtorico, Allegorico, Tropologico, & Anagogico.

Sed dicet aliquis, qui, & quales ſunt hi ſenſus? Reſpondetur; Quod ſenſus *Hiſtoricus*, eſt ille, quem ad litteram 31
percipimus, itaque factum eſſe, prout Scriptura narrat; puta populum ex Ægypto diſceſſiſſe; Tabernaculum in deſerto fuiſſe fabricatum. *Allegoricus* ſenſus eſt, cum rebus, vel verbis myſticis ſignantur præſentia Chriſti, & Eccleſiæ Sacramenta; Verbis, ut *Egredietur Virga de radice ejus*; ideſt naſcetur Virgo Maria de Stirpe David, & Chriſtus de Stirpe ejus. Rebus, ut populus de Ægypto per ſanguinem Agni ſalvatus ſignificat Eccleſiam, liberatam paſſione Chriſti à dominio Diaboli. *Tropologicus* ſenſus idem eſt, ac *Moralis*, qui adhibetur ad correctionem morum; & fit vel apertis verbis, ut *nolite diligere mundum*; vel figuratis; ut *omni tempore ſint veſtimenta tua candida*. Senſus *Anagogicus* eſt locutio, quę de præmiis futuris, & de vita æterna, myſticis, vel apertis verbis diſputat. Apertis, ut *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt*. Myſticis, ut *Beati, qui lavant Stolas ſuas, ut ſit illis poteſtas in ligno vitæ*. Ita declarat Gloſſa Ord. *in Exod. cap.* 25. *in Verb. per ſingulos*. & reſtringuntur omnes prædicti ſenſus in his verſibus.

Littera geſta docet; quod creditur, Allegoria.
Moralis, quod agis: Quò tenditur, Anagogia.

Explicat hos ſenſus etiam Divus Thomas 1. *p. qu.* 1. *art.* 10. quem ſtudioſum obſervaſſe juvabit.

Veſtes itaque Sacræ ſupra recenſitæ ſunt ornamenta, quibus Sacerdos Miſſam celebraturus ornatus eſſe debet; circa quas Theologi tractant infraſcripta quæſita, à quocunque Miniſtro Sacro non ignoranda.

Primò. An liceat celebrare Miſſam ſine Veſtibus ſacris? Et reſponſio eſt negativa; eſſet enim mortale peccatum 32
ob magnam irreverentiam Sacrificii. Tamburin. *de Sacrific. Miſſæ lib.* 1. *cap.* 3. §. 1. ubi diſtinguit, & ait, ſine aliqua ex minoribus in caſu neceſſitatis, puta amictu, manipulo, poſſe celebrari; ſecùs deficiente alba, vel planeta; etiam ſi quis minaretur mortem Sacer-

cerdoti. Suarez *tom.* 3. *diſp.* 72. *de Sacrificio Miſſæ ſect.* 2. *§. Secundò dicendum.* etſi Navarrus *in Manual. cap.* 25. *num.* 84. contrarium ſentiat, niſi mortem, quis minaretur in contemptum religionis.

Secundò. An Veſtibus non benedictis celebrare liceat? Et negativè reſ-
33 pondet Tamburin. cum aliis *d. cap.* 3. §. 2 ſubdens, ſi inſtaret magnum periculum, poſſe cum eis celebrari, quia minus eſſet ſcandalum, quàm ſine veſtibus Sacris Litare. Collegium Salmanticen. *tom.* 1. *de Sacramentis tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 92. *& ſeqq.* dicens altercari Moraliſtas, an veſtes remaneant benedictæ, ſi ſemel ab aliquo bona fide in Miſſa adhibeantur; negativam tamen opinionem eſſe tutiorem; prout etiam, quod benedictionem perdunt, ſi formam propriam amittant.

Tertiò. An teneatur Sacerdos ſub
34 mortali recitare orationes ab Eccleſia præſcriptas in ſumendis veſtibus Sacris? Affirmat Navarrus *d. capit.* 25. *num.* 73. & Azorius *part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 26. *q.* 5. At ſub veniali tantum firmat ex Palao, ex Bonacina, & aliis ipſum Collegium Salmanticen. *d. cap.* 4. *numero* 95.

Quartò. An prohibitum ſit nudis
35 pedibus celebrare? Reſpondent DD. negativè, ceſſante ſcandalo, quamvis ob decentiam calcei etiam à Regularibus ſeverioris vitę adhibeantur. Tamburin. *d. lib.* 1. *cap.* 7. §. 3. ubi DD. citat, addens ex Caſſiano, quod Monachi in Ægypto accedebant nudis pedibus ad Altare ex præcepto in quacunque functione.

Quintò. An pileolum in capite Sacerdos celebrans tenere poſſit? Reſpon-
36 ſio eſt negativa; ob Decretum prohibitivum poſitum in principio Miſſalis juſſu Urbani VIII. his verbis: *Nemo audeat uti pileolo in celebratione Miſſarum ſine expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ, non obſtante quacunque contraria conſuetudine.* Urgenti tamen cauſa concurrente, non eſſe peccatum tenere pileolum in capite, ſecluſo canone, aſtruit Tamburin. plurib. DD. citatis *d. lib.* 1. *de Sacrificio Miſſæ cap.* 7. §. 4. aſſerens, in Polonia omnes Sacerdotes, hyeme, velato capite uſque ad conſecrationem, Altari adeſſe. At contrarium de Polonis aſſerit Gobat *in Experim. Theol. tract.* 3. *num.* 384. ubi ſe informaſſe, ait, à P. Lithuano haud ſanè ignaro morum vicinæ Poloniæ; & ita credendum eſt de religioſiſſima illa Natione; extat enim textus *in cap. Nullus Epiſcopus. De Conſecrat. diſt.* 1. relatus etiam à Pignatello *tom.* 9. *conſ.* 97. *num.* 50. in quo prohibetur cunctis operto capite celebrare, his verbis: *Nullus Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus, ad ſolemnia Miſſarum celebranda, præſumat velato capite Altari Dei aſſiſtere; & qui temerè præſumpſerit, communione privetur.* Qui renovatus eſt ex ſupradicto Decreto S. Congregationis poſito in Miſſali, cujus tranſgreſſio erit culpa mortalis, ut plenè probat Sarnellius *Litter. Eccleſ. tom.* 1. *Epiſt.* 15. ubi demonſtrat, à ſolo Romano Pontifice poſſe licentiam concedi, ut quis ad tuendam ſanitatem utatur pileolo in Miſſa uſque ad præfationem, & poſt communionem; & ibi ponit Breve Clementis X. hujuſmodi diſpenſationis conceſſæ Emin. Domino Cardinali Urſino; addens, quod
neque in Choro, neque in Veſperis 37
miniſtri induti paramentis ſacris debent uti pileolo, ſed ſolo biretto in forma Crucis, deponendo, & aſſumendo juxta Rubricas Miſſalis, & Breviarii. At in aliis Divinis Officiis adhiberi poſſe Pileolum abſque alia diſpenſatione reſpondit S. Congregatio apud Nicolium *Lucubr. Can. lib.* 3. *tit.* 41. *num.* 18. Hinc fit, non eſſe tutam opinionem ejuſdem Gobati *tractat.* 8. *num.* 680. (quam recenſui ſupra *Deciſ.* 23 *num.* 38.) aſſerentis, patientem capitis debilitatem poſſe celebrare tecto
capite cum capillitio aſſumptitio, vul- 38
gò *Perucca*; eſſet enim manifeſta fraus, & violatio ejuſdem *tex. in cap. Nullus Epiſcopus:* ac prædicti Decreti Sacræ Rituum Congregationis; & tantò minùs dici debet licitus uſus Perucchæ in Myſta celebrante; quò expreſſiùs prohibitæ ſunt Perucchæ Sacerdotibus

in

in Edictis de mandato Summi Pontificis Romæ publicatis; prout legitur in illo ſanctæ memoriæ Innocentii Papę XI. *diei* 10. *Octobris* 1681. cujus hæc ſunt verba: aliis omiſſis: *Che con queſta probitione di Zazzere non s' intenda derogato alle prohibitioni, che vi ſono, d' uſare*
39 *capelli, e zazzere finte, chiamate volgarmente Perucche; con le quali molto meno ſia lecito accoſtarſi all' Altare; e celebrarvi il Santo Sacrificio della Meſſa, ſotto pena à chi ardiſſe di contravenire, della Soſpenſione da incorrerſi ipſo facto; e di ſcudi venticinque da applicarſi à luoghi pii come ſopra*. Stat igitur Regula, quod diſcooperto capite eſt celebrandum ſub pęna peccati mortalis. Colleg. Salmanticen. *d. tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 102. Emin. Card. de Lugo *de Euchar. diſp.* 20. *num.* 108. Jordan. *tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 304. niſi accedat diſpenſatio Papæ; Gavant. *part.* 1. *tit.* 2. *Litt. F.* Biſſus *in Hierurgia tom.* 1. *verb. Birettum*. *nu.* 109. prout acceſſiſſe pro Chinenſibus diſpenſationem Pauli V. teſtatur Gobatus *d. tract.* 5. *num.* 385. ea ratione quia apud illam nationem, procedere coram aliquo, tecto capite, eſt honoris ſignum, ſicut apud nos, illud diſcooperire. Et hìc obiter notandum, quod Romani Saturno ſacra faciebant aperto capite; ut innuerent, curſu temporis veritatem, quam Saturni filiam dicebant, manifeſtam fieri. Ita Tiraquell. *De Præſcriptionibus gloſſ.* 4. §. 1. *n.* 44.

Sextò. An licitum ſit, ad libitum variare colorem in veſtibus ſacris? Reſ-
40 pondetur, quod licèt impunè affirment Suarez *tom.* 3. *diſp.* 82. *sect.* 2. *Vers. Secundò eſt obſervandum*. Gobat *d. tract.* 3. *num.* 382. & Quartus *d. p.* 1. *tit.* 18. *num.* 6. *dub.* 1. eo aſſerto principio, quod Rubrica Miſſalis ſit directiva, & non inducat obligationem. Contrarium eſſe dicendum, ſiquidem Rubrica ipſa Miſſalis *tit.* 18. *num.* 1. præceptiva eſt; ait enim: *Paramenta Altaris, celebrantis, & miniſtrorum, debent eſſe coloris convenientis officio, & Miſſæ diei, ſecundum uſum Romanæ Eccleſiæ; quæ quinque coloribus uti conſuevit, Albo, Rubeo, Viridi, Violaceo, & Nigro*. Verbum autem *Debent*, eſt verbum præceptivum; & regulariter importat neceſſitatem, ut benè notat Fagnanus *in cap. Qualiter* 41
37. *De Clericis non reſident*. Gloſſa *in Clem. Attendentes. Verb. debeant. de Statu Monachor.* Sylveſter *in Verb. Præceptum quæſt.* 2. Sanchez *in Decalog. lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 36. & Barboſa plurimos cumulans *in Diction. Uſu frequent. dict.* 77. *num.* 1. & 2. Quare Rubricam ipſam de coloribus ſervandam eſſe ſub præcepto, & ejus tranſgreſſionem eſſe culpam gravem tenent Biſſus *tom.* 2. *verb. Paramenta Sacra. numero* 28. *paragraph.* 9. Et jure quidem; tùm quia inobſervantia colorum eſſe non poteſt, niſi cum irreverentia Divini cultus, & ſcandalo populorum, velut ſi quis celebraret in ſolemni feſto cum paramentis nigri coloris, vel in feſtivitatibus Deiparæ, Martyrum, Virginumvè cum colore Violaceo, aut altero, non ab Eccleſia præſcripto; tùm etiam quia, in lege Moſayca non licebat Sacerdotibus veſtes diverſi coloris induere in Sacrificiis, ut ex Alcuino deducit Gavantus *d. part.* 1. *tit.* 18. *num.* 1. & colores ipſi ſunt omnes pleni myſteriis; ſiquidem color albus 42
ſignificat puritatem, & vitæ innocentiam; ideò adhibetur in ſolemnitatibus Redemptoris, Deiparæ, Pontificum, Confeſſorum, ac Viduarum; juxta illud *Tren.* 4. *Candidi facti ſunt Nazaræi ejus*. Color rubeus deſignat fortitudinem in effuſione Sanguinis pro Chriſto; & eo utimur in feſto Sanctæ Crucis, ac SS. Martyrum, de quibus ſcriptum eſt *Apoc.* 7. 14. *Laverunt Stolas ſuas & dealbaverunt eas in Sanguine Agni*. ac etiam in Miſſis de Spiritu Sancto, quia innuit fervorem, qui accedit ad energiam ignis, in cujus forma deſcendit Spiritus Sanctus ſuper Apoſtolos. Excipitur feſtum SS. Innocentium ob ululatus Matrum; ad quarum męſtitiam demonſtrandam intrat color violaceus, qui tanquam pallidus, & lividus, pręfigurat mæſtitiam, & hac de cauſa etiam eo utitur Eccleſia in Rogationibus, & aliis diebus jejuniorum. Viridis eſt Symbolum ſpei vitæ æternæ, ad exemplum viroris agrorum,

ſpem copioſæ meſſis promittentium; idcircò adhibetur in Dominicis per annum, ad excitandos fideles ad bona opera exercenda; quibus mediantibus datur ingreſſus ad gloriam. Nigro tandem colore utimur in Miſſis pro defunctis; eſt enim proprius mortis, quæ nos ad tenebras ſepulchri detrudit; ut plenius differit Quartus *in Rubr. Miſſal. d. part.*1. *tit.*18. *à num.*2. *uſque ad num.*6. & ante ipſum Gavantus *ibid.* Carolus Septala *de Myſteriis Miſſæ cap.*52. *à num.*32. *& ſeqq.* qui *num.*36. advertit, Chriſtum Dominum inſtituiſſe Sacram Euchariſtiam veſte cœnatoria indutum ex traditis per Card. Baronium *ad Annum* 34. *num.*39. ideſt Syndone alba, ex Gavanto *d. tit.*18. *num.* 1. etſi probabilem eſſe opinionem, quod Chriſtus Dominus ſuis ſolitis veſtimentis indutus litaverit, addat Biſſus *d. Verb. Paramenta ſacra* §. 8. advertens ſucceſ-
43 ſivè *in* §. 9. quod Planeta ex auro texta poteſt ſervire pro omnibus coloribus, nigro excepto; qualis creditur fuiſſe illa S. Macharii, qua donatus fuerat ab Imperatore Conſtantino teſte Theodoreto *lib.*2. *Hiſt. cap.*27. & talis erat Planeta quondam Emin. Domini mei Cardinalis Gregorii Barbadici, venerandæ momoriæ, contexta ſcilicet ex auro, flavi coloris, quam quotidiè celebrans adhibebat, & in Viſitatione Diœceſis ſecum portabat; quæ omnibus coloribus in Sacrificio par erat; quod tradit etiam Quartus *d. part.*1. *tit.*18. *ſub num.*6. *Dub.*2. excipiens tamen colorem violaceum, ac nigrum; quibus, ait, aureus non concordat.

Septimò. An grave peccatum ſit
44 adhibere veſtimenta Sacra Sacerdotis ad uſum profanum? Et reſpondet affirmativè Suarez *d. tom.*3. *diſp.*81. *ſect.*8. §. 4. *Addendum. Et* §. *ultimo. V. Pertinet.* nec non Tamburin. *de Sacrific. Miſſæ d. lib.*1. *cap.*2. §. 3. & in jure habemus *text. in cap. Nuptiarum. de Conſecr. diſt.*2. quod notent Confeſſarii, ut animadvertere poſſint in illos, qui perſonati non erubeſcunt incedere in bacchanalibus cum aliquo ex veſtimentis Miniſtrorum Dei; prout memini, me vidiſſe quemdam Superpelliceo, ideſt Cotta, indutum; eſt enim mortalis culpa ob contemptum rerum Sacrarum, & irreverentiam in veſtes ad Divina officia, ob cultum Dei ordinata. Non eſt tamen negandum cum eodem Tamburino *ibidem*, quod rebus non immediatè præſcriptis ab Eccleſia, & non benedictis, aliquando uti in aliqua honeſta occaſione, etſi profana, non eſt peccatum: verbi gratia, in nuptiis, tapeto, pelui argentea, manutergio, ſedilibuſvè Eccleſiæ. Et ulteriùs, quando veſtimenta ſacra è vetuſtate ſunt atrita, poſſunt in aliam formam converti, ad uſuſque profanos adhiberi;
ex Caſtropalao *tom.*2. *tract.*8. *diſp.*4. 45
*punct.*6. *num.*25. quod tamen, & quidem probabilius, negat Lezana *in Summa tom.*3. *verb. Paramenta Sacra num.*3. *& verb. Veſtes Sacræ num.*7. debent enim applicari, quantum fieri poteſt, ad alia ornamenta minutiora Altaris; cumque inutilia evadunt, ſunt comburenda, & cineres in loco ſacro reponendi. *cap. Altaris. De Conſecr. diſt.*1. *cap. Ad hæc. De Relig. domib. cap. Quæ ſemel. de Regul. Jur.* Sylveſter. *verb. Benedictio q.*7. Galganetus *de Jure publ. lib.* 3. *tit.* 67. *num.*3. & Bellettus *part.*1. §. 23. *num.*15.

Ultimò quæritur, an Sacerdotes, 46
aliique Clerici defuncti ſepeliendi ſint de præcepto induti veſtibus ſacris? Et reſponſio eſt affirmativa; quia ſic mandat Rituale Romanum *in tit. de Exequiis*, his verbis: *Sacerdos, aut cujuſvis ordinis Clericus defunctus, veſtibus ſuis quotidianis communibus uſque ad talarem veſtem incluſivè; tùm deſuper ſacro veſtitu Sacerdotali, vel Clericali, quem ordinis ſui ratio depoſcit, indui debet. Sacerdos quidem ſuper talarem veſtem, amictu, alba, cingulo, manipulo, ſtola, & caſula, ſeu planeta violacea ſit indutus. Diaconus verò induatur amictu, alba, cingulo, manipulo, ſtola ſuper humerum ſiniſtrum, quæ ſub axilla dextra annectatur, & Dalmatica violacea. Subdiaconus autem amictu, alba, cingulo manipulo, & tunicella. Alii præterea inferiorum ordinum Clerici ſuperpelliceo ſuper veſtem talarem ornari debent: ſinguli prædicti tonſura, ac birrettis*

ſuis

ſuis. Eſt autem certum apud Canoni-
47 ſtas, & Doctores, quod Rituale Romanum eſt liber habens vim legis; & quod ejus Rubricæ obligant ſub præcepto. Loterius *lib.1. q.16. num.123.* Menochius *conſ.52. num.145.* Gratianus *Diſcept. forenſ. cap.111. num.7.* & Sperellus *Deciſ.179. num.22.* Quod quidem jure optimo conſtitutum eſt; nam ſi quilibet debet ſepeliri cum inſigniis ſuæ dignitatis; ut morem fuiſſe apud Romanos teſtantur Polibius *lib.6.* & Titus Livius *lib.34.* & ſi milites tradebantur ſæpulturæ cum ſuis armis, ut legitur *in cap. In noſtra. 10. de Sepulturis*; convenit etiam, ut milites militiæ ſacræ, quales ſunt Sacerdotes, & Clerici ſepeliantur cum inſigniis ſuis, quę ſunt paramenta Sacra; Gloſs. *in cap. Nemo. verb. mortuum. De Conſecr. diſt. 1.* & ibi Canoniſtæ. Suarez *d. tom.3. diſp.31. ſect.8. §. Quartò addendum.* Tamburin. *d. lib.1. cap.2. §.3. num.2.* & Sarnellius *Litter. Eccleſ. d. tom.1. Epiſt.33.* ubi allegat textum *in cap. Ad hæc. 2. De Auctor. & Uſu palli*, quo diſponitur, Archiepiſcopos cum ſuis palliis eſſe ſepeliendos; & ulteriùs demonſtrat, apud fideles in uſu ſemper fuiſſe ſepelire mortuos cum cereis accenſis, ac hymnis, & canticis; ut narrant S.
48 Gregorius Nyſſenus de ſorore ſua S. Macrina *Orat. in ejus funere*. Et S. Gregorius Nazianzenus de S. Cęſareo *in ejus fun.* his verbis. *Cum multiplici hymnorum cantu deducitur, celebrique pompa ad Martyrum ſedem effertur, matre accenſas faces geſtante.* Nec non S. Hieronymus de obitu S. Paulę *Epiſt.27.* dicens: *Tranſlata Epiſcoporum manibus, & cervicem feretro ſubiicientibus, cum alii Pontifices cereos, lampadeſque, alii choros pſallentium ducerent, in medio Eccleſiæ ſpeluncæ Salvatoris eſt poſita.*

Duo autem hìc coroſlarii loco ſunt notanda. Unum, quod à Rituali Romano inter veſtes ſacras, quibus induendus eſt Sacerdos defunctus, non connumerantur Calix, & Patena, 49
undè deducitur, hæc vaſa ſacra minimè ponenda eſſe in manibus Sacerdotum defunctorum; eſſeque abuſum omninò tollendum hìc Patavii; ubi plurimi ſolent, ex Sacrorum Rituum vel inſcitia, vel inobſervantia, cadaveri Myſtarum in catalecto commoranti calicem, & patenam in manibus apponere; quod damnat etiam Sarnellius *d. Epiſt.33. in fine*.

Aliud notandum eſt, quod Sacerdotes, & Clerici in morte ſuorum parentum non debent induere veſtes lugubres, more laicorum; ut pluribus Synodalibus Decretis comprobat Sarnellius *d. tom.1. Epiſt.16. pag.129.* ea ratione, quia ut ſcripſit S. Cyprianus *in opere de Mortalitate*, dedecet Eccleſiaſticos, à quibus prædicatur articulus æternæ vitæ; ac præmia à Deo promiſſa benè facientibus; flere, & mœſtitiam profiteri, dum eorum coniuncti ad poſſeſſionem æternorum bonorum ſunt vocati; quam veritatem agnoverunt etiam in Lege veteri Machabæi, dicentes 2. *Machab.* 12. 45. *Quod hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repoſitam gratiam.* Quare de his ait etiam Apoſtolus *ad Theſſalon.* 4. 13. *Nolumus vos ignorare de dormientibus, ut non contriſtemini, ſicut & ceteri, qui ſpem non habent.*

FINIS.

INDEX
RERUM NOTABILIUM
Quæ in his Deciſionibus De Sacroſanctæ
MISSÆ SACRIFICIO.

Continentur Serie Alphabetica digeſtus Littera D. ſignificat Deciſionem. N. numerum. P. paginam.

A

ABbas Nicolaus Papadopoli laudatus. D.48. n.32. pag.456.
Abbates de Iure non conſecrant Altaria; ſed tantùm ex Privilegio. D.13. n.18. pag.70.
Abbates an poſſint conſecrare Altaria etiam pro Eccleſiis extraneis? Et an Calices, Campanas, & ſuppellectilia ſacra non ſua? D.13. n.21. p.71. ubi negativa ſententia ob Decretum S. Rit. Cong. Anno 1644. num.22.
Abbatibus Caſſinenſibus conceſſa facultas conſecrandi Altaria portatilia pro uſu ſuarum Eccleſiarum à Pio Papa IV. anno 1565. Deciſ. 13. num.20. pag.70.
Abbatum poteſtas circa uſum Pontificalium, conſecrationes, & collationes ordinum reſtricta ab Alexandro Papa VII. anno 1659. D.13. num.23. pag.71. ubi ejus Decreta.
Abbates quas Benedictiones poſſint facere? D.42. n.78. pag.384.
Abbates non poſſunt benedicere Campanas non ſuas. D.45. n.47. pag.418.
Abbatiſſæ an poſſint benedicere Moniales? D.42. n.48. pag.376.
Abdias Propheta quiſnam fuerit, & quo tempore? D.25. n.58. p.193.
Abelis Sacrificia comburebantur igne celeſti. D.15. n.14. p.91.
Abel utrùm fuerit Martyr? Quo loco, & quo tempore occiſus? D.15. n.20. 21.22. pag.92.
Abigail quam benedictionem exhibuerit David? D.42. n.6. p.369.
Abraham quot Sacrificia Deo obtulerit? D.17. n.1. pag.97.
Abraham ubi, & quando natus, ibid. num.2.
Abraham vidit Noe viventem, cui ex Sem erat in decimo gradu. D.17. n.3. pag.97.
Abraham quo anno natus? & in qua ætate eſſet, dum mortuus eſt Noe? D.17. n.4. & 5. p.98. Quæ ejus patria? An projectus in ignem à Chaldeis? Quæ ejus Vxor. D.17. n.4. 5.6.7.8.9. pag.98.
Abraham quo anno exivit de Patria ſua? D.17. num.11. pag.96. Ejus primum Sacrificium ubi factum? Quando deſcenderit in Ægyptum? ibid. n.15.16.
Abrahę ſecundum Sacrificium? & tertium? D.17. n.25.28. pag.100. Ejus quartum Sacrificium. ibid. n.30. In qua ætate circumciſus? n.32.
Abrahæ an major virtus, vel Iſaaci in eo Sacrificando? D.17. num.39. pag. 104.
Abrahæ revelata Paſſio Chriſti futura. D.17. n.42. p.105.
Abrahæ annorum, & totius vitæ compendium. Ejus Sinus quis? D.17. n. 43.44.45.
Abraham in litando filio an Oblationis verba proferret? D.31. n.32. p.257.
Abſalom an fuerit Nazaræus? D.24. n.55. p.170.
Acceſſoria Veſtis Clericalis ſex. Et quę? D.49. n.19. pag.463.

Actio Sacerdotis celebrantis eſt valoris finiti. D.33. n.30. pag.271.
Actionis nomen plura complectitur. D. 42. n.19. p.371.
Actiones quæ licitè fiant in Eccleſia, & quæ non? D.46. n.6. p.425.
Actio publica injurioſa polluit Eccleſiam. D.46. n.20. p.428.
Adam an Deo Templa dedicaverit? D. 12. n.12. p.50.
Adam fuit primus, qui obtulit Deo Sacrificia. D.15. n.1. pag.89. Superavit in ſcientia Salomonem. n.2. Habuit fidem diſtinctam Vnitatis, ac Trinitatis Dei, ac Incarnationis Verbi futuræ. n.3. poſſidebat omnes ſcientias, medicinam, & cabalam? n.4. docuit filios, & poſteros Sacrificia offerre, & Templa ædificavit. n.11. & 12. p.91.
Adamo, & Evæ Deus immediatè, & per ſe loquebatur. D.25. num.19. p. 181.
Adamus an Muſica Doctus fuerit? D. 37. n.13. p.307.
Adipem animalium an Hebręi poſſent comedere? D.27. num.25. & 27. pag. 214.
Adjuratio quid, & quotuplex ſit? D. 42. n.37. pag.374.
Adoptio filiorum per capillorum reſciſſionem. D.48. n.3. p.451.
Adoratio quid, & quotuplex ſit? D.6. n.5. pag.10. Interna, externa, & mixta. ibid. n.6. alia Civilis, alia Sacra. Hæc Latriæ, Hyperduliæ, Duliæ. ibid. n.8. & 9.
Adorationis internæ ſigna quæ ſint? D. 6. n.10. p.11. diſtinguitur ab actibus fidei, ſpei, & charitatis. ibid. n.11.
Adorationis Sacræ, & externæ qui ſint actus? D.6. n.12. & 26. pag.11. & 12.
Adorare, ideſt Sacrificare. D.28. n.27. pag.235.
Ædificatio Eccleſiæ requirit quatuor genera cauſarum. D.40. num.4. pag. 339.
Ægyptia Sibylla de Chriſto locuta. D. 26. n.40. pag.308.
S. Aelredi Abbatis cenſura in Muſicam. D.37. n.50. p.314.
Ætas, & anni Thare, Abrahami, Iſaaci, Iacobi; Ioſephi, aliorumque fratrum, & Moyſis. D.20. n.8. p.128.
Ætas quæ in Sacerdotibus Aaronicis, ut litare, & prędicare poſſent? D.23. n. 29. pag.153.
Ætas pro Summo Pontificatu Hebręorum, quę? ibid. n.31.
Ætiopum, & Moſcorum devotio erga S. Crucem. D.42. n.29. pag.373.
Aggæi Prophetę Vita, & labores in reędificatione Templi. D.25. n.64. pag. 194.
Agnorum Dei cereorum benedictio antiquiſſima. D.42. n.65. pag.379. Eorum virtutes n.66. à laicis tangi non poſſunt, nec pingi, nec vendi. n.67. An ab Epiſcopis poſſint benedici? ib. n.68. pag.380.
Agnus Paſchalis non edebatur, niſi prius recitatis pſalmis, & orationibus D.9. n.12. p.29.
Agri dabantur in dotem filiabus hebręis nubentibus in Tribu ſua. D.42. n.5. p.369.
Albæ, vulgò *Camiſi*, nomina, uſus, myſteria? Deciſ.50. n.23. p.477. Alba S. Bonifacii Epiſc. & Mart. ibid. n.24.
B. Albertus Magnus ſibi viventi Miſſas de Requiem celebrare fecit. D.36. n. 37. pag.301.
Aleph continet in ſe nomen Dei, & quare? Deciſ.15. num.8. pag.90. habet in ſe Myſterium Vnitatis, & Trinitatis divinę. ibid. num.9.
Alexandri VII. Bulla circa Muſicā Monialium. Deciſ.37. num.58. pag.315.
Alimenta Pontificum, & Sacerdotum Hebręorum à ſex fontibus deſumebantur, & quię? Deciſ.23. num. 44. pag.455.
Allegoricus ſenſus quis ſit? Deciſ.50. num.31. pag.479.
Alpha, & Omega cur vocetur Chriſtus? Et non Aleph, & Thau? Deciſ.41. num.67. pag.365.
Alphabeta Gręcum, & Latinum in cinere, dum conſecratur Eccleſia, quid ſignificent? Deciſ.41. num.66. pag. 304.
Alphabetum Hebraicum cur non fiat in conſecratione Eccleſię? Deciſ.41. n. 68. pag.365.
Alphabetum Hebraicum, & Gręcum deſerviunt pro numeris ibid. num.69.
Alpha-

Alphabeti Latini quę Litterę ſint numericæ? ibid. num.70.
Altare Thimiamatis in qua parte Tabernaculi Moſayci eſſet ſitum? Deciſ. 12. num.16. pag.52.
Altare Holocauſti coopertum ęre ſtabat extra Tabernaculum pro Victimis cremandis. Deciſ.12. n.18. pag.52.
Altare Sacrum eſt neceſſarium pro celebranda Miſſa. Deciſ.13. num.1. pag.66. Duplex eſt, immobile, & Portatile. num.1. ibid.
Altaria olim lignea, & argentea, nunc tantùm lapidea. Deciſ.13. num.4. pag.67.
Altare quaſi Alta Ara, quæ ejus altitudo? ibid. num.6. & 7.
Altare in Areopago Athenarum cui Deo ignoto dicatum? d. Deciſ.13. n. 8. pag.68.
Altaris menſa quantæ latitudinis, & longitudinis? ibid. num.9.
Altaria conſecrare ſemper conſuevit Eccleſia. Deciſ.13. num.10. pag.68. ſine eo mortale eſt celebrare. ibid. n. 11.
Altare non conſecratum, ſi in eo celebretur, an fiat conſecratum? ibid. num.13.
Altaris fixi antiqui forma diverſa. ibid. num.14.
Altare Portatile cur vocetur Viaticum? Ejus uſus antiquiſſimus. Ejus forma quæ? Deciſ.13. num.15. pag.69.
Altaria à quibus conſecrari poſſint? ibid. num.17.
Altaria quando perdant conſecrationem? Deciſ.13. num.31. pag.73. & 74. Quid ſi operculum SS. Reliquiarum amoveatur, & ſtatim reponatur? ibid. num.32. An execratum fiat, ſi Sacerdos excommunicatus celebret in eo? ibid. num.33. An ſine Altare liceat celebrare? num.34.
Altare Noeticum ex qua materia compactum? Deciſ.16. num.5. pag.94.
Altare Sacrificiorum cur vocetur Menſa Domini. Deciſ.27. num.4. pag.211.
Altare in Scriptura ſignificat Sacrificium. Deciſ.29. 18. pag.244.
Altaris in erectione an Dos aſſignanda? Deciſ.4. num.28. pag.343.
Altare majus, vel aliud minus conſecrandum, dum conſecratur Eccleſia. Deciſ.41. num.46. pag.359.
Altaria marmorea moderna deſcripta. Deciſ.43. num.19. pag.390. Picturis ornanda. ibid.20.
Altari populus vicinus ſtare non debet. Deciſ.43. num.53. pag.400.
Ambroſiana Liturgia à quo inſtituta? Deciſ.19. num.32. pag.32.
Ambroſianæ Miſſæ ordo. ibid. num. 33.
Ambroſianus Ritus Mediolani ſervatus. Deciſ.19. num.38. pag.34. ſed plures Eccleſiæ utuntur Ritu Romano. ibid.
Ambroſiani non celebrant Miſſam feriis ſextis Quadrageſimæ ex quavis cauſa. Deciſ.19. num.39. pag.34.
Amictus nomina, & myſteria. Deciſ. 50. num.32. pag.477.
Amos paſtor ovium, deindè Propheta, & Martyr. Deciſ.25. num.57. pag. 193.
Amphibologia cum reſtrictione mentali damnata ab Innocentio XI. Deciſ. 17. num.19. pag.100.
Ampullarum cum Vino, & Aqua pro Sacrificio quis locus? Deciſ.43. num. 13. pag.389.
Anagogicus ſenſus quis ſit? Deciſ.50. num.31. pag.479.
S. Andræas Apoſtolus Miſſam celebrabat. Deciſ.28. num.14. pag.232.
Angeli revelabant, ut plurimùm, futura hominibus. Deciſ.25. num.22. pag. 181.
Angeli auctores Muſicæ. Reſpondent S. Gregorio Magno celebranti. Primi cantarunt *Regina cęli lætare alleluia*, eorum cantus exempla plura. Deciſ.37. num.16.17.18.19. pag.307.
Angelicæ ſalutationis trina pulſatio, quo Auctore? An eam recitantes lucrentur Indulgentiam plenariam? Deciſ.45. num.41. pag.417.
Angli didicerunt cantum ab Eccleſia Romana. Deciſ.37. num.27. pag.308.
Anima donatoris domus pro fabricanda Eccleſia liberatur à Purgatorio in primæ Miſſæ celebratione. Deciſ.33. num.51. pag.275.
Anima adoleſcentis defuncti anno 1658. apparuit, & petiit ſuffragium

Miſ-

Miſsarum ſex. Item Anima cujuſdam Parochi anno 1640.& 1641. Deciſ.34. num.12. & 13. pag.280.
Animalia irrationabilia functa Prophetarum officio. Deciſ.15. num.36. & 37. pag.186.
Anna mater Samuelis fuit Prophetiſsa Deciſ.26. num.9. pag.200.
Anna filia Phanuel fuit Prophetiſsa. Vidua ab anno XX. uſque ad 84. Habitans in cellulis apud Templum. ib. num.14.
Annas, & Caiphas quomodo eſsent ſimul Summi Pontifices? Deciſ.22. n. 22. pag.141.
Annas Summus Pontifex anno poſt Reſurrectionem Chriſti. ibid. num. 29. pag.142.
Anni, quibus duravit uſus Tabernaculi Moyſis? Deciſ.11. num.24. pag. 53.
Anniverſaria annua Congregationis Parochorum Paduæ quot? Deciſ.37. num.70. pag.317.
Annulus undè dictus? An fibula Palii? an Sigillum? Deciſ.49. num.25. 26. 27. pag.463. 464. Signum honoris. ibid. num.32. Vſus apud Romanos. num.33. Cur detur Sponſæ In quarto digito? num.35. & 36. pag.465.
Annulus S. Annæ ubi ſit? Alii duo Deiparæ? Deciſ.49. num.39. & 40. pag. 466. An ſoluto Matrimonio ſit Vxoris? num.41. cur detur Epiſcopis? Abbatibus? Monialibus? ibid. pag.466.
Antoninus Caracalla Imperator auctor Veſtis Talaris apud Romanos. Deciſ. 49. num.6. pag.460.
Antimenſiis utuntur Græci pro Altare portatili. Et quid ſint Antimenſia? Deciſ.13. num.16. pag.69. & 70.
Antiochena Eccleſia quo anno fundata à S. Petro Apoſtolo? Deciſ.29. num. 6. pag.241.
Antiphraſis quid ſit? Deciſ.42. num.7. pag.370.
S. Antonii de Padua Eccleſia quo anno ędificata? Deciſ.40. num.7. pag.340.
Antropaſpathos quę figura ſit? Deciſ. 16. n.8. pag.94.
Apoſtata à fide eſt, qui ſacrificat Idolis, vel demoni. Deciſ.21. num.34. pag.134. A quibus puniatur? Et quibus pœnis? ibid. num.35.
Apoſtoli ordinati Sacerdotes, & Epiſcopi in ultima cęna à Chriſto Domino. Deciſ.7. num.19. pag.17.
Apoſtoli in toto orbe, ubi prędicabant, Eccleſias conſecrabant. Deciſ.12. n. 48. pag.59.
Apoſtoli pręceptum habuerunt de Sacrificio Euchariſtico faciendo. Deciſ. 28. num.4. pag.229.
Apoſtoli quo tempore cœperint Sacrificare, & celebrare Miſsam. Deciſ.29. num.1. pag.240. Quis eorum primus celebraverit? ibid. num.2. celebrabant cum lumine, & veſtibus Sacris. num.7. pag.241. tradiderunt Liturgias. d. Deciſ.29. num.20. pag.244.
Apoſtoli cœlibes fuerunt. Deciſ.47. num. 6. pag.442.
Appellatio an detur à diſmembratione Eccleſię? Deciſ 40. num.41. pag.346.
Applicatio Sacrificii Crucis in Miſsa fit limitato modo. Deciſ.33. num.34. pag.271.
Applicatio Sacrificii eſt à celebrante facienda; & hoc ob plures rationes? Deciſ.36. num.1. & 2. pag.292. Et an ea poſſit remitti in Deum? ibid. num. 3. In qua parte Miſsę ſit facienda? num.8. Et quando applicatio pro Defunctis? num.9. olim quando fieret? num.13. An antecipata pro eo, qui daturus eſt ſtipem, ſit licita? ibid. num.21. pag.297.
Aqua benedicta Chriſtianorum delet venialia. Deciſ.27. num.86. pag.226. Ejus uſus ab Apoſtolis introductus. Deciſ.40. num.12. pag.340.
Aqua luſtralis apud hebręos ex quibus compoſita? Deciſ.42. num.16. pag. 370.
Aquę luſtralis virtutes, & miracula. ibid. num.32. 33. 34. pag.373. 374.
Aqua benedicta deficiente irritę ſunt benedictiones Eccleſiaſticę. ibid. nu. 35.
Arca Domini in qua parte Tabernaculi ſtaret? Deciſ.12. num.15. pag.52. recuperata de manibus Philiſtinorum ubi cuſtodiretur? ibid. num.26. ubi abſcondita, imminente deſolatione Ieruſalem? num.27. & an à Tito Veſpaſiano fuerit delata Romam

mam? numero 28. pag. 54.
Argumenta pro infinitate valoris Miſſę ex opere operato. Deciſ.33. num. 15. pag.270.
Armeni, Neſtoriani, & Iacobitę litant proprio ritu, & ſermone Chaldaico. Deciſ.9. num.18. pag.30.
Aſperſio cum aqua benedicta ſi omittatur, irrita eſt benedictio. Deciſ. 42. num.35. pag.374.
Aſſidei quinam eſsent? Deciſ.24. num. 65. pag.172.
Aſtronomi incipiunt diem in meridie. Et cur? Deciſ.39. num.23. pag.330.
Aſyli locus quinam ſit? Quis apud hebręos, & apud Gentiles? Deciſ.43. num.56. 57.58. 59. pag.401. & 402.
Atrium circa Tabernaculum Moyſis quid eſset? Et an illud Viri, & Feminæ ingredi poſsent? Deciſ.12. num. 21. & 22. pag.52. & 53.
Avaritia prorsùs fugienda. Deciſ.35. num.41. pag.290. Punitio Parochi avari. ibid. num.42.
Auctoris factum in Itinere Romam versus Cal. Ianuar.1670. Deciſ.39. num.43. pag.335.
Audire Miſsam prodeſt animabus Purgatorii. Deciſ.34. num.25. pag.282.
Avenionenſis Cathedralis Eccleſia conſecrata à Chriſto Domino. Deciſ.41. num.74. pag.366.
Aves ab Hebręis quomodo immolarentur? Deciſ.27. num.35. pag.215.
Augurandi ars antiquiſſima, & quis Auctor ejus? Deciſ.41. num.11. pag.353.
Augures Romani quot fuerint? & quando deſierint? ibid. num.13. & 16.
Auguria à quibus rebus deſumerentur? Et an nunc ſint licita? num.14. & 15. Quo jure prohibita? num.17. pag. 354.
Aurora quid ſit? & quanto tempore oriatur ante Solem? Deciſ.39. num. 31. pag.332.
Aurora an phyſicè, ſeu mathematicè attendenda ad Miſsę licitam celebrationem? ibid. num.37. pag.333.
Aurora politica, non viſiva intra circulos Polares. ibid. num.45. pag.336.
Axa filia Caleb quo nomine petierit dotem à Patrę? Deciſ.42. num.4. pag.369.
Azymorum Paſchæ feſtum quo die celebraretur ab Hebręis? Et quodnam Sacrificium eo die offerrent? Deciſ.27. num.52. & 53. pag.219.

B

Balnei dominus defunctus petiit à Presbytero ſe ibi lavante ſuffragium Miſsę. Deciſ.14. num.17. pag. 83.
Baptiſmus ex opere operato remittit totam pęnam. Deciſ.33. num.18. pag. 270.
Baptizans plures eodem tempore facit plura Sacramenta. ibid. num.39. pag. 272.
Baptizatus in eo actu debet pro ſe recipere fructum baptiſmi. Deciſ.35. n. 29. pag.287.
Baptiſmus Campanarum qualis ſit? & quis ejus Auctor? Deciſ.45. num.27. pag.414.
Baraca nauta naufragus quomodo ſalvatus? Deciſ.14. num.13. pag.82.
Barbę uſus varius apud homines. Deciſ. 48. num.28. pag.456.
Barbam Sacerdotes Hebręi ferebant. Deciſ.48. num.29. pag.456.
Barbam habebant Philoſophi. ibid. n. 30.
Barba an delata, vel reſciſsa in Eccleſia Latina? ibid. num.34.
Barba depoſita à S. Carolo, & in aliis ab eo proſcripta. d. Deciſ.48. num. 35. pag.457.
Barba ut deferatur à Clericis an Epiſcopus poſſit pręſcribere? ibid. num.26.
Barbatarum mulierum exempla. ibid. num.37.
Barbatę S. Vvilgefortis, ac S. Paulę prodigium. ibid. num.38. & 39.
Barberina Synodus Abbatię Farfenſis laudata. Deciſ.42. num.44. pag.375.
S. Barnabas ubi, & quando ordinatus Sacerdos, & Epiſcopus? Deciſ.29. n. 10. pag.242. Ab eodem S. Barnaba fundata Eccleſia Mediolanenſis. ibid. num.11. Ejus Liturgia. num.25. pag. 246.
Baſilicę ubique Deo dicatę à tempore Conſtantini Magni Imper. Deciſ.12. num.50. pag.59.

Belli

Belli tempore Suffragia ex Miſſæ Sacrificio. Deciſ.14. num.24. pag.85.
Benedicere poſſunt etiam qui non ſunt Sacerdotes. Deciſ.18. num.11. pag. 110.
Benedicere idem eſt ac conſecrare, & Sanctificare. Deciſ.42. num.9. pag. 370.
Benedicere populum per vias ſpectat ad ſolum Epiſcopum. Deciſ.42. num. 73. pag.382.
Benedictio quid importet in Divina Scriptura? Deciſ.16. num.11. pag. 94.
Benedictio Noetica quot bona continuerit? Deciſ.16. num.12. pag.95.
Benedictio, hæc vox habet quinque ſignificationes. Deciſ.42. num.2. pag. 369.
Benedictio an danda populo in Hymno *Pange lingua* ad illa verba: *Sit & benedictio?* Deciſ.42. num.3. pag. 369.
Benedictio aliquando idem ac maledictio. ibid. num.8. pag.370.
Benedictionis Eccleſiaſticæ definitio. Deciſ.42. num.18. pag.371.
Benedictiones an ſint validæ, ſi fiant ſine ſigno Crucis? ibid. num.28. pag. 373.
Benedictiones aliæ Eccleſiaſticæ, aliæ Laicæ. ibid. num.47. quis earum Miniſter ibid. An requirant præſentiam rei, vel perſonæ benedicendæ? num.49. pag.376. & num.52. pag. 377.
Benedictionum Eccleſiaſticarum cauſa finalis duplex; & quæ? Deciſ.42. n. 51. pag.377. Earum fructus. ibid. num.53.
Benedictio S. Franciſci Xaverii proficua alearum luſori. Deciſ.42. num. 57. pag.378.
Benedictionum aliæ diviſiones. ibid. num.58. 59. & 60.
Benedictiones ſpectantes ad ſolum Papam quæ? ibid. num.61. pag.379.
Benedictionis Roſæ aureæ myſterium, & origo. Deciſ.42. num.62. pag.379. Item Agnorum Dei cereorum. ibid. num.65.
Benedictio ſolemnis per verba *ſit nomen Domini benedictum &c.* an dari poſſit à ſimplici Sacerdote? Deciſ.42. num.72. pag.382.
Benedictionum Epiſcopalium quatuor genera. ibid. num.71.
Benedictionum propriæ Parochorum; aliorumque Sacerdotum quæ? ibid. num.74. 75. pag.383.
Benedictiones mulieribus poſt partum à quo dandæ? ibid. num.76.
Benedictiones Abbatum quæ? ibid. n. 78. aliorum Prelatorum Regularium? num.79. pag.384.
Benedictiones Eccleſiarum, Oratoriorum, Cœmiteriorum. ibid. n.82. pag. 385.
Benedictionis Eccleſiæ, & Conſecrationis ejus differentia. Deciſ.46. num. 15. pag.427.
S. Benedictus Abbas dono Prophetię ditatus. Deciſ.25. num.15. pag.180.
Beneficiatus quando teneatur expendere in ornamentis Eccleſiæ? Deciſ.44. num.7. pag.404. num.55. & 62. pag.
Beneficium non confertur in invitum. Deciſ.35. num.10. pag.285.
Birrus quid ſit? Deciſ.49. num.55. & 62. pag.468. & 469.
Bona temporalia impetrantur Sacrificio Miſſæ. Deciſ.14. num.27. pag.86.
Bonifacius Papa VIII. indulſit Epiſcopis celebrare Miſſam in omni loco decenti. Deciſ.12. num.55. pag.61.
Bonitas Prophetæ an ſatis ſit pro certitudine Prophetiæ? Deciſ.24. num.41. pag.189.
Boſorra Arabiſſa Vxor Iobi. Deciſ.20. num.19. pag.121.
Boves immolandi ab Hebreis cujus ętatis eſſe debebant? Deciſ.27. num.31. pag.215.
Brachiis expanſis orare quid innuat? Deciſ.6. num.19. pag.12.
Breve Pauli V. pro Oratoriis privatis Procuratorum S. Marci Venetiarum. Deciſ.12. num.60. pag.62.
S. Brinulphus Epiſcopus quomodo obtinuerit converſionem Ladalai Regis Suecorum? Deciſ.14. num.9. pag.80.
Bubulcus auſus celebrare Miſſam punitus. Deciſ.31. num.40. pag.258.
Buccina armoniaca, vulgò *il Cornetto* an prohibenda in capella Muſicali? Deciſ.37. num.45. pag.313.

C

CAathitæ qui fuerint? Quæ ornamenta Tabernaculi portarent per deſertum? Deciſ.24. num.13. pag. 160.

Cabala quid ſit? Deciſ.15. num.5. pag. 89. Cabaliſtica ſcientia quotuplex? ibid. num.6. quæ bona, & quæ mala? num.10.

Cadavera Infidelium, hæreticorum, ſchiſmaticorum, & excommunicatorum exhumanda, & proiicienda ex Eccleſia antequam conſecretur. Deciſ.41. num.12. pag.358. & an Vſurariorum? ibid.

Cadavera excommunicatorum divinitùs ejecta è ſepulturis. Deciſ.46.num. 60. pag.437.

S. Cæcilia martyrio coronata anno 232. Deciſ.37. num.32. pag.310.

Cælibatus Sacerdotum quibus rationibus impugnetur? Deciſ.47. num.13. pag.443. Et quibus rationibus defendatur. ibid. num.18.

Cæmeterii expenſæ ad quem ſpectent? Deciſ.44. num.15. pag.406.

Cæmeterium quando polluatur ex pollutione Eccleſiæ. Deciſ.46. num.33. pag.430.

Cæmeterii reconciliatio ſemper Sacerdoti committi poteſt. ibid. num.71. pag.440.

Cæremoniale Epiſcoporum habet vim legis. Deciſ.45. num.56. pag. 420. Et quas conſuetudines tollat? ibid.

Cæremoniæ, quibus conſecrabantur minores Sacerdotes Hebræorum. Deciſ.23. num.7. pag.148. Quot diebus reiterarentur? ibid. num.10.pag. 149.

Cæremoniæ quæ, & quot ſervandę in conſecratione Eccleſię? Deciſ.41. n. 54. pag.360. Earum myſticæ ſignificationes. ibid. num.55. pag.361.

Cæſares cur vocentur Imperatores? Deciſ.41. num.36. pag. 357.

Cain, & Abel an pluries Sacrificaverint? Deciſ.15. num.13. pag.91.

Caini ſacrificia non grata Deo ob quatuor cauſas. Et quæ? Deciſ.15. num. 16. pag.91. & 92.

Cainus res ſacrificatas in ſuum uſum convertebat. ibid. num.19.

Caiphas, & Anna quomodo eſſent ſimul ſummi Pontifices? Deciſ.22. num.22. pag.141.

Calamus aromaticus quid eſſet? Deciſ. 42. num.14. pag.370.

Calcei clericorum cujus coloris? Deciſ. 49. num.23. pag.463.

Calendarium annuum Patavinum à quo formetur? Deciſ.38.num.14.pag. 322.

Calicem Domini bibere, quid ſignificet? Deciſ.29. num.17. pag.24.

Calix, & patena an ponendi in manibus Sacerdotis defuncti? Deciſ.50. num.49. pag.483.

Campanæ neceſſariæ ad Sacrificium Miſſæ. Deciſ.45. num.1. pag.408. Earum varia nomina. ibid. num.2. Quando adinventæ? ibid. num.15. pag.411.

Campanarum paruarum uſus in lege Moyſis. Deciſ.45. num.16. pag.411.

Campanæ an eſſent apud Gentiles? ibid. num.17. Quando cęperint adhiberi apud Chriſtianos? ibid.num.18. pag. 412.

Campana ſic dicta ab ære Campano. Deciſ.45. num.22. pag.413.

Campanis quando Græci uſi ſint? ibid. num.25. A Duce Veneto eas habuerunt. ibid.

Campanæ non permittuntur à Turcis. Deciſ.45. num.26. pag.414.

Campanarum baptiſmus qualis? & quis ejus Auctor? ibid. num.27. Earum myſtica ſignificatio. num.28. Cur non pulſentur in triduo Paſſionis Chriſti? ibid. num.29. pag.415.

Campanarum uſus ob ſex cauſas, & quæ? d. Deciſ.45. num.31. pag.415. An cum eis vocandus populus ad arma? num.33.

Campanarum ſonitus in quibus caſibus adhibendus? ibid. num.40. pag. 417. Ad Angelicam ſalutationem ſonandæ; & quo Auctore? Et an cum indulgentia plenaria? ibid. num.41.

Campanæ an benedicendæ antequam ponantur in Campanili? ibid. num. 45. quo tempore pulſandæ? num.46. An benedicendæ ab Abbatibus? num. 47. Ea-

47. Earum numerus apud Regulares? num.48. pag.419. indiſcretus earum ſonitus prohibendus. ibid.num. 49.
Campanas pulſare ad quos de jure ſpectet? Deciſ.45. num.51. pag.419. Sabbato Sancto quando, & quomodo pulſandæ? ibid. num 54. 55.
Campanis pro reficiendis ad quem ſpectent expenſæ? d. Deciſ.45. num.58. pag.420. Item Salarium pro eis ſonandis? ibid.
Campanæ an ponendæ ſuper Oratoriis privatis? Deciſ.10 num.59. pag.421.
Campanæ benedictæ terrent Demones. Exempla. ibid. num.60. fugant tempeſtates. num.61.
Campanarum de ſe ſonantium exempla. ibid. num 62. pag.422.
Campanæ duæ inuſitatæ magnitudinis. *Erfordienſis* una, altera *Pekinenſis*. Pondus, & menſura utriuſque. ibid. num.64. pag.423.
Campanula pulſanda in Miſsa ad elevationem Sacramenti. Deciſ.43.num. 15. pag.389.
Campanile neceſſarium apud Eccleſias; & ejus nomina plura. Deciſ.45.num. 1. & 2. pag.408.
Campanilia Hedunen. S. Marci Venetiarum. S. Iuſtinæ, ac Palatii Communis Paduæ laudata. ibid.num.12. 13.14. pag.410. & 411. S. Petri Romę num.23. In eorum culmine cur ponatur Gallus? num.30. pag.415.
Campanilis Sipontini carmina. Deciſ.45. num.32. pag.415.
Campanili pro ædificando an vicinus cogi poſſit vendere ſuam domum? ibid. num.44. An faciendum in Oratorio privato? ibid. num.59. pag.421.
Candela æquè illuminat ſtantes in eadem ſphæra. Deciſ.33. num.43. pag. 273.
Candelæ accenſæ in Miſſa quid ſignificent? Earum numerus, ac materia. Deciſ.43. num. 8. pag.388.
Candelabra cum candelis accenſis pro miſſa. Eorum myſticus ſenſus. Deciſ.43. num.7. & 9. pag.388. 389.
Candentis ferri contrectatio ad ſe expurgandum ab objecto crimine, an nunc ſit licita? Deciſ.27. n.84. p.226.
Canis B. Margaritæ de Cortona. Deciſ. 25. num.37. pag.187.
Canon Miſſæ probat, eam eſſe Sacrificium. Deciſ.28. num.20. pag.233. A quo ſit compoſitus? ibid. num.21.
Canonici Patavini tenentur ſcire cantum Gregorianum. Deciſ.37. num. 54. pag.315.
Canonicorum origo. Deciſ. 38. num. 5. pag 320.
Canonicatus Patavini quare alii ſint pingues, alii non? Deciſ.38. num.6. pag 320.
Canonicorum proprium inſtitutum eſt cantare in choro. ibid. num.7.
Cantores Eccleſiaſtici à prima ætate inſtruebantur. Deciſ.37. num 25. pag. 308. eorum aliqui facti Summi Pontifices. ibid. num.26.
Cantus in Miſſis in primitiva Eccleſia qualis fuerit? Deciſ.37. num.6. pag. 305. Anno 364. Soli Clero demandatus. ibid. num.22. pag.308. Reformatus à S. Gregorio Magno. ibid. num. 23.
Cantus Gregoriani commendatio. d. Deciſ.37. num.53. pag.315.
Capellanus an pro quatuor petentibus ejus Miſſam ad diverſos effectus, poſſit eam celebrare? Deciſ.34. num.3. pag.278. tenetur ſervare mentem teſtatoris. Deciſ.36. num.22. pag.297.
Capellanus an poſſit ceſſare à celebratione, ut emat ornamenta Altaris? Deciſ.44. num.13. pag.405.
Capite cooperto an liceat celebrare Miſſam de licentia Epiſcopi? Deciſ. 23. num.36. pag.154.
Cap. *Non mediocriter. de Conſecr. diſt.* 5. multipliciter declaratur? Deciſ.33. num.44. pag.273.
Capitula, ſeu Congregationes artificum non ſunt facienda in Eccleſia. Deciſ. 46. num.7. pag.425.
Cardinales quas benedictiones facere poſſint? Deciſ.42. num.69. pag.381. Et quas, ſi ſint tantùm Sacerdotes, vel Diaconi? ibid. num.70.
Cardinalis Cornelii promotio ad Purpuram, & ad Epiſcopatum Patavinum. Deciſ.24. num.24. pag.162.
Cardinalium familiares an poſſint celebrare ante Auroram, & poſt meridiem?

diem 7. Deciſ.39. num.42. pag.335.
Carnes an homines comederent ante diluvium? Deciſ.16. num.13. pag. 95.
S. Caroli Borromei jejunia, & vigiliæ pro conſecratione Eccleſiarum. Deciſ.41. num.22. pag.355.
S. Carolus Borromeus ad ſonitus Angelicæ Salutationis, eam genibus flexis recitabat. Deciſ.45. num.42. pag. 417. idem faciebat Ven. Card. Barbadicus. ibid.
Caroli Magni Imperatoris donationes factæ Romanæ Eccleſiæ. Deciſ.4. num.9. pag.5.
Carolus V. Imperator exequias vivus ſibi fecit. Deciſ.36. num.39. pag.302.
Caſia, ſeu Caſſia odorifera quæ? Deciſ.42. num.15. pag.370.
Caſtitas erat neceſſaria Hebræis Sacrificaturis, ac abſtinentia à Vino. Deciſ.23. num.34. pag.154.
Caſtitas ſervata ab omnibus miniſtris ſacris per tria prima ſecula. Deciſ. 47. num.19. pag.445. Pro ea cuſtodienda cautelæ tres. ibid. num.26. pag.447.
Catalogus omnium Pontificum Hebręorum. Deciſ.22. num.31. pag. 143.
Cathecumeni an ſint capaces fructus Miſſæ? Deciſ.36. num.27. pag.298. Eorum duæ claſſes, & quæ? ibid. n. 28. pag.299. An iis mortuis diceretur pro eis Miſſa de Requiem? ibid. num. 30. An ipſi poſſint contrahere Matrimonium cum Chriſtiana? ibid. num. 33. pag.300.
Cathecumenatus quantum olim duraret? & quid hoc tempore? d. Deciſ. 36. num.29. & ſeqq. pag.299.
Cathedralis Patavinæ ordo antiquus circa baptiſmum infantium natorum in Quadrageſima. Deciſ.36. n. 32. pag.300.
Cathedralium, aliarumque Eccleſiarum dos quanta eſſe debeat? Deciſ. 40. num.25. pag.343.
Cauda Victimæ quare comburenda in Sacrificio? Deciſ.27. num.39. pag. 216.
Cautelæ tres pro caſtitate ſervanda. Deciſ.47. num.26. pag.447.
Cauſarum genera ſeptem in Sacrificio. Et quæ? Deciſ.14. num.4. pag.78.
Cauſa finalis in Sacrificio duplex; & quæ? ibid. num.2.
Celebrans an poſſit diſcedere ab Altare pro oblationibus recipiendis? Deciſ. 4. num.22. pag.7. An peccet, dicendo alta voce verba conſecrationis? Deciſ.31. num.41. pag.258.
Celebrans ſi poſt conſecrationem decumbat; & vino cretico ſumpto convaleat, an perficiet Miſſam; ſi ibi ſit alius Sacerdos jejunus? Deciſ.32. n. 40. pag.266.
Celebrantis abſque devotione parvus, aut nullus eſt fructus ex opere operantis. Deciſ.33. num.12. pag.270.
Celebrans poteſt nolle pro ſe fructum Miſſę ſpecialiſſimum. Deciſ.35. num. 7. pag.284.
Celebrans ſolemniter an teneatur legere Epiſtolam, ac Evangelium, item Prophetias in Sabbato Sancto? Deciſ.38. num.24. pag.323.
Celebrare an liceat cum una ſola ſpecie? Deciſ.32. num.12. pag.261. & num.31. pag.264. & 265. An extra locum Deo dicatum? Deciſ.41. num.1. pag.351.
Celebrare an liceat non recitato Matutino cum laudibus? Deciſ.50. num. 21. pag.477. An nudis pedibus? ibid. num.35. pag.480.
Cerei accenſi in exequis fidelium. Deciſ.50. num.48. pag.483.
Cerviſiæ benedictæ à S. Bernardo effectus. Deciſ.42. num.55. pag.378.
Chachamin ſunt Rabbini Talmudici. Deciſ.24. num.37. pag.165.
Chaldæi cur ignem adorarent? Deciſ. 17. num.7. pag.98.
Charitatis lege omnibus prodeſſe debemus. Deciſ.33. num.33. pag.271.
Chenchræ quiſnam locus ſit? Deciſ.24. num.52. pag.170.
Chinenſes Sacerdotes cur celebrent capite cooperto? ut nos non nudis pedibus? Deciſ.23. num.39. pag.155.
Chorda ſerica, vel de canape quando in Bullis Papæ? Deciſ.49. num.29. pag.464.
Chriſtiani quàm pii in oblationibus? Deciſ.4. num.8. pag.5. Cur vocati latebro-

tebroſi, & lucifugæ? Deciſ.39.num.2. pag.326.
Chriſtophorus Columbus ubi,& quando mortuus, ac ſepultus? Deciſ.23. num.15. pag.150. Epitaphium ejus ſepulchri. ibid. num.16.
Chriſti omnis actio debet eſſe noſtra inſtructio? Deciſ.48. num.7. pag. 452. Ejus capilli an longi? ibid.num. 8. & 16. pag.453.
Chriſtus bis ſacrificavit; & ubi? Deciſ. 4. num.25. pag.8.
Chriſtus Summus Pontifex, & Sacerdos in æternum. Deciſ.7. num.18. pag.17. an genitus etiam ex ſtirpe Aaron? ibid. num.21. an unctus Sacerdos ritu Moſayco? ibid. num.26. pag.22. Ipſe Hoſtia, Templum, & Altare? Deciſ.13. num.42. pag.76.
Chriſti virtutes figuratæ in Victimis antiquorum. Deciſ.16. num.10.pag. 94.
Chriſtus, ac S. Ioannes Baptiſta cur cœperint prædicare ſolùm in ætate annorum triginta? Deciſ.23. num. 30. pag.153.
Chriſtus an fuerit Nazaræus? an ſibi totonderit capillos? Deciſ.24. num. 56. pag.170. An ut homo ſemper ditatus dono Prophetiæ? Deciſ.25.num. 68. pag.195. Iitavit Corpus, & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini. Deciſ.28. n.3. pag.229. Vtrùm ſe communicaverit cum Euchariſtia in cœna? ibid. num.5. Quibus verbis præceperit Sacrificium Euchariſticum? ibid. num.9. pag.231. Eſt vera Victima in Sacrificio Miſſæ. Deciſ. 30. num.2. pag.248. In ſumptione deſtruitur quoad eſſe Sacramentale. ibid. num.4.
Chriſtus in Emmaus an conſecraverit Euchariſtiam? Deciſ.32. num.9.pag. 261. eſt totus ſub utraque ſpecie. ibid. num.24. pag.263. Eſt primus,& principalis offerens in Miſſa. Deciſ.33. n. 5. pag.268. Eſt infinitæ dignitatis. ib. num.17. Ejus merita ſunt infinita. num.19. Cur voluerit, ea nobis applicari in Miſſa modo finito? num.36. pag.272.
Chriſtus qua hora ſit Crucifixus? Deciſ.38. num.11. pag.321. Ipſe eſt fons, & auctor omnium benedictionum. Deciſ.42. num.20. conceſſit Eccleſiæ facultatem inſtituendi Sacramentalia num.21. pag.371. & 372. Quas res ipſe benedixerit ſigno Crucis? ibid. num.24.
Chriſti nomen in Annulis Chriſtianorum. Deciſ.49. num.31. pag.464.
Ciboria ad Altaria quid ſint? Deciſ.43. num.18. pag.390.
Cibus in die jejunii olim ſumebatur tantùm in Veſpere. Deciſ.38. num. 12. pag.321.
Cicindelia undè dicta? Deciſ.43. num. 29. pag.393.
Cimmeria Sibylla, ſivè Cumæa, aut Italica quando fuerit? & quæ prophetizaverit? Deciſ.26. num.29.pag.206.
Cincturam an Clerici debeant adhibere? Deciſ.49. num.20. pag.463.
Cineres Vaccæ Rufæ apud Hebræos ad quid valerent? Deciſ.42. num.17. pag.371.
Cinguli nomina, & ſignificationes. Deciſ.50. num.25. pag.478.
Cinnamomum Hebræorum quid eſſet? Deciſ.42. num.12. pag.370.
Circuitus Eccleſiæ facti ab Epiſcopo, dum eam conſecrat, quid ſignificent? Deciſ.41. num.60. pag.363.
Circumciſio Hebræorum an fuerit verum Sacramentum? Deciſ.17. num. 35. pag.102.
Claudia Procula Vxor Pilati an Prophetiſſa? Deciſ.26. num.17. pag.202.
Cleophas jens in Emmaus quiſnam fuerit? Deciſ.32. num.27. pag.264.
Clepſydræ apud Romanos Horologia aquea. Deciſ.45. num.38. pag.416.
Clericalis dignitas ſervanda. Deciſ.49. num.50. pag.467.
Clerici omnes olim Choro addicti? Deciſ.38. num.4. pag.320.
Clerici interna puritas, ac gravitas exterior. Deciſ.49. num. 51. & 53. pag. 467. Quibus veſtibus ſepeliendi. Deciſ.50. num.46. pag.482.
Clerus in Lege Moſayca qualis eſſet? Deciſ.22. num.1. pag.130.
Cleri Patavini opulentia, & divitiæ. Deciſ.43. num.42. pag.398.
Clypeus myſticus eſt Chriſtus. Deciſ. 37. num.66. pag.317.

Ceci-

Cœcitas oculorum pęnoſiſſima infirmitas. Deciſ.19. num.3. pag.113.

Cœlitibus, ac Sanctis an Miſſa applicari poſſit? Deciſ.36. num.24. pag. 298.

Cœtus, ſeu Collectę feſtum Iudęorum, & Sacrificia? Deciſ.27. num.61. pag. 222.

Cogitationes hominibus an à Dęmonibus cognoſcantur? Deciſ.24. num. 9. pag.178.

Coitu ab Hebræis habito tenebantur lavare totum corpus. Et cur? Deciſ. 27. num.74. pag.224.

Coitum exercentium in Eccleſia punitiones. Deciſ.46. num.57. pag.436.

Collaria clericorum qualia eſſe debeant? Deciſ.49. num.21. pag.463.

Collectæ feſtum Iudęorum. pag.27. n. 61. pag.222.

Collegia Patavina Iuriſtarum, & Philoſophorum non aggregant in ſe niſi Nobiles. Deciſ.24. num.44. pag.167.

Collegialitatis ſigna quænam ſint? Deciſ.38. num.20. pag.323.

Color violaceus in Veſtibus Epiſcoporum, & Alumnorum Seminarii cur? Deciſ.23. num.17. pag.150.

Columbę cur non litarentur ab Hebręis pro Hoſtia pacifica? Deciſ.27. num. 27. pag.214.

Coma ſignum excellentiæ. Deciſ.48. n. 11. pag.452. ejus raſio ſignum ſervitutis. ibid. num.12. ac meroris num. 14. in Clericis peccaminoſa. ibid. num.6.

Commemoratio plurium fieri poteſt in Miſsa. Deciſ.33. num.20. pag.270.

Communio fidelium fit etiam extra Sacrificium. Deciſ.30. num.11. p.253. Communio in Miſsa quid ſignificet? ibid. num.19. Eſt deſtructio Victimę immolatæ. num.20. pag.255.

Concilium Quiniſextum cur ſic dictum? Deciſ.47. num.21. pag.441. conceſſit Vxores miniſtris Sacris Eccleſiæ Græcæ. ibid. num.20.

Concilium Tridentinum prohibuit omnibus celebrare Miſsam extra Eccleſiam. Deciſ.12. num.56. pag. 61.

Concupiſcere mulierem innuptam, pejerare, vindictam ſumere non eſse peccatum Scribæ docebant. Deciſ. 24. num.35. pag.165.

Conditiones præſcribendæ ab Epiſcopis pro celebratione in Oratoriis publicis Villarum. Deciſ.40. num.34. pag.345.

Confeſsarius an poſſit applicare pęnitentiam pęnitentis pro animabus Purgatorii? Deciſ.35. num.28. pag. 287.

Confraternitas Cœcorum in Cathedrali Paduæ. Deciſ.39. num.7. pag.326.

S. Congregatio de Propaganda fide cur? & à quo inſtituta? Deciſ.9. 23. pag. 31. illa S. Rituum à quo? ibid. num. 44. pag.36.

Conſcientia pura primus ornatus Sacerdotalis. Deciſ.47. num.2. pag. 441.

Conſecrare, & offerre Hoſtiam eſt unum, & idem. Deciſ.30. num.27. pag.256.

Conſecratio an ſit deſtructiva Victimę in Miſsa? Deciſ.31. num.8. pag.253. An ſit eſsentialis Sacrificii? num.13. quomodo ponat ibi Corpus, & Sanguinem Chriſti. num.14. pag.254.

Conſecratio, & Sumptio hoſtiæ an ſint duo Sacrificia? ibid. num.34. eſt pars magis eſsentialis Conſecratio. n. 35. pag.257.

Conſecratio unius ſpeciei an poſſit ſtare ſine altera? Deciſ.32. num.4. pag. 260. & num.20. & 21. pag.263. Si prima fuerit invalida, iterum facienda. ibid. num.34. pag.265.

Conſecrationis Eccleſiæ quatuor nomina. Deciſ.41. num.4. pag.351. ejus definitio ibid. num.19. Quo die facienda num.20. pag.354. An ſit reiterabilis? num.37. pag.357. Ejus, ac benedictionis differentia. Deciſ.46. num.15. pag.427.

Conſtantinus Imp. an potuerit donare Papę Vrbem Romæ? Deciſ.40. num. 23. pag.342.

Conſtitutio poſterior tollit anteriorem. Deciſ.12. num.62.

Conſtitutiones Pontificię contra libros Talmudicos. Deciſ.24. num.42. pag. 167.

Conſtitutiones Synodales, ſi extent, circa expenſas Eccleſiarum, & parame-

ramentorum, ſervandæ. Deciſ.44. num.4. pag.404.
Conſtitutio Synodalis obligat Diæceſanos ſub mortali. Deciſ.50. num. 11. pag.473.
Conſuetudo Ruſticorum faciendi oblationem in Miſsa, & oſculandi manipulum. Deciſ.4. num.20. pag.7.
Conſuetudinis quot requiſita? Deciſ. 44. num.5. & 6. pag.404. attendenda in proviſione paramentorum Eccleſiæ. ibid. Varia eſt in Diœceſi Patavina. ibid. num.16. pag.406.
Conſuetudo contraria Tonſuræ clericali nihil valet. Deciſ.48. num.22. pag.454.
Conſuetudo damnata ut abuſus, etſi longęva, nullius eſt valoris. Deciſ.50. num.20. pag.477.
Conſummatum eſt, dictum à Chriſto in Cruce ad quid referatur? Deciſ.28. num.39. pag.238.
Contemptus legis eſt peccatum mortale. Deciſ.50. num.6. pag.472. Oritur ex mala conſuetudine. ibid. num.7.
Copula carnalis prohibita in Templis etiam ab infidelibus. Deciſ.46. num. 56. pag.436.
Corpus Chriſti in Miſsa quomodo deſtruatur? Deciſ.10. num.8. pag.42. In ultima cęna non erat exſangue. Deciſ.32. num.8. pag.261.
Credo an cantandum cum Organo? Deciſ.37. num.38. pag.310.
Criminoſis raduntur Capilli. Deciſ.48. num.13. pag.452.
Crucis ſignum impreſsum ab anima Purgatorii. Deciſ.34. num.18. pag. 281.
Cruces impreſsæ in parietibus Eccleſiæ conſecratę quid ſignificent? Et quare ungantur, & illuminentur? Deciſ. 41. num.71. & 72. pag.366.
Crucis ſignum adhibendum in omni benedictione. Deciſ.42. num.23. pag. 372. non ſculpendum in terra. ibid. num.27.
Crux fuit Altare, in quo Chriſtus ſeipſum obtulit. Deciſ.13. num.41. pag. 76. dicta à cruciatibus. Deciſ.42. num. 25. pag.372.
Crux an ſemper ponenda in Altari pro Miſsa? Deciſ.43. num 6. pag.388.
Culpa gravis an ſit non cantare duas Miſsas in collegiatis, quando à Rubricis præcipiuntur? Deciſ.38. num. 16. pag.322.
Cultus Divinus tripliciter fieri poteſt. Deciſ.5. num.1. pag.8. In quibus conſiſtat? Deciſ.7. num.4. pag.16. Quomodo differat ab honore? ibid. num. 5. Eſt ſupremus in Miſsa. Deciſ.28. num.40. pag.238. eſse debet cauſa finalis in ędificandis Eccleſiis. Deciſ. 40. num.45. pag.347.
Cumana Sibylla ubi fuerit? Ejus Vaticinium. Deciſ.26. num.31. pag.206.
Cuſſinus in Altari quid ſignificet? Deciſ.43. num.11. pag.389.

D

Dagobertus Rex Francorum quomodo liberatus à Purgatorio? Deciſ.43. num.45. pag.399.
Dalmatiæ Miſsa dicitur in eo Idiomate. Deciſ.9. num.8. pag.29.
Danielis Prophetæ Vita. Deciſ.25. num. 53. pag.192. Ejus effigies cur inſculpta in ſepulchris antiquorum Chriſtianorum? ibid. num.54.
S. Danielis Martyris Eccleſia Parochialis Paduę quando, & qua occaſione fabricata? Deciſ.40. num.50. pag. 348.
Debbora an Propheteſsa? Deciſ.26. n. 6. pag.199.
Debent Verbum eſt pręceptivum. Deciſ.50. num.41. pag.481.
Debitor non reſtituens in vita an abſolvendus? Deciſ.34. num.22. pag. 282.
Decimę an ſolverentur à Gentilibus? Deciſ.18. num 7. pag.109.
Decreta S. Congregationis circa oblationes in Miſsa. Deciſ.4. num.21. pag.7.
Decretum Urbani VIII. de unico ſtipendio pro unaquaque Miſsa. Deciſ.33. num.58. pag.276. Aliud S. Congregationis Concilii. Annis 1626. 1627. & 1659. Deciſ.35. num.32. & 33. p. 288.
Decreta SS. Patrum, ut in Eccleſiis mulieres ſtent ſeparatæ à viris. Deciſ. 40. num.16. pag.341.

Dedi-

Dedicare quid ſit? Deciſ.41. num.6. & pag.352.
Dedicatio Eccleſiarum à quibus inſtituta, ibid. num. 47. pag.359.
Dæmones an poſſint revelare futura, & occulta? Deciſ.25. num.5. pag.177. Quomodo illudant phantaſiam hominis? ibid. num.26. pag.184.
Dæmoniacis revelationibus an ſit credendum? ibid. num.10. pag 178.
Definitionis proprietas. Deciſ.32. num. 2. & 3. pag.260.
Defunctorum Miſsæ an pro viventibus dicendę? Deciſ.36. num.36. pag.301.
Dei ſolius eſt ſcire futura, & occulta. Deciſ.25. num.4. pag.177.
Dei ſcientia circa futura contingentia. ibid. num.11. pag.179.
Deus eſt principium omnium rerum, & eas poteſt ad libitum deſtruere. Deciſ.6. num.3. pag.10. An videri poſſit in ſua eſsentia ab homine viatore? Deciſ.25. num.21. pag.181. *Non in manufactis Templis habitat*: quomodo intelligendum? Deciſ.41. num. 49. pag.359.
Deipara in hac vita an interdum viderit Divinam eſsentiam? Deciſ.26. n. 11. pag.200. Nullam immunditiam legalem contraxit. Deciſ.27. num.78. pag.225.
Delatio Tabernaculi, & Arcæ quomodo commiſsa Levitis? Deciſ.24. num.12. pag.160.
Delicta, quæ non gaudent immunitate loci ſacri. Deciſ.43. num.61. pag. 402.
Delphica Sibylla quæ, & quando fuerit? Quid prędixerit de Chriſto? Deciſ.26. n.27. pag.205.
Delubra undè dicta? Deciſ.12. num.4. pag.50. Cur Templa ſic nominata? Deciſ.41. num.7. pag.352.
Denarius quãti valebat apud Hebręos? Deciſ.42. num.13. pag.370.
Detectio Capitis ſignum adorationis. Deciſ.6. num.14. pag.12.
Diabolus ſcribit peccata commiſſa in Eccleſiis. Deciſ.43. num.55. pag. 501.
Diacodion Medicorum undè dictum? Deciſ.45. num.3. pag.408.
Diaconiſſæ olim quænam eſſent? Qualia earum officia? An adhuc extent Mediolani? Deciſ. 43. num. 48. & 49. pag.399. & 400.
Diana an aſtiterit nativitati Alexandri Magni? Deciſ. 43. numero 43. pag. 58.
Dictio Verbi antecedentis non replicata in ſequenti. Deciſ. 43. numer. 26. pag. 392.
Dies quid, & quotuplex ſit? Deciſ. 39. num. 19. & 20. pag. 229. Qui Eccleſiaſticus? Qui artificialis? ibid. nu. 24. & 26. Dies artificialis duplex. num. 27. Dies Intercalares, Caniculares, & Critici quinam ſint? ibid. num. 29. pag. 331.
Differentię duæ inter Liturgias Romanam, Gallicanam, & Mozarabicam. Deciſ. 9. num. 31. pag. 32.
Differentia inter peccatum, & delictum. Deciſ. 27. numer. 18. pagin. 213.
Differentia inter cenſuras, & pollutionem Eccleſiæ. Deciſ. 46. numer. 31. pag. 430.
Digitorum manus hominis nomina. Deciſ. 49. num. 37. pag. 465. Ante cibum ſunt groſſiores. Et cur? ibid. num. 38.
Diptycha quid eſſent? Deciſ. 36. num. 11. pag. 295.
Diſciplinæ juvant animas Purgatorii. Deciſ. 34. num. 14. pag. 280.
Diſcipuli ubi ſederent, magiſtro docente? Deciſ. 24. num. 34. pag. 105.
Diſputabile, an Sacerdos poſſit cederę alteri ſuum fructum ſpecialiſſimum Miſsæ? Deciſ. 35. num. 18. pag. 286.
Divinum Suppoſitum in Chriſto an offeratur in Miſsa? Deciſ. 30. num. 3. pag. 249.
Diurnæ Miſsę pro jure prçceptę? Deciſ. 39. num. 17. pag. 328.
Docere populum an ſpectaret ad omnes Levitas? ecif. 23. num. 22. pag. 152.
Doctrinam Chriſtianam docentibus plures Indulgentiæ conceſsæ. Deciſ. 23. num. 23. pag. 152.
Doctores an poſſint tenere Annulum in Miſsa? Deciſ. 49. num. 47. pag. 467. Antiquis adhęrendum magis, quàm modernis. Deciſ. 50. num. 13. pag. 474.

Domus, & Dominicum idem eſt ac Eccleſia. Deciſ.12. num.7. pag.50.
Domus Lauretana conſecrata in Eccleſiam à SS. Apoſtolis. ibid. num.47. pag.59.
Domus Dei cur vocetur Eccleſia? Deciſ.41. num.48. pag.359.
Donationes Conſtantini Magni. Deciſ. 40. num.22. pag.342.
Donatio Eccleſiæ facta Monaſterio facit eam de Menſa, & confertur ſine concurſu. Deciſ.40. num.51. pag. 348.
Donatio facta Eccleſiæ an requirat ſolemnitatem? Deciſ.43. num.44. pag. 399.
Dos pro Eccleſia. Deciſ.40. num.20.& 24. pag.342. Pro Oratoriis publicis. num.27. pag.343. Stipulanda ante Eccleſiæ conſecrationem. Deciſ.41. num.30. pag.356.
Doſithei qui eſſent? exemplum nautę Doſithęi. Deciſ.24. num.66. & 67. pag.173.
Dubium, an Eccleſia ſit conſecrata? quomodo reſolvendum? Deciſ.41. num.38. pag.357.
Dubius ſi ſit caſus pollutionis Eccleſiæ, quid agendum? Deciſ.46. num.48. pag.434.
Duces Veneti cur olim abſque coma? Deciſ.48. num.19. pag.454. Et cur alii barbati, alii non? ibid. num.33. pag.456.
Durlindana enſis Orlandi ubi ſervetur? Deciſ.45. n.63. pag.422.
Dux Venetiarum donavit Campanas Imperatori Gręco. Deciſ.45. num. 25. pag.414.

E

ECcleſiæ nominis ſignificatio. D.12. num.8. pag.50.
Eccleſia cur oret, animas deferri in ſinum Abrahæ? Deciſ.17. num.46. pag.106. Vniverſalis offert Sacrificium Miſſæ. Deciſ.33. num.7. pag. 269. multiplicat Miſſas pro eadem neceſſitate. ibid. num.26. pag.271. Non prohibet Sacerdoti applicare fructum ſuum alteri. Deciſ.35. num. 43. pag.486. Eſt benedicenda, vel conſecranda pro celebratione Miſſę. Deciſ.40. num.3. pag.339. debet reſpicere ortum Solis. ibid. num.5. S. Sophiæ de Padua à quo conſecrata? ibid. num.6. aliæ plures ibid. pag. 340. S. Cajetani in Villa Terræ nigræ quando ędificata? ibid. num.26. pag.343. Campilongi de Olerio, & della Roccha. num.39. pag.346. Regularium an ędificandæ de licentia Epiſcopi. num.42. Earum ędificatio opus Deo gratiſſimum. num.46. pag. 347. Plures ædificatę juſſu Deiparę. num.47. & ſeqq. Montis Ortoni quādo, & à quo ædificata; & S. Danielis Paduę. ibid. num.49. & 50. pag. 348. Ejus conſecratio à quo facienda? Deciſ.41. num.24. pag.355. A cęlitibus conſecratę. ibid. num.73. & 74. pag.366. Cur non omnes conſecrentur? Deciſ.42. num.1. pag.369. Quot modis violentur, aut profanentur? Deciſ.46. num.2. & 3. pag.425. Aut execrentur? ibid. num.14. pag. 427. An conſecrata ab Epiſcopo hęretico ſit polluta? ibid. num.61. pag. 437.
Edicta Romani Pontificis contra comas Clericorum. Deciſ.48. num.25. pag.455.
Ægyptii an ſacrificarent pecudes? Deciſ.8. num.11. pag.24.
Effectus pollutionis loci Sacri. Deciſ. 46. num.30. pag.430.
Efficacia repręſentativa Sacrificii cruēti Crucis an ſit in conſecratione unius ſpeciei tantùm? Deciſ.23. n. 6. pag.261.
Egeni prohibiti quęrere eleemoſynas per Eccleſiam. Deciſ.43. num.50. p. 200.
Ego volo celebrare Miſſam &c. eſt oratio dicenda ante Miſſam cum Indulgentia 40. annorum. Deciſ.33. num. 46. pag.274.
Elamitarum Regis pugna contra Regem Sodomorum, Deciſ.17. num. 26. pag.101.
Eleazari Machabęi fortitudo. Deciſ. 11. num.3. pag.45.
Elevatio Hoſtiæ, & Calicis eſt in omnibus Liturgiis. Deciſ.31. num.28. pag.256.

S. Elias, & Eliſæus an tria vota Religioſa emiſerint? Deciſ.27. num.60. pag.171.
S. Eliſabeth Mater Præcurſoris Prophetiſſa. Deciſ.26. num.13. pag. 201.
Emanuel Paleologus Imperator donat Partem Veſtis Chriſti Regi Caſtiliç. Deciſ.23. num.14. pag.150.
Ementrudis teſtamentum. Deciſ.43. num.39. pag.397.
Enſalmi Superſtitioſi. Deciſ.42. num. 46. pag.376.
Encęnia quid ſit? Deciſ.41. num.5. & 51. pag.352. & 360.
Epaunum quid ſit? Deciſ.13. num.5. pag.67.
Epiſcopi an poſſit concedere licentiam celebrandi extra locum Sacrum? Deciſ.12. num.66. pag.63. In conſecratione liniuntur Oleo Sacro in capite. Deciſ.23. num.8. pag.149. fit die Dominico. Deciſ.29. num.13. pag.243. Debent quotidie celebrare Miſſam, vel eam audire Deciſ.33. num.55. p. 275. Poſſunt moderari onera Miſſarum nondum acceptata. Deciſ.37. num.71. pag.317. An ante Auroram poſſint litare? Deciſ.39. num.36. pag. 333. Dant licentiam ædificandi Eccleſiam, ſed cum dote. Deciſ.40. n. 29. & 32. pag.344. Si decedant, dum conſecrant Eccleſiam, quid agendum? Deciſ.41. num.25. pag.355. Examinent exorciſmus Deciſ.42. n. 45. pag.376.
Epiſcopi an poſſit benedicere Roſas aureas, & Agnos cereos? Deciſ.42. n. 68. pag.380. Quando teneantur providere Eccleſias de ornamentis? Deciſ.44. num.12. pag.405. An poſſint induere veſtes Sericas? Deciſ.49. n. 18. pag 403.
Epiſcopalium benedictionum quatuor genera. Deciſ.42. num.71. pag.382.
Epitaphium Chriſtophori Columbi. Deciſ.23. num.16. pag.150.
Eremitæ Moniales de Padua. Deciſ.46. num.12. pag.426.
Erfordienſis Campana. Deciſ.45. num. 64. pag.423.
Erithræa Sybilla, & ejus Vaticinia de Chriſto. Deciſ.26. num.28. pag.205.
Eſau an Simoniacus? an damnatus? Deciſ.19. num.8. 14. 18. pag.114. & ſeq.
Eſſeni quinam eſſent? Quot eorum claſſes? Deciſ.24. num.61. & ſeqq. pag. 172.
Eſſentia Sacrificii Miſſæ in quibus conſiſtat? Deciſ.31. num.3. & 13. pag. 252. & 254. Conſecrationis Eccleſię? Deciſ.41. num.26. pag.355.
Ethnici, & gentiles an aliquando prophetaverint? Deciſ.25. num.35. pag. 186.
Eva fuit Prophetiſſa: & quare? Deciſ.26. num.2. pag.198.
Euchariſtiæ Sacrificium quando, & à quibus impugnatum? Deciſ.8. num. 15. pag.25. Epulum, & Sacrificium in ultima cœna. Deciſ.27. num.2. pag. 211. Sacramentum, & Sacrificium. Deciſ.28. num.2. pag.229. An conſecrata in Emaus? Deciſ.32. num. 28. pag.264. Antiquitus quomodo Chriſtiani eam reciperent? Deciſ. 40. num.11. pag.340. olim ſervabatur in Sacriſtia. Deciſ.46. num.39. pag. 432.
Eunuchi an eſſent apud Hebręos? Deciſ.24. num.62. pag.172. An ſint irregulares? Deciſ.37. num.49. pag. 314.
Europęa Sybilla, & quid prædixerit? Deciſ.26. num.39. pag.208.
Excommunicatio an contra locuſtas? Deciſ.42. num.39. pag.375. contra fractores Eccleſiarum reſervata Papæ. Deciſ.46. num.4. pag.425.
Excommunicatus Sacerdos ſi celebret, an polluat Altare? Deciſ.13. num.33. pag 77.
Excommunicatis an Miſſa applicari poſſit? Deciſ.36. num.34. p.300.
Execratio Eccleſiæ quid ſit? & quomodo fiat? Deciſ.46. num.14. pag.427.
Exempla Miſſæ celebratæ ſine Altare. Deciſ.13. num.36. pag.75. Exiſtentium in Purgatorio, liberatorum Sacrificio Miſſæ. Deciſ.14. num.21. pag.84. Infidelium miraculosè converſorum ad fidem. Deciſ.21. num. 17. pag.130. Sanctorum, qui in ſpiritu elevabantur à terra. Deciſ.25. num.28. pag.184. Infantium prophetizan-

tizantium. ibid. num.31. Sacerdotum in Purgatorio ob avaritiam. Deciſ.35. num.42. pag.290. Incontinentiam à Deo punitorum. Deciſ. 47. num.25. pag.447.
Exorciſmus quid ſit? Deciſ.42. num. 36. pag.374. Ad exorciſandum, cujus requiratur licentia? ibid. num.43. pag.375.
Expenſæ pro ornamentis Eccleſiæ an præferendæ alimentis capellani? Deciſ.44. num.8. pag.404.
Expiationis feſtum Hebræorum, tempus, Sacrificia, ac cęremoniæ. Deciſ.27. num.58. pag.220.
Exſtaſis quid, & quotuplex ſit? Deciſ.25. num.25. pag.183.
Extravagantes Ioannis XXII. & Alexandri VII. contra muſicam. Deciſ. 37. num.51. pag.314.
Ezechielis Prophetæ vitæ compendium. Deciſ.25. num.52. pag.192.

F

FAbricæ reditus annui quomodo expendendi? Deciſ.44. num.2. 3. pag.404.
Facultas Eccleſiæ circa Sacros Ritus. Deciſ.9. num.41. pag.35.
Famoſum quid ſit? Deciſ.46. num. 26. pag.429.
Fana quare ſic dicta? Deciſ.12. num.5. pag.50.
Favori ſuo quilibet renunciare poteſt. Deciſ.35. num.9. pag.285.
Femoralia an Iudæi portarent? Deciſ. 23. num.20. pag.151.
Feriæ quid eſsent apud Romanos? Deciſ.8 num.4. pag.23.
Fermentum ad adhibitum in Sacrificiis Aaronicis? Deciſ.27. num.5. pag. 211.
Feſta Hebræorum alia ordinata à Deo, alia à Rabbinis. Quę, & quot eſsent? Deciſ.27. à num. 45. & ſeqq. pag.218. & ſeqq.
Fideles orationibus ſe debent adjuvare. Deciſ.35. num.25. pag.287.
Fides vera ſemper prædicata infidelibus. Deciſ.21. num.19. pag.136.
Figura *Antropaſpathos* quæ ſit? Deciſ. 16. num.8. pag.94.
Figuræ antiqui teſtamenti de Sacrificio Miſſæ. Deciſ.28. num.22. pag.233.
Filii Dei, inter quos Satan, qui fuerint? Deciſ.19. num.21. pag.120.
Finis quadruplex Sacrificiorum Moſaycorum. Deciſ.27. num.17. pag. 213.
Flagella in Pharaonem miſſa quæ? Deciſ.17. num.24. pag.100.
Floribus an ornanda ſint Altaria? Deciſ.43. num.33. pag.395.
Focolare undè ſic dictum? Deciſ.8. n. 2. pag.23.
Fœdera quomodo fierent ab antiquis? Deciſ.24. num.23. pag.157.
Fœminæ quomodo expiatæ ab originali ante Chriſtum? Deciſ.17. num.36. pag.104.
Fœtus in extractione à ventre Matris quot obſervanda? Deciſ.41. num.35. pag.357.
Fontes aquarum olim ante Eccleſias? & cur? Deciſ.40. num.10. pag.340.
Forma ordinationis Sacerdotum noſtrorum, quæ? Deciſ.31. num.29. pag.256.
Fractio Hoſtiæ in Miſſa an ſit de eſſentia Sacrificii? Deciſ.31. num.5. pag. 253.
Franciſcæ Farneſiæ favor factus à Deipara. Deciſ.14. num.30. pag.87.
S. Franciſci Seraphici iter per terram Sanctam. Deciſ.20. num.14. p.121.
S. Franciſci Xaverii charitas erga pænitentem. Deciſ.35. num.6. pag.284.
Ejuſdem benedictio proficua Aleatori. Deciſ.42. num.57. pag.378.
Frangere panem quid ſit in ſcriptura Sacra? Deciſ.29. num.8. pag.241.
Fratrum Humiliatorum his pulſanandis Campanis ante alios. Deciſ.45. num.57. pag.420.
Frondes feſtivæ ad oſtia Eccleſiarum. Deciſ.43. num.34. pag.396.
Fructus Miſſæ triplex, & qui? Deciſ. 33. num.2. pag.268. Alius ex opere operato, & alius ex opere operantis. ibid. num.11. An creſcat, vel decreſcat ex devotione, ſeu multitudine adſtantium? ibid. num.21. & 22. Alia ejus diviſio. num.41. de eodem plura in tota Deciſ.33. uſque ad pag. 276. & tota Deciſ.34. pag.277. Et tota

ta Deciſ.35. pag.283. An ſit major in Miſſa ſolemni, quàm in privata? Deciſ.37. num.60. 61. pag.316.

Functiones Eccleſiaſticæ an faciendæ in Eccleſia polluta? Deciſ.46. num.64. pag.438.

Fur æris campanis occiſus à malleo Campanæ. Deciſ.45. num.24. pag. 413.

G

GAlli, & Angli didicerunt cantum ab Eccleſia Romana. Deciſ. 37. num.27. pag.308.

Gallus cur ponatur in culmine Campanilium? Deciſ.45. num.30. pag. 415.

Gallicana Liturgia qualis eſſet? Et quando ei ſucceſſit Romana? Deciſ. 9. num.30. & 35. pag.32. & pag.33.

Gemellorum in utero Matris medica obſervatio. Deciſ.47. num.34. pag. 449.

Genitores offerentes Religioni filios malos ſunt ſimiles Caino. Deciſ.15. num.17. pag.92.

Gentilium Sacrificia inter convivia. Deciſ.27. num.3. pag.211. Eorum Sacerdotes quomodo electi? Deciſ. 7. num.15. pag.17. Humanas Victimas mactabant. Deciſ.8. num.13. pag.25. Nudis pedibus Templa ingrediebantur. Deciſ.12. num.9. pag. 50.

Genuflexio cur ſit actus adorationis? Deciſ.6. num.13. pag.11.

Georgius Cornelius Epiſcopus Patavinus anno 1644. quomodo pacificaverit homines ſeptem Communium? Deciſ.24. num.24. pag.162.

Gerſonitæ portabant operimenta Tabernaculi per deſerta. Deciſ.24. num. 14. pag.160.

Gloſſæ opinio prævalet opinioni aliorum Doctorum. Deciſ.46. num.45. pag.434.

Gonorrhæa quid, & quotuplex ſit? & eam habens an poſſit petere debitum? Deciſ.27. num.71. pag.224.

Gradus duo peccati humani generis, & qui? Deciſ.28. num.33. pag. 236.

Græci antiqui quibus Liturgiis utebantur? Deciſ.9. num.15. pag.30. quando cœperint uti Campanis? Deciſ. 45. num.25. pag.414. An olim intonſi, ut nunc? Deciſ.48. num.27. pag. 455. eorum Prælati abſtinent ab uſu annuli. Deciſ.49. num.43. pag.466. Etiam in Sacris habent Vxores. Deciſ.47. num.15. pag.444.

Grecorius III. noluit Bohemos celebrare in illa Lingua. Deciſ.9. num.9. pag.29.

S. Gregorii Miſſæ 30. quomodo celebrandæ? Deciſ.14. num.19. pag.84.

Gregorius S. R. E. Card. Barbadicus commendatus. Deciſ.40. num.19. pag.342.

Guilielmus Dux Aquitaniæ quomodo converſus ad bonam frugem à vita mala? Deciſ.14. num.8. pag.80.

H

HAbacuc Propheta quis fuerit? Ejus vita? Deciſ.25. num.62. pag.194.

Habitantes propè polum quomodo cognoſcant Auroram, ac Meridiem pro celebranda Miſſa? Deciſ.39. n. 44. pag.335.

Habitualis intentio an ſufficiat pro applicatione Sacrificiis? Deciſ.36. num. 5. pag.293.

Habitus Clericorum qualis eſse debeat? Deciſ.49. num.40. pag.467.

Hemorrhoiſsæ mulieris Hebræę Sacrificium? Deciſ.27. num.75. pag.224.

Hæreticorum objecta contra Sacrificium Melchiſedeci. Deciſ.18. num. 10. pag.109. contra Sacrificium Miſſæ. Deciſ.28. num.25. pag.234. contra ornamenta Eccleſiæ, & Altarium. Deciſ.43. num.2. pag.387. An eorum conſecrationes ſint validæ? Deciſ.46. num.61. pag.437. Odio habent Tonſuram clericalem. Deciſ. 48. num.26. pag.455.

Haran quænam Civitas eſset? Deciſ. 17. num.13. pag.99.

Hebræi ter in anno aliquid offerre Deo tenebantur. Deciſ.4. num.7. pag.5. Quare orent capite tecto? Deciſ.6. num.15. p.12. introibant Templum depoſitis calceis. Deciſ.12. num.10. pag.

pag.50. Vtuntur alphabeto pro numeris Deciſ.15. num.7.pag.90. Amabant muſicam. Deciſ.37. num.15. p. 307. de jure omnes erant ſervitio Dei mancipati. Deciſ.22. num.2. pag. 136.

Helleſpontica Sybilla ubi nata? Quid de Salvatore prænunciaverit? Deciſ. 26. num.32. pag.206.

Hemerobaptiſtæ qui eſsent? Deciſ.24. num.68. pag.173.

Heredes Prælati de qua ejus culpa teneantur? Deciſ.40. num.31. pag. 344.

Herodiani quinam eſsent? Deciſ.24. num.69. pag.173.

Hibernia quando receperit Liturgiam Romanam? Deciſ.9. num.37. pag.34.

S. Hildelfonſus donatus planeta à Deipara. Deciſ.29. num.29. pag.247.

Hircus Sacrificatus cur vivus mittebatur ad deſertum? Deciſ.10. num.6. pag.42.

Hiſtoria cujuſdam Theodoſii Hebræi. Deciſ.23. num.6. pag.147.

Hiſtoricus S. Scripturæ ſenſus quis ſit? Deciſ.50. num.31. pag.479.

Holda mulier Prophetiſsa. Deciſ.26. n. 8. pag.200.

Holocauſtum Sacrificium quod nam eſſet? Deciſ.14. num.5. pag.78. Ejus victima maſculini ſexus. Deciſ.27. num 20. pag.213.

Homicidium commiſsum in Eccleſia eam polluit. Deciſ.46. num.44. pag. 433. niſi ſit inculpabile, vel cum moderamine inculpatæ tutelæ. ibid. n. 47. & 49. Quid ſi ex ſententia Iudicis? aut defenſam bonorum, vel honoris? ibid. num.50. & 51. pag.435.

Homo ad quæ teneatur erga Deum. Deciſ. 5. num. 2. & 3. pag.9. Nefas eſt, ſi ſe ſubmittat alteri, quàm Deo. Deciſ.6 num.4. pag.10.

Honorii II. privilegium pro Fratribus Prædicatoribus celebrandi extra Eccleſiam. Deciſ. 12. num. 61. pag. 62.

Hora cantandi Miſſas in Collegiatis. Deciſ.38. num.9. pag. 321.

Horarum computatio circa diem. Deciſ.39. num.21. pag.329.

Horæ undè dictæ? Deciſ.45. num. 36. pag.416.

Horæ canonicæ an recitandæ in Eccleſia polluta? Deciſ.46. num.63. pag. 437.

Horologia Solaria quando, & à quo inventa? Deciſ.45. numer. 34. pag. 416. Illud Ezechiæ monſtrabat ſemihoras. ibid. numer. 35. Quando recepta à Romanis? ibid. num. 37. Cum Rotis. num. 39.

Hoſanna quid ſignificet? Deciſ.41. nu 63. pag. 363.

Hoſtia cur ſic dicta? Deciſ. 8. num. 1. pag.23. an daretur inanimis? ibid. num. 10. Pacifica quæ? Deciſ. 27. num. 23. & 24. pag. 214. Quæ pro peccato? ibid. num. 29. In Miſſa quę ſit? Deciſ.30. num.1. pag. 248. Si caderet in calicem, quid agendum? Dec. 31. n. 10. p. 253. An quę datur laicis, ſit pars Victimæ? Dec.32. n. 25. p. 263. Si ea ſumpta moriatur celebrans, an alius teneatur ſumere ſanguinem? ibid. num.39. pag.266.

Humiliatorum Fratrum lis pro pulſandis campanis ante alios fratres. Deciſ.45. num.57. pag.420.

Hus Patria Iobi ubi ſit? Deciſ.19. num. 11. & 12. pag.120.

Hymni compoſiti à S. Ambroſio. Deciſ. 37. num. 29. pag. 309. non pulſantur ab organo eorum Strophiæ, in quibus eſt genuflectendum. ibid. num. 35 *Vt queant laxis &c.* à quo compoſitus? ibid. num. 12.

I

IAcobi Patriarchæ ſacrificia. Deciſ. 19 num. 10. pag. 114. ejus verba ad Patrem an mendacia? ibid. nu.13.

P. M. Iacobus Salomonius è familia Prædicatorum laudatus. Deciſ. 25. num.8. pag.178.

S. Iacobus Apoſtolus cur dictus frater Domini? Deciſ. 29. num. 3. pagina 240. An haberet comam? Deciſ.48. num.9. pag. 452.

Iconoclaſtæ qui? Deciſ.43. numer. 21. pag. 391.

Idiomata, quibus Miſſæ celebrabantur? Deciſ. 9. num. 6. 7. 8. pag.29.

Ido-

Idololatræ ex ignorantia invincibili veræ fidei an ſalventur? Deciſ. 21. num. 13. & 14. pag. 129.
Idololatria quid, & quotuplex ſit? & an detur ſine peccato? d. Deciſ. 21. à num. 1. & ſeqq. pag. 125.
Iejunia an juveat animas Purgatorii? Deciſ. 34. num. 14. pag. 280. ut ſeruentur, qua hora concedendum? Deciſ. 39. nu. 9. pag. 327. premittenda diei conſecrationis Eccleſiæ. Deciſ. 41. num. 21. & 22. pag. 374. Et cur? ibid. nu. 56. neceſſaria pro caſtitate. Deciſ. 47. num. 27. pagina 447.
Iepht an ferè ſacrificata? Deciſ. 8. nu. 9. pag. 24.
S. Ieremiæ Vita. Deciſ. 25. num. 50. pag. 191.
IESVS MARIA ab Anima Purgatorii devotè prolatum. Deciſ. 34. num. 15. & 17. pag. 281.
S. Ignatius an Deus Patres in hac vita ſic locutus? Deciſ. 25. numero 20. pag. ....
Ignorantia an detur excuſans infideles ab igne æterno? Deciſ. 21. num. 11. & 12. pag. 128. 129.
Immolationes idolorum de quibus, & quot rebus? ibid. num. 27.
Immunitas loci ſacri. Deciſ. 42. num. 57. & ſeqq. pag. 402.
Immunditia Hebræorum quæ, & qualis? Deciſ. 27. num. 68. & ſeq. pag. 223.
Imperiale Præceptum Clericis, ut cantent in Choro. Deciſ. 37. num. 24. pag. 308.
Impetratorius Miſſæ fructus. Deciſ. 34. num. 9. pag. 279.
Inadvertentia inculpabilis an detur in celebrante? Deciſ. 32. num. 33. pag. 265.
Inauguratio; & exauguratio quid ſint? Deciſ. 41. num. 9. pag. 352.
Incertum, an Sacerdos ſuum fructum alteri cedere poſſit. Deciſ. 35. num. 18. pag. 286.
Inceſtuoſi ſunt infames, & irregulares. Deciſ. 22. num. 8. pag. 137.
Indorum ſacrificia cum victimis humanis. Deciſ. 21. numero 32. pag. 133.
Indulgentiæ dies quando incipiat? Deciſ. 39. num. 25. pag. 330. Quæ dentur ab Epiſcopo Eccleſiam conſecrante? Deciſ. 41. num. 52. pag. 360. Quæ in recitanda Salutatione Angelica, dum ea pulſatur? Deciſ. 45. n. 41. pag. 417.
S. Inæ Regis Britanici liberalitas. Dec. 43. num. 38. pag. 397.
Infantes Prophetantes. Deciſ. 25. num. 32. pag. 185. nati in quadrageſima baptizabantur Sabbato Sancto. Deciſ. 36. num. 31. pag. 300. mortui ſine baptiſmo, ubi ſepeliendi? Deciſ. 41. num. 33. pag. 356.
Infideles an ſalvari poſſint? Deciſ. 21. num. 15. pag. 129. An iiſdem Miſſa applicanda? Deciſ. 36. num. 25. pag. 298.
Infidelitas quotuplex detur? Deciſ. 21. numero 10. & 16. pagina 128. & 129.
Iniquum dare uni tantùm, quod prodeſt pluribus. Deciſ. 33. num. 27. pag. 271.
SS. Innocentes cur Victimæ vocati? Deciſ. 11. num. 4. pag. 45.
Innocentium VIII. an diſpenſaverit, ut celebraretur Miſſa in Norvegia ſine vino? Deciſ. 32. num. 16. pag. 262.
Inſtrumentalis Muſica. Deciſ. 303. n. 28. & 30. pag. 309.
Intentio pro applicatione Miſſæ? Dec. 36. num. 4. & ſeq. pag. 293.
Intereſſentes Miſſæ ſunt offerentes Miſſam. Deciſ. 33. num. 9. pagina 269.
Intorticia pro elevatione Hoſtiæ. Deciſ. 43. num. 14. pag. 389.
Ioannes Baptiſta Ceſſis laudatus. Deciſ. 15. num. 17. pag. 17.
S. Ioannes Baptiſta cur cœperit prædicare in ætate 30. annorum? Deciſ. 23. num. 30. pag. 153.
Iob quis fuerit? Ejus Vita. Deciſ. 20. per totam pag. 117.
Ioelis Vita. Deciſ. 25. num. 56. pagina 193.
Ionæ Vita. Deciſ. 25. numero 59. pag. 193.
S. Ioſeph de ſtirpe David. Deciſ. 7. nu. 23. pag. 18.

Ioſeph Patriarcha an fuerit Nazaręus? Decif. 24. num. 54. pag. 170.
Irregularitates Levitarum quæ? Decif. 23. num. 32 pag 154.
Iſaac quotannis fuerit cœcus? Decif. 19. num. 2. pag. 113.
Iſaiæ Vita. Decif. 25. num. 49. pagina 191.
Iſmael filius Abrahæ. Decif. 17. num. 31. pag. 102.
Iſraelitæ ſacrificantes filios ſuos. Decif. 21. num. 29. pag. 132.
Itineris cauſa an litandum ante Auroram? Decif. 39. num. 36. pag. 333.
Iudæis an licitum ſacrificare homines? Decif. 8. num. 8. pag. 24.
Iudices an timere debeant, ſi citentur à reis coram Deo? Decif. 12. num. 69. pag. 65.
Iuge Sacrificium quodnam eſſet? Decif. 27. num. 43. pag. 217.
Iurapatronata Paganorum. Decif. 21. num. 24. pag. 131.
Iurgia punita in Purgatorio. Decif. 34. num. 23. pag. 282.
Iuſtus Monachus proprietarius. Decif. 14. num. 18. pag. 83.

K

Kippurim Hebræorum quid eſſet? Decif. 27. num. 58. pag. 220.

L

Labrum æneum Hebræorum. Decif. 12. num. 19. pag. 52.
Laica benedictio quæ? Decif. 42. num. 52. & 80. pag. 377. 384.
Laici apud Hebræos an accederent ad Altare Victimarum? Decif. 27. nu. 22. pag. 214. An poſſint exorciſare? Decif. 42. num. 42. pag. 375. Cur ſepeliantur induti habitu S. Franciſci? Decif. 49. num. 65. pag. 469.
Lampadarum in Eccleſiis uſus. Decif. 34. num. 27. pag. 392.
Lapides Eccleſiæ profanatæ. Decif. 46. num. 13. pag. 426.
Lapſus in Luxuriam. Decif. 47. num. 32. pag. 348.
Lauretanæ domus motio. Decif. 40. n. 52. pag. 348.
Lectores infantuli martyres. Decif. 49. num. 61. pag. 460.
Lectorum in Eccleſia habitus. ibidem num. 54.
Lectoribus pro Miſſale nomina. Decif. 43. num. 12. pag. 389.
Legata Miſſarum. Decif. 33. num. 31. pag. 271. Pia quæ ſint? Decif. 43. num. 30. & 43. pag. 393. & pag. 399.
Lenticulę quare dentur in die omnium mortuorum? Decif. 19. num. 7. pag. 114.
Leproſorum ſacrificia quæ? Decif. 27. num. 67. pag. 223.
Levi tres filii, & qui? Decif. 24. num. 8. pag. 160.
Levitarum Hebræorum tres ordines, & qui? Decif. 7. numer. 14. pag. 17. Quare electi à Deo pro ſacrificiis, non autem Rubenitæ? Decif. 22. n. 5. pag. 136. Eorum numerus, & officia. Decif. 24. per totam. pag. 158. & ſeqq.
Lex pænalis an latè interpretanda? Decif. 46. num. 38. pag. 432.
Libellatici Chriſtiani quinam eſſent? Decif. 21. num. 37. pag. 134.
Libri an ſcripti ante diluvium? Decif. 12. num. 11. pag. 50.
Licentia pro ædificandis Eccleſiis. Dec. 40. num. 32. pag. 344.
Limbus ubi ſit? Decif. 17. num. 44. pag. 106.
Lipſana quid ſint? Decif. 13. num. 30. pag. 73.
Litaniarum origo, Hebræorum, Paganorum; & an eis licitum ſit ſanctos addere? Decif. 41. num. 61. & ſeq. pag. 363. Vndè dictæ? Decif. 1. num. 4. pag. 1.
Litare undè dicatur. ibid. nu. 3. pag. 1.
Litteræ S. Congr. ne celebretur extra locum ſacrum. Decif. 12. num. 58. pag. 61.
Liturgia quid ſignificet? Decif. 1. num. 5. pag. 1. Variarum nationum. Decif. 9. num. 20. pag. 30. quæ fuerint præcipuæ? ibid. num. 24. & ſeqq. Earum exempla. Decif. 29. à num. 21. & ſeqq. pag. 244. & 245.
Loca ſacra quæ ſint? Decif. 46. num. 32. pag. 430.
Locuſtæ cibus S. Io. Baptiſtæ quæ? Decif.

ciſ. 41. num. 58. pag. 362. an excommunicari poſſint? Deciſ. 42. nu. 38. pag. 374.
Lucernæ antiquorum perpetuæ? Dec. 43. num. 31. pag. 393.
Ludi prohibiti in Eccleſiis? Deciſ. 43. num. 52. pag. 400. & pag. 424. num. 8. prohibiti Clericis. Deciſ. 47. num. 29. pag. 447.
S. Ludovici Regis devotio. Deciſ. 31. num. 37. pag. 258.
Lume à Vivi dell'eſempio de Morti. Liber utilimus. Deciſ. 34. num. 11. pag. 279.
Lumina in Miſſa adhibita ab Apoſtolis. Deciſ. 9. num. 5. pag. 28.
Luna dilecta à Mahomettanis. Deciſ. 6. num. 21. pag. 12.
Lutheri impietas. Deciſ. 28. numer. 8. pag. 230.
Lux candelæ virtus naturalis. Deciſ. 33. num. 23. pag. 271.
Lybica Sybilla quę? Deciſ. 26. nu. 33. pag. 207.

M

MAcula moralis cur ſit pollutio Eccleſię. Deciſ. 46. numer. 18. pag. 427.
Magiſter Cæremoniarum Paduæ laudatur. Deciſ. 38. num. 15. pag. 322.
S. Malachiæ ſoror à Purgatorio liberata. Deciſ. 14. num. 20. pag. 84.
Malachiæ Prophetæ prædictiones. Deciſ. 25. num. 66. pag. 195.
Maledictio expreſſa nomine benedictionis. Deciſ. 42. nu. 8. pag. 370. Parentum nociva filiis. ibid. num. 81. pag. 384.
Mandarinis Indiani ſacrificia. Deciſ. 21. num. 38. pag. 134.
Mandatarius non excedat fines mandati. Deciſ. 35. num. 13. pag. 285.
Manifeſtum quid ſit? Deciſ. 46. nu. 25. pag. 429.
Manipulus ſpiccarum Hebræorum. Deciſ. 27. num. 54. pag. 219.
Manipulus pro Miſſa. Deciſ. 50. num. 27. pag. 478.
Manuum elevatio ſignum eſt adorationis; item deoſculatio earum. Deciſ. 6. num. 17. & ſeqq. pag. 12.
Marcus Cornelius Epiſcopus Patavinus. Deciſ. 49. num. 2. pag. 460.
F. Marcus de Aviano Capuccinus. Deciſ. 47. n. 8. pag. 443.
Mardocheus cur non adorabat Amen? Deciſ. 6. num. 7. pag. 11.
MARIA Deipara ex Regia Stirpe David. Deciſ. 7. nu. 22. pag. 18. Item ex ſtirpe Aaronica. ibid. numer. 24. Prophetiſſarum Regina. Deciſ. 26. num. 10. pag. 200. an in hac Vita viderit Divinam Eſſentiam? ibid. nu. 11. an ſcripſerit Epiſtolas? ibid. nu. 12. pag. 200.
Maria Magdalena prophetiſſa. Deciſ. 26. num. 19. pag. 202.
Maria ſoror Moyſis prophetiſſa. ibid. num. 5. pag. 199.
Maronitæ populi catholicii. Deciſ. 9. num. 19. pag. 30.
S. Martha an fuerit hæmorrhoiſſa? Deciſ. 27. num. 76. pag. 224.
Martyria SS. an ſacrificia? Deciſ. 11. per totam. pag. 45.
Martyrum feſtivitates omiſſæ in Quadrageſima. Deciſ. 39. nu. 11. p. 327.
Mater an incidenda in Ventre? Deciſ. 41. num. 34. pag. 357.
Mathildis donatio Eccleſiæ Romanæ. Deciſ. 43. num. 37. pag. 397.
Matrimonia Hebræorum ubi regiſtrarentur? Deciſ. 7. num. 25. pag. 22. Vetita miniſtris ſacris. Et quo jure? Deciſ. 47. num. 4. pag. 442.
Matutinum an de præcepto recitandum ante Miſſam. Deciſ. 50. num. 1. pag. 471.
Mediolanenſis Eccleſia à quo fundata? Deciſ. 29. num. 11. pag. 242.
Mel an in Sacrificiis? Deciſ. 27. num. 7. & 8. pag. 211.
Melchiſedech quiſnam fuerit? An Sacerdos. An ſacrificare conſueverit? Et alia plura de eo. Dec. 18. & Deciſ. 32. num. 13. & Deciſ. 47. n. 24. pag 446.
Melitenſes an audiant Miſſam ſiccam? Deciſ. 31. num. 38. pag. 258.
Memento in Miſsa quare ſecretum? Deciſ. 4. num. 19. pag. 7. ad quid introductum? Deciſ. 36. num. 10. pag. 295. & num. 19. pag. 296.
Mendacium an fuerint verba Sacræ ad

Pha-

Pharaonem? Deciſ.17. num.18. pag. 100.
Mendiçantium Ordinum Prælati quas benedictiones, & conſecrationes poſſint facere? Deciſ.13. num. 25. pag.72.
Menſa panum Propoſitionis. Deciſ. 12. num.17. pag.52.
Menſes ab Hebræis quomodo regulentur; Deciſ.27. num.51. pag.219.
Menſtrua quid, & quotuplicia? Dec.27. n.72.81.82. p. 224. & 225.
Meraritę qui eſſent, & eorum officium? Deciſ. 24. n.15. p. 160.
Meridies quando ſit? poſt eum an liceat celebrare Miſſam? Dec.39. à num.46. & ſeqq. pag.336.
Merita Chriſti quomodo nobis applicentur? Dec. 28. n.32. pag. 236.
Metonymia quæ figura ſit? Deciſ. 29. num. 19. pag. 244.
Meum denotat dominium. Dec. 22. n. 3. pag. 136.
Micheæ Prophetæ Vita, & mors. Deciſ.25. num.60. pag.194.
Minchà quid eſſet? Deciſ.27. num. 36. pag. 216.
Miniſtrare Domino quid ſit? Deciſ.29. num.9. pag.241.
Miſſa Mozarabica qualis? Deciſ. 9. n. 29. pag. 32. An olim diceretur extra Eccleſiam? Dec. 12. n.53. p.60. Hodie quid? ibid. n.65. 66. Continet in ſe omnia Sacrificia Moſayca. Deciſ. 34. n.2. pag.277. Ejus fructus quotuplex, & qualis? ibid. per totam Deciſ. Celebrata fuit ab Apoſtolis, ac deindè ſemper. Deciſ.29. n.27. p.247. Idem eſt cum Sacrificio Crucis. Dec. 30. n. 9. p. 250. Quæ ſint de ejus eſſentia? Dec.31. per totam pag.251. Requirit ambas ſpecies panis, & vini. Dec. 32. pag. 259. Ejus fructus Triplex. Dec. 33. pag.267. & Deciſ.34. pag. 277. De Miſſa ſolemni. Dec. 37. pag. 304. & Dec.38. pag.319.
Miſſæ celebrandæ tempus. Dec. 39. p. 325. Locus. Dec.41. pag. 349. Veſtes Sacræ. Dec. 50. p. 471.
Mna quanta pecunia eſſet? Deciſ. 37. num. 64. 65. pag. 316.
Moloc Idolum quodnam eſſet? Dec. 21. num.30. pag.132.
Monachus extra cellam piſcis extra aquam. Dec. 27. n.14. p.212.
Monaſtica Vita quando, & à quo habuerit originem? Dec.24. n.58. p.171.
Moniales an expediat, eas ſcire cantare, & ſonare? Dec.37. n.57. p.315. S. Petri de Padua initium, & privilegia. Dec.40. n.8. & 9. p.340. Earum Monaſteria an Epiſcopus poſſit erigere? ibid. num.44. pag.347.
Montis Ortoni Eccleſia quando constructa? Dec.40. n. 48. p. 348.
Montium major altitudo quæ? Dec.45. num.5. pag.409.
Mors Chriſti repræſentata in communione Euchariſtica. Dec.32. n.7. p.261.
Moſayca lege durante quot loca pro Sacrificiis. Dec. 12. num. 13. pag. 51.
Moſcovitæ celebrant ritu Græco. Deciſ.9. num.16. pag.30.
Moyſes an fuerit Summus Pontifex? Dec. 22. num. 12. pag. 137. Erat de progenie Caath filii Levi. Dec. 24. n. 10. pag. 160. Doctus erat in Muſica. Dec.37. num.14. pag.307.
Mozarabica Liturgia quæ? quis ejus Auctor? Quibus precibus fieret? quando mutata in Romanam? Deciſ.9. num.26.27. 29.36. p.31. & ſeqq.
Mulieres cur caput velent? Dec. 6. nu. 16. pag. 12. non miniſtrant celebranti, & ſtant ſeparatæ à viris. Deciſ. 13. n. 37. 38. p. 75. Hebrææ quot modis eſſent immundæ? Dec.27. n.73. p.224. à quo benedicendæ poſt partum? Dec. 42. n.76. p. 383. Earum familiaritas fugienda. Dec.47. num.30. & 33. pag 449.
Mulis oneratis quare appendantur tintinnabula? Dec.37. n.44. p.313.
Mures in agris Romæ anno 1690. Deciſ.42. num.41. pag.375.
Muſica quæ, & quotuplex? Ejus auctores? Quando introducta in Eccleſia? An laudanda, vel proſcribenda. Deciſ.37. à n.9. & ſeqq. pag.305.
Muſici caſtrati an ſint irregulares? ibid. nu.49. Laici an permittendi in Eccleſia? Deciſ.49. n.60. pag.468.
Myrrha electa quænam ſit? Dec. 42. n. 11. pag. 370.
Myſterium horarum, in quibus cantantur Miſſæ. Dec.38. n.10. p.321.

Myſteria in ſigno Crucis contenta. Deciſ.42. n.31. p. 373.
Myſteria in conſecratione Eccleſiæ. Dec. 41. n.55. p. 361.

N

NAdab, & Abiu cur occiſi à Deo. Dec.23. n.2. p.347.
Nahum Prophetæ vita. Dec. 25. n. 61. pag. 194.
Nathinæi quinam fuerint? Dec. 24. nu. 22. pag. 162.
Nazaræi qui? & eorum Regulæ? Dec. 24. n. 50. 51. p. 169. Eorum ſacrificia quæ? Deciſ.27. n.65. p.223.
Nemo poteſt eodem tempore velle, & nolle. Deciſ. 35. num. 12. pag. 285. neque ſcire an ſit in gratia abſque revelatione. ibid. n.36. p.289.
Neomenia quale feſtum? & quale ejus Sacrificium? Deciſ. 27. num. 50. pag. 218. & 219.
Noctis Natalis Domini Miſſæ tres qua hora dici poſſint? Deciſ. 39. nu. 33. pag. 332.
Nocturnæ miſſæ quæ? quando ceſſaverint? Dec.39. n. 3. & ſeqq. p.326.
Noe ſacrificia? Myſteria. Benedictio. Dec.16. per totam pag.93. Ejus mors. Deciſ.17. n.5. pag.98.
Nomina offerentium legebantur in Miſſa. Dec.4. nu.18. p.7. eadem in Memento alta voce. Deciſ. 36. nu.12. pag.295.
Notorium quid ſit? & quotuplex? Deciſ.46. n.23.24. p.429.
Novatiani quas veſtes portarent? Dec. 49. num.12. pag.461.
Nullus de condigno meretur pro alio. Deciſ.35. num. 21. pag.286.
Numeroſitas populi an ſit cauſa novæ Parochiæ? Dec.40. n.37. p.345.
Numerus major, vel minor populi in Miſſa? Dec.33. n.42. p.273.

O

OBlatio quot ſignificet? & de ea plura. Dec. 4. pag. 4. an ſit Sacrificium? Deciſ. 5. num. 5. pag. 9. & Deciſ. 28. num. 12. pag. 231. & Dec. 30. per totam. pag.251.
Octava Dedicationis Eccleſiæ. Dec.41. num. 50. pag.360.
Octavo ſæculo cepit cantari Miſſa quotidie. Dec.38. n.3. p.319.
Occiſio Martyris in Eccleſia eam polluit. Deciſ.46. num.52. pag. 435.
Occulta pollutio Eccleſiæ quæ dicatur? ibid. num.27. pag. 429.
Odor ex combuſtione Victimarum? Deciſ.27. n.34. p. 215.
Odoratus quomodo ſit Deus Sacrificium Noe? Deciſ.16. n.7. pag.94.
Offerentes Miſſam ſunt ſex, & qui? Deciſ.33. n.4. pag.268.
Offerre Hoſtiam quid ſit? Dec. 31. n. 30. pag.256.
Offertorium cantabatur in Miſſa, donec fideles faciebant ſuas oblationes. Dec.4. n.15. p.6. Miſſæ Defunctorum declaratum. Dec.14. n.22. p.84.
Officia Summi Pontificis Hebræorum quę? Dec.22. n.17. p.140. aliorum Sacerdotum, quæ? Deciſ.23. n.21. p.151.
Oleum Sanctum Aaronis. Deciſ. 22. n. 14. pag. 138. Oleum Iacobi Patriarchæ. Dec.40. num.21. p.342. Oleum Moyſis pro conſecratione Tabernaculi. Dec.42. n.10. p.370.
Oracula Gentilium. Dec.25. n.6. p.177. Gerionis in Villa Apponi Paduanæ Diæceſis. ibid. num.7. pag. 178.
Orandum ubique: non ubique ſacrificandum. Deciſ.12. num.1. pag.49.
Oratoria privata omnium Procuratorum S. Marci Venetiarum. Deciſ. 12. num.60. p.62.
Oratoria publica. Deciſ.40. n.32. 33. p. 344. Privata an benedicenda? Dec. 42. nu.83. p.385. An capacia pollutionis? Dec.46. n.19. & 34. p.428. & 430.
Orationes in induendis Veſtibus ſacris. Deciſ.50. n.34. p.480.
Ordines cur alii majores, alii minores? Deciſ. 37. num.62. pag.416. eorum materiam an Eccleſia poſſit mutare? Dec.45. num.53. p.420.
Organa quando inventa? Deciſ. 37. n. 31. pag. 309. Famoſa ubi ſint? ibid. num. 40.
Organiſta quis eſſe poſſit? d. Deciſ.37. num.36. pag 310.
Ornamenta Eccleſiæ quæ? & qualia eſſe debeant? Deciſ.43. per totam.

Oſee

Oſee Prophetæ Vita. Deciſ.25.num.55. pag.193.
Oſtiarii cum cotta pulſent Campanas. Deciſ.45.n.52.p.419.
Otium nocivum caſtitati. Dec.47.nu. 28. pag.447.
Ovetum urbs Hiſpaniæ Tarraconen. Deciſ.29.n.30.p.247.
Ozias Rex quare à Deo punitus? Deciſ. 3.num.4.pag.3. Et lepra percuſſus? Deciſ.7.num.13.pag 17.

P

Pacifica Hoſtia quæ, & quotuplex. Dec.27.num.23.24.pag.214.
Pagani cur levarent manus ad ſolem? Deciſ.6.num.22.pag.12.
Paleſtinæ Idolatria, & quæ? Dec.12.n. 42.pag.58.
Pallii ad Altare color, & forma. Deciſ. 42.num.5.p.387.
Pallium, ſeu Mantellum Clericorum quale? Dec.49.n.8.p.460.
Panes Primitiarum. Dec.10.n.5.p.42.
Panis, & Vini ſubſtantia an deſtruatur in Miſſa? ibid.num.11.
Panis quomodo offerretur in lege Moſayca? Deciſ.18.n.13.p.112. Fermentati Hebræorum. Dec.27.n.56. p.220. Qualis in primitiva Eccleſia? Deciſ.29.nu.16.p.244. An ejus ſubſtantia ſit materia Sacrificii? Dec.30. num.5.pag.249.
Pantheonis Templi pulchritudo. Dec. 12.n.44.pag.58.
Papæ pedes cur deoſculentur? Dec.6. nu.24.p.12. Papa pro libito revocat Privilegia. Dec.15 n.24.p.71. Poteſt dare licentiam celebrandi ſine Altare. ibid.num.35. & extra Locum Sacrum. Deciſ.40.n.2.p.339. Adhibet tria ſigilla, & quæ? D.49.n.28.p.464.
Paphnutius an impugnaverit cœlibatũ Clericorum? Deciſ.47.n.14.p.444.
Paraſceve in die an Miſſa ſit ſacrificium? Dec.30.n.21.p.255.
Parochi eſſe debent manſueti. Dec. 34. n.24.p.282. Quo die non poſſint recipere ſtipem pro Miſſa? Deciſ.35.n.40. pag.290.
Parochialia jura quę ſint? Dec.40.n.35. pag.345.
Parochialis nova quando ſit erigenda? ibid. num.36.
Parochorum benedictiones propriæ quæ ſint? Dec.42.num.75.pag.383. Eorum expenſæ in Eccleſia, & campanis? Dec.44.num.17.p.406.
Partecipare de Altari quid ſit? Dec.30. n.22.p.255.
Particulæ conſecrandæ quo tempore debeant eſſe in Altari. Deciſ.4.nu. 26.pag.8.
Parvitas temporis an excuſat circa celebrationem Miſſæ poſt meridiem, vel ante Auroram. Dec.39.num.47. pag.336.
Paſcha Azymorum quo die celebraretur? Et quod ſacrificium illius diei? Dec.27.n.52.& 53.pag.219.
Paſſer ſacrificatus pro leproſo; & quomodo? Deciſ.10.n.7.pag.42.& Dec. 27.num.15.pag.212.
Paſſio Chriſti quomodo ſufficiens ſit pro ſalute omnium? Dec.28.nu.34. pag.239.
Paſtophorium quid ſit? Deciſ.46.n.40. pag.432.
Patavini Cleri divitiæ. Deciſ.43.num. 42.pag.398.
Patenam cum calice non ponenda in manu Sacerdotis defuncti. Deciſ.50. num.49.pag.483.
SS. Patres ſemper Miſſam eſſe Sacrificium verum profeſſi ſunt. Deciſ.28. num.19.pag.233.
Patronus Eccleſiæ ad quas expenſas teneatur? Deciſ.44.n.10.pag.405.
Patrueles, Conſobrini, & Amitini qui ſint? Dec.17.n.22.p.100.
S. Paulæ Barbatæ prodigium. Dec.48. num.39.pag.458.
S. Paulinus Nolæ Epiſcopus auctor Campanarum. Dec.45.n.21.p.413.
S. Paulus Apoſtolus ubi ordinatus, & factus Epiſcopus? Dec.29.n.12.p.243.
Paulus Papa V. abſtulit Epiſcopis facultatem concedendi Oratoria privata pro Miſſa. Deciſ.12.num.58.p.61. Idem Papa conceſſit illa omnibus Procuratoribus S. Marci Venetiarum. ibid. n.60.p.62.
Pauperes ditati ob devotionem erga Miſſam. Deciſ.14.n.18.p.86.
Peccatores publici an pro eis dicenda

Miſſa? Dec. 36. num. 33. pag.301.
Peccatum mortale eſt celebrare ſine Altare. Dec.13. n.11. pag.68.
Pedibus nudis an liceat celebrare Miſſam? Deciſ.50. num.35. p. 480.
Pediculari morbo afflictus Rex Hiſpaniarum. Deciſ.19.n.24. pag.122.
Pekinenſis maxima Campana. Deciſ. 45. n.64. p.423.
Pentecoſtes feſtum, & ejus diei ſacrificium. Deciſ. 27. num.55. pag.219.
Penula S. Pauli Apoſtoli quid eſſet? Dec. 28. num. 17. pag. 232.
Perſica Sibylla quæ? & quando fuerit? Deciſ.26.n.34. pag.207.
Perſonalia jura an alii cedi poſſint? Deciſ.35. n.17. & 30. p.285.
Perucha an teneri poſſit à celebrante? Deciſ.23.n.38. p.155. & Dec.50.num. 38. & 39. pag.480.
S. Petrus Apoſtolus celebravit Miſſam primus omnium. Dec.28.n.13.p.231. Ejus Planeta ubi ſit? ibid. nu. 16. Solemniter celebravit Antiochiæ. Dec. 29. n.5. p.241. Liturgiam compoſuit. ibid num.22.
Petrus Velleius ſibi funeralia fecit. Deciſ. 36. num.38. pag.301.
Petrus Puteus quomodo converſus ad bonam vitam? Dec.14.n.14.p.82.
Pharaones, & Ptolomæi Reges Ægypti. Dec.17. n.23.pag.100.
Phariſæi quinam eſsent? Eorum vitia, & errores. Dec.24.n.43.p.167.
S. Philippo Nerio ſubſtractum donum cognoſcendi ſpiritum Vrſulæ Benincaſæ. Dec.25.n.39. p.187.
Philippi Diaconi quatuor filię Propheti ſsæ. Deciſ.26.n.21.p.203.
Phrygia Sibylla quæ? Deciſ.26.num.35. pag.207.
Phylacteria Phariſæorum quid eſſent? Dec.24. n.47. p.168.
Pictorum Catalogus ubi? Dec.43.num. 22.pag.391.
Picturis ornandæ Eccleſiæ. ibid. n. 20. pag. 390.
Pietas, & gratitudo quid ſint? Dec.7. n. 6. pag.16.
Pilatus ubi objerit? Deciſ.26. n.18. pag. 202.
Pileolus tenetur in Miſsa de licentia ſolius Papæ. Dec.23. n.37. pag.154. Et Deciſ.50. n.36. pag.480. Et an licitus in choro? ibid. n.37.
Pileus clericorum qualis? Dec.49. n.24. pag.463.
Pinnaculum Templi quid eſset? Deciſ. 45. n.11. p.410.
Piſces cur proſcripti in Sacrificiis? Dec. 27. num.13. pag.212.
Piſcis benedictus à S. Bernardo. Deciſ. 42. num.54. p.377.
Planeta S. Petri ubi ſit? Dec.28.num.16. pag.232.
Planetæ nomina, forma, myſteria. Dec.50. num.30. pag.479.
Plebis Sacci infans diſerte locutus. Dec. 25. n.33. p.186.
Plumbeum ſigillum Ducis Venetiarum. Dec.49. n.30. p.464.
Pœnalitates hujus vitæ juvant animas Purgatorii. Dec.34. n.26. pag.282.
Pœnæ contra Apoſtatas. Deciſ.21. n.35. pag.134.
Pęnitens, qui Sacrificavit Idolis, an abſolvendus? Dec.21. n.39. p.134.
Pollutionis Eccleſiæ materia plene explicata Dec.46. p.425.
Polytheiſmus proceſſit è ſex radicibus. Dec.21. n.7. pag.127.
Pontificalium uſus quando conceſsus Abbatibus? Dec.13. n.19. p.70.
Pontifices Hebręi an eſsent perpetui? Deciſ.22. num.21. p.141. iiſdem dabatur coadiutor. ibid. n.28. pag.142.
Procuratorum S. Marci Venetiarum Privilegium perpetuum habendi Oratorium privatum.Deciſ.12. n.60. pag.62.
Profanatio Eccleſiæ,quæ,& quotuplex? Deciſ.46. n.3. pag.425.
Prophetarum qualitates, & alia Deciſ. 25. per totam. pag.176.
Prophetiſſæ mulieres quæ, & quot fuerint? Deciſ.26. per totam pag.197.
Propoſitiones damnatæ circa ſtipendia Miſſarum ab Alexandro VII. Deciſ. 33. n.59. pag.276.
Proprium ſequitur ſuum ſubjectum. Dec.35. num.14. p.285.
S. Proſdocimus primus Paduæ Epiſcopus. Deciſ.12. n.49. pag.59.
Proteſtatio ponenda in libris quoad miracula. Deciſ.24. n.44. pag.189.
Protonotarii Apoſtolici an teneant Annulum

nullum in Miſſa. Dec.49. n.48. p.467.
Publicum quot modis dicatur? Dec.46. num.21. pag.428.
Puer naſcens de nocte, qua die dicatur natus? Dec.39. n.22. p.330.
Pueri hebræi quo loco ſtarent in Templo? Deciſ.40. n.15. pag.341.
Puerperæ immunditia, expiatio, & Sacrificium? Dec.27. n.77. p.225.
Purgatorii Animæ ſemper Sacrificio Miſſæ adiutæ. Dec.14. n.16. p.83.
Pyramides undè dicta; & de eis plura in Dec.45. à n.6. & ſeq. pag.409.

Q

QVæſtuare in Eccleſia ſemper prohibitum. Dec.12. n.52. p.60.
Quibus veſtibus ſint clerici ſepeliendi? Dec.50. num.46. p.482.
Quilibet in re ſua eſt moderator, & arbiter. Dec.35. n.4. & 27. p.284.

R

RAbbinorum errores, & deliramenta. Dec.24. n.39. p.166.
Rahab num Prophetiſſa? Dec.26. n.7. pag.199.
Raptus quid ſit, ſeu extaſis? Dec.25. n.27. pag.184.
Ratio Miſſæ pendet à Voluntate Chriſti inſtituentis Dec.32. n.23. pag.263.
Rebeccæ revelata præeminentia Iacobi Deciſ.19. n.15. pag.116. & Deciſ. 26. num.3. & 4. pag.198.
Rechabitę qui eſſent? Eorum obſervantia? Deciſ.24. n.57. & 59. p.171.
Reconciliatio Eccleſiæ pollutæ. Deciſ. 46. n.67. & ſeq. pag.439.
Regulares quare celebrent Miſſam non cum Ritu Romano: Dec.9. n.46. p. 36. Poſſunt celebrare in capellis intra eorum clauſtra Deciſ.12. n.63. p.63. An recipiant puerperas ad Purificationem? Dec.27. n.80. p.225. An teneantur quotidiè cantare Miſſam in ſuis Eccleſiis? Dec.38. n.19. p.322. An poſſint celebrare ante Auroram? & ante meridiem? Dec.39. n.41. p.334. An poſſint fundare novos conventus? Dec.40. n.43. p.347. Eorum privilegia contraria Tridentino Concilio revocata. Deciſ.41. n.28. p.355. An benedicere poſſint Suppellectilem Sacram? Deciſ.42. n.79. pag.384. An reconciliare ſuas Eccleſias pollutas? Dec.46. n.68. p.439.
Religio in Deum qualis Virtus ſit? Dec. 7. n.3. p.16. Eſt virtus præſtantior cęteris. ibid. num.7.
Reliquiæ Sanctorum an ſint de eſſentia conſecrationis Altarium? Dec.13. n. 27. p.72. Quare adorandæ tota nocte ante conſecrationem Eccleſiæ? Dec. 41. n.59. pag.362.
Remiſſio pęnarum in Sacramento baptiſmi, & Pęnitentiæ an poſſit alteri applicari? Dec.35. n.16. pag.285.
Repræſentatio mortis Chriſti an poſſit haberi in una ſola ſpecie conſecrata? Dec.32. n.5. & 11. p.261.
Reſpublica tria habere debet, leges, Sacrificium, & Sacerdotes. Dec.28. n.11. pag.231.
Reſtaurata Eccleſia an iterùm conſecranda? Deciſ.41. n.31. p.350.
Retractata quando ſit intentio applicationis Miſsę? Deciſ.36. n.6. p.294.
Revelationum natura, modus, & certitudo Deciſ.25. à n.18. p.180.
Rituale Romanum habet vim legis. Dec.9. n.43. pag.36. & Deciſ.50. num. 47. pag.483.
Ritus qui, & quotuplices ſint? Dec.9. à n.2. & ſeqq. p.28. In conſecratione Levitarum qui? Dec.24. n.6. p.159. In Sacrificiis hebraicis. Dec.27. à n. 32. & ſeqq. p.215. Pro Eccleſiæ conſecratione. Deciſ.41. per totam. pag. 351. In benedictionibus Eccleſiaſticis? Dec.42. n.22. p.372. In celebratione Miſsæ. Dec.9. n.44. pag.36. & Dec.50. n.5. p.472.
Roma Sacrorum Rituum magiſtra. Dec.42. n.77. p.383. Per Conſtantinum Imperatorem donata Papę. Deciſ.43. n.36. p.396.
Romanus Ritus quo tempore acceptus in Gallia, & in Hiſpania? Dec.9. n. 28. & 35. pag.32. & 33.
Romanorum uſus circa Annulos? Dec. 49. n.33. pag.465.
Roſæ aureæ Papalis benedictio, & myſterium? Deciſ.42. n.61. p.379.
Rubem cur perdiderit Sacerdotium? Dec.

Dec.22. n.7. p.137.
Rubricæ Miſſalis habeat vim legis; & non ſolùm ſunt directivę; ſed omnes pręceptivæ. Dec.50. n.3. 4.5. 14. 15. & per totam à pag.471. & ſeqq.
Rugæ in Eccleſiis antiquis quid eſsent? Dec.43. n.41. p.398.

S

S. Sabbas ob veſtem humilem honoratus. Dec.49. n.59. pag.468.
Sabbati Sacrificium? Dec.27. n.48. pag. 218. Quę licita Hebręis eo die? ibid. n.49.
Sabbato Sancto Campanę non pulſantur ante illas Eccleſiæ Matricis. Dec. 45. n.55. pag.420.
Sabinianus Papa an auctor Campanarum? Deciſ.45. n.20. p.412.
Sacerdotales benedictiones quę? Dec. 42. n.74. pag.385.
Sacerdotes in lege naturę, Moyſis; & Evangelii. Dec.7. pag.15. Aaronici quales, & quanti eſsent? Deciſ.23. per totam. pag.146. legis gratiæ qui? Dec.28. n.26. p.234. Negligentes in celebratione peccant. Deciſ.34. num. 10. & 19. pag.279. Eorum obligatio circa applicationem Sacrificii. Dec. 36. per totam. Circa Tonſuram clericalem. Deciſ.48. per totam. Circa Veſte talarem, & modeſtiam exteriorem. Dec.49. Circa puritatem internam, & pręparationem ante Miſſæ Sacrificium. Dec.50.
Sacramentum in quo differat à Sacrificio? Deciſ.32. n.22. p.263.
Sacrificare non licet, niſi ſolis Sacerdotibus. Dec.7. n.9. pag.16.
Sacrificii plura nomina. Deciſ.1. per totam. Aliud metaphoricum, aliud verum, & proprium. Dec.2. Quæ ſint eſsentialia Sacrificii? Dec.3. Ejus definitio. Dec.4. Soli Deo exhibetur. Et an Chriſto, ut homini? Dec.6. In loco Sacro. Deciſ.12. Et in Altari. Dec.13. Ejus fructus, & effectus. Deciſ.14.
Sacrificia Legis naturæ quæ? Deciſ.15. De Patriarchis Sacrificantibus à Deciſ.16. uſque ad Deciſ.20. De Sacrificiis Paganorum. Dec.21. De Sacrificiis Hebreorum. Dec.27. De Sacrificio in lege Gratię. Dec.28. Ejus veritate. Dec.29. Ejus eſsentia in quibus conſiſtat, quæ ſit ejus Victima, Dec.30. & 31. De ejus multiplici fructu; & applicatione. Dec.33. & ſeqq. De Sacrificio ſolemni. Dec.37. de Tempore, & loco Sacrificii offerendi. Dec.39. & Dec.40.
Sadducęorum ſecta, & eorum errores. Dec.24. n.48. pag.169.
Sal cur ponatur in aqua benedicta? Deciſ.40. n.13. pag.341.
Salem quæ Vrbs fuerit? Deciſ.18. num. 5. pag.108.
Salutationis Angelicæ Indulgentia. Deciſ.45. n.41. & 43. pag.417.
Samaritanorum Templum ubi, quando, & quomodo ædificatum? Dec. 12. num.40. pag.57.
Samia Sibylla. Dec.26. n.30. pag.206.
Sancti à mulieribus fugientes. Dec.47. n.31. pag.448.
Sanguinis comeſtio cur, & quando vetita? Dec.16. n.14. p.95. & Dec.27. n. 26. pag.214.
Sanguis hominis occiſi an fluat coram homicida? ibid. n.88. p.226.
Sara Vxor Abrahami quando nata? & alia plura de ea. Dec.17. p.97.
Scenopegiæ feſtum Iudęorum. Dec.27. n.60. pag.221.
Scotatio quid eſſet? Dec.4. n.9. p.5.
Scribarum ſecta, & vita. Deciſ.24. n. 26. & ſeq. p.163.
Seminifluus erat immundus. Dec.27. n. 70. pag.224.
Senedrim Concilium Iudæorum. Dec. 22. n.18. p.140.
Senſus quadruplex Scripturæ Sacræ. Dec.50. n.31. pag.479.
Sepeliendi ſunt clerici cum veſtibus ſui ordinis. Dec.50. n.46. pag.482.
Sibyllæ quæ, & quot fuerint? Dec.26. num.25. p.204.
Siclus nummus cujus valoris eſſet? Dec. 19. n.12. p.115. & Dec.23. n.48. p.156.
Siloe quid eſſet? Deciſ.27. n.62. p.222.
Simile pro Sacrificio hebræorum? Dec. 27. n.37. p.216.
Sinenſium Templa antiquiſſima. Dec. 12. num.45. p.58.
Siſoes quid ſit? Dec.48. n.17. p.453.
Sopho-

Sophoniæ Prophetæ Vita. Dec.25. n. 63. pag.194.

Species Sacramentales in Miſſa quomodo immutentur? Dec.10. n.12. p.43. An ſint pars Victimæ? Dec.30. n.6. p.249.

Spiritus Sancti aſſiſtentia Eccleſiæ Catholicæ. Dec.9. n.21. p.31.

Stipendia plura pro una Miſſa an licita? Dec.33. n.29. 56. 60. p.271. Dec. 34. n.6. & 7. p.278. & Deciſ.35. n.31. pag.288.

Stolæ uſus, & ſignificatio. Deciſ.50. n. 29. p.478.

Subdiaconi olim uxorati. Dec.47.num. 16. pag.444.

Subſtantia panis, & vini an ſit materia Sacrificii Miſſæ. Dec.30. n.5. p.249.

Summus Pontifex Hebræorum quę facere poſſet, & quæ non? Dec.22. n. 19. p.140. & Dec.23. n.24. pag.153.

Superior an poſſit applicare Miſſam ſui ſubditi? Dec.36. n.23. p.297.

Synagogæ quomodo ædificatæ? Dec. 24. n.32. p.164.

T

TAbernaculum Moyſis quomodo ferebatur? Dec.24. n.12. pag.160. Quot ejus partes? Dec.27. n.21. pag. 213. Ejus forma, & duratio? Dec.12. n.14. pag.51.

Talmud hebręorum liber peſſimus? Deciſ.24. n.38. p.165.

Talus quid ſit? Dec.49. n.4. pag.460.

Tarantolæ morſus, & medicamen. Deciſ.37. n.42. p.312.

Templariorum Religio quando extincta? Dec.12. n.68. p.64.

Templum Sacrum quid ſit? Et de Templo Salomonis plura. Deciſ.12. pag. 49. & ſeqq.

S. Tereſiæ devotio. Dec.33. n.50.p.274.

Thare pater Abrahæ. Deciſ.17. n.14. p. 99.

Thymiama quid eſſet? Dec.27. n.42. pag.217.

Tiburtina Sibylla. Dec.26. n.36. p.207.

Tobaleę tres ſuper Altare ex qua materia? Dec.42. n.4. pag.387.

Tonſuræ clericalis origo? Dec.27.num. 66. p.223. de ejus forma, & obligatione in clericis. Dec.48. per tot. p.450.

Tropologicus S. Scripturæ ſenſus. Dec. 50. num.31. p.479.

Turcæ odio habent Campanas. Dec.45. n.26. pag.414.

Turris Babel, & David in Sion.Dec.45. n.4. & 10. p.408.

Turtures non litabantur pro hoſtia pacifica, & cur? Dec.27. n.37. pag.214.

V

VAccæ rufæ Sacrificium. Dec.27.n. 85. pag.226.

Venetorum devotio erga Miſſam. Dec. 43. n.51. pag.400.

Veſpertinæ Miſsæ quænam eſſent? Dec. 39. nu.8. 10.14. & 15. pag.327.

Veſtes Sacræ Sacerdotum, & Pontificum Hebræorum. Deciſ.23. n.11. & ſeqq. p.149. Sacerdotum Chriſtianorum. Deciſ.49. per totam. pag.459.

Victimæ in lege naturæ, & Moſayca. Dec. 8. per tot. pag.23. & Dec.27. à n.10. & ſeqq. pag.212.

Victima in Sacrificio legis gratiæ? Dec. 30. per tot. pag.248.

Voce alta non proferenda verba conſecrationis in Miſsa. Dec.31. num.41. pag.258.

Vrbanus VIII. prohibuit Oratoria privata. Dec.12. n.59. pag 62.

Vrſinus Cardinalis laudatus. Dec.41.n. 23. pag.355.

Vxores ſemper prohibitæ miniſtris ſacris in Eccleſia latina. Dec.47. n.17. pag.444.

Z

ZAcchariæ prophetæ vita. Dec.25. n.65. p.194. Patris S. Ioannis Baptiſtæ Dec.22. n.26. p.142.

Zelotypię Sacrificium. Deciſ.27. num. 83. pag.225.

Zodiaci ſigna recta, & obliqua. Dec. 39. n.32. pag.332.

FINIS.

BINDING SECT. JUL 24 1969

BX
2230
C5

Chiericato, Giovanni Maria
De sacrosancto missae
sacrificio decisiones

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 12 16 24 13 014 1